

Aú-aaí símai kááísamakain-aaí

Awiyaana New Testament

Contents

Mátíyu	1
Máaka	64
Rúku	100
Yóni	162
Aantá-waasi	202
Rómu	258
1 Kórinti	287
2 Kórinti	316
Káresíya	335
Éfésási	346
Fírípái	355
Kórósi	362
1 Tésáróníka	369
2 Tésáróníka	375
1 Tímóti	379
2 Tímóti	387
Táítási	393
Fírímóni	396
Ípúru	398
Yémísi	421
1 Pítáa	429
2 Pítáa	437
1 Yóni	441
2 Yóni	448
3 Yóni	449
Yúti	450
Paápé uráin-aai	453

Aú-aai símai kááísamakain-aai

The New Testament in the Awiyaana language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Awiyaana

Language: Awiyaana

Provided by: Wycliffe Bible Translators

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

47364021-16f2-5746-8773-2214786053d9

ISBN: 978-1-5313-0063-0

Mátíyu

Ísu wíyómpa'a iyówana Mátíyu siyáánkai-aataiya'iyó miyáumai-aatai maisuwéna Ísun-aaí agaimakáíye. Ísuni kísau-waasima sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwígon-awí'a Mátíyu moórá-awí'a Rífái wemá maanáúfái agaimakáíye. Maníkó séna sáwí'ó úmáimo méraampinkemba faúttíyukaiye siyóntemba ááéraan-aaí símai káásamakon-aufái-wandaafimba agáúmbe Ísuntafesa siyáawe. Yúndaa-waasi Ísuntafesa séna Maníkómó iyáfasinankaiwai Mésíyaan-íye síwae séna maanáúfáífimba agaiyáíye. Ísu fasi'aémbá tokéna Maníkóní ámútankoni áwáuma simátiména Maníkó wení waási wégarawin-aaí simátíma'mae iyáíye. Mátíyu miyán-áái maanáúfáífimba agaimakáíye.

Rúku 3:23-28

1 Ísu Káráísitini akúní'ó uráan-aaí. Ísun-aíwá'ná Téffitin-íye. Téffitin-aíwá'ná Émbaramun-íye.

² Émbaramu Áísáakimba ma'ankówana
Áísáaki Yékopumba ma'ankówana
Yékopu Yúndaa-iyai afarawainonda matinkówana

³ Yúndaa Pérésinte Sáraante matínkaraimba
tinówa Témaan-íye.

Péresi Éséronimba ma'ankówana
Éséroni Árámumba ma'ankówana

⁴ Árámu Ámínándapumba ma'ankówana
Ámínándapu Násonimba ma'ankówana

Násoni Sáómonimba ma'ankówana
⁵ Sáómoni Póásimba ma'ánkaraimba
anówa Ré'apimaniye.

Póási Ópétimba ma'ánkaraimba
anówa Rútimaniye.

Ópéti Yésimba ma'ankówana

⁶ Yési Téffitimba ma'ankówana
Téffitimo káráwiyaiwai Soromonimbá
ma'ánkaraimba anówani aifaráán-kwánkón-áwí'a
Yúráya úwana ánaaen-kwamba Téffitin-íye.

⁷ Soromoní Ríyapoamumba ma'ankówana
Ríyapoamu Ápáisaamba ma'ankówana

Ápáísaa Ésaamba ma'ankówana
⁸ Ésaa Yíósafatimba ma'ankówana

Yíósafati Yórámumba ma'ankówana
Yórámu Ásáyaamba ma'ankówana

⁹ Ásáyaa Yótámumba ma'ankówana
Yótámu É'ásaamba ma'ankówana

É'ásaa Ésékayaamba ma'ankówana
¹⁰ Ésékayaa Mánásaamba ma'ankówana

Mánásaa Émósimba ma'ankówana

Émósi Yósáyaamba ma'ankówana

¹¹ Yósáya Yékónaya-iyai afarawainonda matinkówasa

minkánááfimbá Pépíróni-naopakewi Ísareri-waasi tatí'maesa Pépírónifa'a ándáfa'a mátinkaraawe.

¹² Pépírónifa'a mátinkon-kanaafimba

Yékónaya Síatiomba ma'ankówana

Síatio Sérápáperimba ma'ankówana

¹³ Sérápáperi Ápáyatimba ma'ankówana

Ápáyati Éráyakimumba ma'ankówana

Éráyakimu Ésomba ma'ankówana

¹⁴ Éso Sétókomba ma'ankówana

Sétoko Ékímumba ma'ankówana

Ékímu Éráyatimba ma'ankówana

¹⁵ Éráyati Ériesaamba ma'ankówana

Ériesaa Mátánaamba ma'ankówana

Mátánaa Yékopumba ma'ankówana

¹⁶ Yékopu Yósepimba ma'ankówana

Yósepi Máriyaan-awaaikó úwana Máriyaa

Ísun-anówan-iyé. Ísuntafesa Maníkó iyáfasinankaraiwaiye sésa Káráisitiye wésewe.

¹⁷ Émbaramumo méronka'a sísamaifakemba éyaimba kumbaimái-waasi 14 waasi agaiyówasa Téfitimo paapé urénamo méronka'a sísamaifakemba éyaimba kumbaimái-waasi 14 waasi agaiyówasa Pépírónifakewi tatí'maesa Pépírónifa'a ándáfa'a mátinkarowasa méron-kanaafimba sísamaifakemba éyaimba kumbaimái-waasi 14 waasi agaiyówana minká'á Máriyaa Ísu Káráisitimba ma'ánkaraiye.

Ísumbo ma'ánkarain-aai.

Rúku 2:1-7

¹⁸ Ísu Káráisitimba ma'ankómba maará uráiyé. Ísun-anówamba Yósepinka'a aai símakowana Yósepi ímba wesé'a kurónka'a ámu'a paapé uráiyé. Ufaen-ámútánkó Máriyaan-arumpi túwana ámu'a paapé úwana ¹⁹ awaaikó kawé'á wéuwai séna waási túranka'a ai'maráanana Máriyaa aigaesáféna

ifáímpó'a aúpá'á ai'mátuwanamne-imayaa uráiyé.

²⁰ Miyá imáyáa wéena aún-kwérowana Fasi'aénkó kísau-waasigo wiyómpakewi kaainampá'á simáména séna Yósepiyo Téftin-andafaken-kwaasi óne. Máriyaamo ámu'o káúfimba Ufaen-ámútánkó aantemba ámu'a kauwánkáimba po wembá úwai máinompo ímba áá'a íno. ²¹ Iyámpóimo ma'ankáinda áwí'a Ísuwe simánkaao siyáiyé. Mináwíkóni áwáuma wení waási sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútinkainiye siyáiyé.

²² Naaófá'á Manikón-aaimo simátímakowi siyónka'a póna miyán-tántáá'á paapé uráiyé. ²³ Wemá agaimaréna séna

moórá-inaamarugo waai ímba maiyéna ámu'a kaumái iyámpói ma'ankáínasa miníyámpóígón-áwí'a Émáníyueriye sénááwe

agaimaréna siyáimba mináwíkóni áwáuma Maníkó keséta méraiye siyáiyé.

²⁴Yósepi aúfínkémbá íyáfasinena Fasi'aénkóní kísau-waasigo wíyómpakewi siyóntemba awaainínkómbá maiyéna ²⁵ímba wesé'a kúmba úwoi ména káráwiy-owana iyámpói ma'ankówana áwí'a Ísuwe simánkaraiye.

Aafáúmó íyáúsupaken-kwaasimo taawánaraan-aai.

2 Yúndiyaa-marafaken-kawaagon-awi'a Éroti méron-kanaafimba Pétařemu-naopa'a Mářiyaa Ísumba ma'ánkarowasa némpakemba aafáúmó íyáúsupaken-kwaasi kawé'-ímáyááwára'-wáásí témesa Yérúsaremu-naopa'a tésa ²sésa Yúndaa-waasiya'a káráwiyiniye sénamo ma'ánkáin-iyampoi nááfara ánkaraao. Aafáúmó íyáúsi'a méta awánáúndasa moórá-o'a paápé isatá awánéta séta iyámpói ma'ánkaraimba póta awánéta wenáwí'a mósá maránae séta témata túne siyáawe.

³Suwaná marará-káwáágó Éroti mináái isówana arunkó sáwí'a úwasa Yérúsaremu-naopakewiwara'a isówana tirunkó sáwí'a úwana ⁴Éroti óraa'-amaan-kísau-waasiye áamáambo sun-kwáásiyé táántowasa túwaandu uwaná séna Maníkómó ai'maráindawimba Káráisitimba ma'ankáinda nááfara ma'ankáiniyo súwasa ⁵sésa Yúndiyaa-marafa'a Pétařemu-naopa'a ma'ankáiniye. Maníkón-aaimo simátímakowi agaimaréna séna

⁶Yúndiyaa-marafa'a Pétařemu-naopaken-kwaasisono. Yúndiyaa-marafa'a káráwiyaiwaifimba kentí naaópa'o káráwiyaiwai ímba tínaaempa'a méraawe. Kentí naaópakemba moóráwigo paápé uréna kesí waási Ísareri-waasiya'a kawé'a úmai káráwiyiniye

agaimaréna siyáiyé suwaná ⁷Éroti iséna aafáúmó íyáúsupaken-kwaasi aúpá'á táántowasa tuwaná tísai ena séna nóran-kanaawa minó'á paápé isará awánaraao súwasa simámúwana ⁸Éroti séna Pétařemufa'a miníyámpói koayaafái úmai awáné'a tasimásimiya'a kesé'a kuré'a wenáwí'a mósá maráano súwasa ⁹isésa kumbá aafáúmó íyáúsupa'o mésamo awánaraan-o'a awánowana minókó aifa'á wéwena miníyámpóimó méronka'a kowaúwasa ¹⁰áfááraumai aamoí ésa ¹¹mindáúmpá'á iyésa anówane miníyámpóiyé tuwánésa kífaesa miníyámpóigón-áwí'a mósá marésa unáámbá óin-tokésa kawé-tántáá'á korí-óntámbá fóimai amésa kawé'-úmúmbó í-tántáá'á fóimai amésa asaa-wiyúm-básáwénkwára'á fóimai ámakaawe.

¹²Ámatuwesa tún-kwáúwana Maníkó kaainampá'á simátimena séna Érotimba ímba kosimáméro súwasa fí'on-ampakemba kentí naaópa'a kuráawe.

Ísumba ái'maesarai Ísípifa'o kurááyan-aai.

¹³Kúwana wíyómpakemba Fasi'aénkóní kísau-waasigomba Yósepi kaainam-pákémbá awánówana séna Éroti miníyámpói tufuwíndasafena wésaafa-ifo íyáfa-sine anówane miníyámpóiyé tí'mae Ísípí-marafa'a koména'a aáno'a simáme'a ái'mae tiyó sénaumne súwana ¹⁴mindó'wáámbá íyáfasinena anówane miníyámpóiyé tí'maena Ísípí-marafa'a wémena ¹⁵mifá'á komérowana Éroti pukáiyé. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi siyónka'a póna miyá uráiyé. Wemá agaimaréna séna Fasi'aénkó séna

Ísípí-marafakemba kesáánimba mérain'a áántaanana kouweráiniye

siyáiyé agaimaréna siyónka'a póna miyá uráiyé.

Iyámpóimo tínkankaan-aii.

¹⁶Éroti awánómbe aafáúmó íyáúsupaken-kwaasi karo'á simánkesa kóuwana Érotin-arunko áyámbe úwana aafáúmó íyáúsupaken-kwaasimo simámakon-aaisafenawe o'á paápé uráiyemo siyón-aaisafenawe imáyáa éna tuwímbai tí'maréna séna Pétaremu-nao'-aempa'-naopimpa'a kae'-áátáímó uwásúwén-iyampoie imbo kae'-áátáímó uwásúwén-iyampoie saafá úmai tínkantuuwaaro súwasa miyá uráawe.

¹⁷Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Yéremaya siyónka'a póna miyá uráiyé. Wemá agaimaréna séna

¹⁸Ráma-waasi áfááraumaimo ifi'ó taráamba ísaraawe. Réserin-aísaafitantamba uráan-kwaasi miwítí iyámpóisafesa ifi'á taawasá iyámpóimo pukáantafesa timambá faráátamai tínkaraawasa úwoi ifi'á támaesa iyáawe agaimaréna siyáiyé.

Ísípifakembo tiyáan-aii.

¹⁹Éroti puwúmba Yósepi Ísipi-marafa'a ména wíyómpakemba Fasi'aénkóni kísau-waasigomba kaainampákémbá awánówana séna ²⁰miníyámpóígómbá tufuwónaemo sen-kwáási é'a púwófo íyáfasine anówane miníyámpóiyé tí'mae Ísareri-marafa'a wao súwana ²¹íyáfasinena awaainínkóné ááninkonte tí'maena Ísareri-marafa'a kúmba ²²Érotin-ááninkon-awi'a Ákéreasi afowán-ánóndáa Yúndiyaa-aempa'a kawáá-kísáú wémauwana Yósepi iséna mináémpá'ó wíndasafena inkaisúwana kaainampá'á Maníkó simámuwana Káriri-aempa'a ²³Násareti-naopa'a tí'maena koméraiye. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi siyónka'a póna miyá uráiyé. Wemá Ísuntafena séna Násaretifaken-kwaasin-iyé sénááwe agaimaréna siyónka'a póna miyá uráiyé.

Yónimo simátímakain-aii.

Máaka 1:2-8, Rúku 3:1-18, Yóni 1:19-28

3 Minkánááfímbá moóráwígon-awi'a Yóni ména nombó maitinkówi póna Yúndiyaa-marafa'a kúmba máásai-marafa'a koména simátimena séna ²Maníkó wení waási kawáánimba ómbaraifo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á teró simátíma'maena iyáiyé. ³Naaófá'á Yóni imbo méronka'a Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya Yónimo paápé índasafena imáyáa éna agaimaréna séna moóráwigo máásai-marafa'a ména aemáiyakemba séna Fasi'aénkóni aambó wi'ankáiyamba wení aambá arupíse íyana minámpá'á wíno

Áísáya agaimaréna siyónka'a póna Yóni paápé úwana mináái paápé uráiyé.

⁴Yóni káámeri-poigoni áyáu-watoi iyéna ásisamba á'wáánkau uréna fa'nóriné wantáámikóni aúwé mintón-aantemba wénena ⁵aai simátíma'maena iyúwasa Yérusaremu-naopaken-kwaasiye Yúndiyaa-aempaken-kwaasiye Yóndani-nonkoni menáipákéné maanáipákén-kwáásiyé miyáumai-waasi tóso ésa ⁶miwítí sáwí-awauma kuffiyúwana Yóni Yóndani-nompimba nombá maitínkaraiye.

⁷Yóni nombá maitinkéna awánómbe amáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-waasiye sáwífa'a nombá maisinkáínkwae sésa wempá'á tóso uwaná simátimena séna iyánkó póigon-araa'an-owe. Maníkó kentí sáwí-meyamba tímínífo nááwa

simátímísara iséra inkaiséra wéteo. ⁸Kentí sáwí-kisau tuwé'o Maníkómpá'ó té'o é'a kawé-kísáú maíya'a tuwánánaumne. ⁹Émbaramu kentáá síwá'ná imbá póta Maníkóní kawé'-wáásísá úne sé'a miyán-ímáyáá ímba oro. Maníkó Émbaramun-aísaafitantamba ónááwe sénaraantaasi maanóntámpínkémbá kanaámpó'a waási úráaro sisa'á úráawaisino. Émbaramun-aísaafitantamba uráundawi póta kawé'-wáásísá úne sé'a miyán-ímáyáá ímba oro. ¹⁰Ímba kawé'-árámbá íyáín-taima áwáufimba wéayaisuwesamo iyafímbó agaisúwáántemba Maníkó miyáumai kentí sáwí-meyamba timíníye Yóni siyáíye.

¹¹Yóni simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'ó tewí nombá wé-maitinkaundanifo kesínaaembo tındawi Ufaen-ámútánkómbá ai'maráínana kuména kempímbá óraa'a uwátinkainiye. Iyamó agáéntemba íníye. Wemá óraako kembá íyáákaraifo wemó aai síndara'o kemó sendá sáwí'an-íye. ¹²Aawinkwínaumo sipetífímbó mósá marésamo mentúwááwanamo anómbo marapá'ó kúmísanamo ásimo fiyúndágo mo tiyútúwáísasamo kámakama'o índai-iyafimbo uwááígo mo agaisuwésamo anómbo naaúmpa'o mósá maráántemba waási miyaráámbá íníye Yóni siyáíye.

Ísumba nombó maiyánkarain-aii.

Máaka 1:9-11, Rúku 3:21-22

¹³Minkánáá Ísu Káríri-aempakemba Yóndani-nompa'a téna Yóni nombá maisinkáínkwae séna túwana ¹⁴Yóni séna ímbanifo emó nombó maisinkénda kanaán-ifo kentáfémo sémo nombá maisinkaaómó séndawe súwana ¹⁵Ísu séna ifátuwe súndantemba miyán-uwo. Miyámó ékaimo ékai Maníkó siyáini'a óyauye súwana ewé séna ¹⁶nombá maiyankówana nompínkémbá íyáfasinowana kampúaran-tawaai tuwínkaa'-úwana Yóni awánómba Maníkóní ámútanko mááufu'-numaraamba úmaena Ísu ane'á kumbérowana ¹⁷aagó aantemba wiyómpakemba séna maawá kesáánimba isa'á wen-ímáyáá wée'a áfááraumai aamoí uwánkaumne siyáíye.

Waántáwanko Ísumba ma'máimo awánarain-aii.

Máaka 1:12-13, Rúku 4:1-13

4 Súwana waántáwanko Ísumba áisai úmai isáíndasafena Maníkóní ámútanko Ísumba simámuwana máásai-marafa'a ²koména tómbá ímba néna ayáátááka'a 40 no'waamba waúwana áfááran-aii tówana ³waántáwanko Ísu sáwí'o índá awánánae séna Ísumpa'a téna séna emá Maníkón-ááninko úne wésembo maanóntánkóntáfé tómbá úréna'a naano siyó súwana ⁴Ísu séna Maníkón-aii aúfáífinkemba séna tómbó náiyawi aantemba waási ímba fasi'átinkainifo Maníkó siyáintemba seyaafá'á íyana fasi'átinkainiye

siyáífo emó sénda ímba miyá ónaumne súwana ⁵waántáwanko Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a wéna óraa'-amaan-dankoni amifa'á móankena ⁶séna Maníkón-aii aúfáífinkemba séna

Maníkó wiyómpakemba wení kísau-waasisomba ti'maráínasa enká'á káráwiyesa pósa óntanka'a aísamai turaráanafo sésa tiyáántandesa faramónááwe

siyáíye. Mindásafe emá Maníkón-ááninko úne wésembo maankákémbá ásáfenasa wiyómpakewi farámbaesa marapá'á múankanaawe waántáwanko súwana ⁷Ísu séna Maníkón-aii aúfáífinkemba

é'a miyá siyéna moórá-aaiwara'a séna
kentí Fasi'aénkó Maníkómbá
áísai úmai isánae ímba seró

siyáimba emó séndantembo miyámó ékaa Maníkómbá áísai úmai isáúsino. Mindásafemo emó sénda ímba miyá ónaumne Ísu súwana ⁸ waántáwanko Ísumba áí'maena óraa'-omapa'a iyéna móankená seyaafá'-máráfá'á káráwiyon-kwaasiye miwítí óraa'-fasi'aene aráánamena ⁹ séna kenká'ó kífaemo ken-ímáyáámó mósá máré-na'o é'a káráwiyi-kisau áména káráwiyinone waántáwanko súwana ¹⁰ Ísu séna waántáwanko kóuwo. Maníkón-aai aúfáífinkemba séna
kentí Fasi'aénkó Maníkómpá'á imáyáa é'a wenáwí'-aantemba mósá maré'a wení kísau aantemba máéro

siyáifo emó sénda ímba miyá ónaumne súwana ¹¹ waántáwanko auwéna kúwasa wíyómpakemba Maníkóní kísau-waasi kumésa Ísumba áwa'nai uráawe.

Ísu wení kísau mo ómbakain-aai.

Máaka 1:14-15, Rúku 4:14-15

¹² Yóni marará-káwáágón-áwí'a Érotintafena séna sáwí'a uráíye siyóntafena ándáfa'a máankowana méron-aai Ísu iséna Káríri-aempa'a wéna ¹³ Násareti-naopa'a ímba koména Kápaneamu-naopa'a koméraiye. Mindáoopa'a Káríri-nonkwaaunkoni áwáífa'-naopa'a Sépiyuraaniye Náfataraiye tísaafitantambo uráawiti marará'ó wéron-daopa'aniye. ¹⁴ Ísu Kápaneamu-naopa'a koméromba naaófá'ó Maníkón-aaimo simátimakowin-awí'a Áísáya agaimaréna siyónka'a póna miyá uráíye. Wemá agaimaréna séna

¹⁵ Sépiyuraaninte Náfatarainte mindárai tísaafiti marafá'á nonkwaaúnkóní áwáífa'a Yóndani-nonkoni menápá'-márágón-áwí'a Káríri-marafa'a méraawi fí'ofí'on-kwaasisafe'a súnda ¹⁶ minkwáásí túnáín-aempa'a mésa sámó kaipa'á awánánááwe. Maníkóní némpa'o túnáín-aempa'o méraawi sán-kátinkainiye agaimaréna siyónka'a póna Ísu paápé éna miyá uráíye. ¹⁷ Minkánáá Ísu simátimindasafena ómbarena simátimena séna Maníkó wení waási kawáánimba ómbaraifo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á teró siyáíye.

Ísu éiyain-kwaasimo táántarain-aai.

Máaka 1:16-20

¹⁸ Ísu Káríri-waaunkoni áwáí fakafamba kúmba kae'-wáásiyái mésarai awaaón-áwí'a Sáimoni moórá-awí'a Pítaa úwana áfákon-awí'a Énduruwe'a mésarai miwítí kísau pósarai mófáá'a to-tímapa'a wénesarai mare'mare'-únámbá nompí tukésarai méroyana ¹⁹ Ísu simátimena séna kesé'a tekaiyó. Mófáá'o to'máímo tímapa'o wénoyantemba aú-kisau tíménakai wénekaí kesáái simátímapa'a wéniyasa kempá'á teró súwasarai ²⁰ mimbáré'maré'-únámbá tuwésarai wesé'a kurááye.

²¹ Wesé'a kuyaná Ísu maréna kúmba kae'-wáásiyái mésarai Sépétin-ááninkai awaaón-áwí'a Yémísi úwana áfákon-awí'a Yóniye tifowámpín-kwimái nompíntáómpimba méresa mare'mare'-únámbá to'mayaa wéuwana Ísu minkáé'nárai táántowasarai ²² minúwóiyáámbá tifowámbá mindómpín-táómpimba auwésarai Ísuwe'a kurááye.

Ísu sáwífa'-waasifimba kísaumo maiyáin-aai.

Rúku 6:17-19

²³ Ísu Káríri-aempa'a naaó'-nao'a wénena ámáán-daumpimpa'a Maníkó wení waási kawáánin-aai minásé-áái kosimátímapa'a wénena fí'o-fi'on-ti'o ún-kwaasi asófatin-kafa'a kúwana ²⁴ wenááigo Síriyaa-marafa'a naaó'-nao'a wété úwasa fí'o-fi'on-ti'o ún-kwaasiye sáwí-amutanko tirumpimbó méron-kwaasiye tíyayaambo táúnkon-kwaasiye tíyayaambo pukón-kwaasiye miyámó un-kwáási taawiya'maésa Ísumpa'a mátínkówana asófatin-kena ²⁵ aambó wénumba sáwífa'nanka Káríri-aempakene Tékáporisi-aempakene Yérúsaremu-naopakene Yúndiyaa-aempakene Yóndani-nonkoni menáipákén-kwáásiyé miyáumai-naopaken-kwaasi wempá'á tóso uráawe.

Ísu omápa'a iménamo simátímakain-aai.

Rúku 6:20-23

5 Ísu mérowasa sáwífa'-waasimo tóso umbá tuwánéna omápa'a imérowasa wení waásisomba túwaandu uwaná ² simátimena séna ³ Maníkó súwa'nai ínkwae sewí Maníkó miwí kawé'á wéuwatinkena miwíyá'á wégawaaniye. ⁴ Miwífimbá sáwí-imayaa wéraisana tirunkó umbáí wétaiwai Maníkó miwí kawé'á wéuwatinkena fetói wéuwatinkaiye. ⁵ Kentúmo ímbo maimaésa wéiyowi Maníkó miwí kawé'á wéuwatinkaimba pósa siyáim-barama maénááwe. ⁶ Maníkó siyáintemba miyámó ónaemo wésewi Maníkó miwí kawé'á wéuwatinkena kawé'ó úmimo mérai-yantafena kawé'-í'a uwátinkainiye. ⁷ Tirumbó wéuwatinkaawi Maníkó miwí kawé'á wéuwatinkena arumbá uwátinkainiye. ⁸ Tirumpinkémbó kawé'-áái aantemba wésewi Maníkó miwí kawé'á wéuwatinkaimba pósa Maníkómbá awánánááwe. ⁹ Waásifimbo farumó uwátinkaiyantafesa kísau wémaewi Maníkó miwí kawé'á wéuwatinkena kesí iyámpóin-owe síníye. ¹⁰ Maníkóntáfésamo imáyáamo ésamo arupíse úmimo méraantafesa sáwí'a wéuwatinkaawe. Maníkó miwí kawé'á wéuwatinkena miwí wení waási-i'o ombá póna wégawaaniye. ¹¹ Kembiwímó kentáfé'o fasi'amaimo méraantafesa mindásafesa sáwí-aai simátinkesa sáwí'a uwátinkesa fí'o-fi'on-karo'-aai simátínkáamba Maníkó kembiwí kawé'á wéuwatinkaiye. ¹² Naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowimo sáwí'o uwátínkaraantemba káfé'a sáwí'a wéuwatinkaamba tirunkó kawé'á wéina'a aamoí é'a wíyómpakemba kentí kawé'-mékámba maénááwe Ísu siyáiyé.

Ságon-aaiye uwígón-aaiyemo Ísu siyáin-aai.

Máaka 9:50, Rúku 14:34-35

¹³ Ísu simátimena séna marapá'ó méraan-kwaasifimba mé'a uwígómó ásémo in-tenkáambá wéowe. Miyá wéombanifo uwímó sáwí'o énamo imbá ímba kawé'á úmai kéna ímba áséma éna sáwísankaamba isasá aampa'á tukésa wénowe.

¹⁴ Marapá'ó méraan-kwaasifimba mé'a sámó kaintenkáambá wéowe. Omápa'o wérain-daopa'o mósá awánaantemba kembiwí méraawini áwáuma wéawanaawe. ¹⁵ Iyamá ómbá kúra'maresa ímba aúpá'á maráyamba afora'á makésa mindáo-paken-kwaasi awánánááwe. ¹⁶ Miyáumai sámó kaintembá waásifimba mé'a sán-

kátinkaiyasa kentí kawé-kísáú tuwánésa kentifo wíyómpa'o méraiwain-awi'a mósá maránááwe Ísu siyáiyé.

Ísu ámáámbo siyáin-aii.

¹⁷ Ísu mináái simátimena séna ímba kentáfé'a sé'a Mósesé siyáin-aine Maníkón-aii simátímakaawi siyáan-aine ifá'á túwáiwaiye ímba seró. Maníkón-aii siyáan-aii ímba tuwánáúmpo siyáanteni'o úmaimo paápé índasafe'a kunkáumne. ¹⁸ Simátíménda ísáaro. Wíyómba maramá wéraisana póna Maníkón-aii waé'wae'a wéiyé. Maníkón-aiigo seyaafá'á waé'wae'a póna minááígómó siyáinten-úmai seyaafá-tántáá'á paápé ínfiye. ¹⁹ Miyáumai Maníkón-aiifinkembo karo'-ááímó taraisésamo fí'owantafesamo sésamo wéundantemba miyá índa mindá kanaán-iyé síyanamo éna Maníkó séna kesí waási kawáánúnda-waasifinkemba ímba fasi'aén-kwáásín-owe sínifo Maníkón-aiimo taawiyafésamo simátimesamo sésa Maníkón-aii ísáaro wésewisafena Maníkó séna kesí waási kawáánúnda-waasifinkemba óraa'-waasin-owe sínfiye. ²⁰ Moórá-aii simátíménda ísáaro. Ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sen-kwáásiyé sésa Maníkómó siyáintemba úmai méraumnemo sembá karo'á wésewe. Miwímó ontembó kembiwímó é'a Maníkómó kawáánipa'a ímba mé'a Maníkómó siyáintemba érai'a miyámó é'o é'a Maníkómó kawáánipa'a mé-naawe Ísu siyáiyé.

Tínkamón-aiimo siyáin-aii.

Ríku 12:57-59

²¹ Ísu maarán-ááíwará'á siyáiyé. Naaófá'á Mósesé kentíwá'násafena simátímakain-aii ísaraamba maará siyáiyé. Ímba tínkamiyasa púwóro. Miyámó íyasamo ésa aafimbá maitinkánááwe siyáimbanifo ²² simátime'a súné. Miwítí waásisafesa aaisambá wétiyiyawi aafimbá maitinkáiyamba mindá kanaán-iyé. Miwítí waásisafesa sáwí-aii simátínkááwi tí'maesa aaimó ísááwitopa'a tíyasa aafimbá maitinkáiyamba mindá kanaán-iyé. Miwítí waásisafesa uwó-wáásiyá'ó úwoi-waasiya'o sésa símai sáwí'a wéiyawi ónkaifa'o iyamó wégaipa'a méraiymba mindá kanaán-iyé. ²³ Miyán-áái imáyáa ombá Maníkóntáfé'o imáyáamo é'o moórá-tantaa'o aménae'o óraa'-amaan-daumpa'o komé'o é'a kentí waási aai ta'ótokaiya'o tááka'o maké'o é'a ²⁴ Maníkómbó amíyan-tantaa'a óntan-taaregoni ewaa'á mámare'a mináái koísámai arupíse uwásuwe'a kouwer'éa Maníkómbá áméro. ²⁵ Aaimó simátinkanae síyawimo tí'mae wíyasa aampa'á mósímai paápé uwásuwesa koró. Óraa'-waasimo mátimiyasamo ésa

i-wáási timíyasa ándá-naumpa'a tínkáanááwe. ²⁶ Ímbo miyámó íyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa ímba ááema tai'ánaumne sésa seyaafá'-méyámbá tí-matuwaiyasa faútinkanaawe Ísu siyáiyé.

Aarakwá'ó tasáén-aiimo siyáin-aii.

Mátíyu 19:9, Mááka 10:11-12, Ríku 16:18

²⁷ Ísu mináái simátimena séna naaófá'á Mósesé simátímakain-aii ísaraamba maará siyáiyé. Fí'owi tuwaainíntóné tuwaa'i'wainté ímba nóro siyáimbanifo ²⁸ simátime'a súné. Moóráwigo moórá-inimbo awánénamo tafisénáe sénamo índa ímba afora'á ínifo imáyáa aantemba tafisínana Maníkó séna imáyáafinkemba é'a wétafisiye sínfiye. ²⁹ Túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-

turamba fitúwáaro. Kae-túrántámbó awáné'o é'a ónkaifa'o wíyamba mindá sáwí'an-iyé. Sáwí'o uráinda maisuwé'o méraiyaamba mindá kawé'an-iyé. ³⁰Tiyáánkomo sáwí'o ina'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-tiyaamba arátúwáaro. Kae-tíyáámbó wéraina'o é'a sáwí-marupa'o iyamó wégaipa'a wíyamba mindá sáwí'an-iyé. Sáwí'o uráinda maisuwé'o méraiyaamba mindá kawé'an-iyé.

³¹Naaófá'á Mósese maará siyáiyé. Moóráwigo awaainínkómbá ai'mátuwaandawi aúfáifimba agaimaréna séna kesuwaainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái aminó siyáimbanifo ³²simátimé'a súné. Awaainínkó ímba moórá-waasigoe wénisana awaai'kó ai'mátuwaaisana minínínkó kówéna moórá-waasi komaiyéna minínínkó aú-waasigoe wénimba sáwí-anka'a wéniyé. Aifa'-áwááikómó ai'mátukaintafena miyá wéiyé. Moórá-waasigo ai'mátukain-inimbo wémaimba wewará'á umémbá wémaiyé Ísu siyáiyé.

Seyaafá-tántáápímbá ímba matuwé'a seró-áái.

³³Ísu maarán-áái'wára'á siyáiyé. Naaófá'á Mósese simátímakain-aai ísaraamba maará siyáiyé. Fasi'aénkómpátá miyá ónaumne síyamba karo'á sefáínifo érai'a sé'a miyán-oro siyáimbanifo ³⁴simátimé'a súné. Kemó miyá ónaumnemo síyambo é'a érai'a miyán-oro. Kemó ímbo miyá ónaumnemo síyambo é'a érai'a ímba miyán-oro. Maní'kó káráwiyaiwi wíyómpa'a méraifo Maní'kón-áwíka'a ímba matuwé'a seró. ³⁵Maní'kó marapá'á káráwiyai'pa'an-ifo ímba marará'á matuwé'a seró. Yérúsaremu-naopa'a Maní'kó káráwiyain-daopa'an-ifo ímba mindáópa'a matuwé'a seró. ³⁶Fafután-á'nóntáúr'á'á kaantún-a'nontau ímba kanaán-ure'a kaantún-a'nontaura'a fafután-á'nóntáú ímba kanaán-uránááfo ti'nónká'á ímba matuwé'a seró. ³⁷Kemó miyá ónaumnemo síyambo é'a maarán-áái aantemba seró. Ewé miyá ónaumne seró. Kemó ímbo miyá ónaumnemo síyambo é'a maarán-áái aantemba seró. A'áo ímba miyá ónaumne seró. Simátimunda-aai waántáwankon-imayaafinkeni'a wéowe Ísu siyáiyé.

Anondáamo ímbo tínkamiyan-aai.

Rúku 6:29-30

³⁸Ísu mináái simátiména séna Mósese simátímakain-aai ísaraamba maará siyáiyé. Moóráwigo moóráwigo aúrambo fituwáínasamo ésa wen-ánóndáá wen-áuramba fituwánááwe. Moóráwigo moóráwigo áwááyaamba pótuwainasamo ésa wen-ánóndáá wenáwááyaamba pótuwanaawe siyáimbanifo ³⁹simátimé'a súné. Sáwí'o uwátinkaiya'a ímba anondáá miwí sáwí'a uwátínkáaro. Táá'o tuwaumíya'o é'a ímba anondáá tínkame'a aneka'á waé-timiyasa tuwaumónááwe. ⁴⁰Kentí unáánk'wátóisafesamo maénae sésamo tí'maesamo aaimó ísáín-waasigompa'a kurésamo síya'o é'a ímba a'áo síyamba paákákén-únánkwátóiwara'a tíméro. ⁴¹Aampa'o ta'ótoresamo sésa kentáási moparáwímbá kárika'a súwa'nai orómó síya'o é'a ímba a'áo síyamba úwoima ayáátááka'a túwa'nai oro. ⁴²Moórá-tantaa'a simiyó síya'o é'a úwoi tíméro. Moórá-tantaa'a wááu simiyó síya'o é'a miyán-oro Ísu siyáiyé.

Namuro-wáási kawé'a uwátínkáaro-aai.

Rúku 6:27-28,32-36

⁴³Ísu mináái simátiména séna naaófá'á simátímakain-aai ísaraamba maará siyáiyé. Kentí waási-imayaan-oro. Kentí namuro-wáási títámba uwátínkáaro

siyáimbanifo ⁴⁴simátíme'a súne. Kentí namuro-wáásí imáyáa timé'a sáwí'o uwátínkááwisafe'a túwa'nai úmai Maníkómpá'a inai seró. ⁴⁵Miyámó ombá wíyómpa'o kentífo méraiwaini iyámpó-i'a wéowe. Maníkó miyáumai kawe'á uwátinkena aai sisaná aa'á kaisaná kawe'-wáásíyá'é sáwí-waasiya'e aa'á kaisaná Maníkó aai sisaná aa'á tisaná arupísemo on-kwáásíyá'é ímbo arupísemo on-kwáásíyá'é aa'á wétiye. ⁴⁶Seyaafá'nánká kentí waási-imayaamo wéowasamo ombá anondáa miwí-ímáyááwárá'á wéowe. Taakisimó máén-umen-kwaasi ímbo kawe'-wáásí ombánifo miwítí waási-imayaamo owasamó ombá anondáa miwí-ímáyáá wéowe. Miyáumaimo kentí waási-imayaa aantembo íyanamo éna Maníkó ímbo kawe'-méyámbá timínífo kentí namuro-wáásíwárá'á imáyáa tíméro. ⁴⁷Seyaafá'nánká kentí waási-i'a úmai kawe'á wéuwatinkaawe. Maníkóní ambó ímbo wéaraaiwaewi-wara'a miyá wéowe. Miyámó oten-úmai kentí waási aantemba ímbanifo kentí namuro-wáásíwárá'á kawe'á uwátínkáaro. ⁴⁸Kentífo wíyómpakewi kawe'-í'a úmai méraimba mindásafe'a imáyáa é'a kawe'-í'a úmai méraaro Ísu siyáíye.

Wétuwa'nai-on-aaí.

6 Ísu mináái simátimena séna tuwímbaisafe'a tirumbá uwátinke'a túwa'nai íyamba ímbo maarán-ímáyáá é'a waási méraiyanaka'a wétuwa'nai-onasa óraa'-waasin-íye síwae-imayaa ímbo íyamba úwoi túwa'nai oro. Miyán-ímáyáámó wée'o túwa'nai íyanamo éna kentífo wíyómpakewi kawe'-méyámbá ímbo timíníye. ²Óntamo ímbo makáawimo túwa'nai íyamba waási aamoí uwásinkaiwae-imayaa ímbo é'a ímbo óraaka'-oraaka'a síyamba úwoi túwa'nai ónááwe. Kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásí ámáán-daumpa'e aampa'é toruparésa óraaka'o sembá óntamo ímbo makáawimo tímémbo ímbo miwí-ímáyáá ombá wétimesa kesúwí'a mósá maráíwae sésa wétimewe. Érai'a simátíme'a súne. Mindámo tímén-anondaa miwí túwí'o mósá máraámba é'a mimbéyámbá wémaewe. ³⁻⁴Óntamo ímbo makáawimo túwa'nai íyamba kesí waási suwánaafo sé'a waásimo ímbo méraiyanaka'a túwa'nai oro. Miyámó ombá kentífo aúpá'ó wéomba tuwánaiwai póna kawe'-méyámbá timíníye Ísu siyáíye.

Maníkómpá'á inaimó sen-áái.

Rúku 11:2-4

⁵Ísu mináái simátimena séna Maníkómpá'ó inaimó síyamba kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásímó sentembá ímbo miyán-oro. Miwí sésa waási suwánésa aamoí uwásinkaiwae-imayaa ésa ámáán-daumpa'a mésa waásimo tóso on-áémpá'á mésa inai wésewe. Érai'a simátíme'a súne. Miwímó miyámó wéon-anondaa miwí túwí'o mósá wémaraamba mimbéyámbá wémaewe. ⁶Miwí miyá wéofó Maníkómpá'á inai síyamba kentí naaúmpa'a kembiwí aantemba imé'a kentifombó ímbo ane'ó awánaawimpa'a inai síyana aúpá'ó wéomba tuwánaiwai póna iséna kawe'á úmai túwa'nai íníye. ⁷Maníkómpá'á inai síyamba úwoi-aaiyaamba ímbo símai tafisénááwe. Maníkóní aambó ímbo arááiwaéwi sésa tafisímai-aaisa senanasá súwa'nai íníye sésa úwoi-aaiyaamba símai wétafisefo ⁸ímbo miyán-oro. Kentifombó Maníkómpá'ó miyám-baaran-aaisafe'o wéaisai-e'o súwa'nai íníyemo síyamba é'a awánaraimba póna túwa'nai íníye. ⁹Maníkómpá'ó aaimó síyamba maará seró.

Kentáásifowao wíyómpa'o méraandawi enáwí'a íyáákarain-awita mósá wémaraumne. ¹⁰Ení nombaragó seyaafá moórá-mora-waasi tirumpimbá kumíno. Wíyómpakewimo ení amáambo arááíwáentemba marapátá méraundawisa miyáumai arááíwáéno. ¹¹Káfé-kanaa-tomba kentáá simiyó. ¹²Waásimo aoisaambó uwásinkaiyata anondáá ínta miyásá uwátinketa miwítí aoisaambá maitiyúwáana miyáumaisa kentáási aoisaambá maisiyuwaaó. ¹³Sáwí-yantaakomo kentáá ma'máimo awánáíndasafenamo ínamo e wasiyuwaaó. Seyaafá'-má'ú-yántáákó kentááfímbá tifó sé maisiyuwaaó. [Ení waási kawáánúmae wéiyonana ení fasi'aémbá waé'wae'a úmae wéiyisana enáwí'a óraa'a úmae wéiyimba érai'-aain-iyé.] Miyán-áái Maníkómpá'á seró. ¹⁴Sáwí'o uwátínkaraamba ímbo anondáámo sáwí'o é'o ifátuwaiyanamo éna kentifo wíyómpakewi kembiwímó sáwí'o wéomba túwa'nai ena maitiyuwáínífo ¹⁵sáwí'o uwátínkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímbo ifátuwaiyanamo éna kentifo wíyómpakewi kembiwímó sáwí'o wéomba ímbo maitiyuwáíníye Ísu siyáíye.

Tómbó aawentamó on-áái.

¹⁶Ísu mináái simátimena séna Maníkómpá'ó inai aantembo sé'a tómbá wéawentan-omba aasásóí'-wáásímó ontembá ímbo miyán-oro. Miwí sésa waási suwánésa sésa kawé'á ésa tómbá wéawentan-owe síwae sésa tómbó ímbo naanten-tóí'á matuwésa méraawe. Érai'a simátimé'a súné. Miwítí méyámbá miwí túwí'a mósá wémaraam-beyamba é'a maiyáawe. ¹⁷Miwí ésa miyá wéofó kembiwí tómbá wéawentan-omba tóí'a wisuké'a ti'nóntáu paasé'a túmai kawé'á úmaraiyasa ¹⁸waási tuwánésa tómbá wéawentan-owe ímbo síyana kentifo tuwánéna kawé'-méyámbá timíníye. Kentifon-ane'ó ímbo awánaawi aúp'á'ó ombá awánaiwai kawé'-méyámbá timíníye Ísu siyáíye.

Wíyómpaken-kawe-tantaakon-aaí.

Rúku 12:33-34

¹⁹Ísu mináái simátimena séna marapá'ó méraamba sáwífa'-ontama ímbo máráaro. Maráíyan-ontama ufóiyaraamba ínana waígo nánana táúkaa'a ínasa mindámbá sáwí'a uwásuwesa umémbá maénááfo sáwífa'-ontama ímbo maré'a ²⁰kawe-kísáú maíyana kentí kawe-tántáá'á wíyómpa'a wéíniye. Wíyómpa'a wéraitimba ufóiyaraamba ímbo ínana waígo ímbo nánana táúkaa'a ímbo ínasa waási ímbo umémbá maíyana úwoi wéíniye. ²¹Marapá'ó kentí óntamo wérainanamo éna marapátáféna tinkáínífo wíyómpa'o kentí óntamo wérainanamo éna wíyómpatafena tinkáíníye Ísu siyáíye.

Túranko kentí imáyáafimbo sámó kain-áái.

Rúku 11:34-36

²²Ísu mináái simátimena séna túranko kentí imáyáafimbo sámó kain-tántáá'án-iyé. Túrankomo kawé'ó úmáimo awánáínanamo éna seyaafá'-ímáyáá sámó káínífo ²³túrankomo ímbo kawé'ó úmáimo awánáínanamo éna seyaafá'-ímáyáá tuwinkáíníye. Marapá-tántáá'-ímáyáá aantembo íyanamo éna kempímbó sámó kain-tántáá'ó ímbo wénamo éna kumeu'ó í-tántáákó óraa'a úmai wéíniye Ísu siyáíye.

Óntantafena Maníkóntáfénamo siyáin-aii.

Rúku 16:13

²⁴ Ísu mináái simátimena séna ímba kanaa'á kae-káwáá-wáásítí kísau wé-maewe. Miyámó ésamo ésa moóráwigomba aamoí ésa moóráwigomba ímba aamoí uwánkanaawe. Miyámó ésamo ésa moóráwigoni kísau kawé'á úmai maésa moóráwigoni kísau tuwesarái ónááwe. Miyáumai Maníkóní kísau mo maé'ó é'a sáwífa'-ontamba maénaumne-imayaa ímba úmae iyónááwe. Sáwífa'-ontamba maénaumne-imayaa é'ó é'a Maníkóní kísau ímba maénaáwe Ísu siyáíye.

Méraantafe'a ímba óraa'-imayaa oró-áái.

Rúku 12:22-31

²⁵ Ísu mináái simátimena séna mináái imáyáa é'a simátimé'a súné. Méraamba ímba óraa'-imayaa é'a tómbó náiyantafe'a ímba óraa'-imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo íyantafe'a ímba óraa'-imayaan-oro. Tómbó náiyamba úwoisambanifo waásimo méraamba óraa-tantaa'an-íye. Unáánkwátóí iyamba úwoisambanifo waási túma óraa-tantaa'an-íye. ²⁶ Numagómpá'á imáyáan-oro. Numagó ímba kísau éna tómbá fáká'mai naaúmpa'a makéna wénaifo kentifo wíyómpakewi miwítí tómbá tímísasa wénaawe. Maníkón-aúranka'a kemá waási numagómbá íyáákaraamba póna kentí tómbó éna timíníye. ²⁷ Kembiwímó óraa'-imayaa

é'ó é'a maíyan-kanaa ímba kanaa'á ayáátááka'a méranaawe.

²⁸ Unáánkwátóí íyantafe'a ímba óraa'-imayaa é'a waiwandáánk'á imáyáan-oro. Waiwandáánk'ó ímba kísau éna ímba wení unáánkwátóí makáífo ²⁹ simátimé'a súné. Naaófá'á Yúndaa-waasiti óraakon-awi'a Soromoní sáwífa'-unankwatoíye ko'-naariríyé makówi úwasa waási awánésa kawé'an-íye sumbánifo waiwandáán-aramba awánésa óraa-kawé'an-íye wésewe. ³⁰ Ufá'á ko'naarirí-tántáá'é séna waiwandáámbá Maníkó makáíye. Umá ímba waé'wae'a ínífo káfé'a ínas aafáyáa waási agaisuwáiyamba Maníkó mintántáá'á imáyáa éna ko'naarirí-tántáá'á makáíye. Miyáumai Maníkó waásisafena imáyáa éna kentí unáánkwátóí timínífo kembiwí Maníkóntáfé'a ímba kanaa'á wésuwa'nai-iwain-íye ímbo seráámbá wésewe. ³¹ Maníkó wétuwa'nai-ímba pó'a tóné nonémó náiyantafe'a ímba óraa'-imayaa é'a unáánkwátóimo íyantafe'a ímba óraa'-imayaan-oro. ³² Maníkóní aambó ímbo arááiwaéwi tóné nonémó náiyantafesa óraa'-imayaa wéowe. Tómbó nombó ímbo wéne'ó é'a púwófo séna kentifo imáyáa éna wétimífo imáyáa ímba óraa'-imayaa wée'a ³³ Maníkómó wení waásimo kawáánintafe'a aifa'á imáyáa é'a wembó arááímo tainí'ó wéontafe'a imáyáa é'a miyámó owaná mintántáá'á wétimiye. ³⁴ Aúnkáwe aafáyáawe paápé índa-tantaatafe'a ímba óraa'-imayaa íyana tirunkó umbáí táíno. Káfé'a wérain-tantaatafe'a imáyáa é'a aafáyáamo paápé índa-tantaa'a awána'ntemba imáyáan-oro Ísu siyáíye.

Ímba sáwí-aii simátiméro-aii.

Rúku 6:37-38,41-42

7 Ísu mináái simátimena séna tuwáné'ó é'a sáwí-waasiye siyanamó éna Maníkó kentáfénawara'a miyá sínífo tuwáné'ó é'a sáwí-waasiye sefó. ² Kawé'-áái wésimatime'a sáwí-aii wésimatime'a íyantafena Maníkó kembá miyá íníye. Tímén-

teni'a úmai Maníkó miyáumai timíníye. ³Kentúrampimba iya-arumbá wéraisalo ombá ímba awánaamba kentí waási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá wéraiye wésefo ímba miyá seró. ⁴Kentúrampimbo iya-arumbó ímbo awánaamba nóra séra kentí waási túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánae wéseo. ⁵Kaumbo-kae'-ááíwará'-wáásín-oyo kentúrampinkemba iya-arumbá maisuké'a tuwáné'a kentí waási túrampinkemba tiyaantambá kanaa'á maitiyuwánaáawe Ísu siyáíye.

⁶Kawe-tántáá'ó iyánkómbó ímbo ámentemba Maníkón-aai taraisíyawi ímba simátíméro. Simátimiyasamo ésa karaánáá'a simátinkanaawe. Kawe-tántáá'ó póí-gombo ímbo ámentemba Maníkón-aai ímba sínkáíye wésewi ímba simátíméro. Simátimiyanamo éna minááígó fiyúndáraamba to'wíníye.

Maníkómpá'ó inaimó sen-áái.

Rúku 11:9-13

⁷Ísu séna Maníkómpá'ó inaimó wéseмба áisai úmae wéiyiyana timíníye. Áántamae'lo wéiyiyana kentáái isáíníye. Wésaafa úmae iyiyana Maníkó aráátimíniye. ⁸Áisai íyanamo éna Maníkó timíníye. Wéaantewanamo éna Maníkó kentáái isáíníye. Saafámo íyanamo éna Maníkó aráátimíniye. ⁹Kemá iyámpóíwara'-waasi kentáánintombo kisaamá simiyómó síya'lo é'a ímba óntamba timíyamba kisaamá timénááwe. ¹⁰Mófáá'a simiyómó síya'lo é'a ímba iyaankafayaambá timénááwe. ¹¹Énifo sáwí-waasi ombánifo kentáánintomba kawe-tántáá'á wétiméfo wíyómpakemba kentáási-fowa kawe'-aantemba iwái póna áisai íyawimo éna kawe-tántáá'á timíníye.

¹²Kembó tirááímo táinda-i'lo úmaimo wétuwa'nai-iyá'a miwí miyáumai túwa'nai oro. Minááímó simátimunda Mósesé siyáin-aaiye Maníkón-aai simátímakowi siyáan-aaiye minkáé'-ááígóní áwáuma wésimatimune Ísu siyáíye.

Kári'-ontagon-aai.

Rúku 13:24

¹³Ísu séna kae'-óntámá wéraisalo kári'-ontafimba íyáféráaro. Óraa'-ontama óraa'-ankoni ontamán-íye. Maníkóní némpa'lo maé'mae'lo íyan-aempa'a minóráá'-ámpá'á wéwesa sáwífa'-waasi minóntáá'fimbá wégowe. ¹⁴Kári'-ontama umbai-ánkóní ontamán-íye. Aúí'lo úmaimo maé'mae'lo íyan-aempa'a minúmbái-ámpá'á wéwesa sesimái'-waasi aantemba minóntámá saafá úmai awánésa wéiyafaeraawe Ísu siyáíye.

Karo'-ááímó sen-kwáási táái.

Rúku 6:43-44, Rúku 13:25-27

¹⁵Ísu mináái simátimena séna tuwímbai karo'á simátimesa sésa Maníkón-aai simátimunda-waasi úne wésewi miwí káráwimai méraaro. Sipisípi-poigomo aáno úmaimo máíntemba miwí karo'-ááwéyáá úmai wénombanifo kawe'-ímáyáá sáwí'a wéuwatinkaan-kwaasin-owe. ¹⁶Miwítí áwáumo awánánae'lo é'a miwítí kísau awáné'a miwímó méraawini áwáuma awánaaro. Fekómó éna ímba áwíyandarankaamba iyáínifo fe'-arambá iyáíníye. Antirígómá afo'afáá'-arankaamba ímba iyáínifo antirí-aramba iyáíníye. ¹⁷Miyáumai kawe-táígó kawe'-árámbá iyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba wéiyáíye. ¹⁸Kawe-táígó ímba sáwí-aramba iyáísana sáwí-taigo ímba kawe'-árámbá iyáísasa ¹⁹kawe'-árámbó ímbo iyáín-taima ayáímai

iyafímbá wéagaisuwaawe. ²⁰Miyáumai minkáró'-wáásítí kísau awáné'a miwítí áwáuma miyaráán-úmai awánánááwe.

²¹Kentáfésa kesí Fasi'aénkón-ye wésewiwara'a Maníkó ímba seyaafá'nánká káráwinda póna kesifo wíyómpakewimbo arááimo tainí'ó wéowi aantenka'a káráwiyiniye. ²²Maníkó seyaafá'nánká méraawini áwáusafesa tísai índa-kanaa tándara'a kentáfésa sáwífa'-waasi sésa Fasi'aénkóo ení fasi'aéntámbá Maníkón-aai simátímakaumne. Ení fasi'aéntámbá waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitíyukaumne. Ení fasi'aéntámbá fí'o-fi'on-kawe-kisau ímbo awánaraan-kisau maiyáumne síyambanifo ²³simátíme'a súne. Ímba kesí waási é'a sáwí-kisau wémaen-kwaasin-ofo kóro kemá sénaumne Ísu siyáíye.

Naambó urááyawi-taai.

Rúku 6:47-49

²⁴Ísu mináái simátímena séna kesáái isésa wéaraaiwaewi miyán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. Kawe'-ímáyááwárá'-wáási fasi'aén-dámbá ónae sésa mai'á u'maésa kumémesa óntanka'a naamayáámba múfaimai naambá úmaraiyana ²⁵aa'á téna óraa'-nomba fínana mindámbá ímba tawísínda fasi'ámai wéena óntanka'-namba póna úwoi wéíniye. ²⁶Énifo kesááimo isésamo ímbo kawe'ó úmaimo wéi-saiyawí miyán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. Naambá ónae sésa ímba mai'á ukésa íyamba nonáámááíya'a paák'á'á úmakaiyana ²⁷óraa'-a'a téna nombá fiyéna mindámbá tawísísuwainana sáwí'a íníye Ísu siyáíye.

²⁸Ísu mináái simátímuwasa túwaandu urón-kwaasi isésa ²⁹ámáámba senkwáásímó sentembá ímba sífó óraa'-waasigoraamba siyé sésa táátafesa uráawe.

Ísu námombo kón-kwaasi kawe'ó uwánkarain-aai.

Mááka 1:40-44, Rúku 5:12-14

8 Táátafesa uwaná Ísu minómápákémbá kumúwasa sáwífa'nanka ánaaemba arááiwaúwana ²moóráwigo námombo kón-kwaasi Ísumpa'a téna óraakon-ye séna aísamaifimba takífaena séna kentáfénamo ankáínamo e kanaa'á aúí'a uwásinkainone súwana ³Ísu ayáámba ane'á ta'ótorena séna miyá ónaumpo enáúra'a karefó'a kawáúwiye súwana minúwóiyáámbá kawáúguwana ⁴Ísu séna enáúra'o uwánkaunda-aai simátímenafó enáúra'a kawáúwifo naaófá'ó Mósesemo siyáin-temba ámáán-kisau-waasifa'a wéma enáúma máaraatime póíma tímínasa Maníkón-táfésa isámai tufú'mai agáiyasa seyaafá'nánká awánésa áurakemba kawáúwiye sénááwe Ísu siyáíye.

Rómu-i-waasigon-aai.

Rúku 7:1-10

⁵Ísu mináái simásuwena Kápaneamu-naopa'a kúwana Rómu-i-waasiti kawáágó ména Ísumpa'a téna óraaka séna ⁶óraakoo kesí kísau-waasi naaúmpa'a ména óraa'-ai'a isaná áúwawaako ímba úwauwa wéisana méraiye súwana ⁷Ísu séna koasófankanaumne súwana ⁸wemá séna kemá kári'-waasi úmpo emá óraa'-waasi ómpo kesí naaúmpa'a íyínda uwófí'a ínómpo ifátuwe aai aantemba sinaná kesí kísau-waasi asófáino. ⁹Kewará'á kawáá-kísáúgóní áwáuma awánaraunda kesí kawáágó sisa'á wení kísau wémae'a kesí i-wáásísáfé'a súnasa kesí kísau wémaewe. Moóráwigontafe'a sé'a waaó súnana wéwisa'a moóráwigontafe'a sé'a tiyó súnana

wétisa'a kesí kísau-waasisafe'a miyá uwómó súndantemba miyá wéofu úwoi aai aantemba sinaná kesí kísau-waasi asófáino súwana ¹⁰ Ísu mináái iséna áátafena éna wembó arááiwa'maesamo kun-kwáásísóntáféna séna simátíme'a sune. Minkwáásí Rómu-waasigo kentáféna súwa'nai í-fásí'áémbá tokáíye wésifo kesí waási Ísareri-waasifinkene fí'on-kwaasifinkene ímba miyán-áái wésewe. ¹¹ Simátíménda ísáaro. Aafáúmó íyáúsipakene kúwáféráipakene fí'o-fi'on-aempakene sáwífa'nanka tóso ésa Maníkó wení waásimo kawáánipa'a mésa kentíwá'ná Émbaramuwe Áísáakiye Yékopuwe tómbá náiyambanifo ¹² mindárau tísaafitantambo uráawi miwí túma maimaé wéiyesa sésa Maníkó kawáánipata ménaumne wésewi tí'maena kumeu'ó in-áémpá'á tiyuwáínasa ifi'á wétesa sáwí'a úmai mésa túwááyaamba umpufuwónááwe Ísu simátiména ¹³ Rómu-i-waasiti kawáágóntáféna séna emó kentáfémo séndantemba miyá onaná asófainifo ení naaúmpa'a waaó súwana minkánáá wení kísau-waasi asófankariye.

Ísu tí'o ún-kwaasimo asófatinkarain-aai.

Máaka 1:29-34, Rúku 4:38-41

¹⁴ Ísu Pítaani naaúmpa'a iména awánómba Pítaan-aráandaomba áuiya kówana mérowana ¹⁵ ayáánka'a ta'ótorowana mináúíyá tasí úwana íyáfasinkena tómbá kúfu'a uwátímakaiye.

¹⁶ Úwasa fenómpinka'a sáwí-amutamba tirumpimbó méron-kwaasi tí'maesa Ísumpa'a túwana aai séna sáwí-amutamba tirumpinkémbá maitiyuwówasa kóuwana tí'o ún-kwaasi asófatinkariye. ¹⁷ Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya agaimaréna Ísuntafena séna sí'o wéimba asófasinkena sí'o wéimba tasí uwásínkaraiye agaimaréna siyónka'a póna Ísu miyá uráíye.

Ísumba arááiwaenaemo siyáan-aai.

Rúku 9:57-60

¹⁸ Moórá-kanaa sáwífa'nanka tóso ésa Ísun-amándára'a mérowana tuwánéna wení waásisafena séna nonkwaaúnkóní menáípátá kónae súwana ¹⁹ moóráwigo ámáámba sún-kwaasigo téna séna seyaafá'-náópa'o nínrafa'a esé'a nónaumne súwana ²⁰ Ísu minkwáásígómbá áísai ena séna emó sénda sún-da-aai imáyáan-uwo. Waankó taaiyaiimbá wáísana numagó ánáamba úmarena wéwaifo kemá waási úranko ímba naambá úmare'a wéwaumne súwana ²¹ moóráwigo wembó arááiwauwai séna óraakoo méraanana kesifo puwína utámare'a embá arááiwaenaumne súwana ²² Ísu séna ímbanifo kesáái ímbo isésamo pukáan-kwaasiyaamba owí puwíyan-kwaasi utátinkanaafo emá kembá sirááiwauwu Ísu siyáíye.

Óraa-fiyunda torówanamo Ísu mafaimakáin-aai.

Máaka 4:36-41, Rúku 8:22-25

²³ Ísu mináái simáména wení kísau-waasiye nompín-táómpimba íyátesa nonkwaaúnkóní menáípá'á kumbá ²⁴ Ísu aún-kwaigurówana minkwaaúmpá'á óraa-fiyunda torówana nonkó tufántááfan-éna nompín-táómpimba ówitowasa kúwáfekunafó sésa ²⁵ inkaisésa Ísumba koaúsésa sésa Fasi'aénkó puwúnafosa súwa'nai uwo suwaná ²⁶ nóintafera wéinkaisoo. Kentimankúnkúmba kári'an-íye

séna iyáfasinena fiyúndágonte nonkóntétafena óraaka séna mafáékaiyo súwasarai fiyúndágoe nonkóe'a mafáúyana nonkó kará'náguwana ²⁷ táá'a úwasa keáímbá sésa nóran-kwaasiya'iyó. Fiyúndágoe nonkóe'a wenáái isaíyó sésa tiyáámba ufakésa táátafesa ésa siyáawe.

Sáwí-amutambo maitiyukain-ai.

Máaka 5:1-17, Rúku 8:26-37

²⁸ Simásuwesa mindómpín-táómpimbo kumbá Káríri-marama tínaempa'a wérowana Kégésaa-marama túrampa'a wérowasa mimbárafá'á kumbá Ísu mindómpín-táómpinkemba kumúwasarai kae'nárai wempá'á tiyááye. Minkáé'nárai sáwí-amutamba tirumpimbá mérowasarai waásimo utátínkón-ontan-aifa'a mésarai túwáfiya wéuyasa waási inkaisésa minkáé'náraimo méroyapa'a ímba kuwasarái minkáé'nárai Ísumpa'a tésarai ²⁹ óraaka sésarai Maníkón-ááninkoo sínkami-kanaa ímba tiyáisa sínkaminiyerai wétene suyasá ³⁰ ewaa'á sáwí-fa-poima mésa umá wénowasa ³¹ minkáé'nárai tirumpinké-sáwí-ámútántómbá Ísuntafesa sésa si'mátuwesaamo e mimpóí tirumpimbá si'maraaó suwaná ³² miyán-oro súwasa sáwí-amutantomba minkáé'nárai tirumpinkémbá kárúwesa póí-tirumpimba koférówasa mimpóísómbá seyaafá'á ámémpakemba tuwaantantésa nonkwaaúmpimbá kúwáférómba putásowasa ³³ póíya'o tafikówi awánésa minúwóiyáán-úmai naaópa'a wésa póígomo úne Ísumo minkáé'náraimo uwátinkone mósimatim-besimati uwasá ³⁴ isésa koawánánae sésa kumbá koawánésa Ísuntafesa sésa maambárafá'á ifá siyuwésa kóuwo siyáawe.

Ísu aísamaimo pukówimba kawe'ó uwánkarain-ai.

Máaka 2:1-12, Rúku 5:17-26

9 Suwaná Ísu wení kísau-waasiye nompín-táómpimba iyátesa kumbá wení naaópa'a marapá'á kúmúwasa ² tuwímbai aísamaimo pukówimba wandaaifimbá marésa taawiya'maésa tésa Ísumpa'a máánkówana Ísu tuwánéna taawiya'maésamo tun-kwáásímó érai'a kawe'á uwánkainiye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasigontafena séna kesí waásiyo ení sáwí-imayaa maiyauwáúmne súwasa ³ amáámbo sun-kwáási keáímbá sésa Maníkó weyáá sáwí-imayaa maitiyuwáínifo minkwáásígó Maníkómbá karaánáá'a wéankaiye suwaná ⁴ Ísu miwítí imáyaa tuwánéna nóra séra miyá-sáwí-ímáyáá wéoo. ⁵ Moóráwigo aísamaimo pukáindaw-intafenamo séna ení sáwí-imayaa maiyauwáúmne sínasamo ésa éraira sí karorá síyó sénááwe. Énifo moóráwigomo aísamaimo pukáindawintafenamo séna iyáfasine eyááríka'a waaó sínasamo ésa éraira sí karorá síyó sésa awánánaáwe. ⁶ Kemá waási úranko marapá'ó méraunda waásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-fasi'aemba tokáumpo aráátíménda awánánaáwe séna aísamaimo pukón-kwaasigontafena séna iyáfasinke ení wandaimá maimaé ení naaópa'a waaó súwana ⁷ iyáfasinena wení naaópa'a kúwasa ⁸ mérowi Ísumo úmba awánésa táátafesa ésa Maníkón-áwí'a mósá marésa sésa Maníkó minkwáásígómbá fasi'aémbá ámísana póna miyá uráiyé sésa táátafesa ésa tiyáámba tóipimba fáákaawe.

Ísu Mátíyumbo áántarain-aaí.

Mááka 2:13-17, Rúku 5:27-32

⁹Suwaná Ísu tuwéna wéna awánómba moóráwígon-awí'a Mátíyu taakisimó máún-daumpa'a mérowana awánéna séna íyáfasine kesé'a tiyó súwana íyáfasinena wembá arááíwa'maena kúwasa ¹⁰Ísu wení kísau-waasiye Mátíyuni naaúmpa'a imésa tómbá wénowasa sáwífa'nanka taakisimó máún-kwaasiye sáwí'o unkwáásíyé mindáúmpá'á imésa nowasá ¹¹ámáán-kawaa-waasi awánésa Ísuni kísau-waasisafesa tísai esa sésa kentí óraako nóra sénawa taakisimó máén-umen-kwaasiye sáwí'o on-kwáásísé'a tómbá wénaiyo suwaná ¹²Ísu iséna séna tíyofaan-kwaasi kawé'-úmaimo méraan-kwaasi ímba wétuwa'nai-oyo tí'o in-kwáásí wétuwa'nai-owe. ¹³Mindásafe'a arupíse úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a ímba kunkáumpo sáwí'o úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a kunkáumne. Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna Maníkó séna póímo tufú'maimo agaimáímo símémba kanaán-ifo tirumbó wéuwatinkaamba óraa'-aamoi wéune

siyáimba mindásafe'a imáyáa é'a miyá wéumpo minááígóní áwáuma isé'a miyán-oro Ísu siyáíye.

Tómbó aawentamó on-áái.

Mááka 2:18-22, Rúku 5:33-39

¹⁴Súwasa Yóni nombó maitínkáíwaini kísau-waasi Ísumpa'a tésa áísai esa sésa kesé'a ámáán-kawaa-waasiye moórá-mora-kanaa Maníkóntáféta imáyáa éta tómbá ímbo náúnda inái aantemba wésumpo ení kísau-waasi ímba miyá ombá tómbá úwoi wénaawe. Nóra sésawa miyá wéoo suwaná ¹⁵Ísu séna moóráwigo aaremó maíndawi amááraasomba tanómba kautimínda miwísé'a mérainasa aamoi ésa mintómbá ímba a'áo sénááfo úwoi nánááwe. Ánaaemba minkwáásígómbá a'í'mae kóiyasa minkánáa amááraasomba tirunkó sáwí'a ínasa tómbá a'áo sénááwe Ísu séna wemó ánaaemba tiyuwénamo iyíndasafena mináái siyáíye.

¹⁶Ísu mináái simátimena séna ááéraan-ampantamo afaa'ó wéraisasamo ombá aú-ampanta ímba kárámai wéfaruwowe. Miyámó íyanamo éna aú-ampantago sáwí'a ínana ááéraan-ampantago aú-ampantaraamba ímba íníye. ¹⁷Aú-anda-aran-domba ááéraasipisipi-asi-anafeumpimba ímba wéfatimaraawe. Miyámó íyanamo éna aú-anda-aran-donko óraa'a éna ááéraan-anafeumba kafaména sáwí'a ínana mindómbá úwoifa'a fatíwiniye. Mindásafesa aú-anda-aran-domba aú-sipisipi-asi-anafeumpimba wéfatimaraawana minándá-árán-dóné misípísípí-ási-anafeune kawé'á úmai wéraiye Ísu siyáíye.

Inaamarúgóe aaregónté-taai.

Mááka 5:22-43, Rúku 8:41-56

¹⁸Ísu mináái wésimatimuwana moóráwigo ámáán-danka'o káráwiyowi téna Ísu óraakon-iyé séna aísamaifimba kífaena séna kesiyáámúmba puwínena wéifo tiyé ane'á kota'ótorenana íyáfasinaino súwana ¹⁹Ísu íyáfasinena wení kísau-waasiye miwá-íyáíse'a kumbá ²⁰moórá-ininkomba áí'a ún-ininko sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aatai naeeyámba ankówana minínínkó Ísumba arááíwa'maena wéwena wení unáánkwtóí áráíya'a kota'ótorena ²¹imáyáa éna séna wení unáánkwtóí

aráíya'a kota'ótóráananama sí'a ésinkainiye-imayaa éna kota'ótorowana ²² Ísu faé'-mai awánéna séna kesímánaako áá'a ímba íno. Kentáfé sé érai'a súwa'nai índawiniye sénda póna áí'a é'ánkáiye súwana minkánáá kawé'á úmai méraiye.

²³ Kawé'á úmai mérowana Ísu wéna ámáán-danka'o káráwiyowini naambó wéronka'a wéna awánómba túwaandu úmimo méron-kwaasi uwíyemba wétufuwesa óraa'-ifi'a wétowana Ísu tuwánéna ²⁴ séna máápa'a kúmóro. Minárásígó ímba pukáífo úwoi aúmá wéraiye súwasa Ísun-awíyáái uwaná ²⁵ Ísu ti'mátuwowasa máápa'a kúwákárúwowana minárásígó pukópa'a iyéna ayáánka'a ta'ótorowana minárásígó iyáfasinowana ²⁶ Ísumo ún-aaí wété uráíye.

Ísu túrumba kafikóndarai kawé'ó uwátínkarain-aaí.

²⁷ Mináái wété úwana minkákémbá Ísu aampa'á kúmba kae'nárai túrumba kafikóndarai wembá arááiwa'maesarai wésarai óraaka sésarai Téfitini

akún-ándáfákéwí ómpo arunkái uwásinkaaó suyaná ²⁸ maréna naaúmpa'a imérowasarai minkáé'nárai wesé'a iméroyana Ísu tísai ena séna kentáfékai sékai súrumba kanaa'á kawé'á uwásinkainiyewa wéseyo Ísu súwasarai óraakoo kanaámpó miyá ínone suyaná ²⁹ kentáfékai miyásáfékai érai'e séyamba póna túrumba kawé'á íno súwasarai ³⁰ túrumba awánamai kawé'á uyaná Ísu óraaka simátimena séna kemó únda ímba simátímékaiyo súwasarai ³¹ ifátuwesarai wemó úmba mósimatim-besimatimba uyaná wété uráíye.

Ísu amóíkaratan-kwaasi kawé'ó uwánkarain-aaí.

³² Minkáé'nárai kuyasá tuwímbai moóráwigomba áí'maesa Ísumpa'a tuwaná we-narumpimbá sáwí-amutamba mérontafena minkwáásígó ímba aaí wésuwasa áí'maesa Ísumpa'a máánkówana ³³ Ísu maiyauwówana kóúwana minkwáásígó aaí súwasa sáwífa'nanka awánéna táátafesa ésa sésa Ísareri-waasisa éta naaóf'á miyán-kísáú ímba awánaraundasa káfé'warata ímba wéawanaumne sumbánifo ³⁴ ámáán-kawaa-waasi sésa sáwí-amutantonti kawáágó fasi'aémbá ámísana tokéna póna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiye siyáawe.

Ísumo arumbó uwátínkarain-aaí.

³⁵ Ísu naaó'-nao'a óraa'-naopa'e kári'-naopa'e wénena ámáán-daumpimpa'a iména Maníkó wení waásimo kawáánin-aaí ásé-aaí simátíma'maena iyéna fí'lo-fi'on-ti'o ún-kwaasi asófatinkaraiye.

³⁶ Ísu miyá wéuwasa sáwífa'nanka'o tóso umbá tuwánéna séna sipisípiya'o ímbo káráwiyaawimo ímbo méraisasamo sipisípimo sáwí'o úmimo nóntemba miyá owasá ímba túwa'nai úmae wénowasa sáwí'a wéowe séna arumbá uwátinkena ³⁷ waásima Maníkómp'á'á tíwae-imayaa éna wení kísau-waasisafena séna kísau'fa'a sáwífa-tomba áfu karáísasa mintómbá fakaráíyan-kwaasi sesimáí-waasi méraamba pó'a ³⁸ kísaugoni afowámp'á'á inaí síyana kísau-waasi ti'maráínasa mintómbá fakaránáawe Ísu siyáíye.

Ísu wení waási kísaura'o ti'mákain-aaí.

Mááka 3:13-19, 6:7-13, Rúku 6:12-16, 9:1-5

10 Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi táán-towasa tuwaná waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitíyu'mae'a nóro-fasi'aemba tiména fi'o-fi'on-ti'o ún-kwaasi asófatinkai-fasi'aemba tímakaiye.

²Fasi'aémbá tiména wení kísaura'a ti'maréna séna kesí aantá-waasin-owe súwai túwí'a moóráwigo Sáimoniye séna aú-awi'a Pítaawe simánkena moóráwigo Pítaan-áfáko Énduruni moóráwigo Sépétin-ááninko Yémisini moóráwigo Yémisin-áfáko Yónini moóráwigo ³Fírípini moóráwigo Pátóromiyuni moóráwigo Tómaasini moóráwigo Mátíyu wemá taakisimó maúwaini moóráwigo Áráffásin-ááninko Yémisini moóráwigo Tándiyasini ⁴moóráwigo Sáimoni wemá Rómu-kamani-waasi ti'mátuwanae siyáiwaini moóráwigo Yúndasi-Ísakerioti wemá ánaaemba Ísumba wení namuro-wáásimó aráátímakaiwai miyáumai-waasi Ísuni kísau-waasin-owe.

⁵Ísu minkwáásí sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi ti'maréna séna kosimátí-ma'mae nóro. Fí'onkaa-waasiti naaópa'e Sámériyaa-waasiti naaópa'e ímba né'a ⁶kentí waási Ísareri-waasiti naaópimpa'a nóro. Sipisípiya'o ímbo káráwiyaiwaimo ímbo méraisasamo sipisípimo sáwí'o úmaimo nóntemba Ísareri-waasi miyámó wéomba ⁷kosimátíme'a sé'a Maníkó wení waásimo kawáánimba wéombaraiye kosimátíma'mae'a nóro. ⁸Tí'o in-kwáásí asófatinke'a púwón-kwaasi íyáfasintinke'a námombo karáin-kwaasi túma kawe'á uwátinke'a sáwí-amutamba tirumpimbá méraan-kwaasi maitiyúwáanasa kónááwe. Minkísáúgóní fasi'aémbá úwoi timúna'a ímba óntamba méyámbakaafo úwoi kawe'á uwátínkáaro. ⁹Aampa'ó wíyamba ímba moórá-tantaa'a maimaé koró. Óntamba ímba unáámpímbá fáítumae'a wé'a ¹⁰tón-únámbá ímba maimaé wé'a tísamai ánáamba ímba maimaé wé'a táúmba ímba maimaé koró. Moórá-mora unáánkwátói timantentén-úmai kufé'mae'a koró. Túwa'nai íyawí káráwiyonaafó tuwímbai-tantaa'a ímba maíyamba úwoi koró.

¹¹Maníkón-aaímo simátimiyantafe'a moórá-naopa'o wíyamba kembiwímó naambó timíndawimba saafá é'a mindáúmpá'-aantemba mé'a kentí kísau maimái tai'é'a mindámbá tuwé'a fi'on-daopa'a koró. ¹²Moórá-naumpa'o iyíyamba méraiyan-kwaasisafe'a sé'a kawe'á úmai méraaro síyasa ¹³kembiwímó káráwiyiyanamo éna Maníkó kawe'á uwátinkainifo ímbo káráwiyiyanamo éna Maníkó kembiwí aantemba kawe'á uwátinkainiye. ¹⁴Moórá-naopa'o wíyambo naambá ímbo tímésamo kentáái ímbo isáíyanamo éna Maníkó mindáópaken-kwaasi ímba aamoí uwátinkainifo aaraámbare'a aiyowáí'a é'a tísamaifakem-baramo uwáéntenkaani'a oro. Mindáúmpará'i mindáópara'iyó tuwé'a koró. ¹⁵Simátíménda isáaro. Maníkó waási méraawini áwáusafenamo tísai índa-kanaa tínda naaófá'ó Sónómu-naopa'e Kómóraa-naopa'e méraan-kwaasi sáwí'o uráantafena sáwí-meyamba timíníye. Kembiwímó tínaembo uwátimiyán-kwaasi sáwí-meyamba timíníye. Minkwáásísóntí sáwí-meyanko Sónómu-naopakewiye Kómóraa-naopakewiyeti sáwí-meyankomba íyáákainiye Ísu siyáíye.

Sáwí'o uwátinkaiyan-aii.

¹⁶ Ísu mináái simátimena séna simátíménda ísáaro. Sipisípimo wisanamó áwáfiyaase'o in-íyánkómó intenkáámbó on-kwáásíffmbá ti'maránaumne. Kawe'-ímáyááwárá'-wáásíyáámbá úmai mé'a sáwí'o uwátinkaiyambo é'a ímba anondáá sáwí'a íyamba aáo úmai méraaro. ¹⁷ Káráwiyoro. Óraa'-amaan-kisau-waasi kembiwí tí'maesa óraa'-waasifa'a mótinkesa aafimbá maitinkésa ámáán-daumpa'a mótinkesa túwiyonku'-nésa ¹⁸ kentáfé'o fasi'ámaimo méraantafesa ta'óto'mai tí'maesa kámáni-ora'a'-waasifa'e kawáánon-kwaasifa'e mátinkesa aafimbá maitinkáíya'a miwí kesáái simátime'a fí'onkaa-waasisonte kesáái simátimenaawe. ¹⁹⁻²⁰ Aaimó simátínkénka'a nóran-aaiya sénaumno-imayaa ímba óraa'a é'a ímba kentí imáyáfinken-aii sénááfo kentifoní ámútanko

íyan-aii úwoi tááka tinkáína'a sénááwe.

²¹ Tuwímбай tífá'awaawi tí'mai fí'owiya'a tinkáíyasa tínkamiyasa puwónááwe. Tifoísáímo ésa tíráámarimba tí'mai fí'owiya'a tinkáíyasa tínkamiyasa puwónááwe. Iyámpóisombo ésa tinófoima tí'mai fí'owiya'a tinkáíyasa tínkamiyasa puwónááwe. ²² Kentáfé'o fasi'ámaimo méraantafesa títámba uwátinkesa miyámó wéomba ímbo ifátuwesamo kentáfésamo fasi'ámaimo méwi Maníkó kawepá'á métinkainiye.

²³ Moórá-naopa'o méwasamo sáwí'o uwátínkéwa'o é'a tiyuwé'a tuwaantanté'a fí'on-daopa'a koró. Simátíménda ísáaro. Ísareri-waasiti naaó'-nao'a simátíma'-mae'a wéniyana minkísáú ímba tai'áraindara'a kemá waási úranko aneka'á kumónaumne. ²⁴ Ifó'-wáásígó uwáitái'-iwáímbá ímba wéíyaakaiye. Kísau-waasigo wení óraa'-waasi ímba wéíyaakaiye. ²⁵ Ifó'-wáásígó uwáitái'-in-kwáásígómó índantemba íníye. Kísau-waasigo wení óraa'-waasigomo índantemba íníye. Miyáumai kemá óraako únasa símai sáwí'a uwásinkesa sésa sáwí-amutantonti kawáágón-áwí'a Píyésepurí iyémá wésewe. Miyá wésemba pósa kesí waási símai áfááraumai sáwí'a uwátinkanaawe Ísu siyáíye.

²⁶ Ísu simátimena séna mináái imáyáa é'a waási táároi ímba inkaisé'a méraaro. Aúpá'ó wérain-tantaa'a seyaafá'á afora'á paápé ínasa awánánááwe. Kumeupá'á wérain-tantaa'a afora'á paápé ínasa awánánááwe. Mindásafe'a waási táároi ímba inkáísóro. ²⁷ Aúpá'ó simátíménda afora'á simátíméno. Kembiwímó simátíménda-aii sáwífa'-waasimo túwaandu íya'a simátíméno. ²⁸ Tínkamiya'o puwíyan-kwaasi táároi ímba inkáísóro. Miwí kentimambá ímba tínkambai tai'ánááfo Maníkón-áároi aantemba inkáísóro. Wemó éna ónkaifa'a túwara'e timankwárá'é tuwáínasa méranaawe. ²⁹ Maarán-áái imáyáan-oro. Kári'a téntémpaaran-dumama kae'-nómámá kári'-ontankakemba siyáánkai-toyaaraamba wémeyanofo Maníkó kíyaandumama káráwiyena ímbo kanaán-iyemo sínanamo éna ímba puwéna marapá'á kumínífo ³⁰⁻³¹ sáwífa'-numama Maníkón-aúranka'a ímba óraa-tantaa'an-ifo waási óraa-tantaa'a owaná póna káráwiyena seyaafá-tántáá'á wéawanena kentí'nótáuwara'a wétoraumai wéawanaifo ímba

táá'a íno Ísu siyáíye.

Ísun-awi'a aforatáámó senda-áái.

Rúku 12:8-9

³² Ísu mináái simátimena séna seyaafá'-wáásí túranka'a kentáfésa sésa kesí óraakon-iyé síyawisafe'a kesifo wíyómpakewin-aúranka'a sé'a kesí waásin-owe

sénaumne. ³³Énifo waási túranka'a kembá tínaaemba uwásiyawisafe'a kesifo wíyómpakewin-aúranka'a sínaaemba uwátinkanaumne Ísu siyáíye.

³⁴Ísu mináái simátimena séna kentáfé'a maarán-ímáyáá ímba oro. Waási seyaafá'á aáno úmai méraantafena marapá'á kunkáíye. Ímbanifo marapá'ó kunkáunda maarán-íye. Waási tuwínkaa'-ésa tuwímbai kesáái isáíyasa tuwímbai aaisambá sénááwe. ³⁵Káfé'wara aáno'wara'a kesááisafesa maará ónááwe. Afowa moórá-ímayaa ínana ááninko fí'on-ímayaa íníye. Anówa moórá-ímayaa ínana ayáámúnko fí'on-ímayaa íníye. Anááfúkowe fí'o-fí'on-ímayaa óyááye. ³⁶Moóráwigo wenamáárawi wení namuro-wáásiyáámbá úmai ónááwe. Kesááisafesa miyáumai miwítí ímáyyá tuwínkaa'a ónááwe Ísu siyáíye.

³⁷Ísu mináái simátimena séna kesí waási-i'a ónae síyawí aifa'á tinófoíye táá-nine tiyáámúne tirumbá tímésa ánaaemba kembá tirumbá símémba uwóff'an-owe. ³⁸Kemó púwónda-aaraa-taimo súwaata'mae'o kondantembá kesí waási-i'a íyawí umbai-tántáá'á timíyasa minúbái-tántáá'á ímba maimaésa kembó sirááíwaiyamba uwóff'a ónááwe. ³⁹Tirááímo táinda-i'o ésa ímba kawé'á úmai méranaafo kentáfésa ímáyyá ésamo tirááímo táinda-tantaa'a tuwésa puwésa aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónááwe Ísu siyáíye.

⁴⁰Ísu mináái simátimena séna ti'maráandawí kentáái isáíyawí kesááíwara'a isánááwe. Kesáái isáíyawí si'mákaiwain-aaiwara'a isánááwe. ⁴¹Maníkón-aai simátimindawí tuwímbaífa'a wínasa sésa Maníkón-aai wésimatimendawí ónda pó'a enáái isánaumne síyawí wésimatimiwaimba Maníkó kawé'-mékáyámbá aména wéisaiyawíwara'a miyám-békáyámbá timíníye. Arupíse úmai méraiwai tuwímbaífa'a wínasa sésa arupíse úmai méraandawí ónda pó'a enáái isánaumne síyawí arupíse úmai mérainda-waasigomba Maníkó kawé'-mékáyámbá aména wéisaiyawíwara'a miyám-békáyámbá timíníye. ⁴²Kesí waási awánésa sésa úwoisan-kwaasi ímbánifo Ísuni waási-i'a uráamba pó'a áwa'nai ónae sésa kári-tantaa'a nombá amíyana Maníkó kawé'-mékáyámbá timíníye Ísu siyáíye.

Yóni nombó maitínkáíwain-aai.

Rúku 7:18-35

11 Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi mináyáátáá'á áái simátimena mimbárafá'á tuwéna fí'o-fí'on-daopa'a wenáái kouwáítái-úmae wénena wenáái simátímakaiye.

²Simátimuwana Yóni ánda-naumpa'a méronka'a Maníkómó íyáfasinankaiwai Káráísiti ún-aai iséna wení kísau-waasi ti'marówasarai Ísumpa'a tésarai ³áísai esarai sésa kumínonemo siyáawíya'o. Fí'owawa ónómpo kumíndawinta amu'mará-naumne suyaná ⁴Ísu séna tauwerékai isááyane awánááyane Yónimba kosímámekai sékai ⁵túrambo káfíkaiwai túramba awánaawana táá'o káúnkaiwai táá'a isááwana tísamaimo pukáíwai kawé'-úmai tín-taawaná námombo kaiwái kawé'á uwátinkena pukáan-kwaasi íyáfasintinkena úwoi-waasi ásé-aai simátimena séna ⁶kentáféna ímba kae'-ímáyáá íyawí tirunkó kawé'á wéíye siyé Yónimba kosímámékaiyo Ísu súwasarai kurááye.

⁷Yónini kísau-waasiyai tauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-aai seyaafá'-wáási simátimena séna Yóni máásai-marafa'a méraisa'a koawáné'a nóran-ímayaa wéera koawánaraao. Fiyúnda toréna umó móma'mema'o intenkáán-kwáási Yóni iyé-ímáyááwá uráao. Yóni ímba miyán-kwáásín-ifo fasi'aén-kwáásín-íye. ⁸Nóran-

imayaawa wéera koawánarao. Kawe'-únánkwátói úmakain-kwaasi Yóni iyé-ímáyááwá uráao. Ímbanifo miyán-kwáásí kawe'-únánkwátóiwara'-waasi óraa'-waasiti naaúmpa'a méraawe. ⁹Nóran-imayaawa wéera koawánarao. Maníkón-aaimo siwái Yóni iyé-ímáyááwá uráao. Ewé Maníkón-aaimo siwáín-iyé. Érai'a simátime súne. Wemá Maníkón-aaimo siyáawai iyáákaraiye. ¹⁰Maníkón-ai aúfáifimba Yónin-ai símai agaimaréna séna

Maníkó séna isaaó. Moóráwigomba ai'maráanana kesáái maimaéna ení aifa'á wéna ení aambá wiyíniye siyáiyé gaimaréna siyáimba Yónintafena siyáiyé.

¹¹Simátíménda ísáaro. Yóni nombó maitínkáíwaini kísauo seyaafá'-wáásítí kísaugomba iyáákaisana Maníkó kawe'á uwánkaraifo Maníkó wení waásiya'o kawáánin-kwaasi óraa'-waasiye úwoi-waasiye óraa-kawe'a uwátinkainiye.

¹²Yóni nombó maitínkáíwai Maníkón-ai simátimindasafena ómbakainkempa káfé'wara'a tuwímbai Maníkó kawáánipa'a iyófo sésa aambá faiyónae sésa óraa-kisau máéwasa tuwímbai aamoí ésa Maníkó kenká'á kawááninkwae wésewe.

¹³Naaófá'á Maníkón-ai simátimakowiye Mósesewe Maníkó wení waásimo kawáánínda paápé íníye-ai suwaná ánaaemba Yóni paápé uráiyé. ¹⁴Naaófá'á Íráiyaa maé'éíwai aneka'á paápé íníye-ai suwa'á minááímó siyáan-aisafe'a érai'e sewa'á kemá sé'a Íráiyaantafesamo siyáamba Yónintafesa siyáawe wésunda minááísáfé'a érai'e seró. ¹⁵Ísáán-kwaasi ísámai kawe'án-oro Ísu siyáiyé.

¹⁶Ísu mináái simátimena moórá-aaiwara'a simátimena séna káfé'o méraan-kwaasi nóran-kwaasiyaanewa sénaumno. Miyán-kwáásíyáámbán-owe. Iyámpóísomba naaópa'a marupímbá mésa ááféma wétesa moórá-aempa'o méraan-iyampoi táántesa sésa tiyé'a imá seró. ¹⁷Moórá-isa súna'a ímba táásái uráawe. Tirumbó in-ísá súna'a ímba ifi'á taráawe siyáawe. Énifo miníyámpóímó uráantemba maaméran-kwaasi miyá wéowe. ¹⁸Yóni nombá maitínkáíwai ména ándá-aran-domba ímba wéna Maníkóntáféna imáyáa éna tónkwárá'á ímba wénaisasa wentáfésa sésa sáwí-amutamba arumpimbó méraiwin-iyé wésewe. ¹⁹Kemá waási úranko mé'a ándá-aran-donkwara tónkwárá'á náúnasa kentáfésa sésa ándá-aran-done tónté'o naiwái póna taakisímó máén-umen-kwaasiye sáwí'o on-kwáásítí waásin-iyé wésewe. Énifo Maníkó simátimakaintembo owí sésa Maníkó kawe'-ímáyááwáráwín-iyé wésewe Ísu siyáiyé.

Ímba aaimó ísaraan-ai.

Rúku 10:13-15

²⁰Moórá-mora-kanaa Ísu naaó'-nao'a kawe-kísáú ímbo awánaraan-kisau wémawasa awánésa sáwí-awauma ímba tuwésa Maníkómpá'ó ímbo tuntáféna Ísu óraaka séna ²¹kembiwí Kórasi-naopaken-kwaasiye Pétésáíta-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. Naaófá'ó Táyya-naopaken-kwaasiye Sáíndóni-naopaken-kwaasiye Maníkón-aaimo ímbo ísaraawifimbo kawe-kísáú ímbo awánaraan-kisaumo maéwándamo awánarekaa miwítí sáwí-awauma tukáawisino. Sáwí-awaumo tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó a'makáankakaa Maníkó tuwánaraisino. ²²Mindásafe'o simátíménda ísáaro. Maarán-ímáyáá wée'a Maníkó waási méraawini áwúsafena tísai índa-kanaamo tinda Maníkó Táyya-naopaken-kwaasiye Sáíndóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba óraa'a timíníye-imayaa wéowe. Énifo kentí sáwí-meyanko minkáél'-náópakewiti sáwí-meyankomba iyáákamai-sawí-meyamba timíníye. ²³Kápaneamu-naopaken-

kwaasisono. Kentúwí'a mósá maré'a sé'a wíyómpa'a iyónaumne sembánifo púwón-aempa'a kónááwe. Naaófá'á Sónómu-naopaken-kwaasifimbo kawé-kísáú ímbo awánaraan-kisaumo maéwándamo awánarekaa miwítí sáwí-awauma túwówana póna Maníkó mindáo'a ímba taí'ásuwowana káfé'a úwoi wéraisino. ²⁴ Mindásafe'o simátíménda ísáaro. Maarán-ímáyáán-oro. Maníkó waási méraawini áwáusafena tísai índa-kanaamo tinda Maníkó Sónómu-naopaken-kwaasi sáwí-meyamba óraa'a timíníye-imayaa wéowe. Énifo kentí sáwí-meyanko Sónómu-naopakewiti sáwí-meyankomba íyáákamai-sawí-meyamba timíníye Ísu siyáíye.

Kempá'á terómó siyáin-aii.

Rúku 10:21-22

²⁵ Minkánáá Ísu Maníkóntáféna séna kesifóo wíyómpa'wara marará'wará'ó káráwiyaandawi óne. Seyaafá-tántáá'á isáúmne sen-kwáási ímba simátíme úwoi-waasi simátíme ²⁶ miyámó íyantafena ánkáisa'a pó'a enáwí'a mósá maráúmne Ísu Maníkóntáféna siyáíye.

²⁷ Ísu mináái simáména séna kesifo seyaafá-tántááká'á káráwiyuwo séna sí-makaiye. Seyaafá'nánká kesí áwáuma ímba suwánaraafo kemá kesifoní áwáugo únana póna kesí áwáuma suwánariye. Seyaafá'nánká kesifoní áwáuma ímba awánaraafo kesifombá pó'a keyáá wení áwáuma awánaraumne. Kesifoní áwáuma simátímenae únda-waasi kanaa'á kesifoní áwáuma wéawanaawe.

²⁸ Kentí kísau umbai-kísáú wémaewana kentópa'a umbai-tántáá'á wéraraiwai kesópa'a tíya'a kentí imáyáa aúí'a uwátínkáana'a faru úmai méranaawe. ²⁹ Kemá kesúma ímba maimaé iyé'a farumó uwátínkaundawi úna'a pó'a kesí aambá kawé-úmai awáné'a kesáái taawiyafíya'a kentí imáyáa aúí'a uwátínkáana'a faru úmai méranaawe. ³⁰ Kesááimo taawiyafiyamba ímba umbái táinana tíménda-kísau kawé-kísáún-íye Ísu siyáíye.

Ísu sambaatísáfénamo siyáin-aii.

Mááka 2:23-28, Rúku 6:1-5

12 Minkánááfímbá Yúndaa-waasimo saagaan-kánáará'á Ísuwe wení kísau-waasiye kísau'fa'a wítí-ton-kísau'fa'a wéguwana wení kísau-waasi táái tówasa wítí-aramba kútúmai ásima pítuwesa nowasá ² ámáán-kawaa-waasi tuwánésa Ísuntafesa sésa tuwánaao. Saagaan-kánáá aambá fáí'makaawasa miyá wéowe suwaná ³ Ísu séna naaófá'ó Téfitimo uráimba aúfáífimbo agaimakáin-aaignoní áwáú ímba ísaraawe. Téfitiye wení waásiye táái tówana ⁴ Téfiti Maníkóní ámáán-daumpa'a iyéna Maníkón-aúranka'o makón-tomba imaiyéna wénena wení waási timúwasa naráawe. Mintómbá úwoi-waasi ímbo né'ómbanifo ámáán-kísau-waasi aantembo né'ómbaniye. Téfiti mintómbá imaiyéna timúwasa nonká'á Maníkó ímbo aaisambá siyáimbanifo kesí waási miyá owa'á aaisambá ímbo seráámbá wésewe. ⁵ Naaófá'á Mósesé simátímakain-aii aúfáífinkemba awánaraawe. Maníkóntáfésamo ísámaimo póimo tufú'maimo agáén-kwaasi óraa'-amaan-daumpa'a kísau wémaesa saagaan-kánááwárá'á kísau máéwasa miyámó ontáfésa ímba aái simátínkesa sésa sáwí'a wéowe ímba wésewe. ⁶ Simátíme'a sune. Kempímbá wémaunda-kisauugo óraa'-amaan-daumpa'o wémaen-kisau'gomba íyáákarai'fo saagaan-kánáá ámáán-kísau-waasi kísau máéntafe'o ímba sáwí'a owémó senkákémbá kesí kísau-

waasisafe'a sáwí'a wéowe ímba seró. ⁷ Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkó séna

póimo tufú'maimo agaimáimo símémba kanaán-ifo tirumbó wéuwatinkaamba óraa'-aamoi wéune

siyáimba minááígóní áwáumo isé'o arááíwaekaa ímbo sáwí'o uráan-kwaasi aafimbá ímba maitínkááwaisino. ⁸ Wíyómpakemba waási úranko pó'a saagaan-kánáará'ó káráwiyaundawi úmpo saagaan-kánáará'ó waásimo kísau máémba kendén-iyé Ísu siyáiyé.

Ayáámbo kemporaráin-kwaasigon-aai.

Mááka 3:1-6, Rúku 6:6-11

⁹ Ísu mifá'á tuwéna ámáán-daumpa'o iyúwana ¹⁰ moóráwigo ayáámbo kemporarón-kwaasi mérowasa aafimbá maenkánae sésa Ísumba áísai esa sésa saagaan-kánáá kísau aambá fái'makaan-kanaa póna áí'o in-kwáásí asófankai-kísau mainda ámáámba taraisíni ína taraisíniyo suwaná ¹¹ Ísu tísai ena séna kempínkémbá kentí sipisípi-poraa'o saagaan-kánáará'ó maipímbó kúwáfekaina'o é'a ááéma mósá farántuwanaao. Ewé é'a miyá íyamba ¹² waásigo sipisípi-poigomba íyáákaraimba póna saagaan-kánáá áí'o índá-waasi asófankaiyamba kawé'á éna ámáámba ímba taraisíniye simátimena ¹³ ayáámbo kemporarón-kwaasigontafena séna enayáámba fárútuwaaó súwana ayáámba fárútuwowa kawe'á uwánkowana fí'on-ayaankaamba úwasa ¹⁴ ámáán-kawaa-waasi ámáán-daumpakemba kumésa Ísumba tufuwíyanamo puwínda-aai siyáawe.

Ísu Maníkóní kísau-waasigon-aai.

¹⁵ Tufuwíyanamo puwínda-aaimo sumbá Ísu iséna mimbárafá'á tuwówasa sáwí-fa'nanka wembá arááíwáúwana tí'o ún-kwaasi seyaafá'á asófatinkena ¹⁶ óraaka séna kemó uwátinkaunda-aai ímba simátíméro siyáiyé. ¹⁷ Miyámó úmba naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya siyónka'a póna Ísu miyá uráiyé. Áísáya agaimaréna séna Maníkó séna

¹⁸ wembá íyáfasinankaraunana kesí kísau-waasi isa'á wen-ímáyáá wé'e'a aamoi wéuwanke'a aai senaná kesí ámútanko wesé'a mérainana fí'o-fí'on-kwaasi seyaafá'nánká kesí arupíse-aai simátimena ¹⁹ ímba aaisambá tiyéna ímba óraaka séna naaópa'a wénena ímba óraaka séna ²⁰ Maníkómpá'ó ímbo fasi'á-maimo méraan-kwaasi ímba tiyuwéna kawé'á uwátinkainiye. Miyá úmae iyéna kísau maimaé iyéna ímba ifátuwainana kesí arupíse-aai go íyáákéna wérainasa ²¹ fí'onkaa-waasi wenáwí'a isésa sésa

érai'a súwa'nai índawin-iyé sénéáawe

Maníkó siyáiyé siyónka'a póna Ísu miyá uráiyé.

Ísunte Píyésepurinte-taai.

Mááka 3:20-30, Rúku 11:14-23, 12:10, Rúku 6:43-45

²² Moóráwigomba wenarumpimbá sáwí-amutamba mérowana póna minkwáásígó ímba aai wésuwana aúrumba kafíkówasa áí'maesa Ísumpa'a máánkówana Ísu maisuwéna minkwáásígómbá kawé'á uwánkowana wemá aai súwana aúrumba awánówasa ²³ sáwífa'nanka táatafesa ésa sésa miwá Téfítin-andafakemba paapé ínáyemo siyáawiya'í fí'owawa'iyo suwasá ²⁴ ámáán-kawaa-waasi mináái isésa karo'á

sésa ímbanifo sáwí-amutantonti kawáágón-áwí'a Píyésepuri fasi'aémbá ámísana tokéna póna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiye siyáawe.

²⁵ Suwaná Ísu miwímó un-ímáyáá iséna simátimena séna moórá-andamo tiyésamo ésa tuwínkaa'-urésa mésa ímba fasi'ámai méranaawe. Moórá-naopara'i moórá-akuna'i aaimó tuwíntáán-akumba pósa tuwínkaa'-urésa ímba fasi'ámai méranaawe.

²⁶ Waántáwankoni waásimo tiyésamo tuwínkaa'o ésamo ésa ímba fasi'ámai méranaawe. Kentáfé'o sembá Píyésepuri fasi'aémbá ámísana tokéna póna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiyemo sembá ²⁷ éniyo Píyésepurini fasi'aénká'ó sáwí-amutambo wémaitiyuwaundarakaa kentí waásiwara'a Píyésepurini fasi'aénká'á sáwí-amutamba maitiyúwáísino. Miyán-ááímó siyasamo ésa kentí waási karo'á sewé sénááwe. ²⁸ Éniyo kemá Maníkóní ámútankoni fasi'aénká'á sáwí-amutambo maitiyuwáúndasafena Maníkóní fasi'aémbá kempímbá paápé isa'á wéawanaawe.

²⁹ Moórá-ai imáyáan-oro. Moóráwigo moórá-nankoni afowámó fasi'aéwímó mérainanamo éna mindáúmpákén-úmémbó maíndasafenamo éna ímba úwoi iyáferainifo miwá mindánkóní afowámbá ándá kárá'umankenamo éna kanaa'á iyáfekena wení moparáwímbá umémbá máíniye.

³⁰ Kembá ímba súwa'nai esa kesí namuro-wáásíyáámbán-owe. Ímba súwa'nai esa waási túwaandu úmai símémba moórá-mora uwáguraawe.

³¹ Mindásafe'o simátíménda ísáaro. Waási sáwí-kisau wémaesa símai sáwí'o uwátínkáámba mindá Maníkó maitiyuwáínífo Maníkóní ámútankontafesa símai sáwí'o uwánkaiyamba mindá Maníkó ímba maitiyuwáíníye. ³² Kembá waási úrankomba símai sáwí'o uwásinkaiyamba mindá Maníkó maitiyuwáínífo Ufaen-ámútánkóntáfésa símai sáwí'o uwánkaiyamba mindá Maníkó ímba maitiyuwéna káfé'wara ánaenkwar'a ímba maitiyuwáíníye.

³³ Kawe-táigó kawé'-árámbá iyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba wéiyaiyo taaéramba awánésa kawé-táigón-aramban-iye. Sáwí-taigon-aramban-iye wésewe. ³⁴ Iyánkó póigon-araa'an-owe. Sáwí'-aantembo

on-kwáásí mé'a pó'a ímba kanaa'á kawé'-áái wésewe. Tirumpimbá wérain-imayaasamba wésewe. ³⁵ Kawé'-wáásí kawé'-ímáyááfínkémbá kawé-kísáú máéwasa sáwí-waasi sáwí-imayaafínkemba sáwí-kisau wémaefo sáwí-waasi é'a sáwí-ai wésewe.

³⁶ Simátíménda ísáaro. Maníkó waásimo méraawini áwáusafena tísai índa-kanaa tínda úwoi-aaimo fi'o-fi'on-aaimo siyáantafena tísai íniye. ³⁷ Kawé'-ááímó siyáan-kwaasisafenamo éna arupíse-waasin-owe Maníkó séna sáwí-aaimo siyáan-kwaasisafenamo éna sáwí-waasin-owe síníye Ísu siyáíye.

Ímbo awánáúnda-kisau mauwómó siyáan-ai.

Máaka 8:12, Rúku 11:29-32

³⁸ Súwasa tuwímbai amáán-kawaa-waasiye amáámba sun-kwáásíyé Ísumo sáwí-aaimo sínda isánae sésa óraakoo éraira Maníkómpákéná kunkáanaí ímbo awánáúnda-kisau máínata awánaano suwaná ³⁹ Ísu séna káfé'o méraan-kwaasi sáwí-waasi é'a Maníkóntáfé'a ímba imáyáa é'a kentáfé'a wése'a Maníkómó ai'mákainamo e ímba awánáúnda-kisau máínata awánaanomo sembá naaófá'á Maníkó Yónaambo uráintemba kembá miyá ínifo mináái imáyáan-oro. ⁴⁰ Naaófá'ó óraa'-mofaako Yónaambo nawíkowanamo kaumbo-kánáámó arumpimbó méraintemba kemá waási úranko kaumbo-kánáá maipímbá ménaumne. ⁴¹ Yónaa kaumbo-kánáá

óraa'-mofaako arumpimbá mérowana mín-kwituwówana minkákémbá Nínéfa-naopa'a Maníkón-aai kosimátimuwasa isésa sáwí-awauma tuwésa Maníkón-aai isaraawe. Káfé'a Yónaambo íyáákaraundawí mérauna'a kesáái ímba wéisaamba póna ánaemba Maníkó waásimo méraawini áwáusafenamo tísai índa-kanaamo tinda Nínéfa-naopaken-kwaasi kembiwí aafimbá maitinkésa sésa Yónaan-aai iséta sáwí-awauma tukáundasaanifo Yónaamba íyáákaraiwai kentí naaópa'a mérowa'a wenáái ímba isé'a sáwí-awauma ímba tukáawe Nínéfa-naopaken-kwaasi sénááwe. ⁴²Naaófá'á kentíwá'nára'a káráwiyowin-awi'a Soromoní kawé'-ímáyááfinkémbá aai wésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Soromonin-áái kóisá-nae séna wémena kuráiyé. Káfé'a kemá Soromonimbá íyáákaraundawí mérauna'a kesáái ímba ísáamba póna ánaemba Maníkó waásimo méraawini áwáusafenamo tísai índa-kanaamo tinda minínínkó kembiwí aafimbá maitinkéna séna kemá némpakemba Soromonin-áái táisaraumpo Soromonimbó íyáákaraiwai kem-pá'á mérowa'a wenáái ísómba ímba ísámai kawé'á uráawe síniyé Ísu siyáiyé.

Sáwí-amutanko kouwékáin-aai.

Rúku 11:24-26

⁴³Ísu mináái simátimena séna waási arumpinkémbá sáwí-amutanko auwéna máásai-marafa'a nombá ímbo wéraipa'a kowénena séna nááfara ménaumno séna saafá uwááena ⁴⁴séna tauweré'a kesí naambá waásigon-arumpimba pó'a koménaumne simásuwena téna taawánaimba mindánkómbá kankambá wiyú'-mai kawé'á uwásukaisana taawánéna ⁴⁵tauweréna afakaeté-sawi-amutamba mi-wítí sáwí-kisau óraa'a uráawi tí'maena minkwáásígón-arumpimba taméraawana moórá-sawi-amutanko arumpimbá méraisana minkwáásígó sáwí'a úmai méraisasa ánaemba sáwífa-sawi-amutamba méraawana wemá óraa-sawí'a úmai méraiye. Miyáumai káfé'o méraan-kwaasi sáwí-kisau wémaesa óraa-sawí'a úmaesa iyónááwe Ísu siyáiyé.

Ísun-anówawe áfárawaisai-taai.

Mááka 3:31-35, Rúku 8:19-21

⁴⁶Ísu wésimatimuwasa Ísun-anówawe Ísun-áfárawaisaiye tésa aaimó simámiantafesa máápa'a tamérowana ⁴⁷moóráwigo Ísuntafena séna enanówe enáfárawaisaiye aai simáménaesa máápa'a taméraawe súwana ⁴⁸Ísu séna kesinó nááwa'iyo. Kesífárawaisai nááwiya'o séna ⁴⁹ayáántamba wení kísau-waasi aráátimena séna kesinó kesífárawaawi méraawe. ⁵⁰Kesifo wiyómpakewi siyáintemba wéowi kesinówe kesúnafaraawinen-owe Ísu siyáiyé.

Moóráwigo ánáuntumbo tu'makáin-aai.

Mááka 4:1-20, Rúku 8:4-15

13 Minkánáá Ísu naaúmpa'a tuwéna Káríri-nonkwaaunkoni áwáífa'a koména aaimó simátimindasafena kúwasa ²sáwífa'nanka tóso ésa ewaa'á tamérontafena nompín-táómpimba íyátena imérowasa minkwáásísómbá nonkwaaúnkóní áwáífa'a mérowana fí'o-fi'on-aai waé'mai simátimakaiye. ³Moórá-aai simátimena séna moóráwigo ánáuntumba maimaéna kísaufa'a wéwena ⁴mátu'maraisana tuwímbai-anauntumba aampa'á kuwéraisana numagó fáí'nasukaiye. ⁵Tuwímbai-anauntumba óntankwara'-marafimba kuwéna

paáká'-márafímbá póna minúwóiyáán-úmai óraa'a isaná ⁶aa'á kaisaná amímá yáátáaka'a ímba kunkéna aáenkaguraiye. ⁷Tuwímbai-anauntumba karaampa'á kuwéna kárúraisana karaan-tantáákó fandundupásukaiye. ⁸Tuwímbai-anauntumba kawe'-márafímbá kuwéna karuwéna óraa'a éna arambá imái sáwífa'-aramba iyéna tuwímbai íyáákarain-aramba íyáísana tuwímbai imaimái-aramba iyáíye. ⁹Ísáán-kwaasi ísámai kawe'án-oro Ísu siyáíye.

¹⁰Ísu súwasa wení kísau-waasi wempá'á tésa taáisai esa sésa wésimatimenda nóra séwa waé'mai-ai wésimatimeno suwaná ¹¹Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aaigoni áwáumo simátimunda Maníkó kembiwí imáyáa tímísa'a wéisaafó miwí imáyáa ímba tímakaisasa wéisaantafe'a waé'mai-ai wésimatimune. ¹²Maníkón-aaimo ísámaimo kawe'ó iyawi Maníkó túwa'nai ínasa moórá-aiwara'a isésa miyámó wéiyanamó éna Maníkó túwa'nai ínasa seyaafá'-ááíwára'á isánááwe. Maníkón-aaimo ímbo ísámaimo kawe'ó ésa karo'á sésa kawe'-úmai wéisaumne síyawi tirumpinkémbá mináái maimáinana ímba wérainiye. ¹³Ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe. Awánaambanifo ímba awánamai kawe'á wéowe. Miyámó ontáfé'a simátimunda waé'mai-ai wésimatimune. ¹⁴Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya siyáimba miwí miyá wéowe. Áísáya séna ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe. Awánaambanifo ímba awánamai kawe'á wéowe. ¹⁵Miwítí imáyáago umbái wétaisana táako aaimó isáísáféna awesarái isaná túranko awánaisafena awesarái ifo ímbo miyámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo kesááimo isésamo miwítí sáwí-imayaamo tuwésamo kempá'ó tenkaka sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawe'á uwátinkausino

Maníkó siyáíye Áísáya agaimaréna siyáimba Ísu siyáíye.

¹⁶Ísu mináái simátimena séna simátimé'a sune. Kembiwí kawe'-úmaimo awánaamba Maníkó kawe'á wéuwatinkaiye. Kawe'ó úmaimo isáámba Maníkó kawe'á wéuwatinkaiye. ¹⁷Simátíménda isáaro. Naaófá'á Maníkón-ai simátímakowiye arupíse úmai mérowiye sáwífa'-waasi kembiwímó wéunda-kisau awánaanten-úmai awánánae sésa umbá ímba awánaraawe. Miwí kembiwímó wéisaanten-úmai isánae sésa umbá ímba ísaraawe Ísu siyáíye.

¹⁸Ísu wení kísau-waasisafena simátimena séna moóráwigo ánáuntumba tu'makáin-aaigoni áwáuma súná isáaro. ¹⁹Maníkó wení waásimo kawáánin-ai isésa ímba ísámai kawe'á owaná waántáwanko téna tirumpinkémbá tamaimái úwoifa'a wétiyuwaiye. Minkwáásí aampa'ó kuwérain-anauntunkaamba wéowe. ²⁰Ánáuntumbo óntankwara'-marafimbo kúmímba maarán-áwáún-iye. Maníkón-ai isésa aamoí ombánifo ²¹ímba tirumpimbá ta'óto'mai kawe'á owasá Maníkón-aaisafesa umbái tátínkáintafesa Maníkón-ai ifátukaawe. ²²Ánáuntumbo karaampimbó kúmímba maarán-áwáún-iye. Maníkón-ai isáámbanifo marapá'-úmbái-tántáátáfésa imáyáa úmae nésa ónta-imayaa úmae wénesa miyán-ímáyáágó Maníkón-ai faráátasuweisasa ímba Maníkóní kísau wémaewe. ²³Ánáuntumbo kawe'-márafímbó kúmímba maarán-áwáún-iye. Maníkón-ai isésa tirumpimbá ta'óto'mai kawe'á ésa fasi'ámai mésa Maníkóní kísau maésa wétuwa'nai-owasa tuwímbai íyáákamai-kisau maésa wétuwa'nai-owe Ísu siyáíye.

Sáwí-anauntumbo u'makáin-aai.

²⁴ Ísu mináái simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-ááin-iyé. Moóráwigo wení kisaufa'a kawe'-ánáúntúmbá áwí'a wíti u'makáísana ²⁵ moórá-no'waamba ánaoraawara'a

tún-kwaiguráawana namuro-wáásígó téna arambó ímbo íyái-witiyaan-anauntumba sáwí-anauntumba afufumpimpá'á tu'makáísana ²⁶ wíti óraa'a éna arambá íyáísana witiyaan-damaiwara'a óraa'a isasá ²⁷ kísau-waasi awánésa kisaugoni afowámpá'á tésa sésa kawe'-ánáúntúmbá tu'makáandafimba witiyaan-damai nááfakena mimpímbá wéraiyo sewaná ²⁸ séna namuro-wáásígó mátu'makaiye sisasá áísai esa sésa káúsuwanaumne sewaná ²⁹ séna ímbanifo wíti káúsuwaafainifo ifátúwéwana ³⁰ wérainana ánaemba wíti aumbákáína'a tómbó fakaráiyawisafe'a senasá misáwí-wítíyáán-dámái káúmai asááúmai iyamá wégaindafa'a tuwésa wíti úramba fáká'mai kesí

tón-dáúmpá'á maránááwe Ísu siyáíye.

Taaérankon-aai.

Mááka 4:30-34, Rúku 13:18-21

³¹⁻³² Ísu maarán-ááíwárá'á simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-iyé. Moórá kári-taerankon-awi'a másítáti mintáígón-aramba ímbo ane'ó awánaraan-taeramba kisaufa'a u'makáawana óraa'a éna amaimá mófarena wété uráísana numagó mimpímpá'á ánáamba úmarena wémáíye Ísu siyáíye.

³³ Ísu maarán-ááíwárá'á simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-ááin-iyé. Moórá-ininko péréti-tomba agaénae séna kanaráán-tántáákón-áwí'a páráwaa'a maéna intoráinda-tantaa'a kári-tantaa'a káúmaraisana wéna intoréna óraa'a wéíye

Ísu siyáíye.

³⁴ Ísu waásisomba aái simátimenae sénamo úmba ímba afora'á siyáífo waé'mai-aai aantemba simátímakaiye. ³⁵ Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi siyónka'a póna Ísu miyá uráíye.

Wemá agaimaréna séna simátíménda waé'mai-aai simátimenaumne. Maníkó maramá úmaronka'a aúpá'ó wéron-kisaugon-aai ímbo ísaraan-aai

simátimenaumne siyáíye

agaimaréna siyáimba Ísuntafena siyáíye.

Sáwí-anauntumbo u'makáin-aigoni áwáu-aai.

³⁶ Ísu mináái simátimena tiyuwéna naaúmpa'a iyúwasa wení kísau-waasi wempá'á tésa sésa namuro-wáásígómó moóráwígoni kisaufa'o sáwí-anauntumbo tu'maráíwaini áwáuma simásimiyo suwaná ³⁷ Ísu séna kawe'-ánáúntúmbó tu'makáiwaini áwáuma kemá waási úranko úne. ³⁸ Kisaugoni áwáuma maramán-iyé. Kawe'-ánáúntúnkóni áwáuma Maníkó wení waásimo kawáánin-kwaasin-owe. Sáwí-anauntunkoni áwáuma waántáwankoni waasin-owe. ³⁹ Namuro-wáásígó sáwí-anauntumba tu'makáiwaini áwáuma waántáwankon-iyé. Tómbó fakaráíyan-kanaagoni áwáuma maramó tai'áinda-kanaan-iyé. Tómbó fakaráíyawaini áwáuma Maníkóni kísau-waasi wíyómpakewin-owe. ⁴⁰ Námáímo to'máímo

iyafimbó agaisuwáiyantemba ánaaen- kanaamo tinda miyá ónááwe. ⁴¹ Waási úranko kumpaapé uráundawi kesí kísau-waasi wíyómpakemba ti'maráanasa kesí waásifinkemba sáwí-waasiye fí'owimo sáwí-imayaamo timíyasamo sáwí-ambo wéaraaiwaiwiye kuntí'mai ⁴² iyamó wégaipa'a tiyuwáiyasa mésa ifi'á tésa túwááyaamba umpufuwésa méraiyyasa ⁴³ arupisemo úmaimo méraawi Maníkó kentifo kawáánipa'a mésa aa'ó wégaintemba miyá ónááwe. Ísáán-kwaasi ísámai kawe'án-oro Ísu siyáiyé.

Maníkó waásimo kawáánin-aii.

⁴⁴ Ísu maarán-ááíwará'á simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aii maarán-ááín-iyé. Fí'onka'ma'mai-ontamba marafimbá utámarena pukáisana moóráwigo téna taawánéna aamoí éna káátamarena mimbáramá méyámbá índasafena wení óntama maimái tímatuwena óntamba maiyéna mimbáramá koméyánéna mifi'ónká'má'mái-óntámbá kofasímbai maiyáiyé.

⁴⁵ Maníkó wení waásimo kawáánin-aii maarán-ááín-iyé. Moóráwigo akaaroróma méyáambaraindasafena naaó'-nao'a wénena ⁴⁶ awánáinda moóráwigo fí'onka'ma'mai-akaaroroma makáinana awánéna wení óntama maiyéna wétimena óntamba maiyéna mifi'ónká'má'mái-ákáárórómá koméyánúmai wémáiyé.

⁴⁷ Maníkó wení waásimo kawáánin-aii maarán-ááín-iyé. Mare'mare'-únánkáámbá moóráwigo nompímbá túwáísana fí'o-fi'om-bofaa'a ⁴⁸ minúnámpímbá ówitawisana fasináíndasafena úmai wéawanaisasa tuwímbai áwa'nai úmai fasímbai áamááífa'a makésa kawé'-mófáá'á unáámpímbá fáitesa sáwí-mofaa'a ifá'á wétuwaawe. ⁴⁹ Ánaaen-kanaamo tinda miyá íníyé. Wíyómpaken-kísau-waasi kawé'-wáásifínkémbá sáwí-waasisomba tí'mai ⁵⁰ iyamó wégaíndafa'a tuwáiyasa ifi'á tésa tí'o índasafesa túwááyaamba umpufuwónááwe simásuwena ⁵¹ wení kísau-waasisafena tísai ena séna simátimunda-aaigoni áwáuma éra isááo súwasa ewé suwaná ⁵² Ísu simátimena séna ísáámba simátimunda-aii simátíméro. Moóráwigo naankón-afowá wení naaúmpa'a ááéraan-tantaa'e aú-tantaa'e wéraisana tuwímbai wení waási wétimiye. Miwání afowámó wétimintemba miyáúmai ááéraan-amaampinkene Maníkó wení waásimo kawáánin-aiifinkene simátíméro Ísu siyáiyé.

Násaretifakewi Ísumba tínaaembo uwánkaraan-aii.

Máaka 6:1-6, Rúku 4:16-30

⁵³ Ísu mináái simátimena mimbárafá'á tuwéna ⁵⁴ wenamáápa'a kúmba miwítí ámáán-daumpa'a iyéna aái simátimuwasa táátafesa ésa sésa nááfakena kawé'-ímáyáá maiyénawa kawé'-áái wésimasimenasaawa nááwawa fasi'aémbá ámisanawa kawé'-kísáú ímbo awánáúnda-kísau wémáiyó. ⁵⁵ Kesáámó awánáúnda wení kísau taisambó tuwímbai-tantaa'o wéiwain-aaninkon-iyé. Máriyaan-áánimba éna Yémísiye Yósepiye Sáimoniye Yúndasi-iyai tuwaaón-iyé. ⁵⁶ Wenáúnafa'a maanká'á méraawe. ⁵⁷ Maankákéwí éna úwoi-waasin-ifo nááfakena mináái isénawa mifásí'áémbá maiyénawa wésiyo sésa kaorésa tínaaemba uwámúwana Ísu simátimena séna Maníkón-aii simátímíwai fí'o-fi'on-daopa'a wénisasa wenáwí'a mósá wémaraafo wení naaópa'o koméraitemba wenamááraa sésa kesáámó úndanten-kwaasin-iyé

sésa wenáwí'a ímba mósá makáawe Ísu siyáiyé.

⁵⁸ Kesáámó úndanten-kwaasi éna ímba súwa'nai íníye suntáféna ímbo awánon-kisau moórá-mora-kisau aantemba maiyáíye.

Yóni nombó maitínkaraiwai pukáin-aii.

Mááka 6:14-29, Rúku 3:19-20, Rúku 9:7-9

14 Minkánáá Ísuni kisaugon-aii símae íyúwana Káriri-marafaken-kawaagon-awi'a Éroti mináái iséna ² wení kísau-waasisafena séna minkwáásígó Yóni nombó maitínkaraiwai-ye. Pukáimpinkemba íyáfasinkena póna fasi'aémbá wempímbá wéraisana miyán-kísáú wémaíye siyáíye. ³⁻⁴ Ááéma Éroti wenáfákon-awaainikon-awi'a Érótyasimba maiyówana Yóni séna enáfákon-awaainimba aambá fáí'makaawa maiyáane símasima'a wéuwana Éroti ti'marówasa Yónimba koái'maesa ándáfá'a máánkarowana ⁵ Éroti Yónimba tufuwónae súmba waási táároí inkaiséna ímba tufukáíye. Waási Yónintafesa sésa Maníkón-aii simátímíwain-ye suwaná Éroti séna Yónimba tufúwónasa aaisambá siyónááwe séna ímba tufuwéna mérowana ⁶ wembó ma'ánkaron-kanaamo túwana óraatanomba kaumái sáwífa'-waasi tímúwasa nowaná Érótyasin-ayaamunko téna túranka'a araimá marówana Éroti aamoí uwánkena ⁷ minárásígóntáféna séna nóintantaatafenawa wéankaiya simásímína'a áméno. Érai'a sumpo síasai ina'á áméno súwana ⁸ anówamba koáisai ena súwana anówama aái súwana Érotimpa'a téna séna Yóni nombó maitínkáíwai anuwarambá kambísámai a'nómbá táúfapimba ma'mái simiyó súwana ⁹ iséna arumbá wéumbanifo aifa'á fasi'aén-áái siyáin-aii imáyáa éna tómbó naan-kwáásíwárá'á ísaraantafenawe séna ímba a'áo sénae séna ¹⁰ moóráwigomba ai'marówana ándáfakemba Yónimba anuwarambá kambísámai a'nómbá ¹¹ táúfapimba maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa ¹² Yónini kísau-waasi iséna anómba komaimái utánkesa Ísumpa'a tésa tasimámakaawe.

Ánaaemba Éroti Ísuni kisaugon-aii iséna séna minkwáásígó Yóni nombó maitínkaraiwai éna pukáimpinkemba íyáfasinkena póna fasi'aémbá wempímbá wéraisana miyán-kísáú wémaíye Éroti siyáíye.

Ísu sáwífa'-waasi tómbó tímakain-aii.

Mááka 6:31-44, Rúku 9:10-17, Yóni 6:1-13

¹³ Yóni puwúmba wení kísau-waasi Ísumba simámúwana iséna tuwéna wení kísau-waasiye nompín-táómpimba íyáténa waásimo ímbo méraiypata kónae séna kúmba naaó'-naokewi mináái iséna marapá'á tóso uwaná nompín-táómpimba wéna ¹⁴ marapá'á kumúmba misáwífá'-wáási tuwánéna arumbá uwátinkena tí'o únkwaasi asófatinkariye.

¹⁵ Ísu asófatinkowasa fenómpinka'a wení kísau-waasi wempá'á tésa séna ímba sáwífa'-waasi méraapa'an-ifo fenáíndafinka'a ti'márenasa ewaa'-náópimpa'a wénesa tómbá méyámbáráaro suwaná ¹⁶ Ísu séna tóntáá'a ímba wíyamba tómbá tíméro súwasa ¹⁷ miwí sésa kári-tomba séfataase-tonkwara kae'-mófáá'wárá'á wéraifo sáwífa'-waasifimba ímba kanaán-íníye suwaná ¹⁸ Ísu maimaé'a másíméro séna ¹⁹ sáwífa'-waasisafena mara'á méraaro séna séfataase-tonkwara kae'-mófáá'wárá'á maisoréna wíyómpa'a kararéna Maníkóntáféna súwi simásuwena mintómbá tafántafan-úmai wení kísau-waasi tímúwasa misáwífá'-wáási tímúwasa ²⁰⁻²¹ seyaafá'nánká nowaná tímú'a fówasa sáwífa'a 5,000 waaima uwasá

aarewé iyámpóiwara'e miyáumai-waasi nowaná tímú'a fówasa Ísuni kísau-waasi mintón-ayai sísamaifakemba kae'á kumbaimái-unampimba fáítuwana ówitaraiye.

Ísu non-afófora'o kuráin-aii.

Mááka 6:45-52, Yóni 6:16-21

²²Fáítuwana ówitowana minkákémbá Ísu wení kísau-waasi ti'maréna séna kesí aifa'á nompín-táómpimba íyáte'a menáipá'-náópa'a koró. Misáwifá'-wáásí ti'maré sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna ²³misáwifá'-wáásí ti'marówasa miwítí naaó'-nao'a kuwaná Maníkómpá'ó inaimó síndasafena omápa'a imérowana nó'waamba túnkúwana Ísu weyáá mérowasa ²⁴wení kísau-waasi nompín-táómpimba non-afufumpá mérowana maramá nénka'a wérowana óraa-fiyunda to'maé téna mintáómba tata'óto'marowasa ímba kumbá ²⁵siyarónka'a Ísu non-afófora'a maréna wení kísau-waasimo méronka'a túwasa ²⁶non-afófora'o wénumba awánésa táátáfesa ésa tinekembá tata'á wéuwasa sésa waántágo wéniye suwaná ²⁷Ísu minúwóiyáán-úmai séna táá'a ifó aáno'a méraaro. Kemá úne súwana ²⁸Pítaa simámena séna emó Fasi'aénkó úrambo éma sina'á non-afófora'a emó méraandafa'a konó súwana ²⁹Ísu séna kanaán-ifo tiyó súwana nompín-táómpinkemba ásáfena non-afófora'a Ísumo méropa'a kúmba ³⁰kawe'á úmaena kúmba óraa-fiyundamo toróntafena imáyáa éna inkaisúmba nompímbá kúwáfekora'nara wéna óraaka'a séna Fasi'aénkóo kembá ta'ótorao súwana ³¹Ísu minúwóiyáán-úmai ayáamba fárú'mai ta'ótorena séna óraa-fiyundamo tóráintafe sáwí-imayaa e kesí fasi'aéntáfemo ímbo imáyáamo óndasafe kúwáferaane. Kesí fasi'aéntáfé ímba kae'-ímáyáán-uwó séna ³²mindárai nompín-táómpimba íyátoyana óraa-fiyundago mafaúwasa ³³nompín-táómpimba mérowi Ísun-imayaa mósá marésa sésa érai'a Maníkón-ááninko óne siyáawe.

Ísu Kénésárétifa'a tí'o ún-kwaasimo asófatinakarain-aii.

Mááka 6:53-56

³⁴Érai'a Maníkón-ááninko óne sésa waaúnkóní menáipá'á Kénésáréti-marafa'a kumbá marapá'á kúmúwasa ³⁵mimbápákén-kwáásí Ísumba awíyésa Ísun-iyé sésa naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aii isésa tí'o ún-kwaasi tí'maesa tóso ésa ³⁶sésa ení unáánkwátóigoni áráiya'a ta'ótoraiyana tí'a étinkainkwae suwasá ta'ótórówana tí'a étinkaraiye.

Tíwá'náti áamáambo siyáan-aii.

Mááka 7:1-13

15 Ámáán-kawaa-waasiye áamáambo sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo méropa'a tésa sésa ²ení kísau-waasi nóra isasawá kentáá síwá'náti áamáamba ímba arááiwaesawa tiyáamba ímba non-kwiyésawa tómbá wénaao suwaná ³Ísu séna kentíwá'námo simátímakaan-amaamba arááiwa'e'a Maníkóní áamáamba wétaraisomba nóra séra miyá wéoo. ⁴Maníkó séna kentinófoi-tuwi'a óraa'an-oro. Énifo anófoimo sáwíkaambo simátinkaindawimba tufuwíyana puwíníye Maníkó siyáifo ⁵kembiwímó siyáamba moóráwigo anófoisafena simátimena séna moórá-tantaa'a Maníkóndén-ifo ímba kanaa'á timénaumne siyéna anófoi ímba wétuwa'nai-iyé. Miyámó ontáfé'a kanaán-iyé wésewe. ⁶Miyá-sáwí'ó ontáfé'a Maníkón-aii tuwé'a kentíwá'náti áamáamba wéaraiiwaewe. ⁷Kaumbo-kae'-

ááiwará'-wáásín-owe. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya kem-biwísáféna érai'-aai agaimaréna séna Maníko séna

⁸ maawí kesúwí'a tóikaken-aantemba sésa ken-ímáyáá ímba tirumpimbá wéraiye.

⁹ Waásiti áamámba símai paapé ombánifo Maníkóni áamámban-iyé karo'ó sembá miyaráán-úmai ken-ímáyáá karo'-ímáyáá mósá wémaraawe Maníkómó siyáiyé Áísáya símai agaimakáiyé Ísu siyáiyé.

Waásimo sáwí'o uwátínkáin-tantaakon-aii.

Máaka 7:14-23

¹⁰ Ísu mináái simátimena waásisafena teró súwasa wempá'á tuwaná séna simátíménda isé'a kawé'án-oro. ¹¹ Máápakén-tantaa'o naawái ímba waási sáwí'a wéuwatinkaifo tirumpinkén-áái'gó aantemba waási sáwí'a wéuwatinkaiye siyáiyé.

¹² Súwasa Ísuni kísau-waasi wempá'á tésa sésa áamáán-kawaa-waasi emó simátimenda-aii isésa aaisambá aeésa kaóráamba ína isaánó suwaná ¹³ Ísu séna kesifo wíyómpakewi ímbo u'makáin-anauntumbo éna káúsuwainiye.

¹⁴ Áamáán-kawaa-waasi-taaisafe'a ímba óraa'-imayaan-oro. Miwí ímbo aambó awánaankakemba tóikakemba karo'á simátimesa sésa aambá aráátimenaumne wésewe. Moórá aúgafitawi moórá aúgafitawimba ayáán-to'maesarai ímba kanaa'á kóyááfo miyámó ésaraimo ésarai maipímbá kotanaa fáyááye súwana ¹⁵ Pítáa séna waé'mai-aaimo simátimenda-aaigoni áwáuma simásimiyo súwana ¹⁶ Ísu séna kenkwará'á ímba táako péé wésisa'a isáámbanifo ímba isámai kawé'á uráawe.

¹⁷ Máápakén-tantaa'o naawí tindáámpá'á kúwátúsúwinifo ¹⁸ aaimó wésemba tirumpinkén-ímáyáá'gó éna mindá waási sáwí'a wéuwatinkaiye. ¹⁹ Tirumpin-ímáyáá'fínkémhá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasamo puwíyasamo ésa aare-úmémhá ésa waai-úmémhá ésa seyaafá-tántáá'á umémhá ésa karo'-áái simátinkesa símai sáwí'a uwátinkesa ²⁰ miyá-sáwí'ó wéomba tirumpinkén-ímáyáá'gó waási sáwí'a wéuwatinkaifo tiyáámbo ímbo non-kwiyésumo tómbó wénaamba miwá ímba waási sáwí'a wéuwatinkaiye Ísu siyáiyé.

Kénaani-marafaken-ininkon-aii.

Máaka 7:24-30

²¹ Ísu mináái simátimena wení kísau-waasi tí'maena Táyaa-naopa'e Sáíndóni-naopa'e mináémpá'ó kúmba ²² mináémpákén-ínfínkó ímba Yúndaa-inimba póna Kénaani-ininko Ísumpa'a téna óraaka séna óraakoo Téfitin-andafakewi arumbá uwásinkaa. Sáwí-amutamba kesiyáámúnkon-arumpimba méraisana sáwí'a úmai méraiye súwana ²³ Ísu iséna ímba aai súwasa wení kísau-waasi wempá'á tésa óraaka sésa ai'mátuwaao. Aasiyaasí miyá sífáínifo suwaná ²⁴ Ísu séna Maníko si'mákaisa'a Ísareri-waasi aantemba túwa'nai e'a Ísareri-waasimo sipisípi-poiyaan-úmaino wété wéowi wétuwa'nai-une súwana ²⁵ minínínkó Ísun-amándára'a mara'á kumbaéna séna óraakoo súwa'nai uwo súwana ²⁶ Ísu séna iyámpóiti tómbá maimái iyámbá timúnafo miyáumai Ísareri-waasimo túwa'nai úndantemba emá fi'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'nai únafo sune súwana ²⁷ minínínkó séna óraakoo érai'a sémpo iyánkón-afowá ewé sínana tón-ayai tawémandaiye. Miyáumai fi'onkaa-ininkon-iyé sínana kanaán-ína súwa'nai ínono súwana ²⁸ Ísu séna kentáfé fasi'ámai méraanda-ininko sénda pó'a miyá ónaumne séna minkánáá ayáámúnkombá asófankariye.

Ísu sáwífa'nanka asófatinakarain-aai.

²⁹ Asófankena kúmba Káríri-waaunkoni áwáífa'a kógáramai omápa'a mara'á imérowasa ³⁰ sáwífa'-waasi wemó méropa'a kumbá tísamaimo táúnkon-kwaasiye tiyáántámbo káénkuron-kwaasiye túrambo kaffkón-kwaasiye aaimó ímbo sun-kwáásíyé fí'o-fi'on-ti'o

ún-kwaasi tí'maesa wenaísamaifimba mótinkowana asófatinowasa ³¹ tísamaimo táúnkon-kwaasi kawé'á uwasá tiyáántámbo káénkuron-kwaasi kawé'á uwasá túrambo kaffkón-kwaasi kawé'-úmai awánowasa aaimó ímbo sun-kwáásí aái suwasá misáwífá'nánká awánésa áfááraumai táá'a úwasa Ísareri-waasiti Fasi'aénkón-áwí'a mósá makáawe.

Ísu aneka'á tómbó tímakain-aai.

Máaka 8:1-10

³² Maníkón-áwí'a mósá marówana Ísu wení kísau-waasi táántowasa tuwaná séna maankwáásísómbá kaumbo-kánáá kesé'a taméraawana tómbó maimaé tiyáamba tai'áisa'a sirumbá uwátinkaumne. Ti'maráanasa miwítí naaó'-nao'a kónááfo aampa'ó wíyamba táái táínasa púwófainiye súwasa ³³ wení kísau-waasi sésa máásai-marafa'a sáwífa'-waasin-oyo nááfaken-ona maimáíya timé-naumno suwaná ³⁴ Ísu tísai ena séna nóraumai-ona wéraiyo súwasa afakaeté-tomba wéraisana sesimái-mofaa'wara'a wéraiye suwaná ³⁵ minkwáásísóntáféna séna mara'-méraaro séna ³⁶ afakaeté-tone mófáá'e maisoréna Maníkóntáféna súwiyo séna mintómbá tafántafan-úmai wení kísau-waasi tímúwasa minkwáásísómbá tímúwasa ³⁷⁻³⁸ seyaafá'nánká nowaná tímú'a fówasa sáwífa'-waasi 4,000 waaima uwasá aarewé iyámpóíwara'e miyáumai-waasi nowaná tímú'a fówasa wení kísau-waasi mintón-ayaimo túwómba afakaeté-unampimba fáítuwana ówitowana ³⁹ Ísu misáwífá'-wáásí ti'maréna wení kísau-waasiye'a nompín-táómpimba íyátesa Mágátani-aempa'a kuráawe.

Ímbo awánáúnda-kisau mauwómó siyáan-aai.

Máaka 8:11-13, Rúku 12:54-56

16 Mifá'á Ísu mérowasa ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-waasiye Ísumo sáwí-aaimo sínda isánae sésa Ísumpa'a tésa sésa éraira Maníkómpákéná kunkáanai ímbo awánáúnda-kisau máínata awánaano suwaná ² Ísu séna fénáímpinka'o awánaamba aafáúmá naaerírí'a isa'á sé'a aafáyáa aa'á káíníye sé'a ³ aafáyáara'a awánaamba ainánkó aafáúmá káátasuwaisa'a sé'a káfé'a aa'á tíníye wésewe. Wíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á káíníye. Aa'á tíníye wésemba miyántántáákóní áwáuma awánaambanifo Maníkómó káfé'o wéin-tantaakoni áwáuma ímbo awánaraawe. ⁴ Káfé'o méraan-kwaasi sáwí-waasi é'a Maníkóntáfé'a ímbo imáyáa é'a kentáfé'a wése'a Maníkómó ai'mákainamo e ímbo awánáúnda-kisau máínata awánaanomo wésemba naaófá'á Maníkó Yónaambo uráintemba kembá miyá ínifo mináái imáyáan-oro. Naaófá'ó óraa'-mofaako Yónaambo nawíkowanamo kaumbo-kánáámó arumpimbó méraintemba kemá kaumbo-kánáá maipímbá mé-naumne Ísu séna tiyuwéna kuráíye.

Ímba kaumbo-kae'-ááíwára'-wáásí-i'a orómó siyáin-aii.

Máaka 8:14-21

⁵Tiyuwéna kúmba Ísu wení kísau-waasiye nonkwaaúnkóní menáípa'ó kumbá marapá'á kumésa wení kísau-waasi péréti-tomba ímbo máúmba tuwinkésa kuwaná ⁶Ísu ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááíwára'-wáásí owé-ímáyáá éna wení kísau-waasi simátimena séna intóráín-tantaa'a káritantaa'a moórá-tonkon-awi'a péréti mimpímbá márááwanamo intoréna óraa'o intembá ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-waasisafe'a imáyáa é'a kentúma káráwiyoro súwasa ⁷keáímbá sésa nóra sénawa miyá wésíyo. Péréti-tomba ímbo maimaéta túnanasa miyá wésíye suwaná ⁸Ísu keáímbó wésun-aii iséna nóra séra tómbá ímbo wéráíye-aii wéseo. Kári-timankunkumban-ifo kentáfé'a timankúnkúmba oro. ⁹Kanaa'á tómbá timénaumpo ááémo uráundawini áwáuma ímbo tááko péé wésíye. Séfataase-tombo tafántafan-úmáimo sáwífa'a 5,000 waasi timéwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina fáituraawara kemó uráundawini áwáuma ímbo awánaraawe. ¹⁰Afakaeté-tombo tafántafan-úmáimo sáwífa'a 4,000 waasi timéwánasamo naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina fáituraawara kemó uráundawini áwáuma ímbo awánaraawe. ¹¹Ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-waasisafe'a imáyáa é'a pérétimo intóráín-tantaatafe'a kentúma káráwiyoro-aaimo súnnda ímbo péréti-tontafe'a wésumpo nóra séra ímbo ísarao súwana ¹²tááko péé súwasa minááígóní áwáuma ísówana péréti-tontafena ímbo siyáífo ámáán-kawaa-waasiye Sátúsi-amaan-kawaa-waasiye tááísafena séna káráwiye'a méraaro siyáíye.

Pítaa Ísuni áwáumo siyáin-aii.

Máaka 8:27-30, Rúku 9:18-21

¹³Ísu Sísááriya Fírípái-nao'-aempa'o kúmba wení kísau-waasi tísai ena séna seyaafá'nánká kembá waási úrankontafesa nóran-kwaasiyewa wéseo súwasa ¹⁴miwí tuwímbai sésa emá Yóni nombó maitinkáándawi óne sewasá tuwímbai sésa naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaandawin-awi'a Íráiyaa óne sewasá tuwímbai naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaandawin-awi'a Yéremaya óne sewasá tuwímbai sésa naaófá'á Maníkón-aii simátímakaawifinkemba moóráwigo óne wésewe suwaná ¹⁵Ísu séna kembiwí kentáfé'a nóran-kwaasiyewa wéseo súwana ¹⁶Sáímoni Pítaa séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba Yúndaa-waasisa wéamu'maraundawisa óne. Maníkó fasi'aénkwáráwín-ááninko óne Pítaa súwana ¹⁷Ísu séna Sáímoni Yónaan-ááninko ónana Maníkó kawé'á wéuwankaiye. Kesí ááinkoni áwáumo sénda waási ímbo simáméfo kesifo wíyómpakewi mináái embá simámísa isáanda póna Maníkó embá kawé'á wéuwankaiye. ¹⁸Simátíme'a súnne. Enáwí'a Pítaawemo wésemba mináwíkoní áwáuma óntamban-iye. Óraa'-ontanka'a kesí naankáámbá ondá mindánkáámbá kesí waási-i'a owaná púwó-fasi'aenko ímbo íyáákainiye. ¹⁹Maníkó wení waásimo wégarawi-fasi'aemba áména marapá'ó méraanda sáwí'o ombá aambó fasiyóndanten-úmai Maníkó wíyómpa'a ména é'a aambá fásí'makaiye. Kawé'ó ombá ímbo aambó fasiyóndanten-úmai Maníkó wíyómpa'a ména é'a miyá uráíye simásuwena ²⁰wení kísau-waasisafena óraaka séna Maníkómó íyáfasisinkaiwai Yúndaa-waasi wésimu'maraawi úne-aii ímbo simátíméro Ísu siyáíye.

Ísu puké'a íyáfasinanaumnemo siyáin-aii.

Máaka 8:31–9:1, Rúku 9:22–27

²¹ Minkánáá Ísu wemó puwínda-aii ómbarena wení kísau-waasi simátimena séna Yérúsaremu-naopa'a kondá Yúndaa-ora'a'-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye áamáambo sen-kwáásíyé sí'o índá-i'a uwásinkesa sínkamiya'o púwóndanifo kaumbo-kánáá maisúwáanana Maníkó íyáfasisinkainiye súwana ²² Pítaa áí'maena weyááfa'a máankená séna Fasi'aénkóo miyán-áái sénafo Maníkó ímba ewé sínasa séndantemba ímba uwánkanaawe súwana ²³ Ísu waeréna Pítaantafena óraaka séna waántáwanko siyuwé kóuwo. Waásiti imáyáafinkemba wésempe ímba Maníkóni imáyáafinkemba wésempe kesí aambá ímba faiyuwó Ísu siyáíye.

²⁴ Ísu mináái simáména wení kísau-waasi simátimena séna kembó sirááiwaenaé siyawi tirááiimo táínda-tantaa'a ímba ta'ótóráaro. Kemó púwónda-araa-taimo súwaata'mae kondantembá kembó sirááiwaiyawi umbai-tántáá'á timiyasa minúmbái-tántáá'á úwoi maimaésa sirááíwaenaawe. ²⁵ Tirááiimo táínda-i'o ésa ímba kawé'-úmai méranaafo kentáfésa ísámimo tirááiimo táínda-tantaa'o tuwésamo puwésa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe. ²⁶ Mararáké-séyááfa'-tántáá'ó maésamo puwíyanamo éna mintántáákó ímba túwa'nai íníye. Puwíyamba marapá'ó makáantantaatamba ímba méyámbátuwesa aneká'á ayáátáaka méranaaawe. ²⁷ Kemá waási úranko kesí kísau-waasi wíyómpakewiye kesifoní fasi'aénkwará'á kumé'a seyaáfa'-wáásímó miyámó úmae wéiyomba imáyáa é'a miwítí méyámbá timénaumne. ²⁸ Érai'a simátíme súné. Tuwímbai maanká'ó méraan-kwaasi ímba aifa'á pukénka'a kemá waási úranko kesí waásimo kawáánúnda suwáné'a ánaaemba puwónááwe Ísu siyáíye.

Ísu fí'on-kuwawaa'o faúkáin-aii.

Máaka 9:2–13, Rúku 9:28–36

17 Ísu mináái simátimena afa'móráe-no'waamba waéna Pítaane Yémísine wenáfáko Yónine tí'maena omápa'o iyúmba miwí aantemba imésa ² miwí túranka'a Ísu fí'on-auma faufúwana óipakemba aafáúgómó inten-úwana wení unáánkwátóiyakemba sán-kena waéní'a kówasa ³ awánomba kae'-wáásíyái wíyómpakemba paápé ésarai mindárai-tuwi'a Mósesee Íráiyaa'e'a Yúndaa-waasi tíwá'nárai Ísuwe'a aái wésuyana ⁴ Pítaa Ísuntafena séna Fasi'aénkóo maanká'ó méraundasa kawé'á ímbá póta emó sinatáámó éta wááu-namba kaumbosáámó ondasá moórá endé éta moórá Mósesende éta moórá Íráiyaande éta miyásá onó siyáíye.

⁵ Miyá wésunka'a ainánkó sán-kámaena waéní'a kámae kuména kunkáátowana mináínámpínkémhá aagó aantemba séna miwá kesáánimba isa'á wen-ímáyáá wée'a óraa'-aamoi uwánkaumne. Wenáái isáaro súwasa ⁶ wení kísau-waasiyau mináái isésa táátáfesa ésa marapá'á kífesa tinekembá tata'á úwana ⁷ Ísu miwímó méropa'a téna tine'á ta'ótorena séna táá'a ifó íyáfasinaaro súwasa ⁸ awánomba mindárai wíyómpa'a íyúyana Ísu aantemba méraiye.

⁹ Úwasa omápakemba kúmúmba Ísu óraaka simátimena séna awánaamba ímba simátíméro. Kemá waási úranko púwóndafinkembo íyáfasinaandara'a awánaamba kanaará'á simátíma'mae íyóro súwasa ¹⁰ wení kísau-waasiyau Ísumba áisai esa sésa áamáamba sen-kwáásí Íráiyaa aifa'á paápé ínana Maníkó íyáfasinankaiwai Yúndaa-waasisa amu'makáundawisa ánaaemba paápé ínnyemo sembá nóra sésawa mináái

wéseo suwaná ¹¹ Ísu séna aifa'á Íráiyaa paápé éna to'mayaa ínnye-aai érai'-aain-
iye. ¹² Simátíme'a sune. Íráiyaa é'a paápé úwasa ímba Íráiyaan-iyé sésa sáwí'a
uwánkanae sésa sáwí'a uwánkesa miyá uráantemba kembá waási úrankomba
sáwí'a uwásinkanaawe súwana ¹³ táako péé súwasa Íráiyaa siyáimba Yóni nombó
maitínkaraiwaintafena siyáiyé siyáawe.

Ísu sáwí-amutambo maiyáúkain-aai.

Máaka 9:14-29, Rúku 9:37-42

¹⁴ Simátimesa omápakembo kúmúmba sáwífa'-waasi túwaandu urówasa
awánomba moóráwigo Ísumpa'a téna aísamaifimba kífaena séna ¹⁵ óraakoo
kesáánimba arumbá uwánkaao. Sáwí'a uwáwéna ména tanaambá fágufagu isaná
aigaregó nonkáání'a isaná aiyayaamba ku'wisana nompíné iyafíné tanaambá
wéfamaena wénisa'a ¹⁶ ení kísau-waasi méraapa'a máankaunasa ímba kanaa'á
kawe'á uwánkaraawe súwana ¹⁷ Ísu séna kentí imáyáa kaentaén-imáyáa isa'á
kentáfé'a ímba imáyáa owaná póna sirunkó umbaí wétaifo nóraumai-kanaarara
kesé'a ménaumno. Enáánimba áí'mae tiyó súwana áí'mae túwana ¹⁸ Ísu
sáwí-amutankontafena séna auwé kóuwo súwana arumpinkémbá auwéna kóúwana
miniyámpói kawe'á uwánkowana kawe'á úmai méraiye.

¹⁹ Kawe'á uwánkowasa ánaaembo Ísu weyáámo méronka'a wení kísau-waasi
tésa sésa nóra sétaawa misáwí-ámútámbá ímba kanaatá maiyáúkaumno suwaná
²⁰ Ísu séna Maníkóntáfé'o maiyauwáínnyemo sé'o timankúnkúmbo onkaka
maiyaúwáísino. Érai'a simátíme'a sune. Moórá-taigon-awi'a másítati kári'-aramba
iyáísana áruma wíkéna óraa-tainambo wéintemba kentáfé'a timankúnkúmbo
káríka'a uré'a ánaaemba óraaka'a timankúnkúmbo é'a omátafe'o sé'o faiwí'mae
fí'on-aempa'a kóuwomo síyanamo éna miyá ínnye. ²¹ Maníkómpá'á iná síyantafesa
tómbá aawentamó ombá minánkó aantemba miyá-sáwí-ámútámbá maisuwáínnye
siyáiyé.

Ísu puwínda-aaimo siyáin-aai.

Máaka 9:30-32, Rúku 9:44-45

²² Ísu wení kísau-waasi Kárrí-aempa'a túwaandu uwaná Ísu simátimena séna
kembá waási úrankomba fí'on-kwaasi timíyasa ²³ sínkamiya puwé'a kaumbo-kánáa
maisúwáanana iyáfasisinkainiye simátimuwana miwí tirunkó umbaí taráiyé.

Taakisi-óntámbó tukáan-aai.

²⁴ Tirunkó umbaí tówasa Ísu wení kísau-waasiye Kápaneamu-naopa'a kumbá
óraa'-amaan-dankontafesa taakisi-óntámbá wémauwai Pítaampa'a tésa sésa ení
óraako óraa'-amaan-dankontafena taakisi-óntámbá wétuwai ina wétuwaiyo suwaná
²⁵ Pítaa séna wétuwaiye simátimena naaúmpa'a iyúwana taakisi-áámó siyónka'a
Ísu Pítaamba áisai ena séna Sáímoniyo marapákén-óráá'-wáásí timáaraawifakemba
taakisi-óntámbá maésa fí'onkaafakemba maésawa wéompo nóran-imayaamo
wéemo e simásimiyo súwana ²⁶ Pítaa séna taakisi-óntámbá fí'onkaafakemba wé-
maewe súwana Ísu séna miyáumai Maníkóní waásisa póta óraa'-amaan-dankoni
taakisi-óntámbá ínta tuwánáúmpo ²⁷ aaisambá sefáímpóta úwoi tuwánáúmpo
nonkwaaúmpá'á kuré ándá túwénana kumína aifa'ó tawáinda-mofaa'a maiyé óip-

imbo óntambo wéraina maimaé minóntántámbá esáféwe kendéwe taakisi máuwo Ísu súwana miyá uráiyé.

Nááwa íyáákaiyomo siyáan-aai.

Mááka 9:33-37, Rúku 9:46-48

18 Minkánáá Ísuni kísau-waasi wempá'á tésa taáisai esa sésa Maníkó wení waásimo kawáánin-kwaasifinkemba nááwa íyáákesawa óraa'-waasi-í'a wéiyó suwaná ²Ísu moórá-iyampoi áántowana túwana afufumpimbá íyáfasi-nankená ³séna érai'a simátimé'a sune. Sen-ímáyáámó imbo tuwé'o iyámpóimo imbo íyáákanae-imayaamo ontembó kembiwí miyán-ímáyáámó imbo íyanamo éna Maníkó kenká'á imba kawááníniye. ⁴Miníyámpóígómó tísamaifimbo máintemba miyámó wéowi Maníkó wení waásimo kawáánin-kwaasifinkemba wéiyakaawe. ⁵Kentáfésa imáyáa ésa iyámpóimo áwa'nai onten-úmai wésuwa'nai-owe Ísu siyáiyé.

Sáwí'o on-aai.

Mááka 9:42-48, Rúku 17:1-2

⁶Ísu mináái simátimena séna iyámpóimo kesááisafesamo timankúnkumbo onten-úmai tuwímbai timankúnkumba wéowe. Tuwímbai tésa kesááisafesamo érai'emo wésewi karo'-áái tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kóiyasa Maníkó karo'ó síyawí sáwí-meyamba óraa'a timínífo miwímó tinuwarampimbó óraa'-ontambo fári'wimaresamo nompímbó túwáawasamo kumpuwésaraa karo'-áái imba simátíméwasa sáwí-ampa'a imba kowisinó. Mindá kanaán-íye. ⁷Marapá'ó méraanka'a kesáái tuwésa sáwí-ampa'a wíyantafena fí'o-fí'on-tantaako wétafisiye. Miyá-sáwí-tántáákó waé'wae'a wéimba pósa sáwí-ambo fí'owimo aráátíméwi sáwí-meyamba maénááwe. ⁸Tiyáánkowa'í tísamaigowa'í sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-tiyaana'í moórá-tisamaiya'í kambísásúwáaro. Kae-tíyááná'í kae-tísámáiyá'í wéraina'o é'a sáwí-marupa'o iyamó wégaipa'o wíyamba mindá sáwí'an-íye. Sáwí'o uráimbo maisuwé'o mérayamba mindá kawe'an-íye. ⁹Túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-turamba fitúwáaro. Kae-túrántámbó awáné'o é'a ónkaifa'o iyamó wégaipa'o wíyamba mindá sáwí'an-íye. Sáwí'o uráimbo maisuwé'o mérayamba mindá kawe'an-íye Ísu siyáiyé.

Sipisípi-poimo áwiyokain-aai.

Rúku 15:3-7

¹⁰Ísu séna úwoi-waasisafe'a sáwísamban-owe imba síyamba káráwiyoro. Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi miwiyá'á káráwiyaawai kesifo wíyómpakewini ewaa'á mésa miwí táái wésimamefo káráwiyoro Ísu siyáiyé.

¹¹Ísu mináái simátimena séna kemá waási úranko Maníkóní aampa'ó imbo wéaraaiwaen-kwaasisafe'a saafá úmai sáwí'o úmimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á métínkáandasafe'a kunkáumne. ¹²Sipisípiya'a káráwiyowi on-áái isáaro. Moóráwigo sáwífa'a 100 sipisípiya'a káráwiyaisana moórá-sipisípi áwiyowisana misáwífá-sípísípímó umó wénaamba tiyuwéna moórámo áwiyowimba kosaafá émena ¹³awánénamo imbá aamoí éna séna kesí sipisípimo áwiyowimba áikaumne séna mimbóráwígóntáféna óraa'-aamoí éna sáwífa-sipisípimo imbo áwiyokombo úwoimo méraawiti aamoí kárika'a wéiyé. ¹⁴Sipisípiya'o káráwiyowimo áwiyowí-

sipisipisafenamo arunkómó umbaimó taintembá kentifo wíyómpakewi wení aampa'ó ímbo wéaraaiwaen-kwaasisafena arunkó umbaí wétaiye Ísu siyáíye.

Kentí waási sáwí'o uwátínkáán-aai.

¹⁵ Ísu mináái simátimena séna ení waási Maníkóní waásigomo embó sáwí'o uwánkainamo e wempá'á minááisáfé kosimámínana we aantemba méraindara'a kosimámínana enáái isénamo arupísemo uwánkainamo ékai wesé esé'a kawe'á úmai méraakaiyo. ¹⁶ Enáái ímbo isáínamo e moóráwígona'i kaekóná'i kotí'mai wesé'a mé simámuwo. Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna moóráwígomba aaifimbá maenkánae séna minááímó ísaraawi kaerá'i kaumbowá'ti tí'maena mátinkena áisai úmai isáíníye siyáimba mindásafena ení waási enáái isáíndasafena moóráwígona'i kaekóná'i kotí'mai wenká'á mé'a simámíyana kentáái isáino. ¹⁷ Énifo ímbo isáínamo e Maníkóní waási torupátinke enáái simátímínasa mésa simámíyana wemó miwí tááimo ímbo isáínamo e imáyáa e sé Maníkóní aambó ímbo arááíwáénkwaasiyaamba éna taakisi-úmén-kwáásíyáámbá wéíye siyó Ísu siyáíye.

¹⁸ Ísu séna érai'a simátimé'a sune. Marapá'ó méraanka'a sáwí'o ombá aambó faíyónten-úmai Maníkó wíyómpa'a ména é'a aambá fáí'makaiye. Kawe'ó ombá ímbo aambó faíyónten-úmai Maníkó wíyómpa'a ména é'a miyá uráíye Ísu siyáíye.

¹⁹ Ísu mináái simátimena séna moórá-aai simátíménda isáaro. Marapá'ó méraanka'a kae'-wáásígóráímó moórá-aaisafesaraimo mimbórá-imáyáámó ésaraimo kesifo wíyómpakewimo áisai íyanamo éna miyá uwátinkainíye. ²⁰ Kaumbo-kae'-wáásí kentáfésa imáyáa ésa túwaandu ombá túwa'nai ondasáfé'a miwísé'a ménaumne Ísu siyáíye.

²¹ Ísu mináái súwana Pítáa Ísumpa'a téna séna Fasi'aénkóo kesí waásimo sáwí'o uwásínkáfa'o wéiyomba mindásafe'a nóraumai-kanaawa ímba aaifimbá maenkéra ímba imáyáa éra ifátuwanaumno. Afakaeté-kanaa sáwí'a uwásínkáimba ímba aaifimbá maenké'a ímba imáyáa é'a ifátuwaunda pó'a moórá-kanaamo sáwí'o uwásínkaindara'a aaifimbá ína maenkéra ína imáyáa éra ifátuwanaumno súwana ²² Ísu séna ímba afakaeté-kanaa aantembanifo úwoi miyá úmae iyuwó Ísu siyáíye.

Óntambo ámakaintafena ímba ifátuwaao siyáin-aai.

²³ Ísu séna sáwí'o uwátínkáámba ímba imáyáa é'a ifátúwáaromo súnna maarásáfé'a sune. Maníkó wení waásimo kawáámó in-áái maarán-ááin-íye. Moórá óraa'-waasigo wení kísau-waasi óntamba wááu tímakena ²⁴ tísai ónae wéimba óraa'-ontamba 10,000,000 ontamba wááumo ámakaiwaimba moóráwigo áí'maena móaminkwae séna íyísana ²⁵ ímba móamintafena óntan-anafo wení kísau-waasisafena séna wembá aiyé'a awaainínkómbá aiyé'a wení iyámpóíye wení póíye wení óntawe maimaé'a fí'on-kwaasiti kísauamo maíndasafe'a miwí wétime'a óntamba maimaé'a kemó tukáunda-ontankaamba úmai másíméro sisaná ²⁶ wení kísau-waasigo aísamaifimba kífaena séna arumbá uwásinkema simu'makéna'a óntamba saafá é'a seyaafá'á améno sisaná ²⁷ wení óraa'-waasigo arumbá uwánkena séna kanaán-ifo wááumo ámakaunda-ontamba ímba imáyáa ónaumpo ifátuwaao sisaná ²⁸ kísau-waasigo máápa'a kuména moórá kísau-waasigomba awánéna kári'-ontamba 100 ontamba ámakaiwaimba awánéna amóísáúmba kuntaraména óraaka séna wááumo ámakaunda-ontamba minúwóíyáámbá simiyó sisaná

²⁹wenaísamaifimba kífaena séna arumbá uwásinkema simu'makéna'a óntamba saafá é'a áméno sisaná ³⁰ímbe iséna áí'maena ándáfa'a móankena séna wááumo ámakaunda-ontamba símínasa faútúwáaro sisasá ³¹kísau-waasisomba awánésa tirumbá uwánkesa miwítí óraa'-waasigomba kosímáméwana ³²óraa'-waasigo iséna wení kísau-waasigo sáwífa'-ontamba 10,000,000 ontamba maiyáiwaimba áán-taisana tisaná séna sáwí-kísau-waasi óne. Kentáfé arumbá uwásinkaaó séndasafe'a miyá é'a óraa'-ontamba wááu ámakaunda-ontamba ímbe imáyáa ónaumpo ifátuwe ímbe simiyó sé'a ³³sirumbó uwánkaraundantemba moórá-kísau-waasigomba arumbá uwánkáraamba sáwí'a óne séna ³⁴arumbá óraa-sawí'a uwánkena ándáfa'o káráwiyaiwaika'a móankena séna wááumo ámakaunda-ontamba seyaafá'á símína faú'auwaaó sisaná ándáfa'a ánkaraíye ³⁵Ísu simátimena wení kísau-waasisafena séna kentí waásimo sáwí'o uwátinkáámbo ímbo ifátuwe'o imáyáamo úmae'o wéiyianamo éna kesifo wýómpakewi kentí sáwí-imayaa ímbe maitiyuwáíniye. Óntan-anafomo intembá kesifo miyá uwátinkainiye Ísu siyáíye.

Aarakwá'ó tuwínáán-aaimo siyáin-aii.

Máaka 10:1-12, Rúku 16:18

19 Ísu mináyáátáá'-áái simátimena Káríri-aempa'a tuwéna Yúndiyaa-aempa'a Yóndani-nonkoni menáípa'-áémpá'á komérowasa ²sáwífa'-waasi tóso uwaná tí'o ún-kwaasi asófatin-karaiye.

³Asófatin-kowasa áamáán-kawaa-waasi sésa Ísumo sáwí-aaimo sínda isánae sésa Ísumpa'a tésa sésa moórá-waasigo maanááisáfénawa'i fi'o-fi'on-aaisafenawa'i awaainínkómbá kanaará auwáíniyo. Miyámó énamo éna áamáán-aii taraisíni ína taraisíniyo suwaná ⁴Ísu séna naaófá'ó Mósesemo agaimakáin-aii torá-umai awánaraawe. Maarán-áái agaimaréna séna Maníkó wýóne marawémó úmaronka'a aarewára waaiwára'á úmakaiye. ⁵Úmarena séna aarewára waaiwára'á úmakaundasafesa tinófoi tiyuwésa awaai-kóe awaainínkóe'a tagááísamai mimbórá-túmá ma'mái méranaawe Maníkó siyáíye. ⁶Mindásafesa awaai-kóe awaainínkóe'a ímbe kae'-wáásiyáámbá ésa mimbórá'á wéowe. Maníkó aare-waai mimbórá'á uwátinkaraintafesa ímbe tuwínáaro Ísu súwasa ⁷miwí sésa naaófá'á Mósesema maará siyáíye. Moóráwigo awaainínkómbá ai'mátuwaíndawi aúfáífimba agaimaréna séna kesuwaainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amíno siyáíye. Nóra sénawa miyán-áái siyáíyo suwaná ⁸Ísu séna kentíwá'ná tirumbó makáamba pósa Maníkón-aii ímbo isóntafena mindásafena Mósesema minámáámbá siyáimbanifo Maníkó wýóne marawémó úmaronka'a ímbe miyá siyáíye. ⁹Simátimena súné. Moóráwigomo awaainínkó ímbe moórá-waasigoe'a wénisana awaai-kó fi'on-aaisafena ai'mátuwenamo fi'on-inimbo wémaimba umémbá wémaiye Ísu siyáíye.

¹⁰Ísu mináái simátimena mérowasa wení kísau-waasi sésa aaremó máémbe sénda-aii wérainka'a pósa miyá wéofó ímbo aaremó maésamo úwoimo máémbe kawé'á wéowe suwaná ¹¹Ísu séna sen-áái seyaafá'nánká ímbe kawé'á úmai isááwasa aaremó ímbo maíyantafesa Maníkó fasi'aémbá tímakaiwai mináái wéisaawe. ¹²Tuwímbai moórá-mora-aaisafesa ímbe aaré máéwasa tuwímbai tinófoi uwó-wáásí matínkaraawi aaré ímbe máéwasa tuwímbai túmo sáwí'o uwátinkaraawi aaré ímbe máéwasa tuwímbai Maníkó wení waásimo kawáánin-aii iséna Maníkóntáfésa imáyáa ésa aaré ímbe wémaewe. Kanaa'á miyá ónaumnemo sewí mináái isánááwe Ísu siyáíye.

Ísu iyámpóimo ayááfúmbo tátinkarain-ai.

Máaka 10:13-16, Rúku 18:15-17

¹³ Ísu simátimuwasa tuwímbai Ísu ta'ótorena kawe'á uwátinkena Maníkómpá'á inai sínkwae sésa iyámpói tí'mae tuwasá wení kísau-waasi sésa tí'mae kóro suwaná ¹⁴ Ísu simátimena séna ímba kóro síyamba tiyuwáiyasa kempá'á iyámpói úwoi teró. Miniyámpóimó kempá'ó tentembá Maníkó wení waásimo kawáánimba miyaráán-úmai wégawaanimba iyámpóimo kempá'ó tíyan-amba ímba aambá faíyóro séna ¹⁵ miniyámpói ta'ótorena ayááfúmbo tátinkena tiyukaiye.

Óntawara'-waasion-ai.

Máaka 10:17-31, Rúku 18:18-30

¹⁶ Tiyuwówana moóráwigo ifó'-wáásígó Ísumpa'a téna séna óraakoo nóran-kawera éra aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónaumno súwana ¹⁷ Ísu séna nóra séwa kawe-kísáúsáfé sísai ónó. Mimbóráwígó Maníkó weyáá kawekón-iyé. Aúí'a úmai maé'mae'a ónaemo sémo e Maníkóní áamámba kawe'á úmai arááiwauwo súwana ¹⁸ miwá áisai ena séna nóin-amaana arááywaenaumno súwana Ísu séna ímba tínkamiyasa púwóro. Ímba aare-úmémbán-oro. Ímba umémhá máéro. Karo'-áái ímba simátínkáaro. ¹⁹ Kentínófoi-tuwi'a óraa'-i'an-oro. Kesáfé-ímáyáámó onten-úmai kentí waási-imayaawara'a oro. Miyáumai-amaamba arááiwauwo Ísu súwana ²⁰ miwá séna minámáámhá arááíwa'mae'a wéiyumpo nóran-amaankona ímba kawe'á wéuno súwana ²¹ Ísu séna seyaafá-tántáá'ó kanaa'ó émo e ení moparáwímbá fí'on-kwaasi wétime óntamba maiyé ímbo makéwi tímínana ení kawe'-mékámhá Maníkó wíyómpa'a ankáiniye. Tímatuwemo e kembá sirááiwainone súwana ²² mináái iséna sáwífa'-moparawimbo makóntafena óraa'-imayaa úwana arunkó sáwí'a úwana kuráiyé.

²³ Kúwana Ísu wení kísau-waasisafena séna érai'a simátime'a sune. Sáwífa'-ontamo makén-kwaasi Maníkómó wení waásimo kawáánipa'o wíyamba umbaí táiniye. ²⁴ Moórá-poigon-awi'a káámeri mimpóígó waigóní afaapimbá ímba kanaa'á kóferainiye. Káámeri-poigomo waigóní afaapimbó kóferáínkakaá sáwífa'-ontamo makén-kwaasi Maníkómó kawáánipa'a kowisinó Ísu súwasa ²⁵ wení kísau-waasi mináái iséna táátafesa ésa séna umbaí taifó nóran-kwaasiya Maníkómó kawáánipa'a ménaao suwaná ²⁶ Ísu tuwánéna séna waási miwítí kísausamba ímba méyámbaresa kónááfo Maníkó seyaafá-tántáá'á úwoi kanaa'á wéiye súwana ²⁷ Pítaa séna isaaó. Kentáási seyaafá-tántáá'á tuwéta entá wéaraaiwumpo

nóram-beyana maénaumno súwana ²⁸ Ísu séna érai'a simátime sune. Maníkó seyaafá-tántáá'á aúí'a úmaraindara'a kemá waási úranko fasi'aénkwáráwí mé'a káráwiyona'a kembiwí sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi kembó wésirai-waewi Ísareri-waasi méraan-aaisafe'a tísai ónááwe. Ísareri sísamaifakemba kae'á kumbaimái matínkaraiwain-andafakewi méraan-aaisafe'a tísai ónááwe. ²⁹ Kentáfésa imáyáa ésa Maníkón-aii kosimátimiyantafesa naaópa'a tuwésa tuwaaísáiyé tífá'e tímánaa'e tinófoiyé táanine tiyáámúne tiyuwésa miwítí maramó túwááwin-anondaá túwáán-tantaa'a miyán-tántáá'á sáwífa'a maésa aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónááwe. ³⁰ Ánaemba aifarááwífínkémhá tuwímbai tínaeni'a iyasa tínaaenkewifinkemba tuwímbai aifarí'a ónááwe

Ísu siyáiyé.

Ándá-aran-kisaufa'o kisaumo máéwi-taai.

20 Ísu mináái simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáámó in-áái maarán-
iye. Moóráwigo ándá-aran-kisauconi afowá kesí kísau máíwae séna ááéma
íyáfasinkena waási saafá úmai tuwánéna ² séna kesí kísau wémaiya'a moórá-
kanaa-kisauconi óntamba tíméno sisasá ewé sewaná tí'maena wení ándá-aran-
kisaufa'a mótkinkaisasa kísau wémaewana ³ aafáyáara fí'onkwara'a kísau máíwae
séna kisaumo maénae sésamo túwaandu opa'á wéna tuwánéna ⁴ séna kesí kísau wé-
maiya'a kanaará'-óntámbá tíméno sisasá ⁵ ewé séna minkísáú wémaewana wááwái
miyáumai fí'onkwara'a wétiyena fénáimpinka'a fí'onkwara'a wétiyena ⁶ kísau
tai'én-kanaa kárika'a tisaná kisaumo maénae sésamo túwaandu opa'á wéna tuwím-
bai tuwánéna séna nóra séra úwoi méra'o sisasá ⁷ séna ímba moóráwigo kesí kísau
máéro siyáawata méraumne sewaná tiyé'a kesí ándá-aran-kisaufa'a kísau máéro
sisasá miyá uráawe.

⁸ Miyá owaná fénáimpinka'a kisaugon-afowá kísau-waasiya'o káráwiyai-
waintafena séna kísau-waasi táántare miwítí méyámbá timé ánaembo tiyáawi
aifa'á timé aifa'ó tiyáawi ánaemba timiyó sisaná ⁹ iséna miyá éna kísau
tai'áíniye wéinka'o tiyáawi moórá-kanaa-kisauconi óntamba tiména miyáumai
tímatuwena ¹⁰ ááéma aafáyáara'o tiyáawiti méyámbá tímíne wéisasa miwí imáyáa
ésa kentáási méyámbá óraa'an-iye wésewana moórá-kanaa-kisauconi óntamba
tímísasa ¹¹ maimaésa kisaugoni afowámbá í'ai simánkesa ¹² séna ánaembo
tiyáan-kwaasi kári-kisau maiyáafo kesáa aifa'ó tiyáundawisa óraa'-a'a wégaisata
umu'náán-araa'a méta óraa-kisau maiyáundasa mimbórái'a úmaisa méyámbá
símakaandasa nóra séwa kentáámó siméndantem-beyamba miwí tímakaano
sewaná ¹³ kisaugon-afowá miwífinkémbá moóráwigontafena séna kesí waásiyo
kemá sé'a kesí kísau wémaewa'a moórá-kanaa-kisauconi óntamba tíméno súna'a
ewé sé'a kísau maiyáawa'a mindásafe'a ímba sáwí-meyamba wétimumpo ¹⁴ kentí
méyámbá maimaé'a koró. Kembó timúndantem-beyamba ánaembo tiyáawi
miyám-béyámbá tíménae'a wéune. ¹⁵ Kesí óntambo tuwímbare'o timúnda mindá
kendén-iye. Kári-kisaumo maiyáawi óraa'-ontamba tímúna'a ímbo kaóráaraamba
wégaoraawe kisaugon-afowá siyáaye Ísu siyáaye.

¹⁶ Ísu mináái simátimena séna miyaráán-úmai Maníkó wení waásimo kawááni-
pa'a aifa'ó kowí íyasa ánaembo kowisé'a mimbórái'a úmai aasiyaasí aúf'a úmai
maé'mae'a ónááwe Ísu siyáaye.

Ísu wemó puwíndasafenamo siyáin-aaí.

Mááka 10:32-34, Rúku 18:31-33

¹⁷ Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónae séna aampa'á wéwena wení kísau-
waasi sísamafakemba kae'á kumbaimái-waasi tí'maena moórá-aempa'a tínkarena
¹⁸ simátimena séna ísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanasá moóráwigo kembá
waási úrankomba óraa'-amaan-kisau-waasiye áamáambo sen-kwáásiyé aráátimi-
nasa kembó sínkamiyan-aaí símai kárá'umaresa ¹⁹ sí'mai fí'onkaa-waasi timíyasa
karaánáa'a sínkésa súwiyonku'-nésa aaraa-táiyá'á sínkamiya'a púwónasa utá-
maraiya'a kaumbo-kánáa maisuwé'a íyáfasinanaumne Ísu siyáaye.

Kae'nárai tinówamo Ísumbo áisai uráin-aii.

Mááka 10:35-45

²⁰ Minkánáá Sépétin-áaninkai tinówama tí'maena Ísumpa'a téna moórá-tantaatafenamo áisai ndasafena óraakon-iyé séna takífauwana ²¹ Ísu séna nóintafewa sísai ínáyewa wéono súwana tinówa séna emó kawáánindafa'a kesááninkai íyáfasintinke séfasefa'-arausampa'a tinkáinone súwana ²² Ísu séna sénda-aagoni áwáuma ímba ísaraiye. Sáwí-nombo anaféúmpínkémbó naandantén-úmai sí'o índá-i'a uwásinkaiyantena kerái kanaará kemó naanda-ánáfeumpinkemba náyááyo súwasarai kerái kanaámpókai náyauye suyaná ²³ Ísu séna érai'a séye. Kemó naanda-ánáfeumpinkemba náyááfo kesí séfasefa'-sirausampa'a kemá ímba íyáfasintinkanaumpo Maníkó kae'nárai uwátínkaraimba póna íyáfasintinkainiye súwasa ²⁴ Ísuni kísau-waasi siyáánkai-waasi mináái isésa mináfáráwái aaisambá týúwana ²⁵ Ísu táántowasa tuwaná séna é'a ísaraawe. Marapá'-óráá'-wáásísómbá íyáákamai-fasi'aen-aii simáti-simati uwasá wenkóyááka-tayaaka uráawe. ²⁶ Óraa'-waasimo ontembá kembiwí ímba miyán-oro. Kempínkémbó íyáákanaemo síyawí fí'owiti wayó'á maenááwe. ²⁷ Kempínkémbó aifarí'a ónaemo síyawí seyaafá'-wáásítí kísau túwa'nai oro. ²⁸ Kemá waási úranko ímba súwa'nai íwae'a kunkáumpo kemá waási túwa'nai ónae'a kunkáumne. Sáwí-imayaafinkembo faútínkáandasafe'a puwónaumne Ísu siyáiyé.

Ísu túrambo kafíkóndarai kawe'ó uwátínkarain-aii.

Mááka 10:46-52, Rúku 18:35-43

²⁹ Ísuwe wení kísau-waasiye Yéricko-naopakemba kumbá sáwífa'-waasi tínaemba kumbá ³⁰ kae'nárai túramba kafíkóndarai aanawáísára'a mésarai Ísu wétiye-aii isésarai óraaka sésarai Téfitin-andafakewi ómpo arunkái uwásinkao suyasá ³¹ misáwífá'-wáásí aaisambá tiyésa sésa aái séyáfo suwasarái mináái ifátuwasarai aneká'á óraaka sésarai óraakoo Téfitin-andafakewi ómpo arunkái uwásinkao wésuyana ³² Ísu aampa'ó kúmba minká koména tísai ena séna nóin-tantaara tirááímo táínda-tantaa'a uwátinkanaumno súwasarai ³³ óraakoo súramba kawe'á uwásinkao suyaná ³⁴ Ísu arumbá uwátinkena ayáámba túranka'a ta'ótorowasarai minúwóiyáámbá túramba kawe'á úmai awánésarai Ísumba arááíwa'mae kurááye.

Ísu Yérúsaremufa'o kuráin-aii.

Mááka 11:1-11, Rúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

21 Ísu wení kísau-waasise'o kumbá Yérúsaremu-nao'-ampa'a kumbá Órífí-omaka'-ewaa'-nao'-awi'a Pétífasi-nao'a ewaa'á wésa wení kísau-waasi kae'á máti'marena ² séna epín-dáópa'a kurékai awáneyamba moórá-poigon-awi'a tónki ándá fári'wimaraawana áráá'wara'a méraifo koawánékai ándáma faútuwekai ái'-mae tekaiyó. ³ Moóráwigo tuwánénamo tísai ínakai óraako ayáá'mae kónae siyé kosímamiyana séna éniyo áí'maekai kokaiyó síníye

Ísu siyáiyé.

⁴ Naaófá'á Maníkón-aiimo simátímakowi siyáintemba Ísu miyá uráiyé. Maníkón-aii simátímakowi séna

⁵ Sáiyóni-naopakem-kwaasisafe simátíme sé kentí kawaágó kentópa'a wempa'á témena tónki-poigo ayáá'maena téna tónki-poigon-araako ayáá'maena wétiye simátimiyo siyáiyé

agaimaréna Sáiyóni-naopa'emo siyáimba Yérúsaremu-naopatafena siyáiyé. Minááímó paápé índasafena Ísu kae'nárai ti'marówasarai ⁶ Ísumo súntemba miyá ésarai ⁷ tónki-poi áráá'wara'a áí'maesarai Ísumpa'a tuyasá wení kísau-waasi paákákén-únánkwátói faú'mai mimpóígón-arósááunka'a wandaái uwí'marówana Ísumba ayáá'mae wéguwasa ⁸ sáwífa'-waasi mésa óraa'-waasin-iyé sésa tuwímbai paákákén-únánkwátói faú'mai tuwímbai taaénama ankáímai aampa'á uwí'ma'mae wéguwana minúnánkwátóiyá'e mintáénárafane támae wéguwasa ⁹ aifa'ó tun-kwáásíyé Ísun-ánaembo tun-kwáásíyé óraaka'-oraaka'a sésa Téfitin-andafakewin-awi'a mósá wémaraumne. Fasi'aénkó ai'maráísana kunkáiwaimba Maníkó kawé'a uwánkáiyé. Wíyómpakewin-awi'a mósá maráúmne óraaka'-oraaka'a suwaná ¹⁰ Ísu Yérúsaremu'fa'a kúwasa tuwaantantésa tóso wéesa nááwawa wétiyo suwasá ¹¹ tuwímbai sésa Ísu Maníkón-aaimo simátímíwai Káríri-aempakemba Násareti-naopakewin-iyé siyáawe.

Ísu óraa'-amaan-daumpa'o iyáin-aaí.

Mááka 11:15-19, Rúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

¹² Suwaná Ísu Yérúsaremu-naopa'a óraa'-amaan-daumpa'a Maníkóni naaúmpa'a iyéna áamáán-daumpa'o méyámbó wéun-kwaasi tuwánéna iti'mátuwena óntambo wéwaeron-kwaasiti taaremá tawísísuwena Maníkóntáfésa imáyáa ésa mááufu'-numamo wéamun-dumama méyámbárón-kwaasiti taaremá tawísísuwena ¹³ simátimena séna Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna kesí naantafésa sésa Maníkómpá'ó inaimó sen-dámbán-iyé wésewe agaimaréna siyáiyé. Énifo umén-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siyáiyé.

¹⁴ Ísu mináái simátimena óraa'-amaan-daumpa'a mérowasa túrambo kaffikówiye tíyayaambo táúnkowiye wempá'á tuwaná asófátinkowasa ¹⁵ iyámpói mésa óraaka'-óraaka'a sésa Téfitin-andafakewin-awi'a mósá wémaraumne sumbá óraa'-amaan-kísau-waasiye áamáambo sun-kwáásíyé isésa Ísumo fí'oran-kawe-kisaumo maúmba awánésa tirumbá sáwí'a uwánkesa ¹⁶ Ísuntafesa sésa iyámpóimo sáwí-aaimo wésemba ína wéisaano suwaná Ísu séna é'a wéisaunda Maníkón-aaí aúfáífimba agaimakáin-aaí awánaraawe. Maarán-áái siyáiyé. Túwa'nai óndasafesa pósa iyámpóiyé umarané enáwí'a mósá wémaraawe agaimaréna siyáiyé Ísu simátimena ¹⁷ tiyuwéna máápa'a kuména mindáópa'a tuwéna Pétáni-naopa'a wéna mindó'wáámbá kowaiyáiyé.

Taaigómó aáénkarain-aaí.

Mááka 11:12-14,20-24

¹⁸ Pétáni-naopa'a kowáumba íyáfasinesa Yérúsaremu-naopa'a tumbá Ísumba áái tówana ¹⁹ moórá-taigon-awi'a fíkima aankón-awáísáfa'a wérowana mintáéramba nánae séna áwáufa'a wéna awánómbo áná aantemba wérowana mintáígóntáféna séna emá ímba arambá iyáínone súwana mintáímá aáénkaraiye. ²⁰ Mintái aáénkówasa Ísuni kísau-waasi awánésa táátafesa ésa tiyáámba tóipimba faafésa sésa fíki-tai ááema aáénkaraiye suwaná ²¹ Ísu séna érai'a simátíme súné. Maníkóntáfé'ó ímbo kae'-ímáyáámó é'ó fasi'aén-ímáyáámó é'ó é'a fíki-taigontafe'ó súnanamo

aáénkaintemba kanaa'á miyá é'a ímba miyá aantemba é'a maanómátáfé'o sé'o fai-wí'wé nompá'á kumuwómó síyanamo éna miyá íníye. ²² Maníkómpá'á inai sé'a fí'ofí'on-tantaatafe'a áísai e'a timankúnkúmba ombá érai'a Maníkó kanaa'á súwa'nai uwásinkainiyemo sembá kanaa'á wétuwa'nai-iyé Ísu siyáiyé.

Náawawa ai'máráísawa tiyáanomo siyáan-aii.

Mááka 11:27-33, Rúku 20:1-8

²³ Ísu mináái simátimena óraa'-amaan-daumpa'a iména Maníkóní ásé-aii simátimuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-ora'-waasiye tésa sésa náawawa ai'máráísawa tiyéwa náawampinkena maiyéwa fasi'aén-kísáú wémaeno. Simásimiyo suwaná ²⁴ Ísu séna aifa'á moórá-aaimo tísai ona'ó anondáámo síya'o é'a sísai on-áái simátimenaumne. ²⁵ Ááema Yóni nombó maitínkaraiwai Maníkówá simámakaisanawa nombá maitínkarai waásiya simámakaawanawa nombá maitínkaraiyo súwasa miwí keáímbá sésa nórásaawa sénaumno. Maníkó simámakaisana nombá maitínkaraiye senanasáámó éna nóra séra Yónin-aisafe'a ímba érai'e siyáao síníye. ²⁶ Waási simámakaawana nombá maitínkaraiye senasasáámó ésa úwoi-waasisa sínkamonaawe. Úwoi-waasi sáwífa'-waasi Yónintafesa Maníkón-aaimo simásimakaiwai uráiyé wésemba pósa aaisantá siyónááwe miyá keáímbá sésa ²⁷ Ísuntafesa sésa emó sísai ónda-aaisa ímba isáúmne suwaná Ísu séna ímbo simásimiya'a náawampinkena maiyéra fasi'aén-kísáúmó maúnda-aii ímba simátimenaumne Ísu siyáiyé.

Moóráwigo-ááninkai-taai.

²⁸ Ísu mináái simátimena séna simátíménda-aii imáyáan-oro. Moóráwigo kae'-iyámpóíwáráwí aifarááwintáféna séna kesááninkoo kesí ándá-aran-kisau'fa'a kísau komauwó sisaná ²⁹ aifarááwí séna ímba siráái taiyé séna ména moórá-imayaa éna kísau komáísana ³⁰ áfákontafena séna kesí ándá-aran-kisau'fa'a kísau komauwó sisaná ewé símai ifátuwena ímba kísau maiyáiyé ³¹ Ísu simátimena tísai ena séna nááwa tifowán-áái wéisaiyo súwasa aifarááwí afowán-áái wéisaiye suwaná Ísu séna mináái imáyáa é'a simátíménda-aii ísáaro. Taakisi-úmén-kwáásíyé sáwí-anka'o nón-inine sáwí'o on-kwáásín-owe sembánifo miwí Maníkó wení waásimo kawáánin-ampa'a ááema wégofo kembiwíndo. ³² Yóni nombó maitínkaraiwai téna kawé'-ámbá aráátimuwa'a wenááísafe'a ímba érai'e siyáafo taakisi-úmén-kwáásíyé sáwí-anka'o nón-inine Yónin-aisafesa érai'e suwa'á kembiwí miwí tuwáné'a Yónin-aisafe'a ímba érai'e sé'a kentí sáwí-imayaa ímba tuwé'a Maníkómpá'á tiyáawe Ísu siyáiyé.

Ándá-aran-kisaura'o káráwiyowi-taai.

Mááka 12:1-12, Rúku 20:9-19

³³ Ísu mináái simátimena séna moórá waé'mai-aii simátíménda ísáaro. Moóráwigo óraa'-marawarawí ména óntan-kusai úmakena ándá-aran-kisau úmarena ándá-arankoni táúfa'a úmarena ándá-arambo mapamínanamo anombó kumínda-taufa'a úmarena óntan-damba kísaura'o káráwiyawimó é'a kesáfé'a tuwímbai-aramba wémae'a tuwímbai kembá siyúwáaro simátimena fí'om-barafa'a koméraisana ³⁴ arambó áfumo kain-kánáá tisaná aanáfó kesí ándá-aramba komáéro séna wení kísau-waasi ti'máráísasa minkísáurá'ó káráwiyowífa'a

tewasá ³⁵ ta'óto'mai moóráwigomba tufuwésa moóráwigomba tufú'marááwana púwísasa moóráwigomba óntantamba tufuwésa ándá-aramba ímbo tímémba ti'mátuwaawasa kowaná ³⁶ aanáfó aifa'á wení kísau-waasi tuwímbai ti'maréna ánaaemba sáwífa'nanka ti'maráísasa tewasá minkísáúrá'ó káráwiyowi ta'óto'mai aifa'ó urántemba miyá ésa sáwí'a uwátinkesa ándá-aramba ímbo tímémba ti'mátuwaawasa kowaná ³⁷ aanáfó ména ánaaemba séna kesááninkomba ai'maráanana wínasa wenáái isánááwe séna ai'maráísana tisasá ³⁸ minkísáúrá'ó káráwiyowi awánésa keáímbá sésa aanáfón-ááninko wétifo tufúwónanasa puwéna maankísáú ímbo maínata kesáá maénae sésa ³⁹ ta'óto'mai ándá-aran-kisau fakemba famétuwesa tufúwówana pukáiyé. ⁴⁰ Ísu mináái simátimena séna minkísáúgóni aanáfó tínda kísaura'o káráwiyowi nóra síníyo súwasa ⁴¹ miwí sésa misáwí-wáásí tínkaminasa puwíyana fí'on-kwaasi kesí kísaura'a káráwiyoro sínasa minkísáúrá'á káráwiyesa arambó áfumo kain-kánáá tíndantemba aanáfómbá minárámbá aménááwe siyáawe.

⁴² Suwaná Ísu simátimena séna Maníkón-aai aúfáífimba awánaraawe. Maarán-áái agaimaréna séna

óntan-dambo on-kwáásí moórá-ontantafesa sáwí'a wéiye sésa maisukáawe.

Ánaaemba

minóntánkó áfonkaaemba uráiyé. Mindá Fasi'aénkó isatá awánéta séta fí'oran-kawe'a uráiyé súne

agaimaréna siyáiyé. ⁴³ Mináái imáyáa é'a simátimé'a súne. Maníkó kembiwí Yúndaa-waasisafena maará siyé. Kenká'á ímbo kawáánónaumne séna tiyuwéna fí'onkaa-waasisafena kenká'á kawáánónaumne sínasa wení kísau maénááwe. ⁴⁴ Minóntánká'á tanaambá kofésa sáwí'a úmai ménaafo minóntánkó tufú'mai sáwí'a uwásuwainiye Ísu séna wenááisafesamo ímbo érai'emo síyawí imáyáa éna mináái siyáiyé.

⁴⁵ Ísu súwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáán-kawaa-waasiye isésa táako péé súwasa sésa moóráwigon-ááninkai aaimó simbá kentáásáféna siyé sésa ándá-aran-kisaura'o káráwiyowisafenamo simbá kentáásáféna siyé sésa óntankowemo simbá kentáásáféna siyé sésa ⁴⁶ ta'óto'mai tufuwónae sésamo umbá seyaafá'-wáásí Ísuntafesa sésa Maníkón-aai simásímíwain-iye sun-kwáásí táároi inkaisésa Ísumba ímbo ta'ótoresá ifátukaawe.

Óraa-tanombo kauráin-aai.

Ríku 14:16-24

22 Aneka'á Ísu aái simátimindasafena waé'mai-aai simátimena séna ² Maníkó wení waásimo kawáánin-aai maarán-iye. Moóráwigo káráwiyaiwain-ááninko aaré maíndasafena óraa-tanomba kaufónae séna ³ sáwífa'-waasi táántena séna aáno úmai tanómbo tamandaaró séna ména tanómbo kaumaréna wení kísau-waasi ti'maréna séna tamandaaró kosimátíméro sisasá miyá owasá ifátuwesa ímbo tewaná ⁴ aneka'á kísau-waasi ti'maréna séna táántaraundawí kosimátimé'a sé'a tómbó nembá wéto'mayaan-e'a purumakawé óraa-poiye tufú'mai wégaufumpo tamandaaró. Kesááninkomo aaremó maíndara'a tamandaaró. Kosimátíméro séna ti'maráísasa miyá kosewasá ⁵ ifátuwesa ímbo tembá moóráwigo wení kísau'fa'a kóísana moóráwigo óntambo maínda-kisau'fa'a kóísasa ⁶ tuwímbai káráwiyaiwaini kísau-waasisomba ta'óto'mai tínkamowasa púwówana ⁷ káráwiyaiwai aaisambá

séna wení i-wáásí ti'máráísasa miwí tínkamowasa púwówasa miwítí naampimpá'á iyamá agáéwana káwisana ⁸káráwiyaiwai wení kísau-waasisafena séna tanómba kaufé'a táántaraundawi kesááninkoni tanómbo tamandáiyawi sáwí'an-owe. ⁹Aampaká'ó waásimo túwaandu opa'á kosaafá úmai fi'o-fi'on-kwaasi tuwáné'a simátimiyasa tanómbo tamandaaró sisasá ¹⁰wení kísau-waasi isésa aampa'á wénesa waási saafá úmai tuwánésa sáwí-waasiye kawé'-wáásíyé torupátinkesa tí'maesa tésa tómbó

naan-dáúmpá'á sisipáá uráawe.

¹¹Yúndaa-waasi aaremó máénka'o ombá tanómbo nánaesamo ten-kwáásí on-tará'ó tewasá kísau-waasi kawé'-únánkwátói tíméwasa urésa mindáúmpá'á imésa tómbá wénaafo minúnánkwátóimo ímbo urésamo ésa ímba tómbá imandánááwe. Tómbó naan-dáúmpá'á sisipáá owaná káráwiyaiwai tuwánaimba moóráwigo ímba kawé'-únánkwátói uréna méraisana awánéna ¹²séna nóra séwa kawé'-únánkwátói ímba uréwa iyáano sisaná ímba aái sisaná ¹³káráwiyaiwai wení kísau-waasisafena simátimena séna aiyayaanka'a kárá'umai máapa'a kumeu'ó in-áémpá'á aúwéwana ifi'á téna áí'o índasafena áwááyaamba umpufuwíniye siyáíye Ísu siyáíye.

¹⁴Ísu mináái simátimena séna Maníkó sáwífa'-waasi táántain-kwaasifinkemba tuwímbai aantemba wení waási-i'a wéuwatinkaiye siyáíye.

Taakisi-ááísáfésamo áísai uráan-aai.

Máaka 12:13-17, Rúku 20:20-26

¹⁵Ísu súwasa áamáán-kawaa-waasi máapa'a kumbésa keáímbá sésa nóran-aaisaawa áísai onanasááwá sáwí-aaimo sínata aaihintá maenkánaumno sésa ¹⁶miwí tínaaenka'o tirááíwáún-kwaasiye Éroti amááraawe ti'márówasa Ísumpa'a tésa sésa óraakoo érai'-waasi po Maníkóní aambó arááíwáén-aai arupíse úmai simátimendasa ísaraumne. Waási táároi ímba inkaisé óraa'-waasiye úwoi-waasi táároi ímba inkaisé tirumbó faiyá'mai-aai ímbo sénda arupíse úmai simátimendasa ísaraumne. ¹⁷Simáménda-aaisa isaaó. Kanaasááwá taakisi-óntámbá Rómu-kamanisa tíménaum íntaawa tíménaumno. Tíméndasa Yúndaa-waasisa kentáásí amáámba taraisónaum íntaawa taraisónaumno. Nóran-imayaamo émo e simásimiyo suwaná ¹⁸Ísu miwítí sáwí-imayaa iséna séna kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásí pó'a kentáfé'a sáwí-aaimo sín-dawe sé'a wésisai-owe. ¹⁹Taakisi-óntámbá moórá maimaé máaraasimero súwasa maimaé máaraanamuwana ²⁰séna nááwan-óikaana uráinkara áwí'a wéráíyo súwasa ²¹miwí sésa Rómu-kamani-kawaagon-óikaamba isaná áwí'a wéráíye suwaná Ísu séna Rómu-kamani-kawaagonde wembá améro. Maníkóndé Maníkómbá améro súwasa ²²mináái ísówana táá'a úwasa ímba aái sésa auwésa kuráawe.

Pukémpinkembo iyáfasinaiyan-aai.

Máaka 12:18-27, Rúku 20:27-40

²³Kuwasá Sátúsi-amaan-kawaa-waasi púwómpinkemba ímba iyáfasinanaawe sun-kwáásí pósa minkánáá Ísumpa'a tésa ²⁴sésa óraakoo naaófá'á Mósese séna moóráwigo aaré maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba puwínana áfáko maimakéna awaaón-anondaa-ware'e séna iyámpói ma'ánkáíniye siyáíye. ²⁵Moórá-aai isaaó. Moórá-kanaa maanká'á afakaeté-afarawainonda mésa tuwaaó aaré maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáímba púwísana ²⁶wenánaaenkewi ware'á

maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáiimba púwísana wenánaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáiimba púwísana miyá émesa afakaeté-waasi putásaawana ²⁷ minínínkó ánaaemba pukáíye simámesa ²⁸ Ísumba áísai esa sésa miyámó ombá waási puwíyampinkembo íyáfasinaiyan-kanaa minínímbá afakaeté-waasi tuwaainímbá éna nááwa máníyo suwaná ²⁹ Ísu séna Maníkón-aai aúfáifimbo agaimakón-aai ímba kawe'-úmai isé'a Maníkóní fasi'aémbá ímba awáné'a pó'a miyáumai sáwísáwí-aai wésewe. ³⁰ Pukémpinkemba íyáfasinesa wíyómpa'o imáiyán-kanaa aaré ímba maíyasa waaí ímba maíyamba ésa Maníkóní kísau-waasimo wíyómpa'o méraawimo ontembá minínínákwa'á miyáumai aaré ímba maíyasa waaí ímba maíyamba ónááwe. ³¹ Waási pukémpinkembo íyáfasinaiyamba simátíménda ísáaro. Maníkó simátímakomba aúfáifimba agaimakón-aai toráumai awánaraawe. ³² Maníkó Mósesentafena maarán-áái siyáíye. Maníkó úne. Enafwá'ná Émbaramune Áísáakine Yékopune miwítí Maníkó úne siyáíye. Maníkó minááímó siyáimba minkáúmbó-wáásí é'a púwúwasa utaráambanifo mináái siyáimba pósa miwí úwoi méraawe Ísu súwasa ³³ wesé'o méron-kwaasi isésa táátafesa ésa sésa aagóní áwáuma wésimasimiye siyáawe.

Aifaráán-ámáánkón-aai.

Máaka 12:28-31, Rúku 10:25-28

³⁴ Suwaná Ísun-aai go Sátúsi-amaan-kawaa-waasi-taai íyáákomba ámáán-kawaa-waasi isésa túwaandu ésa ³⁵ miwífínkémbá moóráwigo ámáámbo kawe'ó úmaimo ísarowi Ísumo sáwí-aaimo sínda isánae séna áísai ena séna ³⁶ óraakoo Maníkóní ámáámpinkemba nóran-amaana aifaráámbán-iyo súwana ³⁷ Ísu séna Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna Maníkómpá'á kentí Fasi'aénkómbá kentiruné kentí imáyáawe kentimané áméro agaimaréna siyáíye. ³⁸ Minámáámbá aifaráán-ámáámbá isaná ³⁹ miwán-ánaenken-amaamba óraa'-amaamba maarán-ámáámbán-iye. Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna kesáfé-imáyáámó ontembá kentí waási-imayaawara'a oro agaimaréna siyáíye. ⁴⁰ Minkáé'-ámáánkó áfonkaamba uráísana Mósesemo fí'on-amaambo siyáíne Maníkón-aaimo simátímakowi siyáan-amaane me'wi-me'wiyáámbá éna kae'-ámáánkó áfonkaamba uráinka'a tawéaraapaiye Ísu siyáíye.

Maníkómó íyáfasinankarawai Káráísitin-aai.

Máaka 12:35-37, Rúku 20:41-44

⁴¹ Súwasa ámáán-kawaa-waasi túwaandu uwaná Ísu miwí tísai ena séna ⁴² Maníkómó íyáfasinankarawai Káráísiti nááwan-andafaken-kwaasiya'iyo súwasa kentáásíwá'ná Téftin-andafaken-kwaasin-iye suwaná ⁴³ Ísu séna naaófá'á Maníkóní ámútanko Téftimba imáyáa amúwana Téfti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iye siyáimba ⁴⁴ Imó agaimakón-aufaiifimba Téfti agaimaréna séna kesí Fasi'aénkóntáféna Maníkó séna kesiyáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'-ména'a ení namuro-wáásí íyáákaanasa miwí tai'ánááwe Maníkómó siyáin-aai Téfti siyáíye. ⁴⁵ Miyáumai Téfti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iye siyáimbanifo nóraumaiya wemá Téftin-andafaken-kwaasin-iyo Ísu

súmbe ⁴⁶ Kárásiti Téffitini Fasi'aénkó éna Téffitin-andafaken-kwaasigon-iyé súmbanifo miwí ímbe kanaa'á aai sésa táatafesa ésa minkákémbá ímbe áisai úmaesa iyáawe.

Ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásiyé miwí táái.

Máaka 12:38-40, Rúku 11:39-44,47-52, Rúku 20:45-47

23 Ísu túwaandu urón-kwaasiye wení kísau-waasiye simátimena séna ² Maníkó íyáfasintinkaraisasa ámáámbo sen-kwáásiyé ámáán-kawaa-waasiye Mósese agaimakáin-aai toráumaimo wésimatimemba ³ isé'a arááíwáero. Mósese siyáin-amaamba miwí tóikaken-aantemba sésa ímbe wéaraaiwaefo miwímó ontembá ímbe oró. ⁴ Umbai-tántáá'ó asááúmakesamo túwaata'mae'a korómó sésamo ímbo túwa'nai ontembá miwí umbai-áái simátimesa ímbe túwa'nai ombá úwoi arááíwáero wésewe. ⁵ Miwí sésa waási suwánésa óraa'-waasin-owe síwae sésa Mósese siyáin-amaamba agaimái anaféúmpimbá makésa túwayaanka'e tiyáánka'e kará'umaresa miwítí wátói-araiya'a ayáátááka'a tafétafe úmakesa naaópa'a afufumpa'á wénesa ⁶ tanómbo kaúfópa'o ombá kawe'-áémpá'á mésa ámáán-daumpa'o ombá óraa'-waasimo máépa'a imésa ⁷ waási suwánésa sésa óraa'-waasi ámáán-aai simátíméwin-owe síwae sésa naaópa'a maru'-afufumpa'á wénesa miyámó ontáfésa aamoí wéowe.

⁸ Miwí miyá wéombanifo ímbe miyán-oro. Kembiwísáfésa óraa'-waasi ámáán-aai simátíméwi owémó síyambo é'a kímborawigo óraa'-waasi isatá wení waásisa mimbóráí'a úmaisa méraumne seró. ⁹ Kempínkémbá moóráwigontafe'a óraa'-waasi kesifón-iyé sefó. Kentifo wíyómpa'a méraiye. ¹⁰ Kempínkémbá moóráwigontafe'a kentáará'á káráwiyaiwain-iyé sefó. Maníkómó íyáfasisinkaraiwai keyáá kenká'á káráwiyaundawi kemá úne. ¹¹ Kempínkémbá íyáákanae síyawí kentí wayó'á máero. ¹² Kentúwí'o mósá maráiyawí Maníkó úwoi kentúwí'a múratinkainifo kentúwí'o ímbo mósá maráiyawí Maníkó mósá tinkáíníye Ísu siyáíye.

¹³ Ísu mináái simátimena séna ámáámbo sen-kwáásiyé ámáán-kawaa-waasiye simátíménda ísáaro. Kaumbo-kae'-ááiwárá'-wáásímó é'a káráwiyoro. Maníkó wení waásimo kawáánin-amba wéfaitinkaawe. Maníkó wení waásimo kawáánin-ampa'a ímbe kónae sembá kónaesamo owítí aambá wéfaitinkaawe.

¹⁴ Ámáámbo sen-kwáásiyé ámáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááiwárá'-wáásí é'a keto'-íníntí óntawara naankwará'á umémbá wémae'a waási suwánésa súwí'a mósá maráíwae sé'a tafisímai-inai karo'á wésewe. Mindásafe'a káráwiyoro.

¹⁵ Ámáámbo sen-kwáásiyé ámáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááiwárá'-wáásí é'a simátimunda ámáán-aai arááíwaiwae sé'a saafá úmae'a óraa'-nomba kofaté'a némpa'a wéne'a tuwáné'a kentí sáwí-kisau aráátíméwasa miwítí sáwí-kisau go kentí sáwí-kisau gomba íyáákaraimba pó'a mindásafe'a káráwiyoro.

¹⁶ Aambó ímbo kawe'-úmaimo awánaraawi karo'á sé'a maarán-ámbá arááíwáéromo sewí káráwiyoro. Kembiwímó ámáán-aaimo sembá karo'á simátimé'a sé'a óraa'-amaan-dankon-aai tika'-marésa sésa miyá ónaumnemo sembá minímáyáámó ifátuwaiyanamo éna kanaa'á íníye. Énifo kawe'-óntánkón-áwí'a korí-óntánkón-aai tika'-marésa sésa miyá ónaumnemo sembá minímáyáámó ifátuwaiyanamo éna sáwí'a íníye wésewe. ¹⁷ Minkórí-óntánkó óraa'-amaan-dankomba ímbe íyáákaraifo mindáúmpá'ó wérainda mindá kawe'-án-iyé. Kembiwí ámáán-aaisafena tááko ímbe péé sisa'á wéisaawe. Sáwí-imayaawara'-waasi simátímén-aai karo'-ááín-iyé. ¹⁸ Kembiwímó

ámáán-aaimo sembá karo'á simátíme'a sé'a Maníkóntáfésamo póimo tufú'maimo agáén-taaregon-aai tika'-marésa sésa miyá ónaumnemo sembá minímáyáámó ifá-tuwaiyanamo éna kanaa'á íníye. Énifo mintáárérá'ó Maníkómbó wéamem-poigon-aai tika'-marésa sésa miyá ónaumnemo sembá minímáyáámó ifá-tuwaiyanamo éna sáwí'a íníye wésewe. ¹⁹ Maníkómbó ámém-poigo mintáárégómbá ímba wéiyaakaifo mintáárégó íyáákarena ámém-poi kawé'á wéíye. Kembiwí áamáán-aaisafena táako ímba péé sisa'á wéisaawe. Sáwí-imayaawara'-waasi simátíménaai karo'-ááín-íye. ²⁰ Fasi'aén-ááímó sembá Maníkóntáfésamo póimo tufú'maimo agáén-taaregon-aaimo tika'ó marésamo sésamo ésa mintáárégón-aaiwara'a Maníkómbó wéamem-poigon-aaiwara'a wésewe. ²¹ Fasi'aén-ááímó sembá óraa'-amaan-dankon-aaimo tika'-marésamo sésamo ésa mindánkón-ááiwara Maníkó mindáúmpá'á méraiwain-aaiwara'a wésewe. ²² Wíyómpa'e simásuwesamo tika'ó marésamo sésamo ésa Maníkó mifá'á káráwiyaiwain-aaiwara'a wésewe.

²³ Ámáámbo sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááíwára'-wáásímó é'a káráwiyoro. Naaófá'ó Mósesemo siyáintemba kentí kisaufakemba kári-tonkwara'a tuwínkaa'-úmai siyáánkai maké'a moóra Maníkómbá amé'a kawé'á wée'a miyán-ámáámbo ísámae wéiyofó Mósesemo siyáin-amaamba óraa'-amaamba ifá'á tuwé'a pó'a waási ímba arupíse uwátinke'a tirumbá ímba uwátinke'a ímba Maníkóntáfé'a timankúnkúmba é'a miyámó ontáfé'a pó'a minóráá'-ámáántómbá ifá'á tukáawe. ²⁴ Aambá ímba kawé'-úmai awánaraawi karo'á sé'a maarán-ámbá arááíwáéro wésemba kári'-amaamba arááíwae'a óraa'-amaamba tukáawe. Miyámó ombá tóipinkaambo wénaawiyaan-kwaasin-owe.

²⁵ Ámáámbo sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááíwára'-wáásímó é'a káráwiyoro. Anaféúné táúfa'e paáká'-aantembo wénonkwiyofó andáámpá'á sáwí'a uráisa'a pó'a kempímbá sáwífa-tantaa'a óraa'a wéraiye. ²⁶ Ámáán-kawaa-waasiono. Ámáán-aaisafena táako ímba péé sisa'á wéisaawe. Anaféúné táúfa'e andáámpá'ó non-kwíyówanamo andáámpá'é paáká'é kawé'ó intembá kentí sáwí-imayaa tuwé'a kawé'-ímáyáá úmai méraaro.

²⁷⁻²⁸ Ámáámbo sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááíwára'-wáásímó é'a káráwiyoro. Waásimo maipímbó utámakaawanamo kawáá'isasamo waási ímbo awánaantemba kentirumpímbá miyá isa'á sáwí'a wéowasa waási ímba wétuwanaawe. Waásimo maipímbó utámakesamo kawé-tó'wááímó owasamó awánésamo sésa kawé'á wéowemo sentembá kembiwí tuwánésa kawé'-wáásín-owe sembánifo kentirumpímbá miyá-sáwí-tántáá'á wéraisaa'a kaumbo-kae'-ááíwára'-wáásín-owe.

²⁹ Ámáámbo sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-waasiye kaumbo-kae'-ááíwára'-wáásímó é'a káráwiyoro. Kentíwá'ná Maníkón-aaimo simátímakowi tínkamuwasa púwúwa'a utámakaapa'a to'waaí wéowe. Arupíse úmai méron-kwaasi tínkamuwasa púwúwa'a utámakaapa'a to'waaí wée'a ³⁰ sé'a miwí tísaafitantambo uráawi sé'a minkánámó mérekaa kentáá síwá'námo uráantemba ímba miyásá uráusino wésewe. ³¹ Miyámó sembá maarán-áái wése'a Maníkón-aai simátímakowi tínkamesa miyá-sáwí'á uráawi tíráata úne wése'a miwímó uráantemba miyá wéowe. ³² Kentíwá'námo uráantembo miyámó wée'a tai'ánááwe.

³³ Tai'áiyamba iyánkó póigon-araa'an-owe. Maníkó kembá aaiímbá matinkáína'a sáwí-meyambo maíyapa'a ónkaifa'a komésa wété íyan-amba ímba wéraiye. ³⁴ Miyáumai kesáái simátimiyawiye aráátimiyawiye kawé'-ímáyááwára'-wáásíyé

ti'maráanasa kempímbá wéniya'a tuwímbai tínkamiyasa puwíya'a tuwímbai aaraa-táiyá'á tínkamiyasa puwíya'a tuwímbai kentí ámáán-daumpimpa'a taán-támbá tínkame'a moórá-mora-naopimpa'o wéniya'o é'a ti'mátu'mae'a nónááwe. ³⁵ Miyámó íyana arupíse-waasimo tínkamom-beyamba seyaafá'-wáásítí méyámbá kentópa'a tíníye. Aifa'ó tufúwanamo pukáin-kwaasigon-awi'a Éperi ánaaemba moóráwigo Pérékáíyaan-áaninkon-awi'a Sékáráíya óraa'-amaan-daumpa'a mérowana moórá-aempa'a Maníkóntáfésamo ísámaimo póimo tufú'maimo agáún-ontan-taaremo wérowana moórá-aempa'a aifa'-ámáán-káwáágó aantemba iyún-ontama wérowana afufumpimbá Sékáráíya imérowasa tufúwana pukáíye. ³⁶ Minkáé'-wáásítí afufumpimbó kárúraan-kwaasi tínkamuwasa pukáawiwara'a miwítí sáwí-meyamba káfé'o méraan-kwaasi maenááwe Ísu siyáíye.

Ísumo arumbó uwátínkarain-aai.

Rúku 13:34-35

³⁷ Ísu mináái simátimena Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá uwátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasisono. Maníkón-aaimo simátímakaawi tínkam-bae núwasa pukáawe. Maníkó ti'marówasa kuwái óntantamba tínkam-bae núwasa pukáawe. Kokórigó áráátombo ayóífá'ó tínkarenamo káátatinkaintemba aasiyaasi-kánáá kemá miyá ónaumne súndanifo tínaaemba wéuwasiwewe. ³⁸ Ísáaro. Maníkó tiyuwáína'a tu'nankáámbá ónááwe. ³⁹ Simátíme'a sune. Ímba úwoi suwánánááfo ánaaembo sé'o Maníkó ai'maráísana kunkáiwaimba Maníkó kawé'á uwánkáíye síyanka'a aneká'á suwánánááwe Ísu siyáíye.

Óraa'-amaan-dambo tawísínda-aaimo siyáin-aai.

Mááka 13:1-2, Rúku 21:5-6

24 Ísu mináái simátimuwasa óraa'-amaan-daumpakemba kárúwesa kúmúmba wení kísau-waasi sésa óraa'-amaan-damba kawé'-námán-ifo awánaao suwaná ² Ísu séna káfé'o awánaan-dantafe'a simátíme'a sune. Ánaaemba waási tésa mindámbá seyaafá tawísísuwesa seyaafá'-óntánkwará'é tawísísuwanaawe Ísu siyáíye.

Sáwí-kanaa tíníyemo siyáin-aai.

Mááka 13:3-13, Rúku 21:7-19

³ Ísu mináái simátimena Órífi-omapa'a imérowasa wení kísau-waasi weyáá méropa'a tésa áisai esa sésa emó sénda nóin-kanaawa paápé íníyo. Nóin-kwaamera ínataawa séta ampáánk'á emá kúmínana káfé'o wérain-tantaa'a tai'áíníyesa sénaumno suwaná ⁴ Ísu séna karo'-áái isé'a érai'e sefó káráwiyoro. ⁵ Sáwífa'-waasi tésa kesúwí'a máwatesa sésa Maníkómó íyáfasisinkaraiwai úne síyasa sáwífa'nanka minkáró'-ááisáfésa érai'e sénááwe. ⁶ Tíyááwemo síyan-aai némpakena'i ewaakéná'i isáyana ímba táá'a íno. Miyán-kánáámó tinda mindá ímba seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-waame'an-íye. ⁷ Fí'o-fi'on-aempa'-waasi tiyánááwe. Moórá-kawaa-waasigomo éna moórá-kawaa-waasigoni amááraasafena íyáfasine tíyáaromo sínasa íyáfasinesa tiyánááwe. Fí'o-fi'om-barafa'a aawai táíníye. Fí'o-fi'om-barafa'a óraa'-mari táíníye. ⁸ Miyán-tántáá'ó paápé ina'a sé'a seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-kanaa ímba tiyáífo iyámpóimo matinkánae owanamó óraa-ti'o intembá umbai-kánáámó tinda minkánáá paápé iye seró.

⁹Miyán-ááímó síyasa minkákémbá kembiwí ta'óto'mai fi'owi timíyasa sáwí'a uwátinkesa tínkamiya'a puwónááwe. Kentáfésamo fasi'ámaimo méraiyanfafesa fí'o-fi'on-kwaasi seyaafá'nánká tíyamba uwátinkanaawe. ¹⁰Kesáásifesa érai'emo wésiyawifinkemba sáwífa'nanka kesáái tínaaemba uwámesa miwítí namuro-wáásí moórá-morawigo aráátimesa tíyamba uwátinkanaawe. ¹¹Sáwífa'nanka paápé ésa karo'á sésa Maníkón-aai simátimundawi úne sésa sáwífa'nanka karo'á simátimenaawe. ¹²Miyáumai sáwí-kisaugo wété éna óraa'á ínasa fí'owi-imayaamo émémba ifátuwesa kentáfé-ímáyáá aantemba ónááfo ¹³ímbo ifátuwesamo kentáfésamo fasi'ámaimo méraiylawí tai'áinda-kanaara'a Maníkó tí'mai kawepá'á métinkainiye. ¹⁴Seyaafá'-márafákén-kwáásí isáiyantafe'a ásé-aai Maníkó wení waásimo kawáánin-aai simátíma'mae iyíyana ánaemba seyaafá-tántáá'á tai'áindakanaa tíníye Ísu siyáíye.

Sáwí-kanaagon-aai.

Máaka 13:14-23, Rúku 21:20-24

¹⁵Ísu mináái simátimena séna ánaemba sáwí'a íyan-tantaako paápé íníye. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Tánieri mintántáátáféna siyáíye Ísu siyáíye. Kemá Mátíyu súne. Maanáúfáímó torausíyawí táako péé sína'a isáaro wésune. Ísu séna Maníkóní kawé'-náópa'a misáwí-tántáá'á paápé ínasa awánáiyamba ¹⁶Yúndiyaa-marafa'o méraiyan-kwaasi omápata tuwaantantésa iyónááwe. ¹⁷Ontará'ó méraiyan-kwaasi ímba naaúmpa'o iyíyamba óntama ifátuwesa úwoi tuwaantantésa iyónááwe. ¹⁸Kísau'fá'o méraiyan-kwaasi ímba naaópa'o tíyamba unáánkwátóí ifátuwesa úwoi tuwaantantésa iyónááwe. ¹⁹Tímúka'-nine káfé'-iyampoiwara'-inine minkánáá sáwí'a ónááwe. ²⁰Tuwaantambó iyíyamba táwi'o índa-kanaa iyé'a saagaan-kánáá iyé'a únafó sé'a Maníkómpá'á inai seró. ²¹Minkánáámó tinda óraa'-umbai táíníye. Naaófá'á Maníkó maramó úmaronka'e káfé'wara'e miyán-úmbái-tántáá'á ímba tiyáíye. Ánaenkwar'a miyán-úmbái-tántáá'á ímba tíníye. ²²Miyán-úmbái-tántáá'ó wéin-kanaa Maníkó ampáásé úmakaiye. Miyán-úmbái-kánáámó ayáátáaka'o wérainkaka seyaafá'-wáásí ímba úwoi túnamai méraawisino. Maníkó wemparí'o úmakain-kwaasisafena imáyáa éna miyán-úmbái-tántáá'á ampáásé uráíye.

²³Ampáásémó ínasa tuwímbai simátimesa sésa Maníkómó iyáfasinankaraiwai mifá'-maafa'a méraiye síya'o é'a ímba isáaro. ²⁴Tuwímbai paápé ésa karo'á sésa Maníkómó iyáfasinankaraiwai úne síyasa tuwímbai karo'á sésa Maníkón-aaimo simátimundawi úne simátíma'maesa níyamba ímbo awánen-kisau maésa Maníkómó wemparí'o úmakain-kwaasi karo'á simátinkanae sésa miyán-óráá-kísáú maenááwe. ²⁵Miwísáfé'a érai'-waasin-owe sefó sé'a ímba

paápé uráanka'a aifa'á simátimumpo káráwiyoro.

²⁶Súnda-aai imáyáa é'a ánaembo moóráwigomo kentáfénamo sénamo paápé uréna máásai-marafa'a méraiye sína'o é'a ímba koró. Moóráwigomo kentáfénamo aúpá'á méraiye sína'o é'a ímba

érai'e seró. ²⁷Wíyómpa'o aafáyáumo tóráísasamo awánaantemba kemá waási úranko miyáumai afora'á aneka'á kumónaumne. ²⁸Póímo sawáímó kawáá'ípa'o náíndasafenamo embontaan-dúmágómó tatorúpaintemba Maníkó sínana súnda-aai paápé íníye Ísu siyáíye.

Ísumo marapá'ó kumínda-aai.

Mááka 13:24-31, Rúku 21:25-33

²⁹ Ísu mináái simátimena séna miyán-úmbái-tántáá'ó tında-kanaa tai'áínana aafáúgó kumeu'á ínana wiyónko ímba sán-káínana o'á wiyómpakemba kaisínana wiyónko úwaaúwa ínasa ³⁰ seyaafá'-márafákén-kwáásí wiyómpa'a awánemba fí'onka'ma'mai-tantaa'a awánésa kentáfésa sésa kumínena to'mayaa wéiye sésa táátafesa wéesa ifi'á wétesa suwánemba kemá waási úranko óraa-fasi'aenkware sáwara'a ainánká kúmóna'a suwánánááwe. ³¹ Uwiyémba wétufuwe'a wiyómpaken-kisau-waasi ti'maráanasa Maníkómó wemparí'ó úmakainkwaasi seyaafá'-márafákémbá ti'maesa moórafimba túwaandu ónááwe Ísu siyáíye.

³² Ísu mináái simátimena séna moórá naan-táigón-áwí'a fíki-taigontafe'a imáyáa úmai isáaro. Asáómó agáinda awáné sé'a áú'ó sında-kanaa kárika'a tınıye sénááwe. ³³ Miyámó intembá kemó sında-tantaa'a ina'a awáné sé'a kárika'a kumíniye sénááwe. ³⁴ Érai'a simátimé sune. Káfé'ó méraan-kwaasi tuwímбай ímbo pukáiyanka'a kemó sında-tantaa'a paapé íniye. ³⁵ Wiyóne marawé tai'áínifo kesáái ímbo tai'áínda

úwoi waé'wae'a íniye Ísu siyáíye.

Kúmónda-kanaa waási ímba ísaraawemo siyáin-aai.

Mááka 13:32-37, Rúku 17:26-30,34-36

³⁶ Ísu mináái simátimena séna kúmónda-kanaa aafáúmá waási ímba isááwasa wiyómpaken-kisau-waasiwara'a ímba isááwa'a kemá Maníkón-ááninko ímba wéisaumpo kesifo weyáá ísaraiye. ³⁷ Naaófá'á moóráwigon-awi'a Nówaa méronka'a waási ímbo Maníkón-ímáyáá ésamo maé'óntemba ánaemba kemá waási úranko kúmónda miyá ónááwe. ³⁸ Piri'-nónkómó ímbo tínkankonka'a noné tóné wénesa tiyáámúmba wéto'waa-esa aaré máúwasa waái máúwasa wéuwana Nówaa nompín-táómpimba imérowasa ³⁹ piri'-nónkó táínda-aai ísaresa ímba imáyáa ésa mérowana óraa'-a'a téna piri'-nónkó seyaafá'-wáásí tínkamuwasa putásaraawe. Miyámó uráantemba kemá waási úranko aneká'ó kúmóndara'a kentáfésamo ímbo imáyáamo iyawi miyá ónááwe. ⁴⁰ Minkánáá maará ónááwe. Kae'-wáásí kisaufa'a méreyana Maníkó moóráwigomba auwéna moóráwigomba aiyáíniye. ⁴¹ Minkánáá kae'-íninkái tómbá wéto'mayaan-iyana Maníkó moórá-inimba auwéna moórá-inimba aiyáíniye. ⁴² Kemá kentí Fasi'aénkómó kúmónda-kanaa ímba ísaraafo káráwiyoro. ⁴³ Simátiménda-aai imáyáan-oro. Naankón-afowámó umén-kwáásímó tında-kanaamo ísarenaraa umén-kwáásímó timbá wéto'mayaan-ena awánéna watúwáísana wení naaúmpakemba umémbá ímba máisino. ⁴⁴ Miyáumai kemá waási úranko kafífimbá kumónaumpo kembiwí wéto'mayaan-e'a simu'maráaro Ísu siyáíye.

Sáwí'a owasá kawé'á owasamó on-áái.

Rúku 12:42-46

⁴⁵ Ísu mináái simátimena séna kawé-kísáúmó máéwi kawé'-ímáyááwára'-wáásísáfé'a sune. Wení óraako séna kesí kísau-waasiya'a káráwiye tómbá tuwímбай tíma'mae iyuwó síníye. ⁴⁶ Wení óraako téna wení kisaumo kawé'-úmaimo maínda taawánáínana kisaumo maíndawi arunkó kawé'á ínana ⁴⁷ minóráákó séna

kesí seyaafá'-mópáráwínká'á káráwiyuwo síníye. ⁴⁸Énifo minkísáú-wáásígómó imáyáamo énamo kesí óraako ayáátááka'a ímba tınıye sénamo ⁴⁹kísau-waasi tínka-menamo tómbó nénamo uwóí'-nombo wénaan-kwaasiye uwóí'o énamo ⁵⁰wení óraakomo tında-kanaa ímbo ísarainanamo kaffímbó téna ⁵¹óraaka'a tatufú'mai ai'mátuwena séna kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásímó mésamo tí'o wéisasamo ifí'ó wétesamo túwááyaambo umpufuwésamo méraapa'a kóuwo síníye Ísu siyáíye.

Siyáánkai-inaamaru-taai.

25 Ísu mináái simátimena aaremó máéwini áwáuma imáyáa éna séna ánaaen-kanaamo tında Maníkó wení waásimo kawáánin-ai maarán-íye. Aaremó maíndawi tómbá náíyanesa siyáánkai-inaamaru ómbá kúra'maesa aampakémbá koáíkaawe. ²Minárásísómbá séfataase sáwí-imayaawara'a owasá séfataase kawe'-ímáyááwárá'á owasá ³sáwí-imayaawara'-arasi ómbá kurarésa fí'on-anafeumpimba iyamó káínda-nomba ímba fatiyowasa ⁴kawe'-ímáyááwárá'-árásí ómbá kurarésa fí'on-anafeumpinkwara'a iyamó káínda-nomba fatiyésa ⁵aaremó maíndawimba koamu'makáawana ímba ááéma tisasá tógáfaa'a isasá tún-kwaiguráawe.

⁶Tún-kwéraawana nó'waan-afufuntamba moóráwigo táántena séna wétifo koaiyánáisiye sisasá ⁷misíyáánkái-árásí iyáfasinesa ómbá to'maesa kombá ⁸sáwí-imayaawara'-arasi kawe'-ímáyááwárá'-árásísáfésa séna kentáásí iyamá pisináínifo nombá fatísimero sewasá ⁹miwí séna kesááwárá'á miyáumai wétai'aifo nombó fatiyón-daumpakemba koméyámbáráaro sewasá ¹⁰wégowana aaremó maíndawi tisasá séfataase-arasi to'mayaa úmaimo méraawi wesé'ó tómbó náíyanesa naaúmpa'a iyówana ¹¹ontá wisúwáísasa miséfátáásé-árásí nombó fatiyónaesamo kówai tésa óraaka'a séna óraakoo ontá tisinkaaó sewaná ¹²ímba awánáúnda-arasi ombá pó'a ímba ontá titinkánaumne siyáíye. ¹³Ísu simátimena séna miyáumai kemó kúmóna-kanaa ímba ísarenka'a kumónaumpo káráwiye'a méraaro Ísu siyáíye.

Kaumbo-kísáú-wáásí táái.

Rúku 19:11-27

¹⁴Ísu mináái simátimena séna ánaaen-kanaamo tında Maníkó wení waásimo kawáánin-ai maarán-íye. Moórá-oraako némpa'a wááu koménae séna wení kísau-waasi táántena séna kesí óntanka'a káráwiyoro séna ¹⁵moóráwigo wení kísau kawe-kísáúmó máisanamo awánaiwaintafena séna kesí óntamba séfataase-unamba káráwiyuwo séna aména moóráwigo wení kisaumo kárika'ó kawe-kísáúmó máiwaintafena séna kesí óntamba kae'-únámbá káráwiyuwo séna aména moóráwigo wení kisaumo kári-kisaumo máiwaintafena séna kesí óntamba moórá-unamba káráwiyuwo séna aména tiyuwéna némpa'-marafa'a kóisana ¹⁶séfataase-unan-ontambo maiyáiwai minóntántámbá kísau maimaéna wéwena fí'omba séfataase-unan-ontamba máisana ¹⁷moóráwigo kae'-únán-óntámbó maiyáiwai minóntántámbá kísau wémaena fí'omba kae'-únámbá máisana ¹⁸moóráwigo moórá-unan-ontambo maiyáiwai minóntántámbá ímba kísau maéna úwoi marafímbá utámakaiye.

¹⁹Utámakaisasa miyá wéowana miwítí óraako ayáátááka'a kuróm-bapa'a mifá'á ména ánaaemba téna wáúumo tímakaunda-ontamba torupámai awánánae séna táántaisasa ²⁰téna séfataase-unan-ontambo maiyáiwai maimaéna máaraana-mena séna séfataase-unan-ontambo símakaandarakemba kísau wémae'a fí'omba

séfataase-unan-ontamba maiyáumne sisaná ²¹ óraako séna kesí kísau-waasigo kawe'á óne. Kentáfémo imáyáamo émo kári-tantaaka'o kawe'ó úmaimo káráwiyaandantemba sáwífa-tantaaka'a káráwiyinone. Kesirunkómó aamoimó intembá kesé'a taménana enarunkó aamoí íno sisaná ²² kae'-únán-óntámbó maiyáiwai maimaéna máaraanamena séna kae'-únán-óntámbó símakaandarakemba kísau wémae'a fí'omba kae'-únán-óntámbá maiyáumne sisaná ²³ óraako séna kesí kísau-waasigo kawe'á óne. Kentáfémo imáyáamo émo kári-tantaaka'o kawe'ó úmaimo káráwiyaandantemba sáwífa-tantaaka'a káráwiyinone. Kesirunkómó aamoimó intembá kesé'a taménana enarunkó aamoí íno sisaná ²⁴ moórá-unan-ontambo maiyáiwai maimaéna máaraanamena séna emá fasi'aén-kwáásí éma fí'owiti kísaurakemba tómbá wéne fí'owiti kísaurakemba úwoi wéne wémandaana'a ²⁵ enáároi inkaisé'a ení óntantamba kísau ímba maúnda úwoi aúpá'á makáumpo ení óntamba máinnone sisaná ²⁶ óraako séna sáwí-kísau-waasigo kafóná-waasi po kentáfémo sémo fí'owiti kísaurakemba tómbá wéne fí'owiti kísaurakemba úwoi wéne wémandaana'a óne sénda po ²⁷ kesí óntambo seyaafá'-wáásítí óntambo maráán-daumpa'o makáandaraka té'a kesí óntankwara a'wáá-ontankwara'a máúsino séna ²⁸ wení kísau-waasisafena séna minóntámbá maiyé'a siyáánkai-unan-ontambo tokáiwaimba áméro. ²⁹ Sáwífa-tantaaka'o kawe'-úmaimo káráwisinkaiwaimba moórá-morantantaa'a áménana káráwisinkainifo ímbo kawe'-úmaimo káráwisinkaindawimpakemba makáimba méraana'a ³⁰ misáwí-kísáú-wáásígómbá áí'mae'a máápa'a múra auwáiyana kumeu'-áémpá'á tí'o wéisasamo ifi'ó wétesamo túwáayaambo umpufuwésamo méraapa'a wíníye siyáíye Ísu siyáíye.

Ísu méraawini áwáusafenamo tísai índa-aii.

³¹ Ísu mináái simátimena séna kemá waási úranko ánaembo kúmón-dara'a ságaenkware wíyómpaken-kísau-waasiwara'a káráwiyaundawi pó'a kúmón-nasa ³² seyaafá'-márafákén-kwáásí kesúranka'a túwaandu íya'a sipisípi-poiye méme-poiya'emo káráwiyaawaimo tuwímbaraintemba minkwáásísómbá miyáumai tuwímbake'a ³³ tuwímbai siyáánúrapa'a mótinke'a tuwímbai siyáánaepa'a métinke'a ³⁴ káráwiyaundawi siyáánúrapa'o méraiyan-kwaasisafe'a sé'a kesifo kawe'ó uwátínkáiwain-owe. Maníkó maramó úmakonka'a ken-ímáyáá éna kentí maru'á to'mayaa úmakaifo mifá'á taméraaro. ³⁵ Kawe'á uwásinke'a kembó sááimo tówa'o méraawanda tómbá simé'a nombá simé'a fí'om-bapaken-kwaasimo ówánda aamoí uwásinke'a kentí naaúmpa'a mósá wésinke'a ³⁶ unáánkwátói-iyaimbo ówánda wésime'a sí'o úmba wégarawiye'a ándáfa'o maéwánda wésuwa'nai-e'a miyá uwásínkaraawe. Miyán-áái senasá ³⁷ arupíse úmaimo méraawi sísaí esa sésa Fasi'aénkóo nó'waiya embó ááimo tówamo méronda tóné noné amétaawa ³⁸ nóinkanaawa fí'om-bapaken-kwaasiyaambo undá aamoí uwánketa kentáásí naaúmpa'a mósá ankétaawa nó'waiya unáánkwátói-iyaimbo undá amétaawa ³⁹ nó'waiya áí'o úmba áwa'nai étaawa nó'waiya ándáfa'o maúnda áwa'nai uráumno síya'a ⁴⁰ káráwiyaundawi sé'a érai'a simátime súne. Kesí waásimo úwoi-waasimo miyáumaimo túwa'nai uráamba mindá kembán-íye simátimenaumne.

⁴¹ Miyá simátime'a siyáánaepa'o méraiyan-kwaasisafe'a sé'a Maníkó sáwí'a uwátinkaindawin-oyo siyuwé'a kóro. Maníkó waántáwankone wení kísau-waasiye imáyáa éna óraa'-iyama to'mayaa uwátínkaraisana kámakama'a wéna ímba pisináipa'a mifá'á koméraaro. ⁴² Kembó sááimo tówa'o méraawanda tóné noné ímba

simé'a ⁴³ fí'om-bapaken-kwaasimo ówánda ímba aamoí uwásinke'a kentí naaúmpa'a ímba mósá sinké'a unáánkwátói-iyaimbo ówánda ímba simé'a sí'o úmba ímba súwa'nai e'a ándáfa'o maéwánda ímba súwa'nai e'a miyá uwásinkaraawe. Miyán-áái senasá ⁴⁴ sí'sai esa sésa Fasi'aénkóo nó'waiya embó ááimo tówamo méronda tóné noné ímba amétaawa nó'waiya fí'om-bapaken-kwaasiyaambo undá ímba aamoí uwánketa kentáásí naaúmpa'a ímba mósá ankétaawa nó'waiya unáánkwátói-iyaimbo undá ímba amétaawa nó'waiya áí'o úmba ímba áwa'nai étaawa nó'waiya ándáfa'o maúnda ímba áwa'nai uráumno síya'a ⁴⁵ kemá sé'a érai'a simátíme súne. Kesí waásimo úwoi-waasimo ímbo túwa'nai uráamba mindá kembán-iyé simátimenaumne.

⁴⁶ Miyán-áái simátíme'a aái senasá miwítí sáwí-meyambo ímbo tai'áínanamo waé'wae'o índa-aempa'a komaé'mae'a ónááfo arupíse úmaimo méraawi aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe Ísu siyáíye.

Ísumbo tufuwíyan-aaimo siyáan-aai.

Máaka 14:1-2, Rúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

26 ¹⁻² Ísu miff'ó-fí'ón-áái wení kísau-waasisafena simátímakaiye. Naaófá'ó Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáa imáyáa éna séna kae'-nó'wáámbá waésa tíyótaimo í-tánón-kánáa tında kembá ta'óto'mai aaraa-táiyá'a sínkamiya'a puwónaumne Ísu wení kísau-waasisafena simátímakaiye.

³ Simátimuwasa óraa'-amaan-kísau-waasiye Yúndaa-óraa'-waasiye aifa'-ámáán-káwáágón-áwí'a Káyafaasini naaúmpa'a túwaandu urésa ⁴ sésa nóraumaisaawa aúpá'a Ísumba ta'óto'maisaawa tufuwónaumno. ⁵ Seyaafá'-wáásí tíyááfainifo tanómbo kauffíyan-kanaara'a ínta tufuwónaumne siyáawe.

Ísumbo asaa-wiyúum-básáwémbó a'ánkarain-aai.

Máaka 14:3-9, Yóni 12:1-8

⁶ Suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwígon-awí'a Sáímonini naaúmpa'a áúmo námombo kón-kwaasigoni naaúmpa'a ména tómbá wénowana ⁷ moórá-ininko iyéna asaa-wiyúumbó úm-basawemba óraa'-ontankakemba méyámbakaim-basawemba maimaéna iyúmba Ísu a'nómpimbá fatímarowasa ⁸ wení kísau-waasi awánésa aaisambá sésa nóra sénawa mimbásáwémbá úwoi fatíyankaiyo. ⁹ Mimbásáwémbó fí'owi timénamo óraa'-ontambo maiyénamo ímbo óntamo makáan-kwaasi tíméraambaniye suwaná ¹⁰ Ísu iséna séna ífátuwe'a ímba aaisambá aééro. Kawe'á asínkáíye. ¹¹ Ímbo óntamo maráán-kwaasi kesé'a maé'mae'a wéiya'a túwa'nai ónae sé'a túwa'nai ónááfo kemá kesé'a marapá'a ímba maé'mae'a ónaumne. ¹² Púwóndara'a masawémba asínkésa utánáafo minínínkó é'a masawémba asínkáíye. ¹³ Érai'a sumpo ísáaro. Kesí ásé-aai seyaafá'-mápá'a simátimesa minínínkómó uwásínkáín-aai simátimiyasa tááka'a maránááwe Ísu siyáíye.

Yúndasi Ísuni pintaru'ó maiyáin-aai.

Máaka 14:10-11, Rúku 22:3-6

¹⁴ Súwana Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwígon-awí'a Yúndasi moórá-awí'a Ísakerioti óraa'-amaan-kísau-waasifa'a wéna ¹⁵ séna Ísumbo ta'ótoraimo aráátíména'o é'a nóraumai-meyana siménaao súwasa moórá-waai úmai siyáánkai-ontamba 30 ontamba toráumai ámúwana Yún-

dasi maimaéna ¹⁶wéna nóraumaiya Ísumba aráátíménasawa ta'ótoranaao-imayaa ómbarena úmaena kuráiyé.

Tíyótáimo í-tánómbó kauráan-aaí.

Mááka 14:12-21, Rúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

¹⁷Yúndaa-waasi ímbo intóráin-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa aifa-kánáá tún-temba wení kísau-waasi Ísumba taáisai esa sésa nááfara tíyótáimo í-tánómbó kogaufónaumno suwaná ¹⁸Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a wékai moórá-waasigontafe sékai kentáásí óraako séna kesí kanaamá tísatá kesí kísau-waasise'a ení naaúmpa'a tíyótáimo í-tánómbó nánaumne wésíye kosímámékaiyo súwasarai ¹⁹Ísumo sún-temba miyá ésarai minká'á tanómba kauwánkaraaye.

²⁰Tanómba kaumakóyasa fenómpinka'a Ísu wení kísau-waasi wésa mindáúmpá'á imésa ²¹tómbá wémandesa uwaná Ísu séna kempínkémbá moóráwigo kembá namuro-wáásí aráátimíniye súwana ²²tirunkó umbaí tówasa moórá-mora áísai esa sésa Fasi'aénkóo kewá'íyo símaesa kuwaná ²³Ísu séna moóráwigo wení tón-ayai maimaéna kesé'o moórá-taufapimba tú'maimo náíndawi wemá kembó namuro-wáásímó aráátimíndawin-íye. ²⁴Naaófá'á Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna waási úranko puwíníye siyáintemba pó'a púwónana namuro-wáásímó aráátimíndawí sáwí-meyamba máíníye. Wembó ímbo ma'ánkaraankakaa kawé'á isinó Ísu súwana ²⁵Yúndasi wembó aráátimíndawí séna óraakoo kentáféwa sénó súwana Ísu séna é'a séne siyáiyé.

Ísu wení kísau-waasi tómbó tímakain-aaí.

Mááka 14:22-26, Rúku 22:15-20, 1 Kórinti 11:23-25

²⁶Súwasa tómbá wénowana Ísu péréti maisoréna Maníkómpá'á súwiyo séna tafámbaí wení kísau-waasi tíména séna mindá kesún-ifo maimái naaró séna ²⁷ándá-aran-dombo wéron-anafeumba maisoréna Maníkómpá'á súwiyo séna tíména séna seyaafá'á naaró. ²⁸Mindá kesí naaén-íye. Kesí naaemá sáwífa'-waasisafena kumínda póna Maníkó sáwí-imayaa maitiyuwéna séna kesé'a kááísamai méraiwae séna mináú-áái símai kááísamakaiye. ²⁹Simátíme súné. Fí'onkwara'a ándá-aran-domba ímba nánaumpo kesífo wení waásimo kawáánipa'a kesé'o méraiyamba ándá-aran-domba aú-nomba nánaumne Ísu súwasa ³⁰Maníkóntáfésa ísámai imá simásuwesa mindáúmpá'á tuwésa Órífi-omapa'a iyáawe.

Pítaa ánaaeni'a uwásinkainiyemo siyáin-aaí.

Mááka 14:27-31, Rúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

³¹Órífi-omapa'a imérowana Ísu simátiména séna Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna Maníkó séna

sipisípiya'o kawáániwaimba tufúwónasa

sipisípisomba wété ónááwe Maníkó siyáiyé

siyáimba póna káfé'-no'waamba táá'a ína'a siyuwé'á wété ónááwe. ³²Énifo púwónasa utámaraiya íyáfásine'a kentí aifa'á Káríri-aempa kona'á kesínáaemba kónááwe Ísu súwana ³³Pítaa séna seyaafá'nánká auwésa wété ónááfo kemá ímba miyá ónaumne súwana ³⁴Ísu séna érai'a simáme súné. Káfé'-no'waamba kokórigó ímba ááimo siyáíndara'a emá kaumbo-íká'á kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasiye sínone

Ísu Pítaantafena súwana ³⁵ Pítaa séna ent'élo sínkamonae íya'o é'a ímba auwé'a kó-naumne súwasa wení kísau-waasi seyaafá'á miyá simásaraawe.

Ísu Kétésémánifa'a inaimó siyáin-aii.

Máaka 14:32-42, Rúku 22:39-46

³⁶ Seyaafá'á miyá simásuwesa Ísuwe wení kísau-waasiye taaiyámófa'a áwí'a Kétésémánifa'a komésa Ísu simátimena séna maanká'-méráiy'a Maníkómpá inai kosenó séna ³⁷ Pítaane Sépétin-ááninkaiye tí'maena komérowana umbai-tántáákó arumbá sáwí'a úwana ³⁸ simátimena séna kesirunkó umbaisé'a taisá pó'a púwóraan-tamba wéune. Maanká'-mé'a kesé'a káráwiyoro séna ³⁹ tiyuwéna ewaa'á wéna Maníkó óraakon-iyé séna mara'á kumbéna inaiifnkémbá séna kesifóo emó kanaán-iyé sémo e maanúbái-tántáá'ó kempá'ó tinda maisiyuwé éniyo ímba kesí imáyáan-ifo ení imáyáa arááíwáéno Ísu siyáiyé.

⁴⁰ Ísu inai simásuwena wení kísau-waasiyaufa'a téna tatuwánómba tún-kwaigurówana tatúséna Pítaantafena séna ímba kanaará'á kárika'a kesé'a káráwimai méraane. ⁴¹ Waántáwanko tísai úmai isánae-aii kempá'á sífáínifo Maníkómpá'á inai seró. Imáyáago ewé sisaná áugo umbaimó wétaimba mindá aúgáfaa'a wéiyé simátimena ⁴² aneká'á tiyuwéna ewaa'á wéna Maníkómpá'á in-aiifnkémbá séna minúbái-tántáá'á empá'á úwoi tíníyemo sina'ó é'a emó sindan-tembá miyá ónaumne siyáiyé.

⁴³ Ísu inai kosimásuwena wení kísau-waasiyaufa'a téna tatuwánómba tún-kwaigurésa tógáfaate'a wéuwana ⁴⁴ aneká'á tiyuwéna ewaa'á wéna súntemba aneká'á inai kosimásuwena kouweréna ⁴⁵ minkáúmbónárausafena séna tímó waiгурé'lo méraamba kembá waási úrankomba sáwí'o on-kwáási aráátiminasá ta'ótoraiyan-kanaa wétifo ⁴⁶ íyáfasinewata wétiyapata konó. Kembó aráátimindawi wétiye Ísu siyáiyé.

Ísumbo ta'ótokaan-aii.

Máaka 14:43-50, Rúku 22:47-53, Yóni 18:3-12

⁴⁷ Ísu mináái wésuwana wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwígon-awí'a Yúndasi túmba wesé'a sáwífa'-waasi taánáínkwara paepáé'wara'a maimaé tumbá óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye miwí ti'márówasa tumbá ⁴⁸ ááéma Yúndasi Ísumbo aráátimindasafena simátimena séna aaweyáámó uwánkáandawimba ta'ótóráaro siyónka'a ⁴⁹ póna Yúndasi Ísumpa'a téna séna óraakoo méraano wésena aaweyáá wéuwankowana ⁵⁰ Ísu séna kesí waásiyo emó ónaemo sinda-í'a uwó súwasa wesé'lo tuwái Ísumba ta'ótórówana ⁵¹ Ísuni kísau-waasifinkemba moóráwigo paepáé'a awáúfínkémbá mósá taútuwena aifa'-ámáán-káwáágóni kísau-waasigon-áa'a fagáúsuwowana ⁵² Ísu wentáféna séna ení paepáé'a awáúfá'á wiyuwó. Paepáétambo tínkamiyan-kwaasi anondáámo ésa paepáétamba tínkamiyasa puwónááwe. ⁵³ Maarásáfé'a imáyáan-oro. Kesifontáfé'lo sé'lo súwa'nai uwómó senanamó éna wíyómpaken-kisau-waasisomba sáwífa'nanka ímbo kanaamó torausónááwi minúwóiyáámbá ti'maráínasa súwa'nai ónááwe. ⁵⁴ Miyámó súndarakaa Maníkón-aii aúfáífimba agaimakáin-umbai-tantaa'a kempá'á ímba tisinó. Éniyo siyáintemba miyáumai paapé íníye

Ísu siyáiyé.

⁵⁵ Ísu mináái simátimena tun-kwáásísáféna séna kentáfé'a umén-kwáásín-iyé sé'a pó'a taanáinkwara paepáé'wara'a maimaé'a kembá ta'ótoranae sé'a wétewe. Sáwífa-kanaa óraa'-amaan-daumpa'a kesááimo wésimatimundara'a ímba kembá ta'ótokaawe. ⁵⁶ Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi aúfáífimbo agaimakáan-aii kembó miyámó uwásínkéne'a wétewe súwasa wení kísau-waasi seyaafá'á inkaisésa auwésa wété uráawe.

Óraa'-waasi Ísumba aifimbó ánkaraan-aii.

Máaka 14:53-65, Rúku 22:54-55,63-71, Yóni 18:13-14,19-24

⁵⁷ Wení kísau-waasi inkaisésa auwésa kóuwasa Ísumbo ta'ótórówi áí'maesa aifa'-ámáán-káwáágón-áwí'a Káyafaasini naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á ámáámbo sun-kwáásíyé Yúndaa-ora'-waasiye túwaandu urón-daumpa'a móankowana ⁵⁸ Pí-taa tínaeмба nénka'o témomba aifa'-ámáán-káwáágóní máápa'-ontafinkemba iyéna naamaáífa ména Ísun-ane'ó paápé índamo awánáíndasafena i-wáásísé méraiye.

⁵⁹ Pítaa mérowasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-ora'-waasiye seyaafá'nánká Ísumba tufuwíyana puwíníye-aaigoni áwáuma saafá uwaná ⁶⁰ ímba wérowasa Ísuntafesa mósimesi-aii sésa ímba moórá-aii suwasá kae'-wáásígóráí íyáfasesarai ⁶¹ karo'á sésarai wemó sisatáámó isáúndasa óraa'-amaan-damba Maníkóní naambá kanaa tawísísuwe'a kaumbo-kánáá maisuwé'a ónaumne siyáíye suyaná ⁶² aifa'-ámáán-káwáágó íyáfasinena Ísumba áisai ena séna mindárimo simánkaayan-aii anondáá ína sínono súwana ⁶³ Ísu iséna ímba aai súwana aifa'-ámáán-káwáágó séna Maníkó fasi'aénkwáráwín-aúranka'a emá méma áisai onda-áái érai'-aii aantemba simásimiyo. Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísiti Maníkón-ááninkowa'onompo simásimiyo súwana ⁶⁴ Ísu séna é'a sémpo simátime'a sune. Ánaeмба suwánáíya'a kemá waási úranko Maníkó fasi'aénkón-ayáánurapa'a fasi'aén-áémpá imé'a ainánká'á kumónaumne Ísu súwana ⁶⁵ aifa'-ámáán-káwáágón-arunko sáwí'a úwana wení unáánkwátói tafétuwena séna Maníkómbá karaánáa'a ankéna wesáféna sífó minááísáféta aifimbá maenkéta fí'on-aaimo simánkáamba saafá únda póta ifátá tuwéta Maníkómbó símaimo sáwí'o uwánkáíntafeta ⁶⁶ nórasaawa ónaumno súwasa sáwí'an-ifo tufuwíyana puwíno sésa ⁶⁷ Ísumba tuwiyáái wi'ankésa tufuwésa tiyáántambo tufúwún-kwaasi ⁶⁸ karaánáa'a sésa esáfé sé Maníkó íyáfasisinkaraiwai únemo séndawi ómpo kemá nááwa tufúnái simásimiyo siyáawe.

Pítaa ímbo awánáúnda-waasin-iyemo siyáin-aii.

Máaka 14:66-72, Rúku 22:56-62, Yóni 18:15-18,25-27

⁶⁹ Pítaa naamaáífa mérowana aifa'-ámáán-káwáágóní kísau mo maún-arasigo awánéna wempá'á téna séna Káríri-aempakewise'o maéndawi óne súwana ⁷⁰ Pítaa seyaafá'-wáásí túranka'a séna emó sénda-aii sááko ímba kawé'an-iyé simásuwena ⁷¹ máápa'-ontafimba komérowana aneka'á moórá kísau mo maún-inaamarugo awánéna méron-kwaasisafena séna minkwáásígó Ísu Násareti-naopakewiye'o máíwain-iyé súwana ⁷² Pítaa aika'á maréna séna ímbo awánáúnda-waasin-iyé simásuwena mérowasa ⁷³ káríka'a mésa Pítaampa'a tésa sésa Ísuni kísau-waasi miyánkwáásí méraawataamo awánemaundantenkaan-kwaasiyaamba éma mináémpákénkwáásí tááíyaamba wésene suwaná ⁷⁴ Pítaa séna karo'-ááímó wésenanamo éna

Maníkó sínkaminiye. Sewímbá ímbo awánáúnda-waasin-iyé súwana kokórigó áái súwana ⁷⁵Pítaa Ísumo simámakon-aai ááka'-maréna miyá siyónka'a kokórigó ááimo ímbo siyáindara'a emá kaumbo-íká'á kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasin-iyé sínone siyónka'a mináái ááka'-maréna máápa'a kuména áfááraumai ifí'á taráiyé.

Ísumba Páiratimpa'o áí'mae kuráan-aai.

Mááka 15:1, Rúku 23:1-2, Yóni 18:28-32

27 Úwasa aafáúmó íyáúsunka'a óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye Ísumbo tufuwíyanamo puwínda-aai símai tarímaresa ²Ísumba ayáánka'a kárá'umaresa áí'maesa Rómu-kamani-kawaagon-awi'a Páiratimpa'a kuráawe.

Yúndasi pukáin-aai.

Aantá-waasi 1:18-19

³Páiratimpa'a kuwaná Yúndasi Ísuni pintaru'ó maiyówi Ísu puwíníyemo sun-áái iséna ímbo miyá oráámbá kemá sáwí'a uráumne séna pintaru'ó ésamo ámakon-ontamba 30 ontamba maimaéna óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye miwifá'á wéna séna ⁴ímba sáwí'a uráin-kwaasi aráátimuna'a tufuwónae'a wéomba kemá mindá sáwí'a uráumne súwasa miwí sésa ímba kentáánén-ifo endén-iyé suwaná ⁵Yúndasi minóntámbá óraa'-amaan-daumpa'a metuwéna tiyuwéna ándá maimaéna waanda'á faráiyé.

⁶Yúndasi minóntámbá óraa'-amaan-daumpa'a metuwówasa óraa'-amaan-kisau-waasi maéna sésa maanóntámbá pintaru'-óntámbá póta seyaafá'-wáásimó Maníkón-táfésamo imáyáamo ésamo máráán-ontampimbo máráandasa kentáái ámáamba taraisónaumne simásuwesa ⁷minóntánkón-aai sésa mimbórá-áái sésa minóntántámbá moórá-marama sawemó om-bárámá méyámbakaanasasa mimbáráfimbá fí'om-barafaken-kwaasi puwíyan-kwaasi utánaáwe siyáawe.

⁸Miyá uráantafesa mimbárásféna sésa pintaru'-márámán-iyé siyáawasa káfé'wara'a miyá wésewe.

⁹Óraa'-amaan-kisau-waasi miyán-áái wésewa mimbárámá méyámbakaamba Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Yéremayaamo siyáin-aai paápé uráiyé. Yéremaya séna

Ísarerin-aísaafitantambo uráawi tuwímbai mimbórá-áái sésa moóráwigombo pintaru'ó

íyan-ontamba 30 ontamba maimaéna ¹⁰sawemó wéom-barama méyámbakaamba Fasi'aénkómó simásímakaintemba miyá ónááwe

Yéremayaamo siyáintemba pósa miyá uráawe.

Páirati Ísumbo áísai uráin-aai.

Mááka 15:2-5, Rúku 23:3-5, Yóni 18:33-38

¹¹Ísu Rómu-kamani-kawaagon-aúranka'a mérowana áísai ena séna Yúndaa-waasiti kawáágówa óno súwana Ísu séna é'a séne súwasa ¹²óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye fí'o-fi'on-aaisafesa aafimbá maénkówana Ísu iséna ímba aaf súwana ¹³Páirati Ísumba áísai ena séna sáwífa'-aai wésimankaafó ína

wéisaano súwana ¹⁴ Ísu iséna seyaafá'-ááísáféna ímba anondáá súwana kámáni-kawaago Páirati sáwífa'-imayaa uráimbaniye.

Ísumba tufuwíyana puwínomo siyáin-aaí.

Máaka 15:6-15, Rúku 23:13-25, Yóni 18:39-19:16

¹⁵ Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi tíyótai í-tánón-kánáá túntemba Rómu-kamani-kawaago séna seyaafá'nánká túwaandu urésa aamoí ésa ándáfa'o mérain-kwaasigon-awí'a síya'a faútuwanaumne séna minkánáá miyáumai ándá-waasi faútínkáíye. ¹⁶ minkánáá moóráwígon-awí'a Párapási seyaafá'nánká wenáái ísarowi ándáfa'o mérowasa ¹⁷ sáwífa'-waasi túwaandu urówana Páirati títai ena séna ándáfa'o méraan-kwaasifinkemba moóráwígon-awí'a síya'a faú'auwaano. Párapásiya'i Ísu Maníkómó íyáfasinankaraiwaiye wésewina'iyo séna ¹⁸ Páirati imáyáa éna séna óraa'-amaan-kisau-waasi Ísuntafesa ímba óraa'-waasi-i'a ínkwaé sésa ta'óto'maesa ke maúndafa'a áí'maesa tiyáawe séna mináái títai uráíye.

¹⁹ Páirati mináái títai ena aaimó isón-daumpa'a mérowana awaainínkó moóráwigomba ai'marówana wempá'á téna séna enawaainínkó séna nó'waamba kaaimbá awánáúnda minkwáásígó ímba sáwí'a uráísana sirunkó umbaí wétaifo ímba aaiimbá maenkaaó enawaainínkó siyé kosimámakaiye.

²⁰ Awaainínkón-áái kosimámuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-óraa'-waasiye úwoi-waasi sáwífa'nanka wa'wisésa sésa Páiratintafe'a sé'a Párapásimba faú'áúwénasa Ísumba tufiyana puwíno simáméro simátímúwana ²¹ Páirati aneká'á títai ena séna minkáé'-wáásífínkémbá nááwana faú'auwanaumno súwasa miwí sésa Párapásimba faú'auwao suwaná ²² Páirati séna Ísumba Maníkómó íyáfasinankarai-wainemo sewímbá nóra ónaumno súwasa seyaafá sésa aaraa-táiyá'á tufiyana puwíno suwaná ²³ Páirati séna nóra-sawira uráíyo súwasa óraaka sésa aaraa-táiyá'á tufiyana puwíno aantemba siyáawe.

²⁴ Miyá aantemba suwaná Páirati miwí táái ímba kanaa'á taraisónaumne-imayaa éna seyaafá'-wáásí tíyáafo séna táúfapimba nombá fatímarena seyaafá'-wáásí túranka'a aiyowáí'a éna ayáámba non-kwiyéna séna miwámó puwínda-umbaitantaako kesiyáámpimba ímba wéraifo kentiyáámpimba wéraiye súwasa ²⁵ seyaafá sésa puwínata mimbéyámbá kentáásisaafitantambo iyawiseta maénaumne suwaná ²⁶ Páirati Párapásimba faú'auwena i-wáásí simátimuwasa Ísumba áwíyandasamba áwiyonku'-nowana Páirati séna áí'mae aaraa-táiyá'á tufuwíyana puwíno séna Ísumba i-wáásí tímakaiye.

I-wáásí Ísumba karaánáa'ó ánkaraan-aaí.

Máaka 15:16-20, Yóni 19:2-3

²⁷ Páirati Ísumba wení i-wáásí tímúwasa áí'maesa kámáni-waasiti naaúmpa'a móankesa seyaafá'-í-wáásí táántowasa tamésa ²⁸ wení unáánkwátói faútuwesa nae-únánkwátói óraa'-waasiti unáánkwátóin-iye sésa Ísumba uwánkesa ²⁹ óraa'-waasiti kámo'an-iye sésa áwíyandama owepámai Ísu a'nómpímbá kufé'ankesa táumba ayáánúrapa'a to'ankésa karaánáa'á ankésa moórá-mora kifaesa sésa Yúndaa-waasiti kawáágó óne sésa ³⁰ tuwiyáái wi'ankésa ayáámpimbo to'ánkón-taumba maiyéna a'nómbá wétufamesa ³¹ karaánáa'á ánkásuwesa nae-únánkwátói faútuwesa wení unáánkwátói uwánkesa tufiyanamó puwíndafa'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba tufúwanamo pukáin-aaí.

Mááka 15:21-32, Rúku 23:26-43, Yóni 19:17-27

³² I-wáásí Ísumbo áí'mae kumbá moóráwigo Sáírini-naopakewin-awi'a Sáímoni aampa'á túwasa i-wáásí ta'ótoresá Ísumbo tufúyan-aaraa-tai úúwaata'ankeśa sésa áwa'nai úmai tiyó suwaná miyá úwasa ³³ marésa moórá-maragon-awi'a Kórigó-taafa'a wésa mináwíkoní áwáuma a'nónayaantapa'emo supa'á wésa ³⁴ ándá-aran-domba maiyésa áí'a tai'áínkwae sésa ikamó

fain-tántáá'á mimpímbá marésa Ísumba ámúwana óika'a ma'mái awánéna ímba naráíye.

³⁵ Ísu ímba nówasa áí'maesa aaraa-táiyá'á aiyayaampimba tufúsúmaresa wení unáánkwátói maénae sésa ááfésa wétiyaananasa nááwa iyáákaindawiya máíníyo sésa miyá ésa ³⁶ mara'á méśa Ísunka'a káráwiyesa ³⁷ Ísumbo tufúwanamo puwún-aaigoni áwáuma aúfáífimba agaimarésa sésa Ísu Yúndaa-waasiti kawáágón-íye agaimarésa a'nónká'-áaráá-táiyá'á mósá marésa ³⁸ uménté'o uyan-kwáásíyái tí'maesa Ísuni séfasefa'-aempa'a aaraa-táiyá'á tufúsúmaresa mara'á méśa minkwáásíyá'á káráwiyowasa ³⁹ tuwímbai téśa tiyáámba tóipimba faafésa timántákái fa'ankésa karaánáá'a ankésa sésa ⁴⁰ úwé emá séma óraa'-amaan-damba tawísísuwe'a kaumbo-kánáá maisuwé'a aneka'á ónaumne siyáampo Maníkón-ááninkomo émo e esáfé enáú áwa'nai ema eyááríka'a taaiyakémbá taútuwe marapá'á kumuwo siyáawe.

⁴¹ Suwasá miyáumai óraa'-amaan-kisau-waasiye amáámbo sun-kwáásíyé Yúndaa-óraa'-waasiye karaánáá'a ankésa ⁴² sésa fí'owi túwa'nai ena wesáféna wenáúma ímba kanaa áwa'nai iye. Ísareri-waasiti kawáágó únemo sémáímba póna érai'o sémaindamo éna weyááríka'a aaraa-táiyákémbá kumínata awánéta séta érai'a Maníkón-áánimban-iyesa sénaumne. ⁴³ Maníkóntáfé'a fasi'ámai méraunda Maníkón-áánimba úne sémáímba Maníkómó áwa'nai ónaemo sénaraa káfé'a áwa'nai isinó suwasá ⁴⁴ miwímó suntembá uménté'o uyan-kwáásíyái séfasefa'-aempa-taiya'o tufúsúmarowiyai

karaánáá'a Ísumba ánkaraaye.

Ísumo pukáin-aaí.

Mááka 15:33-41, Rúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

⁴⁵ Ísumba karaánáá'a ánkówana wááwái seyaafá'-áémpá'á túnkwéna aafáúmó taenónka'a túnkúmba ⁴⁶ Ísu óraaka Yúndaa-waasi-taafinkemba séna eri eri rama sapataniyemo súmba maarán-íye. Maníkó kesí Maníkóo nóra séwa siyuwááno súwasa ⁴⁷ minká'ó méron-kwaasi isésa tuwímbai sésa naaófá'á Maníkón-aaí simátímakaiwaimba Íráiyaamba wéaantaiye suwaná ⁴⁸ moóráwigo awaantan-téna faru-táénama maimaéna ándá-aran-domba ika-nómpímbá tu'maéna ofiyen-táemopimba sinúfaimaena náínkwae séna Ísun-óika'a mósá marówasa ⁴⁹ tuwímbai sésa Íráiyaama kuména áwa'nai íni ina áwa'nai íníyo séta amu'maréta méraumne suwaná ⁵⁰ Ísu aneka'á óraaka séna afowan-ayáámpimba wení amútamba to'maréna pukáíye.

⁵¹ Ísu puwúwana óraa'-amaan-daumpa'a ampanta-óntámó úmakomba sanaan-áyáyákémbá itafáá'maena marapá'á mútafaatena kaesé uwágúwana póna Maníkómpá'ó iyíyan-amba wi'marówana óraa'-marima tówana óraa'-ontantomba

tufánkaa'a wéuwana ⁵²utámárón-ontan-aifimba awááúmaron-ontamba fawákúwasa Maníkóní waási sáwífa'nanka'o pukómpinkemba íyáfasinesa ⁵³utámakon-ontan-aifinkemba íyáfasinesa mésa Ísu pukéna íyáfasinon-kanaa Yérúsaremu-naopa'a paápé úwasa sáwífa'nanka awánaraawe.

⁵⁴Ísu puwúmba i-wáásítí kawáágówé wení i-wáásíyé Ísunka'o káráwisuwesamo mérowi marímo tówanamo seyaafá-tántáá'ó paápé úmba awánésa áfááraumai táátafesa ésa sésa érai'a wemá Maníkón-ááninkon-íye siyáawe.

⁵⁵Miníáímó sumbá sáwífa'-inimba awánánae sésa tumbá nénka'a tamésa awánaraawe. Míníníntómbá Káríri-aempakembo Ísumbo arááíwa'maesamo áwa'nai úmaesamo Yérúsaremufa'o tiyáan-inintompinkemba ⁵⁶moórá-inimba Mágátáraa-naopaken-ininkon-awi'a Máriaa úwana moórá-inimba Yémísinte Yósepinte tinówan-awi'a Máriaa úwana moórá-inimba Sépétin-ááninkai tinówa úwasa tuwímbai-inintonkwara'a tamésa awánaraawe.

Ísumbo utaráan-aii.

Máaka 15:42-47, Rúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

⁵⁷Miníníntómbá tamérowana fenómpinka'a moóráwigo óntawarawin-awi'a Yósepi Árímatíyaa-naopakewi Ísun-aaisafena érai'e súwai ⁵⁸Páiratimpa'a téna séna Ísun-áuma utánáifo simiyó súwana wení

i-wáásísáféna séna Ísun-áuma mai-áméro súwasa miyá uwaná ⁵⁹Yósepi Ísun-áuma tamaimái aú-ampantafimba asááúmaena ⁶⁰maimaéna kemó púwónasamo utáiyane sénamo aúsámakon-ontan-aifimba mámarena óika'a óraa'-ontantamba awááúwasuwena kóúwasa ⁶¹Máriaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáóe'a mara'á mésarai Ísumbo utámárón-ontan-aifimba karátuwesarai méraaye.

Páirati utámáraápa káráwiyoromo siyáin-aii.

⁶²Minínínkáí kará'matuwesarai méroyasa aafáyáara'a sambaatiyá'á óraa'-amaan-kisau-waasiye amáán-kawaa-waasiye Páiratimpa'a túwaandu ésa ⁶³sésa óraakoo úwoimo aúmó arónka'a karo'-ááísé'o siwái séna kaumbo-kánáá maisuwé'a púwóndafinkemba íyáfasinanaumne súwataamo ísaraundasa sáákata maráúmpo ⁶⁴i-wáásí ti'márénasa kaumbo-kánáá utámáraán-ontan-aifimba kogáráwiyesa awánaaro. Wení kísau-waasi wenáuma fasímbeasa aúpá'á utámaresa sésa pukáimpinkemba íyáfasinkaiye sefáínifo. Miyán-ááímó síyanamo éna minkaró'-ááígó ááemo siyáin-karó'-aai gomba íyáákai fainiye suwaná ⁶⁵Páirati séna kentí i-wáásí ti'maréwasa sentembá minóntán-aifimba kawe'-úmai káráwiyoro súwasa ⁶⁶wésa waási óntan-aifimba íyáféráafo sésa torú maimaésa mókaaisamaranae sésa kurésa miyá araénáemba úmaresa i-wáásí mátiyuwesa kóuraawe.

Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkain-aii.

Máaka 16:1-10, Rúku 24:1-10, Yóni 20:1-18

28 Yúndaa-waasimo saagon-kánáá tai'ówasarai sondaará'á aafáyáara'a aafáúmó íyáúsunka'a Máriaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó úwasarai Ísumbo utámakopa'a koawánánae sésarai kuyambá ²⁻³óraa'-marima tówana Fasi'aénkóní kísau-waasigo wíyómpakemba kuména wenóikakemba aafáúmó íyáúsenamo intembá wéuwana wení unáánkwtóiyakemba ainánkómó intembá waení'a kówana kuména óntambo óika'o makón-ontamba kufankwá-

tuwena minóntánk'á mara'á mérowana ⁴ utámakopa'o káráwiyuwai áfááraumai táá'a úwasa tinekembá tata'á úwana tímááfomba waékuraiye.

⁵ Káráwiyuwai miyá úwasarai minkáé'-ínimbá kuyaná wiyómpakewi minínínkáí simátimena séna ímba táá'a íno Ísumba aaraa-táiyá'ó tufúwówanamo pukáiwaimba taawánáyae sékaimo téyamba ísaraumne. ⁶ Wemó siyáintemba pukáimpinkemba íyáfasinena kówéna ímba maanká'á méraifo utaráampimba iawánékai ⁷ tuwaantan-tékai wení kísau-waasi kosimátimekai

sékai Ísu pukáimpinkemba íyáfasinena kentí aifa'á Káríri-aempa'a wína'a koawánanááwe. Mináái kosimátímekaiyo siyáiyé.

⁸ Súwasarai minínínkáí minúwóiyáámbá utarópa'a tuwésarai táátafesarai uyaná tirunkó aamoí úwasarai wení kísau-waasi kosimátimiyantafesarai aampa'á kuyambá ⁹ Ísu minínínkáí tuwánéna séna nááfara maémayaayana'o súwasarai óraako iyé-ímáyáá ésarai wenaísamaifimba tamésarai aísamaiya'a ta'ótoresarai wen-ímáyáá mósá máróyana ¹⁰ Ísu simátimena séna kesífá'awaawi kosimátimiyasa Káríri-aempa'a komésa suwánaaro Ísu siyáiyé.

Utámakopa'o káráwiyaawi-taai.

¹¹ Ísu mináái súwasarai wemó súntemba minínínkáí aampa'á kuyambá utámárópa'o káráwiyun-i-waasi tuwímbai Yérúsaremu-naopa'a wésa óraa'-amaan-kísau-waasi paápé ún-tantaa'a kosimátímúwasa ¹² óraa'-amaan-kísau-waasiye Yúndaa-ora'a-waasiye túwaandu urésa aái símai mimbórá-áái tarímaresa utámárópa'o káráwiyun-i-waasi óraa'-ontamba tímésa ¹³ simátimesa sésa maarán-áái simátíméro. Nó'waamba súsá kwaiguráunasa Ísuni kísau-waasi tésa wenáuma umémbá maimaésa kóuraawe kosimátíma'mae'a nóro. ¹⁴ Páíratimo minááímó isáínataamo éta moórá-aaiwara'a simáménanasa kembiwí ímba aafimbá maitinkáíníye suwasá ¹⁵ miní-wáásí isésa óntamba maimaésa kurésa sunten-áái aantemba kosimátíma'maesa núwana minááígó wété úwasa ísaraamba káfé'wara'a Yúndaa-waasi wésaawe.

Ísuni waási wembó awánaraan-aai.

Máaka 16:14-18, Rúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

¹⁶ Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba moórá kumbaimái-waasi Káríri-aempa'a Ísumo minómáká'ó koméaaromo siyón-omaka'a komérowana ¹⁷ miwí túranka'a paápé úwasa awánésa wen-ímáyáá mósá márówasa tuwímbai kae'-ímáyáá ésa sésa Ísu pukáimpinkemba íyáfasinkai fí'owawa'iyó suwaná ¹⁸ Ísu miwí timándára'a taména séna Maníkó fasi'aémbá siména séna wiyómpa'e marapá'é káráwiyuwo simbá ¹⁹ pó'a mindásafe'a seyaafá'-máráfá'á kesáái simátíma'mae'a níyasa kesí waási-i'a ésa kesifowé kemá wenááninkoe Ufaen-ámútánkóe'a kááísamai méraiya'a kentáásúwíka'a nombá maitinké'a ²⁰ simátímakaunda-aai arááíwaesa fasi'ámai ta'ó-toraiwae sé'a simátíma'mae'a íyóro. Maramá wéraindara'a kembiwísé'a mé'a káfé'o wérain-tantaa'o tai'áíndara'a kembiwísé'a méraandasafe'a imáyáá úmae'a íyóro Ísu siyáiyé.

Kemá Mátíyu sún-da-aai tai'áiyé.

Mááka

Ísu wíyómpa'a iyówana Mááka moórá-waai úmai siyáánkai-aataiya'iyó miyáumai-aatai maisuwéna Ísu Maníkón-ááninkon-aaí agaimakáíye. Mááka moórá-awi'a Yóni-Mááka Yérúsaremufa'a wení naaópa'a ména óraa'a éna Pítaante Póronte'a kísau túwa'-nai uráíye. Rómu-waasi Ísun-aaí isáíwae séna maanáúfái agaimakáíye. Rómu-waasi fasi'aénkó tiráái tain-kwáásín-owe séna maarán-áái agaiyáíye. Ísu fasi'aémbá tokéna tí'o ún-kwaasi asófatinkena waántáwambo tirunturómba maitiyuwéna sáwí-imayaagomo ta'ótokompinkemba faúttínkaraiye. Miyán-áái Mááka agaimakáíye. Mááka agaiyáín-aaigoni ayáfyá'á maarán-táúntámpímbo wérain-aaí moórá-waasigo agaimakáíye.

Yóni nombó maitinkówimo simátimakain-aaí.

Mátíyu 3:1-12, Rúku 3:1-9, Yóni 1:19-28

1 Maníkón-ááninko Ísu Kárásiti wení ásé-aaí maarán-iyé. ²Naaófá'á moóráwigon-awi'a Yóni ímbo méronka'a Maníkón-aaímo simátimakowin-awi'a Áísáya Yónin-aaí símai agaimaréna séna

Maníkó séna isaaó. Moóráwigomba ai'maráanana kesáái maimaéna ení aifa'á wéna ení aambá wi'ankéna ³máásai-marafa'a ména aaemáíyakemba séna Fasi'aénkóní aambó wi'ankáiyamba wení aambá arupise úmai wi'ankáiyana minámpá'á wíno Maníkó siyáíye

Áísáya agaimaréna siyónka'a Yóni paápé úwana mináái paápé uráíye.

⁴⁻⁵Yóni nombó maitinkówi máásai-marafa'a komérowasa Yúndiyaa-aempakene Yérúsaremu-naopaken-kwaasi seyaafá'á Yónimpa'a tuwaná simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á tíyana sáwí-imayaa maitiyuwáína'a nombá maitínkáano súwasa miwítí sáwí-awau kuffyúwana Yóni Yóndani-nompimba nombá maitínkaraiye.

⁶Yóni káámeri-poigoni áyáú-watoi iyéna ásisandena á'wáánkau uréna fa'nóriné wantáámikóní aúwé mintón-aantemba wénena ⁷simátimena séna moóráwigo kesí-naembo tíndawi wemá óraako kembá íyáákaraifo wemó aaí síndara'o kemó sendá sáwí'an-iyé. ⁸Kemá nombá maitínkánaumpo wemá Ufaen-ámútánkómbá ai'maráí-nana kuména kempimbá óraa'a uwátinkainiye siyáíye.

Ísumba nombó maiyánkarain-aaí.

Mátíyu 3:13-17, Rúku 3:21-22

⁹Mínkánáá Káríri-aempa'a Násareti-naopakemba

Ísu túwana Yóndani-nompimba Yóni wembá nombá maiyankówana ¹⁰Ísu nom-pínkémbá íyáfasinowana kampúaran-tawaai tuwínkaa'-úwana Yóni awánómba Maníkóní ámútanko mááufu'-numaraamba úmaena Ísun-ane'á kumbaúwana ¹¹wíyómpakemba aaijó aantemba séna emá kesááninko óna'a en-ímáyáá é'a óraa'-aamoi uwánkaumne siyáíye.

Waántáwanko Ísumba ma'máímo awánarain-aaí.

Mátíyu 4:1-11, Rúku 4:1-13

¹²Súwana Maníkóní ámútanko Ísumba simámuwana máásai-marafa'a komérowana ¹³ayáátáaka'a 40 no'waamba komérowana waántáwanko Ísu sáwí'o

índa awánánae séna fí'o-fi'on-aaí súwana Ísu ímba sáwí'o úmba afáá'-wái-wáánkó íyáíse'a mérowasa wíyómpakemba Maníkóní kísau-waasisomba kumésa áwa'nai uwánkaraawe.

Ísu éiyain-kwaasimo táántarain-aaí.

Máttyu 4:12-22, Rúku 4:14-15

¹⁴ Ánaaemba Yóni Káríri-marafaken-kawaagon-awí'a Érotintafena séna sáwí'a uráíye siyóntafena Yónimba ándáfa'a máankowana mérowana Ísu Káríri-aempa'a wéna Maníkóní áse-aaí simátimena séna ¹⁵ miwání áwáu paapé isaná Maníkóní nombaragó ewaa'á tifo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkóní áse-aaisafe'a timankúnkúmba oro siyáíye.

¹⁶ Minááí simátimena Káríri-waaunkoni áwáfakafambo kúmba kae'-wáásíyái awaaón-áwí'a Sáímoni úwana áfákon-awí'a Énduruwe'a mésarai miwítí kísau pósarai mófáá'a to'mái tímapa'a wénesarai mare'mare'-únámbá nompí tukésarai méroyana ¹⁷ Ísu simátimena séna kesé'a tekaiyó. Mófáá'o to-tímapa'o nóyantemba aú-kísau tíménakai wénekaí kesáái simátímapa'a wéniyasa kempá'á teró súwasarai ¹⁸ mimbáre'máre'-únámbá tuwésarai wesé'a kurááye.

¹⁹ Wesé'a kuyaná Ísu kárika'a kúmba kae'-wáásíyái Sépétin-ááninkai awaaón-áwí'a Yémísi úwana áfákon-awí'a Yóniye'a nompín-táómpimba mésarai mare'mare'-únámbá to'mayaa wéuyana ²⁰ Ísu tuwánéna táántowasarai mindómpín-táómpimba tifowáné wení kísau-waasiye tiyuwésarai Ísuwe'a kurááye.

Arumpimbá sáwí-amutambo mérowin-aaí.

Rúku 4:31-37

²¹ Kápaneamu-naopa'a komérowasa Yúndaa-waasi áamáán-aaímo ísón-kanaa túwana Ísu áamáán-daumpa'a iména wenáái simátimuwasa ²² isésa óraaka súntafesa sésa áamáambo sentenkáámbá ímba wésifo óraa'-waasigoraamba wésiye sésa táátafesa uráawe.

²³ Táátafesa uwaná minámáán-dáúmpá'á moóráwigo wenarumpimbá sáwí-amutambo méron-kwaasigo ména ²⁴ óraaka séna Ísu Násaretifakewi óne. Kentáá nórawa ínewa tasínkambaisaawa tai'áínono. Embá awánáúndawi Maníkóní kawé-kísáú-wáásí óne súwana ²⁵ Ísu sáwí-amutankontafena óraaka séna aseré minkwáásígómbá auwé kóuwo súwana ²⁶ misáwí-ámútánkó minkwáásí famétuwowana aiyayaanko

tata úwana wáá'a túmaena arumpinkémbá kóúwasa ²⁷ awánésa táátafe ésa keáímbá sésa mindórawa'iyo. Aúí'an-iye. Wemá sáwí-amutantafena óraaka sisasá sintembá wéowe suwaná ²⁸ miyá úwasa Káríri-aempa'a Ísun-aaí wété úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasimo asófatinkarain-aaí.

Máttyu 8:14-17, Rúku 4:38-41

²⁹ Ísówasa áamáán-daumpa'a tuwésa Sáímoninte Éndurunteti naaúmpa'o íyúmba Yémísiye Yóniye Ísuwe úmai íyúmba ³⁰ Sáímonin-áraandaomba áuiya kówana mérowasa Ísumba simámúwana ³¹ iséna wempá'á téna ayáánka'a ta'óto'mai íyáfasinankowana mináúíyá tai'ówana íyáfasinkwena tómbá agaimái tímakaiye.

³²Úwasa fenómpinka'a tí'o ún-kwaasionkwara sáwí-amutamba tirumpimbó méron-kwaasionkwara'a tí'maesa Ísumpa'a tuwasá ³³mindáópaken-kwaasisomba seyaafá ontará'á túwaandu uwaná ³⁴Ísu fí'o-fi'on-ti'o ún-kwaasisomba asófatinkena sáwí-amutamba tirumpinkémbá maitiyuwówasa misáwí-ámútántómbá Ísuntafesa Maníkón-ááninkon-iye sésa wembá awánontafena aseráaro Ísu súwasa kóuraawe.

Ísu Kárírifa'o simátímakain-aai.

Rúku 4:42-44

³⁵Kóuwana siyataró'á Ísu íyáfasinena mindáópa'a tuwéna Maníkómpá'á inaimó síndasafena ímba waásimo méropa'a koména inái wésena mérowana ³⁶Sáimoni wení waásise'a Ísumba ayaafái úmai ³⁷awánésa sésa seyaafá'-wáási embá wéayaafai-owe suwaná ³⁸Ísu séna fí'on-daopimpa'warata wéneta kesáái simátímapa'a kónaumne. Miyámó ondasáfé'a túne séna ³⁹Káríri-aempa'a ámáán-daumpimpa kosimátímapa'a wénena tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitiyuwówasa kóuraawe.

Ísu námombo kón-kwaasi kawé'ó uwánkarain-aai.

Mátíyu 8:1-4, Rúku 5:12-16

⁴⁰Moórá-kanaa Ísumpa'a námombo kón-kwaasigo téna óraakon-iye séna aísamaifimba takífaena séna kentáfénamo ankáínamo e kanaa'á aúí'a uwásinkainono súwana ⁴¹Ísun-arumbá úwana ayáántamba ane'á ta'ótorena séna miyá ónaumpo enáúra'a karefó'a kawáúwiye súwana ⁴²minúwóiyáámbá kawáúguwana ⁴³⁻⁴⁴Ísu óraaka séna enáúra'a kawáúwimba po Mósesemo siyáintemba ámáán-kisau-waasifa'a wéma enáúma máaraatime póima tímínasa Maníkóntáfésa ísámai tufú'mai agaiyasa seyaafá'nánká awánésa áurakemba kawáúwiye sénááwe. Énifo enáúra'o uwánkaunda-aai simátimunafo sé waaó Ísu súwana ⁴⁵minkwáásígó ifá-tuwena kawé'ó uwánkon-aai simátíma'mae iyúwana minááígó wété úwasa sáwífa'-nanka Ísu tınıye sésa kentí naaópimpa'a túwaandu urówana mindásafena Ísu ímba naaó'-nao'o kúmba waási ímbo méronkafamba mérowasa naaó'-naoken-kwaasi wempá'á tóso uráawe.

Ísu aísamaimo pukówimba kawé'ó uwánkarain-aai.

Mátíyu 9:1-8, Rúku 5:17-26

2 Tuwímbai-no'waamba waéna Ísu Kápaneamu-naopa'o kúmba wení naaúmpa'a mérowasa sáwífa'-waasi isésa ²túwaandu ésa mindáúmpá sisipáá ésa pááimpa'wara'a sisipáá uwásowana Ísu wenáái wésimatimuwasa ³éfyain-kwaasi aísamaimo pukówimba taawiya'maésa tumbá ⁴mindáúmpá sáwífa'-waasi sisipáá uwasá ímba kanaa'ó íyóraantamba ésa naanamifa'á taawiya'maésa imésa afaa'á aúsámareasa ándára ta'ótorena túwówana kuméména Ísumo méronka aúranka'a kumúwana ⁵Ísu taawiya'maé

tun-kwáásímó érai'a kawé'á uwánkainiye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasigontafena séna kesí waásiyo ení sáwí-imayaa maiyauwáúmne súwasa ⁶ámáámbo sun-kwáási mésa ⁷imáyáa ésa sésa nóra sénawa miyá síyó. Maníkó weyáá sáwí-imayaa maitiyuwáínífo waási ímba miyá ónááfo Maníkómbá karaánáá'a ánkáíye-imayaa ésa suwaná ⁸Ísu minímáyáámó umbá iséna simátiména séna nóra séra miyán-ímáyáá wéoo. ⁹Moóráwigo

aísamaimo pukáindawintafenamo séna ení sáwí-imayaa maiyauwáúmne sínasamo ésa éraira sí karorá síyó sénááwe. Énifo moóráwigomo aísamaimo pukáindawintafenamo séna eyáárika'a íyáfasine ení wandaái maimaé waaó sínasamo ésa éraira sí karorá síyó sésa awánánááwe. ¹⁰ Kemá waási úranko marapá'ó méraunda waásiti sáwí-imayaamo maitiyuwáúnda-fasi'aemba tokáumpo aráátíménda awánánááwe séna aísamaimo pukón-kwaasigontafena séna ¹¹ isaaó. Íyáfasinke ení wandaái maimaé naaópa'a waaó súwana ¹² seyaafá'-wáásí túranka'a íyáfasinkwena wení wandaái maimaéna kúwasa seyaafá'nánká táátafesa ésa Maníkón-áwí'a mósá marésa sésa ímbo awánaraunda-i'a isatá awánáúmne sésa táátafesa ésa tiyáamba tóipimba fáákaawe.

Ísu Rífáimbo áántarain-aii.

Mátíyu 9:9-13, Rúku 5:27-32

¹³ Ísu tuwéna Káríri-nonkwaaunkoni áwáifa'a kúwasa sáwífa'-waasi wempá'á túwaandu uwaná wenáái simátimena ¹⁴ wéna awánómbo Áráfíasin-ááninkon-awi'a Rífái taakisimó máún-daumpa'a mérowana Ísu awánéna séna íyáfasine kesé'a tiyó súwana íyáfasinena wembá arááiwa'maena kuráiyé.

¹⁵ Kúwasa Ísuwe wení kísau-waasiye Rífáini naaúmpa'a imésa tómbá wénowasa taakisimó máún-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé sáwífa'a Ísumba arááiwa'maesa Rífáini naaúmpa'a imésa wénowasa ¹⁶ amáán-kawaa-waasifinkemba amáámbo sun-kwáásí Ísu taakisimó máún-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé tómbó wénomba tuwánéna Ísuni kísau-waasisafesa tísai esa sésa nóra sénawa taakisimó máén-umen-kwaasiye sáwí'o on-kwáásísé'a Ísu tómbá wénaiyo suwaná ¹⁷ Ísu iséna séna tíyofaan-kwaasi kawé'-úmaimo méraan-kwaasi ímba wétuwa'nai-oyo tí'o

in-kwáásí wétuwa'nai-owe. Mindásafe'a arupíse úmaimo méraan-kwaasi táán-taanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a ímba kunkáumpo sáwí'o úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a kunkáúmne Ísu siyáiyé.

Tómbó aawentamó on-áái.

Mátíyu 9:14-17, Rúku 5:33-39

¹⁸ Moórá-kanaa Yóni nombó maitínkáíwaini kísau-waasiye amáán-kawaa-waasiye Maníkóntáfésa imáyáa ésa tómbá ímbo nombá inai aantemba wésuwasa tuwím-bai Ísumba taáísai esa sésa Yónini kísau-waasiye amáán-kawaa-waasiti kísau-waasiye moórá-mora-kanaa Maníkóntáfésa imáyáa ésa tómbá ímbo naambá inai aantemba wésefo ení kísau-waasi ímba miyámó ombá tómbá úwoi wénaawe. Nóra sésawa miyá wéoo suwaná ¹⁹ Ísu séna moóráwigo aaremó maíndawi amááraasomba tanómbo kautimínda miwísé'a mérainasa aamoí ésa mintómbá ímba a'áo sénááfo úwoi nánááwe. ²⁰ Ánaaemba minkwáásígómbá aí'mae kóiyasa minkánáá amááraasomba tirunkó sáwí'a ínasa tómbá a'áo sénááwe Ísu séna wemó ánaaemba tiyuwé-
namo iyíndasafena mináái siyáiyé.

²¹ Ísu mináái simátimena séna ááéraan-ampantamo afaa'ó wéraisasamo ombá aú-ampanta ímba káramai wéfaruwowe. Miyámó íyanamo éna aú-ampantago sáwí'a ínana ááéraan-ampantago aú-ampantaraamba ímba íníye. ²² Aú-anda-aran-domba ááéera-sipisipi-asi-anafeumpimba ímba wéfatimaraawe. Miyámó íyanamo éna aú-anda-aran-donko óraa'a éna ááéraan-anafeumba kafaména sáwí'a ínana

mindómbá úwoifa'a fatíwiniye. Mindásafesa aú-anda-aran-domba aú-sipisipi-asi-anafeumpimba wéfatimaraawe Ísu siyáiyé.

Ísu sambaatisáfénamo siyáin-ai.

Mátíyu 12:1-8, Rúku 6:1-5

²³ Moórá-kanaa Yúndaa-waasimo saagon-kánáará'á Ísuwe wení kísau-waasiye wíti-ton-kisau'fa'a wéwesa wení kísau-waasi wíti-aramba kútúmai áxima pítuwesa nowasá ²⁴ ámáán-kawaa-waasi tuwánésa Ísuntafesa sésa isaaó. Ení kísau-waasi saagaan-kánáámá aambá fáí'makaawasa miyá wéowe suwaná ²⁵⁻²⁶ Ísu séna naaófá'á Téffitimo uráimba aúfáifimbo agaimakáin-aagioni áwáu ímba ísaraawe. Aifa'-ámáán-káwáágón-áwí'a Ápáyata méronka'a Téffítye wení waásiye táái tówana Téffíti Maníkóní ámáán-daumpa'a iyéna Maníkón-aúranka'o makón-tomba imaiyéna wé-
nena wení waási timúwasa naráawe. Mintómbá úwoi-waasi ímbo né'ómbanifo ámáán-kisaumo máún-kwaasi aantembo né'ómbaniye. Téffíti mintómbá imaiyéna timúwasa nonká'á Maníkó ímbo aaisambá siyáimbanifo kesí waási miyá owa'á aaisambá ímbo seráámbá wésewe. ²⁷ Maníkó waásisafena imáyáa éna túwa'nai índasafena saagaan-kánáá maréna waási aifa-tántáá'á maréna saagaan-kánáá ánaaentantaa'a póna túwa'nai índasafena makáiyé. ²⁸ Wíyómpakemba waási úranko pó'a saagaan-kánáará'ó káráwiyaundawi úmpo saagaan-kánáámó waási kisaumo máémba kendén-iyé Ísu siyáiyé.

Ayáámbo kemporaráin-kwaasigon-ai.

Mátíyu 12:9-14, Rúku 6:6-11

3 Moórá-kanaa Ísu ámáán-daumpa'o iyúmba moóráwigo ayáámbo kemporarón-kwaasi mérowasa ² aaiimbá maenkánae suwái mésa Ísuntafesa sésa saagaanká póna minkwáási kawé'ó uwánkainataamo éta ta'óto'maisa aaihintá maenkánaumne sésa Ísumba awánomba ³ Ísu ayáámbo kemporarón-kwaasisafena séna kemó méraundara tiyó súwana miyá úwana ⁴ Ísu miwísáféna séna kentáási ámáán-aaiimba nóin-aaiya wéraiyo. Saagaan-kánáará'á póta kawé-kísáúsááwá máúm sáwí-kisasaawa wémaumno. Waási túwa'nai onasasááwá kawerá óna tínka-monasasaawa puwónááo tísai éna súwasa ímba aai suwaná ⁵ Ísu mótuwana-metuwana éna aaisambá títuwena waásisafesa ímbo imáyáamo ontáféna arumbá úwana ayáámbo kemporarón-kwaasigontafena séna enayáámbo fárútuwaaó súwana ayáámbo fárútuwowa kawé'á uwánkowasa ⁶ ámáán-kawaa-waasi ámáán-daumpa'a tuwésa minúwóiyáán-úmai Érotini waási túwaandu ésa Ísumba nórau-maisaawa tufuwónaumno sésa tufuwíyanamo puwínda-ai siyáawe.

Sáwífa'nanka nonkwaaúnkóní áwáífa'o kuráan-ai.

⁷ Ísu tiyuwéna wení kísau-waasi tí'maena Káriri-nonkwaaunkoni áwáífa'o kúmba sáwífa'-waasisomba Káririfaken-kwaasiye Yúndiyaafaken-kwaasiye ⁸ Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye Ítúmiyaa-aempaken-kwaasiye Yóndani-nonkoni menáipákén-kwáásíyé Táyyaa-nao'-aempaken-kwaasiye Sáíndóni-nao'-aempaken-kwaasiye miyáumaifaken-kwaasisomba Ísuni kísau-ai isésa Ísumpa'a tóso uwaná ⁹⁻¹² sáwífa'-waasi asófatinowasa mindásafesa tí'o ún-kwaasisomba asófainkainkwae sésa Ísun-ane'ó ta'ótoraiyanesa famé'mae iyúwasa tirumpimbó sáwí-amutambo méron-kwaasi Ísumba awánésa mara'á kífaesa óraaka sésa emá

Maníkón-ááninko óne suwaná Ísu óraaka séna Maníkón-ááninko óne sé'a ímba símai paápé oro séna wení kísau-waasi simátimena séna sáwífa'-waasi famé'maesa famésiyuwaafu nompín-táómbo maimaé ewaa'á másínkáaro siyáiyé.

Ísu wení kísau-waasimo táántarain-aai.

Mátíyu 10:1-4, Rúku 6:12-16

¹³ Ísu omápa'a iména tuwímbai íyáfasintinkanae séna táántowasa wempá'á íyúwana ¹⁴ minkwáásíffnkémbá sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi íyáfasintinkena séna kesí aantá-waasi é'a mé'a kesáái kosimátímapa'o wíyantafe ti'maré'a ¹⁵ tírumpinkémbó sáwí-amutambo komaitiyuwáíya-fasi'aembo tímúnda miyásáfé'a íyáfasintinkaumne siyáiyé.

¹⁶ Miwí túwí'a Sáimoniye séna aú-awi'a Pítaawe simánkena ¹⁷ Sépétin-ááninkorai túwí'a Yémísini Yóni aú-awi'a Póánésiye súwaiyai mináwíkoní áwáu wíyónaaimo síwáíní áráákoraiye súwaiyaisafena séna ¹⁸ moóráwigo Énduruni moóráwigo Fírípini moóráwigo Pátóromiyuni moóráwigo Mátíyuni moóráwigo Tómaasini moóráwigo Áráfíásin-ááninko Yémísini moóráwigo Tándiyasini moóráwigo Sáimoni wemá Rómu-kamani-waasi ti'mátuwanaemo siyáiwaini ¹⁹ moóráwigo Yúndasi-Ísakerioti wemá ánaaemba Ísumba wení namuro-wáásímó aráátímakaiwai miyáumai-waasi Ísu íyáfasintinkena naaópa'a kouwékáiyé.

Ísunte Píyésepurinte-taai.

Mátíyu 12:24-32, Rúku 11:14-23, 12:10

²⁰ Ísu naaúmpa'o iyúmba aneká sáwífa'-waasi túwaandu ésa sisipáá untáfésa Ísuwe wení kísau-waasiye tómbá ímba kanaa'á naráátámba uwasá ²¹ Ísun-amááraa isésa uwóí'a úmae wéniye sésa taaiyánae sésa tiyáawe. ²² Yérúsaremu-naopakenkwaasi Maníkóní amáámbo sun-kwáásí tésa sésa sáwí-amutantonti kawáágón-áwí'a Píyésepuri fasi'aémbá amísana tokéna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiye suwaná ²³ Ísu táántowasa tuwaná waé'mai-aai simátimena séna waántáwankomo éna ímba waántáwamba maisuwáíníye. ²⁴ Moórá-andamo tiyésamo ésa tuwínkaa'a urésa ímba fasi'ámai méranaawe. ²⁵ Moórá-akumba aaimó tuwíntáán-akumba pósa tuwínkaa'-urésa ímba fasi'ámai méranaawe. ²⁶ Waántáwankoni waási tiyésamo tuwínkaa'-ésamo

ésa ímba fasi'ámai méranaawe.

²⁷ Moórá-aai imáyáan-oro. Moóráwigo moórá-nankoni afowámó fasi'aéwí mérainanamo éna mindáúmpákén-úmémbó maíndasafenamo éna ímba úwoi íyáferainifo miwámá mindánkóní afowámbá ándá kárá'umakenamo éna kanaa'á íyáfekena wení moparáwímbá umémbá máíníye Ísu siyáiyé.

²⁸ Ísu simátimena séna ísáaro. Waási sáwí-kísau wémaesa símai sáwí'o uwátínkáamba mindá Maníkó maitiyuwáínífo ²⁹ Ufaen-ámútánkóntáfésa símai sáwí'o uwánkaiyamba mindá Maníkó ímba maitiyuwáínana waé'wae'a íníye Ísu siyáiyé. ³⁰ Ísuntafesa sésa

sáwí-amutanko wenarumpimbá méraiyeemo suntáféna Ísu mináái simátímakaiye.

Ísun-anówawe áfárawaisai-taai.

Mátíyu 12:46-50, Rúku 8:19-21

³¹ Mináái simátimuwasa Ísun-anówawe Ísun-áfárawaisaiye tésa máápa'a tamésa sésa Ísuntafesa tiyó kosimáméro suwasá ³² naaúmpa'o méron-kwaasi sésa enanówe enáfárawaisaiye máápa'a tamésa wéaantaawe suwaná ³³ Ísu séna kesinó nááwa'iyó. Kesífárawaisai nááwiya'o séna ³⁴ naaúmpa'o méron-kwaasi tuwánéna séna kesinó kesífárawaawi méraawe. ³⁵ Maníkómó sintembó owí kesinówe kesúnafaraawinen-owe Ísu siyáiyé.

Moóráwigo ánáuntumbo tu'makáin-aai.

Mátíyu 13:1-23, Rúku 8:4-15

4 Aneka'á Ísu Káriri-nonkwaaunkoni áwáífa'a koména aai wésimatimuwasa sáwífa'nanka tóso ésa ewaa'á tamérontafena nompín-táómpimba íyátena mérowana nompín-táómba waaún-afofora'a wérowasa minkwáásísómbá nonkwaaúnkóni áwáífa'a mérowana ² fí'o-fi'on-aai waé'mai simátiména séna ³ ísáaro. Moóráwigo ánáuntumba maimaéna kísaufa'a wéwena ⁴ mátu'maraisana tuwímbai-anauntumba aampa'á kunkwéraisana numagó fáí'nasukaiye. ⁵ Tuwímbai-anauntumba óntankwara'-marafimba kunkwéna paáká'-márafímbá éna minúwóiyáán-úmai óraa'a isaná ⁶ aa'á kaisaná ánú'a ayáátáaka'a ímba kunkéna aáénkaguraiye. ⁷ Tuwímbai-anauntumba karaampa'á kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó fandundupásúwáísana ímba arambá wéiyaiye. ⁸ Tuwímbai-anauntumba kawé'-márafímbá kunkwéna kárúrena óraa'a éna arambá imái sáwífa'-aramba iyéna tuwímbai íyáákamai-aramba íyáísana tuwímbai imaimái-aramba wéiyaiye. ⁹ Ísáán-kwaasi ísámai kawé'an-oro Ísu siyáiyé.

¹⁰ Ísu súwasa ánaaemba wení kísau-waasiye tuwímbai-waasiye mésa Ísuntafesa sésa minkwáé'mái-ááígóni áwáuma sinatá ísáano suwaná ¹¹ Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aigoni áwáumo wésimatimunda Maníkó kembiwí imáyáa tímísa'a wéisaafó fí'on-kwaasi waé'mai-aai aantemba wésimatimumpo

¹² ísáámbanifo ímba ísámai kawé'á wéowe.

Awánaambanifo ímba awánamai kawé'á wéowe.

Isékaa Maníkómpá'á tewaná Maníkó miwítí

sáwí-imayaa maitiyúwáísino.

Mindásafe'a waé'mai-aai simátimune Ísu siyáiyé.

¹³ Ísu simátiména séna maankwáé'mái-ááímó simátimunda ímba ísáafo fí'o-fi'on-kwaemai-aaimo sendá ímba isanááwe. ¹⁴ Minááígóni áwáumo sendá ísáaro. Moóráwigomo ánáuntumbo tu'maráínten-úmai Maníkón-aai simátímísana ¹⁵ tuwímbai-anauntumbo aampa'ó kúmimba waási tirumpintá kúmísasa Maníkón-aai ísááwana waántáwanko téna tirumpinkémbá maimái úwoifa'a wétiyuwaiye. ¹⁶ Tuwímbai-anauntumbo óntankwara'-marafimbo kúmimba waási tirumpintá kúmísasa minúwóiyáámbá Maníkón-aai isésa aamoí ombánifo ¹⁷ ímba tirumpimbá ta'óto'mai kawé'á owasá Maníkón-aaisafesa umbai-taiyé sésa Maníkón-aai ifá'á wétuwaawe. ¹⁸ Tuwímbai-anauntumbo karaampa'ó kúmimba waási tirumpintá kúmísasa Maníkón-aai ísáámbanifo ¹⁹ marapá'-úmbái-tántáátáfésa imáyáa úmae nésa ónta-imayaa úmae wénesa fí'o-fi'on-tantaa'a maénae símae nésa miyán-imáyáágó Maníkón-aai faráátasuwasasa ímba Maníkóni kísau wémaewe.

²⁰ Tuwímbai-anauntumbo kawé'-máráfímbó kúmímba waási tirumpimbá kúmísasa Maníkón-aaí isésa tirumpimbá ta'óto'mai kawé'á ésa fasi'ámai mésa Maníkóní kísau maésa wétuwa'nai-owasa tuwímbai iyáákamai-kísau maésa wétuwa'nai-owe Ísu siyáiyé.

Ómbó kúrakain-aaí.

Rúku 8:16-18

²¹ Ísu simátimena séna ómbó kúra'maraamba ímba aúpá'á marésa ímba taare-améndaampa'a wémaraafo afora'á mósá wémaraawe. ²² Miyámó onten-úmai aúpá'ó wérain-tantaa'a seyaafá afora'á paápé ínsa awánánááwe. Kumeupá'ó wérain-tantaa'a afora'á paápé ínsa awánánááwe. ²³ Ísáán-kwaasi ísámai kawé'án-oro. ²⁴ Tíménten-úmai Maníkó miyáumai tíména aneka'á timíníyé. Mindásafe'a ísáán-aaí imáyáa úmai kawé'án-oro. ²⁵ Maníkón-aaí ísámaimo kawé'ó owí Maníkó túwa'nai ínsa moórá-aiwara'a isánááwe. Maníkón-aaí ímbo ísámai kawé'ó owí tirumpinkémbá maimaínana ímba wéniyé. Mindásafe'a ísáán-aaí imáyáa úmai kawé'án-oro Ísu siyáiyé.

Ánáuntumba tukáisana arambó iyáin-aaí.

²⁶ Ísu simátimena séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aaí maarán-iyé. Moóráwigo ánáuntumba tu'maréna ²⁷ ímbo áwa'nai ímbá waéna siyaréna wéísana ánáuntunko weyáárika'a wéanon-iyé. ²⁸ Maragó ánáuntunkomba áwa'nai isaná áruma wíkéna óraa'a éna arambá iyéna ²⁹ áfuma kaisaná fáká'naiyan-kanaa tisasá fáká'mai wénaawe Ísu siyáiyé.

Taaérankon-aaí.

Mátíyu 13:31-35, Rúku 13:18-19

³⁰ Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánimba nóinkara kawááníyómpo maarán-áái simátiména'a ísáaro. ³¹ Maníkó wení waásimo kawáánimba maarán-iyé. Kári-taerankon-awi'a másítáti mintáígón-aramba ímbo ane'ó awánaraan-taeramba marafímbá u'makáawana mimpinkémbá wíkéna ³² óraa'a éna óraa'-amaima mófarena wété uráísana numagó mimpímpá'á ánáamba úmarena wémaiyé Ísu siyáiyé.

³³⁻³⁴ Ísu waáísomba aaí simátiménae sénamo úmba ímba aforá siyáifo waé'mai-aaí aantemba simátimuwasa tuwímbai súntemba móisasuwowana mináyáiyákémbá simátimuwasa móisowana miyáumai simátiména éniyo wení kísau-waási wesé'ó méronka'a minááígóní áwáu simátíma'maena iyáiyé.

Óraa-fiyunda torówana Ísu mafaimakáin-aaí.

Mátíyu 8:23-27, Rúku 8:22-25

³⁵ Minkánáá fenómpinka Ísu wení waáísafena séna nonkwaaúnkóní menáipátá kónae súwasa ³⁶ ff'on-kwaasi tiyuwésa Ísumba áí'maesa nompín-táómpimba iyáte kuwasá tuwímbai-nompin-taonkwara'o kumbá ³⁷⁻³⁸ Ísu mintáónkoni ayáífá'á aúnkwaigurówana óraa-fiyunda torówana nonkó tufántááfan-éna nompín-táómpimba ówitowasa kúwáfekunafa sésa inkaisésa Ísumba koaúsésa sésa óraakoo ken-ímáyáa ímba inatá puwúnafosa súwa'nai uwo suwaná ³⁹ iyáfasinena fiyúndágonite nonkón-tétafena óraaka'a séna mafáékaiyo súwasarai fiyúndágoe nonkóe mafáúyana nonkó kará'náguwana ⁴⁰ Ísu simátiména séna nóintafera wéinkaisoo. Kentáfé nóra séra

ímba timankúnkúmba wéoo súwana ⁴¹ táá'a úwasa keáímbá sésa nóran-kwaasiya isanawá fiyúndágoe nonkóe'a wenáái isaíyó sésa tiyáamba ufakésa táatafesa ésa siyáawe.

Sáwí-amutamba arumpinkémbó maiyáúkain-aaí.

Mátíyu 8:28-34, Rúku 8:26-39

5 Simásuwesa mindómpín-táómpimbo kumbá Káríri-marama tínaaempa wérowana Kégésaa-marama túrampa'a wérowasa mimbárafá'ó kumbá ²⁻⁴ Ísu mindómpín-táómpinkemba mimbárafá'á kumúwana moóráwigo sáwí-amutamba arumpimbó méron-kwaasigo utátínkón-ontan-aifa'o maúmpakemba Ísumpa'a tiyái. Minkwáásí kárá'umarontemba tara'naara'ó úwaima éna ímba waási mésa ímba kárá'umakowana ⁵ wááwáíye nó'waane omápa'o utátínkón-ontan-aifa'a wénena wáá'a wétena óntantamba wenáúma wékambisena ⁶⁻⁸ nénkakemba Ísumba awánéna awaantanténa Ísun-amándára'a taména wen-ímáyáá éna áwí'a mósá marówana Ísu minkwáásígó arumpinké-sáwí-ámútánkóntáféna séna emá sáwí-amutamba ómpo minkwáásígómbá auwé kóuwo súwana óraaka séna Ísuwo íyáákamai-Fasi'aenkon-ááninko ómpo Maníkóntáfé ísámai sínkamofainifo nóra uwásinkainono súwana ⁹ Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana séna sáwífa'a méraumpo kesúwí'a sáwí fakoma úne séna mérowasa ¹⁰⁻¹³ omápa'a sáwífa-poima mésa umá wénowasa minkwáásígó arumpinké-sáwí-ámútántómbá Ísuntafesa óraaka sésa fí'opa'a ímba si'maraaó. Mimpóí tirumpintá si'maraaó suwaná miyán-oro súwasa sáwí-amutantomba minkwáásígón-arumpinkemba kárúwesa póí-tirumpimba koférowasa mimpóísómbá seyaafá'á ámémpakemba tuwaantanténa nonkwaaúmpintáámó kúwáférómba putásowasa ¹⁴ póíya'o tafíkówi miyámó úmba awánéna minúwóíyáámbá naaópa'a wésa kisaufimpa'o méron-kwaasi mósimatim-besimati uwasá isésa koawánánae sésamo kumbá ¹⁵ Ísumpa'a kotúwaandu ésa awánomba sáwí-amutantombo arumpinkémbó kóun-kwaasigo unáánkwtóí úmarena kawé'-úmai mérowasa koawánéna tááte'a úwasa ¹⁶ Ísu minkwáásígómbó kawé'ó uwánkawasamo awánon-aaíye póígomo ún-aaíye simátímúwasa ¹⁷ isésa Ísuntafesa sésa maambárafá'á ifá siyuwésa kóuwo suwaná ¹⁸ nompín-táómpimba íyátowana sáwí-amutambo maiyauwón-kwaasigo Ísuntafena óraaka'a séna esé'a kónae súwana ¹⁹ ímbanifo ení naaópa'a kuré Fasi'aénkómó arumbá uwánkenamo kawé'ó uwánkáín-aaí enamááraasomba kosimátimiyo súwana ²⁰ Tékaporisi-aempa'a mindáópata Ísumo uwánkon-aaí simátíma'mae kúwasa seyaafá'-wáásí sáwífa'-imayaa uráawe.

Inaamarúgóe aaregónté-taai.

Mátíyu 9:18-26, Rúku 8:40-56

²¹ Ísu Káríri-waaunkoni menáipákémbá nompín-táómpimba kouweréna túmba aneká waaúnkón-áwáífa'a mérowasa sáwífa'-waasi túwaandu uwaná ²² moóráwigo amáán-danka'o káráwiyowin-awi'a Yáírasi téna Ísumba taawánéna Ísu óraakon-iyé séna aísamaifimba kífaena ²³ óraaka séna kesiyáámúmba puwíndasafena wéífo tiyéma ane'á kota'ótorenana asóféna kawé'-úmai méraino súwana ²⁴ Ísu wesé'o kúmba sáwífa'-waasi Ísumba úkúresa arááíwa'mae kuwaná ²⁵ moórá-ininkomba áí'o ún-ininkowara'a arááíwa'mae kúmba wembá naaeyámba ankówana sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aatai maisuwéna mináí'á ímba é'ankowasa

²⁶sáwífa'-ika tíyofaan-kwaasi áwa'nai uwaná óntamba tíma'mai tai'ásuwowana mináí'á ímbo é'ankomba óraa'-ai'a uwágúwana ²⁷⁻²⁸minínínkó Ísumo kawé'ó uwátínkaron-aai iséna séna Ísuni unáánkwátóiy'a kota'ótóráánana sí'a ésinkainiye séna sáwífa'-waasimo arááíwa'mae kumpímbá minínínkó maréna ánaaempakemba unáánkwátóiy'a ta'ótorowana ²⁹mindááéyánko é'ankowana asófásinkaiye-imayaa úwana ³⁰Ísu imáyáa éna séna kempínké-fásí'áénkó moóráwígomba kawé'á uwánkáiye séna waé'mai tuwánéna séna náawawa kesí unáánkwátóiy'a ta'ótóráí-na'iyó súwasa ³¹wení kísau-waasi Ísumba simámesa séna úwé sáwífa'-waasimo famé'mae íyómpimba ta'ótokaafó náawawa kesí unáánkwátóiy'a ta'ótóráí-na'iyó nóra séwa wéseno suwaná ³²ta'ótorowintafena móawana-meawana úwana ³³minínínkó asófásinkaiye-imayaa úwana anekembá tata'á úwana Ísun-áísamaifimba kífaena asófankon-aai simámuwana ³⁴Ísu séna kesímánaako kentáfé sé érai'a súwa'nai índawin-iye séndá póna áí'a é'ánkáiyo kawé'-úmai waoó Ísu siyáíye.

³⁵Ísu mináái wésuwasa ámáán-danka'o káráwiyowini naaópaken-kwaasi tésa Yáírásintafesa séna enayáámúnko pukáiyo óraakontafe ténafo siyó suwaná ³⁶Ísu mináái iséna ifátuwena Yáírásintafena séna minááisáfé ímba áákauraumo indá kentáfé amankúnkúmba uwo séna ³⁷arááíwa'mae kun-kwáásísóntáféna maanká'-méraaro séna Pítaane Yémísine wenáfákon-awi'a Yónine tí'maena kúmba ³⁸sáwífa'-waasi ámáán-danka'o káráwiyowini naaúmpa'a túwaandu urésa óraa'-ifi'a wétowana Ísu iséna ³⁹naaúmpa'a íyáferena séna ímba ifi'á taaró. Minárásígó ímba pukáiyo úwoi aúmá wéráíye súwasa ⁴⁰Ísun-awíyáái uwaná ti'mátuwowasa máápa'a kúwákárúwowana minárásígón-anófoiye wení kísau-waasiyauwe tí'maena minárásígó pukópa'a iyéna ⁴¹ayáánka'a ta'ótorena wenááifinkemba simámena séna tarita kumi miyámó súmba waé'mai séna inaamarúgóo íyáfasinao súwana ⁴²íyáfasinkwena sífákémba kae'á kumbaimái-aataimo maisukáin-inaamaru íyáfasinowasa awánésa táátafesa uwaná ⁴³Ísu óraaka séna kemó únda-aai ímba simátíméro séna minárásígómbá tómbá áméro siyáíye.

Násaretifakewi Ísumba tínaaeni'o uwánkaraan-aai.

Mátíyu 13:53-58, Rúku 4:16-30

6 Minkákémbá Ísu wenamáapa'a wéena wení kísau-waasise'o kúmba ²Yúndaawaasi ámáán-aaimo ísón-kanaara'a ámáán-daumpa'a iyéna aai simátimuwasa sáwífa'-waasi iséna táátafesa ésa séna nááfakena kawé'-ímáyáa maiyénawa kawé'-áái wésimasimenasaawa náawawa fasi'aémbá ámisanawa kawé'-kísáú ímbo awánáúnda-kisau wémaíyo. ³Wentáámó awánáúnda wení kísau taaisambó tuwímbai-tantaa'o wéiwain-iye. Máriaan-ááninko éna Yémisiye Yósisíye Yúndasiye Sáímoni-iyai tuwaaón-iye. Wenáúnafaraawimba maanká'á méraawe. Maankákéwí éna úwoi-waasin-ifo nááfakena mináái isénawa mifásí'áémbá maiyénawa wésiyo sésa kaorésa tínaaemba uwámúwana ⁴Ísu simátimena séna Maníkón-aaimo simátímíwai fí'o-fi'on-daopa'a

wénisasa wenáwí'a mósá wémaraafo wení naaópa'o koméraimba wenamááaraa sésa kesáámó úndanten-kwaasin-iye séna wenáwí'a ímba mósá makáawe Ísu siyáíye.

⁵Kesáámó úndanten-kwaasi éna ímba súwa'nai ínáyemo suntáféna ímbo awánon-kisau moórá-mora-kisau aantemba maiyáíye. Moórá-mora tí'o ún-kwaasi tine'á

ayáántamba ta'ótorena asófatinkena ⁶wenamáápakem-kwaasi sésa ínta súwa'nai íníye

sun-ááísáféna imáyáa uwááena naaó'-nao'a
Maníkón-aaí simátímapa'a kuráíye.

Ísu wení waási kísaura'o ti'mákain-aaí.

Mátíyu 10:5-15, Rúku 9:1-6

⁷Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi táántowasa tuwaná waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitíyu'mae nóro-fasi'aemba tiména séna kaesá uwásuwe'a nóro séna ⁸óraaka simátimena séna aampa'ó wíyamba ímba moórá-tantaa'a maimaé'a koró. Tómbá ímba maimaé wé'a tón-únámbá ímba maimaé wé'a óntamba ímba maimaé'a koró. Táúmba faimaé'a ⁹tísamai ánáamba wimaé'a moórá-mora unáánkwátói timantentén-úmai kufé'mae'a koró. ¹⁰Maníkón-aaímo simátimiyantafe moórá-naopa'o wíyasamo naambó timíya'a mindáúmpá'-aantemba mé'a kentí kísau maimái tai'élé'a mindámbá tuwé'a fí'on-daopa'a koró. ¹¹Moórá-naopa'o wíyambo naambá ímbo timesamo kentáái ímbo isáíyanamo éna Maníkó mindáópaken-kwaasi ímba aamoí uwátinkainifo aiyowáí'a é'a tísamaifakem-baramo uwáéntemba uwá'mare koró Ísu simátimuwasa ¹²wení kísau-waasi isésa naaó'-nao'a wénesa kosimátimesa sésa sáwí-imayaa tínaaemba uwáme'a Maníkómpá teró sésa ¹³sáwí-amutantomba waási tirumpinkémbá komaitiyuwésa tí'o ún-kwaasi taaéraampinken-domba atínkáfa'a kuwasá asófaraawe.

Yóni nombó maitínkaraiwai pukáin-aaí.

Mátíyu 14:1-12, Rúku 3:19-20, 9:7-9

¹⁴Ísuni kísaugon-aaí símae íyúwana Káríri-marafaken-kawaagon-awi'a Éroti mináái ísaraiye. Ísuntafesa tuwímbai sésa Yóni nombó maitínkaraiwai pukáimpinkemba íyáfasinkena póna wempímbá fasi'aémbá wéraisana miyán-kísáú wémaíye suwasá ¹⁵tuwímbai sésa wemá Maníkón-aaímo simátímakowin-awi'a Íráiyaa pukáimpinkemba íyáfasinena méraiye suwasá tuwímbai sésa wemá naaófá'á Maníkón-aaímo simátímakowiyaamba méraiye suwaná ¹⁶Éroti iséna séna wemá Yóni nombó maitínkaraiwain-íye. Kemó séwánasamo Yónin-anuwarambó kambísówanamo pukáimba íyáfasinankaraisana méraiye Éroti siyáíye.

¹⁷⁻¹⁹Ááéma Éroti wenáfákon-awaaininkon-awi'a Érótfyasimba maiyówana Yóni séna enáfákon-awaainimba aambá fáí'makaawa maiyáane símasima'a wéuwana Éroti ti'marówasa Yónimba koái'maesa ándáfa'a máánkarowana Érótfyasi Yónin-aaisafena aaisambá séna tufuwónae súwana ²⁰Éroti séna ímbaniye séna Yóni kawé'-ímáyááwará'-wáásí úntafena Éroti wenáároí inkaiséna wenká'á káráwiyena Érótfyasi tuffo séna wenká'á káráwiyena wenáái iséna sáwífa'-imayaa uwánkena aasiyaasí koísaraiye. ²¹Énifo ánaaemba Érótfyasini kanaamó túmba Éroti óraa-tanomba kaumái wení kawáá-wáásíyé i-wáásíyé Káríri-aempaken-oraal-waasiye tímúwasa nowaná ²²Érótfyasini-ayaamunko téna araimá marówasa Érotiye tómbó non-kwáásíyé aamoí uwánkówana Éroti mináásígóntáféna séna nóin-tantaatafenawa aráái taiyó. Simásímína áméno. ²³Érai'a sumpo síesai ina'á áméno. Kesí maragó aráái táínamo e síesai ina'á tuwín-améno súwana ²⁴anówamba koáisai ena séna nóin-tantaara komaénaumno súwana séna Yóni nombó maitínkaraiwaini a'nómbá koáisai e mauwó súwana ²⁵minúwóiyáámbá Érotimpa'a téna taái-

sai ena séna káfé'a Yóni nombó maitínkaraiwai anuwarambá kambísamai a'nómbá táúfapimba ma'mái simiyó súwana ²⁶ iséna arumbá úmbanifo aifa'á fasi'aén-ááímó siyáin-ai imáyáa éna tómbó non-kwáásíwárá'á ísaraantafenawe séna ímba a'áo sénae séna ²⁷ moórá-i-waasi ai'marówana ándáfakemba Yónin-anuwarambá kambísamai a'nómbá ²⁸ táúfapimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa ²⁹ Yónini kísau-waasi iséna wenáúma komaimái utaráawe.

Ánaaemba Éroti Ísuni kísaugon-ai iséna séna minkwáásí Yóni nombó maitínkaraiwai éna pukáimpinkemba íyáfasinankaisana méraiye

Éroti siyáiyé.

Ísu sáwífa'-waasi tómbó tímakain-ai.

Mátíyu 14:13-21, Rúku 9:10-17, Yóni 6:1-13

³⁰ Ísu kísaura'o ti'mákain-kwaasi minkísáú maisuwésa Ísumpa'a tésa seyaafá-kísáúmó máún-aiye aaimó sun-ááiyé simámúwasa ³¹ Ísumpa'a sáwífa'-waasi kuré-tiyesa untáfésa tómbá ímba kawé'-úmai nowaná mindásafena wení kísau-waasisafena séna waásimo ímbo mérepata kométa saagaanó súwasa ³² nompín-táómpimba íyátesa waási ímbo mérepataawe sésa kuwasá ³³ sáwífa'-waasi tuwánésa embí miwín-owe sésa naaó'-naokembo marapá'á tóso uwasá Ísu-iyai nompín-táómpimbo kumbá ³⁴ marapá'á kuména misáwífá'-wáási tuwánéna arumbá uwátinkena sipisipi-poimo miwímó káráiyion-kwaasi ímba mérowasa keyáá aantemba mérontafena Ísu arumbá uwátinkena ayáátáá'-ai wésima-timuwasa ³⁵ fenómpinka'a wení kísau-waasi wempá'á tésa sésa ímbo sáwífa'-waasi méraapa'an-ifo fenáíndara ³⁶ ti'márénasa ewaa'-náópimpa'a wénesa tómbá méyámbaráaro suwaná ³⁷ Ísu simátimena séna kemá tómbá tíméro súwasa sáwífa'-ontankakemba 200 kinaaraken-tomba méyámba'maisa tímúsina. Óntamba ímba wéraiye suwaná ³⁸ nóraumai-tona makáawai koawánaaro súwasa koawáné tésa sésa kári-tomba séfataase-tonkwara kae'-mófáá'wárá'á wéraiye suwaná ³⁹ Ísu wení kísau-waasisafena séna unkwima'mái mara'á méraaro súwasa ⁴⁰ moóráfa'a 50 waasi máúwasa moóráfa'a 100 waasi máúwasa miyáumai-waasi túwaandu urówana ⁴¹ Ísu séfataase-tonkwara kae'-mófáá'wárá'á maisoréna wíyómpa'a kararéna Maníkón-táféna súwiyo simásuwena mintómbá tafántafan-úmai wení kísau-waasi tímúwasa misáwífá'-wáási tímúwasa mófáá'a tafántafan-úmai tímúwasa misáwífá'-wáási tímúwasa ⁴²⁻⁴⁴ seyaafá'nánká nowaná tímú'a fówasa sáwífa'a 5,000 waasi nowaná tímú'a fówasa wení kísau-waasi mintón-ayai sísamaifakemba kae'á kumbaimái-unampimba fáítuwana ówitaraiye.

Ísu non-afófora'o kuráin-ai.

Mátíyu 14:22-33, Yóni 6:16-21

⁴⁵ Fáítuwana ówitowana minkákémbá Ísu wení kísau-waasi ti'maréna séna aifa'á nompín-táómpimba íyáte'a menáipá'-náópa'a Pétésáitafa koró. Misáwífá'-wáási ti'maré sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna ⁴⁶ misáwífá'-wáási ti'marówana miwítí naaó'-nao'a kuwaná Maníkómpá'ó inaimó síndasafena omápa'a imérowana ⁴⁷ nó'waamba túnkúwana Ísu weyáá marapá'á mérowasa wení kísau-waasi nompín-táómpimba non-afufumpá mérowana maramá nénka'a wérowana ⁴⁸ Ísu awánómba óraa-fiyunda to'maé téna mintáómba tata'óto'-

marowasa nombó tuwíntámae kun-táámbá nonkó maimaúwasa ímbo kumbá si-yarónka'a Ísu non-afófora'a maréna wení kísau-waasimo méronka'a táyáákaguwasa⁴⁹⁻⁵⁰ awánésa táátafesa ésa tinekembá tata'á uwasá sésa waántágo wéniye suwaná Ísu minúwóiyáán-úmai séna táá'a ifó aáno'a méraaro. Kemá úne séna⁵¹ nompín-táómpimba iyátena wewará'á imérowana óraa-fiyundago mafaúwasa áfááraumai táátafesa uráawe.⁵² Kári-tombo sáwífa'-waasimo tafámbai timúwasamo nowíní áwáu ímba mindásafesa imáyáa unkákémbá táátafesa uráawe.

Ísu Kénésárétifa'a tí'o ún-kwaasimo asófatinkarain-aii.

Mátíyu 14:34-36

⁵³Táátafesa áfááraumai ésa waaúnkóní menáípa'á Kénésáréti-marafa'o kumbá nonáwáífa'a nompín-táómba ándá kárá'umaresa⁵⁴ marapátá kúmúwasa mimpápákén-kwáási Ísumba awíyésa Ísun-íye sésa⁵⁵ naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aii isésa tí'o ún-kwaasi taarerá'á taawiya'maé tóso uwaná⁵⁶ Ísu kári'-nao'e óraa'-nao'e wénuwasa tí'o úwai tí'mai marupá'á marésa sésa ení unáánkwátói áráíya'a ta'ótoraiana tí'a étinkainkwae suwasá ta'ótórówana tí'a étinkariye.

Tíwá'náti áamáambo siyáan-aii.

Mátíyu 15:1-9

7 Ámáán-kawaa-waasiye áamáambo sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo méropa'a tésa² tuwánomba Ísuni kísau-waasi tuwímbai tiyáámba ímba non-kwisuwésa tómbá nowasá³ Yúndaa-waasi áamáán-kawaa-waasiye úwoi-waasiye tíwá'náti áamáambo arááiwaúntafesa tiyáámba non-kwisukésa tómbá nésa⁴ maaketifákémbá naaópa'a iyésa tiyáámba non-kwisukésa tómbá nésa tíwá'náti áamámba fí'o-fi'on-amaamba arááiwaesa táúfa'e nonánáwé anaféúné non-kwiyaáwe.⁵ Ámáán-kawaa-waasiye áamáambo sun-kwáásíyé Ísumpa'a túwaandu ésa sésa ení kísau-waasi nóra sésawa kentáá síwá'náti áamámba ímba arááiwaesawa tiyáámba ímbo non-kwíyómba tómbá wénaao suwaná⁶ Ísu séna kaumbo-kae'-ááiwará'-wáásín-owe. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya kembiwísáféna érai'-aii agaimaréna séna Maníkó séna

maawí kesúwí'a tóikaken-aantemba sésa ken-ímáyáá ímba tirumpimbá wéraiye.

⁷Waásiti áamámba símai paapé ombánifo Maníkóní áamámban-íye karo'ó sembá miyaráán-úmai ken-ímáyáá karo'-ímáyáá mósá wémaraawe

Maníkómó siyáimba aúfáifimba agaimakáíye.⁸ Maníkóní áamámba tuwé'a tíwá'náti áamámba wétoraawe.⁹ Maníkón-aii túwáántafe'a miwán-ánóndáá kentááísafe'a aamoí wéowe.¹⁰ Naaófá'á Mósese séna kentinófoi-tuwi'a óraa'an-oro. Énifo tinófoimo sáwíkaambo simátinkaindawimba tufuwíyana puwíníye Mósese siyáifo¹¹ kembiwímó siyáamba tinófoisafesa simátimesa sésa moórá-tantaa'a Maníkóndén-ifo ímba kanaa'á timénaumne siyésa¹² tinófoi ímba wétuwa'nai-owe. Miyámó ontáfé'a kanaán-íye wésewe.¹³ Miyá-sáwí'ó ontáfé'a Maníkón-aii tuwé'a kentíwá'náti áamámba wéaraaiwae'a kentáái wésimatimewe. Miyaráámbá wéowe Ísu siyáíye.

Waásimo sáwí'o uwátínkáín-tantaakon-aai.

Máttyu 15:10-20

¹⁴ Ísu mináái simátimena waásisafena teró súwasa wempá'á tuwaná séna simátíménda isé'a kawé'án-oro. ¹⁵ Máápaken-tantaa'o naawí ímba waási sáwí'a wéuwatinkaifo tirumpinkén-ááígó aantemba waási sáwí'a wéuwatinkaiye. ¹⁶ Ísáán-kwaasi ísámai kawé'án-oro Ísu siyáíye.

¹⁷ Ísu simásuvena minkwáásísómbá tiyuwéna naaúmpa'a imérowasa wení kísau-waasi sésa minááígóní áwáusa simásimiyo suwaná ¹⁸ Ísu séna kenkwárá'á ímba táako péé wésisa'a ísáámbanifo ímba ísámai kawé'á uráawe. Máápaken-tantaa'o naawí waási ímba sáwí'a wéuwatinkaiye. ¹⁹ Mindá ímba imáyáa kuwérainifo tindáámpá'á kúwátúsúwinifo ²⁰ aaimó wéseмба tirumpinkén-ímáyááígó éna mindá waási sáwí'a wéuwatinkaiye. ²¹ Tirumpin-ímáyááfinkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasa puwíyasamo ésa aare-úméné waai-úméné ésa seyaafá-tántáá'á umémbá ésa ²² túraniyamba ésa miyá-miya-sawí'a ésa karo'-áái sésa aoisaambá wimaé nésa kawé-kísáúmó máéntafesa tirunkó símai sáwí'a wéuwatinkesa tuwesarai-í'a ésa uwó-ímáyáá ésa ²³ miyá-sáwí'ó ombá tirumpinkén-ímáyááígó waási sáwí'a wéuwatinkaifo tiyáámbo ímbo non-kwíyómbó tómbó wénaamba miwá waási ímba sáwí'a wéuwatinkaiye Ísu siyáíye. Énifo Ísu wemó siyáimba seyaafá-tómbá kawé'-úmai wénaawe siyáíye.

Kénaani-marafaken-ininkon-aai.

Máttyu 15:21-28

²⁴ Ísu mináái simátimena wení kísau-waasisé'a mifá'á tuwéna Táyaa-naopa'e Sáíndóni-naopa'e mináémpá'ó kúmba moóra-naumpa'a iména séna kemó tamaúnda ímba simátíméro súwasa éniyo tuwímbai-waasi tamaún-aai ísówana ²⁵ moóra-ininkon-ayáámúnko arumpimbá sáwí-amutamba mérowana minínínkó Ísumo tamaún-aai iséna minúwóiyáán-úmai wempá'á iyéna mara'á kífaena ²⁶ wemá ímba Yúndaa-inimba póna Síriyaa-marafa'a Fínísiyaa-naopaken-ininko Ísumpa'a iyéna mara'á kífaena óraaka séna kesiyáámúnkon-arumpinkemba sáwí-amutamba maiyauwaaó súwana ²⁷ Ísu simáména séna aifa'á iyámpói tómbá timénaumne. Iyámpóiti tómbá maimái iyámbá timúnafo miyáumai Ísareri-waasimo túwa'nai úndantemba emá fí'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'nai únafo sune súwana ²⁸ minínínkó séna óraako érai'a sémpo iyámpóiti tón-ayai iyánkó tamandáíniye. Miyáumai fí'onkaa-ininkon-iye sinaná kanaán-ína súwa'nai ínono súwana ²⁹ Ísu séna kawé'-ááímó séndasafe'a enayáámúnkon-arumpinkemba sáwí-amutamba maiyauwáúmpe ení naaópa'a waaó súwana ³⁰ wení naaópa'a wénamo koawánómba sáwí-amutamba kóúrowana ayáámúnko kawé'-úmai taarerá'á méraiye.

Ísu sáwífa'nanka'o asófatarain-aai.

³¹ Ísu Táyaa-naopa'-aempakemba Sáíndóni-naopa'-aempa'a táyáákéna Tékáporisi-aempa'a táyáákéna Káriri-nonkwaaumpa'o kúmba ³² tuwímbai uwó-wáásígómbá áí'mae tésa sésa enayáántamba ta'óto'mai asófankao suwaná ³³ waásifinkemba áí'mai weyááfa'a ankéna ayáánaufitamba áápimba wimaréna awiyáái wi'maréna anááfiya'a ta'ótorena ³⁴ wíyómpa'a awánéna sirumbá iyé séna wenááfinkemba séna epaata mináái waé'mai séna áá'o káúnkaimba intísuwaumne

súwana ³⁵ ááko kawe'á úwana anááffigo fetóí úwana aai kawe'-úmai súwana ³⁶ Ísu óraaka séna ímba simátíméro súwasa ímbo ísónkakemba simátímapa'a kuwasá ³⁷ ísówana áfááraumai táá'a úwasa sésa seyaafá-tántáá'á kawe'á úmai wéiyena táá'o káúnkain-kwaasi kawe'á wéuwatinkena aaimó ímbo kawe'-úmaimo sen-kwáási kawe'á wéuwatinkaiye siyáawe.

Ísu aneka'á tómbó tímakain-aai.

Mátíyu 15:32-39

8 Moórá-kanaa sáwífa'-waasi túwaandu uwaná miwítí tómbá tai'ówana Ísu wení kísau-waasi táántowasa tuwaná ² séna kaumbo-kánáá kesé'a taméraawana tómbó maimaé tiyáamba tai'áisa'a sirumbá uwátinkaumne. ³ Ti'maráanasa kentí naaó'-nao'a kónááfo némpaken-kwaasi aampa'ó wíyamba tááimo táínka'a pósa púwófainifo súwasa ⁴ wení kísau-waasi sésa máásai-marafa'an-ifo nááfakentaawa tómbá maimáisaawa tíménaumno suwaná ⁵ tísai ena séna nóraumai-tona makáao súwasa afakaeté-tomba makáawe suwaná ⁶ minkwáásísóntáféna séna mara'-méraaro séna afakaeté-tomba maisoréna Maníkóntáféna súwiyo séna tómbá tafántafan-úmai wení kísau-waasi tímúwasa minkwáásísómbá tímúwana ⁷ sesimáí-mofaa'a wérowana Ísu maisoréna Maníkóntáféna súwiyo séna wení kísau-waasi tímúwasa minkwáásísómbá tímúwasa ⁸⁻⁹ nowaná tímú'a fówasa sáwífa'-waasi 4,000 waasi nowaná tímú'a fówasa wení kísau-waasi mintón-ayaimo túwómba afakaeté-unampimba fáitumai ówitowana ¹⁰ Ísu misáwífá'-wáási ti'maréna wení kísau-waasise'a nompín-táómpimba íyátesa Tárímánúta-aempa'a kuráawe.

Ímbo awánáúnda-kisau mauwómó siyáan-aai.

Mátíyu 16:1-4, Rúku 12:54-56

¹¹ Mifá'á Ísu mérowasa ámáán-kawaa-waasi sáwí-aaimo sínda isánae sésa Ísumpa'a tésa sésa éraira Maníkómpákéná kunkáanai ímbo awánáúnda-kisau máínata awánaano suwaná ¹² Ísun-arunko umbaí wétopakemba séna káfé'o méraan-kwaasi nóra séra ímbo awánáúnda-kisau máínata awánaano wéseo. Érai'a simátíme sune. Káfé'o méraan-kwaasi ímba aráátimenaumne séna ¹³ ifátiyuwena nompín-táómpimba íyátena nonkwaaúnkóní menáípá'á kuráiyé.

Ímba kaumbo-kae'-ááiwará'-wáási orómó siyáin-aai.

Mátíyu 16:5-12

¹⁴ Ísu wení kísau-waasise'a nonkwaaúnkóní menáípá'ó kumbá wení waasi péréti-tomba ímbo máúmba tuwinkésa kuwaná kimbora-tomba nompín-táómpimba wérowana ¹⁵ Ísu ámáán-kawaa-waasiye Érotiye kaumbo-kae'-ááiwará'-wáási owé-ímáyáá éna wení kísau-waasi simátimena séna intóráin-tantaa'a kári-tantaa'a moórá-tonkon-awi'a péréti mimpímbá márááwanamo intoréna óraa'o intembá ámáán-kawaa-waasiye Érotiye miwí tááisafe'a kentúra'a káráwiyo súwasa ¹⁶ keáímbá sésa nóra sénawa miyá wésiyo. Péréti-tomba ímba makáunanasa miyá wésiye suwaná ¹⁷ Ísu keáímbó wésun-aai iséna nóra séra tómbá ímba wéraiye-aai wéseo. Kanaa'á tómbá tíménaumpo ááémo uráundawini áwáuma ímba tááko péé wésiye. Kentí imáyáagowe kentirunkówé faráátaraisa'a wéowe. ¹⁸ Túrama wéraitbanifo ímba awánamai kawe'á wéowe. Táá'a wéraitbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe. ¹⁹ Séfataase-tombo tafántafan-úmaimo sáwífa'a 5,000 waasi tíméwá-

nasamo naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina fáituraao séna tísai úwasa sísamaifakemba kae'á kumbaimái-unampinta ówitaraumne suwaná ²⁰ afakaeté-tombo tafántafan-úmaimo sáwífa'a 4,000 waasi timéwánasamo naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina fáituraao séna tísai úwasa afakaeté-unampinta ówitaraumne suwaná ²¹ Ísu séna nóra sénawa ímba tááko péé sisa'á ísaraao Ísu siyáiyé.

Ísu aúrambo kaffikówimba kawe'ó uwánkarain-aai.

²² Ísu simátimena wení kísau-waasise'a Pétésáíta-naopa'o kumbá tuwímbai aúrambo kaffikówimba áí'maesa Ísumpa'a tésa sésa ta'óto'mai asófankao suwaná ²³ Ísu ayáán-to'maena mindáókoni ayáífa'á wéna aúrampimba awiyáái wi'ankéna aúranka'a ta'ótorena séna éra awánááno súwana ²⁴ awánéna séna wéawanaumne. Taaiyaán-kwáásí marapá'á wénowa'a awánáúmne súwana ²⁵ aneka'á Ísu aúranka'a ta'ótorena kawe'á uwánkowana aúramba kararéna kawe'-úmai awánówana ²⁶ Ísu séna mindáópa'a kónafo ení naaópa'a tauweré waaó siyáiyé.

Pítaa Ísuni áwáumo siyáin-aai.

Mátíyu 16:13-20, Rúku 9:18-21

²⁷ Ísu simáména wení kísau-waasise'a Sísaáríya Fírípái-nao'-aempa'o kúmba aampa'a wéwena wení waási tísai ena séna kentáfésa seyaafá'nánká nóran-kwaasin-iyewa wéseo súwasa ²⁸ miwí tuwímbai sésa emá Yóni nombó maitinkáándawi óne sewasá tuwímbai sésa naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaandawin-awi'a Íráiyaa óne sewasá tuwímbai sésa naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaawifinkemba moóráwigo óne wésewe suwaná ²⁹ Ísu séna kembiwí kentáfé'a nóran-kwaasiyewa wéseo súwana Sáímoni Pítaa séna Maníkó íyáfasinankarawai Yúndaa-waasisa wéamu'maraundawisa óne súwana ³⁰ mináái ímba simátíméro Ísu óraaka siyáiyé.

Ísu puké'a íyáfasinanaumnemo siyáin-aai.

Mátíyu 16:21-28, Rúku 9:22-27

³¹ Ísu wemó puwínda-aai ómbarena wení kísau-waasi simátiména séna sí'o índai'a uwásinkesa Yúndaa-oraa'-waasiye óraa'-amaan-kísau-waasiye ámaámbo senkwáásíyé tínaeni'a uwásinkesa sínkamiya'o púwóndanifo kaumbo-kánáá tai'áína'a púwóndafinkemba íyáfasinanaumne séna ³² miyáumai afora'á simátimuwana Pítaa Ísumba áí'maena weyááfa'a máankenana séna miyán-áái sénafo súwana ³³ Ísu waaréna wení kísau-waasi tuwánéna Pítaantafena óraaka séna waántáwanko siyuwé kóuwo. Waásiti imáyáafinkemba wésempo ímba Maníkóní imáyáafinkemba wésene Ísu siyáiyé.

³⁴ Ísu mináái simáména waásisone wení kísau-waasiye táánténa séna kembó sirááiwaenae síyawí tirááiimo táínda-tantaa'a ímba ta'ótóráaro. Kemá púwónda-aaraa-taimo súwaata'mae kondantembá kembó sirááiwaiyawí umbai-tántáá'á timíyasa minúmbái-tántáá'á úwoi maimaésa sirááiwaenaawe. ³⁵ Tirááiimo táíndai'o ésa ímba kawe'-úmai méranaafo kentáfésa ísámai Maníkóní ásé-aisafesa ísámai tirááiimo táínda-tantaa'o tuwésa puwésa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe. ³⁶ Mararáké-séyááfá-tántáá'ó maésamo puwíyambo éna mintántáá'ó ímba túwa'nai íníye. ³⁷ Puwíyamba marapá'ó makáan-tantaatamba ímba méyámbátuwesa aneka'á ayáátááka méranaawe. ³⁸ Káfé'a Maníkóntáfésa ímba imáyáa ésa méraanka'a kenkwára kesááiwara'o tigaemó uwásínkáamba pó'a ánaaemba kemó marapá'ó

kúmóna miwí sigae uwátinkanaumne. Kemá waási úranko ánaaembo kesifoni sáwara wiyómpakembo Maníkóni kísau-waasiti sáwara'o marapá'ó kúmóna miwí sigae uwátinkanaumne.

9 Érai'a simátíme súne. Tuwímbai maanká'ó méraan-kwaasi ímba aifa'á puwé'a Maníkó wení fasi'aéntámbó wégawaanimba awáné'a ánaaemba puwónááwe Ísu siyáíye.

Ísu fí'on-kuwawaa'o faúkáin-aii.

Mátíyu 17:1-13, Rúku 9:28-36

²Ísu mináái simátimena afa'móráe-no'waamba waéna Pítaane Yémísine Yónine tí'maena óraa'-omapa'o iyúmba miwí aantemba imésa miwí túranka Ísu fí'oran-auma faufúwana ³wení unáánkwátóiyakemba sán-kena aafáúmó íyáúsenamo intembá úwasa ⁴awánomba kae'-wáásíyái wiyómpakemba paápé ésarai mindárai-tuwi'a Íráiyaae Mósesee'a Yúndaa-waasi tíwá'nárai Ísuwe'a aai wésuyana ⁵Pítaa Ísuntafena séna óraakoo maanká'ó méraundasá kawe'á ímba póta wááu-namba kaumbosáámó ondasá moórá endé éta moórá Mósesende éta moórá Íráiyaande miyáumaisa onó súwana ⁶áfááraumai táá'a úwana nóin-aaiya

sínenawa íyómpo miyán-áái Pítaa siyáíye.

⁷Miyá wésunka'a ainánkó kuména káátaguwana mináínámpínkémbá aai'gó aantemba séna miwá kesáánimba isa'á wen-ímáyáá wéune. Wenáái ísáaro súwasa ⁸wení kísau-waasiyau awánomba mindárai wiyómpa'a íyúyana Ísu aantemba méraiye.

⁹Úwasa omápakembo kúmúmba Ísu óraaka simátimena séna awánaemba ímba simátíméro. Kemá waási úranko púwóndafinkembo íyáfasinandara'a maami awíyaamba kanaará'á simátíma'mae íyóro súwasa ¹⁰isésa ímba simátimesa mináái úwoi faráátesa keáímbá sésa púwóndafinkemba íyáfasinanaumne simbá nóran-aaiya'iyo siyááwe.

¹¹Simásuwesa Ísumba áisai esa sésa amáámbo sen-kwáásí sésa Íráiyaa aifa'á paápé ínana Maníkó íyáfasinankaraiwai Yúndaa-waasisa amu'makáúndawisa ánaaemba paápé ínáyemo sembá nóra sésawa mináái wéseo suwaná ¹²Ísu séna aifa'á Íráiyaa paápé éna to'mayaa íníye-aai érai'-aain-íye. Moórá-aai waási úranko kumpaápé uráiwaintafena agaimaréna séna wembá áí'o índa-i'a uwánkesa tí-naeni'a uwánkanaawe agaimaréna siyáíye. ¹³Simátíme'a súne. Íráiyaa é'a tiyáíye. Agaimakóntemba úmai wembá sáwí'a uwánkanae sésa sáwí'a uwánkaraawe. Miyán-áái wentáfésa agaimakóntemba kemá waási úrankontafesa agaimakáawe Ísu siyáíye.

Ísu sáwí-amutamba maiyáúkain-aii.

Mátíyu 17:14-21, Rúku 9:37-43

¹⁴Ísu simátimena omápakembo kúmúmba wení kísau-waasifa'a kúmúwasa sáwífa'-waasi túwaandu ésa amáámbo sun-kwáásíyé Ísuni kísau-waasiye iyafákén-áái sésa ¹⁵Ísu túntafesa ifátuwesa aaweyáá uwánkówana ¹⁶Ísu séna nóintafera iyafákén-áái wéseo séna tísai úwana ¹⁷miwífínkémbá moóráwigo séna óraakoo kesáánimba áí'mae túne. Wenarumpimbá sáwí-amutamba méraisana ímba aai wé-sisana ¹⁸misáwí-ámútánkó ta'óto'mai fame'naame'-isaná tanaambá fágufagu wéena áwááyaamba umpufuwéna aigaregó nonkáánéna aiyayaamba ku'wisana miyá úmae wéiyisa'a ení kísau-waasisafe sé'a sáwí-amutamba arumpinkémbá maiyaúwáaro

súnasa ímba kanaa'á maiyáúkaawe súwana ¹⁹ Ísu séna kentáfé'a ímba imáyáa owaná póna sirumbá umbaí wétaifo nóraumai-kanaarara kesé'a méranaumno simá-suwena séna énifo enáánimba áí'mae tiyó súwasa ²⁰ áí'maesa tuwaná misáwí-ámútánkó Ísumba awánéna miniyámpói famé'auwowana tanaambá féna wárere'-úwana aigaregó nonkáánúwana ²¹ Ísu afowántáféna séna nóin-kanaawa ánkariyo súwana umaranká'á ánkariye. ²² Tufuwíndasafena póna sáwífa'-i'a famé'mai iyafiné nompínémó túwááraantamba wéiye. Emó kanaamó e aruntá uwásinkesa súwa'nai uwo súwana ²³ Ísu séna nóra séwa emó kanaamó e súwa'nai uwo wéseno. Maníkómpá timankúnkúmbo íyawimo ésa seyaafá-tántáá'á kanaa'á ónááwe súwana ²⁴ miniyámpóígón-afowá minúwóiyáán-úmai óraaka séna kemá Maníkómpá'á simankúnkúmbo úmpo kemá Maníkómpá'á ímba fasi'aráumpo súwa'nai uwo súwana ²⁵ Ísu awánómbo sáwífa'-waasi sisipáá uwaná sáwí-amutankontafena séna uwó-sáwí-ámútánkóo auwé kóuwo. Ímbo kouwérénda éka'a kóuwo súwana ²⁶ wáá'a téna miniyámpói famé'auwowana tanaambá fówana arumpinkémbá kóúwana miniyámpói púwóraantan-éna mérowasa tuwímbai sésa é'a púwíye suwaná ²⁷ Ísu ayáánkwaná to'mái iyáfasinakowana koku'á méraiye.

²⁸ Koku'á mérowana Ísu naaúmpa'a imérowasa Ísu weyáámo méronka'a wení kísau-waasi imésa sésa nóra sétaawa misáwí-ámútámbá ímba kanaatá maiyáúkaumno suwaná ²⁹ séna inaigó aantemba miyáumai miyá-sáwí-ámútámbá maiyauwáínífo fí'on-tantaako ímba kanaa'á maiyauwáíníye Ísu siyáíye.

Ísu puwínda-aaimo siyáin-aai.

Mátíyu 17:22-23, Rúku 9:43-45

³⁰⁻³¹ Ísu simátimena tuwéna Káíriri-aempa'-aampa'a wéwena sáwífa'-waasi túwaandu ofó séna kesí kísau-waasi aantemba aái simátimena séna aampa'á wéwena séna kembá waási úrankomba fí'on-kwaasi timíyasa sínkamiya puwé'a kaumbo-kánáá maisuwé'a iyáfasinanaumne súwasa ³² wemó sún-aaigoni áwáuma ímba isésa áísai ónae sésamo umbá táá'a úwasa ímba áísai uráawe.

Nááwa iyáákaiyomo siyáan-aai.

Mátíyu 18:1-5, Rúku 9:46-48

³³ Ímba áísai esa Kápaneamu-naopa'o kumbá naaúmpa'a imáúwana Ísu tísai ena séna aampa'-wéte'a nóin-aaiya siyáao súwasa ³⁴ aampa'-wéwesa sésa kentááfinkémbá nááwa iyáákaiyo sésa keáímbá símae wéwesa pósa ímba aái suwaná ³⁵ Ísu mara'-maéna wení waási sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasisafena séna isáaro. Iyáákanaemo síyawí tínaeni'a ésa seyaafá'-wáásítí wayó'á máéro simá-suwena ³⁶ moórá-iyampói áí'mai afufumpimbá isáúwankena taparéna simátimena séna ³⁷ kentáfésa imáyáa wéesa iyámpóimo túwa'nai onten-úmai wésuwa'nai-owe. Súwa'nai onten-úmai Maníkó si'mákaiwaimba wéawa'nai-owe Ísu siyáíye.

Kentí kísaugomba ímba sáwí'o on-aai.

Rúku 9:49-50

³⁸ Súwana Yóni Ísuntafena séna óraakoo moóráwigo wénena sáwí-amutantontafena séna Ísuni fasi'aémbó wéraintafe auwé kóuwo simátímapa'a wisasá misáwí-ámútámbá kóuraawe. Minkwáásígó ímba kentááfínkén-kwáásí ómpo ímba miyámó indá étuwaaosa siyáumne Yóni súwana ³⁹ Ísu séna ímba

tufinankaaro. Ímbo awánaan-kisaumo wémaewi úwoi kesúwí'a ímba sáwí'a uwásinkanaawe. ⁴⁰ Kentáásí kísaugomba ímba sáwí'o owí úwoi wésuwa'nai-owe. ⁴¹ Érai'a simátíme súne. Kembiwí tuwánésa sésa Ísu Káráisitini waási ombá pósa túwa'nai ónae sésa kári-tantaa'a nombó timíyawí Maníkó kawe'-méyámbá timíníye Ísu siyáíye.

Sáwí'o on-aii.

Mátíyu 18:6-9, Rúku 17:1-2

⁴² Ísu mináái simátimena séna iyámpóimo kesáaisafesa timankúnkúmbo ontenkáán-úmai tuwímbai timankúnkúmba wéowe. Tuwímbai tésa kesáaisafesa timankúnkúmbo owímá karo'-áái tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kóiyasa Maníkó karo'ó síyawí sáwí-meyamba óraa'a timínífo miwímó tinuwarampimbó óraa'-ontamba fári'wimaresa nonpímbó túwááwasamo kumpuwésaraa karo'-áái ímba simátíméwasa sáwí-ampa'a ímba kowisinó. Mindá kanaán-íye. ⁴³ Tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-tiyaamba kambísásúwáaro. Kae-tíyáámbó wéraina'o é'a ónkaifa'o iyamó kámakama'o wéipa'o wíyamba mindá sáwí'an-íye. Sáwí'o uráimbo maisuwé'o méraiyaamba mindá kawe'an-íye. ⁴⁴ (-) ⁴⁵ Tísamaigomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-tisamai kambísásúwáaro. Kae-tísamáímó wéraina'o é'a ónkaifa'o iyamó kámakama'o wéipa'o wíyamba mindá sáwí'an-íye. Sáwí'o uráimbo maisuwé'o méraiyaamba mindá kawe'an-íye. ⁴⁶ (-) ⁴⁷ Túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnafo sé'a moórá-turamba fitúwáaro. Kae-túrántámbó awáné'o é'a ónkaifa'o iyamó wégaipa'o wíyamba mindá sáwí'an-íye. Sáwí'o uráimbo maisuwé'o méraiyaamba Maníkó wení waásimo kawáánipa'o méraiyaamba mindá kawe'an-íye. ⁴⁸ Ónkaifa'a marinkómó éna waé'wae'a wéinana iyamó éna ímbo pisináimba kámakama'a wéíye Ísu siyáíye. ⁴⁹ Ísu simátimena séna uwímó tónká'ó to'marááwanamo kawe'ó intembá Maníkó waásiya'a iyamó kaintenkáán-úmai maráínasa kawe'-úmai méranaawe. ⁵⁰ Uwímá kawe-tántáá'an-ifo óraa'a tai'áísana ayáántamba wéraiifo ímba aneka'á uwímó káina'o é'a to'maránááwe. Uwígó ásémo intenkáámbá wée'a aáno úmai méranaawe Ísu siyáíye.

Aarakwá'ó tuwínáán-aaimo siyáin-aii.

Mátíyu 19:1-12, Rúku 16:18

10 Ísu minká'á tuwéna Yúndiyaa-aempa'a Yóndani-nonkoni menáipá'á komérowasa aneka'á sáwífa'-waasi túwaandu úwana sún-aii wésimatimuwasa ² ámáán-kawaa-waasi sésa sáwí-aaimo sínda isánae sésa Ísumpa'a tésa sésa moórá-waasigo awaainínkómbá kanaará auwáíníyo. Miyámó énamo éna ámáán-aii taraisíni ína taraisíníyo suwaná ³ séna naaófá'á Mósese nóra-amaana simátímakaiyo séna tísai úwasa ⁴ miwí séna Mósese maará siyáíye. Moóráwigo awaainínkómbó ai'mátuwaandawi aúfáífimba agaimaréna séna kesuwaainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amíno siyáíye suwaná ⁵ Ísu séna kentíwá'ná tirumbó makáamba pósa Maníkón-aii ímbo isóntafena mindásafena Mósese minámáámbá siyáimbanifo ⁶ Maníkó wíyóne marawémó úmaronka'a ímba miyá siyáífo Maníkó aarewára waaiwára'á úmakaiye. ⁷ Miyámó uráintafesa tinófoi tiyuwésa awaaijóe awaainínkóe'a takááísamai ⁸ mimbórá-túmá ma'mái méraawe. Mindásafesa

awaaikóe awaainínkóe'a ímba kae'-wáásíyáámbó ombá mimbóráí'a wéowe
⁹ Maníkó aare-waaí moórá-i'lo uwátinkaraintafesa ímba tuwínáaro Ísu siyáíye.

¹⁰ Ísu simátimena naaúmpa'a imésa wení kísau-waasi Ísumo sún-aaisafesa áisai uwaná ¹¹ séna moóráwigo awaainínkómbá ai'mátuwenamo fí'on-inimbo wémaimba umémbá wéíye. ¹² Moórá-ininko awaai'kómbá auwénamo fí'onkwambo wémaimba umémbá wéíye Ísu siyáíye.

Ísu iyámpóimo ayááfúmbo tátinkarain-aai.

Mátíyu 19:13-15, Rúku 18:15-17

¹³ Ísu simátimuwasa tuwímbai Ísu ta'ótorena ayááfúmbo tátinkainkwaé sésa iyám-pói tí'mae tuwasá wení kísau-waasi sésa tí'mae kóro suwaná ¹⁴ Ísu tuwánéna aaisambá tiyéna séna ímba kóro síyamba tiyuwáiyasa kempá'á iyámpói úwoi teró. Miniyámpói kempá'ó tentembá Maníkó wení waásimo kawáánimba miyaráán-úmai wégawaanimba iyámpói kempá'ó tíyan-amba ímba faitinkaaro. ¹⁵ Érai'a simá-time súne. Maníkóntáfésamo sésa iyámpóiyaa-úmai kenkátá wégawaanonemo síyanamo éna miwíyá'á kawáánínífo ímbo miyámó síyawimo éna ímba kawááníníye Ísu séna ¹⁶ miniyámpóisómbá taparéna tine'á ta'ótorena ayááfúmbo tátinkaraiye.

Óntawara'-waasigon-aai.

Mátíyu 19:16-30, Rúku 18:18-30

¹⁷ Ísu simátimena kúwana moóráwigo awaantanténa Ísu óraakon-íye séna takí-faena séna kawekó óne. Nóra úmaiya aúí'a úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónaumno súwana ¹⁸ Ísu séna kentáfé nóra séwa kawekó óne wésono. Mimbóráwígó Maníkó weyáá kawekón-íye. ¹⁹ Maníkóní amáámba é'a ísaraane. Minámáámbá aúfái-fimba agaimaréna séna waási ímba tínkamiyasa púwóro. Ímba aare-úmémbán-oro. Ímba umémbá máéro. Ímba karo'-áái simátínkáaro. Ímba karo'á sé'a fí'ow-iti moparáwímbá máéro. Kentínófoi-tuwi'a óraa'-i'an-oro siyáíye súwana ²⁰ miwá séna minámáámbá kemá iyámpóiyakemba ísare'a kawé'á úmae wéiyune súwana ²¹ Ísu awánéna aamoí éna séna kawé'á éma moórá-tantaa'a ímba kawé'á uráampo ení moparáwímbá fí'on-kwaasi wétime óntamba maiyé ímbo makéwi tuwín-timinana ení kawé'-mékómbá Maníkó wíyómpa'a ankáíníye. Tuwín-timemo e kembá sirááiwainone súwana ²² mináái iséna sáwífa'-moparawimbo makóntafena ai'á kaoréna óraa'-imayaa úwana arunkó sáwí'a úwana kuráíye.

²³ Kúwana Ísu waeréna wení kísau-waasisafena séna sáwífa'-ontamo makén-kwaasi Maníkó wení waásimo kawáánipa'o wíyamba umbái táíníye súwana ²⁴ wení kísau-waasi minááísáféna táá'a úwana séna kesí iyámpóisono. Ónta-imayaamo émayawi Maníkómó kawáánipa'o wíyamba umbái táíníye. ²⁵ Moórá-poigon-awi'a káámeri mimpóígó waigóní afaapimbá ímba kanaa'á kóferainíye. Káámeri-poigomo waigóní afaapimbó kóféráínkakaá sáwífa'-ontamo makáan-kwaasi Maníkómó kawáánipa'a kowisinó súwasa ²⁶ mináái iséna táátafesa ésa sésa umbái taifó nóran-kwaasiya Maníkómó kawáánipa'a méranaao suwaná ²⁷ Ísu tuwánéna séna waási mi-wítí kísausamba ímba méyámbarésa kónááfo Maníkó seyaafá-tántáá'á úwoi kanaa'á wéíye súwana ²⁸ Pítaa séna isaaó. Kentáásí seyaafá-tántáá'á tuwéta entá wéaraai-waumne súwana ²⁹ Ísu séna érai'a simátime súne. Kentáfésa imáyáa ésa Maníkóní ásé-aaimo kosimátimiyantafesa naaópa'a tuwésa tuwaaísáíye tífatone tímánaatone tinófoíye táánine tiyáámúne tiyuwésa miwítí maramó túwááwin-anonnda ³⁰ mara-

pá'ó méraanka'o túwáán-tantaa'a miyán-tántáá'á sáwífa'a maésa tuwaaisái-i'a ésa tímánaari'a ésa tinóisai-i'a ésa kentí iyámpói-i'a ésa naané marawémó maíyamba miwífimbá umbaimó tátinkaiyambo ésa ánaaen-kanaa aú'ía úmai wíyómpa'a maé'mae'a ónááwe. ³¹ Ánaaemba aifarááwífinkémbá tuwímbai tínaaeni'a íyasa tínaaenkewifinkemba tuwímbai aifarí'a ónááwe

Ísu siyáiyé.

Ísu wemó puwíndasafenamo siyáin-aai.

Mátíyu 20:17-19, Rúku 18:31-34

³² Ísu simásuwena Yérúsaremu-naopa'a kónae sésa aampa'á wéwesa Ísu aifa'á kúwasa wení kísau-waasi táátafesa uwasá tínaaembo kun-kwáásíwárá'á táátafesa uwaná Ísu wení waási sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi tí'maena moórá-aempa'a tínkarena wempá'ó tinda-tantaakontafena mósimatimena ³³ séna ísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanasá moóráwigo kembá waási úrankomba óraa'-amaan-kísau-waasiye áamáambo sen-kwáásíyé aráátiminasa kembó sínkamiyan-aai sí-maresa sí'mai fí'onkaa-waasi tímíyasa ³⁴ karaánáá'a sínkésa tuwíyáái wíwínkésa súwiyonku'-wénesa sínkamiya'a púwónasa utámaraiya'a kaumbo-kánaá maisuwé'a íyáfasinanaumne Ísu siyáiyé.

Yémísiye Yóniye'a Ísumbo áísai urááyan-aai.

Mátíyu 20:20-28

³⁵ Minkánáá Sépétin-ááninkorai Yémísiye Yóniye'a Ísumpa'a tésarai sésa óraakoo áísai oyantembá uwásinkaaó suyaná ³⁶ nóintafenawa wétinkaina uwátinkanaumno súwasarai ³⁷ Sésarai ení sámó kaim-bárúpá'ó imémo e kenkái íyáfasinke séfasefa'-arausampa'a sínkááó suyaná ³⁸ Ísu séna séyan-aaigni áwáu ímba ísaraaye. Sáwí-nombo anaféúmpínkémbó naandantén-úmai sí'o índá-i'o uwásinkaiyamba kerái kanaará kemó naanda-ánáfeumpinkemba náyááyo. Sí'o índá-i'o uwásinkaiyantemba kanaará kenkái miyá uwátinkanaao súwasarai ³⁹ Sésarai kerái kanaa'á pókai máéyauye suwaná Ísu séna érai'a séye. Kemó naanda-ánáfeumpinkemba náyááye. Sí'o índá-i'o uwásinkaiyantemba kenkái miyá uwátinkanaafo ⁴⁰ kesí séfasefa-sirausampa'a kemá ímba íyáfasintinkanaumpo Maníkó kae'nárai uwátínkaraimba póna íyáfasintinkainiye súwasa ⁴¹ Ísuni kísau-waasi siyáánkainarau mináái isésa Yémísinte Yóninte aaisambá tíyúwana ⁴² Ísu táántowasa tuwaná séna é'a ísaraawe. Marapá'-óráá'-wáásísómbá íyáákamai-fasi'aen-aai simáti-simati uwasá wenkóyááka-tayaaka uráawe. ⁴³ Óraa'-waasimo ontembá kembiwíwárá'á ímba miyán-oro. Kempínkémbó íyáákanaemo síyawí fí'owiti wayó'á ónááwe. ⁴⁴ Kempínkémbó aifarí'a ónaemo síyawí seyaafá'-wáásítí kísau túwa'nai oro. ⁴⁵ Kemá waási úranko ímba súwa'nai íwae'a kunkáumpo kemá waási túwa'nai ónae'a kunkáumne. Sáwí-imayaafinkembo faútínkáandasafe puwónaumne Ísu siyáiyé.

Ísu aúrambo kafíkówimba kawé'ó uwánkarain-aai.

Mátíyu 20:29-34, Rúku 18:35-43

⁴⁶ Ísuwe wení kísau-waasiye Yéríko-naopa'o kumbá sáwífa'-waasiwara'a mindáoopa tuwésa aampa'á kuwaná Tímíyasín-áánínkon-awi'a Páátímíyasi aúrambo kafíkówi óntamba inái símai maénae séna aanawáísára'a kumbéna wéinai súwasa ⁴⁷ tuwímbai sésa Ísu Násaretifakewi wétiye suwaná iséna óraaka

séna Ísuwo Téffitin-andafakewi ómpo arumbá uwásinkaaó súwasa ⁴⁸sáwífa'nanka aaisambá aéesa sésa aseraaó suwaná mináái ifátuwena aneka'á óraaka séna Ísuwo Téffitin-andafakewi ómpo arumbá uwásinkaaó súwana ⁴⁹Ísu aampa'ó wémomba wení ewaa'á koíyáfasinena séna áántaaro súwasa aúrambo kaffkówimba áántesa sésa enarunkó kawe'á íno. Wéaantaifo íyáfasinaao suwaná ⁵⁰atuwénamo méron-ampanta faúmarena íyáfasinena Ísuni ewaa'á túwana ⁵¹Ísu séna nóina embó arááiimo táinda-i'a uwánkanaumno súwana séna óraakoo súramba kawe'á uwásinkainkwae'a úne súwana ⁵²Ísu séna kentáfé kanaa'á súwa'nai índawin-íye sémpo kawe'á uwánkaumpo waaó súwana minúwóíyáámbá aúramba awánéna Ísun-ánaemba kuráíye.

Ísu Yérúsaremufa'o kuráin-aai.

Mátíyu 21:1-11, Rúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

11 Ísu wení kísau-waasise'o kumbá Yérúsaremu-nao'-ampa'o kumbá Órifi-omapa'-ewaa'-naokai moórá Pétéfasi-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwana minkáé'-náókoni ewaa'ó kumbá wení kísau-waasi kae'á máti'marena ²séna epín-dáópa'a kurékai moórá-poigon-awi'a tónki koawáneyambo waásimo ímbo ayáákainda-poi ánda fáutuwekai ái'mae tekaiyó. ³Moóráwigo tuwánénamo nóra óyaekaiya óyómo sínakai óraako ayáá'mae'a konasá ái'maesa kouweránááwe siyé simámékaiyo súwasarai ⁴kuyaná mimpóí ontará'á ánda anuwarampimbá fári'wimarowana mérowasa koawánésarai minándá kofaútúwóyana ⁵minká'ó méron-kwaasi sésa nóra sékaiya mimpóígóni ánda wéfautuwaayo suwasarái ⁶Ísumo sún-aai simátímúyasa kanaán-ifo miyá okaiyó suwasarái ⁷ái'maesarai Ísumpa'a tuyasá wení kísau-waasi paákákén-únánkwátói faú'mai mimpóígón-arósáaunka'a wandaái uwi'márówana Ísumba ayáá'mae wéguwasa ⁸sáwífa'-waasi mésa óraa'-waasin-íye sésa tuwímbai paákákén-únánkwátói faú'mai tuwímbai taaénama ankái-mai aampa'á uwi'ma'mae wéguwana minúnánkwátóiyae mintáénarafane támae wéguwasa ⁹aifa'ó tun-kwáásiyé Ísun-ánaembo

tun-kwáásiyé óraaka'-oraaka'a sésa Fasi'aénkó ai'maráísana kunkáiwaimba Maníkó kawe'á uwánkáíye. ¹⁰Kentáá síwá'ná Téffitimo kawáán-uráintemba miyaráámbá íníye. Wenáwí'a mósá maráúmne óraaka'-oraaka'a suwaná ¹¹Ísu Yérúsaremufa'o kúmba óraa'-amaan-daumpa'a iména seyaafá-tántáá'á awánéna fenómpinka'a wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi tí'maena Pétáni-naopa'a kuráíye.

Taaigón-aai.

Mátíyu 21:18-19

¹²Pétáni-naopa'a kowaiyómba aafáyáara'a mindáópa'a tuwésa aampa'ó kumbá Ísumba áái tówana ¹³moórá-taigon-awi'a fíkima wérowana mintáéramba nánae séna áwáufa'a wéna awánómba arambó iyái-kánáámó ímbo túmba ímba iyéna ána aantemba wérowana saafá uwáána ¹⁴mintáígóntáféna séna emá arambá ímba iyáínone. Aneka'á waási ení arambá ímba nánááwe súwasa wení kísau-waasi mináái ísaraawe.

Ísu óraa'-amaan-daumpa'o iyáin-aai.

Mátíyu 21:12-17, Rúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

¹⁵ Ísumo sún-aai isésa Yérúsaremu-naopa'o kumbá Ísu óraa'-amaan-daumpa'a iyéna áamáan-daumpa'o méyámbó wéun-kwaasi tuwánéna iti'mátuwéna áamáan-dankoni óntambo méyámbárón-kwaasiti taaremá tawísíuwéna Maníkóntáfésa imáyáa ésa mááufu'-numamo wéamun-dumamo méyámbárón-kwaasiti taaremá tawísíuwéna ¹⁶ simátiména séna aneká'á ímba áamáan-daumpa'a miyán-tántáá'á maimaé'a iyé-kunkte oro. ¹⁷ Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna kesí naantafésa sésa Maníkómpá'ó inaimó sen-dámbá isasá fí'o-fi'om-barafaken-kwaasi tésa inái wésewe agaimaréna siyáíye. Énifo umén-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siyáíye.

¹⁸ Ísu súwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye áamáambo sun-kwáásíyé Ísumbo tufuwíyan-aai wésesa sáwífa'-waasi Ísun-aaimo ísámae wéiyuntafesa táátafe ésa Ísumbo tufíyan-amba wésaafa-uwasa ¹⁹ fenómpinka'a Ísu wení kísau-waasise'a Yérúsaremu-naopa'a tuwésa kuráawe.

Taaigómó aáénkarain-aai.

Mátíyu 21:20-22

²⁰ Ísu wení kísau-waasise'a kowaiyómba íyáfasinesa aampa'ó kumbá fíki-taimo awánomba ánúka to'mái seyaafá'á móaenkaguwána ²¹ Pítaa Ísumo séwiyon-aai áaka'a maréna séna awánaao. Aaimó séwiyaanda-taima é'a aáénkaraiye súwana ²² Ísu séna Maníkómpá'á timankúnkúmba oro. ²³ Érai'a simátimé sune. Maanómátáfé sé'o iyé faiwí'wé nompá'á kumuwómó síyawi ímbo kae'-ímáyáá tokésamo súndantemba érai'a íníye síyanamo éna érai'a miyá íníye. ²⁴ Mindásafe'a Maníkómpá'á inái sé'a fí'o-fi'on-tantaatafa'e'á áísai e'o sembá érai'a Maníkó kanaa'á súwa'nai uwásínkáíye sembá kanaa'á wétuwa'nai-íye. ²⁵ Maníkómpá'á inaimó sembá sáwí'o uwátinkaiyamba anondáá sáwí'a ónaumne-imayaa ímbo íyamba ifátúwáaro. Miyámó íyanamo éna kentifo wíyómpakewi kembiwí sáwí'o ombá maitiyuwáíníye. ²⁶ Énifo sáwí'o uwátinkaiyamba úwoimo imáyáamo úmae wéíye'o ímbo ifátuwaiyanamo éna kentifo wíyómpakewi sáwí'o ombá ímba maitiyuwáíníye Ísu siyáíye.

Nááwawa ai'máráísawa tiyáanomo siyáan-aai.

Mátíyu 21:23-27, Rúku 20:1-8

²⁷ Ísu wení kísau-waasise'a aneká'á Yérúsaremu-naopa'o kumbá óraa'-amaan-daumpa'a wénuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-óraa'-waasiye áamáambo sun-kwáásíyé Ísumpa'a tésa ²⁸ sésa nááwawa ai'máráísawa tiyéwa nááwampinkena maiyéwa fasi'aén-kísáú wémaeno. Simásimiyo suwaná ²⁹ Ísu séna aifa'á moórá-aaimo tísai ona'ó anondáámo síya'o é'a sísai on-áái simátiménaumne. ³⁰ Ááéma Yóni nombó maitínkaraiwai Maníkówá simámakaisanawa nombá maitínkarai waásiya simámakaawanawa nombá maitínkaraiyo súwasa ³¹ miwí keáímbá sésa nórasaawa sénaumno. Maníkó simámakaisana nombá maitínkaraiye senanasáámó éna nóra séra Yónin-aaisafe'a ímba érai'e siyáao síníye. ³² Waási simámakaawana nombá maitínkaraiye senanasáámó ésa úwoi-waasisa sínkamonaawe. Úwoi-waasi sáwífa'-waasi Yónintafesa sésa Maníkón-aai simásímakaiwai uráíye wésemba pósa aaisantá

siyónááwe miyá keáímbá sésa ³³ Ísuntafesa sésa emó síasai ónda-aaisa ímba isáúmne suwaná Ísu séna ímbo simásimiya'a nááwampinkena maiyéra fasi'aén-kísáúmó wémaunda-aai ímba simátimenaumne Ísu siyáíye.

Ándá-aran-kisaura'o káráwiowowi-taai.

Mátíyu 21:33-46, Rúku 20:9-19

12 Ísu waé'mai-aai simátimena séna moóráwigo óntan-kusai úmakena ándá-aran-kisau úmarena ándá-arankoni táúfa'a úmarena ándá-arambo mapamínanamo anombó kumínda-taufa'a úmarena óntan-damba kísaura'o káráwiyiyan-damba úmarena ayáátáaka fí'om-barafa'a koménae séna maankísáúrá'ó káráwiyaw-imo é'a kesáfé'a tuwímbai-aramba wémae'a tuwímbai kembá siyúwáaro simátimena fí'om-barafa'a koméraisana ² arambó áfumo kain-kánáá tisaná aanáfó kesí ándá-aramba komáéro séna wení kísau-waasi ai'maráisana minkísáúrá'ó káráwiowifa'a tisasá ³ ta'óto'mai tufú'maresa ándá-aramba ímbo ámémba ai'má-tuwaawana kóisana ⁴ aanáfó moóráwigomba ai'maráisana tisasá minkísáúrá'ó káráwiowowi ta'óto'mai a'nómbá tufámbai sáwí'a uwánkááwana kóisana ⁵ aanáfó moóráwigomba ai'maráisana tisasá ta'óto'mai tufú'marááwana púwísana aanáfó moórá-mora ti'maráintemba tewasá tínkamba tinkamba wéowasa tuwímbai púwówasa tuwímbai tauwérááwana ⁶ aanáfó kímborama wenááninkomba póna wen-ímáyáámó wéuwaimba ayáátáaka'a imáyáa émena kesááninkon-aai isánááwe séna ai'maráisana ⁷ tisasá minkísáúrá'ó káráwiowowi awánésa keáímbá sésa aanáfón-ááninko wétifo tufúwónanasa puwéna maankísáú ímba maínata kesáá maénae sésa ⁸ ta'óto'mai tufúwówana púwísasa maimái aumépa'a métukaawe. ⁹ Ísu mináái simátimena séna minkísáú-áánáfó miyá íníye. Téna kísaura'o káráwiowowi tínkaminasa puwíyana fí'onkaa-waasi kesí kísaura'a káráwiworo síníye. ¹⁰ Maníkón-aai aúfái toráumai awánaraawe. Maarán-áái agaimaréna séna óntan-dambo on-kwáásí moórá-ontantafesa sáwí'a wéíye sésa maisukáawe. Ánaaemba minóntánkó áfonkaamba uráíye. ¹¹ Mindá Fasi'aénkó isatá awánéta séta

fí'oran-kawe'a uráíye síne

agaimaréna siyáíye Ísu súwasa ¹² Yúndaa-kawaa-waasi mináái isésa kentáásáféna siyé sésa ta'óto'mai tufuwónae sésamo umbá seyaafá'-wáásísáféna táá'a úwasa ifá-tuwesa kuráawe.

Taakisi-áásísáfésamo áisai uráan-aai.

Mátíyu 22:15-22, Rúku 20:20-26

¹³ Óraa'-amaan-kisau-waasi wésa Ísumba áisai íyana sáwí-aaimo sínasa aaiifimbó maiyankáiyantafesa ámáán-kawaa-waasifinkemba tuwímbaiye Éroti amááraaw-ifinkemba tuwímbaiye ti'márówasa ¹⁴ Ísumpa'a tésa sésa óraakoo érai'-waasi po waási táároi ímba inkaisé óraa'-waasiye úwoi-waasi táároi ímba inkaisé tirumbó faiyá'mai-aai ímbo sénda Maníkóní aambó arááfíwáén-aai arupíse úmai simátimendasa wéisaumne. Emá nóra séwa wéisaano. Kanaasááwá taakisi-óntámbá Rómukamanisa tíménaum íntaawa tíménaumno. Tíméndasa Yúndaa-waasisa kentáásí ámáána taraisónaum íntaawa taraisónaumno. ¹⁵ Tíménaum íntaawa tíménaumno suwaná Ísu miwítí imáyáa iséna kaumbo-kae'-ááiwára'-wáásín-owe séna kentáfé'a sáwí-aaimo síndawe sé'a wéísai-owe. Moórá-ontamba maimaé máaraasimero

súwasa ¹⁶ maimaé máaraanamuwana séna nááwan-óikaana uráinkara áwí'a wéraiyo súwasa miwí séna Rómu-kamani-kawaagon-óikaamba isaná áwí'a wéraiye suwaná ¹⁷ Ísu séna Rómu-kamani-kawaagonde wembá áméro. Maníkóndé Maníkómbá áméro súwasa mináái ísówana táá'a úwasa ímba aaí siyáawe.

Pukémpinkembo íyáfasinaiyan-aaí.

Mátíyu 22:23-33, Rúku 20:27-40

¹⁸ Suwasá Sátúsi-amaan-kawaa-waasi púwómpinkemba ímba íyáfasinanaawemo sun-kwáásí pósa Ísumpa'a tésa sésa ¹⁹ óraakoo naaófá'á Mósese séna moóráwigo aaré maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáiimba puwínana áfáko maimakéna awaaón-anonnda-ware'e séna iyámpói ma'ánkáiínye siyáíye. ²⁰ Moórá-aaí isaaó. Moórá-kanaa afakaeté-afarawainonda mésa tuwaaó aaré maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáiimba púwísana ²¹ wenánaenkenwi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáiimba púwísana wenánaenkenwi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáiimba púwísana miyá émesa ²² afakaeté-waasi putásaawana minínínkó ánaaemba pukáíye simámesa ²³ Ísumba áísai esa sésa miyámó ombá waási puwíyampinkembo íyáfasinaiyan-kanaa minínímbá afakaeté-waasi tuwaainímbá éna nááwa máíníyo suwaná ²⁴ Ísu séna Maníkón-aaí aúfáífimbo agaimakón-aaí ímba kawé'-úmai isé'a Maníkóní fasi'aembá ímba awáné'a pó'a miyáumai sáwísáwí-aaí wésewe. ²⁵ Pukémpinkembo íyáfasinesa wíyómpa'o imaiyan-kanaa aaré ímba maíyasa waaí ímba maíyamba ésa Maníkóní kísau-waasimo wíyómpa'o méraawimo ontembá minínínákwa'á miyáumai aaré ímba

maíyasa waaí ímba maíyamba ónááwe. ²⁶ Waási pukémpinkembo íyáfasinaiyamba Mósese minááísáféna agaimakáíye. Aúfáífimba agaimaréna séna káritaiya'a iyamó kaimbá ímba mintái káwisana mintáífínkémhá Maníkó Mósésentafena séna Maníkó úne. Enaíwá'ná Émbaramuwe Áísákiye Yékopuwe miwítí Maníkó úne siyáíye. Maníkó minááímó siyáimba minkáúmbó-wáásí é'a púwúwasa utaráambanifo ²⁷ mináái siyáimba pósa miwí úwoi méraawe. Énifo kentáái sáwísáwí-aaí siyáawe Ísu siyáíye.

Aifaráán-ámáánkón-aaí.

Mátíyu 22:34-40

²⁸ Súwana ámáámbo sún-kwaasigo ména seyaafá'-wáásímó sumbá iséna Ísuni íyáákamai-aaí iséna Ísumba áísai ena séna Maníkóní ámáámpinkemba nóranamaana aifaráámbán-iyó súwana ²⁹ Ísu séna aifaráán-ámáámbá sénaumne. Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna Ísareri-waasi ísáaro. Maníkó kentáásí Fasi'aénkó éna mimbórá-Fási'áénkón-íye.

³⁰ Maníkómpá'á

kentí Fasi'aénkómbá kentiruné kentí imáyáawe kentimané kentí fasi'aéné áméro agaimaréna siyáíye. ³¹ Miwán-ánaenken-amaamba sénaumpo ísáaro. Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna kesáfé-imáyáámó ontembá kentí waaí-imayaawara'a oro

agaimaréna siyáíye. Minkáé'-ámáánkó seyaafá'-ámáámbá íyáákaraiye Ísu simámuwana ³² minkwáásígó séna óraakoo érai'a sénda Maníkó weyáá Fasi'aénkón-ifo fí'o-fi'o-fasi'aemba ímba méraawe. ³³ Kesáámá Maníkómpátá kesiruné imáyáawe

kesí fasi'aénésá wempá'á tuwéta miyásá onó. Kesáfé-ímáyáámó úndantenta kesí waási-imayaawarata onó. Minkáé'-ámáánkó seyaafá'-ámáámbá íyáákaraiye. Tóné sipisípiye iyafímbá agaimái Maníkómbá amúndanifo mindáwara'a íyáákaraiye séna ³⁴ miwámó súmba kawé'-ímáyááfinkémbá súwana póna Ísu iséna séna Maníkómó kawáánimba wení ewaa'á méraane súwasa ísómba Ísun-aaisafesa táá'a úwasa ímba áísai uráawe.

Maníkómó íyáfasinankarawai Káráísitin-aai.

Mátíyu 22:41-46, Rúku 20:41-44

³⁵ Ímba áísai uwaná Ísu óraa'-amaan-daumpa'a iména simátimena séna ámáámbo sen-kwáásí sésa Káráísiti Téffitin-andafaken-kwaasin-iyé wésefo ³⁶ naaófá'á Maníkóní Ufaen-ámútánkó Téffitimba imáyáa amúwana Téffiti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iyé siyáimba imó agaimakón-aufaifimba Téffiti agaimaréna séna kesí Fasi'aénkóntáféna Maníkó séna kesiyáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'-ména'a ení namuro-wáásí íyáákaanasa miwí tai'ánááwe Maníkómó siyáin-aai Téffiti siyáiyé. ³⁷ Miyáumai Téffiti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-iyé siyáimbanifo nóraumaiya wemá Téffitin-andafaken-kwaasin-iyé Ísu súmba Káráísiti Téffitini Fasi'aénkó éna Téffitin-andafaken-kwaasigon-iyé. Úwoi-waasi seyaafá'á Ísun-aai isésa aamoí uráawe.

Ámáámbo sen-kwáásítí aambá arááíwáéfomo siyáin-aai.

Mátíyu 23:1-36, Rúku 11:37-54, Rúku 20:45-47

³⁸ Úwoi-waasi seyaafá'á Ísun-aai isésa aamoí wéuwana Ísu simátimena séna tuwímbaimo ámáámbo sen-kwáásítí aambá arááíwáéfo. Minkwáásí ayáátáá-kuferai wiyésa naaópa'a afufumpa'á wénowasa pósa waási tuwánésa sésa óraa'-waasin-owe wésewe. ³⁹ Minkwáásí ámáán-daumpa'o ombá óraa'-waasimo máén-aempa'a imésa tanómbo kaúfópa'o ombá kawé'-áémpá'á mésa kawé-tómbá wénaawe. ⁴⁰ Minkwáásí keto'-íníntí óntawara naankwará'á umémbá wémaesa waási suwánésa súwí'a mósá maráíwae sésa karo'-áái tafisímai inái wésewe. Miyámó on-ánóndáá óraa'-umbai maénaáwe Ísu siyáiyé.

Keto'-ínínkó Maníkómpá'á óntambo tukáin-aai.

Rúku 21:1-4

⁴¹ Simátimena Ísu óraa'-amaan-daumpa'a ména óntambo túwón-anafeunkoni ewaa'á ména tuwánómbo waásisomba tésa óntambo túwómbo sáwífa'-ontawara'-waasi sáwífa'-ontamba túwówana ⁴² moóra'-keto'-ininko ímba óntamo makón-ininko téna kári'-ontamba kae-tóyaráámbá tuwówana ⁴³ Ísu wení kísau-waasi táántena séna érai'a simátimé súné. Minkétó'-ínínkómó túwáin-ontanko seyaafá'-wáásímó túwáán-ontamba íyáákaiye. ⁴⁴ Miwí sáwífa'-ontafinkemba tuwímbai túwáafo wemá kári'-ontafinkemba mútú'a túwáimba póna ónta-iyaimba méniye Ísu siyáiyé.

Óraa'-amaan-dambo tawisínda-aaimo siyáin-aai.

Mátíyu 24:1-2, Rúku 21:5-6

13 Ísu mináái simátimuwasa óraa'-amaan-daumpakemba kárúwesa kúmúmba wení kísau-waasifinkemba moóráwigo óraa'-amaan-dantafena séna úwé awánaao. Maanóntán-dámbá kawé'a uráísana minóntámbá óraa'-ontamba wéraiye súwana ²Ísu séna maanóráá'-námbá awánaaro. Ánaaemba waási tésa mindámbá seyaafá'á tawísísuwesa seyaafá'-óntákwára'á tawísísuwanaawe Ísu siyáiyé.

Sáwí-kanaa tínyemo siyáin-aai.

Mátíyu 24:3-14, Rúku 21:7-19

³Ísu mináái simátimena Órifi-omapa'a iména óraa'-amaan-damba awánómbe Pítaawe Yémísiye Yóniye Énduruwe miyáumai-waasi Ísumo weyáá mérompa'a tésa áisai esa sésa ⁴emó sénda nóin-kanaawa paápé íníyo. Nóran-kwaamera ínataawa séta ampáánká'á Ísumo siyáimba miyá íníyesa sénaumno suwaná ⁵Ísu séna karo'-áái isé'a érai'e sefó káráwiyoro. ⁶Sáwífa'-waasi tésa kesúwí'a más-esa sésa Maníkómó íyáfasisinkarawai úne síyasa sáwífa'nanka minkáro'-ááisáfésa érai'e sénááwe. ⁷Tíyááwemo siyáan-aai némpakena'i ewaakéná'i isáyana ímba táá'a íno. Miyán-kánáámó tinda mindá ímba seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-waame'an-iyé. ⁸Fí'o-fi'on-aempa'-waasi tiyánááwe. Moórá-kawaa-waasimo ésa moórá-kawaa-waasi timáaraasafesa íyáfasine tíyáaro síyasamo ésa íyáfasinesa tiyánááwe. Fí'o-fi'om-barafa'a óraa'-marima táíníye. Fí'o-fi'om-barafa'a aawai táíníye. Miyán-tántáá'ó paápé ína'a sé'a seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-kanaa ímba tiyáifo iyámpóimo matinkánae owanamó óraa-ti'o intembá umbai-kánáámó tinda minkánáá paápé iye seró.

⁹Miyán-ááisáfé'a káráwiyoro. Kawáá-wáásí kembiwí tí'maesa óraa'-waasifa'a mótkesa aaiimbá maitinkésa ámáán-daumpa'a mótkamesa kentáfésamo fasi'á-maimo méraiyantafesa ta'óto'mai tí'maesa kámáni-óraa'-waasifa'e kawáá-wáásífá'é mótkesa aai simátinkaiya'a minóráá'-wáásí kesáái simátimenaawe. ¹⁰Aifa'á ásé-aai seyaafá'-márafákén-kwáásí simátímapa'a wéniyana ánaaemba seyaafá-tántáá'ó tai'áínda-kanaa tíníye. ¹¹Ta'óto'mai aaimó simátínkénka'a nóran-aaiya sénaumno-imayaa ímba óraa'a é'a ímba kentí imáyáafinken-aai sénááfo Maníkóní Ufaen-ámútánkó síyan-aai tááka tinkáina'a mináái sénááwe.

¹²Tuwímbai tífarawaawi tí'mai fí'owi timíyasa tínkamiyasa puwónááwe. Tifoísáimo ésa tíráamarimba tí'mai fí'owi timíyasa tínkamiyasa puwónááwe. Iyámpóisombo ésa tinófoi tí'mai fí'owi timíyasa tínkamiyasa puwónááwe. ¹³Kentáfé'ó fasi'ámaimo méraiyantafesa seyaafá'nánká tíyamba uwátinkanaawe. Ímbo ifátuwe-samo kentáfésa fasi'ámaimo méraiyaawi tai'áínda-kanaara'a Maníkó tí'mai kawepá'á métinkainiye.

Sáwí-kanaagon-aai.

Mátíyu 24:15-28, Rúku 21:20-24

¹⁴Ísu mináái simátimena séna ánaaemba sáwí'o íyan-tantaako uwófi'a íyambaruka'a paápé íníye Ísu siyáiyé. Kemá Mááka sune. Maanáúfáímó torausíyawi tááko péé sína'a isáaro sune. Ísu séna uwófi'o

í-márúk'á'á paápé ínasa awánáiyamba Yúndiyaa-marafa'o méraiyan-kwaasi omá-pata tuwaantantésa iyónááwe. ¹⁵ Ontará'ó méraiyan-kwaasi ímba naaúmpa'o iyiyamba óntama ifátuwesa úwoi tuwaantantésa iyónááwe. ¹⁶ Kísau'fa'o méraiyan-kwaasi ímba naaópa'o tíyamba unáánkwátói ifátuwesa úwoi tuwaantantésa iyónááwe. ¹⁷ Tímúka'-inine umaran-íyámpóíwárá'-íníné minkánáá sáwí'a ónááwe. ¹⁸ Tuwaantanté'o iyiyamba táwi'o índá-kanaa miyá únafo sé'a Maníkómpá'á inaí seró. ¹⁹ Minkánáámó tinda óraa'-umbai táíniye. Naaófá'á Maníkó maramó úmaronka'e káfé'wara'e miyán-úmbái-tántáá'á ímba tiyáiyé. Ánaaenkwar'a miyán-úmbái-tántáá'á ímba tíniye. ²⁰ Miyán-úmbái-tántáá'ó índá-kanaa Fasi'aénkó ampáásé úmakaiye. Miyán-úmbái-kánáámó ayáátááka'o íninkakaa seyaafá'-wáásí ímba úwoi túnamai méraawisino. Maníkó wemparí'o úmakain-kwaasisafena imáyáa éna miyán-úmbái-tántáá'á ampáásé uráiyé.

²¹ Ampáásémó ínasa tuwímbai simátimesa sésa Maníkómó iyáfasinankaraiwai mifá'-maafa'a méraiye síya'o é'a ímba isáaro. ²² Tuwímbai paápé ésa karo'á sésa Maníkómó iyáfasinankaraiwai úne síyasa tuwímbai karo'á sésa Maníkón-aaimo simátimundawi úne simátíma'maesa níyamba ímbo awánen-kisau maésa Maníkómó wemparí'o úmakain-kwaasi karo'á simátinkanae sésa miyán-óráá-kísáú maenááwe. ²³ Miwísáfé'a érai'-waasin-owe sefó sé'a ímbo paápé uráanka'a aifa'á simátimumpo káráwiyoro Ísu siyáiyé.

Ísumo marapá'ó kumínda-aai.

Mátíyu 24:29-35, Rúku 21:25-33

²⁴ Ísu mináái simátimena séna miyán-úmbái-tántáá'ó tinda-kanaa tai'áínana aafáúgó kumeu'á ínana wiyónko ímba sán-káínana ²⁵ o'á wiyómpakemba kuntínana wiyónko tora'náára'a ína'a ²⁶ kemá waási úranko óraa-fasi'aenkwar'a sáwara'a ainánká kúmóna'a suwánánááwe. ²⁷ Wiyómpaken-kisau-waasi tí'maráanasa Maníkómó wemparí'o úmakain-kwaasi seyaafá'-márafákémbá tí'maesa moórafimba túwaandu ónááwe Ísu siyáiyé.

²⁸ Ísu mináái simátimena séna moórá naan-táígón-áwí'a fíki-taigontafe'a imáyáa úmai isáaro. Asáómó agaínda awáné sé'a áú'o sínda-kanaa káríka'a tíniye sénááwe. ²⁹ Miyámó intembá kemó súnnda-tantaa'a ína'a awáné sé'a káríka'a kumíníye sénááwe. ³⁰ Érai'a simátime súnne. Káfé'o méraan-kwaasi tuwímbai ímbo pukáiyanka'a kemó súnnda-tantaa'a paápé íniye. ³¹ Wiyóne marawé tai'áínana kesáái ímbo tai'áínnda úwoi waé'wae'a íniye Ísu siyáiyé.

Kúmónnda-kanaa waási ímba ísaraawemo siyáin-aai.

Mátíyu 24:36-44, Rúku 17:26-30,34-36

³² Ísu mináái simátimena séna kúmónnda-kanaa aafáúmá waási ímba isááwasa wiyómpaken-kisau-waasiwara'a ímba isááwa'a kemá Maníkón-ááninko ímba isáúnana kesifo weyáá ísaraiye. ³³ Kemó kúmónnda-kanaa ímbo ísaraiyanka'a kumónnaumpo káráwiyoro. ³⁴ Miyámó intenkáán-úmai maarán-ááín-íye. Moórá-oraako némpa'a wááu koméranee séna wení kísau-waasisafena kísau máéro séna tí'má'mae wéwena ontará'ó kawáániwaintafena séna káráwiyuwo séna kóuraiye. ³⁵ Naankóní aanáfómó tinda-kanaa ímbo isáántemba kemó kúmónnda-kanaama ímba ísaraafo káráwiyoro. Siyatarórá'í wááwáiyai'í fenáíndarara'í nó'waana'í kumónnaumno minkánáá ímba ísaraafo ³⁶ kentáfé'a ímba imáyáamo wéiyanka'a kumúnafainifo

wéto'mayaan-e'a simu'maráaro. ³⁷ Kemó simátimunda seyaafá'-wáásísáfé'a sumpo káráwiye'a méraaro

Ísu siyáíye.

Ísumbo tufuwíyan-aaimo siyáan-aaí.

Mátíyu 26:1-5, Rúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

14 Ísu mináái simátimena naaófá'ó Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánómbá ímbo intóráín-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa aúnkáraamba úwasa kae-kánáá úwoi mésa óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé sésa nórau-maisaawa Ísumba aúp'á'á ta'óto'maisaawa tufuwónaumno. ² Seyaafá'-wáásí tíyáá-fainifo tanómbó kauffíyan-kanaarata ímbo tufuwónaumne siyáawe.

Ísumbo asaa-wiyúm-básawémbó a'ánkarain-aaí.

Mátíyu 26:6-13, Yóni 12:1-8

³ Suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwigon-awi'a Sáímonini naaúmpa'a áúmo námombo kón-kwaasigoni naaúmpa'a ména tómbá wénowana moórá-ininko iyéna asaa-wiyúmbó úm-basawemba óraa'-ontankakembo méyámbakaim-basawemba maimaéna iyúmba minánáféúmbá tafántuwena Ísu a'nómpímbá fatí-marowasa ⁴ tuwímbai keáímbá sésa aaisambá aéesa nóra sénawa mimbásawémbá úwoi fatíyankaiyo. ⁵ Mimbásawémbó fí'owi timénamo óraa'-ontamba maiyé-
namo ímbo óntamo makáan-kwaasi tíméraambaniye sésa minínínkómbá aaisambá áúwana ⁶ Ísu séna ifátuwe'a ímbo aaisambá aééro. Kawe'á asínkáíye. ⁷ Ímbo óntamo máráán-kwaasi kesé'a maé'mae'a íya'a túwa'nai ónae sé'a túwa'nai ónááfo kemá kesé'a marap'á'á ímbo maé'mae'a ónaumne. ⁸ Minínínkó wení imáyáafinkemba kawe'á asínkáíye. Púwóndara'a masawémba asinkésa utánáafo minínínkó é'a masawémba asínkáíye. ⁹ Érai'a sumpo isáaro. Kesí ásé-aaí seyaafá'-máp'á'á simátimesa minínínkómó uwásínkáín-aaí simátimiyasa tááka'a maránáawe Ísu siyáíye.

Yúndasi Ísuni pintaru'ó maiyáin-aaí.

Mátíyu 26:14-16, Rúku 22:3-6

¹⁰ Súwana Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwigon-awi'a Yúndasi moórá-awi'a Ísakerioti óraa'-amaan-kisau-waasifa'a wéna séna túwa'nai ona'á Ísumba ta'ótoranaawe súwasa ¹¹ isésa aamoí ésa sésa miyámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná nóraumaíya Ísumba aráátímé-nasawa ta'ótoranaao-imayaa ómbarena úmaena kuráíye.

Tíyótaimo í-tánómbó kauráan-aaí.

Mátíyu 26:17-25, Rúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

¹² Yúndaa-waasi ímbo intóráín-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa túntemba tíyótaimo í-tánón-kánáá sipisípi-araa'a tufú'mai káúfúnka'a wení kísau-waasi Ísumba taáisai esa sésa tíyótaimo í-tánómbá nááfataawa kaufónaumno suwaná ¹³ kae'á tí-maréna séna Yérúsaremu-naopa'a wíyana moóráwigo nonánámó maimaé wíndawimba arááíwáékaiyo. ¹⁴ Wemó naaúmpa'o iyíndafa'o naankón-afowámó mérainakai kosimámekai óraako áisai ena séna kesí kísau-waasise'a náán-aempara tíyótaimo í-tánómbá nánaumno wésiye kosimámékaiyo. ¹⁵ Wemá afófumayaa'-nankoni óraa'-aempa'a aráátiminiye. Kúfu'o uwándáíyan-tantaa'a mimpímbá wéráíye. Seyaafá-

tántáá'á to'mayaa úmarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai ¹⁶ mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a wésarai Ísumo sún-tantaa'a wérowasarai minká'á tanómba kauwánkaraaye.

¹⁷ Tanómba kaumakóyasa fenómpinka'a Ísu wení kísau-waasise mindáúmpá'á imésa ¹⁸ tómbá wémandesa uwaná Ísu séna kempínkémbá moóráwigo kesé'a tómbó wénaiwai kembá namuro-wáásí aráátiminiye súwana ¹⁹ tirunkó umbai tówasa moórá-mora áísai esa sésa kewá'íyo símaesa kuwaná ²⁰ Ísu séna moóráwigo wení tón-ayai maimaéna kesé'o moórá-taufapimba tú'maimo náíndawi wemá kembó namuro-wáásímó aráátimindawin-iyé. ²¹ Naaófá'á Maníkón-aii aúfáífimba agaimaréna séna waási úranko puwíníye siyáintemba pó'a púwónana namuro-wáásímó aráátimindawi sáwí-meyamba máíníye. Wembó ímbo ma'ánkaraankakaa kawé'á isinó Ísu siyáíye.

Ísu wení kísau-waasi tómbó tímakain-aii.

Mátíyu 26:26-30, 1 Kórinti 11:23-25

²² Súwasa tómbá wénowana Ísu péréti maisoréna Maníkómpá'á súwiyo séna tafámbai tiména séna mindá kesún-ifo maimái naaró séna ²³ ándá-aran-dombo wéron-anafeumba maisoréna Maníkómpá'á súwiyo séna tímúwasa seyaafá'á nowaná séna mindá kesí naaén-iyé. ²⁴ Kesí naaemá sáwí-waasisafena kumínda póna Maníkó kesé'a kááísamai méraiwaé séna mináú-áái símai kááísamakaiye. ²⁵ Simá-time'a sune. Aneka'á ándá-aran-domba ímbo nánaumpo Maníkó wení waásimo kawáánipa'a mé'a ándá-aran-domba aú-nomba nánaumne Ísu súwasa ²⁶ Maníkón-táfésa ísámai imá simásuwesa

mindáúmpá'á tuwésa Órífi-omapa'a iyáawe.

Pítaa ánaaeni'a uwásinkainiyemo siyáin-aii.

Mátíyu 26:31-35, Rúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

²⁷ Órífi-omapa'a imérowana Ísu simátimena séna Maníkón-aii aúfáífimba agaimaréna séna Maníkó séna

sipisípiya'o kawáániwaimba tufúwónasa

sipisípisomba wété ónááwe Maníkó siyáíye

siyáimba póna táá'a ína'a siyuwé'a wété ónááwe. ²⁸ Énifo púwónasa utámaraiya íyáfásine'a kentí aifa'á Káírri-aemapa kona'á kesínaemba kónááwe Ísu súwana ²⁹ Pítaa séna seyaafá'nánká auwésa wété ónááfo kemá ímbo miyá ónaumne súwana ³⁰ Ísu séna érai'a simáme sune. Káfé'-no'waamba kokórigo ímbo kae'-í'a ááimo siyáindara'a emá kaumbo-íká'á kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasin-iyé sínone Ísu Pítaantafena súwana ³¹ Pítaa óraaka'a séna enté'o sínkamonaé íya'o é'a ímbo auwé'a kónaumne súwasa wení kísau-waasi seyaafá'á miyá simásaraawe.

Ísu Kétésémánifa'a inaimó siyáin-aii.

Mátíyu 26:36-46, Rúku 22:39-46

³² Seyaafá'á miyá simásuwesa Ísuwe wení kísau-waasiye taaiyámófa'a áwí'a Kétésémánifa'a komésa Ísu simátimena séna maanká'-méraiya'a Maníkómpá inái kosenó séna ³³ Pítaane Yémísine Yónine tí'maena komérowana umbai-tántáákó arumbá sáwí'a úwana ³⁴ simátimena séna kesirunkó umbaisé'a taisá pó'a púwóraantamba wéune. Maanká'-mé'a káráwiyoro séna ³⁵⁻³⁶ tiyuwéna ewaa'á wéna Maníkó

óraakon-iye séna mara'á kumbéna inaiínkembá séna kesifóo seyaafá-tántáá'á kanaa'á wéonda po kanaán-iye. Ewé sémo e maanúmbái-tántáá'ó kempá'ó tinda maisiyuwé éniyo ímba kesí imáyáan-ifo ení imáyáa arááiwaéno Ísu siyáiyé.

³⁷ Ísu inai simásuwena wení kísau-waasiyaufa'a téna tatuwánómba tún-kwaigurówana tatúséna Pítaantafena séna Sáimoniyo a ún-kwaiguré ímba kanaa kárika'a káráwiye méraane. ³⁸ Waántáwanko tísai úmai isánae-aai kempá'á sífónifo Maníkómpá'á inai seró. Imáyáago ewé sisaná áúgo umbaimó wétaimba mindá aúgá-faa'a wéiye simátimena ³⁹ aneka'á tiyuwéna ewaa'á wéna súntemba Maníkómpá'á inai kosimásuwena ⁴⁰ wení kísau-waasifa'a téna tatuwánómba tún-kwaigurówana tatúsúwana tógáfaate'a úwasa nóran-aaiya anondáá ímba simámuwana ⁴¹ tiyuwéna inai kosimásuwena kouweréna minkáúmbórúúsáféna séna tímó waiguráamba é'an-ifo kembá waási úrankomba sáwí'o on-kwáási aráátiminasa ta'ótoraiyan-kanaa wétifo ⁴² iyáfasinewata wétiyapata konó. Kembó aráátimindawi wétiye Ísu siyáiyé.

Ísumbo ta'ótokaan-aai.

Mátíyu 26:47-56, Rúku 22:47-53, Yóni 18:2-12

⁴³ Ísu mináái wésuwana wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwígon-awi'a Yúndasi túmba wesé'a sáwífa'-waasi taánáinkwara paepáénkwara'a maimaé tumbá óraa'-amaan-kisau-waasiye áamáambo sun-kwáásiyé Yúndaa-óraa'-waasiye miwí ti'márówasa tumbá ⁴⁴ ááéma Yúndasi Ísumbo aráátimindasafena simátimena séna aaweyáámó uwánkáan-dawimba ta'óto'mae'a káráwimae'a koró siyónka'a ⁴⁵ póna Yúndasi Ísumpa'a téna séna óraakoo méraano wésena aaweyáá wéuwankowasa ⁴⁶ wesé'o tuwái Ísumba ta'ótórowana ⁴⁷ Ísuni kísau-waasifinkemba moóráwigo paepáé'a maimaéna aifa'-ámáán-káwáágóni kísau-waasigon-áa'a fagáúsuwowana ⁴⁸ tun-kwáásísáféna séna kentáfé'a umén-kwáásín-iye sé'a pó'a taánáinkwara paepáé'wara'a maimaé'a kembá ta'ótoranae sé'a wétewe. ⁴⁹ Sáwífa-kanaa óraa'-amaan-daumpa kesé'a mé'a kesááimo wésimatimundara'a ímba kembá ta'ótokaawe. Naaófá'á Maníkón-aai aúfáifimbo agaimakáan-aai kembó miyámó uwásínkéne'a wétewe súwasa ⁵⁰ wení kísau-waasi seyaafá'á inkaiséa auwésa wété uwasá tun-kwáási Ísumba ái'maesa kuwaná ⁵¹ moórá-ifo'-waasigo ampanta aantemba kará'umaena Ísun-ánaemba wéguwasa wembá ta'ótórowana ⁵² ampantá awátuwena wátói-iyaimba kóuraiye.

Óraa'-waasi Ísumba aafimbó ánkaraan-aai.

Mátíyu 26:57-68, Rúku 22:54-71, Yóni 18:13-24

⁵³ Kóúwasa Ísumbo ta'ótórowi ái'maesa aifa'-ámáán-káwáágóni naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-óraa'-waasiye áamáambo sun-kwáásiyé túwaandu urón-daumpa'a móankowana ⁵⁴ Pítaa tínaemba nénka'o témomba aifa'-ámáán-káwáágóni máapa'-ontafinkemba iyéna naamaáifa iména i-wáásísé iyará'á koména iyá wégaufiye.

⁵⁵ Pítaa iyá wégaufuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-óraa'-waasiye seyaafá'nánká Ísumba tufuwíyana puwínda-aagioni áwáu saafá uwaná ímba wérowasa ⁵⁶ Ísuntafesa mósimesi-aai sésa ímba moórá-aai suwasá ⁵⁷ tuwímbai iyá-fasinesa karo'á sésa ⁵⁸ wemó sisatáámó isáúndasa óraa'-amaan-damba waásimo uráan-damba tawísísuwe'a kaumbo-kánáá maisuwé'a waásimo ímbo íyan-damba ónaumne siyáiyé suwasá ⁵⁹ minkwáási ímba moórá-aai suwaná ⁶⁰ aifa'-ámáán-

káwáágó íyáfasinena Ísumba áísai ena séna simánkáán-aaí anondáá ína sínono súwana ⁶¹ Ísu iséna ímba aaí súwana aifa'-ámáán-káwáágó áísai ena séna kesáámó áwí'ó mósá maráúndawin-ááninko e Maníkómó íyáfasinankarawai Káráísitiya'onai simásimiyo súwana ⁶² Ísu séna kemá úne. Suwánena'a kemá waási úranko Maníkó fasi'aénkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá imé'a ainánká'á kumónaumne Ísu súwana ⁶³ aifa'-ámáán-káwáágón-arunko sáwí'a úwana wení unáánkwtóí tafétuwena séna Maníkómbá karaánáá'a ankéna wesáféna simbá póta minááisáféta aaifimbá maenkéta fí'on-aaímo simánkáámbo saafá únda póta ífátá tuwéta ⁶⁴ Maníkómbó sí-maimo sáwí'ó uwánkáíntafeta nórasaawa ónaumno súwasa sáwí'an-ifo tufuwíyana puwíno sésa ⁶⁵ Ísumba tuwiyáái wi'ankésa aúranka'a ampantasámbá káátamakesa wétufuwesa sésa esáfé sé Maníkó íyáfasisinkarawai únemo séndawi ómpo kemá nááwa tufúnái simásimiyo suwasá i-wáási áí'mai tiyáántamba tufúkáawe.

Pítaa ímbo awánáúnda-waasin-iyemo siyáin-aaí.

Mátíyu 26:69-75, Rúku 22:56-62, Yóni 18:15-27

⁶⁶⁻⁶⁷ Pítaa naamaáífa ména iyá wégaufuwana aifa'-ámáán-káwáágóní kisaumo maún-arasigo téna Pítaamba taawánéna séna Ísu Násaretifakewiye'ó maéndawi óne súwana ⁶⁸ emó sénda-aaí sááko ímba kawé'an-iyé simásuwena máápa'-ontafimba komérowana ⁶⁹ minárásígó aneka'á awánéna méron-kwaasisafena séna éfwáni waásifinkewin-iyé súwana ⁷⁰ aneka'á Pítaa séna ímbaniye simásuwena mérowasa kárika'a maémómbo Pítaantafesa sésa éraitá sune. Kárírifakewi po wení kísau-waasifinkewi óne suwaná ⁷¹ Pítaa aika'-maréna séna karo'-ááímó wésenanamo éna Maníkó sínkaminiye. Sewímbá ímbo awánáúnda-waasin-iyé súwana ⁷² kokórigó aneka'á áái súwana Pítaa Ísumo simámakon-aaí ááka'-maréna miyá siyónka'a kokórigomo kae'-í'ó ááimo ímbo siyáindara'a emá kaumbo-ík'á kentaífé sé ímbo awánáúnda-waasin-iyé sínone siyónka'a mináái

ááka'-maréna áfááraumai ifi'á taráíye.

Ísumba Páiratimpa'ó áí'mae kuráan-aaí.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Rúku 23:1-5, Yóni 18:28-38

15 Úwasa aafáúmó íyáúsunka'a óraa'-amaan-kisau-waasiye Yúndaa-oraa'-waasiye áamáambo sun-kwáásíyé mimbórá-áái símai tarímaresa Ísumba ayáánka'a kárá'umaresa áí'maesa Rómu-kamani-kawaagon-awi'a Páiratimpa'a kuwaná ² Páirati Ísumba áísai ena séna Yúndaa-waasiti kawáágówá óno súwana Ísu séna é'a séne súwasa ³ óraa'-amaan-kisau-waasi fí'ó-fi'on-aaísafesa aaifimbá maénkówana ⁴ Páirati Ísumba áísai ena séna sáwífa'-aaí wésimankaafó anondáá ína moórá-aaí sínono súwana ⁵ Ísu iséna ímba anondáá súwana Páirati sáwífa'-imayaa uráíye.

Ísumba tufuwíyana puwínomo siyáin-aaí.

Mátíyu 27:15-26, Rúku 23:13-25, Yóni 18:39-19:16

⁶ Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi tíyótai mo í-tánón-kánáa túntemba Rómu-kamani-kawaago séna seyaafá'nánká túwaandu urésa aamoí ésa ándáfa'ó mérain-kwaasigon-awi'a síya'a faú'auwaano séna minkánáa miyáumai ándáfaken-kwaasi faútínkáíye. ⁷ Minkánáa moóráwigon-awi'a Párapási ándáfa'ó maúmba ááema tuwímbai kámáni-waasise tíyónka'a wemá moóráwigomba tufúwana puwúwasa

ándáfa'a ánkawana mérowasa ⁸sáwífa'-waasi túwaandu urésa Páiratintafesa sésa moóráwigomba faú'anakaao suwaná ⁹⁻¹⁰Páirati imáyáa éna séna óraa'-amaan-kisau-waasi Ísuntafesa ímba óraa'-waasi-i'a ínkwaé sésa ta'óto'maesa kempá'á tiyáawe séna tísai ena séna Yúndaa-waasiti kawáágóná faú'ankanaumno súwasa ¹¹óraa'-amaan-kisau-waasi úwoi-waasi sáwífa'nanka wa'wisésa sésa Ísumba ímba faú'ankainompo Párápásimba faú'anakaao simáméro suwasá isésa mináái simámúwana ¹²Páirati séna Ísumba Yúndaa-waasiti kawáágó iyémó sewímbá nóra ónaumno súwasa ¹³óraaka sésa aaraa-táiyá'á tuffiyana puwíno suwaná ¹⁴Páirati séna nóra-sawira uráiyó súwasa óraaka'-óraaka'a sésa aaraa-táiyá'á tuffiyana puwíno aantemba suwaná ¹⁵Páirati miwí táái ewé senasá aamoí uwásinkaiwae séna Párápásimba faú'ankena

i-wáásí simátimuwasa Ísumba áwiyandasamba áwiyonku'-nowana Páirati séna áí'mae aaraa-táiyá'á mátufiyana puwíno séna Ísumba i-wáásí tímakaiye.

I-wáásí Ísumba karaánáá'o ánkaraan-aii.

Máttyu 27:27-31, Yóni 19:2-3

¹⁶Ísumba i-wáásí timúwasa áí'maesa kámáni-waasiti naaúmpa'a móankesa seyaafá'-í-wáásí táántowasa tamésa ¹⁷naae-únánkwátói óraa'-waasiti unáánkwátóin-iye sésa Ísumba uwánkesa óraa'-waasiti kámo'an-iye sésa áwiyanda owepámai Ísu a'nómpímbá wiyankésa ¹⁸⁻¹⁹karaánáá'a ankésa moórá-mora kífaesa sésa Yúndaa-waasiti kawáágó óne sésa táúntamba a'nómbá wétufamesa tuwiyáái wi'ankésa ²⁰karaánáá'a ánkásuwesa naae-únánkwátói faútuwesa wení unáánkwátói uwánkesa tuffiyana puwíndafa'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba tufúwanamo pukáin-aii.

Máttyu 27:32-44, Rúku 23:26-43, Yóni 19:17-27

²¹I-wáásí Ísumbo áí'mae kumbá moóráwigo Sáírini-naopakewin-awi'a Sáímoni wemá Árékísándaee Rúfaasinteti tifowá Yérúsaremu-nao'-ampa'a túwasa

i-wáásí ta'ótoresá Ísumbo tuffyan-aaraa-tai áúwaata'ankesa sésa áwa'nai úmae tiyó suwaná miyá úwasa ²²marésa moórá-maragon-awi'a Kórigótaafa'a wésa mináwíkoní áwáu a'nónayaantapa'emo supa'á wésa ²³ándá-aran-domba maiyésa áí'a tai'áinkwaé sésa ikamó fain-tántáá'á mimpímbá marésa Ísumba ámúwana ímba naráiyé.

²⁴Ísu ímba nówasa áí'maesa aaraa-táiyá'á aiyayaampimba mátufusumaresa wení unáánkwátói maénae sésa ááfésa tiyáananasa nááwamo iyáákaindawi máíniye sésa miyá ésa ²⁵aafáúgómó áyana'o kain-kánáárá'á tufúmba ²⁶Ísumbo tufúwanamo puwún-aagioni áwáu aúfáifimba agaimarésa sésa Ísu Yúndaa-waasiti kawáágón-iye agaimarésa aaraa-táiyá'á mósá marésa ²⁷uménté'o uyan-kwáásiyái tí'maesa Ísuni séfsefa'-arausampa'a aaraa-táiyá'á tufúsúmarowana ²⁸naaófá'á Maníkón-aii aúfáifimba agaimaréna séna wemá sáwí'o on-kwáásímo máépa'a méraisasa awá-naraawe agaimaréna siyónka pósa miyá uráawe. ²⁹Aaraa-táiyá'á tufúsúmarowasa tuwímbai tésa tiyáamba tóipimba fáákesa timántákái fa'ankésa karaánáá'a ankésa sésa úwé emá séma óraa'-amaan-damba tawísísuwe'a kaumbo-kánáá maisuwé aneká'á ónaumne siyáampo ³⁰esáfé enáú áwa'nai ema eyááríka'a taaiyakémbá taútuwe marapá'á kumuwo suwasá ³¹miyáumai óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáambo sun-kwáásiyé sésa fí'owi túwa'nai ena wesáféna wenáú ímba kanaa'á áwa'-

nai íniye. ³²Maníkómó íyáfasinkarawai é'a Ísareri-waasiti kawáágó únemo sé'éimba póna érai'o sé'éíndamo éna weyáárika'a taaiyakémbá kumínata awáné séta érai'a Maníkón-áánimban-iyé sénaumne suwasá miwímó suntembá uménté'o uyan-kwáásíyái séfasefa'-arausampa'o aaraa-táiyá'ó tufúsúmarowiyai Ísumba karaánáa'a ánkaraaye.

Ísumo pukáin-aii.

Mátíyu 27:45-56, Rúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

³³Ísumba karaánáa'a ánkówana wáawái seyaafá'-áémpá'á túnkwéna aafaúmó taenónka'a túnkúmba ³⁴Ísu óraaka Yúndaa-waasi-taifinkemba séna eri eri rama sapataniyemo súbma maará siyáiyé. Maníkó kesí Maníkóo nóra séwa siyuwááno súwasa ³⁵minká'ó méron-kwaasi isésa tuwímbai sésa naafá'ó Maníkón-aaimo simátímakaiwaimba Íráiyaamba wéaantaiye suwaná ³⁶moóráwigo awaantanténa faru-táéná maimaéna ándá-aran-domba ika-nómpímbá tu'maéna ofiyen-táemopimba sinúfaimaena náínkwae séna Ísun-óika'a mósá maréna séna Íráiyaa kuména taaiyakémbá kutaútuwaini ina taútuwainiyo séta amu'maréta méraumne súwana ³⁷Ísu óraaka séna puwúwana ³⁸óraa'-amaan-daumpa'o ampanta-óntámó úmakomba sanaan-áyáiyákémbá itafé'maena marapá'á mútafetena kaesé uwágúwana póna Maníkómpá'ó iyíyan-amba wi'makáiyé. ³⁹Ísu óraaka'o sénamo puwúmba i-wáásítí kawáágó awánéna séna érai'a wemá Maníkón-ááninkon-iyé siyáiyé.

⁴⁰Minááímó súbma sáwífa'-inimba awánánae sésa tumbá némpa'a tamésa awánaraawe. Miníníntómpínkémbá moórá-inimba Mágátáara-naopaken-ininkon-awi'a Máriaa úwana moórá-inimba ifó'-Yémísinte Yósisinte tinówan-awi'a Máriaa úwana moórá-ininkon-awi'a Sárómi ⁴¹miyáumai-inimba Ísumo Káríri-aempa'a núpa'o wembó arááíwa'maesamo áwa'nai úmae kuráan-inimba Ísu Yérúsarem-ufo' tumba miníníntómbá tésa aaraa-táiyá'ó tufúsúmaronka némpa'a tamésa awánaraawe.

Ísumbo utaráan-aii.

Mátíyu 27:57-61, Rúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

⁴²Miníníntómbá tamérowana Yúndaa-waasi ámáan-aaimo ísón-kanaa aafáyáaraamba úwana káfékaamba fenómpinka'a moóráwígon-awi'a Yósepi Árimátíyaa-naopakewi ⁴³wemá óraa'-waasi éna kawé'-wáási éna Maníkó wení waási kawááníniye séna amu'makówi ímba áatafena úmba Páiratimpa'a téna Ísun-áuma utánáifo simiyó súwana ⁴⁴Páirati imáyaa éna éra pukáiyó séna i-wáásítí kawáágómbá áántena séna Ísu éra pukáiyó súwana ⁴⁵ewé é'a pukáiyé simámuwana Páirati séna kanaámpó Ísun-áuma máínone súwana ⁴⁶Yósepi aú-ampanta komaimaé tiyéna Ísun-áuma aaraa-táiyákémbá tataú'mai minámpántáfímbá asááú-maena maimaéna aúsámakon-ontan-aifimba mámarena óika'a óraa'-ontantamba awááúwasuwena kúwana ⁴⁷Máriaa Mágátáara-naopaken-ininko úwana araámáó Yósisin-anówae'a mésarai Ísumbo utámaromba taawánésarai kurááye.

Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkain-aii.

Mátíyu 28:1-8, Rúku 24:1-12, Yóni 20:1-10

16 Yúndaa-waasimo saagon-kánáá tai'ówasa kaumbo-ínimbá Máriyaa Mágátáaraa-naopaken-ininko úwana araámáó Yémísin-anówa úwana Sárómi úwasa miyáumai-inimba Ísun-áúra'a asaa-wiyúm-básáwémbá máa'ankanae sésa ² ááéma aafáúmó íyáúsunka'a mimbásáwémbá maimaésa Ísumbo utámakopa'a kumbá ³⁻⁴ aampa'á wéwesa sésa óika'o awááúwasukaan-ontamba óraa'-ontamba póna nááwa súwa'nai énsaawa óikaken-ontamba waétuwainiyo sésa awánomba minóntámbá é'a fawátukowasa awánésa ⁵ minóntán-aifimbo íyúmba moórá-ifo'-waasi waén-únánkwátóiwara'-waasigo minká'á mérowasa awánomba táá'a úwana ⁶ simátimena séna ímba táá'a íno. Ísumba Násaretifakewimba aaraa-táiyá'á tufúwówanamo pukáiwaimba taawánánae sé'o wétemba pukáimpinkemba íyáfasinena kówéna ímba maanká'á méraifo utámakaampimba iawáné'a ⁷ wení kísau-waasiye Pítaane kosimátimé sé'a Ísu siyáintemba pukáimpinkemba íyáfasinena kentí aifa'á Káriri-aempa'a wína'a koawánánaáwe. Mináái kosimátiméro súwasa ⁸ minóntán-aima tuwésa táá'a éna tinekembá tata'á úwasa tuwaantantésa wésa táá'a úntafesa mináái ímba kosimátimakaawe.

Mááka kemó súnda-aii tai'áiyé.

Ísu paápé úwana Máriyaamo awánarain-aii.

Yóni 20:11-18

⁹ Sondaará'á ááéma Ísu pukáimpinkemba íyáfasinena aifa'á Máriyaa Mágátáaraa-naopaken-ininkon-aúranka'o paápé úmba ááéma Ísu minínínkón-arumpinkemba afakaeté-sawi-amutambo maiyáúkain-ininkon-aúranka'a paápé úwana ¹⁰ awánéna wení waási ifi'ó wétopa'a kosimátimuwasa ¹¹ Ísumo aúnarowana minínínkómó awánón-aii simátimumba isésa ímba ísámai kawé'á uráawe.

Éméyási-nao'-ampa'a Ísumbo awánaraayan-aii.

Rúku 24:13-35

¹² Minkákémbá kae'-wáási némpa'-ampa'a wéguyana Ísu fí'on-kwaasiyaamba úmaena minkáé'nárai túranka'a paápé úwasarai awánésarai ¹³ kouwerésarai Ísuni waási tasimátimúwasa ímba ísámai kawé'á uráawe.

Ísuni waási wembó awánaraan-aii.

Mátíyu 28:16-20, Rúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

¹⁴ Minkákémbá Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba moórá kumbaimái-waasi tómbá wénowana Ísu paápé úwasa awánowana Ísu aisambá tiyéna séna kemá pukáundafinkembo íyáfasinkaunda suwánaresa simátiméwa'a isé'a sirumbá wéfaiyaraawe sé'a tuwarónaawaro wéowe. Simátimén-aaisafe'a érai'emo seráámbá ímba érai'e siyáawe simásuwena ¹⁵ séna kesí ásé-aii seyaafá'-márafá'á simátimapa'a koró. ¹⁶ Kesááisafesa érai'e sésa kenká'á timankúnkúmba ésa nombó maíyana Maníko miwí sáwí'o úmimo mérempinkemba faútinkainifo kesááisafesa ímba érai'e sésa timankúnkúmba íyawí Maníko aafimbá maitinkáíníye. ¹⁷ Kesááisafesa érai'e sésa kenká'á timankúnkúmba íyawí ímbo awánaan-kisau maésa kesí fasi'aéntámbá waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitiyuwésa fí'on-aaifinkemba sésa ¹⁸ waaifaimbó

ta'ótoraiyana unkutíndamo ésa ímba puwésa puwíyan-dombo náíyambo ésa ímba puwésa tí'o índá-waasimo tiyáámbo ta'ótoraiyamba asófatinkanaawe Ísu siyáíye.

Maníkó Ísumba aiyówanamo iyáin-ai.

Rúku 24:50-53, Aantá-waasi 1:9-11

¹⁹Fasi'aénkó Ísu mináái simásuwowana Maníkó Ísumba áí'maena wíyómpa'a móankowana Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mérowasa ²⁰Ísuni kísau-waasi seyaafá'-márafá'á ásé-ai simátímapa'a kuwaná Fasi'aénkó túwa'nai úwasa waási ímbo awánaraan-kisau maúwasa awánésa sésa maanááímó simásíménta érai'-aain-íye siyáawe.

Mináái tai'áíye.

Rúku

Ísu wiyómpa'a iyówana Rúku tuwímbai-aatai maisuwéna Ísun-aaí agaimakáíye. Rúku ímba Yúndaa-waasin-ifo fí'onkaa-waasigo éna tíyofaan-kisau maiyáíye. Kíríki-waasi Ísun-aaí isáíwae séna maanáífáí agaiyáíye. Kíríki-waasi arupise úmaimo méraamba tiráái tain-kwáásín-owe séna maanáí agaiyáíye. Ísu érai'a arupise-waasi póna arumbó wéuwatinkaiwain-íye. Maníkómpá'á inaimó sen-áíyé Maníkóní ámútankon-aaíye sáwí'o um-béyámbá Maníkó maisfyúwáín-aaíye miyán-áí Rúku agaimakáíye.

1¹⁻⁴ Óraako Tíófiráasiyo moórá-aaí sénaumpo isaaó. Maníkó kentááfímbá paápé uráimba aifa'ó awánaraan-kwaasi mintántáákón-aaí simátíma'maesa iyáamba isasá kentáá wésimasimewe. Sáwífa'nanka mináái érai'-aaí agaimakáámba minááígóní áwáu kawé'-úmai isé'a aifakén-áíyé afufumpinkén-áíyé ánaenken-aaíye agai-amúne. Ísaraanda-aaí érai'-aaíya'i karo'-áíyá'iyompo mindásafe'a maanáífáí agai-amúmpo toráumai isaaó.

Yónimbo ma'ankáínda-aimo simámakain-aaí.

⁵ Yúndiyaa-marafaken-kawaagon-awi'a Éroti méron-kanaafimba moóráwígon-awi'a Sékáráíya Ápáisaani akún-ándáfákén-kwáásí ména Maníkóní amáán-daumpa'a kisaumo maúwai mérowana awaainínkón-áwí'a Írísápéti Éronini akún-ándáfákén-ínínkó Maníkóní amáán-daumpa'a kisaumo máún-kwaasiti akún-ándáfákén-ínínkó úwasarai ⁶ Maníkón-aúranka'a minákwá'á kawé'-úmai mésarai Fasi'aénkón-aráái waésarai wení amáámba kawé'-úmai isésarai ⁷ age-ínímbá ména iyámpói-íyaimba mésarai wauránaráámba káguraaye.

⁸⁻⁹ Wauránaráámba káguyasa Sékáráíyaani akúmbá Maníkóní amáán-daumpa'a kisaumo maésa miyá úmae iyésa miwítí kisaumo tuwínkaa'-ésa Sékáráíyaamba iyáfasi-nankowana asaa-wiyúmbó índa-tantaa'o agaíndasafena Fasi'aénkóní óraa'-amaandaumpa'a iyúwasa ¹⁰ asaa-wiyúmbó índa-tantaa'o agái-kánáá seyaafá'á Yúndaa-waasi máápa'a mésa Maníkómpá'á inaí wésuwana ¹¹ Sékáráíya Fasi'aénkóní óraa'-amaandaumpa'a iyúwana asaa-wiyúmbó í-tántáá'ó agái-táárégóní ayáánúrapa'a wiyómpaken-kisau-waasigo paápé úwana ¹² Sékáráíya awánéna kantúmba maréna inkaisúwana ¹³ wiyómpakewi séna Sékáráíyao ímba inkaisuwó. Maníkómpá'ó inaimó sénda isáíntafena enawaainínkó Írísápéti iyámpói máínífo miníyámpóígón-áwí'a Yóniye siyó. ¹⁴ Ma'ankáínana enarunkó aamoí ínasa fí'on-kwaasiwara'a aamoí ónááwe. ¹⁵ Ma'ankáíndara'a Maníkóní Ufaen-ámútánkó miníyámpóígón-arumpimba óraa'a ínana ándá-aran-done uwóí'o on-dóné ímba náino. Maníkón-aúranka'a wenáwí'a óraa'a íníye. ¹⁶ Wemá óraa'a éna Ísareri-waasisomba tafisínasa miwítí Fasi'aénkó Maníkómpá'á aneka'á ténááwe. ¹⁷ Wemá Maníkón-aimo simátímakowin-awi'a Íráiyaa uráintemba fasi'ámai ména Fasi'aénkóní aifa'á wéna tifoísáíye tíráámarine tafisínasa taankarotámai méranaawe. Aaimó ímbo isáíyan-kwaasi tafisínasa arupísemo on-kwáásímó íyantemba ésa kawé'-ímáyáá ónááwe. Miyáumai Fasi'aénkómó kumíndasafena wení waási to'mayaa uwátinkainiye wiyómpakewi súwana ¹⁸ Sékáráíya séna kesuwainínkóekai wauránaráámba káguraufó nóra séra minááísáfé'a érai'e sénaumno súwana ¹⁹ wiyómpakewi séna kemá Képarieri mé'a Maníkón-aúranka'a méraunana kawé'-áí siména si'maráisa'a músimamundasafe ²⁰ ímba érai'e sémpo emá ímba aaimó sindá mérenana ánaen-kanaa

kemó sún-da-tantaa'a paápé ina kawé'-úmai aái sínone súwasa ²¹ máápa'o méron-kwaasi Sékáráíyaamba amu'matuwé mésa sésa óraa'-amaan-daumpa'a nóintafe-nawa ayáátááka'a méraiyo wésuwana ²² máápa'a kuména ímba aái súwasa óraa'-amaan-daumpa'a kaainkáámbá awánaraiye suwaná ayáán-kwaame'naame'a wéena ímba aaimó súmba ména ²³ wení kísau-kanaa tai'ówana wení naaópa'a kuráiyé.

²⁴ Komérowana awaainínkó Írísápéti ámú'a paápé éna aúpá'á séfataase-wiyomba maéna ²⁵ séna Fasi'aénkó kawé'á uwásinkena miyámó uráintafe'a aamoí é'a ayáátááka'a iyámpói ímbo matinkáúnda misígáémó ímbá tai'áiyé Írísápéti siyáiyé.

Ísumbo ma'ankáinda-aaimo simámakain-aai.

²⁶ Írísápéti ámúka'a ména afa'móráe-wiyomba maisuwówana Maníkó wení kísau-waasion-awi'a Képarierimba wíyómpakemba ai'marówana Káríri-marafa'a Násareti-naopa'a kuména ²⁷ moórá-arasigon-awi'a Máriaambo simámindasafena kunkáiyé. Minárásígó ímba waaí maiyón-arasigo Téfitin-andafaken-kwaasiya'a áwí'a Yósepinka'a aái tarímarowana ²⁸ wíyómpakewi Máriaampa'a kuména séna méwa'ono. Maníkó aamoí uwánkena es'é'a méraiye simámuwana ²⁹ óraa'-imayaa éna séna minááígóni áwáu nóran-aisafenawa síyó súwana ³⁰ miwá séna Máriaao Maníkó aamoí uwánkáífo ímba áá'a íno. ³¹ Ámú'o kaumáimo iyámpóimo ma'anké áwí'a Ísuwe simánkainone. ³² Wemá óraa'a éna óraa'-waasi-i'a ínasa iyáákamai-Fasi'aenkon-ááninkon-iyé sénááwe. Aíwá'nágon-awi'a Téfitimo kawáá-kísáúmó maiyáintemba Maníkó kawáá-kísáú amínana ³³ Yékopun-andafaken-kwaasi kawáá-kísáú waé'wae'a ínana minkáwáá-áwí'á ímbo tai'áínda waé'wae'a íníye Képarieri súwana ³⁴ Máriaa séna nóra séwa sénó. Kemá ímba waaí maiyé'a úwoi méraumne súwana ³⁵ wíyómpakewi séna Maníkóni Ufaen-ámútánkó es'é'a mérainana iyáákamai-Fasi'aenkoni fasi'aémbá embá amína po ma'ánkénasa áfááran-iyampoí Maníkón-áánimban-iyé sénááwe. ³⁶ Enamááraa-ininkon-awi'a Írísápéti áraamba kéna ámú'a kauráiyé. Age-ínímbán-iyé wésewana ámú'a kauréna afa'móráe-wiyomba maisúwáiyé. ³⁷ Maníkó seyaafá-tántáá'á fetóí wéena wenkwará'á miyá wéuwankaiye súwana ³⁸ Máriaa séna Maníkóni kísau-arasi úmpo simásimendantemba Maníkó kembá miyá íníye súwana Maníkó ai'mákowi auwéna iyáiyé.

Máriaa Írísápétini namu'ó kuráin-aai.

³⁹ Iyúwana kárika'a Máriaa ména iyáfasinena minúwóiyáán-úmai Yúndiyaa-marafa'a omápa'-aempa'a moórá-naopa'a wéna ⁴⁰ Sékáráíyaani naaúmpa'a iyéna Írísápéti-awi'a mó tówana ⁴¹ Írísápéti Máriaa amóisáúmba isówana iyámpóigo anówan-arumpimba ména úwauwa úwana Maníkóni Ufaen-ámútánkó Írísápéti arumpimbá óraa'a úwana ⁴² óraaka séna Maníkó kawé'á uwánkena fí'on-inimba kárika kawé'á uwátinkena embá óraaka kawé'á uwánkaraiye. Ma'ánkéndaiyampoigonkwara'a kawé'á wéuwankaiye. ⁴³ Ímba súwí'wara'-inimba úndanifo kesí Fasi'aénkómbá ma'ánkéndai-ininko éma kesí namu'á wétene. ⁴⁴ Enamóisáúmba isáúnana sirumpimbó mérain-iyampoigo aamoí éna úwauwa uráiyé. ⁴⁵ Maníkó simámakain-aai érai'a paápé íníye séndasafena Maníkó kawé'á uwánkáiyé Írísápéti siyáiyé.

Máryaa Maníkón-áámóí éna imó siyáin-aaí.

⁴⁶ Súwana Máryaa séna kesí imáyáago Fasi'aénkón-áwí'a mósá wémaraisa'a ⁴⁷⁻⁴⁹ Maníkóní kísau-arasi úwoi-arasi únana ken-ímáyáá isaná sirunkó kawel'á isa'á Maníkó kawel'-ámpá'ó mészínkáíwaimba aamoí uwánkaumne. Maníkó óraa-fasi'aenkwarawí óraa'a uwásínkáimba pósa kentáfésa sésa Maníkó kawel'á uwánkaraiye sénááwe. Káfé'ó méraan-kwaasiye ánaaembo paápé íyan-kwaasiye mináái símaesa kónááwe. Maníkó áfáá'orawí éna ⁵⁰ wenaísamaifimbo méraan-kwaasisafena ááémo maé'ón-kwaasiye káfé'ó méraan-kwaasiye ánaaembo paápé íyan-kwaasiye arumbá uwátínkámaena iyíníye. ⁵¹ Maníkó fasi'aréna fasi'aén-kísáú maéna kentúwí'ó mósá máráán-kwaasi ti'mátu'makaiye. ⁵² Maníkó túwí'ó wérain-kwaasi kárika'a múra tinkéna ímbo túwí'ó wérain-kwaasi óraaka'a mósá wétinkaiye. ⁵³ Tááimo wétain-kwaasi kawel'-tántáá'á tiména sáwífa-tantaa'ó makáan-kwaasi ímbo tiména ti'mátukaiye. ⁵⁴⁻⁵⁵ Maníkó kentáá síwá'náwara Émbaramuntafenawara'a óraaka séna enkwára enaisaafitantambo íyawiwara'a sirumbá uwátínkámae'a iyónaumne siyáin-aaí áaka'a makéna kentáá Ísareri-waasisa wení kísau-waasisa wésuwa'nai-íye Máryaa séna ⁵⁶ Írísápétiye ména kaumbo-wíyómbá maisuwéna wení naaópa'a kunkáíye.

Írísápéti Yónimbo ma'ánkarain-aaí.

⁵⁷ Kumúwana Írísápétini kanaa túwana iyámpói ma'ankówasa ⁵⁸ Fasi'aénkó arumbó uwánkarain-aaí isésa wenamááraawe wení naaópakewiye isésa anówankwara'a aamoí uwánkaraawe.

⁵⁹ Aamoí uwaná miníyámpóígó afakaumboé-no'waamba waúwasa áúma kárámai araenáémbo ónae sésa afowán-áwí'a Sékáráíyaawe simánkanae uwaná ⁶⁰ anówa séna ímbanifo wenáwí'a Yóniye seró súwasa ⁶¹ miwí sésa ímbo ení waásifa'a miyán-áwí'á wéraiye suwaná ⁶² afowámbá áá'a káúnkowasa tiyáán-kwaame'naame'-esa nóran-awira simánkainono suwaná ⁶³ afowá aúfái-wandaai síméro séna waamé'-naame úwasa máámúwana agaimaréna wenáwí'a Yóniye séna timúwasa awánésa óraa'-imayaa uwaná ⁶⁴ Sékáráíya agaimaréna ói'a fetóí úwana aaf séna Maníkón-áwí'a mósá marówasa ⁶⁵ mindáópaken-kwaasi táá'a úwana Yúndiyaa-marafa'a omápa'-aempa'a mináái wété úwasa ⁶⁶ ísówi óraa'-imayaa ésa sésa miníyámpóígó ánaaemba nóran-kwaasiya mérainiyo sésa Fasi'aénkóní fasi'aémbá wesé'a méraiye siyáawe.

Sékáráíyaamo siyáin-aaí.

⁶⁷ Miníyámpóígó afowámbá Sékáráíyaamba Maníkóní Ufaen-ámútánkó óraa'a uwánkowana Maníkón-aaí simátimena séna ⁶⁸ Maníkó kentáásí Fasi'aénkó éna wení waásisa Ísareri-waasisa súwa'nai ena sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faúsinkaindasafenasa wéimba póta wenáwíta mósá maránaumne. ⁶⁹ Maníkó wení kísau-waasi Téftin-andafakewimba fasi'aén-kwáásí íyáfasinankaraimba póna sáwí'ó úmaisaamo méraundafinkemba kawel'-ámpátá mészínkainiye. ⁷⁰ Naaófá'á Maníkó mináái wení kawel'-wáásí simátimuwasa agaimakáawe. ⁷¹ Naaófá'á Maníkó kentáásáféna óraaka séna tiyámbo kembó uwátínkén-kwaasi namuro-wáásí ta'ótokempinkemba métiyanaumne siyáíye. ⁷² Ááéma Maníkó kentáá síwá'násafena arumbó uwátínkainda-aaí séna wení fasi'aén-áái áaka'ó maráínda-aaí siyáíye.

⁷³⁻⁷⁴ Maníkó Émbaramu kentáá síwá'násafena kentáási namuro-wáásífákémbá mésinkainata ímba sáá'a ínata wení kísau maéta ⁷⁵ wenaúranka'a kawel-úmai arupíse úmai maé'mae'o onda-ááísá óraaka'a siyáíye. Sékáráíya simásuwena séna ⁷⁶ kesááninkoo entáfesa íyáákarai-Fasi'aenkon-aaimo simátímíndawi óne sénááwe. Aifa'á emá Fasi'aénkóní aambá wiyínone. ⁷⁷ Fasi'aénkó wení waásiti sáwí-imayaa maitiyuwéna kawel-ámpá'ó métinkainda-aai wésimatime Fasi'aénkóní aambá wiyínone. ⁷⁸ Kentáási Fasi'aénkó áfááraumai arumbá uwásinkenasa aafáúmó íyáúse-namo sámoo kaintembá kawel-ámpátá mésinkenasa sása kásinkainiye. ⁷⁹ Kumeu'ó in-áémpá'ó méraawi puwíyantaafena táá'o iwái sama kátinkena kawel-ámpá'á métinkainiye Sékáráíya siyáíye.

⁸⁰ Súwana miníyámpóígó óraa'á éna kawel-ímáyáá wéena máásai-marafa'a ména Ísareri-waasi túranka'a paápé índa-kanaa túwana máásai-marafa'a méraiye.

Máríyaa Ísumbo ma'ánkarain-aai.

Mátíyu 1:18-25

2 Minkánaáfímbá Rómu-kamani-oraakon-awi'a Ógásitasi simátimena séna seyaafá'-márafákén-kwáási túwí'a agaenááwe siyáíye. ² Aifa'á túwí'o agáún-kanaafimba Sáíriniyasi Síriyaa-waasiti kawáágómó méron-kanaafimba ³ namupa'ó maifá'o kuráawi kouwerésa kentí akúmbó méropá'a túwí'o agáiyantafesa tiyááwe. ⁴ Yósepi Téftin-andafaken-kwaasi póna Káríri-marafa'a Násareti-naopa'a tuwéna Yúndiyaa-marafa'a Téftini naaópa'a téna mindáópa'-awi'a Pétafumafa'a túwana ⁵ awaainín-árásígó Máríyaa ámú'a kaufúwana áwí'o maíndasafena áí'maena túwana ⁶ mindáópa'a ména iyámpóimo ma'ankái-kánáá túwana ⁷ aifaráán-iyámpói ma'ankéna iyámpóigoni unáánkwátói úsúrena purumakagóní táufapimba ánkaraíye. Túwí'a wéagauwasa sáwífa'-waasi wíyómpimba waásimo wááumo waén-daumpa'a ówí'a tarówana purumakagóní naaúmpa'a mérena ma'ánkaraiye.

Sipisípiya'o káráwiyowi simátímakain-aai.

⁸ Mináémpá'ó sipisípiya'o káráwiyowi nó'waamba ufá'á wégawaanuwana ⁹ Fasi'aénkó wení kísau-waasi wíyómpakemba ai'marówana sipisípiya'o káráwiyowifa'a paápé úwana Maníkóní sama tuwówana kumúwasa awánésa áfááraumai táátafesa uwaná ¹⁰ wíyómpakewi séna ímba táá'a íno. Ásé-aai kusimátimunda pósa sáwífa'-waasi isésa áfááraumai aamoí uwánkanaawe. ¹¹ Káfé'a Téftini naaópa'a iyámpói ma'ánkáísana miníyámpóígóntáfesa Maníkó íyáfasinankaraiwai Fasi'aénkón-íye sénááwe. Miníyámpóígó kenkwárá'é fi'on-kwaasiye sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawel-ámpá'á métinkainiye. ¹² Miníyámpói ampantasámbá úsúmai purumakagóní táufapimba máráisa'a koawáné sé'a simásímakain-aai érai'-aai kentáá kawel-ámpá'á mésinkaindawimba ma'ánkaraiye sénááwe súwasa ¹³ minúwóiyáámbá wíyómpakewi sáwífa'a paápé ésa Maníkón-áwí'a mósá marésa sésa ¹⁴ wíyómpa'a Maníkón-áwí'a mósá maráúmne. Marapá'á Maníkó aamoimó uwátínkáín-kwaasi aaweyáá úmai méraawe siyááwe.

Sipisípiya'o káráwiyowi Ísumbo koawánaraan-aai.

¹⁵ Wíyómpaken-kisau-waasi wíyómpa'a kunuwerésa íyúwasa sipisípiya'o káráwiyowi sésa Fasi'aénkómó simásímakain-aaisafeta Pétafumafa'a koawánanaisaiye sésa ¹⁶ minúwóiyáán-úmai kumbá Máriyaae Yósepiye mésarai

purumakagóní táúfapimba Ísumba ánkaroýasa taawánésa ¹⁷wíyómpakewimo siyón-ai miníyámpóígón-áái tasimátimesa ¹⁸⁻²⁰kouwerésa simásímakain-aaisa érai'-aaiye sésa ísaron-aaisafesa koawánontafesa Maníkón-áwí'a mósá makáawe. Sipisípiya'o káráwiýowi simátimun-ai isówi imáyáa uwaná Máriyaa mináái áákaraaka'a éna imáyáa uráíye.

Ísun-awi'o simánkarain-ai.

²¹Iyámpói ma'ankéna afakaumboé-no'waamba waúwasa miníyámpóígón-áúma kárámai araenáémba uwaná áwí'a simánkena anówamo ímbo ámú'o kaurónka'a wíyómpakewimo siyón-awi'a simánkena Ísuwe siyáíye.

Símiyoniye Ánaae'a Ísumbo awánaraayan-ai.

²²Naaófá'ó Mósese aaremó iyámpóimo matinkésa nombó pétuwesa miwítí naaópa'o iyíyan-aaimo siyáin-kanaa túwasarai Yósepiye Máriyaae'a Ísumba áí'mesararai Fasi'aénkómbó amíyanesarai Yérúsaremu-naopa'a kurááye. ²³Fasi'aénkóní áamámba Mósese agaimaréna séna Fasi'aénkó séna kentí iyámpói aifa'á waai-iyámpóisómbá tí'mae'a kempá'á mátinke'a ení iyámpóíye sénááwe Fasi'aénkó siyáíye Mósese agaimaréna siyáíye. ²⁴Moóráfa'a Fasi'aénkóní áamámba agaimaréna séna Maníkóntáfékai ísámai mááufu'-numa kae'á fámai agáékaiyo. Ímbo mááufu'o makékai mááufukaan-dumagon-aráá'a kae'á maimái agáékaiyo siyáíye. Mináái miyá íyantafesarai Ísumba áí'mesararai Yérúsaremu-naopa'a kurááye.

²⁵Kuyaná moóráwígon-awi'a Símiyoni Yérúsaremu'fála ména kawe'-wáásí éna Maníkón-aaisafena fasi'ámai ména Ísareri-waasi kawe'ó uwátinkaindawimba amu'-maréna mérowana Maníkóní Ufaen-ámútánkó wesé'a ména ²⁶ááéma simámena séna ímbo ááéma puwínompo Fasi'aénkóní Káráisitimba awané puwínone simámakaimba ²⁷Maníkóní ámútanko imáyáa amúwana óraa'-amaan-daumpa'a imérowasarai Ísun-anófoiyai áamámba miyá siyóntafesarai Ísumba áí'mesararai óraa'-amaan-daumpa'a iyúyana ²⁸Símiyoni miníyámpói tapéna Maníkóntáféna súwi simásuwena séna ²⁹Fasi'aénkóo simásímaakaanda-ai káfé'a paápé isaná sirunkó kawe'á wéimba pó'a úwoi puwónaumne. ³⁰⁻³¹Seyaafá'-wáásísáféna ísámai kawe'-ámpá'ó métinkaindawimbo íyáfasinankaandawimba é'a awánáúmne. ³²Fí'onkaa-waasi sáma kátinkena kawe'-ámbá aráátiminana póna Ísareri-waasi súwíta sanaambá iyíniye Símiyoni

siyáíye.

³³Símiyoni miníyámpóígóntáféna súwasarai anófoiyai isésarai óraa'-imayaa uyaná ³⁴Símiyoni séna Maníkó kawe'á uwátinkainiye simásuwena miníyámpóígón-anówantafena séna Maníkó maaníyámpói íyáfasinankaiye. Wentáfésa Ísareri-waasi tuwímbai Maníkóntáfésa kawe'-úmai méwasa tuwímbai tínaaemba uwámenaawe. Maníkó wembá waamékáámbá uwánkáísasa sáwí-aaimo simánkaiyawiti ³⁵sáwí-imayaa seyaafá'-wáásí túranka'a paápé íníye. Ááiwara-tantaako faiyaráisanamo áí'o intenkáámbá umbai-tántáákó enarumpimbá tíníye Símiyoni Máriyaantafena siyáíye.

³⁶⁻³⁷Moórá-ininkon-awi'a Ánaa Maníkón-aaimo simátimun-ininko ména Ásan-andafaken-inimba Fániyuerin-ayáámúnko éna waaí maiyéna afakaeté-aatai maisuwówana awaai'kó puwúwana ayáátááka'a 84 aatai maisuwéna áráamba kéna aasiyaasi-kánáá óraa'-amaan-daumpa'a iména aafáyáara'e fénáímpinka'e

nó'waane Maníkón-áwí'a mósá wémarena inai aantembo síndasafena ímba tómbá wénena ³⁸Símiyoni sún-kanaa wewará'á ewaa'á taména Maníkóntáféna súwi séna miníyámpóígón-aai simátimena Maníkó Yérúsaremufaken-kwaasi sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faúsinkaindasafenasa siyáíndawimba wéamu'maraundawintafena miníyámpóígón-aai simátímakaiye.

Yósepiye Máriyaae'a Násareti-naopa'o kurááyan-aai.

³⁹Yósepiye Máriyaae'a Fasi'aénkómó siyáin-amaamba tai'ásuwesarai Káríri-marafa'a mindáraití naaópa'a Násaretifa'a koméroyana ⁴⁰mindáraití iyámpóígo óraa'a uwáwéna fasi'ámai ména kawe'-ímáyáá úwana Maníkó kawe'á uwánkaraiye.

Ísu iyámpóíya'a óraa'-amaan-daumpa'o iyáin-aai.

⁴¹Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá túntemba Ísun-anófoi Yérúsaremu-naopa'a kógo urááye. ⁴²Ísu sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aatai maisukónka'a Yúndaa-waasiti áwáu arááiwaesarai mintánómbó náíyantafesarai Ísumba ái'maesarai Yérúsaremufa'a koméroyana ⁴³mintánón-kánáá tai'ówasa miwítí naaópa'a wété uwaná Ísu Yérúsaremufa'a mérowasarai anófoi ímba awánésarai ⁴⁴ímáyáá ésarai wenamááraase'a aampa'á wéwiye-imayaa ésarai aampa'á wéwesarai fenómpinka'a wétoso uwasaráí mindárai miwítí naaóraafine timááraafinemo tındawe sésarai ayaafái uyambá ⁴⁵ímba awánésarai ayaafái uwááesarai aneka'á tauwerésarai Yérúsaremufa'a koayaafái úmaesarai kuyambá ⁴⁶kaumbo-kánáá maisúwóyana óraa'-amaan-daumpa'a mérowasarai anófoiyai awánaraaye. Yúndaa-waasi aaimó simátímún-kwaasiti afufumpimbá Ísu ména miwí táái wéisena minááisáféna tísai úwasa ⁴⁷anondáá wembá áisai uwaná wení kawe'-ímáyááfínkémbá simátimuwasa isésa táátafesa uwasá ⁴⁸anófoi taawánésarai táátafesarai ésarai tiyáámba pikinesarai anówa séna kesááninkoo enafoékai ayaafái úmaekai wénuyana sirunkó umbaí wétaifo nóra séwa miyá wéono súwana ⁴⁹Ísu séna nóra sékaiya siyaafái wéoyo. Kesifoní naaúmpa'a méraumpo nóra sékaiya ímba ísaraayo súwasarai ⁵⁰minááígóní áwáu ímba kawe'-úmai ísaraaye.

⁵¹Ímba ísóyana Ísu anófoise'a Yérúsaremufakemba Násareti-naopa'a téna miwí tááisafena ewé símaena wéiyena tamérowana anówa Ísumo urómba ímáyaá wéena mérowana ⁵²Ísu óraa'a uwáwéna kawe'-ímáyáá wéuwasa Maníkówé waásiye aamoi uwánkaraawe.

Yónimo simátímakain-aai.

Mátíyu 3:1-12, Máaka 1:2-8, Yóni 1:19-28

3Rómu-waasiti óraakon-awi'a Táípíryasi ména kawáá-kísáú maiyéna sísamaifakemba séfataase-aatai maisuwónka'a Yúndiyaa-marafaken-kawaagon-awi'a Póntiyasi-Páíratí maúwana Káríri-marafaken-kawaagon-awi'a Éroti maúwana áfákon-awi'a Fírípi wemá Ítúrya-marafa'e Térékónaitisi-marafa'e káráwiyuwana Ráiseniyaasi Ápíríni-marafa'a káráwiyuwasa ²miyáumai-waasi káráwiyonka'a Ánásiye Káyafaasiye aifa'-ámáán-káwáágóráí méroyanka'a Sékáráíyaan-ááninkon-awi'a Yóni máásai-marafa'a mérowana Maníkó aai simámuwana ³Yóni Yóndani-nonkoni arúfá'á wénena simátimena séna sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á tíya'a nombá maitínkáanana Maníkó

kentí sáwí-imayaa maitiyuwáíníye Yóni siyáíye. ⁴Miyá súntafena naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáya agaimaréna séna moóráwigo máásai-marafa'a ména aaemáíyakemba séna Fasi'aénkóní aambó wi'ankáíyamba wení aambá arupíse íyana minámpá'á wíno. ⁵Omá'a kárá-mai ukwítu'mae koró. Kaentaén-ámbá arupíse oro. Kumpékaape'o uráin-amba maimái kawe'án-oro. ⁶Maníkó sáwí'o úmáimo méraampinkemba kawe'-ámpá'ó métinkaindawimba ai'maráínana kumínda seyaafá'nánká awánánáawe

Áísáya agaimaréna siyónka'a póna Yónintafena mináái siyáíye.

⁷Súwasa Yóni nombá maisinkáinkwae sésa sáwífa'-waasi wempá'á tóso uwaná Yóni simátimena séna iyánkó póigon-araa'an-owe. Maníkó kentí sáwí-meyamba timínífo nááwa sisará íséra inkaisé wéteo. ⁸Kentí sáwí-kisau tuwé'o Maníkóm-pá'ó té'o é'a kawe-kísáú maíya'a tuwánanaumne. Émbaramu kentáá síwá'ná ímbá póta Maníkóní kawe'-wáásísá úne sé'a miyán-ímáyáá ímba oro. Maníkó Émbaramun-aísaafitantamba ónááwemo sénaraa maanóntámpínkémbá kanaámpó'a waási úráaro sisa'á úráawisino. Émbaramun-aísaafitantambo uráundawi póta kawe'-wáásísá úne sé'a miyán-ímáyáá ímba oro. ⁹Ímbo kawe'-árámbó íyáín-taimo áwáufimbo ayáímai iyáfímbó agaisúwáántemba Maníkó miyáumai kentí sáwí-meyamba timíníye Yóni siyáíye.

¹⁰Súwasa ísésa sésa simásimenda-aaisa nórasaawa ónaumno suwaná ¹¹Yóni séna kae'-únánkwátóimo makéwi ímbo makéwi moórá-mora tíméro. Tómbá makéwi ímbo makéwi moórá-mora tíméro Yóni súwasa ¹²taakisi-óntámbó máúnumen-kwaasi Yóni nombá maisinkáinkwae sésa wempá'á tésa sésa óraako ómpo nórasaawa ónaumno suwaná ¹³Yóni séna ímba karo'á símai óraa'-ontambo maíyamba taakisi-óntán-aantemba máéro súwasa ¹⁴i-wáási sésa kesáá nórasaawa ónaumno suwaná Yóni séna tínkantuke'a miwítí óntama maénae ímba seró. Karo'-áái simátíme'a miwítí óntama maénae ímba seró. Kentí kisaugoni méyántáfé'a ímbo kaórémba tirunkó kawe'á ína'a méraaro Yóni siyáíye.

¹⁵Yúndaa-waasi Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba amu'marésa mésa Yónin-aai ísésa óraa'-imayaa ésa sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwai wemá Yóniya'i fí'owawa'iyo suwaná ¹⁶Yóni séna kesínaembo tındawi wemá óraako kembá íyáákaraifo wemó aai síndara'o kemó sendá sáwí'an-íye. Kemá nombá maitinkánaumpo wemá Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá ai'maráínana kuména kempímbá óraa'a uwátinkena iyamó agáéntemba íníye. ¹⁷Aawinkwínaumo sipetífímbó mósá makésamo mentúwááwanamo anómbo marapá'ó kúmísanamo ásimo fiyúndágo aútúwáísasamo kámakama'o in-iyáfímbó wiyú'maimo agaisuwésamo anómbo naaúmpa'o mósá máraántemba waási miyaráámbá íníye Yóni séna ¹⁸Maníkóní ásé-aaí ísámai kawe'á íwae séna miyán-áái simátíma'maena iyáíye.

Ísumba nombó maiyánkarain-aaí.

Mátíyu 3:13-17, Máaka 1:9-11

¹⁹⁻²²Yóni simátíma'mae wéiyena sáwífa'-waasi nombá maitinkéna ánaaemba Ísumba maiyankówana inaí súwana kampuáran-tawaai tuwínkaa'-úwana Maníkóní Ufaen-ámútánkó mááufu'-numaraamba úmaena ane'á kumbérowana aaigó aantemba wiyómpakemba séna emá kesááninko óna'a en-ímáyáá wée'a áfááraumai aamoí uwánkaumne siyáíye.

Yóni Maníkóní ásé-ai simátimumbanifo Káríri-marafaken-kawaagon-awi'a Éroti áfákon-awaainínkón-áwí'a Érótyiasimba maiyówana mindásafena fí'o-fi'on-tantaa'o sáwí'o úntafena Yóni séna sáwí'a óne súwana Éroti Yónimba áí'mai ándáfa'a ankéna mindásafena sáwí-kisau maimaéna iyáiyé.

Ísun-aíwá'náti túwíkon-aii.

Mátíyu 1:1-17

²³ Ísu marapá'á kumbéna moórá-wai úmai siyáánkai-aatai maisuwéna wénena Maníkón-aiimo simátiminda ómbarena úwasa waási imáyáa ésa sésa Yósepin-ááninkon-iyé siyáawe.

Yósepi afowán-áwí'a Írai úwana

²⁴ Írai afowán-áwí'a Mátáti úwana

Mátáti afowán-áwí'a Rífái úwana

Rífái afowán-áwí'a Méríkai úwana

Méríkai afowán-áwí'a Yánai úwana

Yánai afowán-áwí'a Yósepi úwana

²⁵ Yósepi afowán-áwí'a Mátátayasi úwana

Mátátayasi afowán-áwí'a Émósi úwana

Émósi afowán-áwí'a Néamu úwana

Néamu afowán-áwí'a Ésírai úwana

Ésírai afowán-áwí'a Nágai úwana

²⁶ Nágai afowán-áwí'a Méati úwana

Méati afowán-áwí'a Mátátayasi úwana

Mátátayasi afowán-áwí'a Sémeni úwana

Sémeni afowán-áwí'a Yóséki úwana

Yóséki afowán-áwí'a Yónda úwana

²⁷ Yónda afowán-áwí'a Yóánani úwana

Yóánani afowán-áwí'a Résa úwana

Résa afowán-áwí'a Sérápáperi úwana

Sérápáperi afowán-áwí'a Sfáritiyeri úwana

Sfáritiyeri afowán-áwí'a Nérai úwana

²⁸ Nérai afowán-áwí'a Méríkai úwana

Méríkai afowán-áwí'a Éndai úwana

Éndai afowán-áwí'a Kósamu úwana

Kósamu afowán-áwí'a Érímendamu úwana

Érímendamu afowán-áwí'a Éya úwana

²⁹ Éya afowán-áwí'a Yósúwa úwana

Yósúwa afowán-áwí'a Éríyesa úwana

Éríyesa afowán-áwí'a Yórimu úwana

Yórimu afowán-áwí'a Mátáti úwana

Mátáti afowán-áwí'a Rífái úwana

³⁰ Rífái afowán-áwí'a Símiyoni úwana

Símiyoni afowán-áwí'a Yúndaa úwana

Yúndaa afowán-áwí'a Yósepi úwana

Yósepi afowán-áwí'a Yónamu úwana

Yónamu afowán-áwí'a Éráyakimu úwana

³¹ Éráyakimu afowán-áwí'a Mériya úwana

Mériya afowán-áwí'a Ména úwana

Ména afowán-áwí'a Mátáta úwana

Mátáta afowán-áwí'a Nétáani úwana

Nétáani afowán-áwí'a Téfiti úwana

³² Téfiti afowán-áwí'a Yési úwana

Yési afowán-áwí'a Ópéti úwana

Ópéti afowán-áwí'a Póási úwana

Póási afowán-áwí'a Sárimoni úwana

Sárimoni afowán-áwí'a Násoni úwana

³³ Násoni afowán-áwí'a Ámínándapu úwana

Ámínándapu afowán-áwí'a Ándimini úwana

Ándimini afowán-áwí'a Ánáí úwana

Ánáí afowán-áwí'a Ésíroni úwana

Ésíroni afowán-áwí'a Pérési úwana

Pérési afowán-áwí'a Yúndaa úwana

³⁴ Yúndaa afowán-áwí'a Yékopu úwana

Yékopu afowán-áwí'a Áísáaki úwana

Áísáaki afowán-áwí'a Émbaramu úwana

Émbaramu afowán-áwí'a Téra úwana

Téra afowán-áwí'a Né'o úwana

³⁵ Né'o afowán-áwí'a Séráki úwana

Séráki afowán-áwí'a Ríyu úwana

Ríyu afowán-áwí'a Péréki úwana

Péréki afowán-áwí'a Ípa úwana

Ípa afowán-áwí'a Síra úwana

³⁶ Síra afowán-áwí'a Kénaani úwana

Kénaani afowán-áwí'a Áfákisati úwana

Áfákisati afowán-áwí'a Sému úwana

Sému afowán-áwí'a Nówaa úwana

Nówaa afowán-áwí'a Rémeki úwana

³⁷ Rémeki afowán-áwí'a Métúsara úwana

Métúsara afowán-áwí'a Ínóki úwana

Ínóki afowán-áwí'a Yéréti úwana

Yéréti afowán-áwí'a Má'árariri úwana

Má'árariri afowán-áwí'a Kénaani úwana

³⁸ Kénaani afowán-áwí'a Ínosi úwana

Ínosi afowán-áwí'a Sėti úwana

Sėti afowán-áwí'a Ándámu wemá

Maníkón-áánimban-iyé.

Miwí Ísun-áwá'ná owé-ímáyáá uráawe.

Waántáwanko Ísumba ma'máímo awánarain-ai.

Mátíyu 4:1-11, Mááka 1:12-13

4 Yóni Ísumba nombá maiyankónka'a Maníkóní Ufaen-ámútánkó Ísumba óraa'a uwánkena simámuwana Ísu Yóndani-nomba tuwéna máásai-marafa'a

komérowana ²waántáwanko Ísu sáwí'o índá awánánae súwana Ísu ímba tómbó nómbe ména ayáátáaka'a 40 no'waamba waúwana áfááran-aaí tówana ³waántáwanko séna emá Maníkón-ááninko úne wésempo maanóntánkóntáfé tómbá úréna'a naanó siyó súwana ⁴Ísu séna Maníkón-aaí aúfáífinkemba séna tómbó náiyawi aantemba waási ímba fasi'átinkainifo Maníkómó siyáintemba seyaafá'á íyana fasi'átinkainiye

siyáimba p'ó'a emó séndá ímba miyá ónaumne súwana ⁵waántáwanko Ísumba áí'maena iyéna minúwóiyáán-úmai seyaafá'-máráfá'ó káráwiyon-kwaasi aráána-mena ⁶séna seyaafá'-máráfá'á káráwiyuwo sénamo símakaimba moóráwigomba kesí imáyáafinkemba kanaa'á tíménda isa'á embá áménana enáwíko iyíniye. ⁷Ken-ímáyáámó mósá máréna'o é'a káráwiyi-kisau áména káráwiyuwo waántáwanko súwana ⁸Ísu séna Maníkón-aaí aúfáífinkemba séna kentí Fasi'aénkó Maníkómpá'á imáyáa é'a wenáwí'-aantemba mósá maré'a wení kísau aantemba máéro

siyáífo emó séndá ímba miyá ónaumne súwana ⁹⁻¹¹waántáwanko Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a wéna óraa'-amaan-dankoni amifa'á móankenana séna Maníkón-aaí aúfáífinkemba séna Maníkó wíyómpakemba wení kísau-waasisomba ti'maráínasa enká'á káráwiyonaawe.

Moóráfimba séna óntanka'a aísamai turaráanafo sésa tiyáántandesa faramónááwe

siyáíye. Mindásafe emá Maníkón-ááninko úne wésempo maankákémbá ásáfenasa wíyómpakewi farámbaesa marapá'á múankaaro waántáwanko súwana ¹²Ísu séna Maníkón-aaí aúfáífinkemba é'a miyá siyéna moórá-aiwara'a séna kentí Fasi'aénkó Maníkómbá áísai úmai isánae ímba seró

siyáimba emó séndantembo miyámó ékaa Maníkómbá áísai úmai isáúsino. Mindásafemo emó séndá ímba miyá ónaumne Ísu súwana ¹³waántáwanko seyaafá'-tántáátáféna Ísumba áísai uwásuwena séna kárika aneka'á taáísai ónaumne séna auwéna kóuraiye.

Ísu wení kisaumo ómbakain-aaí.

Mátíyu 4:12-17, Máaka 1:14-15

¹⁴Kúwana Maníkóní Ufaen-ámútánkóní fasi'aénkó Ísumpimba wérowana Ísu máásai-marafa'a tuwéna Káríri-marafa'a komérowana wenááigo seyaafá'-máráfá'á wété úwana ¹⁵miwítí ámáán-daumpimpa'a Ísu simátimuwasa seyaafá'nánká wenáwí'a mósá makáawe.

Násaretifakewi Ísumba tínaembo uwánkaraan-aaí.

Mátíyu 13:53-58, Máaka 6:1-6

¹⁶Minkákémbá Ísu kárikomo maé'éún-daopa'a Násaretifa'a koména Yúndaa-waasi amáán-aaimo isón-kanaa aasiyaasi-kánáá amáán-daumpa'a imáéntemba miyáumai iména Maníkón-aaí aúfáífinkembo simátimindasafena iyáfasinowasa

¹⁷ naaófá'á Maníkón-aaimo siyówi Áísáya agaimakón-kwandaai ámúwana maiyéna fariyéna moórá-ai awánéna séna

¹⁸ Fasi'aénkóní ámútanko kesé'a méraiye. Úwoi-waasisafe kesí ásé-aii kosimátimiyo séna si'mákaifo Fasi'aénkóní ámútanko kesé'a méraiye. Ta'ótokaan-kwaasisafe'a kemá faútínkáana'a méraaro siyé-áái kosimátimiyo. Túrambo kafíkáin-kwaasisafe aneká'á túrambo awánáiyán-aii kosimátimiyo. Tirumbó umbaimó táinda-waasisafena minúmbái-tántáá'á tai'áiniye siyé-áái kosimátimiyo. ¹⁹ Fasi'aénkó weni waási

kawe'ó uwátinkainda-kanaagon-aii kosimátimiyo séna si'mákaiye

agaimaréna siyáiyé Ísu simásuwena ²⁰ mináúfái-wándáái owepámai káráwiyo-owimba aména aái simátimindasafena mara'á mérowasa mindáúmpá'ó méron-kwaasi aái sínena úwasa aúrampimba karákówana ²¹ Ísu séna minááímó súna'ó isérón-aii afora'á paápé iye súwasa ²² isésa aifa'á kawe'-áái siyé sésa aamoi uwánkesa ánaaemba óraa'-imayaa ésa sésa Yósepin-áninko éna maankákéwi éna kesáámó úndanten-kwaasin-ifo nóra sénawa miyán-áái síyó suwaná ²³ Ísu séna waási waé'mai-aii sésa emá tíyofaan-waasi ómpo enáúra'a eyáárka kawe'án-uwo wésewe. Mináái kentáfé'a simásuwe sé'a Kápameamu-naopa'a kawe-kísáú maiyáanata ísaraumpo maanká'á ení naaópa'wara'a miyán-kísáú mauwó kentáfé'a síyambanifo ²⁴ érai'a simátime sune. Maníkón-aaimo simátímíwai weni waásifa'a Maníkón-aii kosimátiminenamo wimbá wenamááraa sésa kesáámó úndanten-kwaasin-iyé sésa wenáwi'a ímba mósá wémaraawe. ²⁵ Érai'-aii sénaumpo isáaro. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Íráiyaa méronka'a kaumbo-áatái úmai afa'mórée-wiyomba maisuwéna ímba aa'á téna aawai tówana minkánáa Ísareri-waasiti marafá'á keto'-ínímbá sáwífa'a mérowana ²⁶ Maníkó ímba minkétó'-ínímbá kotúwa'nai ínone séna fí'om-barafaken-keto'-inimba Sáíndóni-marafa'a Sáréfati-naopaken-ininkomba koáwa'nai uwó séna Maníkó Íráiyaamba ai-marówana kuráiyé. ²⁷ Naaófá'á moóráwigo Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Íráisa méronka'a Ísareri-waasiti marafá'á túmo námombo kón-kwaasi sáwífa'a mérowana Maníkó minkwáásísómbá ímbo asófatinkaraimbanifo fí'om-barafa'a Síriyaa-marafaken-kwaasi áúmo námombo kón-kwaasigon-awi'a Néamanimba asó-fankaraiye Ísu súwasa ²⁸ minámáán-dáúmpá'ó mérowi isésa imáyáa ésa kentáásáféna Maníkó ímba túwa'nai íniye Ísu wésiye sésa tirunkó ika fówasa ²⁹ íyá-fasinesa Ísumba ta'ótokesa tafisímaesa máápa'a kúwákárúwesa miwítí naaó'-omapa ámémpa'a famétuwanaesa uwaná ³⁰ éniyo Ísu tuffintuwena kóuraiye.

Arumpimbá sáwí-amutambo mérowin-aii.

Máaka 1:21-28

³¹ Ísu Káríri-marafa'a Kápameamu-naopa'a koména Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaara'a ámáán-daumpa'a iména aái simátimuwasa ³² isésa óraaka'ó súntafesa óraa'-waasigoraamba siyé sésa táátafesa uráawe.

³³ Táátafesa uwaná minámáán-dáúmpá'á moóráwigo sáwí-amutamba wenarumpimbó méron-kwaasigo óraaka séna ³⁴ Ísu Násaretifakewi óne. Kentáái nórawa ínewa'ono tasínkambaisaawa tai'áínono. Embá awánáúndawi Maníkóní kawe-kísáú-wáásígó óne súwana ³⁵ Ísu sáwí-amutankontafena óraaka séna aseré minkwáási auwé kóuwo súwana misáwí-ámútánkó minkwáási famé'auwowana túranka'a tanaa fówana ímba sáwí'ó uwánkomba úwoi kóúwasa ³⁶ awánéna

táatafesa ésa keáimbá sésa nóran-aaiya wésiyo. Fasi'aén-áái sáwí-amutantafena óraaka simátímísasa tirumpinkémbá wégowe suwaná ³⁷miyán-áái Ísun-ai mináémpá'á wété úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasimo asófatinakarain-aii.

Mátíyu 8:14-17, Mááka 1:29-34

³⁸Ísówana Ísu minámáán-dáúmpá'á tuwéna Sáímonini naaúmpa'o iyúmba Sáímonin-áráandaomba áuiya kówana mérowasa Ísumba simámúwana ³⁹iséna wempá'á téna áuiyagontafena séna tai'aaó súwana mináúiyá tai'ówana iyá-fasinkwena tómbá agaimái tímakaiye.

⁴⁰Úwasa fenómpinka'a fí'o-fí'on-ti'o ún-kwaasi tí'maesa Ísumpa'a tuwaná ayáámba ta'ótorowasa asófaraawe. ⁴¹Miyá úwasa sáwí-amutantomba sáwífa'-waasi tirumpinkémbá tiyuwésa óraaka sésa Maníkón-ááninko óne simásuwesa kóuraawe. Sáwí-amutamba imáyáa ésa Ísuntafesa Maníkómó iyáfasinankaraiwai iyé-ímáyáá untáféna Ísu aseráaro súwasa tiyuwésa kóuraawe.

Yúndiyaa-aempa'o Ísu simátímakain-aii.

Mááka 1:35-39

⁴²Kóuwana aafáúmó iyáúsunka'a Ísu mindáópa'a tuwéna Maníkómpá'á inaimó síndasafena ímba waásimo méropa'a komérowasa ayaafái úmai awánésa sésa kónafo keséta méraao suwaná ⁴³Ísu séna fí'on-daopimpa'wara'a ásé-aii Maníkó wení waásimo kawáánin-aii kosimátimenaumne. Miyámó ondasáféna Maníkó si'mákaisa'a kunkáumne séna ⁴⁴tiyuwéna Yúndiyaa-aempa'a koména ámáán-daumpimpa'a simátíma'maena iyáiyé.

Ísu wení kísau-waasimo táántarain-aii.

Mátíyu 4:18-22, Mááka 1:16-20

5 Moórá-kanaa Ísu nonkwaaúnkóní áwáífa'-awi'a Kénésárétifa'a mérowasa Maníkón-aii isánae sésa tóso ésa famé'maesa tuwaná ²⁻³kae'á kári'-nompintaomba nonáámááífa'a wérowana moórá Sáímoninde wérowana awánówasa mófáá'o tóróyan-kwaasi mindómpín-táómba tuwésa mare'mare'-únámbá wénonkwiyuwana mintáómba úwoi wérowana awánéna Sáímonini nompín-táómpimba iyáténa Sáímonintafena séna ewaa'á maimaé waaó súwana ewaa'á fafúsúmaena nonáwáífa'a kúwana Ísu mimpímbá mara'-ména seyaafá'-wáási simátímakaiye.

⁴Simátimena Sáímonintafena séna nompín-táómba fafúsúmae nonafufumpá'á kuré ewé ení waásiye mare'mare'-únámbá túwéwana nompímbá kumína'a mófáá'a fasináaro súwana ⁵Sáímoni séna óraakoo káfé'-no'waamba miyámó úmae iyúnda ínta mófááta toráúndasa úwoisa méraumpo emó séndantemba ónaumne séna ⁶nonafufumpá'á wésa mare'mare'-únámbá túwówana nompímbá kumúwana sáwífa'-mofaa'a minúnámpímbá ówitena taráráráántamba úwasa ⁷moórá-nompintaompimba miwítí waási mérowasa awánésa tiyáán-tuwaa'a ésa tasúwa'nai oro suwasá tésa minkáé-táómpimba mófáá'a mósá márówana ówitena umbaí téna nompímbó kúwáféráaraantamba úwana ⁸Sáímoni Pítaa miyámó úmba awánéna Ísu óraakon-iyé séna aísamaifimba kífaena séna Fasi'aénkóo sáwí-waasi úmpo siyuwé waaó siyáiyé. ⁹Sáwífa'-mofaa'o tóróntafena Pítaawe wesé'o méron-kwaasiye

táatafesa uwasa ¹⁰ Sáimoniye mófáá'o to'maésarai nuyawi Sépétin-ááninkai-tuwi'a moóráwigo Yémisi úwana moóráwigo Yóni mindáraiye táatafesarai uyaná Sáimoni Pítáa Ísuntafena séna Fasi'aénkóo sáwí-waasi úmpo siyuwé waaó súwana Ísu séna ímba áá'a íno. Mófáá'o to'maé wénomba minkísáú ifátuwe'a káfé'a waási tafisíyasa kesiráái wáero súwasa ¹¹ mindómpín-táómba tafisímaesa nonáámááífa'a mámaresa miwítí kísau ifátuwesa Ísumba arááíwakaawe.

Ísu námombo kón-kwaasi kawé'ó uwánkarain-aii.

Máttyu 8:1-4, Máaka 1:40-45

¹² Moórá-kanaa Ísu moórá-naopa'a mérowana moóráwigo seyaafá'-áfá'ó námombo kón-kwaasi Ísumba awánéna óraakon-iyé séna aísamaifimba takífaena séna kentáfénamo ankáínamo e kanaa'á aúí'a uwásinkainone súwana ¹³ Ísu ayáamba ane'á ta'ótorena séna miyá ónaumpo enáúra'a karefó'a kawáúwiye súwana minúwóiyáámbá kawáúguwana ¹⁴ Ísu óraaka séna enáúra'a kawáúwifo naaófá'ó Mósesemo siyáintemba amáán-kisau-waasifa'a wéma enáú máaraatime póima tímínasa Manikóntáfésa ísámai tufú'mai agaiyasa seyaafá'nánká awánéna áúrakemba kawáúwiye sénááwe. Énifo enáúra'o uwánkaunda-aii simátimunafo sé waaó Ísu súwana ¹⁵ ifátuwena kawé'ó uwánkon-aii simátíma'maena iyúwana minááígó naaó'-nao'a wété úwasa sáwífa'nanka tóso ésa wenáái wéise'a onaná tí'o in-kwáásí asófatininkwae sésa tóso uwaná ¹⁶ énifo Ísu Manikómpá'á inaimó sín-dasafena máásai-marafa'a kógo uráiyé.

Ísu aísamaimo pukówaimba kawé'ó uwánkarain-aii.

Máttyu 9:1-8, Máaka 2:1-12

¹⁷ Moórá-kanaa tuwímbai amáán-kawaa-waasiye amáámbo sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakene Káríri-aempakene Yúndiyaa-aempakene tóso ésa Ísu moórá-naumpa'a aaimó wésimatimumba társaraawe. Maníkó Ísumba asófatininkainda-fasi'aemba amúwana mérowasa ¹⁸ tuwímbai aísamaimo pukówimba wandaifimbá marésa taawiya'maé tésa Ísumpa'a máánkáananasa kawé'á ínkwae sésa tumbá ¹⁹ mindáúmpá'á sáwífa'-waasi sisipáá uwasa ímba kanaa'ó iyóraantamba ésa naanamifa'á taawiya'maé imésa afaa'á aúsámarsa ándára ta'ótorena túwówana kuméména waásifimbo Ísumo mérompimba aúranka'a kumúwana ²⁰ Ísu taawiya'maésamo tun-kwáásímó érai'a kawé'á uwánkainiye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasigontafena séna kesí waásiyo ení sáwí-imayaa maiyauwáúmne súwasa ²¹ amáán-kawaa-waasiye amáámbo sun-kwáásíyé keáímbá sésa Maníkó weyáá sáwí-imayaa maitiyuwáínfo waási ímba miyá ónááfo Manikómbá karaánáa'a ánkáíye suwaná ²² Ísu minimáyáámó umbá iséna séna nóra séra miyán-ímáyáá wéoo. ²³ Moóráwigo aísamaimo pukáindawintafena sénamo ení sáwí-imayaa maiyauwáúmne sínasamo ésa éraira sí karorá síyó sénááwe. Énifo moóráwigomo aísamaimo pukáindawintafena sénamo eyááríka'a íyáfasine waaó sínasamo ésa éraira sí karorá síyó awánánááwe. ²⁴ Kemá waási úranko marapá'ó méraunda waásiti sáwí-imayaa maitiyúwáanda-fasi'aemba tokáumpo aráátíménda awánánááwe séna aísamaimo pukón-kwaasigontafena séna isaao. Íyáfasine ení wandaí maimaé ení naaópa'a waaó súwana ²⁵ túranka'a íyáfasinkwena wení wandaí wémaena Manikón-áwí'a mósá maréna wení naaópa'a kúwasa ²⁶ seyaafá'nánká táatafesa ésa Manikón-áwí'a

mósá marésa sésa ímbo awánáúnda-i'a isatá awánáúmne sésa táátafesa ésa tiyáámba tóipimba fáákaawe.

Ísu Rífáimbo áántarain-aii.

Mátíyu 9:9-13, Máaka 2:13-17

²⁷ Ánaaemba Ísu aampa'á wéwena awánómbo taakisi-kísáúmó maúwain-awi'a Rífái taakisimó máún-daumpa'a mérowana Ísu awánéna séna iyáfasine kesé'a tiyó súwana ²⁸ iyáfasinena seyaafá-tántáá'á tuwéna wembá arááiwa'mae wéna ²⁹ Ísuwe'o náíndasafena wení naaúmpa'a óraa-tomba agaúwasa taakisimó máún-kwaasiye fí'o-fí'on-kwaasiye Rífáini naaúmpa'a tamésa mindáraise'a tamésa tawémandowasa ³⁰ áamáán-kawaa-waasiye miwítí áamáámbo sun-kwáásiyé Ísuni kísau-waasisafesa aaisambá tiyésa tísai esa sésa taakisimó máén-umen-kwaasiye sáwí'o on-kwáásísé'a tómbá wénao suwaná ³¹ Ísu iséna séna tíyofaan-kwaasi kawé'-úmaimo méraan-kwaasi ímba wétuwa'nai-oyo tí'o in-kwáásí wétuwa'nai-owe. ³² Mindásafe'a arupíse úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a ímba kunkáumpo sáwí'o úmaimo méraan-kwaasi táántaanasa Maníkómpá'á tíwae sé'a kunkáumne Ísu siyáíye.

Tómbó aawentamó on-áái.

Mátíyu 9:14-17, Máaka 2:18-22

³³ Suwasá tuwímbai Ísuntafesa sésa Yóni nombó maitínkáíwaini kísau-waasi moórá-mora-kanaa Maníkóntáfésa imáyáa ésa tómbá ímba wénesa inái aantemba wésewasa áamáán-kawaa-waasiti kísau-waasiwara'a miyá wéoyo ení kísau-waasi ímba miyá ombá tóné noné úwoi wénaawe. Nóra sésawa miyá wéoyo suwaná ³⁴ Ísu séna moóráwigo aaremó maíndawi amááraasomba tanómbo kautimínda miwísé'a mérainasa aamoí ésa mintómbá ímba a'áo sénááfo úwoi nánááwe. ³⁵ Ánaaemba minkwáásígómbá áí'mae kóiyana minkánáá amááraasomba tirunkó sáwí'a ínasa tómbá a'áo sénááwe Ísu séna wemó ánaaemba tiyuwénamo iyíndasafena mináái siyáíye.

³⁶ Ísu mináái simátimena maarán-áái waé'mai-aii séna ááéraan-ampantamo afaa'ó wéraisasamo ombá aú-ampanta ímba káramai wéfaruwowe. Miyámó íyana aú-ampantago sáwí'a ínana ááéraan-ampantago aú-ampantaraamba ímba íníye. ³⁷ Aú-anda-aran-domba ááéraa-sipisipi-asi-anafeumpimba ímba wéfatimaraawe. Miyámó íyanamo éna aú-anda-aran-donko óraa'a éna ááéraan-anafeumba kafaména sáwí'a ínana mindómbá úwoifa'a fatiwiniye. ³⁸ Mindásafesa aú-anda-aran-domba aú-sipisipi-asi-anafeumpimba wéfatimaraawe. ³⁹ Ááéraan-anda-aran-dombo naawímó ombá sésa ááéraan-anda-aran-donko ásé wéíye sésa aú-anda-aran-domba ímba sínkáíye wésewe.

Ísu sambaatisáfénamo siyáin-aii.

Mátíyu 12:1-8, Máaka 2:23-28

6 Moórá-kanaa Yúndaa-waasimo saagon-kánáará'á Ísuwe wení kísau-waasiye kisaufa'a wíti-ton-kisaufa'a wéwesa wení kísau-waasi wíti-aramba kútúmai ási pítuwesa nowasá ² áamáán-kawaa-waasi tuwímbai tuwánésa sésa saagaan-kánáá aambá fáí'makaawa'a nóra séra miyá wéoyo suwaná ³ Ísu séna naaófá'á Téftimo uráimba aúfáíimbo agaimakáin-aigoni áwáu ímba ísaraawe. Téftiye wení waásiye

táái tówana ⁴Téfiti Maníkóni áamáan-daumpa'a iyéna Maníkón-aúranka'o makón-tomba imaiyéna wénena wení waási timúwasa naráawe. Mintómbá úwoi-waasi ímbo né'ómbanifo áamáan-kisau-waasi aantembo né'ómbaniye. Téfiti mintómbá imaiyéna timúwasa nonká'á Maníkó ímbo aaisambá siyáimbanifo kesí waási miyá owa'á aaisambá ímbo seráámbá wésewe. ⁵Wiyómpakemba waási úranko pó'a saagaan-kánáará'ó káráwiyaundawi úmpo saagaan-kánáará'ó waásimo kisau máemba kendén-iyé Ísu siyáiyé.

Ayáámbo kemporaráin-kwaasigon-aii.

Mátíyu 12:9-14, Máaka 3:1-6

⁶Moórá-kanaa Yúndaa-waasimo saagon-kánáará'á Ísu áamáan-daumpa'a iyéna wésimatimuwana moóráwigo ayáánúrapa'-ayaambo kemporarón-kwaasi mérowasa ⁷ámáan-kawaa-waasiye áamáámbo sun-kwáásiyé mésa Ísuntafesa saagáiyá póna minkwáásímó kawé'ó uwánkainataamo éta ta'óto'maisa aafintá maiyankánaumne sésa Ísumba awánomba ⁸Ísu minímáyáámó umbá iséna ayáámbo kemporarón-kwaasisafena séna íyáfasine kemó méraundara'a imauwó súwana íyáfasinena Ísumpa'a túranka imaúwana ⁹Ísu miwísáféna séna moórá-aaisafe'a tísai ónae'a sune. Kentáási áamáan-aaifimba nóin-aiiya wérailyo. Saagaan-kánáará'ó póta kawekísúsááwá máúm sáwí-kisausaawa wémaumno. Waási túwa'nai onasasááwá kawerá óna tínkamonasasaawa puwónááo tísai ena súwasa ímba aai suwaná ¹⁰Ísu mótuwana-metuwana éna ayáámbo kemporarón-kwaasisafena séna enayáámbo fárútuwaaó súwana ayáámbo fárútuwowana kawé'á uwánkowana ¹¹miwí tirumbá áfááraumai sáwí'a úwasa nóra úmaisawa tufuwónaumno sésa kemó mérompimba keáímbá siyáawe.

Ísu wení kísau-waasimo táántarain-aii.

Mátíyu 10:1-4, Máaka 3:13-19

¹²Minkánáará'á Ísu fenómpinka omápa'a iména ímba aúmá waéna Maníkómpá'á inái símae wéiyuwana ¹³siyarówana Ísumbo arááíwa'mae kun-kwáásí táántowasa iyúwana minkwáásíffinkémbá sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi toráumai séna kesí aantá-waasin-owe séna túwí'a siyáiyé.

¹⁴Miwí túwí'a séna moóráwigo Sáímoniye séna

aú-awi'a Pítaawe simánkena moóráwigo Pítaan-áfáko Énduruni moóráwigo Yémísini moóráwigo Yónini moóráwigo Fírípini moóráwigo Pátóromiyuni ¹⁵moóráwigo Mátíyuni moóráwigo Tómaasini moóráwigo Áráfiásin-ááninko Yémísini moóráwigo Sáímoni wemá Rómu-kamani-waasi ti'mátuwanae siyáiwaini ¹⁶moóráwigo Yémísini-ááninko Yúndasini moóráwigo Yúndasi-Ísakerioti wemá ánaaemba Ísumba wení namuro-wáásímó aráátímakaiwai miyáumai-waasi Ísu táántaraiye.

Ísu sáwífa'-waasifimba kisaumo maiyáin-aii.

Mátíyu 4:23-25

¹⁷Omápakemba Ísu miwísé'a arufá'á kumbérowasa wembó arááíwáún-kwaasi sáwífa'nanka Yúndiyaa-aempakene Yérúsaremu-naopakene Táyaanaopa'e Sáíndóni-naopa'-non-awaifakene sáwífa'-waasisomba tamésa ¹⁸Ísun-aii isánae sésa tí'o ún-kwaasiwara'a asófatininkainkwae sésa tóso ésa sáwí-amutamba

tirumpimbó méron-kwaasiwara'a tóso uwaná Ísu sáwí-amutamba tirumpinkémbá maitiyuwówasa ¹⁹tí'o ún-kwaasi Ísun-ane'á ta'ótoraanana sí'a tai'áínkwae sésa miyá uwaná fasi'aémbá tokéna póna mintí'á asófatinکاریه.

Tirunkó kawé'á éna sáwí'a énamo índaa-ai.

Mátíyu 5:1-12

²⁰Ísu miyá uwátinkena wení kísau-waasi tuwánéna séna kembiwí Maníkó súwa'nai ínkwawemo sewí Maníkó miwí kawé'á uwátinkena miwíyá'á wégawaaniye. ²¹Káfé'a tááimo wétaiwai tirunkó fetóí ina'a méraaro. Maníkó kanaá uwátinkainiye. Káfé'a tirunkó sáwí'a isa'á ifi'ó wétaawi tirunkó fetóí ina'a méraaro. Tirunkó kawé'á ina'a wíyáái ónááwe. ²²Kembiwí kemá waási úranko kumpaapé uráundawintafe'a fasi'ámaimo méraawi waási tínaembo uwátinkesa tíyámbo uwátinkesa sáwí-aaimo simátinkesa sáwí-waasin-owemo síyamba tirunkó fetóí ina'a méraaro. ²³Miyá íya'a tirunkó kawé'á ina'a imá wéte'a wíyómpakemba kentí kawé'-mékámá maénááwe. Naaófá'á miwí tíwá'ná miyá ésa Maníkón-aaimo simátímakaawi sáwí'a uwátinkaraawe. ²⁴Énifo marapákén-tántáá'ó makáawi káráwiyoro. Tirunkó kawé'ó wéin-tantaa'a é'a makáamba pó'a ímba moórá kawé'-mékámá maénááwe. ²⁵Káfé'a tímú'o faiwái káráwiyoro. Ánaemba táái táíníye. Káfé'a wíyááimo owí káráwiyoro. Ánaemba ifi'á tánááwe. ²⁶Naaófá'á kentíwá'ná karo'-ááímó simátímakaawi-tuwi'a mósá makáamba pósa miyámó sésamo kentúwí'o mósá máréwa'o é'a káráwiyoro Ísu siyáíye.

Namuro-wáásí kawé'á uwátínkáaro-ai.

Mátíyu 5:38-48

²⁷Ísu simátimena séna kemó simátíménda-ai ísáaro. Kesááimo isé'o é'a kentí namuro-wáásí tirumbá kawé'á uwátinke'a tíyámbo uwátínkéwi kawé'á uwátínkáaro. ²⁸Sáwí-aaimo simátínkéwi kawé'á uwátínkáaro. Sáwí'o uwátínkéwimo é'a Maníkómpá'á inaí símai miwí túwa'nai oro. ²⁹Táá'o tuwaumíya'o é'a ímba anondáá tínkame'a aneka'á waé-tíméro. Kentí unáánkwátói maiyésa sésa aneka'á maénae síya'o é'a ímba a'áo seró. ³⁰Moórá-tantaa'a simiyó síya'o é'a úwoi tíméro. Kendémó moórá-tantaa'o maíya'o é'a ímba fuwafí sé'a síméro seró. ³¹Kembó tirááimo táínda-i'o úmaimo túwa'nai íya'a miwí miyáumai túwa'nai oro Ísu siyáíye.

³²Ísu simátimena séna seyaafá'nánká kentí waási-imayaamo owasamó ombá anondáá miwí-ímáyáá wéowe. Sáwí'o on-kwáásí ímba kawé'-wáásí ombánifo miwítí waási-imayaamo owasamó ombá anondáá miwí-ímáyáá wéowe. Miyáumaimo kentí waási-imayaa aantembo íyanamo éna Maníkó ímba kawé'-mékámá tímínífo kentí namuro-wáásíwárá'á imáyáa tíméro. ³³Seyaafá'nánká kawé'ó uwátínkáán-kwaasi kawé'á wéuwatinkaawe. Sáwí-waasiwara'a miyá wéowe. Miyámó ontenúmai kawé'ó uwátínkáán-kwaasi aantembo kawé'ó uwátínkéwanamo éna Maníkó ímba kawé'án-owe síníye. Kentí namuro-wáásíwárá kawé'á uwátínkáaro. ³⁴Sáwí-waasi ánaemba siménááwe-imayaa ésa wétimewe. Ánaembo tímíyan-kwaasi aantembo tímíyanamo éna Maníkó ímba kawé'án-owe síníye. Ánaemba siménááwe-imayaa ímbo íyamba úwoi tíméro. ³⁵Kentí namuro-wáásí kawé'á uwátinke'a imáyáa tíméro. Anondáá simíwae-imayaa ímbo íyamba úwoi tíméro. Miyámó íyambo é'a Maníkómpákémbá kawé'-mékámá maénááwe. Maníkó wentáfésa ímba súwimo

sen-kwáásí úwoi túwa'nai ena sáwí-waasiwara'a miyá isasá pósa waási kembiwí miyámó ombá tuwánésa sésa Maníkó wiyómpakewin-áánintomban-owe sénááwe.
³⁶ Kentifo arumbó uwátinkáintemba miyán-oro Ísu siyáiyé.

Ímba sáwí-aaí simátíméromo siyáin-aaí.

Mátíyu 7:1-5

³⁷ Tuwáné'o é'a sáwí-waasiye siyanamo éna Maníkó kentáfénawara'a miyá sínífo tuwáné'o é'a sáwí-waasiye sefó. Umbai-tántáá'ó timíyanamo éna Maníkó kenkwárá'á miyá ínífo umbai-tántáá'á tíméfo. Sáwí'o uwátinkaiya'o é'a mintántáá'á ímba imáyáamo iyamba ifátúwáaro. Miyámó iyanamo éna Maníkó kemó sáwí'o ombá maitiyuwáíníye. ³⁸ Timíyantemba Maníkó anondáá kembá timíníye. Tómbó tíméwasamo nawááesa aráá'o maráántemba Maníkó miyá úmai sáwífa-tantaa'a timíníye. Miyáumaimo tíméntemba Maníkó miyá íníye Ísu siyáiyé.

³⁹ Ísu simátimena waé'mai-aaí séna moórá aúgafitawi moórá aúgafitawimba ayáán-to'maesarai ímba kanaa'á kóyááfo miyámó ésaraimo ésarai maipímbá tanaambá fáyááye. ⁴⁰ Iyámpóimo ésa uwáítái'-on-kwáásí ímba iyáákanaafo miwí táái isámaesa iyantemba ónááwe Ísu siyáiyé.

⁴¹ Ísu simátimena séna kentúrampimba iya-arumbó wéraisalo ombá ímbo awánaamba kentí waási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá wéraiye wésefo ímba miyá seró. ⁴² Kentúrampimbo iya-arumbó ímbo awánaamba nóra séra kentí waási túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánae wéseo. Kaumbo-kae'-ááíwára'-wáásín-
 ofo kentúrampinkemba iya-arumbá maisuké'a tuwáné'a kentí waási túrampinkemba tiyaantambá kanaa'á maitiyuwánaáwe Ísu siyáiyé.

Taaigó arambó iyáin-aaí.

Mátíyu 7:16-20, Mátíyu 12:33-35

⁴³ Ísu simátimena séna kawé-táigó ímba sáwí-aramba iyáísana sáwí-taigo ímba kawé'-árámbá wéiyaifo ⁴⁴ mintáigón-aramba awánésa sáwí-taiye

kawé-táiyé wésewe. Fekómó éna ímba áwíyanda-arankaamba iyáínífo fe'-arambá iyáíníye. Antirígó afo'afáá'-arankaamba ímba iyáínífo antiri-aramba iyáíníye.

⁴⁵ Miyáumai kawé'-wáásí kawé'-ímáyááfínkémbá kawé'-kísáú máéwasa sáwí-waasi sáwí-imayaafínkemba sáwí-kisau wémaewe. Tirumpin-ímáyááfínkémbá wésewe Ísu siyáiyé.

Naambó urááyawi-taai.

Mátíyu 7:24-27

⁴⁶ Ísu simátimena séna kentáfésa óraako óne sembánifo kemó simátimunda-aaí ímba arááiwa'mai kawé'á wéowe. ⁴⁷ Kempá'ó tésa kesáái isésa

kawé'-úmaimo arááíwaiyawi miyán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. ⁴⁸ Naambá ónae sésa marafímbá mai'á u'maé kumémesa óntamba kusaafá ésa minká'á naamayáamba múfaimai naambá úmaraiyana aa'á téna óraa'-nomba fínana mindámbá ímbo tawisínda fasi'ámai wéena óntanka'-namba póna úwoi wéniye. Miyaráán-úmai waásimo kempá'ó tésa kesáái isésa kawé'-úmaimo arááíwáéwi fasi'ámai ménaawe. ⁴⁹ Énifo kesáái isésamo ímbo kawé'-úmaimo isáiyawi miyán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. Naambá ónae sésa ímba mai'ó ukésamo iyamba paáká'á úmakaiyana óraa'-a'a téna nombá fiyéna mindámbá

tawísísuwainana sáwí'a íníye. Miyaráán-úmai ímbo kesáái ísámaimo kawé'ó íyawí ímba fasi'ámai ménaawe Ísu siyáíye.

Rómu-i-waasigon-aaí.

Mátíyu 8:5-13

7 Ísu mináyáátáá'-áái simátimena Kápaneamu-naopa'a kúwana ²Rómu-i-waasiti kawáágó wení kísau-waasi aráái tówimba áí'a úwana puwíndasafena wéuwana ³minkáwáágó Ísumo taméron-aaí iséna Yúndaa-oraa'-waasisafena séna Ísumba koái'mae tíyana taasófankaino séna ti'marówasa ⁴⁻⁵Ísumpa'a óraaka kosésa minkáwáágó Yúndaa-waasisa súwa'nai ena kentáásí ámáán-damba úmakaifo kawé'-wáásí po kawé'-úmai koáwa'nai ínone suwaná ⁶Ísu iséna miwísé'a wéna minkáwáágóní naambá ewaa'ó wéronka'a kúwana minkáwáágó wení waási simátimena séna Ísumba kosimáme'a maará seró. Óraakoo kentáásí kawáágó séna kemá kári'-waasi úmpo emá óraa'-waasi ómpo ifátuwe kesí naaúmpa'a ímba iyínone. ⁷Mindásafe'a ímba empá'á kosimámakaumpo ímba kesí naaúmpa'o íyínda úwoi aaí aantemba sinaná kesí kísau-waasi asófáino. ⁸Kewará'á kawáá-kísáúgóní áwáuma awánáúnda kesí kawáágó sisa'á wení kísau maé'a kesí i-wáásísáfé'a súnasa kesí kísau wémaewe. Moóráwigontafe sé'a waaó súnana wisa'á moóráwigontafe sé'a tiyó súnana tisa'á kesí kísau-waasisafe'a miyá uwómó súndantemba miyá wéíye siyé. Ísumba kosimáméro súwasa ti'marówi tésa tasimámúwana ⁹Ísu mináái iséna áatafena éna kowaeréna wembó arááiwa'mae kun-kwáásísóntáféna séna simátimé sé'a minkwáásí Rómu-waasigo kentáféna súwa'nai índa-fasi'aemba tokáíye wésifo kesí waási Ísareri-waasifinkene fí'on-kwaasifinkene ímba miyán-áái wésewe Ísu súwasa ¹⁰ti'marón-kwaasi kouweré tésa taawánomba kísau-waasigo kawé'-úmai mérowasa taawánaraawe.

Ísu moóráwigombo iyáfasinankarain-aaí.

¹¹Ísu kárika'a ména tiyuwéna wení kísau-waasiye sáwífa'-waasiye kúmba Není-naopa'a wéna ¹²mindáókoni óntan-kusaigoni ontará'ó kúnka'a moórá-keto'-ininkon-ááninko puwúwasa taawiya'maésa sáwífa'-waasi anówae wétuwana ¹³Fasi'aénkó anówambo awánómba arumbá uwánkena séna ímba ifí'á taaó séna ¹⁴makón-taarera'a kota'ótorowasa taawiya'maé tun-kwáásí tamáúwana Ísu séna ifó'-wáásígóo iyáfasinaao súwana ¹⁵pukómpinkemba iyáfasinena aaí súwana Ísu anówantafena áí'mae waaó súwasa ¹⁶seyaafá'nánká táatafesa ésa Maníkón-áwí'a mósá marésa sésa káfé'a Maníkón-aaímo sin-kwáásí óraa'-waasi kentááfímbá paápé iye. Maníkó ai'maráísana wení waásisaamo súwa'nai índa-waasisa kúmíye suwaná ¹⁷mináái Ísuntafesamo sun-ááígó Yúndiyaa-aempa'a seyaafá'-áémpá wété uráíye.

Yóni nombó maitínkáíwain-aaí.

Mátíyu 11:2-19

¹⁸Minááígó wété úwasa Yónini kísau-waasi iséna Yónimba kosimámúwana wení kísau-waasiyai táántowasarai tuyaná ¹⁹simátimena séna Ísumba maanáái koáisai okaiyó. Emá kumínonemo siyáawiya'o fí'owawa ónómpo kemá kumíndawimba amu'maránaumno siyé. Kosekaiyó Yóni súwasarai isésarai ²⁰Ísumpa'a tasimámesarai Yóni nombó maitínkáíwai si'maráísakai empá'á túye. Yónimo simbá kumínonemo siyáawiya'o fí'owawa ónómpo kemá kumíndawimba amu'-

maránaumno siyé. Ísumba tasimámúyana ²¹ minkánááfímbá Ísu sáwífa'-waasi fí'o-fi'on-ti'a ún-kwaasi kawé'á uwátinkena sáwí-amutamba tirumpinkémbá wé-maitiyuwena túrambo kafíkón-kwaasi túramba awánamai kawé'á uwaná ²² Ísu Yónimo ti'marón-kwaasisafena séna tauwerékai awánááyane isááyane Yónimba kosimáme sékai túrambo kafikáiwai túramba awánamai kawé'á owaná táá'o káúnkaiwai táá'a isááwana tísaimo pukáiwai kawé'-úmai tín-taawaná námombo kaiwái kawé'á uwátinkena pukáan-kwaasi iyáfasintinkena úwoi-waasi ásé-ai simátimena séna ²³ kentáfésa ímba kae'-ímáyáá iyawi tirunkó kawé'á wéiye siyé. Yónimba kosimámékaiyo Ísu súwasarai kurááye.

²⁴ Yónini kísau-waasiyai tauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-ai seyaafá'-wáásí simátimena séna Yóni máásai-marafa'a méraisa'a koawáné nóran-imayaawa wéera koawánaraao. Fiyúnda toréna umó móma'mema'o intenkáán-kwáásí Yóni iyé-ímáyááwá uráao. Ímbanifo Yóni ímba miyán-kwáásín-ifo fasi'aén-kwáásín-iyé. ²⁵ Nóran-imayaawa wéera koawánaraao. Kawé'-únánkwátói úmakain-kwaasi Yóni iyé-ímáyááwá uráao. Ímbanifo miyán-kwáásí kawé'-únánkwátóiwara óntawara'-waasi óraa'-waasiti naaúmpa'a méraawe. ²⁶ Nóran-imayaawa wéera koawánaraao. Maníkón-aaimo siwái Yóni iyé-ímáyááwá uráao. Ewé Maníkón-aaimo siwáin-iyé. Érai'a simátimé sune. Wemá Maníkón-aaimo siyáawi iyáákaraiye. ²⁷ Maníkón-ai aúfáifimba Yónin-ai símai agaimaréna séna Maníkó séna isaaó. Moóráwigomba ai'maráanana kesáai maimaéna ení aifa'á wéna ení aambá wiyíníye siyáíye

agaimaréna siyáimba Yónintafena siyáíye. ²⁸ Simátimé sé'a Yónini kisaugo seyaafá'-wáásítí kisaugomba iyáákaisana Maníkó kawé'á uwánkaraifo Maníkó wení waásiya'o kawáánin-kwaasi óraa'-waasiye úwoi-waasiye óraa-kawé'á uwátinkainíye Ísu siyáíye.

²⁹ Taakisimó máún-kwaasiye úwoi-waasiye mináái isésa Maníkómó siyáin-ai érai'-ai póta konanasá nombá maisinkáinkwae sésa Yónimpa'a kuráawe. ³⁰ Énifo Yóni Maníkóni aambó aráátimakaimba áamáán-kawaa-waasiye áamáambo sunkwáásíyé minámbá tínaemba uwámesa ímba nombó máúmba kóuraawe.

³¹ Ísu moórá-aaiwara'a simátimena séna káfé'o méraan-kwaasi nóran-kwaasiyaanewa sénaumno. ³² Miyán-kwáásíyáámbán-owe. Iyámpóísomba naaópa'a marupímbá mésa ááféma wétesa moórá-aempa'o méraan-iyampoi táántesa sésa tiyé'a imá seró. Moórá-isa súna'a ímba táásái uráawe. Tirumbó in-ísá súna'a ímba ifi'á taráawe siyáawe. Énifo miniyámpóimó uráantemba maaméraan-kwaasi miyá wéowe. ³³ Yóni nombó maitínkáiwai ména ánda-aran-domba ímba wénena Maníkóntáféna imáyáa éna tónkwará'á ímba wénaisa'a wentáfé sé'a sáwí-amutamba arumpimbó méraiwan-iyé wésewe. ³⁴ Kemá waasi úranko mé'a ánda-aran-donkwara tónkwará'á náuna'a kentáfé sé'a ánda-aran-done tónté'o námae iyíwai póna taakisimó máén-umen-kwaasiye sáwí'o on-kwáásítí waásin-iyé wésewe. ³⁵ Énifo Maníkó simátimakaintembo owí sésa Maníkó kawé'-ímáyááwáráwín-iyé wésewe Ísu siyáíye.

Ísun-aísamaiya'a masawémbo fatiyain-ai.

³⁶ Moórá-kanaa áamáán-kawaa-waasigon-awi'a Sáimoni Ísuntafena séna kesí naaúmpa'a tómbá tamandaao súwana wení naaúmpa'a iyéna tómbá iwénowana ³⁷ mindáópaken-aankaro'-ininko Ísu áamáán-kawaa-waasigoni naaúmpa'a ména

tómbá wénaiye-aai minínínkó iséna óntan-anafeumpimba asaa-wiyúmbó úm-basawembo wéromba maimaéna ³⁸ mindáúmpá'á iyéna Ísun-ánaempa'a aísamaifimba iména ifi'á wétowana a'ní ka'maéna Ísun-aísamaiya'a kumúwana minínínkó ayáátáá'-a'nontausamba aísamaiyakemba wéuwaena aísamai wéamo'nena asaa-wiyúmbó úm-basawemba aísamaiya'a fatímarowana ³⁹ amáán-kawaa-waasigo Ísumbo áántowi awánéna imáyáa éna séna minkwáásígó Maníkón-aaimo siwáímó inkakaa aísamaiya'o ita'ótokain-ininko aankaró'-ínínkó iyé-ímáyáá isinó séna miyán-ímáyáá úwana ⁴⁰ Ísu minkwáásígóntáféna séna Sáimonio moórá-aai simámenae súwana minkwáásígó séna óraako siyó súwana ⁴¹ Ísu séna moóráwigo óntambo tímíwai ména moóráwigomba sáwífa'-ontamba siyáánkai-taemo'-ontamba aména moóráwigomba kári'-ontamba moórá-taemo'-ontamba ámísana ⁴² aanáfómbó amí-kánáá tisasaráí óntamba ímba wéraisasarai saafá uwáésarai wempá'á tíyana séna kanaán-ifo ímba méyámbá maénaumpo kenkáítí méyán-túwí'a tuwígauafatuwaumpo kokaiyó siyáiyé-aai Ísu Sáimonimba simámena séna mindásafena miyámó sintáféna minkáé'-wáásígóráí tirunkó aamoí wéuwankaaye. Moóráwigo áfááraumai aamoí wéuwankaimba nááwa'iyo Ísu áisai ena súwana ⁴³ Sáimoni séna sáwífa'-ontambo maiyénamo aanáfómbó ímbo máamisanamo méyán-áwí'a tuwígáúfatuwuwaiwí óraa'-aamoí wéuwankaiye Sáimoni súwana Ísu séna mindásafe'o súnnda é'a séne simásuwena ⁴⁴ koutauséna minínínkómbá awánéna Sáimonintafena séna minínínkómbá awánaao. Ení naaúmpa'o iyúnda kentáásí áwáu sísamaimo non-kwiyí-nómbá ímba siménana minínínkó ifi'á taisaná a'nimá sísamaiya'a kúmísana wení a'nóntausamba uwákáiyé. ⁴⁵ Ímba aaweyáá uwásínkaanana minínínkó sísamai taamó'na-amo'na uráiyé. ⁴⁶ Kentáásí áwáu ímba si'nómpá'á masawémba asínkáánana minínínkó sísamaiya'a asaa-wiyúmbó im-básawémbá fatímai asínkáiyé. ⁴⁷ Mináái simáme sune. Minínínkóní seyaafá-sáwí-ímáyáá maisuwáúnda póna kembá óraa'-aamoí uwásínkena miyán-tántáá'á kawé'á uwásínkáiyé. Énifo moóráwigombo kári-sawitanta'a'o maisuwáúnda kári'-aamoí uwásínkáiyé Ísu Sáimonintafena simásuwena ⁴⁸ minínínkóntáféna séna ení sáwí-imayaa maisuwáúmne súwasa ⁴⁹ wesé'o tómbó wénon-kwaasi keáímbá sésa waásiti sáwí-imayaa wémaitiyuwaiwai mindá nóran-kwaasiya'iyo suwaná ⁵⁰ Ísu minínínkóntáféna séna kentáfé amankúnkúmba óna'a ení sáwí-imayaa maisuwé'a kawé'á uwánkaumpo aáno úmai enarunkó kawé'á ína waaó Ísu siyáiyé.

Tuwímbai-inimba Ísumbo arááiwakaan-aai.

8 Minkákémbá Ísu naaó'-nao'a óraa'-naopimpa'e kári'-naopimpa'e wénena Maníkó wení waásimo kawáánin-aai ásé-aai simátíma'maena iyáiyé. Ísuwe wení kísau-waasi sísamaiyakemba kae'á kumbaimái-waasi wénuwasa ² tuwímbai-ininte wénesa minínínkómbá tuwímbai tí'á úwana Ísu kawé'ó uwátínkaron-inimba uwasá tuwímbai tirumpinkémbá sáwí-amutambo maitíyukain-inimba uwaná moórá-inimba Mágátáraa-naopakemba áwí'a Máriaa Ísu wenarumpinkémbá afakaeté-sawí-amutambo maiyáúkon-ininko úwana ³ moórá-ininkon-awí'a Yóána awaai-kón-áwí'a Súsaa wemá Érotini naanka'ó káráwiyowí úwana moórá-ininkon-awí'a Súsáana úwasa tuwímbai-ininkwara'a uwasá miyáumai-inimba ésa kentí moparáwím-pinkémbá Ísune wení kísau-waasiye túwa'nai úmaesa kuráawe.

Moóráwigo ánáuntumbo tu'makáin-aii.

Mátíyu 13:1-23, Máaka 4:1-20

⁴Naaó'-naoken-kwaasi sáwífa'a Ísumpa'a tóso uwaná Ísu simátimena séna ⁵moóráwigo ánáuntumba maimaéna kisaufa'a wéwena mátu'maraisana tuwímbai-anauntumba aampa'á kuwéraisasa waási tasasámpasukaawana numagó fáí'nasukaiye. ⁶Tuwímbai-anauntumba óntankwara'-marafimba kuwéna karuwéna anoníyaim-barafa'a póna aáénkaraiye. ⁷Tuwímbai-anauntumba karaampa'á kuwéna káruaisana karaan-tantáákó fandundupásukaiye. ⁸Tuwímbai-anauntumba kawe'-máráímbá kuwéna karuwéna óraa'a éna arambá imái sáwífa'-aramba iyáiyé. Ísáán-kwaasi ísámai

kawe'án-oro Ísu siyáiyé.

⁹Súwasa Ísuni kísau-waasi Ísuntafesa minkwáé'mái-ááígóní áwáu sinatá ísáano suwaná ¹⁰Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aaigoni áwáumo simátimunda Maníkó kembiwí imáyáa tímisa'a wéisaafó fí'on-kwaasi waé'mai-aii aantemba wési-matimumpo ísáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe. Awánaambanifo ímba awá-namai kawe'á wéowe Ísu siyáiyé.

¹¹Ísu simátimena séna minááígóní áwáumo sendá ísáaro. Moóráwigo ánáuntumbo tu'maráínten-úmai Maníkón-aii simátímísana ¹²tuwímbai-anauntumbo aampa'ó kúmímba waási tirumpintá kúmísasa Maníkón-aii ísááwana waántáwanko imáyáa éna Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba íyana sáwí-ampakemba kawe'-ámpá'á métínkáífo séna tirumpinkémbá tamaimái úwoifa'a wétiyuwaiye. ¹³Tuwímbai-anauntumbo óntankwara'-marafimbo kúmímba waási tirumpintá kúmísasa Maníkón-aii isésa aamoí ombánifo ímba tirumpimbá ta'óto'mai kawe'á ontáfésa kárika'a timankúnkúmba owaná fí'o-fí'on-tantaako tisasá miwán-ímáyáa ésa Maníkón-aii ifátukaawe. ¹⁴Tuwímbai-anauntumbo karaampimbó kúmímba waási tirumpintá kúmísasa Maníkón-aii ísáámbanifo marapá'-úmbái-tántáátáfésa imáyáa úmae nésa ónta-imayaa úmae wénesa fí'o-fí'on-tantaa'a maénae símae nésa miyán-ímáyáágó Maníkón-aii faráátasuweisasa ímba Maníkóní kísau wémaewe. ¹⁵Tuwímbai-anauntumbo kawe'-máráímbó kúmímba waási tirumpintá kúmísasa Maníkón-aii isésa kawe'-ímáyááwára'-wáásí isésa tirumpimbá ta'óto'mai kawe'á ésa fasi'ámai mésa Maníkóní kísau maésa fí'owi wétuwa'nai-owe Ísu siyáiyé.

Ómbó kúrakain-aii.

Máaka 4:21-25

¹⁶Ísu simátimena séna ómbó kúra'maraamba ímba aúpá'á marésa ímba taare-améndaampa'a maránááfo afora'á mósá makéwasa seyaafá'nánká naaúmpa'o iyíyamba awánánááwe. ¹⁷Miyámó onten-úmai aúpá'ó wérain-tantaa'a seyaafá'á aforá paápé ínasa awánánááwe. Kumeupá'ó wérain-tantaa'a aforá paápé ínasa awánánááwe. ¹⁸Ísáán-aii imáyáa úmai kawe'án-oro. Maníkón-aaimo ísáaimo kawe'ó owí Maníkó túwa'nai ínasa moórá-aaiwara'a isánááwe. Maníkón-aaimo ímbo ísámai kawe'ó ésa karo'á sésa kawe'-úmai wéisaumne sewí tirumpinkémbá maimaínana ímba wéniye. Mindásafe'a ísáán-aii imáyáa úmai kawe'án-oro Ísu siyáiyé.

Ísun-anówawe áfárawaisai-taai.

Mátíyu 12:46-50, Mááka 3:31-35

¹⁹ Súwasa Ísun-anówawe Ísun-áfárawaisaiye tésa sáwífa'-waasi Ísuwe mésa sisipáá uróntafesa ímba naaúmpa'o íyúmba máápata tamérowasa ²⁰ mindáúmpá'ó méron-kwaasi Ísuntafesa sésa enanówe enáfárawaisaiye embá awánánae sésa máápa'a taméraawe suwaná ²¹ Ísu seyaafá'-wáásísáféna séna Maníkón-aaimo isésa kawé'ó iyawi kesinówe kesífárawaawin-owe Ísu siyáiyé.

Óraa-fiyunda torówanamo Ísu mafaimakáin-aai.

Mátíyu 8:23-27, Mááka 4:35-41

²² Moórá-kanaa Ísu wení kísau-waasise'a nompín-táómpimba íyátena nonkwaaúnkóní menáípa'á kónae séna miwísé'a kúmba ²³ Ísu aín-kwaigurówana minkwaaúmpá'á óraa-fiyunda torówana nonkó tufántááfan-éna nompín-táómpimba ówitowasa kúwáfekunafo sésa ²⁴ inkaisésa Ísumba koásésa sésa óraakoo puwúnafosaawe suwaná Ísu íyáfasinena fiyúndágonte nonkóntétafena óraaka séna mafáékaiyo súwasarai fiyúndágoe nonkóe'a mafáúyana nonkó étuwowana ²⁵ Ísu simátimena séna kentáfé'a nóra séra ímba timankúnkúmbo onkákéná wéseo súwasa táátafesa ésa keáímbá sésa nóran-kwaasiya isanawá fiyúndágoe nonkóe'a wenáái isaíyó sésa tiyáámba ufakésa táátafesa ésa siyáawe.

Sáwí-amutamba arumpinkémbó maisukáin-aai.

Mátíyu 8:28-34, Mááka 5:1-20

²⁶ Simásuwesa mindómpín-táómpimbo kumbá Káríri-marama tínaaempa'a wérowana Kégésaa-marama túrampa'a wérowasa ²⁷ mimbárafá'ó kumbá Ísu mindómpín-táómpinkemba mimbárafá'á kumúwana moóráwigo mindáoopakewi Ísumpa'a téna wenarumpimbá sáwí-amutamba mérowana póna ayáatáaka'a unáánkwátói-iyaimba ména ímba wení naaúmpa'o maúmba waásimo utátínkón-ontan-aifa'a mérowana ²⁸⁻²⁹ sáwífa-kanaa misáwí-ámútánkó sáwí'a uwánkowasa waási káráwiyesa aiyayaanka'a kárá'umarowana minándá tarátuwena misáwí-ámútánkó áí'maena máásai-marafa'a máánkarowana Ísumo túmba awánéna wáá'a túwana Ísu sáwí-amutankontafena séna auwé kóuwo súwana Ísu óraakon-iyé séna aísamaifimba kífaena óraaka séna Ísuwo íyáákamai-Fasi'aenkon-ááninko ómpo sínkamonafonifo nóra uwásinkainono súwana ³⁰ Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana minkwáásígó sáwífa-sawi-amutamba wenarumpimbó mérontafena séna kesúwí'a sáwífa'nanka úne séna mérowasa ³¹⁻³² omápa'a sáwífa-poi mésa umá wénowasa minkwáásígó arumpinké-sáwí-ámútántómbá Ísuntafesa óraaka sésa waántáfa'a ímba si'maraaó. Mimpóí tirumpintá si'maraaó suwaná miyán-oro súwasa ³³ sáwí-amutantomba minkwáásígón-arumpinkemba kárúwesa póí-tirumpimba koférowasa mimpóísómbá seyaafá'á ámémpakemba tuwaantantésa nonkwaaúmpímbó kúwáféromba putásowasa ³⁴ póíya'o káráwiyowi awánéna minúwóiyáán-úmai naaópa'a wésa kisaufaka'o méron-kwaasi mósimatim-besimati uwasá ³⁵ isésa koawánánae sésamo kumbá Ísumpa'a kotúwaandu ésa awánomba sáwí-amutamba arumpinkémbó kóun-kwaasigo unáánkwátói úmarena Ísun-aísamaifimba kawé'-úmai mérowasa koawánéna táátafesa uwasá ³⁶ Ísu minkwáásígómbó kawé'ó uwánkawasamo awánon-aai simátímúwasa ³⁷ isésa

áfááraumai táatafesa ésa pósa Kégésaa-marafaken-kwaasi seyaafá'nánká Ísuntafesa sésa maambárafá'á ifá siyuwésa kóuwo suwaná nompín-táómpimba íyátowana ³⁸sáwí-amutambo maisuwón-kwaasigo Ísuntafena óraaka séna esé'a kónae súwana ímbanifo ³⁹ení naaópa'a kuré Maníkómó embó kawé'ó uwánkáín-aii kosimátimiyo súwana Ísumo uwánkon-aii mindáópa'a simátíma'maena kuráiyé.

Inaamarúgóe aaregónté-taai.

Mátíyu 9:18-26, Máaka 5:21-43

⁴⁰Ísu Káríri-waaunkoni menáípakémbá nompín-táómpimba kouweréna túmba sáwífa'-waasi amu'makówana túwasa aamoí uwaná ⁴¹⁻⁴²moóráwigo ámáándanka'o káráwiyowin-awi'a Yáírásí téna Ísu óraakon-iyé séna aísamaifimba kífaena óraaka séna kimbora kesiyáámúmba puwíndasafena wéifo tiyé ane'á kota'ótorekana asófáino súwana minínáámárúgó sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aatai maisukáín-arasigontafena afowá tasúwana Ísu wesé'ó kúmba sáwífa'-waasi Ísumba úkúresa arááíwa'mae kuwaná ⁴³moórá-ininkomba áí'a ún-ininko sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aatai naaeyámba ankówasa ímba kanaa'á asófankowana mináí'á úwoi wérowana ⁴⁴minínínkó sáwífa'-waasifimba Ísumba arááíwa'mae wéwena wení unáánkwtóí-araiya'a kota'ótorowana mindááéyánko é'ankowana ⁴⁵Ísu séna nááwawa kesí unáánkwtóíya'a ta'ótóráína'iyo súwasa seyaafá'nánká sésa ímbaniye suwaná Pítaa séna óraakoo sáwífa'-waasi famé'maesamo íyómpimba ta'ótokaawe súwana ⁴⁶Ísu séna kempínké-fásí'áénkó moóráwigomba kawé'ó uwánkáimba awáné'a sé'a moóráwigo kesí unáánkwtóíya'a ta'ótokaiye sune súwana ⁴⁷minínínkó imáyáa éna ímba aúpá'á úmpo é'a suwánaraiye-imayaa éna anakembá tata'á úwana Ísun-aísamaifimba kífaena seyaafá'-wáásí túranka'a wení unáánkwtóíya'o ta'ótorowanamo asófankon-aii simátimuwana ⁴⁸Ísu séna kesímánaako kentáfé sé érai'a súwa'nai indawin-iyé séndá póna áí'a

é'ánkáífo kawé'-úmai waaó Ísu siyáiyé.

⁴⁹Ísu mináái wésuwasa ámáán-danka'o káráwiyowini naaópaken-kwaasi tésa Yáírásintafesa sésa enayáámúnko pukáífo óraakontafe ténafo simámuwo suwaná ⁵⁰Ísu mináái iséna Yáírásintafena séna minááísáfé ímba áákauraumo indá kentáfé amankúnkúmba inaná enayáámúnko kawé'-úmai méniye Ísu séna kúmba ⁵¹Yáírásini naankóní ewaa'á wéna arááíwa'mae kun-kwáásísóntáféna maanká'-méwaro séna Pítaane Yónine Yémísine minárásigón-anófoiye tí'maena naaúmpa'o iyúmba ⁵²mindáúmpá'ó méron-kwaasi óraa'-ifi'a wétowana Ísu séna ímba ifi'á taaró. Minárásigó ímba pukáífo úwoi aumá wéráiyé súwasa ⁵³minkwáásísómbá é'a pukuráiyé-imayaa ésa Ísun-awíyáái uwaná ⁵⁴Ísu minárásigón-ayáánka'a ta'ótorena séna inaamarúgóo íyáfasinaao súwana ⁵⁵minárásigón-amanko arupimbá túwana minúwóiyáámbá íyáfasinowana Ísu séna tómbá amíyana náino súwasarai ⁵⁶anófoi táatafesarai uyaná Ísu óraaka séna kemó únda-aii ímba simátímékaiyo siyáiyé.

Ísu wení waási kísaura'o ti'mákain-aii.

Mátíyu 10:5-15, Máaka 6:7-13

9Ánaaemba Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi táántowasa tuwaná waási tirumpinkémbá sáwí-amutamba maitíyu'mae'a nórofasi'aemba tiména tí'o índawaasi asófátinkai-fasi'aemba tiména ²séna Maníkó wení waásimo kawáánin-aii kowésimatime'a tí'o índawaasi wéasofatinke'a oro séna

³ aampa'ó wíyamba ímba moórá-tantaa'a maimaé koró. Táúmba ímba maimaé wé'a tón-únámbá ímba maimaé wé'a tómbá ímba maimaé wé'a óntamba ímba maimaé koró. Moórá-mora unáánkwátói timantentén-úmai kufé'mae koró. ⁴ Maníkón-aaimo simátimiyantafe'a moórá-naopa'o wíyamba naambó timíya'a mindáúmpá'-aantemba mé'a kentí kísau maimái tai'é'a mindámbá tuwé'a fí'on-daopa'a koró. ⁵ Moórá-naopa'o wíyasamo ímbo naambó timíyana Maníkó mindáópaken-kwaasi ímba aamoí uwátinkainifo aiyowáí'a é'a tísamaifakem-baramo uwáéntemba uwá-mare'a koró Ísu simátimuwasa ⁶ wení kísau-waasi tuwésa naaó'-nao'a wénesa Maníkóní ásé-aii simátíma'mae wéwesa tí'o ún-kwaasi asófatinkafa'a kuráawe.

Éroti Ísun-aaimo ísarain-aii.

Mátíyu 14:1-2, Mááka 6:14-16

⁷ Ísuni kisaugon-aii símae íyúwana Káríri-marafaken-kawaagon-awi'a Éroti mináái iséna óraa'-imayaa uráiyé. Ísuntafesa tuwímbai sésa wemá Yóni nombó maitínkaraiwai pukáimpinkemba íyáfasinkaiye suwasá ⁸ tuwímbai sésa wemá Maníkón-aaimo simátímakaiwain-awi'a Íráiyaa pukáimpinkemba íyáfasinena méraiye suwasá tuwímbai sésa wemá naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaawifinkemba moóráwigo pukáimpinkemba íyáfasinkaiye suwaná ⁹ Éroti miséyááfá'-áái iséna séna kemá séwánasamo Yónimba anuwarambá kambísówanamo pukáimbanifo minááímó wésemba nááwa'iyompo awánánaumne Éroti símae iyáiyé.

Sáwífa'-waasi tómbó tímakain-aii.

Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Yóni 6:1-13

¹⁰ Ísuni aantá-waasi Ísumo timún-kisau maisuwésa wempá'á tésa seyaafá-kísáúmó máún-aii simámúwana Ísu miwí aantemba tí'maena Pétésáíta-naopa'a komérowasa ¹¹ éniyo sáwífa'-waasi iséna arááiwa'mae kuwaná Ísu tuwánéna aamoí éna Maníkó wení waásimo kawáánin-aii simátimena tí'o ún-kwaasi asófatinkariye.

¹² Asófatinkowasa fenómpinka'a wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi Ísumpa'a tésa sésa ímbo sáwífa'-waasi méraapa'an-ifo fenáíndara'a ti'márénasa ewaa'-náópimpa'a wénesa tóné naané saafá oro suwaná ¹³ Ísu simátimena séna kemá tómbá tíméro súwasa miwí sésa kári-tomba séfataasewara kae'-mófáá'wára'á wéraiyo sáwífa'-waasisimba ímba kanaan-ínifo tómbá koméyánorowa wéseno áisai esa suwasá ¹⁴ sáwífa'-waasi 5,000 waai uwasá aarewé iyámpóiyé mérowana Ísu wení kísau-waasisafena séna unkwima'mái tuwínkaa tuwínkaa-úmai 50 50 mara'á méraaro simátíméro súwasa ¹⁵ iséna miyá uwátinkówana ¹⁶ Ísu séfataase-tonkwara kae'-mófáá'wára'á maisoréna wíyómpa'a kararéna Maníkóntáféna súwi simásuwena mintómbá tafántafan-úmai wení kísau-waasi tímúwasa misáwífá'-wáásí tímúwasa ¹⁷ seyaafá'nánká nowaná tímú'a fówasa Ísuni kísau-waasi mintón-ayai sísamaifakemba kae'á kumbaimái-unampimba fáítuwana ówitaraiye.

Pítaa Ísuni áwáumo siyáin-aii.

Mátíyu 16:13-19, Mááka 8:27-29

¹⁸ Moórá-kanaa Ísuwe wení kísau-waasiye mérowana Ísu aantemba Maníkómpá'á inái simásuwena tísai ena séna kentáfésa seyaafá'nánká nóran-kwaasiyewa wéseo

súwasa ¹⁹ miwí tuwímbai sésa emá Yóni nombó maitinkáandawi óne sewasá tuwímbai sésa naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaandawin-awí'a Íráiyaa óne sewasá tuwímbai sésa naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaandawi pukáandafinkembo íyáfasinkaandawi óne wésewe suwaná ²⁰ Ísu séna kembiwí kentáfé'a nóran-kwaasiyewa wéseo súwana Pítaa séna Maníkó íyáfasinankaraiwaimba Yúndaa-waasisa wéamu'-maraundawisa óne súwana mináái ímba simátíméro Ísu óraaka siyáiyé.

Ísu puké'a íyáfasinanaumnemo siyáin-aai.

Mátítyu 16:21-28, Mááka 8:31-9:1

²¹ Ísu séna mináái ímba simátíméro simásuwena ²² séna kembá waási úrankomba sí'o índa-i'a uwásinkesa Yúndaa-ora'-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye áamáambo sen-kwáásíyé tínaemba uwásimesa sínkamiya'a púwóndanifo kaumbo-kánáá maisuwéna Maníkó íyáfasininkainiye Ísu siyáiyé.

²³ Ísu seyaafá'nánká simátimena séna kembó sirááiwaenaé síyawí tirááiimo táínda-tantaa'a ímba ta'ótóráaro. Kemó púwónda-aaraa-taimo súwaata'mae'o kondantembá kembó sirááiwaiyawí umbai-tántáá'á aasiyaasi-kánáá timíyasa minúmbái-tántáá'á úwoi maimaésa sirááiwaenaawe. ²⁴ Tirááiimo táínda-i'o ésa ímba kawé-úmai ménaafo kentáfésa ísámai tirááiimo táínda-tantaa'o tuwésamo puwésa aú'í'a úmai maé'mae'a ónááwe. ²⁵ Mararáké-séyááfá-tántáá'ó wémaesamo puwíyambo éna mintántáákó ímba túwa'nai íniye. ²⁶ Kesááiwara kenkwará'ó tigaemó uwásínkáamba pó'a ánaemba kemó marapá'ó kúmónnda miwí sigáé uwátinkanaumne. Kemá waási úranko ánaembo kesí sáwara kesifoní sáwara wíyómpakembo Maníkóní kísau-waasiti sáwara'o marapá'ó kúmónnda miwí sigáé uwátinkanaumne. ²⁷ Érai'a simátimé'a sune. Tuwímbai maanká'ó

méraan-kwaasi ímbo pukénka'a Maníkó wení waásimo kawáánimba awáné'a ánaemba puwónááwe Ísu siyáiyé.

Ísu fí'on-kuwawaa'o faúkáin-aai.

Mátítyu 17:1-13, Mááka 9:2-13

²⁸ Ísu simátimena afakaumboé-no'waana'i miyáumai waéna Pítaane Yónine Yémisine tí'maena inaimó síndasafena omápa'a iména ²⁹ inái wésuwana ói'a fí'on-oi'a faufúwana wení unáánkwátóiyakemba waení'a kéna tógáyáagaya úwasa ³⁰⁻³¹ awánomba kae'-wáásíyái wíyómpakemba paápé ésarai mindárai-tuwi'a Mósesee Íráiyaae'a Yúndaa-waasi tíwá'nárai Ísuwe'a aai wésuyana wíyómpake-sawara'a wérowarasarai naaófá'á Maníkó Ísuntafena séna Yérúsaremufa'a puwíniye siyáimba ampáánká'á miyá íniye-aai wésuyasa ³² Pítaae'o méroyan-kwaasi tún-kwaémomba íyáfasinesa Ísuni sámó kaimbá Ísuwe'a méroyan-kwaasi tuwánomba ³³ mindárai Ísumba ímba auwésarai iyóyanka'a Pítaa Ísuntafena séna óraakoo maanká'ó méraundasa kawé'á ímbá póta wááu-namba kaumbosáámó ondasá moórá endé éta moórá Mósesende éta moórá Íráiyaande éta miyásá ónaumne Pítaa ímba imáyáamo úmba úwoi siyáiyé.

³⁴ Miyá wésunka'a ainánkó kuména káátaguwasa táátafesa uwaná ³⁵ ainám-pínkémbá aaiógó aantemba séna miwá kesáánimba éna kemó íyáfasinankaundawin-ifo wenáái isáaro ³⁶ súwasa awánomba mindárai wíyómpa'a íyúyana Ísu aantemba mérowasa awánomba minkánáá ímba simátimesa mináái úwoi ta'ótokaawe.

Ísu sáwí-amutambo maiyáúkain-ai.

Máttyu 17:14-21, Mááka 9:14-29

³⁷ Aafáyáaraamba omápakembo kúmúmba Ísumpa'a sáwífa'nanka tóso uwaná ³⁸ miwífínkémbá moóráwigo óraaka séna óraakoo maawá kímbora kesáánimban-ifo arumbá uwánkaao. ³⁹ Sáwí-amutanko arumpimbá taména wáá'a téna fame'naame'á isaná tanaambá fágufagu wéna áwááyaamba umpufuwéna aigaregó nonkáánéna aiyayaamba ku'wisaná miyá úmae wéiyena sáwí'a wéuwankaisa'a ⁴⁰ ení kísau-waasisafe sé'a sáwí-amutamba arumpinkémbá maiyáúwáaro súnasa ímba kanaa'á maiyáúkaawe súwana ⁴¹ Ísu séna kentí imáyáa kaentaén-ímáyáa isa'á kentáfé'a ímba imáyáa owaná póna sirunkó umbaí wétaifo nóraumai-kanaarara kesé'a mé-naumno simátimena miniyámpóigón-afowantafena séna enáánimba áí'mae tiyó Ísu súwana ⁴² áí'mae túwana misáwí-ámútánkó miniyámpói famé'auwowana tanaambá fówana aiyayaamba ku'wisaná aigaregó nonkáánúwana Ísu awánéna misáwí-ámútánkóntáféna séna auwé kóuwo séna miniyámpói kawé'á uwánkena afowántáféna séna áí'mae waaó súwasa ⁴³ Ísumo miyámó úmba Maníkóní óraa-fasi'aemba awánéna seyaafá'nánká táátafesa

ésa tiyáámba tóipimba fáákaawe.

Ísu puwínda-aaimo siyáin-ai.

Máttyu 17:22-23, Mááka 9:30-32

⁴⁴ Ísu seyaafá-kísáúmó maúmba awánéna táátafesa uwaná wení kísau-waasisafena séna simátíménda tááka'a máráaro. Kembá waási úrankomba fi'on-kwaasi timíyasa sínkamiya puwónaumne súwasa ⁴⁵ wemó sún-aigoni áwáu ímba isésa miwítí imáyáa umbaí tówana minááigóní áwáu aúpá'á wérowasa ímba ísámai kawé'á ésa áisai ónae sésamo umbá táá'a úwasa ímba áisai uráawe.

Nááwa íyáákaiyomo siyáan-ai.

Máttyu 18:1-5, Mááka 9:33-37

⁴⁶ Ísuni kísau-waasi mósimesi-ai sésa kentááfínkémbá nááwa íyáákaiyo sésa keáímbá símae kuwaná ⁴⁷ Ísu miwítí imáyáa iséna moórá-iyampoí áí'mai amándára'a ankéna ⁴⁸ simátimena séna kentáféna imáyáa ésa iyámpóímo áwa'nai onten-úmai wésuwa'nai-owe. Súwa'nai onten-úmai Maníkó si'mákaiwaimba wéawa'nai-owe. Kempínkémbá tuwímbaí sé'a kemá kári'-waasi únemo síyawi Maníkó minkwáásísáféna wéiyaakaawe wésiye Ísu siyáíye.

Kentí kísaugomba ímba sáwí'o on-ai.

Mááka 9:38-40

⁴⁹ Súwana Yóni Ísuntafena séna óraakoo moóráwigo wénena sáwí-amutantontafena séna Ísuni fasi'aémbó wéraintafe auwé kóuwo simátímapa'a wisasá misáwí-ámútámbá kóuraawe. Minkwáásígó ímba kentááfínkén-kwáásín-ifo ímba miyámó indá étuwaaosa siyáumne Yóni súwana ⁵⁰ Ísu séna ímba tufínankaaro. Kentáásí kísaugomba ímba sáwí'o owí úwoisa wésuwa'nai-owe Ísu siyáíye.

Sámériyaa-waasi Ísumba ímba naambó ámakaan-aai.

⁵¹ Maníkó Ísumba aiyáinana wíyómpa'o iyínda-kanaa ampáánká tínaena úwana Ísu wenarumpin-ímáyáá éna óraaka séna Yérúsaremu-naopa'a kónae séna wéna ⁵² wení waásisafena kowaíyan-damba kosaafá wéiyaro séna ti'marówasa aifa'á Sámériyaa-waasiti naaópa'a kuwasá ⁵³ Ísu Yérúsaremu-naopa'o wínda-aai iséna tirunkó sáwí'a úwasa ímba naambá tímúwasarai ⁵⁴ wení kísau-waasifinkemba kae'-wáásíyái Yémísiye Yóniye'a mináái isésarai sésarai Fasi'aénkóo Maníkó wíyómpakemba iyamá tuwáínana kuména minkwáásí kafúkoro-aaimo suyambá wéankaiyo suyaná ⁵⁵ Ísu méfaerena óraaka séna ímba miyá sekaiyó súwasa ⁵⁶ mindáópa'a tuwésa fi'on-daopa'a kuráawe.

Ísumba arááiwaenaemo siyáan-aai.

Mátíyu 8:19-22

⁵⁷ Aampa'á wéguwana moóráwigo Ísuntafena séna seyaafá'-náópa'o níndafa'a es-é'a nónaumne súwana ⁵⁸ Ísu minkwáásígómbá simáména séna waankó taaiyaiyimbá wáísana numagó ánáamba úmarena wéwaifo kemá waási úranko kumpaápé uráundawi ímba naambá úmake'a wéwaumne séna ⁵⁹ minkákémbá moóráwigontafena séna sirááiwa'mae tiyó súwana séna óraakoo kemá méraanana kesifo puwína utámare'a embá arááiwaenaumne súwana ⁶⁰ Ísu séna ímbanifo kesáái ímbo isésamo pukáan-kwaasiyaambo owí puwíyan-kwaasi utátinkanaafo emá Maníkómó wení waásimo kawáánin-aai simátíma'mae wínone súwana ⁶¹ moóráwigo Ísuntafena séna óraakoo embá arááiwaenaumpo aifa'á kesimááraa siyáamba tímé'a embó taarááiwaenda kanaawá'íyo súwana ⁶² Ísu séna Maníkóní kísauomo ómbaresa maiyésamo ifátuwesa fi'on-imayaamo owí Maníkó wení waásimo kawáánipa'a ímba kanaa'á kísau maénááwe Ísu siyáíye.

Ísu 70 waasi kísauomo tímakain-aai.

10 Ánaaemba Fasi'aénkó sáwífa'-waasi 70 waasi íyáfasintinkena kaekae'á uwásuwe wemó wínda-naopimpa'a aifa'á kónááwe séna ² Maníkómpá'ó tíyantafesa wenáái kosimátíma'mae koró-áái simátiména séna kísaufa'a sáwífatomba áfu karáísasa mintómbó fakaráíyan-kwaasi sesimái-waasi méraafo kísaugoni afowámpá'á inái síyana kísau-waasi ti'maráínasa mintómbá fakaránááfo koró. ³ Sipisípi-araa'a wínana áwáífiyaamo in-íyánkómó intenkáámbó on-kwáásifá'á ti'maránaumne. ⁴ Óntambo inai-inaimó sí-únámbá ímba maimaé wé'a tón-únámbá ímba maimaé wé'a tísamai ánáamba ímba maimaé wé'a aampa'ó wéwe'a ayáátáaka'a ímba úwoi-aai símae wé'a ⁵ moórá-naumpa'o iyé sé'a faru úmai méraiyaataao seró. ⁶ Síyana faru úmáimo méraíndawimo éna mifáru-áái wempímbá wéinifo ímba faru úmai méraíndawimo éna mifáru-áái gó kouweréna kembiwífá'á tíniye. ⁷ Kísauomo maíyawi méyámbó máéntafe'a tímínda-naumpa'a imé'a tímíyan-tomba nánááwe. Ímba fi'on-daumpimpa'o níyamba tímíyan-daumpa'-aantemba iméraaro. ⁸ Moórá-naopa'o wíyamba naambá tímésa tómbá tímésa íya'o wéne'a ⁹ mindáópa'o tí'ó índa-waasi asófatinke'a simátíme sé'a Maníkó wení waásimo kawááninda-kanaa kempá'á kárika'a tíniye simátíméro. ¹⁰ Moórá-naopa'o wíyambo naambá ímbo tímíya'a aampa'á wéwe'a afora'á simátíme sé'a ¹¹ kentí naaópakem-bara sísamaifakenta uwátuwaundasa Maníkó kembiwí ímba aamoí uwátínkáíntafeta aiyowáí'a

úmai aráátimune. Ísáaro. Maníkó wení waási kawáámó índa-kanaa ampáánká'á tí-nena isa'á tínaaemba uwámewe simátíméro. ¹² Simátíme súne. Maníkó waásimo méraawini áwáusafena tí sai índa-kanaa tínda naaófá'á Sónómu-naopa'o méron-kwaasi sáwí-waasi sáwí-meyamba timínífo kembiwímó tínaaembo uwátimiyankwaasi sáwí-meyamba áfááraumai timíníye Ísu siyáíye.

Ímba aaimó ísaraan-aai.

Mátíyu 11:20-24

¹³ Ísu simátimena séna Kórásí-naopaken-kwaasiye Pétésáíta-naopaken-kwaasiye káráwiyoro. Naaófá'á Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáíndóni-naopaken-kwaasiye Maníkón-aaimo ímbo ísaraawifimbo fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaraan-kisaumo maéwándamo awánarekaa kentí sáwí-awau tukáawisino. Sáwí-awau tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó a'makáankakaa Maníkó tuwánaraisino. ¹⁴ Mindásafe'o simátíménda ísáaro. Maarán-ímáyáá wée'a Maníkó waási méraawini áwáusafena tí sai índa-kanaamo tínda Maníkó Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáíndóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba óraa'a timíníye-imayaa wéowe. Énifo kentí sáwí-meyanko minkáé'í-náópakewiti sáwí-meyankomba íyáákamai-sawí-meyamba timíníye. ¹⁵ Kápaneamu-naopaken-kwaasisono. Kentúwí'a mósá maré sé'a wíyómpa'a iyónaumne sembánifo púwón-aempa'a kónááwe Ísu simásuwena ¹⁶ wení kísau-waasisafena simátimena séna kentáái ísámai kawé'ó owí miyámó ombá kesáái ísámai kawé'a wéofó tínaaembo uwátínkááwi kenkwará'á miyá wéowe. Tínaaembo uwásínkááwi miyámó ombá si'mákaiwainkwara'a miyá wéowe Ísu siyáíye.

70 waasimo kouwékáan-aai.

¹⁷ Ísu súwasa minkwáásí 70 waasi isésa wété urésa Ísumpa'a tóso ésa aamoí tauwánkesa sésa Fasi'aénkóo sáwí-amutantontafe séta Ísun-awika'a sumpo tiyuwé kóro súnasasa isésa kóuraawe suwaná ¹⁸ Ísu séna miyá owaná wíyómpakembo aafáyáumo tóráíntemba wíyómpakemba waántáwankombo maisukáimba awánaräumne. ¹⁹ Simátíménda ísáaro. Fasi'aémbá timúna pó'a waafainkómó fáíndamo é'a ímba puwíyana áwáfíyaamo índa-ufonkwankomo fáíndamo é'a ímba puwónááwe. Tímakaunda-fasi'aenko waántáwankoni fasi'aénkómbá íyáákaimba póna ímba seyaafá-tántáákó sáwí'a uwátinkainíye. ²⁰ Sáwí-amutantomba kentáái isésa kóuraantafe'a ímba aamoín-ófo Maníkó wíyómpa'a aúfáífimba kentúwí'o agaimakáintafe'a aamoín-oro Ísu siyáíye.

Ísu Maníkón-áwí'o mósá makáin-aai.

Mátíyu 11:25-27, Mátíyu 13:16-17

²¹ Minkánáá Maníkóní Ufaen-ámútánkó Ísumba ímáyáa amúwana arunkó kawé'á úwana séna kesifóo wíyómpa'wara marará'wará'ó káráwíyaandawí óne. Seyaafá-tántáá'á isáúmne sen-kwáásí ímba simátíme úwoi-waasi simátíme miyámó íyantafena ánkáisa'a pó'a enáwí'a mósá maráúmne Ísu Maníkóntáféna simásuwena ²² simátimena séna kesifo seyaafá-tántááká'á káráwíyuwo séna símakaiye. Seyaafá'nánká kesí áwáu ímba suwánaraafo kemá kesifoní áwáugo únana póna kesí áwáu suwánaraiye. Seyaafá'nánká kesifoní áwáu ímba awánaraafo kesifombá pó'a

keyáá wení áwáu awánaraumne. Kesifoní áwáumo aráátimundawi wéawanaawe Ísu siyáíye.

²³ Ísu simátimena méwaerena wení kísau-waasisafena aantemba séna awánaafo tirunkó kawe'á ina'a méraaro. ²⁴ Simátime sune. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátimakowiye óraa'-waasiye kembiwímó wéunda-kisau awánaanten-úmai awánánae sésa umbá ímba awánaraawe. Miwí kembiwímó wéisaanten-úmai isánae sésa umbá ímba ísaraawe Ísu wení kísau-waasisafena siyáíye.

Sámériyaafakewi namuro-wáásímó áwa'nai uráin-aai.

²⁵ Moórá-kanaa Ísu wenáái wésimatimuwana moóráwigo áamáambo kawe'-úmaimo isówi Ísumpa'a téna áisai úmai Ísumba isánae séna óraakoo nóra úmaiya aú'ia úmai wiyómpa'a maé'mae'a ónaumno súwana ²⁶ Ísu séna Maníkón-aai aúfáifimbo awánáanda minááisáfé nóran-imayaawa óno súwana ²⁷ minkwáásígó séna Maníkón-aai aúfáifinken-aigo séna kentiruné kentí imáyáawe kentí fasi'aéné Maníkómpá'á kentí Fasi'aénkómbá áméro séna kesáfé-imáyáámó ontembá kentí waási-imayaawara'a oro siyáíye súwana ²⁸ Ísu séna érai'a sémpo miyámó é aú'ia úmai wiyómpa'a maé'mae'a ínone Ísu siyáíye.

²⁹ Súwana minkwáásígó imáyáa éna fi'on-kwaasi suwánésa kawe'-wáásín-iyé síwae séna Ísuntafena séna kesí waási nááwa'iyó súwana ³⁰ Ísu séna simátíménda isaaó. Moóráwigo Yúndaa-waasi Yérúsaremu-naopakemba Yériko-naopa'a kónae séna aampa'ó wimbá umén-kwáásí ta'ótokesa wení unáánkwtóí awá'-maesa tufú'marááwana puwíndasafena aampa'á méraisana ³¹ moóráwigo Maníkóntáfénamo isámai póimo tufú'mai agáíwai minámpá'ó wimbá aanawáisáfa'a méraisana kóawanena moórá-aanawaisafa'a kóyáákaisana ³² moóráwigo Rífáinanaankakewi áamáan-daumpa'a kísau mo máíwai minámpá'ó wimbá aanawáisáfa'a méraisana wení ewaa'á wéna kóawanena moórá-aanawaisafa'a úwoi kóyáákaisana ³³ moóráwigo Sámériyaafaken-kwaasi miwí Yúndaa-waasiti namuro-wáásíffnkémbá moóráwigo minámpá'ó wimbá koawánéna arumbá uwánkena ³⁴ wení ewaa'á koména masawémba ándá-aran-donkwara úmai afifimbá a'ankéna asáá uwánkena mósá farámbai wení tónki-poifimba ankéna áí'maena wááumo ten-kwáásímó wáén-daumpa'a móankarena káráwiyena ³⁵ iyáfasinena aafáyáara'a mindánkónafowámbá kae-kánáá-kísáúgóní óntamba aména séna kawe'-úmai káráwiye wene'ó túwénda-ontambo é'a ke té'a anondáá embá mááméno simásuwena kóuraiye Ísu simásuwena ³⁶⁻³⁷ nóra úmaisaaawa aú'ia úmaisaa maé'mae'a ónaumno súwaintafena Ísu áisai éna séna umén-kwáásímó tufúkáan-kwaasigoni waási minkáumbó-wáásíffnkémbá nááwa'iyó Ísu súwana minkwáásígó séna arumbá uwánkena áwa'nai uráiwai wení waásín-iyé súwana Ísu séna wemó intembá komé miyá ínone Ísu siyáíye.

Máátaante Máriaante-taai.

³⁸ Ísu wení kísau-waasisa'a aampa'ó kúmba moórá-ininkon-awi'a Máátaamo méron-daopa'a kúwana Ísuntafena séna kesí naaúmpa'a tómbá imandaaó súwana ³⁹ iména aái wésuwana minínínkón-áúnkon-awi'a Máriaa Ísuntafena óraa'-waasiniye-imayaa éna aísamaifimba taména wenáái wéisowana ⁴⁰ Mááta seyaafá-tómbá wéagaena óraa-kisau wémaena óraa'-imayaa éna Ísumpa'a téna séna Fasi'aénkóo kesúngo ímba súwa'nai isa'á keyáá óraa-kisau wémaumpo kentáfé ina imáyáa óno.

Simámínana tasúwa'nai íno súwana ⁴¹ Ísu arumbá uwánkena séna Máátaao sáwifa-tantaa'a óraa'-imayaa ónana enarunkó umbaí wétaifo ⁴² kesááimo isáamba mindá óraa-tantaa'a póna mindásafena Máriaa méraifo ímba ífátuwe'a ai'máranana wíníye Ísu siyáíye.

Maníkómpá'ó inaimó sen-áái.

Mátíyu 6:9-15, Mátíyu 7:7-11

11 Ísu moórá-kanaa Maníkómpá'á inai wésuwasa wení kísau-waasi mérowana Ísu simásuwowana wení waásifinkemba moóráwigo séna Fasi'aénkóo Yóni nombó maitínkáíwai wení kísau-waasi simátímísasa Maníkómpá'ó inaimó sentembá kentáá simásímínata Maníkómpátá inai senó súwana ² Ísu séna Maníkómpá'ó inaimó síyamba maará seró.

Kentáásifowao enáwí'o iyáákarain-awita mósá maráúmne. Ení nombaragó seyaafá moórá-mora-waasi tirumpimbá kumíno. ³ Káfé-kanaa-tomba kentáá simiyó. ⁴ Waásimo aoisaambó uwásinkaiyata anondáá ínta miyásá uwátinketa miwítí aoisaambá maitiyúwána miyáumaisa kentáási aoisaambá maisiyuwaaó.

Sáwí-yantaapinkembo kentáá ma'máimo awánáíndasafenamo ínamo e wasiyuwaaó.

Miyán-áái Maníkómpá'á seró Ísu siyáíye.

⁵⁻⁶ Ísu simásuwena simátimena séna moórá ení waásigo némpakemba nó'waan-afufumba tína ímba tómbá maké ení waásigoni ontafá'á wée áisai e sé kesí waásigo némpakembo timbá ímba tómbá makáunana úwoi méraifo tómbá símína'a mááméno sínana ⁷ wení naaúmpakemba séna ontá wisuwéta kesí aare-iyámpóiseta súsá waiguráumpo ímba iyáfasine'a aménaumpo kóuwo síníye. ⁸ Kesí waási pó'a aménaumne-imayaamo ímbo ínanamo éna ayáatáaka'a mináái wésinana ímba aigaé ínana mináái wésindasafena iyáfasinena amíníye. ⁹ Miyaráán-úmai simátime sune. Maníkómpá'ó inaimó sembá áisai úmae iyíyana timíníye. Áántamae iyíyana kentáái isáíníye. Saafá úmae iyíyana Maníkó aráátiminiye. ¹⁰ Áisai íyanamo éna Maníkó timíníye. Áántewanamo éna Maníkó kentáái isáíníye. Saafá íyanamo éna Maníkó aráátiminiye. ¹¹ Kembiwí iyámpóíwara'-waasi kentáánintombo mófáá'a simiyómó síya'o é'a ímba iyaankafayaambá timénááwe. ¹² Kokóri-auma simiyómó síya'o é'a ímba íyoiyoimba timénááwe. ¹³ Énifo sáwí-waasin-oyo kentáánintomba kawé-tántáá'á wétiméfo wíyómpakemba kentáásifowa kawé'-aantembo iwái póna ení Ufaen-ámútámbá simiyómó síyawí Maníkó wení Ufaen-ámútámbá timíníye Ísu siyáíye.

Ísunte Píyésepurinte-taai.

Mátíyu 12:22-30, Mááka 3:20-27

¹⁴ Moóráwigo wenarumpimbá sáwí-amutamba mérowana póna minkwáásígó ímba aái wésuwana Ísu maiyauwówana kóúwana minkwáásígó aái súwasa sáwí-fa'nanka awánésa táátafesa uwasá ¹⁵ tuwímbai sésa sáwí-amutantonti kawáágón-áwí'a Píyésepurí fasi'aémbá ámísana tokéna póna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiye suwasá ¹⁶ tuwímbai Ísumo sáwí-aaimo sínda isánae sésa éraira Maníkómpákéná kunkáanai ímbo awánáúnda-kisau maínata awánaano suwaná ¹⁷ Ísu miwímó un-ímáyáá iséna simátimena séna moórá-andamo tiyésamo ésa tuwínkaa'-urésa ímba fasi'ámai méranaawe. Moórá-akumba aaimó tuwíntáán-akumba pósa tuwínkaa'-urésa ímba fasi'ámai méranaawe. ¹⁸ Waántáwankoni waásimo tiyésamo

tuwínkaa'-ésamo ésa ímba fasi'ámai méranaawe. Kentáfé'o sembá Pýésepuri fasi'aémbá ámisana tokéna póna sáwí-amutamba wémaitiyuwaiyemo sembá ¹⁹ énifo Pýésepurini fasi'aénká'ó sáwí-amutambo wémaitiyuwaundarakaa kentí waási-wara'a Pýésepurini fasi'aénká'á sáwí-amutamba maitiyúwáísino. Miyán-ááímó síyasamo ésa kentí waási karo'á sewé sénááwe. ²⁰ Énifo kemá Maníkóní fasi'aénká'á sáwí-amutambo maitiyuwáúndasafena Maníkóní fasi'aémbá kempímbá paapé isa'á wéawanaawe.

²¹ Moórá-aaí imáyáan-oro. Fasi'aén-kwáásígó

paróí tokéna wení naaka'á káráwiyaisana wení moparáwímbá kawe'-úmai wéraifo ²² moóráwigo wení fasi'aémbó íyáákaraiwai téna tatufú'mai wení paróí fasi'ámaimo ta'ótokaim-paroi tatafiyéna wení moparáwímbá tatafiyena tuwín-timakaiye.

²³ Kembá ímba súwa'nai esa kesí namuro-wáásiyáámbá owe. Ímba súwa'nai esa waási túwaandu úmai símémba wété uwáguraawe

Ísu siyáíye.

Sáwí-amutanko kouwékáin-aaí.

Mátíyu 12:43-45

²⁴ Ísu simátimena moórá-aaí séna waási arumpinkémbá sáwí-amutanko auwéna máasai-marafa'a nombá ímbo wéraipa'a kowénena séna nááfara ménaumno séna saafá uwááena séna tauweré'a kesí naambá waásigon-arumpimba pó'a koménaumne simásuwena ²⁵ téna taawánaimba mindánkómbá kankambá wiyú'-mai kawe'á uwásukaisana taawánéna ²⁶ tauweréna afakaeté-sawi-amutamba miwítí sáwí-kisau óraa'o uráawi tí'maena minkwáásígón-arumpimba taméraawana moórá-sawi-amutanko arumpimbá méraisana minkwáásígó sáwí'a úmai méraisasa ánaaemba sáwífa-sawi-amutamba méraawana wemá óraa-sawí'a úmai méraiye Ísu siyáíye.

Érai'a tirunkó kawe'á wéin-aaí.

²⁷ Ísu mináái simátimuwana sáwífa'-waasifinkemba moórá-ininko Ísuntafena óraaka séna enanó embá ma'ánkarena náámbo ámakaiwaimba Maníkó kawe'á uwánkaraiye súwana ²⁸ Ísu séna érai'a sémpo Maníkó wenáái ísámai kawe'ó owímá óraa-kawe'a wéuwatinkaiye Ísu siyáíye.

Ímbo awánáúnda-kisau mauwó siyáan-aaí.

Mátíyu 12:38-42, Mááka 8:12

²⁹ Súwasa sáwífa'-waasi Ísumpa'a tóso uwaná simátimena séna káfé'o méraan-kwaasi sáwí-waasin-owe kentáfé'a wésemba Maníkómó ai'mákainamo e ímbo awánáúnda-kisau maínata awánaanomo sembá naaófá'á Maníkó Yónaambo uráintemba kembá miyá ínifo mináái imáyáan-oro. ³⁰ Naaófá'á Nínéfa-naopakenkwaasi Yóna uráintafesa Maníkó ai'mákaiyemo siyáantemba kemó ondá awáné'a Maníkó ai'mákaiye sénááwe. ³¹ Naaófá'á Yúndaa-waasiya'a káráwiyowin-awí'a Soromoní kawe'-ímáyááfinkémbá aaí wésimatimuwana moórá-ininko némpakenkawa-ininko Soromonin-áái koisánae séna wémena kuráíye. Káfé'a kemá Soromonimbó íyáákarauandawi mérauna'a kesáái ímba isáámba póna ánaaemba Maníkó waásimo méraawini áwáusafenamo tísai índa-kanaamo tında minínínkó kembiwí aafímbá maitinkéna séna kemá némpakemba Soromonin-áái taísaraumpo Soromon-

imbó íyáákaraiwai kempá'á mérowa'a wenááimo ísááraamba ímba ísaraawe síníye. ³²Naaófá'á Yónaa Nínéfa-naopa'a Maníkón-aaí kosimátimuwasa isésa sáwí-awau tuwésa Maníkón-aaí ísaraawe. Káfé'a Yónaambo íyáákaraunderi mérauna'a kesáái ímba ísáámba póna ánaaemba Maníkó waásimo méraawini áwáusafena tísai índa-kanaamo tínda Nínéfa-naopaken-kwaasi kembiwí aaifimbá maitinkésa sésa Yónaa-aaí iséta sáwí-awausa tukáundasaanifo Yónaambo íyáákaraiwai kentí naaópa'a mérowa'a wenáái isé'o sáwí-awau túwááraamba ímba tukáawe Nínéfa-naopaken-kwaasi sénááwe Ísu siyáíye.

Túranko kentí imáyáafimbo sámó kain-áái.

Mátíyu 5:15, Mátíyu 6:22-23

³³Ómbó kúra'maresa ímba aúpá'ó maráiyamba afora'á makéwasa naaúmpa'o iyíyawí awánánááwe. ³⁴Miyáumai túranko kentí imáyáafimbo sámó kain-tántáá'án-íye. Túrankomo kawé'-úmáimo awánáinanamo éna seyaafá'-ímáyáá sámá káínífo túrankomo ímbo kawé'-úmáimo awánáinanamo éna seyaafá'-ímáyáá tuwinkáíníye. ³⁵Kentí sámó kain-tántáá'á túnkwifainifo kentúra'a káráwimai kawé'-án-oro. ³⁶Kentí imáyáago ímba kumeu'ó índa seyaafá'á sámó wégaimba ónkómó sámó kátínkáintemba póna kentí imáyáago kentúra'a sámá kátínkainíye Ísu siyáíye.

Ámáán-kawaa-waasi sáwí'a owémó siyáin-aaí.

Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Rúku 20:45-47

³⁷Ísu mináái simátimuwana moóráwigo ámáán-kawaa-waasigo Ísumpa'a téna séna kesí naaúmpa'a tómbá imandaaó súwana tómbó náíndasafena iména ³⁸ímba ayáámba non-kwiyéna tómbá nówana minkwáásígó awánéna áátafena éna imáyáa úwana ³⁹Fasi'aénkó awánéna simámena séna kemá ámáán-kawaa-waasi anaféúné táúfa'e paáká'-aantemba wénon-kwiyofó andáámpá'á sáwí'a uráisa'a túraníyamba é'a sáwí'a wéowe. ⁴⁰Sáwí-imayaawara'-waasi méraawe. Maníkó paáká'-tántáá'á éna andáámpá'-tántáá'é imáyáawe mindáwara'a uráíye. ⁴¹Kentí imáyáamo arupise é'o kemó makén-tantaa'o ímbo makén-kwaasi timé'o é'a kentí imáyáago kawé'á íníye.

⁴²Kemá ámáán-kawaa-waasi kentí kisaufakemba kári-tonkwara'a tuwínkaa'-úmai siyáánkai maké'a moórá Maníkómbá amé'a kawé'á é'a miyán-ámáámbá ísámae wéiyofó óraa'-amaamba ifá'á tuwé pó'a Maníkómbá ímba imáyáa wéame'a óntaniyain-kwaasi sáwí'o uwátínkáántafe'a káráwiyoro. ⁴³Kemá ámáán-kawaa-waasi ámáán-daumpa'a imé'a kawé'-áémpá'á waási túranka'o iméraamba tiráái wétaiye. Marupá'ó iméraawasa waási tuwánésa kawé'-ááímó sembá tiráái wétaifo kentúra'a káráwiyoro. ⁴⁴Waásimo maipímbó utámakaawanamo kawáá'isasamo waási ímbo awánaantemba kentirumpimbá miyá isa'á sáwí'a owasá waási ímba wétuwanaafo káráwiyoro Ísu siyáíye.

⁴⁵Ísu simátimuwana moóráwigo ámáámbo sún-kwaasigo Ísuntafena séna miyámó sénda kentááwárá'á símai sáwíta uwásinkaane súwana ⁴⁶Ísu séna kemá ámáámbo sen-kwáási kemó ámáámbo simátímén-aaigo umbái tíyáísa'a mináái ímba wétuwa'nai-ófo káráwiyoro. ⁴⁷⁻⁴⁸Kentíwá'ná Maníkón-aaímo simátí-makowi tínkamuwasa púwúwa'a utámakaapa'a to'waaí wéowe. Naaófá'á kentíwá'námo urántafe'a kawé'á uráawe sé'a utámakaapa'a to'waaí wéofó káráwiy-

oro. ⁴⁹Naaófá'á Maníkó kawé'-ímáyááfinkémbá séna kesááimo simátimiyawiye aráátimiyawiye ti'maráanasa miwífimbá wéniyasa tuwímbai sáwí'a uwátinkesa tuwímbai tínkamiyasa puwónááwe Maníkómó siyáimba mináái paápé uráíye. ⁵⁰Naaófá'wára afufumpinkwára'á ánaenkwará'a Maníkón-aaimo simátímakowi tínkamuwasa pukáantafena póna misáwí'ó uráawin-anondaa-meyamba káfé'ó méraan-kwaasifa'a tíníye. ⁵¹Aifa'ó tufúwanamo pukáin-kwaasigon-awí'a Éperi ánaaemba moóráwígon-awí'a Sékáráíya óraa'-amaan-daumpa'a mérowana moórá-aempa'a Maníkóntáfésa ísámaimo pói tufú'maimo agáún-ontan-taare wérowana moórá-aempa'a aifa'-ámáán-káwáágó aantembo iyún-onta wérowana afufumpimbá Sékáráíya imérowasa tufúwana pukáíye. Minkáé'-wáásítí afufumpimbó kárúraan-kwaasi tínkamuwasa tukáawiwara'a miwítí sáwí-meyamba káfé'ó méraan-kwaasi maénááwe. ⁵²Kemó amáámbo sen-kwáásí érai'-aai ímbo aúpá'ó tukáankakaa mináái ísámai kawé'á owisinó. Kemá ímba ísámai kawé'á ombá fi'on-kwaasiti aambá fáíkaafo káráwiyoro Ísu siyáíye.

⁵³Ísu mináái simátimena máápa'a kumúwasa amáámbo sun-kwáásíyé amáán-kawaa-waasiye tirumpimbá aaisambá aéesa fi'o-fi'on-tantaatafesa

áisai úmai ísáananamo ⁵⁴aaimó kaentaén-ááímó sína'o é'a aaiimbá maenkánae sésa áisai uráawe.

Ímba kaumbo-kae'-áái serómó siyáin-aai.

Mátíyu 10:26-27

12 Minkánáá áfááraumai sáwífa'-waasi túwaandu ésa sisipáá uwaná Ísu wení kísau-waasi simátimena séna amáán-kawaa-waasi kaumbo-kae'-áái'wára'-wáásíyáámbá ofó ímba miyáumai méraaro. Intóráin-tantaa'a kári-tantaa'a moórá-tonkon-awí'a péréti mimpímbá márááwana intoréna óraa'o intembá amáán-kawaa-waasiti sáwí-aai miyá wéifo kempímbá misáwí-ááígó óraa'a tifáínifo kentúra'a káráwiyoro. ²Aúpá'ó wérain-tantaa'a seyaafá'á afora'á paápé ínasa awánánááwe. Kumeupá'ó wérain-tantaa'a afora'á paápé ínasa awánánááwe. ³Nó'waambo siyáan-aai sán-káíndara'a síyasa isánááwe. Aúpá'ó siyáan-aai seyaafá'-wáásí túranka'a síyasa isánááwe Ísu siyáíye.

Moóráwígon-aaroi inkáísóromo siyáin-aai.

Mátíyu 10:28-31

⁴Ísu simátimena séna kesí waási simátíménda ísáaro. Tuwímbai tínkamiya'a puwónááfo moórá sáwí'ó uwátinkai-tantaa'a ímba wéraifo ímba miwísáfé'a inkáísóro. ⁵Kemá simátíme súné. Maníkó méraifo wenáároi inkáísóro. Wemó tínkamina'o puwíyambo éna kanaa'á ónkaifa'a mátíyuwainiye. Mináái Maníkón-táfé'a inkáísóro-aai súné Ísu siyáíye.

⁶Ísu simátimena séna kári'a téntémpaaran-dumama séfataase-numama kári'-ontankakemba kae-tóyaráán-óntánkákémbá wémeyanofó Maníkó kíyaan-dumama ímbo awinkaiwái póna awánaraiye. ⁷Numamá kári-tantaa'o awánaiwai póna waási óraa-tantaa'an-ófo ímba táá'a íno. Kenti'nóntáu toráúsíwain-ífo ímba táá'a íno Ísu siyáíye.

Ísun-awi'a aforatáámó senda-áái.

Mátíyu 10:32-33, Mátíyu 12:32, Mátíyu 10:19-20

⁸ Ísu simátimena séna simátíme súne. Seyaafá'-waási túranka'a kentáfésa séna Maníkó ai'maráisana kunkáiwai kesí óraakon-iyé síyawisafe'a kemá waási úranko Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi túranka sé'a kesí waásin-owe sénaumne. ⁹ Énifo waási túranka'a kembá tínaaembo uwásimiyawisafe'a kemá Maníkóní kísau-waasi túranka'a sínaaemba uwátimenaumne. ¹⁰ Kembá waási úrankomba símai sáwí'o uwásinkaiyamba mindá Maníkó maitiyuwáínífo Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá símai sáwí'o uwánkaiyamba mindá Maníkó ímba maitiyuwáínana miwísé'a waé'wae'a íniye. ¹¹ Kesí waási-i'o ontáfésa ta'óto'mai tí'maesamo óraa'-waasiye áamáan-kawaa-waasiye túranka'o mátínkaresamo aafimbá maitínkéwa'o é'a nóran-aaimo síyamba ímba táá'a ínana ¹² Maníkóní ámútanko síyan-aii úwoi tááka tinkáína'a sénááwe Ísu siyáiyé.

Óntawara'-waasigo sáwí-imayaamo uráin-aii.

¹³ Súwana sáwífa'-waasifinkemba moóráwigo Ísuntafena séna óraakoo ke-sifo púwísana kesuwaá seyaafá-tántáá'á maiyéna ímba tuwímбай wésimifo emá sinaná tuwímбай násimino súwana ¹⁴ Ísu séna kesí waásiyo mináái ímba kosé-naumpo keáfáráwáíti moparáwímbá ímba tuwín-timenaumne simáména ¹⁵ seyaafá'-waásísáféna séna waási kawé'-úmaimo méraawiti áwáu ímba sáwífa'-moparawimba makááfo moparáwímbá maénae séme'a máéfainifo kentúra'a káráwiyoro Ísu siyáiyé.

¹⁶ Simásuwena moórá-aii simátimena séna moóráwigo sáwífa'-moparawimbo makáíndawi wení kísau'fa' sáwífa'-tomba wéraisana ¹⁷ wenarumpin-ímáyáá éna sáwífa'-tombo fáká'maimo máráanda-namba ímba wérai'fo nóra ónaumno. ¹⁸ Miyámó é'a tómbó makáunda-namba tawísíye'a óraa'-namba úmare'a mimpímbá seyaafá-tómbá fáká'mare'a kesí moparáwínkwará'á maránaumne. ¹⁹ Miyámó é'o é'a kesáfé sé'a seyaafá-tántáá'á ímbo aáfáán-túwáanda tóné noné námae iyé'a ayáatááka'a úwoi mé'a onaná sirunkó kawé'a ina'a ménaumne sisaná ²⁰ Maníkó simáména séna sáwí'o úmaemo iyónda-waasigo óne. Káfé'-no'waamba puwéna esáfémo makáanda-moparawimba túwénana náawa máíníyo Maníkó siyáiyé. ²¹ Marapá'á kesáfé-mópáráwín-aantembo makáiyawi miyán-kwáásín-fo marapá-tántáá'-aantemba marésa Maníkómpákén-tántáá'á ímba makáawe Ísu siyáiyé.

Maníkómpá'á imáyáa améron-aii.

Mátíyu 6:25-34

²² Ísu mináái simátimena wení kísau-waasisafena séna simátíme'a súne. Miyaráán-úmai méraamba ímba óraa'-imayaa é'a tómbó náiyantafe'a ímba óraa'-imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo íyantafe'a ímba óraa'-imayaan-oro. ²³ Tómbó náiyamba úwoisambanifo waásimo méraamba óraa-tantaa'an-iyé. Unáánkwátóimo íyamba úwoisambanifo waási túma óraa-tantaa'an-iyé. ²⁴ Numagómpá'á imáyáan-oro. Numagó ímba kísau éna tómbá fáká'mai naaúmpa'a makéna wénaifo Maníkó miwítí tómbá tímísasa wénaawe. Maníkón-aúranka'a numamá kári-tantaa'an-ifo waási óraa-tantaa'a póna kentí tómbó éna tímíníye. ²⁵ Kembiwímó óraa'-

imayaamo é'o é'a kemó maíyan-kanaa ímba kanaa'á ayáátááka'a méranaawe. ²⁶ Mindá kári-tantaa'a isa'á ímba kanaa'ó íyamba pó'a fí'o-fi'on-tantaatafe'a ímba óraa'-imayaan-oro. ²⁷ Waiwandáánk'á ímáyaan-oro. Waiwandáánkó ímba kísau éna ímba wení unáánkwátói makáífo simátíme'a súné. Naaófá'á Yúndaa-waasiti óraakon-awi'a Soromoní sáwífa'-unankwatoiyé ko'naariríyé makówi úwasa waási awánésa kawe'an-iyé sumbánifo waiwandáán-aramba awánésa óraa-kawe'an-iyé wésewe. ²⁸ Ufá'á ko'naarirí-tántáá'é séna waiwandáámbá Maníkó makáíye. Umá ímba waé'wae'a ínifo káfé'a ínasa aafáyáa waási agaisuwáiyamba Maníkó mintántáá'á ímáyaa éna ko'naarirí-tántáá'á makáíye. Miyáumai Maníkó waásisafena ímáyaa éna kentí unáánkwátói timínifo kembíwi maarán-áái ímbo seráámbá Maníkó ímba kanaa'á wésuwa'nai-iwain-iyé wésewe. ²⁹ Maníkó wétuwa'nai-ímba pó'a tóné nonémó náiyantafe'a ímba óraa'-imayaan-oro. ³⁰ Moórá-mora-marafaken-kwaasi Maníkón-aai ímbo isáán-kwaasi tóné nonémó náiyantafesa óraa'-imayaa wéowe. Tóné nonémó ímbo né'o é'a púwófo séna kentífo ímáyaa éna wétimifo ímba óraa'-imayaa é'a ³¹ Maníkó wení waásimo kawáánintafe'a ímáyaa íyana mintántáá'á timíníye Ísu siyáíye.

Wíyómpaken-kawe-tantaakon-aai.

Mátíyu 6:19-21

³² Ísu simátimena wení kísau-waasisafena séna kembó sirááiwáéwi káráwiyaumne. Kentáásifowamo simbá kesí waásimo kawáánonda kembíwíwárá'á kawáánónááwe. Miyá íyana kesirunkó kawe'á íníye simbá póna ímba táá'a íno. ³³ Kentí moparáwímbá wétíme'a méyámbá maiyé'a ímbo makén-kwaasi tíméro. Miyámó íyana kentí kawe'-méyámbá wíyómpa'a wérainasa waási ímba umémbá íyana ímba ufóiyaraamba ínana kawe'-úmai aasiyaasí waé'wae'a ína'a minkáwé'-méyántáfé'a ímáyaa é'a ³⁴ marapá'ó kentí óntamo wérainanamo éna marapátáféna tinkáínifo wíyómpa'o kentí óntamo wérainanamo éna wíyómpatafena tinkáíníye Ísu siyáíye.

Kísau-waasimo to'mayaa on-áái.

³⁵⁻³⁶ Ísu simátimena séna óraa'-waasigo aaremó to'waaí on-tánómbá komandánae séna wínasa wení kísau-waasi unáánkwátói úmaresa ómbá kúra'makesa amu'-matuwé mérewana téna táántainasa minúwóiyáámbá ontá tiyankánááwe. Miwí to'mayaambó ontémbá kembíwíwárá'á to'mayaa é'a amu'mar'é'a méraaro. ³⁷ Minóráá'-wáásígómó tinda wení kísau-waasi koku'á mésa amu'matuwésa ménka'a tinasaa aamoí ónááwe. Érai'a simátíme'a súné. Minóráá'-wáásígó kisaumo maíndasafena unáánkwátói faú'mai múra maréna minkwáásisóntáféna maanká'-méwa'a tómbá tíméro síníye. ³⁸ Minóráá'-wáásígó nó'waan-afufuna'í siyatarórá'íyo tinda wení kísau-waasi koku'á mésa amu'matuwésa ménka'a tinnana tirunkó kawe'á íníye. ³⁹ Simátíménda-aai ímáyaan-oro. Naankón-afowámó umén-kwáásímó tinda-kanaamo isénaraa umén-kwáásímó timbá wétó'mayaan-ena awánéna watúwáísana wení naaúmpakemba umémbá ímba máísino. ⁴⁰ Miyáumai kemá waási úranko kúmondasafe'a kembíwíwárá'á ímba ímáyaa íyanka'a kumúnafainifo wétó'mayaan-e'a simu'mar'é méraaro Ísu siyáíye.

Sáwí'a owasá kawé'á owasamó on-áái.

Mátíyu 24:45-51

⁴¹ Súwana Pítaa séna Fasi'aénkóo emó sénda-aai kentáásáfé aantena wése seyaafá'-wáásísáféwarara wéseno súwana ⁴² Fasi'aénkó séna kawé-kísáúmó máéwi kawé'-ímáyááwára'-wáásísáfé'a sune. Wení óraako séna kesí kísau-waasiya'a káráwiye tómbá tuwímbai tíma'mae iyuwó síníye. ⁴³ Wení óraako téna kísauomo kawé'-úmairimo maínda taawánáinana kísauomo maíndawi arunkó kawé'á ínana ⁴⁴ minóráákó séna kesí moparáwíné seyaafá'-tántááká'é káráwiyuwo síníye. ⁴⁵ Énifo minkísáú-wáásígómó imáyáa énamo kesí óraako ayáátááká'a ímba tíníye sénamo kísau-ininakwa'o tínkamenamo tóné uwóí'-none wénenamo uwóí'o énamo ⁴⁶ wení óraakomo tinda-kanaa ímbo ísarenamo ímbo imáyáa wéindara'a téna óraaka'a tatufú'mai Maníkón-aai ímbo wéisaan-kwaasimo méraapa'a móankainiye Ísu siyáíye.

⁴⁷ Ísu simátimena séna kísau-waasi miwítí óraa'-waasigon-aai isésa wemó síndantemba ímbo íyamba mérewana óraa'-waasigo téna óraaka'a tatínkaminiye. ⁴⁸ Énifo kísau-waasi miwítí óraa'-waasigon-aai ímba isésamo ombá sáwí'a ésa méraawana óraa'-waasigo téna kárika'a tatínkaminiye. Maníkó kawé'-ímáyáá óraa'o tímakaiyawi óraa-kísau máéro. Kawé'-ímáyáá óraa'o tokáiyawi waási túwa'nai oro Ísu siyáíye.

Ísu waásimo tuwináinda-aai.

Mátíyu 10:34-36

⁴⁹ Ísu simátimena séna iyamó kaintembá kísauomo máéndasafe'a marapá'á kumbéraunda minkísáú tai'áinana kawé'á íníye-imayaa wéune. ⁵⁰ Kárika'a kembá sí'o índa-i'a íyantafena sirunkó umbái tisaná sí'o índa-i'o íyamba tai'áinana sirunkó kawé'á íníye. ⁵¹ Kentáfé'a maarán-ímáyáá ímba oro. Waási seyaafá'á aano úmai méraantafena marapá'á kunkáíye. Ímbanifo marapá'ó kunkáunda maaráníye. Waási tuwínkaa'-ésa tuwímbai kesáái isáiyasa tuwímbai ímba isánááwe. ⁵² Káfé'wara ánaaenkwará'a moórá-naumpa'a séfataase-waasi mésa kesááisafesa miwítí imáyáa tuwínkaa'-urésa kaumbonárau moórá-imayaa íyasa kae'nárai fí'on-imayaa óyááye. ⁵³ Afowá moórá-imayaa ínana ááninko fí'on-imayaa íníye. Anówa moórá-imayaa ínana ayáámúnko fí'on-imayaa íníye. Anááfúkowe fí'o-fí'on-imayaa óyááye. Kesááisafesa miyáumai miwítí imáyáa tuwínkaa'a ónááwe Ísu siyáíye.

Tuwímbai-tantaakoni áwáumo isáán-aai.

Mátíyu 16:2-3, Mááka 8:11-13

⁵⁴ Ísu sáwífa'-waasisafena séna ainámbo wéraina'o é'a sé'a aa'á tíníye síyana aa'á tíníye. ⁵⁵ Fiyúnda to'mái tai'áína'o é'a sé'a aa'á káíníye síyana aa'á káíníye. ⁵⁶ Wíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á káíníye. Aa'á tíníyemo sembá mintántáá'á awánaraawe. Kaumbo-kae'-ááíwára'-wáási pó'a miyán-tántáákóní áwáu awánaambanifo Maníkó káfé'o wéin-tantaakoni áwáu ímba awánaraawe Ísu siyáíye.

Aaimó arupísemo íyan-ai.

Mátíyu 5:25-26

⁵⁷ Ísu séna simátíménda-ai ísásuwe'a minkáé'-ámpá'á tuwínkaa'a uré'a moórá-ampa'-aantemba koró. ⁵⁸ Moórá-ai ísáaro. Aaimó simátinkanae síyawimo tí'mae wíyasa aampa'á mósimai paapé uwásuwesa koró. Óraa'-waasimo mátimiyasamo ésa i-wáásí timíyasa ándá-naumpa'a tinkánááwe. ⁵⁹ Ímbo miyá íyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa ímba ááema tai'ánaumne sésa seyaafá'-méyámbá tí-matuwaiyasa faútinkanaawe Ísu siyáiyé.

Sáwí-imayaa ímbo tuwáiyawimo puwíyan-ai.

13 Ísu wésimatimuwasa tuwímbai tasimámesa sésa Káríri-marafaken-kwaasi tuwímbai Maníkóntáfesa ísámai póímo tufú'maimo agáemba kámáni-waasiti óraakon-awi'a Páirati tuwímbai tí'maráísasa t́nkamisasa pukáawe suwaná ² Ísu séna minKárírifákémbá pukáan-kwaasisafe'o sembá miwítí sáwí-awaugo Kárírifakemba seyaafá'-wáásítí sáwí-awaugomba íyáákaraintafesa pukáawewa wéseo. ³ Ímbo miyá wéofu simátíme'a súné. Kentí sáwí-awaumo ímbo tuwé'o Maníkómpá té'o é'a kembiwíwárá'á puwónááwe. ⁴ Imáyáan-oro. Síróámufa'a ayáátáá'-namba tawiséna sáwífa'-waasi 18 waasi t́nkamisasa pukáawe. Mindásafe'o sembá miwítí sáwí-awaugo Yéúsaremufakemba seyaafá'-wáásítí sáwí-awaugomba íyáákaraintafena pukáawewa wéseo. ⁵ Ímbo miyá wéofu simátíme'a súné. Kentí sáwí-awaumo ímbo tuwé'o Maníkómpá té'o é'a kembiwíwárá'á puwónááwe Ísu siyáiyé.

Taaigó ímba arambó iyáin-ai.

⁶ Ísu waé'mai-ai simátímena séna moóráwigo wení ándá-aran-kisaufa'a arambó naan-táímá áwí'a figi u'makáísana áruma wíkáísana arambá komaénae séna koawá-naimba ímba iyáísana ⁷ minkísáúrá'ó

káráwiyain-kwaasisafena séna kaumborá'á áú'o simbá mintáéramba komaénae'a koawánáúnda ímba arambá íyáís'a'a úmpo mintái ayáísuwaa. Maragóní anombá nasúwáífainifo ayáísuwaa sisaná ⁸ miwá séna

óraakoo ímbanifo mintái áwáufa'a ó'á túmake'a

agamo'á maké'a ⁹ moórá-au'o sínda awánaanana arambó iyéna kawé'á ínífo miyámó ímbo ína'a ayáísuwanaumne siyáiyé Ísu siyáiyé.

Ísu sambaatiyá'á moórá-inimbo asófamankarain-ai.

¹⁰ Moórá-kanaa Yúndaa-waasi ámáán-aimo

ísón-kanaara'a Ísu ámáán-daumpa'a iména aai wésimatimuwana ¹¹ moórá-ininko sáwí-amutamba arumpimbó méron-ininko ayáátááka'a sáwí'a úmai ména 18 aatai maisuwéna miyáumai sáwí'a úmai mérowana arósááumba kaénkówana ímba kanaa'á koku'á mérowana ¹² Ísu minínínkómbá awánéna séna enái'a tai'áino séna ¹³ ane'á ta'ótorowana minúwóiyáámbá arósááumba arupíse úwana koku'á íyá-fasinena Maníkón-áwí'a mósá marówana ¹⁴ Ísu saagon-kánáará'á minínínkómbá asófankontafena ámáán-danka'o káráwiyowin-arunko sáwí'a úwana sáwífa'-waasisafena séna afa'mórée-kanaa kísau mo máénka'a sí'a asófasininkawae sé'o é'a té'a saagaan-kánáámó é'a ímba teró súwana ¹⁵ Fasi'aénkó séna kaumbo-kae'-ááíwárá'-wáásín-owe. Saagaan-kánáará'á kentí purumakawárá'á tónki-poiwara'a

naaúmpakemba faú'anke'a áí'mae nompá'á kowaná nombá wénaiye. ¹⁶ Minínínkó Émbaramun-áisaafitantambo uráin-inimba isaná waántáwanko ayáátáaka'a 18 aatai ta'ótokaisa'a saagaan-kánáará'á faú'anakauna'a sáwí'a óne wésewe Ísu súwasa ¹⁷ sí-maimo sáwí'o uwánkówi mináái isésa tigaemá uwaná kawé-kísáú wémauntafesa úwoi-waasi aamoí uráawe.

Taaérankon-aai.

Mátíyu 13:31-33, Máaka 4:30-32

¹⁸ Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánimba nóinkara kawááníyómpo maarán-áái simátíména'a isáaro. ¹⁹ Maníkó wení waásimo kawáánimba maarán-íye. Kári-taerankon-awi'a másítáti mintáéramba moóráwigo kísau'fa' u'makáisana óraa'a éna amaimá mófarena wété uráisana numagó mimpímpá'á ánáamba úmarena wémaiye Ísu siyáíye.

²⁰ Simátiména séna Maníkó wení waásimo kawáánimba nóinkara kawááníyómpo maarán-áái simátíména'a isáaro. ²¹ Moórá-ininko péréti-tomba agaénae séna kanaráán-tántáákón-áwí'a páráwaa'a maimaéna intoráínda-tantaa'a kári-tantaa'a káúmaraisana wéna intoréna óraa'a wéiye Ísu siyáíye.

Kári'-ontagon-aai.

Mátíyu 7:13-14, Mátíyu 7:21-23

²² Ísu mináái simátiména Yérúsaremu-nao'-ampa'o kúmba naaó'-nao'a wenáái simátíma'mae kúwana ²³ moóráwigo séna óraakoo Maníkó moórá-mora-waasi aantena kawé'-ámpá'á métinkainiyo súwana Ísu séna ²⁴ tiyáántán-kwiyé'a kári'-ontafimba iyáféráaro. Simátíme'a sune. Sáwífa'nanka iyáferanae sésa iyambanifo ímba kanaa'á iyáferanaawe. ²⁵ Naankón-afowá iyáfasinena ontá úmaraina'a ontará'á imé'a áánte sé'a óraakoo ontasá tisinkaaó síyana séna ímbo tuwánáúnda-waasi nááfakewiya'o sína'a ²⁶ kentáási naaópa'a té enáái tasímásimenata eséta tóné nonésá naráumne síyana ²⁷ wemá séna nááfakewiya'o. Ímbo tuwánáúnda-waasin-oyo kóro naankón-afowá síníye Ísu simásuwena séna ²⁸ Maníkó wení waásimo kawáánipa'a ti'maráína'a máápakembo awánáiyamba kentíwá'ná Émbaramuwe Áísáakiye Yékopuwe Maníkón-aaimo simátímakaawiye Maníkómó kawáánipa'a méwa'a tuwáné tíyántafe'a é'a ifi'á tánááwe. ²⁹ Seyaafá'-áémpákén-kwáási Maníkómó kawáánipa'a tésa tamésa tómbá nánááwe. ³⁰ Minkánáará'á ánaemba aifarááwí tínaeni'a

íyasa tínaaenkewi aifari'a ónááwe Ísu Maníkómó kawáánintafena mináái siyáíye.

Ísumo arumbó uwátínkarain-aai.

Mátíyu 23:37-39

³¹ Minkánáá ámáán-kawaa-waasi tuwímbai Ísumpa'a tésa sésa óraa'-waasigon-awi'a Éroti séna Ísumba tufúwónana puwíníye wésifo maanká'á tuwé fí'on-daopa'a kóuwo suwaná ³² Ísu séna Érotimba áwáfíyaamo in-áfá'-iyánkáán-kwáási kosimáme sé'a sáwí-amutamba waási tirumpinkémbá wémaitiyuwe'a tí'a on-wáási asófátinkaunda-kisau káfé'e aafáyáawe maé'a aúnká kesí kísau tai'ánaumne. ³³ Maníkón-aaimo simátímakaawi Yérúsaremu-naopa'-aantemba tínkamowasa wépuwontafe'a káfé'e aafáyáawe aúnkáwe aampa'á wéwe'a kísau maifá kónaumne siyé Érotimba kosimáméro Ísu simásuwena ³⁴ Yérúsaremu-naopaken-kwaasi

arumbá uwátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasisono. Maníkón-aaimo simátímakaawi tínkambae íyúwasa pukáawe. Maníkó ti'marówasa kuwái óntantamba tínkambae íyúwasa pukáawe. Kokórigó áráátombo ayóífá'ó tínkarenamo káátatinkaintemba aasiyaasi-kánáá kemá miyá ónaumne súndanifo tínaaemba wéuwasiwewe. ³⁵ Ísáaro. Maníkó tiyuwáina'a tu'nankáámbá ónááwe. Simátíme'a sune. Ímba úwoi suwánánááfo ánaaembo sé'o Maníkó ai'maráisana kunkáiwaimba Maníkó kawé'á uwánkáíye síyanka'a aneka'á suwánánááwe Ísu siyáíye.

Ísu aiyayaambo intorón-kwaasimo asófankarain-aii.

14 Moórá-kanaa saagon-kánáará'á Ísu ámáán-kawaa-waasi óraa'-waasigoni naaúmpa'a tómbó náíndasafena imérowasa saagaan-kánáará'ó Ísu nóramo índa awánánae sésa imésa awánowana ² moóráwigo aiyayaambo intorón-kwaasigo wení ewaa'á mérowana ³ Ísu minkwáásígómbá awánéna ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásiyé tísai ena séna saagaan-kánáará'á kanaará'á í'o in-kwáási asófankanaumno súwasa ⁴ isésa ímba aai suwaná minkwáásígómbá áíkена kawé'á uwánkena séna éniyo waaó súwana kóúwana ⁵ tísai ena séna kempínkémbá kentí iyámpóíya'i kentí póráára'iyó maipímbó kúwáfekaina'o é'a saagaan-kánáará'á ááéwa mósá fasinánááo Ísu súwasa ⁶ mináái ímba kanaa'á anondáá siyáawe.

Waási ímba kentúmo maimaé iyíyan-aii.

⁷ Aai ímba anondáá suwasá tómbó nánaesamo tun-kwáási aifa'á iménaemo sumbá Ísu tuwánéna waé'mai-aii séna ⁸ moóráwigo séna aaremó to'waai on-tánómbá tamandaaó sína ímba aifa'á imauwó. Aifa'ó iménanamo enáwí'o iyáákaraindawimo títanamo éna ⁹ táántaindawi entáféna séna iyáfasinenana maankwáásígó maanká'á tamáino sínana aigaé uwásuwe tínaaempa'a kumbéinone. ¹⁰ Éniyo táántainamo tínaaempa'o iménanamo táántainda-waasigomo weyááríka'o entáféna séna kesí waásiyo iyáfasine aifa'á imauwó sínamo iménasa awánéna enáwí'a mósá maránááwe. ¹¹ Óraa'-waasi úne síyawí Maníkó miwí túwí'a múra tiyuwáínífo kári'-waasi únemo síyawí Maníkó miwí túwí'a maimaé iyíniye Ísu siyáíye.

¹² Ísu simátímena áántarowaisafena séna óraa-tanombo kaufónae sínda-kanaa óntawara'-waasiye enamááraawe ení akúné ení waási aantemba ímba táántao. Miyámó inasamó ésa ánaemba áántewa tómbó komandendá mindá ení tónkóní anondáán-íye. ¹³ Éniyo óraa-tanombo kaufónae sínda-kanaa ímbo óntamo makén-kwaasiye tíyayaamba sáwí'o urén-kwaasiye tógafitan-kwaasiye táántenasa tamandáiyambanifo ¹⁴ ení tónkón-ánóndáá ímba amíyambanifo enarunkó kawé'á ínana Maníkó ení tónkón-ánóndáá amíníye. Ánaemba arupíse úmai mén-kwaasi pukémpinkembo iyáfasinaiyan-kanaa Maníkó amíníye Ísu siyáíye.

Óraa-tanombo kauráin-aii.

Mátíyu 22:1-10

¹⁵ Mináái súwasa Ísuwe tómbó wénowi isésa uwaná moóráwigo séna Maníkó wení waásimo kawáánipa'a tómbó náíyawí tirunkó aamoí íniye súwana ¹⁶ Ísu séna érai'a simbánifo simátíménda imáyáan-oro. Moóráwigo óraa-tanomba kaufónae

séna sáwífa'-waasi táántarena méraisana ¹⁷ mintánómbó náíyan-kanaa kárika'a tí-nana wení kísau-waasigomba ai'maráisana táántaraiwaisafena séna tómbó nembá wéto'mayaan-ifo teró sisasá ¹⁸ miwí ímbo tíyan-aaí sewaná moóráwigo séna maramá méyánure'a koawánanaumpo ímba tanómbó kaúfópa'a kónaumne siyé kosimámuwo sisaná ¹⁹ moóráwigo séna siyáánkai-poima méyánure'a koawánanaumpo ímba tanómbó kaúfópa'a kónaumne siyé kosimámuwo sisaná ²⁰ moóráwigo séna káfé'a aaré maiyáunda pó'a tanómbó kaúfópa'a ímba kónaumne siyé kosimámuwo sisaná ²¹ minkísáú-wáásígó wení óraakompa'a téna miyá sewé tasimámísana arunkó sáwí'a isaná séna minúwóiyáámbá naaó'-nao'a wéne tíyayaamba sáwí'o uráinda-waasiye túrambo kaffkáinda-waasiye óntama ímbo makén-kwaasiye tiyaafái úmai tí'mae tiyó séna ai'maráisana ²² minkísáú-wáásígó miyá kosímai kouweréna taséna simásimendantemba kosímai tí'mae'o túnda ení naaúmpa'a paafi tu'ma'á wéraiye sisaná ²³ wení óraako séna seyaafá'-wáási kesí naaúmpata sisipáá oro. Seyaafá'-ámpá'á wéne waásimo tiyaafái e óraaka'a símai tí'mae tiyó siyáiyé. ²⁴ Ísu séna simátimé sé'a aifa'ó táántaraiwai ímba

tésa wení tómbá ímba tamandánááwe Ísu mináái
waé'mai-aaí siyáiyé.

Imáyáa kawé'á urésa Ísu-ánaaembo arááiwaiyan-aaí.

Mátíyu 10:37-38

²⁵ Súwasa Ísuwe aampa'á kuwaná méwaerena simátiména séna ²⁶ kembó sirááiwaenae síyawí aifa'á kembá imáyáa simésa ánaaemba tinófoiye tuwaainíné iyámpóiyé tífárawaawiye túnafaraawine kesáfésawe imáyáan-oro. Ímbo miyámó iyamba uwófi'a ónááfo miyámó ésamo ésa kembá sirááiwaesa kesí kísau-waasi-i'a ónááwe. ²⁷ Kemó púwónda-aaraa-taimo súwaata'mae kondantembá kembó sirááiwaiyawí umbai-tántáá'á timíyasa minúmbái-tántáá'ó ímbo maimaésamo sirááiwaémbe uwófi'a ombá pósa ímba kesí kísau-waasi-i'a ónááwe. ²⁸ Moórá-aaí isáaro. Ayáatáá'-nambo ónae síyawí aifa'á óntambo tuwésamo íyan-imayaa ésa óntamba toráumai awánáiyambo kanaamó ínasamo ésa mináyáatáá'-námábá ónááwe. ²⁹⁻³⁰ Ímbo toráumai awánaresamo mindámbó iyamba minóntámbá tai'áwinana mindámbá úwoi wérainasa waási awánéna ímba áswimái uwásukaawe sésa tuwíyáái ónááwe. ³¹ Moórá-aaí isáaro. Moórá tiyáífn-óráá'-wáásígó tiyánae séna aifa'á wení i-wáásimó torausínda sáwífa'-waasi 10,000 waasi ínana fi'on-i-waasiti óraako wení i-wáásimó torausínda áfááraumai sáwífa'-waasi 20,000 waasi ínana imáyáa éna kembá iyáákanaa ína iyáákanaao séna ³² ímba kanaa'á iyáákanaumne-imayaa énamo éna óraa'-waasi némpa'a mérainana aantá-waasi tí'maréna séna mintíyáísá ifátá tuwánae siyé kosimáméro síníye. ³³ Ísu mináái simásuwéna séna aifa'á íyan-imayaa urésa ánaaemba síyantemba ónááwe. Miyáumai kembá sirááiwaenae síyawí aifa'á makáan-tantaatafesa imáyáa urésa ímba mintántáá'á tuwánáúmne sésamo ésa kembá ímba sirááiwaenafo mintántáá'á tuwánáúmne sésamo ésa kembá sirááiwaesa kesí kísau-waasi-i'a ónááwe Ísu siyáiyé.

Uwígón-áái.

Mátíyu 5:13, Mááka 9:50

³⁴ Ísu simátiména séna uwímá kawé-tántáá'án-ifo óraa'a tai'áísana ayáántámbe wéraiwo ímba aneka'á uwímó káina'o é'a to'maránááwe. ³⁵ Ayáántámbe ímba

agamopá'á maráiyana kawé'á ínifo úwoifa'a tuwánááwe. Ísáán-kwaasi ísámai kawé'án-oro
Ísu siyáiyé.

Sipisípi-poimo áwiyokain-aii.

Mátíyu 18:12-14

15 Taakisi-óntámbó máún-umen-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé Ísumpa'a wenáái isánae sésa tuwasá ²ámáán-kawaa-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé tuwánésa tirunkó sáwí'a úwasa keáímbá sésa sáwí-waasise'a tómbá wénena aaimó simbá sáwí'a wéiyé suwaná ³Ísu mináái iséna waé'mai-aii séna ⁴sipisípiya'o káráwiyowimo on-áái Ísáaro. Moóráwigo sáwífa'a 100 sipisípiya'a káráwiyaisana moórá-sipisípi áwiyó'wisasa misáwífa-sípísípí ufá'á méraawana moórámo áwiyó'wimba kosaafá émena awánéna ⁵aamoí éna áúwaata'maena ⁶naaópa'a téna wenamááraawe wení naaópaken-kwaasiye táántaisasa túwaandu owaná séna kesí sipisípi áwiyó'wisa'a kosaafá éme'a ál'mae túmpo aamoisá ónae sisasá aamoí uráawe. ⁷Simátíme súne. Miyáumai wíyómpa'o méraawi marapá'ó tuwánaamba arupíse úmáimo méraan-kwaasi kawé'-úmáimo méraamba tuwánésa aamoí owasá sáwí'a úmáimo méraampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Maníkómpá'á tíyasa Maníkóní kísau-waasi wíyómpa'o méraawi óraa'-aamoí wéowe Ísu siyáiyé.

Óntambo áwiyokain-aii.

⁸Ísu séna moórá-aii imáyáan-oro. Moórá-ininko siyáánkai-ontan-arumba makáisana moórá

áwiyowisana ómbá kúra'makena wení naaúmpa'a kankambá wéwiyufena kawé'á uwámai saafá éna ⁹awánéna wenamááraawe wení naaópaken-kwaasiye táántaisasa túwaandu owaná simátímena séna kesí óntamba áwiyowisa'a saafá éme'a maiyáumpo aamoí íyataao sisasá aamoí uráawe. ¹⁰Simátíme'a súne. Miyáumai sáwí'o úmáimo méraampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Maníkómpá'á tíyasa Maníkóní kísau-waasi wíyómpa'o méraawi óraa'-aamoí wéowe Ísu siyáiyé.

Moórá-ifoko afowámbá auwénamo kóurain-aii.

¹¹Ísu séna moórá-aii imáyáan-oro. Moóráwigo kae'-íyámpóiwáráwí méraisana ¹²ánaenkewi afowántáféna séna ení seyaafá-tántáá'á ímbo pukéndara káfé'a tuwí-simiyo sisaná tuwímbai ááninkai tímísana ¹³ánaenkewi kárika'a ména wembó ámakaim-boparawimba tíména óntan-aantemba maimaéna némpa'-marafa'a koména sáwí'a úmaena wéiyena wení óntamba tu'mái ¹⁴taí'ásuwaisana

óraa'-aawaima taisaná tóntáféna saafá uwááena ¹⁵mimbáráfákén-kwáásígómpá'á wéna kísau maénae kosimámísana kesí marafá'á komé kesí póíya'a káráwiyuwo sisaná ¹⁶póíya'a káráwiyena áaisaféna úmae wéiyena póíti tómpínkémbá nánae séna sisasá ímba áméwana ¹⁷ánaemba kawé'-ímáyáá éna séna kesifoní kísau-waasi sáwífa-tomba wénesa tímú'a faisasá aráá'wara'a wémaraafo maanká'á mé'a sáái táina'a puwúnafaimpo'a ¹⁸maanká'á tuwé'a kesifompá'á wé'a sé'a kesifóo Maníkón-aúranka'e enaúranka'e sáwí'a úmpo ¹⁹kentáfé kesááninkowe sénda uwófi'a ómpo kesí kísau-waasiye siyó kosénaumne séna ²⁰mifá'á tuwéna témena aampa'á tisaná némpakemba afowá awánéna aruntaféna uwánkena ainténa kotaparéna ifi'á wétaisana ²¹ááninko séna kesifóo Maníkón-aúranka'e enaúranka'e sáwí'a

uráumpo kentáfé kesááninkowe sénda uwófi'a óne sisaná ²² afowá mináái ifátuwena wení kísau-waasi táántaisasa tewaná séna minúwóiyáámbá kawé'-únánkwátói maimaé máuwanke'a kesáánimba intáfé'a waiyambá wéuwanke'a aísamai ánáamba wéuwanke'a ²³ ánóiwara-purumaka-araa'a maimaé'a mátufu'mai aamoi-tánómbá kaufiyata wéneta aamoisá uwánkáano. ²⁴ Kesááninko áwiyokurai pukurái súnana úwoi ména timbá póta aamoisá ónaumne sisasá aamoí uráawe.

²⁵ Aamoí owaná aifakéwí kisaufakembo timbá naankóni ewaa'á téna aamoimó on-áái taiséna ²⁶ kísau-waasigomba áántena séna nóinka'-aamoíya wéoo sisaná ²⁷ enáfá'a kawé'-úmai tiyáisana enafo séna ánóiwara-purumaka-araa'a tufú'mai kaúfóro sisasá miyá wéesa méraawe sisaná ²⁸ mináái isáísana arunkó sáwí'a isaná kaoréna ímba naaúmpa'a íyísana afowá máápa'a kuména aifakéwín-arumbá kusí-mai íyáísana ²⁹ afowántáféna séna ayáátááka'a esé mé'a sáwífa'-aatai wémaisuwe'a enáái ímbo taraisúnda emó séndantemba miyá wéuna óraa-poiye kári-poiye méme-araa'e ímba tufú-simena'a kesí waásise'a naráumne. ³⁰ Enááninko ení óraa'-ontamba maimaé koména aare tine'á minóntámbá mátu'mai tai'ásuwena tisá ánóiwara-purumaka-araa'a tufú'mai kau-améne sisaná ³¹ afowá séna ayáátááka'a kesé'o méraanda kesí seyaafá-tántáá'á endén-iyé. ³² Enáfáko áwiyokurai pukurái súnana úwoi ména tintáféta aamoisá uwánkaumne siyáíye Ísu siyáíye.

Moóráwigo kísau sáwí'o uráin-aai.

16 Ísu wení kísau-waasisafena séna moórá-aai isáaro. Moóráwigo moparáwínkwárá'-wáásígó kísau-waasisafena séna kesí moparáwínká'á káráwiyuwo sisaná miyá isasá tuwímbai tésa sésa ení moparáwínká'á ímba kawé'-úmai káráwiyaisana ení óntamba áwiyokaiye sewaná ² miwá iséna káráwiyaiwimba áántaisana tisaná séna enáái sewa'á isáúmpo kesí moparáwínká'á ímba káráwinompo kesí moparáwínká'á káráwinda-aufai agai-símína'a ení kísaugoni áwáu awánaano sisaná ³ wéwena imáyáa éna kesí óraakomo si'mátuwaina'a nóra ónaumno. Kemá ímba fasi'aénkó pó'a maramó ufi-kísáú ímba kanaa'á maénaumpo inaimó sisáféna sigae ínifo ⁴ miyá é'a aasásóí'á úmae wénonana si'mátuwainasa miwítí naaúmpa'a sínkaresa tómbá siménááwe-imayaa uwásuwena ⁵ wení óraakompakembo ánaeemba méyánónaumne sésa úwoimo maiyáan-kwaasi táántaisana moóráwigo tisaná séna kesí óraakomba nóraumi-meyana amínono sisaná ⁶ séna sáwífa'-masawemba 100 masawemba ówitamai aménaumne sisaná miwá séna ení aúfáífimba ímba 100 iye sindá 50 iye símai agai-simiyó sisaná miyá isaná ⁷ moóráwigo tisaná séna kesí óraakomba nóraumi-meyana amínono sisaná séna sáwífa-ton-unamba 100 unamba aménaumne sisaná miwá séna ení aúfáífimba ímba 100 iye sindá 80 iye símai agauwó sisaná ⁸ minááímó simbá óraakomba simáméwana iséna wení moparáwínká'á sáwí'a úmai káráwiyaiwaintafena séna kawé'-ímáyááwárá'-wáásímó ontembá miyá óne siyáíye. Marapá'-wáásí kentí imáyáarakemba ásawimai miyámó ondawí kawé'á íníye símai wémaefo sámó kain-áémpá'ó méraan-kwaasi ímba miyá wéowe. Miyáumai óraako wení moparáwínká'ó káráwiyaiwaintafena séna kawé'-ímáyááwárá'-wáásímó ontembá miyá óne siyáíye Ísu siyáíye.

⁹ Ísu simásuwena minááisáféna séna isáaro. Marapá'á kentí óntantamba túwa'-nai iyasa kentí waási-i'a íya'a kentí óntambo tai'áindara'a wíyómpa'o ésa iyíyan-kanaa wíyómpa'a minkwáásí tuwánésa aamoí uwátinkanaawe. ¹⁰ Kári-tantaaka'a

kawe'-úmaimo káráwiyowi óraa-tantaaka'wara'a kawe'-úmai káráwiyonaawe. Kári-tantaaka'a sáwí'a úmaimo káráwiyowi óraa-tantaaka'a sáwí'a úmai káráwiyonaawe. ¹¹ Marapá-tántáák'ó ímbo kawe'-úmaimo káráwiyaiyawimo éna Maníkó wíyómpaken-tantaa'a ímba tiména káráwiyoro síníye. ¹² Marapá'ó Maníkómpákén-tántáák'ó ímbo kawe'-úmaimo káráwiyaiyawimo éna Maníkó wíyómpaken-tantaa'a ímba tiména kendén-iyé síníye. ¹³ Ímba kanaa'á kae-káwáá-wáásítí kísau wémaewe. Miyámó ésamó ésa moóráwigomba aamoí ésa moóráwigomba ímba aamoí uwánkanaawe. Miyámó ésamó ésa moóráwigoni kísau kawe'-úmai maésa moóráwigoni kísau tuwesaráí ónááwe. Miyáumai Maníkóní kísau maé'ó é'a sáwífa'-ontamba maénaumne-imayaa ímba úmae iyónááwe. Sáwífa'-ontamba maénaumne-imayaamo é'ó é'a Maníkóní kísau ímba maénaáwe Ísu siyáíye.

¹⁴ Ísu mináái súwasa ámáán-kawaa-waasi isésa óntantafesa aamoí wéesa pósa Ísun-awíyáái uwaná ¹⁵ Ísu simátimena séna kembiwí waási túranka'a kawe-kísáú wémaewasa tuwánésa sésa kawe'-wáásín-owe wésefo Maníkó kentí imáyáa wétuwanaíye. Seyaafá-tántáákón-úmo mósá maráán-tantaatafena Maníkó sáwísamban-iyé wésiye Ísu siyáíye.

¹⁶ Ísu simátimena séna Mósesé Maníkóní ámáámbo simátímakain-aaiye Maníkón-aaimo simátímakawimo agaimakáan-aaiye mindá aambó usukáín-ááímó éna Yónimo nombó maitínkarainka'a mináái tiyáíye. Káfé'a ásé-aii Maníkó wení waásimo kawáánin-aii wésimatimemba pósa waási Maníkómó kawáánipa'a tiyáántamba fasi'ámaesa wéiyaferaawe. ¹⁷ Marawé wíyóne tai'áínífo Maníkóní ámáámbo kári'-amaane óraa'-amaane ímbo tai'áínda aasiyaasi waé'wae'a íníye.

¹⁸ Moóráwigo awaainímbá ai'mátuwenamo fí'on-inimbo máimba umémbá wé-maiye. Moórá-waasigo ai'mátukain-inimbo máimba wewará'á umémbá wémaíye Ísu siyáíye.

Óntawara'-waasigoe Rásarasite-taai.

¹⁹ Ísu séna moórá-aii ísáaro. Óntawara'-waasigo ména kawe'-únánkwátóí sáwífa'a makéna kawe-tómbá náma'nama'-isaná ²⁰⁻²¹ moóráwigon-awi'a Rásarasi ímba óntamo makáiwai óraa'-namomba kaisaná méraisasa ayái-tómbá amínana náíníye sésa óntawara'-waasigoni ontará'á móankaraawana méraisana iyánkó téna mindámómbá tauwá'naraiye. ²² Ánaaemba ímbo óntamo makáin-kwaasigo púwísasa Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi kunáí'maesa Émbaramumo kawe'-máp'ó méraipa'a móankaraawana óntawara'-waasigo púwísasa utámakaawana ²³ púwón-aempa'o iyamó wégaipa'a óraa'-ai'a isaná ména mósá awánaimba ném-pa'a Émbaramuwe Rásarasiye'a méraayana tuwánéna ²⁴ aaemáfinkemba séna kesifóo Émbaramuwo iyamó wégaipa'a óraa-si'a isa'á méraumpo arumbá uwásinke Rásarasimba ai'márénana kunkéna ayáámbo nompí támai sinááfíya'a maráínana tasiyasi íno sisaná ²⁵ Émbaramu séna kesááninko marapá'ó méraandara'a seyaafá-káwé-tántáá'á makáampo Rásarasi sáwí'a úmai méraifo mindásafe imáyáan-uwo. Káfé'a wemá kawe'-úmai méraifo embá áí'ó ipa'á méraane. ²⁶ Senda-ááíwará'á imáyáan-uwo. Afufumpimbá óraa-tunai wéraifo ímba wété ónááfo sisaná ²⁷ óntawara'-waasigo séna kesifóo Émbaramuwo emó senda-aaisafe'a simáme'úne. Rásarasimba ai'márénana kesifoní naaópa'a ²⁸ séfataase kesifárawaisai méraafo kusimatimena sáwí-marupa'o iyamó kaipa'á tefó simátimino sisaná ²⁹ Émbaramu séna Mósesemo siyáin-aaiye Maníkón-aaimo simátímakawí siyáan-aaiye aúfái-

finbo agaimakáamba pósa toráumai isánááwe sisaná ³⁰kesifó Émbaramuwo ímbanifo moóráwigo pukáimpinkemba íyáfasinena kusimátiminasa sáwí-imayaa tuwésa Maníkómpá'á kónááwe sisaná ³¹Émbaramu séna Mósesemo siyáin-aaiye Maníkón-aaimo simátímakaawi siyáan-aaiye ímbo isésamo ésa pukáimpinkembo íyáfasinkaiwain-aai ímba isánááwe Émbaramu siyáíye Ísu siyáíye.

Sáwí'o on-aai.

Mátíyu 18:6-7, Mátíyu 18:21-22, Mááka 9:42-48

17 Ísu wení kísau-waasisafena séna fí'o-fi'on-tantaa'a waásifa'a tínasa kesáái tuwánááwe. Tuwímбай tésa kesááimo wéisaawi karo'-áái tasimátimiyasa kesáái tuwésa kóiyasa karo'ó síyawifa'a sáwí-meyamba tíniye. ²Miwímó tinuwarampimbó óraa'-ontamba fári'wimaresamo nompimbó túwááwasamo kumpuwésaraa karo'-áái ímba simátíméwasa kesááimo ísaraan-iyampoi kesáái ímba tuwésa sáwí'a owisinó. ³Mindásafe'a kentúra'a káráwiyoro.

Kentí waásimo kembó sáwí'o uwátinkaiya'o é'a kembiwífá'á mindásafe simátimiyasa sáwí'a únemo síya'o é'a ímba aneka'á imáyaa é'a ifá'á túwáaro. ⁴Kentí waásigomo kembó sáwí'o uwántínkáfa'o iyésamo kempá'ó tésamo sáwí'a únemo símae iyíya'o é'a ímba aneka'á imáyaa é'a ifá'á túwáaro. Mimbórá-kánáámó afakaetéra'o miyámó íya'o é'a ímba imáyaa é'a ifá'á túwáaro Ísu siyáíye.

Ísumpa'o timankúnkúmbo on-áái.

⁵Suwasá Fasi'aénkóní aantá-waasi wentáfésa sésa entáféta simankúnkúntaamo úndasa súwa'nai inatá entáféta simankúnkúntaamo úndasa fasi'ámaisa méraano suwaná ⁶Fasi'aénkó séna moórá-taigon-awi'a másítati kári'-aramba tu'makáawana áruma wíkéna óraa-tainambo intembá miyáumai kentáfé'a timankúnkúmbo íyambo é'a óraa-taisafe sélo taawí'wé óraa'-nompimba kunkaruwuwó síyanamo éna miyá íniye Ísu siyáíye.

Kísau-waasiti kisaugon-aai.

⁷Ísu wení kísau-waasisafena séna moórá-aai ísáaro. Kísau-waasigomba ai'marááwana kísau wémaena kisaufakena'i póíya'o káráwiyaindafakena'i timbá ení tómbá emá agaimái naaó ímbo síyamba ⁸kafegafé úmai kawé'-únánkwátói uré tómbá agai-símína'a nasúwáana ánaaemba ení tómbá agaimái náinnone miyán-áái wésewe. ⁹Sintembá kísau-waasi miyá ésa úwoi miwítí kísau isasá miyá ombá pósa ímba túwí'a mósá wémaraawe. ¹⁰Miyáumai kembiwí miyá é'a simátíméndantemba é'a tai'áiyanka'a sé'a úwoi wení kísau-waasisa úndasa póta úwoi kentáásí kisausa miyáumne sé'a ímba kentú maimaé'a íyóro Ísu siyáíye.

Ísu námombo kón-kwaasi kawé'ó uwátínkarain-aai.

¹¹Ísu Yérúsaremu-nao'-ampa'o kúmbo Sámériyaa-marawe Kárirí-marawe afufumpin-ámpá'á wéna ¹²moórá-naopa'a kúwasa námombo kón-kwaasi siyáánkai-waasi wétesa némpa'o Ísumo túmba awánésa ¹³aaemái sésa óraako Ísuwo kentáá arumbá uwásinkao suwaná ¹⁴Ísu tuwánéna séna ámáán-kísau-waasifa'a wé'a kentú máaraatimiyasa tuwánésa námomba kawáúwiye sénááwe súwasa aampa'ó kumbá túma kawé'á uwátínkowana ¹⁵miwífínkémhá moóráwigo áuma kawé'ó uwánkomba awánéna kouweréna óraaka tasiyéna

Maníkón-áwí'a mósá maréna ¹⁶ Ísu óraakon-iyé séna áisamaifimba takífaena súwi séna minkwáásí ímba Yúndaa-waasin-ifo Sámériyaa-marafaken-kwaasigo súwi súwana ¹⁷ Ísu séna siyáánkai-waasi túma kawé'ó uwátinkaunda afa'éiyain-kwaasi ímba kouwérááwana ¹⁸ kímborawigo fí'om-barafaken-kwaasigo kouweréna Maníkón-áwí'a mósá máráíye simásuwena ¹⁹ minkwáásígóntáféna séna kentáfé súwa'nai indawin-iyé sénda póna enáú kawé'an-ifo waaó Ísu siyáíye.

Maníkó wení waásimo kawáánin-aai.

Mátíyu 24:23-28, Mátíyu 24:37-41

²⁰ Súwasa ámáán-kawaa-waasi Ísumba áísai esa sésa Maníkó wení waásimo kawáánin-kanaa nóin-kanaawa tınıyo suwaná Ísu séna Maníkó wení waásimo kawáánimba ímba kanaa'á túrantamba awánánááfo ²¹ Maníkó wení waásimo kawáánimba waási túra'a ómbaraimba pósa mifará'i maafá káráwiyaiye ímba kanaa'á sénááwe Ísu siyáíye.

²² Ísu simátimena wení kísau-waasisafena séna ánaaemba kemá waási úranko kúmónnda-kanaa awánánae síyambanifo ímba miyán-kánáá suwánánááwe. ²³ Tuwímbai sésa maafá'á méraifo taawánaaromo síyasa fí'owi sésa maafá'á méraifo taawánaaromo síya'o é'a ímba érai'e sé'a wété oro. ²⁴ Wíyómpa'o aafáyáumo tórásasamo awánaantemba kemá waási úranko miyáumai afora'á aneka'á kumónaumne. ²⁵ Misúnda-aai ímba paapé uráinasa aifa'á káfé'o méraan-kwaasi tínaaemba uwásinkesa sí'o índá-i'a uwásinkanaawe. ²⁶ Naaófá'á moóráwigon-awí'a Nówaamo méronka'a waási ímba Maníkón-ímáyáá ésamo maé'óntemba ánaaemba kemá waási úranko kúmónnda miyá ónááwe. ²⁷ Nówaamo méronka'a noné tóné wénesa tiyáámúmba wéto'waaí-esa aaré máúwasa waaí máúwasa wéuwana Nówaa nompín-táómpimba imérowana piri'-nónkó seyaafá'-wáási tínkamuwasa putásaraawe. ²⁸ Naaófá'á moóráwigon-awí'a Rótimo méronka'a ímba Maníkón-ímáyáá ésa noné tóné wénesa méyánúmae wénesa kísauwe naané úmae né'ómbe ²⁹ Róti Sónódumu-naopa'o tiyuwónka'a Maníkó óntankwara iyaronkwará'á wíyómpakemba tuwówana kuména tínkamuwasa putásaraawe. ³⁰ Rótimo méronka'a waási ímba Maníkón-ímáyáá ésamo maé'óntemba kemá waási úranko aneka'ó kumpaapé ondará'á miyá ónááwe.

³¹ Aneka'ó kúmóndara'a ontará'ó méraiyan-kwaasi ímba naaúmpa'o iyíyamba moparáwímbá ifátuwanaawe. Kísaufa'o méraiyan-kwaasi ímba naaúmpa'o tíyamba moparáwímbá ifátuwanaawe. ³² Róti awaainkón-áái imáyáan-oro. Wení moparáwímbó tuwón-imayaa éna mówaerowana óntankwara iyaronkwará'á kuména tufúwana pukáíye. ³³ Tirááímo táínda-i'o ésa ímba kawé'-úmai ménaafo kentáfésa imáyáa ésa tirááímo táínda-tantaa'o tuwésamo puwésa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe. ³⁴ Simátimé'a súné. Aneka'ó kúmóndara'a mindó'wáámbá kae'-wáási mimbóráfá'á túmá wéreyana Maníkó moóráwigomba auwéna moóráwigomba aiyáíníye. ³⁵ Minkánáá kae'-ínínkái tómbó wéto'mayaan-íyana Maníkó moórá-inimba auwéna moórá-inimba aiyáíníye. ³⁶ Kae'-wáási kísaufa'o méreyana Maníkó moóráwigomba auwéna moóráwigomba aiyáíníye Ísu súwasa ³⁷ wení kísau-waasi sésa Fasi'aénkóo emó sénda-aai nááfatafewa sénó suwaná póíye sawaíyémó kawáá'ípa'o náíndasafenamo embontaan-dúmágómó tatorúpaintemba Maníkó sínana súnnda-aai paapé íníye Ísu siyáíye.

Moóráwigo keto'-ínínkón-aaimo ísarain-aii.

18 Ísu séna aasiyaasí Maníkómpá'á inai wésesa túwáafo séna waé'mai-aii simátimena séna ²moórá-naopa'a aaimó ísáin-kwaasigo ména ímba Maníkón-áároi inkaiséna ímba waási-imayaa éna méraisana ³mindáópa'a keto'-ínínkó ména aasiyaasí aaimó ísáin-kwaasigompa'a tóso éna séna sáwí'a uwásinkanaesa wéofó aai súwa'nai uwásinkaaó sisaná ⁴ayáátááka'a wenáái ímba ísarena ánaaemba imáyáa éna séna Maníkón-áároi ímba inkaisé'a waási-imayaa ímba é'a wéumpo ⁵minínínkó kempá'ó timbá suwesaraí ifáímpó'a áwa'nai ónaumne siyáíye. ⁶Fasi'aénkó simá-suwena séna aaimó ísáí-sawí-waasigon-aii imáyáan-oro. ⁷Maníkóní waási wempá'ó inaimó símae iyómba túwáafo séna ímba ayáátááka'a úwoi ména miwí táái íséna ⁸sáwí'o uwátínkénka'a ááema túwa'nai íníye. Ánaaemba kemá waási úranko aneka'ó kúmóndara'a méraiyan-kwaasifinkemba kesááisafesa timankúnkúmba ónaa ína ónaao tuwánánaumne Ísu séna Maníkómpá'ó inaimó símae iyómba túwáafo séna mináái siyáíye.

Ámáán-kawaa-waasigonte taakisimó maún-kwaasigonte-taai.

⁹Tuwímbai kawé'-wáásí úne sésa kentúma maimaé iyésa fí'on-kwaasi túma símai sáwí'o uwátínkén-kwaasisafena waé'mai-aii Ísu simátimena séna ¹⁰kae'-wáásígórái moóráwigo ámáán-kawaa-waasigon-ifo moóráwigo taakisi-óntámbó máin-kwaasigo ésarai óraa'-amaan-daumpa'a inai séyae sésarai iyóyamba ¹¹ámáán-kawaa-waasigo koku'á ména wenáú maimaé iyéna séna Maníkóo kemá tuwímbaimo ontembá ímba wéumpo entáfé'a súwi sune. Umémbó maésamo karo'ó sésamo aare-úmémbá ésamo ontembá kemá ímba miyá wéune. Maaméraiwai taakisimó máin-umen-kwaasigomo intembá kemá ímba miyá wéune. ¹²Aasiyaasi-sóndáárá'á kae-kae-kánáá ámáántafe'a imáyáa é'a ímba tómbá wénaumne. Aasiyaasi-kísáúgóní son-daará'ó maúnda-tantaa'a tuwínke'a kemá afa'éiyaimba maé'a moórá embá áma'-mae'a wéiyune sisaná ¹³taakisimó máin-kwaasigo moóráfa koku'á ména aigaé éna kífaena séna Maníkóo kempímbá sáwí-imayaa wéraiifo arumbá uwásinkaaó siyáíye. ¹⁴Ísu mináái simátimena séna ísáaro. Maníkó taakisimó máíwaini sáwí-imayaa maiyaúwáísana Maníkóe taankarotámai maéna wení naaópa'a wisaná ámáán-kawaa-waasigo wempímbá sáwí-imayaa úwoi wéraisana wení naaópa'a kuráíye. Óraa'-waasi únemo síyawí Maníkó túwí'a múra tuwáínífo Maníkón-áísamaifimbo méraawi Maníkó túwí'a maimaé iyíniye Ísu siyáíye.

Ísu iyámpóimo ayááfúmbo tátínkarain-aii.

Mátíyu 19:13-15, Máaka 10:13-16

¹⁵Simátimuwasa tuwímbai Ísu ta'ótorena kawé'á uwátinkainkwae sésa iyámpói tí'mae tuwasá wení kísau-waasi tuwánésa kóro suwaná ¹⁶Ísu miníyámpóísáféna táántena séna teró. Ímba kóro síyamba tiyuwáiyasa kempá'á iyámpói úwoi teró. Miníyámpóimó kempá'ó tentembá Maníkó wení waásimo kawáánimba miyáráán-úmai wégawaanimba iyámpóimo kempá'ó tíyan-amba ímba aambá faíyóro. ¹⁷Érai'a simátime sune. Maníkóntáfésa sésamo iyámpóíyaan-úmai kenká'á wégawaanonemo síyanamo éna miwíyá'á kawáánínífo ímbo miyá síyawimo éna ímba kawááníníye Ísu siyáíye.

Óntawara'-waasigon-aai.

Mátíyu 19:16-30, Mááka 10:17-31

¹⁸ Súwana moóráwigo Yúndaa-waasiti óraako Ísumpa'a téna séna óraakoo kawekó óne. Nóra úmaiya aúí'a úmai wiyómpa'a maé'mae'a ónaumno súwana ¹⁹ Ísu séna kentáfé nóra séwa kawekó óne wéseno. Mimbóráwígó Maníkó weyáá kawekóniye. ²⁰ Maníkóní áamáamba é'a ísaraane. Minámáámbá aúfáifimba agaimaréna séna ímba aare-úmébán-oro. Ímba waási tínkamiyasa púworo. Ímba umémbá máero. Ímba karo'-áái simátínkáaro. Kentinófoi-tuwi'a óraa'-i'an-oro siyáíye súwana ²¹ miwá séna minámáámbá kemá iyámpóiyakemba ísare'a kawe'á úmae wéiyune súwana ²² Ísu iséna séna kawe'á éma moórá-tantaa'a ímba kawe'á uráampo ení moparáwímbá f'lon-kwaasi wétimo óntamba maiyé ímbo makéwi tímínana ení kawe'-méyámbá Maníkó wiyómpa'a ankáíniye. Tímatuwemo e kembá sirááiwain-one súwana ²³ mináái iséna sáwífa'-moparawimbo makóntafena óraa'-imayaa úwana arunkó sáwí'a uráíye.

²⁴ Arunkó sáwí'a úwana Ísu awánéna séna sáwífa'-ontamo makén-kwaasi Maníkómó wení waásimo kawáánipa'o wiyamba umbái táíniye. ²⁵ Moórá-poigon-awi'a káámeri mimpóígó waigóní afaapimbá ímba kanaa'á kóferainiye. Káámeri-poigomo waigóní afaapimbó kóféráínkakaa sáwífa'-ontamo makáan-kwaasi Maníkómó kawáánipa'a kowisinó súwasa ²⁶ mináái iséna áísai esa séna umbái taifó nóran-kwaasiya Maníkómó kawáánipa'a méranaao suwaná ²⁷ Ísu séna waási miwítí kísausamba ímba méyámbaresa kónááfo Maníkó úwoi kanaa'á wéíye súwana ²⁸ Pítáa séna isaaó. Kentáási naaópa'a tuwéta entá wéaraaiwaumne súwana ²⁹ Ísu séna érai'a simátime sune. Maníkó wení waásimo kawáánintafesa imáyáa ombá naaópa'a tuwésa tuwaainíné tuwaaisáíye tinófoíye táánine tiyáámúne tiyuwésa miyáumaimo túwááwin-anonnda ³⁰ marapá'ó méraanka'o túwáán-tantaa'a miyán-tántáá'á sáwífa'a mémaesa ánaaen-kanaa aúí'a úmai wiyómpa'a maé'mae'a ónááwe Ísu siyáíye.

Ísu wemó puwíndasafenamo siyáin-aai.

Mátíyu 20:17-19, Mááka 10:32-34

³¹ Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi tí'maena moórá-aempa'a tínkarena simátimena séna ísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanasá naaófá'ó Maníkón-aaimo simátimakowimo waási úrankon-aai agaimakáan-aai paápé íníye. ³² Kembá sí'mai f'lonkaa-waasi timíyasa karaáná'a sinkésa símai sáwí'a uwásinkesa tuwiyáái wisinkésa ³³ súwiyonku'-nésa sínkamiya'a púwónasa utámaraiya'a kaumbo-kánáa maisuwé'a iyáfasinanaumne Ísu súwasa ³⁴ wení kísau-waasi nóin-aaisafenawa síyó séna minááígóní áwáumo aúpá'ó wérontafesa ímba ísámai kawe'á ésa Yérúsaremu-nao'-ampa'a kuráawe.

Ísu aúrambo kafíkówimba kawe'ó uwánkarain-aai.

Mátíyu 20:29-34, Mááka 10:46-52

³⁵ Ísu aampa'ó kúmba Yéríko-nao'-ewaa'a kúwana moóráwigo aúrambo kafíkówi óntamba inái símai maénae séna aanawáísára'a kumbéna wéinai séna ³⁶ sáwífa'-waasimo tésamo kínkimbo sumbá iséna nááwiya'o súwasa ³⁷ Ísu Násaretifakewi wétiye suwaná ³⁸ óraaka séna Ísuwo Téfitin-andafakewi ómpo arumbá uwásinkaa

súwasa ³⁹ aifa'ó tun-kwáásí aaisambá aeésa sésa aseraaó suwaná mináái ifátuwena aneka'á óraaka séna Ísuwo Téffitin-andafakewi ómpo arumbá uwásinkao súwana ⁴⁰ Ísu aampa'ó wémomba wení ewaa'á koíyáfasinena séna áí'mae teró súwasa áí'maesa ewaa'á tuwaná Ísu áisai ena séna ⁴¹ nóin-tantaara embá arááímo táinda-tanta'a'u wánkanaumno súwana séna óraakoo súramba kawe'á uwásinkao súwana ⁴² Ísu séna kentáfé kanaa'á súwa'nai índawin-iyé sémpo aúramba kawe'á íno súwana ⁴³ minúwóiyáámbá aúramba kawe'-úmai awánéna Ísumba arááíwa'mae wéwena Maníkón-áwí'a mósá marówasa sáwífa'-waasi awánéna Maníkón-áwí'a mósá makáawe.

Sákíyasin-aii.

19 Maníkón-áwí'a mósá marówana Ísu Yéríko-naopa'a kóyáákanae séna kúmba ² moóráwigon-awi'a Sákíyasi taakisi-óntámbó máún-kwaasiti óraa'-waasigo éna sáwífa'-ontamba makéna ³ Ísumba awánánae séna úmba sáwífa'-waasi fáitukowana ampáán-kwáásígó éna ímba kanaa'á awánéna ⁴ maanámp'á tíníye séna minkwáásí tínaaempakemba aifa'á íyáákéna moórá-taifa'a íyáténa mérowana ⁵ Ísu mintáígóní áwáufa'a wéna mósá awánéna séna Sákíyasiyo ení naaúmpa'a kónaumpo minúwóiyáámbá marapá'á kumuwo súwana ⁶ aamoí uwásuwena minúwóiyáámbá marapá'á múra tuwéna kúwáái'maena wení naaúmpa'a kúwasa ⁷ minkwáásísómbá awánéna tirunkó sáwí'a úwasa sésa sáwí'o in-kwáásígóní naaúmpa'a wéwiye suwaná ⁸ Sákíyasi wení naaúmpa'a mósá ankéna Fasi'aénkóntáféna séna óraakoo kesí ónta afufuntambá tuwínke'a tuwímbai ímbo makén-kwaasi tímé'a tuwímbai karo'á simátinke'a óntamba umémbó maiyáunda pó'a éiyain-eiyain-úmai tíma'mae'a kónaumne súwana ⁹ Ísu séna káfé'a maandáúmp'á'ó méraankwaasi kawe'-ámp'á'á métinkaumne. Émbaramun-aísaafitantambo uráandasafe'a miyá úne. ¹⁰ Kemá waási úranko kumpaápe uráundawi enkáán-kwáásí saafá úmai sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámp'á'ó métínkáandasafe'a kunkáumne Ísu siyáíye.

Siyáánkai-waasi-taai.

¹¹ Mináái ísówana Ísu Yérúsaremu-naokoni ewaa'á kúwasa wesé'o kun-kwáásí imáyáa ésa sésa Maníkó wení waásimo kawáánimba kárika'a paápe íníye suntáféna waé'mai-aii simátiména ¹² séna moórá-oraakon-aii ísáaro. Kámáni-waasi némpa'-marafa'a méraawana kotísai onasamó kanaán-iyemo síya'o é'a kesí waásiya'a takáráwiyonae séna ¹³ wení kísau-waasi siyáánkai-waasi táántaisasa tewaná óntamba kae-táemo kae-táemo'a tíména séna koméraana'a minóntánkákémbá kísau wémaiya'a té'a tuwímbai-ontankwara'a tamáéno séna kóísasa ¹⁴ wenamááaraa tíyántafesa uwánkesa kámáni-waasi kosimátíme sé'a kentáará'á ímba takáráwiyiniye kosimátíméro sewasá kuráawe. ¹⁵ Énifo minóráákómbá káráwiyi-kísau áméwana kouweré téna ááemo óntambo tímakain-kwaasi táántaisasa tewaná séna tímakaunda-ontankakemba nóraumai-ontana maiyáao sisaná ¹⁶ aifa'ó ámakaiwai téna séna óraakoo símakaanda-ontankakemba kísau wémae'a moórá kae-táemo'a maiyáumne sisaná ¹⁷ óraako séna kesí kísau-waasigo kawe'á óne. Kári-tantaaka'a kawe'-úmai káráwiyaampo siyáánkai-naoraara'a káráwiyuwo sisaná ¹⁸ moórá-kísau-waasigo téna séna óraakoo símakaanda-ontankakemba kísau wémae'a siyáánkai-taemo'-ontamba maiyáumne sisaná ¹⁹ énifo séfataase-naoraara'a

káráwiyuwo sisaná ²⁰ moórá-kisau-waasigo téna séna óraakoo símakaanda-ontamba ampantafimbá mú'múmai aúpá'á makáumpo máínone. ²¹ Emá fasi'aén-kwáásí éma ímbo makáanda-tantaa'a wémae úwoi wéne fí'owiti kisaufaken-tomba wénaana pó'a enáároi inkaisé'a úwoi aúpá'á makáumpo máínone sisaná ²² óraako séna sáwí-kisau-waasigo ónda pó'a kentáfémo séndantemba aái simánkanaumne. Kentáfé sé fasi'aén-kwáásí éma ímbo makáanda-tantaa'a wémae úwoi wéne fí'owiti kisaufaken-tomba wénaane sémpo ²³ kesí óntamba seyaafá'-wáásítí óntambo máráán-daumpa'o makáandarakaai tiyé'a kesí óntankwara a'wáá-ontankwara'a máúsino séna ²⁴ méraan-kwaasisafena séna maanóntámbá maiyé'a kae-táémo'-ontambo tokáiwaimba áméro sisasá ²⁵ miwí sésa ímbanifo kae-táémo'-ontamba é'a tokáiyé sewaná ²⁶ óraako séna simáttime sune. Sáwífa-tantaaka'o kawé'-úmaimo káráwisinkaawi moórá-mora-tantaa'a tíménasa káráwisinkanaafo ímbo kawé'-úmaimo káráwisinkaawifinkemba makáan-tantaa'a máéna'a ²⁷ kesí namuro-wáásí kentáará'á ímbo káráwinone siyáawi tí'mae'a kempá'á tiyé'a tínkamiyasa púwóro siyáiyé Ísu siyáiyé.

Ísu Yérúsaremu'nao' kúrúin-aaí.

Máttyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Yóni 12:12-19

²⁸ Ísu mináái simáttime aifa'á Yérúsaremu-nao'-ampa'o kúmba ²⁹ Órífi-omapa'-ewaa'-naokai moórá Pétfisasi-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwana minkáé'-náó'-ewaa'a wéna wení kisaufaken-tomba kae'á máti'marena séna ³⁰ epín-dáópa'a kurékai moórá-poigon-awi'a tónki koawáneyambo waásimo ímbo ayáákainda-poi ánda awátuwekai áí'mae tekaiyó. ³¹ Moóráwigo tuwánénamo nóra óyaekaiya óyómo sínakai óraako ayáá'mae'a kónae siyé simámékaiyo súwasarai ³² kuyaná sún-temba mimpóí mérowasarai koawánésarai ³³ ánda koawátúwóyana mimpóígón-afowá awánéna séna nóra sékaiya mimpóígóni ánda wéwaaeyo súwasarai ³⁴ mindárai sésarai óraako ayáá'maena wínkwae simásuwesarai ³⁵ áí'maesarai Ísumpa'a tuyasá wení kisaufaken-tomba paákákén-únánkwátói faú'mai mimpóígón-arósááunka'a wandaaí uwi'márówana Ísumba ayáá'mae wéguwasa ³⁶ sáwífa'-waasi mésa óraa'-wasin-iyé sésa paákákén-únánkwátói faú'mai aampa'á uwi'ma'mae wéguwana minúnánkwátóiyá'a auwétamaena wéwena ³⁷ Órífi-omapaken-ampa'o kumúmba Yérúsaremu-nao'-ewaa'a kúwasa Ísumba sáwífa'-waasi arááíwa'mae wéwesa aamoí ésa fí'o-fi'on-kisau kawé-kísáú maúmba awánontafesa Maníkón-áwí'a mósá marésa óraaka'-oraaka'a sésa ³⁸ Fasi'aénkó ai'maráísana kunkáiwaimba Maníkó minkáwáágómbá kawé'á wéuwankaiye. Maníkó kentáásáféna séna aáno úmai méraaro wésimba póna wenáwí'a óraa'a wéiyé óraaka'a suwasá ³⁹ misáwífá'-wáásífínkémhá tuwímbai amáán-kawaa-waasi sésa óraakoo embó arááíwa'mae wénon-kwaasisafe sé aseráaro siyó suwaná ⁴⁰ Ísu séna simáttime sune. Miwí ímbo aaimó senkakaai maanóntánkó kentáfénawe séna aái sisinó Ísu siyáiyé.

Ísun-arumbó uwátínkarain-aaí.

⁴¹ Ísu Yérúsaremu-nao'-ewaa'a wéna awánéna waási tífi'a téna séna ⁴² aáno úmimo máéwini áwáw ímbo ísámai kawé'á uráawe. Isékaa aáno úmai méraawisino. Káfé'a ímbo kanaa'á wéisaawe. ⁴³ Kentí namuro-wáásí tésa kentí naaópa'a taúkúresa maramá u'mái ontafimbá agari'á tásuwesa ⁴⁴ kentí aare-iyámpóíwara'a tínkamesa

kentí naambá tawísísuwanaawe. Maníkó kawe'-ámpá'á métinkanae séna tisa'á tínaaemba uwánkáamba pósa kentí namuro-wáási tésa miyá ónááwe Ísu siyáiyé.

Ísu óraa'-amaan-daumpa'o iyáin-aaí.

Mátíyu 21:12-17, Mááka 11:15-19, Yóni 2:13-22

⁴⁵ Ísu mináái simásuwena Yérúsaremu-naopa'a óraa'-amaan-daumpa'a iyéna áamáan-daumpa'o méyámbó un-kwáási iti'mátuwená ⁴⁶ simátimena séna Maníkón-aaí aúfáifimba agaimaréna séna mindá kesí naambá Maníkómpá'ó inaimó sendámbán-iyé agaimaréna siyáiyé. Énifo umén-dáúmpá'ó onténkáámbá uráawe Ísu siyáiyé.

⁴⁷ Aasiyaasí óraa'-amaan-daumpa'a Ísu simátíma'maena iyúwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye áamáambo sun-kwáásíyé óraa'-waasiye Ísumbo tuffiyan-aaí suwasá ⁴⁸ úwoi-waasi sáwífa'a Ísun-aaí ísámae wéiyuwasa tufuwíyan-amba ímba kanaa'á saafá uráawe.

Nááwawa ai'maráísawa tiyáanomo siyáan-aaí.

Mátíyu 21:23-27, Mááka 11:27-33

20 Moórá-kanaa Ísu óraa'-amaan-daumpa'a iména Maníkóni áse-aaí simátimuwasa óraa'-amaan-kisau-waasiye áamáambo sun-kwáásíyé Yúndaa-ora'-waasiye tésa ² sésa nááwawa ai'maráísawa tiyéwa nááwampinkena maiyéwa fasi'aén-kísáú wémaeno. Simásimiyo suwaná ³ Ísu séna aifa'á moórá-aaí tí-sai ona'á simásíméro. ⁴ Ááéma Yóni nombó maitínkaraiwai Maníkówa simámakaisanawa nombá maitínkarai waásiya simámakaawanawa nombá maitínkaraiyo súwasa ⁵ miwí keáímbá sésa nórasaawa sénaumno. Maníkó simámakaisana nombá maitínkaraiye senanasáámó éna nóra séra Yónin-aaisafe'a ímba érai'e siyááo síníye. ⁶ Waási simámakaawana nombá maitínkaraiye senasasáámó ésa úwoi-waasisa sínkamonaawe. Úwoi-waasi sáwífa'-waasi Yónintafesa sésa Maníkón-aaimo simásí-makawai uráiyé wéseмба pósa óntamba maiyésa sínkamonaawe. ⁷ Ísuntafesa sésa emó sí-sai ónda-aaisa ímba isáúmne suwaná ⁸ Ísu séna ímbo simásimiya'a nááwampinkena maiyéra fasi'aén-kísáúmó maúnda-aaí ímba simátimenaumno Ísu siyáiyé.

Ándá-aran-kisaura'o káráwiyowi-taai.

Mátíyu 21:33-46, Mááka 12:1-12

⁹ Ísu waé'mai-aaí simátimena séna moóráwigo ándá-aran-kisau úmarena ayáátááka fí'om-barafa'a koménae séna maankísáúrá'ó káráwiyawimo é'a kesáfé'a tuwímbai-aramba wémae'a tuwímbai kembá siyúwáaro simátimena fí'om-barafa'a koméraisana ¹⁰ arambó áfumo kain-kánáá tisaná aanáfó kesí

ándá-aramba komauwó séna wení kísau-waasigomba ai'maráísana minkísáúrá'ó káráwiyowífa'a tisasá ta'óto'mai tufú'maresa ándá-aramba ímbo ámémba ai'má-tuwaawana kóísana ¹¹ aanáfó moóráwigomba ai'maráísana tisasá minkísáúrá'ó káráwiyowi ta'óto'mai tufú'maresa sáwí'a uwánkesa ándá-aramba ímba ámémba ai'má-tuwaawana kóísana ¹² aanáfó moóráwigomba ai'maráísana tisasá ta'óto'-mai tufú'marááwana naaemá kúmísasa famétuwaawana kóísana ¹³ aanáfó séna nóra ónaumno. Kesááninko imáyáamo ámakaundawimba ai'maráánana wínasa wenáái isánááwe séna ai'maráísana tisasá ¹⁴ minkísáúrá'ó káráwiyowi awánésa

keáimbá sésa aanáfón-ááninko tifo tufúwónanasa puwéna maankísáú ímba mainata kesáá maénae sésa ¹⁵ ta'óto'mai ándá-aran-kisauaufakemba famétuwesa tufúwówana pukáiyé. Ísu mináái simátimena séna minkísáú-áánáfó miyá íníye. ¹⁶ Téna kísaura'lo káráwiyowi tínkaminasa puwíyana fí'onkaa-waasi kesí kísaura'a káráwiyoro síníye Ísu súwasa mináái isésa sésa ímba miyán-oro suwaná ¹⁷ Ísu árimba tuwánéna tísai úmai isánae séna imáyáan-oro séna Maníkón-aai aúfáífimba maarán-áái agaimaréna séna

óntan-dambo on-kwáásí moórá-ontantafesa sáwí'a wéiyé sésa maisukáawe. Ánaaemba minóntánkó áfonkaamba uráiyé

agaimaréna siyáimba minááisáfé'a imáyáan-oro. ¹⁸ Wíyamba minóntánká'a tanaambá kofésa sáwí'a ónááfo minóntánkó tufú'mai sáwí'a uwásuwainíye Ísu súwasa ¹⁹ óraa'-amaan-kisau-waasiye áamáambo sun-kwáásiyé simbá kentáásáféna siyé sésa ta'óto'mai tufuwónae sésamo umbá seyaafá'-wáásísáféna táá'a úwasa ifátukaawe.

Taakisi-ááísáfésamo áísai uráan-aai.

Mátíyu 22:15-22, Máaka 12:13-17

²⁰ Ifátuwesa ta'ótoraiyan-kanaa káráwiyesa tuwímbai ti'marésa sésa Ísun-aaimo ísáán-kwaasimo ontembá té'a áísai íyana sáwí-aaimo sínata ta'óto'mai kámáni-kawaagompa'a móankanaumne sésa ti'márówasa Ísumpa'a tésa ²¹ sésa óraakoo érai'-aai wése waási táároi ímba inkaisé óraa'-waasiye úwoi-waasi táároi ímba inkaisé tirumbó faiyá'mai-aai ímbo sénda Maníkóní aambó arááíwáén-aai arupíse úmai simátimendasa ísaraumne. ²² Emá nóran-imayaawa ónó. Kanaasááwá taakisi-óntámbá Rómu-kamanisa timénaum íntaawa timénaumno. Tíméndasa Yúndaa-waasisa kentáási áamáana taraisónaum íntaawa taraisónaumno. Timénaum íntaawa timénaumno suwaná ²³ Ísu miwítí imáyáa iséna séna ²⁴ moórá-ontamba maimaé máaraasimero súwasa maimaé máaraanamuwana séna nááwan-óikaana uráinkara áwí'a wéráiyó súwasa Rómu-kamani-kawaagon-óikaamba isaná áwí'a wéráiyé suwaná ²⁵ Rómu-kamani-kawaagonde wembá áméro. Maníkóndé Maníkómbá áméro súwasa ²⁶ mináái ísówana táá'a úwasa ímba aai siyáawe. Ísu waási túranka'a ména ímba sáwí-aai súwasa pósa ímba aai sésa ta'ótokaawe.

Pukémpinkembo íyáfasinaiyan-aai.

Mátíyu 22:23-33, Máaka 12:18-27

²⁷ Ímba ta'ótórówasa Sátúsi-amaan-kawaa-waasi púwómpinkemba ímba íyáfasinanaawe sun-kwáásí pósa Ísumpa'a tésa ²⁸ sésa óraakoo naaófá'á Mósese séna moóráwigo aaré maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáiimba puwínana áfáko maimakéna awaaón-anondaa-ware'e séna iyámpói ma'ánkáiíníye siyáiyé. ²⁹ Moórá-aai isaaó. Moórá-kanaa afakaeté-afarawainonda mésa tuwaaó aaré maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáiimba púwísana ³⁰ wenánaaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáiimba púwísana ³¹ wenánaaenkewi ware'á maimakéna iyámpói ímbo ma'ánkáiimba púwísana miyá émesa afakaeté-waasi putásaawana ³² minínínkó ánaaemba pukáiyé simámesa ³³ Ísumba áísai esa sésa miyámó ombá waási puwíyampinkembo íyáfasinaiyan-kanaa minínímbá afakaeté-waasi tuwaaínímbá éna nááwa máíníyo suwaná ³⁴ Ísu séna marapá'ó méraan-kwaasi aaré maíyasa waái maíyasa tiyáámumba to'waaí ésa wéowe. ³⁵ Maníkó táántena séna pukémpinkemba

íyáfasine'a wíyómpa'a iménaawe siyáimba minínínákwá'á wíyómpa'o iméraiyaamba aaré ímba maíyasa waai ímba maíyamba ónááwe. ³⁶ Maníkóní kísau-waasimo wíyómpa'o mésamo ímbo púwóntemba minkwáási miyá ésa ímba aneka'á puwónááwe. Pukémpinkembo íyáfasinaiyamba Maníkóní waásin-owe. ³⁷ Waási pukémpinkembo íyáfasinaiyamba Mósesé minááísáféna agaimakáíye. Aúfáífimba agaimaréna séna áru-taiya'a iyamó kaimbá ímba mintái káwisana mintáífínkémbá Maníkó Mósesentafena séna Maníkó úne. Enaíwá'ná Émbaramune Áísáakine Yékop-une miwítí Maníkó úne siyáíye. Maníkó minááímó siyáimba minkáúmbó-wáási é'a púwúwasa utaráambanifo ³⁸ mináái siyáimba pósa miwí úwoi méraawe. Maníkón-auranka'a seyaafá'nánká méraawe Ísu súwasa ³⁹ áamáambo sun-kwáási sésa óraakoo kawé'-áái simásímakaane suwaná ⁴⁰ Ísun-aaigo táá'a úntafesa ímba áísai uráawe.

Maníkómó íyáfasinankarawai Káráísitin-aaí.

Mátíyú 22:41-46, Mááka 12:35-37

⁴¹ Ímba áísai uwaná Ísu séna Káráísiti Téffitin-andafaken-kwaasin-íye wésefo ⁴² naaófá'á Téffiti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-íye siyáimba imó agaimakón-aufaiimba Téffiti agaimaréna séna kesí Fasi'aénkóntáféna Maníkó séna kesiyáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á ⁴³ mara'-ména'a ení namuro-wáási íyáakaanasa miwí tai'ánááwe

Maníkómó siyáin-aaí Téffiti siyáíye. ⁴⁴ Miyáumai Téffiti Káráísitintafena séna kesí Fasi'aénkón-íye siyáimbanifo nóraumaiya wemá Téffitin-andafaken-kwaasin-íye Ísu súmba Káráísiti Téffitini Fasi'aénkó éna Téffitin-andafaken-kwaasigon-íye.

Áamáambo sen-kwáásítí aambá arááiwaéfomo siyáin-aaí.

Mátíyú 23:1-36, Mááka 12:38-40, Rúku 11:37-54

⁴⁵ Sáwífa'-waasi mináái ísówana Ísu wení kísau-waasisafena séna ⁴⁶ áamáambo sen-kwáásítí aambá arááiwaéfo. Minkwáási ayáátáá-kuferai wiyésa naaópa'a afufumpa'á nówasa pósa waási tuwánésa sésa óraa'-waasin-owe wésewe. Minkwáási áamáan-daumpa'o ombá óraa'-waasimo máépa'a imésa tanómbo kaúfópa'o ombá kawé'-áémpá'á mésa kawé-tómbá wénaawe. ⁴⁷ Minkwáási keto'-íníntí óntawara naankwará'á umémbá maésa waási suwánésa súwí'a mósá maráíwae sésa karokómbá tafisímai inaí wésewe. Miyámó on-ánóndáá óraa'-umbai maénááwe Ísu siyáíye.

Keto'-ínínkó Maníkómpá'á óntambo tukáin-aaí.

Mááka 12:41-44

21 Simátimena Ísu óraa'-amaan-daumpa'a ména tuwánómbo óntambo túwón-anafeumpimba sáwífa'-ontawara'-waasi sáwífa'-ontamba túwówana ² moórá-keto'-ininko ímba óntamo makón-ininko téna kári'-ontamba kae-tóyaráámbá tuwómbo Ísu awánéna ³ wení kísau-waasisafena séna érai'a simátimé súné. Minkétó'-ínínkómó túwáin-ontanko seyaafá'-wáásímó túwáán-ontamba íyáákaiye. ⁴ Miwí sáwífa'-ontafinkemba tuwímbai túwáafo wemá kári'-ontafinkemba mútú'a túwáimba póna ónta-iyaimba méniye Ísu siyáíye.

Óraa'-amaan-dambo tawísinda-aaimo siyáin-aai.

Mátíyu 24:1-2, Mááka 13:1-2

⁵ Súwasa tuwímbai óraa'-amaan-dantafesa sésa kawé'-óntánkákémbá úmakaawe. Maníkómbá ámakaan-tantaa'a ko'naariri úmakaawata awánéta aamoisá úne suwaná ⁶ Ísu séna ánaaemba waási tésa awánaan-tantaa'a seyaafá tawísísuwesa seyaafá'-óntánkwárá'é tawísísuwanaawe Ísu siyáiyé.

Sáwí-kanaa tínyemo siyáin-aai.

Mátíyu 24:3-14, Mááka 13:3-13

⁷ Ísu mináái súwasa áisai esa sésa óraakoo emó sēnda nóin-kanaawa paápé ínīyo. Nóin-kwaamera ínataawa séta ampáánká'á Ísumo siyáimba miyá ínīyesa sénaumno suwaná ⁸ Ísu séna karo'-áái isé'a érai'e sefó káráwiyoro. Sáwífa'-waasi tésa kesúwí'a máwatesa sésa Maníkómó íyáfasisinkaraiwai únda póna minkánáá ampáánká'á tínyé sénááwe. Miyán-áái síyawí ímba tirááiwaéro. ⁹ Tíyááwemo síyan-aai némpakena'i ewaakéná'i isáyana ímba táá'a íno. Miyán-kánáámó tında mindá ímba seyaafá-tántáá'ó tai'áinda-waame'an-iyé. ¹⁰ Fí'o-fi'on-aempa'-waasi tiyánááwe. Moórá-kawaa-waasigomo éna moórá-kawaa-waasigoni amááraasafena íyáfasine tíyáaromo sínasa íyáfasinesa tiyánááwe. ¹¹ Fí'o-fi'om-barafa'a óraa'-mari táínīye. Fí'o-fi'om-barafa'a aawai táínīye. Sáwífa'-waasi tí'a ínīye. Wíyóm-pa'a fí'o-fi'on-tantaa'a paápé ina'a awáné táátafe'a ónááwe. ¹² Mintántáá'ó ímbo paápé ínasa kembiwí ta'óto'mai sáwí'a uwátinkesa amáán-daumpa'a kawáá-wáási aafimbá maitinkésa ándáfa'a mótinkanaawe. Kentáfé'o fasi'ámaimo méraiyantafesa ta'óto'mai óraa'-waasifa'e kámáni-kawaa-waasifa'e mótinkesa aai simátinkaiya'a ¹³ minóráá'-wáási kesáái simátimenaawe. ¹⁴ Aaimó simátínkénka'a nóran-aaiya sénaumno-imayaa ímba óraa'a íyana tirunkó umbái táino. ¹⁵ Minkánáá kawé'-ímáyáá timé'a aai tááka tínkáana'a síyasa kentí namuro-wáási ímba kanaa'á kentáái taraisésa íyáákanaawe.

¹⁶ Kentínófoiye kentífá'awaawiye kentimááraawe kentí waásiye tí'maesa óraa'-waasiya'a iyésa aai simátinkaiyasa kempínkémbá tuwímbai tínkamiya'a puwónááwe. ¹⁷ Kentáfé fasi'ámaimo méraiyantafesa seyaafá'nánká tíyámba uwátinkanaawe. ¹⁸ Miyá ésa ímba timambá tínkambai tai'ánááwe. ¹⁹ Fasi'ámaimo mé'o é'a kawé'-úmai méranaawe Ísu siyáiyé.

Sáwí-kanaagon-aai.

Mátíyu 24:15-21, Mááka 13:14-19

²⁰ Ísu mináái simátimena séna Yérúsaremu-naopa'a namuro-wáási taúkúmaraiya sé'a seyaafá-tántáá'á tawísísuwaiyan-kanaa tiyé sénááwe. ²¹ Yúndiyaa-marafa'o méraiyan-kwaasi omápata tuwaantantésa iyónááwe. Naaópa'o méraiyan-kwaasi mindáópa'a tuwésa wété ónááwe. Kísaufa'o méraiyan-kwaasi ímba naaópa'a iyónááwe. ²² Minkánáá Maníkó sáwí-meyamba tímínana Maníkón-aai aúfáfinken-aai paápé ínīye. ²³ Tímúka'-inine káfé'-iyampoiwara'-inine minkánáá sáwí'a ónááwe. Maníkó maankwáásísáféna aaisambá tiyínana óraa'-umbai táínīye. ²⁴ Fí'om-barafakewi tuwímbai paepáétamba tínkamesa tuwímbai tí'maesa fí'o-fi'on-kwaasiti marafá'á mótinkesa fí'onkaa-waasi Yérúsaremu-naopa'a káráwiyesa sáwí'a íyana Maníkó séna kentí kanaa tai'áiyé sínīye Ísu siyáiyé.

Ísumo marapá'ó kumínda-aai.

Mátíyu 24:29-35, Mááka 13:24-31

²⁵ Ísu mináái simátimena séna aafáúrá'é wiyónka'e okálé fí'o-fi'on-tantaa'a paápé íníye. Marapá'á fí'o-fi'om-barafaken-kwaasi tirunkó umbaí táíniye. Uwí-nónkó óraaka'a áái wésena tufántááfan-ínasa waási inkaisónááwe. ²⁶ Wiyónko tora'náára'a ínasa waási séna nórawa'iyó séna tinekembá tata'á ínasa táátafesa ésa óraa'-imayaa ónááwe. ²⁷ Kemá waási úranko óraa-fasi'aenkwara sámó kainkwará'á ainánká kúmóna'a suwánánááwe. ²⁸ Kemó súnnda-tantaa'a áwáu ómbarena paápé ina'a mósá awánánááwe. Maníkó kawe'-ámpá'á métinkainda-kanaa kárika'o tinda pó'a to'-mayaa é'a mósá awánaaro Ísu siyáíye.

²⁹ Ísu mináái simátimena séna moórá naan-táigón-áwí'a fíki mindáwara fí'on-taiwara'a imáyáan-oro. ³⁰ Asáómó agaínda awáné sé'a áú'o súnnda-kanaa kárika'a tíniye sénááwe. ³¹ Miyámó intembá kemó súnnda-tantaa'a ina'a awáné sé'a Maníkó wení waási kawáánimba kárika'a tíniye sénááwe. ³² Érai'a simátimé súnne. Káfé'o méraan-kwaasi tuwímbai ímbo pukáiyanka'a kemó súnnda-tantaa'a paápé íníye. ³³ Wiyóne marawé tai'áínifo kesáái ímbo tai'áinda

úwoi waé'wae'a íníye Ísu siyáíye.

³⁴ Ísu simátimena séna kentúra'a káráwiyoro. Uwóí'o on-dómbá né'a kafóná mé'a marapá-tántáá'á óraa'-imayaa ofáínifo. Miyá é'o é'a ímbo imáyáamo wéiyanka'a kumúnafainifo káráwiyoro. ³⁵ Kífo'o aumakáawanamo waígo ímbo imáyáa imbó tafááíntemba fí'o-fi'om-barafaken-kwaasi ímbo wéisenka'a kumúnafainifo ³⁶ káráwiyoro. Inaí símae wéiyiyana kemó súnnda-tantaa'a kempá'ó tina'o é'a fasi'ámai mé'a waási úranko súranka'a méranaawe Ísu siyáíye.

³⁷ Minkánááímbá aasiyaasi-kánáá Ísu óraa'-amaan-daumpa'a iména wenáái simátíma'mae wéiyena fenómpinka máápa'a kumbéna Órífí-omapa'a nó'waamba imaé'mae úwasa ³⁸ sáwífa'-waasi aafáyáara'a ááéma Ísun-aai isánae séna

óraa'-amaan-daumpa'a imaé'mae'a úmae iyááwe.

Yúndasi Ísuni pintaru'ó maiyáin-aai.

Mátíyu 26:1-5,14-16, Mááka 14:1-2,10-11, Yóni 11:45-53

22 Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánómbá ímbo intóráín-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa kárika'a túwasa ² óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásiyé Ísumbo tufíyan-aai suwaná úwoi-waasisafena táá'a úwasa ímbo aforatá ta'ótoranaumne siyááwe.

³ Suwaná Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwígon-awi'a Yúndasi moórá-awi'a Ísakerioti éna waántáwanko wenarumpimbá koména imáyáa amúwana ⁴ óraa'-amaan-kisau-waasifa'e ámáán-daka'o káráwirowifa'e wéna séna túwa'nai ona'á Ísumba ta'ótoranaawe súwasa ⁵ isésa aamoí ésa sésa miyámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná ⁶ Yúndasi ewé séna ímbo waásimo mépa'o é'a nóraumaiya Ísumba aráátíménasawa ta'ótoranaao-imayaa ómbarena

úmae kuráíye.

Tíyótaimo í-tánómbó kauráan-aaí.

Mátíyu 26:17-25, Mááka 14:12-21, Yóni 13:21-30

⁷Yúndaa-waasi ímbo intóráin-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa túntemba tíyótaimo í-tánón-kánáá sipisípi-araa'a tufú'mai káúfúnka'a ⁸Ísu Pítaante Yóninte'a ti'maréna séna tíyótaimo í-tánómbá kowégaufiyata komandaano súwasarai ⁹mindárai sésarai nááfara kogaufóyauyo suyaná ¹⁰Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a wíyana moóráwigo nonánámó maimaé wíndawimba aráái'wáékaiyo. Wemó naaúm-pa'o iyíndafa'o ¹¹naankón-afowámó mérainakai kosimámekai óraako áísai ena séna kesí kísau-waasise'a náán-aempara tíyótaimo í-tánómbá nánaumno wésíye kosimámékaiyo. ¹²Wemá afófumayaa'-nankoni óraa'-aempa'a aráátiminiye. Kúfu'o uwándáíyan-tantaa'a mimpímbá wérariye. Seyaafá-tántáá'á to'mayaa úmarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai ¹³mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a wésarai Ísumo sún-tantaa'a wérowasarai minká'á tanómba kauwánkaraaye.

Ísu wení kísau-waasi tómbó tímakain-aaí.

Mátíyu 26:26-30, Mááka 14:22-26, 1 Kórinti 11:23-25

¹⁴Tanómbó náíyan-kanaa túwasa Ísuwe wení aantá-waasiye tómbó náíyapa'a komérowana ¹⁵Ísu simátimena séna kárika'a sí'o índá-i'a uwásinkaiyan-kanaa ímbo tiyáina'a ááéma tíyótaimo í-tánómbá kembiwísé'a nánaumne-imayaa úmae iyáunda káfé'a minkánáá paápé imbá póta nánaumne. ¹⁶Simátimé sune. Marapá'á maantánómbá ímba aneká'á nánaumpo Maníkó wení waásimo kawááni-pa'a maantánónkóni áwáuma afora'á wéraina'a nánaumne séna ¹⁷ándá-aran-dombo wéron-anafeumba maisoréna Maníkómpá súwiyo séna maimái moórámora úmai naaró. ¹⁸Simátimé sune. Ándá-aran-dombo ímba nánaumpo Maníkó wení waásimo kawááni-pa'a mé'a aneká'á nánaumne séna ¹⁹peréti maisoréna Maníkómpá súwiyo séna tafánkena tiména séna mindá kesún-ifo kembiwísáfé'a ísámai kesú tuwánáúmne. Miyáumai kentáfé'a imáyáa é'a námae iyóro súwasa ²⁰tómbá násúwówana ándá-aran-dombo wéron-anafeumba maisoréna perétimo tímúntemba miyáumai ándá-aran-dombo tiména séna mindá kesí naaén-íye kesí naemá kembiwísáféna kumínda póna Maníkó séna kesé'a kááísamai mérariwae séna mináú-áái símai kááísamakaisa'a miyáumai kentáfé'a imáyáa é'a námae iyóro.

²¹Kembá namuro-wáásímó aráátimindawí keséta ména tómbá wénariye. ²²Naaófá'á Maníkó séna waási úranko puwíníyemo siyáintemba pó'a púwónana namuro-wáásímó aráátimindawí sáwí-meyamba máíniye Ísu súwasa ²³wení kísau-waasi keáímbá sésa nááwa miyá ínisanawa síyo siyáawe.

Nááwa íyáákaiyomo siyáan-aaí.

²⁴Ísuni kísau-waasi mósimesi-aaí sésa kentááfinkémbá nááwa wéíyaakaiyo suwaná ²⁵Ísu séna marapá'-óráá'-wáásísómbá íyáákamai fasi'aén-áái simáti-simati uwasá wenkóyááka-tayaaka ésa sésa kentáásí óraa'-waasi kawé'á wéowe siyáawe. ²⁶Kembiwí miyáumaimo óraa'-waasimo ontembá ímba miyán-oro. Kempínkémbá óraa'o ménae síyawí seyaafá'-wáásítí kísau túwa'nai oro. Íyáákanaemo síyawí fi'ow-iti wayó'á maenááwe. ²⁷Marapá'-wáásífinkémbá tómbó ménamo wénaiwai óraa'-waasin-ifo kúfu'o uwámíwai kári'-waasi imbánifo kemá kentí óraako ímba miyá'é'a kentí wayókóráámbá wéune.

²⁸ Miyá úna'a kembó sáwí'lo uwásínkáanka kesé'a mé'a ímba síyukaawe. ²⁹ Kesifo kentáféna séna waási kawáánuwo siyáintemba kembiwísáfé'a miyán-áái simátimenaumne. ³⁰ Waási kawáámó ondará'á mé'a tómbá wéne'a kawáámó ondará'á mé'a Ísarerin-áánintomba sísamaifakemba kae'á kumbaimái-aanintonti minándáfákén-kwáásí-taai isé'a

tuwínkaa'a ónááwe Ísu siyáiyé.

Pítaa ánaaeni'a uwásinkainiyemo siyáin-aai.

Mátýu 26:31-35, Máaka 14:27-31, Yóni 13:36-38

³¹ Ísu Sáímonimba arumbá uwánkena séna Sáímoniyo isaaó. Owái to'máimo tufimpí owanamó arú'ó marapá kúmísasamo anónka'lo mósá máéntemba kawé-tántáá'á mósá maé'a sáwí-tantaa'ú úwoimo wéraindasafena waántáwanko tísai úmai isánae sína'a ³² mindásafe Maníkómpá'á inai sé'a kesé'lo kááísamaimo méraanda siyuwáánafo sé'a inai siyáumne. Emá siyuwé kouweré kesí waási fasi'átinkaaó Ísu súwana ³³ Pítaa séna Fasi'aénkóo ándáfa'lo áí'mae wíya'lo é'a kesé'a kóyauye. Tufuwíyamo puwína'lo é'a kesé'a puwóyauye Pítaa súwana ³⁴ Ísu séna Pítaao simáme súne. Káfé'a kokórigo ímbo áái siyáindara'a emá kaumbo-íká'á kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasiye sínone Ísu Pítaantafena siyáiyé.

³⁵ Ísu simásuwena wení kísau-waasisafena séna ááema ti'maré sé'a óntambo inai-inaimó sí-únámbá ímba maé'a tón-únámbá ímba maimaé wé'a tísamai ánáamba ímba maimaé koró. Mináái ááema sé'a ti'mákaunda moórá-tantaatafe'a aafáán-tukáana'iyó súwasa miwí sésa ímbaniye suwaná ³⁶ Ísu séna káfé'a óntan-unambo makáiyawi minúnámbá maimaésa koró. Tón-únámbó makáiyawi minúnámbá maimaésa koró. Paepáé'a ímbo makáiyawi miwítí paákákén-únánkwtóí fí'owi tímésa óntamba maiyésa paepáé'a méyánuresa koró. ³⁷ Simátimé súne. Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba Áísáya agaimaréna séna

ái'maesa sáwí'a uráan-kwaasimo

mépa'a móankaraawe agaimaréna siyáimba kentáfénamo siyáimba póna paápé íníye Ísu súwasa ³⁸ wení kísau-waasi sésa Fasi'aénkóo kae-páépáé'a makáumne suwaná wemó sún-aagioni áwáu ímba ísöntafena séna é'aniye

Ísu siyáiyé.

Ísu Kétésémánifa'a inaimó siyáin-aai.

Mátýu 26:36-46, Máaka 14:32-42

³⁹ Ísu simátiména máápa'a kuména Órífi-omapa'a imaé'mae úntemba iyúwasa wení kísau-waasi arááiwa'maesa ⁴⁰ íyúwana Ísu simátiména séna waántáwanko tísai úmai isánae-aai kempá'á sífáínifo Maníkómpá inai seró séna ⁴¹ tiyuwéna ewaa'á wéna Maníkó óraakon-iyé séna mara'á kumbéna inaiínkémhá ⁴² séna kesifóo emó kanaán-iyé sémo e maanúmbái-tántáá'ó kempá'ó tinda maisiyuwé éniyo ímba kesí imáyáan-ifo ení imáyáa arááiwáéno súwana ⁴³ Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi paápé éna fasi'ánkowana ⁴⁴ arunkó óraa'-umbai tówana Maníkómpá'á inai fasi'ámai súwana umu'náamba naaeráambá marapá'á kumúwana ⁴⁵ inai simásuwena iyáfasinena wení kísau-waasiyaufa'a téna tatuwánómha tirunkó umbái tówasa tún-kwaigurówana ⁴⁶ tatúséna tasimátiména séna tímó wéraamba iyáfasine'a inai seró. Waántáwanko tísai úmai isánae-aai kempá'á sífáínifo Maníkómpá'á inai seró Ísu siyáiyé.

Ísumbo ta'ótokaan-aii.

Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Yóni 18:3-12

⁴⁷ Ísu mináái wésuwana sáwífa'-waasi wétuwana Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwígon-awi'a Yúndasi misáwífá'-wáásífimbá aifa'á téna Ísumba aaweyáámó uwánkaindasafena Ísuni ewaa'á téna ⁴⁸ aasásóí'á úntafena Ísu séna Yúndasiyo kemá waási úrankomba kesí namuro-wáásímó aráátímíndasafe aaweyáá uwásinkaane ⁴⁹ Ísuwe'o mérowi moórá-tantaa'o paapé índa-imayaa ésa sésa Fasi'aénkóo paepáétanta karánaumno suwaná ⁵⁰ Ísuni kísau-waasifinkemba moóráwígo paepáé'a maimaéna aifa'-ámáán-káwáágóni kísau-waasigon-áá'a fagáúsuwowana ⁵¹ Ísu étuwao séna minkwáásígón-áaka'a ta'ótorena áá'a kawé'á uwánkaraiye.

⁵² Kawé'á uwánkowasa óraa'-amaan-kísau-waasiye áamáán-danka-kawaa-waasiye óraa'-waasiye Ísumbo ta'ótoraianesa tamérowana Ísu simátimena séna kentáfé'a umén-kwáásín-iyé sé'a pó'a taanáínkwara paepáé'wara'a maimaé kembá ta'ótoraenae sé'a wétewe. ⁵³ Sáwífa-kanaa óraa'-amaan-daumpa'a kesé'o méraundara'a ímba kembá ta'ótokaawe. Káfé'a kentí kanaamá isa'á kumeukóni fasi'aémbá íyáákaisa'a kembá ta'ótórááwe Ísu siyáiyé.

Pítaa ímba awánáúnda-waasin-iyemo siyáin-aii.

Mátíyu 26:57-58,69-75, Mááka 14:53-54,66-72, Yóni 18:12-18,25-27

⁵⁴ Súwasa Ísumba ta'óto'maesa aifa'-ámáán-káwáágóni naaúmpa'a móankowana Pítaa tínaemba nénka'o témomba ⁵⁵ mindánkóni naamaáífa iyamá agaimarésa mérowana Pítaa miwisé mara'á tamérowana ⁵⁶ iyamó wégonka'a moórá-kisau-arasigo téna Pítaamba takarákéna séna minkwáásígó wesé'o máíwain-iyé súwana ⁵⁷ Pítaa séna ímbanifo kemá ímbo awánáúnda-waasin-iyé súwana ⁵⁸ kárika'a moóráwigo Pítaamba taawánéna séna wení waásifinkewi óne súwana Pítaa séna kemá ímbaniye súwana ⁵⁹ kárika'a moóráwigo Pítaantafena óraaka séna érai'a sune. Kárirí fakewi éna wení kísau-waasifinkewin-iyé súwana ⁶⁰ Pítaa séna emó sénda-aii ímba isáúmne súwana kokórigó áái súwana ⁶¹ Fasi'aénkó waeréna Pítaamba awánówana Pítaa Fasi'aénkó simámakon-aii áaka'-maréna miyá siyónka'a káfé'o kokórigó ááimo ímbo siyáindara'a emá kaumbo-íká'á kentáfé sé ímbo awánáúnda-waasin-iyé sínone siyónka'a mináái áaka'-maréna ⁶² máápa'a kuména áfááraumai ifi'á taráiyé.

Ísumba karaánáá'o ánkaraan-aii.

Mátíyu 26:67-68, Mááka 14:65

⁶³ Pítaa ifi'á tówasa Ísunka'o káráwirowi karaánáá'a ankésa tufuwésa ⁶⁴ aúrampa'a ampantasámbá káátamakesa wétufuwésa sésa esáfé sé Maníkómó íyáfasisinkarawai únemo séndawi ómpo kemá nááwa tufúnái simásimiyo wésesa ⁶⁵ fí'ofí'on-aii símai
sáwí'á uwánkaraawe.

Ámáán-oraa'-waasifa'a Ísumbo áí'mae kuráan-aaí.

Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Yóni 18:19-24

⁶⁶ Aafáúúmó íyáúsunka'a Yúndaa-waasiti óraa'-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé túwaandu urówasa Ísumba áí'maesa íyúwasa ⁶⁷ sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísitiya'onai simásimiyo suwaná séna simátíména'o é'a ímba kawé'-úmai isánááwe. ⁶⁸ Moórá-aaimo tísai ona'ó é'a ímba simásiménaawe. ⁶⁹ Kemá waási úranko Maníkó fasi'aénkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á íménaumne súwasa ⁷⁰ seyaafá'nánká sésa ewá séwa Maníkón-ááninko úne sénó suwaná Ísu séna é'a sewé súwasa ⁷¹ miwí sésa wesáféna sífó minááísáféta aafintá maenkéta fi'on-aaimo simánkáámba saafá únda póta ifátá tuwánáúmne siyáawe.

Ísumba Páíratimpa'o áí'mae kuráan-aaí.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Yóni 18:28-38

23 Minááísáfésa misáwífá'á íyáfasinesa Ísumba áí'maesa Rómu-kamani-kawaagon-awi'a Páíratimpa'a wésa ² aai simánkesa sésa minkwáásígó Yúndaa-waasi karo'-áái simátiména miwítí imáyáa símai sáwí'a éna séna Rómu-kamani-aifa-kawaagomba taakisi-óntámbá ímba áméro séna wesáféna séna Yúndaa-waasiti kawáágó é'a Maníkómó íyáfasisinkaraiwai úne siyáíye suwaná ³ Páíratí Ísumba áísai éna séna Yúndaa-waasiti kawáágówá óno súwana Ísu séna é'a séne súwana ⁴ Páíratí óraa'-amaan-kisau-waasisafenawe úwoi-waasisafenawe séna minkwáásígó ímba sáwí'a uráisa'a awánáúmne súwasa ⁵ óraaka sésa Káríri-aempaken-kwaasi tirumbá totuwéna minkákémbá Yúndiyaa-aempa'a taména miyá wéíye siyáawe.

Ísumba Érotimpa'a áí'mae kuráan-aaí.

⁶ Suwaná Páíratí mináái iséna séna Káríri-aempakewiya'iyó súwasa ⁷ ewé mináémpákéwín-iyé suwaná imáyáa éna séna Érotí mináémpákén-kawáágó káfé'a maanká'á Yérúsaremu-naopa'a taméraifo ai'maráanana wempá'á wí-nana wemá isáíníye Páíratí simásuwéna ai'marówasa áí'maesa Érotimpa'a kuráawe. ⁸ Ayáátááká'a Érotí Ísuntafesamo sun-áái iséna Ísumba awánaanana ímbo awánáúnda-kisau maína'a awánánae súwasa Ísumba Érotimpa'a kuwaná awánéna aamoí éna ⁹ fi'o-fi'on-tantaatafena áísai úwana Ísu iséna ímba aaimó súmba úwoi mérowasa ¹⁰ óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáámbo sun-kwáásíyé mésa Ísumbo simánkón-aaí óraaka suwasá ¹¹ Érotíye wení i-wáásíyé Ísumba símai sáwí'a uwánkesa karaánáa'a ankésa óraa'-waasiti unáánkwátói uwánkesa áí'maesa Páíratimpa'a anaká kuráawe. ¹² Ááéma Érotíye Páíratíye aaisambó siyáyamba pósarai minkánáa kawé'-úmai méroyasa Ísumba áí'maesa anaká Páíratimpa'a kuráawe.

Ísumba tuffiyana puwínomo siyáin-aaí.

Mátíyu 27:15-26, Mááka 15:6-15, Yóni 18:39-19:16

¹³ Kuwaná Páíratí óraa'-amaan-kisau-waasiye óraa'-waasiye úwoi-waasiye táán-tena ¹⁴ séna minkwáásí kempá'á té'a sé'a waásiti imáyáa símai sáwí'a wéíye wésewe. Kentúranka'a áísai únana simánkáán-aigoni áwáu ímba wéraisá'a awánáúmne.

¹⁵Érotiye áisai úyamba minááígóní áwáu saafá uwáákai úyana ai'maráisasa áí'maesa kempá'á tiyáawe. Tufiyanamo puwínda-i'a ímba uráifo ¹⁶i-wáásí senasá áwiyonku'-násúwéwa'a faú'ankanaumne súwasa ¹⁷Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá tóso úntemba moórá-waasi táántowana Páirati minkwáásí faú'ankowana mi-wífá'á kúwana Páirati séna Ísumba faú'ankanae súwasa ¹⁸seyaafá'-wáásí óraaka sésa ímbanifo tufiyana puwínífo Párápásimba faú'anakaao siyáawe. ¹⁹Ááéma tuwímbai kámáni-waasiye tíyómba moóráwigon-awí'a Párápási moóráwigomba tufúwana puwúwasa ándáfa'a ánkarowasa sésa Párápásimba faú'anakaao suwaná ²⁰Páirati Ísumba faú'ankanae-imayaa éna simátimuwasanifo ²¹óraaka'-oraaka sésa aaraa-táiyá'á tufiyana puwíno suwaná ²²Páirati aneka'á séna nóra-sawira uráiyó. Tufiyanamo puwínda-i'a ímba uráifo i-wáásí senasá áwiyonku'-násúwéwa'a faú'ankanaumne súwasa ²³óraaka sésa aaraa-táiyá'á tufiyana puwíno símae íyún-aaigo Páiratin-aaigomba íyáákowana ²⁴Páirati miwí táái iséna ewé séna kemó sentembá oro séna ²⁵moóráwigomba faú'ankena kámáni-waasi tíyómba moóráwigomba tufuwúwana puwúwasa ándáfa'o ánkarowaimba táántowaimba Páirati faú'ankena aaraa-táiyá'á tufiyana puwíníye-imayaa untáféna Ísumba i-wáásí tímakaiye.

Ísumba aaraa-táiyá'ó tufúkáan-aaí.

Máttyu 27:32-44, Máaka 15:21-32, Yóni 19:17-27

²⁶Timúwasa i-wáásí Ísumbo áí'mae kumbá moóráwigo Sáíríni-naopakewin-awí'a Sáimoni Yérúsaremu-nao'-ampa'a túwasa i-wáásí ta'ótoresá Ísumbo tufiyan-aaraa-tai úúwaata'ankesa sésa Ísun-ánaaemba tiyó suwaná miyá úwasa ²⁷sáwífa'-waasi Ísumba arááiwa'mae wéguwasa aaresómbá tirumbá uwánkesa imá siyésa ifi'á támaesa arááiwa'mae kuwaná ²⁸Ísu waeréna séna Yérúsaremu-naopaken-inintono. Ímba kesífi'o tembá kentí iyámpóisafe'e kesáfé-ífi'á taaró. ²⁹Yérúsaremu-naopa'a sáwí-kanaamo tinda age-íniné ímbo iyámpóimo matinkésamo náambo tímakaan-inine aamoí ésa iyámpóí-iyaimba pó'a inkaisé'a kónaumne sésa aamoí wéowe sénááwe. ³⁰Minkánáámó tinda kári'-omakowe óraa'-omakontafesawe sésa ááéma pukónáífo faiwí'mae kufaráátaao sénááwe. ³¹Kemá aú-taiyaamba únda pósa sáwí'a wéuwasinakaafó kembíwí aáénkaen-taiyaamba ombá pósa óraa-sawí'a uwátinkanaawe Ísu siyáiyé.

³²Ísu súwasa kae'-wáásí sáwí'o urááyan-kwaasiwara'a tí'maesa Ísunkwara'-úmai tínkamonaé sésa tí'maesa ³³mimbárágón-áwí'a a'nónayaantapa'emo supa'á kurésa Ísumba aaraa-táiyá'á tufusésa séfasefa'-arawsampa'a kae'-wáásí aaraa-táiyá'á tufúsúmarowana ³⁴Ísu séna kesífoó maami owíní áwáu ímba awánaresa kembá sáwí'o uwásínkáámba ímba imáyaa e sáwí-meyamba ímbo tímínda sáwí-imayaa maitiyuwaao súwasa i-wáásí sésa wení unáánkwátóí maénae sésa ááfé tíyáananasa nááwamo íyáákaindawi máíníye sésa miyá uwasa ³⁵waásisomba káa'a karátuwesa mésa Yúndaa-ora'a'-waasi karaánáa'a ankésa sésa fi'owi túwa'nai ena Maníkómó íyá-fasinankaraiwaimo énamo éna wesáféna wenáú áwa'nai íníye suwasá ³⁶i-wáásíyé karaánáa'a ankésa ikamó fón-domba maimaésa wempá'á tésa sésa naao. ³⁷Yúndaa-waasiti kawáágómó émo e

esáfé enáúma áwa'nai uwo suwasá ³⁸ááéma aúfái agaimakésa sésa Yúndaa-waasiti kawáágón-íye sésa agaimái Ísun-a'nónká-táiyá'á mósá makáawe.

³⁹Mósá márówana sáwí'o uyan-kwáásímó tufúsúmaroyan-kwaasigorai moóráwigo Ísumba karaánáá'a ankéna séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaimo émo e enáú áwa'nai e kenkáíwárá'á súwa'nai uwo súwana ⁴⁰moóráwigo

séna ímba miyá siyó. Maníkón-áároimo inkaiséna

miyá ímba sésino. Wembó sáwí-meyambo ámentemba kenkáíwárá'á miyá wéowe. ⁴¹Wemá ímba sáwí'o uráiwaimba sáwí-meyamba wéamefo keráí sáwí'o uráuyawinkai sáwí-meyamba uwásínkááwe séna ⁴²Ísuntafena séna Ísuwo ení waásimo kawáá indará'á ken-ímáyááwárá'á uwo súwana ⁴³Ísu séna érai'a simáme súne. Káfé'a kesé'a kawe'-mápá'á iméinone Ísu siyáiyé.

Ísumo pukáin-aii.

Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Yóni 19:28-30

⁴⁴Súwana wááwái seyaafá'-áémpá'á túnkwéna aafáúmó taenónka'a túnkúmba ⁴⁵óraa'-amaan-daumpa'a ampanta-óntámó úmakomba tafááténa kaesé uwágúwana póna Maníkómpá'ó iyíyan-amba wi'marówana ⁴⁶Ísu óraaka séna kesifóo kesimambá enayáámpimba to'marúumne simásuwena puwúwana ⁴⁷i-wáásítí kawáágó Ísumo puwúmba awánéna Maníkón-áwí'a mósá maréna séna érai'a arupíse-waasin-iyé súwasa ⁴⁸sáwífa'-waasi koawánanaumne sésa túwaandu urón-kwaasi Ísumo puwúmba awánéna tirunkó umbaí tówasa miwítí naaópa'a wété uwasa ⁴⁹Ísuwe'o nún-kwaasiye Kárfiri-aemapakemba Ísumba arááíwa'maesa Yérúsaremufa'o tiyón-inine nénka'a tamésa seyaafá'-tántáá'á awánaraawe.

Ísumbo utaráan-aii.

Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Yóni 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹Awánowana moóráwigon-awi'a Yósepi Yúndiyaa-marafa'a Árimátíyaa-naopakewi kawé'-wáásí arupíse úmaimo mérowi Maníkó wení waási kawááníníye séna amu'maréna póna Ísumbo tufuwónae sun-kwáásí tááisafena ímba ewé siyáiwai wemá ⁵²Páíratimpa'a téna Ísun-áuma utánáífo simiyó súwana ewé súwana ⁵³Ísun-áuma aaraa-táíyákémbá tamaimái aú-ampantafimba asááúmaena maimaéna waásimo aúsámakon-ontan-aifimba mámarena waási ímbo makón-aifimba mámarena ⁵⁴tómbó fáká'maimo to'mayaa un-kánáá Yúndaa-waasi saagon-kánáá kárika'a tíne úntafesa Ísumba utámarowasa ⁵⁵Kárfirifakembo Ísumbo arááíwa'mae tiyón-inimba Yósepimba arááíwa'mae tésa Ísumbo utámárómbo taawánéna ⁵⁶tauwerésa áúra'a máa'ankanae sésa asaa-wiyúm-básáwémbá to'mayaa unká'á saagon-kánáá túwana amáámbo sunten-úmai úwoi méraawe.

Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkain-aii.

Mátíyu 28:1-10, Mááka 16:1-8, Yóni 20:1-10

24 Saagon-kánáá úwoi mérowana tai'ówasa aafáúmó íyáúsunka'a áúra'a máa'ankanae sésa asaa-wiyúm-básáwémbá to'mayaa úmakom-basawemba maimaéna Ísumbo utámaropa'a wésa ²awánomba óraa'-ontamba óikakemba é'a fawátukowasa awánéna ³minóntán-aifa'o íyúmba Fasi'aénkó Ísun-áuma ímba wérowasa awánéna ⁴óraa'-imayaa ésa awánomba kae'-wáásíyái túgáyáagayaamo ún-unankwatoi urésarai ewaa'á méroyasa tuwánéna ⁵⁻⁶táátafesa ésa kifaiyowasarai sésarai púwísa'o máánkaraan-ontan-aifimba ímba méraífo íyáfasinena kóuraífo ímba maampímbá ayaafái oro. Wemá Kárfirifa'a úwoimo méronka'a simátímakain-

aai imáyáan-oro. ⁷Maará siyáíye. Kembá waási úrankomba sáwí-waasi timíyasa sínkamiya'a puwé'a kaumbo-kánáá maisuwé'a íyáfasinanaumne siyáíye suyasá ⁸isésa simátímakain-aai tááka'a marésa ⁹minóntán-aima tuwésa wésa Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba moórá kumbaimái-waasiye fí'on-kwaasiye mináái kosimátimesa ¹⁰minínímbá moórá Mágátáraa-naopaken-ininkon-awi'a Máriyaa úwana moórá araámáo Yémísin-anówa úwana moórá Yóána úwasa miwísé'o méron-inimba Ísuni aantá-waasi mináái kosimátímúwasa ¹¹isésa sésa úwoi karo'-áái sewé simá-suwesa úwoi mérowananifo ¹²Pítaa íyáfasinena awaantanténa utámakon-ontan-aifimba kogífaena awánómba ampantasámbó kará'umae máutamankon-ampanta aantemba wérowana awánéna kouweréna mindásafena óraa'-imayaa uráíye.

Éméyási-nao'-ampa'a Ísumbo awánaraayan-aai.

Mááka 16:12-13

¹³Minkánáá Ísuni waásifinkemba kae'nárai Éméyási-naopa'a kóyae siyáíye. Mindáoopa Yérúsaremufa'a ayáátáákakaamba wérowasarai Éméyási-naopa'a kóyae sésarai Yérúsaremufa'a tuwésarai aampa'á wéwesarai ¹⁴Ísumbo éwiyon-aai sí-maesarai wéguyana ¹⁵Ísu ewaa'á téna minkáé'náraise'a kúwasarai ¹⁶awánoyana Maníkó túramba kumeu'á uwátinkowasarai ímba awíyéraaseraamba uyaná ¹⁷Ísu séna nóin-aaiya aampa'á símae wégoyo súwasarai minká'á komésarai tirunkó sáwí'a úwasarai ¹⁸moóráwígon-awi'a Kíríyópási séna káfé-kanaa Yérúsaremu-naopa'a tóso ésa paápé uráin-tantaa'a awánaraafo eyáá ina awánaraano áisai ena súwana ¹⁹Ísu séna nóina'iyo súwasarai mindárai sésarai Ísu Násaretifakewintafekai súye. Maníkón-aai siyáíwai Maníkón-aúranka'a fasi'aén-kísáú maéna fasi'aén-áái simásímísata ísaraumne. ²⁰Kentáásí

óraa'-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye Ísumba tufuwíyanesa Rómu-kamani-waasigomba áméwana ewé sisasá aaraa-táiyá'á tufúwówana pukáíye. ²¹Kesáá Ísareri-waasisa séta kentáásí kawáá-í'a éna Rómu-kamani-waasi íyáákainiye siyáunda tufúwówana pukáíye. Moórá-aaiwara'a wéraiye. Tufúwówana pukáimba kaumbo-kánáá maisukáíye. ²²Tuwímbai-inimbo simásímén-aaisa saátafeta úne. Káfé'-aafayaara'a ááéma utaráapa'o kombá ²³wenáú ímba wéraisasa koawánéna kouweré tésa sésa wíyómpakendarai tuwánáúnasarai sésarai pukáimpinkemba íyáfasinkaiye séye tasewatá ²⁴kentááfínkémbá tuwímbai utámakaapa koawánaawana minínímbó sentembá miyá éna ímba wéraisasa awánaawe suyaná ²⁵Ísu séna sáwí-imayaawara'a óye. Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaaawi agaimarésa siyáan-aaisafekai ímba ááéma érai'e séye. ²⁶Maníkó íyáfasinankaraiwaimba áí'o índa-i'a uwánkaiyambanifo sámó kain-áémpá'á iméíniye miyám-biyan-aai Maníkó siyáíye. ²⁷Maníkón-aai aúfáfínkemba wentáfésa siyáan-aigoni áwáu simátí-makaiye. Mináái Mósesé agaimaréna siyáin-aaiwara minkákémbá Maníkón-aaimo siyón-kwaasi agaimarésa siyáan-aaiwara'a simátímakaiye.

²⁸Simátimuwasarai kuyan-dáókoni ewaa'á kuyaná Ísu kóyáákwasarai ²⁹mindárai ta'ótoresarai óraaka sésarai kumeupá nó'waamban-ifo kesékai méraao suyaná mindáraise'a naaúmpa'a iména ³⁰tómbá náíyanesa uwaná tómbá maisoréna Maníkómpá súwi séna tafámbai tímúwasarai ³¹awánésarai Ísumba awíyéraase uyaná áwiyokuwasarai ³²sésarai aampa'ó túyanamo Maníkón-aai aúfáfínkemba simásímísanarai sirunkó óraa'-aamoin-iye siyáíye.

³³Mináái simásuwesarai íyáfasinesarai kouwerésarai Yérúsaremu-naopa'lo tuyambá Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba moórá kumbaimái-waasiye fí'on-kwaasiye túwaandu urómba tuwánoyasa ³⁴miwí sésa érai'a Fasi'aénkó pukáimpinkemba íyáfasinena Sáimonimpa'a paápé isaná awánaraiye suwasarái ³⁵mindárai aampa'ó kuyan-áái simátimesarai sésarai tómbá tafámbai símísakai Fasi'aénkómbá awíyéraase uráuye siyááye.

Ísuni waási wembó awánaraan-ai.

Mátíyu 28:16-20, Máaka 16:14-18, Yóni 20:19-23

³⁶Mináái suyaná Ísu paápé éna miwítí afufumpimbá ména aáno úmai méraaro súwasa ³⁷inkaisésa waántá sewé sésa táátafesa uwaná ³⁸Ísu séna ímba táá'a íno. Ímba kae'-ímáyáámó íyamba ³⁹siyáánarumpin-afiye sísamafin-afiye awáné'a kentáfé'a wén-iye seró. Waántá-waasi ama'wára ayáántánkwará'a ímba wéraifo kembá úwoi wéraifo suwáné'a sine'á ta'ótóráaro ⁴⁰Ísu simásuwena ayáánarumpin-afiye aísamafin-afiye aráátimuwasa ⁴¹óraa'-aamoi ésa táátafesa ésa óraa'-imayaa uwaná waántán-iye sefó séna Ísu náyan-tomba makáao tísai ena súwasa ⁴²agaimakóm-bofaa'a ámúwana ⁴³maimái túranka'a naráiyé.

⁴⁴Násuwena simátimena séna kesé'lo úwoimo maéwándara'a maará siyáumne. Kentáféna Mósesé agaimaréna siyáin-aaiye Maníkón-aaimo siyón-kwaasi agaimaréna siyáan-aaiye imá agaimaréna siyáan-aaiye érai'a paápé íníye simátímakaumne. ⁴⁵Maníkón-ai aúfáifinkemba kawé'-úmaimo isáyantafena miwítí imáyáa kawé'á uwátínkaraiye. ⁴⁶Maníkón-ai aúfáifimba agaimaréna séna Maníkómó íyáfasinankaraiwimba áí'o índá-i'a uwánkaiyana puwíndanifo kaumbo-kánáá maisuwéna íyáfasinainasa ⁴⁷wení fasi'aénkwárá'á mésa aifa'á Yérúsaremu-naopa'a simátimesa minkákémbá fí'o-fi'om-barafaken-kwaasi mósimatim-besimatin-esa sésa kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwáíníye agaimaréna siyáiyé. ⁴⁸Awánaan-ai simátíma'mae koró. ⁴⁹Kesifo óraaka'a séna tíméndawimba ai'maráanana kembiwísé'a kumbéniye. Yérúsaremu-naopa'a méraiñana kempímbá kumbéna wíyómpake-fasi'aemba timína'a awánaan-ai simátíma'mae koró Ísu siyáiyé.

Maníkó Ísumba aiyówanamo iyáin-ai.

Máaka 16:19-20, Aantá-waasi 1:9-12

⁵⁰Simásuwena Ísu tí'maena Yérúsaremufa'a tuwéna Pétáni-nao'-ewaa'a koména ayáántamba aasumí'a uwátínkaraiye. ⁵¹Uwátinkowana Maníkó aiyówana wíyómpa'a iyúwasa ⁵²Ísun-imayaa ésa áwí'a mósá maréna tirunkó óraa'-aamoi úwasa kouweréna Yérúsaremu-naopa'a tésa ⁵³aasiyaasi-kánáá óraa'-amaan-daumpa'a iyéna Maníkón-áwí'a mósá makáawe.

Rúku kemó súnda-ai tai'áiyé.

Yóni

Ísu wíyómpa'a iyówana kaumbo-wáái-áátáyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna Yóni Ísun-aaí agaimakái. Ísuni kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba moóráwígon-awí'a Yóni séna Ísun-aaisafesa érai'e síwae séna maarán-áái agaimakáíye. Maníkón-ímáyáámá aráátimindawi marapá'á ma'ánkaraimba wemá Ísun-íye. Yóni séna wemá Maníkón-aaigon-íye siyáí. Ísu Maníkón-ááninko sáwí-imayaago ta'ó-tokaimpinkemba awásiyukaiwain-íye síyantafena Ísu kawé-kísáú ímbo awánaron-kisau maiyáí. Tuwímbai wenáísafesa érai'e sésa wení aampa'a arááíwáéwasa tuwímbai karo'é sésa símai sáwí'a uwánkaraawe. Ísu Maníkómpá'ó iyíyan-amba éna éraikoni áwáuma éna maé'mae'o íyawini áwáuman-íye-aaisafesa érai'e sewí Ísu aú'la úmai maé'mae'a íyani'a wéuwatinkaiye. Aú'la úmai maé'mae'o wéowini áwáuma ísáaro. Miyán-áái Yóni agaimakáíye.

1 Áwáura'a maramá ímbo wéronka'a Maníkóní imáyáama aráátimíwaima wenáwí'a Maníkón-aaigon-íye. Maníkón-aaigo aasiyaasí ména Maníkóe ména wemá Maníkó póna ²áwáura'a Maníkón-aaigo Maníkóe ména ³seyaafá-tántáá'á úmarowana Maníkó imáyáa amúwana seyaafá-tántáá'á minkánáa paápé uráintantaa'a úmakaiye.

⁴Maníkón-aaigo waásimo maé'mae'o íyawini áwáuman-íye. Miyáumai wemá waásifimba sáma kátinkena ⁵kumeu'ó in-áémpá'á sáma kaisaná kumeu'ó í-tántáákómá sámo kain-tántáákómbá ímba íyáákéna kumeu'á uwánkaraiye. ⁶Moóráwígon-awí'a Yóni mérowana Maníkó ai'maréna ⁷sámo kain-áái maimaé seyaafá'-wáásifá'á winasá mináái isésa sésa érai'a Ísu Káráisitima waási sáma kátínkáíwain-íye síwae súwana ⁸Yóni wemá ímba sámo kátínkáíwai póna sámo kátínkaindawin-aaí maimaéna kuráíye. ⁹Maníkón-aaigoma seyaafá'-wáásifímbá sáma kátínkáíwain-íye. Yóni simátímakonka'a Maníkón-aaigo marapá'-wáásifímbá kumpaápé uráíye.

¹⁰Maníkón-aaigo maramá úmakena marapá'á kumbérowasa marapá'-wáási wení áwáuma ímba kawé'-úmai awánaraawe. ¹¹Wenamáápa'a kumbérowasa wenamááraa ímba aaweyáá uwánkówasa ¹²tuwímbai aaweyáá uwánkesa wenáísafesa timankúnkúmba ésa Maníkómpákémbá kunkáíye suwaná póna miwísáféna séna Maníkóní iyámpóisomban-owe siyáíye. ¹³Waási kentí imáyáafinkeni'a úmai wé-matinkaafó Maníkóní iyámpóí ímba miyáumai Maníkóní iyámpóiyaani'a wéowe. Maníkó wení imáyáafinkembo uwátínkáímba pósa Maníkóní iyámpóiyaani'a wéowe.

¹⁴Maníkón-aaigo waási úkéna marapá'á ména kentááfímbá mérowata awána-raumne. Farumó

í-tántáá'wára arupísemo í-tántáá'wára'á wempímbá sáwífa'a wéron-kwaasi póna sámo kainkwára'-wáási úwata awánaraumne. Afowámá ááninkomba kímborawigomba póna sáma amúwana misáwára'á mérowata awánaraumne.

¹⁵Yóni wentáféna seyaafá'-wáási simátiména séna kembá ímbo masínkaronka'a kesínaaembo tíndawi wenónkáámá paápé uréna ména póna kembá íyáákaraiye siyáunda-aaí minkwáásísáfé'a

siyáumne siyáíye.

¹⁶Farumó í-tántáá'á wempímbá sáwífa'o wérarwai póna kentáá kawé'á wéuwasinkamaena wéwiye. ¹⁷Naaófá'á Maníkó Mósesemba ai'maréna séna kesí áamámba simátimiyo siyéna ánaaemba Ísu Káráísitimba ai'maréna séna farumó í-tántáá'é arupísemo í-tántáá'é mútimiyo siyáiyé. ¹⁸Naaófá'-naofa'e káfé'e marapá'-wáásí Maníkón-ane'á ímba awánaraambanifo kímborawigo ááninkoma wesé'a ména mimbórál'a úmai ména póna kentáá wéraasimiye.

Yóni nombó maitínkaraiwain-aii.

Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:7-9, Rúku 3:15-17

¹⁹Yérúsaremu-naopakemba Yúndaa-kawaa-waasi áamáán-kisau-waasiye Rífáin-andafaken-kwaasiye ti'márówasa Yónimpa'a tésa áísai esa sésa emá nááwa'ono suwaná ²⁰Yóni ímba umémpa'a tuwómbe afora'á séna Maníkómó íyáfasinankaraiwai Káráísiti ímba kemá úne súwasa ²¹sésa emá nááwa'o. Íráiyaa naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakaiwaiya'ono suwaná Yóni séna ímbaniye súwasa miwí sésa naaófá'á Maníkó séna kesáái simátimindawi Móseseraan-kwaasi ai'maráanana kumíníyemo siyáimba wemá ewá'ónó suwaná Yóni séna ímbaniye súwasa ²²miwí sésa nááwa'ono simásimiyo. Simásímínda-aii si'mákaawisa kosimátimeno suwaná ²³Yóni simátimena séna Maníkón-aii simátímakowin-awi'a Áísáya naaófá'á agaimaréna séna

máásai-marafa'a moóráwigo ména aaemáiyakemba séna Fasi'aénkóni aambá wi'ankáiyamba wení aambá arupíse íyana minámpá'á wíno

siyáimba mindá kemá úne Yóni súwasa ²⁴taáísai-un-kwaasifinkemba tuwímbai áamáán-kawaa-waasi miwí ²⁵Yónimba áísai esa sésa emó sémo Maníkómó íyáfasinankaraiwai ímba kemá úne. Ímba kemá Íráiyaa úne. Maníkón-aaimo simátimindawi Móseseraan-kwaasi ímba kemá úne. Emó siyáandanifo nóintafewa nombá wémaitinkaano suwaná ²⁶Yóni séna kemá non-aantemba wémaitinkaunana kentí afufumpimbó moóráwigomo méraimba ímba wéawanaamba póna ²⁷ánaambo kesínaaenka'o tíndawi wemó aaimó síndara'o kemó sendá sáwí'an-iyé. Wení kísau mo wémaundasafe'a kemá úwoi-waasi úne Yóni siyáiyé. ²⁸Yóndani-nonkoni menáíppá'á Pétáni-naopa'a Yóni nombá wémaitinkowasa áísai uwaná Yóni mináái simátímakaiye.

Ísun-aii Yóni simátímakain-aii.

²⁹Simátimena aafáyáaraamba Ísumo túmba Yóni awánéna simátimena séna kentí sáwí-imayaasafesa ísámai sipisípi-araa'o tufú'maimo Maníkómbó ámentemba wétin-kwaasi seyaafá'-wáásítí sáwí-imayaasafena ísámai maitiyuwáíndasafena póna puwíníyé. Mindásafena Maníkó ai'maráísana kúmimba póna puwíníyé. ³⁰Kembá ímbo masínkaronka'a kesínaambo tíndawi wendónkáámbá ména kembá íyáákaraiyemo siyáunda-aii minkwáásísáfé'a siyáumne. ³¹Maníkómó íyáfasinankaraiwain-aii isé'a nááwantafesawa séo siyáunda isa'á nombá wémaitinkaunda pósa Ísareri-waasi wembá

kawe'-úmai awánánááwe Yóni siyáiyé.

³²⁻³⁴Yóni awánaron-aii simátimena séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaintafe'a sé'a nááwa'iyomo siyáunda wíyómpakemba Maníkóni ámútanko mááufu'-numagoraamba úmaena wenane'á kumbérais'a awáné'a sáák'a

makáunda póna Maníkó si'mákaiwai séna nombá wémaitinkenana kesí ámútanko moórá-waasigon-ane'á kumbaína emá awáné sé Ufaen-ámútánkó tirumpimbá óraa'o uwátinkaindawin-iyé siyáin-aai sáaka'o makáundara'a póna miyámó imbá awáné'a simátimé'a súné. Wemá Maníkón-ááninkon-iyé Yóni siyáiyé.

Énduruwe Pítaae'a Ísumbo arááíwakaayan-aai.

³⁵ Simátiména aafáyáaraamba Yóniye wení kísau-waasiyaiyé méresa ³⁶ Ísumo kúmba awánéna uwaná Yóni séna minkwáásí Maníkó ai'mákain-kwaasi póna seyaafá'-wáásítí sáwí-imayaasafena ísámai puwíníye. Kentí sáwí-imayaasafesa ísámai sipisipi-araa'o tufú'maimo Maníkómbó áméntemba seyaafá'-wáásítí sáwí-imayaasafena ísámai puwíníye súwasarai ³⁷ mindárai ísésarai Ísun-ánaemba arááíwáúyana ³⁸ Ísu faé'mai métuwanéna séna nóintafekaiya'oyo súwasarai miwí tááifinkemba sésarai Raapaiyo nááfara méraano waé'mai sésarai óraakoo nááfara méraano suyaná ³⁹ Ísu séna taawánaakaiyo súwasarai wesé'a kuyambá mindáúmpá'á koméresa aafáúmó taenónka'a koméraawe.

⁴⁰ Yónimo siyáin-aai iséna Ísumbo arááíwakon-kwaasi moóráwigon-awi'a Énduru wemá Sáimoni Pítaan-áfáko ⁴¹ aifa'á awaaó ayaafái úmai awánéna séna Maníkómó íyáfasinankaraiwai Mésíyaa méraisa'a awánaraumne siyáiyé. Mésíyaaawe-awi'a waé'mai Kíríki-waasi-taafinkemba Káráísitiye sembá mináwíwíwí áwáuma Maníkómó íyáfasinankaraiwain-iyé wéséwe. ⁴² Sáimonimba áí'maena Ísumpa'a tuyaná Ísu awánéna séna Yónin-ááninko óne. Enáwí'a Sáimoniye. Moórá-awi'a Pítaawe simánkaumne Ísu siyáiyé. Miwí tááifinkemba Pítaawemo sembá óraa'-ontankowe wéséwe.

Fírípiye Nátániyeriye Ísumbo arááíwakaayan-aai.

⁴³ Aafáyáaraamba Ísu séna Káríri-aempa'a kónae séna Fírípimba ayaafái úmai awánéna séna kembá sirááíwauwo siyáiyé. ⁴⁴ Wemá Pétésáítafakemba Éndurunte Pítaanteti naaópaken-kwaasin-iyé. ⁴⁵ Fírípi Nátániyerimba ayaafái éna séna Mósese Maníkón-aai aúfáífimba agaimarówasa Maníkón-aai simátímakowiye aúfáífimba agaimarésamo siyáan-kwaasigonta awánaraumne. Wemá Násareti-naopakemba Yósepin-ááninkon-awi'a Ísun-iyé súwana ⁴⁶ Nátániyeri séna kesáámó súndasa Násareti-naopakemba ímba kawé'-wáásín-iyé wésune súwana Fírípi séna taawánaao súwasarai ⁴⁷ kuyambá Ísu Nátániyerimba awánéna séna maandá érai'a Ísareri-waasigo éna ímbo karo'-ímáyáámó wérarwai wétiye súwana ⁴⁸ Nátániyeri áisai éna séna nóra úmaiya kesí imáyáa suwánéwa sénó súwana Ísu séna Fírípi ímbo áántarainka'a ení naaópa'a piyái-áwáura'a méraana'a kesí imáyáafinkemba awánaraumne súwana ⁴⁹ Nátániyeri séna óraakoo emá Maníkón-ááninko e Ísareri-waasi kentáásí kawáágó óne súwana ⁵⁰ Ísu séna piyái-áwáura'a méraana'a kesí imáyáafinkemba awánaraumne súndasafe kentáfé sé érai'e Maníkón-ááninko óne wésene. Ení naaópa'a méraana'a imáyáafinkembo awánaraundasafe sénda po mintántáákómbó íyáákainda-tantaa'a ánaemba awánáinone. ⁵¹ Érai'a simátimé'a súné. Wíyómpa'a kampuáran-tawaai tuwínkaa'a ínasa wíyómpakemba waási úranko kumpaápé uráundawifa'a wíyómpaken-kisau-waasi iyé-kunke íya'a tuwánánááwe Ísu siyáiyé.

Ísu non-úramba wáini-nombo waé'makain-aii.

2 Aúnkáraamba Káríri-aempa'a Kéna-naopa'a túwaandu urésa aaré wéto'waai-esa Ísun-anówa komérowasa ² Ísune wení kísau-waasiye táántowasa komérowasa ³ ándá-aran-domba nowaná tai'ówana Ísun-anówa Ísuntafena séna ándá-aran-domba tai'áiye súwana ⁴ Ísu séna kesí kísausafe ímba simásimiyó. Seyaafá'nánká'ó kesí áwáumo suwánáíyan-kanaa ímba tiyáíye súwana ⁵ Ísun-anówa kísau-waasisafena séna simátimindantemban-oro siyáíye. ⁶ Yúndaa-waasi tiyáámbo non-kwíyúmba mindásafena afa'móráe óraa-sawema wérowana ⁷ Ísu kísau-waasisafena séna misáwéímbá nombá fatímai ówitaaro súwasa fatímai ówitamarowana ⁸ Ísu séna tuwímbai-nomba umaé'a tónká'ó káráwiyaiwaimba mááméro súwasa miyá uwaná ⁹ mindómbá ándá-aran-domba urówana tónká'ó káráwiyowi néna séna nááfaken-dona'iyomo súmba kísau-waasi Ísun-aii isésa awánaraawe. Nááfaken-dona'iyó séna aaremó maún-kwaasigomba áántowana túwana séna ¹⁰ seyaafá'wáásí aifa'á kawé'-ándá-árán-dómbá tíméwasa násúwááwasa úwoi-anda-aran-domba wétimewe. Emá ímba miyá óndarakemba ánaaemba kawé'-ándá-árán-dómbá wésimene siyáíye. ¹¹ Káríri-aempa'a Kéna-naopa'a Ísu minkísáú-wáámé'á úmba wení fasi'aémbá aráátimuwasa wení kísau-waasi awánésa timankúnkúmba ésa sésa Maníkómpákémbá kunkáíye siyáawe. ¹² Minkákémbá Ísuwe anówwawe mináfáráwáínóndaawe wení kísau-waasiye miyáumai-waasi Kápaneamu-naopa'a kárika'a kumbéraawe.

Ísu óraa'-amaan-daumpa'o iyáin-aii.

Máttyu 21:12-13, Máaka 11:15-19, Rúku 19:45-46

¹³ Naaófá'ó Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá tóso ún-kanaama ampáámbá wéunka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a wéna ¹⁴ óraa'-amaan-daumpa'a iyúmba mifá'á waásisomba mésa Maníkómbó amíyantafesa purumakawé sipisípiye mááufu'-numawe wémeyambaresa ámáán-dankoni óntamba wémeyanesa mérowana Ísu tuwánéna ¹⁵ ándásamba ufántuwena mindásamba purumakawé sipisípiye tusú uwásuwena ámáán-dankoni óntambo méyámbárón-kwaasiti taaremá tawísíuwena ¹⁶ mááufu'-numamo méyámbárón-kwaasisafena séna maimaé'a kóro. Kesifoní naaúmpa'a ímba maaketí márémba maimaé'a kóro Ísu súwasa ¹⁷ wení kísau-waasi awánésa sésa naaófá'á Maníkón-aii aúfáífimba agaimaréna séna Maníkóo ení naambá sáwí'a ofó sé'a óraa'-imayaa wéune agaimaréna siyónka'a pósa mináái wení kísau-waasi tááka'a makáawe.

¹⁸ Yúndaa-kawaa-waasi Ísuntafesa sésa nóin-kwaamera inatááwá awánéna séta Maníkó fasi'aémbá ámakaintafema óraa'-amaan-daumpa'a miyá ónesa sé-naumne suwaná ¹⁹ Ísu séna maanáámáán-dámbá tawísíuwewa'a kaumbo-kánáará'á úmaranaumne súwasa ²⁰ sésa maanáámáán-dámbá ayáátááka'a 46 aatai maisuwésa úmakaan-damba isamá emá sé kaumbo-kánáá úmaranaumne wésene sumbánifo ²¹ mindá ámáán-dantafenamo siyáimba wení áúsafena siyáíye. ²² Ánaaemba pukáimpinkemba Maníkó Ísumba íyáfasinankonka'a wení kísau-waasi mináái tááka'a marésa sésa Ísu siyáin-aii érai'-aii siyáimbaniye sésa Maníkón-aii aúfáífinken-aii érai'-aain-iye siyáawe.

²³ Naaófá'ó Maníkómó Yúndaa-waasi tíyótaimo

í-tánón-kánáará'á Yérúsaremufa'a Ísu fí'o-fi'on-kisau kawé-kísáú maúwasa waási-somba awánésa Ísuntafesa sésa érai'a Maníkómpákémbá kunkáiyé sumbánifo ²⁴ Ísu waási tirumpimbá awánéna séna mináái kentáfésa ímba tirumpinkémbá wésefo tuwesaraí kembá uwásinkanaawe séna ²⁵ waási ímba simámun-aafinkenban-ifo wemá waási tirumpimbá awánarontafena Ísu mináái siyáiyé.

Níkótímási Ísumbo áisai uráin-aai.

3 Moóráwigo áamáan-kawaa-waasi Yúndaa-waasiti kawáágón-áwí'a Níkótímási ² moórá-no'waamba Ísumpa'a téna séna óraakoo Maníkón-aai simásímíndasafena embá ai'maráísama taméeraanata awánaraumne. Maníkómó embó fasi'aémbó ímbo ámakainkakaá fí'o-fi'on-kawé-kisau ímba kanaa'á maésino súwana ³ Ísu séna érai'a simáme'a súné. Ímbo aneká'ó aúraan-úmáimo matinkáiyawimo ésa Maníkóní nombara ímba maénááwe súwana ⁴ Níkótímási séna óraa'a uwáguraafo nóraumaiya

aúí'a ónaao séna tinóisai tirumpimbá ímba aneká komáiyasa matinkánááwe súwana ⁵⁻⁶ Ísu séna érai'a simáme'a súné. Waásimo matínkáámba mindá waásin-fo Maníkóní ámútankomo uwátínkáímba mindá Maníkóní ámútankowara'a aúí'a wéowe. Ímbo nonkwára Maníkóní ámútankowara'o aúraani'o úmáimo méraiyani'o uwátínkááwi Maníkómó kawáánipa'a ímba méranaawe. ⁷ Aneka'á aúraan-úmai matinkáíníyemo súná-aaisafena ímba áá'a íno. ⁸ Maarán-áái imáyáanu-uwo. Fiyúndágo wení imáyáafinkemba wéwisasa ane'á ímba wéawanesa sésa nááfakena nááfara wéwiyo wésewe. Miyámó intembá Maníkóní ámútanko miyáráán-úmai waási wéuwatinkaiye súwana ⁹ Níkótímási séna nóra énáwa miyá íníyo súwana ¹⁰ Ísu séna Ísareri-waasifimba aái wésimatimendawi óndanifo mináái ímba isááne. ¹¹ Érai'a simáme'a súné. Kesáámó awánaraunda-tantaa'e ísaraunda-tantaatafeta wésimatimunda isa'á ímba wéisaawe. ¹² Miyá wéon-tantaa'e marapá'ó wéon-tantaatafe'o wésimamunda ímba érai'e séndanifo wíyómpaken-tantaatafe'o simáméndamo e nóra séwa érai'e sínono. ¹³ Ímba wíyómpa'a iyésa kunkáafo keyáá wíyómpakemba kunké'a kumpaápe uráundawi wíyómpaken-tantaa'a kanaa'á aráátimune. ¹⁴ Naaófá'á Mósesé óntamba iyaankafayaambá úmai taaiya'ó mósá marówasa puwónaesamo un-kwáásí awánésa ímba pukáawe. Miyámó uráintemba kembá waási úranko kumpaápe uráundawimba sínkambai aaraa-táíyá'á mósá maráiyamba pósa ¹⁵ kesááísafesamo timankúnkúmbo iyawimo ésa aúí'a úmai aasiyaasi maé'mae'a ónááwe Ísu siyáiyé.

¹⁶ Maníkó marapá'ó méraan-kwaasisafena áfááraumai arun taféna éna póna wenáánimba kímborawigomba ai'marówana kunkáimba pósa wenááísafesamo timankúnkúmbo iyawi waásimo méraawini áwáuma Maníkóní némpa'a ímba maé'mae'a ónááfo wení ewaa'á aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe. ¹⁷ Marapá'-wáásí aafimbá maitinkaaó séna Maníkó ááninkomba ímba ai'marówana kunkáifo marapá'-wáásí sáwí-imayaafimbo méraawi kuntí'mai kawé-ámpá'á métinkaaó séna Maníkó ááninkomba ai'marówana kunkáiyé. ¹⁸ Maníkó ááninkon-aaisafesa timankúnkúmbo iyawi ímba aafimbá maitinkáínífo ímbo timankúnkúmbo iyawi é'a aafimbá maitínkaraiye. Maníkóní kímbara-aaninkon-aaisafesa ímbo timankúnkúmbo wéiyawisafena é'a aafimbá maitínkaraiye. ¹⁹ Sámo kátínkáíwai marapá'á kunkáimbanifo waási sáwí'a wéesa pósa kumeu'ó

in-áempátáfesa imáyáa ésa sámó kátínkáíwaifa'o ímbo tentáféna aafimbá maitínkáíníye. ²⁰Sáwí'lo wéowi sámó kátínkáíwaintafesa ímba wétínkaisasa kesí kísau paápé ifo sésa ímba sámó kátínkáíwaifa'a tawémaewe. Sáwí'lo owí miyá wéofó ²¹arupísemo owí sámó kátínkáíwaifa'a taméraamba pósa Maníkómó sintembó ombá wétuwanaawe.

Yóni Ísun-aaimo simátímakain-aai.

²²Minkákémbá Yúndiyaa-aempa'a Ísuwe wení

kísau-waasiye komésa nombá wémaitinkowana ²³⁻²⁴minkánáará'á Yónimba ándáfa'a ímba máánkaronka'a Ínóni-aempa'a Sérími-naokoni ewaa'-nónaumpa'a Yóni ména sáwífa'-nomba wéropa'a mérowasa waásisomba tóso uwaná Yóni nombá wémaitinkowasa ²⁵Yónini kísau-waasisonte moórá Yúndaa-waasigo-iyaise mésa nombó maitínkón-aaisafesa wesimán-kwesiman-esa ²⁶Yónini kísau-waasisomba wembá tasimámesa sésa óraakoo Yóndani-nonkoni menáípá'ó esé'o máíwaimba wenáwí'lo mósá maráándawimba wemá nombá wémaitinkaisasa sáwífa'-waasi wé-toso owe suwaná ²⁷Yóni séna Maníkómó tímísisamo ombá mindá miwínéníye. ²⁸Kemó siyáunda Maníkómó íyáfasinankaraiwai ímba kemá úmpo si'-marówa'a wení aifa'á tiyáumnemo siyáunda-aai ísaraawe. ²⁹Maarán-ááf imáyáanoro. Aú-ininkomo awaaikómpá'ó tisanamá awaaikó amááraasombo aamoimó ontenúmai Ísumpa'a tewa'á aamoí wéune. ³⁰Wemá óraa'-waasi ímbá póna wenáwíko íyáákainifo kemá kári'-waasi únda póna kesúwíko kumíníye Yóni siyáíye.

³¹Wíyómpakewi seyaafá'nánká íyáákaraiye. Maankákén-kwáásí marapá'-wáásí pósa marapá'ó wéon-tantaatafesa wésefo wíyómpaken-kwaasi íyáákarain-kwaasi póna ³²awánarain-tantaa ísarain-tantaatafena sisasá ímba ísáámbanifo ³³wenááisafesa érai'e sewí sésa Maníkó érai'-aaigoni áwáun-íye sisasá tuwánésa sésa Maníkó érai'-aaigoni áwáun-íye wésewe. ³⁴Maníkó ai'mákaiwaimba wení ámútamba ámakaimba póna Maníkón-aai wésisasa minááisáfésamo érai'emo sewí sésa Maníkó érai'-aaigoni áwáun-íye wésewe. ³⁵Maníkó afowámá éna ááninkomba arumbá aména séna seyaafá-tántáá'á kawáánúmai káráwiyuwo siyáíye. ³⁶Ááninkon-aaisafesamo timankúnkúmbó ésamo wesé'lo kááísamaimo méraiyyawi aú'á úmai maé'mae'a ónááfo wenááimo ímbo ísámaimo kawé'ó íyawi ímba aú'á úmai mérewana Maníkóní áyánko miwísé'a aasiyaasí waé'wae'a isasá méraawe.

Sámériyaafaken-ininkon-aai.

4¹⁻³Yóni nombó maitínkáín-kwaasi Ísumo maitínkáíwai kóyáákaraiye. Énifo Ísu ímba maitínkaraifo wení kísau-waasi maitínkaraawe. Yónimo maitínkáín-kwaasi Ísumo maitínkáímba kóyáákamai-waasi maitínkáín-aai amáán-kawaa-waasimo ísón-aai Ísu íséna Yúndiyaa-aempa'a tuwéna aneká'á Kárfiri-aempa'a kónae séna ⁴Sámériyaa-ampa'a kónae séna ⁵kúmba Sámériyaa-aempa'a Sáikka-naopa'a naaófá'ó Yékopumo ááninko Yósepimbo ámakom-barama ewaa'á wéron-daopa'a kúmba ⁶Yékopu nombó uwínenamo u'makóm-bai'a wérowana aampa'á kúwana Ísumba awesaraí úwana mimbáíká'á wááwái komérowasa ⁷⁻⁸wení kísau-waasi tómbá méyánónae sésa naaópa'a kuwaná Sámériyaa-ininko nombá uwí-nena túwana Ísu séna nombá usimiyó súwana ⁹minínínkó séna emá Yúndaa-waasi ómpo kemá Sámériyaa-inimba úmpo ímba nombá usimiyó siyó siyáíye. Yúndaa-

waasiye Sámériyaa-waasiye ímba moórá-anafinkemba wénaafo ímba nombá usimiyó siyó súwana ¹⁰ Ísu séna Maníkómó kanaán-úmaimo amínda-tantaa'a ímba awánaraane. Nombá usimiyómó sún-da-waasigosi áwáuma ímba suwánáánda-waasi úne. Kesí áwáumo suwánáándawiyaantasi aasiyaasimó maé'mae'o on-dómbá simiyó séna'a amúsino súwana ¹¹ minínínkó séna maandómbá káúnkáúmpá'ó kunkwéramba náán-anafina aasiyaasimó maé'mae'o on-dómbá uwínono. ¹² Kentáá síwá'nágo Yékopu maandóm-báí'á u'maréna wení sipisípiye wení akúnté'o tímakaimba isasá maandómbá wénaawe. Kemó sún-da emá tímínda-nonko Yékopu-umo tímakain-donkomba ímba íyáákainiye wésune súwana ¹³ Ísu séna maandómbó wénaiyawimo éna aneka'á nontáféna tinkáínífo ¹⁴ kemó tíménda-nombo náíyawimo éna ímba aneka'á nontáféna tinkáíníye. Kemó tíménda-nombo náíyawimo éna tirumpimbá nonaupinkémbó íyáúsenamo intenkáámbá ínasa pósa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe súwana ¹⁵ minínínkó séna emó sún-da-nomba símí-na'a naananá nontáféna ímba sinkáína'a ímba maampínkémbá tauwóno súwana ¹⁶ Ísu séna enawaaikómbá koáántamae tiyó súwana ¹⁷ séna kesuwaai'íyaimba úne súwana Ísu séna emá érai'a séndamanifo ¹⁸ séfataase-wamba maiyé miwísé'o maénda isamá káfé'o minkwáásígóe'o emó méraanda ímba enawaai'á isamá pó érai'-aai simásimene súwana ¹⁹ minínínkó séna kemó imáyáamo únda Maníkón-aai simátimendawi óne. ²⁰ Sámériyaa-waasi kentáá síwá'ná sésa maanómáká'á Maníkón-ímáyáá mósá máraaro siyáawa'a kembiwí Yúndaa-waasi sé'a Yérúsaremu-naopa'a Maníkón-ímáyáá mósá máraaro wésewe súwana ²¹ Ísu séna kemó sendamá érai'e siyó. Moórá-kanaamo tinda ímba maanómáká'wára Yérúsaremu-naopa'wara'-aantembanifo seyaafá'-náópá'wára'á kesifon-ímáyáá mósá maránááwe. ²² Kembiwí Sámériyaa-waasi wen-ímáyáá máraámbanifo wení áwáuma ímba awánare'a wéowe. Yúndaa-waasisa wen-ímáyáá mósá maréta wení áwáusa awánaraumne. Maníkó séna moóráwigo sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawé'-ámpá'á métinkanae síndawi Yúndaa-waasifinkemba paapé íníye siyáíye. ²³ Kesifo séna ken-ímáyáámó mósá maráiyamba ímba tóikakemba sé'a érai'a tirumpinkémbá ken-ímáyáá mósá máraaro siyáimba miyáumai moórá-kanaa wétisasamo érai'o kesifon-ímáyáámó mósá wémaraiyawí tirumpinkémbá arupíse úmai kesifon-ímáyáá mósá maránááwe. ²⁴ Maníkómbá áuma ímba wéraisana ámútanko méraisasa pósa ímba túrantamba ane'á wéawanaafo miyaráán-úmai Maníkón-ímáyáámó mósá máraáambo ombá wení ámútanko túwa'nai isasá tirumpinkémbá wen-ímáyáá mósá máraaro súwana ²⁵ minínínkó séna Maníkómó íyáfasinankarawai Káraísitiyemo sewí kumíníye. Kumíndara'a seyaafá'-tántáátáféna simátiminiye sewa'á ísaraumne súwana ²⁶ Ísu séna minááímó séndawi maandá kemá úne Ísu siyáíye.

²⁷ Ísu mináái wésuwasa wení kísau-waasi kouwéresa Ísumo Sámériyaa-ininkontafenamo súmba Yúndaa-waasiti namuro-ínínkóntáféna wésuwana póna táá'a úwasa tirumpin-ímáyáá ésa minínínkóntáféna nóintafenawa wéankaisanawa íyó-imayaa ésa Ísuntafesa nóra sénawa minínínkóe'a wésiyo-imayaa ésa ímba taáísai uwaná ²⁸ minínínkó wení sawe-kúrámá tuwéna naaópa'a wéna simátiména séna ²⁹ seyaafá'ó uráunda-tantaa'a wépaape in-kwaasi méraiye. Maníkómó íyáfasinankawaiya'iyó taawánaaro súwasa ³⁰ naaópa'a tuwéna Ísumpa'a tumbá ³¹ Ísuni kísau-waasi Ísuntafesa sésa óraakoo tómbá naaó suwaná ³² Ísu séna kemá ímbo awánaan-tomba makáumne súwasa ³³ wení kísau-waasi keáímbá sésa nááwa tómbá maimaénawa máámakaiyo suwaná ³⁴ Ísu séna tóntáfénamo tááimo taintembá

si'mákaiwain-aai isé'a wení kísau maimaé wéwe'a tai'áandasafena wésinkaiye. ³⁵ Kísau'fa'a wérain-tontafe'a éyain-kwiyomba kóinana áfuma káinata fáká'mai túwaandu ónaumne wésefo kemá súne. Awánaaro. Káfé'a maankánaá tómbó áfumo kaintembá miyaráán-úmai waásisomba tí'mai Maníkómpá'á túwaandu ónááwe. ³⁶⁻³⁷ Waásisombo tí'mai Maníkómpá'ó túwaandu uwátinkaiyan-kwaasimo ésa miwí kawe'-mévámbá maíyasa Maníkómpá'ó tíyan-kwaasi aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe súne. Tuwímbai kísau úmaraiyasa fí'owi fakaránááwe wésewe. Miyáumai kísau iyawiwara'e fakaráiyawiwara'e aamoí ónááwe. ³⁸ Fí'owi kísau mo úmakaamba isa'á kemá tí'maráúna'a fí'owiti kísaufaken-tomba wéfakaraawe Ísu waé'mai-aai simátímakaiye.

³⁹ Énifo minínínkó séna seyaafá'ó uráunda-tantaa'a paápé uráiyé siyáin-aai isésa pósa Sámériyaa-waasi mindáo'paken-kwaasi Ísuntafesa sésa érai'a Maníkómó iyáfasinankaraiwain-iyé sésa ⁴⁰ Ísumpa'a tésa sésa kentáásí naaópa'a taméraao suwaná Ísu kae-kánaá koména ⁴¹ aai simátimuwasa isésa sáwífa'-waasiwara'a sésa érai'a sáwí'ó úmimo méraundafinkenta kawe'-ámpátáámó mésinkaindawin-iyé sésa ⁴² minínínkómbá simámesa sésa ímba enááisafeta aantembanifo wenááimo ísaraundasafeta séta marapá'-wáásí sáwí'ó úmimo méraundafinkemba kawe'-ámpátá mésinkaindawin-iyé siyáawe.

Ísu moórá-iyampoimo asófankarain-aai.

⁴³ Ísu kae'-nó'wáámbá waéna mindáo'pa'a tuwéna Káríri-aempa'a kónae séna wéna ⁴⁴ séna Maníkón-aai simátíwain-awi'a wenamááraa ímba mósá máraáfo fí'on-daopaken-kwaasi wenáwí'a mósá wémaraawe súwana ⁴⁵ miyáumai Káríri-aempa'a kúwasa mináémpákén-kwáásí aamoí uwánkaraawe. Ááema tíyótai mo í-tánón-kánaará'á miwí Yérúsaremu-naopa'a koména Ísumo kísau mo maiyáimba awánaraamba pósa aamoí uwánkaraawe.

⁴⁶ Aamoí uwánkówana Ísu Káríri-aempa'a wénena Kéna-naopa'a non-úranko ánda-aran-dombo úkáin-daopa'o kúmba kámáni-waasi Kápaneamu-naopaken-kwaasigo ááninkomba áí'a wéuwana ⁴⁷ Ísu Yúndiyaa-aempakemba Káríri-aempa'a tiyáin-aai iséna Ísumpa'a téna séna kesááninko puwíndasafena wéisa'a úmpo kesí naaópa'a kuré koasófankainono súwana ⁴⁸ Ísu séna ímbo fí'o-fí'on-kisau-waame'ó awáné'ó é'a

ímba kesááisafe'a timankúnkúmbe ónááwe súwana ⁴⁹ óraakoo kesáánimba puwíndasafena wéimba minúwóiyáán-úmai tiyó súwana ⁵⁰ Ísu séna enáánimba asófawífo waaó súwana Ísun-aaisafena érai'e séna kúmbe ⁵¹ aampa'á kúmbe wení kísau-waasi tésa sésa enáánimba áí'a é'ánkaraiye suwaná ⁵² tísai ena séna kesáánimba nóin-kanaarara áí'a é'ánkaraiyo súwasa miwí sésa fénáimba wáawái áuíyamo kaimbá é'ánkaraiye suwaná ⁵³ afowámá imáyáa éna séna minkánaá enáánimba asófawiyemo siyáimba érai'a siyáiyé súwasa wení akúmpákén-kwáásí seyaafá'á Ísun-aaisafesa timankúnkúmbe uráawe. ⁵⁴ Yúndiyaa-aempakemba Káríri-aempa'a koména moóráma kawe-kísáú-wáámé'á uréna minká'á miníyámpóígómbá asófankowasa wení akúmbá timankúnkúmbe uráawe.

Nonkwaaúmpá'á Ísu moóráwigombo asófankarain-aai.

5 Ánaaemba Yúndaa-waasi áamáantafesa tanómbe kaumakónka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kurái. ² Yérúsaremu-naokoni óntan-kusaifa'a ontamá wéromba áwí'a

sipisípigoni ontamá miwání ewaa'á nonkwaaúnkón-áwí'a Pétésíta-nonkwaaumba wérowana ³mindónkón-áwáífa'a wááu-namba séfataase-namba wérowasa mindáúmpátá tí'o ún-kwaasisomba tuwímbai túgafitan-kwaasisone títayaambo kararón-kwaasisone mésa nonkómó úwaaúwaamo índa amu'makówana ⁴moórá-mora-kanaa wíyómpakewi nompímbá kumúwana nonkó úwaaúwa úwana aifa'ó nompímbó kumúwaimba áí'a é'ánkaraiye. ⁵Tí'o ún-kwaasisompimba moóráwigo ména ayáátááka'a 38 aatai áí'a ún-kwaasi mérowana ⁶Ísu awánéna ayáátááka'a áí'a wéiye-imayaa éna áísai éna séna embá asófendasafena wéankaiyo súwana ⁷we séna nonkómó úwaaúwaamo índara'o sí'maenamó nompímbó sinkáíndawi ímba méraiye. Kemá kumónae'o úndanifo moóráwigo kembá kúwáákéna nompímbá aifa'á kúmísana kesí'a úwoi wéraiye súwana ⁸Ísu séna íyáfasinaao. Ení tuwaai'á maimaé waaó súwana ⁹minúwóiyáán-úmai áí'a é'ankowana wení tuwaai'á maimaéna kuráiyé.

Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaara'a miyá úwasa ¹⁰Yúndaa-kawaa-waasi asófankon-kwaasisafesa sésa káfé'a saagaan-kánáá isa ení tuwaai'á maimaé wé-gonda aaraamá makáawe suwaná ¹¹we séna asófankaraiwai séna ení tuwaai'á maimaé waaó siyáiyé súwasa ¹²miwí áísai esa sésa ení tuwaai'á maimaé waaómó siyáiyé nááwa'iyó suwaná ¹³sáwífa'-waasifimba Ísu áwiyokuwana póna asófankowí séna áwí'a ímbo isáúnda-waasin-iyé siyáiyé.

¹⁴Simásuwena ánaaemba óraa'-amaan-daumpa'a iyúwana Ísu ayaafái úmai awánéna séna áí'a é'ánkaraimba po sáwíyamba sínkáífo sé sáwí-imayaa aneká'á ímba uwó súwana ¹⁵iséna Yúndaa-kawaa-waasi kosimátiména séna asófankaraiwai Ísun-iyé súwasa ¹⁶Yúndaa-waasi ámáán-aaimo ísón-kanaara'a Ísu asófankarontafesa Yúndaa-kawaa-waasi Ísumba sáwí'a uwánkamae iyúwana ¹⁷Ísu séna kesifo aasiyaasi-kánáá kísau wémaimba pó'a miyáráán-úmai kísau maé-naumne súwasa ¹⁸saagon-kánáará'á asófankarontafenawara Maníkó kesifomán-iyemo siyóntafenawara'a pósa Yúndaa-kawaa-waasi sésa tufuwónae símasima'a umbá Maníkó kesifomán-iyemo siyónten-úmai Maníkóe kesé'a mimbórái'a úmai mérauye siyóntafesa Yúndaa-kawaa-waasi sésa tufuwónae siyáawe.

Afowán-ááimo Ísumo siyáin-aii.

¹⁹Suwaná Ísu simátiména séna érai'a simátimé'a sune. Ááninko pó'a ímba kesí imáyáfinkemba únda kesifomó ímbá awáné'a miyá wéune. Kesifomó intembá ááninko wéune. ²⁰Kesifo ááninkomba arumbá siména seyaafá-tántáá'ó wéimba wéaraasimiye. Íyáákainda-kisaumo aráásimína'a minkísáú máéna'a táátafe'a ónááwe. ²¹Kesifomá pukáampinkembo íyáfasintinkaintemba ááninko kesí imáyáfinkemba íyáfasintinkanae'a wéune. ²²Kesifo séna ímba aafimbá maitinkánaumpo aafimbó maitinkáínda-kisau kesááninkomba ámakaumne siyáiyé. ²³Aafimbó maitinkáánda-kisau símakaimba pósa kesifon-áwí'o mósá maráántemba ááninko súwí'a mósá maránááwe. Kesúwí'o ímbo mósá maráíyawimo ésa kesifo sí'mákaiwain-awí'wara'a ímba mósá maránááwe.

²⁴Érai'a simátimé'a sune. Kesááimo isésamo érai'a ai'mákaiwai Maníkómá iyémó síyawí é'a áwáuma ómbaresa aúí'a úmai maé'mae'a owe. Waási méraawini áwáuma Maníkóní némpa'o maé'ómbanifo Maníkóní ewaa'á taméraamba pó'a ímba aafimbá maitinkánaumne. ²⁵Érai'a simátimé'a sune. Moórá-kanaa tínsa pukáíyan-kwaasi Maníkón-ááninko-saai isánááwe. Isáíyawí íyáfasinesa maé'mae'a ónááwe. ²⁶Kesi-

fomá waásimo méraawini áwáun-iyé. Fasi'aémbá siména séna miyámó úndantemba waásimo méraawini áwáuma óne siyáiyé. ²⁷ Kemá wíyómpakemba waási úranko kumpaápé uráundawi únana póna kesifo kentáféna séna aaifimbó maitínkéndakisau amúne siyáiyé. ²⁸ Minááísáféna ímba táá'a íno. Moórá-kanaamo tinda utaráankwaasi seyaafá'á kesáái isésa ²⁹ utarémpinkemba íyáfasinanaawe. Kawe'ó uréwimo íyáfasinesa aúí'a úmai maé'mae'a ónááfo sáwí'o uréwimo íyáfasinaíya'a aaifimbá maitinkánaumne. Minááísáféna ímba táá'a íno Ísu siyáiyé.

Ísu wení áwáumo siyáin-aaí.

³⁰ Ísu simátimena séna ímba kesí imáyáafinkemba wéumpo si'mákaiwai simásímakaintemba miyá wéune. Ímba kesí imáyáafinkembo ondasáfé'a arupíse úmai aaifimbá maitinkánaumpo kesifo simásímakainten-úmai aaifimbá maitinkánaumne. ³¹ Kemó kesáfé'o súndaraka karo'é sewaisinó. ³² Moóráwigowara'o kentáfénamo simbá érai'a wésiye. ³³ Kembiwí tuwímbai ti'márówasa Yóni nombó maitínkáíwaimba koáísai uwaná Yóni kentáféna séna érai'-waasin-iyé. Kosimátíméro siyáiyé. ³⁴ Kesí áwáumo síyantafe'a ímba óraa'-imayaa úndanifo Yóni kentáfénamo siyáin-aaísafe'a érai'e síya'a sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á métinkanae-imayaa wée'a mináái simátimune. ³⁵ Ómbó aampa'ó kúra'mae konten-úmai Yóni kentí aampa'ó kúratinkowa'a kárika'a aamoí uráawe. ³⁶ Moórá-tantaako Yóni kentáféna siyáin-aaigomba íyáákaraiye. Kesifomó simásímakainkisau wémaunana minkísáúgó kesí áwáuma wépaape-iyé. Kesifomó siménamo si'mákain-kisau wémaunasa kesí áwáuma wéawanaawe. Mintántáákó Yóni kentáfénamo siyáin-aaigomba íyáákaraiye. ³⁷ Kesifo si'mákaiwai wewará'á kentáféna simbánifo wenáái ísámai ímba kawe'á é'a wenane'á ímba awánaraawe. ³⁸ Si'marówa'o kunkáundasafe'a ímba timankúnkúmba ombá póna Maníkón-aaí ímba tirumpimbá wéraiye. ³⁹ Kembiwí sé'a aúí'a úmai maé'mae'a ónaumne sé'a Maníkón-aaí aúfáifimba toráumai awána-awana wéowe. Mináúfáífimbá kesí áwáuma agaimárówa'anifo ímba kawe'-úmai ísaraawe. ⁴⁰ Kawe'ó úmaimo isé'o kempá'ó tenkaka aúí'a úmai maé'mae'a owaisinó.

⁴¹ Waási kesúwí'a óraa'a uwásinkanaawe-imayaa ímba wéune. ⁴² Maníkómbó ímbo tirumbó áménka'a wétuwanumne. ⁴³ Kesifomá simásímakaintafe'a kunkáundanifo ímba kawe'á wéuwasinkaawe. Énifo moóráwigombo kesifomó ímbo simámakaindawimo tína'o é'a kawe'á uwánkanaawe. ⁴⁴ Kembiwí sé'a waási kentáá súwí'a óraa'a uwásinkanaawe sé'a pó'a kesáái ímba érai'e wésewe. Maníkómá kentáá súwí'a óraa'a uwásinkainiye senkaka kentáfé'a érai'e sewaisinó. ⁴⁵ Kesifon-aúranka'a ímba aaifimbá maitinkánaumpo Mósesé naaófá'ó ámáánaaimo agaimakáiwai aaifimbá maitinkáíniye. Mósesé súwa'nai iyémó sewímó éna wemá aaifimbá maitinkáíniye. ⁴⁶ Mósesé kesáái agaimakáimba pó'a Mósesenaaisafe'o timankúnkúmba onkaka kesááísafe'a timankúnkúmba owisinó. ⁴⁷ Mósesemo agaimakáin-aaísafe'a ímba érai'e sembá pó'a kesááísafe'a ímba érai'e sewé Ísu siyáiyé.

Ísu sáwífa'-waasi tómbó tímakain-aai.

Mátíyu 14:13-21, Máaka 6:30-44, Rúku 9:10-17

6¹⁻⁴ Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi tíyótai mo í-tánón-kánáá ampáámbá úwana Káriri-waaunkoni menáípa'á Ísu nompín-táómpimba wéna minkwaaúnkóní moórá-awi'a Táípiriyasi nompá'á kúmba tí'o ún-kwaasisomba asófatinowasa awánésa pósa wenánaaemba arááiwaúwasa Ísuwe wení kísau-waasiye nompín-táómpinkemba marapá'á kumésa omápa'a imérowasa⁵⁻⁶ sáwífa'-waasi Ísumpa'a íyúwana tuwánéna imáyáa éna séna ánaaemba miyá ónaumpo aifa'á Fírípimba áísai úmai isánae séna áísai ena séna nááfakena tómbá méyámba'maiya tíménara nánaao súwana⁷ Fírípi séna sáwífa'-ontankakemba 200 kinaaraken-tomba méyámba'maisa timúnasasa naawaisinó súwana⁸ moórá-kisau-waasigo Sáimoni Pítaan-áfákon-awi'a Énduru⁹ séna moórá-iyampoigo séfataasetonkwara kae'-mófáá'wará'á makáífo sáwífa'-waasi méraawe súwana¹⁰ Ísu wení kísau-waasisafena séna mara'á méraaro simátíméro súwasa simátímúwasa mara'á mérowana minkwáásísómbá sáwífa'a 5,000 waaima mérowana¹¹ Ísu mintómbá maisoréna Manikóntáféna súwiyo simásuwena tómbá tafántafan-úmai wení kísau-waasi timúwasa miwí tímúwana tómbó nontenkáán-úmai mófáá'a miyáumai nowaná tímú'a fówasa miwítí imáyáagomo úni'a uwaná¹² wení kísau-waasisafena séna mintón-ayai ímba úwoifa'a túwáaro súwasa¹³ séfataase-tompinkemba nésamo túwón-ayaisomba sísamai fakemba kae'á kumbaimái-unampimba fáítuwana ówitowasa¹⁴ Ísumo úmba awánésa sésa Maníkón-aaimo simátímíwai íntaamo awánáúnda-waame'a isatá awánáúmne sésa amu'maráúndawin-iyé sésa¹⁵ kentáásí kawáá-íta íniyemo sumbá Ísu miwí tirumpimbó un-ímáyáá iséna ímba miyá ónau-nasa sewé séna tiyuwéna omápa'a iyáíye.

Ísu non-afófora'o kuráin-aai.

Mátíyu 14:22-23, Máaka 6:45-52

¹⁶ Ísu omápa'a imérowasa fenómpinka'a wení kísau-waasi nonkwaaúnkóní áwáífa'a kumésa¹⁷ Kápaneamufa'a kónae sésa nompín-táómpimba íyátesa kuwaná Ísu ímba túwana nó'waamba fénkúwana¹⁸ óraa-fiyunda toréna nonkó tufántááfan-úwasa¹⁹ taántámbá nombá tuwíntámaesa ayáátááka'a kuwaná Ísu non-afófora'a maréna nompín-táónkoni ewaa'á túwasa awánésa táátafesa uwaná²⁰ Ísu séna kemá úmpo ímba táátafe oro. Aáno'a méraaro súwasa²¹ aamoí ésa sésa nompín-táómpimba íyátao suwaná minúwóiyáámbá nompín-táónko nonáwáífa'a kúpa'a kuráíye.

Ísumba ayaafái uráan-aai.

²² Aafáyáama menáípa'ó koméron-kwaasi sésa fénáimba nompín-táómba kimbora wéraisana Ísu ímba mimpímbá wisasá wení kísau-waasi miwí aantemba kuráifo Ísu nááfara méraiyo siyáawe.²³ Tuwímbai-waasi nompín-táómpimba Táípiriyasifakemba tóso ésa fénáínkaambo Ísumo Maníkóntáfénamo súwiyo súwasamo waásisombo tómbó néwiyo'pa'a tésa²⁴ Ísuwe wení kísau-waasiye ímba mérontafesa tiyaafái ónae sésa mindómpín-táómpimba íyátesa Kápaneamufa'a kuráawe.

Ísu maé'mae'o íyan-tomba únemo siyáin-aaí.

²⁵ Kápaneamu-naopa'o kumbá Ísumba awánésa sésa kesí óraakoo emá nóin-kanaawa maafá'á tiyáano suwaná ²⁶ Ísu séna ísáaro. Ímba kawé'-wáámé'ó aráátimundasafe'a wésiyaafai-oyo tómbó naráantafe'a wésiyaafai-owe. ²⁷ Tómbó ímbo aasiyaasimó waé'wae'o índa-tontafe'o é'a ímba kísau maé'a waásimo aasiyaasimó maé'mae'o íyan-tontafe'o é'a kísau máéro. Mintómbó tíménda kemá waási úranko mintómbá timénaumne. Maníkó kesifomá kentáféna séna aamóí uwánkaumne. Kesí kísau mauwó simbá pó'a mintómbá timénaumne súwasa ²⁸ áísai esa sésa nóraumaisaawa Maníkóní kísau maénaumno suwaná ²⁹ Ísu séna kentáfé'o sé'ó érai'a Maníkó ai'mákaisana kunkáiwai iyémó sembá mindá Maníkóní kísau maé'a sewé súwasa ³⁰ nóran-kwaamera'ini ímbo awánáúnda-waame'o inatáámó éta awánéta séta érai'a Maníkó embá ai'maráísama kunkáandawí ónesa sénaumne. Nóin-kisau-waamera ínono sésa ³¹ kentáá síwá'ná máásai-marafa'a mésa wíyómpaken-tonkon-awi'a máána-tomba né'ómbanifo emó uráandawimo éna ímba mindá íyáákaraiye. Naaófá'á Maníkón-aaí aúfáfimba agaimaréna séna wíyómpaken-tomba tímúwasa naráawe agaimaréna siyáíye suwaná ³² Ísu séna ísáaro. Mósesemo tímakain-tomba ímba wíyómpaken-tomban-ifo kesifomá wíyómpaken-tomba kawé-tómbá wétimiye. ³³ Wíyómpakembo marapá'ó kunkáiwai wemá Maníkómó tímín-tomban-íye. Wentáfé'o wée'a maé'mae'a ónááwe súwasa ³⁴ miwí sésa séndá-tomba aasiyaasi-kánáá simiyó suwaná ³⁵ Ísu séna kemá aasiyaasí maé'mae'o íyan-tomba úne. Kempá'ó wétiyawí ímba tááima táíniye. Kenká'ó timankúnkúmbo wéiyawí ímba nontáféna tinkáiniye. ³⁶ É'a simátí-makaumne. Kesí kísau-waame'a awánaambanifo kesááisafe'a ímba érai'e sésa ímba kenká'á timankúnkúmbo wéowe. ³⁷ Énifo kesifomó símín-kwaasimo é'a kempá'á ténááwe. Kempá'ó tíyan-kwaasisafe'o é'a ímba kóro sénaumne. ³⁸ Kesí imáyáamo arááíwáéndasafe'a wíyómpakemba ímba kunkáumpo si'mákaiwaini imáyáamo arááíwáéndasafe'a kunkáumne. ³⁹ Si'mákaiwai simásimena séna amúnda-waasi sáwí-ampa'a arááíwáéfo sé kawáánuwo. Ánaaen-kanaa pukémpinkemba íyáfasintinkaano. ⁴⁰ Kesifomá simásimena séna kesááninkoo embá awánésa sésa Maníkón-ááninkoman-iyemo síyawí aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe siyáíye. Ánaaen-kanaama pukémpinkemba íyáfasintinkanaumne Ísu siyáíye.

⁴¹ Kemá wíyómpaken-tomba úne Ísu súntafesa Yúnda-ora-aaí-waasi tirunkó sáwí'a úwasa ⁴² miwí sésa wemá Ísuma Yósepin-ááninkoman-íye. Anófoi étaamo tuwánáúndanifo nóra sénawa wíyómpakemba kunkáumne wésiyó suwaná ⁴³ Ísu simátimena séna ímba miyá mósimesin-oro séna ⁴⁴ kesópa'a ímba úwoima ténááfo kesifo kembá si'mákaiwaima táántaina'a kesópa'a tíya'a ánaaen-kanaama pukémpinkemba íyáfasintinkanaumne. ⁴⁵ Mindásafesa naaófá'á Maníkón-aaímo simátímakowí agaimaréna sésa Maníkó seyaafá'-wáásí símai aráátiminiye siyáawe. Kesifon-aaímo ísámai kawé'ó íyawí kesópa'a ténááwe. ⁴⁶ Kesifombá ímba awánaraafo kemá Maníkónópakemba kunkáundawí keyááma kesifombá awána-raumpo kesifon-aaímo ísámai kawé'ó íyawí kesópa'a ténááwe. ⁴⁷ Érai'a simátíme'a sune. Kesááisafesa érai'e sésa kenká'á timankúnkúmbo íyawí áwáuma ómbaresa aúí'a úmai maé'mae'a wéowe. ⁴⁸ Kemá maé'mae'o íyan-tomba úne. ⁴⁹ Kentíwá'náma máásai-marafa'a mésa máána-tomba némesa úwoi putaráawe. ⁵⁰ Énifo wíyómpaken-tomba miyán-tómbó náiyawima úwoi maé'mae'a ónááwe. ⁵¹ Kemá

wiyómpaken-tomba maé'mae'o íyan-tomba úne. Mintómbó nésamo ésa aasiyaasi maé'mae'a ónááwe. Kesúma timúna'o naantafé'a pó'a aasiyaasi maé'mae'a ónááwe Ísu siyáiyeye.

⁵² Ísu súwasa Yúndaa-oraal-waasi tirunkó sáwí'a úwasa keáimbá sésa nóra sénawa miwá wenáúma simínataawa nánaumno suwaná ⁵³ Ísu simátimena séna érai'a sune. Kemá waási úranko pó'a kesúmo ímbo né'o kesí naaemó ímbo né'o é'a ímba maé'mae'a ónááwe. ⁵⁴ Énifo kesúwe kesí naaewémó naawí áwáuma ómbaresa aúí'a úmai maé'mae'a ombá pó'a ánaaen-kanaama pukémpinkemba iyá-fasintinkanaumne. ⁵⁵ Kesúma kawetómbán-iyeye. Kesí naaemá kawetómbán-iyeye. ⁵⁶ Kesúwe kesí naaewémó naawí kesé'a kááísamai méraawa'a kemá miwísé'a kááísamai méraumne. ⁵⁷ Kesifo si'mákaiwai aasiyaasi maé'mae'a iwáí isa'á pó'a kewará'á aasiyaasi maé'mae'a wéune. Kemá maé'mae'a úndasafe'a pó'a kesúmo newí aasiyaasi maé'mae'a ónááwe. ⁵⁸ Kentíwá'ná tómbá némesa úwoi putaráawe. Kemó sún-da-tomba wiyómpaken-tomba ímba miyán-tómbán-iyeye. Kemó sún-da-tomba mintómbó newí aasiyaasi maé'mae'a ónááwe Ísu miyámá ⁵⁹ Kápaneamu-naopa'a ámáán-daumpa'a simátímakaiye.

⁶⁰⁻⁶¹ Ísu simátimuwasa wembó arááíwáún-kwaasi tirunkó sáwí'a úwasa imáyáa ésa sésa wemó sin-ááígó ínta sínkáín-aai póna umbái wétaiye suwaná Ísu arumpin-imáyáa éna simátimena séna minááísáfé'a wégaoraawe. ⁶² Kemó wiyómpaken-waasi úrankomo kumpaápé uráundawimo kunuweré'o iyóna'o suwáné'o é'a nóran-imayaawa ónaao. ⁶³ Waásiti fasi'aénkó ímba túwa'nai ínifo Maníkóni ámútankoni fasi'aénkó túwa'nai ína'a aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe. Miyámó intembá kemó sún-da-aai mindá ámútankon-aai aúí'a úmai maé'mae'o íyan-aain-ifo ⁶⁴ tuwímbai kentáfé'a sé'a karo'á siyé wésewe Ísu súmba Ísu karo'á siyé mó sun-kwáásíyé wení pintaru'ó índawiwara'a naaófá'á ísaronka'a póna séna tuwímbai kentáfé'a sé'a karo'á siyé wésewe Ísu simátimena ⁶⁵ séna mindásafe'a é'a simátimé'a sune. Kem-pá'á ímba úwoi ténááfo kesifomó táántaina'o é'a ténááwe simátímakaiye.

⁶⁶ Ísu simátimuwasa wembó arááíwáún-kwaasisomba Ísumba ifá'auwesa wesé'a ímba wénuwana ⁶⁷ Ísu wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasisafena tísai ena séna kewárará kembá siyuwaaó séna tísai úwana ⁶⁸ Sáimoni Pítaa séna óraakoo kesáá nááfataawa kónaunawa sénó. Enááigo aúí'a uwátinkainasa aasiyaasi maé'mae'a ónááwe wésendawi óne. ⁶⁹ Káfé'a entáféta simankúnkúmba éta séta Maníkómpákémbá kawekó ónesa wésune súwana ⁷⁰ Ísu simátimena séna kemá sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasimo kemparí'a uráundanifo kempínkémbá moórá sáwí-waasigo paapé íníye súmba ⁷¹ Sáimoni-Ísakeriotin-ááninkon-awí'a Yúndasintafena séna Yúndasi wení kísau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba Ísuni pintaru'á maíndawin-iyeye. Wentáféna mináái siyáiyeye.

Ísun-áfárawaisai-taai.

7 Minkákémbá Yúndiyaa-aempaken-kwaasi Ísumba tufuwónae suntáféna Ísu Yúndiyaa-aempa'a ímba númba Káriri-aempa'a wénuwana ² Yúndaa-waasimo wááu-nambo ésamo tanómbó kaúfún-kanaa ampáámbá úwasa ³ Ísun-áfárawaisai karaáná'a ankésa sésa maanáémp'á tuwéma Yúndiyaa-aempa'a waásimo túwaandu iyapa'a ení kísau komáínasa pósa ení waási ení kawekísáú awánaaro. ⁴ Seyaafá'-wáási suwánáíwae síyawí ímba aúp'á kísau maenááfo seyaafá'-wáási túranka'a kísau komauwó sésa ⁵ Ísun-áfárawaisai wentáféna ímba imáyáa ésa sésa

Maníkómpákémbá kunkáiyé sumbá mináái simámúwana ⁶Ísu simátimena séna seyaafá'nánká kesí áwáumo suwánáíyan-kanaa ímba tiyáífo kembiwí úwoi wíyasa tuwánésa ⁷marapá'-wáásí kembá ímba aaisambá tíkaafo miwímó on-áwáúsáfé'lo súndasafesa kembá aaisambá síkaawe. ⁸Tanómbo opa'á ke koró. Seyaafá'nánká kesí áwáumo suwánáíyan-kanaa ímba tiyáífo káfé'a ímba tanómbo opa'á kúmbo kemá koró séna ⁹Káríri-aempa'a méraiye.

Ísu Yérúsaremufa'o kuráin-aii.

¹⁰Ísu mérowasa áfárawaisai tanómbo upa'á kuwaná ánaeemba wemá aúpá'á kúwasa ¹¹Yúndaa-oraa'-waasi Ísumba ayaafái ésa sésa nááfara méraiyo sésa títsai uwasá ¹²Ísuntafesa úwoi-waasi sáwífa'-aai sésa tuwímбай sésa kawé'-wáásín-iyé suwasá tuwímбай sésa ímbanifo karo'-wáásín-iyé sésa ¹³Yúndaa-oraa'-waasi sáwí'a uwásínkáafo sésa ímba afora'á sumbá umémpa'a tukáawe.

¹⁴Yúndaa-waasimo wááu-nambo úmakesamo tanómbo kaúfún-kanaa séfasefa úwana afufuntan-kánáa Ísu óraa'-amaan-daumpa'a iména wenáái simátimuwasa ¹⁵Yúndaa-oraa'-waasi isésa táátafesa ésa tóipimba tiyáámба faafésa sésa ámáán-aaimo uwáitái'-opa'á ímba koména ísaraimbanifo nááfakena ísaraiyo suwaná ¹⁶Ísu minímáyáámó umbá iséna séna kesí imáyáafinkemba ímba simátimumpo Maníkó si'mákaiwaini imáyáafinkemba simátimune. ¹⁷Kembiwí imáyáama é'a sé'a nááfaken-aaiya simásímakaiyo. Wení imáyáafinkena'i Maníkóni imáyáafinkena'iyoyimayaa wéowe. Maníkómó siyáintemba ónaemo síyawí miwímó ésa simátimunda-aaigni áwáuma isánááwe. ¹⁸Kentí imáyáafinken-aaimo síyawí kesúwí'a mósá maráíwae sésa kentí imáyáafinkemba wésefo ti'mákaiwain-awi'a mósá maránae síyawí ímba

karo'á sembá érai'-aai wésewe. ¹⁹Mósesé ámáámба simátímakombanifo ímba ísámai kawé'á uré'e sembá sínkamonaé wésewe súwasa ²⁰úwoi-waasisomba sésa ímba tufuwónae-imayaasa wéumpo enarumpimbá sáwí-amutamba méraisa miyán-áái séne suwaná ²¹Ísu séna ámáán-aai ísáán-kanaara'a ímba awánaraan-kwaame'a uráunda pó'a kemá sáwífa'-imayaan-owe. ²²Kentíwá'narakemba sésa iyámpói matínkaraawasa afakaumboé-no'waamba waésa túma káramai araénáémба onááwe suwaná ánaeemba Mósesé mináái agaimakómба pósa tuwímбай-kanaa ámáán-aai ísáán-kanaara'a miyá wéowe. ²³Móseseni ámáámба ímba taráíyaamba pó'a saagaan-kánáará'á miyán-kísáú iyámpói túra'a wéowe. Énifo saagaan-kánáará'á moóráwigomba asófankaraunda pó'a kísau maénafo sé'a aaisambá wésiyowe. ²⁴Ímba awánéraase aaisáfé'a ímba simátínkáaro. Érai'a awánáíyan-aaisafe'a simátínkáaro Ísu siyáiyé.

²⁵Ísu simátimuwasa tuwímбай Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sésa minkwáásísáfé-sawa tufuwónae wéseo sésa ²⁶wemá afora'á wenáái simátímisa'anifo ímba aaiimbá maiyánkaraawe. Óraa'-waasisomba sésawa wemá Maníkómó iyáfasinankaraiwai Kárásitin-iyé miyáwá wése ina wéseo. ²⁷Maankwáásígóni naaópa'a awánáúndanifo Maníkómó iyáfasinankaraiwaini naaópa'a ímbo awánáúndafakemba tíniye siyáawe.

²⁸Minkákémbá Ísu óraa'-amaan-daumpa'a simátimena séna kembá éra suwánéra kesi máápa'a éra awánéra miyáwá uráao. Ímba kesí imáyáafinkemba kunkáumpo moóráwigo si'maráísa'a kunkáumne. Wemá éraite'lo siwáín-iyé. Wembá ímba awánaraafo ²⁹kemá é'a awánáúndawi si'mákaisa'a wempákémbá kunkáumne súwasa

³⁰ minááímó súnkakemba wembá ta'ótoranae sésa umbánifo wení kanaamá ímba tiyóntafesa ímba ta'ótorowasa

³¹ úwoi-waasifinkemba tuwímbai sésa Maníkómó íyáfasinankaraiwaimo tándara'a wení kísau-waameko seyaafá-kísáúgómbá íyáákainiye-imayaa wéeta Ísuni kísau go miyán-kísáúgó póna Ísu Maníkómó íyáfasinankaraiwain-iyé wésune siyáawe.

Ísumba kota'ótoraro sé samo ti'mákaan-aaí.

³² Úwoi-waasisomba mináái sumbá á máán-kawaa-waasi isé sa miwíyé óraa'-amaan-kisau-waasiye

i-wáásísáfésa sé sa Ísumba kota'ótoraro sé sa ti'márówasa kuwaná ³³ Ísu sé na kárika'a kembiwísé'a mé'a si'mákaiwaimpa'a íyóna'a ³⁴ siyaafái uwááe'a ímba suwáné'a iméraandafa'a ímba kanaa'á iyónááwe súwasa ³⁵ Yúndaa-ora'-waasi keáímbá sé sa nááfara wíndasafenawa síyómpo ayaafái uwááeta ínta awánánaumne. Kíríki-aempara Yúndaa-waasimo méraapara wénawa wenáái simátiminiyo sé sa ³⁶ wemá sé na siyaafái uwááe'o é'a ímba suwáné'a iméraandafa'a ímba iyónááwemo simbá minááígóni áwáuma ínta ísaraumne siyáawe.

Maé'mae'o íyan-donkon-aaí.

³⁷ Yúndaa-waasi wááu-nambo úmakesamo tanómbó kaufún-kanaara'a tai'ón-kanaa óraa-kanaa úwana minkánáará'á Ísu íyáfasinena óraaka sé na non-táfénamo tinkáíndawi kempákémbá tamandaaró. ³⁸ Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna siyáintemba nonaumpinkémbó íyáúsenamo intenkáámbá kesááisafesa timankúnkúmbo íyawí tirumpinkémbá nonaumpinkémbó intembá íniye Ísu súbma ³⁹ Maníkóni ámútankontafena siyáíye. Ísu ímba wíyómpa'o kunuwékáintafena Maníkóni ámútanko ímba kunkáíye. Ísu imáyáa éna sé na kemá púwóndafinkemba íyáfasine'o kesifompá'ó iyé'a Maníkóni ámútankomba ai'maráanana kuména kesááisafesa timankúnkúmbo íyawí tirumpimbá kumbéiniye-imayaa éna Ísu mináái simátímakaiye.

Ísuntafesa imáyáa tuwínkaa'o uráan-aaí.

⁴⁰ Ísumo simátímumba waásisomba isé sa tuwímbai sé sa érai'a wemá Maníkón-aaí simátímíwain-iyé suwasá ⁴¹ tuwímbai sé sa wemá Maníkómó íyáfasinankaraiwai wéamu'maraundawin-iyé suwasá tuwímbai sé sa Maníkómó íyáfasinankaraiwai ímba Káririfakemba paapé íniye. ⁴² Naaófá'á Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna sé na Maníkómó íyáfasinankaraiwai Téftin-andafakemba Téftini naaópa'a Péta rem-ufa'a ma'ankáíniye agaimaréna siyáíye sé sa umbá ⁴³ Ísuntafesa imáyáa tuwínkaa'a ésa ⁴⁴ tuwímbai sé sa ta'ótoranae sumbánifo ímba Ísumba ta'ótokaawe.

⁴⁵ Ímba ta'ótoresá i-wáási óraa'-amaan-kisau-waasifa'e á máán-kawaa-waasifa'e kouwérówasa nóra sé ra ímba ta'óto'mai áí'mae'a téo suwasá ⁴⁶ i-wáási sé sa wenááigo seyaafá'-wáási tááigomba íyáákaraiye suwasá ⁴⁷ á máán-kawaa-waasi tí sai esa sé sa kenkwárará karo'á simátínkáísara wéseo. ⁴⁸ Óraa'-waasiye kesáá á máán-kawaa-waasisaawe ímba érai'a wíyómpakemba kunkáiyesa wésumpo kewará'á miyá seró. ⁴⁹ Úwoi-waasi aantemba érai'e wésewe. Míwí Móseseni á máámba ímba wéisaamba póna Maníkó tínkaminiye suwaná ⁵⁰ á máán-kawaa-waasifinkemba moóráwígon-awi'a Níkótímási ááéma Ísumpa'a iyáíwai simátiména sé na ⁵¹ kentáási á máánko sé na ímba úwoi sé'a sáwí'a uráíye síyamba wenáái ísare'a wení kísau

awáné'a aaifimbá maénkáaro kentáási áamáánko siyáíye súwasa ⁵²Níkótímásimba karaánáá'a ankésa sésa Kárírifakewimba arááíwaino. Maníkón-aaí aúfáifimba toráu-mai awánamai kawé'á uréo. Maníkón-aaí simátímíwai ímba Kárírifakewin-ifo wemá ímba Maníkón-aaí simátímíwain-íye sésa ⁵³kentí naaó'-nao'a wété uwaná Ísu Órífi-ompa'a iyáíye.

Moórá-ininko fi'on-kwaasise'o nín-aaí.

8 Órífi-omapa'a Ísu iména ²aafáyáara'a kuména óraa'-amaan-daumpa'a imérowasa waásisomba wempá'á túwaandu uwaná mara'á ména wenáái simátimuwasa ³ámáámbo sun-kwáásíyé áamáán-kawaa-waasiye aaregómhá áí'maesa minínínkó fi'on-kwaasise'o nímha pósa áí'mai seyaafá'-wáásítí túranka'a ankésa ⁴Ísuntafesa sésa óraakoo minínímhá fi'on-kwaasise'a nísata awánéeta ta'óto'maeta áí'maeta túne. ⁵Áamáán-aufaifimba Mósesé agaimaréna séna miyámó índawimba óntantamba tufúwónanasa puwíníye agaimaréna siyáíye. Nóran-imayaawa óno sésa ⁶Ísumba ma'mái awánánae sésa miyá senanasá paapé ínata wembá aaifimbá maiyankánae sésa suwaná Ísu kífaena ayáánaufitamba marará'á aúfái agaimarówasa ⁷áísai aisai uwaná íyáfasinena simátiména séna ímbo aoisaambó uráindawi aifarí'ena óntamba maiyé tufuwó simátiména ⁸aneka'á kífaena ayáánaufitamba marará'á aúfái agaimarówasa ⁹isésa moórá-mora-waasi kúwákárúwasowana óraa'-waasi aifa'á kumúwasa miwán-ánaeemba arááíwa'maesa kúmúwana minínínkó aantemba Ísuwe'a mérowana ¹⁰íyáfasinena áísai éna séna nááfara seyaafá'á méraao. Seyaafá'nánká ína aaifimbá maenkánaao súwana ¹¹séna ewé ímba aaifimbá maisínkááwe súwana we séna kewará'á ímba aaifimbá maiyankáúna kómbo aneka'á ímba aoisaambá uwó Ísu siyáíye.

Waási sáma kátínkáandawi únemo Ísu siyáin-aaí.

¹²Aneka'á Ísu wenáái simátiména séna waási sámo kátínkáandawi úne. Kembó sirááíwaiyawi ímba kumeu'á ínifo sáma kátínkaina'a ma'émae'a ónááwe súwasa ¹³ámáán-kawaa-waasi sésa eyáárika'a ení áwáuma séndamanifo ímba érai'a wésene suwaná ¹⁴Ísu séna ímbanifo kesááigoni áwáuma érai'a sune. É'a awánáúndafakemba kunkáundasafe'a é'a awánáúndafa'a íyónnda pó'a kemó súnda-aaí érai'a sune. Kesí áwáuma ímba suwánaraawe. ¹⁵Marapá'-wáásí kentí imáyáafinkemba aaimá maisínkáafo kemá ímba aaimá wémaitinkaumne. ¹⁶Kemó aaimó maitínkáúndarakaá arupíse úsino. Ímba ke aantemba aaifimbá maitínká-naumpo kesé kesifoé'a aaifínkáí maitínkáyaue. Miyáumai kemó aaimó maitínkáúndarakaá arupíse úsino. ¹⁷Kentí áamáán-aufaifimba agaimaréna séna kae'-wáásíyái moórá-aaimo séyambo ékai mináái érai'a wéséye agaimaréna siyáíye. ¹⁸Miyáumai kemá kesáfé'a simátimunana kesifoé kesé'a mimbórá-áái wésimatimuyamba póna érai'-aain-íye súwasa ¹⁹enafomá nááfara méraiyo áísai esa suwaná séna kesí áwáumo ímbo suwánaantafe'a kesifombá ímba awánaraawe. Kesí áwáumo suwánaankakaa kesifombá awánaawaisino Ísu súmba ²⁰óraa'-amaan-daumpa'a óntambo túwón-daumpa'a mináái simátimuwasa ta'ótoranae sésa uwááesa wení kanaamá ímba tiyóntafesa ímba ta'ótokaawe.

²¹Mínkákémbá Ísu simátiména séna tiyuwé'o íyóna'a siyaafái uwááe'a ímba suwánánaáwe. Puwíyamba kentí sáwí-imayaa wéraina'a puwónááwe. Íyóndafa'a

ímba kanaa'á iyónááwe súwasa ²²Yúndaa-oraa'-waasi sésa wemó séna íyóndafa'a ímba kanaa'á iyónááwe simbá póna weyáárikara puwíndasafenawa síyó suwaná ²³Ísu séna kembiwí maankákén-kwáásín-ofo kemá sanaankéwí úne. Kembiwí marapákén-kwáásín-ofo kemá wíyómpakewi úne. ²⁴Simátíme'a sune. Puwíyamba kentí sáwí-imayaa wéraina'a puwónááwe. Kemá wíyómpakewi úmpo kentáfé'ó ímbo timankúnkúmbo é'ó é'a kentí sáwí-imayaa wéraina'a puwónááwe súwasa ²⁵minááígóní áwáuma ímba isésa sésa emá nááwawa óno suwaná Ísu séna aasiyaasi-kánáá é'a simátímakaumne. ²⁶Kembiwísáfé'a sáwífa'-aai kanaa'á sé'a aafimbá maitínkáandanifo si'mákaiwain-aai aantemba seyaafá'-wáásísáfé'a wésimatimune. Wemó arupísemo iwáín-áái wésimatimune súwasa ²⁷Maníkón-aai súm-banifo ímba isówana ²⁸mindásafena Ísu séna kemá waási úranko kumpaápé uráundawimba si'mae'a aaraa-táiyá'á mósinkamiyamba suwané sé'a wemó siwái wení imáyáfinkemba ímba sífó afowamá simámakain-aafinkemba siyáiyé miyá sénááwe. ²⁹Si'mákaiwai aamoí ínkwae-i'a úmae'a wéiyunda póna ímba siyuwéna kesé'a mérainiye súwasa ³⁰sáwífa'-waasi isésa wentáfésa timankúnkúmbo ésa wíyómpakewin-iyé siyáawe.

Ta'ótokaawanamo Ísu awátínkáín-aai.

³¹Ísu Yúndaa-oraa'-waasi wentáfésa timankúnkúmbo ésa wíyómpakewi iyémó siyówisafena séna kesááimo isámaimo kawé'ó é'ó é'a kesí waási-i'a úmai méranaawe. ³²Érai'-aai iséwana ta'ótokaiyampinkemba minérai'-ááígó awátinkainasa méranaawe súwasa ³³Émbaramun-andafaken-kwaasi únda póta ímba fí'on-kwaasi ta'ótokaawe. Nóra séwa awátinkainiye sénó suwaná ³⁴Ísu séna érai'a simátíme'a sune. Aoisaambó owí mináóisáámbó owí kembá wéta'otoraiye. Kesí kísau úwoi máiwae sésa méyámba'mai tíkaantenkaan-kwaasin-owe. ³⁵Miyán-kwáási kawááígóní naaúmpa'a ímba maé'mae'a ónááfo wenáánintomba maé'mae'a ónááwe. ³⁶Kemó Maníkón-ááninkomo awátínkáana'ó é'a awátuwe'a méranaawe. ³⁷Émbaramun-andafaken-kwaasi ombánifo kesáái ímba tirumpimbá wéraintafe'a tufuwónae wésewe. ³⁸Kesifomó aráásímín-aai wésumpo kentifomó simátímín-aai wésewe súwasa ³⁹Émbaramu kentáásifowan-iyé suwaná Émbaramun-andafakewimo ékaa Émbaramumo uráintemba miyá owaisinó. ⁴⁰Maníkó érai'-aaimo simásímakaimba simátimuna'a tufuwónae wésewe. Émbaramu ímba miyá uráifo ⁴¹kentifomó uráintemba miyá wéowe súwasa miwí sésa ímba kesinó aankaró'ó únkakemba kentáá masinkaraiye. Kentáásifowa mimbóráwígó Maníkón-iyé suwaná Ísu séna ⁴²Maníkémpákémbá kunkáunda pó'a Maníkón-aráá'ó ékaa kentirumbá síméwaisino. Ímba kesí imáyáfinkemba kunkáumpo Maníkó si'maráisa'a kunkáumne. ⁴³Kemó súnna nóra séra ímba wéisaa. Kesááigo umbái wétiyaiye. ⁴⁴Kemá waántáwankon-araa'a pó'a wenarááima waénae wésewe. Wemá áwáurakemba tínkamisasa waási puwé'ówin-iyé. Érai'ó sí-tántáá'á ímba wempímbá wéraisana karokaro'-ááígóní afowái'a wéiwain-iyé. ⁴⁵Miyáumai érai'-aaimo simátimundasafe'a érai'-aain-iyé ímba wésewe. ⁴⁶Kemá ímba sáwí'a uráunda wéisaaawe. Arupíse-aai simátimuna'a ímba érai'e wésewe. ⁴⁷Maníkón-aráá'a pósa wenáái isésa méraafo kembiwí ímba Maníkón-aráá'maarini'a uré'a pó'a wenáái ímba ísaraawe Ísu siyáiyé.

⁴⁸Ísu simátimuwasa Yúndaa-oraa'-waasi karaánáá'a ankésa sésa éraitá sune. Sámériyaa-waasi ónana sáwí-amutanko enarumpimbá méraisampo mináái siyáane

suwaná ⁴⁹Ísu séna sáwí-amutanko ímba kesirumpimbá méraiye. Kesifon-áwí'a óraa'a úndanifo kesúwí'a sáwí'a uwásínkááwe. ⁵⁰Kesúwí'a ímba óraa'-i'a ónae. Maníkó kentáféna séna kawe-kísáú máenda pó'a enáwí'a mósá óraa'a uwánkanaumne siyáíye. ⁵¹Érai'o senda-áái kesáái ísámai kawe'ó íyawi ímba puwónááwe súwasa ⁵²Yúndaa-óraa'-waasi sésa sénda-aaí sáwí-amutambo enarumpimbó méraimba éta ísaraumne. Émbaramu puwúwasa Maníkón-aaí simátí-makowi púwúmbanifo emá sé kesáái ísámai kawe'á íyawi ímba puwónááwe wésene. ⁵³Kentáásifowa Émbaramu puwúwasa Maníkón-aaí simátí-makowi pukáambanifo miwí íyáákainono. Emó senda nááfakewiya'ono suwaná ⁵⁴Ísu séna kesúwí'o mósá maráúndarakaa úwoisambanifo kesúwí'o mósá maráínda kesifomán-íye. Wen-táfé'a sé'a kentáásí Fasi'aénkón-íye wésewe. ⁵⁵Kemá wembá wéawanaumpo kembiwí ímba wéawanaawe. Kemó sé'o ímba wéawanaumnemo súndarakaa kembiwímó ontembá karo'-wáásí mérausino. É'a wéawane'a pó'a wenáái mósá wémaraumne. ⁵⁶Kentifo Émbaramu kemó marapá'ó kúmónnda-aaí iséna aamoí éna kembá suwánéna wenarunkó kawe'á uráíye súwasa ⁵⁷Yúndaa-óraa'-waasi sésa emá ifó'-wáásígó éma ímba kae'-wáái úmai siyáánkai-aatai maisukáampo emá séma Émbaramumba awánaraumne wésene suwaná ⁵⁸Ísu séna érai'a simátíme'a súné. Émbaramumbo ímbo ma'ánkaronka'a kemá maé'éúndaniye súwasa ⁵⁹minááisáfésa tufuwónae sésa óntamba máúwana Ísu aúp'á'á óraa'-amaan-daumpakemba kárúwaguraiye.

Ísu aúramba kafikówimba kawe'ó uwánkarain-aaí.

9 Ísu kúmba moóráwigomba anówama aúgafitamba ma'ánkarowimba awánésa ²wení kísau-waasi áísai esa sésa óraakoo nááwani aoisaankóní anondááwa aúramba kafikáíyo. Wendégówá'í anófoinegowa'íyo suwaná ³Ísu séna ímba wení aoisaankówé anófoiti aoisaankówén-ifo Maníkóní kawe-kísáú wenane'a paápé ínasa awánáíyantafena aúramba kafikáíye. ⁴Si'mákaiwaini kísausa máéno. Sámo kainká'ó kísau mo wémaewanamo nó'waambo isanamó kísau mo máén-kanaamo tai'áíntemba miyáumai kísau maúnda-kanaa tai'áínda póta káfé'a Maníkóní kísausa maénaumne. ⁵Marapá'ó méraunda waási sáma kátinkaundawi úne séna ⁶marará'á awiyááíma wi'maréna mindásamba toiyambá úmarena aúranka'a a'maréna ⁷simámena séna nonkwaaúnkón-áwí'a Síróámu-waaumpimba máperaao súwana miyá uráíye. Síróámuwemo súmba wenááífinkemba waé'mai séna ai'maráín-kwaune súwana mápetuwena aúramba awánamaí kawe'á éna túwasa ⁸wení naaópakenkwaasiye ff'on-kwaasiye awánésa sésa wemá aampa'ó ménamo óntantafenamo inaimó símasima'o iwáíyá'íyo suwasá ⁹tuwímbai sésa ewé wemán-íye suwasá tuwímbai sésa ímbanifo wen-ói'maisan-kwaasin-íye suwaná wemá séna ímbanifo kemá úne súwasa ¹⁰áísai esa sésa nóra ónanawa aúramba kawe'á uráíyo suwaná ¹¹moóráwígon-awí'a Ísu wemá awiyáái wi'maréna mindásamba toiyaan-úmarena súranka'a a'maréna simásimena séna Síróámu-waaumpimba máperaao sisa'á isé'a koperáúnana súramba kawe'án-íye súwasa ¹²áísai esa sésa nááfara kuráíyo suwaná ímba awánaraumne siyáíye.

¹³⁻¹⁴Simátímuwasa áí'maesa amáán-kawaa-waasifa'a máánkówana Ísu toimá aúranka'a a'maréna aúramba kawe'ó uwánkon-kanaa Yúndaa-waasi amáán-aimo ísón-kanaa kísau aaraamó makón-kanaa úwasa aúramba kawe'ó uwánkarowimba áí'maesa amáán-kawaa-waasifa'a máánkówasa ¹⁵áísai esa sésa nóra ónanawa aúramba kawe'á uráíyo suwaná séna toimá súranka'a asínkáísa'a máperaau-

nana súrumba kawe'á uwásínkaraiye súwasa ¹⁶ámáán-kawaa-waasi tuwím-bai sésa saagaan-kánáárá'ó miyámó uráimba ímba Maníkómpákémbá kunkáiyé suwasá tuwím-bai sésa sáwí-imayaawara'-waasigomo énarantasi ímba kanaa'á kawe-kísáú-wáámé'á isinó suwasá imáyáa tuwínkaa'a ésa ¹⁷sésa enaúrumba kawe'á uwánkaraifo wentáfé nóin-imayaawa óno áisai esa suwaná Maníkón-aai simátímíwain-iyé súwasa ¹⁸énifo minYúndáá-óráá'-wáásí aúrambo kawe'ó uwánkontafesa ímba imáyáa umbá anófoi táántowasa ¹⁹tuyasá tísai esa sésa kenkáítí táánina'iyó. Énifo aúgafitana ma'ánkaraayana'iyó. Nóra énawa aúrumba wéawanaiyo suwasaráí ²⁰sésarai kesáánimban-iyé. Ma'ankááwayamba aúgafitamban-iyé. ²¹Énifo káfé'a nóra isanawá aúrumba kawe'-úmai awánáiyómpo wemá óraakon-ifo áisai íyana weyááríka'a simátimino siyááye. ²²Ááéma Yúndaa-oraa'-waasi sésa Ísuntafesa Maníkómó íyáfasinankaraiwai wéamu'maraundawin-iyé siyawí ámáán-daumpa'a ímba iyónááwe sumbá póna minánófóí Yúndaa-oraa'-waasisafena táá'a úwasarai ²³sésarai óraakon-ifo wembá áisai oro siyááye.

²⁴Simátímúyasa aneká'á aúrumba kawe'ó uwánkarowimba áántowana túwasa sésa minkwáásigó sáwí-imayaa wéiyé sewatá ísaraunda po Maníkón-aúranka'a arupíse úmaisá simásimiyo suwaná ²⁵séna sáwí-waasiya'i kawe'-wáásiyá'iyó kemá ímba isáúmne. Moórá-tantaatafe'a isáúnda súrumba kaffikuraimbanifo káfé'a súrumba wéawanaumne súwasa ²⁶nóraumaiya aúrumba kawe'á uwánkaraiyo áísai esa suwaná ²⁷séna é'a simátímakaumpo ímba ísaraawe. Anekará simátimenara isánááo. Wenaráái waénaemo sé'a wení kísau-waasi-i'a ónááwe súwasa ²⁸karaánáá'a ankésa sésa emá wenaráái wéwaempo kesáá Mósesé arááísa wéwaraumne. ²⁹Maníkó Mósesemba aai simámakaifo minkwáásí nááfaken-kwaasiya'iyó suwaná ³⁰miwá séna fi'onka'ma'mai-tantaa'an-iyé. Súrumba kawe'á uwásínkaraifo kembiwí sé'a nááfaken-kwaasiya'iyó wéséwe. Mindá fi'onka'ma'mai-tantaa'an-iyé wésune. ³¹⁻³³Wemó ímbo Maníkómpákémbó kunkénaraa ímba miyá uráisino. Maníkó sáwí-imayaamo owí táái ímba wéisaifo wení kísau wémaewi-taai wéisaiye. Maníkón-áwí'o mósá márááwi-taai wéisaiye. Maambárámó úmaronkakemba ímba moórá aúgafitan-kwaasi méraisana kawe'á uwánkaraiye sewa'á ísaraumne súwasa ³⁴enanó aampa'á ma'ánkaraisa po úwoifaken-kwaasi éma enáái kentáá kawe'-wáásísá wésimasimendasaanifo ámáán-daumpakemba kárúwao suwaná kárúwaguraiye.

³⁵Minkákémbá ai'mátukon-aai Ísu iséna ayaafái úmai awánéna áisai ena séna wiyómpakemba waási úrankonka'a amankúnkúmba wéono súwana ³⁶Ísuntafena séna óraakoo emó sénda nááwawa'iyó. Simásímína'a simankúnkúmba onó súwana ³⁷Ísu séna é'o suwánáánda kemá úne súwana we séna ³⁸Fasi'aénkóo enká'á simankúnkúmba úne

séna kífaena wen-ímáyáá mósá makáiyé.

³⁹Wen-ímáyáá mósá marówana Ísu séna marapá'á kunkáunda pósa waási afufuntambá tuwínkaa'a ónááwe. Túrambo kaffikáindawi túramba kawe'-úmai awánáiyasa túrambo awánaawi túramba kafiýíníye súwasa ⁴⁰ámáán-kawaa-waasi tuwímbaimo mérowi isésa áisai esa sésa ewá kentáásáféwa túramba kaffikáiwai owéwá wéseno suwaná ⁴¹Ísu séna túrambo kaffikáiwaimo méraankakaa kentí sáwí-imayaagoni méyámbá ímba máéwaisino. Éta awánáúmne sentáféna kentí sáwí-imayaagoni méyámbá wéraiye

Ísu siyáiyé.

Sipisípigoni kusaifá'ó káráwiyaan-aii.

10 Ísu séna érai'a simátime'a sumpo ísáaro. Sipisípi kusaifá'ó kónae síyawi ímbo sipisípigoni ontafimbó íyáférémbó kusaiyákémbó íyámaatesamo ésa miwí umén-kwáásíyé sénááwe. ² Sipisípiya'o káráwiyaiwai ontafimbá wéiyaferaíye. ³ Miyáumai ontarákén-káwáágó ontá tiyánkáísana íyáferena wení sipisípi túwí'a itáántaisasa wenáái isésa wempá'á kowaná ⁴ sipisípi kusaifákémbá tí'maena aifa'á wisasá wenáái isésa wéaraaiwaewe. ⁵ Énifo fí'on-kwaasi-taai ímba isésa arááíwaiyamba inkaisésa wété wéowe ⁶ Ísu miyá simátimuwasa minááígóni áwáuma ímba ísaraawe.

Ísu sipisípiya'o káráwiyai-aii.

⁷ Minááígóni áwáuma ímba ísöntafena Ísu séna érai'a simátime'a sune. Sipisípigoni ontamá kemá úne. ⁸ Ímbo kunkáundara'o tuwímbaimo tiyáawi umén-kwáásín-owe. Miwí táái sipisípisonko ímba ísaraawe. ⁹ Kemá ontamá úne. Kempá'ó tíya'o é'a íyáféraaro senasá íyáferaiya'a káráwiyonaumne. Tómbó náiyantafesamo ésa kúwákárúwaresa násuwesa aneka'á íyáferanaawe. ¹⁰ Umén-kwáásímó tíyawimo ésa waási tínkambai sáwí'a uwátinkaiyambanifo kemá kunkáunda pósa fí'onka'ma'mai kawé'á úmai maé'mae'a ónááwe. ¹¹ Sipisípiya'a kawé'-úmaimo káráwiyaundawí úne. Sipisípiya'o kawé'-úmaimo káráwiyaiwai séna kesí sipisípi túwa'nai ónaumne séna puwíníye. ¹² Énifo óntantafesawe sésa sipisípiya'a káráwiyaawi áwáífiyaa in-íyánkómbá awánésa sipisípi ifátíyuwesa kówana sipisípisomba fámai watúwáísasa kóitawaa'a uwáguraawe. ¹³ Miwí sipisípiya'o káráwiyi-imayaa tuwésa óntamo maíyan-imayaa wéowe. ¹⁴⁻¹⁵ Sipisípiya'a kawé'-úmaimo káráwiyaundawí úne. Kesifo kembá suwíyaisa'a kemá kesifombá awíyáúnana miyámó úndantemba kesí sipisípi seyaafá'á tuwíyáúnasa kembá wésuwíyaawe. Kesí sipisípi túwa'nai ondasáfé'a pó'a kemá puwónaumne. ¹⁶ Kesí sipisípi tuwímbai fí'on-kusaifa'a méraamba pó'a kotíyáanasa kesáái isésa tésa mimbóráí'a úmai méraiya'a seyaafá-sípísípíyá'á káráwiyonaumne. ¹⁷⁻¹⁸ Púwóndafinkemba íyáfasinaanda-imayaa kesifomá símísa'a kemá ewé súndasafena wenarumbá wésimiye. Kemó ímbo ewémó súndarakaa ímba kanaa'á sínkamowisino. Kesí imáyáafinkemba pó'a kanaa'á puwónaumne. Púwóndafinkemba kanaa'á íyáfasinanaumne. Kesifomá simásimena séna miyán-uwo séna miyámó onda-fásí'áémbá símakaiye Ísu siyáíye.

¹⁹ Ísu minááímó súntafesa Yúndaa-oraa'-waasi imáyáa ésa tuwínkaa'-uwasá ²⁰ tuwímbai sésa sáwí-amutamba arumpimbá méraintafena uwó-í'a wéena siyé. Ke nóra séra wenáái wéisao suwasá ²¹ tuwímbai sésa sáwí-amutambo arumpimbó mérainkakaa ímba miyán-áái sisinó. Sáwí-amutambo arumpimbó mérainkakaa ímba aúgafitan-kwaasi aúramba

kawé'-úmái awánéna méraisino siyáawe.

Yúndaa-oraa'-waasi tínaembo uwánkaraan-aii.

²² Yúndaa-waasi óraa'-amaan-dambo uráan-kanaamo túntemba Yérúsaremu-naopa'a tanómba kaúfúnka'a minkánáá táwi-kanaa póna túwana ²³ Ísu óraa'-amaan-daumpa'a ména Soromoní áuwimai úmakopa'a kúwasa ²⁴ Yúndaa-oraa'-waasi túwaandu ésa taúkúmaresa áísai esa sésa entáféta sáwífa'-imayaasa wéune. Maníkómó íyáfasinankaraiwai wéamu'maraundawisaama ewá ónómpo arupíse

úmai sinatá ísáano suwaná ²⁵ Ísu séna simátimuna'anifo ímba ísaraawe. Kesifo simásímakain-kisau wémaunda póna kesí áwáuma afora'á wépaal'ye. ²⁶ Kembiwí ímba kesí sipisípisomba pó'a kesááísafe'a ímba timankúnkúmba wéowe. ²⁷ Kesí sipisípi tuwiyáúnasa kesáái isésa wésiraaíwaewa'a ²⁸ imáyáa timúnasa aúí'a úmai maé'mae'a ombá pósa ímba tai'ánááwe. Kawáánúndafinkemba ímba kanaa'á tatafisénááwe. ²⁹ Kesifomá símakaimba wení fasi'aénkó seyaafá-fásí'aénkómbá iyáákaisasa kesifomá kawáánimpakemba ímba kanaa'á tatafisénááwe. ³⁰ Kesé kesifo'é'a mimbóráí'a wéuye Ísu siyáíye.

³¹ Súwasa Ísumo sún-aaisafesa Yúndaa-oraa'-waasi aneka'á tufuwónae sésa óntamba máúwana ³² Ísu simátimena séna kesifomá simásímakain-kisau kawekísáú wémauna'a wéawanaafo nóin-kisauwa maúndasafera sñkamonaao súwasa ³³ ímba kawekísáúsáféta tufumónaeta wéumpo Maníkómbá karaánáá'o ankáándasafeta tufuwónaumne. Marapá'-wáásígó séma Maníkó únemo séndasafeta tufuwónaumne suwaná ³⁴⁻³⁵ Ísu séna Maníkón-aai aúfáífimba ímbo karo'-ááímó wérainaufai agaimaréna séna Maníkó séna kembiwí maníkón-owe siyáíye moóráwigo agaimaréna siyáíye. Maníkón-aai simátímakowisafena séna maníkón-owe siyáíye. ³⁶ Kesifomá simásinkena si'mákaisa'a marapá'á kunkáumpo Maníkón-ááninko úne súndasafe'a Maníkómbá ímba karaánáá'a wéankaumne. ³⁷ Kesifoní kisaumo ímbo wémaundarakaa kentáfé'a wíyómpakemba ímba kunkáíye sewaisinó. ³⁸ Kesifoní kísau wémaumpo kentáfé'a wíyómpakemba ímba kunkáíye sé'a ímba timankúnkúmba ombánifo kesí kísausafe'a Maníkóní kísau wémaíye sé'o é'a mindásafe'a sé'a wesé afowáe'a mimbóráí'a wéoye sénááwe Ísu súwasa ³⁹ aneka'á ta'ótoranae sésa umbá ta'óto'mai toffiyántuwowana kóuraiye.

⁴⁰ Ísu miwí tiyuwéna Yóndani-nomba kofaténa ááéma Yónimo nombó maitínkaropa'a komérowasa ⁴¹ waásisomba túwaandu ésa sésa Yóni ímbo awánáúnda-kisau maiyáimbanifo minkwáásísáféna simásímakain-aai érai'-aai siyáíye suwasá

⁴² sáwífa'-waasi Ísuntafesa timankúnkúmba ésa Maníkómpákémbá kunkáíye siyááwe.

Rásarasimo pukáin-aai.

11 Moóráwigo-awi'a Rásarasi Pétáni-naopa'a mérowana áí'a úwasarai ámánaakai túwí'a Máriyaae Máátaae'a mimbóráfá'á mésa ² Máriyaa ááéma áséwiyumbo ún-basawemba Ísun-aísamaiya'a fatiyena wena'nóntáusamba uwátukainininko éna tuwaawisáwágómbá áí'a wéuwasarai ³ minámánáákái moóráwigontafesarai sésarai Ísumba kosimáme sé óraakoo emó arumbó ámakaandawimba áí'a wéíye kosimámuwo suyaná kosimámuwana ⁴ Ísu iséna séna Rásarasimbo áí'o wéimba ímba éka'a puwíndasafena áí'a wéifo Maníkón-áwí'wara ááninko súwí'wara'o mósá maráíyantafena áí'a wéíye Ísu súmba ⁵ Máátaane Máriyaane Rásarasine wenarumbá tímakomba póna ⁶ áí'o wéun-aai iséna kae-kánáá aáno'a maéna ⁷ minká'á wení kísau-waasisafena séna aneka'á Yúndiyaa-aempata kónaumne súwasa ⁸ sésa óraakoo Yúndaa-oraa'-waasi óntantamba tufuwónae sésa wéopa'a isa aneka'á mináémpá'á kónae wésene suwaná ⁹⁻¹⁰ Ísu miwí simátimena séna kumeu'ó isasamó kombá ímba sama kaisasá pósa tanaambá wéfaafo sámó kaisasamó kombá ímba tanaambá wéfaawe. Miyámó ontembá isa'á káfé-kanaa kawé'-úmai kísau maénaumne Ísu simátimena séna ¹¹ kentáásí waásigo Rásarasi

aúmá wéraitimba pó'a íyáfasinankaandasafe'a kónaumne súmba ¹²⁻¹³Rásarasi pukóntafena Ísu súmbanifo wení kísau-waasi imáyáa ésa a ún-kwéraitimba póna íyáfasinainiye-imayaa ésa sésa óraakoo kawé'á imbá póna áí'a é'ankainiye suwaná ¹⁴Ísu afora'á séna Rásarasi pukáiyé. ¹⁵Áí'lo ipa'á ímba wesé'lo méraunda kawé'á imbá póta wempátáámó kondá suwáné'a kentáfé'a timankúnkúmba é'a Maníkómpákémbá kunkáiyé simásinkanaawe súwana ¹⁶wení kísau-waasifinkemba moóráwígon-awí'a Tómaasi moórá-awí'a Títímási mináwíkóní áwáuma amáán-tágae'a wemá simátimena séna Yúndaa-oraal'-waasi Ísumba tufuwónáámba póta weséta puwónaeta mifátá kónaumne Tómaasi siyáiyé.

Ísu puwíyampinkemba íyáfasinaiyawini áwáuma únemo siyáin-aii.

¹⁷Súwana Ísu Pétáni-naopa'lo kúmba Rásarasi puwúwasa utámárówana éiyaimba waúnka'a Ísu kóisaraiye. ¹⁸Pétáni-nao'a Yérúsaremufa'a ewaa'á pósa ¹⁹Máá-taante Máriaante tuwaawisáwágó pukóntafesa Yúndaa-waasisomba ifi'á kowétesa mérowana ²⁰Ísu wétiyemo sumbá Mááta iséna wétupa'a kúwana Máriaa naaúmpa'a mérowana ²¹Mááta Ísuntafena koséna óraakoo emó maanká'ó méraandarakaa kesuwaawisáwágó ímba púwísino. ²²Káfé'lo Maníkómpá'ó inaimó sinanamó éna miyá íníye-imayaa wéune súwana ²³Ísu séna enawaawisáwágó pukáimpinkemba íyáfasinainiye súwana ²⁴Mááta séna ánaaen-kanaa tinda pukáindafinkemba íyáfasinainiye-imayaa wéune súwana ²⁵Ísu séna puwíyampinkembo wéiyafasi-naawemo sewíní áwáuma kemá úne. Aúí'la úmai maé'mae'lo íyawini áwáuma kemá úne. Kesááisafesamo érai'emo sésa kenká'á timankúnkúmbo íyawimo ésa puwíyambanifo íyáfasinanaawe. ²⁶Mésa kesááisafesa érai'e sésa kenká'á timankúnkúmbo íyawimo ésa ímba puwónááwe. Mindásafe emá érai'ewa wéseno Ísu Máátaantafena súwana ²⁷séna Fasi'aénkóo emá Maníkómó íyáfasinankaraiwai wéamu'maraundawi óne. Maníkón-ááninko óne. Marapá'á kúmíndawi emá óne Mááta siyáiyé.

²⁸Mááta simásuwena wéna áúnkontafena ukutóipinkémbá simáména séna óraako wétena wéaantaiye súwana ²⁹Máriaa iséna minúwóiyáán-úmai íyáfasinena wétupa'a kúmba ³⁰Ísu Máátaamo taawánónka'a ména ímba naaópa'lo túmba ³¹Máriaa íyáfasinenamo kúmba Yúndaa-waasi ifi'ó wéton-kwaasi awánésa imáyáa ésa sésa Rásarasimbo utámakaapa'lo ifi'ó táíndasafena wiyé sésa arááíwa'maesa kumbá ³²Ísumo méronka'a Máriaa wéna óraakon-íye séna aísamaifimba kífaena séna Fasi'aénkóo emó maanká'ó méraandarakaa kesuwaawisáwágó ímba púwísino súwasa ³³Máriaawe wenánaaenka'lo arááíwáún-kwaasiye ifi'ó tombá Ísu tuwánówana arumbá éna umbai-tántáákó arumbá sáwí'a úwana ³⁴tísai ena séna náánkara utámakao súwasa óraakoo taawánaao suwaná ³⁵Ísu ifi'á tówasa ³⁶Yúndaa-waasi awánésa sésa pukáiwaimba aruntaféna uwánkáiye suwasá ³⁷tuwímbai sésa aúgafitan-kwaasi aúrumba kawé'lo uwánkaraímbanifo nóra sénawa ímba asófankaisanawa pukáiyó siyáawe.

Ísu Rásarasimbo pukómpinkembo íyáfasinankarain-aii.

³⁸Suwaná Ísu áfááraumai arumbá úwana utánkaropa'a kúmba óntan-aifimba mámakesa óika'a óntantamba awáá uwásukowana Ísu koawánéna ³⁹séna óntamba maisúwáaro súwana Mááta pukówin-ámánaako séna Fasi'aénkóo éiyainkanaara'lo wáimba póna ánkúte'a íníye súwana ⁴⁰Ísu séna é'a simámakaumne. Kesááisafemo érai'emo sémo kenká'ó amankúnkúmbo émo e Maníkóní kawé-kísáú

awánáínone súwasa ⁴¹ óntamba maisúwówana Ísu wíyómpa'a awánéna séna kesifó kesáái isáándasafe'a súwiyo sune. ⁴² Kesáái isáámpo maanáái súnnda pósa maanká'ó méraan-kwaasi kentáfésa érai'a Maníkó ai'mákaisana kunkáíye sénááwe simásuwena ⁴³ óraaka'a séna Rásarasiyo tiyó súwana ⁴⁴ pukówi íyáfasinenamo túmba ampantasámbá úsumai ánáan-kwisuwesa aiyayaanka'a kará'umaresa óika'a kááta-maresa miyá úmakon-ampantawara'a túwana

Ísu séna awátúwéwana méraino siyáíye.

Óraa'-waasi Ísumba tufuwíyan-aaimo siyáan-aii.

Mátíyu 26:1-5, Mááka 14:1-2, Rúku 22:1-2

⁴⁵ Yúndaa-waasisomba Máriaampa'o kun-kwáásí Ísumo úmba awánéna timankúnkúmba ésa Maníkómpákémbá kunkáíye suwasá ⁴⁶ tuwímbai ímbaniye sésa áamáán-kawaa-waasifa'a kosésa Ísumo ún-aii simátímúwasa ⁴⁷ mináái isésa áamáán-kawaa-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye aaimó isón-kwaasi táántesa sésa ímbo awánáúnda-kisau wémaimba póta nórasaawa ónaumno. ⁴⁸ Úwoimo túwáananasaamo éna miyán-kísáú wémainasa pósa seyaafá'nánká wenááisafesa timankúnkúmba ónááwe. Minká'á Rómu-kamani-waasi tésa óraa'-amaan-damba tatawísíuwesa kentáa seyaafá'nánká sáwí'a uwásínkáafonifo nórasaawa ónaumno suwaná ⁴⁹ moóráwigon-awi'a Káyafaasi minkánáá aifa'-ámáán-káwáágó póna wemá séna ímba kawe'-úmai wéisaawe. ⁵⁰ Yúndaa-waasi seyaafá'á púwófo séna moóráwigo puwíníye

Káyafaasi siyáíye.

⁵¹ Minááímó súbma ímba wení imáyáafinkemba siyáífo minkánáá aifa'-ámáán-káwáágó mérontafena póna Maníkó imáyáa amúwana paápé úmai séna Yúndaa-waasi seyaafá'-wáásísáféna isámai Ísu puwíníye. ⁵² Ímba Yúndaa-waasi aantemba Maníkón-aráá'an-oyo fi'o-fi'om-barafaken-kwaasi mimbórái'a úmai méraiwaé séna Ísu puwíníye. ⁵³ Káyafaasi mináái súwasa minkákémbá Yúndaa-ora'-waasi Ísumbo tufuwíyan-aii suwaná ⁵⁴ mindásafena Ísu ímba Yúndaa-ora'-waasi túranka'o núbma tiyuwéna máásai-maragoni awáí'á'á Éfáráímu-naopa'a kúmba

wení kísau-waasise'a koméraawe.

⁵⁵ Komérowana tíyótaiimo í-tánón-kánáá ampáámbá úwasa pósa tirumbó kawé'ó íyanesa naaó'-naokemba Yérúsaremu-naopa'a kotúwaandu ésa ⁵⁶ Ísuntafesa móawana-meawana ésa óraa'-amaan-daumpa'a túwaandu ésa sésa tanómbo opa'á tíni ína tíniyo siyáawe. ⁵⁷ Óraa'-amaan-kisau-waasiye áamáán-kawaa-waasiye sésa Ísumbo awánésamo ésa simásimiyata ta'ótóráano sumbá mindásafesa úwoi-waasi sésa tanómbo opa'á tíni ína tíniyo siyáawe.

Máriyaa Ísun-aísamaiya'a asaa-wiyúm-básáwémbó a'ánkarain-aii.

Mátíyu 26:6-13, Mááka 14:3-9

12 Tíyótaiimo í-tánón-kánáá kárika'a túwana afa'mórée-kanaa úwoi wérowana Ísu Pétáni-naopa'a wéna pukómpinkemba íyáfasinankaraiwain-awi'a Rásarasini naaópa'a kúwasa ² Ísuni tómbá kúfu'umarowana Ísuwe Rásarasiye'a tómbó náiyapa'a méroyana Mááta mintómbá maimái tíma'maena kúwana ³ Máriyaa asaa-wiyúmbó úm-basawemba óraa'-ontankakemba méyámbakena Ísun-aísamaiya'a sáwífa'a fatímarena wena'nóntáusamba uwátuwowana mimbásáwén-kwíyúnkó óraa'-wiyumba naaúmpa'a iyúwana ⁴⁻⁵ moóráwigon-awi'a

Yúndasi-Ísakerioti séna nóra sénawa mimbásáwémbá timénamo óraa'-ontamba 300 kina maiyénamo ímbo óntamo makáan-kwaasi tuwín-timeraane séna minááímó siyáimba Ísuni pintaru'ó maíndawi siyáiyé. ⁶Ímba ónta-iyain-kwaasi-imayaa éna siyáifo wemá Ísuni waásiti óntanka'a káráwiyowi uménté'ó úwai póna minóntámpínkémbá maénae séna mináái súwana ⁷Ísu séna minínínkómbá étúwéwana úwoi miyá íno. Púwónanamo asinkáíndasafena miyá wéiyé. ⁸Ímbo óntamo makáan-kwaasi kesé'a aasiyaasí maé'mae'a íya'a túwa'nai ónááfo kemá kesé'a marapá'á ímba maé'mae'a ónaumne Ísu siyáiyé.

Rásarasimba tufuwíyan-aaimo siyáan-ai.

⁹Súwasa Pétáni-naopa'a Ísu méraiye sumbá sáwífa'-waasi Yúndaa-waasi isésa Rásarasi pukówana íyáfasinankarowinte'a kotuwánánae sésa kuráa. ¹⁰⁻¹¹Rásarasimba íyáfasinankarontafesa pósa Yúndaa-waasi miwítí óraa'-waasi tiyuwésa Maníkómpákémbá kunkáiwaimpata kónae sésa suntáfésa óraa'-amaan-kisau-waasi Rásarasimba tufuwíyan-aaiwara'a siyáawe.

Ísu Yérúsaremufa'o kuráin-ai.

Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Rúku 19:28-40

¹²Fénáíkaamba ásé-masawemba a'ánkaraifo káfékaamba Yérúsaremufa'a Ísu tíníye sumbá waásisomba mináái isésa ¹³taaénama tará'maesa aampakémbá koaiyésa óraaka'-oraaka'a sésa Fasi'aénkó ai'maráísana kunkáiwaimba Maníkó kawé'á wéuwankaiye. Wení Ísareri-waasiti kawáágón-íye wenáwíta mósá maráúmne suwaná ¹⁴moórá-poigon-awi'a tónkigo Ísumba ayáá'maena túmba ¹⁵naaófá'á Maníkón-ai aúfáífimba agaimaréna séna Sáiyóni-naopaken-kwaasi táá'a ifó kentí kawáágó wétiye. Tónki-araako ayáá'maena wétiye

agaimarénamo siyóntemba miyáumai Ísu tiyáiyé. ¹⁶Minkánáá wení kísau-waasi ímba imáyáa úmai tááka'a makónka'a pósa Ísu pukómpinkemba wiyómpa'o iyúnka'a tááka'a marésa sésa aúfáífimba wérainka'a póna miyán-íye siyáawe. ¹⁷Ísuma Rásarasi pukómpinkembo íyáfasinankomba awánésa tuwímbai-waasi simátímúwasa ¹⁸isésa mindásafesa pósa aampakémbá koaiyówasa ¹⁹óraa'-amaan-kisau-waasi keáímbá sésa seyaafá'nánká kentáá siyuwésa wenaráái-aantemba wéwaefo nórasaawa ónaumno siyáawe.

Kíríki-aempaken-kwaasi Ísumba awánánaemo siyáan-ai.

²⁰Yérúsaremu-naopa'a áamáan-ai isánae sésa Yúndaa-waasi kuwasá Kíríki-waasise'a wésa ²¹Fírípi Káríri-aempa'a Pétésáíta-naopaken-kwaasigompa'a tésa sésa Ísumba awánánaeta wétune suwaná ²²Fírípi Éndurumba kosimáména ái'maesarai Ísumba kosimámúyana ²³Ísu séna kemá waási úrankomba kesúwíko óraa'o ín-dasafena káfé'a wépaai'íye. ²⁴Érai'a simátíme'a súné. Ánáuntumbo úwoimo wérenamo éna ímba arambá iyáínífo ánáuntumba u'marááwana aáénkarena áruma wiyéna sáwífa'-aramba imái áfu káíníye. ²⁵Miyámó ontembá tirááímo táinda-i'ó ésa ímba kawé'-úmai méranaafo maambárárakén-ímáyáámó tuwáiyawi aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe. ²⁶Kentáfésa ení kisaumo maénae síyawi kembá sirááiwáero.

Miyámó íyawi kesé'a méranaawe. Kesí kisaumo maíyawi kesifo kentúwí'a mósá maráíniye

Ísu siyáíye.

Ísu wemó puwíndasafena siyáin-aai.

²⁷ Ísu simátimena séna kesirunkó umbaisé'a wétaimba pó'a nóra sénaumno. Kesifóo maanúmbái-tántáá'ó kempá'ó tinda maisiyuwaaó ímba miyá sénaumpo kemá mindásafe'a kunkáumne. ²⁸ Kesifóo enáwíko óraa'a íniye súwana wíyómpakemba aaf séna é'a kesúwí'a óraa'a uráunda pó'a aneka'á ónaumne súwasa ²⁹ méron-kwaasisomba isésa tuwímbai sésa wíyónaai siyé suwasá tuwímbai sésa Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi aaf wésimamiye suwaná ³⁰ Ísu simátimena séna minááímó isáámbe ímba kembó súwa'nai índanifo kembó túwa'nai índaniye. ³¹ Marapá'-wáásímó aafimbó maitinkáinda-kanaa wétiye. Marapá'-wáásítí sáwí-kawaagombo watiyuwáinda-kanaa wétiye. ³² Aaraa-táiyá'ó mó tufusiyan-kanaa seyaafá'á imáyáa tíménasa kempátá ténááwe Ísu siyáíye. ³³ Miyámó siyáimba aaraa-táiyá'á tufiyana puwíndasafena súwasa ³⁴ waásisomba isésa sésa Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna Maníkómó íyáfasinankarawai aasiyaasí maé'mae'a íniye siyáífo emó sénda kemá waási úrankomba aaraa-táiyá'á mó tufusiya'a puwónaumne wésempe emá náawawa sé ewá sénó suwaná ³⁵ Ísu séna waási sáma kátinkaundawi úndanifo kárika'a kesé'a méranaumne. Waásimo kumeu'ó in-áémpá'ó kombá náafara'i wégowasa pósa ímba wéwanaawe. Kumeu'ó in-tántáákó kempá'á tifó sé'a sámo kátínkáipa'a méraaro. ³⁶ Sáma kaimbá pó'a kentáfé'a sé'a kentáási ságoma óne sembá pó'a ságoni áráá'marimba ú'mai méranaawe Ísu siyáíye.

Yúndaa-oraal-waasi Ísuntafesa ímba timankúnkúmbo uráan-aai.

Ísu simátimena tiyuwéna aúpá'á méraiye. ³⁷ Túranka'a kawekísáú ímba awánaraan-kwaame'ó uráimbanifo wentáfésa ímba timankúnkúmbe ésa Maníkómpákémbá kunkáíye siyáawe. ³⁸ Mindásafena naaófá'á Maníkón-aaimo simátimakowin-awi'a Áísáya siyáin-aai érai'a siyáíye.

Fasi'aénkóo kawé-áái kosimátimunasa minááísáfésa ímba érai'e wésewe. Ení fasi'aémbá aráátimendanifo ímba awánaraawe

Áísáya agaimaréna siyáíye. ³⁹ Ísun-aaisafesa ímba timankúnkúmbe untáféna naaófá'á Áísáya agaimaréna séna

⁴⁰ Maníkó túramba káftúwáísasa pósa túramba ímba awánaraawe. Maníkó táá'a káuntuwaisasa pósa ímba ísaraawe. Maníkómó simbá miyá uráunda pósa kempá'á ímba tíya'a sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawé'á uwátinkanaumne

Maníkó siyáíye Áísáya agaimaréna séna ⁴¹ Ísuni sáma awánaraimba póna mináái agaimaréna siyáíye.

⁴² Yúndaa-oraal-waasi tuwímbai Ísuntafesa timankúnkúmbe ésa Maníkómpákémbá kunkáíye sésa amáán-kawaa-waasi amáán-daumpa'a íyófo sésa aambá fáí'maraafoniye sésa ímba afora'á sumbá ⁴³ Maníkó kesúwí'a mósá maráínkwae-imayaa ímbanifo waási tuwímbai kesúwíta mósá maráíwae-imayaa ésa miyán-ímáyáa umbá pósa Ísuntafesa érai'e ímba afora'á siyáawe.

Ísu simátimuwasa tuwínkaa'o uráan-aii.

⁴⁴Ímba afora'á suwaná Ísu óraaka séna kesááisafesa érai'e sésa kenká'á timankúnkúmbo íyawi ímba kentáfésa aantemba ofo si'mákaiwaintafesawara'a timankúnkúmbo wéowe. ⁴⁵Kesí áwáumo suwánaawimo ombá ímba ken-aantemba wésuwanaafo si'mákaiwainkwará'a wéawanaawe. ⁴⁶Marapá'ó kumúnda waási sáma kátinkaundawi únda pósa kenká'á timankúnkúmbo íyawi ímba kumeu'ó in-áémpá'á méranaawe. ⁴⁷Kesááimo ímbo isámai kawé'ó owí aaifimbó maitinkái ímba kemá úne. Marapá'-wáási ímba aaifimbó maitínkáandasafe'a kumúndanifo sáwí'ó úmaimo méraampinkemba kawé'-ámpá'á métinkanae'a kunkáumne. ⁴⁸Ánaaen-kanaara'a kesáái isésa tínaaembo uwásinkaiyawí sésa kawé'-áái sínaaemba uwá-makaundaniye sénááwe. ⁴⁹Ímba kesí imáyáafinkemba sumpo kesifo si'mákaiwai simásímakain-aii súnnda pó'a ánaaen-kanaa tínsa sésa kawé'-áái sínaaemba uwá-makaunda ímbo oráámbá uráundaniye sénááwe. ⁵⁰Kesifon-aii aú'u'a úmai maé'-mae'ó íyan-aain-iyé. Súnnda-aii kesifo simásímakain-aii simátimune Ísu siyáiyé.

Ísu wení waási tísamaimo non-kwitínkarain-aii.

13 Tíyótaimo í-tánón-kánáa aafáyáaraamba úwana káfékaamba Ísu imáyáa éna séna marapá'á tuwé'a kesifompá'ó kunuweré'ó íyónnda-kanaa tiyé séna marapá'-wáási wenááimo isón-kwaasi áfááraumai imáyáa tiména miwísáfé-nawe séna puwíníye súwana ²waántáwanko Sáímonin-ááninkomba áwí'a Yúndasi-Ísakeriotimba Ísuni pintaru'á uwó-imáyáa ámakowasa Ísuwe wení kísau-waasiye tómbá wénowana ³afowámá seyaafá-fási'áémbá ámakowana póna Maníkóm-pákémbá kunkáunda pó'a kunuweré'a iyónaumne-imayaa Ísu éna póna ⁴tómbá wénowana iyáfasinena paákákén-únánkwátói faú'marena táuri kará'umaena ⁵táú-fapimba nombá fatímarena wení kísau-waasi tísamai non-kwitinkéna táúrisamba uwátuwena ⁶Ísuma Sáímoni Pítaampa'a túwana séna Fasi'aénkóo ímba kesísamai non-kwisinkaaó súwana ⁷Ísu séna kemó úndama káfé'a ímba wéisaanda po ánaaemba isáínone súwana ⁸Pítaa séna kesísamaimo non-kwisínkéndasafe'a a'áo símasima'a ónaumne súwana Ísu séna enaísamaimo ímbo non-kwiyánkáanamó éma kesí waási-i'a ímba ínone súwana ⁹Pítaa séna Fasi'aénkóo ení waási-i'a ónae sumpo ímbo sísamai aantemba non-kwínda síyayaankwara si'nónkwará'á non-kwiyuwó súwana ¹⁰Ísu séna nombó pékáawimo ésa ímba seyaafá-túfá'á non-kwiyónááfo tísamai aantemba non-kwiyónááwe. Kembiwí non-kwisaawaná kímborawigo ímba non-kwiyáiyemo súmba ¹¹Ísu wení pintaru'-wáásígómbá ísarontafena séna kembiwí non-kwisaawaná kímborawigo ímba non-kwiyáiyé siyáiyé.

¹²Ísu simátimena tísamai non-kwitiyuwéna paákákén-únánkwátóimo faú'-maromba maimái úmaena ménamo tómbó némopa'a wéna tísai éna séna kemó úndawini áwáuma éra isaaó. ¹³Kentáfé'a sé'a uwáitái'-iwái Fasi'aénkó ónemo sembá érai'a miyán-kwáási úne. ¹⁴Kemá kembó uwáitái'-úndawi kentí Fasi'aénkó pó'a tísamaimo non-kwitinkáúndasafe'a kemá moórá-mora non-kwitínkáaro. ¹⁵Kemó kembó aráátimundantemba kembiwíwará'á miyán-oro. ¹⁶Érai'a simátime'a sune. Kísau-waasimo ésa miwítí óraa'-waasigomba ímba iyáákanaawe. Ti'mákaiwain-aii maimaésa kosimátímakaawimo ésa ti'mákaiwaimba ímba iyáákanaawe. ¹⁷Miyáu-mai kemó únda é'a awánaafo miyámó íyambo íyana tirunkó kawé'á íníye. ¹⁸Kempínkémbá ímba seyaafátáfé'a sumpo kendé-i'ó uwátinkaunda-waasi é'a tuwána-

raumne. Maníkón-aaí aúfáifimba agaimaréna séna kesé'a moóráfinkembo tómbó naráiwai kesí pintaru'-wáásín-iyé agaimarénamo siyáimba érai'a siyáiyé. ¹⁹Ímba paápé uráisa'a simátimunda póna ánaaemba paápé ína'a kentáfé'a timankúnkúmba é'a Maníkómpákémbá kunkáiyé sénááwe. ²⁰Érai'a simátimé'a súné. Ti'maráanasá wíyawi-taai ísámai kawé'ó íyantén-úmai kesáái ísámai kawé'á ónááwe. Kesááimo isáiyantén-úmai si'mákaiwain-aaí isánááwe Ísu siyáiyé.

Moóráwigo kesí pintaru'á máíniyemo Ísu siyáin-aaí.

Mátíyu 26:20-25, Mááka 14:17-21, Rúku 22:21-23

²¹Ísu simátiména wenarunkó umbái tówana séna érai'a simátimé'a súné. Kem-pínkémbá moóráwigo kembá namuro-wáásímá aráátiminiye súwata ²²wení kísau-waasi moórá-mora wenaúfínayaafimba éta nááwantafenawa síyó séta ²³wení kísau-waasigo Ísu kembá arumbá símakowi Ísuni ewaa'á méraawanana ²⁴Sáímoni Pítaa kentáféna aúwá'náán-kwaame'a éna séna nááwantafewa sénó sé áí-sai uwo súwa'a ²⁵wení ewaa'á kífáe'a áísai e'a sé'a Fasi'aénkóo emó séndá nááwa'iyó séwánana ²⁶Ísu séna kemó tómbó nompín-tu'maimo áménda-waasi wemán-iyé séna tómbá maimaéna nompín-tu'mai miwámbá Sáímoni-Ísakeriotín-ááninkon-awi'a Yúndasimba amúwana ²⁷mintómbá maúwana waántáwanko wenarumpimbá iyúwana Ísu simáména séna emó ónae sinda-í'a maaránka'a uwó Ísu súwasa ²⁸tómbó wénesamo méron-kwaasi Ísumo sún-aaigoni áwáuma ímba ísámai kawé'á umbá ²⁹sésa Yúndasi óntanka'o káráwiyowintafena Ísu séna ímbo óntamo makáan-kwaasi tuwímbai timiyó Ísu siyé má sésa tanómbó káúfón-kanaaratafesa sésa tómbá méyánuwo Ísu siyé má suwaná ³⁰Yúndasi Ísumo amún-tomba maimaéna minúwóiyáán-úmai máápa'a kumúwana kumeu'á uráiyé.

Aú-amaambo simátímakain-aaí.

³¹Yúndasi máápa'a kumúwana Ísu séna káfé'a waási úranko súwí'a óraa'a isaná kesí kísaugo Maníkón-áwí'a óraa'a íníye. ³²Kesí kísaugo Maníkón-áwí'a óraa'o intembá káfé'a Maníkó kesúwí'a óraa'a uwásinkainíye. ³³Kesí iyámpóisono. Káríka'a kesé'a mé'a tiyúwáana'a siyaafái ónááwe. Yúndaa-waasisafe'o é'o simátimé'o súndantemba kentáfé'a sé'a iyóndara'a ímba kanaa'á iyónááwe. ³⁴Aú-amaamba simátíména'a kesirumbó timúndantén-úmai moórá-mora-waasi kentirumbá tíméro. ³⁵Moórá-mora kentirumbó timíyasamo ésa tuwánésa sésa Ísuni kísau-waasin-owe sénááwe Ísu siyáiyé.

Pítaa ánaaeni'a uwásinkainiyemo siyáin-aaí.

Mátíyu 26:31-35, Mááka 14:27-31, Rúku 22:31-34

³⁶Ísu simátimuwana Sáímoni Pítaa áísai ena séna Fasi'aénkóo nááfara iyínono súwana séna iyóndara'a káfé'a ímba sirááíwainompo ánaaemba sirááíwainone súwana ³⁷Pítaa séna Fasi'aénkóo nóra séra káfé'a ímba embá arááíwaenaumno. Ímba pó'a áwa'nai e'a púwónana kawé'á íníye súwana ³⁸Ísu séna áwa'nai e'a puwónaumnemo séndá kemá érai'a simáme'a súné. Kokórigomo ímbo ááimo siyáindara'a kaumbo-ík'á káfé séma ímba awánáúnda-waasin-iyé sínone Ísu siyáiyé.

Maníkómpá'ó íyan-amba kemá únemo Ísu siyáin-aai.

14 Ísu simátimena séna kentirunkó ímba sáwí'a ína'a ímba óraa'-imayaan-oro. ²Maníkómbá timankúnkúmba é'a kenkwará'á miyán-oro. ³Kesifoní naaópa'a sáwífa'-maru'a wéraiye. Ímbo miyámó uráinkakaa ímba simátimusino. ⁴Kemó iyúnda kentí maru'á ito'mayaa uwátinkanae'a iyúne. Iyuweré'o kuntí'mae'o iyónnda kemó méraundara'a iméranaawe. Miyá ona'á kesé'a méranaawe. ⁵Kemó iyúnda-amba é'a awánaraawe súwana ⁶Tómaasi simáména séna óraakoo emó iyónda-naopa'a ínta awánaraumne. Nóraumaisaawa aantá awíyánaumno súwana ⁷Ísu séna Maníkómpá'ó iyíyan-amba kemá úne. Kemá éraikoni áwáuma úne. Kemá maé'mae'o iyawini áwáuma úne. Kesifoní naaópa'a ímba úwoi iyónááfo kemá minámbá únda pósa iyónááwe. ⁸Kesí áwáumo suwánékaa kesifombá awíyaawisino. Káfé'a wéawanaawe súwana ⁹Fírípi séna óraakoo enafombá aráásímínanasa kentáá kanaa'á íno súwana ¹⁰Ísu séna ayáátááka'a kesé'a méraundanifo emá kesí áwáuma ímba suwánaraane. Kesí áwáumo suwánaawi kesifombá é'a wéawanaafo nóra isawá enafombá aráásimiyo wéseno. ¹¹Kemá kesifoé'a kááísamai méraunana kesifomá kesé'a kááísamai méraiye. Minááísáfé'a érai'e seró. Ímba kesí imáyáafinkemba sumpo kesifomá kesé'a ména wení kísau isa'á sune. ¹²Kemá kesifoé'a kááísamai méraunana kesifomá kesé'a kááísamai méraimba pó'a minááísáfé'a érai'e seró. Ímbo miyámó sé'o é'a kesí kísau awáné'a sé'a érai'a wíyómpakemba Maníkómpákémbá kunkáiyé seró. ¹³Érai'a simátimé'a sune. Kentáfé'a timankúnkúmba é'a Maníkómpákémbá kunkáiyé síyawi kemó úndanten-kísau miwíwará'á maenááwe. Kesifompá'á iyé'a Maníkóní ámútankomba ai'maráandasafena miwítí kísaugo kesí kísaugomba iyáákainiye. ¹⁴Ken-ímáyáámó é'o sísai íya'o é'a miyá ónaumpo kentáfé'a ísámai kesifon-áwí'a mósá maránááwe. ¹⁵Ken-ímáyáámó é'o sísai íya'o é'a kemá miyá ónaumne Ísu siyáiyé.

Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá ai'maráananana kumíníyemo siyáin-aai.

¹⁵Ísu mináái simátimena séna kentirumbó simé'o é'a kesáái ísámai kawé'a ónááwe. ¹⁶Kesifombá áísai onaná karáá'á tutinkáíndawimba ai'maráínana kumbéna kesé'a aasiyaasí maé'mae'a íníye. Wemá éraikoni áwáun-íye. ¹⁷Marapá'-wáásí wembá ímba awánésa wenáái ímba wéisaamba pósa ímba kanaa'á sésa kesé'a tamauwó wésefo kesé'a ména kentirumpimbá maé'mae'a ímbá pó'a wembá wéawanaawe. ¹⁸Kárika'a tiyúwáandanifo ímba áwíyaraa'-iyampoimo ontembá ónááfo iyuweránaumne. ¹⁹Kári-kanaa marapá'-wáásí kembá ímba suwánánááfo kembiwí aneka'á suwánánááwe. Kesé'a méraunda pó'a kemá aúí'a úmai méranaawe. ²⁰Minkánáá tína'a sé'a érai'a afowáe'a ména kesé'a méraisata wesé'a méraumne miyá sénááwe. ²¹Kesááimo taawiyafésamo kawé'ó owí tirumbá siménááwe. Tirumbó simíyawi kesifoé kesé'a sirunkái timéyauye. Kesirumbó timúndawisafe'a símai afora'á paápé úmai méranaumne súwana ²²Yúndasi-Ísakerioti araámáón-awi'a Yúndasi séna Fasi'aénkóo nóintafewe séwa úwoi-waasisafemase símai ímba afora'á paápé úmai méranaumnéwa sénó. Kentáásáfémase símai afora'á paápé úmai méranaumnéwa sénó súwana ²³Ísu séna tirumbá simíyawi kesáái ísámai kawé'a íyana kesifomá arumbá miwí timínakai kewé kesifoé miwísé'a kumbéyauye. ²⁴Kesáái ísámai ímba kawé'ó owí tirumbá ímba símakaawe. Súnda-aai ímba kesí imáyáafinken-aain-ifo kesifo si'mákaiwaini imáyáafinken-aain-íye.

²⁵ Kesé'o méraundara'a mináái simátimune. ²⁶ Énifo kesifomá wení Ufaenámútánkómbá kentí karáákómbá ai'maráínana kumbéna ken-ánóndáá éna seyaafátántáá'á aráátimena súnda-aai tímína'a tááka'a maránááwe. ²⁷ Tiyuwé'a faru uwátinke'a kentirumbó aáno'o uwátínkáandate úmai méraaro. Marapá'-wáási ímba miyá wéuwatinkaafo kesirumbó aáno'o maráúndantemba miyáumai tímúne. Mindásafena kentirunkó ímba sáwí'a éna ímba táá'a íno. ²⁸ Tiyúwáandanifo kentópa'a iyuwéranaumnemo súnda é'a wéisaawe. Kentirumbó simé'o é'a kesifompá'á íyóndasafe'a aamoí ónááwe. Kesifomá kembá íyáákaraintafe'a símai aamoí ónááwe. ²⁹ Ímba paápé uráisa'a simátimunda póna paápé ína'a kentáfé'a sé'a érai'a siyáíye sénááwe. ³⁰ Waántáwanko maambárááké-sáwí-káwáágó wétimba pó'a ímba aaimá ayáátááka'a simátimumpo wení fasi'aénkó ímba kembá ta'ótorainiye. ³¹ Kesifomó simásímakaimba miyámó únda suwánésa sésa afowámbá arumbá ámakaiye sénááwe. Íyáfasinaiyata konó Ísu siyáíye.

Érai'a ándáma kemá únemo Ísu siyáin-aai.

15 ¹⁻⁵ Ísu simátimena séna érai'a ándáma kemá úne. Kesifomá minándará'ó káráwiyaiwain-iyé. Ándáma kemá úne. Ándágoni amaimá kemán-owe. Ímbo arambó iyáinda-amaimo éna ayááisuwainiye. Arambó iyáinda-amaimo éna ayááimarainana arágásáó agaimái arambá iyáíníye. Ayááimaráíntemba simátímakaunda-aai miyá éna tirunkó arupíse wéíye. Kesé'a kááísamai méraiya'a kemá kempá'á kááísamai méraano. Amai aantenkomo éna ímba arambá iyáíníye. Miyámó intembá kesé'o ímbo kááísamaimo méraiyanamo éna ímba arambá iyáíníye. Kemá kesé'a kááísamai méwa'a pó'a kesé'o kááísamaimo mérai yawimo é'a sáwífa'-aramba imái méranaawe. Kembó ifá'ó siyuwésamo ésa ímba arambá imái méranaawe. ⁶ Amaimó ayááisuwainda-amaimo aáénkáíndamo éna ayáímai agaisuwáíníye. Kesé'o ímbo kááísaiyawí miyá íníye. ⁷ Kesé'o kááísamaimo mérai yawí kesááimo kentirumpimbó ta'óto'maraiyawí áísai íyana póna miyá uwátinkainiye. ⁸ Sáwífa'-arambo imáimo méraiyan-kwaasimo tuwánésamo ésa sésa Ísumbo arááíwáén-kwaasin-owe síyana kesifon-áwítkomo éna óraa'a íníye. ⁹ Kesifomó arumbó símakainten-úmai kesirumbá kembá tímúne. Kemó é'a misírúntáfé'e símai méraaro. ¹⁰ Kesifoní áamámba ísámai wenaruntafé'o símimo méraundantemba kesí áamámba isé'o é'a kesiruntafé'a símai méranaawe. ¹¹ Mináái simátímakaunda pó'a kesí aamoigó kentirumpimbó óraa'a wéraina'a aamoí é'a méraaro. ¹² Kesirumbó tímúndantemba moórá-mora-waasi tirumbá tíméro. Mindá kesí áamámba tímúne. ¹³ Kentí waásisafesawe símai wétuwa'nai-e'o puwónae sésamo puwíyamba ímba moórá-aai símai íyáákamai tirumbá tíménááwe. ¹⁴ Kesááimo isémai yawimo é'a kesí waási-i'a ónááwe. ¹⁵ Óraa'-waasigoni kísau-waasi óraakoni kísau ímba awánaraambanifo wenáfárawaisai wení kísau wéawanaraawe. Miyámó ontáfé'a pó'a kesifomó seyaafá'-ááímó simásímakaimba simátimunda pó'a ímba kesí kísau-waasiye sendá kesífárawaisaiye sénaumne. ¹⁶ Kembiwí ímba kembá kendé-í'a uwásínkááwa'a kemá kembiwí kendé-í'a uwátinkaunda pó'a wé'a fasi'aén-árámbá koimái sáwífase úmai méraaro. Kenímáyáámó é'o kesifompá'ó áísai íyanamo éna miyá uwátinkainiye. ¹⁷ Moórá-mora-waasi tirumbá tíméro sé'a miyán-ámámbá simátimune Ísu siyáíye.

Marapá'-wáásí títámbo uwátinkaraan-aai.

¹⁸ Ísu mináái simátimena séna marapá'-wáásímó kembangísáfésamo títámbo uwátinkaiya'o é'a táaka'a maré'a sé'a aifa'á kentáásí Fasi'aénkómbá títámbo uwánkaraawe sénááwe. ¹⁹ Kemá marapá'-wáásífinkémbá kembá kendé-í'a uwátinkaunda pósa marapá'-wáásí títámbo wéuwatinkaawe. Kembó úwoimo marapá'-wáásímó onkaka kentáfésa sésa kenkáán-kwáásín-owe sésa tirumbá tíméwisino. ²⁰ Kísau-waasi miwítí óraa'-waasigomba ímba íyáákaraawemo súnnda imáyáan-oro. Kentí óraako únasa pósa marapá'-wáásí karaánáá'a sinkésa sáwí'o uwásínkáanten-úmai kembangí karaánáá'a tinkésa sáwí'a uwátinkanaafo kesááimo ísámaimo kawé'ó íyawi kentáái isánááwe. ²¹ Kembangí kesí waási-i'a ombá pósa marapá'-wáásí karaánáá'a tinkésa sáwí'a uwátinkanaawe. Si'mákaiwaimba ímba awánaraamba pósa sáwí'a ésa miyá ónááwe. ²² Kemó ímbo kusimátimundaraka marapá'-wáásítí sáwí-imayaa úwoi aúpá'á wéraisino. Kusimátimunasa miwítí sáwí-imayaa ifá'ó túwáaraamba ímba ifá'á túwáawana úwoi wéraiye. ²³ Títámbo uwásinkewi kesifonkwará'á títámbo wéuwankaawe. ²⁴ Kemó fí'owimo íyáákamaimo ímbo fí'o-fi'on-kisaumo maúndaraka marapá'-wáásítí sáwí-imayaa úwoi aúpá'á wéraisino. Kesí kísau awánésa kené kesifoné títánkai wéuwatinkaawe. ²⁵ Maníkón-aai aúfáfimba agaimaréna séna úwoisafesa kembá títámbo wéuwatinkaawe siyáinka'a póna mináái káfé'a wépaape-iyé. ²⁶ Kesifompá'á iyé'a kentí karáá'ó tutinkáindawimba ai'máráanana kesifompákémbá wenámútanko kembangísé'a kumbéna wemá éraikoni áwáugo póna kentáféna seyaafá-tántáá'á kusimátiminiye. ²⁷ Kemó kísau ómbaraawandarakemba é'a suwánaraamba pó'a kentáfé'wara kesí kísausafe'wara'a simátímapa'a kónááwe.

16 Ánaaemba kesááisafe'a ímba fasi'ámai mé'a siyúwáafo sé'a mináái simátimunda imáyáan-oro. ² Ánaaemba marapá'-wáásímó kembangísáfésamo ámáán-daumpakemba watuwánaemo síyamba mindásafesa sésa Ísuni kísau-waasi títankamiyawi Maníkóní kísau wémaewe karo'á sénááwe. ³ Kenté kesifonté'a ímba suwánaraamba pósa miyáumai sáwí'a uwátinkanaawe. ⁴ Káfé'a mináái simátimunda póna mindá paápé ína'a imáyáa é'a sé'a simásímakaimba wépaape-iyé sénááwe. Mindásafe'a simátimune Ísu siyáiyé.

Maníkóní Ufaen-ámútánkó kísauomo wémmain-aai.

Ísu simátimena séna kesé'a méraunda pó'a mináái ímba simátímake'a ⁵ si'mákaiwaimpa'o iyóndasafe'a káfé'a simátímakaana'a nááfara iyónó sé'a ímba síesai owe. ⁶ Iyónaunne súnnda-aai isáawana tirunkó umbái taisa'á pó'a nááfara iyónó sé'a ímba síesai owe. ⁷ Érai'a simátimé'a súné. Ímbo iyúndaraka kentí karáá'ó tutinkáindawi ímba kúmísino. Iyé'a wembá ai'máráanana kembangísé'a kumbéna kawé'á uwátinkainiye. ⁸ Kumbéna marapá'ó méraan-kwaasi kentí sáwí-imayaagoni áwáuma aráátiminiye. Arupísemo úmimo mérai yawini áwáuma aráátiminiye. Maníkómó aafimbó maitinkáindawini áwáuma aráátiminiye. ⁹ Kesááisafésamo ímbo timankúnkúmbo íyawisafena simátimena séna kentí sáwí-imayaa úwoi wéraiye síníye. ¹⁰ Kesifompá'ó iyúnda ímba suwánánááfo kentí karáá'ó tutinkáindawí arupíse úmimo mérai yamba kunaráátiminiye. ¹¹ Maambáráráké-sáwí-káwáágómbá é'a aafimbá maiyánkaraimba póna Maníkó aafimbá maitinkáíníyema

simátiminiye. ¹²Sáwífa'-aai simátimusina umbai-áái pó'a káfé'a ímba kanaa'á isánááfo ánaaemba isánááwe. ¹³Maníkóní ámútanko kumbéna érai'-amba kawé'-ámbá aráátiminiye. Ímba wení imáyáafinkemba simátiminifo simámakain-aai simátimena aáno'o paápé índa-tantaa'a simátiminiye. ¹⁴Súnda-aai simátiminana kesúwíko óraa'a íníye. ¹⁵Seyaafá'-ááísómbá kesifondé mindá kendén-íye. Miyáumai sé'a simámakaunda-aai Maníkóní ámútanko simátiminiye Ísu siyáíye.

Tirunkó umbái taréna ánaaemba kawé'á ínáyemo siyáin-aai.

¹⁶Ísu simátimena séna kárika'a ímba suwáné'a ánaaenka'a suwánanaawe súwasa ¹⁷wení kísau-waasifinkemba tuwímbai sésa kesifompá'á iyúnda pó'a kárika'a ímba suwáné'a ánaaenka'a suwánanaawemo simbá nóintafenawa síyó. ¹⁸Kárika'emo simbá minááígoní áwáuma ínta isáúmne. Nóintafenawa síyó suwaná ¹⁹Ísu áí-sai ónaesamo umbá iséna simátimena séna kárika'a ímba suwáné'a ánaaenka'a suwánanaawemo súnda-aaisafe'a kembiwí áfááraumai kemó súnda-aaisafe'a símae wénowe. ²⁰Érai'a simátimé'a sune. Kembiwí ifi'á táiyasa marapá'-wáási aamoi íyambanifo kentirunkó umbái taréna ánaaemba kentirunkó fetói íníye. ²¹Moórá-ininkomo iyámpóimo ma'ankáínda-kanaa títanamó éna áí'a ínana arunkó umbái táinana ánaaemba miníyámpói ma'ankéna ákomba ímba imáyáa éna aamoi íníye. ²²Miyámó ontembá kentirunkó umbái táina'a ánaaemba suwáné'a aamoi ónááwe. Aamoimó í-tántáá'á ímba maitiyuwánááwe. ²³Minkánáámó tína'a ímba síesai ónááfo kesifompá'ó inaimó síyamba kentáfé'a ísámai áisai íyantafena póna miyá uwátinkainiye. ²⁴Kesifompá'á ímba inái siyááfo káfé'a kentáfé'a ísámai inaimó síyamba miyá uwátinkainana kentirunkó óraa'-aamoi ína'a méraaro Ísu siyáíye.

Marapá-tántáá'á Ísu íyáákaraiyemo siyáin-aai.

²⁵Ísu simátimena séna waé'mai-aai simátimunda pó'a ánaaen-kanaa tína'a kesifon-aai afora'á simátimenaumne. ²⁶Minkánáámó tína'a ken-ímáyáámó ontáfé'a kesifompá'á inái síya'a kemá ímba inái senaná ²⁷wemá úwoi tíména wenarumbó tímakaintafena póna úwoi tímíníye. Kentáfé'a

sé'a Maníkómpákémbá kunkáíye sé'a tirumbá símakaantafena kesifomá arumbá tímakaiye. ²⁸Kesifompákémbá marapá'á kumbéraunda pó'a káfé'a marapá'á tuwé'a kesifompá'á iyónaumne Ísu súwasa ²⁹wení kísau-waasi sésa káfé'a ímba waé'mai-aafinkemba sémpo aforatá simásimene. ³⁰Kesáá séta áisai ónáísaiye ímba sú-nasaama emá ísaraandawí po afora'á wésene. Miyásá séta Maníkómpákémbá kunkáanesa sune suwaná ³¹Ísu séna kentáfé'a Maníkómpákémbá kunkáíye sembánifo ³²kárika'a siyuwé'a kentí nao'-nao'a wété owa'á keyáá mérausina kesifomá kesé'a méraiye. ³³Mináái simátimunda pó'a kesé'a kááísamai mé'a aáno úmai wempa'á méraaro. Marapá'-wáási karaáná'a tinkésa sáwí'a uwátinkanaafo marapá-tántáá'wára waásiwara'a íyáákaraunda pó'a kentirunkó aamoi ína'a méranaawe Ísu siyáíye.

Ísu wení waásisafena ísámai Maníkómpá'á inaimó siyáin-aai.

17 Ísu simátimena wíyómpa'a awánéna séna kesifóo minkánáá wétiye. Kesúwí'a óraa'a ina'á enáwí'a óraa'-i'a uwánkáano. ²Seyaafá'-wáási káráwiyaundasafe fasi'aémbá símakaanda pó'a símakaanda-waasi aúí'a úmai maé'mae'a uwátinkaunda mindásafe kesúwí'a óraa'-i'a ina'á enáwí'a óraa'-i'a uwánkáano.

³Eyáá érai-Fasi'aenko óne. Kembá si'mákaandawi úne. Empá'é kempá'é tésa kenkáisááimo ísááwi aúí'a úmai maé'mae'a wéowe. ⁴Marapá'á enáwí'a óraa'a úmai símakaanda-kisau tai'áúmne. ⁵Kesifóo maramó ímbo úmakondara'a esé'a méraawanana kesúwíko óraa'-i'o uráinka'a po aneka'á miyá ínkwa'e'a sune. ⁶Marapá'-wáásíffinkembá ení waási-i'a uwátinke símakaana'a entáfé'a miyámó iwái méraiye símai paápé uwátinkaunasa enáái wéisaawe. ⁷Símakaandasafesa sésa mintántáá'á Maníkómó ámakain-tantaa'e wésewe. ⁸Símakaanda-aaimo simátimunda wéisaawe. Empákémbá kunkáunda-aaí ísésa sésa Maníkó ai'mákaisana kunkáiyé wésewe. ⁹Miwísáfé'a ísámai inái sune. Marapákén-úwói-wáásísáfé'a ímba inái sumpo símakaanda-waasi ení waásisafe'a ísámai inái sune. ¹⁰Ení waási kesí waásin-owe. Kesí waási ení waási ésa kesúwí'a óraa'-i'a wéowe. ¹¹Marapá'ó ímbo méraanda empá'á iyónaumpo miwí marapá'á méranaawe. Kawekésífóo miwíyá'á emá káráwiyinasa pósa Maníkómbó áántaan-kwaasi-i'a úmai méranaawe. Esé kesé'o kááísamaimo mérauyantemba miwí kááísamai méranaawe. ¹²Miwísé'a mé'a káráwiyunasa Maníkómbó áántaan-kwaasi-i'a úmai mésa ímba sáwí-amba arááiwakaawe. Énifo moóráwigo sáwí-amba arááiwainda póna mináái Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna siyáin-aaí paápé íníye. ¹³Empá'á ímbo iyúnda marapá'á mé'a miwí tirumpimbá kesí aamoigó óraa'o intáfé'a mináái simátimune. ¹⁴Enáái simátímakaumne. Kemó ímbo érai'o marapá'-wáásímó úndantemba miwí ímba érai'a marapá'-wáásí ombá pósa marapá'-wáásí úwoi-waasi títámbe wéuwatinkaawe. ¹⁵Ímba sé'a miwí marapákémbá kuntiyaaó sumpo waántawanko sáwí'a uwátínkáifo séma káráwiyuwo sune. ¹⁶Kemó ímbo érai'o marapá'-wáásímó úndantemba miwí ímba érai'a marapá'-wáásín-owe. ¹⁷Enáái érai'-aaí póna tirumpimbá wérainasa ení waási-i'a úmai méranaawe. ¹⁸Kembó si'maróna'o marapá'ó kunkáundantemba miwí ti'maráanasa marapá'-wáásíffimbá méranaawe. ¹⁹Miwísáfé'e sé'a enaráái aantemba wáúnda pósa enaráái aantemba waránááwe. ²⁰Ímba maankwáásísáfé'-aantemba inái sumpo miwí táái ísésa kentáfésa timankúnkúmba ésa Maníkómpákémbá kunkáiyé síyawisafe'wara'a inái sune. ²¹Kesifóo inái sé'a esé kesé'o kááísamaimo mérauyantemba miwí enté kenká'é kááísamai méranaawe. Miwí kááísamai méraamba pósa marapá'-wáásí tuwánésa sésa érai'a Maníkó Ísumba ai'mákaisana kunkáiyé sénááwe. Mindásafe'a inaiífinkémbá simámune. ²²Esé kesé'o mimbóráí'o úmimo mérauyantemba símakaanda-fasi'aemba tímakaunda pósa mimbóráí'a úmai méranaawe. ²³Emá kesé'a kááísamai méraana'a kemá miwísé'a kááísamai méraunda pósa miwí kááísamai méranaawe. Marapá'-wáásí mindá tuwánésa sésa Maníkó Ísumba ai'mákaisana kunkáiyé sénááwe. Enarumbó símakaandantemba miwíwára'á tímakaunda pósa marapá'-wáásí tuwánésa sésa érai'e sénááwe. ²⁴Kesifóo maramó ímbo úmakondara'a enarumbá siméma fasi'aémbá símakaane. Símbakaanda-waasi kesé'a méraiwaé sé'a súnnda pósa kesí fasi'aémbá awánánááwe. ²⁵Kesifóo usukáéwi óne. Marapá'-wáásí embá ímba wéawanaafo kemó awánáúnda símakaanda-waasi kentáfésa sésa Maníkó ai'mákaisana kunkáiwaiye wésewe. ²⁶Entáfé'a miyámó iwái méraiye símai paápé uwátinkare'a paápé úmai kónaumne Ísu inaiífinkémbá miyá siyáiyé.

Ísumbo ta'ótokaan-aii.

Mátíyu 26:47-56, Máaka 14:43-50, Rúku 22:47-53

18 Ísu simátimena wení kísau-waasise'a Kíndáróni-nomba kofatésa taai-kanáágúnéfé'á komérowana ²Ísu wení kísau-waasise'a mintái-kanáágúnéfé'á kógo upa'á Yúndasi Ísuni pintaru'-wáásígó mintái-kanáágúnéfé'á awánópa'a ³mifá'á kúmba ámáán-kawaa-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye i-wáásíwará ámáán-danka'-i-waasiwara'a ti'márówana Yúndasi tí'maena taánáínkwara paepáé'wara'a maimaésa ómbá to'maésa mintái-kanáágúnéfé'á kumbá ⁴Ísu wempá'ó tinda-tantaakomba iséna wení waásifinkemba íyáfasinena miwí túranka'a koména tísai ena séna nááwani ayaafáíya wéoo súwasa sésa ⁵Ísu Násaretifakewintafeta wéayaafai-une suwaná séna miwántáfé'o sembá kemá úne súwasa Yúndasi Ísuni pintaru'-wáásígó póna miwísé'a méraiye. ⁶Kemá úne Ísu súwasa miwí tauwéropa'a tanaambá fowaná ⁷Ísu aneka'á tísai ena séna nááwani ayaafáíya wéoo súwasa Ísu Násaretifakewintafeta wéayaafai-une suwaná ⁸Ísu séna é'a simátimakaumne. Maandá kemá úne. Kembó siyaafái ontáfé'a maankwáási étinkaiyasa koró Ísu súbma ⁹Maníkóntáféna siyáimba símakaanda-waasi ímba sáwí-amba arááiwakaawe siyónka'a póna paapé úmai mináái súwana ¹⁰Sáimoni Pítaa paepáé'a awáúfinkémbá taútuwena aifa'-ámáán-káwáágóni kísau-waasigon-áa'a fagáúsuwomba minkísáú-wáásígón-áwí'a Márakáasi wenáa'a fagáúsuwowana ¹¹Ísu Pítaantafena séna ení paepáé'a awáúfimbá wiyuwó. Sí'ónnda-i'a uwásinkaiyambanifo

kesifóni kísau ímba tuwánáúmpo miyá ónaumne Ísu siyáíye.

Ísumba áí'maesa Ánásimpa'o kuráan-aii.

¹²Ísu súwasa i-wáásíyé miwítí óraa'-waasiye

ámáán-danka'-i-waasiye Ísumba ta'óto'mai ayáánka'a kará'umaesa ¹³ái'maesa aifa'á moórá-kawaagon-awi'a Ánásimpa'a tuwaná wemá Káyafaasin-ásáánko éna minkánáa Káyafaasi aifa'-ámáán-káwáágó póna ¹⁴ááéma simátimena séna Yúndaa-waasi seyaafá'á púwófo séna moóráwigo puwíníye siyáiwain-ásáánkompa'a kuráawe.

Pítaa ímba awánáúnda-waasin-iyemo siyáin-aii.

¹⁵Kuwasarái Ísuni kísau-waasiyai moóráwigo Sáimoni Pítae moóráwigoe'a Ísumba arááiwa'maesarai kuyambá aifa'-ámáán-káwáágó moóráwigomba awánuwowana aaimó isópa'a Ísumbo máánkaropa'a imérowana ¹⁶Pítaa máápa'-ontafimba mérowana aifa'-ámáán-káwáágó awánówi iyuweréna ontará'ó káráwiyon-arasigomba simámuwana ontá tiyankówana Pítaamba áí'maena íyáferowana ¹⁷minárásígó Pítaamba awánéna áisai ena séna minkwáásígóni kísau-waasiya'ono súwana Pítaa séna ímbanifo kemá fí'on-kwaasi úne súwasa ¹⁸táwitafesa ésa kísau-waasiye i-wáásíyé iyamá agaimakésa tiyáámba wégaufuwana Pítaa mináái simásuwena iyará'á koména ayáámba kauráíye.

Aifa'-ámáán-káwáágó Ísumbo áisai uráin-aii.

Mátíyu 26:59-66, Máaka 14:55-64, Rúku 22:66-71

¹⁹ Pítaa iyamá wégaufuwana aifa'-ámáán-káwáágó Ísuntafena séna simátímakaanda-aii simásimiyo. Ení kísau-waasisafewara'a simásimiyo súwana ²⁰ Ísu séna Yúndaa-waasiti óraa'-amaan-daumpa'e kári'-amaan-daumpa'e simáti-simatimbo émaunda afora'ó sémaunda ímba aúpá'á simátímakaumpo ²¹ nóintafewa wésisai-ono. Kesááimo ísaraawi tíisai inasá simátímakaanda-aii ísaraamba pósa sénááwe súwana ²² ámáán-danka'-i-waasigo Ísumba tufuwéna séna aifa'-ámáán-káwáágómó sinká'á ímba miyá siyó súwana ²³ Ísu séna sáwí-aaimo súndaraka misáwí-áái ááéma afora'á isinó. Kawe'-ááímó súndasafe nóintafewa sínkamono súwana ²⁴ Ánási ai'marówasa ayáámpinken- anda ímba awátuwesa minándáwará'á áí'maesa Káyafaasi aifa'-ámáán-káwáágómpá'á kuráawe.

Pítaa ímbo awánáunda-waasin-iyemo siyáin-aii.

Mátíyu 26:71-75, Máaka 14:69-72, Rúku 22:58-62

²⁵ Aifa'-ámáán-káwáágómpá'á Ísumba kuwaná Pítaa iyará'á ména ayáámba wégaufuwasa iyará'ó máún-kwaasi áisai esa sésa ewárará minkwáásígóni kísau-waasiya'ono suwaná mináái umémpa'a tuwéna séna ken-ímbaniye súwana ²⁶ aifa'-ámáán-káwáágóni kísau-waasigo Pítaantafena séna emá minkwáásígóe'a taai-kanáágúnéfá'á méraaya'a tuwánérúnda éraira súno séna Pítaamo áá'o fagáú-suwowini akún-ándáfákéwí súwana ²⁷ Pítaa aneka'á séna ken-ímbaniye súwana kokórigo áái siyáiyé.

Ísumba Páiratimpa'o áí'mae kuráan-aii.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Máaka 15:1-5, Rúku 23:1-5

²⁸ Kokórigo áái súwasa siyarónka'a Káyafaasini naaúmpakemba Ísumba áí'maesa kámáni-oraakoni pááimpa'a máankesa sésa ímba Yúndaa-waasiti naaúmpa'an-ifo fí'on-kwaasiti naaúmpa'a iyéta tíyótaimo í-tánómbá ínta náúnafo sésa ímba iyúwana ²⁹ Rómu-kamani-kawaagon-awi'a Páirati kúwákárúwena kuntísai ena séna minkwáásí nóra inkakena aafimbá maenkánaera séo súwasa ³⁰ sésa ímbo sáwí'o uráinkakaa ínta áí'maeta túsino suwaná ³¹ Páirati séna keyááríka'a áí'mae'a kentí ámáámbo makénten-úmai simánkáaro súwasa minYúndáá-óráá'-wáásí sésa Rómu-kamani-waasi moóráwigombo tufú'maimo utáiyantafesa aambá fáí'makaawe sumbá ³² ááéma Ísu simátimena séna aaraa-táiyá'á sínkamiya'a uwónaumne siyáin-aii paápé úwasa áí'maesamo kumbá minááisáfésa uwaná ³³ Páirati naaúmpa'a kunuweréna iyéna Ísumba áántena séna emá Yúndaa-waasiti kawáágówá óno súwana ³⁴ Ísu séna ení imáyáfinkena síisai ó waásiya simámakaawawa síisai óno súwana ³⁵ Páirati séna kemá ímba Yúndaa-waasi úne. Ení waásiye óraa'-amaan-kísau-waasiye áí'maesa kempá'á tiyááfo nóra ónasawa'iyó súwana ³⁶ Ísu séna kemó kawáá-í'o úndama ímba marapá'á wéráiyé. Kemó kawáá-í'o úndamo marapá'ó wérainkakaa kesí kísau-waasi tíyááwaisino. Yúndaa-waasi kembá ta'ótoraafó sésa tíyááwaisino sésa ta'ótokaawe. Kemó kawáá-í'o úndama ímba marapá'á wéráiyé súwana ³⁷ Páirati áisai ena séna kawáágówá óno súwana Ísu séna é'a séne. Mindásafe'a marapá'á kumúnana masínkaraimba pó'a arupíse-aii wésimatimune. Arupíse-aaisafesamo

aamoimó owí kesááima wéisaawe súwana ³⁸Páirati séna nóin-aaiya arupíse-aainiyo siyáíye.

Ísumba tufuwíyana puwínomo siyáin-aii.

Mátíyu 27:15-31, Mááka 15:6-20, Rúku 23:13-25

Páirati simásuwena kúwákárúwena Yúndaa-waasisafena séna wemó sáwí'o uráimbo simásímakaamba saafá únana ímbanifo ³⁹tíyótaimo

í-tánón-kánáá tintembá moórá-waasi áantaawa'a ándáfakembo awá'anikaundan-temba minkánáámó tinká'á Yúndaa-waasiti kawáágóná awá'ankanaumno tísai ena súwasa ⁴⁰óraaka sésa ímbanifo wembá ímba awá'ánkenda Párápásimba awá'anikaao suwaná Párápási tiyéna uménté'a in-kwáásín-íye sésa

wembá awá'anikaao siyáawe.

19 Suwaná Páirati i-wáási simátimuwasa Ísumba áwiyandasamba áwiyonku'-nésa ²óraa'-waasiti kámo'an-íye sésa áwiyandama owepámai Ísu a'nóm-pímbá kufé'ankesa naae-únánkwátói óraa'-waasiti unáánkwátóin-íye sésa uwánkesa ³karaánáá'a ankésa moórá-mora wempá'á tésa sésa Yúndaa-waasiti kawáágó óne sésa tiyáántamba

tufúto'naamai uráawe.

⁴Tufúto'naamai uwaná aneka'á Páirati kúwákárúwena seyaafá'-wáásísáféna séna ísáaro. Ímba sáwí'o uráintafe'a áí'mae'a túranka'a máánkaraana'a awánaaro. Ímba sáwí'a uráíye súwana ⁵Ísu kúwákárúwena a'nómpímbá áwiyandawara naae-únánkwátóiwara'a kúwákárúwowa Páirati simátimena séna minkwáásígómbá awánaaro súwasa ⁶óraa'-amaan-kisau-waasiye ámáán-danka'-i-waasiye awánésa óraaka'-óraaka'a sésa aaraa-táiyá'á tufíyana puwíno suwaná Páirati séna wemá ímba sáwí'a uráimba pó'a kemá ímba tufuwónaumpo kembiwí áí'mae'a aaraa-táiyá'á mátuwuwo súwasa ⁷Yúndaa-waasi sésa wemá séna Maníkón-áánimba úne sémáyáímbanifo kentáási ámáánko séna miyámó síndawimba tufuwíyana puwíno símakaampimba póta tufuwónaumne suwaná ⁸Maníkón-ááninko úne siyáin-aii Páirati isówana áfááraumai áá'a úwana ⁹naaúmpa'a kunuweréna imaéna Ísumba áí-sai ena séna nááfakewiya'ono súwana Ísu iséna ímba aái súwana ¹⁰Páirati séna kemó áísai únda nóra séwa ímba aái wésono. Kemó aaimó senasamó ésa awá'ankanaawe. Kemó senasamó ésa aaraa-táiyá'á tufuwíyama puwínone. Mifási'áémbá tokáumne súwana ¹¹Ísu séna Maníkómó mifási'áémbó ímbo ámakainkaka ímba toráásino. Maníkó ámakaifo sí'maenamo enká'ó másinkaiwaini sáwí-kisaugo ení sáwí-kisaugomba íyáákaraiye siyáíye.

¹²Ísu súwana Páirati mináái iséna séna nóra'iyo ke minkwáási awá'ankanae'a wéune súwasa Yúndaa-waasi óraaka sésa emó awá'ankemo éma ímba Rómu-kamani-aifa-kawaagoni waási-i'a wéone. Ísu séna kemá kawáágó úne siyáintafena Rómu-kamani-aifa-kawaagomba íyáákanaemo siyáintafe mindásafewe séma ímba awá'anikaao suwaná ¹³⁻¹⁴Páirati mináái iséna Ísumba áí'maena máápa'a óntan-arumbo akwítukom-barupa'a Yúndaa-waasi-taifinken-awi'a Kápata-marupa'a kumbéna aaifimbó maitínkáám-barupa'a kumbéna Yúndaa-waasisafena séna kentí kawáágón-íye súwana tíyótaimo í-tánón-kánáá aafáyáaraamba úwana káfékaamba wááwái kárika'a tínena úwana Páirati Yúndaa-waasisafena séna kentí kawáágón-íye súwasa ¹⁵ímbaniye sésa óraaka'-óraaka'a sésa aaraa-táiyá'á tufuwíyana puwíno suwaná Páirati tísai

ena séna kentí kawáágómbá aaraa-táiyá'á tufuwónaumno. Mindá tirááiya táiyó súwasa óraa'-amaan-kisau-waasi séna Rómu-kamani-aifa-kawaago weyáá kentáásí kawáágón-ye suwaná ¹⁶ Yúndaa-waasi-taaigo íyáákontafena Páirati séna Ísumba aaraa-táiyá'á tufúwóro séna tímakaiye.

Ísumba aaraa-táiyá'ó tufúkáan-aii.

Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Rúku 23:26-43

¹⁷ Páirati tímúwasa i-wáásí Ísumba ái'maesa tufuwíyan-aaraa-taima wembá ámúwana áúwaata'maena tufuwíyan-aempa'o kúmba mináémpá'-áwí'a a'nónayaantapa Yúndaa-waasi-taaifinkemba Kórígótaafa mináémpá'á kuwasá ¹⁸ aaraa-táiyá'á aiyayaanka'a tufúsúmaresa kae'-wáásíyái Ísuni séfasefa'-arusampa'a aaraa-táiyá'á tufúsúmaresa Ísumba afufumpimbá tufúsúmarowana ¹⁹ Páirati wení kísau-waasisafena séna Ísu Násaretifakewi Yúndaa-waasiti kawáágón-ye sé'a agaimái a'nónká-táiyá'á máráaro súwasa ²⁰ kaumbo-wáásí táái'finkemba Yúndaa-waasi-taaifinkene Rómu-waasi-taaifinkene Kírki-waasi-taaifinkene agaimárowasa sáwífa'-waasi awánomba tufúwún-aempa'a óraa'-naopa'a ewaa'á wérowasa sáwífa'-waasi mináúfáimá awánésa toráumai ísówasa ²¹ Yúndaa-oraal-amaan-kisau-waasi Páiratintafesa séna Yúndaa-waasiti kawáágón-ye

ímba miyá símai agáinda wemá séna Yúndaa-waasiti kawáágó úne miyá símai agauwó suwaná ²² Páirati séna é'a agaimakáumne siyáiyé.

²³ I-wáásí Ísumba aaraa-táiyá'á aiyayaanka'a tufúsúmaresa wení unáánkwátói maimaésa éiyainka'a tuwímbaresa moórá-mora-i-waasi éiyain-kwaasi minúnánkwátói maimaésa moórá-ampanta paákákén-únánkwátói ímbo farúmakon-ampanta maimaésa séna ²⁴ ínta tafeónaumpo séna ááfésa tíyáananasa nááwa íyáákenawa máíníyo sumbá Maníkón-aii aúfáifimba agaimaréna séna kesí unáánkwátói tuwímbai maimaésa moórá

kesí ampantarátáfésa ááféma tiyaráawe

siyónka'a pósa i-wáásí miyá uráawe.

²⁵ I-wáásí miyá uwasá Ísuni waási aaraa-táiyá'ó tufún-taigoni áwáufimba mésa Ísun-anówa úwana wenáunko Kórópasi awaainínkón-áwí'a Máriaa úwana Mágátáaraa-naopaken-ininkon-awi'a Máriaa úwasa miyáumai-inimba aaraa-táigóní áwáufimba mérowana ²⁶ Ísu wenanówamba awánéna kembá Yónimba suwánéna anówantafena séna miwá enáánimban-ye séna ²⁷ kentáféna séna miwá enanón-ye súwa'a

isé'a kesí naaúmpa'a móankare'a káráwiyaumne.

Ísumo pukáin-aii.

Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Rúku 23:44-49

²⁸ Minkákémbá Ísu imáyaa éna séna seyaafá-kísáú tai'áumne súmba sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba awátinkaunda-kisau seyaafá-kísáú tai'ásuwaumne séna Ísun-aii Maníkóní aúfáifinkemba paapé índasafena Ísu séna nontáféna sínkáíye súwana ²⁹ ándá-aran-domba ika-nómbá anaféumpimbá wérowasa faru-táénáma mindómpimbá tu'maésa ofiyen-táemopimba sinúfaimaesa náínkwae séna Ísun-óika'a mósá márówana ³⁰ Ísu néna séna seyaafá-kísáú tai'ásuwaumne séna a'nómbá kífaena afowan-ayáámpimba wenámútamba to'maréna pukáiyé.

Ísuni awáúfimbá waantáámbo faiyáin-aii.

³¹ Ísu weyááríka'a puwúwasa Yúndaa-waasimo saagon-kánáa tíyótaimo í-tánón-kánáa aafáyáaraamba úwasa pósa sésa saagaan-kánáará'á puwíyan-kwaasi aaraa-táiyá'á máéfo sésa Páiratimpa'a tésa sésa puwíyan-kwaasi ímba úwoi tiyúwéwasa aaraa-táiyá'á méraaro. Tísamai ankaisíyasa ááema puwíyasa taaiyakémbá mara-pá'á múratuwaaro suwaná ³² Páirati ewé súwasa i-wáási Ísuni séfasefa'-arausampa'o tufúsúmaron-kwaasi tísamai koankaisésa ³³ Ísumba taawánomba é'a pukóntafesa wenaísamai ímba ankáísúwana ³⁴ moórá-i-waasigo Ísuni awáúfimbá waantáán-támbá faúwana naewará nonkwará'á kunkáiyé.

³⁵ Mindámo awánáúndawi simátímakaumne. Awáné'a érai'-aai súnnda pó'a isé'a sé'a érai'e sénááwe. ³⁶ Maníkón-aii aúfáifimba agaimaréna séna wenayáátamba ímba ankaisónááwe agaimaréna siyónka'a pósa i-wáási miyá uráawe. ³⁷ Moórá-fa'a agaimaréna séna waantáántámbó fáiyamba afuwónááwe agaimaréna siyónka'a póna paápé uráiyé.

Ísumbo utaráan-aii.

Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Rúku 23:50-56

³⁸ Yósepi Árímatíyaa-naopakewi Ísun-aii isówi éna Yúndaa-oraa'-waasi táároi inkaiséna wenáwí'a áwiyotuwena Ísumo puwúnka'a Páiratimpa'a téna séna Ísun-áuma utánáifo simiyó súwana Páirati séna kanaámpó máínone súwana Yósepi Ísun-áuma komaúwana ³⁹ Níkótímási ááema Ísumpa'o nó'waambo tiyáiwai asaa-wiyúmbó úm-basawemba óraa'-masawemba kae'á maimaéna Yósepimba kóái'mae-sarai ⁴⁰ Ísun-áuma komaimaésarai ampantafimbá minásáa-wíyúm-básawénkwará'á kára'umaesarai tésarai Yúndaa-waasi miyáumaimo utaantembá pósarai miyáumai utarááye. ⁴¹ Ísumbo tufúkáan-aempa'a taai-kisáú wérowana utaráan-ontan-aima ímbo waási utarón-ontan-aima wérowasarai ⁴² saagaan-kánáámá ampáámbán-iyé sésarai minóntán-aima ewaa'á wérontafesarai Ísumba mimpímbá máutaraaye.

Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkain-aii.

Mátíyu 28:1-8, Mááka 16:1-8, Rúku 24:1-12

20 Sondaará'á siyarónka'a ímba sán-karowana Máríyaa Mágátáara-naopaken-ininko utámakopa'a wéna koawánómbo óntan-aigoni óikaken-ontamba maisukówana koawánéna ² awaantanténa Sáímoni Pítaante kenté'a tasímásiména séna kentáási óraakon-áuma óntan-aifinkemba maimaésa nááfara makáao súwakai ³ Pítaae kesé'a utámakon-ontan-aifa'a kónae sékai ⁴ suwaantantékai kówayamba kemá Pítaamba kóyááke'a aifa'á óntan-aifimba kówánda ⁵ kífai'e'a ampanta aantemba wéromba awáné'a ímba óntan-aifimba íyáferaawanana ⁶ Sáímoni Pítaa téna óntan-aifimba íyáferena awánómbo ampanta aantemba wérowana ⁷ Ísun-a'nónkákén-ámpántá moórá-aempa'a wérowana awánówa'a ⁸ óntan-aifimba aifa'ó kówándawi íyáferé'a awáné'a sé'a érai'a pukáimpinkemba íyáfasinkaiye séwándanifo ⁹ Maníkón-aii aúfáifimba agaimaréna séna pukáindafinkemba íyáfasinainiye siyáimba ímba ísámai kawé'á ówayamba ¹⁰ kenkáisi naópakai kuráuye.

Ísu paápé úwana Máriaamo awánarain-aii.

Máaka 16:9-11

¹¹ Naaópa'a kówayana Máriaa óntan-aigoni óika'a ména ifi'á wétena kí-faena óntan-aifimba awánómba ¹² kae'-wáásí waén-únánkwátóiwara'a Ísumbo utámakom-barupimba mésarai moóráwigo a'nómpá'á maúwana moóráwigo aísamaifa'a méroyana Máriaa tuwánówasarai ¹³ sésarai meníninkóo nóintafewa ifi'á wétaano suyaná Máriaa séna kesí Fasi'aénkómbá maimaésa nááfara makáao sé'a ímba wérais'a wéawanaumne ¹⁴ simásuwena waeréna awánómba Ísu úmbanifo ímba awánéraase úwana ¹⁵ Ísu séna meníninkóo nóin-ifira wétewa nááwan-ayaafaawa wéono súwana Máriaa séna taai-kisáurá'ó káráwiyaiwai iyé-ímáyáá éna séna emó maimaémo nááfa'o maké simásimiyo. Komaénae súwana ¹⁶ Ísu séna Máriaao súwana méwaerena wenááifinkemba séna Raaponai súmba maanááifinkembá waé'mai séna kesí Fasi'aénkóo súwana ¹⁷ Ísu séna kesifompá'ó iyóndasafe'a úmpo ímba ta'ótoraao. Kesífárawaisai kosimátíme sé kesifoné kentifompá'á iyúne. Kesí Maníkóné kentí Maníkómpá'á iyúne súwana ¹⁸ Máriaa Mágátáraa-naopaken-ininko Ísuni kísau-waasi kosimátimena séna Fasi'aénkómbá awánáúmne séna Fasi'aénkómó sún-aii simátímakaiye.

Ísuni waási wembó awánaraan-aii.

Máaka 16:14-18, Rúku 24:36-49

¹⁹ Misóndáágóní fenómpinka'a Ísuni kísau-waasi Yúndaa-oraa'-waasisafena táá'a úwasa naaúmpa'a imésa ontá wisukówana Ísu túranka'a paápé éna séna aáo úmai méraaro séna ²⁰ ayáánarumpin-afiwara awáúfín-áfíwará'á aráátimuwasa miwítí Fasi'aénkómbá awánésa pósa áfááran-aamoi uwánkówana ²¹ Ísu aneká'á séna aáo úmai méraaro. Kesifomó si'mákaintemba miyáumai kembiwí ti'maráana'a kesí kísau komáéro séna ²² wenááma áútimena séna Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá tíménana kesé'a mérainiye. ²³ Sáwí-imayaamo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáá tai'áíníye. Ímbo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáá úwoi waé'wae'a íníye Ísu siyáíye.

Tómaasi Ísumbo awánarain-aii.

²⁴ Ísu paápé úwasa wení kísau-waasi awánasuwonka'a Tómaasi moóráawi'a Títímási mináwíkoní áwáuma amáántágae'a wemá fí'opa'o maémomba ²⁵ túwasa simámesa sésa Fasi'aénkó paápé isatá awánáúmne suwaná Tómaasi séna ayáánarumpin-afiwara awáúfín-áfíwará'ó awáné'o ta'ótorekaa sé'a pukáimpinkemba iyáfasinkaiye súsino súwasa ²⁶ afakaeté-no'waamba maisuwésa Tómaasiwara'-úmai aneká'á wení kísau-waasiye naaúmpa'a imésa ontá wisukówana Ísu túranka'a paápé éna séna aáo úmai méraaro séna ²⁷ Tómaasintafena séna siyáánarumpimba ta'óto'mai awáné suwáúfimbá ta'óto'mai awáné sé kentáfé karo'é sénafainifo érai'e siyó súwana ²⁸ Tómaasi séna kesí Fasi'aénkóo emá kesí Maníkó óne súwana ²⁹ Ísu séna ááema ímba suwánarempo karo'é siyáandaniye. Káfé'a suwánáanda po érai'e wésene. Ímbo suwánaawimo ésa érai'emo sésamo timankúnkúmbo ésa aamoí isaná tirunkó kawé'á íníye Ísu siyáíye.

³⁰ Ísu wení kísau-waasi súránkata fí'o-fi'on-kísau-waame'a aráásimuwata tuwím-bai maankwándááífimbá ímba agaimakáundanifo tuwím-bai agaimakáumne.

³¹ Ísu Maníkón-ááninko póna wemó íyáfasinankaraiwain-iyé sé'a maanáúfái agaimakáumpo Ísun-aaisafesa timankúnkúmba ónááwe. Miyámó timankúnkúmba ésa Ísuwe'a kaáísamai maé'mae'a ónááwe sé'a maanáúfái agaimaráúmne.

Afakaeté-waasi Ísumbo awánaraan-aii.

21 Ánaaemba Táípiriyasi-waaunkoni áwáífa'a Ísu miyáumai paápé úwasa wení kísau-waasi awánaraawe. ² Wení kísau-waasi túwaandu uwái miwí túwí'a Sáímoni Pítaawe Tómaasi moórá-awí'a Títímásiye moóráwigo Káríri-aempakemba Kéna-naopaken-kwaasigon-awí'a Nátániyeriye Sépétin-ááninkaiye fí'on-kae'-waasiye miyáumai-waasi túwaandu uwaná ³ Sáímoni Pítaa simátimena séna mófáá'a kotoránae'a kúne súwasa kesááwárá'á montá kónáísaiye sésa nompín-táómpimba íyátesa kumbá nó'waamba mófáá'amai wima'wima'-umbá ímba mófáá'a torówana ⁴ siyarónka'a Ísu nonáwáífa'a mérowasa ímba awánérase uwaná ⁵ Ísu séna iyámpóisono. Mófáá'a tokáao súwasa ímbaniye suwaná ⁶ Ísu séna mare'mare'-únámbá tiyáánúrapa'-aempa'a nompímbá túwéwana kumína'a mófáá'a tóráaro súwasa wemó súnten-umba sáwífa'-mofaa'a tórówana mindómpín-táómpimba ímba kanaa'á máráaraantamba éna ówitowa'a ⁷ kemá Pítaantafe'a sé'a epínda Fasi'aénkón-iyé séwánana Pítaa mináái iséna kísau mo maíndasafena paákákén-únánkwátóimo faú'maromba minúnánkwátói maimái úmaena nompín-táómba tuwéna nompímbá ásáfena nonáwáífa'a kúwana ⁸ nonáwái ewaa'á wérowata fí'on-kwaasisa mindómpín-táómba maimaéta mare'mare'-únámbá tafisímaeta kówándasa ⁹ nonáwáífa'o ásáfaawandasa iyamá wégowana mófáá'wara tónkwárá'á wéagauwata awánááwánanasa ¹⁰ Ísu séna tórám-bofaa'a tuwímbai maimaé'a teró súwana ¹¹ Sáímoni Pítaa nompín-táómpimba íyátena mare'mare'-únámbá tafisímaena nonáwáífa'a mámarowana óraa'-mofaa'a 153 mofaa'a wéna sáwífa'-mofaa'a wérombanifo mare'mare'-únámbá ímba tararówana tafisímaena nonáwáífa'a mámarowana ¹² Ísu simásimenasa séna tamandaaró súwata nááwa'ono séta áísai ónae séta ówándasa ímba áísai eta Fasi'aénkó iyé-ímáyáá ówánanasa ¹³ Ísu mófáá'wara tónkwárá'á maimáisa símakaiye. ¹⁴ Ísu pukáimpinkemba íyáfasinkena kae'-í'a paápé uréna kaumbogóntá aneká awánaraumne.

Ísu Pítaantafena kesí waásiya'a káráwiyuwomo siyáin-aii.

¹⁵ Tómbá násúwówana Ísuma Sáímoni Pítaantafena séna Yónin-ááninko Sáímoniyo. Miwí iyáákewa enarumbá wésimeno súwana séna ewé Fasi'aénkóo en-ímáyáámó únda é'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípi-araaka'a káráwiyuwo séna ¹⁶ aneka'á Ísu áísai ena séna Yónin-ááninko Sáímoniyo. Ken-ímáyáá wéono súwana séna ewé Fasi'aénkóo en-ímáyáámó únda é'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípiya'a káráwiyuwo séna ¹⁷ kaumbo-í'a Ísu

áísai ena séna Yónin-ááninko Sáímoniyo. Ken-ímáyáá wéono súwana kaumbo-í'a áísai ena súntafena Pítaan-arunko umbaí tówana séna Fasi'aénkóo seyaafá-tántáá'á é'a awánaraandasafe en-ímáyáámó úndawara'a é'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípiya'a káráwiyuwo. ¹⁸ Érai'a simáme'a súne. Emá aú-waasi méraanda po ení unáánkwátói ane'maké ení imáyáafinkemba úwoi wénompo waurámbó kéma enayáámba fárútuwenasa ímbo embó arááímo táíndafa'a máankanaawe Ísu séna ¹⁹ minááímó súmba Pítaamo miyáumai puwéna mindá Maníkón-áwí'a mósá maráínone séna Pítaantafena séna kesirááíma wauwó siyáíye.

Ísunte Yóninte-taai.

²⁰ Ísu Pítaantafena súwana Pítaa kowaeréna moóráwigomba awánarai. Ááéma tómbó nopa'á Ísuni ewaa'á ména séna Fasi'aénkóo nááwa ení pintaru'-wáásí íníyo siyáiwaimba ²¹ Pítaa kowaeréna awánéna Ísumba áisai ena séna Fasi'aénkóo minkwáásíndó súwana ²² Ísu séna kemó sé'o wemá úwoi maambárará'á méraina'a kemá kumónaumnemo sendamá ímba endén-ifo kendén-iyé. Emá kesirááíma wauwó Ísu súwasa ²³ wení kísau-waasi ímba kawé'-úmai ísónkakemba sésa wemá ímba puwíníye sésa simátíma'mae kuwaná Ísu miyán-áái ímba siyáimbanifo wemá úwoi méraina'a kemó kumónaumnemo sendamá ímba endén-iyé Ísu siyáíye.

²⁴ Ímba puwíníyemo siyáan-kwaasi kemá Yóni úne. Mináái simátíme'a aúfái-fimba agaisuwaúnda mináái érai'-aain-iyé. ²⁵ Ísumo maiyáin-kisau tuwímbai agaé'a tuwímbai ímba agaiyáunda pó'a seyaafá'ó agaisuwé'o é'a seyaafá'-márámá farááta-suwaunafo sé'a síne.

Kemá Yóni súnda-aaí taí'áíye.

Aantá-waasi

Ísu wíyómpa'a iyówana Rúku kae'-wáái-áátáiyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáí agaimakáíye. Maníkómpá'ó iyíyan-amba Yúndaa-waasiti áamáan-ai isaná Ísuma marapá'ó kunkáinka'a wenáásafesa timankúnkumba ésa wenká'á káásamai méraan-amban-íye. Maníkóní ámútanko Ísuni kísau-waasiye wení aampa'ó kun-kwáásíyé fasi'aémbá timúwasa Ísun-ai aifa'á Yúndaa-waasi Yérúsaremufa'o mérowi simátímúwasa mináásáfésa timankúnkumba ésa wenká'á káásamai mérowi Yúndaa-waasiti marafá'á fi'on-daopimpa'a kosimátímakaawe. Minkákémbá tuwímbai fi'om-barafaka'a Yúndaa-waasiye fi'o-fi'on-kwaasiye kosimátin-tasimatin-uraawe. Rúku miyán-áái agaimakáíye.

Aantá-waasiti kísau mo máiyáan-ai.

1 Tiófiráasiyo maankwándááífimbá moóra-ai sénaumpo isaaó. Aifa'-wándááífimbá Maníkó Ísumba ai'marówana marapá'ó kunkáin-aaiwara kísau kumbaiyáin-aaiwara aaimó siyáin-aaiwara afufumpimbá seyaafá-kísáúmó maiyáinkwara'a komaé tamae úmai wení kísau marapá'á tai'ówana ²Maníkó kunaiyówana wíyómpa'o iyáin-aaiwara'a aifa'-wándááífimbó agaimakáunda isa'á maankwándááífinkwára'a agaimaráúmpo isaaó. Ísu kesí aantá-waasiye séna wempari'a úmakaiye. Ísu ímba wíyómpa'o iyónka'a Maníkóní Ufaen-ámútánkóní fasi'aénkwára'á ména aantá-waasi wení áamámba simátimakaiye. ³Ísu pukómpinkemba iyáfasinena kae'-wáái-kánaá 40 kanaa moóra-mora-kanaa paápé uréna wenáúma kawé'-úmai aráátimuwasa awánésa sésa érai'a Ísu pukáimpinkemba iyáfasinena méraiye suwaná paápé urónka'a Maníkó wení waásimo kawáánin-ai simátíma'maena iyáíye. ⁴Moóra-kanaa túwaandu uréna tómbá wénowana Ísu paápé éna séna maanká'á Yérúsaremufa'a ímbo túwémba aáno mé'a kesifo kesí ámútamba timénaumnemo óraaka siyáimba wéamu'mare'o méraanana úwoi timíno. Mináái é'a simátíme'a sune. ⁵Yóni nombá maitínkaraimbanifo kárika'a Maníkóní Ufaen-ámútánkó kumbéna óraa'a uwátinkainifo amu'maré'a méraaro Ísu siyáíye.

Maníkó Ísumba kunaiyówana iyáin-ai.

⁶Órífi-omapa'a Ísuwe aantá-waasiye túwaandu ésa Ísumba áisai esa sésa Fasi'aénkóo káféra Rómu-kamani-waasi ti'mátuwewa Ísareri-waasisa kawááninono suwaná ⁷Ísu séna moóra-kanaamo tinda káféra'i aánora'íyo Maníkó wení imáyáafinkemba miyá íníye. Kawe-kánaáwé sáwí-kanaawemo paápé índa Maníkó wení imáyáafinkemba miyá íníye. Miyán-kánaámó tinda kári'-aain-ifo ⁸kemó sendá óraa'-aain-ifo ísáaro. Maníkóní Ufaen-ámútánkó kempá'ó kumínda wení fasi'aénkó tirumpimbá óraa'a uwátinkaina'a kesááiwara kentáfé'wara'a simátíme'a Yérúsaremu-naopa'e Yúndiyaa-aempa'e Sámériyaa-aempa'e seyaafá'-áémpá'á kosimátíma'mae'a nóro

⁹Ísu simásuwowasa awánomba Maníkó Ísumba kunaiyówana ainánkó Ísumba káátaguwasa ímba awánowana ¹⁰Ísumo iyúmba wíyómpa'a karátuwesa mérowasa minúwóiyáán-úmai kae'-wáási waén-únánkwátói úmaesarai ewaa'á méсарai ¹¹sésa Kárirí-aempaken-kwaasisono. Ímba wíyómpa'a karátuwe'a méraaro. Awá-

naawanamo Maníkó kunáíyáisanamo wíyómpa'o íyínten-úmai aneka'á miyáumai kumíníye siyááye.

Yúndasini kísaura'o íyámaiyain-aai.

¹² Mindárai simásúwóyasa aantá-waasi Órífi-omapa Yérúsaremu-nao'-ewaa'-omapa'a tuwésa Yérúsaremu-naopa'a kouwerésa ¹³ méron-daumpa'a afófumayaatanaan-daumpa'a imésa miwí Ísuni aantá-waasi moórá-mora-waasi-tuwi'a Pítaawe Yóniye Yémísiye Énduruwe Fírípiye Tómaasiye Pátóromiyuwe Mátíyuwe Áráfíasin-ááninkon-awi'a Yémísiye moóráwigo wemá Rómu-kamani-waasi ti'mátuwanae siyáiwain-awi'a Sáimoniye moóráwigo f'lon-Yemísin-aaninkon-awi'a Yúndasiye miyáumai-aanta-waasi ¹⁴ tatúwaandu untembá inai sé'ómbani. Minkwáásísóné tuwímbai-inintone Ísun-anówawe Ísun-áfá'awaawiye tatúwaandu urésa inai sé'ómbani.

¹⁵ Inai símasima'a wésa moórá-kanaa sáwífa'-waasi 120 waasi Ísuni waási tatúwaandu urówana Pítaa íyáfasinena simátimena séna ¹⁶⁻¹⁷ kesí waásisono. Naaófá'á Maníkóni Ufaen-ámútánkó kentáá síwá'nágon-awi'a Téfitimba simáména Yúndasi-aai súwana agaimakáimba póna mináái paapé íniye. Ááéma kentáásáfé-nawe Yúndasintafenawe Ísu kesí kísau máéro séna sáántowata aantá-kisaua maiyáumne. Ánaaemba Yúndasi tí'maena túwasa Ísumba ta'óto'maesa ándáfa'a ánkaraawe. ¹⁸ Yúndasi misáwí-kísáúgóni méyámbá óntamba maiyéna maramá méyánuwasuwena mimbárafá'á ándáma maiyéna weyááríka'a waanda'á faréna ámu'a tufánkuwana ayánaruntomba marapátá kunturáíye. ¹⁹ Yérúsaremufakenkwaasi isésa miwí tááifinkemba mimbáragón-áwi'a Akendamafa'an-iyé sésa waé'mai-awi'a naae-márafá'an-iyé siyáawe. ²⁰ Énifo imó agaimakón-aufaifimba Téfiti agaimaréna séna

wení naambá tu'nambá ínasa

mimpímbá ímba waási wéwaewe

agaimaréna séna moórafá'a agaimaréna séna

wení kísaura'a moóráwigo íyámainiye

agaimaréna siyónka'a póta ²¹⁻²² moóráwigo Yúndasini kísaura'o íyámaindawimba saafá úmaisa aiyánaumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkembo íyáfasinkain-aai weséta táásái úmai simátíma'maeta kondasá póta Yóni nombá wémaitinkowana Ísu kísau moóbarena maiyówata kuré-tiyeta úmae wénowananasá Maníkó Ísumba kunaiyówana wíyómpa'a iyúwasa awánaraawifinkemba moóráwigomba aiyáananasa wemá Yúndasimo tukáin-kisau íyámainiye Pítaa simásuwowasa ²³ isésa kae'-wáásí túwí'a tésa moóráwigo kaumbo-áwí'ó simánkaraawi moórá-awi'a Yósepini moórá-awi'a Pásapasini moórá-awi'a Yásítasi úwana moóráwigo-awi'a Mátáyáasi mindárai-tuwi'a tásuwesa ²⁴ inai sésa Fasi'aénkóo seyaafá'-wáásítí imáyáa awané tirumbá tuwáné minkáé'-wáásífinkémbá nááwa Yúndasini kísau aantá-kisau íyámainiyo aráásímínata awánaano. ²⁵ Yúndasi wení kísau ifátuwena puwéna wení kísaugoni méyámbá sáwí-marupa'a kunkáíye sésa ²⁶ inai simásuwesa kae'-wáásí túwí'a kae'-wándááífímbá agaimái anaféumpímbá ufé'márówana moóráwigo moórá-wandaai mósá maiyéna awánómba Mátáyáasiye sésa agaimárówana aantá-waasi sísamaifakemba moórá kumbaimái-waasifimba kogísau maiyáíye.

Maníkóní Ufaen-ámútánkó kunkáin-aai.

2 Ánaaemba tómbá fáká'mai Maníkóntáfesa ísámai kaundánae sésa túwaandu un-kánáá túwasa Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo uwái seyaafá'á mimbórá-náúmpá'á túwaandu urówana ²minúwóiyáán-úwana wíyómpakemba óraa-fiyundaraamba torówasa wéisowana méron-daumpa'a kuména ówitowana ³iyaronkáán-tántáá'á paápé uréna tafántafan-ena moórá-mora-waasi tinepimpá'á wété úwana ⁴Maníkóní Ufaen-ámútánkó tirumpimbá óraa'a uwátinkowasa mérowana Maníkóní ámútanko fasi'aembá timúwasa fí'o-fi'on-kwaasi-taaifinkemba siyáawe.

⁵Tómbá fáká'mai Maníkóntáfesa ísámai kaundánae sésa túwaandu un-kánáá túntafesa Yúndaa-waasi Maníkón-ímáyáá mósá márówi fí'o-fi'om-barafakemba Yérúsaremu-naopa'a tatúwaandu urówana ⁶fiyúndáraambo torónka'a isésa mindámbó wéropa'a tatúwaandu uwasá miwí tááifinkemba wésuwasa isésa táátafesa ésa ⁷áfááraumai imáyáa ésa sésa wésewi seyaafá'á Kárírifakewi mináái wésewin-owe sésa ⁸moórá-mora-waasi sésa kesááifinken-aaiye simásaraawe. ⁹Kesáámá tuwímbai Páátiyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Míndiyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Írámu-marafakewisa únasa tuwímbai Másépótemiyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Yúndiyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Kápándósiyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Póntási-marafakewisa únasa tuwímbai Ésiyaa-marafakewisa únasa ¹⁰tuwímbai Fírísíyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Pámpíríyaa-marafakewisa únasa tuwímbai Ísípi-marafakewisa únasa tuwímbai Rípíyaa-marafakewisa Sáíríni-maragoni ewaakéwísá únasa tuwímbai Rómu-naopakewisa miyáumai-naopakemba tatúwaandu éta ¹¹Rómu-naopakewisa tuwímbai Yúndaa-waasisa únasa tuwímbai fí'on-ampa'a tuwéta Yúndaa-amaan-ampata wéaraaiwaeta énifo tuwímbai Kírítí-marafakewisa únasa tuwímbai Árépiyaa-marafakewisa tatúwaandu uráunasasa Maníkó kawé-kísáú maiyáin-aai wésesa moórá-mora-waasi kesááifinkenta sewatá wéisaumne sésa ¹²táátafesa ésa áfááran-imayaa ésa isaisa ésa sésa mintántáákóní áwáuma nóra íníyo suwasá ¹³tuwímbai wíyáái ésa sésa miwí uwó'lo on-dómbá nésa uwó'la ésa fí'o-fi'on-kwaasi-taaifinkemba

wésewe siyáawe.

Pítaamo simátímakain-aai.

¹⁴Simásúwówana aantá-waasi 11 waasi íyáfasinompimba Pítaa íyáfasinena túwaandu urón-kwaasisafena óraaka'a simátimena séna kesí Yúndaa-waasisono. Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye fí'om-barafaken-Yúndaa-waasiye ísáaro. Káríri-fakewi fí'o-fi'on-kwaasi-taaifinkembo wésewini áwáuma simátimumpo ísáaro. ¹⁵Uwó'lo on-dómbá nésa uwó'la owémó sembá minkwáásí ímba uwó'la wéowe. Waási nó'waamba uwó'lo on-dómbá nésa uwó'la wéofó káfé'a aafáyáara'-aantembanifo minkwáásí ímba uwó'la wéowe. Mintántáákóní áwáu maarán-íye. ¹⁶Naaófá'á Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Yóweri agaimaréna siyáin-aai wépaape-íye. Maarán-áái agaimaréna séna

¹⁷Maníkó séna ánaaen-kanaa maará ónaumne. Kesí ámútambo seyaafá'-wáásímó tíménda kentáánintone kentiyáámúntone kesáái afora'á simátimenaawe. Kentí ífó'-wáásíyé waurán-kwáásíyé kaaimbá awánánááwe. ¹⁸Érai'la minkánáará'á

kesí ámútamba kesí kísau-ininakwa'o tíménda kesáái afora'á simátimenaawe. ¹⁹Wíyómpa'e marapá'é fí'o-fi'on-kisau-waame'o ondá naaewará iyawará óraa'-umunkwara'a paápé íníye. ²⁰Aafáúgó kumeu'á ínana wíyónko naaerírí'a ína'a miyámó ondá kesí fí'o-fi'on-kanaa sámó kain-kánáámó paápé índa ²¹ken-táfésamo Fasi'aénkówémó síyawi sáwí'o úmaimo mérempinkemba kawe'-ámpá'á

métinkanaumne Maníkó siyáíye

Yóweri agaimaréna siyáíye Pítaa mináái simátimena ²²séna Ísareri-waasisono. Senda-áái ísáaro. Maníkó Ísumba Násaretifakewimba fasi'aémbá amúwana simámakain-kisau maéna kawe-kísáú fí'o-fi'on-kisau-waame'o uráimba kempímbó úmba awánaraawe. ²³Naaófá'á Maníkó imáyáamo éna miyám-biya ónaum-nemo siyáinka'a pósa tuwímbai Ísumba áí'mai kembiwí tímúwa'a tufuwónae sé'a sáwí-waasi tímúwasa áí'maesa aaraa-táíyá'á tufúwana puwúmbanifo ²⁴Maníkó pukómpinkemba íyáfasinankaraiye. Pukéna puwí-áwáúgómá ímba kanaa'á ta'ótorowana Maníkó Ísumba faú'ankowana pukómpinkemba íyáfasinkaiye. ²⁵Mindásafena naaófá'á kentáá síwá'nágon-awi'a Téfti Ísun-aaí agaimaréna séna aasiyaasí Fasi'aénkó kesé'a méraisa'a awánaraumne. Wemá áfomba faiyáisa'a pó'a ímba sáwí-imayaa wéune. ²⁶⁻²⁷Mindásafe'a kesirumbá kawe'á uré'a Maníkón-áwí'a mósá wémaraumne. Púwón-aempa'a kesimambá ímba mósíyuwainone. Kesirumbá ámakaunderi ení kísau-waasi únda po pukémpa'a ímba másiyuwenana súma kawá'á íníye. Mindásafe'a méraunda pó'a imáyáa é'a púwóndafinkemba íyáfasisinkainiye. ²⁸Púwíndafinkemba íyáfasine maé'-mae'a ínone séma kesé'a méraanda póna kesirunkó kawe'-úmai óraa'a ína'a ménaumne

Téfti agaimaréna siyáíye Pítaa mináái simátimena séna ²⁹kesí waásisono. Kentáá síwá'nágon-awi'a Téftin-aaí afora'ó simátimunda wemó agaimakáimba ímba wesáféna siyáíye. Wemá puwúwasa utámakowa'a wení mararaambá é'a awánaraamba póna agaimakáimba ímba wesáféna siyáíye. ³⁰Naaófá'á Maníkó séna Téftimo kawáá ménamo uráintemba moóráwigo minákúmpákéwí anondáára'a kawáámá méniye Maníkó siyáimba Téfti Maníkón-aaí simátímakaiwai póna wemá séna Maníkómó siyáin-aaí érai'a paápé íníye Téfti siyáíye. ³¹Téfti Maníkómó ánaaembo índa-imayaa éna séna Maníkómó íyáfasinankaiwai Káráísiti puwíndafinkemba íyáfasinainiye súntafena séna pukén-aempa'a ímba móauwainana áuma kawá'á íníyemo

Téfti súmba ³²mindá Ísuntafena siyáíye. Énifo Maníkó Ísumba pukómpinkemba íyáfasinankowata éta awánaraumne. ³³Maníkó kunáí'maena óraa'-waasi póna ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á móankena wení Ufaen-ámútambá ámakaiye. Afowámó séna érai'a kesí ámútamba aménaumnemo siyáintemba ámakaisana wení ámútamba kembá símakaimba wéise'a suwáné'a wéowe Pítaa mináái simátimena séna ³⁴Téfti ímba wíyómpa'o iyáiwai séna kesí Fasi'aénkóntáféna séna Maníkó séna kesiyáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'á ména'a ³⁵ení namuro-wáásí iyáákaanasa miwí tai'ánááwe

Téfti siyáíye. Wemá ímba wíyómpa'o iyáiwai póna wesáféna ímba siyáíye.

³⁶Énifo kembiwí aaraa-táíyá'á tufúkáawintafena Maníkó séna kemá íyáfasinankaundawí Káráísiti éna Fasi'aénkón-iyemo Maníkó siyáimba pósa Ísareri-waasi

kawe'-úmai ísáaro Pítaa simátimuwasa ³⁷ ísóm̄ba tirunkó umbaí tówasa Pítaane aantá-waasisafesawe sésa sáwíta uráumpo nóra ondasáfénawa síyó suwaná ³⁸ Pítaa séna kembiwí misáwí-ímáyáá tínaaemba uwáme'a Maníkómpá'á té'a Ísu Káráisitintafe'a ísámai nombá máéro. Mindásafena kentí sáwí-imayaa maitiyuwéna Maníkóní Ufaen-ámútámbá úwoi timíníye. ³⁹ Maníkó kempá'á terómó sindawí kesí ámútamba timénaumne Maníkó siyáimba pósa kembiwíyé kentíráátone fí'o-fi'om-barafakewiye fasi'aén-áái siyáíye Pítaa siyáíye.

⁴⁰ Pítaa simátimena fí'o-fi'on-aaí kawe'-ááíwárá'á simátimena óraaka'a séna káfé'o sáwí-waasi méraawimo é'a sáwí-meyamba maénaáawe. Kemá káfé'a sáwí-ampa'a tuwé'o é'a ím̄ba sáwí-meyamba maénaáawe Pítaa súwasa ⁴¹ sáwífa'-waasi ísésa wenááisafesa érai'e sésa nombá wémaesa minkánáá sáwífa'-waasi 3,000 waasi Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uwasa Ísuni waási sáwífa'-waasi-i'a ésa ⁴² túwaandu uwáfa'a iyésa aantá-waasi Ísun-aaí simátíma'maesa waafán-kwáási wéiyesa moórá-mora-waasi wétuwa'nai-esa Ísuntafesa ísámai aráá-tomba wénesa inái símae iyáawe.

⁴³ Inái símaesa wéiyesa miyámó umbá aantá-waasi kawe-kísáú fí'o-fi'on-kisau máúwasa pósa seyaafá'nánká táátafesa uwasa ⁴⁴ Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uwáí mimbórá-ímáyáá wéesa túwaandu wéesa imáyáa ésa kentáási moparáwimbá waafán'an-íye sésa ⁴⁵ miwítí marawé miwítí moparáwíné fí'on-kwaasi timésa óntamba maiyésa tuwínkaa'-úmai ím̄bo makón-kwaasi timésa ⁴⁶ aasiyaasi-kánáá Yúndaa-waasiti óraa'-amaan-daumpa'a Maníkóntáfésa ísámai túwaandu wéesa fí'owiti naaúmpimpa'a komésa Ísuntafesa ísámai aráá-tomba wénesa tirumbá kawe'-úmai mésa tómbá tuwínkaa'-úmai tíma'mai wénesa ⁴⁷ Maníkón-áwí'a mósá márówasa seyaafá'nánká tuwánésa miwísáfésa kawe'á wéowe suwaná sáwí'o urómpinkemba aasiyaasi-kánáá Fasi'aénkó tuwímbai kawe'-ámpá'á métinkowasa Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uwáíyé túwaandu uráawe.

Pítaa aísamai kawe'ó uwánkarain-aaí.

3 ¹⁻² Moórá-waasi anówa ma'ánkarompinkemba aísamai pukón-kwaasigo mérowasa aasiyaasi-kánáá áí'maesa óraa'-amaan-dankoni ontará'á áwí'a sásá'-óntará'á móankarowana ména óraa'-amaan-daumpa'o íyún-kwaasisafena óntantafena inaimó

sún-kwaasi méronka'a óraa'-amaan-daumpa'a Pítaae Yóniye'a íyúyana aafáúmó andeiyónka'a Maníkómpá'á inaimó sen-kánáará'á íyúyana ³ tuwánéna séna óntamba símékaiyo súwasarai ⁴ túramba afuwésarai Pítaa séna kenkái suwánaao suyaná ⁵ siméyááye-imayaa éna tuwánówana ⁶ Pítaa séna óntamba ím̄ba tokáumpo Ísuni fasi'aéntámbá kawe'á uwánkanaumne. Ísu Káráisiti Násaretifakewin-awika'a sune. Íyáfasine aíntaao sune Pítaa simásuwena ⁷ ayáánúrapa'a ta'óto'mai íyá-fasinankowana aísauone aísarune kawe'á úwana ⁸ íyáfasinkwena ásáfaraa táú-faraa'a éna aamoí éna Maníkón-áwí'a mósá wémarena mindáraise'a óraa'-amaan-daumpa'a ⁹ weyááríka'a marapá'á iyéna Maníkón-áwí'a mósá márówasa seyaafá'-wáási awánésa ¹⁰ sésa miwá aasiyaasi-kánáá óraa'-amaan-dankoni sásá'-óntará'á ména óntan-inái símasima'o iwáín-íye sésa táátafesa ésa weyááríka'a marapá'ó iyúntafesa tiyáám̄ba píkinaesa táátafesa uráawe.

Pítaa simátímakain-aai.

¹¹ Weyáárika'a iyéna aamoí éna Pítaante Yóninte tine'á ta'ótorowasa seyaafá'-wáásí táátafesa ésa miwífá'á tóso ésa óraa'-amaan-daumpa'a Soromoní áúwimaimo úmakopa'a tóso uwaná ¹² Pítaa tuwánéna séna Ísareri-waasisono. Mintántáátáféna ímba táá'a íno. Ímba kenkáí káá'a súfífaero. Ímba kenkáísí fasi'aénkó kawé'-úmai arupíse úmai mékai wéufo ¹³ Maníkóní fasi'aénkó miyá wéisana minkwáásígó weyáárika'a wéniye. Miyá uráintafena Maníkó Ísun-awi'a mósá maréna kentáá síwá'ná Émbaramuwe Áísáakiye Yékopuwe miwítí Fasi'aénkó wení kísau-waasigon-awi'a Ísumba póna mósá makáíye. Énifo Ísumba áí'mae'a Rómu-kamani-kawaagon-awi'a Páiratimpa'a kuwaná Páirati séna faú'ankanae síwua'a a'áo siyáawe. ¹⁴ Kawé'-wáásí arupíse úmai méron-kwaasigontafe'a a'áo sé'a moórá-waasi tufúwana puwúwasa ándáfa'a áúkon-kwaasigontafe'a faú'anakaao siyáawe. ¹⁵ Miyá uráantafe'a aúí'a úmai maé'mae'o iyawini áwáu-waasi kemá tufúwana pukáimpinkemba Maníkó iyáfasinankowakai awánarauye. ¹⁶ Awánarauyawi Ísun-awikoni fasi'aénkó aísamaimo pukáin-kwaasi fasi'ánkáisa'a wéawaraawe. Ísu kenkáísí simankúnkúmba wéuwasinkaisana minkwáásí kawé'-úmai wénisa'a wéawanaawe Pítaa siyáíye.

¹⁷ Pítaa mináái simátimena séna kembiwíyé kentí kawáá-wáásísé ímba awánamai Ísumba kawé'a uré'a tufúkáawe. ¹⁸ Naaófá'á Maníkó wenáái simátímakowisafena séna simátime'a sune. Kemó iyáfasinankaandawimba sáwí'a uwánkanaawe Maníkó siyónka'a póna kembiwí Ísumbo uráamba mináái paapé uráíye. ¹⁹ Mindásafe'a kentí sáwí-imayaa tínaaemba uwáme'a Maníkómpá'á tíyana Maníkó kentí sáwí-imayaa maitiyuwáíniye. ²⁰ Moórá-mora-kanaa Fasi'aénkó wení fasi'aémbá timína'a wesé'o méraiyantafe'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a

Maníkómpá'á teró. Maníkó túwa'nai ínkwaé séna iyáfasinankaraiwaimba Ísumba ai'maráínana kumíndasafe'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á teró. ²¹ Ísu wíyómpa'a iméraimba póna ánaaen-kanaamo éna seyaafá-tántáá'á aúí'o índakanaa aneka'á marapá'á kumíniye. Naaófá'á Maníkó mináái simátimuwasa Maníkón-aaimo ísón-kwaasi kawé'-wáásí isésa simátímakaawe. ²² Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Mósesé séna Maníkó kentí Fasi'aénkó kembá kesí kísau mauwó séna si'mákainten-úmai Maníkón-aaimo simátimindawimba keándáfakemba moóráwigomba ai'maráínana wenáái simátiminasa isánááwe. ²³ Ímbo isáiyawimo éna Maníkó wení waásifinkemba ti'mátuwena tínkaminasa puwónááwe Mósesé siyáíye. ²⁴ Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Sámúwéri simátímakonka'a ánaaen-kwaasi simátime'ontemba maami kífé-kanaa wépaape-íye. ²⁵ Naaófá'á Maníkó kentáá síwá'nán-awi'a Émbaramun tafena séna enándáfakén-kwáásísáféna seyaafá'-máráfakén-kwáásí kawé'a uwátinkanaumne Maníkó óraaka siyáíye. Émbaramun-andafaken-kwaasi owaná póna kembiwísáféna Maníkó mináái óraaka siyáíye. ²⁶ Miyáumai Maníkó Ísun tafena kesí kísau mauwó séna ai'marówana kempímbá kunkáíye. Seyaafá'á kentí sáwí-imayaa tínaaemba uwámíyana aifa'á kembiwí kawé'a uwátinkaindasafena kempímbá kunkáíye Pítaa Ísareri-waasisafena siyáíye.

Pítaante Yóninte aai fimbó maitínkaraan-aai.

4 Óraa'-amaan-daumpa'a Pítaae Yóniye wésimatimuyasa amáán-kísau-waasiye amáán-danka'o káráwiyowiye Sátúsi-amaan-aaimo sun-kwáásíyé tóso ésa ² miwí táái taisésa aaisambá suwasarái mindárai Ísu pukáimpinkembo iyáfasinkain-

aai simátímúyasa úwoi-waasi isésa sésa Ísu pukáimpinkembo íyáfasinkaintafesa seyaafá'-wáásí pukémpinkemba íyáfasinanaawe suwasá mináái isésa karo'é sésa aaisambá sésa ³mindárai ta'ótoresá sésa fénáimba póta aafáyáarata aafintá maitinkánaumne sésa kawáá-wáásí ándáfa'a tínkómbanifo ⁴úwoi-waasi sáwífa'a 5,000 waasi mindárai-taaisafesa timankúnkúmba uráawe.

⁵Aafáyáara'a aafimbá maitinkánaumne sésa waiyómba aafáyáara'a Yérúsaremu-naopa'a Yúndaa-kawaa-waasiye óraa'-waasiye áamáambo sun-kwáásíyé miyáumai-waasi miwí táái isánae sésa túwaandu ésa ⁶aifa'-ámáán-káwáágón-áwí'a Ánásiye wení akún-ándá-wáásíyé Káyafaasiye Yóniye Árékísandaawe túwaandu ésa ⁷Pítaante Yóninte táántowasarai tuyasá tísai esa sésa aísamaimo pukáin-kwaasi nóra urááyo. Nááwani fasi'aená kenkáífimbá wéraisakaiya kawé'a uwánkaraayo. Nááwan-awira sékaiya kawé'a uwánkaraayo suwaná ⁸Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá óraa'a uwánkowana Pítaa sésa Ísareri-kawaa-waasiye óraa'-waasiye isáaro. ⁹Aísamaimo pukáin-kwaasi kawé'ó uwánkaraundasafe'a wésisai-owe. Nóra sésa kawé'ó uwánkaraundasafe'a wésisai-o. ¹⁰Afora'ó simátíménda kembiwíyé seyaafá'-Ísaréri-wáásíyé isáaro. Ísu Káráísiti Násaretifakewimba

aaraa-táiyá'á tufúwówana Maníkó pukómpinkemba íyáfasinankaraiwaimba wenáwíka'a súyana wení fasi'aénkó minkwáásí kawé'a uwánkáisana kem-pímbá kawé'-úmai méraisa'a wéwánaawe. ¹¹Maníkón-aii aúfáífimba Ísun-aii agaimaréna sésa

óntan-dambo on-kwáásí moórá-ontantafesa sáwí'an-iyé sésa maisukáawe.

Ánaaemba minóntánkó áfonkaamba uráiyé

mináái Ísuntafena agaimaréna siyáiyé. ¹²We aantemba sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawé'-ámpátá méwésinkaiye. Maníkó sésa wenáwíka'-aantemba wení fasi'aénkó aantemba waási sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawé'-ámpátá méwésinkaiye

Pítaa siyáiyé.

¹³Pítaa mináái simátiména mindárai ímba táá'a úwasarai óraaka simátímúyasa minkáwáá-wáásí tuwánésa táátafesa ésa mindárai úwoi-waasiyai ímbo uwáitái'-urááyan-kwaasin-oye sésa táátafesa ésa sésa Ísuwe'o núyantafesarai miyá wéoye sésa ¹⁴awánomba Pítaante Yónintepa'a aísamai kawé'ó uwánkaroyan-kwaasi mérowasa awánésa mindáraimo simátimiyán-aaisafesa saafá uwááesa ifátuwesa ¹⁵sésa máápa'a kúmókaiyo suwasarái kúmúyasa minkáwáá-wáásí keáímbá sésa ¹⁶mindárai nórasaawa ónaumno.

Fí'on-kisau kawé-kísáú maiyááyamba pósa Yérúsaremu-faken-kwaasi seyaafá'á isáámba póta ímba karo'ésá sésaumpo ¹⁷fí'o-fi'on-daopaken-kwaasi ímba isáyantafeta mindáraisafeta simátiméta séta Ísun-awíka'a ímba simátímékaiyosa sésaumpo ¹⁸táántowasarai íyúyasa sésa Ísun-aii ímba simátímékaiyo. Ísun-awí'a ímba sekaiyo suwasarái ¹⁹Pítaae Yóniye sésarai kemó miyá simásinkaiyakaimo Maníkón-aiimo tuwékai Maníkón-aúranka'a kawerá ínyai ke mináái aneka'á isáaro. ²⁰Keráímó awánarauyan-tantaa'e ísarauyan-tantaa'e ímba tuwáyaufo úwoi simátiméyauye suyasá ²¹⁻²²kawáá-wáásí aneka'á óraaka simátimesa sésa éniyo úwoi kárúwaakaiyo siyáawe. Aísamai kawé'ó uwánkaron-kwaasi kae'-wáái-áátáiyá'á ímba weyááríka'a wénuwasarai kawé'á uwánkóyasa úwoi-waasi isésa Maníkón-áwí'a mósá maróntafesa mindárai ímbo tínkamuyamba úwoi kárúwaakaiyo siyáawe.

Fasi'ámai ménaumne sésa inaimó siyáan-aaí.

²³ Kárúwaakaiyo suwasaráí Pítaae Yóniye kentí waásifa'a tésarai óraa'-amaan-kisau-waasiye

óraa'-waasiyemo sun-áái másimátímúyasa ²⁴ isésa Maníkómpá'á inai sésa Fasi'aénkóo wíyóne marawé uwí-nóné úmare miwán-arumpimbo úmakaanda-tantaa'waraka'a wégawaanone. ²⁵ Naaófá'á emá sunaná ení Ufaen-ámútánkó ení kísau-waasi kentáá síwá'nágomba Téftimba kusimámuwana agaimaréna séna nóintafesawa fí'om-barafakewi aaisambá sésawa nóintafesawa tufuwíyan-aaí siyááesa áúkaawe. ²⁶ Fí'om-barafaken-kawaa-waasi to'mayaa úmae tatúwaandu ésa Fasi'aénkónté wemó íyáfasinankaiwainte tiyátinkanae siyáawe

mináái Téfti agaimaréna siyáíye. ²⁷ Mináái paápé úwasa Yérúsaremu-naopa'a Érotiye Póntiyasi-Páfratiye fí'onkaa-waasiye Ísareri-waasiye túwaandu ésa Ísumbo tufuwíyan-aaí sésa emó íyáfasinankaandawimba ení kawé-kísáú-wáásí Ísuntafesa tufuwíyan-aaí siyáawe. ²⁸ Naaófá'ó emó miyá ónááwemo siyáanda pósa túwaandu ésa miyá uráawe. Emó ímba miyá ónááwemo siyáandarakaa ímba Ísumba tufúkáawisino. ²⁹ Fasi'aénkóo óraa'-amaan-kisau-waasi tááimo símaimo taráíyaamba ísaraanda po súwa'nai ínonda póta ímba inkaiséta enáái úwoi óraakata simátimenaumne. ³⁰ Ení fasi'aémbá símínata tí'o índá-waasisa asófatinakafata konó. Ení kawé-kísáú-wáásígón-áwí'a Ísuwe súnanasa wení fasi'aénkó fí'o-fí'on-kisau kawé-kísáú paápé íníye ³¹ inai simásúwówana túwaandu urón-daumpa'a tora'náára'a úwana Maníkóní Ufaen-ámútánkó miwífímbá óraa'a uwátinkowasa Maníkón-aaí óraaka simátíma'mae kuráawe.

Moparáwímbó moórá-mora uwátímakaan-aaí.

³² Ísumpa'a timankúnkúmbó uwáí mimbórá-ímáyáá wéesa mésa kentí moparáwíntáfésa ímba kendé aantembaniye wéesa úwoi moórá-mora tíma'maesa kuwasá ³³ aantá-waasi áfááraumai fasi'aénkwárá'á mésa Ísu pukómpinkembo íyáfasinkain-aaí óraaka simátíma'mae wéwesa Maníkó aantá-waasi túwa'nai úntafesa kawé-kísáú maimaé wéguwasa ³⁴⁻³⁵ Ísuni aampa'ó kuwáí marawé naanémó makówi fí'on-kwaasi tímésa óntamba maiyésa aantá-waasi tímúwasa tuwínkaa'-úmai ímbo makón-kwaasi tímakaafo Ísuni aampa'ó kuwáí seyaafá-tántáá'á ímba aáfáán-túwówana ³⁶⁻³⁷ moóráwígon-awí'a Yósepiwara'a miyá éna moórá-marama fí'on-kwaasigomba aména óntamba maiyéna aantá-waasi tíména wemá Rífáin-andafakewi Sáíparasi-aempakemba tamérowasa aantá-waasi moórá-awí'a simánkesa Kíríki-taafinkemba Páánápásiye sésa waé'mai-awí'a tiráfaiyaiwain-iyemo suwáí minóntámbá tímakaiye.

Ánánáyasinte Sáfáíraante-taai.

5 Páánápási minóntámbá tímúwasarai moóráwígon-awí'a Ánánáyasi úwana awaainínkón-áwí'a Sáfáíraae'a mésarai moórá-marama fí'on-kwaasi tímésarai óntamba maiyésarai ² tuwináyauyo awaainínkómbá simámuwana miyá ínone súwana minóntámbá tuwínkaa'-uréna tuwímbai wesáféna maéna tuwímbai maimaéna aantá-waasi mótimena karo'á séna seyaafá'á tímúne súwana ³ Pítaa séna Ánánáyasiyo waántáwanko áisai úmai isánae sintáfé ewé sé mararákén-óntámbá seyaafá'á tímúnemo sénda Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá karo'á simánkaane.

⁴Mimbáramá ení maramá isa tuwé óntamba maiyé ení óntamba isa tuwím-bai timé ímba sáwí'a éma mararákén-óntámbá tuwím-bai timúne ímbo sénda seyaafá'á timúne séndama sáwí'a ómpo ímba waási aantemba karo'á simátinkaampo Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá karo'á simánkaane Pítaa súwana ⁵Ánánáyasi iséna pu'maéna kuntúwasa minááímó ísón-kwaasi áfááraumai táátafesa uwasá ⁶ifó'-wáási tésa puwúmba taasááúmaesa maimaésa máutaraawe.

⁷Máwautowana awaainínkó kárika'a ména awaaiómó puwún-aaí ímba ísarena Pítaa-iyaiifa'a túwana ⁸Pítaa séna kenkáítí mararákén-óntámbá seyaafará símakaayo súwana minínínkó séna ewé seyaafá'án-íye karo'á súwana ⁹Pítaa séna enawaai-kóe esé'a mimbórá-ímáyáá ékai Fasi'aénkóní ámútankomba karo'á simánkámai awánáyae siyááye. Enawaai'ó máwautaan-kwaasi tésa embá tamaimaésa máu-tanaawe Pítaa súwana ¹⁰pu'maéna Pítaan-aísamaifimba kuntúwasa ifó'-wáási tésa puwúmba taawánésa maimaésa awaai-kómbó utopa'á máutowasa ¹¹Fasi'aénkóní waásiye fí'on-kwaasiye iséna táátafesa uráawe.

Fí'o-fi'on-kisau kawé-kísáúgón-aaí.

¹²Aantá-waasi waási túranka'a fí'o-fi'on-kisau

kawé-kísáú maimaésa íyúwasa Ísumpa'a timankúnkúmba uwáí óraa'-amaan-damba Soromoní áúwimai úmakopa'a aasiyaási túwaandu uwasá ¹³⁻¹⁴fí'o-fi'on-akwa'a sáwífa'a Fasi'aénkón-aaísafesa timankúnkúmba ésa miwísé'a túwaandu é'ómbanifo fí'on-kwaasi tuwánésa sésa kawé'-wáásín-owe sésa táátafesa ésa ímba miwísé'a túwaandu uwasá ¹⁵aantá-waasimo uráamba iséna tí'o ún-kwaasi taawiya'maésa marupá'á mátinkesa sésa Pítaa wéninana amankókonko taauwétáí-nasa asófáíwae suwasá ¹⁶fí'o-fi'on-daopakemba tí'o ún-kwaasiwara tirumpimbá sáwí-amutambo méron-kwaasiwara'a tí'maesa Yérúsaremu-naopa'a mátínkówana Maníkó Pítaamba áwa'nai úwasa seyaafá'á asófasaraawe.

Kawáá-wáási aantá-waasi sáwí'o uwátínkaraan-aaí.

¹⁷Miyá wéuwana aifa'-ámáán-káwáágóe wení waási Sátúsi-amaan-aaimo sun-kwáásíyé sésa seyaafá'á ímba kentáásiraaima wáéfo aantá-waasi tirááíma wáéwe sésa tíyántafesa ésa ¹⁸ta'óto'mai ándáfa'a tíyúwówana ¹⁹mindó'wáámbó waúnka'a Fasi'aénkóní kísau-waasigo wíyómpakewi ontamá tisuwéna tí'maena máápa'a mútinkena séna ²⁰óraa'-amaan-daumpa'a imé'a

aú-amba waási kawé'-úmai maé'mae'o íyan-ankoni áwáuma isimátíméro súwasa ²¹iséna siyarónka'a

óraa'-amaan-daumpa'a imésa mináái simátímakaawe.

Óraa'-amaan-daumpa'a moóráfa'a wésimatimuwasa moóráfa'a aifa'-ámáán-káwáágówe wení waásiye tésa ándá-waasi-taai isánae sésa Ísareri-óraa'-waasi táántowasa tésa ámáán-danka'-i-waasisafesa sésa aantá-waasi ándáfa'a méraafo kotí'-mae'a teró suwasá ²²kumbá ímba mérowasa kouwerésa tésa sésa ²³ándá-namba ontamá wisuwéa i-wáási ontará'á méraawata ontá tisuwéta awánáúndasa ímba méraawata úne suwasá ²⁴ámáán-kawaa-waasiye ámáán-danka'o káráwiyowiye iséna táátafesa ésa sésa mindá nórásaawa ónaumno simásuwesa sáwífa'-imayaa wéuwana ²⁵moóráwigo téna séna ándáfa'o mátíyukaan-kwaasi óraa'-amaan-daumpa'a mésa wésimatimewa'a tuwánáúmne súwasa ²⁶ámáán-danka'o káráwiy-

owiye wembó áwa'nai un-kwáásíyé kotí'maesa aáno úmai tésa sésa úwoi-waasi miwí táái isésa sínkamofó sésa aáno úmai ²⁷ tí'maesa aaimó isáí-wáásífá'á mátínkówana aifa'-ámáán-káwáágó ²⁸ séna é'a simátíme séta minkwáásígón-aai wenáwíka'a ímba simátíma'mae'a korósá siyáundasa isa'á é'a simátíméwasa Yérúsaremufaken-kwaasi seyaafá'á ísásaraawa'a ke karo-súfímbá sinkéta minkwáásí tufúkáawe sewé aifa'-ámáán-káwáágó súwasa ²⁹ Pítaawe aantá-waasiye sésa Maníkón-aai aifaráán-ááígó póna waási-taaigomba íyáákaraimba póta kentááisa ínta íséta Maníkón-aaisa íséta miyásá ónaumne. ³⁰ Kembiwí Ísumba aaraa-táíyá'á tufúwana puwúwana kentáá síwá'nátí Maníkó Ísumba pukáimpinkemba íyáfasinankena ³¹ séna óraa'-waasi póna sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawé'-ámpá'á métínkainiye séna ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á móankena Ísareri-waasi kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwáíniye séna Maníkó Ísumba pukómpinkemba íyáfasinankena ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á móankaraiye. ³² Mináái íséta kawé'-úmaisa simátimunanasa Maníkóní Ufaen-ámútánkó mináái kawé'-úmai wésimatimiye. Maníkó wenáái ísámai kawé'ó owí wení ámútamba wétimisana Maníkóní Ufaen-ámútánkó mináái wésimatimiye aantá-waasi siyáawe.

³³ Simásúwówasa aaimó ísáán-kwaasi isésa

tirunkó sáwíte'a úwasa tínkamona-imayaa uwaná ³⁴ miwífínkémbá moóráwigo íyáfasinena ámáán-kawaa-waasigon-awi'a Kámérieri íyáfasinena miwí táái taráí-suwena wemá Maníkón-aai aúfáífinkemba aasiyaasi simátímuwasa wenáwí'a mósá wémarowí íyáfasinena aantá-waasisafena séna kárika'a máápa'a kumónááwe súwasa máápa'a kúmúwana ³⁵ séna Ísareri-waasisono. Maaminkwáásísáfé'a miyá ónaemo síyamba éka'a imáyáa uré'a miyán-oro. ³⁶ Ááéma moóráwigo-awi'a Tíútasi íyáfasinena séna óraa'-waasi únda pó'a kesiráái aantemba waénááwe súwasa sáwífa'-waasi 400 waasi arááíwáúwana moóráwigo Tíútasimba tufúwana puwúwasa wembó arááíwa'maesamo nún-kwaasi wété ésa wení kísau ifátukaawe. ³⁷ Minkákémbá túwí'o faríyón-kanaa moóráwigo Kárirí fakewin-awi'a Yúndasi íyáfasinena táántowasa sáwífa'-waasi wenarááíma wa'maésa wéguwana moóráwigo tufúwana puwúwasa wembó arááíwa'maesamo nún-kwaasi wété uwáguraawe. ³⁸ Mindásafe'a imáyáa é'a maaminkwáásísómbá ímba ándáfa'a mátiyuwe'a ifátúwéwasa méraaro. Miwítí kísaugoni áwáumo marará'-wáásítí imáyáafinkembo énamo éna tai'áíniye. ³⁹ Miwítí kísaugoni áwáumo Maníkóní imáyáafinkembo ína'o é'a ímba kanaa'á taraisónááfo úwoi waé'wae'a íniye. Maníkómpákémbó ína'o é'a minkwáásí sáwí'o uwátinke'o é'a Maníkónkwará'á sáwí'a uwánkanaawe Kámérieri súwasa aaimó ísáán-kwaasi isésa wenááísafesa ewé sésa ⁴⁰ aantá-waasi táántowasa íyúwasa túwiyonku'-nésa óraaka sésa Ísun-aai wení fasi'aémbá ímba simátíméro sésa ti'mákaawe.

⁴¹ Ti'márówasa wéesa tigeasáfésa uráawisina Maníkó imáyáa tímúwana tirunkó kawé'á úwasa sésa Maníkó fasi'aémbá símakaisata Ísun tafeta fasi'ámaisa méraundasa pósa sí'o índa-i'o uwásínkéntaanifo sirunkó kawé'á ínata méranaumne aantá-waasi simásuwesa ⁴² aasiyaasi-kánáá óraa'-amaan-daumpa'e waásiti naúmpimpa'e Ísuni ásé-aai simátíma'mae wénesa Maníkómó íyáfasinankaraiwai Yúndaa-waasisa wéamu'maraundawisa wemá Ísun-íye sésa simátíma'maesa kuráawe.

Afakaeté-waasimo túwa'nai uráan-aii.

6 Simátíma'mae kuwasá Ísun-aii isésa sáwífa'-waasi wení aampa'á wéwesa méronka'a Yúndaa-waasi fí'om-barafaken-kwaasi Kíríki-taaifinken-aaimo sun-kwáásí Yérúsaremu'fa'a méron-Yúndaa-waasisafesa í'ai tinkésa óntamba tuwínkesa Kíríki-keto'-inimba ímbo tímúnkakemba í'ai tínkówasa ²mindásafesa aantá-waasi Ísuni aampa'ó kuwáí seyaafá'nánká táántowasa tuwasá sésa Maníkón-aaimo simátímunda-kisau tuwéta óntamba tuwínkaa'-úmai tímúnda-kisau maúnafo sésa ³kempínkémbá afakaeté-waasi túwí'o síyata óntambo tuwináí-kísáú tíménaumne. Miwí kawe'-ímáyááwára'-wáásí Maníkóní Ufaen-ámútánkó miwífímbá óraa'o uwátínkáín-kwaasi túwí'a síyata óntambo tuwináí-kísáúsá tíméta ⁴kesáá Maníkóm-pátá ináí wéseta Maníkón-aii simátíma'maeta konó aantá-waasi suwasá ⁵ísówana tirunkó kawe'á úwasa afakaeté-waasi túwí'o sumbá moóráwígon-awi'a Sítífeni wemá Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá óraa'a uwánkowana Ísuntafena imáyáa éna fasi'ówi úwana moóráwigo Fírípi úwana moóráwigo Pórókórasi úwana moóráwigo Náíkéna úwana moóráwigo Táímóni úwana moóráwigo Páménasi úwana moóráwigo Níkóráasi wemá Antíoku-naopaken-kwaasi éna fí'on-ampakemba Yúndaa-amaan-ampa'a kuréna minkákémbá Ísuni aampa'ó túwai úwasa ⁶miyáumai-waasi tí'maesa aantá-waasifa'a tuwasá Fasi'aénkóni kisaumo maíyantafesa tine'á ta'ótokesa Maníkómpá'á ináí siyáawe.

⁷Maníkón-aii simátíma'mae kuwasá Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sáwífa'a Ísuni aampa'á kuwasá Maníkóni ámáán-daumpa'a kisaumo máún-kwaasi sáwífa'a Ísun-aii isésa wení aampa'á kuwasá miyá úmae wéwesa sáwífa'-waasi-i'a uráawe.

Sítifenimbo ta'ótokaan-aii.

⁸Fasi'aénkó Sítifenimba áwa'nai úwana fasi'aénkwára'á ména seyaafá'-wáásí túranka'a fí'o-fí'on-kisau kawe-kísáú wémauwasa ⁹moórá-kanaa tuwímbai Sítifenimpa'a tésa karo'-ááiyé-ímáyáá ésa wesimán-kwesiman-esa miwí Yúndaa-waasi ésa tuwímbai Sáíríni-marafakewi uwasá tuwímbai Árékísándiriyaa-marafakewi uwasá tuwímbai Sírisiyaa-marafakewi uwasá tuwímbai Ésiyaa-marafakewi miyáumai-marafaken-kwaasi mimbórá-ámáán-dáúmpá'á mésa Sítifenimpa'a tésa karo'-ááiyé-ímáyáá ésa wesimán-kwesiman-umbanifo ¹⁰Maníkóni ámútanko Sítifenimba kawe'-ímáyáá amúwana póna Sítifenin-aaigo miwí táái iyáákowasa ¹¹ifátuwesa wésa aúpá'á óntamba túwaandu úmai tuwímbai-waasi tímésa sésa Sítífeni Mósesemba símai sáwí'a uwánkena Maníkómbá símai sáwí'a uwánkaraisata ísaraumne. Kosimátíméro suwasá ¹²minkáror'-áái tasimátímúwasa úwoi-waasiye óraa'-waasiye áamáambo sun-kwáásíyé ísówana tirunkó sáwí'a úwasa Sítifenimo úpa'a tésa tata'ó-to'mai áí'maesa ámáán-óraa'-waasifa'a máankesa ¹³karo'-ááímó sun-kwáásí kotí'-maesa mátínkówasa karo'á sésa minkwáásígó óraa'-amaan-damba símai sáwí'a úmae iyéna Móseseni áamáamba símai sáwí'a úmae iyéna ¹⁴séna naaófá'á Mósesemo áamáambo simátímakain-amaamba Ísu Násaretifakewi ifátuwena fí'on-amaamba wésena Yúndaa-waasiti óraa'-amaan-damba tawísíuwainiye Sítífeni siyáíye. Miyán-káror'-áái suwasá ¹⁵seyaafá'-wáásí Sítifenimbo awánomba wíyómpakemba Maníkóni kisa-u-waasi tóikaamba úkówasa awánaraawe.

Sítifeni áamáan-oraa'-waasimo simátímakain-aai.

7 Miyá simásúwswana aifa'-ámáán-káwáágó Sítifenimba áisai ena séna sen-áái érai'-aaiya'i karo'-ááiyá'iyó súwana ²Sítifeni séna kesifoísái kesuwaaisáiyó simátíménda ísáaro. Naaófá'á kentáá síwá'nágo Émbaramu ímba Éraanifa'a koméronka'a Mésópótemiyaa-marafa'o méronka'a Maníkó fasi'aénkwáráwí kuména ³Émbaramuntafena séna ení marawára enamááraawara'a tiyuwé wina'á moórámaramo aráánáméndafa'a koméfnone súwana ⁴iséna mimbáramá Káringiyaa-waasiti marafá'á tuwéna témena Éraanifa'a tamérowana afowá puwúwana Maníkó ai'marówana témena maafá'ó méraundafa'a túwana ⁵minkánáá Maníkó ímba maramó amúmba óraaka séna ánaaemba maambáramá enkwára enaisaafitantambo íyawiwara'a tíménaumne. Maníkómó súmba Émbaramu iyámpói ímbo ma'ánkaronka'a mináái simáména ⁶moórá-aaiwara'a séna enaisaafitantambo íyawí fí'on-kwaasiti marafá'á koméwasa umbai-kísáú tímésa sáwí'a uwátínkéwana sáwífa'-aatai 400 aatai tai'áína'a ⁷sáwí'o uwátinkaiyawí sáwí-meyamba tíménda pósa enaisaafitantambo íyawí mimbáramá tuwésa maafá'á tésa ken-ímáyáá mósá maránááwe séna ⁸mináái naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena séna ánaaemba maambáramá enkwára enaisaafitantambo íyawiwara'a tíménaumne siyáimba mináái símai kááísamarena póna túma káramai araenáémba uwo Maníkó siyáiyé.

Súwana Émbaramu ména Áísáakimba ma'ankéna afakaumboé-kanaa maisuwéna áúma káramai araenáémba uwánkowana Áísáaki óraa'a éna Yékopumba ma'ankéna áúma káramai araenáémba uwánkowana Yékopu óraa'a éna sísamaifakemba kae'á kumbaimái-iyampoi matinkéna túma káramai araenáémba uwátínkáfa'a kuráiyé.

⁹Miyá uwátínkáfa'a kúwasa mináfáráwáínónnda tífákon-awi'a Yósepintafesa sésa sínaaenkewi ímba kentáárá'á káráwiniye sésa tirumbá sáwí'a uwánkesa áí'maesa fí'on-kwaasiya'a mátinkesa óntamba máúwasa miwí Yósepimba áí'maesa wémesa Ísípi-marafa'a máánkówana Maníkó wesé'a mérowasa ¹⁰umbai-kísáú amésa sáwí'o uwánkómbanifo Maníkó wesé'a ména áwa'nai ena kawé'-ímáyáá uwánkena wení umbai-tántáá'á tai'ánkowana mimbáramá Ísípi-marafaken-kawaago Yósepini kawé'-ímáyáá awánéna séna Ísípi-marafa'a seyaafá'-wáásíyá'á kawé'-úmai káráwiye kesí moparáwínká'á miyán-uwó súwana wemó súntemba úwana ¹¹ánaemba aawaimá téna Ísípi-marafa'e Kénaani-marafa'e seyaafá'-áémpá'á aawaimá tówasa tááisafe uwaná kentáá síwá'násomba tómbá ímba miwífímbá wérowana ¹²Yékopu séna Ísípi-marafa'a tómbá wéraiye-aai isáúmbo koméyánoro séna áánintomba tí'marówasa koméyántúmaesa ¹³tifowámpá'á tamérowana mintómbá tai'ówasa aneká'á kuwaná Yósepi miwísé'a tamaéna séna kemá Yósepi kentífáko úne súwasa pukáanesa siyáumne suwaná Ísípi-marafaken-kawaago Yósepini áwáuma iséna awaaisái tuwánówana ¹⁴⁻¹⁵Yósepi awaaisái simátiména séna kesifombá kosimámiyana wení akúmbá tí'maena Ísípifa'a tiyó Yósepi siyé. Kosimáméro Yósepi súwana afowámá iséna wení akúmbá 75 waasi tí'maena Ísípifa'a kawé'-úmai komésa púwúwasa ¹⁶ánaemba miwí tísaafitomba tiyáántamba maimaésa témesa Síkému-fa'o máutomba naaófá'ó Émbaramu Émon-anaankaken-kwaasi óntambo tímakom-barafa'a máutaraawe.

¹⁷Énifo kentáá síwá'násomba Ísípi-marafa'a komésa sáwífa'-waasi agaiyáawe. Maníkó Émbaramuntafena fasi'aén-áái séna Kénaani-marama enaisaafitantambo íyawí tíménaumne siyóntemba tímínda-kanaa ampáámbó únka'a ¹⁸moóráwigo

Ísípi-marafaken-kawaago Yósepimo naaófá'ó pukóntafena wení kísau-aaí ímba ísarowi póna ¹⁹kentáá síwá'nása umbai-kísáú tiména maimái sáwí'a wéuwatinkowasa iyámpói máápa'a tiyúwówasa pukáawe.

²⁰Iyámpóísomba púwúwana minkánááffimbá Mósesemba kawe'-óí'warál'-iyámpói ma'ánkarena anówama aúpá'á naaúmpa'a ánkariwana kaumbo-wiyómbá maisuwéna ²¹máápa'a áí'maena múankariwana Ísípifaken-kawaagon-ayáámúnko awánómba aráái tówana kesáánine séna káráwiyowana óraa'a úwasa ²²Ísípifaken-kwaasi

miwítí áwáuma simáma'maesa iyúwana Mósesé wéisena óraa'a éna wení kísaugowe wenááigowe kawe'á uráiyé.

²³Mósesé miyá éna kae'-wáái-áátái maisuwéna kesí waási Ísareri-waasi kotuwáná-nae séna kúmba ²⁴Ísípi-waasigo Ísareri-waasigomba sáwí'a uwánkowana Mósese tuwánéna Ísareri-waasi áwa'nai ena Ísípi-waasigomba tufúwana puwúwana ²⁵Mósesé imáyáa éna séna Maníkó minkísáúrátáféna iyáfasinankaraimba pó'a Ísípi-fakemba Ísareri-waasi tí'mae'lo kondá minkísáúsáféna ewé sénááwe siyáimbanifo Ísareri-waasi ímba miyán-imáyáa uwaná ²⁶Mósesé kowaiyómba iyáfasinena kúmba Ísareri-waasi kaekó tíyóyana tuwánéna tíyótáinda-imayaa éna séna kae'náraiyo mimbórá-náóraan-oyo tiyááyafo súwana ²⁷aifa'ó ómbarenamo tiyón-kwaasigo Mósese famétuwéna séna nááwa embá iyáfasinankaraisawa kentáási kawáái'a éwa aaisá wésimasiméno. ²⁸Fénáímbo Ísípi-waasimo tufuwónanamo puwéwiyaintena kembá miyáwá ínono súwana ²⁹Mósesé iséna inkaiséna wéme wéména Míndiyaani-marafa'a fí'on-kwaasiti marafá'á koména

kae'-iyámpói matínkaraiye.

³⁰Mósesé koména kae'-iyámpói matínkéna ména kae'-wáái-áátái maisuwéna moórá-kanaa máásai-marafa'a wéwéna Sáínai-omapa'a ewaa'ó wéronka'a kúwana kári-taiyakemba iyá kéna ímba mintái kówana Maníkóní kísau-waasigo wiyómpakewi mimpímbá mérowana mintái ímba kówana ³¹⁻³²Mósesé awánéna óraa'-imayaa éna ewaa'á koména awánówana Maníkó séna enaíwá'ná Ém-baramune Áísáakine Yékopune miwítí Maníkó úne súwana Mósesé mináái iséna aiyayaankakemba tata'á úwana úwoifa'a kararówana ³³Fasi'aénkó séna méraandafa'a ufaem-bárámá wéraipa'an-ifo kawe'-máráfá'ó méraapa'an-ifo maambárámá sáwí'a ónafainifo aísamai ánáamba faútuwaa. ³⁴Ísípifa'a kesí waási sáwí'ó wéuwatinkaawasamo ifi'ó wétaamba tuwánáúnda pó'a túwa'nai ónaumpo iyáfasinena'a ai'maráana wéme wéme Ísípifa'a kuré kesí waási Ísareri-waasi kótí'mae Kénaani-marafa'a waaó Maníkó Mósesentaféna siyáiyé.

³⁵Wembá Mósesemba Ísareri-waasi tínaaemba uwámesa séna nááwa embá iyáfasinankaraisawa kentáási kawáái'a éwa aaisá wésimasiméno siyáawe. Siyáankwaasisaféna Maníkó mináái siyáiyé. Wembá Mósesentaféna Maníkóní kísau-waasi wiyómpakewi kári-taiyakemba aai simámakaiye. Wembá Mósesemba Maníkó kawáái-kísáú aména ai'marówana Ísípifakemba Ísareri-waasi kótí'maena Kénaani-marafa'a kuráiyé. ³⁶Wemá Mósesema Ísípifa'a ímbo awánon-kísau fí'on-kísau maúwasa séna úwoi tí'mae kóuwo suwaná tí'maena kúmba nonkón-áwí'a naae-nóné supá'á wéna ímbo awánon-kísau kawe-kísáú komaéna tí'maena kúmba máásai-marafa'a kae'-wáái-áátái komérowana ímbo awánon-kísau kawe-kísáú maimaéna iyáiyé. ³⁷Wemá Mósesema simátiména séna Maníkó kembó iyáfasinankarainten-úmai ánaaemba moóráwigomba kentísaafitantambo

íyawifinkemba íyáfasinankainiye. Maníkón-aaimo simátimindawimba íyáfasinankainiye. ³⁸Wemá Mósese maásai-marafa'o Maníkóní waasi Ísareri-waasimo méropa'a miwísé'a maéna kentáá síwá'násonté'a maéna Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi wesé'a maéna Sáínai-omapa'a imérowana Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi Maníkóní amáamba simámuwana ímbo taí'áín-ai simámuwasa simátíma'maesa kuráanta wéisaumne.

³⁹Mósese aaimó simátimumba kentáá síwá'ná ímbo isésa tínaaemba uwámesa Ísípífa'a tauweránae-imayaa uwaná ⁴⁰ánaemba Maníkó Móseseмба áántowana omápa'a imérowana Mósese awaaón-áwí'a Éronintafesa sésa Mósese Ísípífa'kembo síkaiwaisa nááfara kóuraiyo. Ímbo awánáúndafata kóuraifo moórá-manikomba uwámakewata wenarááisa wáéno sésa ⁴¹óntantamba purumaka-áráakaamba úmaresa minkáró'-máníkóní aamoimá uwánkesa póima tufú'mai wénesa úmáron-tantaatafesa aamoí ésa tóní'a úmai wénowana ⁴²mindásafena Maníkó ánaemba uwátiyuwowa wíyóne aafáúwé otáfésa kesí

maníkón-iye siyáawe. Mindásafena naaófá'á

Maníkón-aaimo simátímakowi agaimaréna séna

Ísareri-waasisono. Máásai-marafa'a kae'-wáái-áatái mé'a póima tufú'mai wéne'a ímbo kentáfé'a ísámae wé'ómbanifo ⁴³kentí karo'-máníkóntáfé'a ísámai wení ampanta-námbá maimaé'a wénowe. Minkáró'-máníkón-áwí'a Mórókiye siyáawe. Okáán-tántáá'á úmake'a áwí'a Réfáániye wése'a to'maé'a wénowe. Minkáró-káé'-máníkái úmare'a kesí maníkówé karo'á sé'a áwí'a maimaé wéiyowe. Miyámó urántafe'a kentí marafákémbá ti'maráana'a wéme'a moórá-marafa'a áwí'a Pépíróni-marafa'a koméranaawe

Maníkón-aaimo simátímakowi agaimaréna siyáaye.

⁴⁴Naaófá'á máásai-marafa'a Maníkó Móseseмба aráanamena Maníkóní naambó ampantasámbó iyamba maará ónááwe séna aráanamuwasa Maníkómó sún-temba miyán-dámbá úmai maimaésa máásai-marafa'a né'ómbaniye. ⁴⁵Ánaemba miwí táánintomba kentáá síwá'násomba mindámbá taawiyáfúwana Yósúwa tí'maena Kénaani-marafa'o kúmba Maníkó túwa'nai ena mimbáráfá'ó méronkwaasi watuwówasa kóuwasa kotafíyesa mindámbá minká'á mámaresa mérowana ánaemba Téfti Ísareri-waasiti kawáámó mérompimba mindámbá úwoi wérowana ⁴⁶Téfti kawé'-úmai mérowana Maníkó aamoí uwánkowana Téfti Maníkómbá áísai ena séna ení naambá ónaum ína ónaumno. Emá Yékopuni Maníkómá po ewé sina'ó é'a ení naambá ónaumne súwana ⁴⁷Maníkó séna emá ímbo ínompó enááninko Soromoní kesí naambá íníye siyáimbanifo ⁴⁸Maníkó wíyómpa'o méraimba waásimo úmakaan-daumpa'a ímbo méraiye. Mindásafena naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi agaimaréna séna

⁴⁹Fasi'aénkó séna wíyómpa'a káráwiye'a marará'á káráwiyumpo úmárénda-naumpa'a ímbo úwoi marapá'á kumbénaumne.

⁵⁰Kesáfé'a mintántáá'á seyaafá'á

úmakaumne Fasi'aénkó siyáaye

agaimaréna siyáaye Sítífeni siyáaye.

Sítífeni mináái simátimena aaimó ísón-kwaasisafena simátimena séna ⁵¹kembiwí tirunté'a wémare'a pó'a Maníkóní aampa'ó ímbo arááiwáén-kwaasiyaamba é'a Maníkón-ai isáámbanifo ímbo ísámai kawé'á wéowe. Kentíwá'násomba Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá tínaembo uwáme'ontemba kemá miyá wéowe. ⁵²Kentíwá'ná-

somba Maníkón-aai simátíma'maesa wéguwai seyaafá'-wáási sáwí'a uwátinkesa Maníkóní kawé-kísáú-wáási kumíníye-aaimo simátímakowi tínkamuwasa pukáawe. Ánaaemba wemá kumúwa'a pintaru'á úmai tufúwana pukáaye. ⁵³ Énifo wíyóm-pakewi Maníkóní ámáamba simátímakowa'a kembiwí ísaraambanifo ímba ísámai kawé'á

uráawe Sítífeni siyáaye.

Sítífenimba óntantambo tufúkáan-aai.

⁵⁴ Sítífeni minááímó simátímumba aaimó ísón-kwaasi áfááraumai tirunkó kásí'a úwasa tíyántafesa uwaná ⁵⁵ Sítífenimba Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá óraa'a uwánkowana wíyóm-pa'o awánóm-ba Maníkóní sámó kaimbá wérowana Ísu Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mérowana Sítífeni awánéna ⁵⁶ séna awánaaro. Wíyóm-ba tuwínkaa'-isaná Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á Ísu waási úranko méraimba wéawiyaumne súwasa ⁵⁷ miwí wenáái ímba isánae sésa tááka'a awááesa óraaka'a aái sésa Sítífenimba tuwaantantésa ⁵⁸ ta'ótokesa taawiya'maesa naaókoni awáífá'á mátuwesa óntamba maiyésa tufúkáawe. Sítífen-intafesa karo'-ááímó siyáawi paákákén-únánkwátói faútúwówana ifó'-wáásígón-áwí'a Sóro minúnánkwátói káráwiyowasa ⁵⁹ Sítífenimba óntantamba tufúwana Fasi'aénkónká'á inaifínkémbá séna Ísu Fasi'aénkóo kesimambá kumbáína'a púwóno séna ⁶⁰ arauntaúmbá faiyéna óraaka'a séna Fasi'aénkóo sáwí'a wéuwasinkaafó miwí ímba anondáá sáwí'a uwátinkao Sítífeni simásuwena pukáaye.

Sóro Ísuni waási sáwí'o uwátínkarain-aai.

8 ¹⁻³ Sítífenimbo tufúmba Sóron-arunko aamoí uráifo tuwímbai Maníkón-aaisafesa fasi'owí Sítífenin-áúma maimaésa máutesa óraa'-ifi'a towaná Sóro Ísuni aampa'ó kuwái tínkantanae séna kúmba naaúmpimpakemba aarakwá'á kotafísímai ándáfa'a tíyupa'a kúwasa Yérúsaremufa'a Ísuni aampa'ó kuwái aifari'ena sáwí'a uwátinkowasa wété uwasá aantá-waasi aantemba Yérúsaremufa'a mérowasa f'lon-kwaasi Ísuni aampa'ó kun-kwáásí Yúndiyaa-aempa'e Sámériyaa-aempa'e wété uráawe.

Sámériyaafa'a ásé-aaimo kosimátímakaan-aai.

⁴ Ísuni aampa'ó kuwái wété ésa Ísuni ásé-aai kosimátíma'maesa kuráawe. ⁵ Fírípi Sámériyaa-naopa'o kúmba kosimátimena séna Maníkómó íyáfasinankaraiwai amu'-maráúndawisaamo é'o kunkáimba wemá Ísun-iye ⁶ Fírípi simátímuwasa

kawe'-úmai ísówana ímbo awánaron-kisau maúwasa awánowana ⁷ sáwí-amutamba tirumpimbó mérowisafena aái súwasa sáwí-amutamba wáá'a túmaesa kóuwasa waási kawé'-úmai mérowana tíyayaambo pukón-kwaasi asófátinkowasa kawé'-úmai mérowana ⁸ Sámériyaafaken-kwaasi áfááraumai tirunkó kawé'á uráaye.

⁹ Sámériyaa-naopa'a moóráwigon-awi'a Sáímoni óraa'-waasi úne séna aitambá éna fintó úmaena wéiyuwasa táátafesa ésa ¹⁰ óraa'-waasiye úwoi-waasiye wemó úmba awánéna wenaráái waésa sésa Maníkóní fasi'aénkóe wení fasi'aénkóe'a awai-yarí'a uráaye karo'á suwaná ¹¹ ayáátááka'a aitambá éna fintó úmaena wéguwasa wenaráái waésa táátafesa uráafo ¹² ánaaemba Fírípi Maníkóní ásé-aai kosimátimena Maníkó wení waásimo kawáánin-kanaa kosimátimena Ísu Káráísitin-

aai kosimátimuwasa isésa érai'e sésa timankúnkúmba uwaná Fírípi minákwá'á nombá maitinkówana ¹³Sáimoniwara'a amankúnkúmba úntafena Fírípi nombá maiyankówana Fírípiye wénuwana ímbo awánón-kisau maúwana awánéna áátafena uráíye.

¹⁴Miyámó Sámériyaafa'o úmba Yérúsaremufa'a aantá-waasi mésa Sámériyaafaken-kwaasi Maníkóní ásé-aaí isésa minááímó méta'otokaan-aaí isésa Pítaante Yóninte ti'márówasarai wémesarai ¹⁵Sámériyaafa'a komésarai Ísuni aampa'ó kuwáísáfésarai inaifínkémbá sésarai Maníkóní

Ufaen-ámútámbá maenááwe siyááye. ¹⁶Fírípi nombó maitinkónka'a Fasi'aénkó Ísuntafena ísámai nombá maitinkówana Maníkóní Ufaen-ámútámbá ímbo maiyónka'a pósarai Pítaae Yóniye inaifínkémbá sésarai ¹⁷tiyáámba ta'ótóróyana Maníkóní Ufaen-ámútánkó tirumpimbá kumúwasa maiyáawe.

¹⁸Aantá-waasiyai tiyáámba ta'ótóróyana Maníkóní Ufaen-ámútánkó tirumpimbá kumbaúwasa máúmba Sáimoni awánéna fasi'aémbá méyáambaranae séna Pítaante Yónintetafena séna óntamba maékai ¹⁹mifási'áémbá símékaiyo. Kemá fí'on-kwaasi siyáámba ta'ótóránana Maníkóní Ufaen-ámútánkó tirumpimbá kumbaínkwae súwana ²⁰Pítaa séna Maníkó úwoimo wétimin-tantaatafe óntantamba méyánón-nae sénda po ení óntankwara ewará'á iyafímbá tai'áyááye. ²¹Maníkón-aúranka'a ení imáyáa ímba arupíse ímbá pó maankísáú kenkáísí kísau ímba súwa'nai ínone. ²²Ení sáwí-imayaagomba ánaaemba uwáme Fasi'aénkómbá áísai inaná ení sáwí-imayaagon-anondaa maiyauwáíniye. ²³Maníkó ímba fasi'aémbá ámakaintafe enarumbá sáwí'a uwásínkaanana ení sáwí-imayaago óraa'a éna embá ta'ótokaiye Pítaa súwana ²⁴Sáimoni Pítaante Yónintetafena séna súwa'nai ekai Fasi'aénkómbá inaifínkémbá áísai íyana emó sénda misáwí-tántáákó ímba kempá'á tíno Sáimoni siyáíye.

²⁵Súwasarai Pítaae Yóniye Fasi'aénkón-aaí simátimesarai Ísuwe'o né'óyan-aaí simátimesarai Yérúsaremufa'a kónae sésarai aampa'á wéwesarai Sámériyaa-aempa'a naaó'-nao'a Maníkóní ásé-aaí simátíma'maesarai kurááye.

Fírípinte Ítíópíyaa-faken-kwaasigonte-taai.

²⁶⁻²⁸Mindárai Yérúsaremufa'a kuyaná Fírípi Sámériyaafa'a mérowana óraa'-waasigo Ítíópíyaa-marafakewi éna Ítíópíyaa-waasiti kawáá-ínínkón-áwí'a Káándésini óntanka'o káráwiyowi Maníkón-imáyáá éna Yérúsaremufa'a wémena Maníkón-áwí'a mósá maréna kouweréna wení táómpimba óraa-poigo tafisímaena nún-taompimba kúmba Fasi'aénkóní kísau-waasigo wíyómpakewi Fírípintafena séna íyáfasine Yérúsaremufakemba Késaafa'o kon-ámpá'á waaó súwana iséna íyáfasinena minámpá'á wémena máásai-marafa'o kúmba Ítíópíyaa-marafaken-oraal-waasi wení táómpimba wéwena aúfáífimba toráumai awánéna naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowin-awí'a Áísáya agaimakón-aaí toráumai awánómbo ²⁹Maníkóní Ufaen-ámútánkó Fírípintafena séna wení táónkoni ewaa'á waaó súwana ³⁰awaantanténa kúmba Áísáya agaimakón-aaí toráumai wéawanowana Fírípi iséna áísai ena séna minááígóní áwáuma ísaraano súwana ³¹séna é'a moóráwigo simásimina'a isánaumpo kesí táómpimba íyátaao súwana Fírípi mintáómpimba íyátana imaúwana ³²mináúfáífínkén-áái torauséna séna

sipisípi áyáumo karánae owanamó ímbo wáá'o tintembá minkwáásígó ímba aai siyáíye. Sipisípi tufuwónae owanamó ímbo wáá'o tintembá minkwáásígó ímba aai siyáíye. ³³Wenáwí'a múra tuwésa sáwí'a úmai aaifimbá maiyánkaraawe. Wení waási sáwí-kisau maiyésa tufúwówana marapá'ó mérain-kanaa tai'áraiye. Mindásafesa miwítí sáwí-kisau ímba kanaa'á aforá simátimenaawe agaimaréna siyáíye. ³⁴Ítíópíyaafaken-kwaasigo mináái toráusuwena Fírípimba áísai ena séna Maníkón-aaimo simátímakowi nááwantafenawa mináái siyáíyo. Wesáfénawa siyái fí'owantafenawa siyáíyo súwana ³⁵Fírípi Maníkón-aai aúfáifinkembo toráumaimo simámakainten-úmai Ísuni ásé-aii wésimamena ³⁶aampa'á kuyambá nombó wéroka'a wésarai uyaná Ítíópíyaafaken-kwaasigo séna nombó wérainka'a maisinkáínkwae sé'a únana nóinkowa aambá fasiyíyo súwana ³⁷Fírípi séna Ísumpa'o arumbó amé wenááisafe amankúnkúmbo ina'ó é'a nombá maiyánkáano súwana séna Ísu Káráísitintafe'a érai'a Maníkón-áánimban-iyé súné séna ³⁸táómbo to'maé kúwaintafena séna táómbo ta'ótoraaó súwana ta'ótorowasarai Fírípiye Ítíópíyaafaken-kwaasigoe nompímbá kunkésarai Fírípi nombá maiyankéna ³⁹íyúyana Fasi'aénkóní ámútanko Fírípimba kunáí'maena kóúwana Ítíópíyaafaken-kwaasigo awánómbo ímba mérowana wení naaópa'a wéna aamoí uráíye. ⁴⁰Fasi'aénkóní ámútanko Fírípimba kunáí'maena Ásítóti-naopa'a máankowana Fírípi mináémpá'-náópa'a Maníkóní ásé-aii simátíma'maena Sísááríyaa-naopa'a kuráíye.

Sóro Ísun-aaisafena amankúnkúmbo uráin-aii.

9 Minkánáá Sóro Fasi'aénkóní aampa'ó kuwáísáféna arumbá sáwí'a éna tínka-monae símasima'a éna aifa'-ámáán-káwáágómpá'á ²koáísai ena séna aúfái agai-símína'a maimaé'a Támásikasi-naopa'o Yúndaa-amaan-daumpimpa'o méraan-kwaasiti óraa'-waasi mátimeno súwana ewé séna mináái agaimaréna séna Sóro Ísuni aampa'ó wíyawi saafá éna ta'óto'maena témena Yérúsaremufa'a ándáfa'a mátiyuwainiye séna agaimaréna súwana ³Sóro mináúfái maimaé wéména Támásikasi-naopa'a ewaa'ó kúmbo wíyómpakemba sámó kaimbá aafáyáuraantantaa'a tuwówana kuména aúgáyáagaya úwana ⁴tanaa fówana aaiígó aantemba séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a wéono súwana ⁵séna emá nááwa sénó súwana kemá Ísu sumpo kembá sáwí'a uwásinkaampo ⁶íyáfasine Támásikasi-naopa'a koménana moóráwigomo síndantemba miyán-owo súwasa ⁷Sóro'o kun-kwáásí ímba aai sumbá mésa ímba waási ane'á awánésa aaimó sún-aantemba ísówana ⁸Sóro íyáfasinomba aúramba ímba kawé'-úmai awánówasa waási ayáán-to'maesa Támásikasi-naopa'a máánkarowana ⁹kaumbo-nó'wáámbá waéna ímba aúramba awánéna tóné noné ímba naráíye.

¹⁰Sóro kaumbo waúwana moóráwigo Támásikasifa'a ména Ísuni aampa'ó kúwain-awi'a Ánánáyasi aúramba aréna kaainkáámbá awánómbo Fasi'aénkó simáména séna Ánánáyasiyo súwana oó Fasi'aénkóo kemá úne súwana ¹¹íyáfasinema aampa'á waaó. Minánkón-áwí'a arupísemo uráin-ampa'a kuré Yúndasini naaúmpa'a wée moóráwigo Táásási-naopakewin-awi'a Sóromba koawánaao. We inái wésiye. ¹²Kaainkáámbá awánarainka'a moóráwigon-awi'a Ánánáyasi téna ane'á ta'ótoráísana aúramba kawé'-úmai awánaraiye Fasi'aénkó súwana ¹³Ánánáyasi séna Fasi'aénkóo sáwífa'-waasi wenáái simásímakaawe. Yérúsaremufa'a ení waási sáwí'o uwátínkarain-aii simásímakaawe. ¹⁴Aifa'-ámáán-káwáágó aúfái agaimái

ámisana en-ímáyáámó mósá máráán-kwaasi ándáfa'o tiyuwáindasafena Támásikasi-fa'a tiyáiyé súwana ¹⁵Fasi'aénkó séna kesí kísau áménana kesáái kosimátin-tasimatimba fí'on-daopaken-kwaasiye kawáá-wáásíyé kesí waási Ísareri-waasiye kosimátin-tasimatimba ínifo íyáfasine wempá'á winaná ¹⁶kesí kísau Sóro wé-mainasa waási sáwí'a uwánkanaawe. Mindásafe'a ke aráánamenaumne Fasi'aénkó siyáiyé.

¹⁷Súwana Ánánáyasi iséna wéna sún-daumpa'a iyéna Sóro ane'á ayáamba ta'ótorena séna Sóroo kesí waásiyo. Aampa'á wéte Fasi'aénkó Ísumba awánarandawi si'máráisa'a túne. Aúramba kawe'-úmai awánenana Maníkóní Ufaenámútánkó arumpimbá óraa'o uwánkaindasafena si'máráisa'a túne súwana ¹⁸Sóron-aúrampinkemba aerembá tákúwana aúramba kawe'-úmai awánéna íyáfasinowana Ánánáyasi nombá maiyankówana ¹⁹tómbá násuwena áúgoma kawe'á uráiyé.

Sóro Támásikasifa'o simátimakain-aii.

Sóro Támásikasifa'a tuwímbai-no'waamba waéna Ísuni aampa'ó kuwáisé'a ména ²⁰minúwóiyáán-úwana ámáán-daumpa'a iména Ísun-aii simátimena séna érai'a Ísu Maníkón-áánimban-iyé súwasa ²¹wenáái isón-kwaasi táátafesa ésa moórámora-waasi tísai-isai esa sésa Yérúsaremufa'a Ísun-imayaamo mósá máráán-kwaasi tínkamemayain-kwaasin-iyé. Ísun-imayaamo mósá máráán-kwaasi tí'mae ándáfa'a ámáán-kawaa-waasiya'o mátinkanae séna maanká'ó tiyáin-kwaasin-iyé. Ísumpa'a téna méraiye sésa táátafesa uráawe.

²²Suwaná Sóro óraaka simátíma'mae iyéna séna érai'a Maníkómó íyáfasinankaraiwimba amumaráúndawisa Ísun-iyé séna wenááigo iyúwasa Támásikasifaken-Yundaa-waasi isésa wembá ímba anondáá simámakaawe.

²³Ímba anondáá sumbá sáwífa'-no'waamba

waésa túwaandu ésa Sóromba tufuwónae sésa ²⁴tufuwíyanesa nó'waane wááwáiyé Támásikasi-naokoni óntan-kusaigoni aumépa'a mésa ontará'á takaráwikarawi wéuwana moóráwigo iséna tufuwónae-aaimo sumbá kosimámuwasa ²⁵moórá-no'waamba Ísuni aampa'ó kuwáí Sóromba áí'maesa pofafímbá fáítumaresa óntan-kusaigoni afaapimbá túsúsuwesa ándára'a ta'ótorena túwówana kuméména marapá'á múra tuwéna kóuraiye.

Sóro Yérúsaremufa'o komérain-aii.

²⁶Sóro Yérúsaremu-naopa'a wéména wéna séna Ísuni aampa'ó kowísé'a méranae'a túne súwasa miwí sésa Ísun-aii ímba ísaraiwai karo'á siyé sésa wenáároi inkáisúwana ²⁷moóráwígon-awi'a Páánápáasi Sóron-aii iséna kawe'á úwana áí'maena aantá-waasifa'a wéna Sóron-aii kosimátimena séna Sóro Támásikasi-ampa'o wéwenamo Fasi'aénkómbó awánówana aaimó simámakain-aii simátimena Sóro Támásikasi-naopa'o Ísun-aaimo óraaka'o simátíma'maenamo kuráin-aii simátimuwasa ²⁸isésa érai'e suwaná Sóro miwísé'a ména Ísuni fasi'aémbá wérowana Yérúsaremu-naopa'o Ísun-aii óraaka kosimátin-tasimatin-ena ²⁹fí'on-Yundaa-waasi Kíríki-waasi-taafinkembo sun-kwáásí simátimuwasa aaf wesimán-kwesiman-esa tufuwónae sésa ³⁰sumbá Ísuni aampa'ó kuwáí isésa Sóromba áí'maesa wémesa Sísááryaa-naopa'a máankesa sésa Táásási-naopa'a waaó sésa ai'márówana mindáoopa'a kóuraiye.

³¹ Kóúwasa Ísuni aampa'ó kun-kwáásímó t́nkamumba ét́nkówasa ááno úmai wempa'á mésa Yúndiyaa-aempa'e Káriri-aempa'e Sámériyaa-aempa'e Ísuni aampa'ó kuwái ááno úmai wempa'á mérowana Maníkóní Ufaen-ámútánkó túwa'nai úwasa fasi'ámai mésa Ísun-ai simátímúwasa isésa érai'e sésa sáwífa'-waasi-i'a ésa Fasi'aénkón-áwí'a mósá marésa wenaísamaifimba méraawe.

Pítaa Ríndaa-naopa'o kuráin-ai.

³² Pítaa naa'ó-nao'a wénena Maníkóní waási tuwánáíndasafena Ríndaa-naopa'o kúmba ³³ moóráwígon-awi'a Íniyasi ímba aítamái wénena afakaumboé-aatai naaúmpa'-aantemba maé'mae'a wéuwana ³⁴ Pítaa awánéna séna Íniyasiyo Ísu Káráísiti asófankaifo iyáfasinke ení wandaái fawasaó súwana iyáfasinkwena kúwasa ³⁵ Ríndaa-naopaken-kwaasiye Séróni-naopaken-kwaasiye seyaafá'á awánésa Fasi'aénkómp'á tiyáawe.

Pítaa Yópaa-naopa'o kuráin-ai.

³⁶ Yópaa-naopa'a moórá-ininkon-awi'a Tápítaa Kíríki-waasi-taaifinkemba mináwí'á Tókáasiye wésewe. Wemá Ísuni aampa'ó kún-inimba aasiyaasí kawe-kísáú wémaena moparáwímbá ímbo makón-kwaasi túwa'nai úwaimba ³⁷ áí'a úwana puwúwasa wenáúma nombá pé'ankesa maimaésa afófumayaatanaan-daumpa'a móankaraawe. ³⁸ Yópaa-naopakemba Ríndaa-naopa'a ewaa'á pósa Yópaafaken-kwaasi Ísuni waási Pítaa Ríndaafa'o taméron-ai isésa kae'-wáásí ti'márówasarai Pítaamba kosimámesarai sésa awaantanté kempátá tiyó sésa si'marááwakai túye suyaná ³⁹ Pítaa iyáfasinena mindáraise kúwasa áí'maesa minínímbá puwúwasa matuwé méron-daumpa'a afófumayaatanaan-daumpa'a iyúwasa Pítaampa'a keto'-íníntómbá tatúwaandu urésa ifi'á tésa sésa Tókáasi ímba pukáinka'o farú-simakain-unankwatoiyé sésa aráánámúwana ⁴⁰ awánéna séna máapa kárúwaaro súwasa kúmúwana Pítaa kífaena Fasi'aénkómp'á inái simásuwena méwae'mai minínímbá awánéna séna Tápítao iyáfasinao súwana aúramba éna Pítaamba awánéna iyáfasinena mérowana ⁴¹ Pítaa kóisáúwankena Ísuni aampa'ó kun-kwáásiyé keto'-íníne táántowasa aúmó arómba iawánésa ⁴² Yópaa-naopa'a kosimátíma'maesa kuwasá isésa sáwífa'-waasi Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmba uwaná ⁴³ Pítaa Yópaa-naopa'a sáwífa'-no'waamba waéna moóráwígon-awi'a Sáimoni wení naaúmpa'a mérowana minkwáásígó waan-ásisambo wení kisaumo maún-kwaasigoni naaúmpa'a méraiye.

Pítaa Kóníríyasini naaúmpa'o iyáin-ai.

10 Sísáaríyaa-naopa'a moóráwígon-awi'a Kóníríyasi ména Rómufakemba sáwífa'a 100 i-waasiya'o káráwiyowi mérowasa miní-wáásí túwí'a Ítáári-i-waasiye sésa uwaná ² Kóníríyasi Maníkón-aaisafena fasi'ámai ména wení akúnté'a Maníkón-ímáyáá éna áwí'a mósá maréna Yúndaa-waasimo ímbo moparáwímbó makón-kwaasi túwa'nai ena Maníkómp'á inái símaena iyúmba ³ moórá-kanaa fenómpinka'a inái wésuwana Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi aúranka'a paápé úwana kawe'-úmai awánówana séna Kóníríyasiyo súwana ⁴ áá'a úwana aúramba afuwéna séna Fasi'aénkóo nóran-aaiya simásiminewa sénó súwana emó inaimó séndawiye waásimo túwa'nai óndawiye Maníkón-aúranka'a kawé'ó óndasafena Maníkó en-ímáyáá ímbá pó ⁵ ení waási ti'márénasa Yópaa-

naopa'a moóráwigo-awi'a Sáimoni Pítaamba koaíyáaro. ⁶Wení araámáo Sáimonini naaúmpa'a ména minkwáásígó waan-ási-kisaumo máin-kwaasigoni naaúmpa'a uwí-nónkóní áwáífa'-naumpakemba koaíyáaro ⁷simásuwena áwiyokuwana Kóníríyasi wení kisaumo máun-kwaasifinkemba kae'-wáásíyáíyé moórá-i-waasi Maníkón-ímáyáá mósá marówinte'a miyáumai-waasiyau táántowasa ⁸tuwaná wíyómpakewimo simámakon-aaí simátimena séna miyáumai Yópaa-naopakemba koaíyáaro séna ti'mákaiye.

⁹Ti'marówasa aampa'á kówaesa wémesa Yópaa-naopa'a ewaa'ó kumbá wááwái Pítaa naan-afófora'a iména Maníkómpá'á inai wésuwana ¹⁰áái tówana tómbá ná-nae súwasa tómbá wégauwana kaainkáámbá awánómba ¹¹wíyómba tuwínkaa'-úwana mimpínkémhá óraa'-ampanta éyain-araiya'a ta'ótoresá túwówana kumé-nama marapá'á kumúwana awánómba ¹²minámpántáímbá waí-waane póíye iyaankafayaané numawé fi'o-fi'on-kwai-waane mérowana ¹³aagíó aantemba séna Pítaaó íyáfasinke tufú'mai agandaaó súwana ¹⁴Pítaa séna Fasi'aénkóo ímbanifo kentáásí ámáámba Yúndaa-waasisa miyán-tántáá'á aambá fáí'makaawata póta ínta wénaumne súwana ¹⁵minááígó aantemba aneka'á séna Maníkó kawé-tántáá'émó siyáin-tantaatafe ímba aambá fáí'makaawe siyó súwana ¹⁶kaumbo-i'a kaainkáámbá awánówana wíyómpa'a minámpántá iyáíye.

¹⁷Iyúwana Pítaa minkááinkáán-ááígóní áwáuma nórawa'iyó súmba Kóníríyasimo ti'marón-kwaasi Sáimonini naambá taawánésá ontará'á tamésa ¹⁸táántesá sésa Sáimoni Pítaa maandáúmpará méraiyo suwaná ¹⁹Pítaa minkááinkáán-ááígóní áwáuma saafá úwana Maníkóní ámútanko séna kaumbo-wáásí embá ayaafái úmaesa tefo ²⁰íyáfasine kumuwó. Kemá ti'maráúnasa tefo ímba kae'-ímáyáán-uwo. Úwoi miwísé'a waaó súwana ²¹Pítaa kuména minkwáásísáféna séna wésiyaafaanon-kwaasi úmpo nóintafera wésiyaafaao súwasa ²²kentáásí kawáágón-áwí'a Kóníríyasi si'maráísata empátá túne. Wemá kawé'-wáásí Maníkón-ímáyáá éna áwí'a mósá maráísasa pósa Yúndaa-waasi seyaafá'á wentáfésá kawé'-wáásíyé wésewe. Moóráwigo Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi kusimáména séna ti'márénasa Pítaamba Yópaa-naopakemba koaíyéwana empá'á téna aaí tasína isaaó sisatá túne suwaná ²³Pítaa ti'maena naaúmpa'a tinkówasa wáúmba aafáyáara'a Pítaa íyáfasinena miwísé'a kuráíye.

Miwísé'a kúwasa Yópaa-naopakemba Ísuni aampa'ó kun-kwáásí tuwímbai awíyo-maesa ²⁴aampa'á kówaesa wémesa Sísáaríyaa-naopa'o kumbá Kóníríyasi wénamááraawe wení waásiye táántowasa tatúwaandu urésá Pítaamba amu'makówana ²⁵Pítaa Kóníríyasini naambó wéronka'a ontará'á kúwana Kóníríyasi aamoí éna óraakon-íye séna aísamaifimba kifauwana ²⁶Pítaa séna emó óndanten-kwaasi úmpo íyáfasinaao séna íyáfasinakéna ²⁷aaí simáma'maena Kóníríyasiye'a naaúmpa'o iyúmba sáwífa'-waasi túwaandu urómba ituwánéna ²⁸séna kentáásí ámáámba ísaraawe. Yúndaa-waasisa fi'onkaa-waasise ímba moórárata taankarótamáisa wémaumne. Miwítí naaúmpata ínta wégundarata Maníkó aráásiména seyaafá'-wáásí ímba sáwí-waasin-owe siyáisa'a awánaraunda póta ímba sáwí-waasiyemo sendá úwoi kawé'-úmai ménaumne. ²⁹Mindásafesa saántaamba ímba a'áo súnda túmpo nóintafera saántarao Pítaa súwana ³⁰Kóníríyasi séna éyain-do'waamba waé'a káfékaamba fénáímpinka'a kesí naaúmpa'a inai súnana minúwóíyáámbá moóráwigo sámó kain-únánkwátói uréna súranka'a kumbéna ³¹séna Kóníríyasiyo emó inaimó sémo waási túwa'nai ema Maníkón-áuranka'a kawé'ó óndasaféna

Maníkó en-ímáyáá imbá pó ³² ti'márénasa Yópa-naopa'a moóráwígon-awi'a Sáí-
moni Pítaamba koaíyáaro. Araámáo Sáímonini naaúmpa'a méraiye. Waan-ási-
kisaumo máin-kwaasigoni naaúmpakemba uwí-nónkóní áwáífa'-naumpakemba
koaíyáaro súwa'a ³³ minúwóiyáán-úmai ti'maráúnasa embá koaíyáawa kawé'-
úmai téne. Kesáá Maníkón-aúranka'a túwaandu éta Fasi'aénkó simámakain-aii
simásiminkwae séta amu'makáunasa téne Kóníríyasi siyáiyé.

Pítaamo simátímakain-aii.

³⁴ Kóníríyasi súwana Pítaa séna káfé'a wéisaumne. Érai'a Maníkó ímba Yúnda-
waasi aantemba wégarawifo ³⁵ seyaafá'-áémpákén-kwáásí Maníkón-aúranka'a
arupíse úmai kawé'-úmai méraawi Maníkó miwí aamoí wéuwatinkaiye. ³⁶ Maníkó
Ísu Káráísitimba ai'marówana Ísareri-waasisafena ásé-aii simátímakaimba é'a
ísaraawe. Ísu Káráísiti seyaafá'-wáásítí Fasi'aénkón-iyé. Minásé-áásífésa érai'emo
síyawi tirumbá kawé'-úmai wempa'ó méraiyaamba ³⁷ kemá ísaraawe. Yóni simá-
timena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á té'a nombá maénááwe
siyáimba Ísun-aii aifa'á Káríri-aempakemba tiyéna Yúndiyaa-marafa'a wété
uráiyé. ³⁸ Ísu Násaretifakewin-aii ísaraawe. Maníkó wení Ufaen-ámútámbá Ísumba
ámakowana wempímbá óraa'a uwánkowana Maníkó fasi'aémbá aména wesé'a
mérontafena naaó'-nao'a kawé-kísáú wété éna waántáwankomo ta'ótoron-kwaasi
kawé'a uwátínkáfa'a kuráiyé. ³⁹ Yúndiyaa-marafa'a Yérúsaremu-naopa'a kísau
maiýáimba awánaraumne. Wembá aaraa-táiyá'á aiyayaampimba tufúsúmarowana
puwéna ⁴⁰ kaumbo-kánáá maisuwówana Maníkó Ísumba pukómpinkemba íyá-
fasinankowana paápé únta kesúrandesa awáraumpo ⁴¹ ímba seyaafá'-wáásí awá-
naraawe. Maníkó simátíméromo siyáinta Ísunta awánéta pukómpinkembo íyáfasí-
nonka'a tóné noné weséta naráumne. ⁴² Ísu óraaka'a simásimena séna Maníkó
ímáyáa siména pukén-kwaasiye túmó arén-kwaasiye aaifimbá maitínkáínone siyé
simátíméro Ísu siyáiyé. ⁴³ Naaófá'á Maníkón-aiimo simátímakowi Ísun-aii simá-
timesa sésa wenáásisafesa timankúnkúmbo íyawi Ísuni fasi'aénká'á Maníkó miwítí
sáwí-imayaa maitiyuwáíníye naaófá'á siyáawe Pítaa siyáiyé.

⁴⁴ Pítaa mináái simátimuwana wéison-kwaasifimba Maníkóní Ufaen-ámútáncó
miséyááfápímbá kumbéna ⁴⁵⁻⁴⁶ Maníkóní Ufaen-ámútáncó kumúwasa fí'o-fí'on-
aaifinkemba Maníkón-áwí'a mósá márówasa Yúnda-waasi Ísuni aampa'ó kun-
kwáásí Pítaa-iyaise'a Yópaafakembo tuwáiyé táátafesa ésa sésa Maníkó fí'onkaa-
waasiwara'a wení ámútamba úwoi wétimiye sésa táátafesa uwaná Pítaa séna
⁴⁷ Maníkó wení Ufaen-ámútántáámó símakaintenta miwíwará'á wétimimba póta
nombó maíyamba ímba aambá faiyónaumpo úwoi nombá maénááfo ⁴⁸ maitínkáaro
súwasa Ísu Káráísitintafesa ísámai nombá maitínkówasa Pítaantafesa sésa tuwímbai-
no'waamba keséta waínone suwaná miyá uráiyé.

Yérúsaremu'a Pítaamo simátímakain-aii.

11 Fí'onkaa-waasi Ísun-aii isésa ta'ótokaawemo sumbá aantá-waasiye Ísuni
aampa'ó kuwáí Yúndiyaa-marafaken-kwaasiye mináái isésa mérowana ² Pí-
taa Yérúsaremu-naopa'a kúwasa tuwímbai-waasi aaisambá aéesa Yúnda-waasi
túma kárámai araénáémbo wéontemba fí'onkaa-waasiwara'a miyá orómó siyón-
kwaasi Pítaamba aaisambá aéesa ³ sésa emá fí'onkaa-waasiti naaúmpa'a iwaé ímbo
túmo kárámai araénáémbo úmakaan-kwaasiti naaúmpakemba tómbá imandaráne

suwaná ⁴Pítaa seyaafá-tántáá'ó uráimba simátimena ⁵séna Yópaa-naopa'a mé'a Maníkómpá'á inaimó séwándara'a kaainkáámbá awánááwánana wíyómpakemba óraa'-ampanta éiyain-araiya'a ta'ótoresa túwówana kuména méraawandara'a kumúwa'a ⁶mimpímbá afuwé'a awánááwánda póíye wai-waane iyaankafayaané numawé mérowa'a awánááwánana ⁷aigó aantemba séna Pítaaó iyáfasinke tufú'-mai agandaáó súwa'a isé'a ⁸sé'a Fasi'aénkóo ímbanifo kentáásí áamámba miyántántáá'á aambá fáí'makaawata póta ímba wénaumne séwánana ⁹minááígó aantemba aneka'á séna Maníkó kawe-tántáá'é siyáin-tantaatafe ímba aambá fáí'-makaawe siyó súwa'a ¹⁰kaumbo-í'a kaainkáámbá awánááwánana wíyómpa'a minámpántá iyáíye. ¹¹Minúwóiyáámbá Sísááriyaafakemba kaumbo-wáásí kentáá'a ti'marówi tumbá ¹²Maníkóní ámútanko simásimena séna ímba kae'-ímáyáá indá miwísé'a waaó súwa'a kówánasa Yópaafakemba maankwáásí afa'mórée-waasi Ísun-aaimo isááwi suwíyórówata Sísááriyaa-naopata Kóníríyasini naaúmpata kówánana ¹³simásimena séna Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi kesí naaúmpa'a kumbérais'a awánáúnana séna ti'márénasa Yópaa-naopakemba moóráwígon-awí'a Sáimoni Pítaamba koaíyéwana ¹⁴téna aai tawésimatimina'a ewará ení akúnkwará'á seyaafá'á wéisewana Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á métinkainiye wíyómpakewi siyáíye Kóníríyasi súwa'a ¹⁵aai wésewanana Maníkóní Ufaen-ámútánkó aifa'ó kentááfímbó kunkáintemba miwífímbá miyá úwa'a ¹⁶awáné'a moórá-aai sááka'a makáumne. Ááéma Fasi'aénkó séna Yóni nombó maitínkaraimbanifo Maníkóní Ufaen-ámútánkó kuména kempímbá óraa'a uwátinkainiye Fasi'aénkó siyáin-aai sááka'a makáumne. ¹⁷Énifo kesáá Fasi'aénkó Ísu Káráisitín-aaisafeta simankúnkúnta ówánanasa Maníkó wení ámútambo sí-makaintenta fí'onkaa-waasi miwí miyá owa'á awánaraumpo kemá Ísuni kísau-waasi pó'a nombó máúmba ímba aambá faiyówánasa úwoi nombá maiyáawe Pítaa súwasa ¹⁸mináái isésa aaisambó áúmba ifátuwesa Maníkón-áwí'a mósá marésa sésa Maníkó miyá éna ímba Yúndaa-waasi aantemba aaisá wésimasimifo fí'onkaa-waasiwara'a wésimatimisawara'a miwítí sáwí-imayaa tínaaemba uwámesa Maníkómpá'á tésa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe siyáawe.

Ántiokufakemba Ísuni waási-taai.

¹⁹Ááéma Sítífenimba tufúwana puwúwasa fí'on-kwaasi Ísuni aampa'ó kun-kwáásí sáwí'a uwátínkówasa wété uráamba tuwímbai Fínísiyaa-marafa'a kuwasá tuwímbai Sáiparasi-marafa'a kuwasá tuwímbai Ántioku-naopa'a kuwasá miwí minkáúmbó-máráfá'ó méron-kwaasi Yúndaa-waasi aantemba Ísun-aai kosimátimesa ²⁰miwífínkémbá tuwímbai Sáiparasi-marafakewi tuwímbai Sáíríni-marafakewi miwí Ántioku-naopa'o koméronka'a Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiyewara'a Fasi'aénkó Ísuni ásé-aai kosimátimuwana ²¹Fasi'aénkóní fasi'aémbá miwísé'a wérowasa sáwífa'-waasi Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa wempá'á tiyáawe.

²²Ántiokufaken-kwaasi Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa wempá'ó tiyáan-aai suwasá Fasi'aénkóní waási Yérúsaremufa'o méron-kwaasi mináái isésa Páánápáasimba ai'márówana Ántioku-naopa'a wéména ²³koména Maníkó kawe'ó uwátínkaromba tuwánéna aamoí éna óraaka simátimena séna kentirumbá fasi'ámai Fasi'aénkóntáfé'a méraaro séna ²⁴Páánápáasi kawe'-wáásí úwana Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá óraa'a uwáankowana Fasi'aénkómpá'á amankúnkúmba fasi'ámai éna aai simátíma'maena iyúwasa sáwífa'-waasi isésa Fasi'aénkómpá'á tiyáawe.

²⁵ Uwaná Páánápáasi Sóromba ayaafái úmaena Táásási-naopa'o kúmba ²⁶ koawánéna koái'maena Ántiokufa'a tésarai moórá-atai tamaisuwésarai Fasi'aénkóni waásise'a mésarai sáwífa'-waasi tatúwaandu untembá Ísun-ai simátíma'maesarai íyúyasa Ísuni aampa'ó kuwáísáfésa sésa Kárásitini waásiye suwaná aifa'á Ántiokufa'a mináái paápé uráíye.

²⁷ Mináái paápé úwana minkánáá tuwímbai Maníkón-aaimo simátímakowi Yérúsaremufa'a tuwésa wémesa Ántiokufa'a kuwaná ²⁸ miwífinkémbá moóráwigon-awi'a Ákápáasi íyáfasinena Maníkóni ámútanko wesé'a mérowana séna óraa'-aawai seyaafá'-áempá'á táíníye siyónka'a póna ánaaemba Rómu-kamaniti kawáágón-áwí'a Kírondiyasi méronka'a minááwái paápé uráíye. Ákápáasi mináái súwasa ²⁹ isésa Ísuni aampa'ó kuwái moórá-mora sésa óntamba túwaandu úmai Ísun-aaimo ísááwi Yúndiyaa-marafa'o méraan-kwaasi tíménae sésa ³⁰ miyá ésa minóntámbá Páánápáasinte Sóronte tímúwasarai maimaésarai wémesarai Fasi'aénkóni waásiti óraa'-waasi mátímakaaye.

Aneka'á sáwí'o uwátinkaraan-aii.

12 Minkánáá Érotin-anáwainko araámáó Éroti Yúndaa-waasiti kawáágó ména Ísuni aampa'ó kuwái tuwímbai sáwí'a uwátinkena ² moóráwigomba ai'marówana Yóni awaaón-áwí'a Yémísimba kota'ótokena anuwarambá kambísásuwowana puwúwasa ³ Yúndaa-waasi aamoí uwaná Éroti awánéna aamoí uwásinkaiwae séna moóráwigomba ai'marówana Pítaamba kota'ótokaiye. Yúndaa-waasi ímbo intóráin-tantaa'wara-pereti agáún-kanaa Pítaamba kota'óto'maena ⁴ ándáfa'a máánkowasa siyáánkain-úmai afa'mórée-i-waasi wenká'á káráwiyowasa éiyain-eiyain-kwaasi kóyááka-tayaaka úmai káráwiyuwasa Éroti séna Maníkó Yúndaa-waasi tíyótaimo í-tánón-kánáá tai'áína'a Pítaamba áí'mae'a Yúndaa-waasi túranka'a aaifimbá maenké'a tufuwónaumnemo súmba ⁵ Pítaa ándáfa'a mérowasa Fasi'aénkóni waási Fasi'aénkómpá'á inaí símai Pítaamba áwa'nai uráawe.

Pítaamba ándáfakembo faú'ánkarain-aii.

⁶ Inaí sésa Pítaantafesa ísámai áisai uwaná aafáyáaraamba Éroti Yúndaa-waasi túranka'a Pítaamba aaifimbá maiyankánaumne súwana káfé'-no'waankaamba Pítaamba aiyayaanka'a kárá'umakesa kae'-í-wáásí séfasefa'a méroyana Pítaa aúnkwaigúwasarai kae'-í-wáásí ontará'á káráwiyoyana ⁷ minúwóiyáámbá Fasi'aénkóni kísau-waasigo wíyómpakewi kumúwana ándá-naumpa'a sán-kówana Pítaan-ayóiyá'á tufuwéna aúsúwana íyáfasinowana séna úwoiya íyáfasinaao súwana Pítaa ayáámpinken-anda weyááríka'a faú'wena marapá'á kumúwana ⁸ wíyómpakewi séna ení á'wáánkau uré enáísamai ánáamba maimái uwó súwana miyá úwana ení paákákén-únánkwátói kuférénakai kesékai koyó súwana ⁹ Pítaa ándá-naumpakemba wenánaemba kuména ímba waásin-iye-imayaa uráifo kaaimbá awánáúmne-imayaa éna ¹⁰ i-wáásímó méron-ontara'a kúwáákesarai minkákémbá moórá-ontara'a i-wáásímó méron-ontara'a kúwáákesarai minkákémbá ándáfakembo naaópa'o kónae owasamó titinkáán-ontara'a fasi'aén-óntará'á kúmúyana weyááríka'a tigúwasarai kuwákárúwesarai aampa'á kuyaná minúwóiyáámbá wíyómpakewi Pítaamba auwéna áwiyokuwana ¹¹ Pítaa imáyáa éna séna ímba kaaimbá awánáúmbo érai'a Fasi'aénkó wení kísau-waasigomba ai'maráísana kuména Éroti sínkamine

isaná ayáámpinkemba kuntafísuwaisa'a túne. Yúndaa-waasiwara'a sínkamonaesamo ombá kuntafísuwaisa'a túne Pítaa siyáiyé.

¹²Pítaa minímáyáá uwásuwena Máriyaani naambó wéropa'a wéna Yóni-Máákaani anówani naambó wéropa'a kúwasa sáwífa'-waasi mindáúmpá'á túwaandu ésa Pítaantafesa ísamai Fasi'aénkómpá'á inái wésuwana ¹³mindánkóní ontamá paupau súwana moórá-arasi mindáúmpá'ó kísaumo maún-arasigon-awi'a Róta ontará'á kuména ¹⁴séna nááwa'ono súwana Pítaa séna kemá úne súwana Pítaan-amóísáumbá iséna kunaamoí éna ímbo ontamó tiyankómba awaantanténa sáwífa'-waasi isimátiména séna Pítaa ontará'á méraiye súwasa ¹⁵miwí sésa emá uwóí'a éma karo'á séne suwaná minárásígó aneká'á séna érai'a Pítaa ontará'á méraiye súwasa miwí sésa Pítaan-amankon-iyé ¹⁶suwaná Pítaa ontamá óraaka'a paupau súwasa iséna ontá kuntiyésa awánomba wemá Pítaa úwasa táátafesa uwaná ¹⁷káikarewa'a simátiméno simásuwena séna Fasi'aénkó ándáfakemba kembá sí'maena aampa'á másiyuwaifo Yémísine Ísun-aaimo ísáán-kwaasiye kosimátíméro Pítaa simátiména tiyuwéna fí'on-daopa'a kuráiyé.

¹⁸Kúwasa aafáyáara'a i-wáási Pítaambo káráwiyowi awánomba ímba mérowasa kantúmba marésa Pítaa nááfara kóuraiyo suwaná ¹⁹Éroti iséna Pítaamba ayaafái oró súwasa ayaafái uwááesa ífatuwowana Éroti miní-wáási aafimbá maitinkéna séna tínkamoro séna tuwímbai ti'marówasa tínkamuwasa púwúwana Éroti miyá uwásuwena Yúndiyaa-marafa'a tuwéna kuméména Sísááriyaa-naopa'a kumbéraiye.

Érotimo pukáin-aii.

²⁰Éroti Sáíndóni-naopaken-kwaasiye Táyaa-naopaken-kwaasiye áfááraumai aaisambá tiyúwasa minkáé'-náópaken-kwaasi tatúwaandu ésa sésa Érotimo káráwiyai-marafakemba kentáási tómbá wémaumne sésa mináái símai kawé'á ónae sésa Érotimpa'o tumbá wení naaka'ó káráwiyowin-awi'a Párasitasimba másimamuwana isówasa minááísambá másimai tukáawe.

²¹Minkákémbá Éroti óraa-kanaa úwana wenká'ó káráwiyowini unáánkwátói úmaena káráwiyowi maé'mae'ó úpa'a iména ayáátáá'-aai wésuwasa ²²Érotimba símai arumbá torésa sésa ímba waásigo sífó maníkó siyé óraaka suwaná ²³Éroti minááísáféna ímba Fasi'aénkó úmpo úwoi-waasi úne séna aúpá'á tuwówana maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi tufúwana ufónkwanko arumbá unkutúwana pukáiyé.

²⁴Puwúwasa Fasi'aénkóní waási Maníkón-aii kosimátin-tasimatín-uwasá iséna érai'e sésa Fasi'aénkómpá'á tiyáawe.

²⁵Ántiokufaken-kwaasi Yérúsaremufaken-kwaasisafesa óntamba timénaumne siyómba pósarai Páánápáasiye Sóroe wétimuyana minkísáú tai'ówasarai ifó'-wáásígón-áwí'a Yóni-Máákaamba áí'maesarai Yérúsaremufa'a tuwésarai wémesarai Ántiokufa'a kurááye.

Maníkó Páánápáasinte Sóronte kísaumo tímakain-aii.

13 Ántioku-naopa'a Fasi'aénkóní waásifinkemba Maníkón-aii wésimatiména kwaasiye uwáítái'ó un-kwáásiyé mésa moóráwigon-awi'a Páánápáasi úwana moóráwigo fafután-kwáásígón-áwí'a Símiyoni úwana moóráwigo Sáíríni-marafaken-kwaasigon-awi'a Rúsiyasi úwana moóráwigon-awi'a Mánéyeni wemá Éroti kawáágóní naaúmpa'ó maé'éíwai úwana moóráwigo Sóro úwana úmai mésa

² moórá-kanaa Fasi'aénkóní waási Maníkón-ímáyáá mósá marésa tómbá ímba nésa inai aantembo sunká'á Maníkóní Ufaen-ámútánkó simátimena séna Páánápásinte Sóronte kesí kísaura'a íyáfasintinkaraumpo mindárai tiyúwáaro súwasa ³ tómbá ímbo nombá inai aantemba sésa Maníkóní kísaurai máíwae sésa tine'á tiyáántamba ta'ótoresa ti'márówasarai kurááye.

Sáíparasi-marafa'o kosimátímakaayan-aai.

⁴ Maníkóní Ufaen-ámútánkó Páánápásinte Sóronte ti'marówasarai Yóni-Máákaamba áí'maesarai Ántíoku-naopa'a tuwésarai Sérúsiyaa-naopa'a kumésarai uwi-nónkóní afufumpim-bárafá'á áwí'a Sáíparasi-marafa'a kónae sésarai nompín-táómba ta'ótoresarai íyátesarai wémesarai ⁵ Sáíparasi-marafa'a Sárámisi-naopa'a mindómpín-táómpinkemba kumésarai Yúndaa-waasiti ámáándauimpimpa'a Maníkón-aai simátíma'maesarai kuyaná Yóni-Mááka túwa'nai úmaena kúwasarai ⁶ kawe'-ááí simátíma'maesa marapá'á wémesa Péfosi-naopa'a kuwaná moóráwigo mindáópa'a Yúndaa-waasigo ména wenáwí'a Pááyísási Kíríki-taafinken-awi'a Érímasi aitambá éna fintómó ún-kwaasi póna karo'á séna Maníkón-aai simátimundawi úne súwana ⁷ moóráwigo kámáni-kawaagon-awi'a Sésiasi-Porasi ména kawe'-ímáyááwára'-wáásí póna Maníkón-aai isánae séna Páánápásinte Sóronte táántowana Érímasi aitambá éna fintómó ún-kwaasigo kámáni-kawaagoe aasiyaasí maé'mae'o úwai mérowana kámáni-kawaago Páánápásinte Sóronte táántowasarai tuyaná Érímasiwarara'téna ⁸ mindárai-taai tasímai taráísuwena kámáni-kawaago Ísun-aaisafena amankúnkúmba ifó séna mindárai-taai tasímai taráísuwowana ⁹ Sóro moórá-awi'a Póro Maníkóní Ufaen-ámútánkó wempímbá óraa'a uwánkowana Póro fintómó ún-kwaasigomba káá'a afuwéna ¹⁰ séna waántáwankon-aráá'a po kawe'-ánkóní namuro-wáásí éma seyaafá-sáwí-ímáyáágó empímbá óraa'a uwánkáimba po Fasi'aénkóní kawe'-ámbá sáwí'o úmae iyóndasafena ¹¹ káfé'a Fasi'aénkó ení méyámbá amína aúramba kafi'wína tuwímbai-kanaa sámó káinda ímba awánáinone Póro súwana minúwóiyáámbá Érímasin-aúrampa'a kumeu'á uwágúwana siyáán-to'maesamo níyane séna waási tiyaafái úmae wénuwana ¹² kámáni-kawaago Fasi'aénkón-aai iséna áatafena éna Fasi'aénkómó úmba awánéna séna Fasi'aénkón-aai érai'-aain-iye séna amankúnkúmba uráíye.

Písíndiyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'o kurááyan-aai.

¹³ Póro wesé'o wénuwaise Péfosi-naopa'a tuwésa nompín-táómba ta'ótoresa íyátesa wémesa Pámpíríyaa-marafa'a Pékaa-naopa'a mindómpín-táómpinkemba kúmúwana Yóni-Mááka tiyuwéna Yérúsaremufa'a kóúwasarai ¹⁴ mindárai marapá'á wémesarai Písíndiyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a wésarai Yúndaa-waasi ámáánaaimo isón-kanaara'a Yúndaa-amaan-daumpa'a mara'á iméroyasa ¹⁵ aúfáifinkemba Maníkóní ámáámba Mósesese agaimakómba simátimesa Maníkón-aaimo simátímakowi agaimakón-aai simátímúwasa Yúndaa-amaan-kawaa-waasi moóráwigomba ai'márówana mindáraifa'a téna séna kentáásí waásiyaiyo aaimó wérainakaimo ékai kentáásí ímáyaá símai asésinkaakaiyo súwana ¹⁶ Póro íyáfasinena séna isáaro. Kesí Ísareri-waasiye fi'onkaa-waasi Maníkón-ímáyáámó mósá márááwiye isáaro. ¹⁷ Naaófá'á Ísareri-waasiti Maníkó kentáá síwá'násafena séna kesí waásinowe súwasa fi'on-kwaasiti marafá'á Ísípi-marafa'a mésa sáwífa'-waasi agáúwana

Maníkó wení óraa-fasi'aemba wérontafena Ísípifakemba tí'maena ¹⁸ máásai-marafa'a mátinkowasa sáwífa'-aatai 40 aatai wénesa aasiyaasí Maníkóntáfésa sáwí-imayaa umbánifo Maníkó miwíyá'á káráwiyena ímba tiyuwówasa ¹⁹ Kénaani-marafa'a afakaeté-marafaken-kwaasi moórá-mora úmai mérowana Maníkó tńnkambaena wéiyuwasa tuwímbai putásowana miwítí maramá maimaéna wení waási Ísareri-waasi mátimuwasa ²⁰ mimbárafá'á

mésa sáwífa'-aatai 450 aatai maiyáawe.

450 aatai máúwana Maníkó moórá-mora-waasi kawáá-kísáúrá'á íyáfasintinkafa'a kúwana Maníkón-aaimo simátimakowin-awi'a Sámúwéri íyámauwasa miyánkáwáá-wáásí tai'ásowasa ²¹ Ísareri-waasi Maníkó ímba kentáárá'á káráwiyinkwae sésa kentááfinkémbá moóráwigomo éna kentáárá'á káráwiniye suwaná Maníkó séna Pénisaminin-andafakewi Kísín-ááninkon-awi'a Sóro káráwiyi-kisau máíniye súwana minkísáú wémaena 40 aatai maisuwówana ²² Maníkó minkísáú Sórompakemba Yésín-ááninkon-awi'a Téfitimba amúwana maúwana séna Téfiti kemó súndantemba wéifo aamoí uwánkaumne Maníkó siyáíye. ²³ Naaófá'á Maníkó séna Téfitin-andafakembo ánaaembo íyáfasinankaandawi wemó éna Ísareri-waasi sáwí'o úmaimo mérempinkemba kawé'-ámpá'á métinkainiye siyáimba Ísuntafena minéráí'-áái siyáíye. ²⁴ Ísu ímba seyaafá'-wáásí túranka'o paápé urónka'a Yóni nombó maitinkówi seyaafá'-Ísaréri-wáásísáféna simátimena séna kentí sáwí-imayaa tí-naaembo uwáme'o Maníkómpá'ó t́ya'o é'a nombá maitinkánaumne súwasa miyá uwaná nombá maitinkéna ²⁵ wení kísau ampáánká'á tai'áíne úwana simátimena séna kentí imáyáagomo kentáfé'o nááwa'iyomo sembá wéamu'maraawi ímba kemá úmpo kesínaaembo tńdawi wemá óraako kembá íyáákaraifo wemó aaimó síndara'o kemó sendá sáwí'an-íye Yóni siyáíye

Póro siyáíye.

²⁶ Póro simátimena séna kesí waási Émbaramun-andafaken-kwaasiye fí'onkaa-waasi Maníkón-ímáyáá mósá márááwiye isáaro. Sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawé'-ámpá'ó métínkáimba kentáásáféna Maníkó siyáíye. ²⁷ Yérúsaremufaken-kwaasiye miwítí kawáá-wáásíyé sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawé'-ámpá'á métinkainiyemo siyáin-aai Ísuntafesamo siyáamba ímba imáyáa uráawe. Aasiyaasi-kánáá ámáán-aaimo isón-kanaa Maníkón-aaimo simátimakowí agaimakón-aai aúfáífinkemba toráumai suwasá isésa Ísuntafesamo siyáamba ímba imáyáa uráafo tufúwana pukáífo mináúfáífinkén-áái paápé uráíye. ²⁸ Tufuwíyan-ambo saafá umbá ímba sáwí'a uróntafesa Páiratintafesa úwoi sésa tufuwínone siyáawe. ²⁹ Maníkón-aai aúfáífimba Ísun-aai agaimakómbo seyaafá'á miyá uwasá aaraa-táyákémbá maimái óntan-aifimba máutamakowana ³⁰ Maníkó pukómpinkemba íyáfasinankowana ³¹ ayáátááka'a moórá-mora-kanaa wení waási túranka'a paápé uráíye. Ímbo tufúkónka'a Káririfakemba Yérúsaremufa'a wesé'o kuráawi pukómpinkemba íyáfasinenamo moórá-mora-kanaamo paápé urómbo minkwáásí awánésa sésa awánáúndasaawe isáúndasaawe Ísareri-waasi kosimátí-ma'maeta kónae sésa kuráamba minkísáú paafí wémaewe. ³²⁻³³ Páánápáasiyekai minásé-áái simátíméyanekai túye. Maníkó kentáá síwá'násafena miyá ónaumnemo siyáimba kesáámó méraunda-kanaafinta miyá éna Ísumba pukómpinkemba íyáfasinankaraiye. Mináái imó agaimakón-aufaiimba kaepímbá agaimaréna séna emá kesáánimba óna'a kesí kísaura'a ánkaraumne

agaimaréna siyáíye. ³⁴ Maníkó wembá pukómpinkemba íyáfasinankaraimba póna ímba anekal'á puwínana áuma kawáál'indasafena Maníkó séna Téfitintafe sé'a érai'a kawel'á uwánkanaumne siyáundantemba embá kawel'á uwánkanaumne

Maníkó siyáíye. ³⁵ Moórafa'a imó agaimakón-aufaimba agaimaréna séna Maníkó wení kawekísáú-wáásígómbá ímba auwáánana áuma kawáál'íníye

agaimaréna siyáíye. ³⁶ Mináái ímba Téfitintafena siyáífo Téfiti Maníkóní kísau wémaena puwúwasa maimaésa afwá'námo utámakompimba máutamarrowana áuma kawáál'uraífo ³⁷ Maníkó Ísumba pukómpinkemba íyáfasinankarowimba wenáuma ímba kawáál'uraiye Póro siyáíye.

³⁸ Póro simátimena séna kesí waásisono.

Ísámai kawel'án-oro. Ísu pukómpinkemba íyáfasinankaraiwaintafena waásiti aoisaambá maitiyuwáíníye Maníkó siyáíye. Minááimó simátimunda ísámai kawel'án-oro. ³⁹ Maníkó Mósesembo simámakain-amaambo arááiwaéwimo ombá minámáánkó kentí aoisaambá ímba maitiyuwáínana arupíse úmai méraawin-owe Maníkó ímba sínífo Ísumo éna wenááisafesa timankúnkúmba íyawiti aoisaambá maitiyuwáínana miwísáféna arupíse úmai méraawin-owe Maníkó síníye. ⁴⁰ Miyáu-mai Maníkón-aaimo simátímakowi siyáan-aaigo kempá'á tifó sé'a káráwimai kawel'án-oro. ⁴¹ Naaófá'á Maníkón-aaimo simátímakowi agaimaréna sésa érai'-aaisafe'a símai sáwí'lo on-kwáási ísáaro.

Kembiwímó méraiyan-kanaa kísau máénda minkísáúmó awáné'lo ímbo kempá'ó té'lo é'lo úwoi puwónáawe. Minkísáúsáfésamo simátimiya'a minááisáfésa ímba timankúnkúmba ónááwe

sésa agaimaréna siyáawe. Mináái kempá'á tifó sé'a káráwimai kawel'án-oro Póro siyáíye.

⁴² Mináái simátimena Póroe Páánápáasiye amáán-daumpakemba máápa'a kumónae uyasá waási sésa anekal'á amáán-aaimo ísáán-kanaa tínakai mináái másíyata ísáano ⁴³ simásuwesa máápa'a kúmúwasa sáwífa'-waasi Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasi Yúndaa-amaan-ampa'o kuwáíyé Póronte Páánápásinte tirááiwa'maesa kuwasarái sésarai Maníkó úwoi kawel'á uwátinkainifo fasi'ámai wení aampa'á koró siyááíye.

⁴⁴ Suyaná Yúndaa-waasi amáán-aaimo ísón-kanaa túwasa mindáópaken-kwaasi seyaafá'á Fasi'aénkón-aaí isánae sésa Yúndaa-amaan-daumpa'a imérowasa ⁴⁵ Yúndaa-waasi tuwánésa tirunkó sáwí'a úwasa mináái arááiwaéfo sésa Póronte Páánápásinte karaánáa'a tinkésa karo'-áái séye sésa símai taráísúwasarai ⁴⁶ miwí táároí ímbo inkáísuyamba óraaka sésarai aifa'á érai'a Maníkón-aaí simátimuyamba mináái tínaaemba uwáme'a ímba sínkáíye sembá pó'a aú'lo úmaimo maé'mae'lo ondá uwófi'a ónaumne-imayaa ombá pókai tauwerékai fí'onkaa-waasi Maníkón-aaí kosimátimayauye. ⁴⁷ Ááéma Fasi'aénkó simásimenasa séna emá fí'onkaa-waasi sáma kátinke kesáái simátímínasa kesí aambá awánáíya'a seyaafá'-máráfákén-kwáási sáwí'lo úmaimo méraampinkemba kawel'-ámpá'á métinkanaumne

Maníkó mináái simásimakaimba pókai fí'onkaa-waasi wenáái kosimátimayauye Póro siyáíye.

⁴⁸Póro súwasa fí'onkaa-waasi isésa Fasi'aénkón-aaisafesa aamoí ésa tirunkó kawé'á úwana Maníkó séna kesí waási é'a aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe súwasa miwí Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmba uráawe.

⁴⁹Fasi'aénkómpá'á timankúnkúmba ésa mimbáráfá'á Fasi'aénkón-aai kosimátintasimatin-uwásá sáwífa'-waasi ísówasa ⁵⁰Yúndaa-waasi Póronte Páánápáasinte tirumbá sáwí'a uwátinkesa aare túwí'o wéron-inimba Yúndaa-amaan-aaimo fasi'ámaimo méron-inine mindáópaken-oraa'-waasiye tirumbá tórówasa Póronte Páánápáasinte sáwí'a uwátinkesa aaisambá tiyésa miwítí marafákémbá ti'má-tuwowasarai ⁵¹Maníkó minkwáásí ímba aamoí uwátinkainiye-aiyowai'a ésarai tísamaifakem-barama uwá'maresarai Ántíoku-naopa'a tuwésarai Áíkóníyamu-naopa'a kuyasá ⁵²Ántíoku-naopa'a Ísuni aampa'ó kun-kwáásí mérowana Maníkóní Ufaen-ámútánkó miwífímbá óraa'a uwátinkowana tirunkó kawé'á uráiyé.

Póroe Páánápáasiye Áíkóníyamu-naopa'o kurááyan-aai.

14 Póroe Páánápáasiye Áíkóníyamu-naopa'a wésarai ááemo urááyantemba Yúndaa-amaan-daumpa'a imésarai ásé-aai óraaka simátímúyasa isésa sáwífa'-waasi Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uwasá ²tuwímbai-Yúndaa-waasi Ísun-aaisafesa tínaaemba uwámesa ímbo timankúnkúmba uwáí Póronte Páánápáasinte sáwí-aai simátínkówasa fí'onkaa-waasi isésa mindáraiye Ísun-aaimo ísówiye tirumbá sáwí'a uwátínkówasa ³mindárai ayáatáaka'a mindáopa'a mésarai miwí táároí ímbo inkáísúyamba Fasi'aénkón-aai óraaka simátímúyana Fasi'aénkó waási úwoi kawé'ó uwátínkáimba awánáíwae séna mindárai wení fasi'aémbá timúwasarai ímbo awánaron-kisau kawé-kísáú máúyasa ⁴mindáópakewi kaeká tuwínkaa'-ésa tuwímbai Yúndaa-waasi-taaisafesa érai'e suwasá tuwímbai aantá-waasi-taaisafesa érai'e siyáawe.

⁵Suwasá fí'onkaa-waasiye Yúndaa-waasiye miwítí óraa'-waasiye túwaandu ésa tínkamona-aai sésa óntantamba Póronte Páánápáasinte tínkamona suwasarai ⁶mináái isésarai kawé'ó iyapa'e sésarai Ríkíóniyaa-marafa'a wésarai Rísítaranaopa'e Tépi-naopa'e fí'o-fí'on-daopa'e ⁷ásé-aai simátíma'maesarai kurááye.

Rísítarafa'e Tépifa'emo kurááyan-aai.

⁸Moóráwigo Rísítara-naopa'a anówan-arumpinkemba aísamai sáwí'o uwáguromba ma'ánkarowana ímba aintómba ááemo maúnka'a ména ⁹Póro wésimatimun-aai iséna érai'-aai wésimba póna kawé'á uwásinkainiye-imayaa úwana Póro minímáyáámó úmba awánéna aráá'a afuwéna ¹⁰óraaka séna koku'á íyáfasinaao súwana íyáfasinkwena aamoí éna weyááríka'a marapá'ó kúmba ¹¹sáwífa'-waasi Póromo úmba awánéna miwí tááifinkemba Ríkíóniyaa-taifinkemba sésa kentáásí maníkórái waásiyaan-úmai marapá'á kentááfímbá kumbéraye sésa ¹²miwítí maníkón-áwí'a mindárai simátinkesa sésa Páánápáasintafesa Súsiye sésa Pórontafesa aaisé'o simátímíwaiye sésa Émísiye siyáawe. ¹³Marukón-awáífa'á minkáró'-máníkón-áwí'a Súsi wení amáán-damba wérowana minkáró'-máníkóntáféna ísámai póí'o uwándon-kwaasigo purumakamá wémaena mowáán-aramba wétarare úmaena mindáókoni kusai-óntará'á mó marówasa sáwífa'-waasi miwítí maníkóntáfésamo póí'o uwándaantemba miyáumai Ísuni aantá-waasiyaiya'a póí'a uwándánaemo ¹⁴sun-áái isésarai sáwí'an-iyé

sésarai kentí unáánkwátóí tafétuwesarai tuwaantantésarai sáwífa'-waasifimba komésarai óraaka sésarai ¹⁵kenkáí nóra ónaera wéoo. Keráí kemó onten-kwáásí úye. Ásé-aii tasimátimuyamba miyán-káró'ó ombá tuwé'a érai'-Manikompa'a teró. Érai'-Maniko wíyóne marawé uwí-nóné mimpímbó wérain-tantaa'e úmarena fasi'aénkwáráwí méraiye. ¹⁶Ááema Maníkó úwoi tíyukowa'a kentí imáyáafinkemba seyaafá'-áempákén-kwáásí wénesa ¹⁷miyá é'émibanifo Maníkó méraiye síwae séna aai sisaná aa'á téna tónkó kawé'á isa'á wéne'a tirumpin-áámóí wéowe. Miyáumai awáné'a miyámó im-bánkó méraiye síwae séna Maníkó kawé'-í'a wéiye ¹⁸mindárai mináái suyasá seyaafá'-wáásí fasiyése mindáraiya'a póí'a uwándánae suwasaráí ímba miyán-oro símai tufimbaesarai íyúyasa ífátukaawe.

¹⁹Ifátuwowasa tuwímbai-Yundaa-waasi Písíndiyaa-marafa'a Ántíoku-naopakene tuwímbai Áíkóniyamu- naopakene tésa seyaafá'-wáásí tirumbá tórówasa isésa Póromba óntantamba tufuwésa é'a púwíye-imayaa ésa tafisímaesa mindáókoni awáí'fá'á mátúwówasa ²⁰Ísuni aampa'ó kuwáí taúkúresa awánowana íyáfasi-nena mindáópa'a wéna kowaúmba aafáyára'a íyáfasinesarai Póroe Páápápásiye mindáópa'a tuwésarai Tépi-naopa'a kurááye.

Síriyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a aneka'ó kurááyan-aii.

²¹Póroe Páánápásiye Tépi-naopa'a ásé-aii kosimátímúyasa isésa érai'e sésa Ísuni aampa'á kuwasaráí mindárai Rísítara-naopa'a aneka'á kurésarai minkákémbá Áíkóniyamu-naopa'a kurésarai minkákémbá Písíndiyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a aneka'á kurésarai ²²miyá úmae wénesarai Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmbo uwáí miwítí imáyáa fasi'átinkesarai sésarai Ísuni aampa'á fasi'ámai koró sésarai Maníkó wení waásimo kawáánipa'o kónae sé'o é'a minámpá'á umbaimó tain-ámpá'á kónááwe sésarai ²³miyáumai mindáópaka'a wénesarai Fasi'aénkóní waásifinkemba miwítí óraa'-waasi íyáfásintinkafa'a kuyasá Maníkón-ímáyáá ésa ímba tómbá nésa inaí aantemba wésesa mindárai Fasi'aénkómpá'á timankúnkúmbo uwáísáfésarai Fasi'aénkó káráwitinkamae iyíníye simátímakaaye.

²⁴Simátimesarai Písíndiyaa-marafa'a kóyáákesarai Pámpíriyaa-marafa'a wésarai ²⁵Pékaa-naopa'a komésarai ásé-aii kosimátimesarai minkákémbá Átériyaa-naopa'a kumésarai ²⁶nompín-táómba ta'ótoresarai íyátesarai témesarai Síriyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a anaká tiyááye. Ááema mindáópa'a Fasi'aénkóní waási mindáraisafesa Maníkó túwa'nai úmaena iyínífo wení kísau komáékaiyo siyówasarai minkísáú komaisuwésarai tiyááye.

²⁷Ántíokufa'a tuyasá Fasi'aénkóní waási tatúwaandu uwasaráí Maníkómó simátimuntebo urááyan-aii sésarai Ísuni aampa'ó fi'onkaa-waasi aráátímúyasa minááísáfesa timankúnkúmbo ésa minámpá'á kowé-áái tasimátimesarai ²⁸mindáópa'a Ísun-aaimo isówi ayáátáaka'a méraaye.

Yérúsaremufa'a túwaandu ésamo siyáan-aii.

15 Ántíoku-naopa'a méroyasa tuwímbai Yúndiyaa-marafakemba Ántíoku-naopa'a komésa Ísun-aaimo isówisafesa sésa Maníkó Mósesembo simámakain-amaambo ímbo isé'o túmo káramai araénáembo íyanamo éna Fasi'aénkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawé'-ámpá'á ímba métinkainiye suwasaráí ²Póroe Páánápásiye minááísáfésarai aaisambá tiyésarai wesimán-kwesiman-esa Ántíokufakewi Ísun-aaimo isówi sésa Yérúsaremufa'a

aantá-waasiye Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasiye minááísáfé'a kotísai oro sésa Póroe Páánápáasiye tuwímbai-waasiye ti'marówasa kuráawe.

³Fasi'aénkóní waási ti'marówasa wémesa Fínísiyaa-marafa'e Sámériyaa-marafa'e naaó'-nao'a komérowasa Ísun-aaimo ísówi túwaandu urówi simátimesa sésa fí'onkaa-waasi Ísun-aaí isésa timankúnkúmba ésa méraawe suwasá isésa tirunkó kawe'á úwasa ⁴naaó'-nao'a simátimesa wémesa Yérúsaremu-naopa'a komérowasa aantá-waasiye Fasi'aénkóní waásiye miwítí óraa'-waasiye tiyáámba timésa aamof uwasá Maníkó kísau mo tímakain-kísau mo maiyáan-aaí másimatimuwasa ⁵isésa tuwímbai Ísun-aaisafesa timankúnkúmba umbánifo ámáán-kawaa-waasiti aampa'ó kuwáí íyáfasinesa sésa fí'onkaa-waasi Ísun-aaisafesa timankúnkúmba owí Mósese simátimakon-amaamba isésa túma kárámai aráánáémba orómá kosimátíméero suwasá ⁶aantá-waasiye óraa'-waasiye sésa mináái túwaandu uréta imáyáa úmaisá senó siyáawe.

⁷Uwasá túwaandu urésa ayáátááka'a mináái suwaná Pítáa íyáfasinena séna kesí waásisono. Fí'onkaa-waasi ásé-aaí isésa Ísun-aaisafesa timankúnkúmba íwae séna ááéma Maníkó kempínkémhá íyáfasisinkena si'marówa'a kosimátimewanasa isésa érai'e siyáawe. Kemá mináái é'a ísaraawe. ⁸Maníkó seyaafá'-wáásítí imáyáa tuwánéna fí'onkaa-waasisafena séna kesí waásin-owe séna Ufaenámútámbó símakainten-úmai miwíwárá'ó tímakaimba awánaraumne. ⁹Maníkó Yúndaa-waasisa fí'on-amba ímba aráásimenasa fí'onkaa-waasi ínta fí'on-amba aráátimena wéifo Maníkó seyaafá'-wáásísá mimbórá-ántá wéaraasimiye. Miwí Ísun-aaisafesa timankúnkúmba ontáféna miwítí sáwí-imayaa maitiyuwéna kawe'-ímáyáá uwátínkaraiye. ¹⁰Mósesen-aaigo kentáá síwá'nása umbái tiyówasa ímba kanaa'á arááíwakaawe. Kentááwárá'á miyá isatá ínta kanaatá wéaraaiwaumne. Mindásafesa fí'onkaa-waasi Ísuni aampa'ó kowísáfésamo Mósesen-aaí arááíwáéro síyasamo ésa umbai-ámbá arááíwaenaawe. Miyámó íyanamo éna Maníkó aaisambá sína'a ímba miyá ónááawe. ¹¹Fasi'aénkó Ísu úwoi súwa'nai enasa

sáwí'o úmaimo méraundafinkenta kawe'-ámpátá méwésinkaiye. Minááísáféta érai'esa sénáísaiye miyámó wéintenta fí'onkaa-waasiwara'a miyá wéiye Pítáa siyáaiye.

¹²Pítáa súwasa isésa seyaafá'nánká érai'a siyé sésa ímba aaí suwasaráí Póroe Páánápáasiye Maníkó tímakain-kísau fí'onkaa-waasifimbo minkísáú maiyááyan-aaí simátimesarai Maníkóní kísau ímbo awánaraan-kísau kawe-kísáúmó maiyááyan-aaí ¹³simátímúyana Yémísi séna kesí waásisono. Kesáái ísáaro. ¹⁴Ááéma Maníkó fí'onkaa-waasisafena imáyáa éna minkwáásífínkémhá tuwímbai íyáfasintinkena séna kesí waásin-owemo siyáin-aaí Pítáa káfé'a simásímakaiye. ¹⁵Maníkón-aaí simátímakowi mináái aúfáífimba agaimarésa sésa

¹⁶Fasi'aénkó séna ánaaemba kumé'a Téftini naambó tawísísukaamba kunuwá-suwanaumne. Sáwí-tantaa'wara'a kawe'ó kunuwásúwáanda pósa ¹⁷fí'onkaa-waasi kempá'á ténááawe. Kesí waásin-owe sendawí kempá'á ténááawe séna

¹⁸Fasi'aénkó mináái naaófá'á siyáimba isaná káfé'wara'a miyá wésiye Yémísi siyáaiye.

¹⁹Yémísi simátimena séna Fasi'aénkó siyáin-aaisafe'a imáyáa é'a sé'a fí'onkaa-waasi Maníkómpá'ó ten-kwáásí umbai-kísáú ímba timénaumpo ²⁰aúfái agaimái timéta séta karo'-máníkóntáfésa imáyáa ésa póí'o uwándaamba mimpóí ímba naaró. Aare-úméné waai-úméné ímba oró. Póíma tufú'newana wení naaemá ímbo kumín-

damo úwoimo wéraina'a mimpóí ímba naaró. Naaewará'á ímba naaró. Mináái aúfái-fimba agaimaráúmpo toráumai ísáaro. ²¹ Ááémo maé'ón-kwaasiye káfé'o méraan-kwaasiye ayáátááka'a aasiyaasí ámáán-aaimo ísáán-kanaa mináái Mósesen-ai simátíma'maesa kuráawe. Mindásafeta aúfáifimba agaimaráúmpo toráumai ísáaro Yémisi siyáaye.

Aúfái agaimái fi'onkaa-waasimo tímakaan-aii.

²² Súwasa aantá-waasiye Fasi'aénkóní waásiye miwítí óraa'-waasiye sésa kanaám-póta kentááfimbá tuwímbai ti'maráanasasa Póroe Páánápáasiye Ántiokufa'o wíyapa'a miwísé'a wíwae sésa miwífinkémbá kae'-wáásí túwí'a mósá makáan-kwaasiyai-tuwi'o sumbá moóráwigo Sáírásí úwana moóráwigo kae'-áwí'á Yúndasi Pás-apasiye úmai ²³ aúfái tímésa ti'márówasa kuráawe. Mináúfáifimbá agaimarésa maará siyáawe. Kesáá kentí waásisa úne. Aantá-waasiye óraa'-waasiye moórá-aii sénaumpo kentáásí waási ísáaro. Fí'onkaa-waasi Ántioku-naopa'e Síriyaa-marafa'e Sírisiyaa-marafa'o méraan-kwaasi ísáaro. ²⁴ Kentááfinkémbá tuwímbai kempá'á wésa ímbo simátímakaunda-aii miwítí imáyáafinkemba kosimátímúwa'a isé'la tirunkó sáwí'a úwa'a umbaimó taráanta iséta ²⁵⁻²⁶ túwaandu uréta imáyáa éta mimbórá-áái símai kae'-wáásí íyáfasintinketa ti'maráúnasasa Páánápáasiye Póroe'a migóye. Mindárai kesí waásisa siruntá tímakaundanaraiye sínkamiyakai puwúyafó-imayaa ímba ésarai Fasi'aénkó Ísu Káráisitini kísau wémauye-imayaa ésarai fasi'ámai wémaeye. ²⁷ Yúndasinte Sáírásinte ti'maráúnasarai migóyamba pósarai aúfáifinken-aaiwara simátimiyaa-aaiwara'a mimbórá-áái pósarai kosimátimeyaaye. ²⁸ Maníkóní Ufaen-ámútánkówé kesááwé mimbórá-áái símaisa ímba umbai-ááísá simátimumpo maanáúfáifinkén-áái simátimundasa ísáaro. ²⁹ Karo'-mánikóntáfésa imáyáa ésa pói'o uwándaamba mimpóí ímba naaró. Naaemá ímba naaró. Póimo tufú'newana wení naaemó ímbo kumíndamo úwoimo wéraina'a mimpóí ímba naaró. Aare-úméné waai-úméné ímba oró. Kesáámó sún-da-aaimo isé'o éa kawé'á ónááwe. Mináái tai'áiyee. Aúfái agaimái tímésa siyáawe.

³⁰ Suwasá mináúfái tímésa ti'márówasa maimaé wémesa Ántioku-naopa'a kuwasá Fasi'aénkóní waási túwaandu urówasa mátímúwasa ³¹ mináúfáifinkémbá toráumai simátímúwasa kawé'-áái isésa tirunkó kawé'á úwasarai ³² Yúndasiye Sáírasiye Maníkón-aii simátímakoyan-kwaasi ésa ayáátááka'a simátimesarai miwítí imáyáa arupíse uwátímúyasa isésa fasi'owasarái ³³ tuwímbai-no'waamba miwísé'a méroyasa Ísun-aaimo ísówi sésa é'a kanaán-ifo ti'máakaan-kwaasifa'a kawé'-áái kosimátímékaiyo suwaná ³⁴ Sáírásí fi'on-imayaa éna mindáópa'a mérowasarai ³⁵ Póroe Páánápáasiye ayáátááka'a Ántiokufa mésarai mindáraise'a tuwímbai-waasi mésa Fasi'aénkón-aii simátíma'maesa kuráawe.

Póroe Páánápáasiye'a tuwínkaa'o uráayan-aii.

³⁶ Ánaaemba Póro Páánápáasintafena séna naaó'-nao'a Fasi'aénkón-aaimo simátí-makauyamba Ísun-aaimo ísaraawi kawerá úmaiya méraawai tuwánamaekai kóyae Póro súwana ³⁷ Páánápáasi séna Yóni-Máákaamba áí'mekai kóyae súwana ³⁸ Póro séna weséta téwáyana Pámpiriyaa-marafa'a kenkáí másiyuwena wení naaópa'a tauwékáimba pókai ímba áí'mekai kóyauye Póro súwana ³⁹ minááísáféna kaorésarai aaisa simásuwesarai mindárai tuwínkaa'-uayaná Páánápáasi Yóni-Máákaamba áí'-maena nompín-táómba ta'ótoresarai íyátesarai wémesarai Sáiparasi-marafa'a

kuyaná ⁴⁰Póro Sáírásimba aiyówasa Ísun-aaimo ísówi inai simásuwesa sésa Fasi'aénkó úwoi kawé'á uwátinkainifo kokaiyó suwaná Sáírásimba áí'maena kúmba ⁴¹Síríyaa-marafa'e Sírisiyaa-marafa'e naaó'-nao'a wénesarai Fasi'aénkóni waási túwa'nai úmaesarai kuyasá kawé'á uráawe.

Tímóti mindáraise'o kuráin-aii.

16 Póroe Sáírasiye miyá úmaesa Tépi-naopa'e Rísítara-naopa'e kuyaná moóráwígon-awi'a Tímóti mindáópa'a ména Ísuni aampa'ó kúwai úwana anówa Ísuni aampa'ó kún-ininko Yúndaa-ininko úwana afowá Kíríki-waasi úwasa ²Rísítara-naopakene Áikóniyamu-naopakene Ísun-aaimo ísówi Tímótin-awi'a mósá makáawe. ³Afowá Kíríki-waasi éna úma ímba káramai araenáemba urómba pósa Yúndaa-waasi mináempá'ó méraan-kwaasi miyán-áái ísówana Póro séna Fasi'aénkóni kísaura'a Tímótimba aiyánae séna Yúndaa-waasi aamoí íwae séna Tímótimba úma karéna ⁴ái'maena naaó'-nao'a wénesa aantá-waasiye Fasi'aénkóni waásiti óraa'-waasiye Yérúsaremufa'o siyáan-aii Fasi'aénkóni waásisafesa simátí-ma'mae wésa sésa mináái ísáaro suwasá ⁵Fasi'aénkóni waási Ísumpa'a fasi'ámai mésa fí'on-kwaasi simátíma'maesa kuwasá isésa aasiyaasi-kánáá tuwímbai Ísun-aaisafesa timankúkúmba úmae wéwesa sáwífa'-waasi-i'a uráawe.

Póro kaainkáámbo awánarain-aii.

⁶Pórowe Sáírasiye Tímótiye Fírísiyaa-marafa'e Káresíyaa-marafa'e wénesa Ésiyaa-marafa'a áse-aii kosimátimenae sumbá Maníkóni Ufaen-ámútánkó ímba kónááwe súwasa ⁷isésa wémesa Mísiyaa-maragoni ófímbá kurésa Pítíníyaa-marafa'a kónae sésa uwaná Ísuni ámútanko ímba kónááwe súwasa ⁸isésa wémesa Mísiyaa-marafa'a kóyáákesa wémesa Tóroasi-naopa'a kúmúwana ⁹nó'waamba Póro kaainkáámbo awánówana Máséndóniyaa-marafaken-kwaasigo koku'á taména séna Máséndóniyaafa'a tasúwa'nai uwo óraaka súwana ¹⁰Póro awánéna simásimuwata íyáfasineta séta Máséndóniyaa-waasisa áse-aaisa kosimátímendasafena Maníkó wésaantaisata Máséndóniyaafa'a kónaesa siyáumne.

Ríndíyaa Ísumpa'o tiyáin-aii.

¹¹Miyá séta Tóroasi-naopa'a nompín-táómbo ta'ótoreta íyáteta kówánanasa mindómpín-táonko arupíya'a kúwata Sámóteresi-marafa'a kowaéwándasa aafáyáara'a wémeta Níápórisi-naopa'a marapá kúwateta ¹²minkákémbá Fírípái-naopa'a marapátá kuráumne. Mindá Máséndóniyaa-marafa'a óraa'-naopa'a Rómu-kamani-waasimo káráwiyon-daopa'a tuwímbai-no'waamba kówaeta ¹³Yúndaa-waasi ámáán-aaimo isón-kanaa úwata imáyáa éta Yúndaa-waasi nonáwáífa'a túwaandu ésa inai wésesa owé séta naaópa'a tuwéta nonáwáífa'o kumówándasa aaresómbá túwaandu urópata kumbéta simátimewanasasa ¹⁴isésa uwaná moórá-ininko Táyátaira-naopaken-ininkon-awi'a Ríndíyaa wení

kísau óraan-tantaa'a ampantará'á tásuwena wétimena óntamba wémaena wemá Maníkón-ímáyáa éna wenáwí'o mósá marón-ininko Fasi'aénkó imáyáa amúwana Póron-aii kawé'-úmai ísówana ¹⁵minínínkówára wení akúnkwára'á nombá maitinkówana minínínkó séna kentáfé sé'a Fasi'aénkón-aaisafena amankúkúmba éna Ísumpa'a fasi'ámai mérain-ininkon-iyé sé'a kesí naaúmpa'a taméranaawe óraaka súwata wení naaúmpata kuráumne.

Póroe Sáírasiye ándáfa'o méraayan-aaí.

¹⁶ Moórá-arasi kisaumo maún-arasigomba tuwímbai-waasi óntamba tuwésa méyanuraan-arasigomba sáwí-amutanko wenarumpimbá mérowana tuwímbai-waasifa'o ánaaembo paápé índa-aaí simátimuwasa óntambo ámúmba wembó méyámbakaan-kwaasi timúwasa maé'ómbaniye. Moórá-kanaa inaí wésupa'a kumówánanasa minárásígó suwánénasa ¹⁷ Póronte kenté sirááíwa'mae wénena óraaka séna Maníkó wiyómpa'o méraiwaini kisaumo maén-kwaasin-owe. Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawé'-ámpá'á métínkáín-aaímo simátíméwin-owe minárásígó séna ¹⁸ sáwífa-kanaa arááíwa'mae wénena miyá súwana Póron-arunko umbái tówana métausena wenarumpimbó méro-sawí-amutankontafena séna Ísu Káráisitini fasi'aémbó wéraintafe'a óraaka súne. Minárásí auwé kóuwo súwana minúwóiyáámbá auwéna kóúwasa ¹⁹ minárásímó méyanuraawi awánésa tirunkó sáwí'a úwasa sésa ímba óraa'-ontamba maénaumne sésa Póronte Sáírásinte tiyáánkwannda tafisímaesa marupá'á kawáá-wáásiyá'á tiyésa ²⁰ Rómu-kamani-waasiya'a tésa sésa maandárai Yúndaa-waasiyai kentáásí naaópa'a sáwí-kisau wémaeye. ²¹ Kentáásí áamáamba taraisésarai fí'on-ampa'-amaamba wés-eye. Maandáraimo séyan-amaamba ínta arááíwaenaumpo Rómu-waasiti áamáanta arááíwaenaumne suwasá ²² sáwífa'-waasi taúkúresa óraaka sésa érai'e suwasá kawáá-wáásí mindáraití unáánkwtóí tafétuwesa sésa kunánaantamba tínkamoro suwasá ²³ áfááraumai tínkambaresa tafisímaesa ándáfa'a fafúsúsuwesa ándáfa'o káráwiyon-kwaasigontafesa sésa ontará'á káráwimai mindárai kawé'an-uwo suwaná ²⁴ afufumpin-dáúmpá'á mófafususuwena tísamaiyai taái imaiyéna farááta-mai ándásamba kárá'umarowasarai méraaye.

²⁵ Mésarai nó'waan-afufuntamba Póroe Sáírasiye inaí wésesarai Maníkómpá'á imá wésuyasa ándáfa'o méron-kwaasi ísówana ²⁶ minúwóiyáámbá óraa'-marima tówana naamayáamba korekááre uwágúwana seyaafá'-óntá tigúwana ándáfa'o méron-kwaasi tiyayaampimpaken-anda weyáárika'a awákúwasa ²⁷ ándá-naumpa'o káráwiyowi aúmá waiguréna íyáfasinena awánómba ontá tigurówana íyáawana séna ándá-waasi kóuraawe-imayaa éna óraa'-waasigon-aaroi inkaiséna wení paepé'e a mósá taúkéna wenáúfimba fagai fáíndasafena úwana ²⁸ Póro awánéna óraaka séna ímba miyán-uwo. Kesáá seyaafátá úwoisa méraumne súwana ²⁹ ándá-naumpa'o káráwiyowi wení waásisafena séna ómbá kúra-simero súwasa kúra'-amuwana minúwóiyáán-úmai ándá-naumpa'o iyúmba aiyayaankakemba tata'á úwana óraakorai óye séna Póronte Sáírásinte tísamaifimba kífaena ³⁰ íyáfasinena tí'maena máápa'a kumbéna séna nóra onanawá sáwí'o úmaimo méraundafinkemba Maníkó kawé'-ámpá'á mésinkainiyo súwasarai ³¹ mindárai sésarai Fasi'aénkó Ísu Maníkómpákémbó kunkáiwaintafe amankúnkúmba inaná ewé ení akúné sáwí'o úmaimo mérempinkemba kawé'-ámpá'á métinkainiye simáme-sarai ³² minkwáásísómbá Fasi'aénkón-aaí simátímúyasa isésa ³³ mindó'wáán-afufuntamba ándá-naumpa'o káráwiyowi tí'maena tirósááumpa'-afima wénon-kwitiyuwena minkánáá wewé wení waásiye nombá maiyáawe.

³⁴ Nombá maéna Póronte Sáírásinte tí'maena wení naaúmpa'a mátínkarena tómbá timúwasarai wénoyasa wewé wení akúné Ísun-aaísafesa timankúnkúmba uwaná tirunkó kawé'á uráíye.

³⁵ Mérowasa aafáyára'a Rómu-kawaa-waasi i-wáásí ti'márówasa ándá-naumpa'a wésa sésa mindárai faútínkénasarai kókaiyo suwaná ³⁶ ándá-naumpa'o káráwiyowi Pórontafena séna Rómu-kawaa-waasi

i-wáásí ti'maráawasa tésa sésa Póronte Sáírásinte faútinkaao sefó faútínkáanakai tirunkó kawé'á ínakai kokaiyó súwana ³⁷ Póro i-wáásísáféna séna ímba kawé'-áái sésa kempímbá ímba wérain-ai símai kunánaantamba sínkamesa ándáfa'a fafúsúkaawe. Rómu-waasiti aúfái tokáuyan-kwaasi úyasa sínkamomba sáwí'a ésa minámáambá taráíyaawe. Káfé'a aúpá'á faúsínkéyan-imayaa owakáí ímba miyá óyauye-imayaa ékai Rómu-kawaa-waasi kempá'á tésa ontá tatisúwéwakai kóyauye Póro súwasa ³⁸ i-wáásí isésa kouwerésa Póron-ai tasimátimesa Rómu-waasiti aúfái tokáayan-kwaasin-oye simátímúwasa isésa táátafesa ésa ³⁹ ándá-naumpa'a komésa sésa keráí Rómu-waasiti aúfáíma tokáayan-kwaasi óyata ímba isareta úwoisa tínkankaunda mindá sáwíta éta tínkankaumne sésa tí'maesa máapa'a kumésa aáno úmai sésa kentáásí naaópa'a tuwékai kokaiyó suwasaráí ⁴⁰ Póroe Sáírásiye ándá-fa'a tuwésarai Rítiyaani naaúmpa'a kuyasá Ísun-aaimo isówi túwaandu urówasarai miwítí imáyáa kawé'á uwátinkesarai tiyuwésarai kurááye.

Tésáróníkaa-naopa'o komérayan-ai.

17 Póroe Sáírásiye wésarai Ámpíporisi-naopa'e Ápóróniyaa-naopa'e kóyááke-sarai Tésáróníkaa-naopa'a kuyaná mindáópa'a Yúndaa-waasiti ámáán-damba wérowana ² Póro úntemba Yúndaa-waasi ámáán-aaimo sunká'á ámáán-daumpa'a iména Maníkón-ai aúfáífinken-ai simátimumba ámáán-aaimo isónkanaara'a kaumbo-íká simátimena ³ séna aúfáífinkemba séna Maníkómó iyá-fasinankaraiwaimba áí'o índa-i'a uwánkaiyana puwéna iyáfasinainiye siyáimba minááígóní áwáuma afora'á simátimune. Mináái Ísuntafesa siyáawe Póro súwasa ⁴ isésa Yúndaa-waasi tuwímbai minááísáfésa timankúnkúmba ésa Póronte Sáírásinte tirááiwaesa Kíríki-waasi Maníkón-ímáyáá mósá márówiye sáwífa'-inimba túwí'o wéron-ininte miyáumai-sawífa'-waasi arááíwakaawe.

⁵ Arááíwáúwasa Yúndaa-waasi tuwánésa tirunkó sáwí'a úwasa sésa mináái arááíwáéfo sésa sáwí-waasi kafóná-waasi táántowasa tamésa tiyánae-ai simátímúwasa Yésónini naambá taúkúmaresa Póronte Sáírásinte tata'óto'maeta seyaafá'-wáásí túranka'a aafintá maitínkánae sésa tiyaafáí umbá ⁶ ímba méroyasa Yésóniye Ísun-aaimo isówi tuwímbai tafisimaesa mindáópaken-kawaa-waasiya'a mátinkesa óraaka sésa Póroe Sáírásiye sáwí-ai wémaresarai seyaafá'-márafá'á wétesarai káfé'a maanká'wára'á kentáásí naaópa'a tamérayana ⁷ Yésóni weni naaúmpa'a mátinkaraiye. Rómu-aifa-kawaagoni ámáamba taraisésa sésa kentáará'ó káráwiyaiwai Ísun-iye wésewe suwasá ⁸ seyaafá'-wáásíyé kámáni-kawaa-waasiye isésa tirunkó sáwí'a úwasa tiyái-ímáyáá uwasá ⁹ kawáá-wáásí Yésónimpin-kwimái tuwímbai-waasisafesa sésa óntamba simíyata faútínkáana'a ti'mátuwaaro suwasá óntamba tímúwasa faútínkówasarai kurááye.

Périya-naopa'o kuráan-ai.

¹⁰ Faútínkówasarai kuyasá mindó'wáámbá Ísun-aaimo isówi Póronte Sáírásinte tínkamofó sésa ti'márówasarai Périya-naopa'a wémesarai kuyambá Yúndaa-waasiti ámáán-daumpa'a imésarai Ísun-ai simátímúyasa ¹¹ minkwáásísómbá ímba Tésáróníkaa-waasiyaamba ésa kawé'-ímáyáá ésa Póron-ai kawé'-úmai isésa

aasiyaasi-kánáá Maníkón-aai aúfáifimba toráumai isésa sésa Póro éraira wési karorá síyó sésa aasiyaasi-kánáá Maníkón-aai aúfáifimba toráumai awánomba ¹² Yúndaa-waasi sáwífa Ísun-aaisafesa érai'e sésa timankúnkúmba uwasá Kíríki-inimba túwí'o wéron-inimba sáwífa Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uwasá Kíríki-waasi sáwífa Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uwasá ¹³ Póro Périya-naopa'a Maníkón-aai simátímíyemo sun-áái Yúndaa-waasi Tésáróníkaafaken-kwaasi isésa Périya-naopa'a tésa miwí tirumbá torésa suwasá isésa Póromba aaisambá aéesa tufuwónae suwasá ¹⁴ minúwóiyáámbá Ísun-aaimo isówi Pórontafesa tufúwófo sésa uwí-nómpá'á kumuwo suwaná kumúwasarainifo Sáírásíye Tímótiye mindáópa'a méroyasa ¹⁵ Póromba áí'maesa kumémesa Áténisi-naopa'a múauwesa kunuwerésa miwítí naaópa'a iyésa Sáírásinte Tímótinte isimátimesa

sésa minúwóiyáán-úmai kúmókaiyo Póro siyé isimátímakaawe.

Póro Áténisi-naopa'o mérain-aai.

¹⁶ Póro Áténisi-naopa'a kuména Sáírásinte Tímótinte wétimu'marena awánómba mindáópaken-kwaasi sáwífa'a karo'-máníkómbá úmakesa miwán-áwí'a mósá wémarowana Póro tuwánéna arunkó umbaí tówana ¹⁷ Yúndaa-waasiti ámáán-daumpa'a iména Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasi Maníkón-ímáyáámó mósá márówiye isimátimena Maníkóní ásé-aai isimátimena aasiyaasi-kánáá mimbárúpá'ó méron-kwaasi Maníkón-aai simátíma'maena iyúwasa ¹⁸ Épíkúriyaan-aai isámaesa kuwáiyé Sítóikin-aai isámaesa kuwáiyé Pórompa'a tésa wesimán-kwesiman-esa tuwímbai sésa aaisé'o símae nín-kwaasi nóntafenawa síyó suwasá tuwímbai sésa fí'om-barafakem-banikontafena siyé sumbá Póro Ísun-aai séna pukáimpinkemba iyáfasinkaiye simátímakaintafesa mináái suwasá ¹⁹ Póromba áí'maesa kawáá-wáásímó túwaandu ésamo tuwímbai-aaimo símaimo kawe'-un-áémpá'á áwí'a Áríópagasi-aempa'a Póromba áí'maesa máankesa sésa aú-aaimo simátimenda-aai simásímínata isáano. ²⁰ Kesáá minááísá isáúnda minááígó fí'oran-ifo aneká'á minááígóní áwáuma simásímínata isáano sésa ²¹ Áténisi-naopaken-kwaasiye fí'om-barafaken-kwaasi mindáópa'o taméron-kwaasiye aasiyaasi-kánáá túwaandu ésa aú-aai aantemba wésewe. Mindásafesa minááígóní áwáuma simásímínata isáano siyáawe.

²² Suwaná Póro iyáfasinena Áríópagasifa'a túwaandu un-kwáásísáféna séna Áténisi-naopaken- kwaasi isáaro. Monotáfé'o fasi'ámaimo méraawi é'a tuwánaraumne. ²³ Kentí naaópa'a wéne'a tuwánáúna'a tuwímbai-tantaa'a úmake'a miwán-áwí'o mósá wémaraamba tuwánaraumne. Óntan-taerera'a aúfái agaimaréna séna ímbo awánáúnda-manikontafe'a maanóntán-táaré úmakaumne agaimarénamo siyáimba úwa'a awánaraumne. Mimbáníkómbá ímbo awánaam-banikon-aai simátimune. ²⁴ Wemá wíyóne marawé mimpímbó wérain-tantaa'e úmarena seyaafá-tántááká'á káráwiyena ímba waásimo úmakaan-daumpa'a méraiye. ²⁵ Weyáá waásimo méraawini áwáugo éna táama tiména seyaafá'-wáásíyá'á káráwiyena wempímbá ímbo aawaimó taiwái éna ímbo waási wembá áwa'nai owín-iyé. ²⁶ Maníkó aifa'á moórá-waasi úmakowasa wempínkémbá fí'o-fi'on-kwaasi sáwífa'a paapé urésa seyaafá'-márafá'á wété uráawe. Maníkó wení imáyáafinkemba seyaafá'-máramá tuwín-timena seyaafá'-wáásítí kanaamá makáiyé. ²⁷ Kembá siyaafái úmai suwánáiwae séna Maníkó miyá uráiyé. Wemá ímba némpa'a méraifo ewaa'á méraimba póta awánánaumne. ²⁸ Moóráwigo séna wemá méraisata póta

kesáá méraumne siyáíye. Kempínkémbá moóráwigo agaimaréna séna érai'a wení iyámpóisa úne agaimaréna siyáíye. ²⁹Maníkóní iyámpóisa póta waásimo kentí imáyáafinkembo óntambo úmaken-tantaatafetaamo éta kesifowesá ímba sénaumne. ³⁰Ááemo miwí méسامو sáwí'ó umbá Maníkó miwísáféna ímba sáwífa'-aai siyáífo káfé'a seyaafá'-márafákén-kwáásísáféna séna sáwí-amba tuwé'a kempá'á teró Maníkó wésiye. ³¹Wení imáyáafinkemba seyaafá'-wáásí aafimbó maitinkáinda-kanaa tíníye. Aafimbó maisinkáinda-waasisa é'a íyáfasinankaraiye. Pukáimpinkemba íyáfasinankaraimba pósa érai'a wemá aafimbá maisinkáíníye sénéáawe Póro siyáíye.

³²Pukáimpinkemba íyáfasinankaraiye súmba isésa tuwímbai karaánáá'a suwasá tuwímbai sésa moórá-kanaamo índa simásímínata ísáano suwaná ³³Póro tiyuwéna kóúwasa ³⁴tuwímbai arááfíwa'maesa wésa wenáái isésa Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo umbá miwífinkémbá moóráwígon-awí'a Táyónisiyasi Áríópa-gasi kánísórugo úwana moórá-ininkon-awí'a Támárisi-iyai minkáé'náraise úmai tuwímbaifin-kwímái Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo uráawe.

Póro Kórinti-naopa'o komérain-aii.

18 Póro Áténisi-naopa'a simátimena tiyuwéna Kórinti-naopa'a komérowana ²moórá Yúndaa-waasigon-awí'a Ákwíra mérowana wembá anówa Póntási-marafa'a ména ma'ánkarowana ména óraa'a éna Ítáári-marafa'a Rómu-naopa'a koména awaainínkón-áwí'a Pírísiraae méroyana mimbárafá'ó káráwiyon-kawaagon-awí'a Kóróndíyasi Yúndaa-waasi aaisambá tí'mai Rómufakemba ti'mátuwowasa kuwasarái Ákwíraae Pírísiraae Kórinti-naopa'a koméroyana Póro mindáraifa'a wéna ³wení moórá-kisau-waasifa'a póna mindáraise koména ampanta-námbá ésa óntamba wémaesa ⁴Yúndaa-waasi ámáán-aaimo isón-kanaa túntemba Póro Yúndaa-waasiti ámáán-daumpa iména Yúndaa-waasiye Kíríki-waasiye Ísun-aaisafesa érai'e sésa wempá'á tíwae séna Ísun-aii simátíma'maena iyáíye.

⁵Simátimunka'a Sáírásíye Tímótiye Máséndóniyaa-marafa'a tuwésarai Kórinti-naopa'a kúmúyana Póro aasiyaasi-kánáá kawé'-áái simátíma'mae wéiyena Yúndaa-waasisafena séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba Yúndaa-waasisa amu'maráúndawisa wemá Ísun-íye súwasa ⁶wenáái taraisésa sáwí'-aai simánkówana wení unáánkwátóiyakemba kankambá fapifí éna séna Maníkó sáwí'ó iyampinkembo kawé'-ámpá'ó ímbo métinkainda kentí áwáugo ína'a sáwí'a ónááwe. Kemá ímba sáwí'a uwátinkaumpo keyááríka'a sáwí'ó ontáfé tiyuwé'a fí'onkaa-waasifa'a kosimátíma'mae'a kónaumne Póro simátimena ⁷tiyuwéna moórá-waasigoni naaúmpa'a komérowana mindáúmpákén-kwáásígón-áwí'a Tísíyasi-Yásítasi wemá fí'onkaa-waasigo éna Maníkón-ímáyáá mósá marówi úwana wení naambá Yúndaa-waasiti ámáán-dankoni ewaa'á wérowana Póro mindáúmpá'á koména kawé'-áái kosimátíma'maena iyúwana ⁸moóráwígon-awí'a Kírísipasi Yúndaa-waasiti ámáán-danka'-oraa'-waasigo Fasi'aénkón-aaisafena amankúnkúmbo úwasa wení akúnkwará'á timankúnkúmbo uwásá Kórinti-naopaken-kwaasi sáwífa'nanka Póron-aii isésa Fasi'aénkón-aaisafesa timankúnkúmbo ésa nombá maiyáawe.

⁹⁻¹⁰Nombá máúwana moórá-no'waamba Póro kaainkáámbá awánówana Fasi'aénkó séna ímba áá'a íno. Kemá esé'a méraumpo ímbo ifátúwénda kesáái

úwoi simátíma'mae waaó. Mindáópakemba sáwífa'nanka kesáái isésa kesí waási-i'a íyamba

pósa ímba sáwí'a uwánkanaawe Fasi'aénkó súwana ¹¹ Póro mindáópa moórá-aatai úmai afa'móráe-wiyomba ména Maníkón-aai simátíma'maena iyáíye.

¹² Simátimuwana ánaaemba Rómu-kamanigon-awí'a Káriyo Ákáyaa-marafa'o káráwiyonka'a Yúndaa-waasi Póromba ta'óto'maesa Káriyompa'a wésa ¹³ sésa maankwáásígó tuwímbai-aai simátimena Maníkómpá'ó iyíyan-amba moórá-ankwara'a wéaraatimiye. Minááígó kentáási áamámba wétaraisiye suwaná ¹⁴ Póro sénae súwana Káriyo Yúndaa-waasisafena séna minkwáásígó kámáni-waasi-taaimo sáwí'o énamo sáwí-kisaumo máinkakaa kentáái káfé'a kawé'-úmai isáúsina. ¹⁵ Énifo kentááiye kentúwí'e kentí áamáán-aantentafe'a tasísai ontáfé'a ifátuwe'a keyááríka mináái másimai kawé'án-oro. Kemá ímba miyán-áái isánaumne séna ¹⁶ aaimó sí-náúmpákémbá ti'mátuwowasa ¹⁷ moóráwígon-awí'a Sósíténisi Yúndaa-waasiti áamáán-danka'-oraal'-waasigomba ta'ótokesa aaimó ísón-dankoni ewaa'á tufúwana Káriyo mindásafena ímbo imáyáamo úmba ifátukaiye.

Póro Ántíokufa'a aneka'ó kuráin-aai.

¹⁸ Póro Kórinti-naopa'a ayáátááka'a Ísun-aaimo ísówise'a ména tiyuwéna séna Pírísiraante Ákwíraante'a tí'maena Síriyaa-marafa'a kónae séna Sénkíríyaa-naopa'a kumbéna Maníkóntáféna érai'-aai séna a'nóntáu seyaafá'á kárásuwena mindárai tí'maena nompín-táómba ta'ótoresa íyátesa wémesa ¹⁹ Éfésási-naopa'a mindómpín-táómpinkemba marapá'á kumésa Póro Pírísiraante Ákwíraante minká tiyuwéna Yúndaa-waasiti áamáán-daumpa'a iména aai wesimán-kwesiman-uwasa ²⁰ miwí sésa ayáátááka'a keséta mérainone suwaná a'áo kanaán-ifo méwaro ²¹ séna Maníkómó ewé sénamo si'maráina'o é'a kouweránaumne séna nompín-táómba ta'ótorena íyáténa Éfésási-naopa'a tuwéna wéména ²² Sísááríyaa-naopa'a mindómpín-táómpinkemba marapá'á kunkéna Yérúsaremufa'a marapá'á iyéna Fasi'aénkóní waásisafena kawé'-áái simátimena Síriyaa-marafa'a Ántíoku-naopa'a koména ²³ tuwímbai-no'waamba waitinkéna tiyuwéna Kárésíyaa-aempa'a Fírísíyaa-aempa'a naaó'-nao'a wénéna Ísun-aaimo ísówisafena simátíma'maena iyúwasa fasi'ámai méraawe.

Moóráwígon-awí'a Ápórosin-aai.

²⁴ Moórá Yúndaa-waasigon-awí'a Ápórosi wemá Árékísándiriyaafaken-kwaasi Éfésási-naopa'a taméraiye. Wemá Maníkón-aai kawé'-úmai iséna aúfáifinken-aai kawé'-úmai simátíma'maena iyúwana ²⁵ moóráwigo Fasi'aénkóní aampa'ó kun-áái simámakowana aamoí éna óraaka simátimena Ísun-aai arupíse úmai simátíma'mae iyéna Yóni nombó maitinkón-aai aantemba iséna Ísuni waási nombó maitínkón-aai ímbo isómba ²⁶ Éfésási-naopa'a taména Yúndaa-waasiti áamáán-daumpa'a óraaka simátimuwasarai Pírísiraae Ákwíraae'a isésarai áí'maesarai kentí naaúmpa'a máankesarai Maníkóní aampa'ó kun-áái seyaafá'-áái kawé'-úmai simámakaaye.

²⁷ Simámuyana Ápórosi iséna séna Ákáyaa-marafa'a kónae súwasa Éfésási-naopaken-kwaasi Ísun-aaimo ísówi áwa'nai ónaumne sésa aúfái agai-áménasa Ísun-aaimo isááwi Ákáyaa-marafa'o méraawi mátímínasa kawé'á uwánkáaro suwaná mináúfái maimaéna wéména kúmba Maníkó úwoi áwa'nai úwana Ísuni aampa'ó kuwái túwa'nai ena ²⁸ afora'á Yúndaa-waasise aai wesimán-kwesiman-ena Maníkón-

aai aúfáifinken-aai simátimena séna Maníkómó íyáfasinankaraiwaimba wéamu'ma-
raundawisa wemá Ísun-iyé súmba wenááigo miwí tááigomba íyáákowana miyáumai
Ísuni aampa'ó kuwáí túwa'nai uráiyé.

Póro Éfésási-naopa'o kuráin-aai.

19 Ápórósi Kórinti-naopa'a mérowana Póro afufumpim-bárafá'á wéména
Éfésási-naopa'o kúmba Ísuni aampa'ó kun-kwáási mérowana ²Póro
tuwánéna tísai éna séna Ísun-aaisafe'a timankúnkúmbo uráan-kanáa éra Maníkóní
Ufaen-ámútánkó kentirumpimbá kumbéraiyo súwasa miwí sésa ímbaniye. Maníkóní
Ufaen-ámútánkón-aaisa ínta ísaraumne suwaná ³Póro séna nóran-aaiya wése-
sawa nombá maitínkaráao súwasa miwí sésa Yónimo simátímakain-aai simásime-
sasa nombá maisínkaráawe suwaná ⁴Póro séna Yóni séna sáwí-imayaa tínaeмба
uwásuwe'a Maníkómpá'á teró súwasa miyá uwaná nombá maitinkéna séna
moóráwigo kesínáaembo tındawin-aaisafe'a timankúnkúmbo oro Yóni siyáiyé. Mi-
wántáféna Ísuwe siyáiyé Póro súwasa ⁵miwí isésa Fasi'aénkó Ísuntafesa ísámai
nombá máúwana ⁶Póro tine'á ayáámba ta'ótorowana Maníkóní Ufaen-ámútánkó
miwífímbá óraa'a uwátinkowasa fí'o-fi'on-kwaasi-taaifinkemba sésa Maníkón-aai
simátimesa ⁷sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi miyá uráawe.

⁸Miyá uwaná Póro miwísé'a ména kaumbo-wíyónká'á Yúndaa-waasiti ámáán-
daumpa'a iyéna Maníkó wení waásimo kawáánin-aai óraaka simátíma'maena
iyúwasa ⁹tuwímbai tirunté'a marésa mináásáfésa ímba érai'e sésa seyaafá'-wáási
túranka'a Fasi'aénkóní aantafésa símai sáwí'a uwaná Póro tiyuwéna Ísuni aampa'ó
kun-kwáási tí'maena moóráwígon-awi'a Tíránasi túwaandu un-dámbó úmakopa'a
mótínkarena aasiyaasi-kánáa Fasi'aénkón-aai simátíma'mae iyéna ¹⁰kae'-áátái
maisuwówasa Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye Ésiyaa-marafa'o méron-kwaasi
seyaafá'á Fasi'aénkón-aai ísaraawe.

Sífan-ááninton-taai.

¹¹Fasi'aénkón-aai ísówana Maníkó Póromba fasi'aémbá amúwana ímbo awáron-
kisau fí'on-kisau maúwasa ¹²tuwímbai-waasisomba ampantasámbá Póron-ane'á
to'maésa miwítí waásimo tí'o úwai tine'á máto'marowasa asófowasa mi-
wítí waási tirumpimbó sáwí-amutambo mérowi miyá máuwatinkowasa sáwí-
amutamba kóuwasa ¹³tuwímbai-Yúndaa-waasi wénesa waási tirumpinkémbá
sáwí-amutamba maitíyu'mae wénesa sáwí-amutantafeta óraaka séta Ísun-awika'o
Póro sin-áwíká'á kórosa sune suwaná ¹⁴moóráwígon-awi'a Sifa Yúndaa-amaan-
kawaa-waasígon-áánintomba afakaeté mésa miyán-kísáú wémauwana ¹⁵sáwí-
amutanko simátimena séna kemá Ísune Pórone wétuwanaumpo kemá nááwiya'o
súwana ¹⁶sáwí-amutanko arumpimbó méron-kwaasigo tínkamuwana naemá
kumúwana unáánkwtóí tarátiyuwena mináfákáéte-waasi íyáákéna famétuwowasa
unáánkwtóí-iyaimba máápa'a kúmúwasa ¹⁷Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye
seyaafá'á Éfésási-naopaken-kwaasi mináái isésa táátafesa ésa Fasi'aénkó

Ísun-awi'a mósá makáawe.

¹⁸Sáwífa'-waasi méronka'a Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo uwáí tésa waási
túranka'a paápé ésa sésa sáwí'a uráumne sésa ¹⁹miwífínkémbá titambá ésa
fintómó non-kwáási miwítí aúfái-wandaai tamaiyésa titambá ésa fintómó non-
áái wérontafesa tamaimái iyafímbá agaisuwésa mináúfái-wándááímó méyánu-

raamba sáwífa'-waasi tíyayaamba faikámai minóntámbá 50,000 kina tuwésa ²⁰ miyá óraa-fasi'aembo umbá pósa Fasi'aénkón-aaí simátíma'maesa kuwaná wété éna íyáákaraiye.

Éfésásifa'a óraaka'-oraaka'o siyáan-aaí.

²¹ Miyá uwaná Póro séna Máséndóniyaa-marafa'e Ákáyaa-marafa'e wéne'a Fasi'aénkón-aaí simátíma'mae nónae'e séna minkákémbá Yérúsaremufa'a kuré'a Rómu-naopa'a kónaumne séna ²² Tímótinte Érásitasinte áwa'nai íyan-kwaasiyai tí-marówasarai Máséndóniyaa-marafa'a kuyaná Ésiyaa-marafa'a weyáá méraiye.

²³ Mérowasa minkánáá Éfésási-naopaken-kwaasi Fasi'aénkóní aampa'ó kuwáísáfésa tirumbá sáwí'a uwátinkesa mindáópakemba óraaka'-oraaka'a suwaná ²⁴ moóráwígon-awí'a Témítiriyasi minkwáásígó óntantamba úmakena miwítí karo'-máníkóní kári'-amaan-dane séna minkaró'-mání-ínínkón-áwí'a Átémisiye sésa wení kísau-waasisomba úmakowasa sáwífa'-waasi óntamba mátimesa minkaró'-máníkóní naambá méyanuwana ²⁵ Témítiriyasi mimbórá-kísáú wémaun-kwaasi táántowasa tatúwaandu uwaná simátimena séna kesáá óraa'-ontamba minkísáúrákéntá wémaumne. ²⁶ Énifo Póro séna waásimo úmáráámba karo'-mání'á wéumaraawemo sin-áái Ésiyaa-marafa'a Éfésási-naopaken-kwaasiye fí'o-fi'on-daopaken-kwaasiye isésa érai'e wésewe. Kemá Póron-aaí é'a ísaraawe. ²⁷ Póron-aaigo kentáásí kísau mo sáwí'o índasafena wéiye. Ímba miyá aantembanifo Ésiyaa-marafaken-kwaasiye seyaafá'-máráfákén-kwáásíyé kentáásí maní'-ínínkón-áwí'a Átémisi mósá wémaraamba Póron-aaigo Átémisini ámáán-damba sáwísankaamba símai uwásukaimba póna wenáwíko kumíníye siyáíye.

²⁸ Súwasa mináái isésa tirunkó sáwí'a úwasa aaisambá sésa óraaka'-oraaka'a sésa Éfésási-naopaken-kwaasi kentáásí Átémisin-awí'a óraa'a

wéiye sésa ²⁹ aaemái suwasá mindáópa'a tésa óraaka'-oraaka'a sésa Póroe'o núyan-kwaasi Máséndóniyaafaken-kwaasiyai moóráwígon-awí'a Káyási úwana moóráwígon-awí'a Árisítakasi mindárai tafisímaesa túwaandu urópa'a máfínkówana ³⁰ Póro seyaafá'-wáásímó túwaandu íyapa'a iyónae súwasa Ísuni aampa'ó kuwáí ímba waaó sésa ta'ótórowasa ³¹ mimbáráfákén-óráá'-wáásí tuwímbai Póroní waási pósa aaí tuwésa sáwífa'-waasimo túwaandu íyapa'a ímba iyuwó Pórontafesa siyáawe.

³² Suwasá túwaandu un-kwáásísómbá miwítí imáyáa aupiri ésa fí'o-fi'on-aaí sésa tuwímbai sésa nóran-aaisafetaawa tatúwaandu uráumno-imayaa uwasá ³³ Yúndaa-waasi miwífínkémbá moóráwígon-awí'a Árékísandaamba túranka'a máánkówasa tuwímbai óraaka sésa emá aaí siyó suwaná miwí táái taraisónae séna ayáámba mósá tuwówasa ³⁴ awánomba Yúndaa-waasi úntafesa mimbórá-áái ayáátááka'a tafisímai óraaka sésa Éfésási-

naopaken-kwaasi kentáásí Átémisin-awí'a óraa'a wéiye siyáawe.

³⁵ Óraaka suwaná mindáópaken-ora-a'-waasigo aúfáímo agaúwai tuwááwí éna séna Éfésási-waasisono. Seyaafá'nánkátá awánáunda Átémisini ámáán-damba kawáánéta fí'onka'ma'mai-ontambo wíyómpakemba marapá'ó kunkáin-ontamba kawáánúne. ³⁶ Mináái ímba kanaa'á taraisónááfo seyaafá aseré'a ímba sáwí'an-oro.

³⁷ Mindárai ámáán-daumpakemba ímba umémbá ésarai kentáásí maní'-íníntáfesarai ímba símai sáwí'a uráaya'a úwoi tí'mae'a maanká'á tíyáawe. ³⁸ Témítiriyasiye wení

kísau-waasiye aai simátinkanae sésamo ésa aaimó simátinkai-kanaa úwoi wéraiye. Óraa'-waasi méraamba pósa aai símai kaw'e'á uwátinkanaawe. ³⁹ Énifo kembiwímó fí'on-aaimo wéraina'o é'a seyaafá'-wáásímó túwaandu ompímbá símai kaw'e'á uwá-suwanaawe. ⁴⁰ Kesáámó aafintáámó méraandasa káfé'o tíyáananasaamo Rómu-kamani-waasi tésamo tásísai ésaamo nóin-aaiyakena tiyááomo síyata kesáámó senda-ááísá ímba wéraiye. ⁴¹ Aúfáímo agaún-kwaasigo simátimena túwaandu urón-kwaasi ti'mátuwowasa kóuraawe.

Póro Máséndóniyaa-marafa'e Kíríki-marafa'emo kuráin-aai.

20 Miwí táái tai'ówana Póro Ísuni aampa'ó kun-kwáásí táántowasa tuwaná miwítí imáyáa símai kaw'e'á uwátinkena séna Ísun-aai aantemba maimái tirumpimbá máráaro séna énifo méwaro séna tiyuwéna Máséndóniyaa-marafa'a wéména ² mifá'á naaó'-nao'a wénéna Ísuni aampa'ó kun-kwáásísáféna áfááru-mai simátíma'maena núwasa tirunkó kaw'e'á úwana tiyuwéna Kíríki-marafa'a wéména ³ koména kaumbo-wíyómbá maisuwéna nompín-táómpimba Síriyaa-marafa'a kónae séna úwasa Yúndaa-waasi wembó tufuwónae sumbá iséna ifá-tuwéna Máséndóniyaa-marafa'a marapá'á kónaumne súwasa ⁴ maaráumai-waasi moóráwigo Périya-naopakewi Pírasin-ááninkon-awi'a Sópata úwana Tésárónikka-naopakendarai túwí'a Árísítakasiye Sékandasiye uyaná Tépi-naopakewin-awi'a Káyási úwana Ésiyaa-marafakendarai túwí'a Tíkikaasiye Táróffiasiye uyaná Tímóti úwasa úmai Póroe'a wésa ⁵ aifa'á Tóróasi-naopa'a komésa kentáásimu'a makówata ⁶ Yúndaa-waasimo ímbo intóráín-tantaa'wara-peretimo agáún-kanaamo tai'ónka'a Fírípái-naopakemba nompín-táómba ta'ótoreta íyáteta wéména séfataase-no'waamba mindómpín-táómpimba kówaeta Tóróasi-naopa'a marapá kúwateta aifa'ó komésamo kentáásimu'o makón-kwaasiseta kométa moórá-sondaasa maiyáumne.

Yútkásimba pukáimpinkembo íyáfasinankarain-aai.

⁷ Sondaará'á Ísuntafeta ísámai tómbá néta aráá-tombo naandasáféta túwaandu uráawanana Póro aafáyáa kónae séna simátíma'maena nó'waan-afufuntambo iyúmba ⁸ afófumayaataan-daumpa'a méta sáwífa'-omba kúra'maketa méraawanana ⁹ moórá-ifokon-awi'a Yútkási naan-afaapimbá imérowana Póro Ísun-aai simátíma'mae wéiyuwana Yútkásimba aúgáfaa'a úwana aún-kwéna meminkákémbá tanaa féna marapá'á kuntufamúwasa kunkésa awánomba puwúwasa uwaná ¹⁰ Póro kuména kunkífaena tapéna awánéna séna ímba imáyáan-oro. Pukéna aúnaraiye simátimena ¹¹ mindáúmpá'á iyéna Ísuntafena ísámai tómbá tafámbai tímúwasa nowaná Póro simátíma'mae wéiyuwana siyarówana tiyuwéna kúwasa ¹² puwúwanamo íyáfasinankon-kwaasigomba áf'maesa wení naaúmpa'a máankesa tirunkó kaw'e'á uráiyé.

Póro Máíritasi-naopa'o kuráin-aai.

¹³ Úwana Póro simásimenasa séna kembiwí nompín-táómpimba Ásosi-naopa'a wéwiya'a kemá marapá'á wéme'a Ásosi-naopakemba nompín-táómba ta'ótoreta íyáte'a konó súwata aifa'á kunkéta nompín-táómba ta'ótoreta íyáteta wéména Ásosi-naopa'a kówánanasa ¹⁴ Póro marapá'á wéména Ásosi-naopa'a kuréna nompín-táómba ta'ótorowata kóai'maeta wéména Mítíríni-naopa'a kówaeta ¹⁵ siyarówata

wémeta Káyosi-marafa'a kóyáákaawanana fenówata kówaeta aafáyáarata wémeta Sémósi-marafa'a kóyáákaawanana fenówata kówaeta aafáyáara'a wémeta Máiritasi-naopa'a kówánanasa ¹⁶ tómbá fáká'mai Maníkóntáfésa ísámai kaundánae sésamo túwaandu un-kánáá ampáánká'á tíne úwana Póro séna minúwóiyáámbá Yérúsaremu-naopa'a kuré'a mintánómbá komandánae séna nompín-táómpimba Éfésási-naopa'a kóyáákanaumpo Ésiyaa-marafa'a ímba ayáátááka'a ménaumne súwata Máiritasi-naopata kuráumne.

Póro Éfésásifaken-kwaasisafena méwaromo siyáin-aii.

¹⁷ Máiritasi-naopata kówánanasa Póro moóráwigomba ai'marówana Éfésási-naopa'a wéména Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasi kosimátiména séna Póro wé-taantaifo teró siyáiyé súwasa ¹⁸ tuwaná simátiména séna kesáái ísáaro. Kesí aifa-kánáá Ésiyaa-marafa'a kesé'a komé'a kemó ówánda suwánaraawe. ¹⁹ Yúndaa-waasi sínkamiyanesa suwaná sirunkó umbái tówa'a ímba imáyáa é'a Fasi'aénkóní kísau-waasigo úne sé'a wenaísamaifimba mé'a wení kísau maiyáumne. ²⁰ Ímba aúpá'á tuwé'a seyaafá'-áái úwoi simátimé'a kembó túwa'nai í-áái túwaandu umpíné kentí naaúmpa'e simátimé'mae'o iyáunda é'a ísaraawe. ²¹ Yúndaa-waasiye ff'onkaa-waasiye áfááraumai simátimé sé'a sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá'á té'a Fasi'aénkó Ísun-aaisafe'a timankúkumba oro simátimé'mae'a iyáumne. ²² Énifo Maníkóní Ufaen-ámútánkó Yérúsaremufa'a waaó simásímakaimba pó'a miyá ónaumne. Kesine'ó paapé índasafe'a ímbo isáunda úwoi kúne. ²³ Seyaafá'-náópa'o kúnda Maníkóní Ufaen-ámútánkó óraaka simásiména séna umbai-tántáá'á uwánkesa ándáfa'a máankanaawemo simásímimba mindá aantemba ísaraumne. ²⁴ Sínkamiya'o púwóndara'a ímba káráwiyaumpo Fasi'aénkó Ísumo símakain-kisau maimái tai'á-suwanaumne. Maníkó úwoi súwa'nai

in-áái ásé-aii simátimé'mae'o iyúnda-kisau maimái tai'ásuwanaumne.

²⁵ Minkísáúmó maiyáunda kembiwífimbá wéne'a Maníkó wení waásimo kawáánin-aii simátimakaumpo ánaembo é'a kembó ímbo suwánáiyamba ken-ísaraumne. ²⁶⁻²⁷ Ímbo inkaisówánda Maníkón-aii seyaafá'-áái simátimakaunda pósa kembiwífínkémbó tuwímbaimo kesááimo ímbo isésamo Maníkómpá'ó ímbo tésamo ombá ímba kesí áwáugon-ífo kentí áwáugo ína'a miyá íyantafe'a mináái káfé'a óraaka simátimune. ²⁸ Maníkó ááninkomba ai'marówana kuména kumpuwéna wení naaesámbó méyánuwasukaimba Fasi'aénkóní waásin-ófo káráwiyoro. Maníkóní Ufaen-ámútánkó kembá iyáfasintinkaraifo kentúwawaa'wara Fasi'aénkóní waásiya'wara'a kawé'-úmai káráwiyoro. Sipisípiya'o káráwiyonten-úmai káráwiyoro. ²⁹ Áwáfiyaamo índaiyamba téna sipisípi tafámaimo wáráintemba kemá kónasa waási tésa tasáwí'a ónááwe. ³⁰ Moórá-kanaa tínsa kembiwífínkémbá tuwímbai iyáfasinesa Ísuni aampa'ó kon-kwáásítí imáyáa tafisénáe sésa karo'-áái síyasa tuwímbai érai'e sésa arááiwaenaawe. ³¹ Mindásafe'a káráwimai kawé'án-oro. Kaumbo-áátái kesé'a mére'a moórá-mora sirumbá uwátinke'a aafáyáara'e fenómpinka'e nó'waane aasiyaasí simátínkáfa'a iyáumne. Minááisáfé'a imáyáa

úmai kawé'án-oro.

³² Kawé'á íyana Maníkó káráwitinkamae iyína'a méraaro. Wenááigo fasi'átinkainiye. Wení waásimo kawé'ó uwátínkáintemba kembiwíwárá'á kawé'á uwátinkainiye. ³³ Óntantafe'e unáánkwátóisafe'e

fi'owiti moparáwintáfé'e ímba súraniyamba úne. ³⁴Kísau wémae'a minóntántámbá ímbo makáunda-tantaa'a méwémae'a kembó súwa'nai on-kwáásítí tóné unáánkwtóiyé maitimé'a úne. Miyámó ówánda é'a suwánaraawe. ³⁵Fasi'aén-kísáúmó maéwánda suwánaraafo miyá é'a aamoisaén-kwáásí túwa'nai ónááwe. Fasi'aénkó Ísumo siyáin-aai imáyáan-oro. Wemá séna wémaewi tirunkó kawé'a ímbánifo tímatsuwaawi tirunkó kaweté'a wéiye Ísu

siyáin-aai Póro siyáiyé.

³⁶Póro simásuwena kífaena minóráá'-wáásíyé Fasi'aénkómpá'á inái simásuwowasa ³⁷seyaafá'-wáásí áfááran-ifi'a tésa Póromba tataparésa aaweyáá uwánkesa uwaná ³⁸Póro séna ánaaembo é'a ímba suwánanááwe sún-aaisafena tirunkó umbaí tówasa nompín-táómpimba múaukaawe.

Póro Yérúsaremufa'o kuráin-aai.

21 Múauwowata minkwáásísáféta méwaro séta tiyuwéta nompín-táómpimba íyáteta arupíse úmaisa wémeta Kósi-naopa'a kóyááketa wémeta kówaeta aafáyáara'a Rósi-naopa'a kóyááketa wémeta Pátaraa-naopa'a kuréta marapá'á kuméta ²awánáawándasa Fínísiyaa-marafa'o wínda-nompin-taomba wérowata mimpímbá íyáteta wémeta ³Sáíparasi-marama siyáánaepa'a wérowata kóyááketa wémeta Síriyaa-marafa'o kówándasa Táyaa-naopa'a moparáwímbá mówétuwowata marapá'á kumówánasasa ⁴Ísuni aampa'ó kuwáí mérowata tuwánéta moórá-sondaa miwísé'a méraawanasasa sésa Maníkóní ámútanko simátímakain-aai Póromba simámesa sésa tufúwófo Yérúsaremufa'a ímba waaó simáma'mae íyúwata ⁵miwísé'o méraawanda-kanaa tai'ówata mindáópa'a tuwéta kówánasasa minkwáásísómbá miwítí aare-iyámpóise'a sí'maesasa naaópa'a tuwésa uwí-nómpá'á kúmúwata kífaeta Maníkómpá'á inái simásuweta ówánasasa ⁶kentáásáfésa énifo koró suwatá miwísáféta énifo méwataao simásuweta nompín-táómpimba íyá-taawanasasa miwí kunuwerésa miwítí

naaópa'a iyáawe.

⁷Miwítí naaópa'a íyúwata nompín-táómpimba Táyaa-naopata tuwéta Tórémesi-naopata marapá'ó kondasáféta Ísun-aaimo ísówi tuwánéta siyáánta tíméta moórá-no'waamba miwísé'a waéta ⁸íyáfasineta marapá'á wémeta Sísáaríyaa-naopa'o kówándasa ááema aantá-waasi afakaeté-waasi Ísuni kisaumo tímakow-ifinkemba moóráwígon-awi'a Fírípini naaúmpata iméraawananasa wemá Ísun-aaimo simátimuwai mérowasa ⁹éiyain-ayaamumba mésa ímba waaí maiyésa úwoi mésa Maníkón-aai wésimatimesa tifowáe'a mérowata ¹⁰tuwímbai-no'waamba mindáúmpátá waéwánanasa moóráwigo Maníkón-aaimo simátimuwain-awi'a Ákápási Yúndiyaa-marafakemba ¹¹kuména Póroni á'wáánkau kumbaíyéna wení aiyayaanka'a kárá'umai aiyowáí'a úmai aráánamena séna Maníkóní Ufaen-ámútánkó séna maaná'wáánkáúgóní afowámó Yérúsaremufa'o iyínasamo ésa Yúndaa-waasi ta'óto'mai miyáumai kárá'uwankesa áí'maesa fi'onkaa-waasi máti-menaawe Maníkóní Ufaen-ámútánkó siyáiyé Ákápási kusúwata ¹²iséta kesétaamo méron-kwaasise'a Pórontafeta séta Yérúsaremufa'a ímba iyuwó óraaka séwánanasa ¹³Póro séna nóintafera ifi'á téra kae'-ímáyáá uwásínkááwanawa kesirunkó umbaí wétaiyo. Yérúsaremufa'o iyónasamo kembó ta'ótoraiyamba ímba sáá'a wéiye. Fasi'aénkó Ísun-aai simátimudasafesamo sínkamonaesamo ésa úwoi sínkamon-

aawe Póro súwata ¹⁴wenááisa ímba kanaasá taraisónaumne séta ifátuweta séta Fasi'aénkóní imáyáara'a miyá ónááwe siyáumne.

¹⁵Miyá simásuweta tuwímbai-no'waamba miwíséta waéta kentáási moparawímbá to'mayaa úmaeta mindáópa'a tuwéta Yérúsaremufa'a iyówánasasa ¹⁶Sísááriyaafaken-kwaasi Ísuni aampa'ó kuwái tuwímbai keséta Yérúsaremufa'a iyésa moóráwígon-awi'a Nésonini naaúmpata mósinkowana minkwáásígó Sáíparasi-marafaken-kwaasigo ayáátááka'a Ísuni aampa'ó kúwai séna kesí naaúmpa'a méranaawe súwasa wení naaúmpata mósinkaraawe.

Póroe Yémisiye aaimó simátímakaayan-aii.

¹⁷Mósinkesasa kentí naaópa'a kúmúwata Yérúsaremufa'a méraawanasasa Ísun-aaimo ísówi aamoí umpínkémbá siyówata ¹⁸iwaéwándasa aafáyáara'a Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasi Yémisi túwaandu uwátinkowasa méropata Póro sí'mae kúwata koméraawanana ¹⁹Póro ayáámba tíma'mai aaweyáá éna séna Maníkó ámakainkisaumo fí'onkaa-waasifimbo maiyáin-aii seyaafá'-áái simátimuwasa ²⁰isésa Maníkón-áwí'a mósá marésa Fasi'aénkóntáfésa sésa kesí waásiyo. Sáwífa'-waasi Yúndaa-waasi Ísun-aaisafesa timankúnkúmba ésa Móseseni áamámba ímba tuwésa fasi'ámai isésamo méraamba é'a ísaraane. ²¹Tuwímbai miwísáfésa sésa Póro fí'onkaa-waasiti naaó'-nao'a wénena Yúndaa-waasi mindáópaka'o méraan-kwaasi simátimena séna Móseseni áamámba ifátuwe'a kentí iyámpói túma ímba káramai araenáémba uwátinke'a Yúndaa-waasiti aambá ímba arááíwáéro Póro wésiye se-wasá isésa ²²emó tiyáanda-aii isésa aaisambá wésefo ²³simáméndantenta uwo. Maanká'á éiyain-kwaasi mésa Maníkómpá'á érai'-aii símakaamba po ²⁴ewará'á miyán-uwo. Yúndaa-waasiti áamámba ísámai kawé'ó í-tántáá'á e minéiyáín-kwáásítí pói'o méyanuwatiyuwe ámáán-kawaa-waasi timé miwísé'a a'nóntáu kárasuwenasa awánésa Yúndaa-waasi Ísun-aaisafesa timankúnkúmba owí sésa emá Móseseni áamámba isé méraanasa entáfésa karo'-áái simánkaraawe seró. ²⁵Énifo fí'onkaa-waasi Ísun-aaisafesa timankúnkúmba uráawisafeta ááéma moórá-aii séta agaimaréta séta karo'-máníkóntáfésa imáyáa ésa pói'o uwándaamba mimpói ímba naaró. Naaemá ímba naaró. Póimo tufú'newana wení naaemá ímbo kumínda úwoimo wéraina'a mimpói ímba naaró. Aare-úméné waai-úméné ímba oró. Ááéma mináái agaimaréta tukáumne suwaná Póro iséna ²⁶aafáyáara'a minkwáásí tí'maena Yúndaa-waasiti áamámba ísámai kawé'ó í-tántáá'á uwásuwena Póro óraa'-amaandaumpa'a iyéna ámáán-kawaa-waasisafena séna afakaeté-no'waamba maisuwéta Yúndaa-waasiti áamámba ísámai kawé'ó í-tántáá'á úmai taí'ásuweta moórá-mora-waasi pói'a úmaeta Maníkómpá'á máamenaumne simátímakaiye.

Óraa'-amaan-daumpa'a Pórombo ta'ótokaan-aii.

²⁷Simátimena mérowana mináfákáété-no'waamba tai'ówana Póro óraa'-amaandaumpa'o iméromba tuwímbai Yúndaa-waasi Ésiyaa-marafakewi iawánésa Pórontafesa sáwí-aii simánkesa tufuwíyan-imayaa ésa ta'ótokesa óraaka sésa ²⁸Ísareri-waasi súwa'nai oro. Maankwáásígó naaó'-nao'a wénena Ísareri-waasisafena sáwí-aii simátinkena Móseseni áamámba símai sáwí'a uwánkena maanóráá'-ámáán-dámbá símai sáwí'a wéiye. Káfé'a fí'onkaa-waasi tí'maena maanóráá'-ámáán-dáúmpá'á Yúndaa-waasi aantembo íyón-daumpa'a mótinkaisana póna maankáwé'-námhá sáwí'a wéiye sumbá ²⁹Éfésási-naopaken-kwaasigon-awi'a

Táróffimasi Póroe'a Yérúsaremufa'a núwasa awánonka'a pósa imáyáa ésa Póro áí'maena óraa'-amaan-daumpa'a móankaraiye-imayaa karo'-ímáyáa ésa mindásafesa mináái siyáawe.

³⁰Mináái óraaka simátimuwasa mindáópaken-kwaasi mimbóráffimbá tawiyésa Póromba tata'óto'mai ámáán-daumpakemba tafisímaesa máá'arifa'a múra auwésa ámáán-dankoni ontá wimarésa ³¹sáwífa'-waasi Póromba tufú'naafu'-uwaná moóráwigo Rómu-i-waasiti óraakomba isimámena séna Yérúsaremufa'a seyaafá'-wáási wétiyaaawe súwana ³²minúwóiyáán-úmai i-wáásíyé miwítí kawáá-wáásíyé tí'maena awaantanténa kuména waási túwaandu urómpimba tafákáaraa'a úmaena kumúwasa i-wáásíyé miwítí óraakone tuwánésa tufuwémómba úwoi mérowana ³³óraako Póromba tata'ótorena i-wáásísáféna séna kae'-ándásámbá kárá'oro simásuwena tísai ena séna maankwáási nááwa'iyó. We nóra uráiyó súwasa ³⁴tuwímbai fi'-o-fi'on-aaisafesa suwasá tuwímbai miyá suwasá uwaná óraako minááígóni áwáu ímba iséna

i-wáásísáféna séna miwámbá áí'mae'a i-wáásítí naaúmpa'a iyóro súwasa ³⁵ái'-maesa ontafin-karááká'ó iyúmba tufuwónaesa untáfésa i-wáási tiyáánka'a farám-baesa iyúwasa ³⁶tínaaemba tirááíwa'mae iyésa tufuwíyana puwíno símaesa óraaka'a iyáawe.

Póromo simátímakain-aai.

³⁷I-wáási Póromba áí'maesa miwítí naaúmpa'a iyónae suwaná Póro miwítí óraakomba simámena séna moórá-aai simámenae súwana óraako séna Kíríki-waasi-taafinkemba wésempe ³⁸emá ímba Ísípi-marafaken-kwaasi óne. Minkwáásígó Rómu-kamani-waasisafena aaisambá tiyéna sáwífa'-waasi 4,000 waasi símai tí'-maena tiyáí-tántáá'á maimaésa máásai-marafa'o kuráamba ímba wemá óne súwana ³⁹Póro séna Yúndaa-waasi úne. Kesinó kembá Sírisíyaa-marafa'a Táásási-naopa'a óraa'-naopa'a masínkaraiye simásuwena séna moórá-aai simátimenae súwana ⁴⁰óraako séna éniyo miyán-uwo súwana Póro ontará-karááká'á ména aseráiyantafena ayáamba mósá tuwéna séna kemó senda-áái isáaro súwasa aserówana Yúndaa-waasi-taafinkemba

Ípúru-taafinkemba simátímakaiye.

22 Póro simátimena séna kesífárawaisai kesifoísáiyó maanááimó simásínkáamba anondáá sénaumpo isáaro séna ²Ípúru-taafinkemba súwasa miwí tááifinken-aai pósa isésa asékésa wenáái kawé'-úmai isówana Póro séna ³kemá Yúndaa-waasi úne. Kesinó Sírisíyaa-marafa'a Táásási-naopa'a masínkówa'a óraa'a é'a Yérúsaremufa'a Kámérierimo úpa'a taméraawanana kentáá síwá'náti ámáámba fasi'ámai simásíma'maena iyáiyé. Maanká'ó méraan-kwaasimo Maníkóntáfésamo fasi'ámai méraantemba Maníkón-aai fasi'ámai méta'otokaumne. ⁴Ísuni aampa'ó kun-kwáási sáwí'a uwátinke'a tafisímae'a ándáfa'a aare-waái mátfinkaraumne. ⁵Ááema aifa'-ámáán-káwáágówé ámáán-óraa'-waasiye aúfái simésa Támásikasi-naopa'a Yúndaa-waasi maimaé mátimuwo suwa'á Ísuni aampa'ó kun-kwáási kotí'mae'a Yérúsaremufa ándáfa'a mátfinkanae sé'a Támásikasi-naopa'a kuráumne. Ááemo mináúfáimó símakaan-kwaasi kotísai e'o é'a kentáfésa érai'a siyé seró.

⁶Éniyo aampa'á wéme'a Támásikasi-naopa'a ewaa'á kówánana wááwái wíyóm-pakemba sáma aafáyáuraan-tantaa'a tuwówana kuména súgáyáagaya úwa'a ⁷mara-

pá'á tanaa fááwánana aagó aantemba isááwánana sáántena séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a óno súwa'a ⁸emá nááwa sénó séwánana kemá Násareti-fakewi Ísu únama sáwí'a wéuwasinkaane súwasa ⁹kesé'o méron-kwaasi sáma awánésa simásimun-aaí ímba kawé'-úmai ísówa'a ¹⁰áísai e'a sé'a Fasi'aénkó kemá nóra ónaumno séwánana Fasi'aénkó séna íyáfasine Támásikasi-naopa'a winaná moóráwigo Maníkómó embó ámakain-kisau-aaí simámino súwana ¹¹ságo sугáyáa-gaya úwa'a ímba awánááwánasa kesé'o nún-kwaasi siyáán-to'maesa Támásikasi-naopa'a kuráawe.

¹²Kuwaná moóráwigo-awi'a Ánánáyasi Maníkón-aaisafena fasi'ámai ména kentáásí áamámba ísówasa Yúndaa-waasi Támásikasi-naopakewi wenáwí'o mósá márówí ¹³kempá'á téna ewaa'á taména séna Sóroo kesí waásiyo. Aneka'á kawé'-úmai aúramba awánáínone súwa'a minúwóiyáámbá súramba awánamai kawé'á ówánana ¹⁴séna kentáá síwá'nási Fasi'aénkó embó íyáfasinankaintafe wení imáyáa arááíwáínone. Wení kawé-kísáú-wáásí awáné wenáí iséma ónda po wenáí arááíwáínone. ¹⁵Awánáánda-tantaa'e isáándawe seyaafá'-wáásí simátíma'-mae nínone. ¹⁶Ímba úwoimo máinda íyáfasine Fasi'aénkó Ísumba áántenana ení sáwí-imayaa maiyauwáína Ísuntafe ísámai nombá mauwó Ánánáyasi simásimuwa'a miyá uráumne.

¹⁷Miyá é'a kouweré'a Yérúsaremufa tamé'a

óraa'-amaan-daumpa'a Maníkómpá'á inaí wése'a kaainkáámbá awánááwánana ¹⁸Fasi'aénkó simásimena séna Yérúsaremufa'o méraan-kwaasi kesáái simátímínasa ímba kawé'-úmai isánááfo minúwóiyáámbá íyáfasine maanká'á tuwaaó Fasi'aénkó súwa'a ¹⁹Fasi'aénkóo áamáán-daumpimpa'a wéne'a enááisafesa timankúnkumbo on-kwáásí ta'óto'mai tínkambai tafisímae'a ándáfa'o mátyúkaunda é'a suwánaraawe. ²⁰Sítífeni enááimo simátímakaiwaimba tufúnka'a kemá mé'a sirunkó kawé'á úwa'a tufún-kwaasiti paákákén-únánkwátóiya'a káráwiyaaawanasa tufúwana pukáíye séwánana ²¹Fasi'aénkó séna ai'márána íyáfasine némpa'a fi'onkaa-waasi kesáái simátíma'-mae núwo

Fasi'aénkó siyáíye Póro siyáíye.

²²Póro súwasa ánaaembo sún-aaisafesa aaisambá sésa óraaka'-oraaka'a sésa tufuwíyana puwíno. Miyán-kwáásí ímba maambáráfá'á mérainiye ²³óraaka'-oraaka'a sésa miwítí unáánkwátóí faúkésa oférófé ésa ofái káúresa óipa'a tuwésa uwaná ²⁴Rómu-oraako

i-wáásísáféna séna áí'mae'a kentí naaúmpa'a íyóro súwasa miyá uwaná séna Póromba áwiyonku'-newana Yúndaa-waasi-taigoni áwáu sínata isáano súwasa ²⁵Póromba ándásamba kárá'uwankeka áwiyonku'-nánae sésa uwaná i-wáásítí kawáágó mérowana Póro wentáféna séna kemá Rómu-waasiti aúfái-wandaai tokáundawi úmpo ímbo sísaí ombá aafimbó maisinkésamo súwiyonku'-nánae-imayaamo ombá áamámba taraisésa uwófi'a ónááfo ímba úwoi súwiyonku'-nánááwe Póro súwana ²⁶iséna wení óraakomba kosimáména séna minkwáásígó Rómu-waasiti aúfái-wandaai tokáiwaimban-ifo nóra ónaumno súwana ²⁷óraako iséna Pórompa'a téna séna Rómu-waasiti aúfái-wandaai tokáano súwana ewé súwana ²⁸óraako séna kemá óraa'-ontamba tuwé'a mináúfái-wándáái maimái tokáumne súwana Póro séna kesifo tokáimba pó'a kewará'á úwoi tokáumne súwasa ²⁹áwiyonku'-nánaemo sun-kwáásí mináái iséna némpa'a kuwaná óraakowara'a

áátafena éna séna Rómu-waasiti aúfái-wandaai tokáiwaimbo kára'umankaunda sáwí'a úne séna áátafena uráiyé.

Póromba áí'maena áamáán-oraá'-waasifa'o kuráin-aai.

³⁰ Áátafena éna aafáyáara'a óraako séna Yúndaa-waasi Pórombo simánkáán-aagioni áwáu síya'a isánae séna óraa'-amaan-kisau-waasiye áamáán-oraá'-waasisafena séna túwaandu oro séna i-wáásísáféna Póro ayáámpinken-anda faútúwáaro súwasa faútúwówana áí'maena túwaandu urónka'a máánkaraiye.

23 Máankowana Póro áamáán-oraá'-waasi káá'a túffífaena séna kesí waá-sisono. Kemá ááéwara káfé'wara'a Maníkón-aúranka'a kawé'-úmai mé'a moórá-tantaa'a sirunkó ímba umbái wétaiye súwana ² aifa'-ámáán-káwáágón-áwí'a Ánánáyasi wemá Póroni ewaa'ó mérowisafena séna ói'a turaráaro súwasa miyá uwaná ³ Póro wentáféna séna empímbá sáwí-imayaa wéraimba póna Maníkó embá tufuwíníye. Emá méma imáyáa éma áamáamba arááíwa'mai aafimbá ankáúmne sémpo minámáámbá taraisé ói'a turaráaro sénasa sói'o turaráámba áamáamba taraisóne Póro súwasa ⁴ wení ewaa'ó mérowi sésa Maníkóni aifa'-ámáán-káwáágómbá símai sáwí'a wéuwankaane suwaná ⁵ Póro séna aifa'-ámáán-káwáágó iyémó sewa'ó isékaa ímba mináái súsino. Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna kentí waásiya'o káráwiyewi ímba símai sáwí'a uwánkáaro agaimaréna siyáimba isa'á sáwí'a úne Póro siyáiyé.

⁶ Póro simásuwena áamáán-oraá'-waasi tuwánéna imáyáa éna tuwímbai Sátúsi-amaamba sésa púwómpinkemba ímba íyáfasinanaawe-aai sen-kwáási owasá tuwímbai áamáán-kawaa-waasi owé-ímáyáa éna óraaka séna kesí waásisono. Kesifomá áamáán-kawaa-waasigo éna kembó masínkaraimba kemá áamáán-kawaa-waasi úne. Maníkó pukén-kwaasi íyáfasintinkainiyemo siyáunda-aaisafe'a káfé'a aafimbá maisínkááwe Póro simátimuwasa ⁷ isésa áamáán-kawaa-waasi Sátúsi-amaambo sun-kwáási kefyái aaisambá símai tuwínkaa'-uráawe. ⁸ Sátúsi-amaambo sun-kwáási Maníkó pukén-kwaasimo íyáfasintinkainda-aaisafesa karo'-ááin-íye sésa Maníkóni kísau-waasi wíyómpakewi ímba méraawe sésa waási timambá ímba wéraiye suwasá áamáán-kawaa-waasi sésa Maníkó pukén-kwaasi íyáfasintinkainíye. Maníkóni wíyómpaken-kisau-waasi méraawe. Waási timambá wéraiye suwasá minááísáfésa tuwínkaa'-ésa ⁹ aaisambá sésa áamáán-kawaa-waasifinkemba áamáambo sun-kwáási íyáfasinesa óraaka sésa kesáámó awánáundasa Póro ímba sáwí'a wéifo Maníkóni kísau-waasigowa wembá simámakai moóráwigo wíyómpakewiya wembá simámakaiyo. Ínta isáúmne suwasá ¹⁰ aaisambá óraaka'-oraaka'a siyáawe.

Aaisambá óraaka'a suwaná i-wáásítí óraako séna Póromba aaisambá aéesa tafisíyapa'a aiyayaamba tawíyófainifo i-wáásísáféna séna waásiti afufumpimbá komé'a koái'mae'a kentí naaúmpa'a íyóro súwasa miwítí naaúmpa'a móankaraawe.

¹¹ Móankowana mindó'wáámbá Fasi'aénkó Póroni ewaa'á kumbaéna séna fasi'á-mai mé kentáfé Yérúsaremufa'a simátímakaantemba Rómu-naopa'a kosimátimínone Fasi'aénkó siyáiyé.

Póromba tufuwíyan-aaimo siyáan-aai.

¹² Súwasa aafáyáara'a Yúndaa-waasi tuwímbai túwaandu ésa Póromba tufuwíyan-aai sésa tufútuweta tóné nonésá nánaumpo ímbo tufuwéta tóné nonésá ínta ná-naumnemo óraaka'o ¹³ sun-kwáási kae'-wáái-wáási mésa sésa ¹⁴ óraa'-amaan-kisau-

waasiye óraa'-waasiye kosimátimesa sésa túwaandu éta óraaka séta Póromba tufú-tuweta tóné nonésá nánaumpo ímbo tufuwéta tóné nonésá ínta nánaumne. ¹⁵ Miyáu-mai ámáán-ora'-waasiye Rómu-oraakontafe'a karo'á kosimáme sé'a Póromba áí'-mae kempátá tinatá áísai úmai minááígóní áwáusa isánae sewé kosimáme'a seró. Mináái isésamo aampa'ó áí'maesamo tíyata tufuwónáísaiye siyáawe.

¹⁶ Suwaná Póroni ámánaakon-ááninko tufuwíyan-aaimo sumbá iséna awaantanténa i-wáásítí naaúmpa'a iyéna Póromba mináái isimámuwana ¹⁷ iséna i-wáásítí kawaágómbá áántena séna miwámbá áí'mae óraakompa'a winaná moórá-ai kosimámino súwana ¹⁸ áí'maena óraakompa'a wéna séna ándáfa'o imérainkwaasigon-awi'a Póro sáántena séna minífó'á áí'mae óraakompa'a winaná moórá-ai simámimo sísá'á empá'á áí'mae túne súwana ¹⁹ óraako miwámbá ayáán-to'maena ímbo waásimo méron-aempa'a ánkarena áísai ena séna nóran-aaiya'iyo sina'á isáano súwana ²⁰ miwá simáména séna Yúndaa-ora'-waasiye ámáán-ora'-waasiye moórá-ai sésa aafáyára'a empá'á iyéna karo'á iséna Póromba áí'mae kempátá kumínata áísai úmai minááígóní áwáusa isánae karo'á isenááwe. ²¹ Miwí táái ímba isaaó. Kae'-wáái-wáási óraaka sésa Póromba tufútuweta tóné nonésá nánaumpo ímbo tufuwéta tóné nonésá ínta nánaumne sésa aúpá'á aampa'a káráwiyesa miwí tááisafe ewé sínono sésa káráwiyaawe. Mindásafe miwí táái ímba isaaó. Minífókó óraakomba miyá simámuwana ²² iséna séna simásimenda-ai ímba fí'on-kwaasi simátíme óraakomba simámakaumne ímba siyó séna ai'mákaiye.

Póromba áí'maesa óraakompa'o kunkáan-ai.

²³⁻²⁴ Minífókómbá ai'maréna i-wáásítí kawaágónkáí táántowasarai tuyaná séna káfé'-no'waamba Póromba áí'maekai Sísáaríyaa-naopa'o kámáni-oraakompa'a múauwaakaiyo. Sáwífa'-i-waasi 200 i-waasi to'mayaa íyasa tuwímbai-waasi ósifinka'o nón-kwaasi 70 waasi to'mayaa íyasa sáwífa'a 200 waasi paepáé'o tokáan-kwaasi to'mayaa íya'a Pórombo ayáá'maenamo wínda-osi to'mayaa uwánke'a káfé'-no'waamba Póromba kawé'-úmai káráwimai áí'mae'a kámáni-oraakon-awi'a Fíríkísimpa'a múauwaaro séna ²⁵ aúfái agaéna maará simáména séna ²⁶ kentáásí óraa'-waasi Fíríkísiyo isaaó. Kemá Kóróndíyasi-Rísíyaasi kári'-aai simáménaumpo isaaó. Kawé'-úmaiya méraano. ²⁷ Yúndaa-waasi minkwáásígón-áwí'a Póromba ta'ó-tokesa tufuwíyanesa owa'á Rómu-waasiti aúfáímo tokáin-kwaasigo isa'á isé'a Yúndaa-waasi tiyáámpinkemba tafisímai kesí

i-wáási tiyáámpimba tinkáúnasa áí'maesa migowé. ²⁸ Minkwáásígómbó simánkén-ai isánae sé'a áí'mae'a miwítí óraa'-waasifa'a kunkáumne. ²⁹ Ímba sáwí'a uráifo miwítí ámáán-aaiigomo intáfésa simánkaraawe. Kemó ándáfa'o auwé'o tufuwónanamo puwínda ímba moórá-tantaa'a uráíye. ³⁰ Yúndaa-waasi tuwímbai tufuwíyan-ai sewa'á isé'a empá'á ai'maráanasa áí'maesa kumónááwe. Wembó simánkaraan-kwaasisafe'a simátíme sé'a wembó aaiimbó maénkáan-ai enaúranka'a símai kawé'án-oro. Mináúfáífimbá agaimaréna siyáíye.

³¹ Agaimaréna súwasa i-wáási simátimuntamba miyá ésa mindó'wáámbá Póromba áí'maesa wémesa Ántípátirisi-naopa'a kunkwaésa ³² aafáyára'a i-wáási marapá'ó kun-kwáási kunuwerésa miwítí naaópa'a íyúwasa ósifimbo nún-kwaasi Póromba áí'maesa ³³ wémesa Sísáaríyaa-naopa'a ósifinkemba marapá'á kumbaésa mináúfái óraakomba múamesa Póromba aúranka'a múankowana ³⁴ mináúfái toráu-mai iséna Pórontafena séna emá náám-barafaken-kwaasiya'ono súwana Póro séna

kemá Sírisiyaa-marafaken-kwaasi úne súwana iséna ³⁵ éniŋo aaimó simánkaraan-kwaasi kumíya'a isánaumne séna wení waásisafena séna Érotim uráin-daumpa máánkare'a kawé'-úmai káráwiyoro súwasa miyá uráawe.

Yúndaa-waasi Pórombo simánkaraan-aii.

24 Káráwiyuwasa séfataase-no'waamba waésa aifa'-ámáán-káwáágón-áwí'a Ánánáyasiye óraa'-waasiye Póromba aaimó simánkénesa Sísáaríyaa-naopa'a Fíríkísimpa'o kúmúmba moóráwigo áamámba kawé'-úmaimo isón-kwaasigon-awí'a Tétárasí wesé'a Fíríkísimpa'a kumbésa ²Póromba áántowana túwana Tétárasí aaf simánkena óraakomba símai arumbá faiyaréna séna kentáásí óraakoo kawé'-ímáyááwárá'-wáásí po kawé'-úmai káráwiyonata ayáátááka'a aáno úmaisa méraumne. Ení imáyáafinkemba kawé'-úmai súwa'nai ónata maé'éúndasaaniye. ³Kesáá naaó'-nao' méraunda-waasisa aasiyaasi-kánáá entáféta aamoisá wéune. ⁴Ímba ayáátáá'-aai sénaumpo embá awesarái ífáinifo ampáán-áái sénaumpo usúká'-mai isaaó. ⁵Maankwáásígó aoisaambá wímái seyaafá'-márafá'á wénena Yúndaa-waasi símai tirumbá faiyáráisasa Násaretifakewini aampa'á arááiwaesa owaná miyámó on-kwáásítí aifarááwí éna miyá wéiye. ⁶Miyá éna fí'onkaa-waasi áí'maena óraa'-amaan-daumpa'a móankaraisana ména sáwí'o uráintafeta maankwáásísá ta'ó-toketa kentáásí áamáán-óraa'-waasifa'a aai simánkanae únansa ⁷i-wáásítí óraakon-awí'a Rísíya kuména kusínkambaisa siyáámpinkemba Póromba kunáí'maena iména ⁸simásimenasa séna empá'á másenááwe sisatá wégumune. Maankwáásígómbó áí-sai inanamó éna aafimbó maénkaraunda-aii wemá sína seyaafá'-áái isaaó Tétárasí súwasa ⁹Yúndaa-waasi wembá áwa'nai esa minááímó simbá érai'-aai siyé siyáawe.

Póro Fíríkísimbo mósimumakain-aii.

¹⁰Suwaná kámáni-oraako aúwáámé'a éna Pórontafena e siyó súwana Póro séna emó káráwiyonda ayáátááka'a aatái maisu'maé iyáanda pó'a enaúranka'a anondáá ke aaimó sendasáféna sirunkó aamoí wéiye. ¹¹Maníkóntáfé'a imáyáa é'a wenáwí'o mósá maráúndasafe'a Yérúsaremufa imé'a siyáánkai úmai kae'-nó'wáámbá taí'áraifo tuwímbaimo tísai inasá érai'a siyé sénááwe. ¹²Óraa'-amaan-daumpa'e kári'-amaan-daumpimpa'e máápa'e ímba aaisankáámbá sé'a ímba waási símai tiyái-ááímó siyáunda Yúndaa-waasi suwánaraawe. ¹³Kembó simásínkáámba karo'á sefó minááígóní áwáu ímba wéraiye. ¹⁴Afora'á ke simámenaumne. Ísuni aampa'á wéwe'a kentáá síwá'náti Maníkón-ímáyáá é'a áwí'a mósá maráúnasa Ísuni aantafésa maankwáásísómbá sésa karo'-ámbán-iye wésewe. Móseseni áamámba isé'a Maníkón-aaimo simátímakowi agaimakáan-aii isé'a érai'e sune. ¹⁵Miwí sésa Maníkó seyaafá'nánká sáwí-waasiye kawé'-wáásíyé pukémpinkemba iyáfas-intinkainiye sésamo amu'maráántemba kemá miyá wéune. ¹⁶Mindásafe'a kesí imáyáafimba sáwí'an-ifo sé'a Maníkón-aúranka'e waási túranka'e kawé'-úmai méraumne.

¹⁷Éniŋo fí'ó-fi'om-barafa'a wéne'a tuwímbai-aatai maisuwé'a Yérúsaremufa'a kesí waási ímbo tómbó makáan-kwaasi óntamba timé'a Maníkóntáfé'a isámai póí'o ondasáfé'a iyáumne. ¹⁸Minkísáú wémae'a Yúndaa-waasiti áamámba isámai kawé'ó í-tántáá'á uwásuwe'a Maníkóntáfé'a isámai póí'o ondasáfé'a óraa'-amaan-daumpa'a iméraawanasa kempá'á sáwífa'-waasi ímba taméresa aaimó símae kumbá Yúndaa-waasi suwánowasa ¹⁹tuwímbai Yúndaa-waasi Ésiyaa-marafaken-kwaasi

mésa suwánaraawe. Sáwí'lo uráanasamo suwánaresa enaúranka'a simásínkáaro. ²⁰ Ámáán-oraa'-waasifa'lo méraawandara'lo sáwí'lo uráanasamo suwánaresaraa moórá-aaí aantemba sewisinó. Moórá-aaí aantembo senkakaa isáásino. ²¹ Ámáán-oraa'-waasifa'lo méraawandara'a óraaka sé'a Maníkó pukén-kwaasimo iyáfasi-intinkainiyemo siyáunda-aaisafesa káfé'a aafimbá maisínkááwe séwánasa kemó siyáunda-aaisafesa simásínkááwe

Póro siyáiyé.

²² Súwana Fíríkisi Ísuni aampa'ó kun-áái é'a ísarena séna i-wáásítí óraakon-awi'a Rísíya kumína'a maanáái ísámai kawe'á ónái'fó koró simásuwena ²³ Póromba káráwiyowintafena séna ándáfa'a kawe'-úmai káráwiye ímba aiyayaanka'o kárá'umarenda ímbo wemó makáinda-tantaa'a wení waásimo áwa'nai ónae síyamo e úwoi ewé sinasá áwa'nai oro

Fíríkisi siyáiyé.

Póro Fíríkisinte Túrúsiraante'lo simátimakin-aaí.

²⁴ Fíríkisi simásuwena ména tuwímbai-kanaa maisuwéna awaainímbá Yúndaa-ininkon-awi'a Túrúsiraamba áí'maena taména Póromba áántowana téna séna Ísu Káráisitín-aaisafesa timankúnkumbo un-áái'góní áwáu simátimuwasarai ísóryana ²⁵ Póro kawe'-áái'góní áwáu séna miwí túra'lo káráwiyiyan-aaí séna Maníkó waásimo méraawini áwáumo tísai índa-aaí súwana Fíríkisi áá'a úwana séna éni'fó waaó. Ánaaemba ímbo kisaumo wéraindara'a áántanaiye séna ²⁶ imáyáa éna Póro ándáfa'a méyán-onaná faúsinkainkwae séna óntamba simína'a faú'ankanae-imayaa éna mindásafena aasiyaasi-kánáá Póromba áántowana túwasarai aaí símaesarai iyáaye.

²⁷ Aaí símae iyúyana kae'-áátái maisuwéna moóráwígon-awi'a Pósiyasi-Fésítasi Fíríkisin-anondaa kámáni-kisau iyámainda ampáámbá úwana Fíríkisi Yúndaa-waasi tirunkó kawe'á ínkwae séna Póromba ímba faú'ánkarai'fó úwoi ándáfa'a méraiye.

Póro aifa-káwáá'góm'pá'á kónaumnemo siyáin-aaí.

25 Póro ándáfa'a mérowana Fésítasi mináémpá'á Sísááriyaa-naopa'a taména kaumbo-nó'wáámbó tawaúmba minkákémbá Yérúsaremufa'a imérowasa ² Yúndaa-oraa'-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye wempá'á tésa sésa Pórombo simánkaraundantenta anekatá simánkanae sésa ³ súwa'nai esa Póromba kuai'márenana Yérúsaremufa'a iyíno. Minááímó sumbá tuwímbai aampa'á káráwiyesa tuffiyan-imayaa ésa mináái suwaná ⁴ Fésítasi séna Póro Sísááriyaa-naopa ándáfa'a méraiye. Kemá ampáánk'á kumónaumpo ⁵ kempínkémbá óraa'-waasi kesé'a kumésa Póro sáwí'lo uráinda-aaí síya'a isáano simásuwena Fésítasi ⁶ afakaumboéno'waana'i siyáánkai-no'waana'iyo waéna Sísááriyaa-naopa'a kumbéna aafáyáara'a aaimó isón-daumpa'a iména Póromba koái'mae teró súwasa koái'maesa tuwasá ⁷ Yúndaa-waasi Yérúsaremufakembo kúmúwai Póromba úkúresa mésa áuíyain-aaí simánkówana ⁸ Póro miwí táái anondáá simátiména séna kemá ímba Yúndaa-waasiti ámáámba taráíye'a óraa'-amaan-damba ímba sáwí'a é'a Rómu-kamani-waasiti ámáámba ímba taráíyauadne Póro súwana ⁹ Fésítasi Yúndaa-waasi tirunkó kawe'á ínkwae séna Póromba áísai ena séna Yérúsaremufara íyínara simánkaraan-aaí ísámai kawe'á ónaumnó súwana ¹⁰ Póro séna ímbaniye. Rómu-kamani-aifa-kawaagóni waási ómpo kesáái ísámai kawe'án-uwó. Yúndaa-waasiti ámáámba ímbo taráíyaunda é'a suwánaraane. ¹¹ Ámáámbo taráíye'lo sáwí'lo úndarakaa tufuwó-

naemo semba ímba a'áo súsono. Úwoi sínkamowisino. Simásínkáán-aaí ímba érai'-aaí pó'a ímba iyónaumpo Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a konaná kesáái isámai kawé'á íníye Póro súwana ¹²Fésítasi iséna wení kawé'-ímáyááwára'-wáásíyé aaí simásuwena Pórontafena séna Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a kónae sénda pó'a ai'maráana wínone Fésítasi siyáíye.

Póro Ágírípaante Pénáisinte'o simátímakain-aaí.

¹³Fésítasi simásuwena mérowana ánaaemba moóráwigo Yúndaa-oraal'-waasigon-awi'a Ágírípa úwana ámanaankon-awi'a Pénáisiye'a mindárai Sísááriyaa-naopa'a kumésarai Fésítasi kámáni-kawaa-kisau maiyóntafesarai wempá'á kumésarai ayáámba amésarai ¹⁴tuwímbai-no'waamba wáúyana Fésítasi Ágírípaamba Póron-aaí simáména séna Fíríkísi moóráwigomba ímbo faú'ánkáímba úwoi ándáfa'a ánkáísana méraiye. ¹⁵Yérúsaremufa'o iméeraawandara'a Yúndaa-waasiti óraa'-waasiye óraa'-amaan-kisau-waasiye kempá'á tésa wembó simánkaraan-aaí sésa tufuwó suwa'á ¹⁶simátítime sé'a Rómu-waasi ímba úwoisa tínkamonaumne. Aoisankwára'-wáásímó éna wemá aaimó simánkéwise'a mérainata éfo simánkén-aaí anondáa siyómó senaná síníye. Rómu-waasiti áwáuma miyán-íye. Simátítime-wanasa ¹⁷kúmúwa'a ímba úwoi maéwánda aafáyáara'a aaimó sen-dáúmpá'á imé'a Póromba áántaawanasa áí'mae íyúwasa ¹⁸wembó simánkaraan-kwaasi íyáfasi-nowa'a sáwí'o uráinda-aaí senááwe-imayaa ówánasa ¹⁹kentáái aantemba sésa moóráwigon-awi'a Ísu pukáiwaintafesa sésa Póro séna wemá íyáfasinena úwoi méraiye siyáin-aaisafesa aaisambá siyáawe. ²⁰Kemá sé'a nóraumaiya minááigóní áwáu isánaumno sé'a Póromba áísai e'a sé'a Yérúsaremufara íyínara simánkaraan-aaí isámai kawé'á ónaumno séwánana ²¹Póro séna ímbaniye. Ándáfa'a méraunasa káráwiyaamba pó'a Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a konaná kesáái isámai kawé'á íníye súwa'a káráwiyaan-kwaasisafe sé'a káráwimai kawé'á uréwana aambá paápé ina'a ai'maráanana wíníye siyáumne ²²Fésítasi súwana Ágírípa séna miwán-áái isá-nae súwana séna éniyo aafáyáa isaa' Fésítasi siyáíye.

²³Úwasarai Ágírípaae Pénáisiye waiyóyamba aafáyáara'a íyáfasinesarai kawé'-únánkwátói úmaesarai i-wáásítí óraa'-waasiye mindáópaken-oraal'-waasiye aano úmai íyúyasa seyaafá'nánká tuwánowasarai aaimó sí-náúmpá'á íyúyana Fésítasi Póromba áántowasa áí'mae íyúwana ²⁴Fésítasi séna óraako Ágírípaae'o méraan-kwaasiye isáaro. Yérúsaremu-naopakewiye maafákéwíyé Yúndaa-waasi aaimó maankwáásímó simánkaraamba awánaaro. Tufuwíyana puwínomo óraaka'o sí-mae'o iyáamba ²⁵saafá úmae'o iyúnda ímba sáwí'a uráifo ímba puwíníye. Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a kónaumne siyáintafe'a ai'maráanana wínda ²⁶kemó aúfái agaimáimo áménda ímba wéraiye. Mindásafe maaméran-kwaasifimba Ágírípaan-aúranka'a máankaunda po wemó sínda-aaí isé simásímína'a aúfái agaé-naumne. ²⁷Ándáfa'o mérain-kwaasi úwoimo ai'maré'o simánkaraan-aaimo ímbo aúfáifimbo agaimáimo áménda uwófi'a ónaumne Fésítasi siyáíye.

Póro anondáámo simátímakain-aaí.

26 Súwana Ágírípa Pórontafena séna éniyo simánkaraan-aaí anondáa simátímiyo súwana Póro ayáámba mósá tuwéna simánkaron-aaigomba anondáámo síndasafena séna ²kentáásí óraako Ágírípao Yúndaa-waasi simásínkaraan-aaí enaúranka'a anondáámo sendasáféna sirunkó aamoí wéiye.

³ Yúndaa-waasiti áwáuwara áamáankwara'a kawé'-úmai isáándasafena sirunkó kawé'á intáféna ímba suwesaraí iyé sé kesáái kawé'-úmai isáínone. ⁴ Kemá iyámpóiyakemba kesí Yúndaa-waasifimba mé'a Yérúsaremufa'a komé'a kemó ówándawini áwáu Yúndaa-waasi seyaafá'á suwánaraawe. ⁵ Ámáán-kawaa-waasiti aampa'á arupíse úmae kuráumne. Ámáán-kawaa-waasi Maníkón-ímáyáásá éta fasi'aén-ámpátá arááiwaeta minámpá'á arupíse úmae kuráumne. Yúndaa-waasi ayáátááka suwánaraamba pósa sésáíinasamo ésa kentáfésa érai'a siyé sénááwe. ⁶ Naaófá'á Maníkó kentáá síwá'násafena érai'-aai simátímakomba paapé índasafe'a amu'makáumne siyáunda-aaisafesa aafimbá maisínkaraawe. ⁷ Kentáá síwá'ná sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasifinkemba Yúndaa-waasi aafáyáara'e fénáímpinka'e nó'waane Maníkón-ímáyáá mósá marésa minérai'-áái amu'maráántemba miyámó úndasafesa aafimbá maisínkaraawe. ⁸ Yúndaa-waasisono. Maníkó waási pukémpinkemba kanaa'ó iyáfasintinkainda-aaisafe'a nóra isará ímba érai'e wéseo.

⁹ Ááema kemá imáyáa é'a Ísu Násaretifakewini aampa'ó kuwái sáwí'o uwátínkáanda-imayaa uráumne. ¹⁰ Yérúsaremufa'a miyá ówánana óraa'-amaan-kisau-waasi sí'márówa'a Maníkóní waási sáwífa'nanka tí'mai ándáfa'a tinkááwánasa tínkamiyasa púwóro sumbá kewará'á miyán-oro siyáumne. ¹¹ Aasiyaasi-kánáá áamáán-daumpimpa'a wéne'a Ísun-aai símai sáwí'a íwae sé'a tínkambae iyáumne. Sirunkó ika fówa'a némpa'-naopa'wara'a wéne'a tínkambae kuráumne.

¹² Óraako Ágírípao mindásafesa óraa'-amaan-kisau-waasi aúfái agaimái simúwa'a Támásikasi-naopa'a maimaé'o kówánda ¹³ wáawái sama aafáúgóní sáwara'o iyáákaro-sama tuwówana wíyómpakemba kuména kesinepakéné kesé'o kun-kwáási tinepakéné sán-kówata ¹⁴ marapátá tanaa fááwánanasa aagó aantemba súwa'a isááwánana simásimena Yúndaa-waasi-taafinkemba séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a wéono. Póimo ándámo wímakaawanamo ayáámbo nararáintemba emá miyá wéone súwa'a ¹⁵ Fasi'aénkó nááwa'ono séwánana Fasi'aénkó séna kembá Ísumba sáwí'o wéuwasinkaandawi úne. ¹⁶ Íyáfasinaao. Kesí kísau maínkwae sé'a iyáfasinanke'a enauranka'o paapé únda káfé'o suwánáandarakemba aráánáménda-aai simátíma'mae iyínone. ¹⁷ Ai'maráana Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye simátímínasa tuwímbai aaisambó aíya'a miwí tiyáámpinkemba aiyánaumne. ¹⁸ Simátímínasa kumeu'ó índampa'a ifátuwesa sámó káinda-ampa'a teró. Waántáwankoni fasi'aémbá tuwésa Maníkóní fasi'aémbá tamáero. Simátímínasa kesááisafesa timankúnkumba íya'a miwítí sáwí-imayaa maitiyuwé'a Maníkóndé-i'o uwátínkaraunda-waasifimba mótínkáano Ísu simásímakaiye.

¹⁹ Óraako Ágírípao wíyómpakembo simásímakain-aai ímbo tuwáúnda úwoi miyá wéune. ²⁰ Aifa'á Támásikasi-naopa simátíme'a ánaaemba Yérúsaremufa simátíme'a minkákémbá Yúndaa-waasiti marafá simátíme'a fí'onkaa-waasiti marafá simátíme sé'a

kentí sáwí-imayaa tuwé'a Maníkómpá té'a kawé-kísáú maíyasa tuwánésa sésa Maníkómpá'ó tiyáawin-owe síwae sé'a simátíma'mae'a kuráumne. ²¹ Mindásafe'a óraa'-amaan-daumpa méraawandara'a Yúndaa-waasi kembá ta'ótokesa sínkamonaé siyáambanifo ²² Maníkó súwa'nai úmaena káfé'wara'a íyísa'a maanká'á mé'a óraa'-waasiye úwoi-waasiye kesáái simátíme'a Maníkón-aaimo simátímakowi agaimakáan-aai Mósesé agaimakáin-aai simátímunda-aai mimbórá-áái wésima-

timune. ²³ Maará siyáawe. Maníkómó íyáfasinankaiwaintafesa agaimarésa sésa áí'o índá-i'a íyana aifarááwí pukáimpinkemba íyáfasinankainda-ai agaimakáamba pósa Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye pukáimpinkembo íyáfasinkain-ai isésa sámó kain-ámpá'á wíwae sésa agaimarésamo siyáan-ai kemá wésimatimune Póro siyáiyé.

²⁴ Pórombo simánkaraan-ai anondáá simátimuwana Fésítasi óraaka séna Póro uwóí'a wéone. Aúfáifinkemba sáwífa'-imayaa uwáítáí'-uráanana ení imáyáago embá uwóí'a wéiyé Fésítasi súwana ²⁵ Póro séna óraakoo ímba uwóí'a úmpo súnda-ai érai'-ai arupíse-aain-iyé. ²⁶ Súnda-tantaa'a ímba aúpá'á uráafo seyaafá'-wáásí tááka'o siyáamba ewará'á mináái ísaraampo kemá ímbo inkaisúnda úwoi wésimamune. ²⁷ Maníkón-aaimo simátímakowi-taaisafe érai'e wéseno. Érai'emo sembá é'a ísaraumne Póro súwana ²⁸ Ágírípa séna kári'-aaimo simásimenda-imayaa e Ísuni waási-i'a úne-imayaa óno súwana ²⁹ Póro séna ímba kári'-aaisafe'a ímba ayáátáá'-aaisafe'a sune. Maníkómpá'á maará sune. Kemó úndantemba kesááimo Ísáán-kwaasiye ewé miyá íwae sumpo kembó kára'uraan-andagoma ímba kem-pímbá wérainkwae sune Póro siyáiyé.

³⁰ Súwasa Ágírípaawe Fésítasiye Pénáisiye seyaafá'-wáásíyé íyáfasinesa ³¹ máá-pa'a kumbésa keáímbá sésa ímba sáwí'o uráintafesa ándáfa'a ankésa tu-fuwíyana puwíno siyáawe suwaná ³² Ágírípa Fésítasintafena séna Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a kónaumne ímbo siyáinkakaa faú'áúwáanana kóísina mináái siyáimba po ai'márénana Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a wíno Ágírípa siyáiyé.

Póro Rómu-naopa'o kuráin-ai.

27 Súwana Fésítasi to'mayaa éna séna Ítáári-marafa Rómu-naopa'a nompín-táómpimba wíwae séna Póronkwara tuwímbai-anda-waasiwara'a moórá-waasigontafena káráwimae wínkwaé séna méankowana minkwáásígón-áwí'a Yúríyasi wemá Rómu-aifa'-waasigoni i-wáásítí kawaágómbá méankowana ² moórá-nompín-taomba Ándámítíyamufakemba wérowana Ésiyaa-maragoni awáífáká'-náópa'a kónae súwata mindómpín-táómpimba íyáteta Máséndóniyaa-marafa'a Tésáróníkaa-naopaken-kwaasigon-awí'a Árísítakasi weséta íyáteta wémeta ³ aafáyáara'a Sáíndóni-naopa marapá'á kúwátaawanana Yúríyasi Póromba arumbá uwánkena séna úwoi ení waási kotuwánenana ímbo tokénda-tantaa'a áméro súwana miyá úwata kouweréta ⁴ mindómpín-táómpimba íyáteta kówánanasa fiyúndá toréna nompín-táómba ta'óto'marowana ímba kúwata nonafufumpa'ó wérom-baragon-awí'a Sáíparasi-marama wéropa'a mináémpá'á fiyúndá ímba torówata mifátá wémeta ⁵ Sírísíyaa-marafa'a Pámpíríyaa-marafa'a kóyááketa Rísíyaa-marafa'a Máíraa-naopa'a marapá kúwátaawanana ⁶ moórá-nompín-taonko Árékísándiriyaafaken-taonko Ítáári-marafa'a kónae sún-taonko wérowana i-wáásítí kawaágó awánéna mindómpín-táómpinta mósinkaraiye.

⁷ Mósinkowata kówándasa kári-fiyunda toréna mindómpín-táonko ímba aintówata tuwímbai-no'waamba waéta miyá úmaeta Náíndási-nao'-ewaata kówándasa óraa-fiyunda toréna nompín-táómba ai'á tosétuwowata sínaaempakenta kouweréta nonafufumpa'-márágón-áwí'a Kíríti-marafa'a fiyúndá ímbo torópa'a wémeta ayáífá'-márágón-áwí'a Sárímoni-marafa'a kóyááketa ⁸ uwí-nónáwáífakafamba suwesaraisáféta úmaeta wémeta Rásíya-naokoni ewaa'á

kawe'-wáúné supa'á ⁹ayáátááka'a koméraawanana aifa'-ámáán-káwáágó Yúndaa-waasiti óraa'-amaan-daumpa'a afufumpin-dáúmpá'ó iyún-kanaa tai'ówana minkánáá fiyúndá torón-kanaa uwí-nónkó tufántááfan-úwasa inkaiséa ímba nompín-táómpimbo nún-kanaa túwana Póro imáyáa éna simátimena séna ¹⁰káfétaamo nompín-táómpimbo kondasá sáwí-tantaa'a kesinetá paapé ínye. Ímba moparáwín-aantembanifo nompín-táóne waásiye áwiyoranaawe. Mináái kemá é'a ísaraunda póta aánota ménaumne Póro súwana ¹¹i-wáásítí kawaágó Póron-aai ímba iséna nompín-táómbo to'maé núwain-aaiye mintáónkoni afowán-áái aantemba iséna Póron-aaisafena ímba érai'e-ímayaamo úmba ¹²mintáómbo wérompa'a fiyúndámo toráín-kanaa ímba kawe'ó ún-aempa'a mésa sáwífa'-waasi sésa tuwéta Fíníkisi-naopata koméraananasa fiyúndámo toráinda-kanaa tai'áínata kónaumne sumbá Fíníkisi-naopa'a Kírítí-marafa'o wéron-daopa'a kawe'-nónkwaaumpa'a ímbo fiyúndámo torón-kwaumba wérowasa mináái siyáawe.

Óraa-fiyunda torówana uwí-nónkó tufántááfambo uráin-aai.

¹³Suwaná tiyáánaepakemba kári-fiyunda torówasa awánésa sésa Fíníkisi-naopata kónae sésa nompímbó túwówanamo ta'ótokon-anda mósá tafisímai márówata Kírítí-maragoni uwí-nónáwáfata kówándasa ¹⁴Kírítí-marafakemba óraa-fiyunda toréna ¹⁵mindómpín-táómbo ta'ótorowana ímba aintówana tuwíntámae nún-taamba tuwówana fiyúndágo weyáárika'a fafúsúmaena kúwana ¹⁶nonafufumpa'á kári'-maragon-awi'a Kónnda-mara wérowana ímba fiyúndá wétoropata kówándasa tínaaempa'o kará'umakesamo tafisímae íyún-taomba tafisímai ¹⁷óraa-taompimba marésa óraa-taomba tawísífo sésa ándásamba kará'umai kawe'á úmárówana Rípíyaa-marafa'-aempa'a uwí-nómpímbá nonáámáái-oma'a wérowasa minómáká'á aikó tawífo sésa fiyúndágo fafúsúmaenamo kún-ampanta awá'mai múra márówana wempa'á kúwana ¹⁸aafáyáara'a mifíyúndá paai wétorowasa moparáwímbá tuwím-bai uwí-nómpá'á tuwésa ¹⁹aafáyáara'a mintáómpimbo kisaumo máún-kwaasi kisaumo máún-tantaa'a nompá'á túwówana ²⁰óraa-fiyunda paai wétorowata ayáátááka'a aafáúwé o'é ímba awánéta táónkomo wínda-amba ímba awánéta imáyáa éta kentáásí marasá ímbo awánaandasa maafátá tai'ánaumne-ímayaasa uráumne.

²¹Imáyáa ówándasa ayáátááka'a tómbá ímba wénowana Póro túranka'a taména séna Kírítí-marafa'a téta séwánda ímba kesáái ísaraawe. Isékaa sáwí'o

í-tántáá'ó moparáwímbó tuwái ínta úsino. ²²Énifo tirumbá fasi'ámai méraaro. Nompín-táón-aantemba sáwí'a ínifo waási ínta puwónaumne. ²³Maníkón-ímáyáámó mósá maráúnda káfé'-no'waamba wemá wení kísau-waasigomba ai'maráísana wíyómpakemba kempá'á kuména ²⁴séna Póroo fasi'ámai méraao. Emá Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a winaná enáái isáíníye. Maníkó embá kawe'á uwánkáimba póna esé'o wégon-kwaasi káráwiyinasa ímba puwónááwe siyáíye. ²⁵Mindásafe'a fasi'ámai méraaro. Simásímintemba Maníkó miyámó índa é'a isáúmne. ²⁶Fiyúndágo nompín-táómbo fafúsúsuwainata nonafufumpa'á maragóní awáífátá kónaumne

Póro siyáíye.

²⁷Súwana uwí-nónkón-áwí'a Éndíríyaa-nompimba sísamaifakemba éiyaimba kumbaimái-no'waamba fiyúndá toréna fafúsúmaena kúwasa nó'waan-afufuntamba

táómpinken-kisau-waasi sésa maragóni ewaatá kúne sésa ²⁸ ándá-ayaiya'a umbaimó tón-tantaa'a fári'wiyesa nompímbá tu'mái tafisímai awánomba mindónkwááumbá ayáátáaka'a 120-ya'a úwasa wéwesa aneka'á mótu'mai awánomba kárika'a 90-ya'a úwasa ²⁹ maragóni awáífá'á óntambo wéraindara'a tanaa fáúnafo sésa táátafesa ésa éiyain-anda faútúwówana ánaaempakemba nompímbá kuména ta'ótorowasa minúwóiyáámbá siyaránata nóin-tantaara wéraiya awánánae sésa ³⁰ nompín-táómpinken-kisau-waasi imáyáa ésa aúpá'á kónaumne-imayaa ésa karo'á sésa aikakén-ándá faútuwanae sésa kári-taomba nompá'á múra túwówana ³¹ Póro i-wáásiyé miwítí kawaágóntáfénawe séna táómpinken-kisau-waasimo ímbo óraa-taompimbo méresamo ésa seyaafá'á tai'ánáawe Póro súwasa ³² i-wáásí kári-taonkoni ándá kárasuwowana kóuraiye.

³³ Kóúwana siyarónka'a Póro séna sísamaifakemba éiyaimba kumbaimáino'waamba úwoi mé'a ímba tómbá náráafo káfé'a tómbá naaró. ³⁴ Kemá óraaka simátíme sé'a tómbá newaná túgo kawé'á ína'a mé'a ímba tai'ánáawe ³⁵ Póro simásuwena seyaafá'-wáásí túranka'a tómbá maiyéna Manikóntáféna súwi séna tómbá tafámbai nówasa ³⁶ awánowana tirunkó kawé'á úwata tómbá nááwándasa ³⁷ mindómpín-táómpimba sáwifa'-waasi 276 waasi méraawanda-waasisa tómbá nááwánanasa ³⁸ símú'a fówanasa mintáómba umbái tówasa mimpímbó wéron-tonkon-awi'a wítí nompímbá maisu'márówana fetói uráiyé.

Nonkó tufántááfan-éna mintáómba tawísísukain-aai.

³⁹ Úwasa siyarónka'a awánomba ímba awánom-barama wérowasa awánomba mifá'á nonkó iyówana kawé'-áámáái wérowasa awánésa sésa mefátá íyónanasa kawé'-áámáái'fá'á póna tónko úwoi iyíníye sésa ⁴⁰ táómba ta'ótoráin-anda kárasuwowana nompá'á kumúwasa fafúsúmaesa nún-taanka'o kará'umaron-anda awátuwesa aipa'á ampantá fári'wimaresa fiyúndágo weyááríka'a fafúsínata áámáái-fa'a kónae sésa ⁴¹ kuwaná nompímbá nonáámáái-oma'a wérowana mimpímbá mintáónkon-ai'a tawiyúwana nonkó ayámifa'a tufántááfan-éména tawísísukaiye.

⁴² Tawísísuwowasa i-wáásí sésa ándá-waasi nombá tufámbaesa kófainifo tínkamona suwaná ⁴³ i-wáásítí kawaágó Póromba áwa'nai ena séna ímba tínkamoro simásuwena séna nombó tufámbaimo kawé'ó iyawi nompímbá ásafé'a tufámbae'a aápá'á koró. ⁴⁴ Tuwímbai ímbo nombó tufámbaimo awánewi nompín-táónkoni taaimá maiyé'a minká ta'ótoke'a fafúsúmae aápá'á koró súwata miyá éta seyaafá'-wáásísá kawé'á úmaisa aápátá kógosa uráumne.

Mórita-marafata kógo uráunda-aai.

28 Aápátá kawé'á úmaisa koméraawanasasa mindónáfúfúmpá'-márágón-áwí'a Mórita-marawe suwatá ísaraumne. ² Aa'á téna táwi'a wéuwasa mimbárafákén-kwáásí kawé'á uwásinkesasa iyamá agaisínkówata siyáánta wégaufowanana ³ Póro iyáári'a komaimaéna mimpímbá máagaimarowana koko'á úwana waaifainkó téna Póron-ayáamba taunkutúwasa ⁴ waási awánésa keáímbá sésa moórá-waasi tufúwísana púwísana nompín-táómpimbo timbá nonkómá ímba tufúkaimba póna káfé'a wen-ánóndáa maéna waaifainkó fáinana puwíníye keáímbá suwaná ⁵ Póron-ayáamba tufimpín-úwana minkwáífáínkó tará'maena iyafímbá ánkúfowana ímba Póromba áí'a úwasa ⁶ minkwáásí Pórontafesa imáyáa ésa intoráinana puwíníyo. Marapá'á kunténa puwíníyo-imayaa

ésa ayáátááka'a aúrampimba karákésa amu'matuwésa mérowana ímba ááéma puwúwasa imáyáa ésa sésa minkwáásí maníkón-iyé siyáawe.

⁷ Suwaná mimbárafákén-óráá'-wáásígón-áwí'a Pápíríyasi wení maramá ewaa'á wérowi kawé'á uwásinkenasa másinkowata wení naaúmpata kaumbo-nó'wáámbá kowaéwánanasa ⁸ Pápíríyasi afowámbá áúiyankena ayánómbá naewará'á wéuwana mérowana Póro wempá'á wéna awánéna Maníkómpá'á inái séna ayáántamba ane'á ta'ótorowana mináí'á tai'águwasa ⁹ awánésa tí'o

ún-kwaasi tí'maesa Pórompa'a tuwaná miyáumai asófatinakafa'a kúwasa ¹⁰ aamoí ésa tuwímbai-tantaa'a símuwata méraawanasasa nompín-táómpimba kónae séwánda-kanaasa ímbo makáawanda-tantaa'a símuwata kuráumne.

Rómu-naopa'o kuráunda-aai.

¹¹ Árékísándiriyaafakemba moórá-nompín-taonkon-awi'a keáfáráwái-káror'-mánkó éna fiyúndámo torái-kánáá mimbáragóní nonkwaaúmpimbá wérowata kaumbo-wíyómbá maisuwéta mindómpín-táómpimba íyáteta wémeta ¹² Sísari-marafa'a Sáírákíusi-naopa'a wéta marapátá kuméta kaumbo-nó'wáámbá waéta ¹³ nompín-táómpimba íyáteta wéta Rísíyamu-naopa'a kówaeta aafáyáara'a sínaaempakenta fiyúndá toréna fafúsúmaenasasa kúwata kae'-nó'wáámbá kówaeta Ítáári-marafa'a Púútíyorai-naopa'a marapá'á kumówánasasa ¹⁴ Ísun-aaimo ísówi mérowata kotuwánááwánasasa simásimesasa sésa moórá-sondaa keséta méranaawe suwatá miyáumaisa moórá-sondaa miwíséta maéta Rómu-naopata marapátá kówándasa ¹⁵ Rómu-naopakemba Ísun-aaimo ísówi kówánda-aaisa isésa aampakémbá kotiyánae sésa Ápíyasi-naopa'a maaketi-márúpá'á seyaafá'-wáásí wááumo waí-námbá kaumbo wéropa'a tuwaná Póro tuwánéna Maníkómpá'á aamoí úwana arunkó kawé'á uráiyé.

Póro Rómu-naopa'o mérain-aai.

¹⁶ Póron-arunko kawé'á úwata Rómu-naopa'a kówánanasa mindáópaken-kamani-waasigo Pórontafena séna ímba ándá-naumpa'o máínda úwoi-naumpa'a ménana i-wáásígó enká'á káráwiyiniye súwana ¹⁷ kaumbo-nó'wáámbá maisuwéna Póro mindáópakemba Yúndaa-waasiti óraa'-waasi táántowasa wení naaúmpa'a tuwaná simátimena séna kesí waásisono. Yúndaa-waasi ímba símai sáwí'a uráumpo kentáá síwá'náti ámáámba ímba taráiyaundanifo Yérúsaremu-naopa'a kembá ta'óto'mai Rómu-kamani-i-waasi tíméwasa ándáfa'a sínkaraawe. ¹⁸ Sínkaresa sínkamiyanesa kesí áwáumo saafá ombá ímba isasá fau'ankanae sewasá ¹⁹ Yúndaa-waasi mináái taráísúwa'a kesí áwáuma ímba sáwí'a uróntafe sé'a Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a konaná kesáái isáíníye. Kesí Yúndaa-waasi aái simátinkanae ímbo súnnda kesáái isáínkwae sé'a Rómu-kamani-aifa-kawaagompa'a tiyáumne. ²⁰ Yúndaa-waasisa Maníkómó íyáfasinankaraiwaimbo amu'makáundawin-aai séwánasa ta'ótokesa siyáánka'a kárá'uraamba pó'a táántamai tuwáné'a simátimena Póro súwasa ²¹ isésa miwí sésa Yúndiyaafakemba Yúndaa-waasi ímba entáfésa aúfái agaimái túwááwana tiyáiyé. Ímba tuwímbai aái másimasimesasa entáfésa sáwí-aai ímba wésimankaawe siyáawe. ²² Seyaafá'-áémpá'á Ísuni aampa'ó kontáfésa sáwí'o uwátínkáámba wéisaumpo mináái simásímínata isáano siyáawe.

²³ Simásuwesa moórá-kanaa Póro simátiminda-kanaa marésa komésa minkánáá túwasa sáwífa'-waasi Póromo méropa'a tuwaná aafáyáarakemba ómbakena Maníkó

wení waásimo kawáámó in-áái simátíma'maena nó'waamba tai'áraiye. Naaófá'á Mósesemo agaimakáin-aaifinkene Maníkón-aaimo simátímakowi agaimakáan-aaifinkene Ísun-aaimo simátíma'maena tirumbá toréna iyéna Ísun-aaisafesa timankúnkúmba íwae séna simátimuwasa ²⁴ isésa tuwímbai sésa érai'-aaiye suwasá tuwímbai sésa karo'-ááiyé suwasá ²⁵ miyáumai aaisankáámbá sésa tuwínkaa'-uwaná Póro séna naaófá'á Maníkóní Ufaen-ámútánkó moóráwigomba Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Áísáyaamba simámuwana kentíwá'násomba simátímakomba mináái érai'-aain-iyé. ²⁶ Áísáya agaimaréna séna

Maníkó séna minkwáásísáfé kosimátítime sé isáámbanifo ímba ísámai kawe'á wéowe.

Awánaambanifo ímba awánamai kawe'á wéowe. ²⁷ Miwítí imáyáago umbai taisaná tááko aaimó isáísáféna tuwesaraí isaná túranko awánaisafena tógáfaa'a wéifo ímbo miyámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo kesááimo isésamo miwítí sáwí-imayaamo tuwésamo kempá'ó tenkaka sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawe'á uwátinkausino Maníkó siyáiyé

Áísáya agaimaréna siyáiyé. Póro simásuwana ²⁸ séna kemá miyá owa'á pó'a simátítime sé'a Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba kawe'-ámpá'á métínkáín-aii fí'onkaa-waasi kosimátímakaundasa Maníkón-aii wéisaawe ²⁹ Póro mináái simásu-wowasa Yúndaa-waasi wesimán-kwesiman-esa aaisambá símaesa kóuraawe.

³⁰ kóuwana Póro mindáópa'a ména kae'-áátái maisuwéna wení óntamba naanka'á wétuwéna méromba sáwífa'-waasi wempá'á tuwaná aamoí éna ³¹ Maníkó wení waásimo kawáámó in-áái Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-aii simátíma'maena iyáiyé. Kámáni-waasi minááiásáfésa ímba aambá faiyúwana óraaka simátíma'maena iyáiyé.

Kemá Rúku sún-da-aii tai'áiyé.

Rómu

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai afakaeté-aataiya'iyó miyáumai-aatai maisuwéna Kórinti-naopa'a ména maanáái agaimái Rómu-naopa'o méron-kwaasi agaimái moórá-ininkon-awi'a Fípimba amúwana máttmakaiye. Rómu-naopa'a kámáni-waasiti aifa'-náópa'a Ítáári-marafa'a wéron-daopa'an-iyé. Póro Rómu-naopa'a wíkena póna Ísuni aampa'ó kun-kwáásifimbá kísau mátnena póna miwí túwa'nai e'a to'-mayaa uwátinkanae séna maarán-áái agaimái Fípimba amúwana máttmakaiye. Yúndaawaasiye fí'onkaa-waasiye seyaafá'nánká sáwí'o úmaesamo

nú-fasi'aenka ta'ótokowana Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo owí aantentafena arupise úmai méraawe Maníkó siyáiyé. Sáwí'o úmaesamo nú-fasi'aenka ta'ótokaimpinkemba Maníkóni ámútankoma faúttnkáísasa Ísuwe'a káásamai aúí'a úmai méraawe. Maníkóni áamáankoni kísau-aaiwara'a agaimái amúwana máttmakaiye.

1 Kemá Póro Ísu Káráisitini kísau-waasigo é'a maanáái agai-timúmpo isáaro. Maníkó kembá aantá-waasi sí'marena séna kesí ásé-aii kosimátima'mae núwo séna si'mákaiye. ²Naaófá'á Maníkó wenáái simátimakowisafena minásé-áái símai fasi'ámakain-aii súwasa aúfái-wandaaifimba agaimakáawe. ³Minásé-áái Maníkón-ááninko kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráisitintafesa símai agaimakáawe. Wemá waásimo kunúkáiimba óraakon-awi'a Téfitin-aísaafitantambo uráiwain-iyé. ⁴Wení ámútanko Maníkómpákémbá póna Maníkó wembá pukáimpinkemba iyá-fasinankaraintafeta minóráá-fási'áémbá awánéta séta Maníkón-ááninkon-iyé sune. ⁵Fí'o-fi'om-barafaken-kwaasi wenááaisafesa timankúnkúmbo ésa taawiyafiyantafena Maníkó Káráisitimba imáyáa amúwana kentáféna séna kesáái kosimátima'mae núwo séna kawé-kísáú símakaiye. ⁶Ísu Káráisitini waási-i'a iyantafena Maníkó táántena kembiwí Rómu-naopa'o méraawiwara'a táántariaye. ⁷Minááísafé'a imáyáa é'a maanááfái agaimaráúmpo isáaro. Kembiwí Rómu-naopa'o méraawi Maníkó wénarumbá tiména wení waási-i'a iyantafena táántaraiwai isáaro. Maníkó kentáási-fowawe Fasi'aénkó Ísu Káráisitíye úwoi túwa'nai esarai farumó uwátinkaayantafé'a inái sune.

Rómu-naopa'a kónaemo siyáin-aii.

⁸Kembiwí Ísu Káráisitimpa'a timankúnkúmbo on-ááiígó seyaafá'-áémpá'-wáásifá'á wété isasá isááwa'a Ísu Káráisitini kísausafe'a imáyáa é'a Maníkómpá'á súwi sune. ⁹Maníkóni kísau fasi'ámai maé'a ááninkoni ásé-aii simátima'ea kembiwísafé'a inái símae'o iyúnda Maníkó wéisaiye. ¹⁰Kempá'ó ímbo kúndasafe'a sé'a Maníkómpá'á áísai úmae iyé'a arááimo táinamo e aambá wisínkéna'a Rómu-naopakenkwaasise'a koméraano sune. ¹¹Maníkóni ámútanko súwa'nai isa'á kotúwa'nai ona'á wenááisafe'a fasi'ámai imáyáa iyantafé'a kempá'á kónae sé'a úne. ¹²Miyámó ina'o é'a kembiwí túwa'nai ona'á kembá súwa'nai onááwe. Ísu Káráisitintafé'a imáyáa é'a túwa'nai ona'á kembá miyá onááwe. ¹³Kesí waásisono. Kempá'ó ímbo kúndasafe'a sáwí-imayaa ofáínifo maanáái isáaro. Sáwífa-kanaa kónae sé'o únda moórátantaako ta'ótóráisa'a méraumne. Fí'onkaa-waasifimbo Maníkóni aambó aráátimewanasamo arááiwáéntemba kembiwí fí'onkaa-waasi owa'á miyá onae sé'a úne. ¹⁴Maníkó súwa'nai uráintafé'a sáwífa'-waasi óraa'-naopa'e kári'-naopa'e seyaafá'-

ááímó ísaraawiye ímbo ísaraawiye túwa'nai onó. ¹⁵ Miyámó únda Rómu-naopa'o méraan-kwaasi ásé-aii kosimátimenae sé'a úne.

Ásé-aigoni fasi'aén-áái.

¹⁶ Ásé-aaisafe'o ímbo sigaesáfé'o únda maarán-ááin-iyé. Ásé-aaisafesa timankúnkúmbo owí Maníkó wení fasi'aéntámbá miwítí sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba wéfautinkaiye. Aifa'á Yúndaa-waasi ísaraawasa ánaaemba fí'onkaa-waasi wéisaawe. ¹⁷ Ísu Káraísitin-aaisafetaamo érai'emo séta simankúnkúmbo úndasafenasa mindásafena aantemba Maníkó séna arupíse úmai méraawe sisatá wenaúranka'a arupíse úmaisa méraumne. Ásé-aiifinkemba miyán-ááísá ísaraumne. Mindásafena naaófá'á Maníkón-aii aúfáífimba agaimaréna séna

Maníkón-aaisafesa érai'emo sésamo timankúnkúmbo owísáféna Maníkó séna arupíse úmai méraawe simbá pósa aúí'a úmai méranaawe agaimaréna siyáiyé.

Maníkómbá tínaaembo uwámakaan-aii.

¹⁸ Maníkó maanáái aráásímakaiye. Marapákén-kwáásí sáwí-imayaa ésa sáwí'a ésa miyámó ombá Maníkóní érai'-aigoni aambá fáí'makaamba póna Maníkó áyámbo éna wíyómpakemba sáwí-meyamba timíníye. ¹⁹ Maníkóní áwáuma ímbo aúpá'á wéraifo afora'á aráátímakaimba marapákén-kwáásí awánésa ímbo imáyáa uráamba póna sáwí-meyamba timíníye. ²⁰ Maníkó maramó úmaron-kanaarakemba kífé'wara'a Maníkóní áwáuma awánésa wení fasi'aémbó waé'wae'o i-fásí'áémbá kawé'-úmai awánésa Maníkón-ane'á túrantamba ímbo wéawanaafo wení áwáuma é'a wéisaawe. Maníkó úmakain-tantaa'a awánésa pósa wemó mérain-aii kanaa'á wéisaawe. Mindásafesa sáwí'o ombá miwítí áwáugo isasá sáwí'a wéowe. ²¹ Maníkó mérain-aii ísaraambanifo ifátuwesa wenáwí'o mósá marésamo érai'a méraiye seráámbá ímbo mósá marésa súwi ímbo sésa ifátuwesa kaentaén-ímáyáá ésa kume'u'ó in-áémpá'-ímáyáá ésa ²² karo'á sésa kawé'-ímáyááwárá'-wáásísá úne sem-bánifo sáwí-imayaawara'-waasi ésa ²³ Maníkó maé'mae'o iwáín-ímáyáá ímbo mósá marésa waási áúwawaakaamba numamá waí-waamba iyaankafayaambá úmaka mintántáákóntáfésa imáyáa mósá wémaraawe.

²⁴ Waási miyá-sáwí'ó ontáféna Maníkó ánaaemba uwátimena séna sáwí-imayaasafe'o tirááísafe'o íyamba úwoi miyán-oro siyáísasa miwí keyááríka'a miwí túma sáwí'a wéowe. ²⁵ Maníkón-aii érai'-aii taraisésa

karo'-áái arááiwaesa Maníkó seyaafá-tántáá'ó úmakaiwaintafesa ímbo imáyáa mósá marésa wení kísau ímbo máemba wemó uráin-tantaakontafesa imáyáa mósá marésa mintántáákóní kísau wémaewe. Maníkón-áwí'-aantembo mósá marááraamba érai'a mindá ímbo mósá wémaraawe.

²⁶ Waási miyá-sáwí'ó ontáféna Maníkó ánaaeni'a uwátimena séna sáwí-imayaasafe'o tirááísafe'o íyamba úwoi miyán-oro siyáísasa aaré tuwaai'waimbá tiyuwésa keiyái kesuwaainíné sisaná kesuwaai'é sésa sáwí'a úmae nówasa ²⁷ waai miyáumai tuwaainíntómbá tiyuwésa keiyái kesuwaainí kesuwaainíné símaesa wénesa miyá-sáwí'á úmae wénontafena Maníkó miwí túra'a sáwí-meyamba arupíse úmai wétimiye.

²⁸ Maníkó wenáái érai'-aai taráísontafenawe séna ánaaemba uwátímísana miwítí sáwí-imayaago táái téna isasá kentí imáyáafinkeni'o ombá uwóff'i'a wéowe. ²⁹ Fí'o-fi'o-sawi-imayaago miwífímbá óraa'a isasá sáwí'o ombá ímba saagésa túraniyamba ésa sáwí'a uwátinkesa kawé-kísáúmó máéntafesa tirunkó símai sáwí'a uwátinkesa tínkamowasa púwówasa aaisambá sésa karo'á simátiyuwesa símai sáwí'a uwátinkesa tíyo-aai símae nésa ³⁰ túwí'a kumínkwae sésa karo'-áái sésa Maníkómbá týámba uwánkesa sáwí-aai simátinkesa karo'á sé'a óraa'-waasisa úne sésa túma maimaé iyésa aú-sawi-kisau maénae sésa miyá ésa tinófoi-taai taraisésa ³¹ tirumpimbá kawé'-áái ímba wéraisasa símaimo fasi'ámakaini'a ímba ésa miwítí waási-imayaa ímba ésa tirumbá ímba uwátinkesa miyámó ombá ³² Maníkó áamámba símarena séna miyá-sáwí'ó owí puwónááwe siyáimba isésa ímba ifátúwáamba miyá úmae iyésa ímba saagésa miyámó owísáfésa aamoín-owe.

Maníkó aafimbó wémaitinkain-aii.

2 Tuwímbai tuwánésa sésa sáwí'o owí sáwí-meyamba maenááwe sewí simátíménda ísáaro. Miyámó sembá kembiwíwárá'á miyá-sáwí'ó ombá póna aafimbá maitinkáina'a sáwí-meyamba maenááwe. ² Miyá-sáwí'ó owí Maníkó aafimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímimba wemó arupíse úmaimo miyámó in-ááísá ísaraumne. ³ Tuwímbai tuwáné'a sé'a sáwí'o owí sáwí-meyamba maenááwe sembá miyá-sáwí'á ombá pó'a Maníkó aafimbá ímba maisinkéna sáwí-meyamba simíníye ímba seró. ⁴ Sáwí'a owaná Maníkó arumbá uwátinkena ímba ááéma sáwí-meyamba tímimba timu'maréna méraiye. Mindásafe'a sáwísamban-íye ímba seró. Sáwí'o ombá tuwé'a Maníkómpá'á týantafena arumbá uwátinkena timu'maréna méraiye. ⁵ Énifo kemá tirunté'a maré'a sáwí'o ombá ímba tuwé'a Maníkómpá'á ímba wétewe. Miyá-sáwí'ó úmae íyóntafena Maníkómó aaisambó sénamo arupíse-sawi-meyambo tíminda-kanaa títana Maníkó áfááraumai sáwí-meyamba tímínana óraa'a íníye. ⁶ Minkánáá títana seyaafá'nánká miwítí kísausafena kawé'-méyáné sáwí-meyane anondáá tímíníye. ⁷ Kawé'á úmae iyésa sésa Maníkó kentáá súwí'a mósá maréna sánkasinkenasa maé'mae'o onda-íta uwásinkainiye sewí Maníkó aúí'a úmai maé'mae'o íyani'a uwátinkainiye. ⁸ Kesáfé-ímáyáá aantemba ésa kawé'-áái tínaaeni'a uwámesa sáwí-aai arááíwáéwi Maníkó áfááraumai aaisambá tiyéna sáwí-meyamba tímíníye. ⁹ Sáwí'o owí Maníkó tí'a índa-i'a uwátinkena umbai-tántáá'á tíména Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye miyá éna ¹⁰ kawé'ó owí Maníkó sánkatinkena túwí'a mósá maréna aáno uwátinkena Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye miyá éna ¹¹ ímba tuwínkaa'-úmai-meyamba tímínífo arupíse úmai-meyamba tímíníye.

¹² Fí'onkaa-waasi Maníkó naaófá'ó Mósesembo simámakain-amaamba ímba isésa sáwí'o ontáféna méraawini áwáuma Maníkóni némpa'a maé'mae'a ónááwe. Yúndaa-waasi Maníkó Mósesembo simámakain-amaambo isésamo taráísontafena Maníkó minámáánkóni áwáuware'a aafimbá maitinkáíníye. ¹³ Maníkó Mósesembo simámakain-amaambo isésamo ímbo arááíwaiyanamo éna Maníkó arupíse úmai méraawe ímba síníye. ¹⁴ Maníkó fí'onkaa-waasi

wení áamámba ímba simátímakowasa miwítí imáyáafinkembo minámáámbó arááíwaesamo ombá minámáámbó ísaraan-kwaasiyaamba wéowe. ¹⁵ Miyámó ombá Maníkóni áamámba miwítí imáyáafimba wéraisasaraamba méraawana tirumpimbá aái wéna kawé'ó ontáféna minááígó séna kawé'an-owe séna sáwí'o ontáféna

sáwí'an-owe wésiye. ¹⁶ Moórá-kanaamo tíanamo éna Maníkó Ísu Káráisitintafena sínana wemá waásiti imáyáa aúpá'-ímáyáa tuwímbarena aaifimbá maitinkáínye. Ásé-aaimo simátimunda minááíwárá'á simátimune.

**Yúndaa-waasi Maníkóní áamáamba tokáundasa
póna súwa'nai iyemo siyáan-ai.**

¹⁷ Yúndaa-waasisa únemo sewí ísáaro. Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba ísaraundasa póta kawe'-úmaisaaomo méraundasa Maníkóní waásisa úne sé'a kentúma mósá wémaraawe. ¹⁸ Minámáámbá ísaraantafe'a Maníkómbó arááímo tainí'o on-áái isé'a kawe'ó on-tántáá'é sáwí'o on-tántáá'é kanaa'á tuwímbare'a ¹⁹ óraaka sé'a kawe'-ámbó ímbo awánaraan-kwaasi kanaa'á aráátimeta kumeu'-áémpá'ó méraan-kwaasi kanaa'á sáma kátinketa ²⁰ táá'o ímbo isáán-kwaasi aráátimeta iyámpóiyaaombo on-kwáásí aráátimune wésewe. Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba ísaraantafe'a imáyáa é'a sé'a seyaafá'-áái iséta érai'-aaisa súnemayaa é'a pó'a miyán-áái wésewe.

²¹ Tuwímbaimo aráátimemba kembiwíwárá'á mináái arááíwáéro. Umémbá ímbo orómó sembá kembiwíwárá'á ímbo miyán-oro. ²² Aare-úméné waai-úméné ímbo orómó sembá kembiwíwárá'á ímbo miyán-oro. Karo'-máníkó sáwí-tantaa'a iyémó sembá kembiwíwárá'á sáwí'a é'a minkáró'-máníkóní naaúmpa'o sáwí'o ombá mindá ifá'á túwáaro. ²³ Maníkó Mósesembo simámakain-amaanta ísaraumne sé'a kentúma mósá maráámbanifo minámáámbá taraisé'a sáwí'o ombá waási tuwánésa sésa Maníkón-áwí'a sáwí'a uwánkááwe wésewe. ²⁴ Mindásafena naaófá'á Maníkón-ai aúfáífimba agaimaréna séna Yúndaa-waasi sáwí'o ontáfésa fí'onkaa-waasi tuwánésa Maníkómbá símai sáwí'a wéuwankaawe agaimaréna siyáíye.

²⁵ Yúndaa-waasi ontáfé'a túma kárámai araénáemba wée'a sé'a Maníkóní waásisa únemo sewí Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba arááíwáemba Yúndaa-waasi ombá mindá kawe'á uwátínkáífo minámáámbá ímbo arááíwáemba Yúndaa-waasi é'a túma kárámai araénáemba uráamba mindá ímbo kawe'á uwátínkáísa'a úwoi-waasiyaamban-owe. ²⁶ Fí'onkaa-waasi ímbo túma kárámai araénáembo

owí Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba arááíwáéwanamo imbá Maníkó séna Yúndaa-waasiyaamba é'a túmo kárámaimo araénáembo owíyáámbá é'a kesí waásiyaamban-owe wésiye. ²⁷ Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba agaimarówa'a Yúndaa-waasi isé'a túma kárámai araénáemba uráambanifo minámáámbá taráíyaamba pósa fí'onkaa-waasi ímbo túmo kárámaimo araénáembo owí minámáámbá arááíwáéwimo ésa aaifimbá maitinkánááwe. ²⁸⁻²⁹ Túmo kárámaimo araénáembo owí mindásafena aantemba ímbo Yúndaa-waasi Maníkóní waási-úramban-owo Maníkóní ámútanko miwítí sáwí-imayaa maitíyukaiwai Yúndaa-waasi Maníkóní waási-úramban-owe. Agaimakáin-amaanko ímbo miyá uwátínkáífo Maníkóní ámútanko miyá wéuwatinkaiye. Miyámó on-kwáásísáfésa fí'onkwaasi ímbo aamoí wéuwatinkaafó Maníkó aantemba aamoí wéuwatinkaiye.

3 Ímbo fí'onkaafimban-ifo Yúndaa-waasifimba nóran-kawe-tantaara paápé uráíyo. Túmo kárámaimo araénáembo uráamba mindá nóran-kawe-tantaara paápé uráíyo sembó ² síesai íya'o é'a anondáá sé'a kawe-tántáá'á paápé éna aifa'á

Yúndaa-waasi Maníkón-aaimo ta'ótoraiyantafena simátímakaiye sénaumne. ³ Simátímakaimbanifo tuwímbai Maníkóntáfésa ímba imáyáa ésa wenáái ímba wétaawiyafowe. Miyán-oyo Maníkó ímba miyá éna wemó siyáintemba éna símai fasi'ámakaintemba wéiye. ⁴ Waási karo'-áái wésefo Maníkó érai'-aai aantemba wéiye. Maníkóntáféna símai aúfáifimba agaimaréna séna enááigo érai'-aai aantemba isasá waási ísaraawe. Ímba kanaa'á aafimbá maenkánaáfo enááigo seyaafá'-wáási táái wéiYaakaiye agaimaréna siyáiyé.

⁵ Kesáámó sáwítaamo úndafinkemba Maníkóní kawe-kísáú afora'á wéraintafeta sáwíta únana Maníkó sáwí-meyamba símímba sáwí'a iyésá ímba senó. Miyán-áái waásiti imáyáafinkemban-ifo ímba miyásá senó. ⁶ Maníkómó ímbo arupíse úmaimo mérainkakaa ánaemba seyaafá'nánká'ó méraawini áwáusafena ímba tísai isinó.

⁷ Moórá'-aai isáaro. Kesáámó karo'-ááímó súndafinkemba Maníkóní érai'-aai afora'á paápé isaná wenáwí'a mósá óraa'o intáféta kesáámó sáwí'o úndasafenasa Maníkó aafimbá maisínkáimba sáwí'a iyésá ímba senó. ⁸ Miyán-károró'-ááímó sembá mimpínkémbá sésa kesáámó sáwí'o úndasa mimpínkémbá kawe-tántáá'á paápé ínana Maníkón-áwí'a iyíníye ímba miyán-áái seró. Tuwímbai kesúwí'a sáwí'a uwásinkaiyantafesa kentáfésa karo'á sésa miyán-áái siyé wésefo Maníkó miwí aafimbá maitinkéna arupíse úmai sáwí-meyamba timíníye.

Seyaafá'-wáási ímba arupíse úmaimo méraan-aai.

⁹ Kemá Póro mináái imáyáa é'a súné. Maníkón-aúranka'a ímba maaráníye. Yúndaa-waasiya kawe'-wáásísá únasasa fí'onkaa-waasi sáwí-waasi owémá ímba miyán-ifo é'a siyáumne. Sáwí-imayaago seyaafá'nánká ta'ótokaiye súné.

¹⁰ Mindásafena Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna Maníkón-aúranka'a seyaafá'nánká ímba arupíse úmai méraawe. ¹¹ Énifo seyaafá'nánká'ó arupísemo í-tántáá'á ímba kawe'-úmai awánésa Maníkóe'a méraane ímba wésewe. ¹² Seyaafá'nánká Maníkómbá tí-naemba uwámesa sáwí-amba arááíwaesa kosaambaí ésa

ímba kawe'á wéowe. ¹³ Waási puwésamo kawáá'o ontembá miwí tááigo miyá isasá karo'á simátíyuwaawana miwí tááigo waaifainkómó waásimo ukútíntemba isasá ¹⁴ óraa'a símai sáwí'a uwátinkesa ¹⁵ ááéma tínkamowasa púwówi mésa ¹⁶ nópa'o tí'o úni'a úmai

umbai-tántáá'á tímésa ¹⁷ ímba faru uwátinkesa ¹⁸ Maníkón-áároi ímba inkaisésa ifá-tuwesa méraawe agaimaréna siyáiyé.

¹⁹ Maníkó seyaafá'-márafákén-kwáásísáféna ámáámba séna mináái arááíwáéro siyáimbanifo taraiséta seyaafá'nánká Maníkón-aúranka'a sáwí'a éta súnda arupíse úmais méraumnesa ímba érai'a súné. ²⁰ Maníkómó siyáin-amaamba wéraisata seyaafá'nánká ímba érai'e séta seyaafá'-ámáámbá arááíwaundasa póna Maníkó kentáásáféna séna arupíse úmai méraawe síníye súndasa karo'-ááísá súné.

Ámáámba iséta sáwí'a uráumnesa súné.

Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo owí Maníkó arupísemo uwátínkáín-aai.

²¹ Maníkó aú-amba aráásimenasa Maníkón-aúranka'o waásimo arupísemo uwátínkáín-amba aráásimenasa wemó siyáin-amaamba ímba imáyáa éna minámbá

aráásimakaiye. Minááísáfésa naaófá'á Mósesee Maníkón-aaí simátímakowiye minámbá paápé índa-aaí simátimesa agaimakáawe. ²² Waási Ísu Káráísitafesa sésa érai'a kentáásí sáwí-imayaafinkemba awásíyukaiye sewaná miwísáféna Maníkó séna arupíse úmai méraawe wésíye. Ísu Káráísitin-aaísafesa timankúnkúmbo owí Maníkó arupíse uwátínkáimba mimbórá-ámbá wéraiye. ²³ Seyaafá'nánká sáwí'a ésa Maníkómbó arááimo táinda-i'ó úmaimo ménaesamo ombá káfé'a ímba miyáúmai méraawana póna ²⁴ Maníkó úwoi túwa'nai ena arumbá uwátínkáisana Ísu Káráísiti miwítí sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkembo awátinkena Maníkón-aúranka'a arupíse uwátínkaindasafena pukáiyé. ²⁵ Maníkó séna sáwí'ó om-béyámbá maitiyuwáíndasafena Ísu Káráísiti puwínana wení naaemá kumíníye siyáimba minááísáféta séta érai'a miyán-íye súndasafenasa kentáásí sáwí-meyamba wé-maisiyuwayiye. Ááemo sáwí'ó uráamba Maníkó ímba ááema sáwí-meyamba tiména wemá arupíse ímbá awánáiyantafena séna ánaaemba Ísu Káráísiti puwéna miwítí sáwí-meyamba maitiyuwáíníye siyáiyé. ²⁶ Káfé'a Maníkó arupísemo ímbá awánáiyantafena waásimo sáwí'ó ontáféna imáyáa éna maará wéiyé. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-meyamba maitiyuwáín-aaísafesa timankúnkúmbo owí Maníkó wenaúranka'a arupíse wéuwatinkaiye.

²⁷ Miyáúmai kesúsa maimaétaamo íyóndasa kentááfímbá ímba wéraiye. Ímba kentáásí kawé-kísáúsáfénan-ífo Ísu Káráísitin-aaísafeta simankúnkúnta úndasafena mindásafena aantemba Maníkó wenaúranka'a arupíse wéuwasinkaiye. Miyáúmai kesúsa maimaétaamo íyóndasa kentááfímbá ímba wéraiye. ²⁸ Simátimunda érai'-aain-íye. Maníkóní áamáanta ímba arááíwaundasafenasaan-ífo wenááísafeta simankúnkúnta úndasafenasa Maníkó wenaúranka'a arupíse wéuwasinkaiye. ²⁹ Ímba Yúndaa-waasi aantembanífo fí'onkaa-waasiwara'ó túwa'nai índasafena Maníkó méraiye. ³⁰ Mimbóráwígó Maníkó ména Yúndaa-waasisa wenaúranka'a arupíse uwásinkenasa fí'onkaa-waasiwara'a miyá wéuwatinkaiye. ³¹ Wenááísafeta simankúnkúmbo úndasafenasa Maníkó arupíse uwásínkáísata miyáúmai Maníkóní áamáamba ímba tuwéta minámáánkóní áwáuma awánéta wéaraaiwaumne.

Émbaramu Maníkón-aaísafena amankúnkúmbo úntafena arupíse úmai méraanemo Maníkó siyáin-aaí.

4 Émbaramu Yúndaa-waasisa síwá'náma wenááimo simátíménda ísáaro. ²⁻³ Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna

Émbaramu Maníkón-aaísafena érai'emo sénamo amankúnkúmbo uráintafena Maníkó séna arupíse úmai méraane siyáiyé

agaimaréna siyáiyé. Émbaramuni kawé-kísáúsáfénamo Maníkómó sénamo arupíse úmai méraane siyáinkakaa Émbaramumo wení kisausafenamo áuma maimaéna iyúmba wéraisino. Émbaramu Maníkón-aaísafena érai'e siyóntafena Maníkó séna arupíse úmai méraane siyáimba mindásafena Maníkón-aúranka'a Émbaramu áuma maimaéna iyúmba ímba wérombaniye.

⁴ Moórá-aaí ísáaro. Moóráwígóni kísau wémaewana méyámbó tímimba ímba úwoi wétimífo miwítí kísau awánéna méyámbá wétimiye. ⁵ Maarán-áái érai'-aain-íye. Kawé-kísáúmó maúndasafena arupíse úmai méraawe-aaí Maníkó ímba wésífo Maníkón-aaísafeta simankúnkúmbo úndasafenasa Maníkó séna arupíse úmai méraawe wésíye. Sáwí'ó uráundasaamo arupísemo uwásínkáínta Maníkón-íye.

⁶ Kawé-kísáúmó máéntafena Maníkó ímba imáyáa wéífo Maníkón-aaísafesamo

érai'emo sentáféna imáyáa éna arupísemo uwátínkáíwain-ye Maníkó sisaná miwí tirunkó kawé'á wéiye. Minááísáféna naaófá'á Téffíti aúfáífimba agaimaréna séna⁷ Maníkó sáwí'lo owítí sáwí-imayaa maitiyuwéna ímba imáyáa úmae íyísana tirunkó kawé'á wéiye.⁸ Sáwí'lo owí Maníkó ímba imáyáa úmae íyísana tirunkó kawé'á wéiye agaimaréna siyáíye.

⁹Mináái túmo kárámaimo araenáémbo uráawi Yúndaa-waasisafena aantemba ímba siyáífo ímbo túmo kárámaimo araenáémbo uráawisafenawara'a Téffíti séna miwítí sáwí-imayaawara'a maitiyúwáísana tirunkó kawé'á wéiye-aai siyáíye. Fí'omba mináái

sé'a Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'emo sénamo amankúnkúmbo uráintafena Maníkó séna arupíse úmai méraane siyáíye

agaimaréna siyáíye.¹⁰ Émbaramu áuma ímba kárámai araenáémbo urónka'a Maníkó wentáféna séna arupíse úmai méraane séna¹¹ Maníkón-aaisafena érai'e séna amankúnkúmbo úntafena arupíse úmai méraandawi ómpo enáuma kárámai araenáémbo uwó súwana miyá uráíye. Miyáumai túmo ímbo kárámaimo araenáémbo uráawiwara'a Maníkón-aaisafesa érai'e sésa timankúnkúmbo ontáféna Maníkó séna arupíse úmai méraawe wésiye. Miwí Émbaramumo miyámó uráintemba Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo ésa pósa Émbaramuntafesa kentáá síwá'náraamban-ye wésewe.¹² Súmo kárámaimo araenáémbo úndawisa wemá kentáá síwá'nána iyésá sune. Ímbo súmo kárámaimo araenáémbo úndasafeta aantembanifo Émbaramumo miyámó uráintemba Maníkón-aaisafeta simankúnkúmbo úndasafetaawe Émbaramuntafeta kentáá síwá'nána iyésá sune. Émbaramu áumo ímbo kárámaimo araenáémbo urónka'a Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo éna ména póna Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owí tíwá'nán-ye.

Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owí Maníkó símai fasi'ámakaimbo timínda-aai.

¹³Naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena símai fasi'ámakon-aai séna ewé enaísaafitnantambo íyawíye seyaafá'-márámá kentí maramá wéraiye siyáíye. Ímba Émbaramu Maníkóní ámáamba arááíwakontafenan-ifo amankúnkúmbo úntafena aantemba Maníkó séna arupíse úmai méraane súmbanifo Maníkó Émbaramuntafena símai fasi'ámakon-aai siyáíye.¹⁴ Maníkó símai fasi'ámakon-aai Mósesembo simámakainamaambo arááíwáéwisafena ímba siyáífo Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owísáféna siyáíye. Miyámó ímbo uráinkakaa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owí úwoisafesa owisinó. Maníkó símai fasi'ámakaimba úwoisafena sisinó.¹⁵ Ámáán-aai wéraisasa taráíyaantafena moorá-amba Maníkómó aaisambó sénamo sáwí-meyambo timínda-amba paapé uráíye. Ámáán-aaimo ímbo wérainkakaa ímba taráísisina ámáán-aai wéraiye.

¹⁶Émbaramu Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo úntafena símai fasi'ámakon-aai siyáíye. Miyáumai Émbaramun-aísaafitnantambo íyawí Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo íyawí Maníkó úwoi túwa'nai ena símai fasi'átínkáimba timíniye. Ímba Maníkó Mósesembo simámakainamaambo ísaraawi aantembanifo Émbaramumo amankúnkúmbo uráintemba timankúnkúmbo owí wemá úwoi túwa'nai iye.

Maníkón-aaisafeta simankúnkúmba úndawisa Émbaramu kentáá síwá'náraamban-
iye. ¹⁷ Maníkón-aúranka'a Émbaramu mérowana maarán-áái símai agaimaréna séna
fí'o-fi'on-kwaasi tíwá'náma
óne Maníkó siyáíye

agaimaréna siyáíye. Maníkó púwómpinkembo íyáfasintinkaiwai éna wemó
aaimó sisanamó ímbo wérain-tantaakomo paápé iwáín-ááisafena Émbaramu
amankúnkúmba uráíye. ¹⁸ Waási ímbo paápé íyan-tantaatafena Maníkó Émbara-
muntafena súwana Émbaramu érai'a miyá ínena siyé siyáimba póna fí'o-fi'on-
kwaasi tíwá'nán-iye. Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna
enaísaafitantambo íyawi
sáwífa'-waasi paápé ónááwe

agaimaréna siyáínka'a pósa paápé uráawe. ¹⁹ Ááéma Émbaramu waurámbá
kéna sáwífa'-aatai 100 aatai maisuwéna mérowana awaainínkó Séraa age-
ínímbá mérowana póna ímba imáyáa éna Maníkóntáféna fasi'ámai imáyáa éna
²⁰ Maníkó símaimo fasi'ámakon-aaisafena érai'e séna ímba kae'-ímáyáa éna fasi'á-
mai ména Maníkón-áwí'a mósá maréna ²¹ séna Maníkómó símaimo fasi'ámakainten-
úmai kanaa'a íyámpói simíníye séna ²² miyáumai Maníkón-aaisafena érai'e séna
amankúnkúmba úntafena séna arupíse úmai méraane siyáíye.

²³ Arupíse úmai méraane siyáimba ímba Émbaramuntafena aantemba siyáifo
²⁴ kentáásáfénawara'a miyán-áái siyáíye. Fasi'aénkó Ísumba pukáimpinkemba
Maníkó íyáfasinankaraiwain-aaisafeta érai'e séta simankúnkúmba úndasafenasa
séna arupíse úmai méraawe wésiye. ²⁵ Kesáámó sáwí'o uráundasafenasa ken-
táási sáwí-meyambo maisiyuwáíndasafenasa Maníkó Ísu Káráísitimba ai'marówana
kuména kumpuwúwana Maníkó wenaúranka'a arupíse uwásinkaindasafenasa
pukáimpinkemba íyáfasinankaraiye.

Maníkó arupísesaamo uwásínkáín-aai.

5 Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúmba úndasafenasa Maníkó wenaúranka'a
arupísesa uwásínkarenasa Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísau-imayaa éna
faru uwásínkáísata mimbóráí'a úmais méraumne. ² Ísu Káráísitin-aaisafeta
simankúnkúmba úndasafenasa Maníkó úwoi wésuwa'nai-ipata mósinkaraisata
méta Maníkóe'a sámó kain-áémpátá méraandasafeta amu'maréta méraunanasa
sirunkósá aamoí wéíye. ³ Umbai-tántáá'ó kempátáámó wéraimba sirunkósá
aamoí isatá minúbái-tántáá'ó wéraintafeta fasi'ámai méta ímba suwesarái ínta
⁴ mindásafena Maníkó séna kawé'-úmai méraawe sisatá mindásafeta weséta
méraandasafeta amu'maréta méraunana sirunkósá aamoí wéíye. ⁵ Weséta
méraandasafeta amu'marétaamo méraundasa kentáásáféna ímba awinkáínda
póna ímba sigaesá íníye. Maníkó wení Ufaen-ámútánkómbá ai'marówana keséta
kumbéna Maníkómó kentáásáfénamo óraa'-imayaamo ímbá aráásímimba póta
wesé'o méraandasafeta amu'maréta méraunanasa póna ímba sigaesá wéíye.

⁶ Kesáá ímba fasi'ámai méraawananasana Maníkómó siyáín-kanaamo tiyáimba
kesáámó sáwí'o úmaisaamo méraundafinkembo kusúwa'nai índasafenasa Ísu
Káráísiti kumpukáíye. ⁷ Arupíse-waasigombo áwa'nai ondasáfé'a puwónaemo
senkaka umbaí taisinó. Kawé'-wáásígómbó áwa'nai ondasáfé'a wen-ánóndáá
puwónae sésa púwówaisi ina púwówaisino ímba isáúmne. ⁸ Énifo kesáámó sáwí-
taamo úmaisaamo méraundasa súwa'nai índasafenasa Ísu Káráísiti kumpukáíye.

Ísu Káráisiti pukáimpinkemba Maníkó arumbó símintá mindása wéaraasimiye. ⁹Ísu Káráisiti kentáá-ímáyáá énamo pukáintafena Maníkón-aúranka'a arupíse uwásínkarainta pónasa Káráisiti érai'a kentáási sáwí-meyamba maisíyukaintafenasa Maníkó ímba aaisambá síníye. ¹⁰Kesáá Maníkómbó síyámba uwánkaraundasa wenááninko kentáá-ímáyáá éna pukáimba póta Maníkóe'a mimbórá-ímáyáárátá méraundasa miyáumai Ísu Káráisiti úwoi ména póna érai'a kawe'-ámpá'ó kúndasafenasa wégarawiyiye. ¹¹Ímba mináái aantembanifo maarán-ááiwará'án-íye. Fasi'aénkó Ísu Káráisiti Maníkónté mimbóráí'a uwásínkáísanasa póna Maníkóntáféna kesirunkósá aamoí wéiye.

Ándámunte Ísunte-taai.

¹²Maarán-áái isáaro. Aifaráán-kwáásígó Maníkón-aai taráiyaimba póna sáwí'o on-ámbá paapé uráíye. Sáwí'a uráimba póna púwón-amba paapé uráíye. Seyaafá'nánká sáwí'a ombá pósa púwón-ampa'a wégowe. ¹³Maníkómó Mósesembo áamáambo ímbo simámakonka'a waási sáwí'a uráamba isaná Maníkó misáwí'ó uráan-aai ímba agaimakáíye. ¹⁴Aifa'á Ándámu mérowasa matinka-matinka úmaesa tunka'á Mósesemo íyámaunka'-waasisomba pukáawe. Ándámu Maníkón-aai taráiyowasa wempákén-kwáási tuwímbai ímba miyá umbá sáwí'a ésa pósa pukáawe.

Ándámu ánaaembo paapé índawimo índanteni'a éna Káráisitimo tuwímbaitantaa'o índanteni'a ímba uráífo ¹⁵sáwí'a uráimbanifo Maníkó úwoisa wésuwa'nai-íye. Ándámu Maníkón-aai taráiyaimba pósa seyaafá'nánká pu'maésamo íyómba érai'-aain-ifo Maníkó seyaafá'nánká úwoi túwa'nai índasafena moóráwigomba Ísu Káráisitimba ai'marówana kuména kawe'á uwátínkáfa'a íyimba minánkó iyáákaraiye. ¹⁶Ándámu aifaráán-kwáásígó sáwí'o uráinkakemba seyaafá'nánkátá sáwí'a úmaeta iyúnanasa Maníkó ímba miyámó ímbá kawetá uwásínkáíye. Aifakánáá aifaráán-kwáásígó Maníkón-aai taráiyowana Maníkó séna sáwí'a ónda po puwínone séna ánaaemba sáwífa'-waási sáwí'a uwaná séna úwoi túwa'nai e'a kesúranka'a arupíse uwátinkanaumne siyáíye. ¹⁷Ándámu aifaráán-kwáásígó sáwí'o uráinkakemba seyaafá'nánká puwí-ámpá'á arááiwaéwana minánkó ta'ótokaífo moóráwigo Ísu Káráisitimo maarán-óráá-káwé-kísáú maiyáíye. Maníkóntáfésa súwa'nai uwómó sewí úwoi kawe'-úmai túwa'nai ena wenaúranka'a arupíse uwátínkáísana Káráisitimo túwa'nai isasá fasi'ámai mésa sáwí-kisauugomba wéiyakaawe.

¹⁸Énifo minááiígóni áwáuma maarán-áái-íye. Aifaráán-kwáásígó sáwí'o urónkakemba Maníkó seyaafá'nánkátáféna séna sáwí'a ésa puwónááwe siyáimba póna moóráwigo Ísu Káráisitimo kawe'á urónkakemba sáwí'o uráampinkemba faútinkena aú'ó úmimo maé'mae'ó iyani'a wéuwatinkaiye. ¹⁹Aifaráán-kwáásígó Maníkón-aai taráiyonkakemba seyaafá'nánká sáwí'a uráambanifo moóráwigo Ísu Káráisitimo Maníkó síyáintemba urónkakemba Maníkó wenaúranka'a sáwífa'nanka arupíse wéuwatinkaiye.

²⁰Sáwí'o umbá Maníkó wení áamáamba Mósesemba simámakomba mindásafena miwítí sáwí-imayaago óraa'a uráíye. Miyá umbánifo Maníkó arumbá uwátínkámaena iyúwana óraa'a uráíye. ²¹Ááéma sáwí'o urón-imayaago ta'ótokowasa pósa puwí-ámbá arááiwakaawe. Miyá uráambanifo káfé'a Maníkómó arumbó uwásínkáíwaisa ta'ótóráísata wenaúranka'a arupíse úmaisaamo méraundasa kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráisitimo aúítaamo úmaisa maé'mae'ó onda-íta wéuwasinkaiye.

Ísuwe'a kááísamaisaamo méraunda-aai.

6 Simátíménda ísáaro. Maarán-áái ímba seró. Maníkó úwoi súwa'nai úmae iyínana óraa'a índasafeta sáwí'a úmae iyéta méranae ímba seró. ²Púwón-kwaasimo miwítí sáwí-imayaagomo ímba aneka'ó ta'ótotuwenamo wéraintemba kentááfímbá sáwí-imayaago ímba ta'ótotuwena wéraisata póta ímba sáwíta úmaeta iyéta ménaumne. ³Maarán-áái é'a ísaraawe. Nombó maisínkáanta Ísu Káráísiti weséta kááísasinkaisata weséta pukétaaraamba úmaisa méraunanasa kentáási sáwí-imayaago ímba ta'óto'maena íyísata méraumne. ⁴Nombó maisínkáanta kesáa Ísu Káráísitiyeta puwúnasasa utaráawataaraa únana kentaási sáwí-imayaago ímba ta'óto'maena wéiyiye. Maníkó kentaásifowa fí'onka'ma'mai-fasi'aentambo pukáimpinkembo íyáfasinankaraintemba kentáa íyáfasinakenaaraamba uráísata aúí'a úmaisa méraumne.

⁵Ísu Káráísiti pukáimba wemó waásiti sáwí-imayaagomba íyáakaraintemba weséta kááísamai méraundasafenasa sáwí-imayaago kentáa ímba ta'ótokaiye. Miyáumai Ísu Káráísitimo pukáimpinkembo íyáfasinankaraintemba weséta kááísamai méraundasafeta aúí'a úmaisa méraumne. ⁶⁻⁷Maarán-áái ísaraawe. Púwówanamo ímbá sáwí-imayaago ímba ta'ótotuwena wéraisana kentaási sáwí-imayaagoni fasi'aémbá tai'áínana kesáámó sáwí'o úmae iyúndawisa ímba ta'óto'mae iyíndasafena Ísu Káráísiti aaraa-táíyá'á pukáísana kentaási sáwí-imayaago kentáa ímba ta'ótokaiye. ⁸Ísu Káráísitiye'a pukétaaraanta úmaisa méraundasa póta mináái érai'-aai isatá weséta méraumne. ⁹Maarán-ááisá ísaraumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba íyáfasinkaisana puwí-fási'áénkó ímba ta'ótoraisana aneka'á ímba wépuwiye. ¹⁰Aoisaambó ombó tai'áíndasafena mimbórá-kánáa pukáimba póna mindásafena ímba aneka'á puwéna íyáfasinena ména Maníkóntáféna imáyáa éna méraiye. ¹¹Miyáumai imáyáa é'a sé'a pukétaaraanta úmaisa méraunanasa sáwí'o úndawisa ímba ta'ótotuwena wéraisata méta Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa méraundasa Maníkó aamoí ínkwa-e-i'a úmaisa méraumne.

¹²Kentí sáwí-imayaasafe'a tirááísafe'a ofáínifo sáwí'o owí kembiwí ímba ta'ótoraino. ¹³Kentúsane kentiyáánamaisane ímba ewé símai sáwí'a é'a pukékaan-úmai méraawanamo íyáfasintinkaisa'o méraawi Maníkómpá'á kentúwawaa'a amé'a wentáfé'a ewé é'a kentúsane kentiyáánamaisane wení kawe-kísáú aantemba máéro. ¹⁴Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko ímba káráwiyisana Maníkó úwoimo túwa'nai iwáí káráwiyisana póna kentí

sáwí-imayaago kentúma ímba ta'ótoraino.

Maníkó wení kísau-waasi-i'o uwátínkáín-aai.

¹⁵Mináái imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko kentáará'á ímba káráwiyisana Maníkó úwoimo súwa'nai iwáísá káráwiyisata mindásafeta ímba úwoi sáwí'a úmaeta iyóno. ¹⁶Wení kísau maénaum-nemo sembá wemá káráwiyisasa wení kísau-waasi méraawe-aai ísaraawe. Miyáumai sáwí'o íyanamo éna misáwí-imáyáágó ta'ótokaina'a misáwí-kísáú maimaé iyé'a méraawini áwáuma Maníkóní némpa'a maé'mae'a ónááfo Maníkón-aaimo isáíyanamo éna wemá káráwiyaina'a wení kísau maimaé'a iyíyana we-naúranka'a arupíse uwátínkainiye. ¹⁷Ááemo sáwí'o uráawi ta'ótokowasa ánaemba

érai'-aai simátíma'maesa íyówa'a isé'a kentirumpimbá fasi'ámai ta'ótokaawa'a mindásafe'a Maníkómpá'á súwi sune. ¹⁸Sáwí'o uwáí ta'ótokompinkemba Maníkó faútinkowa'a arupíse-imayaa uwaná minárúpíse-ímáyáágó ta'ótokaiye. ¹⁹Ímba fasi'ámai méraantafe'a kesáái isáíyan-aai simátimune. Ááéma sáwí'a ónae sé'a fí'on-tantaa'wara'a sáwí'a uwaná ta'ótokaimbanifo káfé'a kawé'á ónae sé'a kawé-ímáyáá aantemba é'a Maníkóndé-i'a oro.

²⁰Ááemo sáwí'o uwáí ta'ótokonka'a kawé'-ímáyáá ímbo umbá ²¹sáwí'o uráamba káfé'a tigaemá wéiye. Sáwí'o untáféna ímba kawé-tántáá'á kentópa'a tiyáíye. Miyá-sáwí'ó úmae íyómpinkemba méraawini áwáuma Maníkóní némpa'a maé'-mae'a wéowe. ²²Maníkó sáwí'o umpínkémbá faútinkena wení kísau-waasi-i'a uwátínkaraimba pó'a Maníkóndé-i'a úmai mé'a aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe. ²³Sáwí'o owí-ánóndáá puwíyambanifo Maníkó kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísau-imayaa éna aúítaamo úmaisaamo maé'mae'o onda-íta wéuwasinkaiye.

Maníkóní ámútanko aráásímakain-antaamo arááiwaunda-aai.

7 Kesí waásisono. Seyaafá'nánká amáán-aai ísaraafo simátíménda ísáaro. Úwoimo méraanka'a amáán-aai go káráwiyaimba póna puwíyamba minááígó ímba káráwiyiniye. ²Amáánkomo siyáintemba aarakwá'ó ombá awaaikómó aúímó aráínka'a awaainínkó wesé'a kááísamai méraisana awaaikómó púwísanamo ímba kááísamaimo méreyamba wétai'aiye. ³Awaaikómó mérainka'o aaregómó fí'on-kwaasionka'o wimbá mindá sáwí-inimban-iyé sefó awaaikómó puwínanamo éna amáánkomo sintembá fí'on-kwaasimo maíndamo éna kanaán-iyé.

⁴Kesí waásisono. Miyáumai kentáfénawe séna

Ísu Káráísiti pukáimba Maníkómó Mósesembo simámakain-amaamba ímáya é'a Ísu Káráísitiye'a kááísamaimo méraantafe'a pukékaambo úmaimo méraamba minamáánkó ímba ta'ótokaifo Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawe. Maníkó Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba íyáfasinankaraiwai Ísunde-i'a uré'a pó'a Maníkóní kísau wémaewe. ⁵Ááéma sáwí-imayaasafeta sirááísafetaamo uráundarata ímba miyán-oro siyáin-amaamba iséta ímáya éta ifátuweta sáwí-imayaasafeta sirááísafeta éta sáwí'a

éta púwónda-amba arááiwaeta ⁶miyásáámó uráunda káfé'a Maníkó sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkenta faúsínkáísanasa Maníkómó Mósesembo simámakain-amaanko ímba ta'ótokaisata ááéraan-amba Mósesemo agaimakáin-amaankoni aambá ímba arááiwaeta

aú-amba Maníkóní ámútanko aráásímakain-anta wéaraaiwaumne.

Maníkóní amáámbo ímbo wérainkaka sáwí-imayaagoni áwáuma ímba isáúsino siyáin-aai.

⁷Minááímó ímáyaamo é'a simátíménda ísáaro. Maníkómó Mósesembo simámakain-amaantafe'a sáwí-amaamban-iyé ímba seró. Minamáán-ááímó ímbo wérainkaka sáwí-imayaagoni áwáuma ímba isáúsino. Túraniyamba ímba oro. Minamáánkómó ímbo miyámó siyáinkakaa súraniyambo úndasafe'a sáwí'a úne ímba súsino. ⁸Minamáánkó séna túraniyamba ímba orómó siyáimba kempímbá sáwí-imayaa wéraitimba pó'a minamáámóbá taraisónae sé'a súraniyamba áfááraumai uráumne. Minamáánkómó ímbo wérainkaka sáwí'o únda ímba ímáya é'a sáwí'a úne súsino. ⁹Amáánko ímba miyán-oro siyáimba ímba isé'a kawé'-úmái

méraumne-imayaa é'a mé'a ánaemba minámáámbá ísaraunda taraisónae sé'a taráíyaunda ¹⁰ mindá púwóndawi úne. Minámáámbó arááíwakaundarakaa kawé'-úmai mérausino. Minámáámbó taráíyaundawi pó'a púwóndawi úne-aai ísaraumne. ¹¹ Minámáánkó séna ímba miyán-oromo siyáimba kempímbá sáwí-imayaago wéna póna karo'á simásínkáísa'a mináái taraisónae sé'a taráíyaunda pó'a púwóndawi úne.

¹² Miyáumai Maníkómó Mósesembo simámakain-amaan-aai ímba miyá oró-áái Maníkón-aai arupíse-aai kawé'-ááín-íye. ¹³ Minkáwé'-ááígó ímba púwónda-i'a uwásínkaraifo kesí sáwí-imayaago aantemba púwónda-i'a uwásínkaraiye. Sáwí-imayaasafe'a siráái wétaifo minámáámbó taraisónae sé'o taráíyaunda púwóndawi é'a kesí sáwí-imayaagoni áwáuma áfááraumai sáwí'a úwa'a awánaraumne. Minámáánkó séna ímba sáwí'an-oro siyáífo kemó sáwí'o uráunda kesí sáwí-imayaago aantemba óraa-sawí'a úwa'a awánaraumne.

Sáwí'o úndawisaamo ta'ótokain-aai.

¹⁴ Ámáámba Maníkómpákémbá kunkáífo kemá marapákén-kwáásí únana sáwí'o úndawi ta'ótokaisa'a minímáyáágóni kísau wémaumne. ¹⁵ Kawé'ó úndasafena siráái taisa'á miyá ónae súndanifo ímba miyá wéune. Sáwí'o úndasafena ímba siráái taisa'á ímba miyá ónae súndanifo miyá wéune. Miyámó únda ímba kawé'-ímáyáá wéune. ¹⁶ Ímba sáwí'a ónae súndanifo miyá-sáwí'ó úndasafe'a sé'a Maníkó siyáin-amaamba kawé'-ámáámbán-íye súne. ¹⁷ Sáwí'o únda ímba kemá miyá úmpo sáwí-imayaago kempímbá wérais'a sáwí'a wéune. ¹⁸ Marapákén-kwáásí únda kanaa'ó kawé'ó únda kempímbá ímba wérais'a awánaraumne. Kawé'ó úndasafena siráái taisa'á ímba kanaa'á kawé'a wéune. ¹⁹ Kawé'á ónae sé'a úndanifo ímba miyá é'a ímba sáwí'a ónae sé'a úndanifo úwoi sáwí'a wéune. ²⁰ Ímba sáwí'a ónae súndanifo miyá-sáwí'ó únda ímba kemá miyá úmpo sáwí-imayaago kempímbá wérais'a sáwí'a wéune.

²¹ Áwáuma maarán-íye. Kawé'á ónae sé'o úndanifo sáwí-imayaago tafisímaena íyísa'a ²² kesirumpimbá Maníkóni ámáántafe'a aamoí úndanifo ²³ moórá-awauma kempímbá wéraisana sáwí'o ónae súndawi kembá tafisisaná Maníkóni ámáámba kawé'-ámáámbá pó'a arááíwaenae súndawi tafisisaná sáwí'o ónaemo súndawi tafisímai ta'ótokaiye. ²⁴ Sésé'á únana sirunkó sáwí'a isa'á méraundasafe'a sé'a sáwí'a é'a púwóraantambo úndafinkemba náawa siyáíniyo súnana ²⁵ Fasi'aénkó Ísu Karáísiti síyáísa'a Maníkóntáfé'a súwi súne.

Miyáumai kesirumpin-ímáyáá é'a sé'a Maníkóni ámáámba arááíwaenae súndanifo kesúgoma sáwí-imayaafinkemba sáwí'a wéiye.

Maníkóni ámútankomba arááímo tainí'o on-áái.

8 Miyáumai Ísu Karáísitiye'o kááísamaimo méraawi miwítí sáwí-meyamba maitíyukaintafena Maníkó ímba aafimbá maitinkéna sáwí-meyamba ímba timíníye. ² Ááéma sáwítaamo uráundawi ta'ótokowata púwóndasafeta ówánanasa Ísu Karáísiti faúsínkaraisata weséta aúí'a úmais'a méraunanasa Maníkóni ámú-tanko káráwiyisana Maníkó aafimbá ímba maisínkénasa ímba sáwí-meyanta simíníye. ³ Maníkó wení ámáámba siyáimbanifo sáwí'a ónae séta minámáámbá ímba kanaatá arááíwakaunda póna minámáánkó sáwíta úmais'a méraundafinkemba ímba síkaisata méraunanasa ánaemba Maníkó wenááninkontafena séna sáwí'a ombá po miwísáféwe sé kumpuwínone séna ai'marówana kesáámó sáwí'o úndawisaamo

úndanten-auwarawi maimaéna kentáásí sáwí-imayaamo maisiyuwáíndasafenasa kumpukáíye. ⁴Maníkó miyá uráimba póta sáwí-imayaasafetaamo sirááísafetaamo úndasa ímbo miyá étaamo Maníkóní ámútankomo siyáintembo étaamo éta Maníkóní áamáángo siyáintemba miyásá úmaisa arupísesa ónaumne. ⁵Sáwí-imayaasafesamo tirááísafesamo owí miwítí sáwí-imayaago ta'ótokaifo Maníkóní ámútankombo arááímo táinda-i'ó owí wení kawé'-ímáyáágó wégarawiyiye. ⁶Miwítí sáwí-imayaasafesamo tirááímo tain-ímáyáá aantembo owí méraawini áwáuma Maníkóní némpa'a maé'mae'a ónááfo Maníkóní ámútankombo arááímo tain-ímáyáá aantembo owí aáno úmai aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe. ⁷Sáwí-imayaasafesa tirááísafesa on-ímáyáá aantembo owí Maníkóní áamáamba ímbo kanaa'á taawiyáfesa Maníkóní namuro-wáásiyáábán-owe. ⁸Sáwí-imayaasafesamo tirááímo táinda-i'ó íyawi Maníkó ímbo aamof wéuwatinkaiye.

⁹Maníkóní ámútankomo kentirumpimbó méraimbo é'a sáwí-imayaasafe'ó tirááímo táinda-i'a ímbo é'a Maníkóní ámútankomo siyáintemba é'a méraawe. Ísu Káráísitini ámútanko tirumpimbó ímbo méraiwai ímbo wení waásin-owe. ¹⁰Ísu Káráísitini ámútanko kentirumpimbó méraimbo éna Maníkó wenaúranka'a arupíse uwátínkaraimba pó'a kentí ámútanko maé'mae'a índawi é'a sáwí'ó urántafe'a kentúgoma puwíndawin-owe. ¹¹Maníkó Ísumba pukáimpinkemba íyáfasinankowana wení ámútankomo kentirumpimbó méraimbo éna kenkwará'ó éna puwíyampinkemba íyáfasintinkainiye. Wení ámútanko kentirumpimbó méraintafena Maníkó miyá íníye.

¹²Kesí waásisono. Mináái ímáyáa íyata ímbo kentáásí ímáyáfinkeni'a éta Maníkóní ámútankombo arááímo táinda-ita úmaisa méraano. ¹³Sáwí-imayaasafe'ó tirááísafe'ó ombó éna Maníkó séna méraawini áwáuma Maníkóní némpa'a méraaro siyáífo Maníkóní ámútankomo túwa'nai ina'ó sáwí-imayaamo tuwé'ó é'a aúí'a úmai ménaawe.

¹⁴Maníkóní ámútankomo sintembó owí Maníkón-áánintomban-owe. ¹⁵Maníkó wení ámútankomba ai'marówana kentirumpimbó méraiwai ímbo inkáítinkaisana inkaisí-ímáyáágó ímbo ta'ótokaisa'a méraafo Maníkó wenáánintoni'a uwátínkáisa'a Maníkómbá áante'a sé'a kesifóo sé'a méraawe. ¹⁶Kesáá séta Maníkón-áánintonta únesaamo súnda Maníkóní Ufaen-ámútánkó kentáásirumpimba ména séna mindá érai'-aain-iye wésiye. ¹⁷Maníkón-aráá'a úndasa póta Maníkómó kentáásáfénawe sénamo to'mayaa úmakaimba maimaéta Ísu Káráísitimo maíndanten-úmaisa maénaumne. Umbai-tántáákómó wembó uráintemba kentááfimbá umbai-tántáá'á wéraimba póta ánaemba weséta sámó kain-áémpátá ménaumne.

Maníkó wení fí'onka'ma'mai-sasaamo aráásiminda-aai.

¹⁸Maarán-áái ímáyáa é'a sé'a érai'a Maníkó wení fí'onka'ma'mai-sama aráásim-inata mindásafeta ímáyáa éta kentááfimbó wérain-umbai-tantaatafeta ímbo óraa'-imayaasa wéune. ¹⁹Maníkón-áánintone ayáámúntonesea únasasa Maníkómó úmakain-tantaako waí-waankowe taaigówé seyaafá-karáán-tántáákówé kentáámó suwánáiyantafesa mósá titaawiyésa simu'marésasa méraawe. ²⁰Naaófá'á Maníkó uwámakain-tantaatafena séna kawáá'a uwáwíniye wení ímáyáfinkemba séna ímbo miwítí ímáyáfinkemba siyáimba maarán-ímáyáá éna séna ²¹ánaemba kawáá'índa-tantaa'a aambá fáitínkaanana uwámakaunda-tantaa'a aneka'á ímbo kawáá'a íníye. Kesí iyámpóímo faútínkáanasamo kawé'ó úmaimo méraiyantemba

mintántáákó miyáumai kawé'-úmai wéiniye Maníkó minímáyáá uráiyé. ²² Maarán-ááísá ísaraumne. Aaremó iyámpóimo matinkánaesamo sésé'ó ontembá Maníkómó seyaafá-tántáá'ó úmakain-tantaako sésé'á éna Maníkómó úmakain-tantaa'a paápé ínana awánánae séna amu'maréna méraiye. ²³ Ímba Maníkómó úmakain-tantaako aantembanifo kesááwárá'á miyásá éta Maníkómó to'mayaa úmakain-tantaa'o simín-dasafeta imáyáa ondasáfénasa Maníkó wení ámútankomba ai'marówana kesirump-intá kumbéraisata sésétá éta amu'maréta méraunanasa Maníkó wenayáámúntone wenáánintone síkenasa aú-suwawaa'a uwásinkaindasafeta amu'maréta méraumne. ²⁴ Maníkó kawé'-ámpá'ó mésinkonkata séta érai'a Maníkóní iyámpóíya éta weséta méraumne séta amu'maréta méraumne. Awánasuwaunda-tantaatafeta ínta amu'maréta ímbo awánáúnda-tantaatafeta amu'maréta ménaumpo ²⁵ ímbo awánáúnda-tantaatafeta amu'maréta méta séta érai'a paápé íniye séta ímba suwesaráí ínata fasi'ámai amu'maréta ménaumne.

²⁶ Ímba fasi'ámai-waasi méta kawé'-ámpátá kúnanasa umbai-tántáákó ta'ótóráísana póna Maníkóní ámútanko súwa'nai isatá nóraumaisaawa Maníkómbá áísai onanasááwá súwa'nai íniyo séta sirumpintá sésé'-aantemba éta ímba kanaa'á aái súnanasa Maníkóní ámútanko kentáásáféna imáyáa éna Maníkómpá'á áísai isaná ²⁷ Maníkóní ámútanko Maníkómbó arááímo tain-áái séna wení waási-imayaa éna miyán-áái simbá póna Maníkó kentáási imáyáa awánaiwai póna wení ámútankomo sin-áái wéisaiye.

²⁸ Maarán-áái isáúmne. Wení waási-i'a ondasáfénasa wemparí'a úmakaisata wen-imáyáá éta méraunanasa sáwí-tantaa'e kawé-tántáá'é kempátáámó timbá Maníkó mintántáá'á kawé'á wéuwasinkaiye. ²⁹ Naaófá'á Maníkó wendé-í'a úmai wemparí'a úmakowaisafena séna kesááninkaamba ónááwe siyáimba póna wenááninko Ísu kentáásuwaa'o-i'a isatá wenáúnafaraawinta úne. ³⁰ Naaófá'á wemparí'a úmakowisafenasa sáántenasa wenaúranka'a arupíse uwásinkenasa wenááninkaani'a wéuwasinkaiye.

Maníkó arumbá siménasa Ísumba ai'marówanamo kumpukáin-aai.

³¹ Maníkó miyáumai súwa'nai uráifo imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Sáwí'a uwátinkanae sésamo miyámó íyamba ímba kanaa'á kentáá íyáákanaawe. ³² Maníkó wenááninkomba ímba ta'ótorena kentáási sáwí-imayaa maisiyuwáinkwae sénasa ai'marówana kumpukáiyé. Miyá uráifo súwa'nai índa-tantaa'a úwoisa simíniye. ³³ Maníkó kentáá wemparí'a úmakaiwaisa wenaúranka'a arupísesa uwásínkarainta pósa tuwímbai-waasi ímba kanaa'á aafintá maisínkáánaáwe. ³⁴ Tuwímbai-waasi kentáásáféna puwíwae séna ímba aafimbá maisínkáánaáwe. Ísu Káráísiti kentáásáfénasaawe séna puwéna íyáfasinena Maníkón-ayáánurapa'a fasi'aén-áémpá'á ména kentáá súwa'nai éna Maníkómpá'á inaí wésiye. ³⁵ Miyá intáféna tuwímbai-waasi ímba kanaa'á Káráísitiyetaamo méraundafakenta síyááwanasa Káráísiti kentáásáfénasa ímba awinkéna kentáá-ímáyáá ímba wétuwaiye. Umbai-tántáá'ó kempátáámó tíndawe aoisaambó wisínkétaawe sáwí'o uwásínkétaawe sááimo táíndasaawe unáánkwátói-iyaintaamo ondasááwé tuwímbaimo sínkamiyantaawe púwóndasaawe miyán-tántáá'ó kempátáámó tínda Káráísitiyetaamo méraundafakenta ímba kanaatá síyááwanasa Káráísiti kentáásáfénasa ímba awinkéna kentáá-ímáyáá ímba wétuwaiye. ³⁶ Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

ení waási-ita úndarakemba tuwímbai-waasi kentáásáfésa sésa tínkamonasa puwíwae-imayaa úmaesa wéiyowe. Sipisípimo tufúwówanamo púwíntemba kentáásáfésa tínkamonasa

puwíwae símae íyówe

agaimaréna siyáiyé. ³⁷ Miyá-sáwí'ó uwásínkáanta ímba imáyáa únana Ísu Káráísiti arumbá símimba póna fasi'ásínkáísata miwísá wéiyakaumne. ³⁸⁻³⁹ Maarán-áái érai'-aai isa'á ísaraumne. Maníkó arumbá siménasa Fasi'aénkó Ísu Káráísitimba ai'marówana kentáásáfénawe séna kumpukáimba pósa Maníkómpá'ó méraundafakenta ímba kanaatá siyánáawe. Púwóndasaawe úwoimo méraundasaawe Maníkómpá'ó méraundafakenta ímba kanaatá siyánáawe. Wíyómpaken-kisau-waasiye sáwí-amutane ífé'o wérain-tantaa'e ánaaembo paápé índa-tantaa'e wíyómpakewiye waántá-waasiti marupákéwiyé Maníkómó úmakain-tantaa'e miyán-tántáátónkó ímba kanaatá Maníkómpá'ó méraundafakenta siyááwanasa Maníkó kentáásáfénasa ímba awinkéna kentáá-ímáyáa ímba wétuwaiye.

Póro Ísareri-waasi arumbó uwátínkarain-aai.

9 Kemá Póro Ísu Káráísitini waási é'a érai'-aai aantemba súnana Maníkóni Ufaen-ámútánkó kesirumpimbá ména káráwiyisa'a maarán-áái érai'-aai wésimatimune. ² Kesí waási Ísareri-waasifinkembo kemá tiyáunda isa'á imáyáa únana sirumbá isaná sirunkó umbaí támae íyíye. ³ Miwí Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba érai'e sembá pósa érai'emo sésamo ken-ánóndáámó íyámaiyanamo Maníkómó siyuwáinanamo Ísu Káráísitimo ánaaembo uwásiyuwainda mindá kanaán-iyé sune. ⁴ Miwí kesí waási Ísarerin-andafakewi Maníkó wenáánintoni'a úmai wempari'a úmakena wení sáma aráátimena aaimá símai kááísatinkena wení amáámba simátimena símai fasi'ámakain-aai simátimena Maníkón-ímáyáámó mósá máraán-amba aráátimuwasa ⁵ ááéraan-oraa'-waasi miwí tíwá'náma uwaná Ísu Káráísiti iyámpói ú'mai minándáfá'á kumbéna seyaafá'-wáásiyá'á káráwiyisata wenáwíta mósá ma'maéta iyúnda mindá érai'-aain-iyé.

⁶ Maníkó Ísarerin-andafaken-kwaasifinkemba ímba seyaafá'á wempari'a úmakaifo tuwímbai wempari'a úmakaimba Maníkó fasi'ámakain-aai taráiyaiye ímba sénáísaiye. ⁷ Émbaramun-aísaafitantambo uráawi ímba seyaafá'án-oyo tuwímbai Maníkóni iyámpói owaná naaófá'á Maníkó Émbaramun tafena séna enááninkonawi'a Áísáaki wenáisaafitantambo iyawi aantentafena séna enáisaafitantamba wéowe sénááwe Maníkó siyáiyé. ⁸ Minááígóni áwáuma maarán-iyé. Émbaramun-aísaafitantambo uráawifinkemba ímba seyaafá'án-oyo Maníkó kesí waásin-owemo óraaka'o siyáiwai aantemba Maníkóni waásin-owe. ⁹ Naaófá'á Maníkó Émbaramun tafena símai fasi'ámakain-aai séna súnanda-kanaa tína'a méraanana Séraa waaiyámpói ma'ankáíniye siyómba ¹⁰ mináái kentáa síwá'náma Áísáakintafena siyáiyé. Wemá óraa'a éna aaré maiyówana awaainínkón-áwí'a Répéka amáántágae'-iyampói ¹¹ ímba matínkaroyasarai miníyámpóiyái ímba kísau maiyóyanka'a ¹² Maníkó minínínkóntáféna séna ení iyámpóiyaimo ésarai aifarááwí ánaenkewini kísau máiniye siyáiyé. Maníkó wení imáyáafinkemba wení waási-i'a úmai wempari'a úmarena táántaraiyo miwítí kísau ímba awánarena táántaraiye. Miyáumai naaófá'á séna ení iyámpóiyaimo ésarai aifarááwí ánaenkewini kísau máiniye siyáiyé. ¹³ Maníkón-aai aúfáifimba miníyámpóiyáísáféna agaimaréna séna

Yékopumba kemparí'a úmare'a Ísomba
sínaaeni'a úmaraune Maníkó siyáiyé
agaimaréna siyáiyé.

¹⁴Tuwímbai mindásafesa imáyáa ésa karo'á sésa Maníkó ímba arupíse iyémó
sembá mindá karo'-ááin-iyé. ¹⁵Naaófá'á Maníkó Mósesentafena séna
sirumbó uwátinkanae súndawisafe'a
sirumbá uwátinkaumne. Kawe'ó
uwátinkanae súndawisafe'a miyá wéune
siyáiyé. ¹⁶Miyáumai ímba waási tirááímo taintáfénawe waási kawe-kísáúmó
maiyantafenawenifo Maníkó wení imáyáafinkemba séna sirumbá uwátinkanae
siyáintafena wení waási-i'a úmakaiye. ¹⁷Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna
Mósesé méronka'a Ísípi-marafa'o káráwiyowi wentáféna Maníkó séna seyaafá'-
márafákén-kwaási kesí fasi'aéntámbo enane'ó úndama awánésa kesúwí'a
isáiwae sé'a embá káráwiyi-kisaura'a íyáfasinankaraumne Maníkó siyáiyé
agaimaréna siyáiyé. ¹⁸Miyáumai Maníkó wení imáyáafinkemba wembó arááímo
tainí'o énamo sirumbá uwátinkanaemo simbá arumbá uwátinkena wembó arááímo
tainí'o énamo tirumbó máráántembo ímbá tirumbá máráántemba wéuwatinkaiye.

Maníkó aaisambá tiyéna arumbá uwátinkenamo in-áái.

¹⁹Mindásafe'a imáyáa é'a maarán-áái ímba seró. Sáwítaamo úndasa nóra sénawa
Maníkó aafintá maisinkáíyo. Maníkó imáyáa éna séna sáwí'a ónááwemo siyáimba
mindása sáwíta wéune. Miyáumai aafimbó maisínkáínta mindá sáwí'an-iyé mináái
ímba seró. ²⁰Kembiwí úwoi-waasi méraafo Maníkómó siyáin-aai anondáá ímba
seró. Maarán-áái imáyáan-oro. Sawe-ánáfeumbo ombá agari'-máramá maiyésa
sawe-ánáfeumba úmárááwana misáwé-ánáfeunko ímba maarán-áái wésiye. Nóra
séna kembá miyá uwásinkao ímba wésiye. ²¹Sawe-ánáfeumbo ombá mimbórá-
ágári'-máramá maiyésa kae'-ánáfeumba úmaresa moórafimba úwoi-kisau maésa
moórafimba kawe-kísáúmó máemba mindá miwínén-iyé.

²²Maníkó miyáráámhá wéiyé. Maníkóní fasi'aéné aaisambó siné awánáiyantafena
sáwí'o uráan-kwaasimo tínkaminda miwítí méyámhá póna ááema ímbo tínkamimba
timu'maréna ména ánaaemba tínkaminiye. ²³Kentáá wemparí'a úmarenasa arumbá
uwásínkáínta póta weséta sámó kaipatá méta wení fí'oran-kawe-kisau awánaan-
dasafenasa Maníkó sáwí'o uráan-kwaasi ímba ááema tínkamimba timu'maréna
méraiye. ²⁴Ímba Yúndaa-waasifinken-aantenta sáántaraifo fí'onkaa-waasiwara'a
táántaraiye. ²⁵Miyáumai naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a Ósíya
agaimaréna séna

Maníkó séna ímba kesí waási-i'a uráan-kwaasisafe'a kesí waásin-owe sé'a ímbo
sirumbó tímakaundasafe'a sirumbá timúne sénaumne. ²⁶Ímba kesí waásin-owe
siyáundafa'o méraawisafe'a ánaaemba kesáánintomban-owe sénaumne Maníkó
fasi'aénkwáráwí síníye

Ósíya agaimaréna siyáiyé. ²⁷Naaófá'ó Maníkón-aaimo simátímakowin-awi'a
Áísáya agaimaréna séna

Ísarerin-andafaken-kwaasi sáwífa'a ésa nonáámááíyaamba úmai sáwífa'-waasi
ménaafo Maníkó ímba seyaafá'á tiyáínífo tuwímbai sáwí'o úmaimo
méraampinkemba tiyáíníye. ²⁸Fasi'aénkó seyaafá'nánká minúwóiyáán-úmai
aafimbá maitinkéna sáwí-meyamba timíníye

agaimaréna siyáiyé. ²⁹ Moóráfa'a Áísáya agaimaréna séna Fasi'aénkó seyaafá-fásí'áémbó tokáiwaimo sénamo tuwímbai ímba tínkamonda tiyúwáanasa mésa iyámpói matinkánááwe siyáinkakaa Sónómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiyemo putásaraantemba kesááwará'á miyásá úsino agaimaréna siyáiyé.

Ísareri-waasi Ísun-aaisafesa ímba timankúnkúmbo uráan-aaí.

³⁰ Minááígóní áwáuma maarán-iyé. Fí'onkaa-waasi Maníkón-aúranka'a arupíse úmáimo méraan-ambo ímbo saafá uráawi Ísu Káráísitin-aaí isésa timankúnkúmbo ombá póna Maníkó wenaúranka'a arupíse uwátínkaraiyé. ³¹ Miwí miyá uráafo Yúndaa-waasi Maníkó wemparí'o úmakaiwai sésa Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba arááíwáénanasa wenaúranka'a arupísesa uwásinkainiyé siyáafo Maníkó Mósesembo simámakain-amaankoni áwáuma ímba isésa wenaúranka'a ímba arupíse úmai méraawe. ³²⁻³³ Maníkóní ámáámba arááíwáénanasa wenaúranka'a arupísesa uwásinkainiyé siyáafo wenááísafesa ímba timankúnkúmbo urántafena ímba arupíse uwátínkaraiyé Maníkón-aaí aúfáífimba Ísuntafena

símai agaimaréna séna

Maníkó séna isáaro. Sáiyóni-naopa'a moórá-ontamba maráúnda pósa minóntánká'á tísamaima turarésa tanaambá fánááwe. Óntantafenamo siyáintembo índawim-pa'o timankúnkúmbo íyawí ímba tigaesáfésa

ónááwe siyáiyé

mináái agaimaréna siyáiyé. Óntanemo siyáimba Ísuntafena siyáiyé. Óntanka'o tanaambó faantembá Ísu Káráísitin-aaí taraisésa miyáumai tanaankáámbá fánááwe.

10 Maanááímó simátíménda isáaro. Kesí waási Yúndaa-waasi sáwí'o úmáimo méraampinkemba Maníkó faútinkaindasafena áfááraumai sirááíma wé-taisa'a Maníkómpá'á inaí símae'a iyúne. ² Yúndaa-waasi Maníkóní kísau maé-nae sésa fasi'aambánifo Maníkón-aaigoni áwáuma ímba ísaraamba tuwánaraumne. ³ Maníkómó wenaúranka'o arupísemo uwátínkáín-amba ímba awánésa karo-ántáfésa érai'-amban-iyé sésa pósa Maníkóní érai'-amba ímba wéaraaiwaewe. ⁴ Ámáámba arááíwaundasafena Maníkó wenaúranka'a arupíse uwásinkainiyé sésa Yúndaa-waasi arááíwáén-amba Ísu Káráísiti séna minámbá tai'áífo kesááísafesa timankúnkúmbo owísáféna Maníkó wenaúranka'a arupíse uwátínkáímbanifo Yúndaa-waasi minámbá ímba wéaraaiwaewe.

⁵ Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba arááíwáénanasa Maníkó arupísesa uwásinkainiyé

sen-ááísáféna naaófá'á Mósesé agaimaréna séna

minámáámbó seyaafá'ó arááíwaiyawí

kawe'-úmai ménaawe

siyáiyé. ⁶ Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owímó arupíse uwátínkáín-aaisafena agaimaréna séna

maarán-áái ímba seró. Nááwa wíyómpa'a iyénawa Káráísitimba áí'maenawa kumíníyo. ⁷ Nááwa pukáan-kwaasimo méraapa'a kuréwa Káráísitimba áí'maenawa tíníyo. Miyán-áái

ímba seró. ⁸ Maníkón-aaí kentirumpimbá

ewaa'á wérais'a wésewe

agaimaréna siyáiyé. Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúkúmba oró-áái simátimunda ⁹ mináái maarán-iye. Ísu kentáásí Fasi'aénkón-iye afora'ó simátimé'o kentirumpinkémbó sé'o Ísu pukáimpinkemba Maníkó íyáfasinankariyemo síyanamo éna sáwí'o úmáimo méraampinkemba Maníkó faútinkainiye. ¹⁰ Maníkón-aaisafeta kesirumpintá simankúkúnta úndasa wenaúranka'a arupísesa uwásínkáisata afora'ó minááímó simátimundasa sáwí'o úmáisaamo méraundafinkenta wéfausinkaiye. ¹¹ Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna siyáintembo índawimpa'o timankúkúmba íyawí ímba tigaesáfésa ónááwe siyáiyé.

¹² Mináái seyaafá'-wáásí Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye Maníkón-aúranka'a mimbóráí'a ontáféna siyáiyé. Maníkó seyaafá'nánká'ó káráwiyaiwai éna súwa'nai ínkwaé sésamo simámén-kwaasi óraa-kawe'a wéuwatinkaiye. ¹³ Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna

Fasi'aénkóntáfésa sésa sáwí'o úmáimo

méraundafinkemba siyáinonemo sewí seyaafá'nánká miyá íniiye

agaimaréna siyáiyé.

¹⁴ Maníkó ímba méraiye-aaimo sewímó ombá súwa'nai uwo ímba kanaa'á wésewe. Maníkón-aaimo ímbo isááwimo ombá minááísáfésa timankúkúmba ímba kanaa'á wéowe. Maníkón-aaimo ímbo kosimátiméwasamo ombá mináái ímba kanaa'á isááwe. ¹⁵ Ímbo ti'marááwasamo ombá ímba kanaa'á kowásimatimewe. Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna

ásé-aaimo kosimátiméwi

aamoí wéuwatinkaawe

agaimaréna siyáiyé. ¹⁶ Minásé-áái isésamanifo tuwímbai taráíyaawe. Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai simátimakowin-awi'a Áísáya agaimaréna séna

Fasi'aénkóo kawe'-áái kosimátimunasasa

minááísáfésa ímba timankúkúmba owe

agaimaréna siyáiyé. ¹⁷ Ísu Káráísitin-aaimo simátiméwasamo isésamo ombá kanaa'á timankúkúmba wéowe.

¹⁸ Yúndaa-waasi Ísu Káráísitin-aai érai'a é'a ísaraawe sune. Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna

seyaafá'-máráfá'á wénesa simátímúwana

minááígó wété uráiyé

agaimaréna siyáiyé. ¹⁹ Yúndaa-waasi mindá Ísareri-waasi minááígóní áwáuma é'a ísaraamba mindá érai'-aain-iye. Naaófá'á Mósesé Maníkómó siyáin-aai agaimaréna séna

Yúndaa-waasi fí'onkaa-waasisafe'a sé'a

úwoi-waasin-owe siyáamba miwísáfé'a kesí

waásin-owe sendasáfé'a aaisambá tiyé'a

tirunkó sáwí'a uwátinkainiye

Maníkó siyáiyé Mósesé agaimaréna siyówana ²⁰ ánaaemba Áísáya ímba áá'a úwana agaimaréna

séna Maníkó séna

nóra símaisaawa Maníkómpá'á ténaumno-aai ímba sewífá'á paápé uráumne.

Maníkómbá aráásíméro-aai ímba sewífá'á paápé uráumne séna ²¹ Ísareri-

waasisafena séna túwa'nai ónaumne sé'a kempá'á teró símae'a iyúnasa kesáái taraiséa kembá tínaaeni'a wéowe
Maníkó siyáiyé Áísáya agaimaréna siyáiyé.

Maníkó Ísareri-waasi arumbó uwátinkáin-aai.

11 Simátíménda ísáaro. Érai'a Maníkó wení waási Yúndaa-waasi ímba ánaaemba tímakaiye. Kemá Yúndaa-waasifinkemba é'a Ísareri-waasi é'a Émbaramun-aísaafitantambo úndawi é'a Pénisaminin-andafakewi úne. ²Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasi wemparí'a úmarena ánaaemba ímba ti'mátukaiye. Íráiyaan-aai agaimakáimba ísaraawe. Naaófá'á Íráiyaa Ísareri-waasisafena í'ai séna Maníkón-táféna séna

³Fasi'aénkóo enáái simátímakaawifinkemba sáwífa'nanka tókamuwasa púwúwasa óntan-taarema tawísísuwesa entáfésamo imáyáamo ésamo póimo tufú'maimo agaimaráán-taarema tawísísukaawe. Enááimo simátímakaawifinkemba keyáá méraunda pósa kenkwárá'á sínkamonaawe

Íráiyaa súwana ⁴Maníkó simáména séna

ímbanifo kesí waási mérayiantafena sáwífa'nanka 7,000 waasi ta'ótokaunasa karo'-máníkón-áwí'o Péárimba wenáwí'a

ímba mósá makáawe Maníkó simámakaiye. ⁵Miyámó uráintemba kífé'wara'a Maníkó arumbá uwátinkáíwaisafena Yúndaa-waasifinkemba tuwímbai wemparí'a úmakaisasa méraawe. ⁶Miwítí kísausafena ímba wemparí'a úmakaifo arumbá uwátinkenafena wemparí'a úmakaiye. Miwímó kawé-kísáúmó maiyáawin-anonaa ímba wemparí'a úmakaifo wemá arumbá uwátinkenafena wemparí'a úmakaiye.

⁷Miyáumai Ísareri-waasi Yúndaa-waasi Maníkómó wenaúranka'o arupísemo uwátinkáin-amba saafá uwááesa owasá seyaafá'nánká ímba awánaraafo Maníkómó wemparí'o úmakaiwai tuwímbai awánaraawe. Maníkó táántaraimba táá-kautan-kwaasiyaamba ésa ímba ísááwasa tuwímbai ísaraawe. ⁸Naaófá'á Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna

Maníkó séna tuwesarái uwátinkaumne súwana tuwesarái úwasa ímba kanaa'á aai ísaraamba miyámó uráantemba ífé'wara'a miyá wéowe

agaimaréna siyáísana ⁹Téftí agaimaréna séna

tóntáfésa aantemba óraa'-imayaa ésa sésa kawé'-úmaisá méraumne siyambanifo minímáyáágó karo'á simátinkainasa sáwí'a úmai mésa sáwí-meyamba maénááwe. ¹⁰Miwí túramba káfikurainasaraamba ímba awánánááwe. Miwítí umbai-tántáákó wae'wae'a éna ímba tai'áíníye

Téftí siyáiyé. ¹¹Mináái imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Yúndaa-waasi karo'-ámbá arááíwáémbanifo ánaaemba ímba miyá ónááwe. Yúndaa-waasi Maníkón-aai taráiyaanka'a fí'onkaa-waasi Maníkómó sáwí'o úmáimo méraampinkemba kawé'-ámpá'ó métinkáin-aai isésa érai'e sembá Yúndaa-waasi isésa tirunkó sáwí'a ínasa kewárátá miyáumai arááíwaenaé sénááwe. ¹²Yúndaa-waasi sáwí'a ésa sáwí-amba arááíwáémba mindásafesa fí'onkaa-waasi kawé'-ámbá arááíwaesa kawé'-úmai méraawe. Miyáumai ánaaemba Yúndaa-waasi Ísu Káráístin-aaisafesa érai'e sésa kawé'-ámbó arááíwaiyamba sáwífa'nanka tuwánésa áfááraumai kawé'-úmai ménaawe.

Fí'onkaa-waasi kawé'-ámpá'ó métínkáín-aai.

¹³ Ímba Yúndaa-waasin-oyo fí'onkaa-waasisafe'a imáyáa é'ó simátíménda ísáaro. Maníkó kentáféna séna fí'onkaa-waasi kesáái kosimátíma'mae núwo séna si'mákaimba minkísáú óraa-kisaun-iyé súne. ¹⁴ Fí'onkaa-waasi simátíménda imáyáa é'a kesí waási Yúndaa-waasi isáiyana tirunkó sáwí'a ínaa kewarátá miyáumai arááiwaenae sénááwe-imayaa úne. Yúndaa-waasi miyá íyana Maníkó kawé'-ámpá'á métínkaindasafe'a fí'onkaa-waasi simátíma'mae'a iyúne. ¹⁵ Maníkó Yúndaa-waasi ánaaemba uwátínkainka'a fí'onkaa-waasi sáwífa'nanka wení waási-i'a uwátínkaraisasa miyáumai ánaaemba Yúndaa-waasi Maníkómpá'á tíyana Ísu Káráísitini waási-i'a uwátínkainda pukésa iyáfasesaraamba ónááwe.

¹⁶ Yúndaa-waasisafe'a imáyáa é'ó simátíménda ísáaro. Tuwímbaimo tómbó ayááimó tafámbaimo Maníkómbó ámémba mintómbá mútú'a Maníkóndén-iyé. Tuwímbaimo sésa mintái-ánú'á Maníkóndén-iyé sembá mintáimá seyaafá'á wendén-iyé. ¹⁷ Moórá-taigon-awi'a órífima kísaufa'a wérain-taima mintáiyáámbá Yúndaa-waasin-owe. Maníkó minórífí-táigó ayáanamai anai'uwásuwena amo'náfakemba afáá'-órfí-táigó ayáanamai anai'úmai máafusu'maraisana áfóiyakenanomba tafiséna óraa'a uráiyé. Afáá'-órfí-táigó ayáanamaiyaamba kemá fí'onkaa-waasin-owe. ¹⁸ Mindásafe'a kentúwí'a ímba maimaé iyé'a anai'uwásukainayaanamaisafe'a sáwísamba owatá kesáá óraa'a úne ímba seró. Mintáigó fasi'aémbá wétimifo kembíwí mintáigómbá ímba fasi'aémbá wéamefo kentúwí'a ímba maimaé iyóro.

¹⁹ Kentúwí'a ímba mósá maré'a sé'a Maníkó kentáá máafusu'maraindasafena ayáanamai anai'uwásukaiye ímba seró. ²⁰ Maarán-áái érai'-aain-iyé. Yúndaa-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba timankúnkúmba untáféna anai'uwásukaisa'a kembíwí timankúnkúmba urántafena miwí-tínóndáá méraawe. Mindásafe'a ímba kentúwí'a mósá máréwana táá'a ína'a káráwiyoro. ²¹ Yúndaa-waasi ayáanamai-úramban-oyo Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba timankúnkúmba ontáféna anai'uwásúwáísasa méraamba pó'a kembíwímó miyámó íyanamo éna Maníkó miyá íniye. ²² Maníkó tuwímbai arumbá uwátínkena tuwímbai sáwí-meyambo timínda imáyáan-oro. Sáwí'o uráawi sáwí-meyamba tiména kembá kawé'á uwátínkáíye. Kawé'ó uwátínkáípa'o ímbo maé'mae'o íyanamo éna ayáanamaimo anai'uwásukaintemba kembíwí miyá íniye. ²³ Yúndaa-waasimo sáwí-ambo tuwésamo Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba íyanamo éna Maníkó fasi'aémbó tokáiwai tiyéna ááemo maé'ópa'a mótkainiye. ²⁴ Fí'onkaa-waasi afáá'-órfí-táigó ayáanamaiyaamba owaná Maníkó anai'uwásuwena kawé'-órfí-táífímbá máafusu'makaimba mindá umbái taráiyé. Yúndaa-waasi kawé'-órfí-táiyáámbá owaná Maníkó minkáwé-táigó ayáanamai anai'uwásukaifo aneká'á maimái Yúndaa-waasi máafusu'marainda mindá ímba umbái táínda kanaa'á íniye.

Maníkó seyaafá'nánká arumbó uwátínkáín-aai.

²⁵ Kesí waásisono. Kesáá óraa'-waasisa úne súnafo sé'a aforá'ó simátíménda ísáaro. Ísareri-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba timankúnkúmba ombánifo ímba miyá úmae iyésa ánaaembo fí'onkaa-waasimo Maníkómó wemparí'ó úmakaiwaimo Maníkómpá'ó tíyanka'a Ísareri-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba ónááwe. ²⁶ Miyáumai Maníkó Ísareri-waasi sáwí'o úmaimo méraampinkemba

kawe'-ámpá'á métinkainiye. Mindásafena naaófá'á Maníkón-ai aúfáifimba agaimaréna séna

sáwí'o úmáimo méraampinkemba kawe'-ámpá'ó métínkáíwai Sáiyóni-naopa'a paápé éna Yékopun-aísaafitantamba uráawiti sáwí-imayaa maitiyuwáíniye. ²⁷ Sáwí-imayaa maitiyúwáandara'a símáimo kááísamakaunda-ai paápé íniye Maníkó siyáíye

agaimaréna Ísareri-waasi Yékopun-aísaafitantambo uráawisafenawe miwítí óraa'-naopa'-awi'a Sáiyóni-naopatafenawe agaimaréna siyáíye. ²⁸ Yúndaa-waasifinkemba sáwífa'nanka Ísu Káráísitin-ai taráíyaamba pósa Maníkóní namuro-wáásíyáámbá ompínkémbá fí'onkaa-waasi wenáái isé'a érai'e siyáawe. Yúndaa-waasi tíwá'náma Maníkó símai kááísamakaintafena miwí tisaafitantambo uráawi wení waási-i'a úmakaiye. ²⁹ Maníkó wení waási-i'a úmakena kawe'á uwátínkaraimba ímba ifá-tuwena fí'on-imayaa íniye.

³⁰ Ááéma kemá fí'onkaa-waasi Maníkón-ai taráíyaawasa ánaemba Yúndaa-waasi miyá uráamba póna káfé'a Maníkó kembiwí arumbá wéuwatinkaiye. ³¹ Yúndaa-waasi Maníkón-ai taráíyaawana kembiwímó arumbó uwátínkáíntemba ánaemba miwí arumbá uwátinkainiye. ³² Seyaafá'nánká Maníkón-ai taráísúwana Maníkó séna sáwí'o ombá miwá ta'ótokaiye séna arumbó uwátinkaindasafena mináái siyáíye.

Maníkón-áwí'a óraataamo úmae iyúnda-ai.

³³ Maníkó áfááraumai arumbá uwátinkena kawe'-ímáyáá éna seyaafá-tántáátáféna imáyáa isaná miyám-baaran-aaimo Maníkómpá'ó wéraitimba ímba kanaatá isáúnanasa miyám-baaran-kisaumo máimba ímba kanaatá wéawanaumne.

³⁴ Maníkón-ai aúfáifimba agaimaréna séna Fasi'aénkómó imáyáamo ímbá ímba kanaa'á wéisaawe. Fasi'aénkómó máín-kisau ímba kanaa'á táísái úmai wémaewe. ³⁵ Moórá-tantaa'a simíya'a kemá anondáá tíménoma ímbo siwáí póna wemá Ísarena tímíwain-íye

agaimaréna siyáíye. ³⁶ Maníkó seyaafá-tántáá'á úmáráísana wení fasi'aémbá wérintafena seyaafá-tántáá'á wéraitimba pósa wenáwí'o mósá maráiyantafena seyaafá-tántáá'á wéraiye. Mindásafeta Maníkómó kisaumo máimba ímba kanaatá seyaafá'á wéawanaumpo kárikata wéawanaumne. Wenáwí'o óraa'o úmae íyímba érai'-aain-íye.

Maníkóní kisaumo máén-ai.

12 Kesí waásisono. Maníkó áfááraumai arumbó uwátínkáíntafe'a maarán-áái óraaka simátimune. Kembiwí kentúma Maníkómbá amé'a wentáfé'a imáyáa é'a wení kisaau aantemba maíyana aamoí uwátinkaino. Miyámó é'o é'a wen-ímáyáá érai'a mósá maránááwe. ² Marapá'-wáásímó sáwí'o ontembá ímba miyámó íyamba Maníkómó sin-ááísáfé'a ewé síyana kentí imáyáa aúí'a uwátinkaina'a aú-waasiyaamba ónááwe. Miyámó é'o é'a Maníkómbó arááímo tain-áái isé'a Maníkómó aamoimó in-áái isé'a kawe-kísáú-áái isé'a wení sásá'-ímáyáámó ímbá isánááwe.

³ Maníkó úwoimo súwa'nai uráintafe'a maarán-áái simátimune. Kentúma ímba maimaé iyé'a óraa'-waasisa úne ímba seró. Maníkó túwa'nai isa'á ímba waásiti fasi'aénká'án-ifo Maníkóní fasi'aénká'á wení kisaumo máémba mindásafe'a imáyáa é'a kentúma ímba maimaé íyóro. ⁴ Kentúwawaa'a imáyáan-oro. Tíyayaanko wení

kísau máisana moórá-mora-tantaako miyá isatá ⁵miyáumai kesáá sáwífa'-waasi méta Ísu Káráísitiyeta kááísamaisa mimbórá-súwawaa'a ma'máisa méraunanasa ⁶Maníkó úwoi súwa'nai isatá moórá-mora-waasisa kentáási kúsaua máéndasafenasa Maníkó fasi'aémbá siménasa Maníkó fasi'aémbó timénamo kesáái simátíma'-mae nóromo siyáinda érai'-aain-iyé sé'a miyán-oro. ⁷Fasi'aémbó timénamo túwa'nai orómó siyáindawi miyán-oro. Fasi'aémbó timénamo kesí aambó aráátíméromo siyáindawi miyán-oro. ⁸Fasi'aémbó timénamo fasi'átínkáaromo siyáindawi miyán-oro. Kentí óntamo tuwímbeimo tíméwi kawe'án-oyo miyán-oro. Káráwiyaawi kawe'án-oyo miyán-oro. Kawe'ó uwátínkááwi aamoimó íyapakemba miyán-oro.

⁹Moórá-moramó tirumbó tímémbe ímbe karo'ó síyamba éraika'a tirumbá tíméro. Sáwí-kísau tínaemba uwáme'a kawe-kísáú ta'ótóráaro. ¹⁰Ísu Káráísitini waási ontáfé'a mimbórá-ákúnkáání'a é'a pó'a moórá-mora-waasi tirumbá tímé'a moórá-mora-waasi túwí'a mósá maráámbe aamoí é'a méraaro. ¹¹Fasi'aénkómpá'á imáyáa é'a ímbe tuwesará ína'a tiyáántán-kwimái Fasi'aénkóní kúsau kawe'án-oro. ¹²Ísu Káráísitimo kumíndasafe'ó amu'maré'ó méraemba tirunkó aamoí ínana umbaitántá'ó kentópa'ó wéraimbe ímbe imáyáamo íyamba fasi'ámai mé'a Maníkómpá'á inái símae iyé'a ímbe saagaaró. ¹³Maníkóní waási ímbe tómbó makéwi túwa'nai e'a namu'-waasímó tíya'ó é'a tóné naané tíméro.

¹⁴Sáwí'ó uwátínkááwisafe'a Maníkóntáfé'a sáwí'a uwátínkaao ímbe síyamba kawe'á uwátínkaao seró. ¹⁵Aamoimó owísé'a kewará'á aamoín-oro. Ifi'ó taawísé'a kewará'á ifi'á taaró. ¹⁶Mimbórá-imáyáa é'a óraa'-waasisa úne ímbe síyamba moórá-mora-waasi túwa'nai e'a úwoi-kisauwara'a máéro. Kesáfé-imáyáámó ombá keyáása kawe'-ímáyáawará'-wáásísá úne ímbe seró.

¹⁷Sáwí'ó uwátínkarewa'ó é'a anondáa ímbe miyá uwátínkáaro. Waási túranka'a kawe'-aantemba úmai méraaro. ¹⁸Seyaafá'-wáásífímbe faru úmai ménae sé'a tiyáántán-kwimái miyáumai méraaro. ¹⁹Sáwí'ó uwátínkaiya'ó é'a anondáa ímbe miyá íyamba méwana Maníkó anondáa sáwí-meyamba tímíníye. Mindásafena Maníkón-aai aúfáífímbe agaimaréna séna

Fasi'aénkó séna sáwí'ó iyawini anondáa-meyambo tíménda mindá kendén-iyé. Sáwí-kisau safe'a méyámbe tíménaumne siyáíye

agaimaréna siyáíye. ²⁰Mináái imáyáa é'a maarán-oro. Maníkón-aai aúfáífímbe agaimaréna séna

namuro-wáásímó tááiimo taimbó é'a tómba tíméro. Namuro-wáásímó nontáfénamo tínkáímbe é'a tíméro. Miyámó íyasamo ésa sáwí'ó uwátínkáántafesa tigaemá íníye

agaimaréna siyáíye. ²¹Sáwí'ó owíní áwáuma ímbe íyáákainifo kentí kawe-kísáúgó sáwí-kisau gomba íyáákaino.

Káráwiyaan-kwaasi tísamaifímbe kífaero-aai.

13 Seyaafá'nánká marapá'ó káráwiyaan-ora'-waasi tísamaifímbe kífaero. Maníkómó fasi'aémbó ímbe tímakainkaka ímbe káráwiyon-kisau máéwaisino. Maníkó miyáumaimo káráwiyaawi íyáfasintinkaraiye. ²Marapá'ó káráwiyaan-ora'-waasi Maníkó íyáfasintínkaimbe pó'a miwí táái isé'a ímbe taráísóro. Taráisiyambo é'a Maníkón-aúranka'a sáwí'a é'a sáwí-meyamba maénááwe. ³Kawe'ó owí káráwiyaan-ora'-waasisafena ímbe táá'a wéifo sáwí'ó owí káráwiyaan-ora'-waasi táároi wéinkaisowe. Káráwiyaan-ora'-waasi táároi

ímba inkaisónaemo sé'o é'a kawel-aantemba íyasa aamoí uwátinkanaawe. ⁴Káráwiyaan-oraa'-waasi túwa'nai íya'a kawel-úmaimo méraiyantafena Maníkó miwí íyáfasintinkaraiye. Sáwí'o é'o é'a miwí táaroí inkáísóro. Fasi'aémbá tokáamba pósa sáwí'o íyawi sáwí-meyamba timénááfo inkáísóro. Maníkó íyáfasintinkaraimba pósa sáwí'o owí sáwí-meyamba timénááwe. ⁵Mindásafe'a marapá'ó káráwiyaan-oraa'-waasi tísamaifimba kífaero. Maníkó aaisambá sífo sé'a káráwiyaan-oraa'-waasi tísamaifimba kífaero. Ímba mindásafe aantembanifo kentirumpinkén-árúpísé-ímáyáásáfé'a káráwiyaan-oraa'-waasi tísamaifimba kífaero. ⁶Miwí miyán-kísáúmó máemba miyán-kísáú maíyantafena Maníkó íyáfasintinkaraimba pó'a taakisí ⁷fí'o-fi'on-takisí

orómó síya'a arupíse úmai miyá é'a óraa'-waasi-tuwi'a mósá máraaro.

Moórá-mora-waasifimba tirumbó tímén-aaí.

⁸Óntambo tímakaiya'a ayáatááka'a ímba mé'a ááema tíméro. Moórá-mora-waasi tirumbá tímé'a miyámó ombá Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba wéaraai-waewe. ⁹Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko séna aare-úméné waai-úméné fí'o-fi'on-tantaa'e ímba oró. Ímba tínkamiyasa púwóro. Túraniyamba ímba oró. Miyám-baaran-amaankoni áwáuma maarán-iyé. Kesáfé-ímáyáámó ontembá kentí waási-imayaawara'a oró.

¹⁰Miwítí waási-imayaamo owí ímba sáwí'a uwátinkanaawe. Miwítí waásifimba tirumbó tíméwi Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba wéaraaiwaewe.

¹¹Ísu Káráisitimo kumínda-kanaa kárika'a tína'a Ísumo kumínda-kanaamo ímbo imáyáamo ontembá ímba é'a káráwiyo. Ísu Káráisitín-aaisafeta érai'e séta simankúnkúmba uráundarata Maníkómó siyáinda-kanaa kárika'a tinda póta méraundasa káfé'a minkánáá kárika'a tíníye. ¹²Marapá'ó kumeu'-áémpá'ó méraamba tai'áimba pó'a kárika'a wiyómpa'o sámó kaipa'á ménaafo mindásafe'a sáwí-kisau tínaemba uwáme'a tiyáántán-kwimái kawé-kísáú ma'é'a méraaro. ¹³Sámó kain-áémpátáámó méraunda-waasisaamo úndantenta miyá é'a kawel-úmai méraaro. Ímba túwaandu uré'a uwóí'o on-dómbá wéne'a uwóí'a oró. Aare-úméné waai-úméné ímba é'a aaisané ímba sé'a kawé-kísáúmó maíyantafe'a kentirunkó ímba símai sáwí'a uwátínkáaro. ¹⁴Sáwí-imayaasafe'o tirááísafe'o ombá ímba ewé síyamba tínaemba uwáme'a Fasi'aénkó Ísu Káráisitintafe'a sé'a kentáará'á káráwiyuwo seró.

Waásiti kisaugomba ímba símai sáwí'a oró-áái.

14 Ísaaro. Ísu Káráisitín-aaisafesa timankúnkúmba ésamo ímbo fasi'ámaimo arááiwwáewisafe'a ímba tiyuwé'a keséta méraaro síyamba miwítí fí'o-fi'on-imayaasafe'a ímba aaisambá símai tuwínáaro. ²Ísu Káráisitín-aaisafesa timankúnkúmba owífínkémhá tuwímbai sésa seyaafá-tómbó náundasa kanaán-iyé sewasá tuwímbai Maníkóní aampa'ó ímbo fasi'ámaimo arááiwwáéwi sésa kisaufaken-ton-aantemba néta póí-ama'a ínta nánaumne sewasá ³seyaafá-tómbó naawí póí-ama'o ímbo naawísáfésa ímba símai sáwí'a uwátínkáaro. Wenááísafesa timankúnkúmba ésa póí-ama'o naawísáféna Maníkó séna kesí waásín-owe siyáimba pósa kisaufaken-ton-aantembo naawí póí-ama'o naawísáfésa sáwí'a wéowe ímba seró. ⁴Moóráwígóni kisaufaken-ton-aantembo sáwí'a óne ímba seró. Ímba kendén-ifo

wení óraa'-waasigonde póna weyááríka'a séna kawé-kísáú maé sáwí-kisau maé óne wení óraa'-waasigo wésiye. Fasi'aénkó kanaa'á áwa'nai índa póna kawé-kísáú maéna fasi'ámai méniye.

⁵ Tuwímbai moórá-mora-kanaasafesa sésa óraa-kanaan-ifo seyaafá-kánáá úwoi-kanaan-iyé sewasá tuwímbai sésa seyaafá-kánáá mimbórá-kánáárááni'an-iyé wésewe. Seyaafá'nánká imáyáa ésa moórá-aaimo arupíse-aaimo sésamo ésa mináái miyán-oro. Tuwímbai moórá-aaimo arupíse-aaimo sésamo ésa mináái miyán-oro. ⁶ Tuwímbai Fasi'aénkón-áwí'a mósá maránae sésa moórá-kanaasafesa óraa-kanaan-iyé sewasá tuwímbai Fasi'aénkón-áwí'a mósá maránae sésa tómbá Maníkómpá'á súwi sésa wénaawe. Tuwímbai Fasi'aénkón-áwí'a mósá maránae sésa tuwímbai-tontafesa ímba nánaumne sésa naan-tóntáfésa Maníkómpá'á súwi wésewe. ⁷ Métaamo púwóndasaawe ímba kendésáánifo Maníkóndén-iyé. ⁸ Méraundasa Fasi'aénkóntáféta imáyáa éta méraunda póta púwóndasa Fasi'aénkóntáféta imáyáa éta puwónaumne. Méraundasaawe púwóndasaawe Fasi'aénkóndé-ita wéune. ⁹ Ísu Káráísiti pukáan-kwaasiya'e úwoimo túmó aráan-kwaasiya'e káráwiyindasafena pukéna íyáfásinkaiye. ¹⁰ Mindásafe'a imáyáa é'a Ísu Káráísitini waási ontáfé'a moórá-mora-waasiti kísau ímba tuwiné'a sáwí'a uwátínkáaro. Maníkó seyaafá'nánká méraawini áwáuma tísai índara'a Maníkón-aúranka'a seyaafá'nánkátá méraundasafenasa póna sísaí índasafe'a mindásafe'a waásiti kísaugomba ímba símai sáwí'an-oro. ¹¹ Minááisáféna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

Fasi'aénkó séna méraundasafe'a sé'a kesúranka'a seyaafá'nánká kífaesa ken-ímáyáá mósá marésa afora'á sésa érai'a emá Maníkó óne sénááwe Maníkó siyáiyé agaimaréna siyáiyé. ¹² Miyáumai minkánáámó tínda Maníkón-aúranka'a seyaafá'nánkátá kesáámó méraundawini áwáusa simámenaumne.

Kentáási kísaugoni aambá kawé'-án-aantemba awánésa ímba sáwí-ambo arááíwawae siyáin-aii.

¹³ Mindásafeta imáyáa éta moórá-mora-waasiti kísau ímba tuwiné'ta sáwí'a uwátínkááfo maarán-ímáyáá éta séta kesí waási kesí kísau awánésa sáwí'a óne sefáínifo kawé'-aantemba ónae séta miyásá ónaumne. ¹⁴ Fasi'aénkó Ísuwe'a kááísamai méraunda pó'a maarán-áái érai'-aain-iyé ísaraumne. Seyaafá-tómbá wéraimba ímba sáwí'a isasá náíyanamo éna ímba sáwí'a uwátínkainifo karo'ó sésamo naananá sáwí'a uwásinkainiye sésamo náíyanamo éna sáwí'a uwátínkainiye. ¹⁵ Tuwímbaimo mintómbá ímba nánaumnemo sen-tómbó náíyasamo ésa minááímó sewi tuwánésa mintómbó náíyantafesa sáwí-amba arááíwaenaawe. Miyámó ombá sáwí'a é'a tirumbá ímba wétimewe. Miyán-tómbó naambá miwísáfénawe séna Káráísiti pukáiwai tuwánésa sáwí-amba arááíwáéfo sé'a káráwiyoro. ¹⁶ Kawé-tántáá'án-iyé sé'o ombá tuwímbai tuwánésa símai sáwí'a uwásínkááfo sé'a káráwiyoro. ¹⁷ Miyám-baaran-tone noné naawasá ímba naawasamó ombá ímba Maníkó kentáárá'ó káráwiyain-awaun-ifo Maníkó kentáárá'ó káráwiyaimba maarán-iyé. Wenáúranka'a arupíse úmai aáno úmai méraunanasa Maníkóni Ufaen-ámútánkó súwa'nai isaná sirunkósá aamoí wéiyé. ¹⁸ Miyámó ombá Ísu Káráísitini kísau máéwana Maníkó aamoí uwátínkáísasa tuwánésa sésa kawé'án-owe wésewe.

¹⁹ Mindásafeta imáyáa éta aáno úmaisá méta moórá-mora-waasi fasi'aémbá tíménae séta siyáántán-kwimáisa kísausa máéno. ²⁰ Tuwímbaimo karo'ó sésamo

mintómbá naanasá sáwí'a uwásinkainiye sewa'ó ombá mintómbá nánae sé'o né'o ombá tuwánésa sáwí-amba arááiwáéfainifo káráwiyoro. Maníkómó kentirumpimbó máin-kisaukombá sáwí'a ifáínifo káráwiyoro. Seyaafá-tómbó naambá mindá kanaán-ifo tuwímbai-tombo naambó tuwánésa sáwí-amba arááiwáémba sáwí'a uwátínkáámba mindá sáwí'an-iyé. ²¹ Póí-ama'e ándá-aran-done fí'o-fí'on-tone náúndamo suwánésa sáwí-amba arááiwáéfo sé'a miwísáfé'a imáyáa é'a mintómbó naambá ifátiyuwe'a miyámó ombá kawé'án-owe. ²² Mintántáátáfé'o imáyáamo ombá Maníkó aantemba simáméro. Kentirumpinkén-imáyáásámbó ombá ímba sáwí'a úne sefó kentirunkó kawé'ó iní'a wéowe. ²³ Tuwímbai-tontafe'a kae'-ímáyáá toké'a nánaum ína nánaumno sewí kentirumpinkén-imáyáágó ímba naaó sína'o né'o é'a Maníkón-aúranka'a sáwí'a ónááwe. Kentirumpinkén-imáyáágó kawé'án-iyé ímbo

sisasamó miyámó ombá sáwí'a wéowe.

Ísumo ímbo wesáfé-ímáyáámó uráintemba miyán-oro-aai.

15 Kesáá Maníkómpá'ó simankúnkúmbo fasi'ámaisaamo úndawisa Maníkómpá'ó timankúnkúmbo ímbo fasi'ámaimo owí túwa'naisa onó. Sirááímo taintembó úndasa aantemba ímba imáyáa éta ² kentáási ewaa'ó méraawi Maníkómpá'á timankúnkúmbo fasi'ámae íyantafeta miwísáfé'wárál'á imáyáa éta túwa'naisa onó. ³ Ísu Káráísiti ímba wesáfé-ímáyáá úmba waásisafena imáyáa uráiyé. Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Káráísiti Maníkóntáféna séna símai sáwí'o uwánkaraawi pósa kembá sáwí'a uwásinkaraawe siyáiyé

agaimaréna siyáiyé. ⁴ Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimbo agaimakáamba maarán-ááísáfésa agaimakáawe. Súwa'nai ínanasa ímba ááéma suwesaraí ínata Maníkón-aaisafeta fasi'ámai imáyáa éta wesé'a ménaandasafeta amu'maréta méraumne. Mindásafesa aúfái agaimakáawe.

⁵ Ímba tuwesaraí ína'a fasi'ámai méraaro séna Maníkó túwa'nai iye. Ísu Káráísitimo méraintemba miyáumai mé'a kempímbá mimbórá-ímáyáán-oro séna Maníkó túwa'nai isa'á ⁶ pó'a mimbórá-ímáyáá é'a mimbórá-áái sé'a Maníkón-áwí'a Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-afowán-áwí'a mósá maráámba mindásafe'a inaf súné.

Ísu Ísareri-waasiye fí'onkaa-waasiyemo túwa'nai uráin-aai.

⁷ Ísu Káráísitimo kentáfénamo aamoimó intembá kempímbá moórá-mora-waasisafe'a aamoí é'a miyá owaná Maníkón-áwí'a óraa'a wéiyé. ⁸ Naaófá'á Maníkó Yúndaa-waasisa síwá'násafenasa símai fasi'ámarowana Maníkómó siyáintembo índasafena mifásí'áén-ááímó paápé índasafena Ísu Káráísiti kumbéna Yúndaa-waasi túwa'nai úwasa ⁹ fí'onkaa-waasi sésa Maníkó arumbá uwásinkáisata wenáwí'a mósá maráúmne síyantafena Ísu Káráísiti kunkáiyé. Minááísáféna Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

fí'onkaa-waasifimbo méraunda enáwí'a mósá maré'a imó súná enáwí'a mósá maráúmne

agaimaréna súwana ¹⁰ moóráfa'a agaimaréna séna fí'onkaa-waasiono. Maníkómó wemparí'o úmakaiwai tirunkó aamoí ína'a kentirunkówárá'á aamoí íno

agaimaréna súwana ¹¹ moóráfa'a agaimaréna séna

ff'onkaa-waasiono. Fasi'aénkón-áwí'a
mósá máraaro. Seyaafá'-wáásísé'a
wenáwí'a mósá máraaro

agaimaréna súwana ¹² Maníkón-aai simátímakowin-awi'a Áísáya agaimaréna séna
Téfítin-afowan-awi'a Yési wenándáfakemba moóráwigo paápé ínana ff'onkaa-
waasiya'o káráwiyndasafena Maníkó íyáfasinankainasa wembá amu'maréna
ménaawe

agaimaréna Ísu Káráisitintafena siyáiyé. ¹³ Wesé'o méraiyaamba amu'maré'a
méraaro séna Maníkó wétuwa'nai-iyé. Wesé'a káásamai méraantafena aáo
uwátinkena tirumbá kawé'á uwátínkáísana wení Ufaen-ámútánkó fasi'átínkáfa'a
íyísa'a wesé'o méraiyaamba amu'maré'a méraamba mindásafe'a ináí súné.

Maníkóní kásaumo maúndasafe'a aamoí únemo siyáin-aai.

¹⁴ Kesí waásisono. Imáyáamo únda-aaimo simátíménda ísáaro. Kawé'-wáásí-
úramba pó'a kawé'-ámbó arááíwáén-aai seyaafá'nánká isé'a kanaa'á wéaraa-
timewe. Kentáfé'a miyán-ímáyáá úné. ¹⁵⁻¹⁶ Maanáúfáífimbá tuwímbai-aai fasi'á-
maimo simátimunda mináái imáyáa íyantafena ímba sáá'a isa'á súné. Fí'onkaa-
waasifimba Ísu Káráisitini kísau máéndasafena Maníkó si'mákaimba póna ímba
sáá'a isa'á fasi'ámai maanáúfáífimbá simátimune. Maníkóntáfé'a sé'a maaff'ónkáá-
wáásí ení waási owaná ení Ufaen-ámútánkó ení waási-i'a uwátínkaraiye senaná
Maníkó aamoimó índasafe'a wení ásé-aai simátimune. ¹⁷ Ísu Káráisitiye'a káásamai
mé'a Maníkóní kísau maúndasafe'a aamoí úné. ¹⁸ Ísu Káráisiti fasi'aén-ímáyáá
símísa'a ff'onkaa-waasi Maníkón-aaisafesa érai'e síyantafe'a kísau miwífimbá
maiýáunda mináái ímba sáá'a ina'a pó'a simátíménda ísáaro. Aaí simátimé'a
kásaumo maiýáunda ¹⁹ Maníkóní ámútanko fasi'aémbá símísa'a ff'o-fi'on-kísau ímbo
awánaraan-kísau maimaé'a kuráumne. Yérúsaremu-naopakemba ff'o-fi'on-daopa'a
wéne'a Káráisitini ásé-aai simátíma'mae'a iyé'a Írírikamu-marafa'a kuráumne.
²⁰ Kemá sé'a naaó'-nao'a Ísu Káráisitini-aaimo ímbo ísaraan-daopa'a ásé-aai kosimá-
timenae. Kosimátímakaan-kwaasifimba ímba kosimátimenaumpo ff'on-daopimpa'a
kosimátíma'mae'a nónaumne sé'a minásé-áái ímbo ísaraan-kwaasifimba kosimátí-
makaumne. ²¹ Naaófá'á Maníkón-aai

aúfáífimba miyán-áái agaimaréna séna
ímbo simátímúwasamo ísaraawi ánaaemba Maníkóní aambá awánánááwe. Ímbo
ísaraawi ánaaemba Maníkón-aai isánááwe
agaimaréna siyáimba pó'a Ísu Káráisitini-aaimo ímbo ísaraan-kwaasifimba
kosimátímakaumne.

Rómu-naopa'a kónaemo siyáin-aai.

²² Ímbo ísaraan-kwaasi ásé-aai simátimundara'a kempá'á kónae sé'a únda
simátimunda-kisauugo sáwífa-kanaa kembá ta'ótokaiye. ²³ Kempá'á kónae sé'a
únda sáwífa'-aatai maisuwé'a ímba kanaa'á kúndasafe'a káfé'a maanáópim-
pa'a kesí kísau tai'ásuwe'a ²⁴ kempá'á kónae-imayaa úné. Sípéni-marafa'e sé'a
wéme'a kentí naaópa'a kotuwáné'a koméraana'a súwa'nai íya'a Sípéni-marafa'a
kónaumne. ²⁵ Aifa'á Yérúsaremu-naopa'a Maníkóní waási kotúwa'nai ónaumne.
²⁶ Maníkóní waási Máséndóniyaa-marafakewiye Ákáyaa-marafakewiye sésa aawai
taisasa Maníkóní waási Yérúsaremu-naopakewi tómbá ímbo makáawi túwa'nai ónae

sésa miwítí óntamba torupámakaamba pósa simíyá'a maimaé'a Yérúsaremufa'a wé'a mátimenaumne. ²⁷ Miwítí imáyáafinkembo miyámó ombá mindá kawé'an-iyé. Yúndaa-waasi fí'onkaa-waasi Ísu Káráísitin-aai kosimátímakaamba pósa imáyáa ésa miwítí óntamba Yúndaa-waasi tómbá ímbo makáawimo tímémba mindá kawé'an-oro miyán-oro. ²⁸ Torupámakaan-ontamba maimaé'a wéme'a seyaafá'nánká mátime'a Sípéni-marafa'e sé'a wéme'a kentí naaó'a kómé'a minkákémbá Sípéni-marafa'a kónaumne. ²⁹ Kentí naaópa'a koméeraanana Ísu Káráísiti áfááraumai kawé'á uwátinkainiye-imayaa úne.

³⁰ Kesí waásisono. Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísitintafe'a imáyáa é'a Maníkóní ámútanko arumbá uwásínkáintafe'a imáyáa é'a óraaka simátime'a sune. Maníkóm-pá'á inái sumpo kewará'á súwa'nai úmai fasi'ámai inái seró sune. ³¹ Yérúsaremu-naopa'o kondá Yúndiyaa-aempaken-Yúndaa-waasi Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba érai'emo sewí sínkamofó sé'a súwa'nai úmai inái seró. Mifá'á Maníkóní waásimo méraawi túwa'nai on-óntántáfésa aamoí íyantafe'a inái seró. ³² Minkísáú taí'á-suwaanana Maníkómó ewémó sína'o é'a aamoí é'a kentópa'a wéme'a kotuwáné'a aú'á úmai ménaumne. ³³ Maníkó aáno'o uwásínkáíwaisa kesé'a méraiye sé'a inái súnnda érai'-aain-iyé.

Kawé'-úmai méraaromo siyáin-aai.

16 Moórá-ininkon-awi'a Fípi kesímánaakaanta éna Maníkóní waási Sénkíríyaa-naopakewi túwa'nai isa'á wenáái simátimune. ² Kesé wesé'a Fasi'aénkóní waási ontáfé'a kentópa'o wínda aamoí uwánke'a keséta méraao sé'a tuwímbaitantaa'o wempímbó ímbo wérainda áwa'nai oro. Sáwífa'nanka túwa'nai ena kenkwará'ó súwa'nai intáfé'a pó'a áwa'nai oro.

³ Moórá-ininkon-awi'a Pírísiraawe awaakón-áwí'a Ákwíraante'a kawé'-úmai méraakaiyo sune. Mindáraiye kewé Ísu Káráísitini kísausa wémaumne. ⁴ Ááema sínkamiyakai puwúyafó-imayaa ímba ésarai súwa'nai uráaya'a aamoí uwátinkaumne. Ímba ke aantemba aamoí uwátinkaumpo fí'onkaa-waasi fí'o-fí'om-barafakewi Maníkóní waásiwara'a aamoí wéuwatinkaawe. ⁵ Mindáraití naaúmpa'a Maníkón-imáyáá ésa túwaandu owísáfé'a kawé'-úmai méraaro sune.

Moóráwígon-awi'a Épinitasi kesí waási-i'a intáfé'a kawé'-úmai méraao sune. Wemá Ésiyaa-marafakewi aifa'á Ísu Káráísitin-aaisafena amankúnkúmba uráiwainiye. ⁶ Moórá-ininkon-awi'a Máríyaantafe'a kawé'-úmai méraao sune. Wemá kentáféna imáyáa éna óraa-kisau wémaiye. ⁷ Kae'-Yúndáá-wáásí túwí'a Ándónaikasiye Yúníyasintetafe'a kawé'-úmai méraakaiyo sune. Kemá Ísu Káráísitiye'a ímba kááísamai méraawandara'a mindárai-nonkaamba kááísamai maé'óyambani. Ísuni aantá-waasisomba minkáé'nárai tuwánaraan-kwaasiyai ésarai ááema kesé'a ándáfa'a kuráaye.

⁸ Moóráwigo Ámpíríyetasintafe'a kawé'-úmai méraao sune. Wemá kesí waási-i'a éna Fasi'aénkóe'a kááísamai méraiye. ⁹ Moórá Épáanintafe'a kawé'-úmai méraao sune. Wemá kesé'a Ísu Káráísitini kísaurai wémauye. Moóráwigo kesí waási-i'a iwáín-áwí'a Sítékisintafe'a kawé'-úmai méraao sune. ¹⁰ Moóráwigo Ápérísi Ísu Káráísitini aampa'á fasi'ámai aráái'wáiwaintafe'a kawé'-úmai méraao sune. Árísí-topurasini akúntáfé'a kawé'-úmai méraaro sune. ¹¹ Moórá Yúndaa-waasígon-awi'a Érotiyonintafe'a Násísásini akúmbá Ísu Káráísitini waásisafe'a

kawé'-úmai méraaro sune.

¹² Moóráwigo Táráifinae moóráwigo Táráifosaye mindárai Fasi'aénkóní kísau wémaeyawisafe'a kawel- úmai méraakaiyo súne. Moóráwigo Pésisi Fasi'aénkó Ísuntafena imáyáa éna óraa-kísau wémaiwaintafe'a kawel-úmai méraao súne.

¹³ Moóráwigo Rúfaasi Ísu Káráísitini kisaumo maénamo iyáákaraiwainte anówa kesinóraamba uráin-ininkontafe'a kawel-úmai méraakaiyo súne. ¹⁴ Tuvímbai-tuwi'a Ásínkiritasiye Fírígoniye Émisiye Pátáropasiye Émásiye miwísé'a Fasi'aénkóní waási méraawisafe'a kawel-úmai méraaro súne. ¹⁵ Tuvímbai-tuwi'a Fírórógasiye Yúriyaawe Nériyasiye wenámáanaakowe Órímpasiye miwísé'a Maníkóní waási méraawisafe'a kawel-úmai méraaro súne.

¹⁶ Kempínkémbá moórá-mora-waasi imáyáa é'a tiyáamba tíméro. Ísu Káráísitini waási seyaafá'nánká kentáfésa sésa kawel-úmai méraaro sewé.

¹⁷ Kesí waásisono. Maarán-áái óraaka simátimune. Tuvímbai simátímakaunda-aai ímba arááiwaesa sésa karo'-áái simátíméwasa isésa tuwínkaa'-ésa tuwímbai kawel-ámbá tuwésa sáwí-ampa'a wégowe. Káráwiye'a miyán-kwáásí tí-naaemba uwátíméro. ¹⁸ Miyán-kwáásí kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísau ímba maésa sáwí-imayaasafesa tirááisafesamo on-kísáú maésa karo'á simátinkanae sésa aai simátimesa símai tirumbá faiyarááwasa ímbo kawel'ó úmaimo aaimó isááwi minkaró'-ááisáfésa érai'e wésewe. ¹⁹ Kembiwímó ásé-aaimo fasi'amaimo taawiyáfón-aai seyaafá'nánká isáántafe'a imáyáa é'a aamoí uwátinkaumne. Kawe-kísáúsáfé'a imáyáa úmae iyé'a sáwí-kisausafe'a ímba imáyáa ombá mindá sirááíma wétaiye. ²⁰ Maníkó aáno'o uwásínkáíwaisa túwa'nai ína'a kárika'a waántáwankomba iyáákanaawe. Kentáásí Fasi'aénkó Ísu úwoi túwa'nai úmae íyíntafe'a inai súne.

²¹ Kesé'a kisaumo máiwain-awi'a Tímóti kawel-úmai méraaro siyé. Tuvímbai-Yundaa-waasi-tuwi'a Rúsiyasiye Yésóniye Sósipataawe kawel-úmai méraaro sewé.

²² Kemá Tétiyasi Póro sin-áái maanáúfái agaé'a kembiwísé kesé'a Fasi'aénkóní waási úndasafe'a kawel-úmai méraaro súne.

²³ Moóráwigon-awi'a Káyási kawel-úmai méraaro siyé. Wení naaúmpa'a wéwaunasa Maníkóntáfésa imáyáa on-kwáásí mindáúmpá'á túwaandu wéowe. Moóráwigon-awi'a Érásítasi wení naaópakewiti óntanka'a káráwiyaiwai kawel-úmai méraaro siyé. Moóráwigon-awi'a Kótasi Maníkóní waásigo kawel-úmai méraaro siyé.

²⁴ Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísiti úwoi túwa'nai úmaena íyímba érai'-aain-iyé sé'a inai súne.

²⁵ Maníkón-áwi'a óraa'a úmae íyóno. Ísu Káráísitin-aai ásé-aai simátimun-aai ísare'a érai'e sembá póna Maníkó kanaa'á fasi'átínkáimba pó'a wenááisafe'a fasi'aén-imáyáa wéowe. Naaófá'á Maníkó minásé-ááisá aúpá'á makówasa kentáá síwá'náwe miwí tísaafitántamba uráawiye minááígóní áwáuma ímba ísaraawe.

²⁶ Maníkón-aai simátímakaawi mináái agaimakáawe. Maníkó maé'mae'o iwáí káfé'a paapé íniiye simbá pósa seyaafá'-márafákén-kwáásí minááígóní áwáuma isánááwe. Minááísáfésa timankúnkúmba ésa taawiyafiyantafena minááígóní áwáuma paapé uráiiye. ²⁷ Ísu Káráísitimo uráintafeta Maníkón-áwi'a óraa'a úmaeta wéiyune. Maníkó mimbórá-Máníkó ména weyáá seyaafá'-tántáátáféna ísaraiwai wenáwí'a óraa'a úmaeta iyúndasa

érai'-aain-iyé.

Kemá Póro súnda-aaí taí'áiyé.

1 Kórinti

Ísu wiyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai afa'móráe-aataiya'iyó miyáumai-aatai maisuwéna Éfésási-naopa'a ména maanáái agaimái Kórinti-naoraa-waasi mátímakaiye. Kórinti-naopa'a óraa'-naopa'a Ákáyaa-marafa'a wéron-daopa'a Kíríki-waasi sáwífa'a mérowasa tuwímbai-Yundaa-waasiwara'a máúpa'an-iyé. Ááéma Póro Ísun-aaí kosimátí-ma'maena iyúwasa Ísuni aampa'á wéwesa ánaeemba tuwínkaa'a ésa sáwí'a urówana Póro mináái iséna maanáái agaimái tuwówasa mátímakaaawe.

1 Kemá Póro maanáái agai-timúmpo isáaro. Maníkó wení imáyáafinkemba kembá aantá-waasi-i'a uwásinkena séna Ísu Káráisitín-aaí kosimátíma'mae núwo séna si'mákaiye. Kentáásí waásigon-awi'a Sósénisintafe'a súnana maanááfái wégaiye. ²Maníkóní waási Kórinti-naopa'o méraawi isáaro. Maníkó wendé-í'a uwátínkaraisa'a Ísu Káráisitíye kááísamaimo méraawi isáaro. Seyaafá'-máráfákéwí Fasi'aénkó Ísu Káráisitimpa'a inaimó sewiyé kembiwiyé Maníkó wemparí'a uwátínkaraiye. Káráisiti miwíyá'á káráwiyaiwai éna kentáará'wará'á káráwiyaiye. ³Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráisitíye úwoi túwa'nai esarai faru wéuwatinkaayantafe'a inái súné.

⁴Kembiwísáfé'a isámai aasiyaasí Maníkómpá'á súwi súné. Maníkó Ísu Káráisitíni kísausafena imáyáa éna wétuwa'nai-imba mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súné. ⁵Ísu Káráisitíye'o kááísamaimo méraantafena Maníkó kawé'ó uwátínkáimba kempímbá óraa'o uráintafe'a pó'a wenáái isé'a kawé'-úmai wésimatimewe. ⁶Ísu Káráisitín-aaí simátímakaunata tirumpimbá ta'ótoke'a fasi'ámai mé'a pó'a wenáái kawé'-úmai simátíme'a ⁷Fasi'aénkó Ísu Káráisitimo marapá'ó kumínda amu'maré'o méraamba Ufaen-ámútánkó tímí-fasi'aemba maimái ta'ótokaawe. ⁸Fasi'átínkáfa'a iyínana póna ánaaen-kanaamo Fasi'aénkó Ísu Káráisitimo kumínda-kanaa kempímbá sáwí-aaí ímba wéíniye. ⁹Maníkó sintembó wéena wenááninko kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráisitínte'o kááísatinkaindasafena táántaraimba sintení'o iwái póna miyá íniye.

Tuwín-tuwimbo uráan-aaí.

¹⁰Kesí waásisono. Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráisitíni fasi'aémbá símakaintafe'a óraaka wésimatimune. Mimbórá-áái wése'a ímba tuwínkaa'-é'a mimbóráfímbá mé'a mimbórá-imáyáá wée'a mimbórá-kísáú máero. ¹¹Kempínkémbá moórá-ininkon-awi'a Kórówini akúmpákén-kwáásí tuwímbai tasimásimesa sésa kefyái aaisambá sésa tuwínkaa'-úmai méraawe tasimásimakaawe. ¹²Mináísánkóní áwáuma maarán-iyé. Tuwímbai sé'a Póro kentáásí óraakon-iyé sewa'á tuwímbai sé'a Ápórosi kentáásí óraakon-iyé sewa'á tuwímbai sé'a Pítaa kentáásí óraakon-iyé sewa'á tuwímbai sé'a Ísu Káráisiti kentáásí óraakon-iyé wésewe. ¹³Ísu Káráisiti mimbóráwígó óraako méraifo ímba tuwínáaro. Kemá Póro ímba kembiwísáfé'a imáyáa é'a aaraatáiyá'á pukáumne. Ímba kentáfé'a isámai nombá maiyáafo Ísuntafe'a isámai nombá maiyáawe.

¹⁴⁻¹⁵Tuwímbai sé'a Póro kentáásí óraa'-i'o índasafena nombá maisínkaraiye sefó sé'a sáwífa'nanka ímba nombá maitínkaraunda mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súné. Kempínkémbá ímba sáwífa'an-ofo kae'-wáásí túwí'a Kírísipasinte Káyásinte minkéé'nárai aantemba nombá maitínké'a sáwífa'-waasi ímbo nombó maitínka-

raundasafe'a Maníkómpá'á súwi sune. ¹⁶ Énifo moóráwígon-awi'a Sétefanasiye wení akúné nombá maitinké'a imáyáa é'a fi'owima ímba maitínkaraumne. ¹⁷ Ísu Kárásiti ímba simásimena séna nombá maitínkámae núwo simásímakaifo ásé-aaí simátíma'-mae núwo séna si'mákaiye. Ísu Kárásiti aaraa-táiyá'ó pukáin-aagoni áwáuma ímba ísáafo sé'a Kárásitin-aaí afora'á simátíma'e waásiti kawe'-ímáyááfinkén-ááí ímba sé'a tafisúnda-aaí ímba simátímumpo afora'á Kárásitin-aaí wésimatimune.

Ísumo pukáimba Maníkóni fasi'aénkón-iyé-aaí.

¹⁸ Sáwí'o úmaimo méraawini aambó arááíwáéwi Ísu Kárásiti waásisafenamo imáyáa énamo aaraa-táiyá'ó pukáin-aaisafesa sésa úwoi-aain-iyé wésefo Maníkómpá'ó kon-ámbó arááíwaundawisa mináásáféta séta Maníkó súwa'nai í-fási'áémbá iyésá wésune. ¹⁹ Sáwí'o úmaimo méraawini aambó wéaraaiwaewisafena Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna marapá'-wáási kawe'-ímáyáán-iyé sen-ímáyáá taí'ásuwe'a fi'-fi'on-imayaawara'-waasiti

imáyáa maitiyuwánaumne

agaimaréna siyáiyé. ²⁰ Marapá-tántáátáfésa kawe'-ímáyáámó owísáféna Maníkó séna minímáyáá sáwísamban-iyé siyáiyé. Kawe'-ímáyááwáráwí ímba aifa'á wíyasa pósa ámáámbo ísaraawi ímba aifa'á wíyasa pósa marapá-tántáátáfésamo aaimó sí-mae wénowi ímba aifa'á kónááwe.

²¹ Maníkó kawe'-ímáyáá éna séna marapá'-wáási miwítí kawe'-ímáyááfinkémbá ímba kanaa'á kesí áwáuma suwánánááwe súmbanifo imáyáa éna séna kesááisafesa timankúnkúmbo iyawi sáwí'o úmaimo méraampinkemba faútinkanaumne Maníkó súwata minásé-ááí simátimunasasa tuwímbai úwoi-aain-iyé wésewe. ²² Yúndaa-waasi sésa ímbo awánaanda-i'o inatá Ísu Kárásitin-aaisafeta érai'esa sénaumne sewasá Kíríki-waasi kawe'-ímáyáán-iyé sen-ímáyáá saafá ombánifo ²³ kesáá Ísu Kárásitimo kentáásáféna imáyáa énamo pukáin-aaisa simátimunasasa Yúndaa-waasi minááí isésa Ísu Kárásitin-aaí tínaaemba uwáméwasa Kíríki-waasi minááí Maníkóni kawe'-ímáyááfinkén-ááí isésa úwoi-aain-iyé sewatá ²⁴ Yúndaa-waasifinkene fi'onkaa-waasifinkene Maníkó wemparí'o uwásinkarai-waisa séta Maníkóni kawe'-ímáyááfinkémbá Ísu Kárásiti pukáisana Maníkóni fasi'aénkó sáwí'o úmaisaamo méraundafinkenta wéfausinkaiye. ²⁵ Marapá'-wáási sésa Maníkóni imáyáa úwoi-imayaan-iyé sen-ímáyáágó kawe'-ímáyáágó póna waásiti kawe'-ímáyáágómbá íyáákaraiye. Waási sésa Maníkó aamoisaémbá iyémó sen-áámóísáénkó waásiti fasi'aémbá íyáákaraiye.

²⁶ Kesí waásisono. Maníkómó wení waási-i'o uwátinkonka'o máúwaini áwáuma imáyáan-oro. Kempímbá marapá'-wáási túranka'a kawe'-ímáyááwárá'-wáási ímba sáwífa'a méraafo moórá-mora mé'a marapá'-wáási túranka'a fasi'aén-kwáási ímba sáwífa'a méraafo moórá-mora mé'a marapá'-wáási túranka'a túwí'o wéron-kwaasi sáwífa'a ímba méraafo moórá-mora méraawe. ²⁷ Marapá'-wáási sésa úwoi-waasin-owe sen-kwáásífinkémbá Maníkó wení waási-i'a uwátinkena marapákén-káwé'-ímáyááwárá'-wáási Maníkóni waási tuwánésa sésa kentáási kawe'-ímáyáá sáwísamban-iyé síyantafena Maníkó miyán-kwáási wemparí'a uwátinkaraiye. Marapá'-wáási sésa aamoisaén-kwáásín-owe sen-kwáásífinkémbá Maníkó wení waási-i'a uwátinkena marapáké-fási'áénkwárá'-wáási Maníkóni waási tuwánésa sésa kentáási fasi'aémbá sáwísamban-iyé síyantafena Maníkó miyán-kwáási wem-

parí'a uwátinkaraiye. ²⁸Marapá'-wáásí sésa úwoi-waasin-owe sésa símai sáwí'o uwátínkááwiye ímbo méraawiye Maníkó wení waási-i'a uwátinkaraiye. Marapá'-wáásí sésa óraa'-waasin-owe sen-kwáásí tai'áiyantafena úwoi-waasifinkemba Maníkó wemparí'a uwátinkaraiye. ²⁹Maníkón-aúranka'a miwí kentúwí'a ímbo mósá maráiyantafena úwoi-waasifinkemba Maníkó wemparí'a uwátinkaraiye. ³⁰Maníkó Ísu Káráisitinte'a káásatinkaraisa'a méraawana póna Ísu Káráisiti kentáásí kawe'-ímáyáágóní áwáu-ita Maníkó uwánkaraiye. Ísu Káráisiti pukáintafena Maníkó wenaúranka'a arupísa uwásinkenasa wení waási-i'a uwásinkenasa sáwí'o úmaisaa moéraundafinkenta maisiyuwéna siyáisata méraumne. ³¹Minááísáféna naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna moóráwigomo kesúwí'o mósá maránae sénamo éna ímba miyá éna Fasi'aénkón-áwí'a mósá maráíno agaimaréna siyáiyé.

Ísu aaraa-táiyá'ó pukáin-aai.

2 Kesí waásisono. Kentópa'o komaéwánda Maníkón-aai paápé uráin-aai kosimá-timewandara'a kesúwí'a maimaé iyíwae-aai ímbo simátimewanda Maníkón-aai afora'á simátímaumne. ²Ááéma imáyáa é'a sé'a kentópa'o komáénda ímba miyám-baaran-tantaakoni imáyáa é'a simátíménda Ísu Káráisitintafe'a imáyáa é'a kentáásáfénawe séna aaraa-táiyá'ó pukáin-aai aantemba imáyáa é'a kosimátimenaumne sé'a ³kentópa'o komaéwándara'a sáá'a úwana tata'á úwa'a aamoisaén-kwáásí mé'a ⁴⁻⁵aaimó simátimewandara'a Maníkón-aaisafesamo érai'emo siyawini áwáuma ímba waásiti kawe'-ímáyááffinkémbán-ifo Maníkóní fasi'aémpínkémbán-iye sé'a simátiména Ufaen-ámúntánkóní kísauwe fasi'aéné aráá-timewana'a awánaraawe.

Maníkóní kawé'-ímáyáágón-aai.

⁶Maníkóntáfé'o fasi'ámaimo méraawisafe'a kawé'-ímáyááffinkémbá kawé'-áái simátimune. Minkáwé'-ímáyáágó ímba marapá'-wáásíffinkéné marapá'ó káráwiyaawimo tai'áiyawifinkemban-ifo ⁷minkáwé'-ímáyáágó Maníkómpákémbán-iye. Maníkó maramó ímbo úmakonka'a séna to'mayaa é'a ánaaemba paápé onaná miwá kawé'á uwátinkainasa ságaen-aempa'a ménaawemo siyáimba kentáásáféna séna minkáwé'-ímáyáá aúpá'á makáimba póna wérowasa ⁸marapá'ó káráwiyaawi ímba kawé'-úmai ísaraawe. Ísaresaraa Fasi'aénkó fí'ora-fasi'aenkwarawimba aaraa-táiyá'á ímba tufúwana pukáisino. ⁹Minááísáféna naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

Maníkó to'mayaa úmai wembó tirumbó ámén-

kwaasi timíniye. Túrantamba ímba awánésa táá'a ímba isésa ímba imáyáa uráan-tantaa'a Maníkómó to'mayaa úmakaimba timíniye

agaimaréna siyáiyé. ¹⁰Énifo Maníkó wení ámútankomba ai'marówana keséta ména Maníkómó to'mayaa úmakainta aráásímakaiye. Maníkóní ámútanko seyaafá-tántáá'á awánéna Maníkómó wenarumpin-ímáyáá énamo to'mayaa úmakaimba awánaraiye. ¹¹Waásimo ombá moóráwigoni imáyáa ímba wéawanaafo wení ámú-tanko aantemba wéawanaiye. Miyáumai Maníkóní imáyáa ímba wéawanaafo wení ámútanko aantemba wéawanaiye. ¹²Maníkó marapáké-fásí'áémbá ímba siménasa wení ámútankomba ai'marówana keséta ména fasi'aéntá símakaiye. Maníkómó

to'mayaa úmaimo síminta awánáúndasafenasa wení ámútankomba ai'marówana keséta kumbéraiye.

¹³ Minááísáámó wésimatimunda ímba waásiti

kawe'-ímáyááfinkén-ááin-ifo Maníkóní ámútanko simásímakain-aaisa wésimatimune. Maníkóní ámútankomo tirumpimbó mérain-kwaasisafeta Maníkóní érai'-aaisa wésimatimune. ¹⁴ Maníkóní ámútankomo tirumpimbó ímbo méraiwai wemó wétimin-tantaa'a ímba kanaa'á maésa mintántáátáfésa sésa sáwísamban-iyé sésa marapá'-wáásí Maníkóní ámútankomo wétimin-tantaa'a ímba kanaa'á wéisafo Maníkóní ámútankomo tirumpimbó méraiwai aantemba mintántáá'á isésa kawe-tántáá'án-iyé wésewe. ¹⁵ Maníkóní ámútankomo tirumpimbó méraiwai kanaa'á seyaafá-tántáákóní áwáuma tuwínkaa'-úmai sáwí-aaiye kawe'-ááiyé wéisafo marapá'-wáásí Maníkóní ámútankomo tirumpimbó méraiwai tuwánésa miwítí kísaugoni áwáuma ímba wéawanaawe. ¹⁶ Naaófá'á Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna

Fasi'aénkómó imáyáamo wéimba ímba wéisaamba pósa ímba kanaa'á wení imáyáa arupíse wéuwankaawe

agaimaréna siyáimbanifo Maníkóní ámútankomo sirumpimbó méraiwaaisa Ísu Káráisitini imáyáasa wéisaumpo marapá'-wáásí kentáásí kísaugoni

áwáuma ímba wéawanaawe.

Maníkóní kísau-waasi-taai.

3 Kesí waásisono. Maníkóní ámútanko tirumpimbó óraa'o úmaimo mérain-kwaasimo simátimundantemba kentópa'o koméraawandara'a kembiwí ímba miyá simátimé'a Ísu Káráisitintafe'o ímbo fasi'ámaimo méron-kwaasi untáfé'a tuwíntuwe-tuwíntuwe'a simátímakaumne. ² Umarambó fasi'aén-tómbá ímba tímé'o náambo tíméntemba Káráisitini-aai ímba fasi'aén-ááífimbán-ifo fetóimó in-ááífinkémbá simátímakaumne. Ááema ímba kanaa'á isáantafe'a miyán-ááífinkémbá Káráisitini-aai simátímakaumne. Káfé'wara'a miyá uré'a mé'a pó'a ímba kanaa'á wéisaawe. ³ Ísu Káráisitintafe'a ímba fasi'ámai imáyáa é'a marapá-tántáátáfé'a imáyáa é'a mé'a tirumbó sáwí'o wéuwatinke'o aaisambó sembá marapá-tántáátáfé'a imáyáa é'a marapá'-wáásímó méraanten-úmai miyá uráawe. ⁴ Tuwímbai Póro kentáásí óraakon-iyé sewasá tuwímbai Ápórosi kentáásí óraakon-iyé sembá marapá'-wáásímó méraanten-úmai miyá uráawe.

⁵ Kenkáí súwí'a mósá maré'a tuwínkaa'-úmai méraambanifo Maníkóní kísau-waasiyai aantemba úye. Fasi'aénkó Ápórosintafena séna kesí kísau mauwó séna kentáféna kesí kísau mauwó súwakai wení kísau maéwáya'a Fasi'aénkón-aaisafe'a timankúnkumbo uráamba wení kísau-waasiyai úye. ⁶ Kísaufo'ó ánáuntumbo ontembá Fasi'aénkón-aai simátimewanana námáimo úmaimo fiyútúwáantemba Ápórosi miyáumai túwa'nai úwana Maníkómó ánáuntumbo óraa'o uwátínkáintemba wemá imáyáa tímúwa'a wenáái tirumpimbá ta'ótokaawe. ⁷ Ánáuntumbo kísau fiwáiyé námáimo uwátínkáiwaiye mindárai ímba óraa'-waasiyai ofo Maníkó óraa'o uwátínkáiwai wemá óraakon-iyé. ⁸ Ánáuntumbo kísau fiwáiyé námáimo iwáiyé mimbórái'a úmai méraayamba póna Maníkó miwítí kísaugoni méyámbá tímíniye. ⁹ Kesé Ápórosiye'a Maníkóní kísau-waasi úya'a kembiwí Maníkóní kísauraamba owatá miyásáámó úndasa Maníkóndésa úmpo miyán-ímáyáá

kenkáisáfé'a ímba ombá kembiwí wétuwinaawe. Ímbo tuwínkaa'-oráámbá isa'á wétuwinaawe. Ísáaro. Kembiwí Maníkómó in-dánkáání'a wéowe.

¹⁰ Maníkó súwa'nai úwa'a kempímbá kísau maiyáumne. Naambó on-kwáásíyá'ó káráwiyaiwaimo kawe'-ímáyáámó énamo áfombo fáintemba Ísu Káráisitini-aaimo simátímakaunda áfonkaamba faitínkáfa'a kówánasa mináfónká'ó naambó owí minkísáú káráwiyoro. ¹¹ Fí'on-afomba ímba faenááfo mimbórá-áfómbó Maníkómó é'ó faimakáimba mináfómbá Ísu Káráisitini-ye. ¹² Mináfónká'á naambá ónááfo tuwímbaimo ésa Ísuntafesa ímbo fasi'áaimo imáyáamo owí wááu-tantaa'a taaisané owáísané íyasa tuwímbaimo ésa Maníkóntáfésa fasi'áaimo imáyáamo owí fasi'áaimo waé'wae'ó índa-tantaa'a korí-óntántáné fí'ó-fí'on-ontantamba ónááwe. ¹³ Waásiti kísau ánaaemba paápé índara'a iyamó tuwímbai-tantaa'ó kénamo tuwímbaimo ímbo kaintembá Ísu Káráisitimo kumíndara'a waásiti kísau paápé ínana tuwímbai-kísau tai'áínana tuwímbai-kísau úwoi wéniye. ¹⁴ Mináfónká'ó naambó ombá fasi'áaimo waé'wae'ó índa-tantaatamba owí miwítí kísau wérainasa miwítí kawe'-mékámbá maenááfo ¹⁵ wááu-tantaatambo owí miwítí kísau tai'áínasa minkísáúgóni méyámbá ímba maésa miwí aantemba kawe'-úmai ménaawe. Waásiti moparáwímbó káwisasamo miwí aantembo kawe'-úmaimo méraantemba miwí miyá ónááwe.

¹⁶ Kembiwí ímbo tuwínkaa'-oráámbá tuwínkaa'-uráafo Maníkóni ámúntanko kentirumpimbá méraimba Maníkóni ámáán-dankaamba ombá imáyáan-oro. ¹⁷ Maníkóni ámáán-damba ufaen-dámbá isa'á kembiwí mindánkáámbá owasá tuwímbaimo kembó sáwí'ó uwátínkááwa'ó méraambo éna Maníkó miwí tai'á-suwainifo ímbo tuwínkaa'-oráámbá wétuwínkaa'-owe.

¹⁸ Kentí imáyáago karo'á simátínkáifo sé'a káráwiyoro sune. Marapá'-wáási túranka'a kawe'-ímáyááwárá'-wáásísá únemo sewí Maníkón-aúranka'a kawe'-ímáyáá íyantafesa marapákén-káwé'-ímáyáá ímba aifaráámbán-ye seró sune. ¹⁹ Marapá'-wáási kawe'-ímáyááwémó sen-ímáyáásáféna Maníkó séna sáwí-imayaan-ye wésiye. Mináásáféna naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna marapá'-wáási miwítí imáyáa mósá

márááwana Maníkó sisaná miwítí

imáyáago karo'á wésimatinkaiye

agaimaréna súwana ²⁰ moóráfa'a agaimaréna séna

kawe'-ímáyááwémó sen-ímáyáásáféna

úwoi-imayaawe Fasi'aénkó siyáiyé

agaimaréna siyáimba ²¹ mindásafe'a ímba waási-tuwi'a sanaambá ma'maé íyóro. Seyafá-tántáá'ó túwa'nai índa wéraiye. ²² Kemá Pórowe Ápórosiye Pítaawe túwa'nai ondawísá méraumne. Marawé seyaafá-tántáá'ó wéraine puwíyana'i úwoimo méraiyana'i mindámo túwa'nai índa wéraiye. Káfé'ó wérain-tantaa'e ánaaembo paápé índa-tantaa'wara'e mindá túwa'nai índa wéraiye. ²³ Kembiwí Káráisitini waási owaná Káráisiti Maníkóndén-ye.

Fasi'aénkóni aantá-waasi-taai.

4 Kembiwí kentáásáfé'a imáyáa é'a sé'a Káráisitini kísau-waasi ésa Maníkómó aúpá'ó makáimba aráátimena séna mináái simátíma'mae nóro. Minkísáúrá'á

káráwiyoro siyáiwai owé-ímáyáán-oro. ²Moóráwigoni kísaura'o káráwiyaiwaimo sisasamó ontembá miyán-oro. ³Maníkóni kísaura'a káráwiyaundawisafe'a kembiwíyá'ó fi'owiya'o sé'a kawé-kísáúwá'i sáwí-kisauwa'iyó sé'o sembá ímba óraa'-imayaa é'a kesí kísausafe'a ímba awáné'a kawé-kísáúwá'i sáwí-kisauwa'iyó sune. ⁴Kesirumpinkén-ímáyáágómó séna kawé'-aantemba uráanemo sínda kawé-kísáúwá'i sáwí-kisauwa'iyó-aai ímba kendén-ifo Fasi'aénkóndé póna wésuwanaiye. ⁵Mindásafe'a Fasi'aénkómó siyáin-kanaamo ímbo tiyáindara'a ímba tuwínáaro. Fasi'aénkómó amu'makéwana kumíndara'a kumeupá'ó áwiyokaimba sára'a maréna waásiti imáyáa afora'á makéna seyaafá'-wáásí miwítí kísausafena tuwinéna túwí'a mósá maráinye.

⁶Kesí waásisono. Arupise íyantafe'a simátímakaunda-aai Ápórosiye kesé'o siyáunda ímba kerái aantembanifo seyaafá'-wáásísáfé'wara'a siyáumne. Maníkón-aai aúfái-wandaaifimba agaimarésa siyáantemba miyán-oro. Moórá-oraakon-awi'a maimaé iyé'a moórá-oraakon-awi'a símai sáwí'a ombá kentúma maimaé'o wéiyomba miyá ímbo oráámbá wéowe. ⁷Kembiwí ímbo íyáákaraawin-oyo miyámó on-kwáásí-í'a Maníkó uwátínkaraiye. Maníkó miyán-kwáásí-í'a uwátínkaraifo kentúma ímba maimaé iyé'a sé'a kesáá keyááríkata miyán-kwáásísá méraumne ímba seró.

⁸Kembiwímó maarán-ááímó sembá karo'á sé'a kawé'-wáásí-í'a úmaisa méraumne. Ímba Ápórosiye Póroe'a simásímakaayan-imayaafinkemban-ifo kentáásí imáyáafinkenta Maníkóni imáyáa iséta mindáraisá íyáákaraumne karo'á wésewe. Kembiwímó íyáákaraankakaa keráíwárá'á miyáumaiyai íyáákauyaisino. Sáwí-tantaakomba íyáákaiwae sé'o súnnda ímba íyáákaraawe. ⁹Imáyáamo únda Maníkó wení aantá-waasisa seyaafá'-wáásí tínaaempata sínkarainta tínkamowasamo púwón-kwaasimo waási túranka'o mótkesamo tínkamontemba wíyómpaken-kisau-waasi túranka'e waási túranka'e Maníkó kentáá miyá uwásínkaraiye-imayaa wéune. ¹⁰Ísu Káráísitin-aaimo simátimundasafesasa sésa sáwí-imayaawara'-waasin-owe wésefo kembiwí kesáfé'a sé'a Ísu Káráísitiye káásamaisa méta kawé'-ímáyááwárá'-wáásísá úne wésewe. Kesáá aamoisaén-kwáásísá úna'a kembiwí kesáfé sé'a fasi'aén-kwáásísá úne-imayaa owí pó'a kentúwí'a maimaé iyé'a kesúwíta wétuwaawe. ¹¹Maníkóni kísau maimaéta wénundasa ááéwe káfé'e nontáfénawe tóntáfénawe sáái taisatá ímba naambá makéta ímba kawé'-únánkwátói makáunasasa sínkamowata ¹²tómbá ímba úwoi máéndasafeta óraa-kisau maéta óntamba máúnasasa símaimo sáwí'o uwásínkáanta Maníkó kawé'á uwátínkainiye-aai simátimunasasa sáwí'o uwásínkáanta fasi'ámai méta ímba ifátuwaunasasa ¹³kentáá súwí'a kumínkwae sésa karo'-ááímó sembá anondáá kawé'-áái simátimunasasa ááéwe káfé'e kentáásáfésa sésa ofaiyáán-kwáásín-oyo miwí táái ímba ísáaro wésewe.

¹⁴Kesí iyámpóisone sé'o imáyáamo úndawi tááko péé sína'a isé'a kawé'ó íyantafe'a maanáúfái wéagaumne. ¹⁵Káráísitini waási owasá sáwífa'nanka Ísu Káráísitin-aai simátímémba ímba sáwífa'nanka kentifoísái méraafo aifa'á Káráísitin-aai simátímewana'a Káráísitiye'o káásamai méraantafe'a keyáá kentifomá úne. ¹⁶Mindásafe'a wa'wisé sé'a kemó úndantemba miyán-oro sune. ¹⁷Mindásafe'a moóráwigomba Tímótimba ai'maráanana kentópa'a wémena wíniye. Wemá Fasi'aénkóe'a káásamai méraiwei ímba siyuwéna fasi'ámai ména kesááninkaambo uráiwai wen-ímáyáá úndawi kempá'á wéna Ísu Káráísitin-

aúranka'o méraunda-aaiye Maníkóní waási naaó'-nao'o méraawi simátimunda-aaiye kosimátimena kemó méraundanten-úmai méraaro-aai kosimátiminiye.

¹⁸ Kempínkémbá tuwímbai sésa Póro úwoi aúfáífinken-aai wésifo kentáá aaimó simásimindasafenasa ímba tíníye sembá kentúma maimaé wéiyowe. ¹⁹ Énifo Fasi'aénkómó ewémó sína'o é'a kárika'a kentópa'a wé'a túmo maimaé íyówi siyáan-aai aantentafe'a ímba kónaumpo miwítí fasi'aémbá Maníkómpákéná'íyo awánaandasafe'a kónaumne. ²⁰ Maníkómó kentáárá'ó káráwiyaimba maarán-íye. Ímba aaisáféna aantemba káráwiyaifo Maníkóní fasi'aénká'ó méraawi miwíyá'á káráwiyaiye. Mindásafe'a Maníkóní fasi'aénkárá méraa ína Maníkóní fasi'aénká'á méraao sé'a kotuwánánaumne. ²¹ Imáyáan-oro. Kembiwí'fá'ó ímbo kuráandara'o sáwí-imayaamo tuwé'lo kawé'-úmaimo méwa'a ken-ímáyáá é'a faru úmaisá koménaumne. Ímbo miyámó uréwa'o é'a fasi'ámai arupíse kouwátinkanaumne. Mindásafe'a imáyáan-oro.

Afowán-awaainimbo maiyáin-aai.

5 Kempínkémbá moóráwigo óraa-sawi'a éna afowán-awaainimba maiyáíye sewa'á isáúmne. Kembiwí Maníkóní waási miyá-sáwí'ó uráiwaintafe'a étuwaaó ímba sewaná úwoi miyá ímbánifo waántáwankoni aambó arááíwáéwi ímba miyá ésa miyámó owísáfésa sáwí-meyamba maenááwe wésewe. ² Kempímbá moóráwigo ména óraa-sawi'a wéisa'a kawé'a úmaisá méraumne karo'á sé'a kentúma maimaé wéiyoyo sáwí'lo uráin-kwaasisafena kentirunkómó umbaimó táina'a minkwáásí ai'mátuwaaro. ³ Kemó kentópa'o komékaa minóráá-sáwí'ó uráiwaimba aafimbá maenké'a sáwí'a wéiye súšina. Kemá némpa'a mé'a kesí imáyáago kentópa'a wéraisá'a misáwí'ó uráiwaimba é'a aafimbá maiyánkaraumne. ⁴ Túwaandu íyampimba kesí imáyáago kentópa'a wérainana Fasi'aénkó Ísuni fasi'aémbá kembiwísé'lo wéraintafe'a misáwí'ó uráiwaimba aafimbá maenkáaro. ⁵ Maníkóní waási káráwiyaampinkemba ai'mátuwenana waántáwanko umbai-tántáá'á amínana sáwí-amba tuwáínana Fasi'aénkó Ísumo kumíndara'a wembá aiyáíndasafe'a miyá é'a aafimbá maenké'a aúwáaro.

⁶ Kawé'a úmaisá méraumne sé'a makáawanamo moórá-kisaamo kawáá'énamo ímbá seyaafá-kísááfá'ó wété intembá kempímbá moóráwigo miyáumai sáwí'lo índawi kempímbá tifó sé'a ai'mátuwaaro. ⁷ Tíyótaimo

í-tánón-kánáámó tóso ésa Yúndaa-waasi tómbó intóráin-tantaa'a tuwésa aú-tomba marésa sipisipi-araa'a tufú'mai wénaawe. Miyáumai Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna pukáimba pó'a aú'í'a úmai mé'a mindásafe'a misáwí'ó uráimba tuwé'a kawé'-úmai méraaro. ⁸ Sáwí'lo é'a sáwí-tantaatafe'a ímba aamoí é'a kawé-tántáátáfé'a érai'-aaisafe aantemba

aamoín-oro.

⁹ Ááema moórá-aufai agaimái simátimé'a sé'a

aare-úméné waai-úméné mó owísé'a ímba méraaro siyáunda ¹⁰ minááímó siyáunda Maníkóní waásifinkembo miyámó owísé'a ímba méraaro siyáumne. Waántáwankon-imayaamo on-kwáásí aare-úméné waai-úméné fí'o-fi'on-tantaa'-umene túrande-urande ésa marapá-tántáátáfésa aamoí ésa ímba Maníkón-táfésa aamoí ésa miyámó on-kwáásísáfé'a ímba sé'a Maníkóní waásifakewimo miyámó isáfé'a siyáumne. Waántáwankon-imayaamo on-kwáásí seyaafá'-máráfá'ó méraamba ímba tiyuwé'a miwísé'a úwoi méraaro. ¹¹ Énifo agaimakáunda-aigoni

áwáuma maarán-iyé. Moóráwigo Ísuni waási úne siwái aare-úméné fí'o-fi'on-tantaa'-umene aúrande-urande éna marapá-tántáátáféna aamoí éna Maníkóntáféna ímba aamoí éna símai túwí'a sáwí'o uwátinkena uwóí'o on-dómbá néna uwóí'o owisé'a ímba mé'a wesé'a ímba tómbá naaró. Agaimakáunda-aigoni áwáuma miyán-ááísáfé'a siyáumne.

¹²⁻¹³ Ímbo Maníkómpá'ó tiyáawi kemá ímba aaifimbá maitinkánaumpo Maníkó aaifimbó maitinkáinda mindá wendén-iyé. Kempínkémbá Maníkóni waási sáwí'o uráawi aaifimbá maitínkáaro. Kempínkémbá moóráwigo misáwí'ó uráindawimba ai'mátuwaaro.

Fasi'aénkóni waásifimbo umbai-tántáá'ó wérainda arupíse uwátínkáaromo siyáin-aaí.

6 Moórá-aaímo sáwí'o ombá simátíménda ísáaro. Kempínkémbá tuwímbai sáwí'o ombá ímbo waántáwankon-imayaamo on-kwáásífá'á mátinkare'a aaifimbó maitínkáamba sáwí'a wéofo Maníkóni waásiti óraa'-waasiya'a mátinkare'a símai arupíse oro. ² Ánaaemba Maníkóni waási óraa'-waasi-i'a ésa seyaafá'-márafákén-kwáásí táái ísésa kawé-kísáúwé sáwí-kisauwe sésa tuwínkaa'-ésa ánaaemba miyá ónááfo káfé'a kári'-aaí kanaa'á símai arupíse oro. ³ Ánaaemba wíyómpaken-kisau-waasi-taímo isáíyamba mindá óraa-tantaa'an-ifo marapá'ó méraan-kwaasi-taímo arupísemo íyamba mindá kári-tantaa'an-iyé. ⁴ Moórá-tantaa'o arupísemo ónae sé'o é'a Maníkóni waásifimbo túwí'o ímbo wérainda-waasisafe'a arupíse uwásínkáaro ímba sé'a túwí'o wéraindawisafe'a arupíse uwásínkáaro seró. ⁵ Sáwí'a úne sé'a mis-áwí'ó ombá ífátuwe'a kawé'ó íyantafe'a maanáí agáúmne. Kembiwí sé'a kawé'-ímáyááwárá'-wáásísá úne sembánifo ímba aaí ísámai arupíse wéuwatinkaafo ⁶ Ísu Káráísitin-aaisafesamo ímbo timankúnkúmbo íyawíya'a mátinke'a sé'a moórá-aaí arupíse uwásínkáaro sé'o ombá mindá sáwí'an-iyé.

⁷ Waántáwankon-imayaamo on-kwáásíyá'ó mátinke'a aaifimbá maitínkáamba sáwí'a é'a Maníkóni aambá ímba kawé'-úmai wéaraaiwaewe sune. Kentí óraa'-waasimo ísátinkaiyan-aigomo éna ayáámó úwoimo wéínda mindá kárika'a sáwí'an-ifo Maníkó waántáwankon-imayaamo on-kwáásífá'ó aaifimbó maitínkáamba mindá óraa-sawí'an-iyé. ⁸ Miyámó ombá Maníkóni waási kentífá'awaawi sáwí'a uwátinke'a kentúwí'wara'a sáwí'a wéowe.

⁹ Sáwí'o owímó Maníkómó káráwíyaipa'o ímbo wíyantemba wéowe. Karó-ímáyáá ímba é'a simátimunda-aaí ísáaro. Aare-úméné waai-úméné ésa marapá-tántáátáfésa aamoí wéesa Maníkóntáfésa ímba aamoí ésa waaí keiyái kesuwaainíne sewasá kesuwaai'é sésa sáwí'a úmae nówasa aaré miyáumai keiyái sáwí'a úmae wénesa ¹⁰ umémbó ombá túraníyamba ésa uwóí'o on-dómbá néna uwóí'a ésa símai túwí'a sáwí'a uwátinkesa wétinkamesa umémbá ésa miyámó on-kwáásí Maníkómó káráwíyaipa'a ímba kónááwe. ¹¹ Kempínkémbá tuwímbai miyámó uráan-kwaasiyaani'a wéofo kentáásí Maníkóni ámútanko Fasi'aénkó Ísu Káráísitini fasi'aéntámbá misáwí-tántáá'á maitiyuwéna Maníkóndé-i'a uwátinkena wenaúranka'a arupíse uwátínkaraiye.

Túsamba Fasi'aénkóni kisaumo maíyan-aaí.

¹² Kempínkémbá tuwímbai sé'a seyaafá-tántáá'ó úndasa kanaán-iyé sefó kemá sé'a tuwímbai-tantaa'o ombá ímba kawé'a wéuwatinkaiye sé'a moórá-aaí

seyaafá-tántáá'ó únda kanaán-ifo tuwímbai-tantaa'o únda miwá kembá ta'ótoraindasafe'a a'áo súne. ¹³Tónkó tirumpimbó kumíndasafena isaná tirunkó tómbó náíndasafena imbá póna Maníkó minkáé-tántáá'á tai'ásuwainiye. Miyá ínifo túwawaatafesamo imáyáamo ombá maarán-iyé. Túwawaatamba ímba aare-úmémbo íyambanifo mintúwáwáátámbá Fasi'aénkóní kísau máero. Miyámó íyantafena Fasi'aénkó túwawaaka'a wétuwa'nai-iyé. ¹⁴Maníkó Ísumbo pukáimpinkembo íyáfasinankaraintemba wení fasi'aéntámbá kentáá súwawaa'a íyáfasisinkainiye.

¹⁵Kentúwawaa'a Káráísiti aiyayaankaamba imbá pó'a sáwí-anka'o nín-da-inimba ímba maiyé'a mimbórá-túmá ma'mái méraaro. ¹⁶Moóráwigo sáwí-anka'o nín-da-ininkoe'a méraimba mimbórá-túmá ma'mái méraaye. Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáfimba agaimaréna séna minkáé'nárai mimbórá-túmá ma'mái méraaye

agaimaréna siyáiyé. ¹⁷Énifo Fasi'aénkóe'o kááísamaimo méraiwai wení ámútanko wesé'a méraisana mimbórá'i'a úmai méraiye.

¹⁸Aare-úméné waai-úménémo ombá tínaaemba uwáméro. Fí'o-fi'on-tantaa'o sáwí'o wéomba túgo ímba sáwí'a wéifo aare-úmémbo wéomba túgo sáwí'a wéiye. ¹⁹Maníkó wení ámútankomba ai'marówana kentirumpimbá kumbéraimba póna kentúma Ufaen-ámútánkóní naambó wéraimba é'a ísaraawe. Kentúma Maníkóndé isa'á kesúma kendésáámá póta sirááimo táínda-i'a úwoi ónaumne ímba seró. ²⁰Ísu Káráísiti kembiwísáfénawe sénamo pukáimba mimbéyámbá kembiwí wendén-oyo marapá'ó méraamba Maníkón-áwí'a óraa'a úmae íyóro.

Aaremó máén-aai.

7 Tuwímbai-aaimo agaimáimo síesai uráan-aaisafe'a simátimune. Awá'-wáási aaré ímba maésa úwoimo méraiyamba mindá kawé'an-iyé. ²Énifo kembiwí úwoi waásifimbo méraawi aare-úméné waai-úméné óraa'o ompímbá méraantafe'a umémbo únafó sé'a aaré maíyasa waai maíyambo íyamba mindá kawé'an-iyé. ³Waaigó wenáuma ímba ta'ótorainifo mindá awaainínkóndé isaná awaainínkó wenáuma ímba ta'ótorainifo awaainínkóndé isaná miyáumai wenawá'nai wenawá'nai úmai méyaaye. ⁴Awaainínkó wenáuma ímba we káráwiyai fo awaainínkó káráwisana awaainínkó wenáuma awaainínkó káráwiyaiye. ⁵Ímba aambá faiyésarai éni fo kanaán-iyé sésarai Maníkóntáfésarai imáyáa ésarai inái símaesarai íyantafesarai kárikanaa saagáyáaye. Minkánáá tai'áínasari mimbóráfimbá kouwé'mai méyaaye. Ímba kanaa'á kentúra'a káráwiyewana ayáátááka'a nénka'a méyana kawé'ó úmaimo méraiyafasi'aemba tai'áínana waántawanko sáwí'a íwae séna tafisifó sé'a simátimundantemba miyán-oro.

⁶Mináásáfé'a ímba fasi'ámai simátimé'a sé'a miyán-oro sé'a miyán-áásáfé'o síesai omba simátimé'a sé'a miyámó íyamba kawé'an-iyé súne. ⁷Kemó aaré ímbo makáundantemba seyaafá'nánká miyámó íyamba siráái wétaiye. Énifo ímbo miyámó íyamba Maníkó miyám-baaran-tantaakoni fasi'aémbo wétimiye.

⁸Simátiménda awá'-wáásiyé keto'-íniné ísáaro. Kemó úndantemba miyámó íyamba kawé'an-iyé. ⁹Énifo ímbo kanaa'ó kentúra'o káráwiyé'o é'a aaré maíyasa waai maíyamba ónáawe. Aaré maíyasa waai maíyambo íyamba mindá ímba

sawí'an-ifo úwoimo mésamo aaré maénae-imayaamo óraa'a únafo sé'a aaré maíyasa waaí maíyambo íyamba kanaán-íye.

¹⁰ Aaré máéwasa waaí máémbo owí simátimé'a súne. Ímba kesí imáyáafinkemban-ifo Fasi'aénkóní imáyáafinkemba simátimune. Aaregó awaaikómbá ímba auwéna kóino. ¹¹ Énifo awaaikómbó auwénamo éna fí'omba ímba waaí máino. Ímbo miyámó énamo éna kouweréna awaaikómpá'á tíno. Waaí ímba kentuwainíntómbá ti'mátuwaaro.

¹² Moórá-aaimo simátiménda Fasi'aénkó simátimiyo ímba siyáifo kemá simátimune. Keákwákómó ékai awaaikó Maníkón-aaisafena amankúnkúmba isaná awaainínkó ímba miyá in-ínínkó awaaikóntáféna esé'a mérayae sínanamo éna ímba ai'mátuwaano. ¹³ Énifo awaainínkó Maníkón-aaisafena amankúnkúmba isaná awaaikó ímba miyá iwáí awaainínkóntáféna esé'a mérayae sínanamo éna ímba ai'mátuwaano. ¹⁴ Waaigó Maníkón-aaisafena ímba amankúnkúmba iwáí awaainínkó Maníkón-aaisafena amankúnkúmba in-ínínkóe'a taankarotámai méraintafena Maníkó séna awaaikó isaná póna kanaán-íye wésiye. Aaregó Maníkón-aaisafena ímba amankúnkúmba in-ínínkó awaaikó Maníkón-aaisafena amankúnkúmba iwáíye'a taankarotámai méraintafena Maníkó séna awaainínkó isaná póna kanaán-íye wésiye. Ímbo miyámó inkakaa miwítí iyámpói Maníkóní waásiti iyámpóíyaamba ímba owaisinó. Énifo miwísáféna Maníkó séna kesí waásiti iyámpóíyaamban-owe séna kanaán-íye wésiye.

¹⁵ Keákwákómó ombá awaaikó Maníkón-aaisafena amankúnkúmba isaná awaainínkó ímba miyá isaná awaainínkó amankúnkúmba isaná awaaikó ímba miyámó ombá auwé'a kónae sésa miyá íyamba kanaa'á wété ónááwe. Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba owí owasá ímba miyámó owíyé ímba kááísamai méraamba pósa wété íyamba kanaán-íye. Maníkó faru úmai méraiyantafena táántaraimba pósa auwé'a kónae sésamo ésa kanaán-íye. ¹⁶ Aaré ísáaro. Enawaaikómbá áwa'nai inanawá Maníkón-aaisafena amankúnkúna íni ína íníyo. Mináái ímba ísaraawe. Énifo waaí ísáaro. Enawaainínkómbá áwa'nai inanawá Maníkón-aaisafena amankúnkúna íni ína íníyo. Ímba ísaraawe. Mindásafe'a ímba ááema tuwé'a wété oro.

Maníkó wení waási-i'o uwátínkarainka'o méraanten-úmai méraaromo siyáin-aai.

¹⁷ Maníkó seyaafá'-wáási tínkámae kuráimba wení waási-i'o uwátínkarainka'o méraanten-úmai miyáumai méraaro. Maníkóní waási naaó'-nao'a méraan-kwaasi mináái simátimune. ¹⁸ Maníkómó wení waási-i'o uwátínkarainka'o mé'o Yúndaa-waasi kentúmo kárámai araenáémbo owasamó fí'onkaa-waasi kentúmo ímbo kárámai araenáémbo owasamó ombá mindá kanaán-ifo úwoi miyá é'a fí'onkwaasi-i'a ónae ímba sé'a méraaro. ¹⁹ Túmo kárámaimo araenáémbo owasá ímbo túmo kárámaimo araenáémbo owasá ombá ímba óraa-tantaa'an-ifo Maníkón-aaimo taawiyafésamo méraamba óraa-tantaa'an-íye. ²⁰ Maníkómó wení waási-i'o uwátínkarainka'a méraanten-úmai miyáumai méraaro. ²¹ Maníkómó wení waási-i'o uwátínkarainka'a kembiwí méyámbakaawiti wayó-kísáúmó maiyáawimo ombá ímba óraa'-imayaa ombánifo minkísáúmó túwén-ambo wéraina'o é'a tuwánááwe. ²² Fasi'aénkómó wení waási-i'o uwátínkarainka'a kembiwí méyám-bakaawiti wayó-kísáúmó maiyáawimo é'a Fasi'aénkóe'a kááísamai mére'a tu'

makákáámbá méraawe. Énifo Fasi'aénkómó wení waási-i'ò uwátínkarainka'a úwoimo tu'maká'ó méraawimo é'a Ísu Káráísiti méyámbakaisa'a wení wayó'-wáásín-owe. ²³ Ísu Káráísiti pukáimba kentáféna mimbéyámbá uráisa'a wení waási-i'a uráamba pó'a kentí imáyáa ta'ótoranae síya'o é'a a'áo seró. ²⁴ Maníkómó wení waási-i'ò uwátínkarainka'o méraanten-úmai Maníkóe'a kááísamai méraaro.

Awá'-wáásí táái.

²⁵ Awá'-wáásísáféna Fasi'aénkó ímba fasi'aén-áái simásímakaisa'a kesí imáyáfinkemba súne. Fasi'aénkó arumbá uwásínkáintafe'a súnda-aai pó'a kawé'-ááiyémó síyantafe'a simátimune. ²⁶ Umbai-tántáá'ó wéraintafe'a imáyáa é'a súmpto méraantemba miyáumai méraaro. Miyámó iyamba kawé'án-iyé. ²⁷ Aaremó makáawi ti'mátuwanae ímba síyasa aaremó ímbo makáawi aaré maénae ímba seró. ²⁸ Énifo aaremó maíyambo é'a ímba aoisaambá ónááwe. Inaamarúmó waaimó maíyambo é'a ímba aoisaambá ónááwe. Aaré maíyasa waái maíyambo iyamba marapá'ó méraan-umbai-tantaa'a wérainmba mindá imáyáa é'a miyán-ófo sé'a aaré ímba maíyasa waái ímba maíyambo iyamba kawé'án-iyé súne.

²⁹ Kesí waásisono ísáaro. Maníkómó siyáin-kanaa ampáánk'á tai'áínifo aaremó makáawi miwítí umbai-tántáátáféna ímba óraa'-imayaa ésa aaremó ímbo makáawimo mésamo Maníkóní kísausafesamo imáyáa ésamo méraantemba miyán-oro. ³⁰ Tirunkómó umbaimó taiwái mindásafe aantemba ímba imáyáa ésa tirunkómó ímbo umbaimó taiwái mésamo Maníkóní kísausafesamo imáyáa ésamo méraantemba miyán-oro. Tirunkómó aamoimó iwái mindásafe aantemba ímba imáyáa ésa tirunkómó ímbo aamoimó iwái mésamo Maníkóní kísausafesamo imáyáa ésamo méraantemba miyán-oro. Óntamo méyánowi mindásafe aantemba ímba imáyáa ésa óntamo ímbo méyánowi mésamo Maníkóní kísausafesamo imáyáa ésamo méraantemba miyán-oro. ³¹ Marapá-tántáá'ó méyánowi mindásafe aantemba ímba imáyáa ésa miyán-kísáúmó ímbo máéwi mésamo Maníkóní kísausafesamo imáyáa ésamo méraantemba miyán-oro. Marapá'ó méraan-kwaasimo máén-kisau tai'áinda pó'a súnda-aai marapá'ó wérain-tantaatafena ímba aifaráán-tántáá'án-iyé seró.

³² Marapá-tántáátáfé'ò ímbo óraa'-imayaamo ombá siráái wétaiye. Awá'-wáási Fasi'aénkóní kísausafesa imáyáa ésa Fasi'aénkómó aamoimó intembá wéfo ³³ aarewáráwí marapá-tántáátáféna imáyáa ésa tuwaainíntómbó aamoimó íyan-kisau máéwana ³⁴ kae'-ímáyáágó wétafisiye. Ímbo waaimó maiyéwiye awá'-ínámárúwé Fasi'aénkóní kísausafesa imáyáa ésa sésa súwawaa'e imáyáawe Fasi'aénkómbá aménae sefó waaiwárá'-ínímbá marapá-tántáátáféna imáyáa ésa tuwaai'waimbá aamoí íwae sésa miyán-kísáú wémaewe.

³⁵ Aaré ímba maíyasa waái ímba maíyamba oró-áái ímba súmpto túwa'nai onda-áái simátimé'a kawé'-úmai méraiyyantafe'a mináái simátimé'a Fasi'aénkóntáfé'a imáyáa é'a wení kísau aantembo maíyantafe'a mináái wésimatimune.

³⁶ Moóráwigomo aaré maénae sénamo aaimó tarímakenamo éna ánaaemba wentáfénamo maénae-imayaa óraa'a énamo séna ímba kawé'-úmai méraumpo maénaemo síndamo seyaafá-tántáá'ó kanaamó ínanamo éna úwoi máíniye. Maíndamo éna kanaán-iyé. ³⁷ Moóráwigomo aaremó maénae sénamo aaimó tarímakenamo éna wení imáyáamo fasi'ámaimo énamo wenáúra'o káráwiyenamo séna ímba maénaumpo úwoi méíniye sínanamo seyaafá-tántáá'ó kanaamó ínanamo éna miyámó

énamo ímbo maínda kawé'án-iyé. ³⁸ Miyáumai moóráwigo aaremó aái tarímakaindawimo maínda kawé'án-ifo moóráwigomo aaremó aái tarímakenamo ímbo maínda áfááraumai kawé'án-iyé.

³⁹ Ámáánko séna keákwákómó ésarai awaaikómó méraindara'a kááísamái méraiyana awaaikó puwínana waaisáfénamo ankáínana Fasi'aénkóní waásiya'-aantemba wíno. ⁴⁰ Énifo imáyáa é'a ímbo waaimó maénamo úwoimo mérainda arunkó kawé'á ínana mérainiye. Maníkóní ámúntanko minááísáféna mimbórá-áái wésiye-imayaa úne.

Póí tufú'mai karo-fási'áénkómbó ámén-aai.

8 Agaimái síesai e'a sé'a póimo wétufu'nesamo tuwímbai-ama'o kárámaimo waántá-taarera'o marésamo tuwímbaimo maaketimó máráámba minámá'á méyámba'maimo naandasá kanaawá'íyó-aaimo síesai e'o sen-áái simátíménda ísáaro.

Miyám-baarankoni áwáuma awánasaraundasa póta miyásá ónae-aai ááéma ímba seró. Miyámó ombó é'a kentúma maimaé íyófo waásimo tirumbó tímémbo wétuwa'nai-omba mindá kawé'án-iyé. ² Tuwímbaimo moórá-tantaatafesa imáyáamo ésamo sésamo é'a awánasaraumnemo síyawí ímba kanaa'á awánasaraafo

³ Maníkómbó tirumbó áméwanamo ímbá Maníkó miwí tuwánasaraiye.

⁴ Mináái imáyáa é'a aneka'-áái póimo tufú'nesamo tuwímbai-ama'o kárámaimo waántá-taarera'o marésamo tuwímbaimo maaketimó wémaraamba minámá'á méyámba'maimo náíyan-aaimo sendá ísáaro. Waántá-waasi ímba fasi'aénkwárá'-wáásín-oyo mimbóráwígó fasi'aénkwáráwí Maníkó iyé-ááísá ísaraumne. ⁵ Wíyóm-pa'e marapá'é sáwífa-tantaa'a wéraisasa tuwímbai sésa kentáásí fasi'aénkwáráwí ména kenká'á káráwiyaiye sewaná miyámó sen-tántáá'á sáwífa'a wéraifo ⁶ kesáá mimbóráwígóntáféta séta kentáásí Maníkó éna kentáásifowa iyésá súne. Seyaafá-tántáá'á úmakaimba póta wenáwí'a mósá maréta wení waási-i'o úndasafeta méraumne. Mimbórá-Fási'áénkó méraimba Ísu Káráísiti póna Maníkómó siyáintemba seyaafá-tántáá'ó uráimba wení fasi'aénkátá méraumne. Miyáumai waántá-waasi ímba fasi'aénkwárá'-wáásí owé-áái ísaraumne.

⁷ Minááísá ísaraumpo seyaafá'nánká ímba ísaraawe. Tuwímbai póí tufú'mai wénesa waántá-waasi-imayaa ésa timé'ómbanifo Maníkómpá'ó tiyáanka'a ááéraan-imayaa paai ésa waántá-waasi tímém-poiman-iyé sésa mimpóímó wénaamba tirumpin-ímáyáágómó sáwí'a owémó sintembá ésa sésa mimpóímá ímbo naaráambá náúmne wésewe. ⁸ Mintómbó ímbo néta nétaamo úndasa Maníkó ímba imáyáa éna náúndasafenasa aamoí uwásinkenasa ímbo náúndasafenasa aamoí uwásinkenasa ímba miyá wéiye. ⁹ Waántá-waasi tímém-poimo né'o ímbo né'o ombá mindá kanaán-ifo Maníkóntáfésa ímbo fasi'ámaimo méraawi tuwánésa kembiwímó ontembá miyá ésa miwí tirumpin-ímáyáágómó sáwí'a owémó sintembá miyá ofó sé'a káráwiyoro. ¹⁰ Kembiwí sé'a waántá-waasi ímba fasi'aénkwáráwí ombá pó'a tímém-poimo úwoimo wénaunda kanaán-iyemo sen-kwáásí waántá-waasiti ámáándaumpa'o tómbó naambó ésa Maníkóntáfésamo ímbo fasi'aawí tuwánésa sésa keséta mintómbá nánaumnemo sésamo wénaamba tirumpinkén-ímáyáágómó sáwí'a owémó sintembá wéowe. ¹¹ Miyáumai mintómbó náúnda kanaán-iyé wésemba mindá Maníkóntáfésamo ímbo fasi'ámaimo méraawi sáwí'a wéuwatinkaawe. Ísu Káráísiti miwísáfénawe séna pukáiwai kentífa'awaawi sáwí'a uwátínkááwasa sáwí-amba wéaraaiwaewe. ¹² Kentífa'awaawi sáwí'a uwátinke'a miwímó ímbo fasi'á-

maimo méraan-imayaa sáwí'o uwátínkáamba Káráisitimba sáwí'a wéuwankaawe. ¹³Kemá Póro súne. Waántá-waasi tímém-poimo naanasá kesífá'awaisai suwánésa sáwí-amba arááiwáéfo sé'o ama'ó ímbo naanasá suwánésa misáwí-ámbá ímbo arááywaenaawe.

Póro aantá-kisau wémaena méyámbá ímbo maiyáin-aii.

9 Waási kembá ímba wéta'otoraafó Maníkó kesáái simátiminkwae séna aantá-waasi-i'a uwásínkaraiwai é'a súrantamba kentáásí Fasi'aénkó Ísumba awáné'a wení kísau kempímbá komaéwánda suwáné'a Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba uráamba mindá kesí kisaugoni áwáuma paápé uráiyé. ²Tuwímbai kentáfésa sésa ímba Fasi'aénkóní aantá-waasin-ifo úwoi-waasin-iyé sewa'á kembiwí ímba kanaa'á miyán-áái wésewe. Fasi'aénkó si'marówa'a kembiwí wenáái kosimátimewana'a timankúnkúmba uráafó mindásafe'a imáyáa é'a kentáfé'a sé'a

érai'a Fasi'aénkóní aantá-waasin-iyé seró.

³Tuwímbai kempínkémbá kentáfé'a sé'a Fasi'aénkón-aii simátiminkwae séna ímba ai'mákaiwain-iyé sembá maarán-áái anondáá simátimune. ⁴Ásé-aii kosimátimewandara'a tómbó ímbo méyámbare'o úwoimo naráundarakaa kanaán-uráisino.

⁵Fasi'aénkóní aantá-waasiyé Fasi'aénkón-áfá'awaawiye Pítaawe tuwaainíntómbó tí'maesamo ásé-aaimo kosimátíma'mae nóntemba kemó kesuwaainímbó áí'mae'o ásé-aaimo kosimátíme'o kentí tómbó úwoimo naráundarakaa kanaán-uráisino.

⁶Tuwímbai ásé-aii kosimátímakaamba tómbó méyámba'mai náiyantafesa ímba kísau wémauwa'a tómbá úwoi tímúwasa naráafó Páánápáasiyé kenkáísafé aantemba imáyáa é'a sé'a tómbó náiyantafesarai kísau wémaesarai óntamba maiyésarai tómbá wémandaaye-imayaamo ombá mindá sáwí-imayaa wéowe.

⁷Maarán-áái imáyáan-oro. I-wáásí miwímó kisaumo máénkakemba ímba tómbá méyámba'mai wénaafó miwítí óraakomo tímín-tomba wénaawe. Kisaumo owí minkísáúfákén-tómbá wénaawe. Póimo awiyówi mimpóimá tufú'mai úwoi wénaawe. Miyáumai kisaumo wémaewi méyámbá wémaewe. ⁸Mináái waásiti imáyáfinken-aii simátimumpo Maníkón-aii aúfái-wandaaifimba miyán-ááimó wéraitimba simátíménda ísáaro. ⁹Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba agaimaréna séna

waásiti tómbá wíti-aramba ásima piyíndasafena purumakagón-aísamai támai mapándáampa úmai ásima fitúwáínka'a purumakagón-óika'a ímba kará'umakewana úwoi ména tuwímbai náíníye

siyáimba minkísáúgóní méyámbá póna mintómbá tuwímbai úwoi náíníye. Maníkó ímba purumakasáfénawe séna mináái agauwó siyáifo ¹⁰kentáásáfénawara'a mináái siyáiyé. Kisaumo owí mifákén-tómbá nánaumne-imayaa ésa wémaewe. Námáimo owí minkísáúfákén-tómbá nánaumne-imayaa ésa wéowe. ¹¹Miyáumai kempímbá Maníkón-aii kosimátímakaundasa pó'a tóné tuwímbai-tantaa'emo úwoimo simíyanta kawé'án-iyé. ¹²Kentáásínaemba tuwímbai kempímbá Maníkóní kísau kowémaesa sésa tómbá síméro suwa'á úwoi tímúwasa naráawe. Miwímó tóné tuwímbai-tantaa'e úwoimo maiyáantemba kesááwárá'ó úwoimo méraandasa kanaán-iyé. Kentópakemba tóné tuwímbai-tantaa'e máénda-amba wéraifo kemó simíyan-tomba siyáán-umai máénata Ísu Káráisitín-aii ímba ísáafó séta kemó kisaumo maúndarakemba óntamba maimái tómbá méyámba'mai néta óraa-kisau wémaeta ímba

ifátuweta óraa-kisau maiyáumne.

¹³ Maarán-ááísáfé'a imáyáan-oro. Yérúsaremu-naopa'a óraa'-amaan-daumpa'a kisaumo máéwi mindáúmpákén-tómbá úwoi wénaawasa óntan-taarera'o Maníkón-táfesa pói tufú'mai wéagaewi mimpínkén-tómbá úwoi wénaan-aai ísaraawe. ¹⁴ Miyáumai Fasi'aénkó Ísu óraaka séna ásé-aai kosimátimiyawifakemba tómbá úwoi timíyasa

nánááwe siyáíye.

¹⁵ Kempímba komé'a Ísu Káráísitini ásé-aai kosimátimewandara'a kentópakemba tóné tuwímbai-tantaa'e máénda-amba wérombanifo tómbá síméro ímba siyé'a maéta káfé'wara'a simíwae sé'a ímba maanáúfái agáúumne. Áfááraumaimo sááimo táfna'o puwónae'o é'a tómbá síméro ímba sénaumne. Miyáumai kesí kísaurakentombo wénaandasafe'o é'a ímba aambá fáisinkaaro. ¹⁶ Maníkó óraaka simásí-makaisa'a ásé-aai simátime'a minásé-ááímó ímbo wésimatimekaa kesópa'a umbaitántáá'á paápé isinó. Mindásafe'a minásé-áái wésimatimundasafe'a ímba kesúma maimaé wéiyune. ¹⁷ Kesí imáyáafinkembo ásé-aaimo wésimatimekaa méyámbá maénae súšina. Ímba miyá é'a Maníkó simásímakaintafe'a wésimatimune. ¹⁸ Mindá érai'-aai póna kesí méyámbá maarám-béyámbán-iyé. Ásé-aai wésimatimunda tómbó úwoimo wémaundarakaa kanaán-isinó. Tómbá ímba úwoi maiyáunda pósa ímba maarán-áái sénááwe. Ásé-aaimo ísaraundarata tóntá ámakaumne ímba seró. Ásé-aaimo úwoimo wésimatime'o aamoimó wéunda mindá kesí méyámbániye.

¹⁹ Kembiwí kembá ímba ta'óto'makaawa'a kemó sentembá ímba únana tóné tuwímbai-tantaa'e máénda-amba wéraifo ímba maéta miyán-tántáá'ó maiyáundarakaa sesimái-waasi Maníkómpá'á tewaisinó. Ímba maiyáundasafe'a sáwífa'nanka túwa'nai únasa Maníkómpá'á wétewe. ²⁰ Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo íyantafe'a Yúndaa-waasifimba mé'a miwímó onten-kísáú wémaunana Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko ímba kembá ta'ótokaifo minámáánkómó ta'ótokain-kwaasifimba mé'a miwímó ontembá miyáumai mé'a Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo íyantafe'a miyá uráumne. ²¹ Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo íyantafe'a fí'onkaa-waasi Maníkóní áamáambo ímbo ísaraan-kwaasifimba mé'a miwímó onten-kísáú maé'a Maníkóní áamáamba Ísu Káráísiti siyáin-amaamba ímba taraisé'a úwoi wétaawiyafune. ²² Tuwímbai-tomba aawentamó on-kwáásí túwa'nai únasa Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo íyantafe'a miyán-tómbá ímba né'a méraumne. Tuwímbai Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmbo íyana sáwí'o úmáimo méraampinkemba Maníkó faútinkaindasafe'a miyám-baaran-kwaasifimba mé'a miwímó ontembá wéune. ²³ Ásé-aai wété ínana Maníkó kawé'a uwátinkena kenkwárá'á miyámó uwásinkaindasafe'a miyá wéune.

²⁴ Maarán-áái imáyáan-oro. Seyafá'nánká tuwaantantésa kowaná moóráwigo kóyáákéna méyámbá kowémaena aamoí uráíye sen-áái wéisaawe. Miyáumai Maníkómó aamoimó uwátinkaindasafe'a imáyáa é'a Maníkóní aampa'á miyáumai koró. ²⁵ Kesúma fasi'áínkwae sésa tuwaantantésamo nómba tiyáántán-kwimái wéwesa miwí túra'a wégarawiyesa tai'áínda-meyambo maíyantafesa miyá wéfo waé'wae'o índa-meyambo máéndasafeta Maníkóní aampatá wégune. ²⁶ Miyáumai ímba úwoi wégumpo némpa'o wérim-beyantafe'a imáyáa é'a Maníkóní aampa'á wégune. ²⁷ Ímba kesúra'o sirááímo taintembánifo Maníkómbó arááímo taintembá

arááíwáéndaSAFE'a kesúra'a káráwiye'a ásé-aaí simátimunana ánaaemba Maníkó ímba aamoí uwásínkáífo sé'a kesúma wégarawiyune.

Waántá-waasi-imayaa ímba mósá máraaromo siyáin-aaí.

10 Kesí waásisono. Maarán-áái imáyáan-oro. Naaófá'á Yúndaa-waasi síwá'nása Ísipi-marafa'a ándáfakemba Maníkó faútinkowasa miwí túma ímba káráwiyesa sáwí'o uráamba imáyáan-oro. Maníkó faútinkowasa Ísipi-marafa'a tuwésa wéguwana aambá aráátimena ainámbá seyaafá'-wáásí túrampa'a makówasa mináínánkó kún-aempa'a wéguwana Maníkó óraa'-nomba tuwínkaa'a úmarowasa seyaafá'nánká mimpímbá kofatésa máásai-marafa'a wéwesa ²miwítí óraako Mósese'e'a káásamái mérowana Mósese mináínámbá arááíwa'maena wéguwasa kentáá síwá'náma miyá uwaná Maníkó nombá tuwínkaa'a úmarowana mimpímbá Mósese kofatowasá miwíwárá'á mimpímbá kofatésa ³⁻⁴noné tóné ímbo wérope'a wéguwana Maníkó tóné noné timúwasa seyaafá'nánká nowaná Maníkó óraa'-ontamba faimarówana minóntámpínkémbá nombá kumúwasa nésa wénuwana minóntámbá miwítí ewaa'á wérowasa naráawe. Minóntántáféta séta Ísu Káráisitiniye súne. ⁵Máásai-marafa'a wéme wémesa Maníkón-aaímo arááíwáéraamba sáwífa'-nanka ímba arááíwaesa sáwí'a uwaná mindásafena Maníkó ímba aamoí uwátinkena máásai-marafa'a tínkámaena wénuwasa pukáawe.

⁶Sáwí-imayaa aantemba ésa sáwí'o untáfésa aamoí uráafo kesáá miyásá únafo séta miwímó uráantafeta imáyáa éta kentáásúra'a káráwiyono. ⁷Miwífínkémbá tuwímbai karo'-máníkémbá úmakeza wen-ímáyáá mósá makáafo kesáá ímba miyá ónáisaiye. Mináásáféna Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna waási mara'á mésa tóné noné násuwesa íyáfasinesa tiraimá makáawe.

Karo'-máníkontáfésa imáyáa ésa miyá uráawe agaimaréna siyáíye. ⁸Miwífínkémbá tuwímbai

aare-úméné waai-úméné uráafo kesáá ímba miyá ónáisaiye. Miyámó untáféna mimbórá-kánaáfímbá Maníkó sáwífa'-waasi 23,000 waasi tínkamuwasa pukáawe. ⁹Miwífínkémbá tuwímbai Fasi'aénkómbá ma'mái awánésa sésa Maníkó kentáará'á ímba kawé'-úmai káráwiyaiye karo'á sésa sáwí'a uráafo kesáá ínta miyá ónáisaiye. Miyá untáféna Maníkó iyaankafayaantómbá ti'marówasa fowasá pukáawe. ¹⁰Miwífínkémbá tuwímbai Maníkómbá í'ai ánkaraafo kesáá ímba miyá síyataao. Miyámó untáféna Maníkómó wíyómpakembo ai'marówai tínkamuwasa pukáawe.

¹¹Miwífímbá miyán-tántáá'á paápé úwana Maníkón-aaí aúfáífimbo agaimakáimba kesáá tai'áínda-kanaafinta méraundawisa mináái iséta imáyáa éta ímba miyá éta káráwiyono.

¹²Miyáumai kesáfé'a sé'a fasi'ámai méraundawi únemo sewí moórá-tantaako tafisína'a sáwí'a únafo sé'a káráwiyoro. ¹³Sáwí'o íyan-umbai-tantaa'o kempá'ó tiyáimba mindá seyaafá'-wáásí'á tiyáíye. Maníkó áfombo faiyáíwai séna sáwí-fasi'aen-tantaako kempá'á téna tafisína'a sáwí'a ofó séna miyán-tántáá'ó tuwáíyan-amba áamáá-ontama aráátimina'a kanaa fasi'ámai mé'a ímba sáwí'a ónááwe.

¹⁴Kesí waásisono. Yúndaa-waasisa síwá'námo uráantemba miyá únafo sé'a karo-fásí'áénkwáráwí-ímáyáámó mósá máraáamba tínaaemba uwáméro. ¹⁵Kawé'-ímáyáámó on-kwáásí owa'á óraaka simátíme sé'a simátimunda-aaí kawé'-úmai imáyáan-oro. ¹⁶Ísu Káráisitimo kentáásáfénawe sénamo wení naaemó

kumúwanamo pukáintafeta imáyáa éta aráá-tombo náúndasa ándá-aran-domba Maníkómpá'á súwi séta mindómbó náúndasa maará séta Ísu Káráisitini naemá isatá kááísamaisa méraumne. Minaráá-tómbá tafámbaisa náúndasa maará séta Ísu Káráisiti áuma isatá kááísamaisa méraundasa ¹⁷ minaráá-tómbá mimbórá-tómbá wéraisata mimpínkéntáámó seyaafá'nánkátá náúndasafeta mimbórá-wáásí'í'a úmaisa méta sáwífa'nankata úndanifo mimbórá-wáásíyáántá úmaisa méraumne.

¹⁸ Ísarerin-andafakewi Yúndaa-waasimo ombá imáyáan-oro. Maníkóntáfésa imáyáa ésa óntan-taarera'a pói tufú'mai agaimái amésamo ombá Maníkóe'a kááísamai méraawe. ¹⁹⁻²⁰ Súnda-aigoni áwáumo simátíménda isáaro. Waánta-waasimo tómbó tímémba ímba túwa'nai índa-tantaa'an-iyé. Waánta-waasimo tímén-tomba ímba túwa'nai índa-tantaa'an-iyé. Súnda-aigoni áwáuma maarán-iyé. Póimo tufú'nésamo tuwímbai-ama'o waánta-waasimo tímésamo méraamba ímba Maníkómbá amésa méraawe. Waánta-waasi tím'éo miwísé'o kááísaimo méraamba miyáumai méraantafena ímba siráái wétaiye. ²¹ Fasi'aénkóe'a kááísamai mésa waánta-waasise'a kááísamai mésamo ombá ímba kawé'á uwásuwesa méraawe. Fasi'aénkóntáfé'a imáyáa é'a ándá-aran-done tóné wénaafo waánta-waasisafesamo imáyáa ésamo mintómbó naapa'á ímba komé'a naaró. ²² Miyámó é'o sé'o Fasi'aénkó ímba aifarááwín-iyé síyanamo éna aaisambá tiyíniye. Maníkóni fasi'aénkó kentáásí fasi'aémbá íyáákaraifo ímba miyán-oro.

²³ Kempínkémbá tuwímbai sé'a seyaafá-tántáá'ó úndasa kanaán-iyé sefó kemá Póro sune. Tuwímbai-tantaa'o ombá ímba kawé'á uwátínkáísana tuwímbai-tantaa'o ombá ímba túwa'nai iye sune. ²⁴ Miyáumai kesáfé'o túwa'nai íyan-kisau aantemba ímbo maíyamba fí'owiwara'o túwa'nai íyan-kisauwara'a máero. ²⁵⁻²⁶ Maarán-áái imáyáan-oro. Naaófá'á Maníkón-ai aúfáífimba agaimaréna séna marawé minká'ó wérain-tantaa'e seyaafá'á Fasi'aénkóndén-iyé

agaimaréna siyáimba Maníkó kentáásáféna imáyáa éna makáimba pó'a maaketiyákém-pói-ámá'á úwoi méyánure'a ímba óraa'-imayaa é'a sé'a sáwíra'u kawerá'únó ímba sé'a úwoi naaró. ²⁷ Moóráwigomo Maníkón-aaisafenamo ímbo amankúnkúmbo índawi táántena séna kesí naaúmpa'a tómbá naarómó sína'o ewémó sé'o é'a komé'a ímba áisai e'a nááfaken-tona'iyó ímba síyamba úwoi né'a sáwíra'u kawerá'únó ímba síyamba úwoi naaró. ²⁸⁻²⁹ Énifo moóráwigomo sénamo waánta-waasimo tímén-tomba iyémó síndamo é'a kanaámpó úwoi nánaumne-imayaa ombánifo minááímó sin-kwáásígó imáyáa éna séna Ísu Káráisitini waási waánta-waasimo póimo tímémba kanaán-iyé sífó ímba naaró.

Kempínkémbá tuwímbai sé'a waánta-waasimo tímén-tombo náúndasa mindá kanaán-iyé. Énifo moóráwigomo wesáfénamo séna waánta-waasimo tímén-tomba náúnafo siwái wemá kentáásáféna naafó ímba sisinó. ³⁰ Tóntáféta Maníkómpá'á súwi séta náúnanasa moóráwigo séna ímba naaró ímbo seráámbá wésiye kembíwí sentáfé'a ³¹ kemá Póro sune. Maníkón-áwí'a mósá maráán-kisau aantemba maé'a tóné noné né'a kisaumo máémba Maníkóntáfé'a imáyáa é'a wenáwí'a mósá maráaro. ³² Yúndaa-waasisafe'e fí'onkaa-waasisafe'e Maníkóni waasisafe'e imáyáa é'a kawé'an-oro. Tuwánésa aoisaan-ámbá aráái'wáéfo sé'a káráwiyoro sune. ³³ Imáyáa é'a sé'a suwánésa aamoí uwásinkaiwae sé'a méraumne. Kesáfé aantemba kawé'ó í-kísáú ímba wémaumpo seyaafá'-wáásíwárá'ó kawé'ó uwátínkáín-kisau wémaunda póna Maníkó sáwí'o úmáimo méraampinkemba tiyáínasa kawé'-úmáimo

11 méraiyan-kisau wémaumne.

¹ Ísu Káráisitimo uráintemba miyá wéumpo kemó úndantemba kewará'á miyán-oro.

Maníkóntáfésa imáyáa ésa túwaandu ombá aare ti'nónká'ó káátaraan-aaí.

² Kentáfé'a imáyáa úmae iyé'a simásímakain-aaimo simátímakaunda-aaimo taawiyáfóntafe'a aamoí uwátinkaumne. ³ Simátíménda ísáaro. Káráisiti seyaafáká'á káráwisasa waaímó ombá tuwaainíntónká'á káráwiyowana Maníkó Káráisitinka'a káráwiyaiye. ⁴ Miyáumai Maníkóntáfésa imáyáa ésa túwaandu ombá waaímá inai wésesa Maníkón-aaí simátímémba ti'nónká'ó káátarésamo ésa Káráisitin-awi'a sáwí'a ónááwe. ⁵ Túwaandu ombá aaremá inai sésa Maníkón-aaimo simátímémba ti'nónká'ó ímbo káátarésamo ésa tuwaai'wai túwí'a sáwí'a ónááfo aare ti'nónká'ó káátaraamba tuwánésa tuwaai'waimbá káráwiyaawe sembá mindásafesa ti'nónká'ó ímbo káátarésamo ésa tuwaai'wai túwí'a sáwí'a ónááwe. Sáwí'o on-ínimbó tigesáfésa íwae sésamo ti'nóntáumo kárásuwaantemba ti'nónká'á ímba káátaraan-inimba sáwí-ininkaamba ésa pósa tigesáfésa wéowe. ⁶ Aaremó ti'nónká'ó ímbo káátarésamo ésa ti'nóntáum kárásuwaaro sune. Énifo ti'nóntáumo kárásuwaamba tigesáfésa ésa pósa ti'nónká'á káátaro. ⁷ Maníkó fasi'aénkwáráwí seyaafátántááká'ó káráwiyaiwaimo intembá waaí miyá ésa pósa túwaandu ombá ti'nónká'á ímba káátaraawe. Maníkó tuwaai'wainká'á káráwiyaaisasa tuwaai'waimbó ontembá aaré ésa pósa túwaandu ombá ti'nónká'á káátaraawe. ⁸ Maníkó aifaráán-ínimbá awaaikó arausantámbá úmakaifo waaí ímba aaregó arausantámbá úmakaiye. ⁹ Waaigó aaregónká'ó méraindasafena ímba úmakaifo aaregómá waaigónká'ó méraindasafena Maníkó úmakaiye. ¹⁰ Mindásafesawe wíyómpaken-kisau-waasi túranka'a méraantafesawe aare ti'nónká'á káátaro. Tuwánésa sésa tuwaai'waimbá káráwiyaawe sénááwe. ¹¹ Énifo Fasi'aénkón-aúranka'o méraamba aaré waaí áfomba faiyááwasa pósa ímba keyáá méraawe. ¹² Maníkó aifaráán-ínimbá waaigó arausantámbá úmakaisasa aaré mésa waaí matínkááwasa méraamba Maníkó seyaafátántáákóní áwáugon-iyé.

¹³ Maníkóntáfésa imáyáa ésa túwaandu ombá aare ti'nónká'ó ímbo káátarésa inaimó sembá kanaawá'i ína kanaán-iyó imáyáan-oro. ¹⁴ Waásiti áwáuma imáyáa é'a sé'a waaí miwí ti'nóntáum ayáátááka'o wéraintafesa tigesáfésa owasá ¹⁵ aaré kentí ayáátáá-ti'nontausafesa aaimó ombá Maníkó tímakaisana ti'nóntáugo ti'nónká'á káátaraiye wésewe. ¹⁶ Kempínkémbó tuwímbai ti'nónká'ó káátamakaantafesamo narú'nárú'-ááímó síya'o é'a sé'a kesáá Maníkóní waásisa túwaandu uráunasasa fí'o-fi'on-daopa'a Maníkóní waási túwaandu ombá miyá úndasaanifo fí'on-awauma ímba wéraiye sénaumne.

Fasi'aénkóntáfésa imáyáa ésa aráá-tombo naan-áái.

¹⁷ Sáwí'o on-ááisáfé'a simátíménda ísáaro. Maníkóntáfé'a imáyáa é'a túwaandu ombá moórá-mora ímba kawé'a umátinke'a sáwí'a wéuwatinkaawe. ¹⁸ Túwaandu ompínkémbó tuwínkaa'-úmaimo méraan-aaimo sewa'ó isáunda érai'-ain-iyé. ¹⁹ Tuwínkaa'-úmai mé'a tuwímbai fí'on-imayaa owasá tuwímbai fí'on-imayaa owa'á érai'-aaimo sen-kwáásí wéisaawe. ²⁰ Túwaandu ombá sé'a aráá-tomba nánaumne sembánifo Fasi'aénkóntáfé'a ímba imáyáa é'a

aráá-tomba né'a ²¹ tuwímbai kentí naaúmpakembo maimaé'o tiyáan-tontafe'a imáyáa é'a naawasá tómbó ímbo makáawi táái taisasá tuwímbai uwóí'o on-dómbá nésa uwóí'a owa'á miyámó ombá aráá-tomba sáwí'a úmai wénaawe. ²² Miyámó ombá tómbá ímba tuwínkaa'-é'a tómbó ímbo makáawi timé'a sáwí'a uwátínkaáwasa tigeasáfésa ombá mindásafe'a ímba aamoí uwátínkaumpo sáwí'an-owe. Kentí naaúmpa'a tóné noné násuwe'a túwaandu é'a Fasi'aénkóntáfé'a imáyáa é'a aráá-tomba naaró.

²³ Fasi'aénkó simásímakaimbo simátímakaunda maarán-ááín-iyé. Moóráwigo Yúndasi Fasi'aénkó Ísumba wení namuro-wáásí ímbo aráátímakonka'a mindó'wáámbá Ísu Káráísiti péréti maisoréna ²⁴ Maníkómpá'á súwi séna tafaména séna mindá kesúman-ifo kembiwísáfé'a ísámai kesúma tinkánaumne. Miyáumai kentáfé'a imáyáa é'a námae íyóro súwasa ²⁵ tómbá násúwówana pérétimo maúntemba ándá-aran-dombo wéron-anafeumba maisoréna séna mindá kesí naaemán-iyé. Kesí naaemá kembiwísáféna kumínda póna Maníkó kesé'a kááísamai méraawe séna mináú-áái símai kááísamakaiye. Maandómbó naambá kentáfé'a imáyáa é'a námae íyóro Ísu Káráísiti siyáíye. ²⁶ Mimpérétíyé mindónémó naambá kentáásáféna Fasi'aénkó pukáíye-aai wésimatimewe. Miyá úmae iyíyana Fasi'aénkó marapá'á kumíníye.

²⁷ Miyáumai Fasi'aénkóntáfésa imáyáa ésa aráá-tomba nánae sésamo ombá aifa'ó ímbo kawé'-ímáyáámó ésamo úwoimo aráá-tone ándá-aran-done nésamo imáyáa ésamo sáwísamba iyémó sésamo ésa Fasi'aénkón-áúwe naaewé sáwí'a íyana sáwí-meyamba tinkáíníye. ²⁸ Mindásafesa méraawini áwáuma kawé'-ímáyáá ésa tuwímbai ísásuwesa sáwí'o úmimo méraamba kawé'-ímáyáá ésa aráá-tomba nánááwe. ²⁹ Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna pukáin-aaigoni áwáumo ímbo imáyáa urésamo úwoimo mintóné mindóné naambó é'a kesáfésa aaifimbá wíyana Maníkó sáwí-meyamba timíníye. ³⁰ Kempínkémbá tuwímbai miyámó é'a Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna pukáimba ímba imáyáa é'a aráá-tomba sáwísamba iyé-ímáyáá ombá pó'a tuwímbai aamoisaén-kwáásí méraawasa tuwímbai tí'o iwáí méraawasa tuwímbai pukáawe. ³¹ Énifo méraundawini áwáumo imáyáa kawé'ó étaamo tuwinétaamo sáwí'o únda arupíse úndarakaanta Fasi'aénkó sáwí-meyamba ínta símísino. ³² Énifo Fasi'aénkó arupíse uwásinkaindasafenasa sáwí-meyamba símínta póna marapá'-wáásímó sáwí-meyambo waé'wae'o índa-meyambo timíndara'a miwísé'a sáwí-meyanta ínta simíníye.

³³ Kesí waásisono. Mináásáfé'a imáyáa é'a tómbá né'a Fasi'aénkóntáfé'a imáyáa é'a aráá-tombo náíyantafe'a túwaandu uráamba timu'maré'a mé'a seyaafá té'a aráá-tomba naaró. ³⁴ Tááímo táína'o

é'a kentí naaúmpa'a tómbá násuwe'a túwaandu uré'a tómbá nánááwe. Miyámó íyanamo éna Maníkó sáwí-meyamba ímba timíníye. Fí'on-aaisafe'wara'o agaimáímo síesai uráan-aai kempá'á wéme'a kosimátimenaumne.

Maníkóní ámútanko fasi'aémbó wétimin-aai.

12 Kesí waásisono. Fí'o-fi'on-kisaumo maíyantafena Maníkóní ámútanko fasi'aémbó tímímba ímba ísámai usúkáafo sé'a simátíménda ísáaro. ² Waántáwankoni aambó arááíwáúnka'a waántáwanko ta'ótorena tafisúwa'a sáwí-amba arááíwae'a waántá-waasi karo-fásí'áénkwáráwí ímba aaí sewí-ímáyáá mósá makáamba ísaraawe. ³ Maníkóní ámútanko kesé'a ímba mérowa'a sáwí-ambo

arááiwakaantafe'a imáyáa é'a maarán-ááímó simátíménda ísáaro. Tuwímbai sésamo Ísu káráwiyaiwai iyémó sembá Ufaen-ámútánkó miwí tirumpimbó méraiwai wésefo tuwímbai sésamo Maníkó Ísumba sáwí'a uwánkainiyemo sembá

Ufaen-ámútánkó miwí tirumpimbá ímba méraiye.

⁴Maníkóní waási-i'ó owí wení kisaumo máéntafena Maníkóní ámútankoma fí'o-fi'o-fasi'aembo tímimba mimbóráwígómá wétimiye. ⁵Maníkóní kísau fí'o-fi'on-kisaumo máéntafesa Fasi'aénkó Ísuntafesa ísámai minkísáú wémaewe. ⁶Maníkóní kisaumo máéntafena wemá fí'o-fi'o-fasi'aemba tímísasa minkísáú wémaewe. ⁷Seyaafá'nánká kawé'á uwátinkaiyantafena Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi tirumpimbá ména Maníkóní fasi'aémbá wéaraatimiye. ⁸Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi kawé'-ímáyáá tímísasa mináái wésimatimewe. Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi ímbo ísaraan-ai simátímísasa wésimatimewe. ⁹Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi imáyáa tímísasa Maníkóntáfésa timankúkumba ésa sésa érai'a Maníkó siyáintemba íniye wésewe. Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi fasi'aémbá tímísasa tí'o ímbá wéasofatinkaawe. ¹⁰Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi fasi'aémbá tímísasa

ímbo awánaraan-kisauwara'a kawé'-úmai wémaewe. Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi imáyáa tímísasa Maníkó simátímakain-ai wésimatimewe. Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi imáyáa tímísasa fasi'aénkómbá tuwinésa sésa moórá Maníkóní ámútankompinke-fasi'aemban-iyé sésa moórá waántá-waasiti fasi'aémbán-iyé wésewe. Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi imáyáa tímísasa ímbo ísáan-aaifinkemba wésewe. Maníkóní ámútanko moórá-mora-waasi imáyáa tímísasa miwímó siyáan-ai miwíwárá'á ímbo ísáan-aaifinkemba pósa waé'mai wésewe. ¹¹Maníkóní ámútanko weyáá wení imáyáafinkemba miyá éna moórá-mora-waasi

fí'o-fi'o-fasi'aemba wétimiye.

Fasi'aénkón-áúraantaamo uráunda-ai.

¹²Moórá-ai sénaumpo ísáaro. Waási túfimba sáwífa-tantaa'o wéraitimba mimbórá-áúmán-iyé. Miyámó intembá kesáá Ísu Kárásítini waásisa sáwífa'-waasimo méraundasa weséta kááísamai mimbórá-wáásíyáántá uráumne. ¹³Tuwímbaisa Yúndaa-waasisa únasasa tuwímbai fí'onkaa-waasi owasá tuwímbai wayó-kísáúmó máén-kwaasi owasá tuwímbai úwoimo tu'maká'ó méraan-kwaasi owaná Maníkó wení ámútamba ai'marówana kentáásirumpimba kumbéna kááísasinkenasa mimbórá-wáásíyáántá uwásínkaraiye.

¹⁴Kesáá mimbórá-wáásíyáántá úndasa imáyáa éta maarán-ááímó simátíménda ísáaro. Mimbórá súwawaapimba sáwífa-tantaa'a wéraitimba ¹⁵aísamaigomo séna kemá ímba ayáamba úmpo ímba mimbórá áurakemba úne sínifo mimbórá áúra'a wéraiye. ¹⁶Áákomo séna kemá ímba aúrumba úmpo ímba mimbórá áurakemba úne sínifo mimbórá áúra'a wéraiye. ¹⁷Seyaafá'-áúfá'ó aúran-aantembo wérainkakaa ímba áá'a ísáísino. Seyaafá'-áúfá'ó

áá'-aantembo wérainkakaa seyaafá'-wíyúmbá ímba ísáísino. ¹⁸Énifo Maníkó wení imáyáafinkemba seyaafá'-áúwawaa'a úmakena seyaafá'-tántáá'á wenamáá'-aantemba ma'maéna kuráiyé. ¹⁹Áúwawaapinkembo mimbórá-tántáá'ó wérainkakaa áúwawaa'a ímba wéraisino. ²⁰Seyaafá'-tántáá'á wérainbanifo mimbórá kúwawaa'a wéraiye.

²¹ Miyáumai aúranko ayáánkонтafena ímba kanaa séna emó ímbo méraandarakaa úwoi mérausino ímba sínana a'nónkó aísamaigontafena ímba kanaa séna emó ímbo méraandarakaa úwoi mérausino ímba síníye. ²² Miyáumai túwawaapinken-tantaatafeta séta aamoisaémbán-iyemo súndasa ímbo wérainkakaa áúwawaa'a ímba kawe'-úmai wéraisino. ²³ Túwawaapinken-tantaatafetaamo séta sáwísamban-iyemo súndasa kawe'-úmaisá wégarawiyune. Afora'á ímbo aráátíménda-tantaa'a aúpá'á makéta wégarawiyune. ²⁴⁻²⁵ Afora'ó wérain-tantaa'a ímba wégarawiyune. Áúwawaapinken-tantaako seyaafá'á kawe'-úmai kísau maéna moórá-mora-tantaako wenáúra'-wenaúra'a káráwiyaintafena Maníkó wenamáá'amaa'a maréna sáwísamban-iyé súnda-tantaa'a wégarawiyiye. ²⁶ Áúwawaapinkembo moórá-tantaakomo áí'ó ínana seyaafá'-áúfínkénkwará'á áí'a uwásáíníye. Áúwawaapinkembo moórá-tantaako kawe'ó ínana seyaafá'-áúfínkénkwará'á kawe'á uwásáíníye.

²⁷ Túwawaatafe'o súnda-aaigni áwáuma maarán-iyé. Kembiwí Ísu Káraísiti áúwawaakaamba uré'a moórá-mora-waasigo wenaíyayaankaane wenaúrankaane miyaráámbá uráawe. ²⁸ Maníkó wení waási moórá-mora-waasigomba kísau tíména miyán-kísáúmó maíyantafena fasi'aémbá wétiména wení aantá-waasi aifa'á íyá-fasintinkena miwí tínaaemba simátímakain-aaimo simátimiyawi íyáfasintinkena miwí tínaaemba uwáítái'-íyawí íyáfasintinkena miwí tínaaemba ímbo awánaraan-kisaumo maíyawí íyáfasintinkena tí'ó índa-waasimo asófátinkaiyawí íyáfasintinkena miwí tínaaemba túwa'nai íyawí íyáfasintinkena miwí tínaaemba fí'o-fi'on-kisaura'o káráwiyiyawí íyáfasintinkena miwí tínaaemba fí'o-fi'on-aaimo ímbo isáán-aafinkembo síyawí íyáfasintinkena miyámó íyawí íyáfasintinkafa'a kuráíye.

²⁹ Maníkó aantá-kisaumo tímakaimba seyaafá'nánká ímba miyán-kísáú máéwasa tuwímbai wémaewe. Maníkó simátímakain-aaimo simátímémba seyaafá'nánká ímba miyán-kísáú máéwasa tuwímbai wémaewe. Uwáítái'ó ombá seyaafá'nánká ímba miyán-kísáú máéwasa tuwímbai wémaewe. Ímbo awánaraan-kisaumo máémba seyaafá'nánká ímba miyán-kísáú máéwasa tuwímbai wémaewe. ³⁰ Maníkóní fasi'aéntámbá tí'ó ímbó asófátinkaamba seyaafá'nánká ímba miyán-kísáú máéwasa tuwímbai wémaewe. Fí'o-fi'on-aai ímbo isáán-aafinkembo sembá seyaafá'nánká ímba miyá sewasá tuwímbai wésewe. Minááígoní áwáumo waé'maimo sembá seyaafá'nánká ímba miyá owasá tuwímbai wéfofo Maníkó wení imáyáafinkemba miyá-fásí'áémbá wétimíye. ³¹ Maníkómó tímí-fasi'aemba maénaemo sembá imáyáa é'a sé'a Maníkóní kísau íyáákamai-kísau maénaemo sé'a tiyáántán-kwiyé'a kísau máéro.

Mináái kemá imáyáa é'a sé'a kawe'-ááín-ifo waásimo tirumbó tímémba minánkó seyaafá'-ánkómbá íyáákaraimba minánkóní áwáumo simátíménda ísáaro.

Waásimo tirumbó tíméwini áwáuman-iyemo siyáin-aai.

13 Maníkóní ámútankomo fasi'aémbá simínataamo fí'o-fi'on-aaimo ímbo isáúnda-aafinkembo séta wíyómpaken-kísau-waasi-taafinkenkwara'o sétaamo miyá aantembo éta ímbo waási-imayaamo ondasáámó éta mináái úwoi-aai séta kámene peró'emo úwoimo tufúwóntemba miyá ondasáánifo waási-imayaamo étaamo éta kawe'á uwátinkanaumne. ² Maníkó fasi'aémbó simínata simásímakain-aaimo simátimetaamo Maníkó aúpá'ó makáin-aai isétaamo ímbo ísaraunda-aai Maníkó simásímakain-aai isétaamo Maníkóntáféta fasi'ámaimo mé-

taamo séta érai'a Maníkó siyáintemba ínnye sétaamo Maníkómó siyáintemba umbai-kísáúmó maétaamo miyá aantembo éta ímbo waási-imayaamo éta úwoi-waasisa úne. ³Makáunda-tantaa'o seyaafá'ó tuwín-timetaamo Maníkóní kísau wémaund-asafesasa sáwí'o uwásínkenta aamoí éta kanaán-iye sétaamo miyámó éta ímbo waási-imayaamo ondasáámó éna siyáunda-aigo ínta súwa'nai ínnye.

⁴Waásimo tirumbó tíméwini áwáuma maarán-iye. Waásimo tirumbó tíméwi sáwí'o wéuwatinkaamba anondáá ímba miyámó ombá túwa'nai esa waásimo tirumbó tíméwi túwí'o wérain-kwaasisafesa tirumbá ímba sáwí'a uwátinkesa waásimo tirumbó tíméwi miwí túwí'a ímba maimaé iyésa ⁵waásimo tirumbó tíméwi kesáfesa seyaafá-tántáá'á kawé'á wéune ímba sésa sáwí-aii ímba sésa waásimo tirumbó tíméwi kesáái iyáákainkwae ímba sésa waásimo tirumbó tíméwi ímba úwoiyaamba aaisambá sésa waásimo tirumbó tíméwi sáwí'o uwátínkáamba ímba imáyáa úmae iyésa ⁶waásimo tirumbó tíméwi sáwí'o ontáfesa ímba aamoí ésa kawé'ó ontáfesa aamoí ésa ⁷waásimo tirumbó tíméwi umbai-tántáá'ó ombá úwoi wémaesa waásimo tirumbó tíméwi seyaafá'-wáásisáfesa ímba inkaisiyan-imayaa ésa seyaafá'nánkátá kawé'ó íyantafesa timu'marésa mésa waásimo tirumbó tíméwi seyaafá'-úmbái-tántáápímbá fasi'ámai mésa ímbo ifá'ó túwáamba miyáumai méraawe.

⁸Waásimo tirumbó tímén-anko waé'wae'a éna ímba tai'áínana Maníkó simátímakain-aaimo simátímén-kisau tai'áínana fí'o-fi'on-aaimo ímbo isáán-aafinkembo

sen-kísáú tai'áínana ímbo ísaraan-aaimo Maníkó simátímakain-aii simátímén-kisau tai'áínnye. ⁹Ímbo isáúnda-aaimo Maníkó simásímakain-aii ínta kanaatá ísáaraumne. Maníkómó simásímakain-aaimo simátímakanda ínta kanaatá simátímata-raumne. ¹⁰Maníkó kawé'-úramba ónaumnemo siyáimba ánaaemba paápé índa póta ímbo isásaraunda-aaiwarata tai'áwinata seyaafá'á áwáusa awánánaumne.

¹¹Iyámpóimo méraawandara'a iyámpóimo sentembá miyán-áái wése'a iyámpóimo ontembá miyá wé'e'a iyámpóimo ontembá miyán-ímáyáá uráumpo waási-úramba iyáé'a iyámpóiyá'o uráunda-tantaa'a tukáumne. ¹²Iyámpóimo ímbo kawé'-úmaimo isáántemba Maníkóní waásisa ímba kawé'-úmaisa Maníkóní áwáuma wéwanaumne. Nompímbó waási tói'o ímbo awánamaimo kawé'ó úndantenta káfé'a miyaráántá wéundasa Maníkóní áwáuma ímba kawé'-úmaisa wéwanaumpo waási tói'o aforatáámó awánáúndantemba ánaaemba miyásáámó ondasá Maníkóní áwáuma kawé'-úmaisa awánánaumne.

Káfé'a ímba awánasaraundasa Maníkó kentáámó suwánasaraintemba ánaaemba Maníkóní áwáusa awánánaumne. ¹³Miyá ínifo káfé'a Maníkómpá'á simankúnkúnta únda-amba isaná érai'a Maníkóeta maé'mae'a ónaumnemo súnda-amba isaná Maníkómbó tirumbó áméne waásimo tirumbó tímén-amba isaná úmai minkáúmbó-ámbá weraifo iyáákarain-amba Maníkómbó tirumbó áméne waásimo tirumbó tímén-amban-iye.

Maníkómó simátímakain-aaimo wésimatimen-aii.

14 Waásimo tirumbó tímén-amba fasi'ámai arááíwae'a Maníkómó wétuwintimi-fasi'aemba maénae sé'o Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba óraa-tantaa'an-ifo mifási'áémbá maénae seró. ²Maníkóní ámútanko fasi'aémbó tímísasamo fí'on-aaimo ímbo isáán-aafinkembo sembá ímba waásisafesa wésefo

Maníkóntáfesa sésa waásimo minááígóní áwáumo ímbo isáántafesa waásisafesa ímba wésewe. Maníkóní ámútanko fasi'aémbá tímísasa aúpá'-áái wésefo ³ tuwím-bai Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba fasi'ámai arupíse úmai kawel'ó uwátínkáamba mindásafe'a sé'a Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba óraa-tantaa'an-ifo mifásí'áémbá maénae seró wésune. ⁴ Fí'on-aaimo ímbo isáán-aaifinkembo sewí kesáfesa símai wéfasí'aafo Maníkómó simátímakain-aaimo simátíméwi Maníkóní waási seyaafá'á fasi'aémbá wétimewe.

⁵ Maníkóní ámútanko fasi'aémbó tímísa'o fí'on-aaimo ímbo isáán-aaifinkembo síyamba siráái wétaifo Maníkómó simátímakain-aaimo simátímé-fasi'aemba maé'a simátimiyamba áfááraumai siráái wétaíye. Túwaandu ombá fí'on-aaimo ímbo isáán-aaifinkembo sembá minááímó waé'mai síndawi ímbo ménamo simátiminasamo ésa minááígóní áwáuma ímba kawel'-úmai íséwana minááígó ímba túwa'nai íníye. Miwí tááigo ímba túwa'nai índasafesa Maníkómó simátímakain-aaimo simátíméwasa afora'á simátíméntafesa miwí fí'on-aaimo ímbo

isáán-aaifinkembo sewí íyáákaraawe.

⁶ Kesí waásisono. Kentópa komé'a fí'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinkembo sendamó é'a ímba isáíyana kesááigo ímba túwa'nai ínifo Maníkómó paápé uráin-aaiya'i ímbo isáúnda-aaimo Maníkó simásímakain-aaiya'i Maníkómó simásímakain-aaiya'i Maníkóní aambó arááíwáén-aaiya'i miyán-áwáúmó afora'ó simátíméndamo é'a isáíyana kesááigo túwa'nai íníye. ⁷ Fontóímó ímbo kawel'-úmaimo áái sínasamo ésa ímba isámai kawel'á ónááfo kawel'-úmaimo sínasamo ésa isámai kawel'á ónááwe. ⁸ Moóráwigo ímbo kawel'-úmaimo aemáímo sínasamo ésa ímba isésa tatúwaandu ónááwe. ⁹ Miyáumai túwaandu uráiyampimba fí'on-aaimo ímbo isáán-aaifinkembo síya'o é'a minááígóní áwáuma ímba isáíyamba keáínkáamba sénááwe. ¹⁰ Seyaafá'-máráfá'á sáwífa'-waasi mésa fí'o-fí'on-aaimo sembá minááígóní áwáuma wéraifo ¹¹ moóráwigo wenááifinken-aaimo sína'a sé'a imáyáa é'a fí'on-daopaken-kwaasiye senaná kentáféna imáyáa éna fí'on-daopaken-kwaasiye síníye. Miyámó sen-ááígó ímba túwa'nai íníye. Miyáumai túwaandu uráamba fí'on-aaimo ímbo isáán-aaifinkembo sembá minááígó ímba túwa'nai íníye. ¹² Maníkóní ámútankomo tuwín-timi-fasi'aembo maíyamba aamoí é'a pó'a Maníkóní waási kawel'ó uwátínkáí-fasi'aemba tiráái wétaina'a maiyé'a

Maníkóní waási kawel'á uwátínkáaro.

¹³ Mindásafe'a fí'on-aaimo ímbo isáán-aaifinkembo sewí Maníkómpá'á áisai íyana minááímó waé'maimo simátimiyantafena fasi'aémbá timíníye. ¹⁴ Maníkóní ámútankomo fasi'aéntáámó símakaisataamo fí'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinkembo Maníkóntáféta inaimó súndasa sóikakenta súmpo kentáási imáyáago sáwísankaamba uráíye. ¹⁵ Mindásafeta maarásá ónaumne. Maníkóní ámútankomo fasi'aéntáámó símakaimba fí'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinkemba Maníkómpátá inái séta kentáá sááifinkenkwara sénaumne. Fí'on-aaimo ímbo isáúnda-aaifinken-ima séta kentáá sááifinken-iwarata sénaumne. ¹⁶ Fí'on-aaimo ímbo isáán-aaifinkembo Maníkómpá'á inái sé'a wenáwí'a mósá márááamba moóráwigomo úwoi-waasimo minááígóní áwáumo ímbo ísaraiwaimo kembiwímó túwaandu uráampimbo ménamo éna sen-ááígóní áwáuma ímba ísarena póna ímba kanaa'á érai'e síníye. ¹⁷ Fí'o'on-aaimo ímbo isáán-aaifinkembo Maníkómpá'ó inaimó sembá kawel'án-ifo minááígóní áwáuma ímbo ísaraindawimba minááígó ímba áwa'nai íníye.

¹⁸ Fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sembá tuwímbai-kanaa wésefo kemá fí'on-aaimo ímbo ísáúnda-aaifinkembo súnda sáwífa-kanaa mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súne. ¹⁹ Énifo Maníkóní waási túwaandu uráamba fí'on-aaimo ímbo ísáúnda-aaifinkembo ayáátáá'-aaimo súnda kári-tantaa'an-ifo ísáán-aaifinkembo fasi'aémbá tímínda-aaimo ampáán-ááímó súnda mindá óraa-tantaa'an-iyé.

²⁰ Kesí waásisono. Iyámpóimo ímbo kawé'-ímáyáámó ontembá ímba miyá é'a táákaefaen-kwaasimo onten-ímáyáán-oro. Umarambó ímbo sáwí-imayaamo ontembá miyán-oro. ²¹ Naaófá'á Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna Fasi'aénkó séna kesí waási kesáái ímba

ísáafo simátimenaumne. Fí'on-aaimo sewí simátíménasa miwí tááifinkemba simátimesa sáwí'a uwátinkaiyasa pósa kentáfésa ímba imáyáa ésa kesáái ímba ísánáawe

agaimaréna siyáiyé. ²² Naaófá'á Maníkó miyá éna

wení waási wenáái ímbo ísarowi wení fasi'aémbá aráátimumba awánaraantemba Maníkón-aaisafesa ímba timankúnkúmba íyawí fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sen-áái ísésa sésa Maníkóní fasi'aémpínkémbá wésewe sénááwe. Énifo Maníkó simátímakain-aaí simátímémba Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba íyawí ísésa sésa Maníkóní fasi'aémpínkémbá miyá wésewe sénááwe. Énifo Maníkón-aaisafesa ímba timankúnkúmba íyawí ísésa ímba miyán-áái wésewe.

²³ Maníkóní waási túwaandu urémpimba seyaafá'nánká'ó fí'o-fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo síyasamo úwoi-waasimo Maníkón-aaisafesa ímbo timankúnkúmba íyan-kwaasimo íyáferesamo ísésamo ésa maawí uwó-waasin-owe sénááwe. ²⁴ Énifo seyaafá'nánká'ó Maníkómó simátímakain-aaimo afora'ó síyasamo úwoi-waasimo Maníkón-aaisafesa ímbo timankúnkúmba íyan-kwaasimo íyáferesamo ísáíyanamo éna minááígó tirumbá faiyaráínasa sáwí-waasi úne sésa ²⁵ miwítí aúpá-sáwí-ímáyáá afora'á mégufiyesa Maníkón-aúranka'a kífaesa wen-ímáyáá mósá marésa sésa érai'a kempímbá Maníkó méraiye sénááwe.

Maníkóntáfésa imáyáa ésa túwaandu urénka'a arupíse úmai méraaromo siyáin-aaí.

²⁶ Kesí waásisono. Kemó súnda-aaigoni áwáuma maarán-iyé. Maníkóntáfé'a imáyáa é'a túwaandu urénka'a moóráwigo maarán-ímá sénaumne sínana moóráwigo Maníkón-aaifinken-aaí simátiminana moóráwigo Maníkómó aráanaminda simátiminana moóráwigo fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkemba sínana moóráwigo mináái waé'mai sína'a miyáumai Maníkóní waási fasi'aémbó tíméntafe'a miyá úmae'a íyóro. ²⁷ Fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo síyambo é'a kaumbo-kae'-wáásí aantemba sé'a aifa'á moóráwigo sínda waé'mai simásuwainana wenánaaemba moóráwigomo sínda waé'mai simásuwainana wenánaaemba moóráwigomo sínda waé'mai simásuwaina'a miyá sénááfo ²⁸ minááímó waé'mai síndawimo ímbo méraino'ó é'o fí'on-aaimo ímbo ísáán-aaifinkembo sewí seyaafá'-wáásí túranka'a ímbo síyamba imáyáafinkemba Maníkóntáfé'a seró. ²⁹ Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba kaumbo-kae'-wáásímó íyáfasinkesamo simátímémba tuwímbai ísé'a mináái tuwímbai ísáaro. ³⁰ Minááímó ísáán-kwaasifinkembo Maníkó moóráwigombo simáminanamo éna simátiminda-waasigo wenáái tai'áínana moóráwigo íyáfasinena simátiminiye. ³¹ Maníkómó aaimó simátímakawai seyaafá sé'a moórá-morawigo moórá-mora-kanaa símae iyé'a

pó'a seyaafá'nánká is'é'a fasi'aémbá maénááwe. ³² Maníkómó simátímakain-aaimo simátíméwí sembá kentí imáyáara'-aantemba káráwiyaafo miyán-oro. ³³ Kawe'-imáyáámó é'o faru úmaimo méraamba Maníkómbá aráái taifó simátímén-aii káráwiyoro.

Maníkóní waási seyaafá'-náópa'o túwaandu uráamba maarán-owe. ³⁴ Túwaandu urémpinkemba aaré ímba aai seró. Maníkón-aii aúfáífinkembo siyáintemba aaré ímba káráwiyonaawe. ³⁵ Mindásafe'a túwaandu urémpinkemba aaré aai séfó sésa moórá-aaigoni áwáumo tísai ónae sésamo ésa miwítí naaúmpa'a tuwaai'waimbá tísai ónááwe. ³⁶ Kentí imáyáafinkembo miyámó ombá Maníkón-aii kempinkén-aantemba ímba paápé isa'á ímba kemberí aantembanifo fí'o-fi'om-barafaken-kwaasiwara'a ísaraafo miwímó túwaandu urésamo ontembá

miyán-oro.

³⁷ Kempinkémbá tuwímbai kesáfésa sésa Maníkómó siyáin-aii ísaraundawi únemo síyawiye tuwímbai kesáfésa sésa Maníkó fasi'aémbá símakaiwai únemo síyawiye miyámó sewí maanáúfáímó agaimáimo timúndafimba toráumai awáné'a sé'a mináái Fasi'aénkó ámáámba siyáin-aain-iyé sénááfo ³⁸ maanáúfáímó agai-timúndamo ímbo iséwa'o é'a miwísáfé'a sé'a ímba Maníkóní ámáánko kentirumpimbá wérariye seró.

³⁹ Kesí waásisono. Maníkómó simátímakain-aaimo simátímémba fasi'aén-imáyáá é'a simátíma'mae'a iyé'a fí'o-fi'on-aaimo ímbo isáán-aaifinkembo sembá ímba aiy-owái'a úmáráaro. ⁴⁰ Énifo seyaafá'-ááímó sembá ímba sáwífa'-aaimo síyamba aáno úmai arupíse úmai méraaro.

Ísumba pukómpinkembo íyáfasinankarain-aii.

15 Kesí waásisono. Ásé-aii kosimátímakaunda-aii aneka'ó simátíménda ísáaro. Minásé-ááísáfé'a érai'e sé'a ta'ótoke'a fasi'ámai méraawe. ² Fasi'ámaimo ta'óto'mae iyé'o é'a kawe'-ámbá arááiwa'mae iyónááfo tóikaken-aantemba érai'emo síyambo é'a kawe'-ámbá ímba arááiwa'mae iyónááwe.

³ Aifa'á Maníkó mináái simásimuwa'a kembó simátímakaunda óraa'-aii póna Maníkón-aii aúfáífimba agaimarésa siyáantemba sáwí-imayaasa maisiyuwáin-dasafena Ísu Káráísiti puwúwasa ⁴ utámárówana kaumbo-kánáa maisuwówana Maníkó pukómpinkemba íyáfasinankaraiye. Mináái Maníkón-aii aúfáífimba agaimarésa siyáawe. ⁵ Ísu Káráísiti pukómpinkemba íyáfasinena Pítaan-aúranka'a paápé éna wení kísau-waasi túranka'a paápé éna ⁶ moórá-kanaa sáwífa'-waasi wesé'o núwai 500 waasi túranka'a paápé uráiyé. Minkwáásífinkémbá sáwífa'nanka úwoi túnaraawasa tuwímbai pukáamba minkwáási túranka'a paápé éna ⁷ Yémísin-aúranka'a paápé éna wení aantá-waasisoni túranka'a paápé éna ⁸ ánaaemba kemá Póro súranka'a paápé éna Ísu Káráísiti wení waási-i'a uwásinkainkwae-imayaa ímba uráunda kembá wení waási-i'o uwásinkaraiwai súranka'a paápé uráiyé. ⁹ Ááéma Ísu Káráísitini waási sáwí'a uwátinkaraumpo Fasi'aénkóní aantá-waasifinkemba kemá kári'-waasi úne. Ímba kanaán-uráunda pósa kentáfé'a Fasi'aénkóní aantá-waasi ónemo sembá uwó-áái sewé-imáyáá wéune. ¹⁰ Énifo Maníkó úwoi súwa'nai uráimba pó'a Maníkómó kesáái simátiminkwae séna si'mákaiwai ówánana wemá úwoi súwa'nai úwa'a ímba úwoi mé'a fasi'aén-kísáú wémaewanana kesí kísaugo fí'owiti kísaugomba íyáákaraifo keyáá minkísáú ímba maéwánana Maníkó súwa'nai

ena kesé'a mérowa'a minkísáú maiyáumne. ¹¹ Kemó ásé-aaimo simátimewanda-aaí isé'a miwímó simátímún-aaí mimbórá-áái pó'a isé'a timankúnkúmba uráawe.

Púwón-kwaasimo íyáfasinaiyan-aaí.

¹² Maníkó Ísu Káráisitimba pukómpinkemba íyáfasinankarain-aaí simátimundasa kempínkémbá tuwímbai sé'a púwón-kwaasi ímba íyáfasinanaawe sembá nóra séra wéseo. ¹³ Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa Maníkó Ísu Káráisitimba pukómpinkemba ímba íyáfasinankaraisino.

¹⁴ Maníkó Káráisitimbo pukómpinkembo ímbo íyáfasinankarainkakaa simátimunda-aaí sáwísankaamba uwáwisa'a misáwísánkáán-ááisáfé'a timankúnkúmba owisinó. ¹⁵ Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa Maníkó Káráisitimba pukómpinkemba ímba íyáfasinankaraisino. Maníkó Káráisitimba pukómpinkemba íyáfasinankaraiyemo simátimundasa éniño minááímó karo'-ááímó inkakaa Maníkómó uráintafeta karo'-ááiyésá simátimusino. ¹⁶ Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa Maníkó Káráisitimba pukómpinkemba ímba íyáfasinankaraisino. ¹⁷ Maníkómó Káráisitimbo pukómpinkembo ímbo íyáfasinankarainkakaa úwoi-aaisafe'a timankúnkúmba owaná aoisaambá kempímbá úwoi wéraisino.

¹⁸ Moórá-aaíwara'a simátimenaumne.

Maníkómó Káráisitimba pukómpinkembo ímbo íyáfasinankarainkakaa Káráisitinka'o timankúnkúmba ésamo pukáawi pukáampinkemba ímba íyáfasinesa Maníkóní ewaa'á ímba mésa sáwí-aempa'a méraawisino. ¹⁹ Marapá'ó méraundara'a séta púwóndafinkemba íyáfasineta wiyómpa'a Ísu Káráisitiye'a méraandasa amu'maréta méraumne-aaimo karo'-ááímó súndarakaata marapá'-wáásí kentáá suwíyáái ésa tirumbá uwásínkááwisino.

²⁰ Érai'-aaí maarán-ááín-iyé. Maníkó Ísu

Káráisitimba pukómpinkemba íyáfasinankaraiye. Púwón-kwaasifinkemba aifa'á wemá íyáfasinkaimba pósa ánaaembo puwíyan-kwaasi íyáfasinanaawe. ²¹ Aifa'-wáásígón-áwí'a Ándámu sáwí'a uráimba pósa púwón-amba seyaafá'nánká wéaraai-waefo moórá-waasigon-awí'a Káráisiti kawé'á uráimba póna seyaafá'nánká puwíyampinkemba íyáfasintinkainiye. ²² Seyaafá'nánká Ándámun-aísaafitantambo uráundawí póta púwóndasaanifo Ísu Káráisitini waásisa póta púwóndafinkenta íyáfasinanaumne. ²³ Maníkó siyáin-kanaa tínata púwóndafinkenta íyáfasinanaumne.

Aifa'á Maníkó Káráisitimba pukómpinkemba íyáfasinankaraimba póna Káráisiti marapá'ó kumíndara'a Maníkó Káráisitini waásisa púwóndafinkenta íyáfasisinkainanasa ²⁴⁻²⁶ mindá tai'áinda-kanaa Ísu Káráisiti káráwiyinana Maníkó sínana Káráisiti wení namuro-wáásí íyáákana fí'owimo sáwí-kisaura'o káráwiyaan-kisauwe fí'o-fi'o-sawí-fasi'aene tai'ásuwena puwíyan-amba tai'ásuwena miyámó índa wení namuro-wáásítí fasi'aembá tai'ásuwena Maníkóntáféna séna kesifóo seyaafá-tántááká'á káráwiyuwo síníye. ²⁷ Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna Maníkó wembá seyaafá-tántáá'á íyáákamai-i'a uwánkaraiye

agaimaréna siyáifo Káráisiti Maníkómbá ímba íyáákainiye. Maníkó sínana Káráisiti seyaafá-tántáá'á íyáákainiye. ²⁸ Maníkó Káráisitimba seyaafá-tántáá'á íyáákamai-i'o uwánkaraindara'a Káráisiti Maníkón-ááninko Maníkóntáféna séna

emá seyaafá-tántáá'á íyáákamai-i'a uwásinkaandawi po kenká'á káráwiyinone sí-nana Maníkó seyaafá-tántáá'á káráwiyiiniye.

²⁹ Tuwímbai sésa puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawe sembánifo pukáan-kwaasisafesa imáyáa ésa nombá maiyáawe. Puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawe-aaimo érai'-aaimo inkakaa pukáan-kwaasisafesa ímba imáyáa ésa nombá máéwaisino. ³⁰ Púwóndafinkembo íntaamo íyáfasinanaetara moórá-mora-naopa'a sínkamonaé wéopa'a ásé-aaí ímba kosimátíma'mae'a núsino. ³¹ Kesí waásisono. Kembiwíyé kewé kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'a kááísamái méta kentáfé'a aamoimó únda miyámó érai'o úndantemba aasiyaasi-kánáá imáyáa é'a sé'a káfékaamba sínkamiya'a púwóno-imayaa únda mindáwara'a érai'-aain-iyé. ³² Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa kemá úwoi-waasi é'a kesí imáyáafinkemba súne. Afáá-póígómó waási fándaifo sésamo arááiwaéntemba kembá miyaráámbó uwásínkáámba maanká'á Éfésási-naopa'o méraunda óraa'-umbai-tantaa'a kempá'á tisa'á óraa-kisaumo maúnda úwoisafe'a wéune súsino. Púwómpinkembo ímbo íyáfasinanaankakaa waásiti imáyáafinkembo sentembá miyá séta aafáyáasa puwónaumpo káfé'a kawé-tómbá néta sirááimo taintentá ónaumnesa súsino.

³³ Puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawemo sembá minkáró'-ááísáfé'a érai'e sefó sé'a simátíménda-aaí isé'a káráwiyoro. Tuwímbai érai'a sésa sáwí'o on-kwáásísé'o méraambo é'a kawé'-ámbá ifátuwe'a sáwí-amba arááiwaenaawe sefó ³⁴ puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawe minkáró'-ááísáfé'a sáwí-imayaawe sáwí-awauwe ifátuwe'a kawé'-ímáyáán-oro. Miyámó íyantafe'a sé'a kem-pínkémbá tuwímbai Maníkómpá'á ímba tiyáawe súne.

Puwíyampinkembo íyáfasinaiyamba wíyómpa'o méraiyan-tuman-iyé-aaí.

³⁵ Puwíyampinkemba ímba íyáfasinanaawe-imayaa é'a sísaí e'a sé'a púwón-kwaasi nóra úmaiya íyáfasinesawa nóran-tuwa ma'máíya íyáfasinanaao-aaimo ³⁶ sísaí omba sáwí-imayaafinken-aain-iyé. Puwíyampinkembo íyáfasinaiyamba maararáámbá uráífo isé'a kísau-anauntunka'a imáyáán-oro. Ánáuntumba u'marááwana minánáúntúnkó ímba úwoi áruma wéwiyaifo u'marááwana ánaemba mapánkena áruma wéwiyaiye. ³⁷ Tómbá fákákesamo nempínkémbá ímba aneka'á wéu'maraafo ánáuntumba maiyésa kísau fúmáráawana aneka'á áruma wíkéna wéanon-iyé. ³⁸ Maníkó sisaná moórá-mora-anauntumpinkemba áruma wíkéna óraa'o ímbá Maníkó wení imáyáafinkemba seyaafá-tómbá fí'o-fi'on-auwara-tomba makáífo ³⁹ seyaafá'ó méraamba mimbórá túwawaa'a ímba maréna waási fí'on-tuwawaa'wara'a tinkéna waí-waamba fí'on-tuwawaa'wara'a maréna numamá fí'on-tuwawaa'wara'a maréna mófáá'a fí'on-tuwawaa'wara'a makáíye. ⁴⁰ Wíyómpa'a fí'on-tantaa'a wéraisana marapá'á fí'on-tantaa'a wéraiye. Wíyómpa'o wéraimpimba fí'on-to'waaí wéraisana marapá'ó wérainka'a fí'on-to'waaí wéraiye. ⁴¹ Aafáúfimbá fí'o-sama wéraisana wíyómpimba fí'o-sama wéraisana okómpimbá fí'o-fi'o-sama wéraisana miyá uwásariye.

⁴² Miyámó intembá puwíyampinkembo íyáfasinaiyamba maará ónááwe. Púwómbo utámáráán-tuwawaa'a tai'áínifo mimpínkémbó íyáfasinaiyan-tuwawaa'a waé'wae'a íníye. ⁴³ Utámáráán-tuwawaa'a aamoisaén-túwawaa'a sáwí-tuwawaa'an-ifo puwíyampinkemba íyáfasinaiyan-tuwawaa'a fasi'aén-túwawaa'a kawé-túwawaa'an-ifo ⁴⁴ utámáráán-tuwawaa'a marapá'ó méraan-tuwawaa'an-ifo

púwómpinkembo íyáfasinaiyamba wíyómpa'o méraiyan-tuwawaa'an-iyé. Marapá'ó méraan-tuwawaa'o intembá wíyómpa'o méraiyan-tuwawaa'a wéraiye. ⁴⁵ Mindásafena naaófá'á Maníkón-aii aúfáífimba agaimaréna séna Maníkó aifaráán-kwáásígón-áwí'a Ándámumbo úmakaimba úwauwa éna waásiniye

agaimaréna siyáiyé. Ánaaen-kwaasigon-awi'a Ísu Káráísiti waásimo aú'í'o úmaimo maé'mae'o íyan-amba wikáiwai paápé uráiyé. ⁴⁶ Wíyómpa'o méraiyan-tuwawaa'a ímba aifa'á paápé uráifo marapá'ó méraan-tuwawaa'a aifa'á paápé uráiyé. ⁴⁷ Maníkó aifa'-wáásígómbá marasámbá úmakaifo ánaaen-kwaasigo Ísu Káráísiti wíyómpakemba kunkáiyé. ⁴⁸ Ándámumbo marasámbó úmakain-auwawaa'o wéraintemba seyaafá'-wáási miyán-túwawaa'a wéraiifo Káráísiti wíyómpaken-auwawaa'o wéraintemba wení waási miyán-túwawaa'a wéniye. ⁴⁹ Maníkómó marasámbó úmakain-kwaasiyaambo úndantenta Káráísiti wíyómpakewimo intentá ónaumne.

⁵⁰ Kesí waásisono. Simátimé'a súné. Maníkómó wíyómpa'o káráwiyaipa'a marapákén-túwawaawara'a ímba méraiyan waé'wae'o índa-tantaa'o wéraindafa'a tai'áinda-tantaako ímba mimpímbá wéniye súné.

⁵¹ Maníkómó aúpá'-makénamo aráátimakin-aiimo simátiménda ísáaro. Seyaafá ímba puwéta úwoi méta súwawaata fí'o-suwawaata faufínata ⁵² mimbórá-kánaá wíyómpakemba uwíyemba sínana minúwóiyáámbó aafáyáumo tawáintemba minúwóiyáámbá pukén-kwaasi íyáfasintinkainasa maé'mae'a íyata súwawaata fí'o-suwawaata faufíníye. ⁵³ Marapá'ó méraunda-suwawaata púwónda-suwawaatan-ifo wíyómpa'o méraunda-suwawaata ímba púwónda-suwawaata faufíníye. ⁵⁴ Marapá'ó méraan-tuwawaa'a púwón-tuwawaa'an-ifo wíyómpa'o méraiyan-tuwawaa'a ímba puwí-túwawaa'o faufindara'a Maníkón-aii aúfáífimba agaimaréna siyáin-aii paápé íníye. Maará siyáiyé.

Púwón-amba tai'áinana maé'mae'o íyan-anko

púwón-ankomba íyáákainiye

agaimaréna súwana ⁵⁵ moóráwigo séna

púwón-anko ímba íyáákaraimba póna púwón-ambo sáwí'o uwátinkainda-fasi'aenke tai'áiníye

agaimaréna siyáiyé. ⁵⁶ Maníkóní ámáambo ísáimaimo túwáán-imayaago ta'ótokaiye. Miyámó ontáféna púwón-ambo sáwí'o uwátinkainda-fasi'aenke ta'ótokaifo ⁵⁷ Maníkó púwón-amba kentáa íyáákamai-ita wéuwasinkaiye. Kentáási Fasi'aénké Ísu Káráísiti púwón-ankoni fasi'aémbá tai'éna íyáákaraimba póna Maníkó miyá wéuwasinkaisata súwisa súné.

⁵⁸ Mindásafe'a kesí waási fasi'ámai mé'a ímba tuwesarái ina'a Fasi'aénkóní kísau maimaé wéiyé'a ímba ifátúwáaro. Fasi'aénkóní kísau wémaemba ímba úwoi kisaun-ifo áúwara-kísau wémaefo maimaé íyóro.

Fasi'aénkóní waási túwa'nai on-óntánkón-aii.

16 Maníkóní waási Yérúsaremu-naopa'a méraawi tómbá ímbo makáawi túwa'nai íyamba óntamba torupé'a maarán-oro. Kárésíyaa-marafa'a Maníkóní waásimo méraawi simátimakaundantemba miyán-áái simátimumpo miyán-oro. ² Moórá-mora-sondaara'a moórá-kisau-fin-ontamba tuwímbai Maníkóní waási túwa'nai íyapa'a maré'a kentí naaúmpimpa'o maráiyamba óraa'a ina'a ánaemba kempá'á komáéna'a Maníkóní waási Yérúsaremu-naopa'o méraawi timíyan-ontamba

ímbo saafá íyamba úwoi maitiménááwe. ³Kempínkémbá tuwímbai íyáfasintewa'a kempá'á komé'a aúfái agaimái timé'a ti'maráanasana Maníkóní waási Yérúsaremu-naopa'o méraawi mináúfáiyé torupámaraiyan-ontane maimaésa mátimenaawe. ⁴Minkánáá kemó komáénda-kisaumo wéraina'o é'a konasá miwí kesé'a kónááwe.

Kórinti-naopa'a kónae siyáin-aii.

⁵Máséndóniyaa-marafa'a Maníkóní ásé-aii simátíma'mae'a nónae únda pó'a miyá kósimatime'a kempá'ó kondá ⁶ampáánkárá koménaum ayáátáákara koménaumno. Ímbo aampa'ó wénon-kanaa uwí-nómpáké-fiyúndámó mafaiyáíndarara fí'on-daopa'a kónaumno. Fí'on-daopa'o kónae ona'ó é'a súwa'nai íya'a kónaumne. ⁷Kempá'ó ayáátááka'o koménae'o súnnda Maníkómó ewé sína'o é'a ayáátááka'a koménaumne.

⁸⁻⁹Maanká'á Éfésási-naopa'a ásé-aaimo simátíménda-waási sáwífa'a méraamba pósa isésa érai'e sésa fasi'ámai ménaawi máéwasa kesí kísausafesa aambó faiyíyan-kwaasi sáwífa'a méraawe. Minkísáúmó maúnda tómbá fáká'mai Maníkóntáfésa ísámai kaundánae sésa túwaandu ombá minkánáá ímba tiyáisa'a mé'a minkísáú maúnda póna

mintánón-kánáá tai'áína'a kónaumne.

¹⁰Moóráwigo Tímótimo kentópa'o komérainda aamoí é'a áwa'nai oro. Kemó úndantemba Fasi'aénkóní kísau wémaifo ¹¹wentáfé'a úwoi-waasin-iyé ímba sé'a tínaaemba uwáméro. Kembiwí tiyuwénamo kempá'ó tinda áwa'nai íyana kempá'á kawé'-úmai tíno. Wesé'o Maníkóní waási kentáásí waási kempá'ó tíyantafe'a timu'-maré'a méraumne.

¹²Kentáásí waásigon-awi'a Ápórosimba óraaka simáme'a sé'a Kórinti-naopa'a kentáásí waásimo wíyan-kanaa esé'a waaó súnnda póna káfé'a ímba kanaa'á wínífo aambó wérainanamo éna wíníye.

¹³Kentúra'a káráwiye'a Maníkómpá'á timankúnkúmba úmae iyé'a ímba táá'a ína'a fasi'ámai méraaro. ¹⁴Kísaumo máémba waási-imayaa úmai kísau máéro.

¹⁵Kesí waási ísáaro. Ákáyaa-marafaken-kwaasi Sétefanasini akúmbá aifa'á Maníkómpá'ó tiyáawi Maníkóní waási fasi'ámaimo túwa'nai on-áái ísaraawe. Óraaka simátime'a sé'a ¹⁶miyán-kwáásímó sen-áái taawiyafé'a miwísé'a Maníkóní kísau fasi'aén-kísáúmó wémaewi-taai ísáaro.

¹⁷Kempínkémbá kaumboráu-tuwi'a Sétefansiye Fótíyúnetasiye Ákáfikasiye mindárau kempá'á tewa'á aamoí úmpo kembiwí ímba seyaafá'nánká kanaa'á kempá'á tewasá mindárau kempá'ó tembá aamoí úne. ¹⁸Mindárau kesí imáyáa aúí'a uwásinkesa kentí imáyáawara'a miyá uráawe. Miyán-kwáásí túwí'a

mósá maráaro.

¹⁹Ésiyaa-marafa'a naaó'í-naokemba Maníkóní waási kentáfésa kawé'-úmai méraaro wésewe. Moóráwigon-awi'a Ákwíra awaainínkó Párisiraawe mindáraití naaúmpa'a túwaandu owí Fasi'aénkóe'o kááisamai méraawi aamoí ésa kentáfésa kawé'-úmai méraaro wésewe. ²⁰Maanká'ó méraawi Maníkóní waási seyaafá'nánká kentáfésa kawé'-úmai méraaro

wésewe. Moórá-mora tiyáámba tíméro.

²¹Ayáiyá'á kemá Póro agaimaráúmbo awáné'a wenayáánaufi'a isaná wenááin-iyé sé'a ísáaro.

Kemá Póro sune. Kawe'-úmai méraaro sune. ²²Fasi'aénkómpá'ó ímbo tirumbó áméwi Maníkó sáwí'a uwátinkainiye. Kentáásí Fasi'aénkó kumíníye sune. ²³Fasi'aénkó Ísu úwoi wétuwa'nai-intafe'a ináí sune. ²⁴Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawa'a kembá sirumbá timúne.

Kemá Póro sún-da-aaí taí'áíye.

2 Kórinti

Ísu wiyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai afakaeté-aataiya'iyó miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái Kórinti-naoraa-waasi Ísuni aampa'ó kun-kwáásí tímakaiye. Póro Máséndóniyaa-marafa'a mérowana Táítási Kórinti-nao'a tuwéna Pórompa'a wémena Kórinti-waasi-taai kosimámuwana Póro iséna séna aúfátma agaimái tímakaunda isasá iséna tuwímbai sáwí'o ombá tínaaemba uwásukaawasa tuwímbai ímba miyá ésa kentáfésa sésa ímba érai'a Ísuni aantá-waasin-iyé wéséwe séna érai'a Ísuni aantá-waasin-iyé síwae séna maanáífái agaimarówasa mátmakaawe.

1 Kemá Póro maanáái agai-timúmpo isáaro. Moóráwígon-awi'a Tímóti kentáásí waásigo kesé'a méraisa'a agaimarúmpo isáaro. Maníkó wení imáyáfinkemba kentáféna séna aantá-waasi éma Ísu Káráisitín-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaifo isáaro. Kórinti-naopakewi Maníkón-aisafe'a érai'emo sewí isáaro. Ákáyaa-marafa'a Kórinti-naopakewiye fi'o-fi'on-daopakewiye méraawi Fasi'aénkóní waási isáaro.

² Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráisitíye úwoi túwa'nai esarai aáno'o uwátinkaayantafe'a inái súné.

³ Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráisitín-afowa Maníkón-áwí'a mósá maráúmne. Wemá kentáásifowama arumbó uwásínkáíwai siráfaenasa súwa'nai iwáín-áwíta mósá maráúmne. ⁴ Fí'o-fi'on-umbai-tantaa'a seyaafá'á kentááfá'ó timbá Maníkó siráfaiyaimba póna fi'o-fi'on-umbai-tantaa'o tuwímbaifa'o tinda Maníkómó siráfaiyaintenta úmai kesáá miwí kanaa'á arásáfaitinkanaumne. ⁵ Káráisitimba áí'o úní'a uwánkówasa Káráisitíni waási-i'o úndarakemba sí'a índa-i'o uwásínkáámbe miyáumai Maníkómó Káráisitímbo aráfaiyaintemba miyáumaisa óraata siráfaiyaiye. ⁶ Kembiwísé'a méta túwa'nai ówánanasa sáwí'o urómpinkemba Maníkó tí'maena kawepá'á métínkaraiye. Miyá ówándarakemba sí'o únita uwásínkónta Maníkó siráfaiyaiye. Keséta méraawanasasa sí'o únita uwásínkónta ímba ifátuwaundasa fasi'á-maisa méraumne. Miyáumai tí'a índa-i'o uwátinkaiyamba kesáámó uráundantembo miyá é'o ímbo ifátuwe'o fasi'ámaimo méraiyanbo éna Maníkó kenkwárá'á tiráfaitinkainiye. ⁷ Sí'o úní'o uwásínkaraantenta tí'a índa-i'o uwátínkáámbe miyáumai Maníkómó siráfaiyaintemba tiráfaitinkaiyamba séta mindásafe'a fasi'ámai ménaawe óraaka séta timu'maréta méraumne.

⁸ Kesí waásisono. Ésiyaa-marafataamo maéwánda fi'o-fi'on-umbai-tantaa'a kentááfá'ó túmba mináái isáíwae séta simátimumpo isáaro. Minúmbái-tántáá'ó fí'oran-oraa'-umbai-tantaa'a úwata kentááfá'ó túmba póta puwónaumne séta súnareta ⁹ sínkamiyata púwóna-kanaan-iyé séta súnareta ímba kentáásí fasi'aéntámbán-ifo Maníkóní fasi'aéntámbá kísausa wémaeta méraumne. Maníkó pukáampinkembo íyáfasintinkaiwaini fasi'aéntámbá kísausa wémaeta méraumne súndasafenasa minóráá'-úmbái-tántáá'á kentááfá'á tiyáiyé. ¹⁰ Umbai-tántáápímbá puwónae ówándafinkemba Maníkó síyótáisa uwásínkowata súnaraundasa póna miyámó uráintemba íníye. Sáwísampinkemba síyótáisa úmaena iyíníye séta méraumne. ¹¹ Kewárá'á kentáásáfé'a Maníkómpá'á súwa'nai e'a inái seró. Sáwífa'nanka inái síyana Maníkó súwa'nai índa mindásafesa Maníkómpá'á súwi sénááwe.

Póro karo'-áái ímbo simátímakain-aai.

¹² Waási túranka'o méraundasafeta imáyáa úndasa sirumpinkén-ímáyáágó séna kawe'-úmaisa méraumne sisatá aamoisá wéune. Marapá'-ááiígóní áwáuma ímba imáyáa éta Maníkó úwoisaamo súwa'nai intáféta imáyáa éta Maníkóní kísau aantemba maéta ímba kae'-ááiwárá'-wáásiyáán-úmaisa méraundantemba kentúranka'a érai'a miyá úmaisa méraumne. ¹³⁻¹⁴ Agaimái tímúnda-aufaifimba ímba kaumbo-kae'-áái simátimumpo toráumaimo awáné'o Ísaraan-aai aantemba tafisímai súne. Kentáásí áwáuma kárika'a suwánaafo suwánamai kawe'á iwae sé'a únda miyámó é'o é'a Fasi'aénkó Ísu kumíndara'a kentáfétaamo aamoimó ondantembá kentáásáfé'a aamoí ónááwe.

¹⁵⁻¹⁶ Kemiwí kentáásáfé'a aamoí uwásínkááwe-aai imáyáa uráundasafe'a sé'a kae-kánáá kentópa'a kómé'a Máséndóniyaa-marafa'a kónae únda kentópa'a kuré'a tiyuwé'a wéme'a Máséndóniyaa-marafa'a kuré'a kouweré'a aneká'á kentópa'a tiyé'a tiyuwé'a Yúndiyaa-marafa'a ténaumne siyáumne. Kae-kánáámó kawe'ó uwátínkáana'a súwa'nai íya'a Yúndiyaa-marafa'a ténaumne-imayaamo uráundasafe'a mináái siyáumne. ¹⁷ Miyámó ónae uráunda ímba miyá uráundasafesa kempínkémbá tuwímbai kentáfésa sésa kae'-ááiwárá'-wáásín-iyé siyáafo kentópa'a kónaumne siyáunda marapá'-wáásímó ontembá ímba miyámó únda mimbórá-ímáyáá úmai mimbórá-áái afora'á simátímakaumne. ¹⁸ Maníkó érai'-aai aantembo siyáintemba simátímakaunda-aai ímba kae'-ímáyááfínkémbán-ifo mimbórá-ímáyáá úmai mimbórá-áái afora'á simátímakaumne. ¹⁹ Sáírasiye Tímótiye kewé kentópa'o maéwánda Maníkón-ááninko Ísu Káráisitín-aaisa simátímakaunda wemá moórá-aai afora'á séna moórá-aai aúpá'á tuwéna miyá ímbo iwái póna seyaafá'-áái afora'-aantemba siwáín-aai simátímakaumne. ²⁰ Maníkó seyaafá'-áái símai fasi'ámakaimba Ísu Káráisitintafena siyáimba póna paápé uráiyé. Ísu Káráisiti miyá-séyááfá'-kísáúmó maiyáintafeta Maníkó siyáin-aaisafeta érai'-aaiye súnanasa Maníkón-áwí'a óraa'a wéraye. ²¹ Maníkó Ísu Káráisitimba kentááwé kemiwíyé kááísasinkaraisata fasi'á-maisá méraumne. Kentáá wempari'a úmarena ²² kesí waásín-owe séna érai'a wení waásisa úne sendasáfénasa wení ámútankomba ai'marówana kentáásirumpimba kumbéraitimba mindásafeta séta to'mayaa uwásínkarainta miyá ínáyesa súne. Miyámó uráintafe'a ímba kae'-ááiwárá'-wáásiyáámbá úne.

²³ Maníkó kesí kísaugomba awánaraiwain-aúranka'o simátimunda-aai érai'-aain-iyé. Kórinti-naopa'a kentópa'a kónae séwánda óraaka simátíménana tirunkó umbái taifó sé'a ifátuwe'a ímba kuráumne. ²⁴ Maníkón-aaisafe'a érai'e fasi'ámai sé'a wempá'á timankúnkúmbo uráamba póta kentópa'o kondasá Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmbo oró-ááísá ímba aneká'á sénaumpo tirunkó aamoí índasafeta kempímbá taankarotámai méta kísausa komaénaumne.

2 Imáyáa é'a sé'a aneká kentópa'a wé'a sáwí'o ontáfé'a óraaka simátíménana tirunkó umbái taifó sé'a káfé'a ímba kónaumne siyáumne. ² Kentirumbó umbái tátínkáanasamo ésa kesirumbó kawe'ó uwásinkaiyawi ímba ménaawe. ³ Kentópa'a ímbo kuráundara'a sé'a aúfáifimba toráumai awáné'a sáwí'o ombá kawe'á uwátinkaiwae sé'a kentópa'o kondá ímba sirunkó umbái táíníye sé'a mináúfái agai-timé'a kawe'-úmaimo méraantafena kesirunkó kawe'ó índawi mináúfái agai-tímakaumne. Kesirunkómó kawe'ó ínanamo éna kentirunkówárá'á kawe'ó índá mindá érai'-aain-iyé. ⁴ Mináúfái agai-timéwánda sirunkó umbái tówa'a kentáfé'a

óraa'-imayaa é'a áfááraumai ifi'á tátinke'a tirunkó umbai táindasafe'a ímba mináúfái agai-tímakaumpo Póro wenaruntá áfááraumai símakaiye síyantafe'a mináúfái agai-tímakaumne.

Sáwí'o uráin-kwaasisafe'a enáái tai'áiye serómó siyáin-aai.

⁵ Kempínkémbá moórá-waasigo sáwí'o uráintafena ímba kempín-aantembanifo kembiwífinkémbá tuwímбайfimba umbai-tántáá'á wéraiye. Seyaafápímbá umbai-tántáá'á wéraiye-aai miyán-óráá'-áái ímba sénae sé'a tuwímбайfimba umbai-tántáá'á wéraiye-aai sune. ⁶ Tímakaunda-aufai toráumai awáné'a símai moórá-aaiya'-maré'a fasi'aén-áái minkwáásígómbá simánke'a wení ewaa'á ímba mé'a sáwí'o uráintafe'a mimbéyámbá amé'a ímba fi'om-beyamba áméro. ⁷ Káfé'a wentáfé sé'a enáái tai'áiye sé'a ímba aneká'á imáyáa úmae iyé'a aráfáéro. Kemó ámé-sawi-meyamba waé'wae'a ínana séna ímba kanaa kawé'-ámpá'á kónaumne séna ifátúwáfainifo ⁸ wentáfé sé'a embá siruntá amúmpo kawé'-úmai méraao seró-áái óraaka sune. ⁹ Ááema kentáfé sé'a simátimunda-aai isánaa Ína isánaáo sé'a kentópa'a ímba wé'a mináúfáifímbá agai-tímake'a timu'makáumne. ¹⁰ Sáwí'o uráin-kwaasigontafe sé'a wenáái tai'áiye sé'a ímbo aneká'ó imáyáamo ontembá kewará'á miyá úne. Sáwí'o uráintafe sé'a wenáái tai'áiye sé'a ímba aneká'á imáyáa é'a Ísu Káráisitín-aúranka'a kentáfé'a imáyáa é'a miyá úne. ¹¹ Waántáwankoni sáwí-kisaugoni áwáuma awánéta kentáa íyáákaifo séta sáwí'o uráintafeta aneká'á ímba imáyáa úmae iyéta séta wenáaíma tai'áiye sune.

Tóroásifa'a ména Póro óraa'-imayaamo uráin-aai.

¹² Ísu Káráisitín-aai ásé-aai kosimátimenae sé'a Tóroási-naopa'a komaéwánda minááímó isáiyantafena Fasi'aénkómó to'mayaa úmba awáné'a ásé-aai simátiménae sé'o ówánda ¹³ kesí waásigon-awi'a Táítási kentí naaópakemba Tóroási-naopa'a ímba téna kentáái tasimásimíntafe'a ayaafái uwááe'a ímba awáné'a óraa'-imayaa é'a sé'a tiyuwé'a kónaumne sé'a Máséndóniyaa-marafa'a tiyáumne.

Ísuni fasi'aéntámbá siyáántán-kwimái áfontaamo fáúnda-aai.

¹⁴ Maarán-ááisáféta Maníkómpá'á súwisa sune.

Ísu Káráisiti íyáákaraintafena Maníkó wentéta kááísasinkenasa óraaka sisatá siyáántán-kwimái áfonta fáúne. Maníkó si'marówata Káráisitín-aai seyaafá'-máráfá'á kosimátimunasasa isááwana wenááigo asaa-wiyúnkáámbá úmaena seyaafá'-máráfá'á wété wéiye. ¹⁵ Maníkó séna Ísu Káráisiti kentáféna imáyáa éna kesí kisaumo máimba asaa-wiyún-kánámó agáentemba wéiye simbá miyámó intembá Ísu Káráisitín-aai simátimunanasa Maníkó kentáásáféna séna Ísu Káráisitimo intembá asaa-wiyún-kánámó agáentemba owé wéiye. Maníkón-arááímó wáéwi minkwíyúmbá isááwasa waántáwankon-arááímó wáéwi minkwíyúmbá isáámba wéowe. ¹⁶ Waántáwankon-arááímó wáéwi puwésa Maníkóni némpa'a maé'mae'o íyawi Ísu Káráisitín-aai simátimunda-aaisafesa ánkúkaamban-iye sewasá Maníkón-arááímó wáéwi minááisáfésa sésa asaa-wiyúnkáámbá wéiye sésa maé'mae'a ónááwe. Maníkón-aai simátimén-aai óraa-kisaun-ifo waási aantemba ímba kanaa'á wémaewe. ¹⁷ Maníkó si'marówata Káráisitini kisaun-waasi méta wenaúranka'a Maníkón-aai érai'-aai simátiméta ímba kae'-ááiwará'-wáásiyáántá únasasa méyám-bárewa'a óraa'-ontamba maénae sésamo ontembá tuwímбай Maníkón-aai simátímé-

nasasa méyámbá simíwae sésamo ontembá kesáá ímba miyásá éta Káráisitini kísau-waasi

méta Maníkón-aai érai'-aaisa simátimune.

Aú-aai símaimo kááísamakain-aai.

3 Minááímó simátimundasafeta ímba kentáá súwí'a maéta wéiyune. Tuwím-bai aúfái agai-tímúwasa maimaésa mátímúwa'a toráumai awáné'a kawé'án-owe siyáafo kesáá ímba miyá éta kentáásí kísaura'-aufai agai-timénata toráumai awáné'a aamoí uwásinkaiwae-ita ímba éta ímba kentáásí kísaura'-aufai agáéro súpumo Maníkó si'maráísata wení kísausa wémaumne. ²⁻³Tuwímbaimo fi'owiti kísaugoni aúfái awánésamo aamoímó uwátínkáántemba tuwímbai-waasi kembiwí tuwánésa sésa érai'a Ísu Káráisiti Póroe'a kísau máén-kwaasiye wenté'a ti'marówasa wenáái tasimátímúwasa isésa érai'e suwaná Káráisiti wení waási-'la uwátinkowana Maníkó fasi'aénkwáráwíní ámútanko miwítirumpimba méraisasa méraawe wésewe. Mindásafe'a kembiwí Káráisiti agaiyáin-aufaiyaamba owe. Ísu Káráisitini kísaugoni aúfái ímba óntanka'o agaiyáin-aufaiyaan-ifo kempá'á wérain-kisau tuwánaantafeta aamoisá uwátinkaumne.

⁴Ísu Káráisiti kentáá fasi'aémbá símísata Maníkón-aúranka'a fasi'ámai méta minááísá sune. ⁵Kentááfímbá fasi'aémbá ímba wéraisata minkísáúsá wémaumpo Maníkóní fasi'aéntántá minkísáúsá wémaumne. ⁶Maníkó aú-aai símaimo kááísamakain-aai kosimátimewananasa wenaúranka'a arupíse uwátinkainasa méraiyantafena fasi'aéntá símakaiye. Mináú-áái símaimo kááísamakain-aai maarán-iyé.

Ímba Maníkó Mósesembo simámakain-amaamban-ifo Maníkóní ámútanko kentáásirumpimba méraisata wemó siyáintenta únda-aain-iyé. Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba ímba kanaa'á arááíwáéntafesa Maníkón-aúranka'a ímba arupíse úmai mésa puwí-ámpá'á wégofe Maníkóní ámútanko imáyáasa símísata Káráisitini-aaisafeta érai'e séta aú'la úmaisa maé'maeta wéune.

⁷Naaófá'á Maníkó Mósesemba óntan-kwandaaiya'a siyáánkai-amaamba agai-ámakaimba minámáámbá arááíwaenaé sésa umbá ímba kanaa'á arááíwaesa taráí-mae iyésa mindásafesa puwí-ámpá'á wégowe. Maníkó Mósesembo ámáambo simámakonka'a Maníkómpákémbá sáma paápé éna Mósesen-óika'a sáma paápé úwana óntan-kwandaaiya'o siyáánkai-amaambo agaimarómba maimaéna Ísareri-waasifa'a kumúwasa Mósesen-óika'a sáma wéna póna tógáyáagaya úwasa ímba kanaa'á awánowana ánaaemba uwákuraiye. ⁸Naaófá'á Maníkó Mósesemba siyáánkai-amaambo simámakonka'a Maníkóní sáma paápé uráifo káfé'a Maníkó wení ámútankomba ai'maráísana wení waási tirumpimbá méraiye-aai paápé ímba póna Maníkóní sáma óraa'an-iyé. ⁹Maníkó Mósesemba siyáánkai-amaamba simámakaimba pósa ímba kanaa'ó arááíwáéntafesa puwí-ámpá'á wégowe. Maníkó minámáán-ááímó paápé únka'a wení sáma wérowana káfé'a Maníkó wení ámútanko wenaúranka'o arupíse uwátínkáín-aai paápé isaná póna wení ságoni fasi'aémbá óraa'a wéraiye. ¹⁰Káfé'a aú-aai símaimo kááísamakain-aai wéraisana iyáákarai-sagoni fasi'aémbá wéraitimba póta séta Maníkó Mósesembo siyáánkai-amaambo simámakai-sagoni fasi'aémbá sáwísamba iyésá sune. ¹¹Maníkó Mósesembo simámakain-aai wááu-aain-ifo aú-aai símaimo kááísamakain-aai waé'wae'o

índa óraa'-aain-iyé. Wááú-aai simámakonka'a ságoni fasi'aémbá wérombanifo káfé'a waé'wae'a índa-aai paapé isaná póna óraa-sama fasi'aémbá wéraiye.

¹² Mináái fasi'aén-áái waé'wae'o índa-aai

ísaraunda póta ímba sáa'a isatá óraaka'a minááisá wésimatimune. ¹³ Mósesemo uráintemba ímba miyásá wéune. Mósesé Ísareri-waasisafena séna kesóipa'o wérai-sama uwá'wimba awánaafo séna ampantasámbá óika'a káátaraiye. ¹⁴ Ísareri-waasi táá'-aantemba

isésa tirunté'a marésa maé'ómba pósa káfé'o méraan-kwaasi Maníkó símaimo kááisamakon-aai aúfáífinkemba toráumai isésa minááígóni áwáuma ímba kawé'-úmai wéisaawe. Mósesemo óipa'o ampantasámbá káátamakowasa sámó ímbo awánaantemba káfé'a Maníkón-aai aúfáífimbo toráúsómba miwítí imáyáago fáikuraisana kumeu'á isasá pósa mináúfáígóni áwáuma ímba awánamai kawé'á wéowe. Ísu Káráísitiye'a kááisamai méraawi Maníkón-aai-aufai torausésa minááígóni áwáuma kawé'-úmai wéisaawe. ¹⁵ Káfé'o méraan-Ísareri-waasiwara'a Maníkón-aai Mósesemo agaimakáin-aaimo toráúsómba miwítí imáyáago fáikuraisana kumeu'á isasá pósa minááígóni áwáuma ímba ísáafo ¹⁶ Fasi'aénkó Ísu Káráísitimpa'o tembá minkúméú'á tai'áínkakemba minááígóni áwáuma kawé'-úmai wéisaawe. ¹⁷ Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'o súnnda wení ámútankontafe'a súnne. Fasi'aénkóni ámú-tanko tirumpimbó méraiwai sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútínkáísasa kawé'-úmai méraawe. ¹⁸ Ísareri-waasiti imáyáago ímbo kawé'-úmaimo ísaraan-temba kentáásí imáyáago ímba miyá isanasá Fasi'aénkóni ságo kentáá sása wégasinkaiye. Fasi'aénkó Ísu Káráísitini ámútanko kentáásirumpimba ména wenkáání'a uwásinkenasa wení sáma siménasa miyá úmae wéiyiye.

Sawefímbó wímakaawanamo ááémo kará'wintemba miyaráántáámó únda-aai.

4 Maníkó aruntá uwásinkenasa mindásafena kesí kísau máéro séna sí-makaisata wenáái simátimundasa ímba suwesaraín-iyé séta wétuwaumpo ² wenáái simátíméndasafeta aúpá'ó tigeasáfésamo ombá sínaaemba uwáméta ímba karo'á simátiyuweta Maníkón-aagomba waé'mai-aai ímba simátimeta Maníkón-aúranka afora'á érai'-aai simátimunasa suwánésasa érai'-aai aantemba wésewe tirumpinkémbó síyantafeta Maníkón-aúranka'a miyásá súnne. ³ Ásé-aai afora'ó simátimundasa minááígóni áwáú ímbo isésamo ésa miwí Maníkóni némpa'a mésa puwí-ámpá'ó wégowin-owe. ⁴ Waántáwanko marapá'ó káráwiyaiwai miwítí imáyáa kumeu'á uwátínkáísasa Ísu Káráísitin-aaisafesa ímba timankúnkúmba wéowe. Waántáwanko séna Káráísitin-aai sáma kátínkáífo séna miwítí imáyáa kumeu'á uwátínkáísasa Káráísitini sáma ímba wéawanaawe. Maníkómó méraintemba Káráísiti miyá isaná waántáwanko séna Káráísiti sáma kátínkáífo séna miwítí imáyáa kumeu'á wéuwatinkaiye. ⁵ Kesáá ímba óraa'-waasi úmpo Ísu Káráísitintafe'a kentáásí óraakon-iyé síyantafeta wenáái kosimátimeta wení kísau-waasisa méraunda póta wétuwa'nai-une. ⁶ Áwáura'a kumeu'á úwana Maníkó sáma kaaó súwana sámó karáimba wemá sámó kásínkáíwaisaan-iyé. Ísu Káráísiti ói'-imayaa úndasa Maníkóni fí'oran-awaumo awánaandasafena sása wégasinkaiye.

⁷ Kesáá ímba fasi'aréta ásé-aaisa ta'ótokaumpo sawefímbó wímakaawanamo ááémo kará'wintemba miyá éta ásé-aaisa ta'ótokaumne. Suwánésa minááígómó iyáákarai-fasi'aenkomba awánésa sésa ímba miwífínkémbán-ifo Maníkómpáké-

fási'áémbán-iyé síyantafeta ímba fasi'éta mifási'áéntá ta'ótokaumne. ⁸Namuro-wáásímó tínkamiyantafesamo úkóntemba fí'o-fi'on-umbai-tantaako kentáá úkúraa isatá tu'ma'ó wérainpinkenta mótuweta wégune. Tuwímbai-kanaa séta nóra sé-taawa Maníkóní kísau wémaumno séta ímba ifátá tukáumne. ⁹Sáwíta uwásínkáám-banifo Maníkó ímba siyúwáísata méraumne. Sínkamomba ímba tai'ásuwaawata úwoisa súnaraumne. ¹⁰Ísumbo sáwí'o uwánkesamo tufúwanamo pukáin-ampata kúndasa pósa Ísu maé'mae'a isaná wení fasi'aémbá kentááfímbó wérain-aai wéisaawe. ¹¹Méraundasa aasiyaasi-kánáá séta Ísuni waási-i'a úndarakemba káféra sínkamiyata puwónaumno súndasa pósa kesáá méraundawini áwáuma Ísu póna kentáá súma tai'áínda-sufimba méraiye-aai wéisaawe. ¹²Ásé-aai simátimundasa sáwíta uwásínkesa sínkamiyata púwónnda-ampata kúndasa mindásafe'a ásé-aai isé'a aúí'a úmai méraan-ampa'a wégowe.

¹³Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

Maníkón-aaisafe'a simankúnkúmba

é'a pó'a wenáái wésimatimune

siyáintemba Maníkón-aaisafeta simankúnkúmba éta wésimatimune.

¹⁴Fasi'aénkó Ísumba pukómpinkemba íyáfasinankaraiwai Ísunte'a kááísasinkenasa púwóndafinkenta íyáfasisinkenasa kentááwé kembiwíyé sí'maisa wenaúrankata sínkáíníye. ¹⁵Kísausa wémaundasa sáwíta uwásínkáám-banifo túwa'nai eta ímba ifátuwaunasasa fí'o-fi'on-kwaasi Maníkó úwoimo túwa'nai in-áái isésa sáwífa'nanka Maníkómpá'á súwi símae iyésa wenáwí'a óraa'a úmae wéiyowe.

Maníkóní fasi'aénkáátámó méraunda-aai.

¹⁶Mináái imáyáa úndasa ímba suwesaraín-iyé séta ifátukaumne. Kentáá súma sáwí'a úmae íyísana Maníkó kentáási imáyáa aúíta wéuwasinkaiye. ¹⁷Kentááfá'ó wérain-umbai-tantaatafeta séta kári'-umbai-tantaa'a wááu wéraiye sú-nanasa ánaaemba minúbááífínkémbá fí'oran-kawe-tantaa'a íyáákaimba waé'wae'o índa-kawe-tantaa'a paápé íníye. ¹⁸Mindásafeta marapá'ó awánáúnda-tantaa'a ímba óraa'-imayaasa éta wíyómpa'o ímbo awánáúnda-tantaatafeta imáyáa úmae wéiyune. Awánáúnda-tantaa'a wááu-tantaa'an-ifo wíyómpa'a ímbo awánáúnda-tantaa'a waé'wae'a íníye. Mindásafeta umbai-tántáátáféta séta sáwísamban-iyé súne.

5 Kentáásúma wááu-nankaanta isatá misúwawaa'warata marapátá méta maarán-áái súne. Maankwááú-námbá tawisínata Maníkómó wíyómpa'o úmakain-daumpata ménaumne. Mindámbá waási ímbo úmakaan-damban-ifo Maníkó wení imáyáafinkemba úmakaimba waé'wae'o índa-namba mindá wíyómpa'o méraanda-suwawaa'an-iyé. ²Marapá'ó méraundasa óraa'-imayaa éta wíyómpa'o méraanda-suwawaata simínkwaesa séta ³maarán-áái ínta séta puwéta súwawaa'-íyainkaanta úmáis méraumne ímba súmpo maarán-áái séta wíyómpa'o méraanda-suwawaata naankáántá ónaesa súne. ⁴Kentáá súma wááu-nankaamba isatá méraundasa umbai-tántá'ó wéraintafeta óraa'-imayaa éta marapáké-súwawaataamo túwáanda-aai ímba séta wíyómpa'o méraanda-suwawaata máénda-aaisa súne. Miyásáámó ondá marapáké-súwawaakaanta faú'wínata maé'maeta ónaumne. ⁵Miyásáámó ondasáfénasa Maníkó kentáá to'mayaa éna wení Ufaen-ámútámbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbéraisata mindásafeta to'mayaa uwásínkarainta miyá íníyesa súne.

⁶Maníkó wení ámútamba ai'marówana kentáásirumpinta kumbérintafeta kentáásí imáyáa fasi'ámaisa méraumne. Marapá'ó méraundasa Fasi'aénkó Ísu Káráísitiyeta ímba wíyómpakaani'a úmaisa méraumne. ⁷Káféta marapá'ó méraundasa wenane'á ímba awánéta wenáásisafeta simankúnkúmba éta ⁸kentáásí imáyáasa fasi'éta puwétaamo wíyómpa'o Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'o métaara aamoí úsino. ⁹Maanká'ó méraundasaaawe wíyómpa'o iméraandasaawe Maníkómbó arááímo tainí'a

ónae súndasa póna aamoisá uwásinkainiye. ¹⁰Seyaafá'nánkátá Ísu Káráísitinauranka'a méraananasa kesáámó méraundawini áwáusafena sísai ena marapá'ó méraamba kawé'ó owí kawé'-mékámá tiména sáwí'o owí sáwí-meyambo tímínda póta wembó arááímo wétaini'a ónaesa súne.

Ísuwe káásamaimo méraundasa aú'ia úmaisaamo méraunda-ai.

¹¹Fasi'aénkó méraundawini áwáuma sísai índasafeta wentáféna sáa'a wéisata wempá'á tíwae séta waásisa wétafisune. Maníkó méraundawini áwáusa suwánaisa'a kembiwísé'o méraundawini áwáusa suwánaamba kawé'á wéiye súne. ¹²Kentáá súwí'a ímba maimaé wéiyumpo méraundawini áwáusafe'a aamoí íyantafeta méraundawini áwáusa wésimatimune. Aamoí é'a kentáásáfésamo sáwí-aaimo senkwáásí táái kanaa'á anondáá simátimiyantafeta méraundawini áwáusa wésimatimune. Minkwáásí paáká-túwawaa'-aantemba tuwánésa kawé'-wáásín-owe sésa tirumpin-ímáyáá ímba awáresa kawé'-wáásín-owe wésewe. ¹³Tuwímbai kentáásáfésa uwó'ia wéowe sewatá kanaán-iye séta Maníkóntáféta imáyáa éta miyásá únasasa tuwímbai kentáásáfésa kawé'-ímáyááwará'-wáásín-owe sewatá kanaán-iye séta kembiwísáféta imáyáa éta miyásá wéune. ¹⁴Seyaafá'nánká sáwí'o ombá mimbékámá maésa púwófo séna Ísu Káráísiti mimbórágó kentáásáfénawe séna pukáimba póta Káráísiti

arumbó símíwaini kísau aantenta wémaumne. ¹⁵Seyaafá'nánkátá sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faúsinkaindasafena Ísu Káráísiti pukáimba póta

kentáá sirááímo táínda-i'a ímba éta wembó arááímo táínda-i'a éta méraano. Miyámó ondasáfénasa kentáásáfénawe séna puwúwana Maníkó íyáfasinankariye.

¹⁶Ááema marapá'ó méraan-kwaasiti áwáuma arááíwaeta tuwímbaisafeta kawé'-wáásín-owe séta tuwímbaisafeta sáwí-waasin-owe siyáumpo káfé'a ímba miyásá séta ááema marapá'ó méraan-kwaasiti áwáuma arááíwakaunda Káráísitintafeta úwoi-waasin-iye siyáundasa káfé'a ímba miyásá súne. ¹⁷Mindásafeta Ísu Káráísitiye'o káásamaimo méraundasa aú'ia úmaisa méta ááemo uráundanten-imayaa ímba éta káfé'a aú-imayaa úmaisa méraano. ¹⁸Maníkó miyá wéifo ááema Maníkóni namuro-wáásíyáámbá úmaisa méraawananasana Maníkó kesí waási-i'a íwae séna Ísu Káráísitimba ai'marówana kentáásáfénawe séna kumpuwúwana wení waási-i'a uwásinkenasa séna kesí waási-i'a íwae-aii kosimátíméro séna si'mákaisata minkísúsá wémaumne. ¹⁹Minááígóní áwáuma maarán-iye. Ísu Káráísiti seyaafá'-wáásísáfénasa imáyáa éna pukáimba mindásafena Maníkó imáyáa éna waásimo sáwí'o ombá ímba aaiimbá wémaitinkaifo wení waási-i'a uwátinkena kentáásáfénawe séna kesí waási-i'a íwae-aii kosimátíméro séna si'mákaisata wésimatimune.

²⁰Kesáá Ísu Káráísitini aantá-waasisa únanasa simásímísata kembiwísá wésimatimune. Maníkó kembiwísáféna óraaka siyáísata siyáin-aaisa wésimatimune. Káráísiti pukáintafena Maníkóni namuro-wáásíyáámbá uráampinkemba wení

waási-i'a wéuwatinkaifo wenááisafe'a ewé seró. ²¹ Ísu Káráísitimpimba sáwí'o í-áái ímba wérowana

Maníkó kesáámó sáwí'o únda-aii wembá ámakaiye. Káráísitiye'a kááísamai méta Maníkón-aúranka'a arupíse ondasáfénasa Maníkó miyá úwana Káráísiti kesáámó sáwí'o únda-aii maimaéna mindánankwara'a pukáimba póna Maníkó wení namuro-waásíyááni'a uráundawi wení waási-i'a wéuwasinkaiye.

6 Maníkóe'a taankarotámai méta kísau wémaeta óraaka simátime séta Maníkó úwoi wétuwa'nai-ifo ímba úwoi mé'a wembó arááímo tainí'a oro súne.

² Naaófá'á Maníkón-aii aúfáífimba Maníkómó siyáin-aii agaimaréna séna

úwoi túwa'nai uráunda-kanaa kentáái

isé'a sáwí'o urómpinkembo

tíkaunda-kanaa túwa'nai uráumne

Maníkó siyáíye agaimaréna siyáimba mindásafe'a ísáaro. Káfé'a Maníkó úwoi túwa'nai in-kanaa éna sáwí'o uráampinkemba tíyáin-kanaa ímbá pó'a ímba úwoi mé'a wembó arááímo tainí'a oro.

³ Kentáási kísaugomba awánésa sáwí-amba arááiwaéfo séta kawé-kísáú aantembo maúndasa pósa ímba érai'a sésa sáwí-kísau máéwe wésewe. ⁴ Seyaafá-kísáúmó maúndasafeta séta suwánésasa érai'a Maníkóni kísau-waasin-owe síwae séta minkísáú wémaeta méraumne. Umbai-tántáá'ó kentááfá'ó tisasamó sí'o índai'o uwásinkesasa sáwí'o uwásínkáanta ímba ifátuweta fasi'ámais méraumne.

⁵ Maníkóni kísaua maúndarakemba sínkambai ándáfa'o mósinkesasaamo úkúresamo sáwí-aii simásinkesa miyámó ontá óraa-kísau maéta nó'waamba ímba súsá waúnda úwoi kísau maéta sááimo taintá ímba ifátuwaunda fasi'ámais méraumne.

⁶ Kentáásáfésa Maníkóni kísau-waasin-owe síyantafeta kawé-kísáú aantemba maéta kawé'-ímáyáá éta faru úmais méta kawé'á uwátinkaunanasa Maníkóni Ufaenámútánkó keséta méraisata érai'a miwí-ímáyáá éta ⁷ érai'-aii simátimunanas Maníkó fasi'aémbá símísata miyán-kísáú maéta Maníkón-aúranka'a arupíse úndasa mindá wenónkáámbá fafériyaunanasa sáwí-aaigo kentááfímbá ímba

tisatá Maníkón-aúranka'a arupíse úndasa mindá paroiyáámbá uwásoketa umbai-tántáá'ó kempátáámó tintá wéiyaakaumne. ⁸ Tuwímbai kentáá súwí'a mósá márááwasa tuwímbai kentáá súwí'a símai sáwí'a owasá tuwímbai kawé'-ááisá simásíméwasa tuwímbai sáwí-aii simásíméwasa érai'-aii simátimundasafesasa tuwímbai kentáásáfésa karo'á sewé sewasá ⁹ tuwímbai kawé'-úmai suwánésasa karo'á sésa úwoi-waasin-owe sewasá tuwímbai kentáásáfésamo puwónaesá owémó sembá ímba puwúndasa úwoisa súnarampungo suwánaaro. Maníkó arupísesa uwásínkáimba ímba sínkamisata wépuwune. ¹⁰ Sáwífa-tantaako kentáásirumba umbai wétasinkainta kentáásirunko kawé'á wéíye. Kesáá óntama ímbo makáundawisa éta Maníkón-aii sáwífa'-waasisa simátimunasasa kawé'-úmai méraawe. Óntaiyai-éta Maníkón-aii ta'ótokaundasafeta kawé'-úmais méraumne.

¹¹ Kórinti-naopaken-kwaasi ísáaro. Ken-ímáyáá éta kentáásirumpinken-aii afora'á simátímakaundasa ¹² kembiwísáféta ímba kaorúna'a kentáásáfé'a kaókaawe.

¹³ Kesí iyámpóímo simátimundantenkaamba simátimumpo ken-ímáyáámó úndantemba kentáá-ímáyáá é'a kentirumpinkén-áái simásíméro.

Maníkóní naankaantáán-únemo siyáin-aai.

¹⁴Ísáaro. ó'ó tombá moórá óraa-purumakawara moórá kári-purumakawara'a ímba fátóto úmai wégara'ofó awaiya-púrúmákárái tinuwarampimbá kárá'u-makaawasarai ó'á wétóye. Miyámó ontembá kembiwí Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmbo owiyé ímbo timankúnkúmbo owiyé ímba taankarotaré'a kísau máéro. Arupíse owísé Maníkón-aai taráíyaawise ímba kanaa'á taankarotámai mésa kísau wémaewe. Sáwara kumeu'wará'á ímba mimbóráfímbá wéraiye. ¹⁵Ísu Káráísitiye waántáwankoe ímba mimbórá-ímáyáá óyasa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owiyé ímbo timankúnkúmbo owiyé ímba mimbórá-ímáyáá wéowe. ¹⁶Maníkóní naaúmpa'a waántá-waasi mimbóráfímbá ímba méranaawe. Maníkó fasi'aénkwáráwí kentáásirumpimba méraisata wení naankaantáán-úne. Minááísáféna naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Maníkó séna kesí waásise mé'a miwífímbá wéne'a miwítí Maníkó onasá kesí waási-i'a ónááwe

Maníkó siyáíye. ¹⁷Mindásafena Fasi'aénkó séna úwoi-waasifinkemba tiyuwé'a moórá-aempa'a mé'a sáwí-awaugomba tínaaemba uwátimiya'a tíke'a ¹⁸kentifo-í'a ona'á kesáánintone kesiyáámúntoni'a ónááwe.

Fasi'aénkó seyaafá-fásí'áémbó tokáiwai siyáíye agaimaréna siyáíye.

7 Kesí waási ísáaro. Maníkó kentáásáféna ímáyáa éna mináái símai kááísamakaintafeta kesúrake-sawi-tantaa'e kentáási ímáyáafinke-sawi-tantaa'e sínaaemba uwáméta kawé'-úmaisá méta Maníkón-aúranka'a sáá'a isatá Maníkóndé-i'a éta kawé'-aantenta éta miyásá onó.

Póron-arunko aamoimó uráin-aai.

²Kentáásáfé'a ímba kaórémba kentáá-ímáyáá úwoin-oro. Ímba sáwí'a uwátinkaawanasasa sáwí-amba arááíwakaawe. Ímba karo'á simátinketa miwítí óntasa mémaiyaumne. ³Minááímó simátimunda ímba aafímbá maitinké'a súné. Ken-ímáyáámó úndasa simátiméta aneka'á miyásá úne séta úwoimo méraundasa ken-ímáyáá éta púwónda-kanaa tínda úwoi ken-ímáyáásá ónaumne. ⁴Érai'a kawé'-úmai méraawe óraaka sé'a kentúwí'a mósá wémaraumne. Óraa'-umbai-tantaa'a kentááfá'ó timbá mindásafe'a ímba ímáyáa é'a ken-ímáyáá únana kentááígo fasi'ásínkáísana sirunkó áfááraumai aamoí wéíye.

⁵Tóroasi-naopa'a tuwéta Máséndóniyaa-marafa'o tamaéwánda ímba kawé-kánaá úwata méraawanasasa seyaafá'-náópimpa'a kaentónáántón-ésa aaisambá suwaná kentáási kísausafena kentáásirunko umbái tówana ⁶Maníkó tirunkó umbaimó tain-kwáási tiráfayaiwai wesá siráfaindasafena Táításimba ai'marówana kembiwí tiyuwéna kentááfá'á téna ⁷maafá'ó túntafeta aamoí éta kembiwísé'o maún-kawé'-aai simásimuntafetaawara'a aamoí ówánanasa kembiwí kentáá suwánánaemo siyáamba tasimásimenasa sáwí'o uráantafenamo kentirunkó umbaimó taráímba tasimásimenasa kentáfésamo karo'-ááímó sen-kwáási táái anondáá simátí-makaamba tasimásimenasa miyán-ááísómbó tasimásimuwata isááwánanasa kentáásirunko aamoí uráíye.

⁸ Aúfái agai-timé'a óraaka sé'a aneká'á ímba miyán-oro siyáunda mináúfái torásúwana kárika'a kentirunkó umbái tówa'a mináái isé'a mináúfái agaiyáundasafena sirumbá uwátinke'a káfé'a sirunkó ímba umbái téna ⁹ kawé'a wéiye. Kentirunkó umbái tóntafe'a ímba aamoí é'a kentirunkó umbái tówa'a sáwí'o ombó tínaaembo uwámakaantafe'a aamoí úne. Sáwí'o ontáféna tirunkó umbái táino Maníkó wésiye. Mindásafe'a mináúfái agai-tímakaunda ímba sáwí'a uwátinkaraumne. ¹⁰ Maníkó tirumbá umbái tátínkáíwai sáwí'o ombá tínaaemba uwáméwana sáwí'o úmimo méraampinkemba Maníkó tiyéna kawepá'á mówétinkaisana mindásafena tirunkó ímba sáwí'a wéifo marapá'-wáási Maníkóntáfésa ímba imáyáamo owí tirunkó umbái tainká'á sáwí'o ombá ímba tínaaemba uwámesa úwoi sáwí'a ésa Maníkóní némpa'a maé'mae'a ónááwe. ¹¹ Sáwí'o urántafena Maníkó kentirumbá umbái tátínkaraimba pó'a kawé'ó uráamba imáyáan-oro. Kembiwífinkembá moóráwigo sáwí'o uráimba ímba óraaka simánke'a tímakaunda-aufai isé'a sé'a arupise uwátinketa kawé'-ámábá arááiwaéno sé'a sáwí'o urántafe'a tigaesáfé é'a sáwí-meyambo kentópa'o tındasafe'a táátafe é'a sé'a arupise uwátínkáanana Póromo ménamo éna súwa'nai íníye sé'a sáwí'o uráiwaimba ááema sáwí-meyamba amé'a kembiwífinké-sáwí-imáyáá arupise uwátinke'a miyámó uráamba taí'áraiye-aai ísaraumne.

¹² Mináúfái agai-tímakaunda sáwí'o uráin-kwaasigontafe'a ímba aifa'á imáyáa é'a sáwí'o uwánkarain-ininkontafe'a ímba aifa'á imáyáa é'a miyá uráumpo Maníkón-aúranka'a kentáásáfé'a óraa'-imayaa é'a kentáásáfé'a sé'a miwísáféta óraa'-imayaasa úne sénááwe sé'a mináúfái agai-tímakaumne. ¹³ Mináúfáimó tímakaundantembo uráamba kentáási imáyáa kawé'a uwásinkaraawe.

Táitásimba ai'marááwánanasa kempá'á koména wenarunkó umbái tówana túwa'nai úwa'a kawé'a uwaná aamoí éna wenarunkó kawé'a úwana kentááfá'á téna tasímásimuwata iséta mindásafetaawara'a aamoisá úne. ¹⁴ Ááema Táitásin-aúranka'a kentúma maimaé iyáunana simátímakaunda-aai érai'-aaimo siyáundantemba Táitásimbo kentááimo simámakaunda-aai érai'an-iyé. Táitási kembiwísé'a koména kemó kentááimo simámakaunda-aaisafena érai'-aai siyáiyé siyáimba mindásafe'a ímba sigaesáfé'a úne. ¹⁵ Táitási kembiwísé'a komérowa'a wentáfé'a aamoí é'a táátafe'a é'a tinekembá tata'á é'a wenáái isé'a miyá uwaná mindásafena Táitási imáyáa éna arumbá wétimiye. ¹⁶ Kembiwísáfé sé'a seyaafá-kísáúmó ésa kawé'a ónááwe súnana sirunkó kawé'a wéiye.

Fasi'aénkóní waásimo túwa'nai uráan-aai.

8 Kesí waásisono. Máséndóniyaa-marafa'o naaó'-nao'o méraawi Maníkóní waási wemó túwa'nai

in-aai simátimenaumpo ísáaro. ² Óraa'-umbai-tantaa'a miwífá'á téna tafisisasá ímba ifátuwesa Maníkóntáféna tirunkó kawé'a úmae iyísasa miwí kesáfésa óntaiyain-kwaasi méraantafesa ímba imáyáamo ombá Yúndiyaa-marafa'a Fasi'aénkóní waási méraawisafesa imáyáa ésa kári'-ontamo makáampinkemba sáwífa-tantaa'a túwaandu úmai túwa'nai uráawe. ³ Érai'-aai simátimune. Míwí sésa maarán-tántáá'á kanaa'á timénaumpo fí'omba túwaandu úmai timénae sésa miwítí imáyáafinkemba miyá ésa sáwífa'a tímakaawe. ⁴ Kentáásáfésa óraaka símae iyésa sésa Yúndiyaa-marafa'o Fasi'aénkóní waási méraawi timénae sétaamo únda aamoí úne siyáawe. ⁵ Imáyáa aantembo únda-tantaa'-aantemba ímba tímakaafo

fí'o-fi'on-tantaakwara'a timésa aifa'á Fasi'aénkóntáfésa sésa ení waási-i'a éta ení kísaua wémaumne siyésa Maníkón-ímáyááfinkémbá kentáásáfésa sésa Maníkóní kísau simásimiyata kembiwísé'a méraano sésa ⁶ maanká'á Máséndóniyaa-marafa'o méraawi miyán-áái siyáamba póta Táításimba simámeta séta Yúndiyaa-marafa'a Fasi'aénkóní waási túwa'nai íyan-kisau Kórinti-naopa'a ko-ómbare tauweré kuré túwa'nai inasá túwaandu íyana tai'áino Táításimba simámakaumne. ⁷ Fí'o-fi'on-kisau kawé'-úmai maé'a Maníkón-aaisafe'a fasi'ámai timankúnkúmba é'a wenáái kawé'-úmai simátíme'a wenááigoni áwáuma kawé'-úmai isé'a aaweyáá é'a túwa'nai e'a kentirumbá simé'a miyámó on-kwáási ontáféta simátíme séta Yúndiyaa-marafa'a Fasi'aénkóní waásimo méraawi túwa'nai íyamba kawé'-úmai timénááwe sune.

⁸ Maanká'á Máséndóniyaa-marafakewi Yúndiyaa-marafa'a Fasi'aénkóní waásimo méraawisafesa imáyáa ésa kawé'-úmai tímakaan-aai tíménda miyán-oro ímba sumpo timénáá ína timénááo sé'a kentirunkómbá tísai úmai isáúmne. ⁹ Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráisiti úwoi túwa'nai ímba ísaraawe. Wíyómpa'a fí'orankawe'a úmai ména kembiwísáféna imáyáa éna wíyómpa'a tuwéna kawé'-úmaimo méraiyantafena úwoi-waasiyaan-úmai marapá'á kumba'é'ímbaníye.

¹⁰ Kesí imáyááfinkemba sumpo isáaro. Ááema Maníkóní waásifinkemba kembiwí aifa sé'a túwaandu úmai timénae sé'a ómbare'a moórá-aatai maisukáafo káfé'a minkísáú tai'ásuwaaro. ¹¹ Ááema aamoí é'a to'mayaa é'a káfé'a miyá é'a sáwífa-tantaa'o makéwi sáwífa'a maráíyasa kári'o makéwi miyáumai maráíyasa miyá íyana tai'áino. ¹² Sáwífa-tantaa'o máréne kári'o máréne Maníkó tuwánáinifo timénaemo síyan-tantaa'a sáwífa-tantaapinkemba sáwífa'a maré'a káripinkemba kári'a maré'o timíyamba Maníkó awánéna kanaán-iye síníye.

¹³ Túwa'nai íyamba ímba seyaafá'ó túwémba kesáfé'a wémare'a oro. ¹⁴ Énifo káfé'a makáan-tantaa'o wéraintafe'a mimpínkémbá timé'a ánaaembo ímbo makémba miwí kembá túwa'nai íya'a awaiyarí'a ónááwe. ¹⁵ Miyáumai naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna moórá-tonkon-awi'a máana mintóntáféna séna tóntáféna séna sáwífa'a tú'maimo nowí tímú'a fówasa ímba aráá'a márówasa kári'a tú'maimo nowí tímú'a fówana ímba táái taráíye

agaimaréna siyáíye. Miyáumai káfé'o makén-tantaatafe'a mimpínkémbá timé'a ánaaembo ímbo maráíyamba miwí kembá túwa'nai ónááwe.

Táítási Kórinti-naopa'o kuráin-aai.

¹⁶ Maníkó Táításimba imáyáa ámisana kemó túwa'nai úndantemba wewará'á túwa'nai ónae sisatá mindásafe'a Maníkómpá'a súwi sune. ¹⁷ Táításimba simámeta séta kotúwa'nai inasá Yúndiyaa-marafaken-kwaasimo túwa'nai íyantafesa tuwímbai-tantaa'a túwaandu úmai maránááwe súndasafenasa aamoí éna wení imáyááfinkenkwara'a séna aneká'á miwísé'a koménaumne Táítási siyáíye. ¹⁸ Táításimbo ai'maráandara'a moórá-waasiwara'a ai'maráanana wesé'a wíníye. Wemá áse-aai simátíma'mae nísasa naaó'-naokemba Fasi'aénkóní waási wenáwí'o mósá márááwi wemá Táításiye'a wíníye. ¹⁹ Fasi'aénkóní waási naaó'-naokemba wembá íyáfasinankesa sésa esé'a minkísáú mauwó sewaná keséta wénena túwa'nai únda-kisaua máisasa kentáási kisaugomba awánéna sésa tómbá ímbo makáan-kwaasi túwa'nai owe sésa Fasi'aénkón-áwí'a mósá wémaraawe.

²⁰ Minkísáúmó maúndasa sáwí'an-owe sefó séta ²¹ Fasi'aénkón-aúranka'e waási túranka'e minkísáú kawé'á ónae séta naaó'-nao'a wéneta túwaandu úmáráán-ontantomba maimaéta ímbo makáan-kwaasimo túwa'nai ondasáféta úne.

²² Minkáé'nárimo ti'maráandarata moóráwígonkwará'a ai'maráanana wéna kaumbosé kóinda wembá sáwífa-kanáa áisai úmai awánánae súndasa túwa'nai in-kwáásígó isatá awánaraumne. Kembiwí kawé'ó on-áái iséna póna kotúwa'nai ónae siyáíye. ²³ Táításin-aii súnda kesé'a taankarotámai ména túwa'nai índasafena kesé'a kísau wémariye. Wesé'ó wíyan-kwaasi-taaimo súnda minkísáú maíyantafesa naaó'-naokemba Fasi'aénkóní waási keráí íyáfasintinkaraayasarai Ísu Káráisitini-awí'a mósa wémaraaye. ²⁴ Mindárau kempá'á koméraya'a tirumbá tíméro. Kentúma maimaé iyúndasafesamo sésa érai'a kawé'-úmai méraawe sésa ánaemba naaó'-nao'a Fasi'aénkóní waási kosimátíma'mae níyasa kentáái isánááwe.

Fasi'aénkóní waási túwa'nai ónaemo siyáan-aii.

9 Tuwímbai-tantaa'o túwaandu úmaimo Yúndiyaa-marafa'o Fasi'aénkóní waásimo timíyan-aii é'ó ísaraantafe'a maanáúfáífimbá ímba ayáatáaka'a simátimenaumne. ² Túwa'nai ónaemo siyáan-aii ísaraumne. Máséndóniyaa-marafaken-kwaasi kentááimo simátimewanda kentúma maimaé iyé'a kembiwísé sé'a Ákáyaa-marafaken-kwaasi minkísáú wéto'mayaan-esa moórá-aatai maisukáawe séwánasa isésa sésa kesááwár'á túwa'nai ónae sésa tuwímbai-tantaa'a túwaandu uráawe. ³ Kentúma maimaé iyéta séta minkísáú to'mayaa úmakaawesa súnda-aii úwoi-aain-iyé sefó séta kaumboráú ti'maráanasa kempá'á kónááwe. Kemó siyáundantemba to'mayaa úmaraiyantafeta minkáúmbór'áú ti'maráanasasa kotúwa'nai ónááwe. ⁴ Ánaemba kempá'á konasá Máséndóniyaa-marafakembo tuwímbai kesé'ó wésamo ésa ímbo to'mayaa úmakembo kotuwánaiyamba tígasesáfé'a íya'a to'mayaa úmakaawemo siyáunda-aaisafe'a sigasesáfé'a ónaumne. ⁵ Mindásafe'a imáyáa é'a mindárausafe'a óraaka simátíme sé'a kemó ímbo kuráandara'a miwífá'á koméwasa símaimo fasi'ámakaantemba tuwímbai-tantaa'a túwaandu úmáráaro simátímakaumne. Ánaemba kempá'á kona'á kentí imáyáfinkembo túwaandu úmárémba úwoi maisiménááfo ímba tísai ónaumne.

⁶ Maarán-áái imáyáan-oro. Kísau ombá moórá kári-kísau úmakesa kári-tomba fáká'-naawasá moórá óraa-kísau úmakesa óraa-tomba wéfaka'-naawe. Miyáumaimo tímémba ánaemba miyáráán-úmai maénááwe. ⁷ Miyáumai moórá-mora-waasimo timíyan-tantaatafe'a imáyáa uré'a miyáumai tíméro. Ímba tíménae-imayaa é'a tíméfainifo. Óraa'-aaimo simásímakaine sé'a tíméfainifo. Imáyáa úmai kawé'-uré'a tíméro. Timíyantafesamo aamoimó iyawi miwí Maníkó aamoí uwátínkáífo timíyantafe'a aamoín-oro. ⁸ Maníkó kanáa'á áfááraumai kawé'ó uwátínkáímba seyaafá-tántáátáfé'a kawé'-úmai mé'a fí'o-fi'on-

kawé-kísau maíyantafena Maníkó áfááraumai kawé'á uwátínkáífo miyán-káwé-kísáú kanáa'á maénááwe. ⁹ Mindásafena naaófá'á Maníkón-aii aúfáífimba agaimaréna séna

ímbo makáawi túwa'nai esamo tímatuwaawi

miwítí kawé-kísáú waé'wae'a íníye

agaimaréna siyáíye.

¹⁰ Maníkó seyaafá'-ánáúntúmbá tímísasa maiyésa wégisau-fuwandaawe. Maníkó minánáúntúnkómbá óraa'a úmáráísasa wéfaka'-naawe. Miyáumai Maníkó kawé'á

uwátinkaina'a túwa'nai íyana mimpínkémbá kawé-kísáú óraa'a paápé ínye. ¹¹Maníkó kawé'á uwátinkaina'a aasiyaasí kanaa'á túwa'nai íyasa simíyataamo tíménda-tantaatafesa Maníkómpá'á súwi sénááwe. ¹²Miyáumaimo túwa'nai íyamba Fasi'aénkóní waási ímbo makáawi túwa'nai íyana sáwífa'-waasi tirunkó kawé'á ínasa Maníkómpá'á súwi símae iyónááwe. ¹³Kembiwísáfésa sésa Ísu Káráisitinaaisafesa érai'e sésa fasi'ámai imáyáa ésa pósa súwa'nai uráawe sésa Maníkón-áwí'a mósá marésa miwíyé seyaafá'-wáásíyé úwoi timíyantafesa Maníkón-áwí'a mósá marésa ¹⁴Maníkómó kembiwí óraa'o túwa'nai intáfesa kembiwísáfésa imáyáa ésa túwa'nai esa Maníkómpá'á inaí sénááwe. ¹⁵Maníkó seyaafá'-wáásísá fí'oran-kawé'a uwásínkáísata póta wenáwíta mósá wémaraumne.

Póro wení kúsausafenamo simátimakain-aii.

10 Kempínkémbá tuwímбай kentáfésa sésa Póro keséta taména faru úmai aai siyáífo némpa'o méraínka'a fasi'aén-áái simásímíye wésewe. Ísu Káráisiti marapá'ó méronka'a faru úmai ména ímba aaisambó siyáintafe'a imáyáa é'a óraaka simátimune. ²Kempá'ó kondá ímba óraaka sénae súmpo imáyáa é'a kempínkémbá tuwímбай kentáásáfésa karo'á sésa marará'-wáásítí áwáuma wéaraai-waewemo sentáfé'a óraaka simátimenaumpo káráwiyoro. ³Marapá'ó méraundasa namuro-wáásí íyáákanae sésamo tíyáántemba ímba miyá éta marapá-sáwí-tántáá'á íyáákanae séta Maníkóní kúsaua wémaumne. ⁴Taáné paroiyé úmakesamo tiyé'a íyáákanae sésamo ontembá ímba miyá éta Maníkó fasi'aémbá símakaisata fí'o-fí'o-sawi-fasi'aenta wéiyaakaumne. ⁵Kentáá sááisafesa karo'-ááyémó sewí tááigomba kesááigosa wéiyaakaiye. Tuwímбай miwí túwí'a mósá marésa Maníkón-aii isáafo sésa símai aambá fáí'maraawata aambó fáí'maraan-aii íyááketa kentáásí imáyáago Ísu Káráisitina-aii isáínkwae símaeta wéiyune. ⁶Kentáá sáái isáíwae séta timu-maréta mérauna'a miyá íyata tuwánéta kentáá sáái ímbo isááwi sáwí-meyamba timénaumne.

⁷Kembiwímó méraawini áwáuma imáyáan-oro. Kempínkémbá tuwímбай sésa érai'a Ísu Káráisitini waásisa úne sentembá kesááwárá'á Ísu Káráisitini waásisa úmpo mindásafe'a imáyáan-oro. ⁸Maníkó fasi'aémbá siménasa kembiwí ímba sáwíta uwátinkanaumpo kentí imáyáa fasi'átínkáándasafenasa mifásí'áéntá símakaiye. Mifásí'áémbó símakaimbo simátíma'mae iyúnda-aii mindá érai'-aai isatá póta mifásí'áémbó símakaimbo simátíma'mae iyúndasa mindásafeta ímba sigaesáféta úne. ⁹Aúfáímo agai-timúnda ímba maarán-imáyáá é'a inkáísóro sésa maanáúfái agaimái símíye sefó-imáyáá é'a agáúmne. ¹⁰Tuwímбай kentáfésa sésa aúfáífimba fasi'aén-áái simásimenasa ááéma keséta taména aamoisaén-kwáásí ména úwoi-aaisa simásímakaiye sewí ¹¹miwí maarán-áái imáyáan-oro. Némpa'a méraunda póta aúfáífimbo simátimunda-aii kempá'ó wéta mimbórá-áái póta kosimátimenaumne.

¹²Kentáfésa miyán-ááímó sewí miwí túwí'a mósá marésa óraa'-waasisa úne sewatá ímba mimbórá-wáásíyáántá éta miwímó méraawini áwáuma awánéta kesáá méraundawini áwáusa ímba tuwinéta séta kawé'-úmáisa méraumne. Sáwí'a úmáisa méraumne séta ínta tuwinánaumne. Miwí moórá-mora-waasimo méraawini áwáu tuwánésa miwítí imáyáafinkemba sésa méraundawini áwáusa kawé'an-iyé wésewe. Miyámó ombá sáwí-imayaafinkemba wéowe. ¹³Kembiwífímbá Maníkómó símakainda-kisau-aii sénaumpo ímbo símakainda-aii ínta sénaumne. ¹⁴Kembi-

wímó méraapa'a Maníkó ímba aambá faiyéna úwoi kesáái kosimátíméro simásí-makaisata úwoisa Ísu Káráisitini ásé-aai kosimátímakaumne. Miyámó uráunda Maníkó ímba aambá fáikaisata úwoisa kosimátímakaumne. ¹⁵ Maníkómó aambó fáisinkarain-kisausafeta fí'on-kwaasimo maiyáan-kisausafeta kesáái maiyáumne ímba séta kentáá súsa maimaé iyúne. Ísu Káráisitín-aaisafe'a timankúnkúmba é'o fasi'ámai imáyáamo úmae iyíyamba timu'maréta méraumpo miyámó iyata áfááraumaisa túwa'nai ónaumne. ¹⁶ Miyámó iyata kanaám-póta tiyuwéta fí'o-fi'om-barafa'a Ísu Káráisitín-aai simátíma'maeta nónaumne. Fí'owimo Ísu Káráisitín-aaimo simátímaken-aempa'a ímba kométa karo séta kesáái simátímakaumne séta kentáá súsa maimaé iyónaumne.

¹⁷ Naaófá'a Maníkón-aai aúfáfimba agaimaréna séna miwítí kisausafesa ímba túwí'o mósá maráiyamba Fasi'aénkóní kisausafesa wenáwí'a mósá máraáro

agaimaréna siyáiyé. ¹⁸ Waási kesáfésa kawé'-wáási únemo sembá Maníkón-aúranka'a ímba kawé'-wáásín-ofo Fasi'aénkó kawé'-wáásín-owemo siwáí mindá Maníkón-aúranka'a kawé'-wáásín-owe.

Karo'-áántá-wáási táái.

11 Kesúma maimaé iyé'a kári'-aaimo sendá ímba aambá fáisinkaiya'a úwoi senó. ² Kembiwí

sáwí-amba arááiwáéfo sénamo Maníkó káráwiyaintemba miyáumai kenká'á káráwiyaumne. Kawé'-ínáá'árúmó moórá-waasionka'o símáráantemba miyáumai kembá tí'mae'a Ísu Káráisitimpa'a mátínkáana'a wesé'a ménaawe súne. ³ Naaófá'a iyaankafayaankó moórá-ininkon-awi'a Ífimba karo'á simánkowana minááísáféna érai'e siyáiyé. Miyáumai tuwímbai kentí imáyáa sáwí'a uwátinkaiya'a Ísu Káráisit-intafe'a fasi'ámai imáyáamo ombá ifátúwááfaiye sé'a mindásafe'a óraa'-imayaa úne. ⁴ Ááema afora'á Ísu Káráisitín-aai kosimátimewana'a ísówana Maníkóní ámútanko kesé'a mérowasa tuwímbai kempá'á wésa Ísu Káráisitín-aaignomba kaentaén-áái simátimesa Maníkóní ámútankontafesa karo'-áái simátímúwa'a aamoí é'a minámbá arááíwaenae siyáawe.

⁵ Minkwáásísáfé'a karo sé'a Maníkóní aantá-waasi pósa óraa'-waasin-owe sembánifo minkwáási kembá ímba iyáákaraawe. ⁶ Aaimó wésimatimunanamó sóiko umbaimó wétaimba mindá ímba óraa-tantaa'an-ifo Maníkón-aaignoni áwáuma kawé'-úmai ísaraunda mindá óraa-tantaa'an-iyé. Sáwífa-kanaa érai'-aai seyaafá simátimewana'a ísaraawe.

⁷ Maníkón-aaimo simátimewanda méyámbá ímba maiyé'a simátímakaumne. Miyámó ówánda kentúwí'a maimaé iyé'a kesúwí'a sáwísankaamba uráumne. Miyámó uráundasafe'a kentáfé sáwí'a uráiyé sumbánifo ímba sáwí'a uráumne. ⁸ Kempímbá Maníkóní kisaumo maéwánda Maníkóní waási fí'o-fi'om-daopakewi súwa'nai esa tuwímbai-tantaa'a símúwa'a kempímbá kísau maiyáumne. Miwí sésa ánaaemba kentáá simíníye ímba sunkákémbá úwoi miwí tuwímbai-tantaa'a símúwa'a kembiwífímbá kísau maiyáumne. ⁹ Kesé'o komaéwánda kesí óntamba tai'ówa'a súwa'nai oró ímba séwánda méraawanasa Máséndóniyaa-marafakemba tuwímbai Maníkóní waási tésa ímbo makáawanda-tantaa'a másúwa'nai uráawe. Minká'ó uráudantemba ánaaemba miyámó ondá umbai-tántá'á timúnafo sé'a súwa'nai oró ímba sénaumne. ¹⁰ Ísu Káráisitini érai'-aaimo simátimundawi ún-

dantemba Maníkón-aaí simátímakaundarakemba kembiwí Ákáyaa-marafakenkwaasifinkemba óntamba ímba maiyáumne-aaí símae íyónasa minááísáfésa karo'-ááín-íye ímba sénááwe. ¹¹ Miyámó únda sirumbá timú ína wétimuno. Sirumbá é'ó timúnda Maníkó wésuwanaíye.

¹² Maníkóní aantá-waasi owémó kemó sen-kwáásí miwí túma maimaé iyésa sésa Póromo Maníkóní kísau maénamo kempákémbó óntambo máintemba miyásá úne sefó sé'a kempákémbá óntamba ímba maé'a miyá ónaumne. ¹³ Miwí mérowana Maníkó kesí aantá-waasin-owe ímba séna ti'mákaiye. Ísu Káráísitini kísau-waasisa úne karo'á sésa wení kísau máúmne wésewe. ¹⁴ Miyán-kísáúmó máemba ímba sáá'a wéíye. Waántáwanko wíyómpakemba Maníkóní kísau-waasigoni sáraamba wéíye. ¹⁵ Wení kísau-waasi wemó intembá ésa arupíse-waasiyaamba ésa waé'mai karo'á wésewe. Mindásafena ímba sáá'a wéífo kembiwí ímba táá'a íno. Miwítí sáwí-kisaurakemba sáwí-meyamba maénááwe.

Ísuni kísau mo maúndarakemba umbai-tántáá'a kempímbó tiyáín-aaí.

¹⁶ Maarán-áái aneka'ó súnnda kentáfé'a sáwí-imayaawara'-waasi iyé-áái ímba seró. Énifo miyámó sé'ó é'a ímba a'áo sé'a siyuwáíya'a káríka'a kesúma maimaé íyóno. ¹⁷ Kesúmo maimaé iyúnda Fasi'aénkó siyáintemba ímba é'a sáwí-imayaafinkeni'a úne. ¹⁸ Sáwífa'-waasi marapákén-tántáátáfésa imáyáa ésa miwí túma maimaé wéíy-ófo kewará'á kesú maimaé iyónaumne. ¹⁹ Kembiwí kesáfé'a karo sé'a kawé'-ímáyááwará'-wáásísá únemo sembá sáwí-imayaawara'-waasisafe'a kanaán-íye sé'a aamoí wéowe. ²⁰ Tuwímbai kesé'a komésa kentí imáyáa tafisewa'á sentembá owasá kentí óntamba karo'á simátinkesa wénesa kentúwí'a símai sáwí'a ésa sáwí-aaí simátinkesa miyámó ombá ímba a'áo sembá kanaán-íye wésewe. ²¹ Sáwí'ó uwátínkáántemba kesé'a kométa kesáá ímba kanaa'á miyásá uwátínkaraumpo sirunkó sáwí'a isa'á mináái súne.

Tuwímbai miwí túmo maimaé íyóntemba ímba sáá'a ína'a miyáumai kesú maimaé iyónaumne. Miyámó ondá sáwí-imayaawara'-waasiyaamba ónaumne. ²² Miwí túmo maimaé íyówi sésa Ípúru-aaifinkemba súnne sewa'á kewará'á minááífinkémbó sún-dawí úne. Miwí sésa Ísarerin-andafaken-kwaasi úne sewa'á kewará'á minándáfákén-kwáásí úne. Miwí sésa Émbaramun-aísaafítantambo uráundawí úne sewa'á kewará'á miyáumai wenaísaafítantambo uráundawí úne. ²³ Miwí sésa Ísu Káráísitini kísau-waasi úne sewa'á kewará'á miyáumai Ísu Káráísitini kísau-waasi é'a miwí wéíyaakaumne. Miyán-ááímó súnnda sáwí-imayaawarawiyaamba súnne-imayaa é'a Ísu Káráísitini kísau wémaunda óraa-kísau wémae'a miwítí kísau wéíyaakaumne. Maníkón-aaímo simátimundarakemba ándáfa'ó sínkáámba sáwífa'-i'an-ífo miwímó ándáfa'ó tínkáámba ímba sáwífa'an-íye. Sáwífa'-i'a sínkááwa'a púwóraantambo úndanifo úwoi súnaraumne. Miyán-tántáá'a kempá'á sáwífa'-i'a tiyáifo miwífá'á ímba sáwífa'-i'a tiyáíye. ²⁴ Ísu Káráísitini kísau mo maúndarakemba Yúndaa-waasi séfataase-ika'a áwíyandasambo súwiyonku'-nomba sáwífa'-i'a 39-i'a súwiyonku'-naraawe. ²⁵ Ísu Káráísitini kísau mo maúndarakemba Rómu-kamani-waasi kaumbo-íká'á kunánaantamba sínkankaawe. Moórá-kanaa kentáfésa puwínkwae sésa óntantamba sínkamuwa'a marapá'á tanaa-faráumne. Kaumbo-íká'á nompín-táómpimba nówánana mindómpín-táómba kúwáferombanifo kemá úwoi súnaraumne. Moórá-ika'a miyáumai nompín-táómba kúwáferowa'a mindómpímbá ayáátááka'a moórá-no'waane moórá-waawaiye mé'a ímbo puwówánda úwoi méraumne. ²⁶ Ísu

Karáísitini kisaumo maúnda fí'o-fi'om-barafa'o núnda piri'-nónkó maé'máéraantamba isa'á aampa'á umén-kwáásí sínkamoraantamba owa'á kesí waási Yúndaawaasi sínkamoraantamba owa'á fí'onkaa-waasiwara'a miyá owa'á fí'o-fi'on-oraa'-naopimpa'a núnasa sínkamoraantamba owa'á aampa'á fí'on-daopare'o kúnda sínkamoraantamba owa'á óraa'-nomp'a'ó táómpimbo núnda sínkamoraantamba owa'á tuwímbai kentáfésa karo'á sésa ení waási úne sésa sínkamoraantamba owa'á miyámó ombá úwoi súnaraumne. ²⁷ Ísu Karáísitini kisaumo maúnda óraa'-kisaumo maúnda suwesaraí isa'á minkísáú wémae'a sáwífa'-i'a sááimo taimbá noné tón-iyaine mé'a sáwífa'-i'a táwi'a síyáísa'a sáwí-unankwatoi uré'a méraunanana ²⁸ ímba miyán-úmbáí-tántáá'-aantembanifo fí'o-fi'on-daopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaundaumbai-tantaako kemp'á'a aasiyaasí wétiye. ²⁹ Fasi'aénkóní waásifinkembo tuwímbai ímbo fasi'amaimo arááíwáémba sirumbá uwátinkaunana minúmbáí-tántáákó kemp'á'a wétiye. Kawe'-ámbó arááíwáéwanamo moóráwigo tafisisasamó sáwí'o ombá sirumbá uwátinkaunana minúmbáí-tántáákó kemp'á'a wétiye.

³⁰ Ímba moórá-amba wéraifo kesúmo maimaé iyúnda tuwímbai-tantaa'a kemp'á'a tisasá suwánésa sésa aamoisaén-kwáásín-iyé sen-ááímó simátíménda ísáaro. ³¹ Maníkó kentáásí Fasi'aénkó Ísu Karáísitin-afowan-awi'a mósá ma'maé iyónaumne. Simátimunda-aai ímba karo'-ááín-ifo Maníkó ísaraiye. Tuwímbai-tantaa'a kemp'á'a tisasá suwánésa sésa aamoisaén-kwáásín-iyé sen-ááímó simátíménda ísáaro. ³² Moórá-oraa'-nao'-awi'a Támásikasifa'a méraawanana káráwiyowin-awi'a Árétási wení kísau-waasi óraa'-waasigo kentáféna simátiména séna áí'mae'a ándáfa'a móauwaaro súwasa mindáókoni sí'-óntará'á káráwiyowasa ³³ tuwímbai súwanai esa kunánáan-unampimba fáítumai sí'-afaapimba máápa'a túsúsinkesa ándára'a ta'ótokowa kuméme'a

marará'á kumówánasa siyúwówa'a kóuraumne.

Fasi'aénkó kaainkáán-úmáimo aráásímakain-aai.

12 Kesúmo maimaé iyúnda miyán-ááígó ímba kentáá súwanai ínifo kentáfé'a Maníkóní aantá-waasin-iyé síyantafe'a kemp'á'ó tiyáin-tantaakon-aaimo simátíménda ísáaro. Fasi'aénkó kaainkáán-úmáimo aráásímakaimba simátíménda ísáaro. ² Ísu Karáísitini waási méraawanana Maníkó kusí'maena wiyómpa'a sanaanúrambo iyúmba kesimankóná kunáikái mütú'-waasiya kusíkaiyo ímba isáúmpo Maníkó aantemba ísaraiye. Miyámó uráunda 14 aatai maisukáumne. ³ Maníkó kusí'maena wení kawe'-máp'á'ó iyúmba kesimankóná kunáikái mütú'-waasiya kusíkaiyo ímba isáúmpo Maníkó aantemba ísaraiye. ⁴ Kusí'maena wení kawe'-máp'á'á mósinkowa'a mifá'-mé'a tuwímbai-tantaakon-aai ísaraumpo simátíméndamo é'a sáwí'a ónaumpo ímba kanaa'á simátiménaumne. ⁵ Miyámó uráintafe'a kesú maimaé iyé'a kesí kísausafe'a ímba kesú maimaé iyé'a tuwímbai-tantaa'o kemp'á'ó tisasamó suwánésamo sésa aamoisaén-kwáásín-iyémo sen-ááísáfé'a kesú maimaé wéiyune. ⁶ Kesúmo maimaé iyónae sékaa érai'-aaisafe'a kesú maimaé iyúna'a kentáfé'a sáwí-imayaawara'-waasin-iyé ímba kanaa sewisinó. Énifo kesú ímba maimaé wéiyune. Aaimó súndarakembo kesúmo maimaé iyúndaraka mináái isésa tuwímbai kentáfésa sésa óraa'-waasin-iyé sewisinó. Mindá ímba siráái wétiye. Kesí kísau awáné'a simátimunda-aai isé pó'a méraundawini áwáuma suwánaawana siráái wétaimba mindásafe'a kesú ímba maimaé iyúne.

⁷Maníkó siyówa'a fi'oran-kawe-tantaa'a sáwífa'a awánááwánana Maníkó kentáféna séna wenáú maimaé iyífo séna moórá-tantaa'a sí'o í-tántáá'á súfimba fairarówana mindásafena waántawanko sáwí'a uwásínkáísana kesú ímbo maimaé iyóndasafena Maníkó miyá uwásínkaraiye. ⁸Kaumbo-íká'á Fasi'aénkó Ísu Káráísitimp'a inaí sé'a maantántáá'á maisiyúwéna'a kawe'-úmai méraano séwánana ⁹minkáúmbó-íká'á séna ímbanifo miyá uréna'a úwoi áwa'nai ondá embá kanaán-iyé. Ímbo fasi'ámaimo méraanda kesí fasi'aémbá áménana mifási'áénkó embá iyáákaina mélnone símaena iyáiyé. Ísu Káráísitini fasi'aénkó kenká'á káráwiyaimba pó'a

ímbo fasi'ámaimo méraundasafe'a aamoí úne. ¹⁰Ísu Káráísitintafe'a imáyáamo únda ímbo fasi'ámaimo méraundawe símaimo sáwí'o uwásínkááne sáwí-aaimo simásínkááne umbai-tántáá'ó wéraine sáwí'o uwásínkááne miyán-tántáátáfé'a ímbo imáyáa únda aamoí é'a sé'a ímbo fasi'ámaimo méraunda Ísu Káráísiti fasi'aémbá símísa'a fasi'ámai méraumne síne.

Kórinti-naoraa-waasi imáyáa arupísemo uwátínkarain-ai.

¹¹Miyán-ááímó simátimunda kesúraamba maimaé iyé'a sáwí-imayaawara'-waasiyaamba úne. Kembiwí karo'á sé'a Maníkóni aantá-waasin-owe sen-kwáásí miwí kembá ímba iyáákaraawe. Kemá úwoi-waasi úndanifo miwí kembá ímba iyáákaraawe. Póro Maníkóni aantá-waasi iyé-áái kembiwí karo'-ááímó sen-kwáásísáfé'a simátíméraamba ímba simátímakaafó kemá Maníkóni aantá-waasi úne-aai imáyáa iyantafe'a kempá'ó tiyáin-tantaakon-aai maanáúfáífímbá simátimune.

¹²Maníkóni aantá-waasiti kísau maarán-iyé.

Fí'oran-kawe-kísau ímbo awánaraan-kísau Maníkóni fasi'aéntámbá wémaewe. Kempímbá komé'a miyán-kísáú wémae'a ímba ifá tuwááwána'a suwánaraawe.

¹³Nóra séra kentáfé sé'a Maníkóni waási fi'o-fi'on-daopaken-kwaasiya'a kawe'-úmai káráwiyenawa kentáará'á ímba miyáumai wégarawiyó sembá fi'on-daopakewiya'o káráwiyauندان-úmai kembiwíyá'á káráwiyauadne. Fí'o-fi'on-daopa'o Maníkóni waásifimbo komaéwánda miwí súwa'nai uráafo kempímbó komaéwánda súwa'nai oró-áái ímba séwándarakemba miyán-úmbái-áái ímba simátínkarauadne. Miyán-úmbái-ááímó simátínkarauandarakaa kawe'á ówána pó'a aamoí uwásínkaraawisino. Miyán-imáyáámó ombá ifátúwáaro.

¹⁴Kae'-í'a kentópa'a kuré'a káfé'a wéto'mayaan-e'a aneká kónae sé'a úmpo kondá umbai-tántáá'á ímba tímé'a kentí óntambo simíyantafena ímba wésinkaifo kentirumbó simíyantafena wésinkaifo kónauadne. Iyámpói ímba tinófoiya'a káráwiyesa wétuwa'nai-ófo tinófoi iyámpóiya'o káráwiyesa túwa'nai ontembá kemá miyá wéumpo ¹⁵túwa'nai ondasáfé'a makáunda-tantaa'o túwa'nai úmimo taf'ásuwe'o óraa-kísau maé'o miyámó ondafímbó púwóndasafe'a aamoí úne. Kesirumbá óraa'a wétimumpo kentirumbá kári'o wésimemba mindáwara'a taf'ááfainifo imáyáa úmai kawe'án-oro.

¹⁶Súwa'nai oro ímba séwándarakemba umbai-tántáá'á ímba tímakaunda-aaisafe'a érai'-aain-iyé seró. Kempínkémbá tuwímbai kentáfésa karo'á sésa kentáásí óntamba maénae séna karo'á simásínkaraiye wésewe. ¹⁷Nóra séra miyá uráumno. Ti'mákaundawiya kentí óntamba maimaésawa kembá másímakaa. ¹⁸Tátításimba fasi'aén-áái símáme'a ai'mákaunda moóráwigo Ísu Káráísitini waási-

wara'a ti'mákaundarai mindáraiya karo'á símai óntamba maimaé másímakaayo. Táítási ímba miyá-sáwí'á uráiyee-aaí ísaraawe. Wesékai mimbórá-ímáyáá'fínkémhá kísau wémauye.

¹⁹ Kesí waásisono. Maanáúfáímó torausíyamba maarán-káro'-ímáyáá é'a kentáá súranka'a Póro wenáái arupíse ónae séna maanáúfái agaiyáiyee sénááwe-imagaa úne. Ímba miyán-ááísáfé'a agaé'a Ísu Káráísitiye'a kááísamai mé'a Maníkón-aúranka'a kentí imáyáa túwa'nai ónae'a miyán-áái wésimatimune. ²⁰ Kentópa'o kondamó ímbo kawé'-úmaimo méwa'o kotuwáné'o ímbo aamoimó ondasáfé'a óraa'-imagaa úne. Kentópa'o kondamó óraa'-aaimo simátíméndamo isé'a ímba aamoí íyantafe'a óraa'-imagaa úne. Kentópa'o kondá aaisambá sé'a kaoré'a aaisambá sé'a tuwínkaa'-é'a símai sáwí'a uwátinke'a tíyo-aaí sé'a kentúma maimaé iyé'a fí'o-fi'on-aaí sé'a miyá-sáwí'á íya'a kotuwánáúnafo sé'a mináái simátimune. ²¹ Kentópa'o kondá aare-úméné waai-úménémó on-ímáyáá ímba tínaeemba uwámake'a sáwí-imagaa safe'a tirááísafe'o owímbá ímba tínaeemba uwámakenka'a kotuwánáúnafo sé'a mináái simátimune. Kentópa'o kondá miyá-sáwí'ó íya'o é'a Maníkón-aúranka'a kembiwísáfé'a sigaesáfé'a onaná sirunkó umbái táíníye.

Ísun-aaisafe'a timankúnkúmba ombá káráwiyon-aaí.

13 Kae'-í'a kentópa'a kuráundanifo aneka'á kónaumne. Kaumbo-kae'-wáásímó mimbórá-ánká'ó síyan-aaimo éta minááígómbá arupísesa ónaumne. ² Ímba aifa-kánaán-ifo ánaaenka'a kentópa'o komaéwánda sáwí'o uráawiye seyaafá'é fasi'aén-áái simátímakaumne. Káfé'a némpa'o méraunda mináái simátimé'a súne. Kentópa'o kondá sáwí'o uráantafe'a kowésimatimé'a ímbo étínkáanda sáwí-meyamba timénaumne súne. ³ Kentáfé sé'a Ísu Káráísiti simámísanawa wési wení imáyáafínkena wésiyo wésewe. Kentópa'o kondá sáwí-meyambo tíméndara'a suwáné sé'a Ísu Káráísitimo simámíntemba simásímíye sénááwe. Wemá Káráísiti kentirumpimbá kísau wémaena ímba aamoisaéwí éna wení fasi'aéntámbá kísau wémaiye. ⁴ Ááema wemá fasi'aémbá tuwéna aamoisaén-kwáásíyáámbá úwasa aaraa-táiyá'á tufúwana Maníkó íyáfasinankowana Maníkóní fasi'aénká'á méraiye. Miyáumai kesááwárá'á aamoisaén-kwáásí úndanifo Ísu Káráísitiyeta kááíseta Maníkóní fasi'aénká'á méta kembiwí wétuwa'nai-une.

⁵ Kembiwí Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúna wéeo ína wéeo imáyáan-oro. Ísu Káráísiti kentirumpimbá mérai ína méraiyo imáyáan-oro. Méraina'o é'a Ísu Káráísitini waásisa úne sé'a ⁶ kentáásáfé'a Maníkón-aaí simásíméwin-owe sénááwe-imagaa wéune. ⁷ Kentáásáfé sé'a Maníkón-aaí simásíméwin-owe síyantafeta ímba inaisá sumpo kembiwí kawé'ó íyantafeta Maníkómpá'á inaimó súndasa Maníkóo túwa'nai inasá kawé'an-oro súne. Ímba sáwí'a íyamba póta ímba sáwí-meyamba mátime-nasasa tuwímbai kentáásáfésa sésa ímba Maníkón-aaí simásíméwin-owe síyamba mindá ímba óraa-tantaa'an-ifo kembiwí kawé'-úmaimo méraiyaamba mindá óraa-tantaa'an-íye. ⁸ Érai'-aago íyáákaino séta kísausa maéta wétuwa'nai-une. ⁹ Kentópa'o kondasá Maníkóntáfé'o fasi'ámaimo méraiyaambo éta aamoisá ónaumne. Miyámó íyambo éta ímba sáwí-meyamba tíméta aamoisaén-kwáásíyáámbá éta mindásafetaawara'a aamoí ónaumne. Sáwí'o ompínkémhá kawé'ó íyantafeta Maníkómpá'á inaisá súne. ¹⁰ Kentópa'o kondá sáwí'o ontáfé'a fasi'aén-áái kosimátimunafo sé'a némpa'a mé'a maanáúfái agai-timúne. Ímba sáwí'a uwátinke'a kentí

imáyáa fasi'átínkáándasafena Fasi'aénkó íyáfasisinkowa'a kenká'á káráwiye'a ném-
pa'a mé'a maanáúfái agai-timúmpo torausé'a súndantemba oro.

¹¹ Kesí waásisono. Kawe'-úmai mé'a kawe'-ámbá arááíwae'a súndantemba é'a
mimbórá-ímáyáá úmai mé'a faru úmai méraaro. Miyámó íyanamo éna Maníkó
arumbá tiména farumó uwátínkáíwai kembiwísé'a méíniye.

¹² Maníkóní akúní'o ontáfé'a moórá-mora tiyáámba tíméro. ¹³ Maníkóní waási
maanká'ó méraawi kembiwísáfésa kawe'-úmai méraaro wésewe.

¹⁴ Fasi'aénkó Ísu Káráísiti úwoi túwa'nai isaná Maníkó arumbá tímísana wení
Ufaen-ámútánkó kembiwísé'a méraisa'a mimbóráí'a úmai méraantafe'a inai sune.

Kemá Póro súnda-aai taí'áíye.

Kárésíya

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai afa'móráe-aataiya'i afakaeté-aataiya'iyó miyúmai-aatai maisuwéna maanáái agaimái Kárésíyaa-marafa'-waasi Ísuni aampa'ó kun-kwáásí agaimái máttmakaiye. Ímba Yúndaa-waasin-oyo fí'onkaa-waasifa'a Ísun-aaí simátímapa'a kuwasá timankúnkúmba ésa Ísuni aampa'á kuráawe. Ánaaemba Póron-aaí símaí sáwí'a uwánkaron-kwaasi Kárésíyaa-marafa'a tésa sésa arupíse úmai méraawin-owe Maníkó sínkwae sésa Móseseni ándámba aráátíwáéro karo'á wésewe. Tuwímbai minkáró'-ááísáfésa érai'e sésa pósa Ísuni aampa'á ímba kawé'-úmai aráátíwakaawe. Póro iséna maarán-ááímá agaimaréna séna Ísun-aaisafesa érai'e sésa wenká'á timankúnkúmba owí aantentafena Maníkó séna arupíse úmai méraawin-owe síníye. Minááísáfésa érai'e sésa Ísuni aampa'á kawé'-úmai aráátíwáéro séna maanáái agaimái Kárésíyaa-marafa'a méraan-kwaasi máttmakaiye.

1¹⁻² Kemá Póro maanáúfái agai-timúmpo Fasi'aénkóní waási Kárésíyaa-marafa'a méraawi isáaro. Kesétaamo Fasi'aénkóní waásimo kesé'o méraawiye kembiwísáféta séta kawé'-úmai méraaro wésune. Ísu Káráísitiye Maníkó kentáásifowama Ísumbo pukáimpinkembo íyáfasinankaraiwaiye kentáfésarai sésarai aantá-waasi-i'a éma kesáái kosimátíma'mae núwo sésarai si'mákaayamba ímba waási miwítí imáyáafinkemba si'mákaafo Maníkó

wení imáyáafinkemba si'mákaiyo isáaro.

³ Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye úwoi túwa'nai esarai faru wéuwatinkaayantafe'a inaimá wésune. ⁴ Sáwí'o úmaimo méraampinke-fasi'aenka ta'ótokaimpinkemba faúsinkaindasafenasaawe sáwítaamo wéundafinkemba maisiyuwáíndasafenasaawe Fasi'aénkó Ísu Káráísiti pukáiyé. Maníkó kentáásifowan-imayaafinkemba miyá uráiyé. ⁵ Maníkón-áwí'o aasiyaasimó óraa'o úmaimo waé'wae'o úmaenamo iyínda érai'-aain-iyé.

Ásé-aaí mimbórá-ááímó wérain-aaí.

⁶ Ísu Káráísiti úwoi túwa'nai úwana Maníkó wení waási-i'a uwátinkaindasafena táántowa'a isé'a ááéma Maníkómbá wéauwe'a fí'on-aaima wéisaantafena mindásafena sáá'a wéiyé. ⁷ Minááímá ímba kawé'-ásé-ááín-iyé. Tuwímbai Ísu Káráísitini ásé-aaí waé'mai karo'á wésesa kentí imáyáa wétafisewe. ⁸ Kesááwá'i wíyómpaken-kisau-waasiya'i ímbo simátímakaunda-aaisaamo fí'on-aaimo simátíménanasaamo éna Maníkó aaisambá séna sáwí-meyamba simíníye. ⁹ Siyáunda-aaima aneka'á sénaumpo isáaro. Moóráwigomo ímbo simátímakaunda-aaimo fí'on-aaimo simátiminanamo éna Maníkó aaisambá séna sáwí-meyamba amíníye.

¹⁰ Waási amoí uwásinkaiwae sé'a minááímá ímba wésumpo Maníkó kembá amoí uwásinkaiwae sé'a minááímá wésune. Ááémo waásimo amoí uwásinkaiwae sé'o uráundantemba káfé'a ímba miyá wéune. Káfé'o waásimo amoí uwásinkaiwae sé'o miyán-kísáúmó wémaekaa Ísu Káráísitini kisauma ímba máúsino.

Póromba aantá-waasi-i'a úmaimo iyáfasinankarain-aai.

¹¹ Kesí waási ísáaro. Ásé-aaimo simátímakaunda ímba waásiti imáyáafinkembaniye. ¹² Ísu Káráísiti paápé éna simásímakaifo ímba waási suwa'á ísaruumne.

¹³ Ááema Yúndaa-waasiti áwáuma arááíwaewandara'a Ísuni aampa'ó wéaraai-waewi tai'ánááwe sé'a áfááraumai sáwí'a uwátínkáfa'a kuráunda-aaima ísaraawe. ¹⁴ Kentáá síwá'námo uráantemba fasi'ámai arááíwae'a Yúndaa-waasiti áwáuma arááíwaewanda aaweyáá wé'e'a kesimantóisái iyáákaruumne.

¹⁵ Miyá uráumpo ímbo kesinómo masínkaronka'a Maníkó wemparí'a uwásinkena kendéwé siyáimba póna arumbá uwásinkena wení kísauka máéndasafena kembá wemparí'a uwámakaimbaniye. ¹⁶ Maníkómó siyáin-kanaamo tiyáimba wenááninko aráásimena séna fí'onkaa-waasi kesáái kosimátíma'mae núwo súwa'a isé'a minkánáá ímba waási kotísai e'a sé'a nóran-aaiya simátíma'maera nónaumno ímba sé'a ¹⁷ Yérúsaremu-naopa'a ímba wé'a Maníkóní aantá-waasi ímba kotísai e'a aantá-waasiti kísaura'o kesí aifarí'o uráan-kwaasiya'a

ímba kotísai uráumpo Árépiyaa-marafa'a waásimo ímbo méraapa'a komé'a ánaaemba aneka'á Támásikasi-naopa'a kuráumne.

¹⁸ Komé'a kaumbo-áatái maisuwé'a Yérúsaremu-naopa'a wé'a Pítaampa'a komé'a sísamaifakemba séfataase-no'waamba waé'a ¹⁹ minkánáá Fasi'aénkón-áfákon-awi'a Yémísimba awáné'a ímba fí'on-aanta-waasi tuwánaruumne. ²⁰ Maníkón-aúranka'a wégaunda-aaima ímba karo'-ááín-ifo érai'-aain-iye. ²¹ Minkánáá ímba fí'on-aanta-waasi tuwáné'a Yérúsaremu-naopa'a tuwé'a Síriyaa-marafa'e Sírisiyaa-marafa'e koméraawanasa ²² Ísu Káráísitini waási Yúndiyaa-marafa'o mérowi ímba kembá suwánésa ²³ kesáái aantemba isówasa tuwímbai sésa Ísuni aampa'ó wéaraai-waiyawimo ésa tai'ánááwe séna áfááraumai tínkambaena kuráiwai káfé'a Ísun-aai simátíma'maena wéniye suwasá isésa ²⁴ kentáfésa aamoí ésa Maníkón-áwí'a mósá makáawe.

Pórowe fí'on-aanta-waasiye mimbórá-ímáyáámó uráan-aai.

2 Maníkón-áwí'a mósá márówa'a sísamaifakemba éiyain-aatai maisuwé'a moóráwigo Páánápásiye kesé'a Yérúsaremu-naopa'a wékai moóráwigomba Táításinkwara'a áí'maekai wékai ² Maníkó kentáféna siyáintafe'a Yérúsaremu-naopa'a komé'a Ísuni waásiti óraa'-waasi aantemba túwaandu é'a fí'onkaa-waasimo ásé-aaimo wésimatimundantemba simátímakaumne. Ááemo simátímakaundawe káfé'o simátimundawe ásé-aai simátimunda-kisaugo áú-iyain-kisaun-ifo sé'a simátimewanda ísaraawe. ³ Táítási kesé'a ména ímba Yúndaa-waasin-ifo Kíríki-waasigo kesé'a mérowasa áúma kárámai araenáemba uwó-ááímá Ísuni óraa'-waasi ímba siyáawe. ⁴ Tuwímbai karo'á sésa Káráísitini waási úne sésa miwísé'a túwaandu uráawanasa mindásafesa Ísuni óraa'-waasi minááímá siyáawe. Yúndaa-waasiti ámáánko ta'ótokaimpinkemba Ísu Káráísitin-aigo faútínkáín-aai kotúffaimai isánae

sésa keséta kotúwaandu ésa sésa Yúndaa-waasiti ámáámba arááíwaesa túma kárámai araenáemba oro sésa minááígó ta'ótorainkwae sésa Ísu Káráísitin-aigo ímba faútínkainiye sumbánifo Ísuni óraa'-waasi miwí táái ímba isésa Táítási áúma kárámai araenáemba uwó-ááímá ímba siyáawe. ⁵ Miwítí karo'-ááímá ímba arááíwaundasa póna ásé-aai érai'-aaima kempímbá fasi'ámai waé'wae'a íniye.

⁶ Minóráá'-wáásísómbá kentáfésa sésa ásé-aaimo simátímakaanda-aai aantemba simátimiyo siyáawe. Minóráá'-wáásísáfésa tuwímbai sésa túwí'wara'-waasin-owe sewaná Maníkó túwítafena ímba imáyáa wéintafena kewará'á ímba imáyáa é'a sé'a túwí'wara'-waasiya'o ína túwí'a wérain-kwaasiya'o wésune. Minóráá'-wáásísómbá kentáfésa moórá-aaiwara'a simátimiyo ímba sembá ⁷ maarán-ááímá sésa Maníkó Pítaantafena súwanamo Yúndaa-waasimo ásé-aai wésimatimintemba Maníkó entáféna siyáisa fí'onkaa-waasi ásé-aai wésimatimene kentáfésa siyáawe. ⁸ Maníkó Pítaamba fasi'aémbá amúwana Yúndaa-waasi ásé-aai wésimatimintemba kewará'á fasi'aémbá símakaisa'a fí'onkaa-waasi wésimatimune. ⁹ Yémísiye Pítaawe Yóniye Fasi'aénkó Ísuni waásiya'o káráwiyaawi kentáfésa sésa Maníkómó ámakaini'a uwo sésa Páánápáasinte kenté'a miwí tiyáamba símakaawe. Maarán-ááísáféta mimbórá-ímáyáá éta kerái fí'onkaa-waasi ásé-aai kosimátimiyauye. Miwí Yúndaa-waasi wésimatimewe. ¹⁰ Ísuni óraa'-waasisomba mimbórá-ááímá simásimesa sésa óntaiyainkwaasi túwa'nai oró-ááímá kosimátimiyo suwa'á mindásafe'a kewará'á é'a imáyáa wée'a aaweyáá urúmne.

Póro Pítaantafena séna sáwí'a ónemo siyáin-aai.

¹¹ Aaweyáá wée'a Ántíoku-naopa'a koméraawanana ánaemba Pítaa túwa'a seyaafá'-wáásítí túranka'a Pítaantafe'a sé'a sáwí'a uráane siyáumne. ¹² Ááéma Pítaa fí'onkaa-waasi Ísun-aaisafesa érai'emo sun-kwáásísé'a tómbá wénowasa tuwímbai-Yúndaa-waasi Yémísimpakemba tésa sésa fí'onkaa-waasi túma káramai araenáemba oro. Yúndaa-waasi fí'onkaa-waasise'a tómbá ímba naaró suntáféna Pítaa áá'a úwana ifátuwana fí'onkaa-waasise'a ímba tómbá néna ¹³ póna kae'-ááíwará'-wáásíyáání'a úwasa fí'on-Yúndaa-waasi Ísun-aaisafesa érai'emo sun-kwáási Pítaamo úmba awánésa miwíwará'á miyá-sáwí'á uwaná miyá-sáwí-áwáúgó Páánápáasini imáyáa tafisúmba wewará'á miyá uráiyé. ¹⁴ Miyámó ombá érai'-ase-aagioni aampa'á ímba arupise úmai kombá kemá Póro tuwáné'a seyaafá'-wáási túranka'a Pítaantafe'a sé'a emá Yúndaa-waasigo éma fí'onkaa-waasimo ontembá éma mindásafe fí'onkaa-waasisafe Yúndaa-waasimo ontembá oro miyán-áái sénafo ímba siyó Pítaantafe'a siyáumne.

Ísumpa'a timankúnkúmbo owí Maníkó séna arupise úmai méraawin-owemo sin-áái.

¹⁵ Simásuwe'a Pítaantafe'a maarán-áái siyáumne. Kentáásinofoisa Yúndaa-waasi pósa kentáá masínkaraawata Yúndaa-waasisa éta ímba fí'onkaa-waasi éta miwímó sáwí'o ontentá ínta wéumpo ¹⁶ Yúndaa-waasiti ámáantaamo wéaraaiwaundawisafenasa Maníkó ímba arupise úmai méraawin-owe sínifo Ísu Káráísitin-aaisafeta érai'emo séta simankúnkúmbo úndawisafenasa séna arupise úmai méraawin-owe sisatá isáumne. Maníkó kentáásáféna séna arupise úmai méraawin-owe síndasafeta Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúnta wéune. Kentáási ámáámbo arááíwáénanasaamo éna Maníkó suwánénasa arupise úmai méraawin-owe ímba sínifo Ísu Káráísitin-aaisafeta érai'esaamo wésendawisafenasa Maníkó arupise úmai méraawin-owe síníye. ¹⁷ Káráísitiyetaamo kááísamaisaamo méraundasa Maníkó kentáásáféna séna arupise úmai méraawin-owe sisatá méraunda fí'onkaa-waasimo sáwí'o ontentá sáwí'a wéundasa Káráísiti misáwí-ímáyáá símakaisata sáwí'a wéune ínta sénaumne.

¹⁸ Yúndaa-waasiti áamáamba tukáunda pó'a moórá-imayaamo é'o é'a sé'a Yúndaa-waasiti áamáamba arááíwaenae. Minámáánkó arupíse uwásinkainkwaemo sékaa sáwí'a úsino. ¹⁹ Púwón-kwaasimo Yúndaa-waasiti áamáamba arááíwáénanamo éna minámáánkó arupíse uwásinkainkwaemimayaamo ímbo ontembá miyáumai mé'a Maníkóntáfé'a imáyáa wée'a wení kísau wémae'a méraumne. ²⁰ Ísu Káráísitimba aaraa-táiyá'á tufúwana puwún-kanaara'a sáwí'o uráundawini áwáuma tai'áramba póna káfé'a Káráísiti kesé'a méraisa'a káfé'o méraunda ááéraani'a ímba úmai méraumne. Marapá'á méraunda ímba úwoi mé'a Maníkón-ááninko kentáféna imáyáa éna pukáiwain-aaisafe'a érai'emo sé'a simankúnkúmba úndasafe'a aúí'a úmai méraumne. ²¹ Maníkómó símakain-amaambo arááíwáéwisafena Maníkó séna arupíse úmai méraawin-owemo sinkakaa Ísu Káráísiti pukáimba úwoisafena pukáisino. Mindásafe'a sé'a Maníkómó úwoi wétuwa'nai-ímba ímba úwoisamban-iyé wésune.

Áamáán-ai arááíwaesa timankúnkúmba owasamó on-áái.

3 Kárésíyaa-marafaken-kwaasi sáwí-imayaamo owí isáaro. Ísu Káráísitimba tufúwana pukáin-aaima afora'á simátimewana'a ísómba kentúrantankaan-úmai awáné'a kawé'-úmai ísaraambanifo tuwímbai tésa kentí imáyáa tafísewa'á uwó-ímáyáa wéowe. ² Maníkó wení ámútankomba ai'marówana kentirumpimbá kumbéraiye. Moórá-aaima tísai ónaumne. Áamáámbo arááíwakaantafenawa'i ásé-ai isé'a érai'emo sentáfénawa'iyo mindásafena Maníkó wení ámútamba tímakaiye sún-danifo ³ ímba kawé'-ímáyáa wéowe. Maníkóní ámútanko kentirumpimbá méraisa'a pó'a aúí'o íyawini áwáuma ómbare'a káfé'a imáyáa ombá Yúndaa-waasiti áamáánkó arupíse uwásinkainiye-imayaa wée'a ímba kawé'-ímáyáa wéowe. ⁴ Kawé'-ámbó arááíwakaamba kentópa'a tiyáin-tantaa'a ímba sáwísamban-iyé. ⁵ Maníkó wení ámútamba ai'marówana kentirumpimbá kumbéraisana Maníkó kempímbá fí'o-fi'on-kisaumo ímbo awánaraan-kísau maiyáiyé. Áamáámbo arááíwakaantafena ímba miyá éna ásé-ai isé'a érai'emo sé'o timankúnkúmba uráantafena miyá uráiyé.

⁶ Naaófá'á Maníkón-ai aúfáífimba agaimaréna séna Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'emo sénamo amankúnkúmba uráintafena Maníkó séna arupíse úmai méraane siyáimba ⁷ miyáumai Émbaramu uráintemba Maníkón-aaisafesa érai'emo sewí Émbaramun-araa'marimban-owe. ⁸ Naaófá'á Maníkó imáyáa éna séna ánaemba fí'onkaa-waasi kesááisafesa érai'emo sésamo timankúnkúmba íyawisafe'a sé'a arupíse úmai méraawin-owe sénaumne. Maníkómó ímbo miyámó uráinka'a moóráwigo aúfáífimba ásé-ai agaimaréna séna Maníkó Émbaramuntafena séna en-ímáyáa é'a seyaafá'-máráfákén-kwáásí kawé'á uwátinkanaumne Maníkó siyáiyé agaimaréna siyáiyé. ⁹ Mindásafena naaófá'á Maníkó Émbaramumba kawé'á uwánkaraintemba wenááisafesamo érai'emo sésamo timankúnkúmba owí kawé'á wéuwatinkaiye.

¹⁰ Naaófá'á Maníkón-ai aúfáífimba agaimaréna séna agaimakáin-amaampinkemba seyaafá'-ámáámbá ímbo arááíwa'mae iyíyawí Maníkómpákémbá miwítí sáwí-meyamba maénááwe agaimaréna siyáiyé. Mindásafena áamáamba kawé'-úmai arááíwáénana Maníkó aamoí íníye sewí miwítí sáwí-meyamba wéraiye. ¹¹ Naaófá'á aúfáífimba agaimaréna séna

Maníkón-aaisafesa érai'emo sésamo timankúnkúmbo owísáféna Maníkó séna arupíse úmai méraawe simbá pósa aúí'a úmai méranaawe

agaimaréna siyáíye. Mindásafena áamáambo arááiwaenaemo sewísáféna Maníkó ímba arupíse úmai méraawin-owe séna wenááisafesa érai'emo sewísáféna arupíse úmai méraawin-owe wésíye. ¹² Moóráfa'a agaimaréna séna áamáamba seyaafá'-ámáámbó arááíwaiyawi miwí méranaawe

agaimaréna siyáíye. Mindásafesa áamáambo arááiwaesamo Maníkón-aaisafesa érai'e sésamo timankúnkúmbo ombá ímba mimbórá-tántáá'án-ifo kae-tántáá'án-íye.

¹³ Moóráfa'a agaimaréna séna aaraa-táiyá'ó tínkamowasamo púwón-kwaasi sáwí-meyamba maésa puwónááwe

agaimaréna siyáíye. Minááisáféna seyaafá'-ámáámbó ímbo kanaa'á arááíwakaundasafenasa Maníkómpákémbá kentááfá'á sáwí-meyamba tifó séna Ísu Káráisiti faúsinkenasa misáwí-méyámbá we maéna pukáíye. ¹⁴ Maníkó Émbaramun tafena séna seyaafá'-máráfákén-kwáási kawe'á uwátinkanaumnemo siyáintemba fí'onkawaasi kawe'á uwátinkaindasafena Ísu Káráisiti kentáási sáwí-meyamba maéna pukáíye. Wenááisafeta simankúnkúmbo úndawisa Maníkómó siyáintemba wení ámútanko kentáásirumpimba méraindasafena Ísu Káráisiti faúsinkowana Maníkó kentáási sáwí-meyamba ímba siménasa Ísumba amúwana pukáíye.

Maníkó símai kááisamakain-aaiye Mósesembo simámakain-amaane minkáé'-áái.

¹⁵ Kesí waásisono. Waásimo wéomba imáyáan-oro. Kae'nárai mimbórá-ááímá símai tarímaresarai agaimakááyamba moóráwigo minááímá ímba taraiséna fí'on-aaima áúwimai síníye. ¹⁶ Miyáumai naaófá'á Maníkó Émbaramun tafena símai fasi'ámakain-aaima siyáinka'a Émbaramun tafenawe aísaa fitafenawe éna ánaaembo paápé índawintafenawe siyáíye. Aúfáí fimba agaimaréna séna aísaa fitantambo íyawisafena ímba siyáífo aísaa fitantambo índawintafena siyáíye. Aísaa fitantambo ínnyemo siyáíwai Ísu Káráisitín-íye. ¹⁷ Agaimaráúnda-aaignoni áwáuma maarán-íye. Aifa'á Maníkó Émbaramun tafena símai kááisamarena séna fasi'ámakaunda-aaima miyá ónaumne séna sáwífa'-aatai 430 aatai maisuwéna Mósesemba áamáamba ámakaiye. Énifo miyámó uráinka'a Maníkó Émbaramun tafenamó símáimo kááisamakain-aaiyo ímba tai'éna waé'wae'a wéíye. ¹⁸ Maníkómó Mósesembo simámakain-amaambo arááiwaundasafenasa ímbanifo Maníkó kawe'á uwátinkanaumnemo ááémo óraaka'o siyáintafena kawetá wéuwasinkaiye. Maníkó Émbaramun tafena kawe'á uwánkanaumne óraaka'a siyáintafena kawe'á uwánkarena póna kentáá kawe'á wéuwasinkaiye.

¹⁹ Maarán-ááisáféna Maníkó Mósesemba áamáamba ámakaiye. Sáwí'o owi Maníkóní áamáamba isésa sésa sáwí'o wéunda káfé'a isáúmne síyantafena Maníkó Mósesemba áamáamba ámakaiye. Minámáámbá wérainana Émbaramun aísaa fíko paápé índawintafenamo Maníkómó símáimo fasi'ámakaiwai paápé éna minámáámbá tai'ásuwainíye. Wíyómpaken-kisau-waasi Maníkóní áamáamba afufumpin-kwáásígón-áwí'a Mósesemba simámúwana simátímakaiye. ²⁰ Énifo Maníkó Émbaramun tafenamó siyáimba wesáfénamo siyáíye. Kae'náraimo siyáamba

afufumpin-kwáásígó ména wésimatimimbanifo Maníkó Émbaramuntafenamo siyáimba wesáféna siyáiyé.

²¹ Ááémo Maníkómó símaimo tarímakain-aaima Maníkóní ámáánko ímba tararáiniyé. Maníkó Mósesemba simámakain-amaankomo fasi'ámaimo wénamo waásimo aú'lo uwátínkáinkakaa minámáámbá wéaraaiwaewisafena Maníkó arupíse úmai méraawin-owe sisinó. ²² Énifo Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna sáwí-imayaago seyaafá'-wáásí ta'ótokaiyé siyáiyé. Maníkó séna Ísu Káráísitin-aaisafesamo timankúnkúmbo íyawima kawé'á uwátinkanaumne símaimo fasi'ámakain-aaima siyáintemba Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúmbo éta kentáásí sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faúsínkáiyé súndawisa kawé'á wéuwasinkaiyé.

²³ Ísu Káráísiti ímbo kunkónka'a ímba simankúnkúmbo uráawandarata Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko kentáá ta'ótokowana Káráísiti kumúnka'a simankúnkúmbo onda-ámbá Maníkó wéwisinkena ámáánko kentáá ta'ótokain-amba taí'ásinkaraiyé. ²⁴ Ísu Káráísiti ímbo kunkónka'a Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko kentáá ta'ótokaiyé. Maníkó séna miyámó ina'o é'a ánaaemba Ísu Káráísitin-aaisafesamo timankúnkúmbo íyawisafe'a arupíse úmai méraawin-owe sénaumne Maníkó siyáiyé. ²⁵ Káfé'a Ísu Káráísiti é'a kunkáinka'a wenááisafeta simankúnkúmbo únanasa póna Maníkó Mósesembo simámakain-amaanko kentáá ímba aneká'á wéta'otoraiyé.

²⁶ Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmbo é'a wesé'a káásamái méraawisafe'a Maníkóní iyámpóin-owe. ²⁷ Kembiwí nombó máémba Ísu Káráísitiyé'a káásamái méraawi wenkááni'a wéowe. ²⁸ Ísu Káráísitiyé'a káásamái méraawisafe'a mimbórái'a úmai méraamba póna maarán-ááímá ímba óraa'-aain-iyé. Tuwímbai Yúndaa-waasi owa'á tuwímbai fi'onkaa-waasi owa'á tuwímbai wayó-kísáúmó wémaewi owa'á tuwímbai úwoimo méraawi owa'á waaimá owa'á aaremá owa'á wéfo seyaafá'nánká mimbórái'a úmai méraawe. ²⁹ Ísu Káráísitini waásimo é'o é'a Émbaramumo uráintemba Maníkón-aaisafe'a érai'e wésemba pó'a Émbaramu aísaaifi'a ombá póna Maníkó Émbaramuwe wení aísaaifi'e kawé'á uwátinkainda-aaima símaimo tarímakaintemba

kawé'á uwátinkainiyé.

4 Simátíménda-aaima ísáaro. Moóráwigo puwéna kesááninko kesí moparáwímbá máíniyé sínana wemá aanáfó póna iyámpói méraindasafena úwoi-waasiyaamba úmai mérainana ² afowámó simámakainda-waasigo wení moparáwínká'é miníyámpóiyá'é káráwiainana afowámó siyáintemba óraa'a éna mimbópáráwímbá máíniyé. ³ Ááéma kesáá miyáumai iyámpóiyaamba úmai méta waántá-waasiti aambá wéaraaiwaewananasa minkwáántá-wáásí tááigo kentáá ta'ótokowana ⁴ Maníkómó siyáin-kanaa túwana ááninkomba ai'marówana marapá'á kumúwana moórá-ininko ma'ánkarowana Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba wéaraai-waena ména ⁵ minámáánkó kentáá ta'ótokaimpinkemba faúsinkaindasafenasa Maníkóní iyámpói-ita uwásinkaindasafenasa marapá'á kunkáiyé.

⁶ Maníkó kembiwí wení iyámpói-i'a ontáféna ááninkon-amutankomba ai'marówana kentirumpimbá kumbérimba pó'a Maníkóntáfé'a kesifowé wésemba ⁷ mindásafe'a waántá-waasi-taaigo ímba ta'ótokaiwai é'a Maníkón-áánini'a ombá póna áánintontafenamo to'mayaa úmakain-tantaa'a timíniyé.

Póro Kárésíyaa-waasisafena óraa'-imayaamo uráin-aai.

⁸ Ááema ímba Maníkónópa'a té'a ísaraamba karo-tántáá'é waántá-waasi-imayaawe mósá makáawana minímáyáágó kembiwí ta'ótokaimbanifo ⁹ káfé'a Maníkómpá'á tiyáawana kembiwí wemá wétuwanaisa'a nóra séra sáwísan-tantaa'e aamoimó tain-tántáá'é mifá'á tirumbá waeré'a minkwáántá-wáásí-ímáyáá mósá maré'a miwítí kísauo wémaentafe'a ewé wése. ¹⁰ Énifo tuwímbai-kanaawe tuwímbai-wiyone tuwímbai-kanaamo tómbó wénaane tuwímbai-aataiye mintántáákóntáfé'a karo'á sé'a óraa-kanaawe wése'a óraa'-imayaa wéomba ¹¹ kempímbá nófi'naafi'a wéowana'a káfé'a Maníkón-aaiwara sáwí-aaiwara'a wéta'otoraawana póna kempímbá kesí kísauo miwání anómba ímba paápé iyé-ímáyáá wéunana sirunkó umbái wétaiye.

¹² Kesí waásisono. Óraaka'a simátíménda ísáaro. Kembó ta'ótokain-amba tuwé'a kenkáambá úmai méraumpo kembiwí kembó ta'ótokain-amba tuwé'a kenkáání'a oro. Kempímbó komaéwánda ímba sáwí'a uwásínkaraawe. ¹³ Sí'a úmbanifo ímba tiyuwé'a kówanda mé'a ásé-aai simátimewana'a ísaraawe. ¹⁴ Sáwí-si'o úmba kesúma sáwí'a úwa'a miyá-sí'ó úwain-aaroi ímba inkaisé'a siyúmómba kawé'-úmai káráwiyaawe. Wíyómpaken-kisau-waasiya'i Ísu Káráisitíya'iyó komérowa'o káráwiyaantemba kenká'á miyáumai káráwiye'a ¹⁵ áwa'nai ónae sé'a kentí túrambo fi'máímo símakaankakaa kentí túramba fi'mái símakaawisino. Kawé'-úmai káráwiye'a aamoí uwásínkaraambanifo káfé'a miyán-ámómí-tántáá'á ímba wérimba nóintafenawa'iyó. ¹⁶ Érai'-aaimo simátímakaundasafe'a kentáfé'a kesí namuro-wáásí iyé-ímáyáá wéowe.

¹⁷ Ísu Káráisitini ásé-aagombo karo'ó waé'wáé'ó owí miwí sáwí-imayaafinkemba kentirumbá wéfaiyaresa sésa wenáái ísáafonifo kesááisa isáíwae sésa kentirumbá wéfaiyaraawe. ¹⁸ Kawé'-ámpá'á métinkanae sésamo kentirumbó faiyaráiyambo éna mindá kawé'-án-iyé. Kemó kempímbó maéwándawe moórá-naopa'o tamáúndawemo kawé'-ámpá'á métinkanaemo síyanamo éna kawé'-án-ifo miwí ásé-aagomba karo'á waé'wáé'á ésa kentirumbá wéfaiyaraawe. ¹⁹ Kesí iyámpóisono. Aaremó iyámpóimo matinkánaesamo umbaimó máéntemba kembiwísáfé'ó imáyáamo únda sirunkó umbái wétaifo Káráisitinkaani'o íyamba minúmbái-tántáá'á tai'áíníye. ²⁰ Óraa'-imayaa é'a kempímbó komé'ó aaimó simátíménda kawé'-úmai isáíyan-imayaa wéunana sirunkó aamoí wéiye.

Ékaante Séraantetafena waé'mai-aaimo siyáin-aai.

²¹ Kempínkémbá tuwímbai sé'a Mósesé

siyáin-amaamba arááiwaundasa Maníkó aamoí uwásinkainiyemo wésewi minámáánkóní áwáuma ímba kawé'-úmai wéisaafó simátíménda ísáaro. ²² Naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna Émbaramu kae'-iyámpói matinkómbo moórá-iyampoi kísau-ininko ma'ánkarowana moórá-iyampoi aifa'-ínínkó ma'ankówana ²³ kísau-ininkoni iyámpói miwítí imáyáafinkemba ma'ánkaraifo aifa'-ínínkóntáféna Maníkó séna iyámpói ma'ankáínone símai fasi'ámakonka'a ma'ánkaraiye. ²⁴⁻²⁵ Minááígómbó waé'maimo sendá ísáaro. Mindá kae'-áái símai tarímakaiye. Moórá-aaima Árèpiyaa-marafa'a Sáínai-omapa'a Maníkó Mósesembo simámakain-amaamba póna moórá-ininkon-awí'a Éka kísau-inimba póna wenaráátomba kísau-waasi pósa ámáánko ta'ótokaipa'a méraawe. Minááígóní

áwáuma maarán-íye. Yérúsaremu-naopa'a marapá'á wérain-daopa'a isasá mindáópaken-kwaasi áamáanko ta'ótokaipa'a méraawe. ²⁶Énifo moórá-aaima símai tarímakain-aaima maarán-íye. Aú-nao'a Yérúsaremufakaan-dao'a wíyómpa'a wéraipa'a áamáanko waási ímba ta'ótokain-daopa'an-íye. Énifo minááígóní áwáuma maarán-íye Maníkón-aaisafeta érai'e sündawisa kentáá sinówaraamba uráíye. ²⁷Minááísáféna Áísaya

Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

age-ínínkó iyámpóimo ímbo matínkáín-ininkon-arunkó kawe'á íno. Waaigómó aúkain-ininkon-araatomba sáwífa'a méraafo waaiwára'-ínínkón-áráá'a sesimái méraamba póna ímbo áí'o wéisanamo iyámpóimo ma'ánkáín-ininkon-arunkó kawe'á isaná aamoí wéíye

agaimaréna siyáíye.

²⁸Kesí waásisono. Maníkó Áísáakimba ma'ankáínone símai fasi'ámakonka'a ma'ánkaraintemba kembiwísáféna Maníkó símai fasi'ámakainka'a pó'a wení iyámpóín-owe. ²⁹Naaófá'á anófoiti imáyáfinkemba ma'ánkaron-iyampoigo éna Maníkóní ámútankoni imáyáfinkemba ma'ánkaron-iyampoigomba sáwí'a uwánkaraimba pósa miyán-kwáásí mésa miyá-sáwí'á wéowe. ³⁰Naaófá'á aúfáífimba agaimaréna séna

kísau-ininkonte ááninkonte'a ti'maraaó. Tifowámá puwínda aifa'-ínínkón-ááninko wení moparáwímbá maíndanifo kísau-ininkon-ááninko ímba máíníye

agaimaréna siyáíye. ³¹Kesí waásisono. Kesáámá ímba kísau-ininkon-araa'marinta úmpo aifa'-ínínkón-áráá'marinta úne.

Ísu sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútínkaraindafa'a mé'a miyáumai méraaromo siyáin-aai.

5 Ísu Káráísiti séna sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútínkanaumne séna faúsínkaraimba pó'a kembiwí faútínkaraindafa'a mé'a aneka'á ta'ótoraindampa'a ímba arááíwáéro.

²Kemá Póro simátimumpo kawe'-úmai ísáaro. Arupíse úmai méraawin-owe Maníkó síndasafe'a túma kárámai araenáemba oro wésemba minááísáfé'o ewémó síyanamo éna Ísu Káráísiti kembiwísáfénawe sénamo pukáín-anko ímba túwa'nai íníye. ³Túma kárámai araenáemba orómó wésewísafe'a afora'á sumpo ísáaro. Yúndaa-waasiti áamáambo arááíwae'o túmo kárámaimo araenáembo é'o é'a Yúndaa-waasiti áamáamba seyaafá'á arááíwa'mae'a koró. ⁴Kempínkémbá tuwímbai sé'a áamáambo arááíwaunda Maníkó suwánéna arupíse úmai méraawin-owe síníye-imayaa wéowi Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraamba ifátuwe'a Maníkómó úwoimo wétuwa'nai-imba tínaeni'a uwámakaawe. ⁵Kembiwí miyá wéofó kesáá maará éta Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraunanasa Maníkóní ámútanko súwa'nai ímba pónasa kentáásáféna séna arupíse úmai méraawin-owe sínda amu'maréta méta séta érai'a miyá síníyesa wésune. ⁶Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa méraundasa moóráwigomo áumo kárámaimo araenáembo ínana ímbo áumo kárámaimo araenáembo ínana índa mindá ímba óraa-tantaa'an-ifo Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraundasa túwa'nai úmai méraundasa mindá óraa-tantaa'an-íye.

⁷Ísu Káráísitini aampa'á aamoí ésa wéaraaiwaemba moóráwigo minámbá fásí-tuwaisa'a káfé'a Ísu Káráísitini érai'-aaima ímba wéaraaiwaewe. ⁸Maníkó wemparí'o indasafena táántaraiwai minámbá ímba fáitukaifo waási fáitukaawa'a ímba

wéaraaiwaewe. ⁹Waási maarán-ááímá wésewe. Kisaamó moórámó kawáá'isana seyaafá'á wégawaa'iye wésefo kentúra'a káráwiyoro. ¹⁰Kembiwíyé kesááwé Fasi'aénkóe'a kááísamaisa méraundasafeta óraaka'a simátíme'a sune. Kemó imáyáamo úndantemba miyán-ímáyáá íyata mimbórá-ímáyáásá ónaumnesa wésunda póna karo'-ááímá séna kentirumbá wéfaiyaraiwai kemá ímba awánáúnda-waasi wemá sáwí-meyamba máíníye-aaima wéisaumne.

¹¹Kesí waásisono. Tuwímbai kentáfésamo karo'á sésa arupíse úmai méraawin-owe Maníkó síndasafe'a túma kárámai araenáemba oró-ááímá wésiyemo karo'ó wésemba minááímó paaímó wésundarakaa ímba sáwí'a uwásínkáawisino. Kemá simátíme'a sune. Ísu Káráísitimba aaraa-táíyá'á tufúwana kentáásáfénawe séna pukáíye-aaima wésimatimunda-aaisafesa aaisambá wésefo túma kárámai araenáemba oró-ááímó wésundarakaa ímba aaisambá síyówaisino. ¹²Karo'-ááímó simátimesamo kentirumbó wéfaiyaraawi miwí túma kárámai sáwí'a uwásuwaaro-imayaa wéune.

¹³Kesí waásisono. Sáwí-imayaagomo ta'ótokaipinkembo faútinkaindasafena Maníkó táántamai miyá uráimba pó'a é'a faútinkaisa'a méraantafe'a sáwí-tantaatafe'o tirááísafe'o wéomba ímba arááíwae'a wempá'-wempa'a tirumbá timé'a túwa'nai úmai méraaro. ¹⁴Mindásafena naaófá'á Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna kesáfé-ímáyáámó ontembá kentí waási-imayaawara'a oro

agaimaréna siyáíye. Maníkómó siyáin-amaankoni áwáuma miyán-áwáún-íye. ¹⁵Énifo kembiwí keyíái aisan-aaisambó sé'a íyambo é'a sáwí'a úmai tai'ánááfo káráwiyoro.

Maníkómbó arááímo tainí'a ésa sáwí-imayaagomba tirááísafesa ésamo on-áái.

¹⁶Simátíménda ísáaro. Maníkóní ámútanko sintembá miyáumai maé'mae'a é'a Maníkómbó arááímo tainí'o é'o é'a sáwí-tantaatafe'o tirááísafe'o on-ámbó ímba arááíwaiyamba mindá kanaán-ifo miyán-oro. ¹⁷Sáwí-imayaasafe'o tirááísafe'o ombá isaná Maníkóní ámútankombo arááímo tainí'o ombá isaná minkáé'-ímáyáágóráí wétiyaifo Maníkóní ámútankomo kentúra'o káráwiyaimbo é'a sáwí-tantaatafe'o tirááísafe'o on-ámbá ímba arááíwaenaawe. ¹⁸Maníkóní ámútankomo sintembó miyámó é'o é'a sé'a Maníkóní ámútankomba arááímo tainí'a wéunana póna Yúndaa-waasiti ámáánko kembá ímba ta'ótokaiye wésewe.

¹⁹Waási miwítí imáyáafinkemba afora'á maará wéowe. Maa'u-tántáá'-í'a ésa óraa-sawí'a ésa sáwí'o wéon-tantaatafesa ímba tigeasáfésa ésa ²⁰kisaumo uwándaan-tantaakon-awí'a mósá marésa waántá-waasion-imayaa mósá marésa úwaa'a wéfesa fintón-kwénesa tíyámba wéuwatinkesa aaisambá wésesa tirumbá sáwí'a wéuwatinkesa aaisambá wétiyesa miwí tááigo íyáákainkwae sésa ímba taankarotámai kawé'-úmai mésa tuwínkaa'-úmai mésa ²¹túrande-urande wéesa uwóí'o on-dómbá wénesa uwóí'a wéesa uwóí'o on-dómbó náíyantafesa túwaandu urésa miyán-tántáá'á waásiti imáyáafinkemba wéowa'a símai wákátíme'a aneka'á símai wákátíme'a sé'a miyámó wéowi Maníkóní nombara ímba maenááfo káráwiyoro wésune.

²²Énifo Maníkóní ámútanko tirumpimbá méraiwai maará uwátínkáísasa méraawe. Tirumbá wétimesa tirunkó kawé'á ésa faru úmai mésa fasi'ámai mésa

ímba tuwesaraí ínasa mésa túwa'nai úmai kawé'á uwátinkesa miwítí kísau kawé'úmai wémaesa ²³ miwí túma ímba maimaé iyésa miwí túra'a káráwimai kawé'á ésa miyámó owíní áwáuma ímba aambá fáikaiye. ²⁴ Ísu Káráísitini waási sáwí-imayaasafesamo tirááísafesamo wéon-imayaago kentáá ta'óto'mai tafisifó sésa sáwí-imayaasafesamo tirááísafesamo

on-ámbá tínaaeni'a uwámesa tukáawe.

²⁵ Maníkóní ámútanko aúí'a uwásínkaraisata aúí'a úmai méraundasa póta wení ámútankomo sintentá úmáisá arááíwáéno. ²⁶ Kentúma ímba maimaé'a iyé'á kesááigo íyáákainkwaé ímba sé'a kawé-tántáá'ó índasafé'a ímba símai sáwí'an-oro.

Umbai-tántáá'ó wéraindawi túwa'nai orómó siyáin-aaí.

6 Kesí waásisono. Kempínkémbó tuwímbaimo sáwí'o wéombo ésa wétuwanaamba pósa kempínkémbó Maníkóní ámútankomo sintembó miyámó wéowi wempa'á arupíse uwátinkanaawe. Kembiwíwárá'á miyá-sáwí'á ónááfo káráwiyoro. ² Umbai-tántáá'ó wéraindawi túwa'nai oro. Miyámó é'o é'a Ísu Káráísiti siyáintemba miyá ónááwe. ³ Úwoi-waasimo óraa'-waasi únemo siyamba mínímáyáágó karo'á simátinkainiye. ⁴ Kentí kísauwe fí'owiti

kísauwe tuwínááfo kentí kísau tuwínke'a kawerá'i sáwíra'iyompo awánaaro. Kentí kísau kawé'ó ína'o é'a aamoí ónááwe. ⁵ Seyaafá'-wáásífá'á umbai-tántáá'á t́ndanifo ímba ifátuwe'a fasi'ámai mé'a moórá-mora-waasi túwa'nai oro.

⁶ Maníkóní ásé-aaí ísámae wéiyowi miwítí kawé-tántáá'á seyaafá'á tuwínkaa'úmai tuwímbai-tantaa'a Maníkón-aaí wésimatimewifa'a tíma'mae'a íyóro.

⁷ Ímba kanaa'á Maníkómbá karo'á simánkanaafo érai'-aain-ifo ímba moórá-imayaan-oro. Kawé'-ánáúntúmbó úmárááwimo ombá kawé-tómbá wéfakaraafo sáwí-anauntumbo úmárááwimo ombá sáwí-tomba wéfakaraawe. ⁸ Miyámó ombá sáwí-tantaatafesa tirááísafesa úmaesa wéiyowi miyámó wéowini anondáama puwésa Maníkóní ewaa'á ímba méranaafo némpa'a méranaawe. Énifo Maníkóní ámútankombo arááímo tainí'o úmaesamo wéiyowi miyámó wéowini anondáama aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe. ⁹ Mindásafeta kesáá kawé'á úmaeta wéiyundasa ímba suwesaraí ínata ifátúwáano. Kawé'ó úmaetaamo wéiyundasaamo ímbo suwesaraí ínataamo tuwétaamo éta ánaaen-kanaamo t́nda kawé'-mýántá maéta mé-naumne. ¹⁰ Mindásafeta túwa'nai onda-ámbó wérainbo éta seyaafá'nánká kawé'-úmáisá túwa'nai onó. Maníkón-aaí safesamo timankúnkúmbo wéowiseta mimbórá-ákúni'a úmai méta túwa'naisaamo ondasá mindá óraa-tantaa'an-iyé.

¹¹ Ayáiyá'á kemá Póro óraa'-aufaifimba agaimaráúmbo toráumai awáné'a wenayáánaufi'an-iyé seró. ¹² Tuwímbai sésa suwánésa óraa'-waasin-owe síwae sewí kembiwísáfésa sésa túma kárámai araénáemba oro wésewana miwí tááigo kembiwí wétafisiye. Ísu Káráísiti kembiwísáfénawe séna aaraa-táiyá'á pukáiyé-aaí aantembo senkakaa tuwímbai ísámai sáwí'a uwátínkááwisino. Ímbo sáwí'o uwátinkaiyantafesa sésa túma kárámai araénáemba oró-ááíwárá'á wésewe. ¹³ Túma kárámai araénáemba orómó wésewi Mósesemo siyáin-amaamba ímba seyaafá'á wéaraaiwaewe. Kentúmo araénáembo mósá úmaraiyantafesa túma kárámai araénáemba íwae wésewe. ¹⁴ Miwí miyá wésefo kemá Póro mimbórá-ááímá mósá maré'a Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna aaraa-táiyá'á pukáiyé-aaíma mósá wémaraumne. Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna pukáintafe'a púwón-kwaasimo marapá-tántáátáfésamo ímbo imáyáamo ontembá marapá-tántáátáfé'a

ímba imáyáa é'a sáwísamban-iyé wésunda póna mintántáákó kembá ímba wétafisiye. ¹⁵ Moóráwigomo áúmo kárámaimo araénáémbo ínanamo moóráwigomo ímbo kárámaimo araénáémbo índa mindá ímba óraa-tantaa'an-ifo Maníkó aú-waasiyaani'o uwásínkaraimba mindá óraa-tantaa'an-iyé. ¹⁶ Simátimunda-aaimo arááíwa'mae iyíyanamo éna Maníkó faru úmai arumbá uwátinkena wení waási seyaafá'á miyá uwátinkainiye.

¹⁷ Ísun-aai simátimewandarakemba sínkamuwana afimá sine'á wéraintafe'a Ísu Káráísitini kísau-waasi óne wésefo moórá-umbai-tantaa'a ímba síméro.

¹⁸ Kesí waásisono. Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kembiwísé'a ména úwoi wétuwa'nai-isa'a

érai'-aain-iyé sé'a inái súné.

Kemá Póro súnnda-aai taí'áiyé.

Éfésási

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba kae'-áatáiyá'lyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái Éfésási-naoraa-waasi Ísuni aampa'ó kun-kwáásifá'á agaimái amúwana Títkaasi maimaéna máttmakaiye. Maanáái iséa fí'o-fí'on-daoraa tíméro séna agaiyáiyé. Ísun-aaimo simátíma'mae iyúnkakemba Rómu-naopa'a ándáfa'a ánkawana ména maanáái agaimarówana máttmakaiye.

1 Kemá Póro maanáúfái agai-timúmpo isáaro. Maníkó wení imáyáafinkemba ken-táféna séna aantá-waasi-i'a éma Ísu Káráisitín-aai kosimátíma'mae núwo séna sí'mákaifo isáaro. Éfésási-naopakewi Fasi'aénkóní waási Ísu Káráisitíye'o kááísamai méraawi ímba ifátuwe'a fasi'ámaimo méraawi isáaro. ²Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráisitíye úwoi túwa'nai esarai faru wéuwatinkaayantafe'a inai síne.

Káráisitinte'a kááísasinkenasa wemparí'o úmakain-aai.

³Maníkó Ísu Káráisitín-afowámá éna Ísu Káráisitinteta kááísasinkenasa wíyóm-pa'a wenópakemba fasi'aembá siménasa kawé'á uwásínkáisata póta wentáféta súwiyo síne. ⁴Naaófá'á Maníkó maramá ímbo úmakonka'a Ísu Káráisitinteta kááísamaisa méraandasafenasa wenaúranka'a wendé-í'a onanasá kentááfímbá ímba sáwí-aaimo wéraindasafena wemparí'a úmakaiye. ⁵Maníkó kentáásáféna imáyáa éna naaófá'á séna Ísu Káráisitíni kúsauSAFE'o é'a kesáánintone kesiyáámúntoni'a ónááwe séna wení imáyáafinkemba aamoí éna miyán-ááímá siyáimba póna miyá uráiyé. ⁶Ááninkomba arumbó ámakaiwainte'a kááísasinkenasa óraa-kawé'a uwásinkenasa úwoi súwa'nai uwásínkaraimba póta wení áwáuma fí'oran-awauma mósá wémaraumne.

⁷⁻⁸Pukáintafena sáwí-imayaasa maisiyuwénasa misáwí-imáyáágó ta'ótokainta faúsinkenasa kentáásáféna fí'oran-imayaa wéimba úwoi áfááraumai súwa'nai enasa póna kentáásí sáwí-imayaa maisiyukaiye. ⁹Naaófá'á wení kawé'-imáyááfínkémbá aúpá'á to'mayaa úmakaimba káfé'a wépaape-isata wéawanaumne. Káráisiti ken-imáyáá íníye siyáintemba póna ¹⁰Maníkómó siyáin-kanaamo tinda seyaafá-tántáá'ó úmakaimba wíyómpakene marapákéné komáétamae úmarainana Káráisiti óraako mindára'a káráwiyiniye.

¹¹Maníkó wení imáyáafinkembo to'mayaa úmakaimpinkemba miyá wéiye. Imáyáa éna to'mayaa úmakaimba póna Yúndaa-waasi wení waási-i'o úndasafenasa Káráisitinte'a kááísasinkenasa wemparíta uwásínkaraiye. ¹²Aifa'á Káráisitimba amu'maréta méraundawisa wení áwáuma fí'oran-awauma isatá mósá wémaraumne.

¹³Miyáumai fí'onkaa-waasi érai'-aaima kawé'-ámpá'á métinkainiye minásé-ááímá isé'a Ísu Káráisitín-aaisafe'o timankúnkúmbo ombá Maníkó kesí ámú-tankomba tíménaumne símai fasi'ámakaintemba miyá uráimba pó'a wení waási-i'a úmai mé'a ísaraawe. ¹⁴Maníkóní Ufaen-ámútánkó keséta méraintafeta séta érai'a Maníkó wení waásisafena símai fasi'ámakainta kesópata tíníye. Érai'a Maníkó wení waásisa ta'ótokaampinkemba faúsinkainiyesa wéseta mindásafeta wení áwáuma fí'oran-awauma mósá wémaraumne.

¹⁵Agaúnda érai'-aaima pó'a kembiwí Fasi'aénkó Ísumpa'a timankúnkúmbo é'a Maníkóní waási-imayaa é'a méraawe-aaima isé'a ¹⁶Maníkómpá'á súwi símae

iyé'a kembiwí túwa'nai úmai inai súná ¹⁷ Maníkómpá'á maarán-ááisáfé'a áisai une. Fasi'aénkó Ísu Káráisitín-afowámá kentáásifowama fí'oran-awauma wérai-wai wemá wení ámútamba tímínana kentí imáyáa kawé'á uwátinkena Maníkóní áwáuma aráátimína'a pó'a kawé'-úmai awánánááwe. ¹⁸ Kentí imáyáa saagátinkena táantaraintafe'a wesé'o méraiyanbo amu'maré'o méraantafe'a mindásafe'a inai súné. Wemá wení waási kawé'ó úmáimo méraiyanba to'mayaa úmarena símai fasi'ámakaimbo awánáiyantafe'a inai súné. ¹⁹⁻²⁰ Wenáásifeta simankúnkúmba wéundawifinta wení fasi'aénkó kisauma wémaimba mifási'áémbá iyáakarai-fasi'aenke isa'á awánáiyantafe'a inai súné. Maníkó mifási'áéntámbá Káráisitimba pukómpinkemba iyáfasinankena wenayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á wiyómpa'a móankaraiye. Mifási'áémbá wenáásifeta simankúnkúmba wéundawisa símakai-fasi'aenta mimbórá-fási'áémbán-iyé. ²¹ Káráisiti seyaafá'-wáásiyá'á káráwiyena wiyómpa'o káráwiyawiyá'e fasi'aénkwáráwiyá'é aifarááwiyá'é káfé'o túwí'o wéraiwaiya'e ánaaembo túwí'o wéraindawiya'e káráwiyaiye. ²² Maníkó seyaafáká'ó káráwiyindasafena wembá iyáfasinankena wení waásisafena imáyáa éna simámena séna iyáákáe-Fasi'aenke-i'a uréma seyaafá-tántááká'á káráwiyuwo siyáiyé. ²³ A'nómpínkén-ímáyáágómó seyaafá-túrál'ó káráwiyaintemba Maníkóní waásisa Káráisitín-áúraamba únanasa wemá si'nónkáántá éna káráwiyaiye. A'nónkó weyáára'a ímba méraisana áúwawaako ímba miyá uráifo mimbórá-túwawaa'o wérintemba Káráisiti seyaafá-túwawaa'a aaómíyamai-i'a uwásinkenasa wewará'á aaómíyamai-i'a úmai méraiye.

Maníkóní némpa'o méraundafakenta aú'ó úmáimo méraunda-ita uwásínkáín-aii.

2 Ááéma sáwí-imayaa wée'a sáwí'o urón-kanaafimba méraawini áwáuma Maníkóní némpa'a mé'a pó'a ² marapákén-kwáásítí sáwí-amba arááíwae'a waántawanko waántá-waasiti óraakomba arááíwae'a wemá Maníkón-aii ímba ísámai kawé'ó wéowiyá'a káráwiyaiwaimba arááíwakaawe. ³ Miyámó ontémbá ááéma miyásá uráunda sáwí-tantaatafeta siráásifeta éta sáwí-imayaa arááíwae-wananasa Maníkó sáwí-meyamba seyaafá'nánká'ó tímínten-úmai kanaa'á simíndasafenasa ifátuwenasa ⁴ arumbá áfááraumai uwásinkenasa kentáásáféna óraa'-imayaa éna póna ⁵ úwoi súwa'nai enasa kawé'-ámpátá mésínkaraiye. Sáwí-taamo étaamo méraawandawini áwáura'a Maníkóní némpa'a méraawandarata Ísu Káráisitimbo pukáimpinkembo iyáfasinankaraintemba aú'ó úmáimo méraanda-ita uwásinkenasa ⁶ Káráisitimba pukáimpinkemba iyáfasinankena wiyómpa'a móankarena Ísu Káráisitinte'a káásisinkenasa aú'á uwásínkaraisata Káráisitimo wiyómpa'o ménamo káráwiyaintemba wiyómpata imáyáa éta méraumne. ⁷ Maníkó Ísu Káráisitimba ai'marówana kumbéna kentáásáfénawe séna puwéna kentáási sáwí-imayaa maisiyuwéna miyáumai óraa-kawé'a uwásinkenasa úwoi óraa'a súwa'nai uráísata póta wení kawé-kísáú awánamae iyóndasafenasa miyá uráiyé. ⁸ Maníkó úwoi túwa'nai úwa'a wenáásifé'a timankúnkúmba uwaná sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faútinkena kawé'-ámpá'á métínkaraiye. Ímba kentí imáyáfinkemba wenáásifé'a timankúnkúmba urááfo Maníkó imáyáa tímúwa'a timankúnkúmba uráawe. ⁹ Túma maimaé iyésa sésa kawé'á wéunda póta kawé'-ámpátá wégune sefó séna ímba kawé-kísáúgóní méyámbánifo Maníkó úwoi

túwa'nai énasafena sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faútinkena kawe'-ámpá'á métinkaraiye. ¹⁰ Maníkó kentáámó uráiwai séna

kawe-kísáú maimaé wéiyesa méranaawe siyáimba póna kawe-kísáú máéndasafena úmakena Ísu Káráisitinteta kááisasinkaraiye.

Mimbórá-wáásí-ítaamo uwásinkarain-aii.

¹¹ Mindásafe'a imáyáan-oro. Kentinófoi ímba Yúndaa-waasi ofo kembiwíwára'á ímba Yúndaa-waasi owatá Yúndaa-waasisa Maníkóní waásisa úndasafeta súma káramai araenáenta wéeta kembiwísáféta úwoi-waasi owé-ímáyáá éta séta ímba túma káramai araenáemba owí owésá wésumpo mindásafe'a imáyáan-oro.

¹² Minkánááfímbá kembiwí Káráisitini némpa'a mé'a fí'owima é'a ímba Maníkómó wemparí'o úmakain-kwaasi é'a Maníkó símai fasi'amarena kááisamakain-kwaasi ímba é'a marapá'á mérowana Maníkó kesé'a ímba mérowa'a wesé'o méraiyantafe'a ímba amu'maré'a mérowana ¹³ ááema Maníkóní némpa'o mérowi Ísu Káráisiti kembiwísáfénawe séna puwéna póna tí'maena wení ewaa'á tinkaraisa'a pó'a wesé'a kááisamai méraawe.

¹⁴ Ísu Káráisiti puwúntafena Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye kentáási afufumpimbó wénamo tuwínkaa'-úmaimo namuro-wáásí-í'o uwásinkemonta maisiyuwéna mimbórá-wáásí-í'a uwásinkenasa ¹⁵ Yúndaa-waasisa kentáási áamámba tuwéna Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye aú'í'a úmai mimbórá-wáásí-í'a uwásinkenasa wempá'á kááisasinkenasa póna faru uwásinkaindasafena miyá uráiyé. ¹⁶ Ísu Káráisiti aaraa-táiyá'ó pukáintafena síyámbo wéunda-tantaa'a taí'ásinkenasa Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye mimbórá-wáásí-í'a uwásinkenasa sí'maenasa Maníkómpá'á mósinkenasa ¹⁷ miyá éna téna ásé-aii faru wéuwasinkain-aaisa simátimena kembiwí fí'onkaa-waasi Maníkóní némpa'o méraawi tasimátimena kesáá Yúndaa-waasi Maníkóní ewaa'ó méraundawisa tasimásimenasa ¹⁸ Ísu Káráisiti miyá uráintafena Maníkóní ámútanko súwa'nai isanasá Káráisiti kentáá Yúndaa-waasiye fí'onkaa-waasiye sí'maenasa kentáásifowampa'a wéwisata wení ewaatá méraumne.

¹⁹ Mindásafe'a ááema wááu-waasiyaamba uré'a káfé'a ímba miyá ombá Maníkóní waásiye kembiwíwára'á Maníkóní waási-í'a úmai méraamba kesááwé kembiwíyé Maníkóní akún-kwáásí-íta úmais méraumne. ²⁰ Maníkómó naankáámbó wéumaraimba Ísu Káráisiti áfonkaamba isasá Maníkóní aantá-waasiye Maníkón-aii simátíméwiye naamayáánkaamba owa'á kembiwí naankáámbá wéowe. ²¹ Áfonkomo seyaafá'-náánámímó kárá'uraintemba kesáá Ísu Káráisitiye'a kááisamaisa méraunda Maníkó wení ufaen-dámbá waási súsanta naankáámbá wéumaraiye. ²² Kembiwíyé kesááwé weséta kááisamaimo méraundasa Maníkóní ámútanko waási súsanta naankáámbá wéumarena mimpímbá méraiye.

Póro fí'onkaa-waasifimba kisaumo maiyáin-aii.

3 Mindásafe'a kemá Póro fí'onkaa-waasi Ísu Káráisitin-aii simátimewan-darakemba aaisambá sésa ándáfa'a mósínkarowa'a Ísu Káráisitini kísau-waasi é'a kembiwísáfé'a inaí sune. ² Maníkómó úwoi túwa'nai índasafena minkísáú sí-makowana minkísáúgó kawé'ó uwátínkáimba é'a ísaraawe. ³ Maníkómó to'mayaa úmaimo aúpá'ó makáimba aráásimuwa'a ááema minááífínkémbá ampáán-áái aúfáí-fimba agaimakáumne. ⁴ Ááema Ísu Káráisitin-aii aúpá'ó makáimba simásimuwa'a

ísaraumne. Maanáúfáímó agaúnda ísámai kawé'an-oro. ⁵ Maníkó naaófá'ó mérowi minááímá ímba simátimena káfé'a Maníkóní ámútanko wení aantá-waasisaawe wenáái simátíméwiye simásímakaiye. ⁶ Minásé-áái maarán-ááin-iye. Yúndaa-waasisaamo ásé-aaimo ísaraundanten-úmai fí'onkaa-waasi ísaraantafena Maníkó kawé'á uwátínkáísasa fí'onkaa-waasiye Yúndaa-waasiye mimbórái'a úmaisa méraumne. Maníkó séna Ísu Káráísitini kísausafe'a miyá ónaumne símai fasi'á-makaimba póna ímba Yúndaa-waasi aantembanifo fí'onkaa-waasisafenawara'a símai fasi'ámakaiye.

⁷ Ásé-aaimo simátíméndasafena Maníkó úwoi súwa'nai ena wení fasi'aémbá siména wení kísau-waasi-i'a uwásínkaraiye. ⁸ Maníkóní waasi kembá íyáákaraawa'a kári-waasi pó'a fí'onkaa-waasi ásé-aaí Ísu Káráísitini kísau fí'on-kísau íyáákarain-kísau-aaimo simátíméndasafena íyáfasisinkaraiye. ⁹ Maníkó simásimena séna to'mayaa úmare'o aúpá'ó tuwé'o miyá ónaumne siyáunda-aaima símai paápé uwá-timiyo Maníkó simásímakaiye. Maníkó seyaafá-tántáá'ó úmakaiwai aifa'á minááímá aúpá'ó tukáimba waé'wae'o émáyáimba ¹⁰ káfé'a káráwiyaawiye fasi'aénkwáráwíyé wíyómpa'o méraawi Maníkóní waasi tuwánésa sésa Maníkó fí'oran-kawé'-imayaawarawin-iye wésewe. ¹¹ Áwáura'a Maníkó imáyáa éna to'mayaa éna séna miyá ónaumne séna Ísu Káráísiti kentáásí Fasi'aénkómbá imáyáa amúwana miyá uráiyé. ¹² Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa méraundasafetaawe wenááisafeta simankúnkúmbó wéundasafenawe ímba sáá'a isatá Maníkónópata úwoisa wé-gune. ¹³ Mindásafe'a simátiména súné. Kembiwí ásé-aaimo simátimewandarakemba aaisambá sésa sí'a úni'a uwásínkaraafo fasi'ámai mé'a ímba ifátúwáaro.

Umbai-tántáá'ó kesópa'o wéráimba kanaán-ifo úwoi aamoín-oro.

Káráísiti aruntáámó símín-aaí.

¹⁴ Minááísáfé'a imáyáa wée'a Maníkó kentáásifowan-aúranka'a kífae'a inái súné. ¹⁵ Seyaafá'-ákúmbá marapá'ó méraawiye wíyómpa'o méraawiye miwítí áwáuma Maníkó isa'á wenaúranka'a kífae'a mé'a maarán-ínái súné. ¹⁶ Maníkóní ámútanko kentirumpimbá ména fí'oran-oraako póna fasi'aémbá timína'a fasi'ámai mé'a ¹⁷ Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmbó ontáféna kentirumpimbá ména wemá tirumbó wétimewini áwáuma isa'á wentáfé'a fasi'ámai tirumbá wéame'a méraiyantafe'a inái súné. ¹⁸ Káráísiti seyaafápímbá arumbá wétimimba óraa'a wétimiye. Káráísiti fasi'aémbá timína'a kembiwíyé Maníkóní waasiye seyaafá'á sé'a Káráísiti kentááfimba arumbá wésimimba óraa'a wésimimba póna ímba tai'áiníye síyantafe'a inái súné. ¹⁹ Ísu Káráísiti seyaafápímbá arumbá wétimimba óraa'a wétimimba ínta kanaa'á úmaisa awánasaraundasaanifo káfé'a kárika'a awáné'a ánaaemba awána-mai kawé'ó íyantafe'a inái súné. Fasi'aémbá Maníkómpímbá óraa'a wéena kembiwímbá óraa'a wéintafe'a inái súné.

²⁰ Imáyáamo wéetaamo Maníkómbó wéaisai-undasa kári-tantaa'an-ifo wení fasi'aéntámbó wésuwa'nai-ensaaamo wéimba mindá íyáákarain-tantaa'an-iye. ²¹ Maníkóní waásisa Ísu Káráísitiyeta kááísamaisa méta káfétaamo méraunda-waasiye ánaaembo paápé íyan-kwaasiye séta wenáwí'a óraa'a úmae wéiyimba érai'-aaima iyésá símaeta iyónaumne.

Karáisiti áuwawaata únemo siyáin-aaí.

4 Fasi'aénkóní kísau wémaundarakemba ándáfa'a sínkaraawa'a mé'a maanááímá wa'wisé'a simátimune. Maníkó táántena séna maarán-úmai méraaro siyáífo miyán-oro. ²Kentúma ímba maimaé iyé'a aáno úmai mé'a imáyáa wée'a túwa'nai e'a sáwí'o uwátínkáámbo é'a ímba imáyáamo íyamba úwoi túwa'nai oro. ³Maníkóní ámútanko imáyáa tímísa'a mimbórá-imáyáará'á mé'a miyá é'a aáno úmae'o iyíyantafe'a ímba ifátúwáaro. ⁴Maníkóní ámútamba mimbórá méraisata kesáa mimbórá-súráámbá úmaisa méraunanasa sáántaraimba póta wesétaamo méraandasafeta amu'maréta méta mimbórá-tántáátáféta amu'maréta méranauumne. ⁵Fasi'aénkó mimbóráwígó méraisana Maníkón-aaísafeta simankúnkúmbo wéunda-anta mimbórá-ámbá isaná nombó maúndasa mimbórá-ámbá isaná ⁶Maníkó mimbóráwígó ména seyaafá'-wáásísá kentáásifowama ména seyaafá'-wáásiyá'á káráwiyena seyaafá'-wáásísá kawé'á uwásinkenasa wení waásifimba méraiye.

⁷Maníkó méraisana Ísu Karáisiti wení imáyáfinkemba wení kúsauaamo máéndasafenasa wení fasi'aémpínkembá moórá-mora-waasisa fasi'aéntá símakaiye. ⁸Mindásafena naafá'á Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna sanaambó iyúnka'a ta'ótokowi tí'maena iyéna waási aamoi-tántáá'á tímakaiye

agaimaréna siyáíye. ⁹Iyúnka'o siyáin-aaigoni áwáuma maarán-íye. Aifa'á marapá'á kunkéna mara-aifa'-úramba kunkéna ¹⁰wíyómpa'o iyáimba mimbóráwígómá póna seyaafápímpá'á wení fasi'aémbá wéraiye. ¹¹Aamoi-tántáá'á tímakaiye

siyáin-aaigoni áwáuma maarán-íye. Wení kúsaua maíyantafena fasi'aémbá waási tímúwasa tuwímbai-waasimo tímú-fasi'aentamba aantá-waasiti kísau máúwasa tuwímbai-waasimo tímú-fasi'aentamba Maníkó simátímakain-aaíma simátímúwasa tuwímbai-waasimo tímú-fasi'aentamba Maníkón-aaí ímbo ísaron-kwaasi simátíma'maesa kuwasá tuwímbai-waasimo tímú-fasi'aentamba Maníkóní waásiya'a káráwiyuwasa tuwímbai-waasimo tímú-fasi'aentamba Maníkón-aaí uwáítái'-uwásá miyáumai Ísu Karáisitini kúsaua maíyáawe.

¹²Maníkóní waásisa wení kúsaua wémaeta moórá-mora-waasisa túwa'nai úmai mimbórá'á úmaisa méta fasi'átínkaundasafenasa fasi'aéntámbá miyá uráíye. ¹³Mindásafeta méta Maníkón-ááninkon-aaísafeta simankúnkúmbo wéundasafetaawe wembá awánamai kawé'á wéundasafetaawe mimbórá-imáyáá

éta kááísamai méta sáá'a kaefaréta Karáisitinkaani'a úmaisa méranauumne. ¹⁴Miyásáámó onasasáámó ésa iyámpóímo karo'ó simátiyuwaantemba kentáá ímba miyán-kárótá simásiyuwanaawe. Miyám-baaran-aaí ínta arááíwaeta waási sáwí-ampa'a métínkanae sésa sáwí-imayaafinkembo wésiyen-aaíma ímba íséta miyán-áái ínta arááíwaenaumpo ¹⁵érai'-aaí aantemba wéséta waási-imayaa wéeta seyaafá-tántáá'á sáákaefamai-waasi-i'a úmai méta Karáisitinkaani'a úmaisa méranauumne. Wemá kentáará'á káráwiyaisata ¹⁶kesáa Karáisiti áuwawaata únana

kentáási'nonkaamba Karáisiti éna seyaafá-súwawaakata káráwiyaiye. Tiyáámba tísamaíma tínúnkoma ta'ótokaisana tí'nónkómó ímbá seyaafá-túwawaapa'a imáyáa tímísa tiyáánko wení kísau máísana tísamaigo wení kísau máísana miyámó wéenamó óraa'o wéimba miyáumai Karáisiti wení waási imáyáa tímísa moórá-mora-waasi wétuwa'nai-esa wéfasi'atinkesa méraawe.

Karáisitinte'a kááisatinkena aúí'o uwátinkarain-aii.

¹⁷ Fasi'aénkón-aúranka'a fasi'ámai simátimumpo ísáaro. Maníkóní aambó ímbo arááíwáéwimo méraantemba ímba miyán-oro. Miwí sáwí-imayaafimba mésa ¹⁸ ímba ísámai kawel'á ésa Maníkón-aaisafesa tirumbá máraáwana ti'nómbá umbái taisasá méraantafesa miwítí imáyáago kumeu'á isasá Maníkómó aúí'o wéuwatinkain-aempa'a ímba mésa ¹⁹ sáwí'o on-ímáyáá aantemba ésa fí'o-fí'on-tantaa'o sáwí'o ombá aamoí ésa miyámó ontáfésa ímba tigeasáfésa wéowe.

²⁰ Miwí miyá wéofó kembiwí Ísu Karáisitimpa'a té'a wení aampa'á wéwe'a ²¹ wenáái isé'a érai'e sumbá Ísumpakemba érai'-aaima simátíma'maesa iyúwa'a ísaraawe. ²² Ááeraan-imayaagomo sáwí-tantaatafe'o tirááísafe'o uwanamó karo'ó simátíyukaimba ifátuwe'a ²³ miyámó íyanamo éna Maníkó kentí imáyáa aúí'a uwátinkena ²⁴ wembó arááimo táinda-i'o íyantafena aúí'a Maníkónkáání'a uwátinkaina'a érai'a Maníkóntáfé'a imáyáa é'a arupise úmai méranaawe.

²⁵ Mindásafe'a karo'-ááímá tínaaemba uwáme'a kentí waásifimba érai'-aai aantemba seró. Ísu Karáisitini akún-ándá póta mimbórái'a úmai méta póta miyásá onó. ²⁶ Aaisambó síyamba ímba sáwí'a é'a ááéma aano úmai mé'a aaisambá waé'wae'a ifó sé'a ifá'á túwáaro. ²⁷ Waántáwanko tafisína'a sáwí'a únafo sé'a aaisambó síyamba ifá'á túwáaro. ²⁸ Umémbó iyawi maarán-oro. Ímba umémbá é'a tuwímbai-tantaa'o maíyantafe'a kísau wémae'a minkákémbá maiyé'a ímbo makén-kwaasi túwa'nai e'a tíméro. ²⁹ Sáwí-aaima ímba sé'a kawel'ó uwátinkainda-aii aantemba seró. Miyámó é'o é'a minááímó isáíyan-kwaasi kawel'á uwátinkaiyasa fasi'ámai méranaawe. ³⁰ Maníkóní Ufaen-ámútánkó arumbá umbái taifáínifo ímba sáwí'an-oro. Maníkó seyaafá-tántáápinkémbó faúsinkainda-kanaamo tínda Maníkóní Ufaen-ámútánkó kentirumpimbá méraintafe'a sé'a Maníkóní waási úne síyantafena Maníkóní Ufaen-ámútánkó arumbá umbái taifáínifo ímba sáwí'an-oro. ³¹ Kempímpá'á maarántántáá'ó é'a tínaaemba uwáméro. Kaorái-tántáá'é tirumbó sáwí'o iyé aaisambó síyé símaimo sáwí'o uwátinkáíye seyaafá-tántáá'ó sáwí'o iyé ³² ímba miyámó iyamba tirumbá uwátinke'a túwa'nai e'a Ísu Karáisitimo kentí sáwí-imayaamo maitiyúwáísanamo Maníkómó ímbo anondáámo sáwí-meyambo tímíntemba fí'ow-imo sáwí'o uwátinkémba ímba

imáyáa é'a anondáá sáwí-imayaa uwátinkáaro.

Sámo kain-áémpá'á méraaromo siyáin-aii.

5 Maníkó arumbá wétimisa'a wení iyámpói ontáfé'a pó'a wemó intembá miyáu-mai wé'e'a ² moórá-mora-waasi kentirumbá wétime'a méraaro. Ísu Karáisitimo kentááfímbó arumbó wésimenasaamo kentáási sáwí-imayaamo maisiyuwáíndasafenasaamo puwúwanamo Maníkómó aamoimó uráintemba moórá-mora-waasi kentirumbá tíméro.

³ Maníkóní waási ontáfé'a maa'u-tántáá'é sáwí'o iyé túraniyamba únafo sé'a miyán-tántáákón-áái ímba seró. ⁴ Sáwí-aaiye uwónao-aaiye karaánáa'-aaiye súnafo sé'o Maníkómpá'ó súwimo síyamba mindá kawel'án-íye. ⁵ Érai'a maa'u-tántáá'ó owíyé sáwí'o owíyé túraniyambo owíyé miyámó on-kwáási Ísu Karáisitíye Maníkóe'o káráwiyayapa'a ímba mésa túraniyambo owí marapá-tántáátáfésa aamoí ésa ímba Maníkóntáfésa aamoí owí Karáisitíye Maníkóe'a káráwiyayapa'a ímba méranaawe.

⁶ Miyá-sáwí'ó on-tántáátáfésamo síyamba karo'á simátíyúwáafainifo káráwiyoro. Maníkón-aaí ísámai sáwí'o owí miyá-sáwí-ááímó sembá póna Maníkó aaisambá tiyínifo káráwiyoro. ⁷ Miyámó síyawise'a ímba mé'a miwí ímba tirááíwáero. ⁸ Ááema kumeu'-áémpá'ó maé'ómbanifo káfé'a Fasi'aénkóní waási ontáfé'a sámó kain-áémpá'á méraamba pó'a sáraan-kwaasiyaamba úmai méraaro. ⁹ Sámó kain-áémpá'ó mé'ó é'a arupíse úmai kawé'-úmai mé'a érai'-aaí wése'a mé'a ¹⁰ imáyáa é'a sé'a Fasi'aénkó aamoí ínkwaé-i'a úne sé'a miyán-oro. ¹¹⁻¹² Kumeupá'ó méraawi ímba áúwara-kisau wémaefo ímba miwisé'a miyámó íyamba afora'á simátíme'a súné. Sáwí'a owé sé'a aúpá'ó ombó sé'o é'a tigeasáfé'a ónááfo afora'á simátíme'a súné. Sáwí'a owé sé'a ¹³ afora'á aráátimiyasa mintántáákóní áwáuma awáanasuwesa kouwerésa ¹⁴ sámó kain-áémpá'á taméranaawe. Mindásafesa sésa tímó waésamo pukésara úmáimo mémpinkemba íyáfasinewana Káráísiti sán-kátinkainiye wésewe.

¹⁵ Mindásafe'a káráwiye'a sáwí-imayaamo arááíwáéwimo ontembá ímba íyamba kawé'-ímáyáa wée'a méraaro. ¹⁶ Káfé'a kentááfá'á umbai-tántáá'ó wéraintafe'a Maníkómpá'á tíyantafe'a úwoi máúnafo sé'a Maníkóní kísau máero. ¹⁷ Mindásafe'a ímba sáwí-imayaa é'a Fasi'aénkómbó arááímo táinda-i'a úmai méraaro.

¹⁸ Mindásafe'a sáwí'a ónááfo uwó'í'o on-dómbá né'a uwó'í'a únafo sé'a Maníkóní ámútanko kentááfímbá óraa'a uwásinkainkwae sé'a méraaro. ¹⁹ Kempímbá Maníkón-aaí aúfáífimba agaimakáan-aaíma sé'a imá wése'a Fasi'aénkóntáfé'a tirumpímbá aamoí wée'a imá seró. ²⁰ Fasi'aénkó Ísu Káráísitini fasi'aéntáfé'a imáyáa wée'a seyaafá-tántáátáfé'a Maníkó kentáásifowampa'a súwima símae'a íyóro.

Aarakwá-táái.

²¹ Kembiwí Ísu Káráísitin-awí'a mósá wémare'a Ísun-akúní'a úmai mé'a minákúmpákén-kwáásí táái ísáaro. ²² Aaresómbá ísáaro. Fasi'aénkón-aaímo wéisaanten-úmai kentuwaai-táái ísáaro. ²³ Ísu Káráísitimo wení waásiya'o káráwiyainten-úmai waaimá kentuwaainíntónká'á káráwiyoro. Káráísiti wení waási kawé'-ámpá'á métínkaraiye. ²⁴ Ísu Káráísitini waásimo wenááimo ísáanten-úmai aaremá seyaafá-tántáátáfé'a kentuwaai-táái ísáaro.

²⁵ Ísu Káráísitimo wení waásimo arumbó tíménamo miwísáfénawe sénamo pukáinten-úmai miyáumai waaimá kentuwaainíntómbá tirumbá tíméro. ²⁶ Ísu Káráísiti wení waási nontámbá kawé'á uwátinkena wenááisamba Maníkóndé-i'a uwátinkaindasafena ²⁷ wení waási kawé'á ésa miwífímbá sáwí-aaíma ímba wérainana ff'onka'ma'mai-sasa'o uwátinkaindasafena pukáiyé. ²⁸ Miyáumai Ísu Káráísitimo wení waásimo arumbó tímíntemba waaimá kentuwaainíntómbá tirumbá tíméro. Waási kentúsafesamo imáyáamo onten-úmai kentuwaainíntón-ímáyáa oro. Tuwaainíntón-ímáyáámó onten-úmai kesáfé-ímáyááwára'á wéowe. ²⁹⁻³⁰ Waási kentúwawaatafesa ímba tíyántafesamo ombá kawé'-úmai káráwiyesa tómbá námaesa wéiyowe. Kesáá Káráísitini waási-i'a éta wenáúwawaakaamba únanasa póna wemá miyáumai kentáará'á kawé'-úmai káráwiyaiye. ³¹ Naaófá'á Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna mindásafena waaigómó ímbá anófowi tiyuwéna awaainínkóe'a taankarótámai

mimbórá-túwawaa'a ma'maésarai méraaye siyáíye. ³²Minááífimbá moórá óraa'-aaimo wéraimba minááígóní áwáuma maarán-íye. Ísu Káráísitiye wení waásiye moórái'a úmai méraawe siyáíye-imayaa wéune. ³³Ímba mindásafena aantemba siyáífo kembiwímó kesáfé-ímáyáámó ontembá kentuwaainintón-ímáyáá oro. Aaresómbá kentuwaai-táái ísáaro.

Tinófoiye tíráá'marin-taai.

6 Iyámpóisomba ísáaro. Fasi'aénkóní iyámpói-i'o ontáfé'a kentinófoi-taai ísáaro. Miyámó iyamba mindá kawé'án-íye. ²⁻³Naaófá'á Maníkó áamámba séna kentinófoi-tuwi'a óraa'an-oro aifa'á símai fasi'ámakaintafena séna miyámó é'o é'a kawé'-úmai ayáátáaka'a marará'á méranaawe siyáíye.

⁴Iyámpói tifoísái ísáaro. Kentí iyámpóíya'a kawé'-úmai káráwiyewana miniyám-pói tirunkó ímba sáwí'a ína'a Fasi'aénkó Ísun-ai simátíma'mae'a wéíye'a arupíse uwátinkaiyasa óraa'a ónááwe.

Kísau-waasiye miwítí kawáá-wáásíté-taai.

⁵Wayó-kísáúmó máén-kwaasi ísáaro. Ísu Káráísitin-aaimo ísáánten-úmai kentí óraa'-waasi-taai isé'a táátafe'a é'a tiyákáímó wétaamba kentí óraa'-waasiti kísausafe'a ímba kae'-ímáyáámó iyamba miwí táái ísáaro. ⁶Miwí túranka'a aamóí uwásinkaiwae aantentafe'a ímba miyán-káwé'ó iyamba úwoi-kanaawara'a miyán-káwé'á wée'a Ísu Káráísitini kísau-waasi ontáfé'a Maníkómbó arááímo táinda-i'a úmai kawé'án-oro. ⁷Kesí óraa'-waasiti kísau aantemba ímbanifo Fasi'aénkóní kísau-waasisa úne sé'a tirunkó kawé'á wéina'a kísau máéro. ⁸Maanááímá imáyáan-oro. Wayó-kísáúmó máén-kwaasiye miwítí óraa'-waasiye kawé-kísáúmó wémaentafena Fasi'aénkó kawé'-mévámbá timíníye.

⁹Wayó-kísáúmó máén-kwaasiti óraa'-waasi ísáaro. Kentí wayó'ó wéon-kwaasiya'a kawé'-úmai káráwiye'a ímba inkaisíyan-aaima wésimatime'a maarán-ímáyáán-oro. Miwítí óraakowe kentí óraakowe mimbóráwígó éna wiyómpa'a ména ímba tuwínkaa'-úmai-meyamba timínífo arupíse úmai-meyamba timíníye.

Fasi'aénkóní fasi'aénká'á méraaromo siyáin-aai.

¹⁰Maanááímó simátíménda ísáaro. Fasi'aénkóe'o kááísamaimo méraamba wení fasi'aémbá wétimisa'a fasi'ámai méraawe. ¹¹Waántáwanko tafisímai karo'á simátiyuwaifainifo fasi'ámai méraiyantafe'a tiyái-tántáá'ó Maníkómó tímimba máéro. ¹²Ímba marapákén-dámúró-wáásísé'-aantemba tíyewata kumeu'-áémpá'ó káráwiyaawiye waántá-waasiye sáwí-fasi'aenkwarawiye miyá-sáwí'ó owíséta tíyáano. ¹³Mindásafe'a tiyái-tántáá'ó Maníkómó tímimba káfé'a maiyé'a sáwí-kanaamo tínda fasi'ámai mé'a ímba waántáwankon-aaisafe'a ewé sé'a ímba inkaisé'ó kóiyamba fasi'ámai méraaro.

¹⁴Miyáumai to'mayaa uré'a méraaro. Tú'wáánkaumo uráantemba érai'-aaima tirumpimbá ta'ótóráaro. Wenómbó fafériye'o méraantemba arupíse úmai fasi'á-suwe méraaro. ¹⁵Tísamaimo ánáan-kwiye'o nóntemba ásé-aai tasí wéuwatinkain-

aaima kosimátíméro. ¹⁶Wenómbó fafériyaawanamo paroigómó túfimbo ímbo táféréaintemba Maníkón-aaí ta'ótokewana waántáwankon-aaigo ímba túfimba táferainiye. ¹⁷Ti'nónká'ó kámo'o wimáímo káráwiyaanten-úmai kawé'-ámpá'á métinkena wégarawiyiye. Paepáétambo túfimbo waantáfáénten-úmai Maníkóní ámútanko wenááimo siyáimba kosimátimiyasa minááigó tirumbá faiyaráíniye. Miyáumai Maníkómó tímimba maiyé'a to'mayaa úmai méraaro. ¹⁸Maníkóní ámú-tankoni fasi'aéntámbá inaifinkémbá Maníkó wétuwa'nai-intafe'a áísai úmae'a íyóro. Miyámó íyantafe'a ímba fí'o-fí'on-imayaa é'a Maníkóní waásisafe'a seyaafá'á ináí símae iyé'a ímba ifátuwe'a ¹⁹kentáfé'wara'a súwa'nai e'a ináí seró. Ásé-aaimo simátíménda Maníkó aaí simínana ímba sáá'a ína'a afora'á simátimé'a Maníkómó aúpá'ó makáin-aaíma afora'á simátimenaumpo mindásafe'a súwa'nai e'a ináí

seró. ²⁰Minááímó simátíméndasafena Maníkó íyáfasisinkowa'a simátimewan-darakemba aaisambá sésa ándáfa'a másínkaraawe. Ásé-aaimo simátimunda mindá kesí kisauman-ifo mindásafe'a súwa'nai e'a ináí síyana ímba sáá'a ína'a simátíméno.

²¹Kemó mé'o wéunda-aaíma isáyantafe'a moóráwígon-awí'a Tíkíkaasi kosimátiminiye. Wemá kentáásí waási Fasi'aénkóní kísau-waasi póna ímba tuwéna kawé'-úmai méraiye. ²²Tíkíkaasimba ai'maráúnana kentópa'a wéména kentáásáí kosimátiména kentí imáyáa kofasi'átinkaina'a

fasi'ámai méranaawe.

²³Kesí waásisono. Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraawi tirumbá wétimesarai faruaru wéuwatinkaayantafe'a

ináí sune.

²⁴Fasi'aénkó Ísu Káráísitimbo tirumbó wéamesamo ímbo aúwáán-kwaasi Maníkó úwoi wétuwa'nai-intafe'a ináí sune.

Kemá Póro sún-da-aaí taí'áiye.

Fírípái

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba kae'-áatáiyá'lyo miyáumai-ataai maisuwéna maanáái agaimái Fírípái-naoraa-waasifa'a agaimái tuwówana moóráwigo maéna máttmakaiye. Póro áse'-aai kosimátimuwasa isésa érai'e sésa Ísumpa'a timankúnkúmba uráawe. Mináái Aantá-waasi-taai-aufaijimba 16:11-40-fimba wéraiye. Póro fí'o-fi'on-daopa'a Ísun-aai simátíma'maena iyúnkakemba Rómu-naopa'a ándáfa'a ánkárowana mérowasa Fírípái-naopaken-kwaasi Póromba áwa'nai esa tuwímbai-tantaa'a ámúwana súwiyo séna maanáái agaimarówana máttmakaiye.

1 Kemá Póro maanáái maanáúfáífimbá agai-timúmpo ísáaro. Tímóti kesé'a méraisakai Ísu Káráisitini kísau-waasiyai úye. Fírípái-naopakewi Fasi'aénkóni waási Ísu Káráisitíye'a kááisamai méraawiye kembiwíyá'ó káráwiyaawiye wétuwa'nai-owiye maanáímá ísáaro. ²Maníkó kentáásifowae Fasi'aénkó Ísu Káráisitíye'a úwoi túwa'nai esarai

faru uwátinkaayantafe'a inái súné.

³Kembiwísáfé'a imáyáa únda-kanaa Maníkómpá'á súwi súné. ⁴Kembiwísáfé'a Maníkómpá'á inaimó súnnda-kanaa aasiyaasí sirunkó kawé'á wéiye. ⁵Aifa'á Maníkóni áse'-aai simátimuna'a isé'a súwa'nai úmai wésimatima'mae wéiye'a káfé'wara'a wésimatimentafe'a mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súné. ⁶Maníkó kentirumpimbá kawé-kísáúgóni áwáuma ómbarena maimaé iyéna káfé'wara'a wéiyimba póna Ísu Káráisitimo kumínda-kanaara'a minkáwé-kísáú tai'áíníye. Mináámá isáúmne. ⁷Ísu Káráisitini-aaimo simátímakaundarakemba ándáfa'a sínkaraawa'a méraundafakenkwarara'a áse'-aai simátíme'a miwí táái anondáá simátímunana Maníkó úwoi wésuwa'nai-ena kembiwíwárá'á úwoi wétuwa'nai-isa'a pó'a Maníkó kentirumpimbá kawé-kísáú maimaé wéiyiye-imayaamo únda mindá kawé'an-íye. Ken-imáyáámó wéundasafe'a miyán-áái súné. ⁸Imáyáamo tímakaunda ímba kesí imáyáafinken-aantembanifo Ísu Káráisitini imáyáafinken-aaima tímakaunda érai'-aai isaná

Maníkó wésuwanaiye.

⁹Maanááisáfé'a Maníkómpá'á inái sénaumne. Imáyáa tíma'mae wéne'a kawé-tántáá'á awáné'a kawé'-í'a é'a ¹⁰seyaa'fá-tántáá'á tuwínkaa'-é'a kawé-tántáá'ó awáné'a kawé'-ámbá arááíwae'a Ísu Káráisiti kumínda-kanaa kawé'-úmai méwana kentí sáwí-meyamba ímba wérainana ¹¹Ísu Káráisiti imáyáa timína'a kawé'-úramba úmai méwasa tuwánésa miyámó iyamba Maníkón-áwí'a mósá marésa súwimo síyantafe'a mindásafe'a inái súné.

¹²Kesí waásisono ísáaro. Umbai-tántáá'á kesópa'o tiyáimba mindásafesa sáwífa'-waasi áse'-aai ísaraawe. ¹³Ísu Káráisitini-aaimo simátímakaundarakemba ándáfa'a sínkaraawasa kenká'ó káráwiyaawiye tuwímbaiye Ísu Káráisitini-aai ísaraawe. ¹⁴Ándáfa'o méraunda mindásafena Fasi'aénkó kentáási waási sáwífa'a fasi'aémbá tímísana ímba táá'a isasá Maníkón-aai fasi'ámai simátíma'maesa wégowe.

¹⁵Súwí'o wéraintafesa tuwímbai tirumbá sáwí'a ésa kentáfésa wenáwí'a kumíníye sésa Ísu Káráisitini-aai wésimatimembanifo tuwímbai kawé'-imáyááfínkémábá Káráisitini-aai wésimatimewe. ¹⁶Áse'-aai simátíme'a

miwí táái anondáá sendasáféna Maníkó ewé sisasá ándáfa'a sínkaraawe. Ándáfa'o méraunda-aaima tuwímbai isésa imáyáa uwásinkesa Ísu Káráísitin-ai wésimatimewe. ¹⁷ Tuwímbai ímba kawé'-ímáyááfínkémbán-ifo sáwí-imayaa tokésa sésa Ísu Káráísitin-aaimo simátíméndamo ésa kesúsa maimaé iyónááwe sésa Ísu Káráísitin-ai wésimatimewe. Kentáfésa sésa ándáfa'a ména isáínana arunkó umbái táíníye sésa Káráísitin-ai wésimatimewe. ¹⁸ Mindásafe'a ímba óraa'-imayaa wéune. Kawé'-ímáyááfínkémbá Káráísitin-ai wésimatimewana sirunkó kawé'á wéifo sáwí-imayaa tokáawiwara'a Káráísitin-ai wésimatimewana úwoi sirunkó kawé'á wéiye.

¹⁹ Maníkómpá'á inai wésewana póna Ísu Káráísitini ámútanko wésuwa'naisasa faúsinkaiyambo isáúnda sirunkó kawé'á wéiye. ²⁰ Sínkamiyara puwónaum úwoiya méranaumno. Mindásafe'a timu'maké'a inai wése'a Ísu Káráísitintafe'a ímba sigasáfé'a é'a ímba sá'a'á ína'a fasi'ámai Ísu Káráísitin-awi'a mósá maránaumne. Miyá úmae'o iyúndantemba Káráísitin-awi'a mósá maránaumne súne.

²¹ Marapá'ó méraundamo é'a Ísu Káráísitin-awi'a mósá maránae sé'o méraundano puwé'o wíyómpa'o iyóna mindá marapá'ó mére'o úndawimba iyáákanaumne.

²² Marapá'ó úwoimo mé'o é'a áúwara-kisau maénaumne. Úwoimo méraandasafena siráái táínana púwóndasafena siráái táínana miyá ína'a miyámó ondawímbá ímba isáúumne. ²³ Mínkáé'-ímáyáágó kembá wétafisiye. Puwé'a wíyómpa'a Káráísitiye'o méraandasafena iyáákarain-tantaa'a póna siráái wétaifo ²⁴ marapá'ó méraundamo é'a kawé'-úmai kembá túwa'nai únda póna kawé'á íníye. ²⁵ Minááímá érai'-aaima isa'ó isáúnda pó'a marapá'á mé'a kembiwisé'o komáénda túwa'nai ona'á Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba úmae iyíyana tirunkó kawé'ó índa minááímá isáúumne.

²⁶ Kembiwisé'a anekal'á koméraandasafe'a kentáfé'a imáyáa é'a

Ísu Káráísitin-awi'a mósá maránaáwe.

²⁷ Moórá-aaimo óraaka'o simátíménda isáaro. Kawé'-úmai mé'a Ísu Káráísitini ásé-aaima mósá maráiyasa tuwánánaáwe. Miyámó wéiya'o é'a kentópa'o komé'o é'a tuwánánaumne. Énifo maanká'ó mé'o é'a kentáái aantemba isánaumne. Maarán-ááímó isááandasafe'a súne. Mimbórá-ímáyáá wée'a fasi'ámai mé'a tiyáántán-kwiyé'a fasi'ámai mé'a ásé-ai simátíma'mae'a wíyasa minááísáfésa tuwímbai timankúnkúmba ónááwe. ²⁸ Kentí namuro-wáási túranka'a ímba moórá-tantaatafena táá'a índa

pósa kembiwísáfésa sésa Maníkó wení aampa'á mótínkaraisasa méraawe-imayaa ésa kesáfésa Maníkóní némpata maé'maeta wéune-imayaa ónááwe. ²⁹ Maníkó imáyáa tímisa'a Ísu Káráísitin-aaisafe'a timankúnkúmba wéowe. Maníkó ímba tiyótaima isa'á kembiwí Ísu Káráísitini waási-i'a onkákémbá tí'o

iní'a wéuwatinkaawe. ³⁰ Ááéma Ísu Káráísitini kísau siyáántán-kwimáimo maéwánda é'o suwánaraamba káfé'wara'a miyámó únda wéise'a tiyáántán-kwimái méraawe.

Káráísiti Maníkón-aísamaifimba mérowana áwí'a óraa'o uwánkarain-ai.

2 Ísu Káráísitiye'o kááísaimo méraamba wemá áfomba wéfaiye. Maníkómó we narumbó tímimba fasi'aémbá wétimiye. Maníkóní ámútankomo arumbó wétimimba mimbóráfímbá méraawe. Tirumbá uwátínkáfa'a wéne'a túwa'nai úmai méraawe. Miyámó iya'o é'a ² mimbórá-ímáyáá úmai mé'a moórá-tirumba ma'mái mé'a kentirumbó tíma'mae'o níyamba mindá sirunkó óraa-kawé'a íníye. ³ Kísau mo wémaemba ímba kentúma maimaé iyé'a kesúwí'a maimaé iyíwae ímba sé'a

Maníkón-aísamaifimba mé'a fí'owisafe'a sé'a kentáá íyáákaraawe seró. ⁴Ímba kesáfé aantembo túwa'nai íyamba seyaafá'nánká túwa'nai oro. ⁵Ísu Káráísitimo imáyáamo intembá maarán-ímáyáán-oro.

⁶Ísu Káráísiti Maníkóráámbá uréna wení fasi'aénkómó intembá uréna mifási'áémbá ifátuwena ⁷umarankáání'a múra úwana moórá-ininko ma'ankówana óraa'a éna wayó'-wáásiyáámbá éna ⁸waásiyaamba úmai mérowasa awánowana Maníkón-aísamaifimba kífaena puwínda-aaisafena ewé séna kátúfena ímba úwoi pukáífo sáwí'a ésa aaraa-táiyá'á tufúwana pukáíye. ⁹Miyámó uráintafena Maníkó pukáímpinkemba íyáfasinankena sanaan-úramba móankena seyaafá'-wáási túwíka'a wenáwí'a óraa'a uwáinkowasa ¹⁰pósa Ísun-awi'o síyambo ésa óraa'an-íye sésa seyaafá'-wáási kífaesa wíyómpakewiye marapákéwíyé waán-táfakewiye kífaesa ¹¹afora'á Ísu Káráísitintafesa sésa Fasi'aénkón-íye sésa Maníkómbá kentáásifowan-awi'a mósá maránááwe.

Waásifimba sáma kátinke'a méraaromo siyáin-aii.

¹²Mindásafe'a kesí waási isáaro. Kembiwisé'o méraawandara'a kesáái isámae'o iyáantemba káfé'a ímba kembiwisé'a méraundara'a kesáái isé'a Maníkómó sáwí-ímayago ta'ótokaimpinkemba faútinkena kawe'-ámpá'ó métínkarain-aii imáyáa é'a wentáfé'a wée'a wenáái tuwáúnafo sé'a táátafe'a wée'a fasi'ámai wení kísau máero. ¹³Maníkó aamoimó wéin-kísau maénae sé'o wéontafena kentirumpimbá kísau maimaé wéiyisa'a pó'a táátafe'a wée'a

kawe'-ámpá'á arááiwa'mae wégo.

¹⁴Ímba í'ai tinké'a ímba aaisambá tiyé'a miyáumai méraaro. ¹⁵Miyámó é'a kawe'-úramba úmai méraiyaana póna kentí sáwí-meyamba ímba wéniye. Marapá'ó sáwí-ambo arááiwaesamo kaetónáántó úmae nón-kwaasifimba kembiwí Maníkóní waási mé'a sáwí-ímayaa kempímbá ímba wéraina'a pó'a sáma kátinke'a ¹⁶maé'mae'o íyan-aaima kentirumpimbá fasi'ámai ta'ótokewa'a pó'a Ísu Káráísiti kumíndara'a aamoí é'a sé'a koméraawanda pó'a maé'mae'o íyan-aaima tirumpimbá fasi'ámai ta'ótóráámba pó'a sé'a ímba áú-iyain-kísau wémae'a kesí fasi'aémbá ímba úwoi tukáumne sénaumne.

¹⁷Maníkóní aamoí-tántáá'ó áménteni'a úmai wenká'á kááisamai méraawe. Maníkóntáfésamo imáyáamo ésamo ándá-aran-dombo fatímaraanteni'o úmai kembó sínkamianamo kesí naemó kumína'o púwónanamo éna ándá-aran-donkaamba kumíníye. Miyámó ondamó éna kesirunkó kawe'á ínana póna kentirunkówará'á kawe'á íníye. ¹⁸Miyáumai kesirunkómó kawe'ó índantemba kentirunkówará'á miyáumai kawe'á íníye.

Tímótiye Épafarotaitasinte-taai.

¹⁹Ampáánká'á Tímótimba ai'maráanana kentópa'a wíndasafe'a Ísu Káráísitimpa'a inaifinkémbá wéaisai-unda póna kentópa'a kuréna kouweréna kesópa'o téna kentáái másimasimina'a isé'a aamoí ónaumne. ²⁰Wesé kerái aantemba kembiwísáfékai óraa'-ímayaa ékai sékai kawerá úmaiya méraa sáwíra úmaiya méraao wésufo ²¹tuwímbai kesáfé-ímáyáá aantemba ésa Ísu Káráísitin-ímayaa ímba wéowe. ²²Énifo ááninkomo afowání kisaumo áwa'nai intembá ásé-aaisafena Tímóti kembá wésuwa'nai in-áái ísaraawe. ²³Kesópa'o tinda-tantaa'a amu'ma'mái awáné'a Tímó-

timba ai'maráanana kentópa'a wína'a ²⁴ kemá ampáánkál'á kentópa'o kondasáfé'a Fasi'aénkómpá'á wéaisai-e'a wéamu'maraumne.

²⁵ Imáyáa é'a kesí waásigon-awi'a Épafarotaitasi ai'maráanana kentópa'a wíníye. Miyá ónaumne súne. Ai'marówana kesópa'a téna kentáái másimasimena kesí umbai-kísáú tasúwa'nai ena kesé'a fasi'aén-kísáú wémaisana ²⁶ áí'a isa'á wenáái isááwana wemá iséna óraa'-imayaa éna sí'o imbá asófasinkain-aaima kosimátiménae simbá pó'a ai'maráanana wíníye. ²⁷ Érai'a áí'a isaná puwíndasafena wéisana Maníkó arumbá uwánkena asófankaraiye. Umbai-tántáá'á kempímbó wérainka'a póna puwínana fí'on-umbai-tantaa'a tifó séna Maníkó arumbá uwásinkena asófankaraiye. ²⁸ Mindásafe'o ai'maráanda aamoí únana kentópa'a wína'o awáné'a aamoí íya'a ímba óraa'-imayaa ónaumne. ²⁹ Kentópa'a wína'a awáné'a aamoí uwánke'a Fasi'aénkómpá'á súwiyo síyana tirunkó óraa-kawe'a íníye. Miyán-kwáási táái mósá maráaro. ³⁰ Ímba kanaa'á tasúwa'nai ontáféna kentí anondáá wemá téna kopuwínafo ímba simbá úwoi tasúwa'nai ena Ísu Káráisitini kísau wémaimba puwíndasafena uráifo wembá awáné'a wenáái mósá maráaro.

Káráisitín-aaisafesa timankúkumbo owí arupíse-waasin-owemo siyáin-aii.

3 Kesí waási senda-ááímá ísáaro. Fasi'aénkóntáféna tirunkó kawé'á íno. Siyáunda aaimo aneka'ó sendá ímba suwesarai ínana minááígó kembiwí túwa'nai íníye.

² Tuwímbai sésa túmo kárámaimo araénáembo é'o é'a Maníkóní waási-i'a ónááwe wésefo minááímá ímba ísáaro. Miwí iyánkáán-kwáási sáwí-kisaumo wémaenkwaasi-taain-ifo ímba ísáaro. Miwí túma kárámai araénáemba ésa Maníkóní waási úne sembánifo ³ kesáá ombá érai'a Maníkóní waási-úranta úne. Maníkóní ámú-tanko kentáá imáyáa símakaintafeta Maníkón-ímáyáá éta wenáwíta mósá maréta Ísu Káráisitimba aamoí uwánketa kentáási kísausafeta ínta aamoí wéeta séta kentáási kísauko kentáási sáwí-imayaa ímba kanaa'á taí'ásuwainifo Ísu Káráisiti kentáási sáwí-imayaa taí'ásuwainiye súne. ⁴ tuwímbai sésa kentáási kísauko kentáási sáwí-imayaa kanaa'á taí'ásuwainiye wésewe. minááímó érai'-aaimo inkakaa kemá kawé'á úsina. kesí imáyáafinken-kísau óraa-kisauman-íye siyáunda ⁵ kesinó masinkówa'a afakaumboé-no'waamba maisuwááwánasa súma kárámai araénáemba uráawe. Kemá Ísarerin-aísaafitantambo uráundawi é'a Pénisaminin-andafakemba ówánasarai kesinófoi Ípúru-waasi-taifinkemba wésuya'a minááífinkémbá siyáumne. Yúndaa-waasiti áamámba ámáán-kawaa-waasi fasi'ámai wéaraaiwaemba kemá ámáán-kawaa-waasiti aambá arááiwakaumne. ⁶ Maníkó aamoí uwásinkainkwae karo'á sé'a Ísuni aampa'ó kun-kwáási sáwí'a uwátinkaraumne. Seyaafá'-ámáámbó arááiwawanda suwánésa sésa kawé'á wéiye siyáawe. ⁷ Minkísáúsáfé'a kesí imáyáafinken-kísau óraa-kisaun-íye siyáundanifo minímáyáá ifátuwe'a sé'a Ísu Káráisitín-aaisafe'a

érai'e súndasafe'a ááémo maiyáunda-kisausafe'a sáwísamban-íye súne. ⁸ Ísu Káráisiti kesí Fasi'aénkóe'a kááísamai méraunda pó'a sé'a mindá aifaráán-tántáá'á éna seyaafá-tántáákómbá íyáákaraiye. Fí'on-tantaatafe'a sáwísamban-íye súne. Ísu Káráisitintafe'a imáyáa é'a sé'a Káráisiti aifaráawí isa'á wesé'a kááísamai méraunda pó'a ááémo óraa-kisaumo maiyáundasafe'a mindá sáwísamban-íye sé'a ifátukaumne. ⁹ Maníkómó Mósesembo simámakain-amaamba arááiwakaundasafe'a sé'a minááígó kawé'á uwásinkainana Maníkó kentáféna arupíse-waasin-íye síníye miyá siyáundanifo káfé'a minímáyáá ifátuwe'a sé'a Ísu Káráisitín-aaisafe'a

simankúnkumbo úndasafena Maníkó kentáfena arupíse-waasin-iye wésiye sune. Miyán-ááígó sirááíma taisa'á méraumne. ¹⁰ Ísu Káráísitintafe'a imáyáa únana miyán-ímáyáágó óraa'a isaná sirááíma taisa'á méraumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba íyáfasinena fasi'ámai méraimba pó'a kemá miyá ónaumne-imayaamo únda sirááíma wétaiye. Ísu Káráísitimba áí'o úní'a uwánkaraamba pósa kembó sí'o índá-i'o uwásinkaiya'o é'a wenááigoni áwáuma isánae sé'a wéunana sirááíma wétaiye. Káráísitimo pukáimba kawe'-ímáyáá wéena pukówa'a miyán-ímáyáá ónae sé'a wéunana sirááíma taiyé. ¹¹ Púwóndafinkemba Maníkó íyáfasisinkainiye-imayaa únana sirááíma taisa'á amu'maré'a méraumne.

Póro ayáántán-kwiyéna kisaumo maiyáin-aai.

¹² Sirááímo taiyémo súnnda-aaima Ísu Káráísitini áwáuma é'a isáúmne-imayaa ímba wéune. Ísu Káráísiti wení waási-i'a uwásinkowa'a kanaa'á uráumne ímba súnnda miyán-kwáásímó uráandasafe'a fasi'ámai siyáántán-kwiyé'a kísau wémaumne. ¹³ Sirááímo taiyémo súnnda-aaima é'a isáúmne-imayaa ímba wée'a maará úne. Seyaafá'-wáásímó tuwaantantámae wéwesamo mimbórá-ímáyáámó arááíwáéntemba kemá miyá wéune. Kesínaempa'o wérain-tantaa'a ímba imáyáa é'a ánaaembo paápé índá-tantaa'-aantemba wéaraaiwae'a ¹⁴ ayáíyá'ó wérim-beyamba maénae sé'a suwaantan-kwétaumne. Maníkó Ísu Káráísitini kísausafena imáyáa éna

séna wíyómpa'o maé'mae'o íyamba mindá kentí méyámbániye siyáintafe'a mindásafe'a siyáántán-kwiyé'a kísau wémaumne.

¹⁵ Miyán-ímáyáámó úndantemba saákaefaen-kwaasisa mimbórá-ímáyáá íyataao. Tuwímbai fi'on-imayaa owaná Maníkó afora'á miyámó owíní áwáuma aráátiminye.

¹⁶ Maníkón-aai wéisaamba póna minááígó kentúra'a káráwiyina'a méraaro.

¹⁷ Kesí waásisono. Úndantemba miyán-oro. Kesáámó úndantembo on-kwáásí tuwáné'a miyán-oro. ¹⁸ Ááémo símae'o iyáunda-aaimo é'a sirunkó umbái taimbá pó'a aneka'á simátíme'a sune. Ísu Káráísiti aaraa-táiyá'ó pukáin-aaima tuwímbai isésa ímba aamoí ésa namuroráání'a wéowe. ¹⁹ Tómbó naí-tántáákó áuma mósá marésa tigaemó í-tántáá'á miwí ímba wéisasa aamoí wéesa marapá-tántáátáfésa aantemba imáyáa wéiyana Maníkó miwí tai'ásuwainifo ²⁰ kesáá wíyómpataamo iméraanda-waasi únanasa Fasi'aénkó Ísu Káráísiti wíyómpakemba kuména kusiyáíndasafeta mindásafeta amu'makáananasa ²¹ kuména mararákembá a'nú-súwawaakomba fi'ora-suwawaata faúsinkainiye. Fasi'aémbá tokéna seyaafá-tántáá'á kanaa'ó káráwiyai-fasi'aentamba wení fi'oran-auwawaakaanta kentáásúwawaa'a faúsinkainiye.

Kawe'-ímáyáá aantemba úmae iyóro-aai.

4 Kesí waásisono. Ken-ímáyáá wéunda-waasisomban-owe. Maníkón-aaimo kosimátímakaundarakemba Maníkónópa'a tiyáantafena sirunkó kawe'á wéisa'a kotuwánánae sé'a wéune. Fasi'aénkóe'o káásamaimo méraamba fasi'ámai méraaro.

² Kemá Póro kae'-ínínkái túwí'a Yúótiyaae Síntikite óraaka'a simátíme'a sune. Fasi'aénkóntáfékai imáyáa ékai aisambá ifátuwekai mimbórá-ímáyáá okaiyó sune.

³ Kesé'o mimbórá-kísáúmó wémaindawi simáménda isaaó. Minkáé'-ínínkórái ásé-aisafesarai súwa'nai urááyamba po minínínkái túwa'nai inasarái aisambá ifá-

tuwesarai mimbórá-ímáyáá okaiyó súne. Minínínkáíyé moóráwígon-awí'a Kérémentíye tuwímbaiye áse-aaisafesa kesé'a fasi'aén-kísáú wémaesa aúí'a úmai maé'mae'o íyawi-tuwí'a Maníkó wení aúfái-wandaaifimba agaimakáíye.

⁴Fasi'aénkóe'o kááísamaimo méraamba aasiyaasí tirunkó aamoí íno. Aneka'á minááímá sé'a tirunkó aamoí íno súne. ⁵Aáno úmai mé'o túwa'nai íyamba seyaafá'nánká tuwánánááwe. Fasi'aénkó ampáánká'á kumíníye. ⁶Seyaafá-tántáátáfé'a ímba óraa'-imayaa é'a Maníkómpá'á áísai e'a inai sé'a súwi seró. ⁷Miyámó íyanamo éna Maníkó faru uwátinkainíye. Maníkóní farugómá seyaafá-fárúgombá íyáákaraiye. Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraamba mifárúgó tirumpíné ímáayáfine káráwiyiniye.

⁸Kesí waásisono. Senda-ááímá ísáaro. Érai'-aaiye aifa-tántáá'é arupíse-tantaa'e kawé'-aantembo

Í-tántáá'é aamoimó wéon-tantaa'e sásá-tántáá'é kawé'-ááímó wésen-tantaa'e áwí'o mósá wémaraan-tantaa'e miyáumai-tantaatafe'a ímáayáa úmae'a íyóro. ⁹Simátímakaunda-aaima wése'a ta'óto'mai kawé'á úmae'a íyóro. Kísaumo maiyáunda suwánaraafo miyá úmae'a íyóro. Miyámó íyanamo éna Maníkó faru uwátinkena kembiwísé'a mérainíye.

Súwa'nai owe séna Póro súwiyo mo siyáin-aii.

¹⁰Ááéma kentáfé'a ímáayáa uráamba súwa'nai íyan-amba ímba waé'émpanifo káfé'o wésuwa'nai-on-amba wéraisaa wésuwa'nai-owana sirunkó aamoí wéisa'a Fasi'aénkómpá'á súwiyo súne. ¹¹Ímbo makáunda-tantaatafena ímba sirunkó sáwí'a wéíye. Sáwífa-tantaa'o makáunda-kanaa kanaa'an-íye sé'a sáwífa-tantaa'o ímbo makáunda-kanaa úwoima kanaa'n-íye súne. ¹²Ímbo makáunda-tantaakoni aambá é'a awíyé'a makáunda-tantaakoni aambá é'a awíyé'a wéunana Maníkó ímáayáa símísana sirunkó kawé'á isa'á méraumne. Seyaafá-tántáá'ó kesópa'o tiyáimba tuwímbai-kanaa tómbá wéne'a tuwímbai-kanaa sáái taisia'á tuwímbai-kanaa sáwífa-tantaa'a maré'a tuwímbai-kanaa ímba sáwífa-tantaa'a maré'a miyáumai mé'a kanaa'n-íye sé'a méraumne. ¹³Ísu Káráísiti fasi'aémbá símakaisa'a seyaafá-tántáá'ó kempá'ó tiyáimba fasi'aénkwárá'á toké'a méraumne. ¹⁴Énifo umbai-tántáá'ó kempá'ó tiyáimba kembiwí súwa'naimo uráamba kawé'á uráawe.

¹⁵Aifa'á áse-aii kosimátíma'mae'a wéíye'a kentí maramá Máséndóniyaa-marama tuwé'a fí'o-fí'om-barafa'a kosimátíma'mae'a wénowanda-kanaafimba kembiwí Fírípái-naopaken-kwaasi aantemba wésuwa'nai-e'a tuwímbai-tantaa'a násí-makaawe. Maníkóní waási fí'on-daopimpakewi ímba násímún-aaima ísaraawe. ¹⁶Tésáróníkkaa-naopa'o komaéwándara'a tuwímbai-ika'a kembiwífínkémbá tuwímbai timé'a ti'marówasa mánásímakaawe. ¹⁷Nááwiya mánásimena-imayaa ímba wéunda pó'a násimiyawi Maníkó kawé'-meyerámbó timínda-meyanko iyíníye-imayaa wéune. ¹⁸Épafarotaitasimba amé'a ai'marówana másímakain-tantaa'a aráá'a makáumne. Másímakain-tantaa'a Maníkómbá ámakaamba asaa-wiyúmbá iséna aamoí wéin-tantaakaamba makáumne. ¹⁹Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraantafena kesí Maníkó seyaafá-tántáá'óní áwáuma póna kembiwísáféna wembó arááímo tain-tántáá'á timíníye. ²⁰Maníkó kentáásifowa wení fí'oran-awaumo waé'wae'a índa érai'-aain-íye.

²¹Maníkóní waási Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraan-kwaasisafe'a sé'a kawé'-úmai méraaro súne. Maníkóní waási kesé'o méraan-kwaasi kembiwísáféna sésa

kawe'-úmai méraaro wésewe. ²² Maníkóní waási Rómu-naopa'o méraawiye Rómu-kamani óraakoni waásiti kísau wémaewi kembiwísáfésa sésa kawe'-úmai méraaro wésewe.

²³ Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kembiwísé'a ména úwoi wétuwa'nai-intafe'a inafí súné.
Kemá Póro sún-da-aaí taí'áíye.

Kórósi

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba kae'-áatáiyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimakáiyé. Póro Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba Rómu-naopa'a ándáfa'a ánkárowana méropa'a moóráwígon-awí'a Épáfarasi téna séna Kórósi-naopa'a Ísuni aampa'ó kun-kwáásímbá karo'-áái wésimatímewe siyáiyé. Maarán-káró'-áái séna Maníkó isasá waási owasá afufumpimbá fasi'aéntómbá méraawi-tuwi'a mósa máráaro séna Ísuntafesa ímba Fasi'aénkómá póna wíyómpakenkísau-waasiyaamban-iyé séna tuwímbai-tontafesa ímba naaró séna kentí-aoisaamba wíyóro símai miyán-áái wésewe kosúwana Póro iséna miyán-áái tuwáíwae séna maanáíwáí agaimáí tuwówasarai Tíkikaasiye Ónísímásiyé mátimakaaye.

1 Kemá Póro maanáái maanáíwáímbá agai-tímúmpo isáaro. Moóráwígon-awí'a Tímóti kentáásí waásigo kesé'a méraisa'a agai-tímúmpo isáaro. Maníkó wení imáyáafinkemba kentáféna séna aantá-waasi-i'a éma Ísu Káráisitín-aaí kosimátíma'mae núwo séna si'mákaiwo isáaro. ²Kórósi-naopakewi Maníkóní waási Ísu Káráisitíyeyé'ó kááísamaimo méraawi wembá ímba aúwáamba fasi'ámaimo méraawi isáaro. Maníkó kentáásifowa úwoi túwa'nai ena faru wéuwatinkaintafe'a inái súné.

³Kembiwísáfé'ó imáyáamo é'ó inaimó súná Maníkó Ísu Káráisitín-afowámpá'á súwi súné. ⁴Ísu Káráisitín-aaisafe'a timankúnkúmbo é'ó Maníkóní waási seyaafá'-wáásímbó kentirumbó wétimen-aaima isé'a mindásafe'a Maníkómpá'á súwi súné. ⁵Aifa'á moóráwígon-awí'a Épáfarasi érai'-aaí ásé-aaí simátímuwa'a ísaraanka'a wíyómpa'ó Maníkómó to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'ó méraamba pó'a Ísu Káráisitín-aaisafe'a timankúnkúmbo é'a Maníkóní waásifimba kentirumbá wétímewe. ⁶Aifa'á Maníkó úwoi túwa'nai in-ááímá simátímuwa'a isé'a sé'a érai'-aainiyé suwaná minááígó kawé'ó uwátínkaraintemba minásé-ááígó seyaafá'-márafá'á wété éna kawé'á wéuwatinkaiye. ⁷Épáfarasi minásé-ááímó simátíma'mae iyáíwái wembá sirumbó ámakaundawí keséta kawé-kísáú wémaiwai súwa'nai ena kembiwíímbá Ísu Káráisitíni kísau kowémaena ímba ifátuwéna ⁸tasímásiména séna Maníkóní ámútanko Kórósi-waasi imáyáa tímísasa waási tirumbá tímésa wétuwa'nai-owe siyáiyé.

⁹Súwa'a isé'a inái símae wéiyé'a ináifínkémbá maarán-áái súné. Maníkó wembó arááímó wétaisama sáma kátinkaina'a awánéwana Maníkóní ámútanko kawé'-ímáyáá timína'a ¹⁰Fasi'aénkómbó arááímó wétaintemba íyana tuwánéna aamó ína'a miyáumai mémpinkemba fí'ó-fi'on-kawé-kísau wémae'a Maníkómbá kawé'-úmaimo wéawanaantafe'a inái súné. ¹¹Maníkó wení fasi'aémbá fí'onka'ma'maifasi'aentemba fasi'átinkainana umbai-tántáá'ó kempá'ó tinda ímba mindásafe'a imáyáa é'a fasi'ámai méraiýantaféna wení fasi'aémbá tímínana ¹²Maníkó wení waásisaféna to'mayaa úmai sámo kain-áémpá'ó káráwiyain-aempa'a makáimba kawé'á uwátinkéna to'mayaa úmakaimba tímíníyé. Mindásaféna kentirunkó kawé'á ína'a Maníkó kentáásifowampa'a súwi síyantafe'a inái súné.

Káráisitíni áwáuwe wení kisaugon-aaí.

¹³Waántáwanko kumeu'ó in-áémpákéwíní fasi'aénkó ta'ótokaimpinkemba Maníkó siyénasa ááninko wen-ímáyáámó iwáí káráwiyáipa'a mósinkowanasa ¹⁴ááninko sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkenta faúsinkenasa kentáásí

sáwí-imayaa maisíyukaiye. ¹⁵ Maníkón-ane'ó súrantantaamo ímbo awánáúndasa Maníkómó méraintemba Ísu Káráisiti méraiwaintaamo awánáúndasa mindá Maníkóntá wéawanaumne. Maníkó wíyóne marawémó ímbo úmakonka'a Ísu Káráisiti ména úmakon-tantaakomba seyaafá'á íyáákaraiye. ¹⁶ Maníkó súwana Ísu Káráisiti seyaafá-tántáá'á úmarena wíyómpa'o wérain-tantaa'e marapá'ó wérain-tantaa'e étaamo awánáúnda-tantaa'e íntaamo awánáúnda-tantaa'e wíyómpa'o káráwiyaawiye fasi'aénkwáráwíyé óraa'o méraawiye miyán-tántáá'á seyaafá'á úmakaiye. Ááninkon-awi'o mósá maráfiantafena Maníkó súwana ááninko miyán-tántáá'á seyaafá'á úmakaiye. ¹⁷ Seyaafá-tántáá'ó ímbo wéronka'a ááninko maé'ímba isaná seyaafá-tántáá'ó úmakaimba wení fasi'aéntámbá ta'ótokaisana wenamááramaa'a wéraiye. ¹⁸ A'nómpínkén-ímáyáágó seyaafá'-áúrá'ó káráwiyaaintemba Maníkóni waási Káráisitín-áúraamba owaná wemá ti'nónkáámbá éna káráwiyaiye. Wemá aifarí'a éna seyaafá'nánká íyáákaindasafena wení waásiya'o káráwiyaiwai póna wení waási aúí'a úmai méraawini áwáuma póna Maníkó pukáimpinkemba íyáfasinankaraiye. Mindásafena wemá úmakain-tantaakomba seyaafá'á íyáákaraiye. ¹⁹ Maníkóni ímáyáafinkemba wení fasi'aémbá seyaafá'á Ísu Káráisitimpimba wéraisana ²⁰ Maníkó ímáyáa éna séna kesááninko aaraa-táíyá'á puwínana wení naaemó kumínda seyaafá'nánká faru uwátínkáanasa wíyómpaken-tantaa'e marapákén-tántáá'é símai kááísatínkaanasa kesópa'a faru úmai ménaawe séna sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkenta faúsínkaraiye.

²¹ Maníkó minááímá kembiwísáfénawara'a siyáíye. Ááéma sáwí'a é'a sáwí-imayaa wée'a pó'a Maníkóni némpa'a mé'a wení namuro-wáásíyáámbá úmai maé'ómbanifo ²² ááninko marapá'á kumbéna pukáimba póna mindásafena símai kááísatínkena Maníkóndé-i'a uwátínkarainana sáwí-aaima kempímbá ímba wérainana aafimbó maitínkáínda-aai ímba wérainana Maníkómpá'ó mótínkaindasafena pukáíye. ²³ Ááninko miyá uráífo aifa'á Ísu Káráisitín-aai ásé-aai ísaraanka'a timankúnkúmbo é'a Maníkómó to'mayaa úmakaimba ímáyáa é'a amu'maré'a méraamba póna minááímó fasi'ámaimo ímáyáamo úmae iyé'o ímbo kae'-ímáyáámó é'o wenká'ó timankúnkúmbo íyanamo éna Maníkón-ááninko kembiwí Maníkómpá'á mótínkainana kempímbá sáwí-aaima ímba wérainana aafimbó maitínkáínda-aaima ímba wéniye.

Fasi'aénkóni waásimo túwa'nai uráin-aii.

Kemá Póro minásé-ááígóni kísau-waasi únasa seyaafá'-márafá'á simátíma'maesa wété wéowe. ²⁴ Wétuwa'nai-unda sí'o iní'a uwásínkáámbanifo sirunkó kawe'á wéíye. Ísu Káráisiti kentáféna séna kesí waási kesúwawaakaamba úmai méraankwaasi wétuwa'nai-indara'a áí'o índa-i'a uwánkanaawe siyáínka'a minúbáí-tántáá'á kempá'á tiyáisa'a minkísáú maúndanifo wétuwa'nai-unda sí'o iní'a uwásínkáámba sirunkó kawe'á wéíye. ²⁵ Maníkóni waásiya'a kísau maé'a wenáái seyaafá'á simátíma'mae iyé'a kawe'á uwátínke'a túwa'nai ondasáféna Maníkó íyáfasisínkaraiye. ²⁶ Ááéma Maníkó minááímá aúpá'ó makáimba ááemo paapé urón-kwaasiye minká'ó paapé uráan-kwaasiye ímba ísaraawana káfé'a Maníkó wení waási wéaraatimiye. ²⁷ Maníkó to'mayaa úmai aúpá'á makáimba ímáyáa éna séna seyaafá'-wáásísáfé'a fí'oran-kawe-tantaa'o to'mayaa úmakaunda aráátimenaumne siyáíye. To'mayaa úmai aúpá'ó makáimba maarán-íye. Káráisiti kem-

pímbá méraimba pó'a wesé'a fí'ora-samo kaipa'á méranaawe. Maníkó miyán-ááímá isáíwae séna káfé'a wení waásisa wésimasimiye. ²⁸Mindásafeta seyaafátá Ísu Káráísitin-aaisa wésimatimune. Seyaafá'á Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo mésa táákaefaen-kwaasiyaamba úmai mésa Maníkón-aaisafesa fasi'ámai imáyáa wéesa méraiyantafeta Maníkómó símakain-kawe'-imayaasanta simátíma'maeta wéiyeta séta káráwiyoro súne. ²⁹Minkísáú áúwara-kisau intáfé'a siyáántán-kwiyé'a wémaumne. Ísu Káráísiti fí'ora-fasi'aemba wésimisana mifási'áénkó kawe'á uwásínkáisa'a siyáántán-kwiyé'a minkísáú wémaumne.

2 Maanááímó simátíménda isáaro. Kewiwísé Réóndísiyaa-naopakewiye kembó ímbo suwánaraawiye óraa'-imayaa é'a inaí sé'a kawerá úmai méraao-imayaa wé'e'a óraa-kisauraamba úmai wémae'a ²kesé miwísé'a fasi'ámai méraiyantafena sirááíma wétaiye. Moórá-mora-waasi kentirumbá timé'a mimbór-ímáyáá é'a Maníkón-aai isámai kawe'á é'a ímba kae'-ímáyáá é'a fasi'ámaimo méraiyantafena sirááíma wétaiye. Maníkómó aúpá'ó makénamo aráátímakaimba minááígóni áwáuma ísu Káráísiti isaná minááígómbó kawe'-úmimo isáiyantafena sirááíma wétaiye. ³Maníkóni kawe'-ímáyááwé kawe'-ááiyé Káráísitimpimba wéraimba Káráísiti weyáá imáyáasa símísata wéisaumne. Minááímó isáiyantafe'a wésimatimune.

Fasi'aénkóe'o takááísamaimo mé'a maé'mae'a úmae iyóro-aii.

⁴Tuwímbai karo'-ááímá kentirumbá faiyaráíya'a kawe'-ááín-iye sé'a arááíwáéfo sé'a minááímá wésimatimune. ⁵Kewiwísé'a ímba méraumpo ándáfa'a ném-pa'a méraundanifo kembiwísáfé'a imáyáa wéune. Ísu Káráísitin-aaisafe'o fasi'ámai timankúnkúmbo é'o mimbór-ímáyáámó é'o méraantafe'a kembiwísáfé'a imáyáa únana sirunkó kawe'á wéiye.

⁶Minááímá isáiyantafe'a óraa-kisau maiyáunda pó'a Ísu Káráísitiye'a tamé'a sé'a kentáásí Fasi'aénkón-iye sembá pó'a wesé'o takááísamaimo mé'a maé'mae'a úmae iyóro. ⁷Taaigó ánú'o marafímbó kuménamo taaimó ta'ótóráisanamo fasi'ámimo wéraintemba Ísu Káráísiti kembiwísé'a méraína'a fasi'ámai mé'a wenááísafe'a timankúnkúmbo úmae iyíyana kentirumpimbá óraa'a íníye. Moóráwígon-awi'a Épá-farasi Ísu Káráísitin-aai simátimuwa'a isé'a fasi'aén-ímáyáá wé'e'a aamoí úmae iyóro.

⁸Tuwímbai karo'-ááímá simátimesa ááeraan-kwaasiti aambá arááíwaesa waántá-waasiti aambá arááíwaesa mindá ímba Ísu Káráísitin-aafinkemban-ifo waásiti máyáafinkemba úwoi-aaima pósa karo'á simátinkesa ta'ótóráafo káráwiyoro.

⁹Maníkóni fasi'aémbá seyaafá'á Káráísitimpimba wéraisana waási kunúkáisa'a

¹⁰wesé'a kááísamai méraawana fasi'aémbá tímisa'a mifási'áénkwará'á sásá'-í'a úmai méraawe. Wemá káráwiyaawiya'e fasi'aénkwaráwiyá'é seyaafáká'é káráwiyena fasi'aémbá tímisa'a sásá'-í'a úmai méraafo tuwímbai karo'á simátinkesa ta'ótóráafo sé'a káráwiyoro.

¹¹Yúndaa-waasisa Maníkóni waásisa úne séta súsá kárámaisá araénáénta wéumpo kembiwí ímba miyá wéfo kembiwísáféna Ísu Káráísiti maará uráíye.

Kentí sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba faútinkena wenane'á mékááísatinkaimba pó'a Maníkóni waásin-owe. ¹²Ísu Káráísiti pukáísasa utámakaafo kembiwí nombó máemba púwówasamo utámaráánteni'a wéowe. Maníkó Káráísitimba pukáimpinkemba iyáfasinankowa'a mindásafe'a sé'a érai'a fasi'aémbá tokéna miyá uráíye sé'a Káráísitiye'a kááísamaimo méraantafe'a

íyáfasintinkaanteni'a wéiye. ¹³⁻¹⁴ Kembiwí fí'onkaa-waasi ombá sáwí'a wée'a sáwí-imayaasafe'o tiráásafe'o wéon-ambo arááiwakaantafe'a Maníkóní némpa'o máúmbanifo Maníkó Káráisitinte'a kááísatinkena aúí'a uwátínkaraiye. Kesáá Maníkóní amáámba ímba ísámai kawetá wéowananas kesáámó sáwí'o ówándasa aúfáífimba agaimarówana kentáásí sáwí-meyamba kentááfá'á ímbo t́ndasafena Ísu Káráísiti aaraa-táiyá'á pukáimba póna kesáámó sáwí'o ówándasaawe sáwí-imayaawe Maníkó maisiyuwénasa Ísu Káráisitimbo pukáimpinkembo íyáfasinankaraintemba íyáfasisinkenasa aúí'a uwásinkenasa kentáásí sáwí-imayaasafena ímba imáyáa úmae wéiyiye. ¹⁵ Ísu Káráísiti aaraa-táiyá'ó pukáinka'a waántawankoni fasi'aéné weni ḱsau-waasiti fasi'aéné maisuwéna íyáákaraimba tiyésamo waásimo t́nkankesamo tiyáántámbo taantembá Ísu Káráísiti miyáumai seyaafá'-wáásí túranka'a íyáákaraiye.

¹⁶ Ísu Káráisitimo kembiwísáfénawe sénamo uráintafe'a karo'-áámá simátínkáafo sé'a káráwiyoro. Tuwím-bai-waasi tuwím-bai-tomba aambá faiyésa óraa-kanaa aambá faiyésa wíyómbó taeyain-kánáá aambá faiyésa sambaatiyá'á aambá faiyésa miyán-tántáá'á aambá fáikaafó kembiwímó miyán-tántáákómbó ímbo arááíwaiyasamo aafimbó maitinkáiyamba ímba ísáaro. ¹⁷ Mintántáá'á ánaaembo paápé índa-tantaakoni waamé'a úmai aráátímakaimba mintántáákóní áwáuma Ísu Káráísiti éna é'a paápé uráiyé.

¹⁸ Tuwím-bai karo'á sésa waási sáwísamban-iyé sésa wíyómpaken-kisau-waasi-imayaa mósá maré'a aamoín-oro karo'ó sembá miwí táái ímba ísáaro. Miwí kaainkáámbó awánaan-aaima wésimatimesa sésa mindásafeta seyaafá'á íyááka-raumne sésa miwítí

sáwí-imayaafinkemba karo'-ímáyáá wéesa miwí túma maimaé iyésa ¹⁹ Ísu Káráísiti kentáárá'ó káráwiyaiwaimba ímbo ta'ótóráamba áúkaawe. A'nónkó seyaafá'-áúwáwááká'ó káráwiyaisanamo ánúnkomo seyaafá'-áúfá'ó ta'ótokaisanamo óraa'o intembá Káráísiti weni waásiya'a káráwimai ta'ótokaisasa Maníkóní imáyáafinkemba óraa'a wéofó minkáró'-wáásí Káráísiti kentáárá'ó káráwiyaiwaimba ímbo ta'ótóráamba áúkaawe. Mindásafe'a miwí táái ímba ísáaro.

Káráisitinte'a kááísatinkena aúí'o uwátínkarain-aii.

²⁰⁻²¹ Ísu Káráisitimo pukáintemba kembiwí wemó uráintembo uráamba waánta-waasiti aambá arááíwauwana minánkó ta'ótokompinkemba Káráísiti faútínkaraiye. Marapákén-kwáásí aambó fáí'makaan-tontafesa sésa ímba né'a ímba uwá'na-mai awáné'a ímba ta'óto'mai awánaaro sen-áámá nóra séra wéaraaiwaeo. ²² Mináámá waásiti imáyáafinken-aaima marapákén-tántáá'á póna náiyamba úwoi násuwanaawe. ²³ Miyán-áái sésa wíyómpaken-kisau-waasi-imayaa mósá marésa karo'á sésa waási sáwísamban-iyé sésa kentú-aoisaamba wíyóro sewasá tuwím-bai tuwánésa karo'á sésa kawé'-ímáyááwáráwín-owe sembánifo miyán-ámbó arááíwáémba sáwí-imayaasafesamo tirááísafesamo ombá ímba kanaa'á maisuwáí-nana tai'áínífo úwoi waé'wae'a íníye. Mindásafe'a ímba kawé'-ímáyááwárá'-wáásín-owe seró.

3 Maníkó kembiwí íyáfasitinkena Ísu Káráisitinka'a kááísatinkena aúí'a uwátínkaraimba pó'a wíyómpaken-tantaatafe'a imáyáa é'a aamoí é'a Káráísiti Maníkón-ayáánúrpa'a fasi'aén-áémpá'á mérain-aempaken-tantaatafe'a imáyáa é'a

aamoín-oro. ²⁻³Púwón-kwaasimo imáyáamo ímbo ontembá kembiwí miyáumai marapákén-tántáá'á ímba imáyáan-oro.

Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraamba Maníkó miyáumai wentáféna fasi'ámai méraiwaé séna wégarawiyiye. Mindásafe'a marapákén-tántáátáfé'a ímba imáyáa é'a wiyómpaken-tantaatafe'a imáyáa úmae íyóro. ⁴Ísu Káráísiti aúí'a úmai méraawini áwáugoma pó'a kumíndara'a wesé'a mé'a fí'ora-sagaen-aempa'a méraanaawe.

Aúí'a uwátinkáfa'a wéiyiyemo siyáin-aaí.

⁵Mindásafe'a tai'áíndasafe'a sáwí-tantaatafe'o tirááísafe'o wéowanamo wétafisintantaa'a túwáaro. Mindá maarán-tántáá'án-iyé. Maa'u-tántáá'ó owiyé tigaesáfé'o owiyé sáwí-tantaatafe'o tirááísafe'o

owiyé túrande-urandemo owiyé miyámó ombá túwáaro. Túrande-urandemo owí marapá-tántáátáfésa aamoí ésa Maníkóntáfésa ímba aamoimó wéomba túwáaro. ⁶Maníkón-aaí ímba ísámai kawé'ó ombá miyá-sáwí'á wéomba póna Maníkó aaisambá séna sáwí-meyamba timíniye. ⁷Ááéma kewará'á miyá-sáwí-ámbá arááíwae'a miyá uráawe.

⁸Miyá umbánifo káfé'a tínaaemba uwáméro. Mindá maarán-iyé. Aaisambó sewíyé tíyántafesamo owiyé sáwí-tirumbo márááwiye símaimo sáwí'o uwátinkááwiye sáwí-aaími sewíyé miyán-tántáá'á tínaaemba uwáméro. ⁹⁻¹⁰Sáwí-waasi mére'a miyá-sáwí'á uráambanifo é'a ifátuwe'a aúí'a úmai mé'a Maníkóní áwáumo kawé'-úmaimo awánáiyantafena wenkáání'a úmai aúí'a uwátinkena miyáumai aúí'a uwátinkáfa'a wéiyifo kempínkémbá karo'-ááímá ímba seró. ¹¹Maníkó miyá uráíntafena maarán-ááímá ímba aifaráán-ááín-iyé. Tuwímbai Yúndaa-waasi owasá tuwímbai fí'onkaa-waasi owasá túmo kárámaimo araénáémbo owí owasá tuwímbai ímbo túmo kárámimo araénáémbo owí owasá óraa'-amo'nafaken-kwaasi owasá wayó-kísáúmó máén-kwaasi owasá úwoimo méraan-kwaasi owasá miyá wéofó minááímá ímba aifaráán-ááín-ifo Ísu Káráísiti aifarí'a éna wení waási seyaafápimpá'á méraiye-aaí aifaráán-ááín-iyé.

¹²Maníkóní waási-i'a owaná arumbá tiména simámarena séna kemparí'a uráamba pó'a maará íyasa tuwánánááwe. Tiruntafé'a é'a kawé'á uwátinke'a kentúma ímba maimaé iyé'a faru uwátinke'a umbai-tántáá'ó wéráimpimba fasi'ámaimó méraamba ímba ifátuwe'a ¹³ímba nóraraamba aaisambá sé'a tuwímbaimo sáwí'o uwátínkémba ímba imáyáa é'a anondáá miyán-oro. Fasi'aénkó kentí sáwí-imayaamo maitiyuwéna ímbo anondáámo sáwí-meyambo tímíntemba kembiwíwará'á miyán-oro. ¹⁴Miyámó ombá kembiwífímbá seyaafápimpá'á tirumbá wétime'a miyámó é'o é'a mimbórá-ímáyáá wée'a miséyááfá'-ááísáfé'a kawé'-úmái méraanaawe. ¹⁵Mimbórá-ákúni'a úmai mé'a aáno úmai méraiylantafena Maníkó simámakaimba pó'a Ísu Káráísitimo farumó uwátínkáímba kentáásirumpimba waé'wae'a ínkwaemayaa é'a súwiyo seró. ¹⁶Ísu Káráísitini fí'oka'ma'mai-aaigo kentirumpimbá óraa'a íno. Kembiwífímbá kawé'-ímáyááfínkémbá wenáái mósímam-besímamba úmae wéiyé'a arupíse uwátinke'a Maníkómpá'á súwiyo wése'a Maníkón-aaí aúfáí-fimbo agaimakáan-aaíma sé'a imá sé'a Maníkóní ámútanko simátímakain-ima sé'a Maníkóntáfé'a tirumpin-áámóí wée'a imá seró. ¹⁷Kísaumo wémae'o aaimó sembá Fasi'aénkó Ísuni fasi'aéntámbá miyá wée'a wemá kembiwísé'a méraintafe'a Maníkó kentáásifompa'a súwiyo seró.

Aarakwá'é tíráá'marine miwí táái.

¹⁸ Aaresómbá ísáaro. Fasi'aénkóndén-ofo kentuwaai-táái ísáaro. ¹⁹ Waaimá ísáaro. Kentuwaainintómbá tirumbá timé'a ímba sáwí'a uwátinke'a kawé'á uwátinkáaro. ²⁰ Iyámpói-inaamaru ísáaro. Seyaafá- tántáátáfé'a kentinófoi-tai ísáaro. Miyámó íyanamo éna Fasi'aénkó aamoí íníye. ²¹ Iyámpói tifoísái ísáaro. Kentí iyámpóimo arupíse uwátinkanaemo sembá kentí iyámpói sáwí'a úmaesa íyófo-imayaamo é'a ímba sáwí-aaifinkemba síyasa miwí títýamba oro.

²² Wayó-kísáúmó máén-kwaasi ísáaro. Seyaafá-tántáátáfé'a kentí óraa'-waasi-tai ísáaro. Miwí túranka'a aamoí uwásinkaiwae aantemba ímba miyán-káwé'á wée'a úwoi-kanaawara'a miyán-káwé'á é'a Fasi'aénkóntáfé'a táatafe-imayaa wée'a kentí óraa'-waasiti kúsau safe'a ímba kae'-ímáyáá é'a kawé'-úmai máéro. ²³ Kísau wémae'a sé'a ímba kesí óraa'-waasiti kúsau aantembanifo Fasi'aénkóni kúsau wémaumne sé'a kawé-kísáú wémae'a kawé'an-oro. ²⁴ Miyámó wéomba maarán-áái imáyáan-oro. Fasi'aénkó wení waásisafena to'mayaambó úmakaimba mimbéyámbá timíníye. Fasi'aénkó Kárásiti kentí óraako-úrumba ména kentí méyámbá tiména ²⁵ sáwí'o uráawi sáwí-meyamba timíníye. Ímba tuwínkaa'-úmai-meyamba timínífo arupíse úmai-meyamba timíníye.

4 Wayó'-wáásítí óraa'-waasi ísáaro. Kentí wayó-kísáú-wáásíyá'á arupíse úmai kawé'-úmai káráwiye'a maarán-áái imáyáan-oro. Miwítí óraakoe kentí óraakoe mimbóráwígómá éna wíyómpa'a méraifo arupíse úmai káráwiyoro.

Inaí sésa arupíse ésamo on-áái.

² Seyaafá'-wáásí ísáaro. Inaí símae wéíye'a miyámó wéomba ímba fí'o-fi'on-imayaamo íyamba inaimó sen-ímáyáá é'a Maníkómpá'á súwiyo seró. ³ Inaimó wéseмба kentáásáfé'wara'a súwa'nai e'a seró. Maníkómbá áisai íyana aambá wiyínata áse-aaisa simátimenaumne. Minááímá aúpá'á makéna aráátímakaimba minááígóni áwáuma Ísu Kárásitin-íye. Aúpá'ó makéna aráátímakain-aaimo simátimewandarakemba aaisambá siyésa ándáfa'a mósínkaraawe. ⁴ Maníkó minkísáú símakowa'a maiyáundanifo wenáái afora'ó simátíménda safe'a súwa'nai e'a inaí seró.

⁵ Maníkómpá'á ímbo taméran-kwaasifimba

kawé'-ímáyáá fínkémbá kawé'-úmai mé'a kanaamó wéraindara'a miwífímbá Maníkóni kúsau maimáe íyóro. ⁶ Aaimó wéseмба sásá-ááiye áse-aai aantemba wéseмба pósa tsái íyamba anondáámo simátimiyana-aaima ímba saafá é'a áse-aai aantemba simátíméro.

⁷ Kentáási waásigon-awi'a Tíkikaasi wen-ímáyáá wéundawi kentópa'a wémena kesáái seyaafá'á kosimátiminiye. Kesáámó úndantemba Fasi'aénkóni kúsau-waasi ména minkísáú ímba ifátu wena kawé'-úmai wémaena ⁸ kentáásáái kosimátimena fasi'átinkaindasafe'a ai'maráúnana kentópa'a wémena wíníye. ⁹ Moóráwigo kentí naaópakewin-awi'a Ónísímasi wemá kentáási waásigo éna wen-ímáyáá wéundawi kawé-kísáú wémaiwai wesé'a wémesarai kentááífimbó paapé uráin-tantaakon-ai kosimátiméyaaye.

¹⁰⁻¹¹ Moóráwigo-awi'a Árísítakasi kesé'o ándáfa'o méraiwai kembiwísáféna séna kawé'-úmai méraaro sisaná Páánápáasi anááfáigon-awi'a Máaka kembiwísáféna séna kawé'-úmai méraaro sisaná moóráwigo-awi'a Yósúwa moórá-awi'a Yásítasi kembiwísáféna séna kawé'-úmai méraaro wésiye. Aneka'á maanááímá simátimé'a

súne. Máákaamo kentópa'o wémenamo wíndamo é'a kawe'á uwánkáaro súne. Yúndaa-waasi Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraampinkemba minkáúmbó-wáásí aantemba kesé'a kísau wémaesa Maníkómó káráwiyaipa'o waásimo méraiyantafesa kesé'a

kísau wémaesa wéfasí'asinkaawe.

¹² Moóráwigo kentí naaópakewi-awi'a Épáfarasi kembiwísáféna séna kawe'-úmai méraaro séna wemá Ísu Káráísitini kísau-waasi éna kembiwí túwa'nai ena fasi'ámai inái símae wéiyena Maníkómpá'á maarán-ááímá wésiye. Maníkón-aaí fasi'ámai ta'óto'mai kawe'á é'a Maníkómbó arááimo táinda-i'a seyaafá'á wée'a táákaeafen-kwaasiyaamba úmai fasi'ámai méraiyantafena mindásafena inái wésiye.

¹³ Kembiwí Kórósi-naopaken-kwaasiye Réóndísiyaa-naopaken-kwaasiye Írápórisi-naopaken-kwaasiye túwa'nai índasafena óraa-kisaumo wémaimba awáné'a simá-timune. ¹⁴ Moóráwigo-awi'a Rúku wen-ímáyáá wéundawisa kentáásí tíyofain-kwaasi éna kembiwísáféna séna kawe'-úmai méraaro sisaná moóráwigo-awi'a Tí-masi kembiwísáféna séna

kawe'-úmai méraaro wésiye.

¹⁵ Maníkóní waási Réóndísiyaa-naopakewisafeta séta kawe'-úmai méraaro séta Maníkóní waási Nímpaani naaúmpa'o túwaandu owísáféta séta kawe'-úmai méraaro súnda kosimátíméro. ¹⁶ Maanáúfáífínkén-ááímá toráumai síya'a seyaafá'á ísásuwe'a ti'maráiyasa maimaésa Maníkóní waási Réóndísiyaa-naopa'o méraawi mátimiyasa toráumai ísáaro. Miwísáfé'o tímakaunda-aufai tímíya'a mimpínkén-ááímá ísáaro.

¹⁷ Moóráwigo Ákípaasimba simáme'a súne. Fasi'aénkó ámakain-kisau fasi'ámai wémae tai'aaó siyé simáméro.

¹⁸ Ayáiyá'á kemá Póro agaimaráúmpo toráumai awíyé'a wenayáánaufi'an-ifo wenááin-íye sé'a ísáaro. Kemá Póro súne. Kawe'-úmai méraaro súne. Kemó ándá-fa'o méraunda-imayaa wée'a Maníkómpá'á inái símae íyóro.

Maníkó úwoimo wétuwa'nai-intafe'a inái súne.

Kemá Póro súnda-aaí taí'áíye.

1 Tésáróníka

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai-aataiya'iyó miyáumai-aatai maisuwéna maanááimá agaimái Tésáróníkaa-naoraa-waasifa'a agaimái máttímakaiye. Póro ásé-aaí kosimátimuwasa isésa érai'e sésa Ísumpa'a timankúnkúmba uráawe. Minááí Aantá-waasi-taai-aufaifimba 17:1-9-fimba wéraiye.

Ísun-aaí Póro fi'o-fi'on-daopa'a kosimátimena Kórinti-naopa'a koméronka'a Tímóti Tésáróníkaa-naopaken-kwaasi-taai kosimátimena wéaisai-un-aaíma kosimámuwana anondáá-aaí agaimái timúwasa máttímakaawe.

1 Kemá Póro maanááí maanáúfáífimbá agai-timúmpo isáaro. Moóráwígon-awí'a Sáírásíye moóráwígon-awí'a Tímótiye kesé'lo méraayanka'a moórá-aaí sé-naumpo isáaro. Tésáróníkaa-naopakewi Maníkóní waási isáaro. Maníkó kentáási-fowae'lo kááísamaimo mé'lo Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye'lo kááísamaimo méraawi isáaro. Maníkó úwoi wétuwa'nai-ena faru wéuwatinkaintafe'a inái súné.

Tésáróníkaafaken-kwaasi Maníkómpá'á timankúnkúmbó uráan-aaí.

²Inaimó súndarataamo únda kembiwísáféta imáyáama éta Maníkómpá'á aasiyaasí súwiyosa wésune. ³Ísun-aaisafe'a timankúnkúmba é'a pó'a wení kísaua kawe'-úmai wémaewe. Maníkómbá tirumbó wéametafe'a pó'a kawe-kísáúmá fasi'á-mai wémaewe. Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráísiti érai'a kumíníye sentáfé'a pó'a fasi'ámai mé'a wéamu'maraawe. Miyáráán-úmai méraantafeta imáyáama éta Maníkó kentáásifowampa'a súwiyosa súné. ⁴Maníkó arumbá tiména wení waási-i'lo uwátínkaraimba éta tuwánaruumne. ⁵Ímba kentáási imáyáafinkemba úwoi-aaisa kosimátimewandanifo Maníkóní Ufaen-ámútánkó keséta mérowata Maníkóní fasi'aénkwárá'á ásé-aaí kosimátimeta ásé-aaisafeta simankúnkúmba fasi'ámai uráundasa minásé-áái kosimátimewanata ísaraawe. Ísowata séta Maníkóní waásin-owesa siyáumne. Kesétaamo maéwándarata wétuwa'nai-eta méraawana'a suwá-naraawe. ⁶Fasi'aénkómó úntenkwara kesáámó ówándantenkwara'a miyá uráawe. Miyámó umbá umbái tiyómbanifo ímba ifátuwanae sumbá simátímakon-aaíma mé-ta'otokaawe. Maníkóní Ufaen-ámútánkó imáyáama timúwa'a tirumbá kawe'-úmai mé'a ásé-aaí méta'otokaawe. ⁷Miyáumai mérowasa pósa Maníkón-aaísaafesamo timankúnkúmbó on-kwáásímá Máséndóniyaafakene Ákáyaaafakene miyáumai-naoken-kwaasi kembá tuwánésa kemó untembá miwí uráawe. ⁸Fasi'aénkón-aaí kentópakemba simátíma'maesa kuráawe. Ímba Máséndóniyaa-waasiwara Ákáyaa-waasiwara aantembanifo seyaafá'-áémpákén-kwáásíwárá'á ísaraawe. Maníkón-aaísaafé'lo timankúnkúmbó on-áái seyaafá'-áémpákén-kwáásí ísaraawe. Maníkómpá'ó kááísamai méraan-aaí é'a isáámba póta ímba anekata simátimenaumne. ⁹Kempátáámó komaéwándara'a kawetáámó uwásínkarontafesawe sésa kawe'-áái wésewe. Waántá-waasiti aambá tuwésa Maníkómpá'á tiyóntafesawe sésa kawe'-áái wésewe. Maníkó fasi'aénkwáráwí érai-Fasi'aenke wení kísau wémaentafesawe sésa kawe'-áái wésewe. ¹⁰Aneka'á wíyómpakemba Maníkón-ááninko Ísu kumíníye sé'a wéamu'maraantafesawe sésa kawe'-áái wésewe. Maníkó Ísumba pukómpinkemba iyáfasinankowana sáwí-imayaagomo ta'ótokaímpinkemba faúsinkenasa kawepátá mósinkena séna Maníkó aaífimbó maitinkáindara'a

faútinkaundawi ímba maitinkáíníyemo siyáiwaimba amu'maráantafesawe sésa kawé'-áái wésewe.

Tésáróníkaafa'a Póro kisaumo maiyáin-aai.

2 Kentáásí waásisono. Kesé'o komaéwándarata áúwara-kisaumo maéwándasa éta suwánaraawe. ²Ímbo kentópa'o kówánda-kanaafinta Fírípái-naopa'a komaéwánasasa suwánésa sínkamesasa sáwítaamo uwásínkón-aai é'a ísaraawe. Maníkó wení fasi'aémbá símakowanasa póna ímba sáá'a úwata ímba tiyawembá ówándasa Tésáróníkaafata kentáá Maníkóní ásé-aaisa kosimátímakaumne. Sáwí'o uwásínkówisa umbaisá siyómbanifo ímba tuwááwándasa ³ímba karo'-ímáyááífinkémbá simátimeta ímba aare-úmén-ímáyááífinkémbá simátimeta ímba waé'waé-ááífinkémbá simátimewandasaanifo ⁴Maníkó kentáásáféna séna kesí waási ontáfé'a ásé-aai kosimátíma'mae'a koró súwata simásímakain-aai kosimátíma'maeta kuráumne. Maníkó wen-ísarena kesiruntá tuwináinda póta kísau wémaeta séta waásimo suwánésasaamo ésa tuwímbai aamoí íyasa tuwímbai ímba aamoí íyamba póna Maníkó suwánénasa aamoí íníye-imayaa éta kísau wémaeta ⁵kentópa'a ásé-aai kosimátimeta ímba tirunkáámbá kofaiyá'mai-aai finkemba kosimátimewandasa ísaraawe. Ímba símai

fí'owani moparáwintáféta súraniyamba wéeta kosimátimewandasa Maníkó suwánaraiye. ⁶Ímba símaimo kembiwíwára fí'on-kwaasiwara'a kesúwíta óraa'a ónae-imayaan-oho séta kosimátímakaumne. Kesé'o maéwándarata Ísu Káráísiti si'marón-kwaasisa ówándanifo ímba óraa'-waasi-ita úmai méta ⁷wempatá úmai méta aaregómó wení iyámpóimo káráwiyintenta uráumne. ⁸Kembiwí kesiruntá tímaketa Maníkóní ásé-aai kosimátimeta sínkamiyata puwúnafo-imayaa ínta ówándasa Maníkóní ásé-aaisa kosimátímakaumne.

⁹Kentáásí waásisono. Kesé'o maéwándarataamo fasi'aén-kísáúmó maéwándata tááka'a makáawe. Maníkóní ásé-aaimo simátimewandasa aafáyáara'e fenómpinka'e nó'waane kísausa maiyáumne. Tómbá ímba úwoi simíwae séwándasa tómbá méyánúmai wéneta maiyáumne. ¹⁰Kembiwí Maníkómp'á timankúnkúmba uráawise'a maéwándarata kawé'-úmai arupíse úmai méta ímba sáwí'a ówándasa maéwána'a suwánontemba Maníkówárátá suwánaraiye. ¹¹⁻¹²Tifoísáimo kentí iyámpóimo káráwiyonten-úmai moórá-mora kesáámá káráwiyeta méta faru uwátinketa Maníkón-aai kawé'-ááímá wésimatimeta séta miyaráámbá íyantafe'a Maníkómbá aráái wáiyana Maníkó aamoí íníyesa siyáumne. Maníkó wésimba pó'a wemó kawáánipa'o wení sámó kaipa'á táméranaawe. Miyámó íyantafe'a Maníkómbá

aráái wáiyana wemá aamoí íníye.

¹³Maarán-ááíwárátá Maníkómp'á aasiyaasí súwisa sune. Maníkón-aai simátimewandarata kembiwí sé'a waási-taain-iye ímba sumbá Maníkón-aain-iye sé'a tirumpimbá fasi'ámai méta'otokaawe. Simátímakaunda-aai érai'a Maníkón-aain-iye. Simátímakaunda-aaisafeta timankúnkúmba ombá póna minááígo wétuwa'naiye. Mindásafeta iséta Maníkómp'á aasiyaasí súwiyosa sune.

¹⁴Kentáásí waásisono. Yúndaa-aempaken-kwaasi Fasi'aénkóní waási Ísu Káráísitiye'o kááísamaimo méraan-kwaasifa'o paápé uráintemba kembiwíwára'á miyá uráiyé. Yúndaa-aempaken-kwaasimo miwífinkémbá Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba wéompinkemba sáwí'o uwátínkaraantemba kentí waási kembá sáwí'a uwátínkaraawe. ¹⁵MinYúndáá-wáásí tówá'náma naaófá'á Maníkón-aai

simátímakowi tínkanto'naamai úmae wéiyuwasa putásowasa maimaé wéiyesa matínkámae iyówasa miwí tísaafitantamba ésa káfé'ó méraawi Fasi'aénkómbá Ísumba tufúwana puwúwasa kentáámá sáwí'a uwásinkesa arááiwakaawe. Miyámó untáféna Maníkó ímba aamoí uwátínkaraiye. Miwí seyaafá'-wáásítí namuro-wáásíyáámbán-owe. ¹⁶Maníkó sáwí-ampakemba kawé'-ámpá'ó métinkaindasafeta f'lonkaa-waasisafeta Maníkón-aaí simátíma'maeta wégundasa Yúndaa-waasi aambá fáisinkesasa seyaafá'-wáásítí namuro-wáásíyáámbá wéowe. Tíwá'náti sáwí-kisauwara'a káfé'ó méraan-kwaasi maimaé wéiyowana káfé'a Maníkó aaisambá wétiyiye.

Póro aneka'á kotuwánánaemo siyáin-aaí.

¹⁷Kentáásí waásisono. Kembá tiyuwéta maanká'á ampáánká'á taméta kembiwísáféta imáyáa áfááraumai wéeta kembó kotuwánaanda-antafeta wésaafa-eta ¹⁸aneka'á kotuwánánae séta kemá Póro sé'a aneka'á kotuwánánae símasima'a wéunana waántáwanko aambá fáisinkaraiye. ¹⁹Ánaaemba Fasi'aénkó Ísumo kumínda aúranka'a kométa nóintafetaawa amu'maránaum nóintafetaawa aamoisá ónaumno. Kembiwísáféta imáyáa éta aamoisá ona'á ²⁰kentáá súwí'a mósá maráiyana sirunkósá aamoí íníye.

3 Kentáfékai óraa'-imayaa wéekainifo maankákái maékai kembiwí f'í'opa'ó méraantafekai Áténisi-naopa'a kerái maékai ²Tímótimba ai'marááwáyana kentópa'a kuráiyé. Tímóti kentáásí kawé'-wáásí póna wesé keséta Maníkóní kísausa wémaunanasa póna Ísu Káráísitini ásé-aaí simátíma'maena wéwiye. Koáfomba faiyáina'a Maníkómpá'á timankúnkúmba fasi'ámai íwae sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé. ³Maníkón-aaí ímbo isááwi sáwí'a uwátinkaiya'a Maníkómbá aúwáafo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé. Maníkó séna kesááimo ímbo isááwi sáwí'a uwátinkanaawe siyáimba pósa kentáá sáwí'ó wéuwasinakaamba é'a ísaraawe. ⁴Kesé'ó maéwándarata séta sáwí'a uwásinkanaawemo siyáundasa káfé'a mápaapeisa'a wéawanaawe. ⁵Kemá imáyáa é'a waántáwanko séna Maníkómbá auwésa kesáái isáíwae sintáfé'a miyá uráawe. Maníkómpá'á timankúnkúmba wéoo sé'a kentáái isánae sé'a Tímótimba ai'marááwánana kentópa'a kuráiyé. Kentópa'a kísauomo komaéwánda áúwara-kisauuma maiyáunda káfé'a minkísáúgón-áúma áwiyo'wifo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé.

⁶Tímóti kentópa'a koména kouweréna kesópata téna kembiwísáféna séna Maníkómpá'á tirumbá timésa wenká'á timankúnkúmba fasi'ámai owé séna áséaaisa tasimásímakaiye. Kembiwí kentáfé'ó sé'ó kawé'-áái siyémo senkwará'á tasimásímakaiye. Kesáámó sétaamo kembiwí kotuwánánaemo súna'ó kentáásáfé'ó tatuwánanaemo senkwará'tá tasimásímakaiye. ⁷Maníkón-aaí simátimundarakemba tuwímbai sáwíta uwásínkáánka'a Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba fasi'ámai onáái tasimásímakaimba póna áfombo faiyáin-aaí tasimásímakaiye. ⁸Fasi'aénkómpá'ó kááísamaimo fasi'ámaimo méraan-aaí iséta póta kawetá úmai méraumne. ⁹Maníkómpá'á fasi'ámai méraawata póta Maníkónópata kentáásirunko kawé'á wéisata Maníkómpátá súwi sune. ¹⁰Kentópataamo konda-ámbá Maníkó wi'maráíndasafeta fénáímpinka'e aafáyáara'e Maníkómpátá fasi'ámai áísai úmae wéiyune. Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba ombánifo moóráfa'a wétuwaantafeta kotúwa'nai ónae séta Maníkómpá'á fasi'ámaisa sune.

¹¹ Inaí súndasa pósarai Maníkó kentáásifowae Ísu kentáási Fasi'aénkóe úmai kentópataamo konda-ámbá wisinkáyááye. ¹² Inaí súndasa póna kesiruntá áfáárau-mai tímakaundanten-úmai Fasi'aénkómá imáyáa timína'a moórá-mora kentirumbá timé'a seyaafá'-wáási kentirumbá timé'a ménaawe. ¹³ Miyá íyana Maníkó kentirunkómbá fasi'átinkaina'a Ísu kentáási Fasi'aénkómó wení waásise'o kumíndara'a Maníkó kentáásifowan-aúranka'a kawé'-úmai méraiñana sáwí'-aai kempímbá ímba wéraindasafeta inaí súne.

Miyásáámó wéunanasaamo Maníkómó aamoisáámó wéuwasinkain-aai.

4 Kentáási waásisono. Moórá-aaiwara'a ísáaro. Fasi'aénkó Ísuwe'o kááísamaimo méraundasafeta wa'wiséta óraaka'a simátimeta séta Maníkómbó arááimo taiwáíní áwáumo aráátimundasa arááiwa'mae'a wéwiñana Maníkó tuwánéna aamoí uwátinkainiye. Minááígóní áwáuma é'a wéaraaiwaefo miyáumai arááiwa'-mae'a koró. ² Fasi'aénkó Ísu simásímakain-amaanta simátimewanda é'a isé'a wéaraaiwaewe. ³ Maníkó maarámó íyantafena aráái wétaiye. Kembiwí Maníkómpá'á té'a wendé-í'a tauráaro. Aare-úméné inaamaru-úméné aseráaro. ⁴ Waaimó é'a aaremó maíyamba arupíse úmai máéro. Miyámó íyamba Maníkó miyámó íyantafena aráái wétaiye. ⁵ Maníkómpá'ó ímbo tiyáan-kwaasimo ontembá ímba miyán-oro. Pói-iyankomo waafán-ínímbó máentemba ímba miyán-oro. ⁶ Maníkóní áamámba miyáumai wéraintafe'a aaremó maíyamba kentí waási ímba sáwí'a uwátinkáaro. Ááéma óraaka'a simátimeta séta miyá-sáwí-ámpá'ó wíyanamo éna Maníkó umbai-méyámbá timíníye. ⁷ Maníkómó wení waási-i'o uwásínkáinta kawé'ó úmimo méraandasafenasa wéuwasinkaiye. Ímbo sáwí'o úmimo méraan-ita wéuwasinkaiye. ⁸ Mindásafesa súnda-aai isésa tínaaeni'o uwátimiyawima ímba waási aantemba tínaaeni'a uwátimenaafó Maníkó wení Ufaen-ámútámbó tími-wainkwará'a tínaaeni'a uwáménaawe.

⁹ Kembiwí kentí waási Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmbo on-kwáási moórá-mora kentirumbó tímén-aai Maníkó aráátímakaimba pó'a é'a miyá wéofó moórá-mora kentirumbó tímén-aai maankwándááífímbá ímba agaénaumne. ¹⁰ Kembiwí Máséndóniyaa-aempaken-kwaasi Maníkóní waási é'a kentirumbá tímakaawe. Óraaka'a séta moórá-mora kentirumbá tíma'mae'a íyóro sumpo ¹¹ fasi'ámai imáyáa wéé'a faru úmai mé'a kentúra'a káráwiye'a tómbó maíyantafe'a kísau máéro. Minááímá éta simátímakaunda ¹² miyá é'a kísau maíya'a Maníkómpá'ó ímbo tiyáan-kwaasi tuwánéna kembiwísáfésa kawé'-wáási owémá sénááwe.

Miyá é'a kísau maíyana ímba táái táíníye.

Fasi'aénkómó kumínda-aai.

¹³ Kentáási waásisono. Maníkón-aaisafesamo timankúnkúmbo un-kwáásímó púwówasamo utámakaan-kwaasisafe'a tirunkó sáwí'an-ifo séta érai'-aaimo simátíménda ísáaro. Maníkómpá'ó ímbo kááísamaimo mésamo Ísu kumíndara'o pukáampinkembo íyáfasinaiyantafesamo ímbo amu'maráan-kwaasi tirunkó sáwí'a wéifo kembiwí miyán-ófo séta senda-ááísá ísáaro. ¹⁴ Ísu pukáimpinkemba íyáfasinkaintafeta érai'esa sumpo Ísun-aaisafesamo timankúnkúmbo ésamo pukáan-kwaasi Maníkó miwíwará Ísunkwará'o tiyáinda-aaisafeta érai'esa súne. ¹⁵ Simátíménda-aaima Fasi'aénkómá siyáin-aain-iye. Fasi'aénkómó kumíndara'a úwoimo tímó aráan-kwaasi pukéwi

aifa'á ímba íyáákanaawe. ¹⁶Maníkóní kísau-waasigo wiyómpakewi aai sínana Maníkóní uwíyenko óraaka'a aai sínana Fasi'aénkó óraaka'a wésindafinkemba wiyómpakembo kumínda Ísu Káráísitin-aaisafesamo timankúnkúmbo ésamo pukáan-kwaasi aifa'á íyáfasinaiyata ¹⁷Ísu Káráísitin-aaisafeta simankúnkúmbo étaamo úwoimo súmó aráandawisa kufarámbainata ainámpímbá aifa'ó iyáawise'a itúwaandu éta Fasi'aénkómbá iawánéta miyáumai aasiyaasi Fasi'aénkóe'a maé'mae'a ónaumne. ¹⁸Mindásafe'a simáti-simati wée'a fasi'átinke'a méraaro.

Fasi'aénkó kumíndasafetaamo to'mayaa onda-áái.

5 Kentáásí waásisono. Fasi'aénkó Ísumo kumínda-kanaa ímba ísare'a maankwándááíímbá ímba agaiyáumne. ²Kemá ísaraawe. Nó'waamba umén-kwáásímó kaffímbó tentenkáán-úmai Fasi'aénkó Ísumo éna miyáumai kumíníye. ³Waásimo maarámó sentembá káfé'a kawé-kánááíímbá aáno úmai méraumne síyambanifo minúwóiyáámbó éna sáwí-kanaago téna tasáwí'a uwátinkainiye. Aaregóní kanaamó tisanamó ímbá iyámpói wéma'ankaiye. Miyámó ontembá misáwí-kánáágómó éna ímbo asétinkainda seyaafá'nánká ta'ótorainiye. ⁴Kentáásí waásisono. Umén-kwáásígómó kentí moparáwímbó tamaimaiyáina'o awáné'o é'a táátafe'a iyambanifo ímba kumeup'á méraamba póna Fasi'aénkó Ísumo kumínda ímba táátafe'a ónááwe. ⁵Kembiwí sámó kaiwáín-aráátomba owatá kesááwár'á ímba kumeukóndésá úmpo sámó kaiwáíndésá úne. Ímba sáátafeta ónaumne. ⁶Tuwímbaimo ombá Ísumo kumínda-imayaa ímbo ombá káátumo wáentenkaamba wéofó kesáá ínta miyásá éta káráwimaisa kawé'-ímáyáásá úmaisá ménaumne. ⁷Waási nó'waamba tún-kwáéwasa uwóí'o on-dómbó naan-kwáásí nó'waamba nésa uwóí'a ónááfo ⁸kesáá sámó kaiwáín-aráátomba póta ímba miyaráánta ondasá kawé'-ímáyáá úmaisá ménaumne. Miyáumai méta wenókáámbó faférimaisaamo méraundantemba Maníkómp'á simankúnkúmbo éta waásisomba siruntá wétimeta méraumne. Wenótámbó súsamo fáítuwaundantemba Ísu Káráísiti kusiyáíndasafeta amu'maréta méraumne. ⁹Maníkó wení waási-ita uwásínkaraimba kentáásí sáwí-kisaurakemba Maníkó ímba áyánta uwásínkainifo Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kentáásí

sáwí-kisaugomo ta'ótokaimpinkemba faúsinkenasa kawepátá mósínkaindasafena Maníkó wení waási-ita uwásínkaraiye. ¹⁰Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kentáásáfénawe séna pukáimba póta kumínataamo éta úwoisaamo méraunda-waasiwara pukáan-kwaasiwara'o éta weséta ménaumne. ¹¹Mindásafe'a moórá-mora túwa'nai e'a kawé'-áái símasima'o iyamba pó'a fasi'ámai ménaawe. É'a wéomba pó'a miyá úmae iyónááwe.

¹²Kentáásí waásisono. Moórá-aaimo óraaka'o simátíménda ísáaro. Kempímbá kísau maésa kawé'-áái simátimesa fasi'ámai arupíse uwátinkaiyantafena Fasi'aénkó miwí íyáfasintinkarain-kwaasi-taai taawiyáfóro. ¹³Kembiwíímbá miwí kísau wémaentafe'a pó'a miwí táái mósá maré'a kentirumbá wétime'a méraaro. Kembiwísé'a faru úmai méraaro.

¹⁴Kentáásí waásisono. Óraaka'o súndasa kafóná-waasisafe'a óraaka sé'a arupíse uwátínkáaro. Táátafesamo íyan-kwaasi tirumbá fasi'átínkáaro. Amoisáén-kwáásíwár'á túwa'nai oro. Seyaafá'-wáásí wempa'á aáno úmai méraaro. ¹⁵Kembó sáwí'o uwátínkéwa'a anondáá miwí sáwí'a uwátínkááfo sé'a

aambá fáitinkaaro. Aasiyaasí miyáumai kembiwísé úmai fí'on-kwaasiwara'a kawe'á uwátínkáaro.

¹⁶ Aasiyaasí tirunkó aamoí ina'a mé'a ¹⁷ Maníkómpá'á inai símae wéiye'a ímba saagaaró. ¹⁸ Kentópa'a fí'o-fi'on-tantaa'a kawe-tántáá'é umbai-tántáá'wará'ó tinda Maníkómpá'á súwi seró. Miyámó íyamba Maníkó miyámó íyantafena wéankaiye. Ísu Káráísitiye'a kááísamai mé'a Maníkómpá'á seyaafá-tántáátáfé'a súwimo wésemba Maníkó miyámó íyantafena wéankaiye.

¹⁹ Maníkóní ámútankomba ímba aambá fáí'anke'a ²⁰ Maníkóní ámútankomo simátímakain-ai wésimatimiya'a mináái ímba tínaeemba uwáméro. ²¹ Seyaafá-tántáá'á tuwíntuwe'a kawe-tántááká'á fasi'ámai méta'otoraaro. ²² Seyaafá'á fí'o-fi'o-sawi-tantaatafe'a aséráaro.

²³ Maníkó faru wéuwatinkaiwaini áwáun-iye. Wemá kembiwí wefarí'o índasafeta inai sune. Maníkó kentí imáyáara'e túwawaaka'e timanka'é káráwiyina'a kawe'-úmai méraiymba Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kumíndara'a ímba sáwí-ai kempímbá wéraindasafeta inaisá sune. ²⁴ Maníkó éraikoni áwáuma póna wení waási-i'a uwátinkaindasafena táántaraiwai wemó siyáintemba miyá uwátinkainiye.

²⁵ Kentáásí waásisono. Maníkómpá'á kentáásáfé'a súwa'nai e'a inai seró. ²⁶ Maníkóní akúmbá tiyáámba tíméro sune. ²⁷ Fasi'aénkó simásímakaintafe'a óraaka'a simátíme'a sune. Maankwándááífínkén-áái toráumai Maníkóní akúmbá seyaafá'nánká simátíméro.

²⁸ Fasi'aénkó Ísu Káráísiti aasiyaasí úwoi wétuwa'nai-intafe'a inai sune.

Kemá Póro sún-da-ai taí'áiyé.

2 Tésáróníka

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai-aataiya'iyó miyáumai-aatai maisuwéna maanááimá agaimái Tésáróníkaa-naoraa-waasi Ísuni aampa'ó

kun-kwáásí'á'á agaimái tuwówana moóráwigo mátmakaiye.

1 Kemá Póro maanáái maanáúfáímbá agai-timúmpo ísáaro. Moóráwigo-awi'a Sáírasiye moóráwigo-awi'a Tímótiye kesé'a méraayanka'a moórá-ai sé-naumpo ísáaro. Tésáróníkaa-naopakewi Fasi'aénkóní waási ísáaro. Maníkó kentáásifowae'a káásimai Fasi'aénkó Ísu Kárásitiye'o káásimaimo méraawi ísáaro. ²Maníkó kentáásifowawe Fasi'aénkó Ísu Kárásitiye'a úwoi wétuwa'nai-esarai faru uwátinkaayantafe'a inái súné.

³Kentáási waásisono. Ááema Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba é'a káfé'a fasi'ámai Maníkóe'a káásimai méraawe. Ááema moórá-mora kentirumbá tímakaamba isa'á káfé'a kentirumbá tíma'mae'a wégowe. Miyámó wéomba mindásafeta Maníkómpá'á súwisa símae wéiyeta inaisá súndasa kawetá úne. ⁴Ísu Kárásitini waási ontáfésa sáwí'a uwátinkesa tí'a iní'o uwátínkáamba Maníkómpá'á timankúnkúmba é'a ímbo aúwémba wentáfé'a ísámai fasi'ámai méraamba póta Maníkóní waási moórá-mora-naopimpa'o méraanta simátimeta kentúwíta mósá makáumne.

⁵Miyáumai fasi'ámai méraamba pósa tí'a iní'o uwátínkáamba iséta séta Maníkó arupíse-meyamba tímínda póna kawetóní'a uwátinkena wégarawiyiye súné. ⁶Maníkó arupíse úmai méraiwai sáwí'o wéuwatinkaawi sáwí-meyamba tíména ⁷kentí umbai-tántáá'é kentáási umbai-tántáá'ésá tai'ásiyuwainiye. Fasi'aénkó Ísu wíyómpakembo kumíndara'a wení fasi'aén-kísáú-wáásíwárá'á iyaráámbó kúra'mae kumíndara'a kentí umbai-tántáá'é kentáási umbai-tántáá'é Maníkó tai'ásiyuwenasa ⁸Maníkómpá'ó ímbo tésamo nénka'o méraawi sáwí-meyamba tíména Fasi'aénkó Ísuni ásé-ai ímbo taawiyaffiyawi sáwí-meyamba tímíníye. ⁹Miwítí sáwí-meyamba maarán-iyé. Sáwí-meyambo waé'wae'o índa-aempa'a aasiyaasí maé'mae'a íyana Fasi'aénkó aambá fáítinkainasa wenópa'a ímbo iyíyamba wení ff'ora-fasi'aemba ímbo awánánáawe. ¹⁰Minkánáá kumíndara'a wení waási wenáásifasa timankúnkúmba owí wenáwí'a óraa'a uwánkesa áwí'a mósá marésa aamóí ónááwe. Ísun-ai simátimewanata kembiwíwárá'á érai'e sé'a wempá'á timankúnkúmba uráamba pó'a miyá ónááwe.

¹¹Mindásafeta kembiwí túwa'nai eta maarán-áái inaisá símae wéiyune. Maníkó wení waási-i'a uwátinkaindasafena táántena kawetóní'o uwátinkaindasafeta inaisá súné. Maníkó fasi'aémbá tímína'a kentí imáyáfinkemba kawé-kísáú maimaé iyíyantafeta inaisá súné. Maníkó fasi'aémbá tímína'a wempá'á timankúnkúmba fasi'ámai iyamba pó'a kawé-kísáú maíyantafeta inaisá súndasa pó'a ¹²kembiwímbá Fasi'aénkó Ísun-awi'a óraa'a íyana Ísu wení waási-i'a ontáféna kentúwí'a maimaéna iyíníye. Kentáási Maníkóe Fasi'aénkó Ísuwe'a úwoi túwa'nai iyamba pó'a Fasi'aénkó Ísun-awi'o mósá maráiyantafeta inaisá súné.

Sáwí-kisauombo afowái'o owín-áái.

2 Kentáási waásisono. Kentáási Fasi'aénkó Ísu Kárásiti kuména kuntúwaandu uwásinkainata weséta méraanda-aaisa aforatá simátimenaumne. ²Tuwímbai

sésa Fasi'aénkó Ísuni kanaamá é'a paápé uráiyemo siyáan-ai ímba óraa'-imayaa íyana tirunkó sáwí'a íno. Mináámó simátímakaawi kentí imáyáafinkena siyáa miyámó sembá Maníkó simásímakaiyewa siyáa kentáfésa aúfáifinkemba simásímakaiyewa siyáa nááfaken-aaiyewa siyáao. ³Minkáró'-áái simátíméwa'a érai'a siyé sefáímpó'a maanááimá afora'á simátimenaumpo ísáaro. Fasi'aénkó Ísu kumúndakanaa ímba úwoi kumínifo aifa'á sáwífa'nanka Maníkómbá tínaaemba uwámiyana sáwí-kisaugomba afowái'o uráiwai sáwí-marupa'o iyamó kámakama'o wéipa'o kumbéndawinonkaamba paápé ínye. ⁴Tuwímbai-tantaatafesamo waásimo sésa kesí manikón-iyé sésa mintántáákón-imáyáá mósá wémaraambo éna aambá faiyéna séna sáwísamban-ifo keyáá óraa'a úne séna Maníkóní áamáan-daumpa'a iména karo'á séna kemá Maníkó úne síníye.

⁵Kesé'o maéwándara'a mináái simátímakaunda ímbo tuwinkaráámhá isa'á tuwinkaráawe. ⁶Káfé'a sáwí-kisaugomba afowái'o uráiwaimba aambá fáí'ankaraimba wéisaawe. Maníkó séna sáwí-kisaugomba afowái'o uráiwaini kanaamá wétiye sínda-kanaa miwá paápé ínye. ⁷Káfé'a sáwísáwí-kisau aúpá'á wémaewana sáwí-kisaugomba afowái'o uráiwaimba aambá tawísíyankainana paápé índara'a sáwísáwí-kisau afora'á paápé ínana ⁸sáwí-kisaugomba afowái'o uráiwaiwara'a paápé ínana Fasi'aénkó Ísu sámó kainkwará'á kuména áama áútinkena tufuwéna wení fasi'aémbá maisuwáínye. ⁹Sáwí-kisaugomba afowái'o uráiwai paápé índara'a waántáwankoni fasi'aénkwará'á paápé éna fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaraan-kisau karo-kísáú wémaena ¹⁰fí'o-fi'on-tantaatafena karo'-áái simátiminasa sáwí-meyambo waé'wae'o índa-aempa'o koméraiyan-kwaasi minááisáfésa érai'e sénááwe. Érai'-aaisafesa

ímba aamoí íyamba Maníkó sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútinkáiwain-aaisafesa ímba aamoí íyamba póna Maníkó ímba kawé'-ámpá'á métinkainiye. ¹¹Miyá-sáwí-wáási pósa minkáró'-ááisáfésa érai'e sénááwe. Miyá-sáwí-wáási póna Maníkó étinkainana karo'-ááígó miwí fasi'ámai ta'ótorainasa karo'-ááisáfésa érai'-aain-iyé sénááwe. ¹²Miyáumai érai'-aaisafesa karo'-ááíyé sésa sáwí'o wéontafesa aamoimó íyawí sáwí-meyamba tímíníye. Kemá Póro sune. Aifa'á sáwí-kisaugomba afowái'o uráiwai paápé ínana Fasi'aénkó Ísu kuména tufuwéna wení fasi'aémbá maisuwáínye.

Fasi'ámaimo méraan-aii.

¹³Kentáási waásisono. Fasi'aénkó arumbá wétimiye. Aifa'á Maníkó kembí-wísáféna séna sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútinke'a kawé'-ámpá'á métinkanaumne séna wení Ufaen-ámútámbá ai'marówana Maníkóní waási-i'a kunuwátinkowa'a érai'-aaisafe'a timankúnkúmbo uráantafeta

aasiyaasí Maníkómpá'á súwisa sune. ¹⁴Ásé-aii kosimátimewananasa wení waási-i'a uwátinkaina'a Fasi'aénkó Ísu Káráísiti sámó kainkwará'ó méraipa'a iméraiyantafena Maníkó táántaraiye. ¹⁵Mindásafe'a fasi'ámai mé'a kosimátímakaunda-aaiye aúfáifimbo agaiyáunda-aaiye tirumpimbá ta'ótoráaro.

¹⁶Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye Maníkó kentáásifowawe kentáá-imáyáá ésarai úwoi súwa'nai esarai aasiyaasí kentáá-imáyáá kawé'a wéuwasinkaayata Ísu Káráísitiye'o méraandasafeta wéamu'maraumne. ¹⁷Fasi'aénkó Ísu Káráísitiye Maníkó kentáásifowawe kentí imáyáa kawé'á uwátinkesarai fasi'átinkaiyamba póna kentí kisauwe kentááiye kawé'ó índasafeta inái sune.

Súwa'nai e'a inai serómó siyáin-aii.

3 Kentáásí waásisono. Moórá-aii simátimenaumpo ísáaro. Kentáá súwa'nai e'a Maníkómpá'á inai seró. Fasi'aénkón-aii simátíménana seyaafá'-áémpá'á minúwóiyáámbá wété ínasa minááímó ta'ótoraiyantafe'a Maníkómpá'á inai seró. Kembiwífímbá Fasi'aénkón-aaigo é'a miyán-úmai ta'ótokaiye. ²Moórátantaataafe'a Maníkómpá'á inai seró. Tuwímbai Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba owasá tuwímbai karo'é wésesa miwífínkémbá sáwí-waasi sáwí-kisaumo wémaewi sínkamofainifo kentáá súwa'nai e'a Maníkómpá'á inai seró.

³Waántáwanko ta'ótoraiifo séna Fasi'aénkó

wemó sintembó miyámó iwáí póna káráwimai fasi'átinkainiye. ⁴Kembiwísáféta óraaka séta Fasi'aénkóe'a kááísamai méraamba pó'a simátimunda-aaisa taawiyafé'a miyá úmae'a iyónááwe súne.

⁵Fasi'aénkó imáyáa timína'a sé'a Maníkó arumbá wésimiye sé'a méraiyantafeta inaisá súne. Ísu Káráísiti imáyáa timína'a wemó fasi'ámaimo méraisanamo ímbo awesaraimó intembá kemá miyámó íyantafeta inaisá súne.

Kísau máéromo siyáin-aii.

⁶Kentáásí waásisono. Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísausa wémaundasafeta óraaka'a simátimeta séta kembiwífínkémbá tuwímbai Ísu Káráísitini waási simátímakaunda-aaisa ímba arááíwaesa kafóná-waasiyaamba úmai méraawata séta tiyuwé'a miwísé'a ímba méraaro súne. ⁷Kesé'o maéwándarata kafóná-waasiyaamba ímba úmai maéwánata suwánaraamba kesáámó uráundantemba miyán-oro. ⁸Kentí tómbá ímba úwoi nááwándasa méyánuwasuweta wéneta aafáyára'e fenómpinka'e nó'waane siyáántán-kwiyéta kísausa wémaeta minkísáúfínkén-tóntá maiyáumne. Kembiwí nófí'a uwátinkaunafo séta tómbá síméro ímba séwándasa kisaufinken-ontantanta maiyáumne. ⁹Maníkóní ásé-aii kosimátímakaunda-anondaa tísai úmaimo tómbó maiyékaa kawé'á éta úsina ímba tísai ówándasa maiyáumne. Kísauomo fasi'ámaimo maéwándasa suwáné'a kembiwíwárá'á miyá íyantafeta kosimátímakaunda-anondaa ínta úwoi maiyáumpo méyámbakaumne. ¹⁰Kesé'o maéwándarata maarán-áái simátimeta séta kafóná-waasi kísauomo ímbo wémaen-kwaasi tómbá ímba tímérosa simátímakaumne.

¹¹Kembiwífínkémbá tuwímbai kafóná-waasi kísau ímbo máémba tíyo-aii símae wénowata ísaraumpo ¹²miwísáféta óraaka simátimeta séta Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kísau wémaundasafeta séta ífátuwe'a kawé'-úmai mé'a kísau wémae'a kentí kisaufinkemba tómbá naarósá súne.

¹³Kentáásí waásisono. Kawe-kísáú wémaemba

ímba tuwesarái ína'a miyán-káwé-kísáú máéro. ¹⁴Maanáúfáífímbó agaimaráúnda-aaisa tuwímbai ísámai tínaaembo uwásúwéwi tuwáné'a miwítí nénka'a méwasa imáyáa ésa tigeasáfésa ésa kouwerésa teró. ¹⁵Namuro-wáásímó ontembá miyá ímbo íyamba kentí waásimo ontembá mináái símai sáma katíméro.

¹⁶Fasi'aénkó faru wéuwatinkaiwaini áwáun-iyé. Wemá kawé-kánááwé sáwí-kanaawe faru uwátínkámaena iyíndasafe'a inai súne. Kembiwísé'a Fasi'aénkó méraíndasafe'a inai súne. ¹⁷Ayáiyá'á

kemá Póro agaimaráúmpo toráumai awáné'a wenayáánaufi'an-ifo wenááin-iyé sé'a ísáaro.

Seyaafá'-áúfáífimbá miyáumai wéagaumne.

¹⁸Fasi'aénkó Ísu Kárásiti úwoi
wétuwa'nai-intafe'a inai sune.

Kemá Póro sún-da-aaí taí'áiyé.

1 Tímóti

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba afa'móráe-aataiya'iyó miyáumai-aatai maisuwéna Tímótin-imayaa éna maanáái agaimái tuwówana wenópa'a kuráiyé. Ísun-aai simátíma'maena iyúnkakemba ándáfa'a ánkárowana ména Tímóti Éfésási-naopa'o Fasi'aénkóni waásiya'o káráwiyontafena imáyáa éna maanáái agaimarówana wenópa'a kuráiyé.

1 Tímótiyo kemá Póro maanáái maanáúfáífimbá agaimarúmpo isaaó. Maníkó kentáási sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkembo faúsínkáíwaiye Ísu Káráísiti kumíníye sé'a amu'maráúndawíye kentáfésarai sésarai aantá-waasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae núwo sésarai si'mákáaifo ²Tímótiyo Ísu Káráísitimpa'a amankúnkúmbo óndawí érai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Maníkó kentáási-fowawe Ísu Káráísiti kentáási Fasi'aénkóe úwoi áwa'nai esarai tirumbá uwánkesarai faru uwánkaayantafe'a inái súne.

³Ááema Máséndóniyaa-marafa'o kónae séwánda-kanáa entáfé'a óraaka sé'a Éfésási-naopa'a úwoi méraao. Maníkón-aagomba waé'wáé'-ááímó wésewisafe ímba miyán-áái seró simátimiyo. ⁴Aasiyaasi ímba imáyáa úmai maní'-ááiyé tíwá'náwe tinááfúúsáiyé túwí'wara'a ímba seró simátimiyo simámakaumne. Miyán-ááímó sembá waásiti imáyáa tafiséna ímba túwa'nai ínasa pósa Maníkómpá'a ímba timankúnkúmbe úmaesa iyónááwe. ⁵Énifo simámunda-aaimo seyaafá'-wáásímó arááíwaiyanamo éna miwítí tirunkó kawé'a ínasa aáno úmai mésa Ísumpa'a timankúnkúmbe fasi'ámai ésa miyámó iyawi tirumbá timénááwe. ⁶Tuwímbai mináái ifátuwesa úwoi-aai símae wénesa ⁷Maníkóni áamáamba simátimenae sésa ombánifo minámáambá ímba kawé'-úmai isésa óraaka'o sen-ááígóni áwáuma ímba isááwe.

⁸Áamáamba kawé-tántáá'á póna mindámo wéaraaiwaen-kwaasi áamáánko wétuwa'nai-ímba isáúmne. ⁹Kesí áamáamba arááíwáéro séna áamáamba tíména sáwí'o uráan-kwaasi kawé'-ámpá'ó wíyantafena áamáamba tímakaiye. Áamáambo taráíson-kwaasiye aaimó ímbo isáán-kwaasiye Maníkóntáfésamo ímbo imáyáamo on-kwáásíyé sáwí'o on-kwáásíyé Maníkón-aaisafesa kosaambaimó on-kwáásíyé tinófoi tínkamowasamo púwón-kwaasiye tuwímbai tínkamowasamo púwón-kwaasiye ¹⁰aare-úmémbo on-kwáásíyé waai-úmémbo on-íníné umén-ánká'ó nón-kwaasiye iyámpói-umembo on-kwáásíyé karo'-ááímó sen-kwáásíyé karo'-ááímó simátínkáán-kwaasiye Maníkóni érai'-aaimo taráíson-kwaasiye miyámó

on-kwáásímó kawé'-ámpá'ó wíyantafena áamáamba tímakaisata isáúmne.

¹¹Minááímá ásé-aafimba wéna Maníkó kawé'-aantembo iwái wení áwáuma fí'oran-awauwarawini érai'-aain-íye. Kembá Póromba simásiména séna mináái simátíma'mae núwo

siyáiyé.

Maníkó arumbá uwásínkaraiyemo siyáin-aai.

¹²Ísu Káráísiti kentáási Fasi'aénkó simásiména

séna kesí kísau kawé'-úmai maimaé núwo séna minkísáúmó máéndasafena fasi'aémbá símísa'a súwi simánkaumne. ¹³Énifo minkísáú ímbo maiyáawandara'a

wenáwí'a símai sáwí'a uwánke'a wení kísau-waasi sáwí'a uwátinke'a wembá símai sáwí'a uwánkaraumne. Minkánáará'á Ísuma Fasi'aénkómá iyé-áásáfé'a ímba érai'e sé'a ímba ísámai kawé'á é'a pó'a sáwí'o uráunda mindásafena arumbá uwásinkena ¹⁴Fasi'aénkó úwoi súwa'nai úmaena íyísa'a Ísu Káráísitiye'a káásamái mé'a wenáásafe'a simankúnkumba é'a wen-ímáyáá wéune. ¹⁵Sáwí'o on-kwáásí sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba Ísu Káráísiti faútinkaindasafena marapá'á kunkáiyé siyáifo mináái érai'-aain-ifo isé'a tirumpimbá fasi'ámai ta'ótóráaro. Kemó Póromo sáwí'o uráundawi seyaafá'nánká'ó sáwí'o uráamba iyáákaraumne. ¹⁶Miyámó uráundasafena arumbá uwásinkena ayáátáaka'a simu'marómbe waasi mindá awánésa wenáásafesa timankúnkumba ésa aúí'a úmai maé'mae'o iyantafena ímba sínkamimba simu'maréna ména arumbá uwásínkaraiye. ¹⁷Maníkó káráwiyai-wai maé'mae'a éna ímbo puwíndawi éna wembá ane'á súrantamba ímbo awánáundawi weyáá Fasi'aénkómá éna wení áwáuma fí'oran-awauma waé'wae'a isaná wenáwí'a óraa'a waé'wae'a wéiye.

¹⁸⁻¹⁹Tímótiyo kesááninko maanáái óraaka simámenaumpo isaaó. Ááéma Fasi'aénkóní kísau máinda-aai entá simámakaundasaama isa'á imáyáa é'a pó'a óraaka simáme'a sune. Mináásáfé imáyáa úmai arááiwaema Fasi'aénkómpá'á amankúnkumba éma arumpinkémbá érai'-aai isé méma i-wáásímó tiyáántán-kwimáímo fasi'aén-kísáúmó maésamo máéntemba Maníkón-aaisafe ayáántán-kwimáí fasi'aén-kísáú wémae méraao sune. Tuwímbai tirumpinkémbá érai'-aai tínaemba uwámesa pósa Fasi'aénkón-aai tínaemba uwámesa méraawe. ²⁰Miwífínkémbá kae'nárai-tuwi'a moóráwígon-awí'a Áíméniyasi isaná moóráwígon-awí'a Árékísanda isa'á ti'maráúnana waántáwanko ta'ótokaiye. Maníkómpá'á sáwí-aai símai tuwáyáaye sé'a ti'maráúnana waántáwanko ta'ótokaiye.

Maníkómpá'á inaimó sen-áái.

2Maarán-áái simátimiyo sé'a simámune. Maníkómpá'ó inaimó sembá óraa-tantaa'an-iyé. Mindásafesa inaimó sembá Maníkó seyaafá'-wáásí túwa'nai ínkwaé sésa áisai esa súwi wésewe. ²Maníkó óraa'-waasiye kenká'ó káráwiyaan-kwaasiye túwa'nai ínasa inaí síyamba faru úmaisá moóráfinta méta Maníkóntáféta imáyáa éta arupíse úmaisá méranaumne. ³Miyán-ínáímó sembá Maníkón-aúranka'a kawé'-úmai sewaná póna aamoí éna wemá sáwí-imayaafinkembo faúsínkáiwaisa póna aamoí wéiye. ⁴Maníkó seyaafá'nánká sáwí-imayaafinkemba faútinkainasa wení érai'-aaimo isáiyantafena aráái wétaiye. Miyásáfésamo seyaafá'-wáásísáfésamo imáyáa ésamo Maníkómpá'ó inaimó sembá kawé'an-iyé. ⁵Maníkó mimbóráwígó méraisana Maníkówé wení waásiseti afufumpimbó méraimba mimbóráwígó ména minkwáásígón-áwí'a Ísu Káráísiti ména waási Maníkónté'a káásatinkena ⁶seyaafá'-wáásí sáwí-imayaafinkemba faútinkanaumne séna aaraa-táiyá'á pukáiyé. Maníkó seyaafá'-wáásí kentí sáwí-imayaafinkemba faútinkanaumne séna miyán-kánáá tınıye siyáimba póna Ísu Káráísitimba ai'-marówana kumpukáiyé. ⁷Miyáumai Maníkó simásimena séna aantá-waasi-i'a éma fí'onkaa-waasi simátíma'mae núwo séna si'marówa'a wení érai'-aaisafesa timankúnkumba iyantafe'a simátíma'mae'a iyúne. Minááímó súnda ímba karo'-áái súmpo érai'a sune.

⁸Naaó'-naoken-kwaasi túwaandu ésa Maníkóntáfésa imáyáa ésa ímba aaisambá sésa ímba mósimesi-aai síyamba inaimó síyantafe'a miyán-oro sune. ⁹Túwaandu

ésamo Maníkón-ímáyáámó mósá maráiyamba aaremá maarámó iyantafena sirááíma wétaiye. Ímba túma maimaé iyésa kawe'-úmai unáánkwátói ésa waási súffíáefo sésa ímba to'waaí ésa ¹⁰ ímba miyá-sáwí'ó iyamba kawe-kísáú aantemba maíyasa tuwánánááwe. Aaremó kesáfésamo sésa Maníkóntáfé'a imáyáa úne sen-ínímbó kawe-kísáúmó máentemba miyán-oro. ¹¹ Aaré ímba túma maimaé iyésa áano úmai mésa Maníkón-aaimo sen-kwáásí táái isánááwe. ¹² Aaremá ímba waaiyá'á káráwiyaawi mésa waai túranka'a ímba komésa aaimó simátimiyamba áano úmai méranaawe sune. ¹³ Naaófá'á Maníkó Ándámumba aifa'á úmarena ánaaemba awaainínkómbá Ífimbo úmakaintafe'a mináái sune. ¹⁴ Waántáwanko ímba Ándámuntafena siyáífo Ífintafena karo'-áái simámuwana érai'e séna aifa'á Maníkón-aai taráiyaiye. ¹⁵ Énifo aaremá iyámpóimo matinkáiyambo éna sáwí'a úmai méraampinkemba Maníkó tiyáíniye. Aaremó Maníkómpá'ó timankúnkumbo ésamo wen-ímáyáámó ésamo arupise úmaimo áano úmaimo maé'mae'o úmae iyésamo miyámó íyanamo éna Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba tiyáíniye.

Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaawi-taai.

3 Tuwímbaimo Maníkóní waásiya'o káráwiyyan-kisau maénae síyawimo ésa tirááiimo táínda-kisau kawe-kísáún-iyé siyáamba mináái érai'-aain-iyé. ² Maníkóní waásiya'o káráwiyyowiti kisaumo máéwi maarán-kwáásín-owe. Miwífímbá ímba sáwí-aaimo wéráiwai ésa kímbora-inimba mapá kuráawi ésa arupise úmai kawe'-ímáyáá aantembo owí ésa miwí túwí'o mósá maréwi ésa namu'-waási naambá tímésa tómbá tímésa owí ésa Maníkón-aai kawe'-úmai simátíma'maesa wéiyowi ésa ³ ímba uwóí'o on-dómbá námae nésa uwóí'a owí ésa ímba aaisambá sésa áano úmaimo méraawi ésa ímba óntantafesa túrande-urande owí ésa ⁴ miwítí naaúmpa'o méraan-kwaasiya'a kawe'-úmai káráwiyyowi ésa miwítí iyámpói tifoísáísafesa ésa miwí táái wéisaiyawí ésa miyán-kwáásímó ésa Maníkóní waásiya'o káráwiyyowiti kisaumo maénááwe. ⁵ Aare-iyámpóíya'o ímbo kawe'-úmaimo káráwiyyowimo ésa Maníkóní waásiya'a ímba kanaa'á káráwiyyonaawe. ⁶ Káfé'o Maníkóntáfésamo isámaimo tíyawimo ésa Maníkóní waásiya'a káráwiyyowiti kisaumo ímba maénááwe. Miyán-kwáásímó minkísáúmó maésamo ésa túma maimaésa iyíyana waántáwankomo sáwí-meyambo maiyáintemba miyá ónááwe. ⁷ Símai sáwí'a uwátínkáafo waántáwanko tamaimái wemparí'a ifáínifo Maníkómpá'ó ímbo tiyáan-kwaasiwara'o sésamo kawe'-aantemba úmai méraawin-owe síyan-kwaasimo ésa miyán-kwáásí aantemba Maníkóní waásiya'o káráwiyyowiti kisaumo maénááwe.

⁸ Maníkóní waásiya'o káráwiyaawi wétuwa'nai-owi maarán-kwáásín-owe. Arupise úmaimo mérewi ésa ímbo kaumbo-kae'-ímáyáámó tokéwi ésa ímbo uwóí'o on-dómbó námae níyawí ésa ímbo óntantafesa túrande-urande wéiyawí ésa ⁹ tirumpinkémbó érai'-aaimo isésamo ombá Maníkóní érai'-aagioni áwáuma ta'ótóráawi ésa ¹⁰ miyán-kwáásí ésa Maníkóní waásiya'o káráwiyaawi wétuwa'nai-owiti kisaumo maénááfo aifa'á miwítí kisaumo tuwánewasamo kawé'ó íya'o éla minkísáú tíméro. ¹¹ Miyá íyasamo ésa miwí tuwaainíntómbá maarán-ínímbán-owe. Kawe'-úmaimo méraiyawí ésa ímba tíyo-aai sen-ínímbá pósa arupise úmai mésa seyaafá-kísáú kawe'-úmai wémaewe. ¹² Maníkóní waásiya'o káráwiyaawi wétuwa'nai-on-kisau wémaewi maarán-kwáásín-owe. Kímbora-inimbo ma'maé kuráawi ésa miwítí iyámpóíya'e miwítí naaúmpa'o méraan-kwaasiya'e kawe'-úmaimo káráwiyaawi ésa miyán-kwáásímó Maníkóní

waásiya'o káráwiyaawi wétuwa'nai-on-kisau maenááwe. ¹³Minkísúúmó kawel'ó úmaimo maíyawi ésa Ísu Kárásitiye'o kááísamaimo méraan-aai fasi'ámai simátimiyasa isésa miwí túwí'a mósá maránááwe.

Maníkóni áwáu-aigoni áwáu-aai.

¹⁴Tímótiyo kemá Póro ampáánk'á'á embá koawánanae sé'a wée'a maanáúfái agaimái tuwáúmpo toráumai isaaó. ¹⁵Empá'á kónae sé'o onda-ámbó faiyínamo e maanáúfái toráumai isé sé kesáá Maníkóni akúntá únanasa agaimái símakaimba póta miyásá ónaumne sínone. Áfonkomo taaimó farámíntemba kesáá Maníkó mérai-waini waásisa

éta wení érai'-aaisa taawiyafónaumne.

¹⁶Érai'a Maníkóni áwáu-aigoni áwáuma paápé úwana óraa'-waasigo éna maarán-iyé.

Ísu Kárásiti marapá'á waási-i'a úmai paápé úwana Maníkóni ámútanko wentáféna séna arupíse úmai mérai-wain-iyé súwasa Maníkóni kísau-waasi wíyómpakewi awánowasa waási fi'o-fi'om-barafakewi wenáái simátima'mae kuwasá wenááisafesa timankúnkúmba uwaná Maníkó kunáí'maena wíyómpa'a móankaraiye.

Mináái Maníkóni áwáu-aigoni áwáun-iyé.

Karo'-ááímó simátimiyán-kwaasimo paápé íyan-aai.

4 Maníkóni ámútanko afora'á séna ánaaen-kanaa tínasa tuwímbai Ísu Kárásitimba tínaaemba uwámesa waántáwankowe wení kísau-waasiyemo síyan-aai isésa karo'-ááímó síyamba arááiwaenaawe siyáiyé. ²minkaró'-wáási miwítí sáwí-tirumpinken-karo'-aai simátinkesa érai'e síwae sésa miwítí sáwí-awau ímba awánésa karo'á sésa ³aarewé waaiyé mó maíyamba aaraa matinkésa tuwímbai-tomba aaraa matinkésa miyán-karó'-áái síyasa ánaaen-kanaa tínasa tuwímbai miyán-ámbá arááiwaenaawe. Mintóntáféna Maníkó wení érai'-aaisafesa timankúnkúmba íyawisafena séna miyán-tómbá uwátinkaunda wéne'a súwi síwae sé'a uwátinkaruumne Maníkó siyáiyé. ⁴Seyaafá-tántáá'ó Maníkómó úmakaimba kawe-tántáá'án-ifo aaraa matínkááfonifo úwoi wéne'a Maníkóntáfé'a súwi seró. ⁵Inaisá súndanifo Maníkó kawe'án-iyé siyáimba pósa mintómbá aaraa matínkááfonifo.

Ísuni kawe-kísáú-wáási ónemo siyáin-aai.

⁶Tímótiyo simáménda-aaimo Maníkóni waásimo simátíminda Ísu Kárásitini kísau-waasi-i'a éma po kawel'-wáási uráinone. Tómbó nésamo fasi'ámaimo méraan-temba Ísu Kárásitini érai'-aai arááiwaé kawe'-úmai simátima'mae íyínana mináái'gó fasi'ánkainiye. ⁷Úwoimo maní'ó sen-áái ímba Maníkón-aain-ifo úwoi-aain-ifo ánaaeni'a uwámuwo. Emá ayáántán-kwiye Maníkóni áwáuma arááiwaé enáúma káráwiyuwo. ⁸Súgomo kawel'ó ínkwae-imayaamo ésamo ésa tiyáántán-kwiyé samo kísau mo maíyamba mindá kawe'án-ifo Maníkóni áwáuma arááiwaénae sésamo imáyáamo ésa tiyáántán-kwiyé sa Maníkóni kísau mo maíyamba mindá óraa-kawe'an-iyé. Miyámó ésamo ésa káfé'wara ánaaenkwar'a méraiyan-aempa'a minkísáú'gó túwa'nai iye. ⁹Mináái érai'an-ifo ísámai tirumpimbá ta'ótóráaro. ¹⁰Maníkó fasi'aénkwáráwí póna seyaafá'-wáásiyá'ó káráwiyaiwai éna wenááisafeta

simankúnkumbo úndawisa sáwí-imayaafinkembo faúsínkáiwaimba amu'maréta póta siyáántán-kwiyéta kisausa maénaumne.

¹¹ Tímótiyo mináái simátíme sé miyán-oro siyó. ¹² Ifó'-wáásí óndasafesa úwoi-waasi óne sésa sáwí'a uwánkáafonifo kawé'-úmai mé kawé'-áái sé imáyáa timé arupíse úmai mé kawé'-aantemba wéinasa Maníkón-aaisafesa timankúnkumbo owí awánésa indantembá miyán-oro. ¹³ Empá'ó ímbo kondará'ó éma waási túranka'a Maníkóní aúfáifinken-aai toráumai simátíma'mae wéiye aráátimiyo. ¹⁴ Ááéma entáféna Maníkómó siyáin-aai simátímúwasa Maníkóní waásiti óraa'-waasi tiyáamba enane'á ta'ótoresa sésa Maníkóní kísau mauwó suwamá minkísáú maéndasafe ónana Maníkó fasi'aémbá ámakaifo ímbo túwénda fasi'ámai maimaé iyuwó. ¹⁵ Simámunda-aai aantemba imáyáa é miyá úmae íyínasa seyaafá'á awánésa sésa Maníkóntáféna fasi'ámai méraimba póna mifásí'áénkó iyíniye sénááwe. ¹⁶ Enáúma káráwiye méma simátíminda-aai imáyáa úmai kawé'-úmai simátimiyo. Miyámó ónda kawé'-ámpá'á kónasa enááimo ísáán-kwaasi kawé'-ámpá'á wégowe.

Fasi'aénkóní waásiti imáyáa arupíse uwátinkaamo siyáin-aai.

5 Tímótiyo waurántómbá iyafákémbá ímbo sindá enafontáfémo aáno úmaimo séndantemba miyáumai simátimiyo. Enáfámarimbo óndantemba ifó'-wáásí miyá uwátinkaao. ² Enanóisaimo óndantemba áránkantomba miyá uwátinkaao. Enáúmbarimbo óndantemba aú-inintomba miyá kawé'-aantemba uwátinkaao.

³ Keto'-ínintí tíráá'maarina'i tinááwaina'i mésamo ésa miwí túwa'nai oro. Énifo keto'-ínimbó timááraamo ímbo méren-inimba túwa'nai uwo. ⁴ Énifo keto'-ínintí tíráá'maarina'i tinááwaina'i mésamo ésa miwí túwa'nai oro. Miwítí aifaráán-kísáú miwí tinófoi túwa'nai oro. Miyámó íyambo ésa káráwimaesamo iyáambeyambo timíyamba Maníkó aamoí íniye. ⁵ Keto'-ínimbá timááraa ímbo méraan-inimbo ésa sésa Maníkó kenká'á káráwiyiniye sésa Maníkómpá'á inai símae wéiyesa súwa'nai ínkwaé sésa inai wésewe. ⁶ Énifo keto'-ínimbó marapá-tántáátáfésamo tirááísafesamo ésamo ombá Maníkóní némpa'a méraawe. ⁷ Keto'-ínintáfésa sésa sáwí'a úmai méraawe sefáínifo simámunda-aai simátimiyo. ⁸ Maníkón-aaisafesamo karo'émó sembá mindá sáwí'a ombánifo tuwímbaimo ésamo miwítí akúnká'é miwí timááraara'emo ímbo kawé'-úmaimo káráwiyombo ésa Maníkón-aai tínaemba uwámakaamba mindá óraa-sawí'a wéowe.

⁹ Keto'-ínimbó Maníkóní kisaumo máén-inimba saafá úmai túwí'a agauwó. Mindá maarán-ínimbán-owe. Áránkamba késa 60 aatai maisukáan-inimba ésa kimbora-wambo maimaé kuráan-inintomba ésa ¹⁰ minínintóntáfésa kawé-kísáú wémaewe sen-ínimbá ésa miwí tíráá'marinka'a kawé'-úmaimo káráwiyaan-inimba ésa namu'-waasí tómbó tímén-inimba ésa Maníkóní waási kawé'ó uwátínkáán-inimba ésa umbai-tántáá'ó makáan-kwaasi túwa'nai on-ínimbá ésa miyán-káwé-kísáúmó wémaen-keto'-inin-tuwi'a agauwó. ¹¹ Aú-keto'-inin-tuwi'a ímbo agauwó. Miwí Maníkóní kísau wémaesa ánaemba waaí maénae-imayaamo ésa Ísu Káráisitinka'o fasi'aén-ááímó símaresa ímbo imáyáa ésa waaí maíyasa ¹² tuwímbai tuwánésa sésa Ísu Káráisitinka'o fasi'aén-ááímó símakaan-aaima taraisésa sáwí'a uráawe sénááwe. ¹³ Miyáumai maaráwará'á ésa ímbo kísau maésa nambá'-aantemba nésa ímbo kísau wémaesa tíyo-aai símae wénesa moparáwíntáfésa wendé wenden-

iyé-áái simátíma'mae nésa aanáfómó ímbo siyénka'a ke simásuwesa sénááwe. ¹⁴Mindásafe'a simáme'a súné. Aú-keto'-inimba waaí maésa iyámpói matinkésa kawé'-úmai káráwiyesa miyámó iyamba kesáámá ímba sáwí'a úmaisa méraunda pósa Maníkóntáfésamo ímbo aamoimó iyawi kentáásí áwáumo saafá ésamo ésa ímba símai sáwíta uwásinkanaawe. ¹⁵Tuwímbai-keto'-inimba kawé'-ámbá é'a ifátuwesa waántáwankoni sáwí-ampa'o wéaraaiwaentafe'a súnda-aai simámune. ¹⁶Maníkón-aaisafesamo timankúnkúmbo on-ínímbá miwí timááraafinkembo keto'-ínímbó méraamba túwa'nai oro. Maníkóní waási keto'-ínímbá timááraamo méraan-inimba Maníkóní kísaura'o tukáan-ontantamba túwa'nai ofáínifo keto'-ínímbá timááraamo ímbo méren-inimba minóntántámbá túwa'nai oro.

¹⁷Maníkóní waási miwítí óraa'-waasi kawé'-úmai káráwiyawaifafesa imáyáa ésa miwítí méyámbá mósá ma'mái tíméro. Minóráá'-wáásífnkémbá tuwímbai Maníkón-aai fasi'ámai simátimesa óraa-kisau wémaewisafesa imáyáa ésa miwítí méyámbá mósá ma'mái óraa'a tíméro. ¹⁸Minááísáféna naaófá'á Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna purumakagóní kísaura'-meyantafena séna waásiti tómbá wítí-aramba ásima piyíndasafena purumakagón-áisamai támai tafandaafá úmai ásima ufítúwáínka'a purumakagón-óika'a ímba kárá'esa ifátúwéwana úwoi ména tuwímbai náíníye agaimaréna siyáíye. Moóráfa'a agaimaréna séna kísau mo máéwi méyámbá máéro

agaimaréna siyáíye. Maníkóní waási minááímá imáyáa ésa miwítí óraa'-waasiti méyámbá tíméro. ¹⁹Maníkóní waásiti óraa'-waasi tíyo'o fáíyan-aai ímba isaaó.

Énifo kaumbo-kae'-wáásímó tésamo síyan-aai miwí táái isaaó. ²⁰Sáwí'o úmae iyówisafe seyaafá'-wáásí túranka'a fasi'aén-áái simátimiyo. Miyámó inasamó ésa seyaafá'-wáásí táátafesa ésa miwí túma káráwiyonaawe.

²¹Maníkón-aúranka'e Ísu Káráísitin-aúranka'e Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi túranka'e óraaka'a simáme'a súné. Simámundantemba uwo súné. Aaigóní áwáumo ímbo ísarendarakembo e ímba aai simátiminone. Aaigóní áwáumo ísarendarakembo e kawé'-úmai simátiminone. Ímba waási tuwínkaa'-uré sindá seyaafá'-ááímá afora'-aantemba simátimiyo. ²²Moóráwigomo Maníkóní kísau maínkwae sémo e ímba ááéma iyáfasinankenda awáanasuwe ánaemba iyáfasinankaa. Sáwí'o wéíya ímba ewará'á tiráái wáinda kawé'-úmai káráwimai kawé'-án-uwo.

²³Tímótiyo enarumpinkémbó áí'o énamo tuwímbai-kanaamo áúfa'o wínamo e non-úran-aantemba ímba nendá taaérampinken-domba naaó súné.

²⁴Tuwímbaimo sáwí'o ombá tuwánaawasa sáwí-meyamba wémaefo tuwímbaimo sáwí'o ombá miwítí áwáuma ánaemba paápé íníye. ²⁵Miyáumai tuwímbaimo kawé-kísáúmó máemba tuwánaawasa tuwímbaimo kawé-kísáúmó máemba ímba tuwánaamba miyámó owítí áwáuma ánaemba paápé íníye.

6Wayó-kísáúmó máén-kwaasi Maníkóní waásisafe maanáái simátimiyo. Káráwiyaan-kwaasi-tuwi'a óraa'a uwátinke'a miwítí kísau kawé'-úmai máéro simátimiyo. Miyámó iyasamo ésa Maníkón-áwí'e Maníkón-aaiye ímba símai sáwí'a ónááwe. ²Káráwiyaan-kwaasi Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owísáfésa miwítí wayó-kísáú-wáásí sésa Ísu Káráísitini waásimo úndantemba miwíwará'á Ísu Káráísitini waási póta miwí túwí'a ímba óraa'a uwátinkanaumne sefáínifo maarán-áái seró. Maníkón-aaisafe'o simankúnkúmbo úndantemba miwíwará'á

Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba wéowa'a sirumbá timé'a pó'a miwítí kísau kawé'-úmaimo máénda minkísáúfinkémbá kawé'-tántáá'á maenááwe sé wayó-kísáú-wáásísáfé mináái simátimiyo.

Maníkóntáfésamo imáyáamo ésamo méraamba óraa-tantaari'o on-áái.

Tímótiyo simámunda-ai óraaka simátimiyo. ³ Tuwímbaimo fí'on-aaimo simá-timesamo kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísitin-aaimo kawé'-ááímó ímbo arááiwaesamo Maníkóní áwáu-aaimo ímbo wéaraaiwaewi ⁴ miwí túma maimaé wéiyesa seyaafá-tántáákóní áwáuma ímba ísaraawe. Miwífimbá sáwí-imayaa wéraisasa aagóní áwáusafesa sáwífa'-aai sésa kesááigo iyáákainkwae-aai sewasá miyá-sáwí-ááífinkémbá tirumbá sáwí'a uwátinkesa aaisambá sésa túwí'a símai sáwí'a uwátinkesa sáwí-imayaa uwátinkesa ⁵ aaisambá símae wénowe. Miyámó on-kwáásí miwítí imáyáa símai sáwí'a ésa érai'-aai ifátuwesa karo'-ímáyáá ésa sésa sáwífa'-ontama maénae sésa Maníkóní aambá wéaraaiwaewe-karo'-imayaa wéowe.

⁶ Miyán-káror'-ímáyáámó ombánifo Maníkóní aambó érai'o arááíwáéwi imáyáa ésa sésa Maníkóntáfé'o imáyáamo é'o méraunda óraa-tantaa'an-ifo makáunda-ontama mindá kanaán-iyé wésewe. ⁷ Kesinóisaisa óntaiyainta masínkaraawe. Púwóndasa ínta óntawarata maimaéta kónaumne. ⁸ Unáánkwátóiyé tóné makétaamo éta mindá kanaán-iyesa sénaumne. ⁹ Óntasafe-imayaamo owí misáwí-ímáyáágó tafisínana sáwí-tantaatafesamo tirááísafesamo íyan-tantaako miwí ta'ó-torainasa sáwí'a úmai tai'ánááwe. ¹⁰ Fí'o-fi'o-sawí-imayaagoni áwáuma óntamba maénae-imayaasafesa aamoí wéowe. Tuwímbai óntamba maénae-imayaa aantemba wéesa Maníkón-aai ifátuwesa umbai-tántáá'á maésa tirunkó umbai taisasá méraawe.

Maníkón-aúranka'a arupíse úmai méraaomo siyáin-ai.

¹¹ Tímótiyo emá Maníkóní waási éma miyán-tántáákómbá ánaaemba uwáme Maníkón-aúranka'a arupíse úmai mére wentáfé-ímáyáá wéema seyaafá-kísáú kawé'-úmai wémae imáyáa wétime Maníkóntáfé fasi'ámai aáno úmai mére miyán-tántáátáfé ayáántán-kwiye méraao. ¹² Waásimo méyámbó maénaesamo tuwaan-tantésamo kontembá emá Maníkón-aaisafe amankúnkúmba e ayáántán-kwiye minámbá arááiwa'mae aúí'a úmai maé'mae'o inda-ámbá arááiwa'mae iyuwó. Ááéma sáwífa'-waasi túranka'a paápéema séma Maníkón-aai érai'-aai pó'a wenká'á kááísamai méraumne sundará'á Maníkó entáféna aúí'a úmai maé'mae'a wéone siyáiyé. ¹³ Maníkó seyaafá'ó méraawiti áwáugon-iyé. Ísu Káráísiti aaimó sínáúmpá'á óraa'-waasigon-awi'a Póntiyasi-Páíratimba kawé'-ááímó simámakaiwain-iyé. Minkáé'nárai túranka'a embá óraaka simáme'a súne. ¹⁴ Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísiti marapá'ó ímbo kunkáindara'a wemó siyáin-ai arááiwa'mae wéiyé kawé'-aantemba wéinasa awánésa sésa mináái érai'-aain-iyé sénááwe súne. ¹⁵ Maníkó Ísu Káráísitintafena séna kumuwómó sínda-kanaa kumíníye. Maníkó kawé'-aantembo iwái éna weyáá seyaafá'nánká káráwiyaiwai éna seyaafá-fásí'áénkwárá'-wáásí wení fasi'aénkó iyáákaraiwai éna seyaafá-káwáá-wáásíyá'á kawáán-uráiwai éna ¹⁶ weyáá ímba puwíndawi éna fí'ora-sara'o méraiwai isasá miyá-sará'á ímba waási kanaa'á koméranawe. Maníkómbá seyaafá'-wáásí ímba túrantamba wéawanesa ímba kanaa'á túrantamba awánánááwe. Wenáwí'a óraa'a waé'wae'a isaná wení fasi'aémbá waé'wae'o ímbá mindá érai'-aain-iyé.

¹⁷Tímótiyo moparáwíngwárá'-wáásísáfé óraaka simátíme sé ímba túma maimaé iyé'a ímba moparáwíntáfé'a aamoín-oro. Mindá tai'áínda-tantaa'an-ifo ímba amu'marémba Maníkó seyaafá-tántáátáámó wésimiwaintafe'a amu'maré'a mé'a aamoín-oro simátimiyo. ¹⁸Moórá-aai moparáwíngwárá'-wáásí simátíme sé kawekísáú wémae'a túwa'nai úmae wéiye'a moparáwímbá tuwíngwá'-úmai tíma'mae iyóro. ¹⁹Miyámó é'o é'a miyámó íyan-tantaatafe'a ánaaemba kembiwímó túwa'nai índa-tantaa'a wéraina'a miyámó é'a kawé'-úmai méranaawe simátimiyo.

²⁰Tímótiyo Maníkó simámakain-aaiye aráánámakain-aaiye káráwimai kawé'án-uwo. Maníkómbó ímbo arááíwáén-kwaasi úwoi-aai wésefo mináái ánaaemba uwátimiyo. Karo'á sésa seyaafá-tántáá'á ísaraumnemo mósimesi-aaimo síyamba ánaaemba uwátimiyo. ²¹Tuwímbai sésa seyaafá-tántáá'á ísaraumne sésa pósa Maníkómpá'ó timankúnkúmbo on-ámbá ifátukaawe.

Maníkó seyaafá'-wáásí úwoimo wétuwa'nai-intafe'a inái súne.

Kemá Póro súnda-aai tai'áiyé.

2 Tímóti

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba afakaeté-aataiya'iyó miyáumai-aatai maisuwéna Tímótin-imayaa éna maanáái agaimái tuwówana wenópa'a kuráiyé. Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba Rómu-naopa'a ándáfa'a ánkárowana ména Tímóti Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyontafena imáyáa éna maanáái agaimarówana wenópa'a kuráiyé.

1 Tímótiyo kemá Póro maanáái maanáúfáífimbá agaimarúmpo isaaó. Maníkó wení imáyáafinkemba kentáféna séna aantá-waasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaiye. Maníkó óraaka'a séna Ísu Káráísitiye'a kááísamai méraamba pó'a aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe siyáin-aai kosimátíma'mae núwo séna si'mákaiye. ²Tímótiyo kesáanimba óna'a sirumbó wéamundawi ómpo maanáái maanáúfáífimbá agaimarúmpo isaaó. Maníkó kentáásifowawe Ísu Káráísiti kentáásí Fasi'aénkóe úwoi áwa'nai esarai tirumbá uwánkesarai faru uwánkaayantafe'a inái súné.

³Kesíwá'námo Maníkómbó arááíwakaantemba kemá miyá únana mindásafena kesirumpimbá ímba aai wéraiye. Maníkómpá'ó inaimó súnnda entáfé'a imáyáa é'a aasiyaasi áísai e'a súwi simánkaumne. ⁴Ifi'ó tasínkaraanda imáyáa é'a anekal'á awánánae-imayaa úmae wéiye'a embó awánaanda sirunkó óraa-kawe'a íníye. ⁵Ísu Káráísitin-aaisafemo amankúnkúmbó ónda ímbo óikakembo óndamo arumpinkémbó óndasafe'a imáyáa úne. Aifa'á enaráarán-áwí'a Róisi Maníkón-aaisafena amankúnkúmba úwana minkákémbá enanón-áwí'a Yúnisi Maníkón-aaisafena amankúnkúmbó uráimba ewará'á miyá wée Maníkómpá'ó amankúnkúmbó ónda érai'a mindá ísaraumne. ⁶Mindásafe'a simáme'a súné. Maníkómó fasi'aémbó ámakaimba ta'ótoke wení kísau mauwó. Maníkóní kísau mo máíndasafe'a siyáamba ane'á ta'ótoraaawanana Maníkó fasi'aémbá ámakaiye. ⁷Maníkó imáyáasa símakowata fasi'ámaisá méta ínta saátáfeta éta imáyáasa wétimeta kesúrata káráwimai kawé'á uréta úndasa po Maníkómó fasi'aémbó ámakaimba ta'ótoke wení kísau mauwó.

⁸Mindásafe kentáásí Fasi'aénkó siyáin-aaimo simátimendasafena ímba áá'a íno. Fasi'aénkóní

waási-i'o úndarakemba ándáfa'a sínkaraawa'o méraundasafena ímba áá'a íno. Maníkó fasi'aémbá ámimba po ásé-aai simátímínasamo áí'o índa-i'o uwánkaiyamba sí'o úni'o uwásínkaraantembo uwánkaiyamba ímba imáyáamo indá fasi'ámai méraao. ⁹Maníkó séna sáwí-imayaafinkemba faútínkáana'a kawé'-aantemba úmai méraaro siyáiyé. Kesáá

kawe-kísáúúmó maúndasafenasa ímbanifo wení imáyáafinkemba séna úwoi túwa'nai ónaumne siyáimba póna kentáásí sáwí-imayaafinkemba faúsinkenasa séna kawé'-aantemba úmai méraaro siyáiyé. Áwáura'a Maníkó maramá ímbo úmakonka'a Ísu Káráísitini kísausafena imáyáa éna séna úwoi túwa'nai ónae'a to'mayaa úne siyáiyé. ¹⁰Maníkó kentáásáfénawe séna to'mayaa úmakaimba paápé úwana Ísu Káráísiti marapá'á kuména kentáásí sáwí-imayaafinkemba wé-fausinkaiye. Waási púwówini áwáuma wemá íyáákéna tai'ásuwowasa wíyómpa'a aúí'a úmai maé'mae'a ésa ímba puwónááwe.

Minásé-áái paápé úwata ísaraumne.

¹¹ Minásé-ááímó simátíméndasafena Maníkó simásimena séna aantá-waasi-i'a éma ai'márána maanáse-áái simátíma'mae núwo súwa'a ¹² miyámó ówándarakemba sí'o úni'a úmai ándáfa'a sínkaraawa'a mé'a ímba sigaesáfé'a úne. Moóráwígon-aaisafe'o érai'emo sé'a wenká'ó simankúnkumbo úndawimba awáné'a símakain-kisau káráwisa'a mináái érai'-aain-iyé súnnda pó'a ímba sigaesáfé'a úne. Maníkó waásimo méraawini áwáuma tísaí índa-kanaa ímbo tiyáindara'a símakain-kisau wégarawiye. ¹³ Tímótiyo érai'-aaimo simámakaunda arumpimbá ta'ótore arááiwaé Ísu Káráísitiye'a kááísamai mé wenááisafe amankúnkumba wée wembá arumbá amé miyá úmae iyuwó. ¹⁴ Maníkó érai'-aaimo simámakaimba Maníkóni Ufaen-ámútánkó kentáásirumpimba méraimba po wení fasi'aéntámbá minéráí'-áái káráwiyuwo.

¹⁵ Ésiyaa-marafaken-kwaasi seyaafá'á tínaeni'o uwásiyuukaampinkemba kae'-wáásí moóráwígon-awi'a Físérasí isaná moóráwígon-awi'a Émósénisi isamá mináái ísaraane. ¹⁶ Moóráwígon-awi'a Ónésíforasi kesópa'a tóso éna kawe'-áái simási-mena kesí imáyáa aú'i'a uwásinkena ándáfa'o méraunda ímba aigaesáféna isa'á mindásafe'a Fasi'aénkómpá'á inai súnnda Ónésíforasi wení naaúmpa'o méraan-kwaasiye kawe'á uwátinkainkwae sé'a inai súnne. ¹⁷ Wemá Rómu-naopa'a taména siyaafái émena ándáfa'o méraunda tasuwánéna kesí imáyáa aú'i'a uwásínkaraiye. ¹⁸ Ááéma Éfésási-naopa'a koméraawanana sáwífa-kanaa wemá súwa'nai úwa é'a awánaraane. Miyámó uráintafe'a súnne. Fasi'aénkó waásimo méraawini áwáumo tí-sai índa-kanaa tínana Fasi'aénkó wentáféna arumbá uwánkainiye súnne.

I-wáásímó fasi'ámáimo méraantemba miyáumai fasi'ámai méraaomo siyáin-aaí.

2 Kesááninkoo Ísu Káráísiti úwoi wéawa'nai-ifo fasi'ámai méraao. ² Sáwífa'-waasi túranka'o simátímewanda-aaí isé kawe'-ímáyáawárá'-wáásí fasi'á-maímo méraawi kawe'-úmáimo simátimiyawi simátímínasa miwíwárá'á ta'ótokesa simátíméro.

³ I-wáásímó umbai-tántáá'ó tímémbo fasi'ámáimo máéntemba Ísu Káráísitini waási-i'a óndarakemba embá umbai-tántáá'á ámémbanifo fasi'ámai méraao. ⁴ I-wáásí miwítí óraako aamoí ínkwaé sésa wenáái wéaraaiwaesa ímba fí'o-fí'on-tantaatafesa imáyáamo íyamba óraakoni kísausafesa imáyáa wéowe. ⁵ Moórá-aaí isaaó. Tuwaantantésamo kontembá moóráwígomo wení óraakon-aaimo isénamo awaantanténamo iyénamo éna méyámbá máíníye. ⁶ Moórá-aaí isaaó. Kísaumo fasi'ámáimo owímó ombá tómbó fakaráán-kanaamo tísasá aifa'á fáká'mai wénaawe. Mináái imáyáa é Ísu Káráísitiye'a fasi'ámai méraao. ⁷ Simámunda-aaí imáyáa inaná Fasi'aénkó imáyáa amína minááígóní áwáuma isáínone.

⁸ Ísu Káráísiti Téftin-aísaafitantambo uráiwai puwénamo íyáfasinkaiwaintafe imáyáan-uwó. Mináái áse-aaí simátímakaunda-aain-iyé. ⁹ Minásé-ááímó simátímewandararakemba ándáfa'a másínkesa sáwí'o owímó tíyayaanka'o kárá'umae-samo mátinkaantemba kembá síyayaanka'a kárá'umaesa sí'o iní'a úmai ándá-fa'a másínkaraafo kemá úwoi ménaumpo Maníkón-aaigo wété ínasa isáaro. ¹⁰ Mindásafe'a Maníkómó wemparí'o úmáráín-kwaasisafe'a imáyáa é'a pó'a umbai-tántáátáfé'a ímba imáyáa é'a méraumne. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-imayaafinkemba tí'maena kawepá'á métinkainasa sámó kain-áémpá'á maé'mae'o íyantafe'a umbai-tántáátáfé'a ímba imáyáamo únda fasi'ámai méraumne.

¹¹ Maanáái érai'-aain-iyé.

Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa méraundasa póta puwétaamo éta weséta méranaumne.

¹² Umbai-tántáá'ó ímbo imáyáamo éta fasi'ámaimo métaamo éta waásiya'o káráwiyyintemba kesááwárá'á miyásá ónaumne. Sínaaembo uwámenanasaamo éna kentááwárá'á miyá íníye. ¹³ Wenáásifetaamo simankúnkúmbo urétaamo ifátúwáananasaamo éna wemó sintembó miyámó éna ímba kanaa'á tuwéna fí'on-aai síníye.

Mináái érai'-aain-iyé.

Maníkóni kísau arupise úmai mainana aamoí uwánkainomo siyáin-aai.

¹⁴ Tímótiyo Maníkón-aúranka'a maanáái símai tááka-tinke óraaka simátíma'-mae iyé sé maanáái imáyáan-oro. Úwoi-aaisafe'a sáwífa'-aai sé'a aaisambá wésefo mináái ifátúwáaro. Minááímó isáíyanamo éna mináái'ógó ímba kawé'á uwátinkaina'a sáwí'a ónááfo súnda-aai simátíma'-mae iyuwó. ¹⁵ Maarán-kwáási-í'ó ónae sé maarán-uwo. Érai'-aaimo arupise úmai simátímíndawima éma Maníkóni kísau-waasi éma ení kísausafe ímba aigaesáfé indawí éma miyámó émo e Maníkón-aúranka'o ménda simáména séna kawé'-úmai méraane síníye. ¹⁶ Úwoi-aai Maníkómbó ímbo arááíwáén-kwaasimo sen-áái ánaaemba uwámuwo. Miyán-ááímó sen-kwáási ímba Maníkóntáfésa imáyáa ésa sáwísáwí'a úmae wéiyowe. ¹⁷ Sowáéfitambo énamo seyaafá-túfá'ó intembá miwí tááigo wété ímbá pósa sáwí'a ónááwe. Miwífínkémbá kae'-wáási túwí'a moóráwígon-awí'a Áíméniyasi isaná moóráwígon-awí'a Fáírítasi ¹⁸ minkáé'nárai érai'-aai ifátuwesarai sésarai pukáundafínkenta é'a íyáfasínkaunda póta ánaaemba aneká'á ínta íyáfasínanaumne séyasa isésa tuwímbai Ísu Káráísitin-aaisafesa kae'-ímáyáá wéowe. ¹⁹ Áfombo fasi'ámaimo faimaráántemba Maníkó áfonkaan-tantaa'a fasi'ámai faimaréna minká'á aúfái agaimaréna séna Fasi'aénkó wení waási é'a tuwánaraiye séna moórá-aai agaimaréna séna Fasi'aénkóni waási únemo sewí sáwí'ó ombá tínaaemba uwáméro agaimaréna siyáíye.

²⁰ Moórá-aaimo simáménda isaaó. Óraa'-naumpa'a tuwímbai-taufa'a marésa tuwímbai korí-óntántámbó úmakaan-taufa'a marésa tuwímbai taaisambó úmakaan-taufa'a marésa tuwímbai agari'-márásámbó úmakaan-taufa'a marésa óraa-kanaa aantemba korí-táúfápínkémbá nésa úwoi-kanaa taai-taufápínkémbá wénaawe. ²¹ Simátímakaunda-sawí-kisau'gombo tínaaembo uwámesamo kawé'-úmaimo méraawi kawé-táúfákáámbá úmai mésa Maníkóntáfésa imáyáa wéesa Maníkómó kawé-kísáú tímíndasafesa to'mayaa úmai méraawe. ²² Ifó'-wáásímó sáwí-tantaatafesamo tiráásísafesamo ombá ánaaeni'a uwátíme arupise úmai mérenda-imayaa é Maníkón-aaisafe amankúnkúmbo úmae iyí-ímáyáá wétime faru úmai mé tirumpimbó kawé'-aantembo imáyáamo ésamo Fasi'aénkómpá'ó áisai esamo súwa'nai ínkwae sésamo ontembá miyán-uwo. ²³ Úwoi-aaisafesamo sáwífa'-aaimo sembá minááíyákémbá aaisambó sembá ísaraampo ánaaeni'a uwátímiyo. ²⁴ Fasi'aénkóni kísau-waasi ímba aaisambá sésa faru uwátinkesa kanaa'á aráátimesa aaisambó sembá tasí uwátinkesa ²⁵ wempa'á mésa miwímó kentááimo taráísón-kwaasiti imáyáa kawé'á uwátinkesa miyámó íyanamo éna Maníkó imáyáa tímínasawa Maníkómpá'á tésawa érai'-aaisafesa érai'e sénáá ína sénááo. Míndásafesa Fasi'aénkóni kísau-waasi amu'marésa méranaawe. ²⁶ Waántáwanko ken-ímáyáá íwae séna miwí ta'ótokaiye. Érai'-aaisafesamo

érai'emo sésamo ésa kawel-ímáyáá ésa waántáwankomo ta'ótotuwenamo méraimpinkemba tuffintuwesa Maníkómpá'á ténááwe.

Ánaaen-kanaagon-aai.

3 Tímótiyo ánaaen-kanaamo tíndamo umbai-tántáá'ó paapé índasafe imáyáan-uwu. ²Minkánáará'á waási maará íyamba kesáfésa aantemba aamoí ésa óntanta-fesa aamoí ésa kesáfésa kawel-waási úne sésa kentúma maimaé wéiyesa tuwímbai símai sáwí'a uwátinkesa tinófoi-taai taraisésa túwa'nai owísáfésa ímba suwí sésa Maníkóntáfésa ímba imáyáa ésa ³miwítí waási ímba imáyáa timésa tí'ó kaótuwe méraamba ímba aaweyáá ésa karo'-áái simátinkesa miwí túra'a ímba káráwiyesa tiyésa kawel-tántáátáfésa tíyántafesa uwátinkesa ⁴namuro-waásísáfésa miwítí waási pintaru'á ésa sáwí'a uwátinkáaro sésa sáwí-amba ááema arááiwaesa miwí túma mósá marésa sáwí-tantaatafesa tirááisafesa ésa aamoí ésa Maníkóntáfésa ímba aamoí ésa ⁵waási túranka'a Maníkóní waási úne karo'á sésa Maníkóní fasi'aembá tínaaeni'a wéuwamefo miyámó on-kwáási ánaaemba uwátimiyo. ⁶Miwífínkémbá tuwímbai fí'o-fi'on-daumpa'a iyésa ímbo kawel-ímáyáámó on-ínintáfésa karo'-áái sewasá isésa miwí tááisafesa érai'e wésewe. Minínímbá aoisaambá owaná óraa'-i'a isasá miyá-sáwí-tántáá'á tirááisafesa owaná misáwí-tántáákó miníníntómbá ta'ó-tokaiye. ⁷Miníníntómbá seyaafá'-waási táái isésa ímba kanaa'á tuwímbai isésa érai'-aai ta'ótokaawe. Mindásafesa miyán-karó'-waási tááisafesa érai'e wésewe. ⁸Naaófá'á Mósesemo méronka'a kae'nárai-tuwi'a moóráwígon-awi'a Yánísi úwana moóráwígon-awi'a Yámbírísiye'o Mósesen-aaimo taráíyaayantemba minkaró'-waási miyáumai érai'-aai taraisésa imáyáa sáwí'a ésa tóikakemba Maníkón-aaisafesa érai'e wésefo ⁹ímba óraaka'a miyá ónááwe. Miwí karo'-áái sésa méraamba tuwánésa sésa karo'-waásín-owe sésa miwí táái ímba arááiwaenaawe. Naaófá'ó Yánísiye Yámbírísiye'o sirááyan-karo'-aaisafesa miyá siyáawe.

Érai'-aai ta'ótore méraaomo siyáin-aai.

¹⁰Miwí miyá wéfo emá ímba miyá uráampo naaó'-naoken-kwaasi simátimunda-aai isé kemó méraundawini áwáuma suwáné kemó wéundawini áwáuma suwáné uréma po mináái wéaraaiwaene. Maníkómpá'á simankúnkúmba é'a faru úmai mé'a imáyáa timé'a umbai-tántáápímbó fasi'ámaimo méraunda-aai ísaraane. ¹¹Ántfoku-naopa'e Áíkóníyamu-naopa'e Rísítara-naopa'emo maéwándara'a umbai-tántáá'á simésa sí'o úni'a uwásínkówa'a ímba imáyáa é'o fasi'ámaimo maéwándara suwánaraane. Kempímbá óraa'-umbai-tantaa'a úmbanifo Fasi'aénkó mimpínkémbá síkaiye. ¹²Ímba ken-aantemba sáwí'a uwásínkaraafo maarán-kwáásiwárá'á sáwí'a uwátinkanaawe. Ísu Káráísitiye'o kááisamai mé'a wentáfé'o imáyáa é'o mé'a miyá ónaemo sewí umbái timénááwe. ¹³Sáwí-waasi karo'-áái sésa fí'owiti imáyáa kotafisewí sáwí'a úmae iyésa tuwímbai karo'á simátinkesa miwí karo'á simátiyuwanaawe. ¹⁴Emá ímba miyá indá simátímakaunda-aaisafe érai'e fasi'ámai sé mináái fasi'ámai ta'ótoraao. Minérai'-ááímó simátímakaundawisa kawel-úmai suwánaraanda po mináái fasi'ámai ta'ótoraao. ¹⁵Emá iyám-pói mérondara'a Maníkón-aai aúfáífinken-aai simátíma'mae íyúmba ísaraanda káfé'wara'a wéisaane. Maníkón-aai aúfáífinken-aai toráumaimo awánaawi kawel-ímáyáá ésa Ísu Káráísitin-aaisafesa timankúnkúmba owaná Maníkó sáwí-imayaafinkemba wéfautinkaiye. ¹⁶Maníkó imáyáa timúwasa Maníkón-aai aúfái-

finba seyaafá'-áái agaimakáamba pósa mináúfáífinkén-ááisámbá Maníkóni aamba aráátíméwasa aoisaambó uráantafesa óraaka sésa sáwí-imayaa arupíse uwátinkesa kawé'-aantemba úmai méraiyan-amba wéaraatimewe. ¹⁷ Maníkóni kísau-waasimo Maníkón-aai aúfáífinken-aaimo ísámaimo kawé'ó íyanamo éna minááígó kawé-kísáú-wáási-í'a uwátinkainasa Maníkómó kawé-kísáúmó timínda-kísau fasi'ámai kawé'-úmai maenááwe.

4 Tímótiyo Maníkón-aúranka'e Ísu Káraísiti pukáan-kwaasiye túnaraan-kwaasiye miwítí áwáumo tísai índawin-aúranka'e óraaka simáme'a sune. Ísu Káraísiti marapá'ó kumínda-imayaa é'a wení waásiya'o kawááninda-imayaa é'a óraaka simáme'a sune. ² Seyaafá-kánáá Maníkón-aai óraaka simátimé kawé-kánáámó índa simátimé sáwí-kanaamo índa úwoi mindáwara'a simátimé wempakémbá simátimínana minááígó tirumbá waeráínasa isáiyamba miwítí imáyáa arupíse úmai fasi'átinke simátima'mae wéiye ímba ifátuwao. ³ Ánaaemba moórá-kanaa tínasa érai'-aai ímba ísámae iyónááfo káfé'a érai'-aai simátima'mae iyuwó. Ánaaemba moórá-kanaa tínasa sáwí-tantaatafesa tiráásafesa ésa aamoí íyan-aai simátimiyankwaasisafesa tiyaafái ésa miwí táái aantemba isésa ⁴ érai'-aai tínaemba uwámesa maní'-áái isáiyambanifo ⁵ emá fasi'ámai ménana umbai-tántáá'ó empá'ó tinda fasi'ámai méma Maníkón-aai simátima'mae wéiye wení kísau maimái tai'aaó.

⁶ Maníkóntáfésamo imáyáamo ésamo nombó fatiyóntemba kárika'a kembá Póromba sínkamiyana kesí naaegó miyáumai kumína'a puwónaumne. ⁷ Tuwaan-tantésamo kontembá kawé'-úmai wé'a ayáiyá'á komé'a Maníkóni érai'-aai ta'ó-toke'a simátimakaunda ⁸ Fasi'aénkó kesí méyámbá tokáimba póna arupíse úmaimo méraunda-anondaa simíníye. Ánaaemba Fasi'aénkó arupíse úmai-meyambo timíndawi siména ímba ken-aantemba simínífo kumíndasafesamo aamoimó ésamo amu'-makáawiwara'a wétimena simíníye.

⁹ Tímótiyo úwoiyaambo kesópa'o tinda-ímáyáa wée méraao. ¹⁰ Moóráwígon-awi'a Tímasi marapá-tántáátáféna aamoí éna póna siyuwéna Tésárónikaa-naopa'a kóisana moóráwígon-awi'a Kérésénisi Káresíyaa-marafa'a kóisana moóráwigo Táítási Tárímésiyaa-marafa'a kóisana ¹¹ Rúku weyáá kesé'a méraifo Máákaamba koái'mae tekaiyó. Mááka tasúwa'nai éna Maníkóni kísau tamáíno. ¹² Moóráma Tíkikaasimba ai'maráúnana Éfésási-naopa'a kóuraiye. ¹³ Ááéma Tóróasi-naopa'a kesí wáá'a tuwááwánana Kápási káráwiyaifo maimaé téma aúfái-wandaiwara'a aifaráán-tántáá'á kári'-aufaiwara'a maimaé tiyó.

¹⁴ Moóráwígon-awi'a Árékísanda wení kísau kópaa-ontantambo tuwímibaitantaa'o iwái óraa-sawi'a uwásínkáimba póna Fasi'aénkó anondáá sáwí-meyamba amíníye. ¹⁵ Maníkón-aaimo simátimewanda wemá símai taráísukaifo wembá káráwiyuwo.

¹⁶ Aifari'e'o aaimó simásínkáambo minááímó sénae'o únda seyaafá'-wáási ímba sáéfo tésa súwa'nai uwa'á Maníkóntáfé'a ímba anondáá sáwí'a uwátinkaaó sune. ¹⁷ Miwí ímba súwa'nai uwaná Fasi'aénkó súwa'nai ena fasi'aémbá símísa'a Maníkón-aai seyaafá'-ááímó simátimakaunda ímba Yúndaa-waasin-ifo fí'onkaa-waasi siyáunda ísaraawe. Áwáfiyaamo in-íyánkón-óipinkembo maiyauwénamo kawepá'ó móánkáíntemba Fasi'aénkó aaiimbó maisínkáámpinkemba síkena ¹⁸ sáwí'o uwásínkémpinkembo éna sí'mai wíyómpa'o wemó kawáánipa'a kawé'-úmai mósinkainíye. Wení sámó kaimbó waé'wae'o índa érai'-aain-íye.

¹⁹ Pírísikaante Ákwíraante simátime sé kawe'-úmai méraakaiyo siyó. Ónésíforas-inte wení naaúmpa'o méraan-kwaasiye simátime sé kawe'-úmai méraaro siyó. ²⁰ Érásítasi Kórinti-naopa'a méraisana Tórófímasi áí'a úwa'a Máíritasi-naopa'a auwé'a tiyáumne. ²¹ Áú'o sin-kánáámó ímbo tiyáindara'a imáyáa é úwoiyaamba tiyó. Yúpíyúyasiye Píyúténisiye Ráínásiye Kíróndiyawe seyaafá'á Maníkóní waásiye entáfésa sésa kawe'-úmai méraao sewé.

²² Fasi'aénkó kembiwísé'a ména úwoimo wétuwa'nai-intafe'a inai sune.

Kemá Póromo sún-da-aaí taí'áíye.

Táitási

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba afa'móráe-aataiya'iyó miyáumai-aatai maisuwéna Táitásin-imayaa éna maanáái agaimái tuwówana wenópa'a kuráiyé. Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba ándáfa'a ánkawwana ména Táitási Kírítí-marafa'o Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyontafena imáyáa éna maanáái agaimái tuwówana wenópa'a kuráiyé.

1 Táitásiyo kemá Póro moórá-aai sénaumpo isaaó. Kemá Maníkóní kísau-waasi é'a Ísu Káráísitini aantá-waasi-i'a uwásinkena si'mákaiwai úne. Maníkómó wemparí'o úmakain-kwaasi timankúnkúmba úmae wéiyesa érai'-aai ísámae wéiyesa Maníkóní aampa'ó wéiyontafena Ísu Káráísiti mináái simátimiyó séna si'mákaiye. ²Naaófá'á Maníkó ímbo karo'ó siwái érai'-aai aantembo siwái óraaka séna kemparí'o úmaraunda-waasi aú'á úmai maé'mae'a ónááwe súwata érai'-aain-iyé séta méraumne. ³Maníkómó imáyáamo urón-kanáa tínena úwana Ísu Káráísiti wenáái simátimuwana Maníkó simásimena séna kesáái simátíma'mae iyuwó séna kentáásí sáwí-imayaafinkentaamo faúsínkáiwaisa mináái siyáiyé.

⁴Táitásiyo maanááímá maanáúfáífímbá agaimaráumpo isaaó. Ísu Káráísitinka'o simankúnkúntaamo úndantemba emá miyá éma érai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Maníkó kentáásifowawe Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaafinkentaamo faúsínkáiwaiye úwoi áwa'nai esarai faru uwánkaayantafe'a inái súné.

Táitási Kírítí-marafa'a koména kisaumo maiyáin-aai.

⁵Esékaima Kírítí-marafa'a komékai embá auwé'a kenkáísí kísau ímba tai'áronka'a embá auwé'a tiyáumne. Minkísáú kawé'ó indasáfé'a embá auwé'a simáme sé'a seyaafá'-náopa'a Maníkóní waásiiti óraa'-waasi iyáfasintinkafa'a wínone sé'a auwé'a tiyáumne. ⁶Iyáfasintinkaan-kwaasi maarán-kwáásín-owe. Miwífímbá ímba sáwí-aaimo wérarwai ésa kímbora-inimba mapá kuráawi owasá miwítí iyámpói maarán-iyámpóin-owe. Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba iyasa kawé'-iyámpóin-owe sen-iyámpói ésa tinófoi-taai ísááwin-owe. ⁷Maníkóní waásiya'o káráwiyowi Maníkóní kísaura'a káráwiyomba pósa maarán-kwáásín-owe. Miwífímbá ímba sáwí-aai wérarwai ésa kesáái iyáákainkwae ímba sewí ésa ímba ááéma aaisambó sewí ésa ímba uwó'í'o on-dómbá námae nésa uwó'í'a owí ésa ímba aaisambó sewí ésa óntantafesa ímba túrande-urande owí ésa ⁸namu'-waasí naané tóné timésa owí ésa seyaafá-káwé-tántáátáfésa aamoí owí ésa kawé'-ímáyáá owí ésa arupíse úmai méraawi ésa Maníkón-arááimo wéwaewi ésa miwí túma kawé'-úmai káráwiyowi ésa Maníkóní waásiya'o káráwiyowi miyán-kwáásín-owe. ⁹Maníkóní érai'-aaimo simámakaunda-aai fasi'ámai ta'óto'maesa iyóro. Miyámó ésamo ésa érai'-aai kanáa'á simátimesa fasi'átinkanaafo miwí tááisafesa

karo'-ááin-iyé sewí-tááigomba iyáákanaawe.

¹⁰Sáwífa'-waasi kawé'-áái ímba wéaraaiwaesa úwoi sáwífa'-aai símae wénesa miwífínkémbá Yúndaa-waasi sáwífa'-waasi miyá ésa karo'á simátinkesa ¹¹óntamba maénae sésa karo'-áái simátimesa tuwímbai-akumba sáwí'a uwátinkesa sáwí'a wéfo mináái aambá fáitinkao. ¹²Kírítí-waasifinkemba moóráwigo kawé'-ááímó siwái séna Kírítí-waasi aasiyaasí karo'-áái sésa afáá'-wái-wáámbó ontembá sáwí'a úmai kafóná-í'a úmai mésa sáwífa'-tomba náma'nama'a wéowe siyáiyé.

¹³ Siyáin-aai érai'-aain-iyé. Mindásafe miwí-ímáyáá fasi'ámai arupíse uwátínké-nasa Maníkón-aai kawé'-úmai arááiwaesa ¹⁴ Yúndaa-waasiti maní'-áái ímba ísésa érai'-aaimo taráiyaawi-taai ímbo isáiyamba ífátúwáaro. Miyá íyantafe miwítí ímáyáa arupíse uwátinkaa. ¹⁵ Ímáyáa kawé'-aantembo owí seyaafá-tántáátáfésa ímáyáa ombá kawé'-ímáyáá aantemba wéfo ímáyáamo sáwí'o owí Maníkón-aaimo taráísón-kwaasi miwítí ímáyáago sáwí'a isaná tirumpimbá karo'-áái wéraisasa pósa seyaafá-tántáátáfésamo ímáyáamo ombá ímba moórá kawé'-ímáyáá wéowe. ¹⁶ Miwí tóikakemba karo'á sésa Maníkón-aai arááiwaumne wésefo sáwí'-aantemba ésa kawé'-áái taraisésa ímba kanaa'á kawé'ó ombá miyáumai méraawini áwáuma Maníkómbá tínaaeni'a wéowe.

Ásé-aai arupíse úmai simátíma'mae iyuwómó siyáin-aai.

2 Táitásiyo ásé-aigoni áwáuma érai'-aaimo simámakaunda simátíma'mae iyuwó. ² Waurántómbá simátíme sé ímba uwóí'o on-dómbá námae wéne'a uwóí'a wée'a arupíse úmai mé'a kentúra'a káráwimai kawé'á é'a Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba é'a fasi'ámai mé'a ímáyáa timé'a fasi'ámai méraiyaana ímba tuwesaraí íno simátímiyo. ³ Áránkantomba simátíme sé Maníkóntáfé'a ímáyáa é'a ímba tíyo-aai wése'a ímba uwóí'o on-dómbá námae wéne'a uwóí'a é'a aú-inimba kawé'-ámbá aráátíméro simátímiyo. ⁴ Miyámó íyasamo ésa aú-inimba minkáwé'-ámpá'á wésa tuwaai'wainé tíráá'marine tirumbá tímésa ⁵ túra'a káráwimai

kawé'á ésa kawé'-aantemba ésa tuwaai'wainká'é tíráá'marinka'e naanka'é kawé'-úmai káráwiyesa tuwaai'wain-táái isanááwe. Miyámó íyasamo ésa tuwánésa sésa Maníkón-aai kawé'-ááin-iyé sénááwe.

⁶ Ifó'-wáásísómbá óraaka simátíme sé kentúra'a káráwimai kawé'án-oro siyó. ⁷ Seyaafá-tántáá'á kawé'á inasá awánésa emó indantembá miwí miyá íya simátíma'maemo íyínda ímba óikaken-aantembo simátímínda arumpinkénkwará'á simátímiyo. ⁸ Kawé'-áái aantemba simátímínasa karo'-ááin-iyé sésamo karo'-ááímó saafá íyanamo éna ímba wérainasa tigesáfésa ésa ímba símai sáwíta uwásinkanaawe.

⁹ Wayó-kísáúmó máén-kwaasisafe maanáái simátímiyo. Káráwiyaan-kwaasi-taai isé'a aamoí uwásinkaiwae sé'a kawé-kísáú wémae'a miwísáfé'a ímba anondáá seró.

¹⁰ Miwítí moparáwímbá ímba umémbá é'a kawé'-aantembo íyamba tuwánánááwe sé miyán-áái simátímiyo. Miyámó íyanamo éna Maníkón-aai kentáásí sáwí-imayaafinkembo faúsínkáín-aai go óraa'a ínyé.

¹¹ Maníkó úwoi súwa'nai enasa Ísu Káráísitimba ai'marówana fí'o-fí'on-kwaasi miwítí sáwí-imayaafinkemba faútinkaindasafena marapá'á kunkáimba póna ¹² Maníkó úwoi súwa'nai enasa kawé'-ámpá'ó konda-ántá aráásímakaiye. Minánkó maarán-iyé. Maníkóntáfésa ímba ímáyáa owí sáwí'o ombá sínaaeni'a uwátimeta marapá-tántáátáféta sirááísafeta úndasa sínaaeni'a uwámeta marapátáámó méraundara'a kesúrata káráwiyeta arupíse úmai méta Maníkóntáféta ímáyáa éta méta ¹³ amú-maréta Maníkó fasi'aénkwaráwiyé Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaafinkembo faúsínkáíwaiye sáwara'o paapé íyantafeta timúmaréta méta paapé íyan-kanaa sirunkósá kawé'á ínyé. ¹⁴ Ísu kentáásí sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faúsinkenasa kawé'-wáásí-í'a uwásinkenasa wení waási-í'a uwásínkáíwaisa méta kawé-kísáú maénae séta méraundasafenasa mindásafenawe séna Ísu Káráísiti pukáiyé.

¹⁵Táitásiyo mináái simátime Maníkóní fasi'aéntámbá miwítí imáyáa kawé'a uwátínkénana aái ímbo isáiyawi minááigó tirumbá waeráinasa aái isáaro. Sinda-áái ímba isáfainifo óraaka simátimiyo.

Maníkóntáfé'a imáyáa é'a arupíse úmai méraaro simátimiyomo siyáin-aii.

3 Táitásiyo Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaandawi ómpo maarán-áái simátimiyo. Marapá-kísáúrá'ó káráwiyaan-ora'a'-waasi tísamaifimba mé'a miwí táái isé'a kawé-kísáúsáfé'a to'mayaa úmai amu'maré'a mé'a ²ímba karo'a símái sáwí'a uwátinke'a ímba aaisambá sé'a faru úmai mé'a seyaafá'-wáásí kawé'-áái aantemba sé'a méraaro. ³Áéma sáwí-imayaawara'-waasisa méta aái ímba iséta sáwí-ampa'a wéweta sáwí-tantaatafeta sirááísafeta éta méraawananasa misáwí-tántáákó ta'ó-torowata sáwí-imayaasafeta sirááísafeta éta sáwí'a úmai méta

fi'owiti moparáwíntáféta súraniyamba éta síyánta uwátinkaawanasa kentáa títámba uwásínkaraawe. ⁴Énifo Maníkó kentáásí sáwí-imayaafinkemba faúsínkáíwaisa séna sirumbá uwátinkaunda pó'a túwa'nai ondá aráátimenaumne siyónka'a Ísu Káráisitimba ai'marówana marapá'á kumúwana ⁵Maníkó kawé'-ámpátá mésínkaraiye. Kesámó kawé'ó úndasafenasa ímba kawé'-ámpátá mésínkaraiyo arumbá uwásinkenasa kawé'-ámpátá mésínkaraiye. Nombá maisínkénasa aúí'a úmai méraawananasa Maníkóní Ufaen-ámútánkó aúíta uwásinkontafena kawé'-ámpátá mésínkaraiye. ⁶Ísu Káráisiti sáwí-imayaafinkemba faúsínkáíntafena Maníkó imáyáa éna wení Ufaen-ámútánkó kentááfímbá úwoi óraa'a uwásínkáínta ⁷póna úwoi súwa'nai uwásinkenasa séna arupíse-waasin-owe. Érai'a aúí'a úmai maé'mae'o íyani'a uwátinkanaumne sisatá amu'maréta méraumne. ⁸Mináái érai'-aain-íye. Miyáumai káráwiyaan-kwaasi-taai isésa kawé-kísáú wémaesa méraaro.

Táitásiyo minááímó óraaka'o simátímínda siráái wétaiye. Miyámó inasamó ésa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo owí fasi'aén-ímáyáa ésa kawé-kísáú maénáawe. Mináái kawé'-ááigó póna waási túwa'nai íníye. ⁹Énifo úwoi-aaisafesa sáwífa'-aai sésa títá'náwe tinááfúísái túwí'wara'a sésa aaisambá sésa Mósesemo siyón-amaantafesa aaisambó sembá miyán-áái úwoi-aigoma póna ímba túwa'nai ínifo ánaemba uwátimiyo. ¹⁰Tuwímbaimo sáwí-aaimo símaimo tuwínkaa'-uwátínkááwimba kaumbo-kae-kánáá óraaka simátímínasamo ímbo isáiyamo e ánaemba uwátimiyo. ¹¹Miyán-kwáásí kaéntámimo méraawi ésa sáwí'o ombá kewará'á tuwánaawata kesááwára'á wétuwanaumne.

¹²Moóráwígon-awi'a Átémásina'i moóráwigo Tíkíkaasina'iyo. Moóráwígomba ai'máranana empá'ó wíndara'a imáyáa é Níkópórisi-naopa'a kempá'á tiyó. Áú'o sínda-kanaa Níkópórisi-naopa'a méraana tiyó. ¹³Moóráwígon-awi'a Sínási aaimo isái-wáásígóe moóráwigo Apórosiye emá túwa'nai inasarái Maníkóní kísau maimaésarai nóyáaye. ¹⁴Maníkóní waási sún-da-aii simátímínasa kawé'-ímáyáa ésa kísau wémaesa umbai-tántáá'ó wérainda-waasi túwa'nai esa pósa ímba úwoi-kisau maésa méranaawe.

¹⁵Seyaafá'ó kesé'o méraawi entáfésa sésa kawé'-úmai méraao wésewe. Kentáásí waási Maníkómpá'ó timankúnkúmbo owí esé'a méraawi kawé'-úmai méraaro simátimiyo.

Maníkó seyaafá'-wáásí úwoi wétuwa'nai-intafe'a inái sune.

Kemá Póro sún-da-aii tai'áíye.

Fírímóni

Ísu wíyómpa'a iyówana Póro moórá-waai úmai sísamaifakemba kae'-áatáiyá'lyo miyáumai-aatai maisuwéna Fírímónin-imayaa éna maanáái agaimái tuwówana wenópa'a kuráiyé. Ááéma Fírímóni kesí kísau mainkwae séna Ónísímasimba méyámba'mai máánkarowana ména minkísáúgón-áároi inkaiséna fí'on-daopa'a koména Ísun-aaí isópa'a téna Póro ándáfa'o méropa'a wéawa'nai-uwana Póro séna Ónísímási tauwerátnana Fírímóni aiyáínkwae sé'a maanáúfái agaimái amúne séna agaimái tuwówana Fírímón-impá'a kuráiyé.

1¹⁻² Fírímóniyo kemá Póro maanáúfái agáúmne. Kesí waási po kesé'a ankaro-taré kísau wémaendawi isaaó. Fasi'aénkóni waási ení naaúmpa'o túwaandu owí isáaro. Ápíyao kentáá símanaakowara'a isaaó. Ákípaasiyo keséta taankarotaré fasi'ámai kísau wémaendawi ewará'á isaaó. Ísu Káráisitín-aaí simátimewandarakemba ándáfa'a sínkaraawa'a mé'a maanáúfái agai-amúne. Kenkáí sífáko Tímóti kesé'a méraiye. ³ Kentáásifowa Maníkóe kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráisitíye úwoi túwa'nai esarai faru uwátinkaayantafe'a inái súné.

⁴⁻⁵ Fírímóniyo kentáásí Fasi'aénkó Ísumpa'a amankúnkúmba e Maníkóni waási arumbá timé méraanda-aaí isé'a pó'a Maníkómpá'ó inaimó súnnda entáfé'a imáyáa é'a súwi súné. ⁶ Kenkáísí kísaugo moórá-i'a isatá méta Káráisitíye'a kááísamaisa méraundasafenasa wemá kawetá uwásínkáísa awánendasafe'a in-aiifinkémbá Maníkómbá áisai une. ⁷ Fírímóniyo kesífáko po Fasi'aénkóni waási arumbá timé túwa'nai ónasa aú'o úmaimo méraan-aaí isé'a aamoí uwánkaunana sirunkó kawé'a isa'á áwa'nai e'a inái súné.

⁸ Ísu Káráísiti fasi'aémbá símakaimba pó'a ímba inkaisé'a súné. Emá moórá-i'a uwo sé'a súndanifo miyán-áái ímba sénaumpo ⁹ aáno úmai wempakémbá áísai e'a súné. Sendantembá miyá ínóne sénaumne. Emá arumbá siména'a kemá sirumbá wéamunda pó'a aáno úmai wempakémbó simáméndantemba miyá ínóne súné. Kemá Póro Ísu Káráísiti wení kísau mo símakaimba wémae'a waurámbá káúnasa ándáfa'a sínkaraawa'a mé'a ¹⁰ moóráwígon-awí'a Ónísímasintafe'a súné. Ándáfa'a mé'a Fasi'aénkón-aaí simámunana iséna Fasi'aénkómpá'á tisa'á sé'a kesí iyámpóíyaamba óne sé'a wentáfé'a súné. ¹¹ Ááéma ení kísau ímba kawé'-úmai maúmba kísaugon-áároi inkaiséna kóuraimbanifo káfé'a kesí kísau kawé'-úmai maéna ení kísau kawé'-úmai máíníye. ¹² Káfé'a ai'maráanana empá'á wínama kesááninkaan-úmai aiyáínóne. ¹³ Ónísímasimba ta'ótokaanana súwa'nai ínkwaé sé'a únda isa'á úwoi miyán-imáyáá úne. Ísu Káráisitín-aaí simátimewandarakemba ándáfa'a mósínkááwa'a méraunda enanondáá Ónísímási súwa'nai íníye óndanifo ¹⁴ nempá'a mémpo ímba ewé sindasáfé'a pó'a ímba úwoi ta'ótóráanda póna kesé'a ména súwa'nai íníye. Ímba súwa'nai ónae sindá súwa'nai ónafainifo ení imáyáafinkemba súwa'nai ínóne.

¹⁵ Ónísímási kísaugon-áároi inkaiséna embá auwéna kárika'a fí'on-daopa'a tamérai fo empá'á wéna aasiyaasí komérainíye-imayaa úne. ¹⁶ Fasi'aénkóni waásigomo óndantemba wemá miyá éna enáfákaamba póna ímba ení kísau wémaiwai aantembanifo enáfákoraamba éna empá'á wíníye. Kemá wembá sirumbó amúndantemba ewará'á arumbá wembá aména kesífá'an-íye sínóne.

¹⁷Fasi'aénkóní kisaugo kenkáisi kisaugo mimbórá-í'a wéimba po kentáfé kesí naaúmpa'a iyuwómó séndantemba Ónísímasintafe miyá siyó. ¹⁸Embó

sáwí'o uwánkenamo moórá-tantaa'o maiyénamo ímbo amínamo e ímba wenópa'a té kesópa'a tina'á kemá méyánónaumne. ¹⁹Kemá Póro kesiyáántamba agaé'a mim-béyámbá aménaumne súne. Ísu Káráísitin-aai simámewana érai'e siyáanda maé'-mae'o inda-méyámbá kempá'á wéraimba po ímba kanaa'á méyáninda-aain-iye. ²⁰Kesífákoo Fasi'aénkóní waási ómpo áisai úndantemba miyá ina'á Fasi'aénkón-aúranka'a aúí'a úmai méraano.

²¹Maanáúfáímó agaúnda imáyáa é'a sé'a kesáái isé áisai úndantemba miyá ínone. Emó indawí kemó áisai úndawimba íyáákainone. ²²Empá'á ke kondasáfé kesí mááraru'a to'mayaa uwásinkaa. Ándáfakemba faúsinkaiya'a ení naaúmpa'a kondasáfé Maníkómpá'á inai simásinke moórá-maararu'a to'mayaa uwásinkaa.

²³Moóráwígon-awi'a Épáfarasi Ísu Káráísitin-aaimo simátimunkakemba ándáfa'a ánkaraawana kesé'a ména kembiwísáféna séna kawé'-úmai méraaro wésiye. ²⁴Kesé'a kisaumo máéwi-tuwi'a moóráwigo Máákaani moóráwigo Árísítaskasini moóráwigo Tímasini moóráwigo Rúku miwí sésa kawé'-úmai méraaro wésewe.

²⁵Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kesé'a ména úwoi wétuwa'nai-intafe'a inai súne.

Kemá Póro mináái símai tai'áúmne.

Ípúru

Ísu wíyómpa'a iyówana moóráwígon-awi'a ímbo agaimakáiwai moórá-waai úmai sísamaifakemba afakaeté-aataiya'iyó miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái Yúndaa-waasi moórá-awi'a Ípúru-waasi Ísun-aaí isésa wení aampa'ó kuntáfésa tuwíyáái ésa sáwí'a uwátínkówasa minámbá ifátuwesa ááeraan-amaan-amba aneka'a arááíwáéfo séna maarán-áái agaimái mátímakaiye.

Ísu Maníkón-ááninkoma Mósesemba íyáákaraiye. Ísu aifa'-ámáán-káwáágómá ámáán-kisau-waasi íyáákaraiye. Póí tufí'mai Maníkómbá ámakaamba aifa'-ámáán-ámá isaná Ísu marapá'á kumbéna kentáási sáwí-imayaa maisiyuwáíndasafena puwéna wenáúma Maníkómbá ámakaimba póna kentáási ámáán-amba wikáimba pó'a Ísumba ímbo aúwémba fasi'ámai méraaro séna agaimái mátímakaiye.

Maníkón-ááninkon-awikoma

wíyómpaken-kisau-waasi-tuwi'o íyáákarain-aaí.

1 Naaófá'á moórá-mora-kanaa Maníkó wenáái simátímakowisafena súwasa miwí Maníkó siyáin-aaí miyám-biyan-aaí kentáá sówá'násomba simátíma'maena tiyáimba isaná ² káfé'a ánaaen-kanaafimba Maníkón-ááninko Maníkón-aaísa simásí-makaiye. Naaófá'á wíyóne marawé ímbo wéronka'a Maníkó súwana ááninko wíyóne marawé úmakena ánaaemba seyaafá-tántááká'á káráwiyiniye. ³ Maníkóní sámó kainkó ááninkompinkemba sama kaisaná Maníkómó méraintemba miyáumai ména miyáumaimo méraiwei kentáá aráásímísana wení fasi'aén-ááígómó intáféna wíyóne marawé waé'wae'a wéiye. Wemó pukáintafena kentáási sáwí-imayaa maisiyuwéna pukáimpinkemba íyáfasinena wíyómpa'a iyéna Maníkó fasi'aémbó íyáákaraiwain-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'á ména ⁴ wenáwí'a Maníkón-ááninkon-awiko Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi-tuwikomba íyáákaraiye.

⁵ Maníkó wení wíyómpaken-kisau-waasisafena

ímba siyáífo ááninkontafena séna

emá kesáánimba óna'a

kesí kísaura'a ankáúmne

Maníkó séna moórá-aaiwara'a séna

kemá afowámá onaná wemá

kesáánimba íníye

séna wíyómpaken-kisau-waasisafena ímba

siyáífo ááninkontafena séna ⁶ Maníkó wenááninko íyáákaraiwaimba ai'marówana kunkáinka'a

séna

Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi

wen-ímáyáá mósá maránááwe

wenááninkontafena siyáímbanifo ⁷ wení wíyómpaken-kisau-waasisafena súwana Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna

kemá súnasa kesí wíyómpaken-kisau-waasi fiyúndáraamba to'maésa wénowe. Kemá súnasa

kesí kísau-waasi iyagómó intenkáán-kísáú wémaewe

siyáífo ⁸ Maníkó wenááninkontafena séna

Maníkóo waásiya'o káráwimaemo íyínda ímba tai'áíníye. Káráwiyonda arupíse úmai wégarawiyone. ⁹Kawe-tántáátáfé aamoí é sáwí-tantaatafe áyámbe wéone.

Mindásafena Maníkó ení Fasi'aénkó embá íyáfasinankaraisa

seyaaafá'-wáásí íyáákaraanana enarumbá

kawe'á uwánkaraiye

séna ¹⁰ ááninkontafena moórá-aaí séna

Fasi'aénkóo áwáura'a maramá úmare enayáántamba wíyómbo úmakaanda

¹¹ mintántáá'á tai'áína emá maé'mae'a ínone. Unáánkwátóimo aúsú kénamo

tai'áíntemba wíyóne marawé miyáumai tai'áíníye. ¹² Wátóimo usisi fámáráán-

temba wíyóne marawé miyá ínone. Unáánkwátóimo aúmo ontembá wíyóne

marawé miyá éma káfé'o méraanten-úmai maé'mae'a éma ímba puwínone

siyáíye. ¹³ Maníkó maanáái ímba wíyómpaken-kisau-waasisafena siyáífo

ááninkontafena séna

kesiyaánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'-iména'a ení namuro-wáásí tínkamona emá

íyáákainone

siyáíye.

¹⁴ Mináái siyáífo Maníkóní wíyómpaken-kisau-waasi nórawa'íyo. Miwí ímba

túma wérarwai timan-aantembo wérarwai ésa Maníkómó sintembá miyá owaná

Maníkó simátimena séna kawe'-ámpá'ó métinkaunda-waasi kuntúwa'nai oro séna

wéti'maraiye. Mindásafena Maníkón-ááninkon-awiko wíyómpaken-kisau-waasi-

tuwikomba íyáákaraiye.

Sáwí'o úmaimo méraundafinkenta Ísuma kawe'-ámpá'áamó mésínkáíwain-aaí.

2 Maníkón-ááninko wíyómpaken-kisau-waasi íyáákaraintafeta érai'-aaisaamo

ísaraunda-aaí fasi'ámai ta'ótoreta mináái ifátuwaunafosaanifo imáyáasa úmaeta

iyónaumne. ² Maníkóní ámáámbe wíyómpaken-kisau-waasi siyáan-amaamba érai'-

aaí póna taráíyaawiye ímbo aráái wakaawiye sáwí-meyamba arupíse úmai tí-

makaiye. ³ Énifo Maníkó séna sáwí-imayaafinkemba kawe'-ámpá'á métinkanee

séna minóráá-kísáúsáféna ááninko kentáásí Fasi'aénkómbá ai'marówana mara-

pá'á kunkáíye. Minóráá'-ááímó ísámaimo ifátuwetaamo éta érai'a sáwí-meyamba

kentááfá'ó tında ínta aseránaumne. Aifa'á Fasi'aénkó minóráá'-áái simátimuwasa

ísaraan-kwaasi simásímúwata ⁴ mináái érai'-aain-íye sendasáfénasa póna Maníkó

fasi'aémbá timúwasa fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaraunda-kisau sáá'o ún-kisau

máúwana Maníkó wení imáyáafinkemba wení Ufaen-ámútánkó túwa'nai úwasa

miyán-kísáú maiyáawe.

⁵ Méraiyan-kwaasisafe'a súné. Ímba wíyómpaken-kisau-waasin-ífo

wenááninkomba íyáfasinankaraimba póna wemá waásiya'a káráwiyaiye.

⁶ Minááisáféná moóráwigo Maníkón-aaí aúfáífimba agaimaréna séna

Maníkóo waási sáwísamba owá nóra séwa miwísáfé imáyáa éwa waási

sáwísamban-ófo nóra séwa miwíyá'á wégarawiyono. ⁷ Wíyómpaken-kisau-

waasi tínaaempa'a

waási mótinnaanasa kárika'a mifá'á

méraafó káfé'a óraa'a uwátinnaanana

túwíko óraa'a isá ⁸ íyáfasintinkaraanasa

seyaaafá-tántááká'á wégarawiyowe

agaimaréna séna Maníkóo íyáfasintinkaraanasa seyaafá-tántááká'á wégarawiy-owe siyáimba ímba moórá-tantaa'a ífátuwesa seyaafá-tántááká'á kanaa'ó wégarawiyonta káféta ínta wétuwanaumne. ⁹Énifo Ísuni áwáusa awánaraumne. Maníkó kárika'a wíyómpaken-kisau-waasi tínaaempa'a Ísumba móankarena ai-marówana marapá'á kumbéna seyaafá'-wáásísáféna imáyáa úwasa áí'o úni'a uwánkówana puwúwana mindásafena Maníkó óraa'-awi'a simánkena áwí'a óraa'a uwánkaraiye. Maníkó úwoi túwa'nai ónae séna Ísumba ai-marówana marapá'á kumbéna seyaafá'-wáásísáféna imáyáa éna pukáiyé.

¹⁰Ísumba áí'o úni'a uwánkóntafe'a imáyáa é'a sé'a Maníkó seyaafá-tántáákóní áwáugoma póna seyaafá-tántáá'á úmarena séna sámó kain-áémpá'á sáwífa'-waasi méraiwae séna sáwí-imayaafinkemba faútinkena sámó kain-áémpá'á métinkaindavisafena Maníkó kanaán-iyé súwasa Ísumba áí'a úni'o uwánkómbe mindásafena sásá'í'a uráiyé. Maníkó miyámó uráimba kawé'á uráiyé súné.

¹¹Ísu waásisa Maníkóndé-i'o uwásinkáiwaisaawe Maníkóndé-i'a uwásinkáiwaiye Maníkó mimbórá tifowámá intáféna Ísu séna kesúnafaraawimban-owe siyáin-ai ímba sáwí-imayaa éna kawé'-imáyáa wéiyé. ¹²Mindásafena moóráwigo Maníkón-ai aúfáifimba agaimaréna séna

Maníkóo enáái kesúnafaraawimba simátimé'a túwaandu íyanka'a imó sendará'á enáwí'a mósá maránaumne

séna ¹³moóráfa'a agaimaréna séna

kewará'á Maníkómpá'á

simankúnkúmba ónaumne

séna moóráfa'a agaimaréna séna

Maníkómó símakain-iyampoi kesé'a méraawe

agaimaréna siyáiyé.

¹⁴Maníkómó ámakain-iyampoisenafenamo siyáimba mararákén-kwáásímó onten-áúwawaawara'a Ísu ména séna waántáwanko waásimo puwíya-fasi'aembo tokáimba taí'ásuwanaumne. ¹⁵Aasiyaasí puwónaumne-imayaamo ésamo táátáfe-samo owanamó ta'ótokain-imayaa faútinkanaumne séna puwéna íyáfasinena waántáwankomba íyáákaraiye. ¹⁶Érai'a ímba wíyómpaken-kisau-waasisafenanifo Émbaramumo Maníkón-aaisafenamo amankúnkúmba uráintemba kesáámó miyámó úndawisafena súwa'nai índasafenasa miyáumai pukáiyé. ¹⁷Kentáásí aifa'-ámáán-káwáágó éna kentáásáféna imáyáa éna Maníkómpá'á aai símai kawé'á éna aruntá uwásinkenasa kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwénasa miyámó índasafena marapá'á kumbéna waási áúwawaawara'a ména wenáúnafaraawinte kesáámó úndantenta miyáumai ména súwa'nai índamba mimbórá-ámbó wéraintafena miyá uráiyé. ¹⁸Ááémo marapá'ó méronka'a sáwí-aaimo sínda ísare'a áí'o índai-i'a uwánkanae séna áisai úmaesa wéiyesa áí'o úni'a uwánkaraamba ímba sáwí-ampa'a kuráimba pósa kentáásáféna sáwí-aaimo siyamba isánae sésamo ombá kanaa'á wésuwa'nai-iyé.

Ísun-awikoma Mósesen-awi'o íyáákarain-aii.

3 Kesí waásisono. Súnda-aaisafe'a Ísumpa'a imáyáa úmae íyóro. Maníkó kembiwí wendé-í'o uwátínkarain-kwaasisafena séna wíyómpa'a kesé'a ménaawe súmba ísaraafo Ísuntafe'a imáyáa úmae íyóro. Maníkó wembá ai-marówana marapá'á kumbéna érai'-aaisafetaamo simankúnkúntaamo únda-aaiyata káráwiyaiwai éna aifa'-ámáán-káwáágó isa'á wentáfé'á imáyáa úmae'a íyóro. Aifa'-ámáán-kísáúmó

²maíndasafena Maníkó Ísumba íyáfasinankowana ímba ífátuwena minkísáú kawe'-úmai wémaiye. Naaófá'ó Mósese Maníkóní waásifimbo kisaumo ímbo tuwé-
namo kawe'-úmaimo maiyáintemba Ísu miyá uráiyé. ³Naambá kawe'-nambáni-
iye siyáafo mindámbó uráin-kwaasigon-awi'o mósá wémaraantemba Mósese
kawe-kísáú-waásín-ifo Ísun-awi'o mósá maráúndasa wéiyaakaiye. ⁴Seyaafá'-námbo
waásimo ombá mindáwara waásiwara seyaafá-tántáá'wará'á Maníkó úmakaiye.
⁵Mósese Maníkóní kisauro-waasigo éna Maníkóní waásifimba minkísáú ímba tuwéna
kawe'-úmai wémaena Maníkómó sínda-tantaa'o paapé índa simátimakaiye. ⁶Mósese
miyámó uráimbanifo Ísu Káraísiti ímba kisauro-waasigon-ifo Maníkón-áaninko-
úramba póna Maníkóní waásiya'a káráwiyimba ímba ífá'ó túwáimba kawe'a
wéiye. Maníkón-aaisafetaamo simankúnkúmbo étaamo aamoimó étaamo fasi'á-
maimo amu'marétaamo métaamo éta Maníkóní waási-ita ónaumne.

Maníkóní waási wenópa'o kosaagáiyen-ai.

⁷Mindásafena naaófá'á Maníkóní Ufaen-ámútánkó kentáá síwá'násontafena
siyáin-ai imáyáan-oro.

Maar siyáiyé.

Káfé'o Maníkómó simátímín-ai ísáaro. ⁸Naaófá'ó Maníkón-aaimo taráísúmbo
tirunté'o makáantemba kemá miyá ofáínifo wenáái ísáaro. Máásai-marafa'a
mésa kentíwá'náma

miyá wéesa Maníkómbá totuwiyésa sáwí-kisauro maésa wenáái taráiyaawe.

⁹Ayáatáaka'a 40 aatai kentíwá'náma túwa'nai uráunda-kisauro awánaraamban-
ifo kesáái taraisésa totuwiyésa sáwí'o uwásínkáantafe'a ¹⁰aaisambá tiyé'a sé'a
miwítí imáyáa sáwí'a úmae iyésa aráátimunda-amba ímba arááiwaéwe sé'a
¹¹aaisambó tiyúnda óraaka sune. Kesópa'a ímba tésa kesé'a tasaagánáawe
siyáumne Maníkóní

Ufaen-ámútánkó siyáiyé.

¹²Kesí waásisono. Maníkóní Ufaen-ámútánkó minááímó siyáintafe'a káráwimai
kawe'an-oro. Kempínkémbá tuwímbai sáwí-imayaa ésa Maníkón-aaisafesa ímba
timankúnkúmbo ésa Maníkó fasi'aénkwáráwímbá tínaemba uwáméfaínifo
káráwimai kawe'an-oro. ¹³Kempínkémbá tuwímbai sáwí-imayaa íyana
minímáyáágó karo'á simátiyuwainasa Maníkóntáfésa ímba imáyáa ésa tirunté'a
máraafainifo moóra-mora-waasi kentí imáyáa fasi'átínkáaro. Kentí kanaamó
wérainka'a miyán-oro. ¹⁴Aifa'á Maníkómpátá simankúnkúntaamo ówándara'a
kentáásí imáyáa fasi'ámai miyáumaimo simankúnkúntaamo étaamo éta Ísu
Káraísitiye'a káásimai méta marapá'ó méraunda-kanaasaamo tai'áíndara'a
fasi'ámaisa méranaumne.

¹⁵Maníkón-ai aífáífimba agaimaréna séna

káfé'o Maníkómó simátímín-ai ísáaro.

Naaófá'ó Maníkón-aaimo taráísúmbo tirunté'o makáantemba kemá miyá ofáínifo
wenáái ísáaro

agaimaréna siyáiyé. ¹⁶Súnda-waasi nááwiya Maníkón-ai wéisesawa
taráiyaana'iyo. Kentáá síwá'náma Ísípi-marafakemba Mósese faútiyuwena
tí'maenamo tiyáiwai miwí Maníkón-ai wéisesa taráiyaawe. ¹⁷Nááwiya
ayáatáaka'a 40 aataiya'a Maníkó aaisambá tíkaiyo. Máásai-marafa'o mésamo
sáwí'o ésamo pukáawi miwísáféna aaisambá tíkaiye. ¹⁸Nááwisafenawa óraaka

séna kesópa'a ímba tésa kesé'a tasaagánááwe siyáiyó. Wenááimo ímbo ísámaimo kawé'ó uráawisafena siyáiyé. ¹⁹Wenááisafesa ímba timankúnkúmba uráamba pósa ímba kanaa'á wenópa'a wésa wesé'a kosaagaráan-aaisa ísaraumne.

4 Kentáásáféna Maníkó séna kempá'á tasaagánááwe símai kááísamakain-ai wéraitmba pó'a kempínkémbá tuwímbai sé'a wempá'á wé'a wesé'a kosaagánaumne-kanaa tuké'a paráfasuwaafainifo káráwimai kawé'án-oro. ²Maníkóni kawé'-ááímó ísaraundantemba ááéma kentáá síwá'náma ísaraambanifo úwoi táá'-aantemba ísésa ímba timankúnkúmba ésa tirumpimbá ta'ótórówana póna minááígó ímba túwa'nai uráiyé. Mindásafe'a kempínkémbá tuwímbai sé'a Maníkómpá'á wé'a wesé'a kosaagánaumne-kanaa tuké'a paráfasuwaafainifo káráwimai kawé'án-oro. ³Naaófá'á Maníkó wíyóne marawé úmai tai'éna saagaráin-kanaa wéraitfo wenááisafesa ímba timankúnkúmba uráawisafena séna aaisambó tiyúnda óraaka súne. Kempá'á ímba tésa kesé'a tasaagánááwe

siyáimbanifo wenááisafeta simankúnkúmba úndawisa wempá'á wéta weséta kosaagánaumne. ⁴Maníkón-ai aúfáifimba wesé'o kosaagaandasáfénasa agaimaréna séna

Maníkó afa'móráe-kanaa kísau maimái tai'ásuwena afakaeté-kanaa saagaráiyé

agaimaréna siyáimba póna saagaan-kánáá wéraitfo ⁵Maníkón-ai aúfáifimba agaimaréna séna

kempá'á ímba tésa kesé'a tasaagánááwe

siyáimba póna ⁶saagaan-kánáá to'mayaa úmakaimba pósa tuwímbai-waasi wempá'á wésa wesé'a kosaagánááwe. Aifa'á Maníkón-aiimo ísaraawi ímba timankúnkúmba uráamba pósa wempá'á ímba wésa wesé'a saagaráawe. ⁷Sáwífa'-aatai maisuwéna Maníkó moórá-kanaa maréna séna minkánáá tíniye séna Téfitimba simámuwana Maníkón-ai aúfáifimba agaimaréna séna

káfé'o Maníkómó simátímín-ai ísáaro.

Tirumbó makáanteni'a ímba é'a wenáái ísáaro

agaimaréna siyáin-ai kae'-í'a mináái agaimái simátimumpo ísáaro.

⁸Naaófá'á moóráwígon-awi'a Yósúwa tí'maena kawé'-áémpá'ó mátinkomba mináémpá'ó Maníkómpá'ó saagáíyan-aempa'o wéronkakaa ánaemba Maníkó ímba moórá-kanaa maréna séna saagáíyan-kanaa tíniye ímba siyáisino. ⁹Maníkó wení kísau tai'ásuwena saagaan-kánáá makáimba wení waásimo saagaan-kánáá wéraitfo. ¹⁰Maníkómó wení kísau moórá-wéraitfo saagaráintemba Maníkómpá'á wésa wesé'a saagaawí miwíwárá'á kísau tai'ásuwena saagánááwe. ¹¹Mindásafeta Maníkómpá'á wéta wesé'o saagaandasáféta siyáántán-kwímáisa kísausa maúndasa miyásá onó. Kentáá síwá'námo uráantemba miyá-sáwí'á únafosaanifo wenáái ísámai kawé'á éta káráwimai kawé'-íyataao.

¹²Maníkó méraisana wenááigo kísau wémaiyé. Séfasefa'-aempa'a áwááimo wétaim-paepaetambo póimo tusákaa ontembá Maníkón-aiigo kentáásirumpinken-imayaa sáwí-imayaawe kawé'-ímáyááwé tuwínkaa'-isatá wéawanaumne. Sirááimo tain-tántáá'é súnanasa Maníkón-aiigo tuwínkaa'-úmáráisata sáwí-tantaa'e kawé-tántáá'ésá wéawanaumne. ¹³Wíyómpa'e marapá'é seyaafá-tántáá'á Maníkón-aúranka'a ímba áwiyoraifo wíyómpa'e marapá'é seyaafá-tántáá'á afora'á wéraisana wéawanaiye. Wemá miyámó iwái póna kesáámó méraundawini áwáusa sísai ínata

simámenaumne. Maníkón-aai aífáifimba súnda-aai miyán-áái wéraintafeta kentáá síwá'námo urántemba miyá-sáwí'á únafaisaanifo wenáái ísámai kawé'á éta káráwimai kawé'-íyataao.

Ísu aifa'-ámáán-káwáágón-aai.

¹⁴ Ísu Maníkón-ááninko kentáási óraako éna aifa'-ámáán-káwáágó póna wíyómpa'a Maníkóe'a iména kentáá súwa'nai enasa áísai ímbá póta wenáaisafeta simankúnkumbo uráundasafeta káféta minááisá fasi'ámaisá ta'ótóráano. ¹⁵ Kentáási aifa'-ámáán-káwáágó marapá'ó méronka'a seyaafá-tántáátáfésa sáwí-aaimo sínda isánae sésa áísai úmaesa íyúmbanifo ímba sáwí'a uráimba póna kentáásáfésamo sáwí-aaimo síyambo isánae sésamo ombá kentááfímbá ímba fasi'aémbá wéraisana wemá suwánénasa aruntá wéuwasinkaiye. ¹⁶ Mindásafena kentááfímbá umbaitántá'á'á wéraindara'a ímba sáátafeta onanasá Maníkó úwoisa súwa'nai iwáímpá'á konanasá aruntá uwásinkenasa úwoisa súwa'nai íniye.

5 Aifa'-ámáán-káwáá-kísáúmó maíyantafesa Yúndaa-waasifinkemba moórá-morawigo íyáfasintinkaawasa wépukowasa fi'omba íyáfasintinkaawasa waásisafesa ísámai Maníkómpá'á áísai esa waásimo sáwí'o ontáfésa pói tufú'mai Maníkómbá amésa tuwímbai-tantaa'wara'a wéamewe. ² Miwí waási pósa ímba fasi'aénkwáráwí ésa mindásafesa ímbo kawé'-úmaimo isésamo sáwí'o on-kwáásísáfésa kanaa'á kawé'-úmai tirumbá uwátinkesa ³ ímba kawé'-úmai fasi'ámai mésa sáwí'o ontáfésa pói tufú'mai Maníkómbá wéamewe. Seyaafá'-wáásítí sáwí-awausafesa sésa pói tufú'mai Maníkómbá amésa miwítí sáwí-awausafesawara'a wéamewe. ⁴ Tuwímbai ímba imáyáa ésa sésa óraako pó'a aifa'-ámáán-káwáá-kísáú maénae-imayaa ésa miyán-kísáú wémaefo naofá'ó Maníkómó moóráwígon-awí'o Éronimba íyáfasinankowana miyán-kísáúmó maíyáintemba Maníkó íyáfasintinkaraiwai aantemba minkísáú wémaewe.

⁵ Miyáumai Ísu Kárásítí ímba imáyáa éna séna óraako pó'a aifa'-ámáán-káwáánónae ímba síyáífo Maníkó íyáfasinankena aifa'-ámáán-káwáá-kísáú aména séna

emá kesáánimba óna'a

kesí kísaura'a ánkaraumne

séna ⁶ moórá-aaiwara'a súwana agaimaréna séna

moóráwígon-awí'o MériKíséteki

óraa'-amaan-kawaago uráintemba

emá miyán-kísáú maimaé iyínone

Ísu Kárásítintafena síyáíye.

⁷ Ísu Kárásítí marapá'ó méronka'a sésé'á éna ifi'á téna inái séna puwíndasafena Maníkómpá'á áísai ena puwíndamo kanaa'ó áwa'nai índawintafena súwa'nai uwo séna Maníkón-ímáyáa arááíwakaimba póna áwa'nai uráíye. ⁸ Ísu érai'a Maníkón-ááninko úwana umbai-tántá'á'ó wempá'ó túmba ímba mindásafena imáyáa éna Maníkón-ímáyáa éna ⁹ sásá'-í'a éna wenááisa taawiyafúndawisa sáwí-imayaafinkemba faúsínkáisata aú'á úmaisa maé'maeta wéune. Ísu mintántáákóní áwáugoma póna ¹⁰ MériKísétekimo ámáán-kawaamo uráintemba aifa'-ámáán-káwáámó índasafena Maníkó Ísumba íyáfasinankaraiye.

Ísuni aampa'á arááíwae'mai ifá'á túwáafomo siyáin-aaí.

¹¹ Simátimunda-aafimba sáwífa'-aaí wérimbanifo ímba ísámai kawé'á ontáféna aráátimunda-kisaugo umbaí wétaiye. ¹² Ááéma Ísu Káráísitin-aaí isé'a ayáátáá-kanaa maisukáafo nóra séra ímba simátíma'mae wéiyo. Maníkón-aaíma afora'-ááí ímba ísámai kawé'á é'a moóráwigo aneka'á simásiminkwae sefó umarambó náámbo nésamo fasi'aén-tómbó ímbo naantenkáámhá é'a pó'a Maníkón-aaí ímba kanaa'á simátímaawe. ¹³ Umarambó náámbo nésamo ímbo kawé'á umaimo aaimó isáántemba miyaráán-úmai kawé'-úmaimo méraiye sáwí'ó úmaimo méraiye miwání áwáuma ímba ísámai kawé'á wéowe. ¹⁴ Tinón-ésamo fasi'aén-tómbó naantembá kawé'-ímáyáámó owí seyaafá'-ímáyáá tuwímbai wéisaawe.

6 Mindásafeta Ísu Káráísitin-aaí paákákén-ááí aantemba ímba iséta fasi'aén-ááímó arumpimbó wérain-aiwarata iséta saákaefaen-kwaasiyaanta iyataao. Ísu Káráísitin-aaí paákákén-ááí é'a simátímaakaunda pó'a ímba aneka'á simátíma'mae iyónaumne. Simátímaakaunda-aaí maarán-ááín-iyé. Úwoi-kisau safe'a tínaaemba uwáme'a Maníkón-aaí safe'a timankúnkúmbo wéowe. ² Nombó maitínkáán-aaí simátíma'e Maníkóní kísau maíwae sésa iyáfasintinkesa tine'á tiyáámbo ta'ótóráán-aaí simátíma'e waásimo pukémpinkembo iyáfasinaiyan-aaí simátíma'e Maníkó waásimo méraawini áwáusafena tísai ena timínana mimbéyámbá waé'wae'a índa-aaí simátímaakaunda minááímó é'o simátímaakaunda-aaí ísaraafo fasi'aén-ááí arumpimbó wérain-aaí ísáaro. ³ Maníkómó súwa'nai ínataamo éta iséta saákaefaen-kwaasiyaanta ónaumne.

⁴ Maníkóní aambá arááíwae'mai ifátukaawi kotafisíyasa aneka'á kouwerésa kawé'-ámpá'á túyambanifo ímba ténááwe. Miwí Maníkó sámó kátínkarain-aempa'a mérowana túwa'nai ena wení Ufaen-ámútánkó miwísé'a mérowasa ⁵ miyáumai mésa sésa Maníkón-aaí kawé'-ááín-iyé sésa Maníkóní fasi'aémbá tuwímbai awánaraawe. Ánaaemba Maníkóní fasi'aémbá seyaafá'á paápé ínasa mifási'áémbá tuwímbai awánamai ⁶ ifátuwesa ímba aneka'á kouwerésa Maníkómpá'á ténááwe. Miyámó on-kwáásí maará wéowe. Maníkón-ááninkombo aaraa-táíyá'ó tufúwanamo pukáintemba miwí miyá owasá tuwánésa Ísumba símai sáwí'a uwánkááwasa miyámó ontáfésa ímba kanaa'á kouwerésa Maníkómpá'á ténááwe.

⁷ Miyámó on-kwáásí maarán-kwáásín-owe. Moórá-mora-kanaa aa'á tisaná maramá kawé'á isaná kísau óraa'a isasá waási naawaná Maníkó miyám-báramá kawé'á wéuwatinkaiye. ⁸ Énifo moórá-aempa'-marama karaan-tantáá'é námáiye wérim-barama úwoi-marama isaná ampáánká'á Maníkó iyafímbá agaisuwáíníye. Miyáumai Maníkóní aampa'á arááíwae'mai ifátukaawi ímba kanaa'á kouwerésa Maníkómpá'á ténááwe. Mindásafe'a Ísu Káráísitin-aaí paákákén-ááí ímba aneka'á simátimenaumne.

⁹ Kesí waásisono. Miyán-ááímó súndanifo kembiwí ímba sáwí-mararaan-kwaasinofo kawé'-máráráán-kwáásí owaná Maníkó kawé'-ámpá'á méwátinkaiye sune. ¹⁰ Maníkóntáfé'a imáyáá ontáfé'a wení waási túwa'nai e'a káfé'wara'a miyá owaná Maníkó arupise úmaimo méraiwai minkísúsáféna ímba wéawinkaiye. ¹¹ Maarásáféna sirááisa wétaiye. Moórá-morawigo Maníkóntáfé'a imáyáá é'a aaweyáá é'a ímba ifátuwe'a ánaaembo méraiyaambo paápé índasafe'a amu'maré'a mé'a ¹² ímba tuwesará ína'a ímba ifátuwe'a Maníkómpá'ó timankúnkúmbo ésamo

Maníkómó timénaumne siyáintafesamo amu'marésamo méraan-kwaasiyaani'a oro. Miyán-kwáásiyáání'o ombá sirááisa wétaiye.

Maníkó símaimo kááísamakain-aai.

¹³Naaófá'á Maníkó Émbaramun tafena siyáimba símai kááísamakonka'a póna wembó iyáákaraawai ímba méraantafena Maníkó séna seyaafá'nánká iyáákaraundawi mé'a kesúranka'a sé'a kemó súnda-aai érai'a ónaumne séna símai kááísamarena ¹⁴Émbaramun tafena séna érai'a kawé'á uwánkaumpo enaísaafitan-tambo iyamba sáwífa'a paápé ónááwe súwana ¹⁵Émbaramu érai'e séna fasi'ámai ména ímba ifátuwomba amu'maréna ména Maníkómó símaimo kááísamakaintemba uráiyé. ¹⁶Yúndaa-waasi tiká'ó maráámba maará wéowe. Tuwímbai miyá ónaumnemo sembó ombá iyáákaraiwain-aúranka'a sésa miyá ónaumpo ímbo miyámó onanamó éna sáwí-meyamba simíníye wésewe. Miyámó sésamo ombá fí'owi fí'on-aai ímba mimpímbá sembá maará sésa kemó sentení'a owé sénááwe. ¹⁷⁻¹⁸Miyáumai Maníkó kawé'ó uwátinkaindawisafena imáyáa éna séna miyá ónaumne símai kááísamakaimba póna Maníkó séna waási kentáfésa sésa siyáintemba ímba éna fí'oni'a íníye sefáímpó'a seyaafá'ó iyáákaraundawi é'a kesúranka'a sé'a miyá ónaumpo ímbo miyámó onanamó éna sáwí-tantaa'a paápé íníye Maníkó símai kááísamakaimba miyáumai aanáfó wenaúranka'a símai kááísamakaimba póna ímba taraisíníye. Miyámó siyáintafeta kesáá wempátáámó méraundasa wenónkáámbá faisínkaraisata minándámpá'á méta óraaka séta siyáinteni'a íníye séta fasi'ámai méta wéamu'maraumne. ¹⁹⁻²⁰Naambó ésamo áfombo faimakáawanamo fasi'ámaimo intembá Maníkómó siyáintemba kawé'á uwátinkanaumnemo siyáin-aai go kentáá fasi'ásínkáisata Maníkómó wíyómpa'o mérai waintafeta imáyáa éta amu'maréta méraumne. Ísu kentáási aifa'á wíyómpa'a iyéna ámáán-dankomba Maníkóní ufaen-dáúmpá'á ontamó uwásukaan-ampantama tarurúwa'marena iyéna kentáásáféna imáyáa éna miyá uráimba póta fasi'ámais méraumne. Méríkísétekimo uráintemba wíyómpa'a Ísu kentáási aifa'-ámáán-káwáágó éna miyán-kísáú maimaéna wéiyisata fasi'ámais méraundasa póta Maníkóntáfé'a imáyáa é'a aaweyáá é'a ímba ifátuwe'a ánaaembo mérai yambo paápé índasafe'a amu'maré'a méraaro.

Ámáán-kawaago Méríkísétekin-aai.

7 Minkwáásigó Méríkíséteki wemá Sérémi-naopaken-kwaasiti kawáágó éna Maníkó iyáákaraiwaini ámáán-kawaago úwana naaófá'á Émbaramu namuro-wáásítí óraa'-waasise tiyéna iyáákaron-aempakemba túwana Méríkíséteki Émbaramumba aampa'á awánéna kawé'á uwánkowana ²Émbaramu namuro-wáásítí moparáwímbó maiyómba siyáánkaiya'a tuwínkena Méríkísétekimba moórá-unkwima ámakaiye. Méríkísétekin tafesa mináwíkóní áwáuma kawé-káwáágón-íye sésa waé'mai wésewe. Wemá Sérémi-naopaken-kwaasiti kawáágón-áwíkoni áwáuma faru-káwáágón-íye sésa waé'mai wésewe. ³Méríkísétekin-afwá'ná túwí'wara anófoi túwí'wara'a ímba agaimakáamba wéraisana wembó ma'ánkarain-kanaawe pukáin-kanaawe ímba agaimakáamba wéraiye. Wenáái miyán-áái ímbo wéraitafena Maníkón-ááninkoraamba uréna ámáán-kawaa-i'a

úmai maé'mae'a ínye.

⁴Maanáái imáyáan-oro. Kentáá síwá'náma Émbaramu óraa'-waasi úmbanifo wemá Méríkísétekimba namuro-wáásítí moparáwimpínkembá moórá-unkwima ámakaimba póta mindásafeta séta Méríkísétekima Émbaramumba íyáákaraiye sune. ⁵Moóráwigo Émbaramun-aísaafitantambo uráiwain-awi'a Rífái wenándáfaken-kwaasifinkemba tuwímbai áamáan-kisaura'a íyáfasintinkaraiye. Maníkóní áamámpinkemba moórá-amaanko séna Ísareri-waasisono. Kentí moparáwimbó wémaempinkemba aasiyaasí siyáánkaiya'a tuwímbarempinkemba moórá-unkwima kentí waási Rífáin-andafaken-kwaasi tíméro siyáíye. ⁶Méríkísétekimo Rífáin-andafaken-kwaasigomo uráinkakaa séta Émbaramu wembá moórá-unkwima ámakaimba áamáánkomo siyáintemba uráíye súsono. Énifo Méríkíséteki ímba Rífáin-andafaken-kwaasigon-ifo Émbaramumo siyáánkai-unkwimo makáimpinkemba moórá-unkwima úwoi maimaéna kawé'á uwánkena Maníkómó Émbaramuntafena kawé'á uwánkanaumnemo símaimo kááísamakaiwaimba kawé'á uwánkaraiye. ⁷Óraa'-waasigo kári'-waasigomba kawé'ó uwánkáimba mináái iséta póta Méríkíséteki Émbaramumba íyáákaraiye sune. ⁸Rífáin-andafaken-kwaasi siyáánkai-unkwifinkemba moórá-unkwimo wémaewai wépuwon-kwaasin-oyo Méríkíséteki siyáánkai-unkwifinkemba moórá-unkwima maiyáiwaintafena Maníkón-aii aúfáifimba agaimaréna séna wemá aúnaarena úwoi méraiye sisaná póna wemá Rífáin-andafaken-kwaasi íyáákaraiye. ⁹Imáyáa é'a sé'a Émbaramu Méríkísétekimba moórá-unkwi ámakonka'a Rífáiwara'o ámakaintemba éna wemá moórá-unkwima wémaiwai ámakaintenkaamba uráíye. ¹⁰Émbaramu Méríkísétekimba awánéna moórá-unkwimo ámakonka'a Rífái ímba paápé uréna aíwá'nágo arumpimbó méronka'a uráintafe'a mindásafe'a sune. Rífáiwara'a Méríkísétekimba ámakaintemba uráíye sune.

¹¹Naaófá'á Maníkó áamáambo simátímakonka'a Rífáin-andafaken-kwaasi áamáan-kisau maésa pói tufú'mai Maníkómbá amíyantafena Maníkó íyáfasintinkena Éronimba aifa'-ámáan-káwáá íyáfasinankaraiye. Rífáin-andafaken-kwaasiti kisaumo arupíse uwátínkáinkakaa Maníkó ímba aneka'á aifa'-ámáan-káwáá íyáfasinankaisino. Ímba Éroninkaan-kwaasin-ifo Méríkísétekinkaan-kwaasi íyáfasinankaraiye. ¹²Maníkó séna aú-aifa'-amaan-kawaama íyáfasinankanae súmba póna ááéraan-amaamba áamáan-kisau-waasi Maníkóntáfésa ísámai pói tufú'mai ámén-amaamba ifátuwena aú-amaamba simásimuwata ísaraumne. ¹³⁻¹⁴Mináái Fasi'aénkó Ísu Káráisitintafena séna ímba Rífáin-andafakemban-ifo moórá-anda Yúndaan-andafakemba paápé uráíye. Naaófá'á Mósesé áamáan-kisau-waasisafena siyónka'a ímba Yúndaan-andafaken-kwaasisafena siyáíye. Ímba Yúndaan-andafaken-kwaasin-oyo Rífáin-andafaken-kwaasi Maníkóntáfésa imáyáa ésa pói tufú'mai óntan-taarera'o agaiyáamba ísaraumne.

Ísu Méríkísétekiyaam-amaan-kawaagon-aii.

¹⁵Minááiígóní áwáuma maarán-iye. Maníkó aú-amba aráátimena aú-aifa'-amaan-kawaago Méríkísétekinkaan-kwaasi íyáfasinankaraiye. ¹⁶Ímba Rífáin-andafakemban-ifo fasi'aémpínkembá maé'mae'a éna ímba tai'áíndawi aifa'-ámáan-káwáá-í'a úmai íyáfasinankaraiye. ¹⁷Mindásafena Maníkón-aii aúfái-wandaaiimba agaimaréna séna moóráwigon-awi'a Méríkíséteki

óraa'-amaan-kawaago uráintemba
emá miyán-kísáú maimaé iyínone

Ísu Káráísitintafena siyáíye. ¹⁸⁻¹⁹ Ááéraan-amba

Rífáin-andafaken-kwaasiti áamáán-kisaugo ímba fasi'ámai wérontafena ímba túwa'nai úmai arupíse uwátinkowana Maníkó ááéraan-amba ifátuwena moórá-amba kawe'-ámbá aráásimuwata érai'e séta fasi'ámai méta Maníkómpátá wégune.

²⁰⁻²¹ Rífáin-andafakemba áamáán-kisau-waasi iyáfasintinkonka'a úwoi iyáfas-intinkesa ímba aai símai kááísamakaambanifo Maníkó Ísu Káráísitimba aifa'-ámáán-káwáágómbó iyáfasinankonka'a aai símai kááísamakaiye. Mindásafena agaimaréna séna

Fasi'aénkó séna emá áamáán-kawaago éma
maé'mae'a ínone séna mináái ímba taraisíníye

Maníkó wenááninkontafena símai kááísamakaiye. ²² Minááiígó ááéraan-aai iyáákowana Maníkó símai kááísamakontafena Ísu Káráísiti séna mináái érai'-aai waé'wae'a íníye siyáíye.

²³ Moórá-aai isáaro. Ááema áamáán-kisau-waasi sáwífa'a mésa pósa púwúntemba anondáára'a fí'owima minkísáú maimaésa iyáambanifo ²⁴ Ísu Káráísiti maé'mae'a éna ímbo puwíndawi aifa'-ámáán-káwáá-kísáú maimaéna iyéna ²⁵ maé'mae'a éna kentáásáféna imáyáa éna Maníkómpá'á áísai úmae iyéna póna kanaa'á sáwí-imayaafinkenta wéfausinkaiye. Ísu Káráísitinka'a kááísamaisa méta Maníkóm-pátáámó kúnda-waasisa sáwí-imayaafinkenta wéfausinkaiye.

²⁶ Ísu Káráísiti aifa'-ámáán-káwáágó éna Maníkóntáféna imáyáa éna sáwí-aai wempímbá ímba wéraisana kawe'-aantemba úmai ména marapá'á sáwí-waasifimbo maúnka'a ímba sáwí'a uréna wiyómpa'a fasi'aén-áémpá'á iména miyán-áífá'-ámáán-káwáágó ména kanaatá seyaafá-tántáá'á wésuwa'nai-íye. ²⁷ Waásimo sáwí'o untáfésawe miwímó sáwí'o untáfésawe Rífáin-andafaken-kwaasi aifa'-ámáán-kwáásí pói tufú'mai Maníkómbá áma'mae iyáambanifo Ísu Káráísiti sáwí'o í-áái wempímbá ímba wérowana póna miwímó uráantemba ímba pói tufú'mai Maníkómbá áma'mae iyéna waásimo sáwí'o ontáfénawe séna mimbórá-kanaa puwéna minkísáú tai'ásukaiye. ²⁸ Áamáán-aafinkemba aifa'-ámáán-kwáásí iyáfas-intinkowasa mararákén-kwáásí pósa sáwí'a uráambanifo minámáánkó ánaemba Maníkó símai kááísamarena séna miyá ónaumne séna wenáánimba sásákómbá iyá-fasinankowana aifa'-ámáán-káwáá-í'a úmai maé'mae'a wéíye.

Ísuma kentáásí aifa'-ámáán-káwáágón-aai.

8 Súnda-aaigni áwáuma maarán-íye. Miyán-áífá'-ámáán-káwáágó kentáásí áamáán-kawaago wiyómpa'a ména iyáákamaimo kawáán-uráiwai ayáánúra-pa'a fasi'aén-áémpá'á mara'á méraiye. ² Waásimo naambó ésamo Maníkóntáféna mindáúmpá'á imáyáa ombánifo wiyómpa'a Fasi'aénkó naan-úramba úmakowana Ísu Káráísiti mimpímbá Maníkóni ufaen-dáúmpá'á iména aifa'-ámáán-káwáá-kísáú wémaiye.

³ Marapá'-áífá'-ámáán-káwáá pói tufuwésa tómbá maésa úmai Maníkómbó amíyantafesa iyáfasintinkaraafo Ísu Káráísiti kentáásí aifa'-ámáán-káwáágó moórá-tantaa'o Maníkómbó ámakaimba mindá puwéna wenáúma ámakaiye. ⁴ Waásimo sáwí'o untáfésa áamáánkomo siyáintemba póimo tufú'maimo Maníkómbó amén-kisau wémaen-kwaasi méraafo Ísu Káráísiti marapá'ó ménaraa ímba pói tufú'mai

Maníkómbá amísino. ⁵ Wíyómpa'o naan-úrambo úmakaiwaini waé'maiyaan-damba marapá'á wéraisasa mindáúmpá'á áamáán-kisau wémaewe. Miyáumai naaófá'á Mósese aifa'-ámáán-dámbó indasafena úwana Maníkó simáména séna Sáínai-omapa'a aráánamunda-namba miyán-dámbá uwó súwana Mósese wíyómpa'o wérain-dankoni waé'maiyaan-damba úmakaiye. ⁶ Wíyómpa'a Ísu áamáán-kisaumo wémain-kisaugo marapá'ó áamáán-kisaumo wémaen-kisau íyáákaraiye. Maníkó séna kawé'á uwátinkanaumne símai kááísamakain-aai Ísu Káráísitimo aráásímimba minááígó ááemo símimo kááísamakain-aagomba íyáákaraiye. ⁷ Ááemo símimo kááísamakain-aagimo waásimo arupísemo uwátinkarainkaka Maníkó ímba aú-aai símai kááísamakaisino.

⁸ Maníkó wení waási tuwánómba sáwí'a uwaná mindásafena aaisambá séna maarán-áái súwana Maníkón-aai aúfái-wandaafimba agaimaréna séna Fasi'aénkó séna ánaaemba moórá-kanaa tína'a aú-aai símai kááísamare'a Ísareri-waasiye Yúndaa-waasiye aú-aai símai kááísatinkanaumne. ⁹ Ísípi-marafakemba miwí tíwá'náma faútinke'a tí'mae'o téwándara'a aai símai kááísamakaundan-ifo mináái taráásúwa'a sínaaemba uwátimakaumne. Aú-aai símai kááísamare'a ímba ááéraan-aaiyaamban-ifo aú-aain-iyé Fasi'aénkó séna ¹⁰ moórá-aaiwara'a séna moórá-kanaa tína'a Ísareri-waasisafe'a aú-aai símimo kááísatinkandara'a kesí áamáamba tirumpiné imáyáafine timé'a miwítí Maníkó méraanasa kesí waási-i'a úmai ménaawe. ¹¹ Minkánáá tinasá miwítí waásiye fí'on-kwaasiye ímba táántesa sésa Maníkómpá'á teró sénááwe. Óraa'-waasiye úwoi-waasiye seyaafá'á é'a tiyáamba pósa ímba aneká'á táántanaawe. ¹² Sirumbá uwátinke'a sáwí-imayaa maitiyuwé'a misáwí-ímáyáásáfé'a ímba imáyáa úmae iyónaumne Fasi'aénkó siyáiyé agaimaréna siyáiyé. ¹³ Maníkó aú-aai símai kááísamaranaumne siyáimba póna aifa'ó símimo kááísamakain-aai ááéraan-aai isaná ááéraan-tantaa'a kárika'a wéna tai'áínífo ááéraan-aaimo éna kárika'a tai'áíníye.

Naaófá'á aifa'-ámáán-káwáágó purumakagóní naaemá

Maníkómbá áma'mae iyúwana Ísu wení naaemá ámakain-aai.

9 Naaófá'á Maníkó aifa'á símai kááísamakain-aaimo wérompinkemba Maníkón-ímáyáá mósá wémaron-aai wérowasa Maníkón-ímáyáámó mósá maráíyan-damba úmakaawe. ² Ampanta-námbá úmakesa moórá-ampanta afufumpimbá imakésa mósá fáítukopatafesa Maníkóní ufaen-úran-amaapa'e sésa múra fáítukopatafesa ufaen-dáúmpá'é sésa mimpímbá ómbá kúra'mai marésa taaré úmakesa mintáárérá'á Maníkóní péréti-tomba marésa ³ mósá fáítukon-daumpatafesa Maníkóní ufaen-úran-amaapa'e sésa ⁴ mimpímbá korí-óntántámbá úmakaan-taare marésa mintáárérá'á asaa-wiyúmbó ún-kana wégaesa kawé-táwáámá úmaresa korí-óntán-kwándáásámbá mintáwáámá ánáan-kwimaresa mimpímbá korí-óntántámbá úmakaan-tawaafimba naaófá'á wíyómpakembo marapá'ó kunkáin-tonkon-awi'a máána-tomba mintáwááfímbá ma'mái minkáwé-táwááfímbá marésa naaófá'á Maníkó wení kísaura'a Éronimba íyáfasinankowana wení táúnkakemba árumo wíkáin-taumba mintáwááfímbá marésa naaófá'á Maníkómó Móseseumbo simámakain-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaiya'o agaimakón-kwandaai kae'-wándáái mintáwááfímbá marésa ⁵ kae-tántáái'á ayóíwára-tántáákái óraa-kawé'a úmaresa sésa Maníkóní áwáuma

fí'oran-awaugo póna sama kaiyé suwaná mintántáákáígó ayóígóráámbá mintáwáámá káátana Maníkómó miwítí sáwí-imayaamo maitiyúwón-tawaama kááataraiye. Mindásafe'a káfé'a ímba ayáátáá'-aai agáúmne.

⁶Miyá úmakesa aasiyaasi-kánáá áamáán-kisau-waasi minámáán-dánkómbá múra fáitukon-aempa'a iyésa kísau máúmbanifo ⁷moórá-mora-aataiya'a moórá-kanaa Maníkóní ufaen-úran-amaapa'a aifa'-ámáán-káwáágó iyéna póigoni naaemá maimaéna iyéna wemó sáwí'o úntafenawe waásimo ímbo táá'o isésamo sáwí'o untáfénawe miyá-sáwí'ó ombá maitiyuwaáíndasafena mindááémá Maníkómbá ámakaiye. ⁸Miyá éna Maníkóní Ufaen-ámútánkó maarán-úmaisa wéaraasimiye. Áamáán-dankombo múra fáitukaapa'o wéromba Maníkóní ufaen-dáúmpá'á wempá'á iyíyan-amba ímba afora'á wéraiye. ⁹Mintántáá'á aiyowáí'a úmai káfétaamo méraunda-waasisa wéaraasiminta maarán-iyé. Maníkón-ímáyáámó mósá makónkwaasi póí tufuwésa tómbá fakarésa úmai Maníkómbá ámakaambanifo miwí tirumpinkén-ímáyáá ímba sásá'-í'a uwátínkaraiye. ¹⁰Miyáumai minámpá'á tóné noné nésa nombó perésamo ombá túsafesawe sésa miyá úwana Maníkó aú-amba aráátimuwana ááéraan-amba taí'áraiye.

¹¹Miyámó uráambanifo Ísu Káráísiti aifa'-ámáán-káwáágó káfé'o wérain-amba kawé'-ámbá aráásimena áamáán-kisau wémain-daumpa'a mindámbá ímba marapá'ó waásimo úmakaan-damban-ifo íyáákarain-damba sásá'-námbán-iyé. ¹²Mimbórá-kánáá Ísu Káráísiti Maníkóní ufaen-dáúmpá'á wíyómpa'a Maníkó méropa'a iyúmba áamáán-kisau-waasigomo mémegoni naaewé purumaka-áráákoni naaewé maimaé-نامو iyáintemba ímba miyá uráifo wení naaemá maimaéna iyéna sáwí'o úmaisaamo méraundafinkenta siyáínata aú'ia úmaisa maé'mae'o ondasáfénasa miyá éna pukáíye. ¹³Mémegoni naaewé purumakagóní naaewé anááé-áráá'a purumaka-áráá'o agaisukáampinken-kanawe Maníkón-aúranka'o sáwí'o uráan-kwaasi tinepaká'á tufimpín-kwéesa miwí túma kawé'á uwátínkówana Maníkó tuwánéna séna kawé'an-iyé siyáíye. ¹⁴Mémegoni naaesáné purumakagóní naaesáné miyá uráambanifo Ísu Káráísitini naaegómá íyáákaraiye. Wempímbá ímba sáwí-aai wéraiwai Maníkóní ámútanko maé'mae'o iwáí wesé'a méraintafena wení naaemá kumúwana wenáuma Maníkómbá ámakaiye. Sáwí'o wéowini áwáugo ta'ó-tokaimpinkemba faúsinkainanasa kentáásirumpimba ímba aai wérainata Maníkóní kísau máéndasafenasa wení naaemá kumúwana wenáuma Maníkómbá ámakaiye.

¹⁵Mindásafena ááéraan-aai símai kááísamakonka'a sáwí'o uráampinkembo faútinkaindasafena Ísu Káráísiti pukáíye. Mindásafena Ísu Káráísiti aú-aai símai kááísamakaimba póna Maníkómó óraaka'o séna kawé'ó uwátínkáanda waé'wae'a ínyemo siyáimba Maníkómó wétaantain-kwaasi maénááwe.

¹⁶⁻¹⁷Wépuwesamo ombá miwítí moparáwímbá tuwíntinkesa símai kááísamaresa wépuwowe. Moóráwigo puwíndasafena éna wení moparáwímbó maíyan-aai wésifo úwoimo méraindara'a ímba maénááfo puwínasa érai'a púwiye sésa maénááwe. ¹⁸Miyáumai naaófá'á Maníkó aifa'-áái símai kááísamakonka'a Mósese póí tufúwana mimpóígóní naaemó kunkáintafena Maníkó símai kááísamakonka'a ¹⁹aifa'á Mósese seyaafá'-wáásifímbá Maníkóní áamáamba seyaafá'á simátimena purumaka-áráákoni naaefímbá non-úrumba fatímakena méme-ayauma taemóka'a úsú-marena mindááéffímbá tántámai Maníkón-aai agaimái makáan-aufai-wandaaiya'a tufimpín-úmarena waási tinepa'á miyá uwásuwena ²⁰séna maandááémá aiyowáí'a úmai aráátimumpo Maníkómó símimo kááísamakain-aai fasi'aén-áái

wéraifo ísámai kawé'án-oro séna ²¹ miyáumai mindááémá Maníkón-ímáyáámó mósá wémaron-danka'a tufimpín-úmarena mindáúmpá'ó wéron-tantaaka'a miyá úmakaiye. ²² Érai'a Maníkóní ámáánkoni áwáufa'a naegó seyaafá-tántáá'á kawé'á uwátínkáísana moóráwigowa'i póiya'i ímbo púwisanamo wení naaemó ímbo kúmínkakaa Maníkó sáwí-imayaa ínta maisiyúwáísino. Naaemá kunkáimba póna Maníkó kentáásí sáwí-imayaasa wémaisiyuwaiye.

Ísu sáwí-imayaasa maisiyuwáíndasafenamo pukáin-aai.

²³ Maníkón-ímáyáá mósá makáan-dane mindáúmpá'ó wéron-tantaa'e maarán-iyé. Wíyómpa'o wérain-dane mindáúmpá'ó wérain-tantaa'e miwání waé'maiyaandamban-iyé. Mintántáá'ó marapá'ó wéron-tantaaka'a póigoni naesámbá kawé'á uwátínkówana mindá kawé'á uráambanifo wíyómpaken-tantaaka'a ímba póigoni naesámbán-ifo íyáákaraiwaini naesámbá kawé'á wéuwatinkaiye. ²⁴ Miyáumai Ísu Káráísiti wíyómpa'a iyéna Maníkón-aúranka'a iména kentáásáfénasa imáyáa éna Maníkómbá wéaisai-iyé. Úmakaan-damba naan-úrankoni waé'maiyaandamba ímba iméraifo wíyómpa'a iména kentáásáfénasa imáyáa éna Maníkómbá wéaisai-iyé. ²⁵ Moórá-mora-aataiya'a moórá-kanaa Maníkóní ufaen-dáúmpá'á

aifa'-ámáán-káwáágó póigoni naaemá maimaéna íyóiyó uráintemba Ísu Káráísiti ímba miyá uráifo mimbórá-kánáá wení naaemá maimaéna móamakaiye. ²⁶ Ísu Káráísitimo miyáumaimo maimaé íyóiyó urénaraa wíyóne marawé úmaronkakemba moórá-mora-aataiya'a moórá-mora-kanaa pu'mapu'ma'á úmaena íyísino. Ímba miyá éna ááeraan-kanaa kárika'a tai'ónka'a marapá'á kuména sáwí-imayaasaamo maisiyuwáíndasafenasa mimbórá-kánáá pukáiyé. ²⁷ Kentáásí kanaamó tínataamo púwóndasa kesáámó méraundawini áwáusafenasa síesai íníye. ²⁸ Miyáumai sáwífa'-waasiti sáwí-imayaa maitiyuwáíndasafena mimbórá-kánáá Ísu Káráísiti puwéna Maníkómbá wenáuma aména aneka'á kuména ímba sáwí-imayaamo maitiyuwáíndasafena kumínifo wéamu'maraan-kwaasimo kuntiyáíndasafena kumíníye.

10 Mósesemo siyáin-amaankoni aambá ímba aan-úramban-ifo Ísu Káráísiti kawé'ó uwátínkáíwaini aankóní waé'maiyaan-amban-iyé. Miyáumai moórá-mora-aataiya'a ámáán-kisau-waasi póí tufú'mai Maníkómbó ámakaamba miyán-kísáúgó Maníkómpá'ó tiyáan-kwaasi ímba arupíse uwátínkaraiye. ² Póímo tufú'maimo Maníkómbó ámakaan-anko kawé'ó uwátínkarainkakaa Maníkón-ímáyáámó mósá makáawi miwífímbá aoisaambá ímba wérowasa sáwí-tantaatafesa ímba umbaí tésa ímba póí tufú'mai Maníkómbá áma'maesa íyówisino. ³⁻⁴ Énifo maará wéowe. Purumakagóní naagówé mémegoni naagówé ímba kanaa'á sáwí-imayaa maitiyukaimba pósa moórá-mora-aataiya'a póí tufú'mai Maníkómbó ámakonka'a miwítí aoisaantáfesa imáyáa uráawe.

⁵ Miyáumai Ísu Káráísiti marapá'ó kumíndasafena éna Maníkóntáféna séna póímo tufú'maimo embó ámakaane tómbó ámakaane ímba embá arááíma wétaifo kemá embá arááíma táínda-i'o ondasáfé súma to'mayaa uwásínkaraane. ⁶ Póímo agaisukáantafe ímba aamoí wéone. Sáwí'o uráantafesamo póímo tufú'maimo ámakaamba mindásafe ímba aamoí wéone ⁷ súnnda maará súne. Enáái aúfáí-wandaafimba kentáféna símai agaimaréna séna Maníkóo kemá mé'a embá arááímo táínda-i'a úmai ménaumne símai agaimakáintemba wéune súne Maníkóntáféna Ísu siyáiyé.

⁸ Aifa'á Ísu Káráisiti séna áamáambo siyáinten-úmai pói tufú'mai ámakaane tómbá maimái ámakaane pói agaisukáane sáwí'o urántafesa pói tufú'mai ámakaambanifo minánkó ímba arááíma wétaiša aamoí ímba wéone ⁹ simásuwena séna Maníkóo kemá mé'a embá arááímo táinda-i'a úmai ménaumne siyáíye. Mindásafena Ísu Káráisiti póimo tufú'maimo Maníkómbó ámakaunda-anta ifátuwena aú-amba Maníkómbó arááímo táinda-imayaamo arááíwaunda-anta aráásímakaiye. ¹⁰ Ísu Káráisiti Maníkón-ímáyáá arááíwaena Maníkómbá wenáuma aména mimbórakánáá pukáimba póna sáwí-imayaasa maisiyuwéna Maníkóndé-ita uwásínkaraiye.

¹¹ Aasiyaasi-kánáá áamáán-kisau-waasi íyáfasišesina mimbórá-kísáú maéša pói tufú'mai Maníkómbó ámakaamba minkísáúgó ímba kanaa'á sáwí-imaya maitíyukaimbanifo ¹² Ísu Káráisiti mimbórá-kánáá Maníkómbá wenáuma aména pukáíye. Sáwí'o urántafenawe sáwí'o ondasáfénasaawe puwéna minkísáú tai'ásuwena Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'á iména ¹³ Maníkómó wení namurowáásímó tínkaminanamo wemó íyáákaindasafena amu'maréna iméraiye. ¹⁴ Miyáumai Maníkómbá wenáuma ámakaimba pósa Maníkóndé-i'o uwátínkáin-kwaasi sásá'-í'a úmae iyónááwe.

¹⁵ Minááísáféna Maníkóní Ufaen-ámútánkó aforatá simásimuwana Maníkón-aai aúfáfimba agaimaréna séna

¹⁶ Fasi'aénkó séna moórá-kanaa tína'a aú-aai símai kááísatinkaandara'a kesí áamáamba tirumpiné imáyáafine timénaumne siyáíye.

¹⁷ Moórá-aaiwara'a séna miwítí aoisaané áamáánemo taráíyaamba ímba mindásafe'a imáyáa úmae iyónaumne siyáíye

agaimaréna siyáíye. ¹⁸ Maníkó miwítí aoisaambá maitiyuwéna ímba imáyáa úmae íyísana póna sáwí'o urántafesamo póimo tufú'maimo Maníkómbó ámakaan-amba tai'áíye.

Maníkónópata íyónomo siyáin-aai.

¹⁹ Miyá isaná kesí waásisono. Ísu Káráisiti puwúwana wení naaemá kumúwana kentáásí aambá wikáimba póta ímba sáátafeta éta Maníkóní ufaen-dáúmpátá wéiyune. ²⁰ Puwéna Maníkómbá wenáumo ámakaintafena aú-amba waé'wae'o índa-amba aráásiména Maníkóní ufaen-dáúmpátá mósá fáítukon-ampanta fawásámai aambá wi'mái Maníkómpátá íyóna-amba aráásímakaimba mindásafetaawe ²¹ wemá óraa'-amaan-kisau-waasigo Maníkóní waásiya'a káráwiyaimba mindásafeta ²² Maníkómpátá íyóno. Kentáásí sáwí-imayaasa maisiyúwáisanasa kentáásirumpinta ímba aai wéraisata kawé'-nóntá pésínkáísata wenáígonta sirumpintá ta'ótoreta Maníkómpátá simankúnkúmba éta Maníkómpátá íyóno. ²³ Maníkón-aai érai'-aain-iye séta póta fasi'ámáisa ta'ótoreta ínta ifátuweta Maníkómó kawé'á uwátínkanaumne siyáintemba miyá índa póta wenáái fasi'ámáisa ta'ótoreta amu'maréta méta miyásá onó. ²⁴ Kesáá imáyáasa éta moórá-mora-waasi túwa'nai úmai fasi'aéné imáyáawe timéta kawé-kísáúsá wémaeta miyásá onó. ²⁵ Maníkóntáféta imáyáa éta túwaandu úmae iyéta tuwímbaimo túwaandu úmáimo tukáantemba kesáá ímba miyá éta túwaandu úmae iyéta moórá-mora-waasisa fasi'átínkanaumne. Ísu Káráisitimo kumínda kári-kanaa wéraintafeta moórá-mora-waasisa fasi'átínketa miyásá onó.

²⁶ Ísáaro. Maníkóní érai'-aai iséta ta'ótoketa kentáásí imáyáafinkembo wembó sínaaembo uwámetaamo sáwí'o úmaetaamo íyónanasaamo éna Maníkó sáwí-imayaasaamo maisiyuwáindasa fí'on-amba ímba wérai'fo ²⁷ sáátafeta onanamó Maníkómbó tínaaembo uwámiyantafenamo sáwí-meyambo tímínasa óraa'-iyafimbo káwíyantafeta amu'maréta ménaumne. ²⁸ Mósese tímún-amaambo taráíyaawi aafimbá íyáfasintinkaresa kaumbo-kae'-wáásímó tuwánésamo sésa érai'a miyá wéowe sésamo ésa ímba tirumbá uwátinkaiyamba tínkamiyasamo puwíyamba ²⁹ mindá umbai-tántáá'án-ifo Maníkón-ááninkomba tínaaembo uwámémba mindá óraa'-umbai-tantaa'an-ifo Maníkó símai kááísamakonka'a Ísu Káráísitini naemá kumúwasa sáwí'o umbá maitiyukaimba mindásafesa sésa sáwísamban-íye síyawi óraa'a sáwí-meyamba maénááwe. Maníkóní ámútanko úwoimo síwa'nai iwáín-táfésa símai sáwí'a uwánkaraawi óraa'a sáwí-meyamba maénááwe. ³⁰ Maarán-ááímó siyáimba mindá Maníkó póna maará siyáíye. Sáwí'o iyawini anondáá-meyambo tíménda mindá kendén-íye. Sáwí-kisausafe'a méyámbá tíménaumne

séna moórá-aaiwara'a séna

Fasi'aénkó wení waási tísai úmai iséna

tuwínkaa'a úmai-meyamba tímíníye

siyáíye. ³¹ Maníkó fasi'aénkwáráwí póna tíkema sáwí-meyambo tímínda mindá óraa'a táátafesa ónááfo Maníkóntáfé'a imáyáa é'a túwaandu úmae iyé'a moórá-mora-waasi fasi'átinkanaawe.

³² Ááema Maníkó kembiwísáféna sámo kátinkonka'a umbai-tántáá'á tímúwa'a ímba ifá'á túwómbo fasi'ámai méraafo mindásafe'a imáyáan-oro. ³³ Moórá-morakanaa seyaafá'-wáásí túranka'a sáwí'a uwátinkesa símai sáwí'a uwátínkómban-ifo fasi'ámai mé'a moórá-mora-kanaa kentí waásimo sáwí'o uwátínkómbo túwa'nai úmae íyúwasa kembiwíwárá'á sáwí'o uwátínkómbo fasi'aráawe. ³⁴ Maníkóní waási-i'o unkákémbá kempínkémbá tuwímbai ándáfa'o mótínkómbo tiruntafé'a uwátínkówasa kentí moparáwímbó taffiyúmba ímba imáyáa é'a sé'a íyáákaraintantaa'a wíyómpa'a wéraitamba póna waé'wae'a íníye suwaná tirunkó kawé'á uráíye.

³⁵ Miyá uráafo Maníkóntáfé'a fasi'ámai mé'a kawé'-méyámbá wémaewe.

³⁶ Maníkóní imáyáafinkeni'a é'a wemó miyá uwátinkanaumnemo siyáín-tantaa'o maíyantafe'a fasi'ámae iyíyana ímba tuwesará' íno. ³⁷ Miyáumai naaófá'á Áísáya Ísu Káráísitimo kumínda amu'maréna ména Maníkón-aai aúfáífimba agaimaréna séna

ampáán-kánáá wéraitamba póna

tíndawi ímbo amu'maráínda é'a tíníye

agaimaréna siyáíye. Moóráfa'a agaimaréna séna

³⁸ kesí waásigo arupíse úmai méraiwai kesááisafenamo érai'emo sénamo amankúnkúmbo ímbá póna aúí'a úmai méraitamba póna inkaisénamo siyuwé kóína'o

é'a ímba aamoí uwánkanaumne siyáíye

agaimaréna siyáíye.

³⁹ Minááímó siyáímbanifo kesáámá ímba miyán-kwáásísá úne. Inkaisésamo auwé kówésamo sáwí-aempa'o méraan-kwaasiyaanta kesáá ímba úndasa Maníkón-aaisafeta simankúnkúmbo éta kawé'á úmaisa maé'maeta ónaumne.

Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo on-áái.

11 Maníkón-aaisafesa érai'e sésa wenká'á timankúnkúmbo on-ámbá maarán-ámbán-iyé. Maníkómó to'mayaa uráin-tantaatafeta séta éraika-tantaa'an-iyé séta amu'maréta méta súrantantaamo ímbo awánáúnda-tantaatafeta séta érai'a wéraiye súné. ² Kentáá síwá'náma Maníkón-aaisafesa érai'e sésa wenká'á timankúnkúmbo untáféna Maníkó séna kawé'án-owe siyáiyé.

³ Naaófá'á Maníkó séna wíyóne marawé paápé uwó súwana paápé uráisata minááísáféta érai'e séta wéisaumne. Ímbo awánáúnda-tantaapinken-tantaatamba awánáúnda-tantaa'a Maníkó úmakaiye.

⁴ Naaófá'á moóráwígon-awi'a Éperi Maníkón-aaisafena érai'e séna pói tufú'mai agaimái Maníkómbá ámakowana awaaón-áwí'a Kéni wemá tómbá fáká'mai Maníkómbá amúwana Éperi Maníkómó siyóntembo úntafena Kénimo ámakowaimba iyáákaraiye. Éperi Maníkón-aaisafena érai'e séna wenká'á amankúnkúmbo úntafena Maníkó ámakon-tantaa'a awánéna kawé'án-iyé séna wembá awánéna arupíse úmai méraandawi óne siyáiyé. Naaófá'á Éperi pukówasa wentáfésa sésa Maníkón-aaisafena érai'e séna wenká'á amankúnkúmbo

ún-kwaasin-iyé sewatá wéisaumne.

⁵ Naaófá'á moóráwígon-awi'a Ínóki Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo úntafena Maníkó púwifo séna kunáí'maena wíyómpa'a móankarowasa ayaafái uwááesa túwómbanifo Maníkómó áíkomba ímbo awánaraawe. Ínókimba Maníkómó ímbo kunáíkonka'a moóráwigo Ínókin-aai aúfáifimba agaimaréna séna Maníkó aamoí ínkwaé-i'a úmae iyáiyé agaimaréna siyáin-aaisafeta séta Ínóki Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo uráiyé súné. ⁶ Maníkómpá'ó tewí Maníkó ména wembó saafá íyan-kwaasi kawé'ó uwátínkáín-aaisafesa aifa'á sésa érai'-aain-iyé

sésa wempá'á wétewe. Ímbo érai'-aain-iyemo sésamo ésa ímbo wempá'á ténááwe. Miyáumai Maníkón-aaisafesamo ímbo érai'e sésamo wenká'ó ímbo timankúnkúmbo iyawi Maníkó ímbo aamoí uwátínkainiye.

⁷ Naaófá'á Maníkó Nówaamba simáména séna ánaaemba nonkó fiyéna waási tínkaminiye simámuwana iséna séna érai'e séna non-afófora'o nínnda-taomba úmarena wení aare-iyámpóiyé wenanááfú'e imérowana nonkó miwí ímbo nawíkaraiye. Nówaa Maníkón-aaisafena érai'e séna amankúnkúmbo úntafena Maníkó Nówaantafena séna arupíse úmai méraane súwana Maníkómó marapá'-wáásímó sáwí-meyambo timínnda-aai iséna simátímakaiye.

⁸ Naaófá'á Maníkó Émbaramuntafena séna ení maramá tuwé áménda-marafa'a waaó súwana érai'e séna wení maramá tuwéna ímbo awánóm-barafa'a Maníkómó amúpa'a kuréna ⁹ Maníkómó aménaumne siyóm-barafa'a koména minááísáféna érai'e séna fí'om-barafaken-kwaasigoraamba wááu-namba úmarena maé'éimbaniye. Mimbará Émbaramuntafenamo siyóntemba ááninko Áísáakinte anáwainko Yékop-untetafenawara'a timénaumne siyóm-barafa'a Émbaramu-iyaise mésa wááu-namba úmaresa méraawe. ¹⁰ Émbaramu miyáumai ména moórá-naopatafena imáyáa éna Maníkómó wíyómpa'o to'mayaa úmakain-daopa'a fasi'aén-áfómbá

waé'wae'o índá-naopatafena imáyáa éna

amu'maréna maé'éimbaniye.

¹¹ Émbaramu awaainínkón-áwí'a Séraa Maníkón-aaisafena érai'e siyáiyé. Maníkó simáména séna iyámpói ma'ankáínone súwana érai'a wemó sintembó owín-iyé

séna iyámpóimo ma'ánkáánda-kanaa tai'áraiye séna ímba imáyáa úwana fasi'aémbá amúwana ámu'a kauréna iyámpói ma'ánkaraiye. ¹² Miyáumai Émbaramu iyámpói ma'ánkómba waurámbó kómpinkemba sáwífa'-waasi aísaafitantambo íyawisafena wíyómpa'o o'ó sáwífa'o wéraisanamo nompá'ó nonáámááimo sáwífa'o wéraintemba miyán-kwáási uwasa ímba kanaa'á toráúraawe.

¹³ Maanáúfáífimbó túwí'o agaimaráúnda-waasi Maníkón-aaisafesa érai'e símae iyésa wenká'á timankúnkúmba úmae iyésa pukáawe. Maníkó óraaka séna miyá uwátinkanaumnemo siyáin-tantaa'a ímbo máúmba némpa'a wérowasa úwoi aaf isésa aamoí ésa sésa marapátáámó méraundasa fí'om-barafaken-kwaasiyaamba úmaisa ampáánká'á méranaumne símae iyésa pukáawe. ¹⁴ Miyán-ááímó sen-kwáási miwítí mara-úrapa'a imáyáa uwatá ísaraumne. ¹⁵ Miwímó tukóm-barasafesamo imáyáamo urésaraa kouweráíyan-amba wérowasa pósa awánaawisino. ¹⁶ Ímba miyá ésa wíyómpa'o íyáákarain-aempa'a imáyáa uráawe. Mindásafena Maníkó aamoí éna séna kesí waásin-owe séna póna miwítí maru'á to'mayaa uráíye.

¹⁷⁻¹⁸ Maníkó Émbaramun tafena óraaka séna enááninko Áísáakimpinkemba enaísaafitantambo íyawí paápé onááawe siyéna ánaaemba moorá-aai áisai úmai isánae séna enáánimba Áísáakimba tufú-simiyo súwana Émbaramu séna Maníkó simásimena séna enááninko Áísáakimpinkemba enaísaafitantamba onááawe siyáimba érai'a miyáumai paápé uwásinkainiye séna Áísáaki mimbórá-íyámpói úwana ímbo ta'ótoromba áí'maena tufuwíndasafena éna ¹⁹ imáyáa éna séna Maníkó kanaa'á puwíndafinkemba íyáfasinankainiye séna tufuwíndasafena úwana Maníkó séna étuwaaó súwana ifátuwena ááninkomba tufúwana púwóraampinkemba áíkkaiye.

²⁰ Áísáaki Maníkón-aaisafena amankúnkúmbó úntafena Maníkómó ánaaembo paápé índa-tantaatafenamo siyón-aaisafena ááninkai Yékopunte Ísonte aasumí'a tímakaiye. ²¹ Ánaaemba Yékopu waurámbá kéna puwíndasafena éna táúmba faiyéna kifaena Maníkón-aaisafena amankúnkúmbó úntafena Maníkón-ímáyáá mósá maréna ánaaembo paápé índa-tantaatafenamo siyón-aaisafena Yósepin-ááninkai aasumí'a tímakaiye. ²² Ánaaemba Yósepi waurámbá kéna puwíndasafena éna Maníkón-aaisafena amankúnkúmbó úntafena simátimena séna Maníkó kentáási waási Ísareri-waasi Ísípi-marafakemba

faú'mai tí'maena kentáási marafá'ó mótinkaindara'a kesiyáántámba maimaésa máútaaro Yósepi siyáíye.

²³ Ánaaemba Mósesen-anófoi wembá ma'ánkaresarai awánésarai kawé'-íyámpóin-iye sésarai Maníkón-aaisafesarai timankúnkúmba uyantáfesarai

Ísípi-marafaken-oraa'-waasigo iyámpóisomba tínkantuwaaromo siyón-aaisafesarai ímba táátafesaraimo uyambá mináái taraisésarai Mósesemba aúpá'á ánkaro yana kaumbo-wíyómbá maisuwówana minóráá'-wáásigón-ayáámúnko áí'maena wení naaúmpa'a móankarowana ²⁴ ánaaemba Mósesé óraa'a úwasa awánésa sésa Ísípifaken-oraa'-waasigon-ayáámúnkon-ááninkon-iye suwaná Mósesé Maníkón-aaisafena amankúnkúmbó úntafena miyámó sun-áái ánaaemba uwátimena séna kemá ímba wenáánimba úne siyáíye. ²⁵ Ísípifaken-kwaasi sáwífa'-moparawimba marésa sáwí'o untáfésa aamoí umbá Mósesé mindá ááémo tai'áínda-tantaatafena ímba arááíma tówana séna umbai-tántáá'ó simíyambo éna kanaán-iye séna Maníkóní waási wení waási póna méron-aempa'a koména ²⁶ imáyáa éna séna Maníkó kentáásáféna tiyáíndawiye séna íyáfasinankaraiwaini

kísau máenda póna umbai-tántáá'ó kempá'ó tinda minánkó Ísípi-waasiti sáwífa'-moparawimbo máenda-ankomba íyáákaraiye séna Maníkó kawe'-mékámámbá simíníye-imayaa éna miyá uráíye.

²⁷ Ánaaemba Mósesé Ísípi-marafa'a tuwé'a kónaumne siyónka'a óraa'-waasi aaisambá áúwana Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo úntafena wenáároi ímba inkaiséna úwoi kówéna Maníkómbá ímba túrantamba awánaawimba imáyáfinkemba awánaantafena úwoi kóuraiye. ²⁸ Ánaaemba Ísípifa'a Maníkóní kísau-waasigo wíyómpakewi moórá-mora-naumpimpakemba aifaráán-íyámpói tínkamindasafena úwana Mósesé Maníkón-aaisafena érai'e siyóntafena Ísareri-waasiti aifaráán-íyámpói ímba tínkaminkwae séna Ísareri-waasisafena pói tufúké'a onta-táiyá'á naaemá a'maré'a mimpói kemá naaró súwasa miyá uráawe. Mindásafesa áwí'a sésa paasofa-tánóné siyáamba mindá tíyótaimo í-tánóné siyáawe.

²⁹ Ánaaemba Ísípi-marafa'a Ísareri-waasi tuwésa tésa óraa'-nonkon-awi'a nae-nóné supa'á tésa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo untáféna mindónkó tuwínkaa'-úwasa nonáámááíyafamba kofatowasá Ísípifaken-kwaasi wa'maésa tésa mindóm-pímbá tuwaná mindónkó kúwátawisena minkwáásí tínkantasaraiye.

³⁰ Ánaaemba Ísareri-waasi sésa Yéríko-naopaken-kwaasi kotínkantuweta mim-bárafá'á koménae sésa kumbá Maníkó miyán-oro siyómba érai'e siyóntafesa mindáo'a óntantambo sí'ó úmakopa'a kókutauku uwááesa tóso émesa afa'móráera-a'a miyá ésa afakaeténgomba komiyá uwaná weyáárika'a misí'á tawísímaena marapá'á kumúwasa Yéríko-waasi tínkantuwesa komaé'ómbaniye. ³¹ Ísareri-waasi Yéríko-naopa'a ímbo kurónka'a kae'nárai ti'márówasarai mindáo'pa'a koawánamaranae sésarai kuyambá moórá-ininkon-awi'a Ré'ápi sáwí-anka'o nún-ininkoni naaúmpa'a kuyaná Maníkón-aaisafena érai'e séna minkáé'nárai aúpá'á tíyúwówasarai tíyááye. Ísareri-waasi Yéríko-naopaken-kwaasi kotínkantuwe'a koménae sésa kurónka'a Yéríko-waasi Maníkón-aaisafesa ímba timankúnkúmbo urówi tínkamesa Ré'ápi Maníkón-aaisafena amankúnkúmbo ún-inimba ímba tufúkáawe.

³² Seyaafá'-wáásí tááimo agáénda ayáátáá'-aai ímbá pó'a seyaafá'-wáásí táái ímba agaénaumne. Miwí túwí'a Kíndíyoni úwana Péréki úwana Sámúsoni úwana Yépéta úwana Téfti úwana Sámúwéri úwasa Maníkón-aai simátímakowiye miyáumai-waasi ésa ³³ Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo untáféna pósa miwífínkémhá tuwímbai namuro-wáásí íyáákese arupíse úmai miwítí waásiya'a káráwiyesa Maníkómó óraaka'o séna miyámó ónaumnemo siyóntemba úmai mérowana Maníkó afáá'-íyán-tóika'a awáá urówana ímba unkutúwasa mésa ³⁴ miwífínkémhá tuwímbai óraa'-iya pisíntukowasa miwítí namuro-wáásí tínkamonaé uwaná Maníkó tíyótai úwasa kawe'-úmai mésa ímba fasi'ámai mérowana Maníkó fasi'átinkowasa mésa miwítí namuro-wáásí tínkantuwesa maé'ómbaniye. ³⁵ Tuwímbai-inimba Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo untáféna miwí timááraamo pukómpinkemba Maníkó íyáfasintinkaraiye.

Namuro-wáásí tuwímbai ta'ótoresá sésa Maníkómbó tínaaembo uwámiyataamo éta ínta tínkameta étinkanaumpo Maníkómbó tínaaembo ímbo uwámiyataamo éta tínkamonaumne suwasá Maníkómbá ímba sínaaemba uwámenaumne sésa imáyáa ésa púwónana Maníkó súwa'nai ínata wíyómpata maé'maeta ónaumne suwasá tí'o úní'a uwátínkówasa pukáawe. ³⁶ Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo

untáfesa miwítí namuro-wáásí tuwímbaisafesa tuwíyáái ésa tínkambae iyésa tuwím-bai tíyayaanka'a kará'umai tí'maesa ándáfa'a máwétiyuwesa ³⁷ tuwímbai óntan-tamba tínkamuwasa púwúwasa tuwímbai paepáétamba karánaara uwásuwesa tuwímbai paepáétamba túfimba faiya'naiya uwasá púwúwasa tuwímbai ímba kawe'-únánkwátói urésa sipisípi-ayau-unankwatoi uwasá tuwímbai méme-ayau-unankwatoi urésa ímba kawe'-náúmpímpá'á waésa úwoifaka'a kowáisáwai ésa ímba tómbá makówasa sáwí'a uwátinkesa umbai-tántáá'-í'a uwátinkesa ³⁸ kawe'-wáásí-í'a úmai mérontafesa tí'mátuwowasa waásimo ímbo méropa'a nésa omá-pa'a mésa maipíné óntan-aifine waésa miyáumai mésa kawe'-wáásí pósa sáwí'o uwátínkówifimba ímbo máúmba keyáára'a maé'ómbaniye.

³⁹ Miyán-kwáásí Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo untáféna Maníkó séna kawe'án-owe siyáifo marapá'ó méronka'a Maníkómó miyá uwátinkanaum-nemo siyáin-tantaa'a ímba awánowana ⁴⁰ Maníkó miwísáféna amu'maráaro séna ánaaembo kesétaamo méraiyan-kwaasisafena imáyáa éna kawe'-ámbá kentááwé mi-wíyé sásá'-í'o uwásinkainda-anta wisínkaraiye. Mindásafesa marapá'ó méronka'a ímba awánaraawe.

Maníkó kentáásifowai-i'o wéin-aii.

12 Miwí miyáumai maé'ómbanifo kesáá maarásá ónaumne. Miwí Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbe uráawi túwaandu ompímbá kesáá afufumpinkáántá méraunasaraanta Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbe on-ámbá aráásíméwata mindásafeta umbai-tántáá'á ifátuweta kentáámó sáwí-imayaagomo ta'ótokaimba ifátuweta waásimo tuwaantantésamo mimbórá-imáyáámó arááiwáéntemba Maníkómó aráásimakain-ampata ímba suwesará ínata fasi'ámaisa kónaumne. ² Waásimo tuwaantantésamo ayáiyá'ó wérim-beyantafesamo imáyáamo ontembá Ísuntafeta aantemba imáyáasa onó. Ísu imáyáasa símakaisata Maníkón-aaisafeta simankúnkúnta únanasa imáyáasa símímbe póta Maníkómpátá kááísamai maé'maeta úmaeta iyónaumne. Ísu ánaaemba arunkó aamóí índa-imayaa éna póna aaraa-táiyá'ó puwíndasafena ímba a'áo séna aaraa-táiyá'ó púwón-antafesamo tigesáfésamo ombá ímba imáyáa éna póna Maníkó kawáán-uráiwain-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á mara'á méraiye.

³ Ísuntafe'a imáyáan-oro. Marapá'ó méronka'o sáwí-waasi sáwí'o uwánkáfa'o íyúwanamo fasi'ámaimo maé'éíntemba imáyáa é'a ímba tuwesará ína'a ímba ifá-tuwemba fasi'ámai méraaro. ⁴ Aoisaambá ayaawaiyé'a fasi'ámai méraampinkemba ímba tínkamowa'a pukáawe. ⁵⁻⁶ Maníkó fasi'átinkaindasafena séna kesiyáámún-tone kesáánintone ísáaro súwana agaimaréna siyáin-aii imáyáan-oro. Maarán-áái siyáiyé.

Fasi'aénkó arumbó tímakaiwai arupíse uwátinkena kesáánimbe owémó siwáísáféna kesáái isáíwae séna wétinkamiye. Mindásafena kesááninkoo Fasi'aénkó arupíse uwánkáímbe ímba sáwísamban-iyé-imayaa éma sáwí'o uráanda óraaka'o simá-makaimba enarunkó

ímbe sáwí'a íno

agaimaréna siyáiyé. ⁷ Umbai-tántáá'ó kempá'ó timbá Maníkó kawe'á uwátinkena wení iyámpói owaná póna miyá wéuwatinkaiye. Seyaafá'-íyámpói kawe'ó íyantafesa miwí tinófoi arupíse wéuwatinkaawe. ⁸ Maníkó seyaafá'á wení iyámpói

umbai-tántáápinkémbá arupise uwátínkáimba umbai-tántáá'ó wérawai Maníkóni iyámpóin-oyo umbai-tántáá'ó ímbo wérawai megusái-iyámpóin-owe. ⁹Moórá-aaiwara'o súnnda ísáaro. Marapákén-késífóisaisa arupise uwásinkaraawata miwí táái iséta miyáumai wíyómpaken-kentaasifowan-aai iséta kawe'-úmai méta minóráá'-ááísá miyásá onó. ¹⁰Kári-kanaa marapákén-késífóisaisa miwítí imáyáafinkemba arupisesa uwásinkanaafo Maníkó kawe'á uwátinkanae séna kawe'-aantemba úmais méraandasafenasa wemó kawe'ó úmaimo méraintemba miyásá ondasáfénasa arupisesa wéuwasinkaiye. ¹¹Arupise uwásinkaindarata sirunkó umbai táinata ínta aamoí éta ánaaemba minúmbái-tántáákó kawe'ó uwásinkaindarata minúmbái-tántáákóní anondáá kentáásirunko aáno úmais wérainata kawe'-úmais méraanumne.

Miyám-baaran-oromo siyáin-aai.

¹²Miyáumai káráwiye'a tiyáántán-kwiyé'a ¹³arupise-amba imáyáa úmai arááíwáéro. Kempínkémbá tuwímbai tuwánésa sáwí-amba arááíwáéfo sé'a

kawe'-úmai mé'a arupise-amba arááíwáéro.

¹⁴Tiyáántán-kwiyé'a seyaafá'-wáásísé'a faru úmai méraaro. Ímbo kawe'-aantemba úmaimo méraawi Fasi'aénkómbá ímbo awánánááfo kawe'-aantemba úmai méraaro. ¹⁵Kempínkémbá tuwímbai Maníkó úwoi túwa'nai iwáímbá auwáúnafo sé'a káráwiyo. Kempínkémbá tuwímbai tirunkó sáwí'o índarakemba misáwí-imáyáágo seyaafá'-wáásífimbá wété ifáínifo káráwiyo. ¹⁶Sáwí-tantaatafe'a tirááísafe'a ofáínifo káráwiyo. Naaófá'á moóráwigo-awi'a Íso Maníkóntáféna ímbo imáyáa éna sáwí'o uráintemba kempínkémbá tuwímbai miyá ofáínifo káráwiyo. Wemá Maníkóntáféna ímbo imáyáa úwaimba moórá-kanaa áái tówana áfákontafena séna ení tómbá nasímínana mintónkón-ánóndáá emá aifaráán-iyámpóí úrénana kenkáisifowa kawe'-áásúmí'á amíníye séna ¹⁷ména ánaaemba moórá-imayaa éna kesifo kawe'-áásúmí'á simínkwae séna óraa'-ifi'a tówana afowámá áfákomba kawe'-áásúmí'á aména póna wembá ímbo amúwana ááémo sáwí'o uráintantaako afowámá kawe'-áásúmí'ó amínda-amba fálkaiye. Kempínkémbá tuwímbai miyá-sáwí'á ofáínifo káráwiyo.

¹⁸Naaófá'á Ísareri-waasi Sáínai-oma'-aefempa'a komérowana óraa'-iyama kéna tinepái kówasa uwaná óraa'a kumeu'á úwana óraa-fiyunda torówana ¹⁹⁻²⁰uwíyemba óraaka'a tufúwana aai go aantemba séna waásiye póíye maanómáká'ó tíya'o é'a óntantamba tínkamiyasa puwónááwe súwasa minááímó isón-kwaasi táátafesa ésa sésa aneka'á moórá-aai ímbo sínata ísáano sésa táátafesa ésa ²¹awánon-tantaa'a óraa-taatafesa uwaná Mósesé séna saáte'a isa'á tata'á úne siyáíye. Naaófá'á Ísareri-waasi miyán-tántáá'á koawánaraafo kembiwí miyán-tántáá'á ímbo kowéawanaawe.

²²Ímbo miyá é'a Maníkómpá'ó tiyáamba maaráráámbá wéowe. Moórá-omakon-awi'a Sáiyóni-omapa'a té'a Maníkó fasi'aénkwáráwíní naaópa'a té'a wíyómpa'a aú-nao'a Yérúsaremufakaan-daopa'a té'a wíyómpaken-kisau-waasimo sáwí-fa'o túwaandu úmaresamo Maníkón-áwí'o mósá marésamo aamoimó opa'á té'a ²³aifa'ó Maníkómpá'ó tésamo wení waási-i'a úmai méraapa'a tiyáawe. Wíyómpa'a aúfáfimba miwí túwí'a agaimakáíye. Maníkó seyaafá'nánká miwímó méraawini áwáusafena tísai índawimpa'a té'a marapá'ó arupise úmaimo méraawanamo

Maníkómó sásá'-í'o uwátínkaraiwai wíyómpa'o miwí timantómbó méraapa'a té'a
²⁴ Ísumpa'a Maníkó aú-ai símaimo

kááísamakaimba aráásímíwaimpa'a tiyáawe. Naaófá'á Kéni áfákomba Éper-
 imba tufúwana puwúwana wení naaemá kumúwana mindásafena anondáá
 sáwí-meyamba amínkwae siyáimbanifo Ísuni naaemó kunkáimba waási kawé'á
 uwátínkáimba wempá'á tiyáawe.

²⁵ Maníkó kembiwísáfénamo aaimó sínda-ai ímba taraisé'a káráwiyoro. Naaófá'á
 Mósese marapá'á ména Maníkón-ai simátimuwasa taráíyaawi sáwí-meyamba
 maiyáawe. Miyáumaimo wíyómpakewimo simátiminda-aaimo taraisíyawi érai'a
 sáwí-meyamba maenááfo káráwiyoro. ²⁶ Naaófá'á Maníkó Sáínai-omapakemba
 aái súwana óraa'-marima taráimbanifo káfé'a óraaka séna moórá-kanaamo tinda
 aneka'á óraa'-marima taaó senaná wíyónkowe maragówé óraa'-marima táíníye
 siyáíye. ²⁷ Aneka'ó óraa'-marima taaó sénaumnemo siyáin-aaigni áwáuma maarán-
 iye. Marímo táinda-tantaa'a naaófá'ó úmakain-tantaa'a póna tai'áínifo maríma ímbo
 kanaa'ó táinda-tantaa'a waé'wae'a íníye.

²⁸ Miyáumai marímo táinda Maníkó kentáará'á káráwiyaimba póna ínta
 siyuwáinda póta sirunkó kawé'á ínata aamoí éta wentáféta éta wenáwí'a mósá
 maréta wen-ímáyáá mósá máráandasafenasa aamoí íníye. ²⁹ Kankambó tiyú'maimo
 iyafimbó agaisúwáantemba Maníkó miyá ínata póta

wen-ímáyáá mósá maréta ménaumne.

Maníkó aamoí ínkwae-i'a orómó siyáin-ai.

13 Ísu Kárásitiye'a kááísamaimo méraawi Maníkóní akúní'a uráamba pó'a
 moórá-mora-waasi kentirumbá timé'a ímba ifátúwáaro. ² Namu'-waasímó
 tíya'o é'a tóné naané timé'a ímba ifá'á tiyúwáaro. Tuwímbaimo miyámó
 uráamba ímba marapá'-wáási kawé'á uwátínkaraafo wíyómpaken-kisau-waasi miyá
 uwátínkaraafo ímba wíyómpakewi owé-ímáyáá uráafo marapákén-kwáási owé-
 ímáyáá uráawe. Mindásafe'a namu'-waasí túwa'nai oro. ³ Maníkóní waásifinkemba
 wení waási onkákémbá tuwímbai tí'maesa ándáfa'o mótínkáámba miwísé'a
 ándáfakaan-úmai méraafo mindásafe'a ímáyáa é'a túwa'nai oro. Umbai-tántáá'á
 miwífimbó wérain-kwaasi kembiwífinkwárá'á miyáumai umbai-tántáá'áámbá
 wérainwain-oyo ímáyáa é'a túwa'nai oro.

⁴ Aaremó waaimó máéwasa waaimó aaremó máéwasamo on-ámbá kawé'-ámbán-
 ifo aaré ímba sáwí-anka'a níyasa waaí ímba sáwí-anka'a níyasa miyáumai méraafo
 aare-úméné wai-úméné ímba oro. Miyá íyanamo éna Maníkó sáwí-meyamba
 timíníye.

⁵⁻⁶ Maníkó séna
 ímba tiyuwé'a túwa'nai ónaumne

minááímó siyáintafeta fasi'ámai méta séta
 Fasi'aénkó súwa'nai ímbá pó'a waásimo
 sáwí'o uwásinkaiyamba ímba sáá'a íníye

séna Maníkón-ai aúfáífimba agaimaréna siyáimba pó'a óntantafe'a ímba óraa'-
 imayaa é'a miyán-tántáákó kembá ta'ótoraina'a sáwí'a ofáínifo
 makáan-tantaatafe'a sé'a mindá kanaán-íye seró.

⁷ Ááemo kentí óraa'-waasi Maníkón-ai simátímakaawisafe'a ímáyáan-oro. Mi-
 wímó máé'ón-awauwe pukáan-awauwe ímáyáa é'a Maníkóe'o kááísamaimo máé'-

mae'o é'ontemba miyán-oro. ⁸ Ísu Káráisiti naaófá'ó uráintene káfé'wara'o miyámó wéintene ánaenkwaro'o miyámó índawe. Mindásafe'a ⁹ tómbá aambó fá'i'makaan-amba arááiwaiyamba ímba túwa'nai ínifo Maníkó úwoi súwa'nai úmaisá wé-fasi'asinkaifo fí'o-fi'on-aaí karo'-áái

isé'a arááiwáéfainifo káráwiyo-ro.

¹⁰ Ísu Káráisitimo puwénamo wenáú Maníkómbó ámakaintafenasa súwa'nai im-bánifo ámáán-daumpa'o ámáán-kisau-waasimo póí tufú'maimo Maníkómbó ámén-kwaasi ímba kanaa'á wétuwa'nai-iyé. ¹¹ Aifa'-ámáán-káwáágó waásiti aoisaan-táféna póí tufúkéna naaemá umaéna Maníkóni ufaen-dáúmpá'á iyéna mindááemá tufimpín-úmáráisasa mimpóí mindáókoni aumépa'a ímbo nombá agaisukáawe.

¹² Miyáumai Ísu Káráisiti kentáásáféna imáyáa éna sáwí-imayaa maitiyuwánae séna ímba a'áo súwasa á'imaesa mindáókoni aumépa'a móankesa tufúwana puwúwana wení naaemá kunkáiyé. Miyámó uráimba póimo tufú'maimo Maníkómbó ámén-kwaasi ímba kanaa'á wétuwa'nai-ifo kentáá wésuwa'nai-iyé. ¹³ Ísumba á'imaesa mindáókoni aumépa'a móankaresa tufúwana pukáimba miyáumai ámáán-daumpa'o póí tufú'maimo Maníkómbó ámén-amba tuwáúnasasa wembó símai sáwí'o uwánkaraantemba kentááwárá'á símai sáwí'a uwásínkáámba póta ínta wentá auwánaumne. ¹⁴ Marapá'ó waé'wae'o índanao'a ímba wéraintafeta wíyómpa'o maé'maetaamo onda-náópata imáyáasa éta póta ínta wentá auwánaumne.

¹⁵ Maníkómbó póimo áméntemba Ísu Káráisiti kentáásáfénawe séna pukáintafeta Maníkóni waási úne súndawisa aamoí uwánkamae iyéta wenáwí'a mósá maréta ínta túwáano. ¹⁶ Kawe'á uwátinketa túwa'nai eta íntaamo túwáandasafena Maníkó aamoí íníye.

¹⁷ Kentí óraa'-waasi-taai isé'a síyantemba miyán-oro. Kembiwíyá'á kawe'-úmai káráwimae iyésa ánaemba Maníkómbá minkísáúsáfé'a simáménaawe. Miwí tááimo ísámai kawe'ó íyasamo ésa aamoí íya'a mindásafe'a kawe'-úmai ménaawe. Miwí tááimo ímbo ísámai kawe'ó íyasamo ésa miwítí kísau umbái táína'a mindásafe'a ímba kawe'-úmai ménaawe.

¹⁸ Imáyáa éta kentáásirumpinta ímba aaí wéraisata seyaafá-tántáátáféta arupísesa ónaesa sumpo kentáásáfé'a Maníkómpá'á inaí símae íyóro. ¹⁹ Óraaka simátime'a sune. Aneka'á kentópa'a kárika'o konda-ámbá Maníkó paápé índasafe'a inaí seró sune.

Inaimó siyáin-aaí.

²⁰ Maníkó faru wéuwatinkaiwaini áwáugo éna Fasi'aénkó Ísu pukáimpinkemba íyáfasinankarowana puwúwanamo wení naaemó kunkáintafena póna símai kááísamakain-aaí waé'wae'a ínana sipisípiya'o káráwiyaiwaimo intembá Fasi'aénkó Ísu kentáará'á wégarawiyiye. ²¹ Maníkóni imáyáafinkembo íyantafena Maníkó fasi'aémbó timíndasafe'a inaí sune. Maníkó kentáásirumpinta kísau wémaimba Ísu Káráisitini fasi'aéntámbá wembó arááímo tain-kísáú Maníkó maíndasafe'a inaí sune. Ísu Káráisitini awi'a aasiyaasí óraa'a waé'wae'o ímba érai'-aaí intáfé'a inaí sune.

²² Kesí waásisono. Óraaka simátime'a sune. Fasi'átínkáándasafe'a maanáúfái agaimái timúnda ímba ayáátáá'-aain-ifo aáno mé'a ísáaro. ²³ Moórá-aaí ísáaro. Moóráwígon-awi'a Tímóti ándáfakemba faú'ánkáámba póna ááemo tína'o é'a kentópa'o kondará'á á'ima'e'a kónaumne.

²⁴ Kentí óraa'-waasisafetaawe Maníkóní waási seyaafá'-wáásísáfétaawe simá-time'a sé'a kawe'-úmai méraaro súne. Maníkóní waási Ítáári-marafakewi simátimesa sésa kawe'-úmai méraaro wésewe.

²⁵ Maníkó úwoimo wétuwa'nai-intafe'a inai súne.

Kesáái taí'áiyē.

Yémisi

Ísu wíyómpa'a iyówana Yémisi Ísun-áfáko éna Yérúsaremufa'a ména Fasi'aénkóni waásiya'a káráwiyaiwai moórá-waai-aataiya'iyó miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái Yúndaa-waasi Ísuni aampa'ó kuwát agaimái máttmakaiye.

1 Kemá Yémisi maanáúfái agaimái timúne. Maníkóni kísauwe Ísu Káráisitini kísauwe maúndawi maanáúfái agai-timúmpo Ísarerin-áánintomba sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi tísaafitantambo uráawi fí'o-fi'om-barafa'a wété úmaimo méraawi ísáaro.

Fasi'átínkáin-aii.

² Kesí waásisono. Umbai-tántáá'á fí'o-fi'on-tantaa'a kempá'á wétifo tirumbá fetói úmai méraaro. ³ Umbai-tántáá'á kempá'ó timbá Fasi'aénkó Ísuwe kááísamaimo mé'o ímbo auwé'o é'a fasi'ámai ménaawe. Mindásafe'a ísaraamba póna umbai-tántáá'á kempá'á wétifo tirumbá fetói úmai méraaro. ⁴ Fasi'ámai maé'mae'a úmae'a iyíyana ímba tuwesarai ína'a miyán-káwé'-ímáyáá úmae iyíyana Maníkóni kawé-tántáátáféna ímba táái táíníye. ⁵ Kawe'-ímáyáá maénae síyawí Maníkómpá'ó áí-sai íyanamo éna timíníye. Maníkó nóntafera síesai-oo ímbo sínda ímba ta'ó-torainifo úwoi timíníye. ⁶ Maníkómpá'ó áísai íyamba ímba kae'-ímáyáá é'a úwoi kesáái isáíníye seró. Kaumbo-kae'-ímáyáámó tokáiyawimo ésa kafóná-waasi pósa afufumpin-kwáásí mésa kowaétuwe tawaétuwe-waasiyaamban-owe. ⁷⁻⁸ Miyámó owí kaumbo-kae'-ímáyáá ésa ímba mimbórá-ímáyáá úmai arááiwaesa kawé-kísáú wémaefo sáwí-imayaa arááiwaesa miyámó owí Maníkómpá'ó áísai íyan-tantaa'a simíníye-imayaan-oyo.

Óntaiyain-kwaasiye óntawara'-waasi-taai.

⁹ Óntaiyain-kwaasi Ísu Káráisitini-aaisafesa

érai'emo sewanamó ímbá Maníkó séna kesí waásin-owe simbánifo tirunkó kawé'á wéifo ¹⁰ óntawara'-waasi Ísu Káráisitini-aaisafesa érai'emo sewanamó ímbá Maníkó séna kentí óntama ímba aifaráán-tántáá'án-íye simbánifo miwíwárá'á tirunkó kawé'á wéíye. Kawe-tántáá'ó mowáán-arambo wénamo aáembo kaintembá óntama aifaráán-tántáá'á iyé-ímáyáámó on-kwáásí miyaráán-úmai tai'ánááwe. ¹¹ Aafáúmá íyáúsena aa'á kaisaná mowáán-arambo aáénkénamo minkáwé-tántáá'ó aáénkaambo kaintembá óntama aifaráán-tántáá'á iyé-ímáyáámó on-kwáásí kísauwo máemba miyaráán-úmai tai'ánááwe.

Sáwí-imayaamo kempá'ó tína'a a'áo seró-áái.

¹² Ísu Káráisitini-aaisafesamo érai'emo sewanamó ímbá miwífá sáwí-tantaa'o tinnedamo ésa a'áomo síyanamo éna tirunkó kawé'á íníye. Miyáumai fasi'ámaimo maé'mae'o íyanamo éna Maníkó timénaumne siyáin-tantaa'a timíníye. Ááéma Maníkó séna tirumbó símén-kwaasi aúí'a úmai maé'mae'a onááwe siyáintemba miyá uwátinkainíye. ¹³ Sáwí'o

í-tántáá'ó kentópa'o tína'a sáwí'a ónaumne-imayaamo é'o é'a Maníkóntáfé'a sáwí-imayaa símakaiye sefó. Maníkó ímba sáwí'a í-ímáyáá tiména ímba wení ímáayáfinkemba sáwí-imayaa tafísímai mémarainíye. ¹⁴ Kentáá sáwí-imayaasafena

sinkáinda misáwí-ímáyáágó kentáá tafisínata arááíwáénanasa ¹⁵ misáwí-ímáyáágó ta'ótorainata sáwíta ónaumne. Sáwítaamo úmae íyónanasaamo éna misáwí-ímáyáágó anondáá méraundawini áwáuma Maníkóní némpata méranaumne. Mindásafe'a Maníkóntáfé'a sáwí-imayaa símiye sénááfo imáyáa úmai kawé'án-oro.

¹⁶ Kesí waásisono. Mindásafe'a karo'-ááísáfé'a érai'e sefónifo kawé'-úmai ísáaro.

¹⁷ Seyaafá'á érai-tantaa kawé'-tántáá'á kentááfátá kentáásifowama Maníkónópakemba wégumiye. Aafáúwé wíyóne o'é úmakowana aafáúmá kúwáfekena siyaréna wéifo Maníkó ímba miyá wéifo aasiyaasí sama kásinkena ímba fí'o-fi'on-imayaa wéiye. ¹⁸ Maníkó wení imáyáa arááíwaena érai'-aai simásimenasa minéráí'-ááísáféna aú-waasiyaanta uwásínkáísata aifa'á wení waási-ita uráanasasa ánaemba fí'o-fi'on-kwaasi miyá ónááwe.

Maníkón-aai isésa miyámó on-áái.

¹⁹ Kesí waási ken-ímáyáámó únda-waasi ísáaro. Maníkón-aai ísámai kawé'á é'a imáyáa uré'a aai sé'a ímba ááéma aaisambá seró. ²⁰ Aaisambó sen-ámbá Maníkóní kawé'-ámpá'á ímba aaisambá sen-ámbán-iyé. ²¹ Mindásafe'a sáwí-imayaawe sáwí'o on-tántáá'é watuwé'a kumé'a Maníkón-aai tirumpimbó makáan-aai ísámai kawé'-íyana minááígó kawé'-ámpá'á métinkainiye.

²² Maníkón-aai táá'-aantembo isé'o Maníkón-aai isáúnda é'a isáúmne sé'o é'a kesáfé'a karo'á sefó Maníkón-aai ímba táá'-aantemba isé'a wemó siyáintemba oro.

²³ Maníkón-aai isésa wemó siyáintemba ímbo íyawí ²⁴ nonkwaaúmpímbá tói'a awá-nasuwesa kówasa miyámó ombá ááéma wétuwinkawimba miyámó owí Maníkón-aai isésa wemó siyáintemba miyá ímba wéowe. ²⁵ Maníkón-aai sásá'-ááígó póna minááígó sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútinkainiye. Maníkón-aai isésa wemó siyáintembo íyawí isésa ímba tuwinkáinda miyá úmaesa iyíyana minááígó tirumpimbá kawé'á uwátinkainiye.

²⁶ Nom-bái-wáásí úne sembánifo sen-ááíyá'ó ímbo káráwiyombo ésa kentí imáyáagomba karo'á simásuwesa tóikaken-aantemba sésa nom-bái-wáásí úne wésewe. ²⁷ Keto'-ínínká'é áwíyaraa'-iyampoia'e umbai-tántáá'ó wéráiwaiya'e káráwiyesa marapá'-wáásítí sáwí-ampa'a tínaemba uwásúwááwi Maníkón-aai ísámai kawé'á ésa Maníkó kentáásifowan-aúranka'a érai'-nom-bai-waasi mésa Maníkón-aráái aantemba wéwaewe.

Mimbórá-ímáyáán-oro-aai.

2 Kesí waásisono. Fasi'aénkó Ísu Káráísiti fí'oran-aai wéráiwaini aaisáfé'a érai'e sé'a wenká'á timankúnkúmba ofo túwí'o wéráinda-waasi kawé'á uwátinke'a túwí'o ímbo wéráinda-waasi tínaemba uwátímémba mindá sáwí'a ofo ²⁻³ káráwiyoro. Túwaandu ompímbó moóráwigomo óntawara'-waasigo éna kawé'-únánkwátói úmaena tisanamó óntaiyain-kwaasigo éna sáwí-unankwatoi úmaena tisa'ó kawé'-únánkwátóiwarawintafe'a simándára'a tamauwó sé'o sáwí-unankwatoiwarawintafe'o nénka'a tamauwómó sembá mindá sáwí'a wéowe. ⁴ Miyámó sembá kempínkémbá tuwímbai túma maimaé'a iyé'a tuwímbai símai sáwí'a é'a sáwí-imayaasamba tuwínkaa'a wéowe.

⁵ Kesí waási ken-ímáyáámó únda-waasi ísáaro. Marapá'á méraan-kwaasi óntaiyain-kwaasi tuwánésa sésa úwoi-waasin-owe sefó Maníkó óntaiyain-kwaasi wesé'a kááísamai fasi'ámai méraan-kwaasi tuwánéna séna kesí waásin-owe wésiye.

Ááéma Maníkó séna tirumbó símén-kwaasi kawáánúndafa'a ménaawe siyáimba⁶ óntaiyain-kwaasisafena miyá siyáimba pó'a múra tiyúwáafo. Óntawara'-waasi túma ímba maimaé'a íyóro. Óntawara'-waasi kembiwí sáwí'a uwátinkesa aaimá simátinkesa⁷ Ísu Káráisitín-awi'a íyáákarain-awi'a kentí óraakon-awi'a símai sáwí'a uwánkáamba pó'a miwí túma maimaé'a íyófo.

⁸ Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna esáfé-ímáyáámó óndantemba fí'owi-imayaawara'a oro

siyáimba pó'a minkáwé'-ámáámbó fasi'aén-ámáámbó arááíwae'o é'a kawé'a íyambanifo⁹ óntawara'-waasi túmo maimaé iyé'o óntaiyain-kwaasi tiyuwé'o é'a sáwí'a ónááwe. Miyámó é'o é'a kawé'-ámáámbá taraisíyana Maníkó aaimá simátinkainiye.¹⁰ Seyaafá'-ámáámbó arááíwaesamo moórá-amaambo taraisíyambo éna aaimá simátinkena séna seyaafá'-ámáánkómbá taráísówin-owe síniye.¹¹ Maníkó séna ímba aare-úméné waai-úméné oro séna moórá-aaiwara'a séna ímba waási tínkamiyasa púwóro siyáiyé. Ímbo aare-úméné waai-úménémó ombánifo waási tínkamiyasamo puwíyamba áamámba wétaraisowe.

¹² Maníkón-aai sásá'-ááígó póna minááígó sáwí-imayaagomo ta'ótokaimpinkemba faútinkainiye. Maníkó wenáái arááíwáéwiye taráísówiye tuwánéna tísai índa pó'a imáyáa é'a kentóika'e kentúra'e káráwiyoro.¹³ Maníkó aaiimbá maitinkáíndara'a tirumbó ímbo uwátínkaraawi Maníkó wenarumbá ímba uwátinkainiye. Maníkó aaiimbá maitinkáíndara'a tirumbó uwátínkaraawi ímba táá'a ínana Maníkó aruntaféna uwátinkainiye.

Timankúnkúne kawé-kísáúwémó máén-aai.

¹⁴ Kesí waásisono. Ísu Káráisitín-aaisafesa timankúnkúmba ésamo ímbo kawé-kísáúwémó maésamo ésa miwí táái úwoi tóikaken-aai wésewe. Mináái tóikaken-aantemba sembá póna Maníkó ímba kawé'-ámpá'á métinkainiye.¹⁵ Maníkóní waásifinkembo moóráwigomo ménamo unáánkwátóiyé tóné ímbo makáíndaw-intafe'o¹⁶ kembiwímó sé'o tómbá nenaná ámú'a fáinama unáánkwátóí ane'á méré-nana koko'á ínana waaó sé'o tóné unáánkwátóiyemo ímbo amé'o é'a kentáái úwoi tóikaken-aai wésewe.¹⁷ Mindásafe'a Ísu Káráisitín-aaisafe'a timankúnkúmba ombánifo ímbo kawé-kísáúwémó máémbo é'a timankúnkúmba on-áái tóikaken-aantemba sefó tirumpinkémbá ímba wésewe.

¹⁸ Tuwímbaimo sésa Maníkón-aaisafe'a simankúnkúmba únda pó'a Maníkóní waási únemo sewasamó tuwímbaimo sésa kawé-kísáúwémó maúnda pó'a Maníkóní waási únemo sembá kemá Yémisi sune. Maníkón-aaisafe'a timankúnkúmba ombánifo kawé-kísáúwémó ímba máémbo pó'a Maníkóní waásiya'o ímba tuwánúmne. Kemá kawé-kísáúwémó maúnda suwáné sé'a Maníkón-aaisafe'a amankúnkúmba óne sénááwe kemá Yémisi sune.¹⁹ Maníkó kímborawigo méraiye sé'o érai'emo sembá kawé'-áái sembánifo miyá aantemba sembánifo Maníkó kawé'-ámpá'á ímba métinkainiye. Waántáwankoni kísau-waasiwara'o miyámó sembá kantúmbo matuwésa sembá póna Maníkó ímba kawé'-ámpá'á métinkainiye.

²⁰ Ímba kawé'-ímáyááwárá'-wáásín-owe. Ísun-aaisafe'a timankúnkúmba ombá ímba kawé-kísáúwémó máémbo úwoi-aaiyaamba sembá pó'a miwání áwáumo simátíménda ísáaro.²¹ Naaófá'á kentáá síwá'nána Émbaramu Maníkó simámakain-tembo índasafena ááninkon-awi'a Áísáakimba óntan-taarer'a mósá ánkarena tufí-

nená úwana Maníkó séna a'áo siyáiyé. Émbaramu miyá uráintafena Maníkó séna arupíse úmai méraane siyáiyé. ²²Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'e séna amankúnkúmba éna ímba miyá aantemba uráifo simámakaintemba uráimba Maníkón-aaisafena fasi'ámai érai'e siyáimba é'a ísaraawe. ²³Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna Émbaramu Maníkón-aaisafena érai'e séna amankúnkúmba úntafena Maníkó séna arupíse úmai méraanemo siyáimba minááígóní áwáuma Émbaramu Áísáakimba tufuwíndasafena uráinka'a afora'á paápé uráiyé. Ánaemba Émbaramuntafesa séna Maníkóní waásin-iyé siyáawe. ²⁴Maníkón-aaisafesa érai'e séna timankúnkúmba ésa kawe-kísáú wémaewisafena Maníkó séna arupíse úmai méraawe sífó Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa ímba kawe-kísáú wémaewisafena arupíse úmai méraawe Maníkó ímba síníyé. Minááí káfé'a wéisaawe.

²⁵Maníkón-aai aúfáifimba naaófá'á agaimaréna moórá-ininko aankaró'-ánká'ó nún-ininkon-awi'a Ré'api fi'onkaa-ininkon-aai siyáiyé. Yósúwa

maramá aúpá'á koawánaakaiyo séna ti'marówasarai minínínkóní naaúmpa'a tuyená mindárai-taai iséna érai'e séna wenamááraa tínkamofó séna moórá-aamba aráátimuwasarai kuráaye. Minínínkó miyá úntafena Maníkó séna arupíse úmai mérain-inimban-iyé siyáiyé. ²⁶Timambó kóisasamo waásimo púwóntemba Maníkón-aaisafesa timankúnkúmba ésa ímba kawe-kísáú wémaewi miyaráán-úmai ímba tirunkakémbá timankúnkúmba ofo tóikakemba wésewe.

Tói-kawaan-oro-aai.

3 Kesí waásisono. Maníkóní kísau uwáítái'-íyan-kísau ímba sáwífa'nanka maenááfo moórá-morawigo maenááwe. Uwáítái'-íyan-kísau maúndawisa Maníkó fasi'ámaisa sísai índarakemba éfo úwoi-waasi miwítí kísausafena aáo úmai tísai íníyé. Mindásafe'a ímba sáwífa'nanka sé'a uwáítái'-íyan-kísau maénae sénááwe. ²Seyaafá'nánkátá tuwímbai-tantaa'a sáwítaamo úndasaawe. Tóikawaanesa kawe'-áái-aantembo sewí érai'a kawe'-wáásí mésa túra'a seyaafá-tántááká'á kanaa'á wégarawiyowe.

³Moórá-aai imáyáan-oro. Óraa-poigon-awi'a ósi waási kentí imáyáagomo win-ámpá'ó kónaesamo ombá óipimba ampáá-fásí'áén-taemo'a fáá'ankesa séfasefa'-ayaiya'a ándáma fári'wimai tiyáámpimba tokésa kentí imáyáagomo win-ámpá'á moórá-aempa'-anda tafisewaná minóráá-póígó wéwiye. ⁴Nompín-táónkwara'a imáyáan-oro. Mindá óraa-tantaa'a isaná fiyúndágoma famé'mai fi'opa'a tuwánae isaná nifo fafúsúmaenamo nín-tamba ímba óraa-tamban-ifo kári-tamba wemó kónae sipa'á mintámbá waéráísana minóráá'-nómpín-táónko wéwiye. ⁵Maaráwará'á imáyáan-oro. Waásisa óraa-tantaa'a únanasa sóikoma kári-tantaako sáwífa'-aai séna súsaama maimaéna wéiyimba imáyáan-oro.

Aifa'á kári'-iyama karéna kámaena óraa'-amo'na wégauwiye. ⁶Iyamó kénamo óraa'-amo'namo sáwí'o intembá sáwí-aaiyo miyá éna seyaafá súwawaata sáwí'a úmaena wéwiye. Sáwí-aaiyoni kísauyo seyaafá'-áémpá'á seyaafá-sáwí-kísáúgómbá wéiyaakaiye. Misáwí-tántáákóní áwáuma waántáwankoma éna kentáásí kísau tasáwí'a

éna seyaafá'-áémpá'á wété wéiyé.

⁷Fáá'-wái-wááné numawé iyaankafayaané mófáá'e amí'mí'-úmai káráwiy-ombanifo ⁸sáwí-aaiyo iyáákarain-tantaa'a pósa waási ímba kanaa'á wégarawiyowe. Waafainkómó waásimo unkútísanamo sáwí'o intembá sáwí-aaiyo miyá wéiyé.

⁹Kentáá sááisamba kentáásifowama Fasi'aénkón-áwí'a mósá maréta Maníkó weráání'a úmakain-kwaasi símai sáwíta úne. ¹⁰Mimbórá-sóipínkéntá kawé'-áái séta sáwí-aai séta wéune. Kesí waásisono. Miyán-ááígó sáwí'a wéiye. ¹¹Nonaumpínkémhá ímba kawé'-nóné sáwí-none wégumiye. ¹²Inagómá ímba fe'arambá íyáísana kúsigoma kondóí-aramba ímba wéiyaiye.

Uwí-nónkó ímba kawé'-nómbá uráínasa waási nánááwe. Mindásafena mimbórá-wáásígómpínkémhá kawé'-ááiyé sáwí-aaiye sisaná miyán-ááígó sáwí'a wéiye.

Kawé'-ímáyáá Maníkómpákémhá kúmín-aai.

¹³Kempínkémhá tuwímbai kawé'-ímáyáá torésa ísáán-kwaasi mésa kawé'-ímáyááwárá'-wáási pósa ímba túma maimaé iyésa kawé'-kísáú maésa kawé'-úmai méwa'a tuwáné'a sé'a kawé'-ímáyááwárá'-wáásín-owe sefó ¹⁴kempínkémhá tuwímbaimo miwítí waási tirumbá sáwí'a uwátinkesa sésa óraa'-waasi-i'a ofó sésa keyáá óraa'-waasi-i'a úmai méranaumnemo síyambo ésa miwí túma maimaé iyésa kesáfé'a karo'á sésa kawé'-ímáyááwárá'-wáási úne sefónifo. ¹⁵Miyán-ímáyáá ímba Maníkómpákémhá-ifo marapákémhá waásiti ímáyaá waántáwankoni ímáyaáfinkemba wésewe. ¹⁶Tuwímbaimo miwítí waásimo tirumbó sáwí'o uwátinkesamo sésa óraa'-waasi-i'a ofó sésa keyáá óraa'-waasi-i'a úmai méranaumne síyambo ésa ímba moóráfa'a taankarotámai mésa fí'o-fi'on-tantaa'a sáwí'a úmae iyiyamba mindá marapákémhá waásiti ímáyaá waántáwankoni ímáyaáfinkemba ofo ¹⁷Maníkómpákémhá kawé'-ímáyáámó tokáawi kawé'-aantemba ésa ímba sáwí'wara'a ombá aaweyáá ésa ímba aaisampínkémhá sésa fí'on-kwaasi-tai kawé'-úmai isésa tirumbá uwátinkesa umbaimó máén-kwaasi túwa'nai esa ímba kaumbo-kae'-áái sésa ímba tuwínkaa'-úmai kawé'á uwátinkesa sáwí'a uwátinkesa ofo seyaafá'á kawé'-aantemba wéuwatinkaawe. ¹⁸Aáno úmai méranae síyawí aaweyáá uwátinkaiyasa tuwánésa miyáumai aaweyáá úmai méranaawe.

Marapá-tántáátáfésa ímáyaámo on-áái.

4 Kempínkémhá aaisambó sé'o áwáá'o sé'o miyámó ombá miwání áwáuma maarán-iyé. Sáwí-tantaakomo tirááimo taintáfé'a ímáyaá owaná minímáyáágó ta'ótóráísana aaisambó síyan-aai wépaaiye. ²Tirááimo tain-tántáá'ó makáawa'o ombá tufúwónana puwína'a kemá maénae-imayaa wéowe. Fí'owiti moparáwímbá túraniyamba é'a ímba kanaa'á maíyantafe'a aaisambá tiyé'a áwáá'a wésewe. Tirááimo tain-tántáátáfé'a Maníkómpá'á ímba áisai owaná póna ímba wétimiye. ³Maníkómpá'ó áisai ombá áisai on-tántáá'á ímba wétimiye. Sirááimo tain-tántáá'á kesáfé'a maénae sé'a Maníkómpá'á áisai ombá misáwí-ímáyáá tokáantafena ímba wétimiye. ⁴Aaremó waaiyakémhá tiyuwésamo fí'on-kwambo máéntemba Maníkómbó aúwáán-kwaasi ísáaro. Marapá-tántáá'ó ímáyaámo éme'o é'a Maníkóní namuro-wáásiyáámbá ofo mináái ímáyaan-oro. Marapá-tántáá'á maénae símae'o iyiyawi Maníkóní namuro-wáásiyáámbán-owe. ⁵Maníkón-aai aúfáí-fimba agaimaréna séna

Maníkó séna kesí ámútamba kempímbá maráúnda sáwí'a ofó sé'a fasi'ámai wé-garawiyune siyáiyé

agaimaréna siyáimba mináái ímba úwoi-aain-ifo

érai'-aain-ifo imáyáan-oro. ⁶Énifo Maníkón-ímáyáá úndasafenasa súwa'nai úmáisá wéfasi'asinkaiye. Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna Maníkó kentúmo maimaé íyówi wéfametiyyuwaifo wenaísamaifimbo máéwi wétuwa'nai-iyé

agaimaréna siyáimba póna Maníkó súwa'nai úmáisá wéfasi'asinkaiye.

⁷Mindásafe'a Maníkón-aai isé'a wenaísamaifimba méraambanifo waántáwankon-aaisafe'a a'áo síyanamo éna ááéma tiyuwéna kóina'a ⁸Maníkóni ewaa'ó méwanamo éna Maníkó kesé'a mérainiye. Sáwí'ó owí kawe'ó úmaimo méraiyantafe'a imáyáa é'a misáwí-tántáá'á túwáaro. Maníkón-ímáyááwé mararákén-ímáyááwémó tokáawi sáwí-imayaa tuwé'a kawe'-ímáyáan-oro. ⁹Sáwí'ó ontáfé'a ímba aamoí é'a ti'á kaótuwe'a méraaro. Sáwí'ó wéontafe'a ímba wíyááima íyamba ti'á kaótuwe'a méraaro. Sáwí'ó wéontafe'a tirunkó ímba kawe'á éna sáwí'a ína'a méraaro. ¹⁰Fasi'aénkón-aai isé'a wenaísamaifimba méwana wemá mósá tinkáíníye.

¹¹Kesí waásisono. Kentí waásisafe'a ímba sáwí-aai simátínkáaro. Maníkó áamáan-aafimba séna ímba miyán-oro siyáimba pó'a miyámó ombá Maníkóni áamáamba símai sáwí'a uwánke'a sé'a sáwí-amaamban-iyé sembá mindá karo'á wésewe. Maníkóni áamáambo tuwínkaa'-uré'ó sé'ó kári'-amaane óraa'-amaane sé'a minámáámbá ímba kawe'-úmai arááíwae'a wétaraisuwaawe. ¹²Maníkó weyáá áamáamba siménasa waási tuwínkaa'-éna kanaa weyáá kawe'-ámpá'á métinkena weyáá waási tai'ásuwainiye. Mindásafe'a waási keyáárika'a ímba tuwínkaa'-ónááfo Maníkóni kisaun-iyé.

Ímbo túmo maimaé iyíyan-aai.

¹³Kembiwí imáyáa é'a sé'a káféra'i aafáyáawa'i óraa'-naopa'a komé'a kísau wémae'a moórá-aatai maisuwé'a sáwífa'-ontamba maénaumne. Miyán-ááímó sewí ísáaro. ¹⁴Aafáyáara'o ainámbó kárika'o wénamo ááémo turá'wintemba kembiwímó méraamba miyaráán-úmai ááéma tai'ánááwe. Aafáyáa kentópa'o tinda-tantaa'a ímba ísaraawe. ¹⁵Mindásafe'a sen-áái ímba aneka'ó síyamba maará seró. Fasi'aénkómó ewémó sína'ó é'a miyá ónaumpo ímbo ewémó sína'ó é'a ímba miyá ónaumne seró. ¹⁶Miyán-áái sé'a kentí imáyáafinkemba kentúma maimaé iyé'á óraa'-i'a úmai méranaemo sembá miyán-ímáyáá sáwí-imayaan-iyé. ¹⁷Miyáumai ísáaro. Kawe'ó íyawini áwáuma ísámai ífátuwesa miyámó íyamba sáwí'a ónááwe.

Óntawara'-waasi-taai.

5 Óntawara'-waasisono. Senda-áái ísáaro. Kentópa'o umbai-tántáá'ó tinda óraa'-imayaa é'a ti'á kaoré'a méranaawe. ²Sáwífa'-ontama makáamba taúkaa'a isaná sáwífa'-unankwatoi waígo ánáamba kárasuwaisana ³óntamba makáamba taúkaa'a isasá waási awánésa sésa ímba túwa'nai ombá makáawana taúkawiye síyamba iyamó ane'ó kainten-úmai sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. Sáwífa'-ontama makáambanifo Maníkó waásimo méraawini áwáuma tísai índa-kanaa tíníye. ⁴Kentí kisaumo máén-kwaasiti méyámbá ímba kawe'-úmai timé'a sáwí'ó ombá Maníkó awánaraiye. Minkwáási óraaka'-oraaka'a sewaná Maníkó fasi'aénkwáráwí wéisaiye. ⁵⁻⁶Marapá'ó méraanka'a sáwífa'-ontama maré'a kentí imáyáafinkemba kembó tínkáín-kísau wémaewe. Ímbo sáwí'ó uráan-kwaasi aafimbá maitínkówa'a ímba anondáá aái suwa'á tínkamuwasa pukáawe. Póimo tómbó tíméwanamo óraa'a

isasamó tufú'naantemba kembó tínkáisa'o miyámó ombá Maníkó sáwí-meyamba timíníye.

Fasi'ámai mésa inai seró-áái.

⁷ Mindásafe'a fasi'ámai maimaé iyé'a Fasi'aénkó aneka'ó kumínda amu'maráaro. Kísaugoni afowámá kísau úmakena amu'maréna séna kae'-í'a aa'á téna kísau óraa'a ina'a nánae séna amu'maráintemba ⁸ miyaráán-úmai Fasi'aénkómbá amu'-makéwana kumíníye. Fasi'aénkó kárika'a kumínda pó'a fasi'ámai aáno úmai méraaro. ⁹ Maníkó aafimbá maitinkáínifo kentí waási ímba í'ai tínkáaro. Maníkó aafimbá maitinkáínda-kanaa kárika'a tíníye.

¹⁰ Kesí waásisono. Naaófá'á Maníkón-ai simátímakowimo uráamba imáyáan-oro. Fasi'aénkó simátímakon-ai simátíma'mae iyúwasa ímba ísówana umbai-tántáá'á sáwífa'a miwífá'á túwasa Maníkón-ai ímba ifátuwesa fasi'ámaimo mésamo uráantemba miyáumai méraaro. ¹¹ Naaófá'á Maníkón-ímáyáá ésa fasi'ámai méron-kwaasisafeta séta Maníkó kawe'á uwátinkarain-kwaasin-owe wésune. Naaófá'á moórá-waasigon-awi'a Yópuma uráin-ai imáyáan-oro. Umbai-tántáá'á sáwífa'a wempá'á túwana Fasi'aénkóntáféna fasi'ámai maé'mae'á úmaena iyúwana ánaemba Fasi'aénkó kawe-tántáá'á ámakaiye. Miyáumai Fasi'aénkó óraa'-arumba uwásinkenasa

wésuwa'nai-iyé.

¹² Kesí waásisono. Óraa'-ai ísáaro. Wíyómpa'o méraiwain-aúranka'a érai'a súné ímba sé'a marapá'-wáási túranka'a érai'a súné ímba seró. Énifo ewémó sé'o é'a úwoi ewé sé'a ímba tiká'á maré'a seró. A'áomo sé'o é'a úwoi a'áo sé'a ímba tiká'á maré'a seró. Miyámó síyanamo éna Maníkó minááísáféna ímba sáwí-meyamba timíníye.

¹³ Kempínkémbó umbai-tántáá'ó maíyawi Maníkónká'á inai seró. Kempínkémbó tirunkó aamoimó índawi imá sésa Maníkón-áwí'a mósá maráaro. ¹⁴ Kempínkémbó tí'o índawi Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasi táántaiyasa tésa Fasi'aénkóní fasi'aémbá imáyáa ésa masawémba túra'a atinkésa inai simátínkáaro. ¹⁵ Maníkómó siyáintemba íníye

sésa inai sembá póna Maníkó minkwáásí kawe'á uwátinkena iyáfasintinkena minkwáásímó sáwí'o uráiyanyamo éna miwífínkémbá maitiyuwáíníye.

¹⁶ Mindásafe'a kentí waási sáwí'o ombá afora'á símai kufimare'a inai símai túwa'nai oro. Miyámó íyanamo éna tí'o índamo éna Maníkó asófatininkainíye. Arupíse úmai méraawimo inai sembá Maníkó iséna fasi'ámai wétuwa'nai-iyé.

¹⁷ Naaófá'á Maníkón-ai simátímakowin-awi'a

Íráiyaa ména wemá kesáámó úndanten-kwaasigo éna Maníkómpá'á fasi'ámai inai fínkémbá séna aa'á ímba tíno súwana ímba aa'á téna kaumbo-áátái úmai afa'móráe-wiyomba maisuwówana ímba aa'á túwana ¹⁸ minkákémbá ánaemba inai fínkémbá aa'á tíno súwana aa'á túwana kísau'fa'a seyaafá-tómbá kawe'á uráiyé. Miyáumai arupíse úmai méraawimo inaimó sembá Maníkó iséna fasi'ámai wétuwa'nai-iyé.

¹⁹ Kesí waásisono. Kempínkémbó tuwímabimo kawe'-ámpá'ó tuwáíya'o é'a métafisiyasamo tésumo kawe'-ámpá'ó tíya'o é'a kawe'á uwátinkanaawe. ²⁰ Sáwí'o uráiyawimo métafisiyasamo sáwí-ampa'o tuwésamo Maníkómpá'ó tíyanamo éna Maníkó misáwí-tántáá'á sáwífa'a maitiyuwáínasa Maníkóní némpa'o iyamó káíndafa'a ímba kónááwe. Mináái imáyáan-oro.

Kemá Yémísimo sínda-ai tai'áiyé.

1 Pítáa

Ísu wíyómpa'a iyówana Pítáa Ísuni kísau-waasi moórá-waai úmai sísamaifakemba étyáin-aataiya'iyó miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái máttmakaiye. Ísuni aampa'ó kun-kwáásísáfésa karaánáái'a símai sáwí'a wéuwatinkomba miwítí imáyáa fasi'átinkanae séna Ísuntafesa ísámai fasi'ámai méraaro séna Pítáa maanáái agaimái máttmakaiye.

1 Kemá Pítáa maanáái maanáúfáífimbá agai-timúmpo ísáaro. Kemá Ísu Káráisitini aantá-waasi úndanifo Maníkómó séna kesí waási owémó siyáin-kwaasi ísáaro. Watúwówa'o kentí maramá tuwé'o wété é'a Póntási-marafa'e Kárésíyaa-marafa'e Kápátósiyaa-marafa'e Ésiyaa-marafa'e Pítíniyaa-marafa'e miyáumai-marafa'o wété uráawi ísáaro. ²Naaófá'á Maníkó kentáásifowa kembiwísáféna séna kemparí'a uwámáráanasa kesí waási-i'a ónááwe súwana Ísu Káráisiti puwúwana wení naaemá kumúwana kembiwí kawe'á uwátinkaina'a wenáái taawiyafiyantafena Maníkóní ámútanko Maníkóndé-i'a uwátinkaraiye. Maníkó úwoi túwa'nai úmae iyéna aáno uwátinkáfa'a iyína'a méranaawe.

Maníkómó to'mayaa uwásínkarain-aii.

³Fasi'aénkó Ísu Káráisitini-afowama Maníkó wenáwíta mósá maráúmne. Kentáásáféna óraa'a arumbá uwásinkenasa Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba iyá-fasinankaraintafena aúí'o úmaisamo méraunda-i'a uwásínkaraimba póta ánaaentaamo méraandasafeta amu'maréta méraumne. ⁴Wíyómpa'o iméraandasa Maníkó to'mayaa uwásínkarainta ímba sáwí'a éna tai'áinda waé'wae'a íníye. ⁵Maníkón-aaisafe'a érai'e sé'a timankúnkúmba iyantafena wení fasi'aéntámbá wenónkáámbá úmai tíyotai uwátinkena Ísu Káráisitimo kumíndara'a

sáwí'o úmaimo méraampinkemba kuntí'mai to'mayaa uwátínkaraimba aráátimíniye.

⁶Mindásafena kentirunkó kawe'á íno. Káfé'a fí'o-fi'on-umbai-tantaa'a kentópa'a wénamo umbaimó taimbá kárika'a wéna ánaaemba tai'áinana kentirunkó kawe'á íníye. ⁷Umbai-tántáá'á kentópa'o wérainka'a Maníkóe'o fasi'ámaimo méraiyamba tuwánésa sésa érai'a Maníkóe'a kááísamai méraawe sénááwe. Moórá-ontankon-awi'a korí-óntámbá aamoí on-tántáá'á ombánifo kári-tantaa'an-ifo Maníkóe'o kááísamaimo méraamba mindá óraa-tantaa'an-íye. Minóntámbá iyáfimbá káwisana sáwí-tantaa'a tai'áísana korí-óntán-úrumba tú'mai wéwaiye. Miyáumai umbai-tántáá'á kentópa'a tisa'á Maníkóe'a fasi'ámai mé'a wesé'a kááísamai méwana Ísu Káráisiti kumíndara'a kentúwí'a óraa'a uwátinkena aamoí uwátinkainiye. ⁸⁻⁹Ísu Káráisitimba ímba túrantamba awánaraafo úwoi kentirumbá wéamewe. Ímba túrantamba wéawanaafo wenááísafe'a érai'e sé'a timankúnkúmba uráawe. Wenááísafe'a érai'e sé'a timankúnkúmba ontáféna sáwí'o úmaimo méraampinkemba wé-fautinkaiye. Mindásafe'a óraa'-aamoí é'a mindásafe'a aái símae iyíyana miyán-áái ímba tai'áína'a óraa'-aamoí ónááwe.

¹⁰Naaófá'á Maníkón-aii simátímakowi Maníkó kembiwí úwoi túwa'nai in-áái siyáawe. Maníkó sáwí'o úmaimo méraampinkemba faútinkainda-aaisafesa sésa minááígóní áwáuma nóran-aaiya'iyó sésa Maníkón-aii aúfái-wandaafimba toráumai awánamaesa iyáawe. ¹¹Káráisitini ámútanko miwífimbá ména Káráisitimbo

ái'o índá-i'o uwánkaiyanamo ánaaembo sámó kaimbó paápé índá-aaí simátí-makowasa miwí keáímbá sésa mináái nááwantafenawa simbá póna nóin-kanaawa paápé ínío sésa Maníkón-aaí aúfái-wandaafimba toráumai awánamaesa iyáawe. ¹²Miwítí kisaugowe simátímakon-aaigowe ímba miwí túwa'nai ena kembiwí ánaaembo paápé íyan-kwaasi túwa'nai índá mindá Maníkó aráátímakaiye. Maníkóní Ufaen-ámútánkómbá ai'marówana wíyómpakemba kuména naaófá'ó aráátímakon-aaí simátímakowasa minásé-áái simátíma'maesa kuwa'á ísaraawe. Wíyómpaken-kisau-waasi mintántáá'á awánánae sésa ombá miwífimbá ímba sáwí-tantaa'a wéraisana Maníkó faútínkáísasa pósa ímba kanaa'á wéawanaawe.

Arupíse úmai méraaro-aaí.

¹³Mindásafe'a arupíse-imayaa é'a káráwiyoro. Ísu Káráísiti kumíndara'a kawé'á uwátinkaindasafe'a amu'maré'a fasi'ámai méraaro. ¹⁴Maníkón-aaí ísámai kawé'án-oro. Maníkón-aaímo ímbo ísaronka'o sáwí-imayaasafe'o tiráásafe'o uráantemba ímba miyá é'a Maníkón-aaí ísámai kawé'án-oro. ¹⁵Maníkómó táántaraiwaimo kawé'-aantembo intembá seyaafá-tántáá'á kawé'-aantemba oro. ¹⁶Maníkón-aaí aúfáifimba agaimaréna séna kemó kawé'-aantembo úmáimo méraudantemba miyán-oro

Maníkómó siyáimbanifo kawé'-aantemba oro.

¹⁷Maníkó arupíse úmai sáwí'o uréwi sáwí-meyamba tíména kawé'ó uréwi kawé'-meyámbá tímíndasafe'a inafínkémbá sé'a kesifomán-iyé sé'a pó'a marapá'ó wááumo méraanka'a óraakon-iyé sé'a wen-ímáyáá úmae iyóro. ¹⁸Kentíwá'náma úwoi-kisau-amba arááíwáúwana Maníkó kembiwísáféna miyán-ámbá arááíwáéfo séna méyámba'mai faútínkaraiye.

Kentí méyámbá ímba korí-óntámbó tai'áínda-tantaakaambanifo ¹⁹Ísu Káráísiti naaegómá íyáákarain-daaegon-iyé. Sáwí'o uráampinkemba ímba sáwí-meyamba maíyantafesa sipisípi-araa'a tufú'mai Maníkómbá ámakaantemba sáwí'o uráundafinkemba faúsinkaindasaféna Ísu Káráísiti ímbo sáwí'o urówi puwúwana wení naaemá kunkáiyé. ²⁰Maníkó wíyóne marawémó ímbo úmakonka'a minkísáú maíndasaféna Ísu Káráísitimba wemparí'a úmakaimba póna ánaaen-kanaa kembiwí túwa'nai ínío séna marapá'á kumbéna ²¹pukáimba pó'a Maníkómpá'á timankúnkúmba wéowe. Maníkóe'a kááísamai mé'a sé'a érai'a wesé'a iménaumne síyantaféna Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba íyáfasinankena

ái'maena sámó kain-áémpá'á móankaraiye.

²²Érai'-aaímo taawiyáfóntaféna minááígó kentirumbá kawé'á uwátínkaraisa'a mé'a Maníkóní waási kentí waási owa'á moórá-mora-waasi kentirumbá tímé'a fasi'ámai miyá úmae iyóro. ²³Maníkón-aaí waé'wae'a índá-aaí ísaraamba minááígó aúí'a úmai méraani'a uwátínkaraiye. Marapá-kéntínófóí matínkaraawa'a méraambanifo Maníkó maé'mae'a iwái aúí'a uwátínkaraisa'a aúí'a úmai méraawe.

²⁴Miyán-áái Maníkón-aaí aúfáifimba agaimaréna séna karaan-tantáá'é kanaagunéwe aáénkamaenamo

marapá'ó kúmíntemba waásiye miwítí kawé-kísáúwé miyáumai tai'áínífo

²⁵Fasi'aénkón-aaí waé'wae'a wéiye

agaimaréna siyáiyé. Mináái ásé-aaí simátímakeaan-aaí ísaraamba minááígó aúí'a úmai méraani'a uwátínkaraiye.

Ísu áfon-ontankaambo uráiwain-aii.

2 Aúí'a úmai méraamba pó'a sáwí-tantaakomba tínaaemba uwásuwe'a ímba karo'á sé'a ímba kaumbo-kae'-ímáyáá é'a kawe-kísáúmó máéntafena kentirunkó ímba símai sáwí'a uwátinkaina'a túwí'wara'a ímba símai sáwí'a uwátinke'a méraaro. ²Umarambó náántafenamo tínkáintemba Maníkóní kawe'-ááísáfesa miyán-úmai tiráái táíno. Maníkón-aii tónkáámbá né'a táákaefaen-kwaasiyaamba úmai mé'a Maníkóní aambá arááíwa'mae'a íyóro. ³Fasi'aénkó kawe'á uwátinkaraina'a miyáumai mé'a Maníkóní aambá arááíwa'mae'a íyóro.

⁴Naaófá'á óraa'-amaan-damba óntantamba urónka'a áfonkaan-ontamba awánésa úwoi-ontamban-iyé sésa tukáawe. Miyáumai Maníkó Ísumba kawekón-iyé séna íyáákaraimba awánésa áúkaawe. Wemá áfon-ontankaamban-ifo wempá'á teró. ⁵Óntantambo naambó ontembá Maníkó kembiwí wemparí'a uwátinkena wení naankáámbá úmarena kembiwísé'a mérainiye. Wení kísau-waasi é'a wení kísau aantemba maíyana Ísu Káráísiti túwa'nai índa póna Maníkó kentí kísausafena aamoi íniye. ⁶Mindásafena naaófá'á Maníkón-aii aúfáífimba agaimaréna séna

Maníkó séna kawe'-óntámbá íyáákare'a naambó fasi'ámaimo waé'wae'o índasafe'a Sáiyóni-naopa'a áfonkaan-ontamba makáumne. Óntantafenamo siyáintembo índawimpa'o kááísamaimo méraiyyawi ímba tigaesáfésa ónááwe siyáiyé

mináái Ísu Káráísitintafena símai agaimakáiyé. ⁷Maníkón-aaisafe'a érai'e sé'a timankúnkúmbo owí minóntánkó óraa'an-iyé wésefo Maníkón-aaisafesa ímba érai'e sésa timankúnkúmbo owí minóntánkóntáfésa ímba miyán-áái wésewe. Mindásafena Maníkón-aii aúfáífimba agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantafesa sáwí'a wéiyé sésa maisukáawe.

Ánaaemba minóntánkó áfonkaamba uráiyé agaimaréna siyáiyé. ⁸Moóráfa'a agaimaréna séna minóntánká'á tísamaima turarésa tanaambá fánááwe

agaimaréna siyáiyé. Tanaambó faantembá Maníkón-aii taraisésa miyáumai tanaambá wéfaawe. Ááéma ímba miyá urónka'a Maníkó séna miyá ónááwe siyónka'a pósa miyáumai tanaambá wéfaawe.

⁹Miwí Maníkón-aii taráíyaafó ímba miyá é'a mimbórá-ándá-wáásíyáámbá é'a Maníkó wemparí'a úmakain-kwaasi é'a óraakoni ámáán-kisau-waasi é'a Maníkóndé-i'a uwátinkarain-kwaasi owaná Maníkó kumeupákémbá wení sámó kain-áémpá'á métínkáísa'a fí'oran-kawe-kisau maíyan-aii kosimátíma'mae'o níyantafena wemparí'a úmakaiye. ¹⁰Ááéma ímba Maníkóní waási-i'a uráafo káfé'a wení waási-i'a owaná ááéma ímba arumbá uwátinkaraifo káfé'a arumbá wéuwatinkaiye.

Maníkóní kísau-waasi-taai.

¹¹Kesí waásisono. Fí'om-barafaken-kwaasi pó'a marapá'á wááu mé'a mindásafe'a marapá-tántáátáfésa tirááísafesamo ombá tínaaemba uwátíme'a ímbo tínaaembo uwátimiyanamo éna mintántáákó tafisímai kentí imáyáa sáwí'a uwátinkainiye. ¹²Maníkómpá'ó ímbo tiyáan-kwaasifimba mé'a kawe'-aantemba úmae iyíyasa sáwí'a wéowe sefó kentí kawe-kísáú tuwánésa pósa Maníkómó marapá'-wáásísáfénamo imáyáamo índa-kanaara'a kowaerésa wenáwí'a mósá maránááwe.

¹³Fasi'aénkóntáfé'a imáyáa é'a marapá'ó káráwiyaan-oraa'-waasiti ámáámba isé'a aifa'ó káráwiyaiwaini ámáámba isé'a ¹⁴wemó íyáfasintinkaraiwaii ámáánkwarara'a ísáaro. Sáwí'o

owí sáwí-meyamba timésa kawé'ó owí kawé'-áái simátimiyantafena íyáfasintinkaraiwai mindásafe'a miwítí ámáánkwarara'a ísáaro. ¹⁵Maníkó maarámó íyantafena arááíma wétaiye. Tuwím bai sáwí-imayaafinkemba úwoi-aai sewa'á pó'a kembíwí kawé'ó íyanamo éna kentááigo miwí táái íyáákainiye.

¹⁶Kentí sáwí-imayaago ta'ótokaimpinkemba Maníkó faútínkaraisana póna ímba ta'ótokaisa'a mé'a miyáumaimo méraamba ímba aúpá'á sáwí'a é'a Maníkóní kísau-waasi pó'a wemó sintembá é'a ¹⁷seyaafátáfé'a imáyáa é'a Maníkóní waasi kentí waásifimba kentirumbá timé'a Maníkón-áároi inkaisé'a mé'a marapá'ó káráwiyaiwain-aai mósá máraaro.

Ísumo uráintemba miyán-oro-aai.

¹⁸Kísau-waasisono. Kentí óraa'-waasi-taai isé'a síyantemba miyán-oro. Ímba kawé'-óráá'-wáásí táái aantemba isé'a iyaagagaisé'o íyan-oraa'-waasi-taaiwara'a ísáaro. ¹⁹Kembíwímó ímbo sáwí'o íyasamo umbai-tántáá'ó úwoimo timíya'o Maníkóntáfé'a imáyáa é'a fasi'ámaimo méwanamo éna Maníkó kawé'á uwátinkainiye. ²⁰Énifo sáwí'o íyasamo tínkamiyambo aáno úmaimo méwanamo éna Maníkó kentúwí'a ímba mósá maráíníye. Énifo kawé'ó íyasamo tínkamiya'o fasi'ámaimo méwanamo éna Maníkó kawé'á uwátinkainiye. ²¹Ísu Káráisitimba áí'o úni'o uwánkaraamba kembíwísáféna imáyáa éna fasi'ámai ména miyán-ámbá aráátímakaimba pó'a miyán-oro. Miyámó íyantafena Maníkó táántariye. ²²Maníkón-aai aúfáifimba agaimaréna séna ímba karo'-áái séna ímba sáwí-aai simbá ísaraawe

Ísuntafena mináái agaimaréna siyáíye. ²³Símai sáwí'a uwánkówana anondáa ímba sáwí'a uwátinkowasa áí'o úni'a uwánkówana anondáa sáwí-meyamba maénááwe ímba simátimena arupíse úmai-meyambo timíndawin-imayaa fasi'ámai uráíye. ²⁴Ísu Káráísiti sáwítaamo uráunda-meyamba maimaéna aaraa-táiyá'á pukáíye. Sáwí'o úndasa sínaaemba uwámeta arupíse úmais méraadasafenasa pukáíye. Wenáúmo sáwí'o uwánkaraantafena póna kentáá kawé'á uwásínkaraiye. ²⁵Kembíwí uwófáguraawana tí'maena tisa'á kembíwíyá'á káráwiyaiwaini aampa'á wéaraaiwaewe.

Aarakwá-táái.

3¹⁻²Aaresónó maarán-oro. Kentuwaai-táái ísáaro. Kentuwaaipinkémbá tuwím bai Maníkón-aaisafesa ímba timankúnkúmbo owí kembá tuwánésa Maníkóm-pá'á tíyantafe'a kawé'-úmai méwasa tuwánésa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo ónááwe. Ímba ayáátáá'-aai sé'a Maníkóntáfé'a imáyáa é'a kawé'-úmai méwasa tuwánésa Maníkón-aaisafesa timankúnkúmbo ónááwe. ³Waási káá'a súfífáefo sé'a ímba to'waaí é'a kawé'-únánkwátói to'waaísáfé'a ímba óraa'-imayaa é'a ⁴aáno úmai kentirunkó kawé'ó índa ímba ááéma tai'áínana mindá Maníkón-aúranka'a kawé'áníye. ⁵Naaófá'á aaré Maníkóntáfésa imáyáa ésa wemó to'mayaambó uwátinkontantaa'a amu'marésa méron-inimba miwí tuwai-táái isésa kawé'-úmai maé'óm-baniye. ⁶Minínimpinkémbá moórá-ininkon-awi'a Séraa awaai'ó Émbaramun-aai

iséna kesí óraakoma óne siyáíye. Kawe'ó é'o ímbo seyaafá-tántáátáfé'o táátafe'o é'o é'a wenayáámúni'a ónááwe.

⁷Miyáumai waaimó é'a maarán-oro. Kentuwaainíntómbá kawe'á uwátinke'a miwí túma ímba fasi'arántafe'a imáyáa é'a túwa'nai oro. Kembiwíyé kentuwaainíntóné aúí'a úmai méraiyantafena Maníkó kawe'á uwátinkáífo mindásafe'a kawe'á uwátinkáaro. Miyámó íyanamo éna moórá-umbai-tantaako kentí inai-ámpímbá ímba faiyíníye.

Mimbórá-ímáyáará'á méraaromo siyáin-aii.

⁸Moórá-aii ísáaro. Kentúma ímba maimaé iyé'a mimbórá-ímáyáá é'a keáfáráwáínónndaamo imáyáamo ontembá moórá-mora-waasi miyán-imayaa é'a túwa'nai oro. ⁹Sáwí'o uwátinkaiya'o é'a anondáá ímba sáwí'a uwátinkáaro. Sáwí-aiimo simátinkaiya'o é'a anondáá ímba sáwí-aii simátinkáaro. Sáwí'o íyawí anondáá kawe'á uwátinkáaro. Maníkó táántonka'a kawe'á uwátinkaumne siyáimba pó'a kawe'á uwátinkáaro. ¹⁰Mindásafena Maníkón-aii aúfáífimba

agaimaréna séna

tuwímbai ayáátááka'a sirunkó kawe'á ína'a ménae sésamo ésa karo'-ááyíé sáwí-aiiye ¹¹sáwí'o on-tántáá'é tínaaemba uwámesa kawe'á ésa aáno úmai méraiyantafesa minámbá arááíwáéro. ¹²Fasi'aénkó arupíse úmaimo méraawiya'a káráwiya miwítí inai iséna túwa'nai ena sáwí'o owí ánaaeni'a wéuwatimiye

agaimaréna siyáíye.

¹³Kemá fasi'é'a kawe'á ombá pósa ímba sáwí'a uwátinkanaafo ¹⁴arupíse úmai méraambo umbai-tántáá'ó timíyanamo éna Maníkó kawe'á uwátinkainifo minúmbái-tántáátáfé'a ímba óraa'-imayaa é'a minúmbái-tántáá'ó timínda-waasisafe'a ímba táátafe'a é'a ¹⁵Ísu Káráísitintafe'a kawe'-ímáyáá é'a wentáfé'a sé'a weyáá Fasi'aénkón-iyé síyasa tísai esamo sésa Maníkóntáfé'o imáyáamo ombá nóra símaiya wéoo síya'o é'a kawe'-áái simátimiyantafe'a to'mayaa uré'a ¹⁶kawe'-úmai wempakémbá simátíméro. Kentirunkó ímba waé'wáé'á índa arupíya wéraina'a Ísu Káráísitimpa'a kááísamai arupíse úmai méraiyasa tuwímbaimo símimo sáwí'o uwátinkaiyambo ésa miwí tááigo tosé'mai tigaemá íníye. Miyá íyantafe'a káráwiyo. ¹⁷Kawe'ó ombó Maníkómó ímbo aambó fáí'makainasamo ésa umbai-tántáá'ó timíyamba mindá Maníkóndén-iyé. Énifo sáwí'o ombó umbai-tántáá'ó timíyamba mindá kentí áwáugon-iyé. ¹⁸Miyáumai ímbo arupíse úmimo méraawi Maníkómpá'á wíyantafena Ísu Káráísiti arupíse úmai méraiwai mimbórá-kánáá puwéna minkísáú taí'áraiye. Wenáúgo pukówana amankó úwoi méraiye. ¹⁹Wenamankó tuwímbai timankó ándáraambo kárá'umakomba wenáái kosimátimakaiye. ²⁰Naaófá'á moóráwígon-awi'a Nówaa ména non-afófora'o wínda-taomba úmakonka'a Maníkó kesáái ísáaro séna timu'marówasa wenáái taráísúntafesa pukáafo afakaumboé-waasi non-afófora'o wínda-taompa'a imérowana miwí nonkó ímba nawíkowasa ímbo púwúmba kawe'-úmai maé'ómbaniye. ²¹Mindónkómó uráinteni'a nombá maitínkááwana Maníkó tí'mai kawepá'á méwétinkaiye. Nombó maitínkáámba paáká-túrákémbá ímba wéwiyofo Maníkómbá áisai owaná tirumpimbá ímba aai wéraindasafena sáwí-imayaa maitiyuwáíníye.

Ísu Káráísiti pukáimpinkemba íyáfasinkaintafena

sáwí'ò úmáimo méraampinkemba tí'mai kawepá'á méwétinkaiye. ²² Ísu Káráísiti pukáimpinkemba iyáfasinena Maníkón-ayáánúrapa'a fasi'aén-áémpá'á iména wiyómpaken-kisau-waasiye óraa'-waasiye fasi'aéntóné miséyááfá-tántááká'á káráwiyaiye.

Maníkóní imáyáafinkeni'a oró-áái.

4 Ísu Káráísiti áí'ò úní'a uwánkówana fasi'ámáimo imáyáamo uráintemba kem-biwíwárá'á fasi'ámai imáyáan-oro. Túra'ò tí'ò úní'ò uwátínkówi miwímó sáwí'ò íyan-imayaago ímba ta'ótokaiye. ² Marapá'ó méraamba sáwí-imayaasafe'a tirááísafe'a ímba é'a Maníkóní imáyáafinkeni'a oro. ³ Maníkómpá'ó ímbo tiyáan-kwaasimo ontembá kembiwíwárá'á miyá uráafo káfé'a ímba miyá wéowe. Ááéma maará uráawe. Maa'u-tántáá'á wée'a sáwí-imayaasafe'a tirááísafe'a wée'a uwóí'ò on-dómbá né'a uwóí'a wée'a tómbá námae iyé'a uwóí'ò on-dómbó wéne'ò uwóí'ò íyantafe'a túwaandu uré'a kísau ámi-aimba mósá maré'a waántá-waasi-imayaa mósá maré'a miyá uráambanifo ⁴ káfé'a ímba miwísé'a túwaandu uré'a miyá-sáwí-tántáá'á ímba owasá tuwánésa sésa káfé'a nóra séra ímba miyá wéoo símai sáwí'a wéuwatinkaawe. ⁵ Maníkó to'mayaa úmai ména pukén-kwaasiwara túmó arén-kwaasiwara'a miwímó méraawini áwáuma tísai ínasa simámiyana miwítí méyámbá timíníye. ⁶ Marapá'ó méronka'ò uráam-beyamba maiyésamo pukáawi Maníkómó méraintemba miwí timankómó miyámó íyantafena ásé-ai simátímakaiye.

Maníkó kisaugoni fasi'aémbó tímakain-ai.

⁷ Seyaafá-tántáá'ò tai'áinda-kanáa kárika'a tinda pó'a ináí símae'a iyón-aaifimba kawé'-imáyáá úmai káráwiyoro. ⁸ Moórá-mora kentirumbá timé'a miyámó é'ò é'a sáwí'ò uwátinkaiyamba miyá-sáwí-tántáátáfé'a ímba anondáá ónae-imayaa é'a ⁹ namu'-waasímó tiyamba naané tóné timé'a ímba í'ai simátínkáaro. ¹⁰ Kawé'a uwátinkaiyantafena Maníkó moórá-mora-waasi fí'ò-fi'on-kisaugoni fasi'aémbá tí-makaimba pó'a ímba úwoi maé'a mifásí'áéntámbá moórá-mora-waasi túwa'nai oro. ¹¹ Maníkón-aaimo simátíméwi mináái-úrumba arupíse úmai simátíméro. Wétuwa'nai-owi Maníkómó tímí-fasi'aentamba túwa'nai oro. Ísu Káráísiti túwa'nai isa'á miyá é'a mindásafe'a seyaafá-tántáátáfé'a Maníkón-áwí'a mósá wémaraawe. Maníkón-áwí'a óraa'a waé'wae'a isaná wení fasi'aénkó miyámó wéimba mindá érai'-aain-iyé.

Ísumbo uwánkaraantemba kembá tí'a índa-i'ò íyan-ai.

¹² Kesí waási ken-ímáyáá únda-waasi owaná kentópa'a óraa'-umbai-tantaa'a timbá minúbái- tántáápímbá mé'a mindásafe'a ímba táatafe'a é'a sé'a fí'oran-tantaa'a kesópa'a tiyáiyé ímba seró. Maníkóe'a fasi'ámáiyá méraantafenawa'i ína fasi'ámáiyá méraantafenawa'iyo. Minúbái-tántáá'á kentópa'a wétiye. ¹³ Ísu Káráísitimbo áí'ò úní'ò uwánkóntemba kembiwíwárá'á tí'a úní'a uwátínkaraamba póna kentirunkó kawé'a ínana Ísu Káráísiti sámo kainkwárá'ó kumíndara'a kentirunkó óraa-kawé'a íníye. ¹⁴ Ísu Káráísitini waási ontáfésamo símáimo sáwí'ò uwátinkaiyambo é'a ímba imáyáa íyana kentirunkó kawé'a éna Maníkóní ámú-tanko fí'onka'ma'mai-amutanko kembiwísé'a méraintafena kentirunkó kawé'a íníye. ¹⁵ Kembiwí ímba waási tínkamowasa púwówasamo ombá ímba umémbá ésa ímba fí'ò-fi'on-tantaa'a sáwí'a ésa ímba aoisaambá wiyésa miyámó íyawimo

ésa sáwí-meyamba maenááfo ¹⁶ Ísu Káráisitini waási-i'lo onkákémbó umbai-tántáá'ó timíya'lo é'a ímba táátafe'a oro. Miwí tirunkómó sáwí'lo ínasamo Káráisitini waási owémó síyamba Maníkómpá'á súwiyo seró.

¹⁷ Maníkó seyaafá'-wáásímó méraawini áwáumo tísai índa-kanaamo tında aifa'á wení waásisa síesai ena kentáámó umbai-tántáá'ó siménamo éna wení ásé-aaimo taráyaan-kwaasi óraa'-umbai-tantaa'a timíníye. ¹⁸ Mindásafena Maníkón-aai aúfáí-fimba agaimaréna séna

Maníkó arupise úmai méraawi sáwí-imayaafinkemba tí'mai kawepá'á métínkáimba mindá umbai-kísáún-ifo Maníkóntáfésamo ímbo aamoimó ésamo sáwí'lo owí miwí sáwí'lo úmaimo méraampimba miyáumai sáwí'a úmai méranaawe agaimaréna siyáíye. ¹⁹ Miyáumai Maníkó wení imáyáafinkemba séna umbai-tántáá'á kentópa'a tíníye siyáin-kwaasi kawé'á úmae wéíye'a Maníkómpá'á kááísamai méraaro. Maníkómó kentáá úmakaiwai éna sintembó iwáí wé-garawiyifo wempá'á kááísamai méraaro.

Maníkóní waásiya'a káráwiyoromo siyáin-aai.

5 Kemá Fasi'aénkóní waásiya'a káráwiyaundawi úna'a kembiwísé'a Fasi'aénkóní waásiti óraa'-waasi simátíménda ísáaro. Ísu Káráisitimbo áí'lo

úni'lo uwánkaraamba kesúrantamba awáné'a wemó sámó kainkwárá'ó kumín-dara'a misámó kaimpímbá méranaumpo ² simátíménda ísáaro. Sipisípiya'lo káráwiyaawimo kawé'ó ontembá miyáráán-úmai Maníkómó wení waásimo tímakai-wiya'a káráwiyoro. Ímba káráwiyonae síyampinkembo káráwiye'a Maníkómbá arááíma táinda-i'a úmai káráwiyoro. Óntamba maénae-imayaa ímba é'a túwa'nai ónae-imayaa é'a minkísáúrá'á káráwiyoro. ³ Maníkómó tímakain-kwaasiya'a káráwiyomba ímba múra tiyuwé'a kawé'ó úmaimo méraiyamba tuwánésa kembiwímó ontembá miyá ónááwe. ⁴ Aifa'ó káráwiyaiwaimo wíyómpakembo kumín-dara'a kembiwí íyáákaraawiti fí'oran-kawé'-meyamba timínana ímba tai'áínda waé'wae'a íníye.

⁵ Ifó'-wáásí kentí óraa'-waasi-taai ísáaro. Kentúma ímba maimaé iyé'a moórámora túwa'nai e'a méraaro. Mindásafena Maníkón-aai aúfáí-fimba agaimaréna séna Maníkó kentúmo maimaé iyówi wéfametuwaifo wenaísamaifimbo méraawi wétuwa'nai-íye agaimaréna siyáíye. ⁶ Mindásafe'a Maníkó fasi'aéwín-aúranka'a kentúma ímba maimaé iyíyana wemó imáyáamo índa-kanaa kentúwí'a mósá maráíniye. ⁷ Maníkó kembiwí túwa'nai ena káráwiyaiifo umbai-tántáákóní imáyáa wempá'á tuwé'a méraaro.

⁸ Áwáífiyaamo in-iyánkómó póíye waásiyemo faintembá waántáwanko waásimo wefári'lo indasafenanifo táátafe'a é'a káráwiyoro. ⁹ Maníkón-aaisafe'a fasi'á-mai imáyáa é'a waántáwankon-aai a'áo seró. Seyaafá'-máráfákéwímó Maníkón-aaisafesamo timankúnkúmbo owífá'á miyán-úmbái-tántáá'á wétifo imáyáa é'a waántáwankon-aai a'áo seró. ¹⁰ Umbai-tántáá'á kentópa'a kárika'lo wéraimba Maníkó sásá'-í'a uwátinkena áfomba faitinkáína'a fasi'ámai méranaawe. Maníkó úwoi túwa'nai úmae iyéna Káráisitíye'a kááísatinkena séna kesí sámó kain-áémpá'á sámó kaimbó ímbo tai'áínda-aempa'a métinkanaumne siyáiwai miyá íníye. ¹¹ Wení fasi'aénkó waé'wae'a

éna ímba tai'áínda mindá érai'-aain-íye.

¹²Moóráwígon-awí'a Sírfénesi súwa'nai isa'á kínampaan-aaí agáúmne. Wemá Maníkóní waási éna kesí kísau kawé'-úmai wémaíye. Fasi'átínkáándasafe'a maanáúfái agáúmpon érai'a Maníkó úwoi súwa'nai

in-áái simátimunda tirumpimbá fasi'ámai ta'ótore'a méraaro.

¹³Maníkóní waási Pépíróni-naopa'a méraawi Maníkómó kembiwímó wemparí'o úmakaintemba miwí wemparí'a úmakaiwai kembiwísáfésa sésa kawé'-úmai méraaro sewaná kesááninkon-awí'a Máákaawara'a séna kawé'-úmai méraaro wésiye. ¹⁴Ísu Káráisitini waásin-oyo moórá-mora kentirumbá timé'a tiyáámba tíméro. Káráísiti wení waási aáno'o uwátínkáíntafe'a inái sune.

Kemá Pítaamo súnda-aaí tai'úwiye.

2 Pítaa

karo'-wáásí Ísun-aagomba waé'wáé'-úmai simátímún-aaí Pítaa iséna Ísuni érai'-aaí ta'ótoraiwai séna maanáái agaimái máttmakaiye. Ísumba awánéta wemó siyón-aaí isááwándawi é'a simátíma'mae iyówánda-aaí ta'ótoraiwai séna maanáái agaimái máttmakaiye.

1 Kemá Sáimoni Pítaa maanáái maanáúfáíffimbá agai-timúmpo ísáaro. Kemá Ísu Káráísitini aantá-waasi úndanifo kesáámó úndantembo Maníkón-aaísafe'o timankúnkúmbo owí ísáaro. Kentáásí Maníkóe Ísu Káráísiti sáwí-imayaafinkembo faúsinkáíwaiye arupise úmai mésarai kawé'-ímáyáá símakaayata mindáraise'a kááísamaisa kawé'-úmaisá méraumne. ²Maníkóe kentáásí Fasi'aénkó Ísuntepa'a té'a kawé'-ímáyáá tamaé'a miyámó úmae iyómba úwoi túwa'nai úmae iyésarai aáno uwátínkáfa'a iyíya'a méranaawe.

Maníkó kentáámá wemparí'o uwásínkarain-aaí.

³⁻⁴Ísu Káráísiti sáántowana wení sámo kainkó wení fí'oran-kawe-kisaugo tafisúwata wempátá téta kawé'-ímáyáá táisaraumne. Ísu Káráísiti miyán-kwáásígó póna wemó kawé'á uwátinkanaumnemo siyáin-aaímo éna miyá índa póna wení fasi'aémbá símísata Maníkóntáféta aamoí éta arupise úmai méta wenáái simátí-makaundasa póna marapáké-sáwí-fási'áénkómó waásimo sáwí'o iwái kembiwí tine'á ímba ta'ótoraina'a tuffintuwe'a Maníkóe'a kááísamai méranaawe.

⁵Mindásafe'a imáyáa é'a maarámó íyantafe'a fasi'ámai kísau máéro. Maníkón-aaísafe'a érai'e

sé'a timankúnkúmbo ombá kawé'-áwáúmá maré'a minkákémbá kawé'-ímáyáá é'a minkákémbá ⁶kentúra'a káráwiye'a minkákémbá fasi'ámai mé'a ímba tuwesarai ína'a Maníkóntáfé'a aamoí é'a ⁷Maníkóní akúmbó méraantafe'a túwa'nai úmae iyé'a kentirumbá timé'a ⁸miyán-oro. Miyámó úmae iyé'o é'a Fasi'aénkó Ísu Káráísitini kawé'-ímáyáá isé'a óraa'-i'a úmai mé'a kentí kísau áúwara-kísau maénaáwe. ⁹Miyán-káwé-kísáúmó ímbo máéwi Maníkómó sáwí-imayaamo maitiyukaimba tuwinkásuwesa táá'o káúnkaiwaiyaamba wéowe.

¹⁰Kesí waásisono. Maníkó kembiwí táántamai wemparí'a úmakaiфо imáyáa é'a wesé'a fasi'ámai méraaro. Miyámó é'o é'a sáwí-amba ímba arááíwae-naawe. ¹¹Miyáumaimo méwanamo éna kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísiti sáwí-imayaafinkenta faúsinkáíwai kembiwísáfénawe séna tíya'a káráwiyaana'a kempá'á maé'mae'a úmae iyónááwe síníye.

¹²Minerái'-áái é'a ísare'a fasi'ámai arááíwáémba pó'a simátíma'mae iyóna'a imáyáa úmae iyónááwe. ¹³Marapá'ó méraundara'a simátíma'mae iyóna'a imáyáa úmae iyónááwe. Miyámó ondá kawé'-í'a ónaumne. ¹⁴Ááema kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísiti símásimena séna puwínone siyáimba pó'a ampáánk'á puwé'a ímba marapá'á méranaumpo ¹⁵mináái agaimaré'o púwóna awáné'a minááísáfé'a imáyáa úmae iyónááwe.

Ísuni sámo kaimbá awánáúmnemo siyáin-aaí.

¹⁶ Kentáási Fasi'aénkó Ísu Káráisiti fasi'aénkwará'á kumíníye-aaí ímba úwoi-aaísa simátímakaundanifo súranta wení íyáákai-sagaenta awánaraundasafeta érai'-aaí simátímakaumne. ¹⁷⁻¹⁸ Maníkómó imáyáamo makáin-omaka'a Ísuwe'a méraawanana Maníkó kentáásifowa Ísun-awi'a óraa'a éna íyáákai-sagaempinkemba séna kesááninko ónana áfááraumai entáféna sínkáísa'a áfááraumai aamoí uwánkaumne wiyómpakemba súwata Ísaraumne.

¹⁹ Ísaraundasafeta óraaka séta naaófá'á Maníkón-aaí simátímakon-aaí érai'-aaín-íye. Súdasa mináái imáyáan-oro. Kumeu'ó in-áémpá'á sámo kain-ááín-ífo mináái aúfáífmiba awánáíyana aafáúmó íyáúsenamo sámo kaintembá kentí imáyáfinkemba miyáumai sáma káínana Ísu Káráisiti aa'ó siyaráisanamo wérain-okoraamba úmai sáma kátinkainíye. ²⁰ Simátíménda-aaí ísámai kawé'án-oro. Naaófá'á Maníkón-aaí simátímakowi aúfáí-wandaafimiba agaimakón-aaigoni áwáuma kemá waási kentáási imáyáfinkemba ímba kanaasá ísánaumne. ²¹ Ímba miwítí imáyáfinkemba símai agaimakáafo Maníkóní Ufaen-ámútánkó wenáái simátimuwasa agaimakómiba Maníkóní ámútanko minááiígóní áwáuma wésuwa'nai-isata wéisaumne.

Maníkón-aaí waé'náé'á úmaimo síyan-aaí.

2 Naaófá'á Maníkóní waásifimiba Maníkón-aaí karo'á waé'wáé'á úmai simátí-makowi paapé uráantemba kempímbá miyán-kwáási paapé ésa karo'-áái simátimesa Maníkóní waásimo sáwí'ó íyan-aaí simátimesa óraako sáwí-imayaafinkemba faútínkaraiwaimba tínaemba uwámiyana ánaemba Maníkó minúwóiyáámbá tínkaminiye. ² Sáwífa'nanka miwítí aambá waásimo sáwí'ó on-ámbá arááiwaesa miyá íyasa tuwánésa sésa Maníkóní waási sáwí'an-owe mináái símai érai'-amba sáwí'a ónááwe. ³ Óntamba maénae sésa aamoí ésa kentí imáyáa tafisénae sésa karo'-áái simátimenaawe. Sáwí-meyamba timíndawi naaófá'á to'mayaa úmai ména tínka-mindasafena timu'maréna méraiye.

⁴ Wiyómpaken-kisau-waasi sáwí'ó untáféna Maníkó ímba étinkomba sáwí-aempa'a mótkowasa kumeu'-áémpá'á ándáfa'a mésa sáwí-meyambo maíyantafesa amu'maréna méraawe. ⁵ Naaófá'á Nówaa maúnka'a Maníkóntáfésa ímba aamoí ésa sáwí'a untáféna Maníkó ímba étinkomba nonkóntáféna seyaafá'-máráamá nawíkáo súwana nawíkowasa putásowana mimpínkémbá Maníkó Nówaa wení akúmbá afakaeté-waasiye tíyótai uwátinkowasa túnaresa maé'ómbaniye. Nówaa Maníkón-aaí arupíse úmaimo méraiyan-aaí simátimuwasa ímba ísonkakemba putásaraawe. ⁶ Naaófá'á Sónómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiye sáwí'ó untáféna Maníkó ímba étinkomba iyá agaisukáífo Maníkóntáfésa ímba aamoí ésa sáwí'a owí mináái ísésa sésa sáwítaamo úndamo ímbo ifátúwáananasaamo éna kentááwará'á miyáumai sínkamindasa póta ifátáámó túwáananamo éna ímba sínkaminiye sénááwe. ⁷ Moóráwígon-awi'a Róti Maníkó wentáféna púwifo séna ímba auwómiba áíkaiye. Wemá arupíse-waasi éna sáwí-waasimo maa'u-tántáá'ó untáféna arunkó umbái taráíye. ⁸ Miwífimbá ména aasiyaasi-kánáa miwítí sáwí-aaí ísésa miwítí sáwí-awau awánówana arunkó áfááraumai umbái tómbanifo wemá arupíse úmai mérontafena Maníkó ímba auwómiba áíkaiye. ⁹ Miyáumai Maníkóntáfésa aamoí owí umbái-tántáápínkémbá Fasi'aénkó kawé'-úmai tíyótai éna sáwí'ó

owítí sáwí-meyamba toréna waásimo méraawini áwáumo tísai índa-kanaamo tít-dara'a sáwí-meyamba tímíniye. ¹⁰ Maa'u-tántáári'o owí Maníkómó kawáánimba tí-naaeni'a uwánkááwi óraa-sawi-meyamba tímíniye.

Minkáró'-wáásí miwí túma mósá marésa kesááigo íyáákainkwaé sésa kawe'-násomba wíyómpakewisafesa sáwí-aai simátínkáántafena ímba táá'a isasá úwoi sáwí-aai simátínkááwe. ¹¹ Wíyómpaken-kisau-waasi miwítí fasi'aénkó minkáró'-wáásítí fasi'aénkómbá íyáákaraimbanifo minkwíyómpákéwí Fasi'aénkón-aúranka'a ímba aai simátínkesa ímba sáwí-aai wésewe. ¹² Waí-waambo tufú'naan-tantaakomo seyaafá'-áwáúmó ímbo awánaantemba minkáró'-wáásí miyá ésa tuwímbai-tantaakoni áwáuma ímba awánaraantafesa sáwí-aai simátínkáámba pósa waí-waambo taí'áintemba miwí miyáumai tai'ánááwe. ¹³ Miwí umbai-tántáári'a uwátínkáámba pósa anondáá umbai-tántáá'á maenááwe. Miwí sáwí-imayaasafesa tiráásafesa afora'á ésa aamoí ésa kembiwísé'ó tómbó náiyantafesa túwaandu ésa sáwí'a uwátínkesa kentí imáyáa tafisésa sáwí-ampa'o mówétinkaantafesa aamoí ésa ¹⁴ aaresáfésa túraniyamba tuwésa aamoisaén-kwáásí tafisímai sáwí-ampa'a mótínkesa túraniyambo owí tíráá'a póna Maníkó sáwí-meyamba tímíniye. ¹⁵ Arupíse-amba tuwésa sáwí-amba arááíwáéwe. Naaófá'á Péon-ááninkon-awi'a Péramu wemá Maníkón-aai simátímakowi éna sáwí'o uráimpinkemba óntamba máínenamo aamoí uráintemba miwí miyán-ámbá arááíwáéwe. ¹⁶ Énifo Péramu sáwí'a uráintafena Maníkó aaisambá séna wení póigon-awi'a tónkigomba waási amóisáúnkaamba uwánkowana aai súwana Péramu iséna wení sáwí-amba tukáíye.

¹⁷ Minkáró'-wáásí ímba túwa'nai on-kwáásí méraawe. Nonaumpinkémbó nombó ímbo íyáúsenamo kúmíntenkaan-kwaasima owaná póna Maníkó miwísáféna kumeu'ó in-áémpá'ó to'mayaa uwátínkaraimba pósa mifá'á komaé'mae'a ónááwe. ¹⁸ Miwí sáwí'o úmimo méraapinkembo kawepá'ó tewí kefári'a méónae sésa maa'u-tántáákón-áuma mósá marésa karo'-áái simátimesa ¹⁹ kentí imáyáafinkeni'o íyanamo éna misáwí-tántáákó ímba ta'ótorainiye sembánifo miwí sáwí'o on-tántáákó ta'ótokaimba pósa misáwí-tántáápímbá mésa taí'ágonawe. Moórá-tantaako waásimo íyáákaimba minímáyáágó wefári'a úmai ta'ótokaisasa wenaráái wéwaewe. ²⁰ Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Kárásiti sáwí-imayaafinkemba faúsínkáíwaimpa'a tésa sáwí'o on-kísáú ifátuwesamo tínaembo uwásukaawi miwí aneka'ó sáwí-ambo arááíwaiyanamo misáwí-kísáúgómó ta'ótorainasamo ésa ááemo sáwí'o uráamba mindá kárika'an-ifo ánaaembo sáwí'o íyamba mindá óraa-sawí'a úmai méranaawe. ²¹ Arupísemo on-ámbó ímbo arááíwakesaraa sáwí'a uráawaisino. Énifo arupísemo on-ámbá arááíwakesa ifátuwesa Maníkóní kawe'-ámáámbá tínaemba uwáméntafesa pósa áfááraumai sáwí'a wéowe. ²² Maarámó sen-áái érai'-aain-iye. Iyánkómó mímo wi'makénamo ímbá aneka'á wénaiye sésa moórá-aai sésa póígomo nombó pékénamo ímbá toifímbá waé'wáé'á wéiye wésewe. Iyánkó póígomo intembá minkáró'-wáásí miyá-sáwí'á wéowe.

Ísu aneka'ó kumínda-aai.

3 Kesí waási arupíse-imayaa íwae sé'a moórá-aufai agaimái tímake'a maanáúfáíwárá'á agáúmne. ² Naaófá'á Maníkón-aai simátímakowi siyón-aai isé'a Fasi'aénkó sáwí-imayaafinkemba faúsínkáíwaisa siyáin-aai wení aantá-waasisa simátímakaunda-aai imáyáan-oro. ³ Simátíménda imáyáan-oro. Ánaaen-kanaamo tínda sáwí-imayaasafesamo tiráásafesamo ésa aamoí íyan-kwaasi tésa kentuwíyáái

ésa ⁴ Ísumo sénamo marapá'á kumónaumnemo siyáimba nááfara méraiyo. Naaófá'á wíyóne marawémó úmaronka'a wérain-tantaa'a ímba fí'on-tantaa'a paápé isatá awánáúmpo kesifoísáisa é'a pukuráawana ímba fí'on-tantaa'a paápé iye sénááwe. ⁵ Miwí maarán-ímáyáá ónae ímba wésewe. Naaófá'á Maníkó súwana wíyóne marawé paápé úwana nompínkémbá maramá iyéna nonafufuntambá maramá wéraiye. ⁶ Ánaaemba Maníkó nonkóntáféna súwana marapá'-wáásí tai'ásukaiye. ⁷ Maníkó sisaná wíyóne marawémó wéraimba póna waásimo méraawini áwáuma tísai índa-kanaamo tíndara'a Maníkó wentáfésamo ímbo aamoimó ésamo sáwí'o owí sáwí-meyamba tíména wíyóne marawé iyaffímbá agaisuwáíniye.

⁸ Kesí waásisono. Maarán-ímáyáán-oro. Aatáisa toráumaisa wéwanaumpo Maníkó ímba miyá ímbá seyaafá-kánáá mimbórá-kánáaráámbá aamú-úmarena sáwífa'-aatai 1,000 aatai éna mimbórá-kánáaráámbán-iyé siyáifo ⁹ wemó marapá'ó kumónaumnemo siyáin-ai ímba tukáísasa tuwímbai mináái ífá'á tukáiyeyimayaa wéowe. Fasi'aénkó séna kesí némpa'a maé'mae'a ésa sáwí-aempa'a kofó séna sáwí-imayaa tuwésa kempá'ó tíyantafenawe séna timu'maréna mérena ímba ááéma marapá'á kunkáiyé. ¹⁰ Umén-kwáásígómó kaffímbó tintenkáán-úmai Fasi'aénkó miyaráán-úmai kumíníye. Minkánáá óraaka'a nonkáánkaamba síndafinkemba wíyómba áwiyo'winana wíyóne o'é aafáúwé iyá káwínana marapá'ó seyaafá-tántáá'ó wéraine marawé iyá káwíníye. ¹¹ Miyáumai seyaafá-tántáá'á tai'áíndasafeta kesáámó méraundasafeta ímáyaá éta Maníkóntáféta aamoi éta arupíse úmai méreta ¹² Ísumo marapá'ó kumíndasafena siráái wétainata amu'maréta méreta ááémo kumíndawe séta fasi'ámai Maníkóni kísau maúndasa póna minkánáá paápé ínana wíyómba iyá káwínana o'é wíyóne aafáúwé óraa'-iya káwínana nonkáámbá uwáwíníye. ¹³ Énifo Maníkó óraaka séna aú-wiyone

aú-marawe úmáráanana arupísemo í-tántáá'-aantemba wéniye siyáinta amu'maréta méraumne.

¹⁴ Kesí waásisono. Miyán-kánáásáfé'a amu'maré'a méraamba Maníkón-aúranka'a kawé'-aantemba úmai mé'a kempímbá ímba sáwí-ai wéraina'a aáno úmai méraiyantafe'a fasi'ámai kísau máéro. ¹⁵ Kentáásí Fasi'aénkó séna sáwí'o úmaimo méraampinkemba faútinkanaumne séna wempá'ó tíyantafena timu'maréna ména ímbo kunkáimba ímáyaán-oro. Kentáásí waásigon-awi'a Póro Maníkó kawé'-ímáyáá wembá ámakaimpinkemba kembiwísáféna ímáyaá éna mináái agaimakáiyé. ¹⁶ Póro minááímó agaimakáimba seyaafá'-áfáfímbá miyán-ááímó símaimo agaimakáin-aisompimba tuwímbai-ai umbái taisasá ímbo ísáimaimo kawé'ó ésamo ímbo fasi'áimaimo méraawi minááígóni áwáuma waé'mai karo'-áái wésewe. Maníkón-ai aúfáfínkemba seyaafá'-ááísáféna

miyá ésa miyámó sentáféna áfááraumai sáwí'a

úmai méranaawe.

¹⁷ Miwí miyá wéofó ímbo kunkáinka'a simátimumpo káráwiyoro. Sáwí'o owí kembiwí Maníkóe'o fasi'áimaimo méraampinkembo tafisíyanesa ofo káráwiyoro. ¹⁸ Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaafinkemba faúsínkáíwaisa úwai túwa'nai úmae iyína'a wempá'á óraa'-imayaa é'a méraaro. Wenáwí'o aasiyaasimó óraa'o úmaimo waé'wae'o úmaenamo iyínda érai'-aain-iyé.

Kemá Pítaamo sínda-ai tai'áwiye.

1 Yóni

Ísu wíyómpa'a iyówana Yóni Ísuni kísau-waasi kaumbo-wáái-áátáyá'íyo miyáumai-atai maisuwéna maanáái agaimái t́makaiye. Tuwímbai karo'-áái simátimesa sésa Ísu Maníkón-ááninko póna waási-úramba ímba ú'mai méraiye sésa f'lon-karo'-aaiwara'a simátíma'maesa núwana Yóni iséna miwítí imáyáa arupise uwátinkanae séna maanáái agaimái máttmakaiye.

Maníkóni imáyáamo aráásímíwain-aii.

1 Ísu Káráísiti Maníkóni imáyáa aráásímíwaisaama póna waási aúí'a úmai maé'-mae'a iyawini áwáugon-iyé. Mináásáfé'a maanáúfái agaimái kentópa'a tuwáúnana wéwiye. Áwaura'a maramá ímba wéronka'a wemá maé'émbe ánaenka'a marapá'á kuména keséta mérowata súranta awánamai kawé'á éta wenáái iséta siyáántamba aneté ta'ótokaumne. ² Aúí'a úmai maé'mae'a iyawini áwáugo afowámpá'á maé'émbe marapá'á kuména keséta mérowata awánareta póta mináásá wésimatimune. ³ Kesáa Maníkóe ááninko Ísu Káráísitiye'a káásamaisa méraumne. Awánaraundawe ísaraundawe kembiwíwará'á simátimunda póta Maníkóe ááninkoe'a káásamaisa méraundantemba kembiwí miyá ónááwe. ⁴ Kentáásirumba kawé'-úmai óraa'a uwásinkaindasafe'a maanáúfái agai-timúne.

Maníkó sámó kaiwáíní áwáugon-aii.

⁵ Maníkón-ááninko simásímakain-aaisa simátimeta séta Maníkó sámó kaiwáíní áwáuma póna kumeu'ó in-tántáá'á wempímbá ímba wéraiye. ⁶ Miyáumai kumeu'ó in-áémpá'á méraamba Maníkóe'a káásamaisa méraumnemo sewí karo'á sésa érai'-aaigoni áwáufimba ímba méraawe. ⁷ Énifo Maníkó sámó kain-áémpá'ó méraintemba miyáumai sámó kain-áémpá'ó méraundasa wení waásiseta káásamaisa méraumne. Miyáumai Maníkón-ááninko Ísuma kentáásáféna imáyáa éna kumpuwúwana wení naegó kuména póna kentáásí sáwí-imayaa maisíyu'maenasa wéiyiye. ⁸ Kempintá sáwí-imayaa ímba wéraiyesaamo súndasa kesirumpin-káró'-áásá súnana Maníkóni érai'-aigo kesirumpintá ímba wéraiye. ⁹ Afora'ó Maníkómpátáámó sáwí-imayaasafetaamo simáménanasaamo éna Maníkó kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwénasa seyaafá-sáwí-ímáyáa arupísesa uwásinkainiye. Maníkó wemó siyáintemba miyá éna miyáumai kawé'-aantemba éna póna sáwí-imayaa maisiyuwénasa arupísesa wéuwasinkaiye. ¹⁰ Maníkó séna seyaafá'nánká sáwí'a uráawemo simbánifo kesáamá séta ímba sáwí'a úne séta Maníkó karo'-áái siyé súnana Maníkóni ásé-aigo ímba sirumpintá wéwaiye.

Káráísiti seyaafá'nánká áfombo faisínkáin-aii.

2 Kesí iyámpóisono. Ímba sáwí'a íyantafe'a maanáái aúfáifimba agai-timúne. Énifo sáwí'o íyanamo éna áfombo faisínkáiwaia ména kesifompátá áísai íníye. Wemá Ísu Káráísiti arupísemo iwáásá kesifompátá áísai íníye. ² Sáwítaamo uráunda-meyamba kentááfá'á ímba tíno séna maimaéna pukáiyé. Ímba kentáásí sáwí-meyan-aantembanifo seyaafá'-wáásítí sáwí-meyankwara'a maitiyuwáíndasafena pukáiyé. ³ Maníkón-aaimo taawiyáfétaamo únda érai'a weséta káásamaisa méraumnesea sune. ⁴ Maníkón-aaimo ímbo taawiyáfónka'o ombá Maníkóe'a káásamai méraum-

nemo sembá karo'á sewaná miwífimbá Maníkóní érai'-aai ímba wéraiye. ⁵⁻⁶ Énifo Maníkón-aaimo taawiyáfówi Maníkómpá'á tirumbá áma'mai kawé'á wéowe. Kesáámó Maníkóe'a kááísamaisa méraumnesaamo súndawisa Ísu Káráísitimo méraintemba kesáá miyásá úmaisá ménaumne. Miyásáámó unda érai'a Maníkóe'a kááísamaisa méraumnesa súne.

Ááéraan-amaankoma aú'io uráin-aai.

⁷ Kesí waási ísáaro. Kemó agaúnda ímba aú-amaamban-ifo ááéraan-amaamba agai-timúne. Aifa'ó simátímakaamba é'a ísaraan-amaamba agai-timúne. ⁸ Énifo kumeu'ó in-tántáá'á áwiyo'wisana érai'a sámó kain-tántáá'á wépaape-ímba póna ááéraan-amaamba aú'a úmai wépaape-íye. Ísu Káráísitini kisaufinkemba minámáámbá paapé uréna kempínkwárá'á minámáámbá wépaape-íye.

⁹ Kentí waásimo tíyámbo uwátínkáámbanifo sámó kain-áémpá'á méraumnemo sembá sámó kain-áémpá'á ímba méraafo kumeu'ó in-áémpá'á paaí méraawe. ¹⁰ Énifo kentí waásimo tirumbó tíméwi sámó kain-áémpá'á méraamba pósa miwífimbá sáwí-tantaa'a ímba wérimba pósa fí'owi tuwánésá sáwí-ampa'a ímba wé-gowe. ¹¹ Énifo kentí waásisafesamo tíyámbo uwátínkááwi miwí kumeu'ó in-áémpá'á méraawana kumeu'ó in-tántáákó túrampa'a kumeu'á uwáwisasa múgu'maagu'a úmaesa wé-gowe.

¹² Kesí iyámpóisono. Kembiwísáféna Ísu Káráísiti pukáimba póna Maníkó kentí sáwí-imayaa maitíyukaintafe'a kemá maanáúfái agai-timúne. ¹³ Óraa'-waasiono. Áwáura'a maramá ímba wérowana moóráwigo maé'éímba wemá káfé'wara'a méraisa'a wení áwáuma isáántafe'a maanáúfái agai-timúne. Ifótóno. Waántáwankomba íyáákaraantafe'a maanáúfái agai-timúne. ¹⁴ Iyámpóisono. Maníkó kentí isa'á wempá'á tiyáantafe'a maanáúfái agai-timúne. Óraa'-waasiono. Áwáura'a moóráwigo maé'éímba wemá káfé'wara'a méraisa'a wení áwáuma isáántafe'a maanáúfái agai-timúne. Ifótóno. Fasi'ámai mé'a Maníkón-aai tirumpimbá ta'ótore'a waántáwankomba íyáákaraantafe'a maanáúfái agai-timúne.

¹⁵ Maníkómpá'ó ímbo tewímó ontembá mindásafe'a ímba aamoín-oro. Mararákén-tántáátáfé'a ímba aamoín-oro. Mararákén-tántáátáfésamo aamoimó owí Maníkóntáfésa ímba aamoín-owe. ¹⁶ Mararákén-kwáásímó owíní áwáuma ímba Maníkómpákémbá owe. Waási kentí imáyáafinkemba ésa fí'owiti moparáwímbá túraniyamba tuwésa túwí'a maimaé iyésamo ombá ímba Maníkómpákémbá ofo mararákén-ámbá wéraaiwaewe. ¹⁷ Mararákén-tántáá'ó tirááimo tain-tántáá'á maambárará'á tai'áwinasa Maníkómbó arááimo táinda-i'io on-kwáásí aasiyaasi maé'mae'a ónááwe.

Káráísitini namuro-wáásí táái.

¹⁸ Kesí iyámpóisono. Ánaaen-kanaa maramó tai'áinda-kanaa ampáánká'á tíníye. Ánaemba Ísu Káráísitini namuro-wáásígó tíníyema suwa'á ísaraawe. Káráísitini namuro-wáásí sáwífa'a é'a paapé uráamba póta mindásafeta ánaaen-kanaa ampáánká'á tíníyema súne. ¹⁹ Kentááfinkémbá Káráísitini namuro-wáásí moórá-mora méresa pósa íyáfasinesa paapé ésa siyuwésasa kóuraawe. Érai'io kentáásí waásimo méronkaka úwoi méraawaisino. Siyuwésasa kóuraantafeta ímba kentáásí waásin-owe súne.

²⁰ Ísu Káráisiti Maníkóni ámútankomba ai'marówana kuména kentirumpimbá méraisa'a pó'a érai'-aai wéisaawe. ²¹ Érai'-aai ímba ísáántafe'a sé'a ímbanifo érai'-aai ísáántafe'a maanáúfái agáúmne. Érai'-aaifinkemba karo'-áái ímba paápé isa'á ísáántafe'a maanáúfái agai-timúne.

²² Óraa-karo'o sen-kwáásí maarán-kwáásín-owe. Ísu Káráisitintafesa Maníkó ímba íyáfasinankaraiwain-iyé sen-kwáásí ésa Ísu Káráisitini namuro-wáásí-í'a ésa Maníkónté ááninkonte'a tínaaeni'a wéuwatimewe. ²³ Maníkón-ááninkomba tínaaeni'a uwámewi afowánkwará'á miyá ombánifo Ísu Káráisitintafesa Maníkón-ááninkon-iyé sewí ááninkonte afowántépa'a kááísamai méraawe.

²⁴ Ísun-aaimo aifa'ó ísaraan-aai tirumpimbá fasi'ámai ta'ótóráamba ímba ifá-tuwe'a miyáumai Maníkónté ááninkontepa'a kááísamai maé'mae'a oro. ²⁵ Maarán-áái Ísu Káráisiti óraaka simásimenasa séna aúí'a úmai maé'mae'a íyani'a uwátinkaumnesa simásímakaiye.

²⁶ Karo'-áái simátínkáafo sé'a maanáúfái agaimái timúne. ²⁷ Karo'-áái simátiyuwaawi ombánifo Ísu Káráisiti Maníkóni ámútamba tirumpimbá tínkaraimba póna maé'mae'a éna ímba karo'-áái simátimena érai'-aai wésimatimiye. Miyámó simátímísa'o ombá érai'-aaiye karo'-ááiyé tuwínkaa'a owe. Simátímíntemba miyá é'a Ísu Káráisitiyé'a kááísamai méraawe.

²⁸ Kesí iyámpóisono. Wesé'a kááísamai méraamba pó'a Ísu Káráisiti kumíndara'a wenaúranka'a ímba tígésáfé'a é'a úwoi fasi'ámai ménaawe. ²⁹ Ísu Káráisiti arupíse úmai mérain-aai é'a ísaraawe. Moórá-aaiwara'a ísáaro. Miyáumai arupíse úmai méraawi érai'a Maníkóni iyámpóin-owe.

Maníkóni iyámpói-táái.

3 Maníkó arumbá óraaka'á wésimiye. Mindásafe'a imáyáan-oro. Maníkó aruntá siménasaam-pona kentáásáféna kesí iyámpóin-owe wésiye. Kesáa érai'a wení iyámpóisa úne. Maníkómpá'á ímba tiyáawi Maníkóni áwáuma ímba awánésa kentáásí áwáuwarara'a ímba suwánaawe. ² Kesí waásisono. Káfé'a Maníkóni iyámpói-í'a úmáis méraundasa ánaemba nóra waásisaawa ménaumno. Mináái ímba ísaraundanifo moórá-aaimo ísaraunda simátimenaumne. Ísu Káráisiti kumíndara'a kawé-úmai awánaandasa póta wenkááníta úmáis ménaumne. Miyán-áái ísaraumne. ³ Mináái ísésamo amu'maráawi Káráisiti arupísemo úmáimo méraintemba arupíse úmai méraafo káráwiyo.

⁴ Sáwí-imayaamo ombá isaná áamáambo taráísómbo isaná minkáé-tántáákó mim-bóráí'a iye. Miyáumai

sáwí-imayaamo owí Maníkóni áamáamba tínaaeni'a uwámesa taráísómbo póna miyámó on-ánóndáa miwífimbá wéiniye. ⁵ Ísu Káráisiti waásiti sáwí-imayaa maitiyuwáíndasafena marapá'á kunkáimba wempímbá sáwí-imayaa ímba wéraiye-aai é'a ísaraawe. ⁶ Miyáumai Ísu Káráisitiyé'o kááísamai méraawi miwífimbá ímba sáwí-imayaa waé'wae'a ifo sáwí-imayaa waé'wae'a iwái Káráisitimpa'a ímba tésa wenáái ímba ísááwe.

⁷ Kesí iyámpóisono. Karo'-áái simátínkáafo sé'a káráwiyo. Káráisiti arupíse úmai méraiwai wemó intembó miyámó úmae'o íyówi arupísemo on-kwáásín-owe. ⁸ Áwáura'a waántáwanko sáwí'a uréna miyá úmae iyéna káfé'wara'a miyá wéiye. Sáwí'o úmaesamo íyówi waántáwankoni waásín-owe. Waántáwankoni kísau taí'á-suwainkwae séna Maníkó ááninkomba ai'marówana marapá'á kunkáíye.

⁹Maníkóní iyámpói pása Maníkóní fasi'aénkó miwífimbá wéraintafesa pása ímba sáwí'a úmaesa wéiyowe. Maníkóní fasi'aén-iyámpóísómbá pása ímba sáwí'a úmaesa wéiyowe. ¹⁰Ímbo arupísemo úmáimo méraawi ímba Maníkóní iyámpóin-owe. Kentí waásimo tirumbó ímbo tíméwi ímba Maníkóní iyámpóin-owe. Miyáumaisa Maníkóní waásiye waántáwankoni waásiye tuwímbaisa ísaraumne.

Moórá-mora tirumbó tímén-aii.

¹¹Moórá-mora tirumbá tíméro-aii ááema ísaraawe. ¹²Ándámun-ááninkon-awi'a Kénimo uráintemba ímba miyán-oro. Kéni waántáwankon-aráá'a póna áfákomba tufúwana pukáimba maarásáféna tufúwana pukáiyé. Áfáko kawé'-ímáyáá mérowana Kéni sáwí-imayaa úmai ména póna áfákomba tufúwana pukáiyé.

¹³Miyaráán-úmai Maníkómpá'á ímbo tiyáawi kempímbá tirumbá sáwí'a uwátinkaiyantafena ímba táá'a íno. ¹⁴Maníkóní akúmbá sirumbá tímúndasafeta séta Maníkóní némpa'a méraandasaawini áwáuma tuwéta kawé'-úmáimo méraandasaawini áwáura'a taméraumnesa sune. Kentí waási tirumbá ímbo tíméwi Maníkóní némpa'a paá méraawe. ¹⁵Kentí waásimo tíyámbo uwátínkáán-kwaasi tínkamiyasa puwíyan-kwaasin-owe. Miyámó owí aúí'o úmáimo maé'mae'o owíní áwáura'a ímba méraawe. ¹⁶Ísu Káráísiti arumbá siménasa ímba úwoi méraimba súwa'nai índasafena kentáásáfénawe séna pukáiyé. Miyámó uráintafeta arumbá símakaiyesa sune. Maníkóní akúmbá túwa'nai eta puwúnafo ímba sendasá úwoi túwa'naisa ónaumne. ¹⁷Óntawara'-waasi kentí waási tómbó ímbo makáawi tuwánésa ímba túwa'nai ombá sésa Maníkómbá sirumbá amúne sembá karo'á sewé. ¹⁸Kesí iyámpóisono. Sirumbá tímúnemo sembá ímba tóikakemba sé'a érai'a tirumpinkémbá sé'a túwa'nai oro.

Maníkómpá'á fasi'ámaisaamo méraunda-aii.

¹⁹Sirumbá tímétaamo túwa'nai úndasa miyámó únda-waasisa arupíse úmaisa méraumne. Miyámó únda Maníkón-aúrankata fasi'ámaisa méraumne. ²⁰Énifo kesáá sáwí'o úndasafenasa kentáásirunko umbái taifo Maníkó seyaafá-tántáá'á awánéna minúbái-tántáákómbá iyáákaisata Maníkón-aúrankata fasi'ámaisa méraumne. ²¹Kesí waásisono. Mindásafeta imáyáá úndasa kentáásirunko ímba umbái taisatá Maníkón-aúrankata fasi'ámaisa méraumne.

²²Wenáái taawiyafétaawe wemó aamoimó índa-i'a úndasafétaawe áísai úndatantaa'a úwoisa wésimiye. ²³Maníkó óraaka séna kesááninko Ísu Káráísitin-awika'a timankúnkúmba é'a seyaafá'-wáásífimbá tirumbá tímé'a méraaro siyáimba mináái Ísu Káráísiti óraaka simásímakaiye. ²⁴Maníkón-aii taawiyáfówi Maníkóe'a kááísamai méraawana miwísé'a kááísamai méraiye. Maníkó wení ámútamba ai'-marówana sirumpintá kumbéna simásímenasa séna Maníkó kesé'a kááísamai méraiye sisatá wéisaumne.

Érai'-amutankonte karo'-ámútánkónté-taii.

4 Kesí waásisono. Sáwífa'-waasi karo'-ámáámbá simátíma'maesa nésa Maníkóní ámútanko kesirumpimbá méraiye sembá ímba ááema érai'e seró. Miyámó sentáfé'a miwí tirumpimbá mérain-amutamba Maníkóní ámútana'i fí'owani ámútana'iyó mindá awáné'a mináái ísáaro. ²Ísu Káráísiti Maníkóe ména marapá'á

waási kunúkáiye sewí miwí tirumpimbá Maníkóní ámútanko méraiye. Minááímó sewa'ó ísáámba Maníkóní ámútankoma miwífimbá méraiye seró. ³Ísu Káráisit-intafesa minááímó ímbo sewí miwí tirumpimbá mérain-amutanko ímba Maníkóní ámútankon-ifo mindá Káráisitini namuro-wáásígóní ámútankon-iyé. Káráisitini namuro-wáásígó tinda-aii ísaraamba isaná marapá'á méraiye.

⁴Kesí iyámpóisono. Maníkón-aráá'a é'a karo'-ámáámbo simátíméwi iyáákaraawe. Maníkóní ámútanko kentirumpimbá méraifo Maníkómpá'ó ímbo tiyáawi miwí tirumpimbá fí'on-amutanko méraiye. Maníkóní ámútanko minámútánkómbá iyáákaraiye. ⁵Karo'-ámáámbo simátíméwi Maníkómpá'á ímbo tembá marapá'ó wérain-aii simátíméwasa marapá'-wáási miwí táái wéisaawe. ⁶Kesáá Maníkóní waásisa únasasa Maníkóní waási kesááisa ísááfo fí'on-kwaasi ímba Maníkóní waási pósa kesááisa ímba wéisaawe. Miyáumaisa érai'-aaimo sí-ámútánkó miwífimbá mérain-kwaasiye karo'-ááímó sí-ámútánkó mérain-kwaasiye tuwínkaa'-úmaeta wéiyune.

Maníkó arumbó tímín-aii.

⁷Kesí waásisono. Tirumbó tíméwini áwáuma wemá Maníkó póta Maníkóní akúmbá siruntá tíméno. Tirumbá tíméwi Maníkómpá'á tésa wení waási-i'a wéowe.

⁸Maníkó tirumbá tíméwini áwáuma pósa tirumbá ímba tímén-kwaasi Maníkómpá'á ímba wétewe. ⁹Maníkó mimbórá-ááninkómbá ai'marówana marapá'á kumbéna kentáásáfénawe séna puwéna aú'á úmai maé'mae'ó ondasáfénasa puwéna arumbá símakainta póna miyá uráiyé. ¹⁰Maníkómbá siruntáámó amúndasa ímba óraata ámakaumne. Maníkó arumbá siménasa wenááninkomba ai'marówana marapá'á kumbéna sáwí-awausaamo únda-meyamba maisiyuwáínana kentááfá'á ímba tínkwae séna pukáiyé. Miyámó uráimba Maníkó

óraa'-arumba símakaiye. ¹¹Kesí waásisono. Maníkó miyáumai arumbá símínta póta kentáási waási miyáumai siruntá tíméno. ¹²Waási Maníkón-ane'á ímba awánaawe. Kentáási waási siruntá tímúndasa Maníkó keséta méraisata érai'a siruntá Maníkómbá amúne.

¹³Maníkóní ámútanko kentáásirumpimba méraintafeta séta kesáá Maníkóe'a kááísamai méraunanasa Maníkó keséta kááísamai méraiyesa sune. ¹⁴Kentáásifowa ááninkomba ai'marówana sáwí'ó úmáimo méraampinkemba faútinkaindasafena marapá'á kumúwata awánaraundasa simátímune. ¹⁵Ísuntafesamo Maníkón-ááninkon-iyemo sewí Maníkóe'a kááísamai méraawana Maníkó miwísé'a kááísamai méraiye. ¹⁶Maníkó arumbá símísata mindásafeta érai'esa sune.

Maníkó tirumbó tíméwini áwáuma Maníkó isasá pósa tirumbó tíméwi Maníkóe'a kááísamai méraawana Maníkó miwísé'a méraiye. ¹⁷Maníkó kentáá ímáyaá símakaisata siruntá Maníkómbá améta póta méraundawini áwáumo síesai índakanaamo tándara'a fasi'ámaisá ménaumne. Ísu Káráisiti wenarumbó símíntenta marapá'ó méraundarata siruntá tímúndasa póta síesai índakanaamo tándara'a fasi'ámaisá ménaumne. ¹⁸Maníkómbó tirumbó áméwi ímba inkáísówe. Érai'a Maníkómbó tirumbó áméwi miwífinkémbá inkaisí-ímáyáá ímba wéraiye. Sáwí'ó uráam-beyantafesamo inkáísówi Maníkómbá ímba érai'a tirumbá áméwe.

¹⁹Aifa'á Maníkó arumbó símakaintafeta póta siruntá amúne. ²⁰Miwítí waásisafesa tirumbó sáwí'ó uwátínkááwa'ó ombá Maníkómbá sirumbá amúnemo sembá karo'á sewé. Miwítí waási tine'á tuwánésa

tirumbá ímba tímakaawi pósa Maníkón-ane'á ímba awánaawi ímba kanaa'á tirumbá áméwe. ²¹ Ísu Káráisiti óraaka séna Maníkómbá tirumbó áméwi miwítí waásiwara'a tirumbá tíméro siyáiyé.

Marapá-sáwí-kísáúgómbó íyáákaan-aii.

5 Ísuntafesa sésa Maníkó íyáfasinankarawai iyémó sen-ááísáfésa érai'emo sewí Maníkóní iyámpóín-owe. Afowámbá tirumbá améwi ésa wení iyámpóíwara'a tirumbá áméwe. ² Maníkómbá siruntá améta wenáái taawiyaféta póta miyá ún-dasafeta séta Maníkóní iyámpóíwara'a siruntá timúne. ³ Maníkón-aii taawiyafún-dasa mindá Maníkómbá siruntá amúnanasa wenááigosa ínta umbaisá siyáísata póta taawiyafúne. ⁴ Ísumpa'a fasi'ámai kááísamai méraundasa póta marapá-sáwí-ímáyáágóntá íyáákaumne. Maníkóní iyámpóí seyaafá'á kanaa'á marapá-sáwí-ímáyáágómbá íyáákaamba póna Maníkón-aai goma ímba umbái taiyé. ⁵ Maarán-kwáásí marapá-sáwí-ímáyáágómbá íyáákaawe. Ísuntafesa Maníkón-ááninkon-iyé sésa timankúnkúmba owí marapá-sáwí-ímáyáágómbá íyáákaawe.

Maníkó Ísu Káráisitimbo aráátímakain-aii.

⁶ Ísu Káráisiti marapá'á kumbéna nombá maiyéna puwúwana wení naaemá kunkáiyé. Nombó maíndasafena aantemba ímba kunkáiyé. Nombá maiyéna puwí-nana wení naaemá kumíndasafena kunkáiyé. Maníkóní ámútanko érai'-aagioni áwáugo póna séna érai'e Ísu Maníkón-ááninkon-iyé wésiye. ⁷⁻⁸ Maníkóní ámú-tanko siyáín-aaisafeta nombó maiyáintafeta puwúwana wení naaemá kunkáintafeta séta Ísu Maníkón-ááninkon-iyé súné. Minkáúmbó-tántáá'á paápé uráintafeta mimbórá-áái séta Ísu Maníkón-ááninkon-iyé súné. ⁹ Waásimo simátímén-aii se-watá iséta érai'e súndasaanifo Maníkón-aaigo waási-taai íyáákaraimba póta Maníkó ááninkontafena siyáín-aaisa ísáano. ¹⁰ Maníkón-ááninkontafesa timankúnkúmba owí sésa Maníkó siyáintemba érai'e Ísu Maníkón-ááninkon-iyesa súné. Maníkón-táfésa ímbo timankúnkúmba owí sésa Maníkó karo'-áái siyáiyé wésewe. Wemá Maníkó ááninkontafena siyáín-aaisafesa ímba érai'e senkákémbá Maníkó karo'-áái siyáiyema wésewe. ¹¹ Maníkón-ááninkoma aúí'a úmai maé'mae'a owíní áwáuman-iyé. Maníkó imáyáasa símísata aúí'a úmai maé'mae'a wéune. Minááísá Maníkó simásímakaiye. ¹² Maníkón-ááninkoe'a kááísamai méraawi aúí'a úmai maé'mae'a ofo Maníkón-ááninkoe'o ímbo kááísamai méraawi ímba aúí'a úmai maé'mae'a wéowe.

Aúí'a úmai maé'mae'o on-áái.

¹³ Maníkón-ááninkon-awitafe'a timankúnkúmba on-kwáásí kembiwí maanáúfái agai-timúne. Aúí'a úmai maé'mae'a on-ááísáfé'a érai'e síwae sé'a maanáúfái agai-timúne. ¹⁴ Maníkómbó aráái mó táinda-i'o étaamo inai fínkémbó áísai úndasa kesááisa wéisaiye. Mindásafeta wenaúranka'a fasi'ámaisa méraumne. ¹⁵ Inaí súndasa ísáín-aaisafeta érai'-aain-iyemo

súndasa maarán-ááísáfé'wara'a érai'-aai inai fínkémbá súnda-tantaa'a úwoisa símíyesa súné.

¹⁶ Kentí waásimo sáwí'o íya'o tuwáné'o é'a Maníkómpá'á áísai íyana túwa'-nai ínasa Maníkóní némpa'a sáwí-aempa'a maé'mae'a íyampa'a ímba kónááwe. Tuwímbai-sawí'o owíní anondáá-meyamba Maníkóní némpa'a sáwí-aempa'a maé'-

mae'a íyampa'a wíyamba mindásafe'a Maníkómpá'á áísai oro ímba súne. Tuwímbai-sawi'o owíní anondáá-meyamba ímba Maníkóní némpa'a wíyamba mindásafe'a sé'a Maníkómpá'á áísai oro súne. ¹⁷ Seyaafá-sáwí'ó owíní anondáá-meyamba wéraifo tuwímbai-sawi'o owíní anondáá-meyamba Maníkó maitiyuwáínasa wení némpa'a sáwí-aempa'a maé'mae'o íyampa'a ímba miyá-sáwí'ó íya'o tuwáné'o é'a Maníkómpá'á áísai íyana túwa'nai ínasa Maníkóní némpa'a sáwí-aempa'a maé'mae'o íyampa'a ímba kónááwe.

¹⁸ Maníkóní iyámpói ésa ímba sáwí'a úmaesa íyówe. Maníkón-ááninko káráwiyaisana póna waántáwanko ímba ta'ótóráísasa pósa ímba sáwí'a úmae íyówata minááísá wéisaumne.

¹⁹ Waántáwanko marapá'-wáásítí óraakon-ifo

kesáá Maníkóní waási éta minááísá isáúmne.

²⁰ Maníkón-ááninko kuména imáyáa símísata érai-Fasi'aenko-úramba isatá awánáúmne. Maníkón-ááninko Ísu Káráísitiye'a kááísamaisa méraundasafeta érai-Fasi'aenkonka'a kááísamaisa méta isáúmne. Érai-Fasi'aenko-úranko éna waásisa aúí'a úmaisá maé'mae'a úndawin-ááninkon-íye. ²¹ Kesí iyámpóisono. Karo'-máníkómbá seyaafá'á tínaaemba uwátíméro.

Kemá Yóni kesáái tai'áíye.

2 Yóni

Ísu wiyómpa'a iyówana Yóni Ísuni kísau-waasi kaumbo-wáái-áátáyá'tyo miyáumai-atai maisuwéna maanáái agaimái tímakaiye. Tuwímbai sésa aaresáfé-úífái agaimái ámakaiye sewasá tuwímbai sésa Fasi'aénkóni waási mimbóráfá'á túwaandu úmaimo máépa'a agaimái tímakaiye wésewe.

1 Kemá Fasi'aénkóni waásiya'a káráwiyaundawi é'a maanáúfái agai-timúne. Embá kendé-í'a úne

séna Maníkómó áántarain-ininkoma ómpo ení iyámpóison-te'a awánaaro sé'a maanáúfái agai-timúne. Fasi'aénkóni érai'-aai ísaraundasafe'a sirumbá timúne. Ímba keyáánifo Fasi'aénkóni érai'-aai ísááwiwara'a tirumbá wétimewe. ² Kentááímbá érai'-aai waé'wae'a éna ímba tai'áíndasafeta kentáásirumba timúne.

³ Maníkó kentáásifowawe ááninko Ísu Káráisitiyé'a úwoi súwa'nai esarai tirumbá uwásinkesarai aáno'a uwásinkaayata póta érai'-aaisa séta kentáásirumba timúndasafe'a Maníkómpá'á inái súné.

⁴ Tuwímbai ení iyámpói kentáásifowa simásímakaintemba miyáumai érai'-ampa'o kon-áái isáúnana sirunkó kawé'a wéiye. ⁵ Aaregóo embá simáme'a súné. Fasi'aénkóni waási moorá-mora kentirumbá timé'a méraaro. Mináái ímba aú-amaamba simátimumpo ááéwara káfé'wara'a ísaraan-aai simátimune. ⁶ Maníkón-aaisaamo taawiyafúndasa mindá Maníkómbá sirumbá amúndasafeta wenáái wé-taawiyafune. Maníkónkwára waásiwara'a tirumbá timé'a méraaro Maníkó siyáimba ááéwara káfé'wara'a wéisaawe.

⁷ Sáwífa'-waasi karo'ó sen-kwáásí marapá'á wénowe. Miwí Ísu Káráisitintafesa sésa ímba waásiyaani'a úmai kunkáiye wésewe. Miwí Káráisitini namuro-wáásí pósa sáwí-ampa'a wíwae sésa minkáró'-áái sefó káráwiyoro. ⁸ Maníkóni kísau mo máém-beyamba ímba máéfonifo kawé'-úmai káráwiye'a seyaafá'-méyámbá kawé'-méyámbó maíyantafe'a káráwiyoro.

⁹ Ísu Káráisitini-aai ímba ta'ótóráamba mináái tuwésa fí'on-ampa'o kowí ímba Maníkóe'a kááísamai méraawe. Ísu Káráisitini-aai ta'ótokaawi kentáásifowawe wenááninkoe'a kááísamai méraawe. ¹⁰ Miyáumai kentópa'o tésamo minááímó ímbo simátimesamo fí'on-aaimo simátimiya'o é'a ímba tiyáamba timé'a ímba kentí naaúmpa'a mósá tínkáaro. ¹¹ Miyán-kwáásí tiyáambo timé'o é'a minkwáásítí sáwí-kísau túwa'nai ónááwe.

¹² Ayáátáái'-aai simátimenae'a maanáúfáímbá ímba agáúmpo kentópa'a wé'a kentúranka'a komé'a kosimátiménana kentáásirunkosa áfááraumai kawé'a íniye.

¹³ Enanaanontáféna kendé-í'a úne séna Maníkó áántarain-ininkoe wení iyámpóison-te'a kembiwísáfésa sésa kawé'-úmai méraaro wésewe.

Kemá Yóni kesáái tai'áiye.

3 Yóni

Ísu wiyómpa'a iyówana Yóni Ísuni kísau-waasi kaumbo-wáái-áátáyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái moóráwígon-awi'a Káyásimba ámakaiye.

1 Kemá Fasi'aénkóní waásiya'a káráwiyaundawi é'a maanáúfái agai-amúne. Káyásiyo maanáúfái toráumai awánaao. Fasi'aénkóní érai'-aai ísaraundasafe'a sirumbá amúne. ²Kesí waási óna'a sirumbá amúne. Ísu Káráisitini aampa'á kawe'-úmaimo kónnda-aai ísaraumne. Miyáumai kawe'-úmai ménana ímba áí'a índasafe'a Maníkómpá'á inai sune. Ení kísau kawe'á óndasafe'a Maníkómpá'á inai sune. ³Fasi'aénkóní waási tuwímbai empákémbá kempá'á tésa entáfesa tasésa enarumpimbá érai'-aai ta'ótore méraane sewa'á isáúnana kesirunkó kawe'án-íye. Miyáumai érai'a arupíse-ampa'a wéwe méraane. ⁴Kesí iyámpói érai'a arupíse-ampa'a kowé-áái isé'a aamoí únda póna mináámóígó tuwímbai-tantaatafe'o aamoimó únda-aamoigomba íyáákaraiye.

⁵Kesí waásigompo Fasi'aénkóní waási empá'ó kuráamba túwa'nai ema kawe-kísáú maiyáanasa minkwáásifinkémbá fi'om-bapaken-kwaasi empá'ó kuráamba miwíwárá'á túwa'nai ema kawe-kísáú maiyáane. ⁶Miwí maanká'á Fasi'aénkóní waási tasimásimesa sésa emá arumbá tímakaandawi tasimásímakaawe. Fí'om-bapa'a Maníkóní kísau komaénae sewí emá aampa'ó wíyan-tantaa'o túwa'nai ónda mindá kawe'á óne. ⁷Miwí Ísu Káráisitini kísau maimaé nésa Ísu Káráisitimpa'o ímbo tiyáan-kwaasiyakemba méyámbá ímba wémaewe. ⁸Mindásafeta Ísu Káráisitimpa'o tiyáunda-waasisa miwísá túwa'naisa onó. Miyáumai taankarotámaisá méraundasa pósa érai'-aai isánááwe.

⁹Ampáán-áúfái agaimái tuwááwánana Fasi'aénkóní waásifa'a kúwana moóráwígon-awi'a Táyóterefisi kentáfesa óraakon-íye síwae séna mináúfáifinkén-áái iséna ímba ísámai kawe'á uráimba pó'a ¹⁰empá'á wé'a waási túranka'a Táyóterefisimo uráin-aai kosimátimenaumne. Táyóterefisi kentáá sáwí'a uwásinkenasa karo'-ááísá simásínkaraiye. Ímba mináái aantembanifo Fasi'aénkóní waási wempá'ó kuráamba wení naaúmpa'a ímba mósá tínkaraiye. Tuwímbai kentí naaúmpa'a mósá tinkánae suwaná ímba miyán-oro séna Maníkóní waásifinkemba ti'mátukaiye.

¹¹Kesí waásiyo. Sáwí'o ontembá ímba miyá indá kawe'ó ontembá miyán-uwo. Kawe'ó úmae iyówi Maníkómpá'á tésa wení waásin-oyo sáwí'o úmae íyówi Maníkómpá'á ímba wétewe.

¹²Seyaafá'nánká Témítiriyaasintafesa kawekón-íye wésewe. Wení kísau awánésa sésa érai'a kawe-kísáú wémaiye wésewe. Kesááwárá'á miyásá sune. Súnnda-aaisa érai'-aai ísaraawe.

¹³Ayáátáái'-aai simámenae'a maanáúfáifímbá ímba agáúmpo ¹⁴ampááká'á empá'á wé'a enaúranka'a komé'a kosimámenaumne. ¹⁵Aáno úmai méraantafe'a Maníkómpá'á inai sune. Ení waási kesé'o méraawi sésa kawe'-úmai ménaro sewé. Kentáásí waási esé'a méraantafeta séta kawe'-úmai méraarosa sumpo moórá-mora-waasi simátimiyo.

Kemá Yóni kesáái taí'áiye.

Yúti

Ísu wíyómpa'a iyówana Yúti Ísun-áfáko kae'-wáái-áátáiyá'í kae'-wáái úmai siyáánkai-aataiya'iyó miyáumai-aatai maisuwéna maanáái agaimái tímakaiye.

1 Kemá Yúti Ísu Káráisitini kísau-waasi Yémísin-áfáko é'a maanáái maanáúfáífimbá agai-timúmpo ísáaro. Maníkó kentáásifowa arumbá tiména táántaraiwai Ísu Káráisitimo kawáán-uráiwai ísáaro. ²Maníkó arumbá uwátinkena imáyáa tiména aáno úmai kawé'-aantemba uwátínkáintafe'a Maníkómpá'á inai súne.

³Kesi waásisono. Maníkó kembiwíyé kené sáwí'o úmaimo méraundafinkemba faúsínkáintafe'a maanáúfáífimbá agaénae únana Maníkó simásimena séna moórá óraa'-aai simáména agauwó simbá pó'a mináái agaénaumne. Ááéma Maníkó wení waási imáyáa timúwasa Ísu Káráisitini-aaisafesa érai'e sésa timankúnkúmba on-áái isare'a mináái fasi'ámai tirumpimbá ta'ótore'o méraamba tuwáúnafo sé'a káráwiyoro. Ísu Káráisitini-aaisafesa sáwí-aaimo sewí tááigon-anonnda Ísu Káráisitini érai'-aai simátíméro. ⁴Tuwímbai karo'-amáámbó sen-kwáásí Maníkón-aai ímbo arááiwaéwi kentí imáyáa tafisíyantafesa komésa tirumpin-imáyáá ésa sésa Maníkó úwoi súwa'nai enasa ímba sínkaminiфо kentáásí imáyáfinkenita ónaumne sésa sáwísáwí esa Fasi'aénkó Ísu Káráisiti weyáá kentáásí óraakomba tínaaeni'a uwámakaawe. Naaófá'á Maníkó miyá-sáwí-kísáúgóní sáwí-meyamba timénaumne siyáiyé. Miyán-káro'-wáásí kembiwisé'o koméraantafe'a maanáái simátimune.

⁵Maanáái é'a simátímúmba ísaraambanifo aneka'á simátimenaumpo ísáaro. Naaófá'á Maníkóní waásisomba Ísípi-marafa'a ta'ótokowana Maníkó faútiyuwena tí'mae téna wenááisafesamo ímbo timankúnkúmba uwái Maníkó tínkamuwasa pukáawe. ⁶Moórá-aai imáyáan-oro. Naaófá'á Maníkóní kísau-waasi wíyómpakewi miwítí kawáá-kísáú tuwésa miwítí kawé'-náópa'a túwówi Maníkó tíyayaanka'a kará'umarena kumeu'ó in-áémpá'á sáwí-mapa'a tiyuwówasa maé'mae'a ésa ánaaembo Maníkó sáwí-meyambo timínda-kanaa amu'marésa méraawe. ⁷Moórá-aai imáyáan-oro. Naaófá'á Sónódmu-naopakewiye Kómóraa-naopakewiye mindáo'-ewaa'-naopakewiye sáwí'a úmae iyésa aare-úméné waai-úméné miyá úmaesa íyúwana Maníkó tínkambai iyamó kaipa'á tínkamuwasa iyamó kámakama'o ipa'á maé'mae'a wéowe. Kentááwárá'á miyá ofó sé'a káráwiyoro.

⁸Naaófá'ó miyámó uráantemba káfé'a karo'-amáámbó sen-kwáásí kentí imáyáa tafisénae sewí miyá ésa miwítí sáwí-imayaafinkemba maa'u-tántáá'á ésa Maníkómó kawáánimba tínaaemba uwámesa sáwí'a ésa wíyómpaken-kawé'-waasisafesa sáwí-aai simátínkaraawe. ⁹Énifo Mósesé pukówana wíyómpaken-kawaagon-awi'a Máíkéri séna Mósesen-auma maénae súwana waántáwanko séna kemá maénae súwasarai miyáumai fasi'ámai suyaná Máíkéri waántáwankontafena ímba sáwí-aai súmba kemá ímba aái simánkanaumpo Fasi'aénkó aái simánkainiye siyáiyé. ¹⁰Énifo karo'-amáámbó sen-kwáásí kentí imáyáa tafisénae sewí tuwímbai-tantaakoni áwáuma ímba awánaraantafesa sáwí-aai simátinkesa waí-waambo seyaafá-tántáákóní áwáumo ímbo awánésamo ontembá miwí miyá owaná miwítí sáwí-imayaago ta'ótorena miwí sáwí'a uwátínkáíye. ¹¹Naaófá'á moóráwígon-awi'a Kéni sáwí-amba arááiwakaintemba miwíwárá'á miyá wéowe. Naaófá'á moóráwígon-awi'a Péramu óntan-aamoimo uráintemba miwíwárá'á miyá wéowe. Naaófá'á

moóráwigon-awi'a Kóra Maníkón-ai taraiséna kawáá-wáásí táái taraisénamo pukáintemba minkáró'-ámáámbó sen-kwáásí miyá ombá pósa miwí sáwí-meyamba maenááawe. ¹² Kembiwí Maníkóní waási wen-ímáyáá é'a tómbá né'o túwaandu ontembá kesé'a miwí komésa sáwí'a uwátinkesa kesáfé-ímáyáá úmai náma'nama'a ésa ímba tigaén-iyé. Miwí karo'-ámáámbó sen-kwáásí ésa ímba túwa'nai onkwáásí méraawe. Miwí taaérambo íyáín-kanaamo arambó ímbo íyáín-taeraankaan-kwaasi méraawe. Fiyúndágomo taaimó taawítúwáisanamo aáénkaintenkaan-kwaasi méraawe. ¹³ Piri'-nómbó kúmisanamo non-awiyááímo afora'ó intembá miwítí sáwíkisau afora'á wéraiye. Miwí kentí imáyáa tafisímai sáwí-ampa'a métinkanae senkwáásín-owe. Maníkó miwí kumeu'ó in-áémpá'ó to'mayaa uwátínkaraimba pósa mifá'á komaé'mae'a ónááwe.

¹⁴ Aifaráán-kwáásígón-áwí'a Ándámu ména Sétimba ma'ankówana Sétima Ínósimba ma'ankówana Ínósima Kénaanimba ma'ankówana Kénaanima Má'árareomba ma'ankówana Má'árareoma Yárétimba ma'ankówana Yárétima Ínókimba ma'ankówana Ínóki miyán-káró'-ámáámbó sen-kwáásísáféna imáyáa éna séna ísáaro. Fasi'aénkó wení kawe'-wáásí sáwífa'-waasise'a téna ¹⁵ sáwí'o uráawimo seyaafá'ó sáwí-meyambo timíndasafena téna Maníkóntáfésamo aamoimó ímbo ésamo sáwí'o uráawisafena aafimbá maitinkáíndasafena téna Maníkóntáfésamo aamoimó ímbo ésamo símaimo sáwí'o uwánkaraawisafena aafimbá maitinkáíndasafena tiyé Ínóki siyáiyé. ¹⁶ Kentí imáyáa tafisénae sewí í'ai simátinkáfa'a iyésa seyaafá-tántáá'ó miwífá'ó tiyáimba tirunkó sáwí'a isasá sáwí-imayaa aantemba arááiwaesa túma mósá marésa tirááímo tain-tántáá'á maénae sésa símai tirumbá wéfaiyaraawe.

¹⁷ Kesí waásisono. Miwí miyá-sáwí'á ombánifo kembiwí maarán-oro. Kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráisitini aantá-waasi siyáan-ai imáyáan-oro. ¹⁸ Miwí simátimesa sésa ánaaen-kanaamo tinda Maníkóntáfésa ímba aamoí ésa sáwí-imayaasafesamo tirááísafesamo ésa aamoí íyan-kwaasi kentuwíyáái ónááwe mináántá-wáásí siyáawe. ¹⁹ Miwí tirumpimbá Maníkóní ámútanko ímba méraisasa miwítí marapá'-ímáyáá arááiwaesa karo'-ámáámbá símai Maníkóní waási wétuwinaawe.

²⁰ Miwí miyá ombánifo kembiwí Maníkóní kawe'-áái aasiyaasí sé'a wempá'á timankúnkúmba é'a moórá-mora fasi'átinke'a Maníkóní Ufaen-ámútánkóní fasi'aénkóntáfé'a inaí seró. ²¹ Maníkó arumbá tímakaimba pó'a arupise úmai mé'a Fasi'aénkó Ísu Káráisiti arumbá uwátinkaina'a wíyómpa'a aúí'a úmai maé'mae'a íyantafe'a amu'maráaro. ²² Maníkón-aaisafesa kae'-ímáyáá tokáawi tirumbá uwátinke'a fasi'átínkáaro. ²³ Iyamó kaipa'á kofáínifo Maníkón-ai simátimiyana Maníkó tafisímai kawe'-ámpá'á métinkainiye. TuwímbaSAFE'a tirumbá uwátinkaiyasa minkwáásí tafisíya'a sáwí'a únafo sé'a miwítí sáwí-awausafena táá'a ína'a kentúma káráwiyoro.

²⁴ Maníkó kanaa'á túwa'nai ína'a ímba tínaemba uwámíyantafe'a érai'-aai súné. Maníkó tí'maena wení sámó kain-áémpá'á métinkaina'a kentí sáwí-aai ímba wérainana tirunkó óraa-kawe'a índasafe'a érai'-aai súné. ²⁵ Maníkó fasi'aénkwáráwí mimbóráwígó ména kentáásí Fasi'aénkó Ísu Káráisitini kisausafena imáyáa éna sáwí'o úmaisaaamo méraundafinkemba faúsínkáíntafe'a érai'-aai súné. Wení fí'onka'ma'mai-awauma wéraisana wenáwí'a óraa'a isaná wení fasi'aénkó iyáákaisana seyaafá-tántááká'á káráwiyaiye. Naaófá'á wíyóne marawé ímbo úmakonka'a wemá ménama káfé'wara'a ména maé'mae'a intáféna

érai'-aain-iyé súné.
Kemá Yúti sún-da-ai taí'áiyé.

Paapé uráin-aaí

Ísu wíyómpa'a iyówana Yóni kaumbo-wááí-áátáyá'íyo miyáumai-aatai maisuwéna maarán-ááí agaimakáíye. Agaimarónka'a Ísuni aampa'ó kun-kwáásísáfésa karaánáá'a súmai sáwí'a uwátinkaraawe. Ísuntafesa isésa fasi'ámai méraiwe séna maanááí agaimakáíye. Ísu Káráísitini kísausafena Maníkó wení namuro-wáásíyé waán-táwankone íyáákéna wení waási wembó ímbo auwésamo wéaraaiwaen-kwaasi kawe'á uwátinkainiye. Yóni miyán-ááí agaimakáíye.

1 Maníkó Ísu Káráisitintafena séna kárika'o paapé índa-tantaa'a isáíwae sé'a kesí kísau-waasi simátimuwo súwana Ísu Káráísiti wíyómpaken-kisau-waasi ai-marówana kuména Ísu Káráísitini kísau-waasigon-awi'a Yónimba kusimámakaiye. ²Yóni Maníkóni ásé-aiwara Ísu Káráísiti minááísáféna siyáin-aiwara seyaafá-tántáá'ó awánarainkwará'a simátimena maanáúfáífimbá agaimakáíye. ³Paapé índa-tantaa'a kárika'a paapé índa póna Maníkó maanáúfáífinkén-ááímó toráumai awánáíyan-kwaasiye maanááímó isésamo taawiyáíyan-kwaasiye kawe'á uwátinkainana tirunkó kawe'á íníye.

⁴Kemá Yóni maanáúfáí agáúmpo Ésiyaa-marafa'a afakaeté-naopa'o Fasi'aénkóni waásimo méraawi isáaro. Maníkó ááéma ména kífé'wara'a ména aasiyaasí maé'-mae'o índawi úwoi túwa'nai ena faru uwátinkaina'a méraaro. Maníkóni ámú-tanko afakaeté-fasi'aembo tokáiwai Maníkómó kawáánin-aempa'a ména úwoi túwa'nai ena faru uwátinkaina'a méraaro. ⁵Ísu Káráísiti Maníkón-aaí arupíse úmai simátímíwai úwoi túwa'nai ena faru uwátinkaina'a méraaro. Wemá aifa'á pukáímpinkembo íyáfasinkaiwai marapá-káwáá-wáásíyá'á káráwiyaiye. Ísu Káráísiti kentáá-ímáyáá

éna kentáásáféna puwéna kentáásí sáwí-imayaa faúsínkaraiye. ⁶Kawáán-uwásínkáísata Ísu afowámá Maníkóni kísausa wémaumne. Wení fi'oran-awauma waé'wae'a isaná kentáárá'á kawáánúmaena iyíníye. Érai'-aain-íye.

⁷Ísáaro. Ísu ainánká'á kumínasa seyaafá'-wáásí tufúkáan-kwaasiwara'a awánáíyana aafimbó maitinkáíndasafena tirunkó sáwí'a ínana umbáí táíníye. Miyáumai paapé índa mindá érai'-aain-íye.

⁸Fasi'aénkó Maníkó séna seyaafá-tántáá'kóni áwáugo pó'a ánaaembo seyaafá-tántáá'ó tai'áíndara'a kemá úwoi méraaumne. Ááéma mé'a káfé'wara'a mé'a maé'-mae'a ónaumne. Seyaafá-fási'aénkwáráwí úne siyáíye.

Yóni Káráisitimbo awánarain-aaí.

⁹Kemá Yóni kentuwáámá úne. Kembiwíséta Ísumpa'a kááísamai mé'a kembiwísé'a Maníkó kawáánipa kesé'a mé'a kembiwíséta umbai-tántáápímbá fasi'ámai mé'a wéamu'maraumne. Maníkón-aaí simátimé'a Ísu siyáin-aiwara'o simátimundarakemba aaisambá siyésa ta'óto'mai sí'maesa nonafufumpa'-márafá'-áwí'a Pátimosifa'a másínkówa'a méraawanana ¹⁰sondaará'á Maníkóni ámú-tanko kem-pímbá óraa'a uwásinkowa'a Maníkón-ímáyáá aantemba ówánana kesínáaempakemba minúwóiyáámbá aagó uwíyenkaamba óraaka ¹¹séna awánenda-tantaa'a aúfái-wandaaiimba agaimaré túwénasa Fasi'aénkóni waási afakaeté-naopa'o méraawi isáaro. Mindáó'-awi'a Éfésási-naopa'e Séménaa-naopa'e Pégámamu-

naopa'e Táyátáiraa-naopa'e Sáándisi-naopa'e Fírándéfiyaa-naopa'e Réóndísiyaa-naopa'e miyáumai-naoken-kwaasi ísáaro siyáíye.

¹²Súwa'a nááwa síyó sé'a waé'mai awánááwánda afakaeté-omba óntankon-awí'a korí-óntámbá úmakaampimba minómbá kúra'makowa'o ts wánááwánda ¹³minónkóní afufumpimbá moóráwigo waásiyaamba ména ayáátáá'-ampanta uréna áyaafaiya'a uriyon-á'wáánkáu uréna ¹⁴a'nónkóe ayáárankoe'a waení'a kówana súgáyáagaya úwana aúranko iyaráámbá kówana ¹⁵aísamaima óntambo agaimakáawanama énembo intembá aísamaigo miyaráámbá úwana aai Gómez non-iyasáúraakenkaamba óraaka séna ¹⁶ayáánúrapa'a afakaeté-o'a toréna óipinkemba paepáé'a séfasefa'-aempa'a áwááima wérowana óikakemba aafáúmó iyáúsenamo intembá uráíye.

¹⁷Úwa'a awané'a áfáára sáa'a úwa'a wenaísamaifimba kumbé'a púwóraan-tamba ówánana ayáánúrapaken-ayaantamba sine'á ta'ótorena séna ímba áá'a íno. Aifa'é ánaekenkoni áwáuma kemá úne. ¹⁸Pukáundafinkemba iyáfasine'a aasiyaasi maé'mae'o úndawi súnare'a méraundawi úne. Púwón-aemapa'e waási timanka'é káráwiyaundawi úne. ¹⁹Miyáumai awánáánda-tantaa'a aúfáifimba agauwó. Káfé'o wérain-tantaa'e ánaembo paápé índawe aúfáifimba agauwó. ²⁰Siyáánúrapa'a afakaeté-o'a toré'a afakaeté-ombo kúratoraunda awánáánda mintántáákóní áwáu ímbo paápé uráindara'a simáménda isaaó. Mináfákáété-omba Fasi'aénkóní waási mináfákáété-naopa'o méraawi owaná mináfákáété-o'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaawin-owe Ísu simásímakaiye.

Mináái Éfésási-naopa'o simátímakain-aaí.

2 Ísu simásimena séna Éfésási-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaundaw-imba maanáái agaimái túwénana awánáino. Afakaeté-o'a siyáánúrapa'a toré'a afakaeté-onkoni afufumpimbó núndawi maanáái simámumpo Éfésási-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaundawimba simámuwo. ²Miyá úndawi pó'a kemó ombá é'a tuwánaraumne. Ímba ifátúwáamba tiyáántán-kwimáimo méraamba tuwánaraumne. Sáwí'o úmáimo méraan-kwaasiti kísausafenamo ímbo tirááimo taimbá tuwánaraumne. Tuwímbai karo'á sésa Maníkóní aantá-waasisa únemo sembá kembíwí miwí táái isé'a miwítí kísau awáné'a miwísáfé'a karo'á sewémó sembá tuwánaraumne. ³Kesí waási onkákémbá umbai-tántáá'ó tímémba kembá ímba siyuwé'a kentáfé'a ísámai fasi'ámai méraamba tuwánaraumne.

⁴Miyán-kawé'ó ombá tuwánaraumpo moórá-tantaa'o ontáfé'a ímba aamoi uwátinkaumne. Aifa'á kentáfé'a áfááraumai imáyáa uráambanifo tuwé'a káfé'a ímba miyá wéofó ⁵aifa'ó kawé'ó é'ówini áwáuma imáyáan-oro. Káfé'a ímba miyaráámbá é'a tuwé'a aifa'ó kawé'ó uráantemba miyán-oro. Ímbo miyámó é'ó kempá'ó tíya'o é'a kentópa'a wé'a kentí ómbá maisúwáana'a úwoi-waasiyaamba ónááwe. ⁶Énifo Níkorási-waasiti kísausafe'a tíyámba uwátínkááwa'a kewár'á síyámba uwátínkau-na'a mindásafe kawé'á wéowe.

⁷Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aaí ísámai kawé'án-oro. Aaí senasá sáwí-tantaakombo iyáákaawi Maníkóní kawé'-áémpá'ó wérain-taeramba nésa maé'mae'a ónááwe. Mináái aúfáifimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

Mináái Séménaa-naopa'o simátímakain-aaí.

⁸ Ísu simásimena séna Séménaa-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaindawimba maanáái agaimái túwénana awánáino. Aifa'é ánaaene miwání áwáuma é'a pukáundafinkemba íyáfasine'a súnaraundawi maanáái simámumpo simámuwo. ⁹ Umbai-tántáá'á tíméwa'o sáwisan-kwaasiyaambo ombá tuwánaraumne. Sáwisan-kwaasiyaambo ombánifo Maníkómpákémbá sáwífa-tantaa'a maiyáawe. Tuwímbai karo'á sésa Yúndaa-waasisa úne sembánifo waántáwankon-aráái waesa símai sáwí'o uwátínkáamba tuwánaraumne. ¹⁰ Tí'a índá-i'o uwátinkaiyamba ímba táá'a íno. Maanáái ísáaro. Waántáwanko imáyáa timínasa kembá títai úmai ísánae sésa tatí'-maesa ándáfa'a mátinkesa siyáánkai-i'a sáwí'a uwátinkanaawe. Kentáfé'a fasi'ámai méwasa tuwímbai tínkamonasasa puwíwae siyambanifo kentáfé'a fasi'ámai méwa'a imáyáa tíména'a wíyómpa'a maé'mae'o íyamba mindá kentí kawe'-mékambániye.

¹¹ Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aaí ísámai kawe'án-oro. Sáwí-tantaakombo íyáakaawi sáwí-marupa'o iyamó kámakama ipa'á ímba maé'mae'a ónááwe. Mináái aúfáífimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

Mináái Pégámamu-naopa'o simátímakain-aaí.

¹² Ísu simásimena séna Pégámamu-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaindawimba maanáái agaimái túwénana awánáino. Sóipimba paepáé'a séfasefa'-awaimo wérarwai maanáái simámumpo simámuwo. ¹³ Kemó méraapa'a é'a tuwánaraumne. Waántáwanko káráwiyaiapa'a méraafo kentáfé'a imáyáa é'a arupíse úmimo méraamba tuwánaraumne. Ááema moóráwígon-awi'a Ántípási kentí naaópa'a waántáwanko méraipa'a ména kesáái arupíse úmai simátíma'mae iyúwasa tufúwana puwún-kanaara'a ímba kembó siyúwáamba kesé'a kááísamai méraawe. ¹⁴ Miyán-káwé'ó ombá wétuwanaumpo kaumbo-kae-tántáá'ó tokáantafe'a ímba aamoí uwátinkaumne. Naaófá'á moóráwígon-awi'a Péramu sáwí'o uráintemba kempínkémbá tuwímbai miyá wéowe. Péramu moóráwígon-awi'a Pérékumba aráánamuwana wemá Ísareri-waasi sáwí-amba aráátimuwasa karo'-máníkómpá'á póí tufúkésa kúfu'uwandesa fí'owa fí'owa awaainínkóe awaaijóe'a aoisaambá uráawe. Kempínkémbá tuwímbai miyá-sáwí-ámbá wéaraatimewe. ¹⁵ Miyáumai kempínkémbá tuwímbai Níkórási-waasiti sáwí-amba wéaraatimewe. ¹⁶ Mindásafe'a misáwí-ámpá tuwé'a kempá'á teró. Ímbo miyámó íya'o é'a káríka'a kempá'á kumé'a paepáétambo káráantemba sóipinkem-paepaetamba minkwáási karánaumne.

¹⁷ Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aaí

ísámai kawe'án-oro. Sáwí-tantaakombo íyáakaawi wíyómpaken-tomba tímé'a waén-óntámbá minóntánká'á aú-awi'o agaimakáin-ontamba tíménaumne. Maíyawi aantemba mináwí'á awánánaáwe. Minááímá aúfáífimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

Mináái Táyátáiraa-naopa'o simátímakain-aaí.

¹⁸ Ísu simásimena séna Táyátáiraa-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaindawimba maanáái agaimái túwénana awánáino. Maníkón-ááninko súrango iyaráámbá kaisaná sísamaí óntambo agaimakáawanamo kaúfíntemba sísamaigo

miyaráámbá uráisa'a maanáái simámumpo simámuwo. ¹⁹Kemó ombá é'a tuwánaraumne. Kentáfé'a imáyáa é'o kesé'a kááísamai mé'o fí'owi túwa'nai e'a ímba kembá siyuwé'o fasi'ámai méraamba tuwánaraumne. Káfé'o máén-kisau go aifa'ó maiyáan-kisau gombo íyáákaimba tuwánaraumne. ²⁰Énifo moórá-tantaa'o ontáfé'a ímba aamoí uwátinkaumne. Naaófá'á moórá-ininkon-awi'a Yéséperi sáwí'o uráintemba kempínkémbá moórá-ininko karo'á séna Maníkón-aaímo simátimundawi únemo simbá ímba tínaaemba uwáméwana kesí kísau-waasi sáwí-amba aráá-timena tí'maena wisasá karo'-máníkémpá'á póí tufúkésa kúfu'uwandesa fí'owa fí'owa awaainínkóe awaai kóe'a aoisaambá owa'á ímba símai aambá fáikaawe. ²¹Minínínkómbá simáme'a tuwáíniyai sé'a amu'makáunana ímba túwáimba úwoi tokáíye. ²²Mindásafe sé'a wenkwará wesé'a sáwí'o owíwará'á óraa-tí'o índa-i'a uwátinkanaumne súne. Sáwí'o ombó ímbo tuwésamo kempá'ó tíya'o é'a súndantemba uwátinkanaumne. ²³Wenáráá'marimbo tínkamonasamo puwíyasa Fasi'aénkóní waási seyaafá'-áémpá'ó méraawi mináái isésa kentáfésa sésa waási sirumpiné imáyáafine suwánaraiwaisa póna kawé'ó ondawísá kawé'-mékémbá siménasa sáwí'o íyawí sáwí-meyamba timíniye sénááwe. ²⁴Kembiwí Táyátáiraa-naopaken-kwaasifinkemba Yéséperin-aaí ímba taawiyafé'a waántáwankoni aúpá'-áái ímbo taawiyafíyawí ímba moórá-umbai-tantaa'a timénaumne. ²⁵Maníkóní érai'-aaí tirumpimbá ta'ótoke'a kúmóna simu'maráaro.

²⁶Sáwí-tantaakomba íyáákésa kúmóndara'o simátímakaundantembo íyawisafe sé'a marapá'-wáásíyá'á kawáánoro. ²⁷Kesifo kentáféna séna waásiya'a kawáánuwomo siyáintemba marapá'-wáásíyá'á kawáánoro sénaumne. Fasi'aén-tántáátámbó sawemó tufántuwaawanamo sáwífasemo intembá miyámó ésa fasi'ámai kawáánuwó urésa tínkamonaawe. ²⁸Minkwáási sáwí-tantaakombo íyáákawí moórá-o'a timénaumne. Aafáúmó íyáúsisanamo wérain-o'a timénaumne Ísumo siyáimba mináái wesáféna siyáíye. ²⁹Ísu simásimena séna ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aaí ísámai kawé'án-oro. Mináái aúfáífimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

Mináái Sáándisi-naopa'o simátímakain-aaí.

3 Ísu simásimena séna Sáándisi-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyaindawimba maanáái agaimái túwénana awánáino. Maníkón-amamba afakaetéfasi'aen-amamba toré'a afakaeté-o'o tokáundawí maanáái simámumpo simámuwo. Miyámó úndawí pó'a kemó ombá é'a tuwánaraumne. Kentáfésa sésa Maníkóní waásin-owe sembánifo méraawini áwáuma tuwánaraumne. Maníkón-aaí tóikakentantemba sé'a méraawini áwáuma Maníkóní némpa'a méraafo ²kentúra'a káráwiyoro. Maníkón-aaí tuwáúnafo sé'a ta'óto'mai kawé'án-oro. Maníkón-aúranka'a kentí kísau ímba arupíse-kisaun-ifo kentúra'a káráwiyoro. ³Maníkón-aaí ísámai ta'ótokaan-aaí imáyáa é'a kempá'á té'a mináái taawiyafé'a méraaro. Ímbo miyámó íya'o é'a kumé'a sáwí-meyamba timénaumpo umén-kwáásímó kaffímbó tentenkáán-úmai ímbo ísarenka'a kumé'a sáwí-meyamba timénaumne.

⁴Énifo kembiwí Sáándisi-naopaken-kwaasifinkemba tuwímbai ímba sáwí'a é'o kawé'-úmaimo méraan-kwaasi waén-únánkwátóiyaamba ombá pó'a kesé'a ménaawe. ⁵Sáwí-tantaakombo íyáákaraiyawí miyáumai waén-únánkwátóí urésa ménaawe. Maníkón-aúranka'e wíyómpaken-kísau-waasi túranka'e miwí túwí'a sé'a

kesí waásiye sé'a miwí túwí'a ímba tuwígáúfaranaumne. Aúí'a úmai maé'mae'o íyan-kwaasi-tuwi'o agaimakáin-aufai-wandaaifinkemba

ímba tuwígáúfaranaumne.

⁶ Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aaí ísámai kawé'án-oro. Mináái aúfáífimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

Mináái Fírándéffiyaa-naopa'o simátímakain-aaí.

⁷ Ísu simásimena séna Fírándéffiyaa-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyain-dawimba maanáái agaimái túwénana awánáino. Ufaen-kwáásí é'a érai'-aaí aantembo súndawí úne. Téffítimo káráwiyainten-úmai káráwiye'a ontarákén-kíyá'á káráwiyaumpo íyáferaaromo senda-wáásímó ésa íyáferanaawe. Ímba íyáferaaromo sendawímó ésa ímba íyáferanaawa'a maanáái simámumpo simámuwo.

⁸ Miyámó úndawí pó'a kemó ombá é'a tuwánaraumne. Ísáaro. Aambá witinkáumpo ímba aambá fáitinkanaawe. Kári-fasi'aemba maiyé'a méraambanifo kesáái ímbo túwáámba taawiyafé'a waási túranka'o Ísuni waási únemo sembá tuwánaraumne. ⁹ Tuwímbai karo'á sésa Yúndaa-waasisa úne sembánifo waántáwankon-arááiimo wáéwi imáyáa tíménasa kempá'á tésa kífaesa kentáfésa sésa Ísu arumbó tímakaiwain-owe sénáawe. ¹⁰ Kemá sé'a fasi'ámai mé'a simu'maráaro siyáumpo miyán-owe. Seyaafá'-márafá'ó méraan-kwaasifa'a umbai-tántáá'á téna sáwí'o uwátinkainda fasi'ámai mé'o simu'maráántafe'a kemá káráwiyonaumne. ¹¹ Kárika'a kumónaumpo kesí imáyáa tafisímai sáwí'o uwásinkaiyata kawé'-méyámbá ímba máúnafo sé'a kesáái tirumpimbá ta'óto'mai kawé'án-oro.

¹² Naambó ésamo naamayáambo fáentemba sáwí-tantaakombo íyáákaawi kesifo Maníkóní amáán-daumpa'a naamayáánkaamba faitínkáánasa aasiyaasí maé'mae'a ónáawe. Sáwí-tantaakombo íyáákaawi tine'á Maníkón-áwí'a agaé'a kesí aú-suwi'a agaé'a Maníkóní naaó'-awi'a agaé'a ónaumne. Mindáó'a ímba Yérúsaremufakaan-dao'an-ifo aú-nao'a wíyómpakemba Maníkómpákémbá kumínda-nao'-awi'a tine'á agaénaumne. ¹³ Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aaí ísámai kawé'án-oro. Mináái aúfáífimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

Mináái Réondísiyaa-naopa'o simátímakain-aaí.

¹⁴ Ísu simásimena séna Réondísiyaa-naopa'a Fasi'aénkóní waásiya'o káráwiyain-dawimba maanáái agaimái túwénana awánáino. Érai'-aaigoni áwáu kemá é'a Maníkón-aaí arupíse úmai simátime'a Maníkómó úmakain-tantaakoni áwáugo maanáái simámune. ¹⁵ Miyámó úndawí pó'a kemó ombá é'a tuwánaraumne. Kesáái ímba síyukaafó tirumpimbá ímba fasi'ámai ta'ótokaawe. Kesááiimo tínaembo uwásiyuwaankakaa miyán-kwáásín-oyo kanaán-íye súsino. Kesááiimo tirumpimbó fasi'ámáimo ta'ótokaankakaa miyán-kwáásín-oyo kawé'án-íye súsino. ¹⁶ Kesáái ímba siyuwé'a kárika'a ta'ótokaafó ímba óraaka'a ta'ótokaafó kempákémbá ti'maránaumne. ¹⁷ Kemiwí karo'á sé'a kawé'-úmai mé'a ímba moórá-tantaa'a aafáán-tukáumne sefó kesúranka'a sáwí'a é'a óntaiyain-kwaasiyaamba é'a unáánkwátói-iyain-kwaasiyaamba é'a túran-kafitan-kwaasiyaamba é'a ímba awána-mai kawé'á owaná sirumbá wéiye. ¹⁸ Kawé'-ááímó simátíménda ísáaro. Kempá'á té'a kempákén-tántáá'ó maíyantafe'a moórá-ontankon-awi'a korí agaimáimo kawé'ó úmakaan-ontamba méyáambaranaawe. Unáánkwátói-iyain-kwaasi tigeeráámbá iyé

sé'a kempákémbá waén-únánkwátói méyáambaranaawe. Túramba awánamai kawé'ó iyantafe'a kempákémbá túrankoni masawémba méyáambaranaawe. ¹⁹ Kesirumbó timúnda-waasi kesáái kawé'-úmai isáíwae sé'a aaisan-tímai arupíse uwátinkanaumne. Mindásafe'a sáwí-imayaa tuwé'a kempá'á teró. ²⁰ Ísáaro. Kembíwísé'a ménae sé'a táánte'a wétimu'maraumne. Kesimóísáúmba isé'a ontá tisinké'a iyuwómó síyawi kemá kesé'a mé'a tómbá naana'á kesé'a mé'a tómbá nánááwe. ²¹ Sáwí-tantaakombo íyáákaiyawisafe'a sé'a kesé'a waásiya'a kawáánónááwe sé-naumne. Sáwí-tantaakomba íyáákare'a kesifoé'a waásiya'a kawáánúyántemba íyáákaiyawí kesé'a kawáánónááwe. ²² Ísáán-kwaasi pó'a Maníkóní ámútanko Fasi'aénkóní waási seyaafá'ó simátímín-aaí ísámai kawé'an-oro. Mináái aúfáifimba agaimái simátimiyo afakaeté-onkoni afufumpimbó mérowi mináái simásímkaiye.

Maníkón-áwí'ó mósá makáan-aaí.

4 Ísu simásimuwa'o awánááwánda wíyómpa'a ontá tigurówana aifa'ó uwíyenkaambo óraaka'o súwai simásimena séna kemó méraundafa'a íyína'a ánaembo paapé índá-tantaa'a aráánamenaumne. ² Minúwóíyáámbá Maníkóní ámútanko kempímbá óraa'a uwásinkowa'a awánááwánda wíyómpa'o kawáániwaini ayái-afama wérowana minká'á moóráwigo mérowa'a awánááwánda ³ anekembá sáma kówana taaéná-wisiyamba úwana naaeráámbá úwana mináfárá'á oisámbá taaéná-wisiyamba úkúraa'-úwana kawáániwaimo mérain-aempa'a afufumpimbá wérowasa ⁴ moórá-waai úmai éyain-kwaasi kawáánuwaiti tiyái-afama úkúrowasa minká'á moórá-waai úmai éyain-oraa'-waasi mésa waén-únánkwátói urésa mara'-mésa óraa'-waasiti kámo'a óntankon-awi'a korísámbó úmakaan-kamo'a ti'nómpímbá wiyáawe. ⁵ Afufumpimbá kawáániwaini ayái-afarakemba aafáyáuma torówana wíyónaai súwana káúgau súwana mináyái-áfágón-aúrampa'a afakaeté-omba kéna minómbá Maníkóní ámútanko afakaeté-fasi'aen-amutankon-iyé. ⁶ Kawáániwaini ayái-afagon-aúranka'a waaúmbá sámó kain-dómbá wérowasa éyain-a'wampa'a éyaimbo túnarowi mésa tínaaempa'e túrampa'e sáwífa-turambo wérowi mésa ⁷ moóráwigo seyaafá-fási'áémbó íyáákarowi óraa'-iyankaamba úwana moóráwigo purumakaráámbá úwana moóráwigo waási óikaamba úwana moóráwigo óraa'-embontaankaamba éna ayóísántámbá túwana ⁸ minéiyáímbó túnarowi afa'móráe-ayoima wérowana seyaafá-túrá'é ayóí-ándámpá'é túramba wérowasa aasiyaasí aafáyáara'e fenómpinka'e nó'waane

maarán-ímá símae iyésa sésa

Fasi'aénkó Maníkó seyaafá-fási'áénkwáráwí

fí'oran-kawé'an-iyé. Aifa'á ména

káfé'wara'a ména maé'mae'a íníye

sésa mínímá símaesa iyáawe. ⁹ Minéiyáímbó túnarowi kawáániwaini ayái-afara'a ména aasiyaasí maé'mae'o índawin-awi'a mósá marésa súwi sésa fí'oran-awaun-iyé sumbá miyá unká'á énifo ¹⁰ moórá-waai úmai éyain-oraa'-waasi kawáániwaini ayái-afara'a ména aasiyaasí maé'mae'o índawi aísamaifimba kífaesa áwí'a mósá marésa óraakon-iyé sésa ti'nónkákén-kámó'á faú'mai aísamaifimba marésa ¹¹ maarán-ímá siyáawe.

Kentáásí Fasi'aénkó Maníkó kawekó-úramba éma seyaafá-tántáá'á úmakaane. Imáyáa éma seyaafá-tántáá'ó úmakaandasafeta kesáá méraunanasa seyaafá-tántáá'wárá'á wéraiye. Mindásafeta enáwí'a mósá maréta séta waási ení fí'oran-awau awánáiyama fasi'aénkwárá'á méinone súne sésa minímá siyáawe.

Owepámakaan-kwandaaignon-aaí.

5 Miyá suwa'ó awánááwánda kawáániwaini ayáí-afara'o mérowin-ayáánúrapa'a owepámakaan-kwandaaima séfeseffa'-aempa'a aúfáímo wéron-kwandaai tokéna ímba awánáíwae séna afakaeté-senomba minkwándááíyá'á tásuwena tokówa'a ²wíyómpaken-kisau-waasi fasi'aéwímbá awánááwánana óraaka séna nááwa kawe'-wáásígówá misénómbá kanaa'á tátuwena fariyámai awánáiniyo súwana ³wíyómpakewiye marapákéwiyé waántá-marupakewiye seyaafá'nánká misénómbó tátuwesamo awánáiyamba uwófi'a ónááwe. ⁴Kawe'-úmai mésa misénómbá ímba tátuwaiyan-kwaasi mérontafe'a ifi'á wétasuwaawanana ⁵minóráá'-wáásífínkémhá moóráwigo simásimena séna ifi'á táánafo awánaao. Moóráwigo Yúndaan-andafakewi íyáákaraiwai Téffitin-aísaafitantambo uráiwai sáwí-tantaakomba íyáákaraimba póna kanaa'á misénómbá tátuwena minkwándáái fariyáiniye siyáíye.

⁶Súwa'o awánááwánda minéiyáímbó túnarowiye minóráá'-wáásiyé kawáániwaini ayáí-afara'a úkúrowana moóráwigo sipisípi-araakaawi kawáániwaini ayáí-afara'a ména tufúwana puwéna íyáfasinkaiwaiyaamba ména a'nómpínkémhá afakaeté-taanaimba wérowana afakaeté-auramba wérowana mináúránkóní áwáuma Maníkóní ámútanko afakaeté-fasi'aen-amutamba uráisana Maníkó wembá ai'maráisana seyaafá'-máráfá'á kunkwéniye. ⁷Misípísípi-áráákaawi kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwai téna kawáániwaini ayáí-afara'o mérowin-ayáánúrapakemba tafú úmakaan-kwandaai maiyéna ⁸minéiyáímbó túnarowiye moórá-waai úmai éiyain-oraa'-waasiye sipisípi-araakaawi aísamaifimba kífaesa uwiyemba tokésa óntankon-awi'a korí-óntántámbó úmakaan-taufa'a ta'ótorowana mimpímbá asaa-wiyúmbó ún-kanama wérowana minkánágóní áwáu Maníkóní waási wempá'ó inaimó sembá minásáá-wiyúmbó isáíntemba inaimó sembá wéisaiye. ⁹Aú-ima maarán-ímá siyáawe.

Embá tufúwa puwémo íyáfasinkaanda mindásafe sáwí'o ompínkémhá tí'mai Maníkóndé-i'a uwátínkaraane. Seyaafá'-ándáfákémhá tuwímbai wétiye fí'o-fi'on-aaímo sen-kwáásífínkémhá tuwímbai wétiye fí'o-fi'on-tuwara'-waasifínkemba tuwímbai wétiye seyaafá'-máráfákémhá tuwímbai wétiye miyámó óndasafe kawekó-úramba po kanaa'á misénómbá tátuwe wandaaimá fariyáínone. ¹⁰Kawáá-i'a uwátínkaraanasa Maníkó kentáásí Fasi'aénkóní kísau maésa marapá'á mésa waásiya'a kawáánónááwe. Mindásafe misénómbá tátuwe wandaaimá fariyáínone sésa minímá siyáawe.

¹¹Suwa'ó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasi áfááraumai sáwífa uwa'á ímba kanaa'ó toráúsóraan-kwaasi mésa kawáániwaini ayáí-afara'a minéiyáímbó túnarowiye úkúresa ¹²maarán-ímá óraaka siyáawe.

Sipisípi-araakaawimba tufúwana puwéna íyáfasinkaiwai kawekó-úramban-íye.

Mindásafena póna wení fasi'aénkó waé'wae'a isaná kawé-tántáá'á márásana wení kawé'-ímáyáágó waé'wae'a isaná waásiya'a kawáánúmae íyísana wenáwíko óraa'a isaná wení fí'oran-awau waé'wae'a isatá wenáwíta mósá maráúmne

sésa miyán-ímá suwa'á ísaraumne.

¹³Minkákémbá wíyómpakewiye marapákéwíyé waántá-marupakewiye uwí-nómpínkéwíyé maarán-ímá siyáawe.

Kawáániwaini ayái-afara'o méraiwaine sipisípi-araakaawi kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwaine túwí'a mósá maréta túwí'a óraa'an-íye súnanasa kentí fí'oran-awau waé'wae'a ínana kentí fasi'aémbá waé'wae'a íníye

sésa miyán-ímá suwa'á isááwánasa ¹⁴minéyáímbó túnarowí sésa érai'-aain-íye suwasá minóráá'-wáásísómbá aísamaifimba kífaesa wen-ímáyáá ésa áwí'a mósá makáawe.

Ísu misénómbó tátukain-aaí.

6 Wen-ímáyáá mósá márówa'o awánááwánda sipisípi-araakaawi kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwai aifa-sénómbá tátuwowana minéyáímbó túnarowifinkemba moóráwigo óraaka'a wíyónaaiyaamba séna tiyó súwa'a isé'a ²awánááwánda moórá-poigon-awí'a ósi waén-ósígó moóráwigomba ayáá'maena túwana ímá ayáámpimba tokówana moóráwigo íyáákaraiwaini kámo'a ámakowana íyáákaraiwai namuro-wáásí íyáákanae séna kúwa'a awánaraumne.

³Minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá tátuwowana minéyáímbó túnarowifinkemba moóráwigo séna tiyó súwa'a isááwánana ⁴moórá-poigon-awí'a ósi naae-ósígó moóráwigomba ayáá'maena túwana paepáé'a aména fasi'aémbá amúwana taumó karáíyan-tantaa'a ifátuwowasa tiyésa tínkankaawe.

⁵Minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá tátuwowana minéyáímbó túnarowifinkemba moóráwigo séna tiyó súwa'a isé'a awánááwánda moórá-poigon-awí'a ósi fafután-ósígó moóráwigomba ayáá'maena túwana tuwináíyan-tantaa'a tokówana ⁶minéyáímbó túnarowifinkemba moóráwigo aawai táfnana kári-tomba wérintafena séna moórá-kanaa-kisugoni méyán-tómbá kári-tomba maésa moórá-mora maénááwe. Masawémbó fatiyón-taeramba mintáímá ímba sáwí'a ínone. Ándágo arampínkémbá anómbó naan-kísáú ímba sáwí'a

ínone siyáíye.

⁷Minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá tátuwowana minéyáímbó túnarowifinkemba moóráwigo séna tiyó súwa'a isé'a ⁸awánááwánda moórá-poigon-awí'a ósi uriyon-ósígó moóráwigomba ayáá'maena túwasa minkwáásígón-áwí'a puwíyé suwaná wenánaaembo túwain-awí'a puwí-áémpá'é siyáawe. Seyaafá'-márámá éyainka'a tuwínkaa'-éna fasi'aémbá tímúwasarai moóráfa'a wéwesarai tínkambae kuyasá púwúwana aawai tówana tómbá ímba úwasa púwúwana tí'a úwasa púwúwana afáá-póisónkó waási fówasa púwúmba tuwánaraumne.

⁹Minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá tátuwowa'o awánááwánda Maníkóntáfésa ísamai póí tufú'maimo agáún-ontan-taaregoni améndampa'a waási timankó méraawe. Minkwáásísómbá Maníkón-aaí simátíma'maesa

íyúwasa aaisambá tiyésa tínkamuwasa pukésa ¹⁰ óraaka sésa Fasi'aénkóo fasi'aén-úramba mé fi'oran-kawe'a e érai'-aagioni áwáugo po marapá'-wáásímó sínkankaawi nóran-kanaawa anondáá aai simátinkewa sáwí-meyamba timínono suwaná ¹¹ moóráwigo waén-únákwátói moórá-mora tiména séna kárika'a timu'maréwasa kembiwímó Maníkóní kisaumo maiyáantemba Maníkóní waási miyámó ombá tínkamiyasa puwíyana tai'áína'a miwítí sáwí-meyamba timénaumne siyáíye.

¹² Minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwai minkáké-sénómbá tátuwowa'o awánááwánda óraa'-marima tówana aafáú fafuwéna fafután-ámpántaráámhá úwana wíyómba naerírí'a úwana ¹³ óraa-fiyunda torówana taaéramba ímbo áfumo karón-taeramba kunténa marapá'ó kúmíntenkaamba o'á káísuwena marapá'á kunkáíye. ¹⁴ Wátóimo usisi fámáráántemba sokón-tawaai usisi fámarena áwiyokuwana seyaafá'-ómá'é nonafufumpa'-máráwé moóráfa'-morafata uráíye. ¹⁵ Marapá'-wáásiyá'ó kawáán-uráawiye óraa'-waasiye i-wáásítí óraa'-waasiye óntawara'-waasiye fasi'aénkwára'-wáásiyé wayó-kísáúmó máéwiye úwoimo nón-kwaasiye seyaafá'-wáásiyé omápine óntampine óntan-aifine aúpá'á mésa ¹⁶ omákontafesawe óntankontafesawe sésa kawáániwaini ayái-afara'o méraiwaiye sipisípi-araakaawiye suwánésarai tíyámbo uwásínkááfainifo faiwí'wé káátaaro. ¹⁷ Tíyámbo uwásinkaiyan-kanaa tísatá ínta aseránaumpo faiwí'wé káátaaro sumbá ísaraumne.

Ísareri-waasi 144,000 waasimo méraan-aai.

7 Isé'a minkákémbó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasi éiyaimba mésa seyaafá'-máragóní éiyain-aempa'a mésa marará'é taaiya'é uwí-nónká'é fiyúndá toráífo sésa ta'ótokowa'o ² awánááwánda wíyómpakemba moórá-kisau-waasigo aafáúmó íyáúsunkakemba téna agáén-tantaa'a Maníkó fasi'aénkwáráwíndé toréna minéyáíndárau táántena Maníkómó marawé uwí-nóné sáwí'a íya-fasi'aembo tímakon-eiyaindarau táántena ³ óraaka séna marawé taaiyé uwí-nóné ímba sáwí'o íyamba amu'makéwata Maníkóní kisaau-waasi túwayaanka'a aúfái agaimáráanata kembiwí ánaemba marawé taaiyé uwí-nóné sáwí'an-oro súwa'a isááwánana ⁴ séna Ísarerin-ááninton-tísaitantambo uráawi túwayaanka'a Maníkóní aúfái agaimakáawi torauséna séna 144,000 waasin-owe. ⁵ Minkwáásí Yúndaan-andafaken-kwaasi 12,000 uwasá Rúpenin-andafakemba 12,000 uwasá Kátin-andafakemba 12,000 uwasá ⁶ Ásan-andafakemba 12,000 uwasá Náfatarain-andafakemba 12,000 uwasá Mánásaan-andafakemba 12,000 uwasá ⁷ Símiyonin-andafakemba 12,000 uwasá Rífáin-andafakemba 12,000 uwasá Ísákaan-andafakemba 12,000 uwasá ⁸ Sépiyuraanin-andafakemba 12,000 uwasá Yósepin-andafakemba 12,000 uwasá Pénisaminin-andafakemba 12,000 uwasá miyáumai-waasi Maníkóní aúfái túwayaanka'a agaimakáawe súwa'a ísaraumne.

Ísu Káráisitini waási-taai.

⁹ Isé'a minkákémbó awánááwánda sáwífa'-waasi ímbo kanaa'ó toráúsóraan-kwaasi mésa seyaafá'-márafákén-kwáásiyé seyaafá'-ándáfákén-kwáásiyé fi'o- fi'on-tuwara'-waasiye fi'o-fi'on-aaimo sun-kwáásiyé mésa kawáániwaini ayái-afagon-aúrampa'a mésa kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwain-aúranka'a mésa waén-únákwátói urésa amoí untáfésawe sésa písóí-anama tokésa ¹⁰ óraaka sésa

Maníkó kentáásí Fasi'aénkó kawáániwaini ayái-afara'o méraiwaiye kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwaiye sáwí'o úndafinkemba kawe'-ámpátá méwésinkaaye suwasá ¹¹wíyómpaken-kisau-waasi seyaafá'á kawáániwaimo mérain-aempa'e óraa'-waasiye éiyaimbo túnarowiye úkúresa mésa kífaesa Maníkón-ímáyáá ésa áwí'a mósá marésa ¹²sésa érai'-aain-iye séta Maníkón-áwí'a mósá maráúnanasa wení fí'oran-awauma waé'wae'a isaná wení kawe'-ímáyáágó waé'wae'a isatá wentáféta súwisa súnana wenáwí'a óraa'a isaná wení fasi'aénkó waé'wae'a isaná waásiya'a kawáánú-mae íyísata érai'-aai iyésá súne siyáawe.

¹³Minkákémbá óraa'-waasifinkemba moóráwigo síesai ena séna waén-únánkwátóimo uráan-kwaasi nááfakena nááwiya'o súwa'a ¹⁴kemá sé'a óraakoo ken-ímba isáúmpo emá ísaraane séwánana wemá séna miwí óraa'-umbaima tíméwasa Maníkómbá ímba auwésa fasi'ámai méraawe. Unáánkwátóimo non-kwíyówanamo kawe'ó intembá miwí kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwai puwúwana naaemó kunkáimba pósa waén-únánkwátóiyamba úmaresa kawe'-úmai méraawe. ¹⁵Mindásafesa Maníkó kawáániwaini ayái-afagon-aúrampa'a mésa aafáyáara'e fénáímpinka'e nó'waane wempá'á wení kísau maima'maima'á wéowe. Kawáániwaini ayái-afara'o méraiwai miwí tapáinana ¹⁶ímba aneka'á tááin-téna nontáfénawara'a ímba tinkáinana miwí tine'á ímba aa'á kéné ímba koko'á ínasa kawe'-úmai méranaawe. ¹⁷Kentáásí

sáwí-meyambo maiyáiwai kawáániwaini ayái-afagoni afufumpimbá méraimba póna miwíyá'á káráwiyena tí'maena kawe'-nómpá'á mótinkainasa minkáwé'-nómbá nésa maé'mae'a ónááwe. Maníkó miwí ti'nimá uwátiyuwainasa ímba ifi'á táiyana moórá-tantaa'a ímbo aafáán-tuwáiyamba kawe'-úmai méranaawe óraa'-waasifinkemba moóráwigo simásímakaiye.

Ánaae-senombo tátukain-aai.

8 Simásimuwana sipisípi-araakaawi kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwai ánaae-senomba tátuwuwana wíyómpa ampáánk'á ímba aaí sésa ímba káú-gau suwa'á ²awánááwánda Maníkón-aúranka'a wíyómpaken-kisau-waasi afakaeté mérowana moóráwigo afakaeté-uwiyemba tímúwasa maisokówana ³moóráwigo wíyómpaken-kisau-waasi kawáániwaini ayái-afagoni ewaa'á taména asaa-wiyúmbó ún-kanama agáún-taerera'a taména óntankon-awi'a korí-óntántámbó úmakon-taufa'a torówana asaa-wiyúmbó ún-kanama agáínkwae séna sáwífa-kanama aména séna Maníkóní waási wempá'ó inaimó sen-ááiwará'á wéisaiye súwana ⁴ta'ótokon-taufapimba agaimarówana úmúmba iyúwana Maníkó iséna wení waási inaimó sun-ááiwará'á isówana ⁵minkákémbá mintáúf'á'á maiyéna taarerákémbá iyáámba maimái mintáúfápímbá marówana iyamá kówana marapá'á tuwówana wíyónaai súwana káúgau súwana aafáyáuma

torówana óraa'-marima taráiyé.

Afakaeté-uwiyenkon-aai.

⁶Maríma tówasa minkákémbá mináfákáété-kisau-waasi wíyómpakewi uwíyembo tufíyanesa to'mayaa uwaná ⁷aifarááwí uwíyemba tufúwana kaafyarankwara iyawará naawará'á tuwówana marapá'á kuména moórá-aempa'a marawará taai-wará seyaafá'á owáiwará'á iyamá kagúwana kae'-áémpá'á

taaiwará marawará'á kawe'á uráiyé.

⁸Úwana miwá ánaaemba moóráwigo uwíyemba tufúwana óraa-tantaa'a omákaan-tantaa'a iyamá

kámai kará'maena uwí-nómpímbá kumúwana kae'-áémpá kawé'á úwana moórá-aempa'-nomba naaeráámbá úwana ⁹mináémpá'ó mérowi seyaafá'á púwúwana nompín-táómba seyaafá'á tawísímai tai'ásukaiye.

¹⁰⁻¹¹Tai'ásuwowana minkáé'nárai tínaaemba moóráwigo uwíyemba tufúwana ómbó kúraráántemba óraa'-okon-awi'a ikamó fain-ó'án-íye suwaná wíyómpakemba káísúmaena nompá'wárá nonaumpinkwárá'á kumúwana mindómbá ikamá fówana kae'-áémpá'ó nombá kawé'á úwana moórá-aempa'o nombá ikamá fówasa sáwífa'-waasi nésa pukáawe.

¹²Púwúwana minkáúmbónárau tínaaemba moóráwigo uwíyemba tufúwana aafáúwé wíyóne o'é kae'-áémpá'á kawé'á úwana moórá-aempa'a kumeu'á úwana aafáyáarakemba sán-karéna aafáúmó taenónka'a kumeu'á éna nó'waan-afufuntamba sán-karéna fénáímpinka'a kumeu'á éna miyá úwa'o ¹³awánááwánda óraa'-embontaanko sanaan-úramba farafámae wénena óraaka séna kaumbo-sáwí-méyámbá marapá'-wáásífa'á kuména wíyómpakemba kaumbónárau úwoi méraamba pósa mindáraumo uwíyembo tufíyana marapá'-wáásífa'á sáwí-meyamba kumíníye súwa'a ísaraumne.

9 Isááwánana minéyáíndárau tínaaemba moóráwigo uwíyemba tufúwa'o awánááwánda wíyómpakemba moórá-o'a káísúmaena marapá'ó kunkón-okomba moóráwigo kíma aména maipímbá aféúmbá ímbo wérom-baipinken-kíma amúwana maimaéna ²mimbáíkóní ontá tisuwówana kísaumo ésamo agáéwanamo óraa'-umumbo intembá mimbáípínkémbá iyéna aafáúwárá wíyónkwara'a mófaituwowana ³minúmúmpínkémbá fa'nórintónkó marapá'á kuména taaikáú'ó kafúwówanamo títe'o intembá mifá'nórintónkó miyá-fási'áémbá torówana ⁴mifá'nórintóntáféna moóráwigo simátimena séna taaiwará owáíwárá karaan-tantáá'wárá'á ímbo nembá Maníkóní aúfái túwayaanka'a agaimakáan-kwaasi ímbo tíyémba Maníkóní aúfái túwayaanka'a ímbo agaimakáan-kwaasi tíyáaro. ⁵Ímba puwíwáífo ímba óraaka'a tiyé'a séfataase-wiyonka'a tiyáíyana tí'a íno. Taaikáú'ó kafúwówanamo títe'o intembá miyán-tí'á íno. ⁶Minkánááímbá títe ínasa puwónaumne síyambanifo puwíyan-amba saafá uwááesa túnaresa ménaawe siyáíye.

⁷Súwa'o awánááwánda mifá'nórintónkó moórá-poigon-awi'a ósiyaa-fa'norintomba mésa tiyáíyanesa to'mayaa ésa waási-toikaan-urésa ti'nómpímpá'á óntankon-awi'a korísámbó úmakon-kamo'a wiyówana ⁸miwí ti'nóntáu ayáátáá'a aare ti'nóntúraamba úwana miwí túwááyaamba fasi'aémbá óraa'-iyanti túwááyaankaamba úwasa ⁹tíyaafaiya'a fasi'aén-kwénómbá fafériyasa tiyánaesamo tiyántámbo taantembá mifá'nórintónkó tiyóísántámbá tésa ¹⁰miwí timéraampa'a waifain-áwááyaankaamba ésa waásimo faawanamó títe'o intembá séfataase-wiyonka'a miyá-fási'áémbá tokáawe. ¹¹Miwítí óraako aféúníyaim-baika'o káráwiyowin-awi'a Yúndaa-waasi-taaifinkemba Ípúru-aaimpinkemba Ápátoni suwasá Kíríki-waasi-taaifinkemba Ápóriyoni suwaná mináwíkoní áwáuma sáwí'o uwásúwáíwain-íye siyáawe.

¹²Kemá Yóni awáné sé'a aifa-sáwí-méyámbá tai'áímba póna kae-sáwí-méyámbá wéraifo paápé

ínyé kemá Yóni sune.

¹³Wíyómpakewi séfataasenarau uwíyemba tufúkówana miwí tínaemba moóráwigo uwíyemba tufúwana Maníkón-aúranka'a korí-óntántámbó úmakon-taarera'a séfasefa'-ayaiyakemba aagó aantemba súwa'a isááwánana ¹⁴minkwíyómpákén-kísáú-wáásí uwíyembo tokówintafena séna óraa'-nonkon-awí'a Yúférétsi-nompa'a wíyómpaken-kisau-waasi éyaimba ándáfakemba faútinkaaó súwasa ¹⁵amu'ma'maésa iyúwana minkánáá túwana faútinkowasa kae'-áémpá'ó méron-kwaasi tiyuwésa moórá-aempa'o méron-kwaasi tínka-monasasa puwíwae sésa kuwasá ¹⁶tiyáíyan-kwaasi ósifimbo kun-kwáásímó toráúsúmba sáwífa'a 200,000,000 waasin-owe isé'a ¹⁷kaainkáámbó awánááwánda sáwífa'-osifimbo méron-kwaasi tíyaafaiya'-wenomba naawé sokóne uriyoné miyán-kwénótómbá faféiyowa'a awánááwánasa ósi-ti'nontomba óraa'-iyan-a'-nonkaamba fasi'aén-tí'nóntómbá wérowana tóipinkemba iyamá kéné úmúmba éna sáwí-wiyumba éna miyá úwasa ¹⁸kae'-áémpá'ó méron-kwaasi tiyuwésa moórá-aempa'o méron-kwaasi tóipinken-tantaatamba tínkamuwasa pukáawe. ¹⁹Minósísómbá ímba tóipin-aantemba fasi'aémbá tokááfo timéranaka'wara'a iyaankafayaan-á'nónkáámbá fasi'aémbá tokésa waási fowasá pukáawe.

²⁰Fowasá púwúmbanifo túnaron-kwaasi miwítí

sáwí-awau ímbo túwómba waántá-waasi-imayaa mósá marésa fí'o-fi'on-ontantane taaisanémó úmakon-tantaatafesa kesí maníkówé sésa ímba aúrumba awánéna ímba aái iséna ímba wénin-tantaakontafesa kesí maníkówé sésa imáyáa mósá ma'maé iyésa ²¹miwítí sáwí-awau ímba tuwésa tínkamuwasa púwúwasa fintón-kwénesa úwaa'a wéfesa aare-úméné waai-úméné fí'o-fi'on-umene ésa miyá úmae iyáawe.

Kári'-wandaaignon-aai.

10 Miyá úmae iyúwa'a minkákémbó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasigo fasi'aéwí wíyómpakemba kuména ainánkó kááatarowana a'nónká'á oisámbá tawentóí úwana aafáúmó kúwáferenamo awairáaraa'o intembá óikakemba miyá úwana naamayáánkakembo iyamó kaintembá miyán-ásámái úwana ²kári'-aufai-wandaai fariyámai ayáámpimba tokéna ayáánúrapa'-aisamai uwí-nómpímbá taréna ayáánáépa'-aisamai marará taréna ³waásimo inkáísóraan-kwa'a túwana wíyónaai afakaeté-i'a súwa'a ⁴afakaeté-i'o wíyónaaimo

sún-aai aúfáífimba agaénae ówánana moóráwigo wíyómpakemba simásimena séna mináái aúpá'á wéraifo ímba aúfáífimba agauwó súwa'a ⁵minkákémbó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasigo moórá-aisamai marará téna moórá-aisamai táá'mai

uwí-nómpímbá ténamo úwai ayáámba mósá tuwéna ⁶Maníkó aasiyaasí maé'-mae'o índawin-aúranka'a wíyóne mifá'ó wérain-tantaa'e marawé mifá'ó wérain-tantaa'e uwí-nóné miwán-arumpimbo wérain-tantaa'e úmakowin-aúranka'a óraaka séna ímba anekató amu'maráananasa paápé índá-kanaa wétiye.

⁷Naaófá'á Maníkó wení kísau-waasi wenááimo simátímakowisafena séna aúpá'ó tukáunda-aai paápé íníye siyáimba wíyómpakemba afa'móráenarau uwíyemba é'a tufúmba póna tínaemba moóráwigo uwíyemba tufínana mináái paápé íníye siyáíye.

⁸Minkákémbá wíyómpakewi simásímakowi simásimena séna moórá-aisamai marará téna

moórá-aisamai táá'mai uwí-nómpímbá ténamo iwáí ayáámpinkemba kári'-aufai-wandaai faríyásokaimba komauwó súwa'a ⁹wempá'á wé'a sé'a kári'-aufai-wandaai simiyó séwánana séna maimái naaó. Enóipimba taakáámbá ínana enarumpimbá ikamá fáíníye súwa'a ¹⁰minkwándáái maimái násuwaawanana sóipinkemba taakáámbá úwana sirumpinkémbá ikamá fówana ¹¹minkákémbá simásimena séna aneká'á Maníkón-aaí simátiminone. Fí'o-fi'on-tuwara'-waasiye seyaafá'-máráfákén-kwáásíyé fí'o-fi'on-aaímo sen-kwáásíyé kawáá-wáásíwárá'é Maníkómó índá-aaí simátiminone simásímakaiye.

Maníkón-aaímo simátímakaayan-aaí.

11 Simásimuwana moóráwigo naambó awaiya'matuwésamo on-ándámá siména séna Maníkóní ámáán-damba koawaiya'maré póímo tufú'maimo agáén-ontan-taare koawaiya'maré Maníkón-ímáyáámó on-kwáásí torausé ²énifo naamaáífa'a ímbo awaiya'márénda ifátúwénasa úwoi-waasi ímbo Maníkóní waási tésa minkáwé'-náópa'a sáwí'o úmae iyíyamba kaumbo-áátái úmai afa'moráe-wiyomba maisuwésamo tai'áiyamba mindásafe naamaáífa'a ímbo awaiya'maraaó. ³Kae'nárai fasi'aémbá timé'a ti'maráanasarai wésarai tirumbó óyantafesarai fafután-únánkwátói urésarai 1,260 kanaara'a kesáái érai'a simátíma'maesarai iyóyááye simásímakaiye. ⁴Fasi'aénkó marará'ó káráwiyaiwain-aúranka'a kae-táíma mintáígo arampinkémbá masawémbo fatíyón-taima wéraisana mintáígoní áwáuma minkwáásíyái óye. Fasi'aénkón-aúranka'a kae'-ómbá kúra'maraisana wéraisana minónkóní áwáuma minkwáásíyái óye. ⁵Minkwáásíyáísáfésa sésamo sáwí'a uwátinkanae síyanamo éna mindárai tóipinkemba iyoronkó mindáraití namuro-wáásí káwíníye. Minkwáásíyái sáwí'a uwátinkanae síyawi miyámó íyamba kawíyasa puwónááwe. ⁶Maníkó mindárai fasi'aémbá timúwasarai ímbo aa'á tíno síyanaraimo éna Maníkón-aaímo simátimiyán-kanaara'a ímbo aa'á tíníye. Nonkón-táfésaraimo naae-nómbá uraaómó síyanaraimo éna miyá íníye. Tí'a ínomo sésarai seyaafá'-úmbái-tántáá'á waásífa'a

tíno-aaímo síyanaraimo éna miyá íníye.

⁷Miyá ínasarai mindárai Maníkón-aaí simátímakaiyana aféúmbó ímbo wérim-baipinkewi téna tiyéna iyáákainasarai puwíyana ⁸óraa'-naopa'-marupa'a mindárai túma wéíníye. Kentí Fasi'aénkó aaraa-táiyá'ó pukáipa'a mindáókon-awi'a waé'mai-awi'a Sónómu-naopa'e Ísípifa'e mifá'á mindárai túma wérainasa ⁹fí'o-fi'on-tuwara'-waasiye seyaafá'-ándáfákén-kwáásíyé fí'o-fi'on-aaímo sen-kwáásíyé seyaafá'-máráfákén-kwáásíyé tóso esa mindárai túma taawánésa sésa ímbo utaaró síyana kaumbo-kánáá úmai éiyainkomba wááwái íníye. ¹⁰Maníkón-aaímo simátímakaayandarai marapá'-wáásísáfésarai sáwí'a owé séyááyan-aaigo tirunkó sáwí'a íníye. Mindásafena mindárimo puwíyantafena tirunkó kawé'á ínasa amoóí ésa seyaafá'-tántáá'á wenáma'-wenama'a ónááwe. ¹¹Minkáúmbó-kánáá úmai éiyainkomba wááwái Maníkó mindárai táama timínasarai iyáfasinesarai méyasa tuwánésa táátafesa íyana ¹²wíyómpakemba moóráwigo óraaka simátimena séna maafá'á íyókaiyo sínasarai ainánká'á iyíyasa kentí namuro-wáásí tuwánáiyana ¹³miyá íyan-kanaa óraa'-marimo táínda óraa'-naopa'a afa'éiyain-aempa'a úwoi mériyasa moórá-aempa'a naambá tawisínaawisi úmai sáwífa'-waasi 7,000 waasi puwíyasa úwoimo túnaraiyan-kwaasi tata'á ínasa táátafesa ésa Maníkóntáfésa wení áwáuma fí'oran-awaun-iyé sénááwe.

¹⁴Kemá Yóni miyán-kááinkáámbá awáné sé'a miyá umbá póna kae-sáwí-méyámbá tai'ówana ánaae-sawi-meyamba kárika'a tíníye súne.

Ánaaen-uwiyembo tufúkáin-aaí.

¹⁵Minkákémbá wíyómpakewi afa'móráenarau uwiyemba tufúkówana miwí tí-naaemba moóráwigo uwiyemba tufúwa'a isááwánasa wíyómpa'a sáwífa'nanka sésa marapá'-wáásíyá'ó kawaán-uráawi tai'ááwasarai kentáásí Fasi'aénkóe iyáfasí-nankaiwaiye'a aasiyaasí kawaánúmae iyóyááye

¹⁶suwasá moórá-waai úmai éiyain-oraa'-waasi Maníkóní ewaa'á kawaánuwai méron-aempa'a mésa aísamaifimba kífaesa wen-ímáyáá ésa áwí'a mósá marésa ¹⁷sésa

Maníkó Fasi'aénkóo seyaafá-fásí'áémbó tokáandawi aifa'á mé káfé'wara'o méraandawi e sáwífa-fasi'aemba toké waásiya'a ómbare kawaánónnda póta súwisa súne.

¹⁸Seyaafá'-máráfákén-kwáásí embá aaisambá aééwa káfé'a miwímó aaisambó tíyínda-kanaan-iyé. Pukáan-kwaasi miwí táái tísai úmai isé ení kísau-waasi enááimo simátímakaawiye óraa'-waasiye úwoi-waasiye miwí en-ímáyáá mósá marésa enáwí'o mósá márááwiye kawé'-méyámbá timé marapá'á sáwí-kisaumo maiyáawi sáwí-meyamba tímínone

siyáawe.

¹⁹Suwaná minkákémbá wíyómpa'a Maníkóní ámáán-dankoni ontá tigúwa'o awánááwánda minámáán-dáúmpá'á tawaá wérowana naaófá'ó Maníkó Mós-esembo simámakon-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaiya'o agaimái mimpímbó makón-tawaama awánááwánana wíyónaai súwana aafáyáu torówana óraa-kaugau súwana óraa'-marima tówana óraa-kaiyaramba kumúwana miyá úwa'a awánaraumne.

Aaregónté arááinkónté-taai.

12 Awánááwánda wíyómpa'a aiyowái'a éna waásimo aráátímín-aiyowai'a maarán-áiyowái'a uráíye. Moórá-ininko mérowana aafáúgó wení unááankwátóiyaamba éna áúgomba ánáan-kwiowana mérowana wíyónko aísamai-andampa'a wérowana a'nómpímbá kámo'a wérowana minkámópímbá sísamaifakemba kae'á kumbaimái-o'a wérowana ²ámúkwa'a mérowana wení kanaamá túwana iyámpóímo ma'ankáíndasafena áí'a úwana wáá'a túwana ³minkákémbá wíyómpa'a moórá-aiyowai'wara'a éna waásimo aráátímín-aiyowai'a maará uráíye. Óraa'-araimba ména naae-áúwárá'á éna afakaeté-a'nomba wérowana a'nómpínkémbá siyáánkai-taanaimba wérowana iyáákaraiwaini kámo'a afakaeté-kamo'a a'nómpímbá wérowana ⁴kae'-áémpákén-ó'á étuwena moórá-aempaken-o'a améraantamba wiyúsuwowana marapá'á kumúwana iyámpóímo ma'ankáínda-ininkoni ewaa'á ména ma'ankáína'a tufú'-nasuwánae séna mérowana ⁵wai-iyámpói ma'ankówana óraa'a éna seyaafá'-máráfákén-kwáásíyá'ó fasi'ámai kawaánínda-iyampoi ma'ankówana Maníkó káráwindasafena miníyámpói ááéma mósá tafimarena wemá kawaániwaini ayái-afara'a móankowana ⁶minínínkó inkaiséna máásai-marafa'a wéna Maníkó wentáfé'a to'mayaa uwánkanaumne siyópa'a koména ayáátáaka'a 1,260 kanaa komérowana Maníkó kawaán-uráíye.

⁷ Kawáánúwasa wíyómpa'a tiyésa Maníkóní kísau-waasiya'o káráwiyowin-awí'a Máíkéri wení kísau-waasiye arááínkówé wení kísau-waasiye tíyówasa ⁸ Máíkériye wení kísau-waasiye íyáákesa wíyómpakemba arááínkóné wení kísau-waasiye watuwésa ⁹ óraa'-araainkomba famétukaawe. Naaófá'á marapá'á iyaankafayaambá úkéna wenáwí'a waántáwanko póna marapá'-wáásí karo'-áái simátíma'maena íyísasa érai'a siyé sewaná waási símai sáwí'a wéuwatinkaiye. Wenté wení kísau-waasiye'a famétuwowasa marapá'á kunkáawe.

¹⁰ Kúmúwa'o isááwánda wíyómpa'a moóráwigo óraaka séna

Maníkón-aúranka'a ména kentáásí waásisafena sáwí-waasin-owe karo'ó símae iyáiwaimba famétúwáísana marapá'á kúmísana póna Maníkó waántáwankomo ta'ótokaimpinkemba kentáá méwésiyaiye. Kentáará'á kawáánéna fasi'aén-úrango póna méwésiyaisata awánaraumne. Maníkó ai'marówana marapá'ó kunkáiwaini fasi'aéntá awánaraumne. ¹¹ Ísu sipisípi-araakaawi miwítí sáwí-meyambo maiyáiwai puwúwana wení naemá kunkáimba pósa Maníkón-aaí arupíse úmai simátíma'maesa iyésa sínkamiyata puwúnafo-imayaa ímba umbá fasi'arésa waántáwankomba íyáákaraawe. ¹² Kemiwí

wíyómpa'o méraawi minááísáfé'a imáyáa é'a aamoín-oro. Énifo marapá'é uwínómpá'émó méraan-kwaasi óraa'-umbai-tantaa'a kempá'á tínífo káráwiyoro. Maníkó waántáwankomba tufuwínda-kanaa ampáámbá isaná póna waántáwanko iséna áyánte'a wéifo káráwiyoro

wíyómpakewi siyáiyé.

¹³ Súwana minarááínkón-áwí'a waántáwanko imáyáa éna wíyómpakemba kembá famétúwáísana marapá'á kumbéraumne séna waai-iyámpóimo ma'ánkaron-ininkomba wa'maéna kúwana ¹⁴ arááínkó minínínkómbá tufúwífo séna Maníkó óraa'-embontaanko ayóiyáámbá kae'lá amúwana farafámaena máásai-marafa'a wentáfénamo to'mayaa uwánkaropa'a kúwana Maníkó kaumbo-áátái úmai afa'móráewiyomba káráwiyaiye. ¹⁵ Arááínkó minínínkómbá wa'maéna ói'a káá'maena nombá umpíyankaanana mae'maéna kóinkwae séna wa'maéna kúwana ¹⁶ maragó áwa'nai ena weyáárika'a maramá karaisúwana wenóipinken-donko mimpímbá kumúwana ¹⁷⁻¹⁸ arááínkó minínínkómbá áyántafena uwánkena imáyáa éna séna wenaráá'marinte'o é'a tiyánaumne-imayaa uráiyé. Wenaráá'marimba miwí Maníkón-aaí isámai kawé'lá ésa Ísu siyáin-aaimo simátíméwin-owe. Tiyánaumne séna uwínónáwáífa'a to'mayaa uréna méraiye.

Óraa'-afaa-poigon-aaí.

13 Mérowana awánááwánda moórá óraa'-afaa-poigo uwínómpínkémbá iyéna afakaeté-a'nomba wérowana taánáimba a'nómpínkémbá siyáánkai iyówana íyáákaraiwaini kámo'a siyáánkai mintáánáimpímbá wérowana Maníkóntáfésa símai sáwí'o uwánkaron-aaí a'nómpínká'á agaimái makówana ²⁻³ wemá óraa'-afaa'-iyankaamba ména aísamaima óraa'-iyanko aísamaiyaamba úwana ói'a afáá'íyán-óikaamba wérowa'a awánááwánana ááéma moóráwigo puwínkwae séna tufúkón-afima kawáúgun-afima wérowana tufúwana ímbo puwúmba úwoi mérowana arááínkó wení fasi'aémbá aména simámena séna marará'ó kawáánúndafa'a kawáánuwo súwasa seyaafá'l-maráfákén-kwáásí awánésa táátafesa ésa kentáásí óraakon-iyé sésa wenarááíma waésa ⁴ arááínkó óraa'-afaa-poigomba fasi'aémbó ámakontafesa arááínkón-ímáyááwárá'á mósá marésa óraa'-afaa-poigon-imayaa

mósá marésa sésa óraa'-afaa-poigo iyáákaramba pósa ímba kanaa'á tiyánkanaawe siyáawe.

⁵ Suwaná Maníkó mináfáá-póí é'ankowana ména wenáúma maimaé iyéna Maníkómbá símai sáwí'a uwánkowana kaumbo-áátái úmai afa'mórée-wiyomba Maníkó é'ankowana ména ⁶ Maníkómbá símai sáwí'a uwánkena wenáwí'a símai sáwí'a éna Maníkómó méraipa'a símai sáwí'a éna wiyómpa'o méraawi símai sáwí'a miwí iyáákena seyaafá'-ándáfákén-kwáásiyé fí'o-fi'on-tuwara'-waasiye fí'o-fi'on-aaimo sun-kwáásiyé seyaafá'-márafákén-kwáásiyá'é kawáánúwasa ⁸ seyaafá'-márafá'ó méron-kwaasi óraa'-afaa-poigon-imayaa mósá makáawe. Maníkó maramá ímbo úmakonka'a sipisípi-araakaawi kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwai pukáiwai wení aúfáífimba maé'mae'o íyan-kwaasi-tuwi'a agaimakáifo mináúfáífimbá túwí'a ímbo agaiyáin-kwaasi óraa'-afaa-poigon-imayaa mósá makáawe.

⁹ Kemá Yóni súnnda isáán-kwaasi pó'a mináái isámai kawé'an-oro. ¹⁰ Ándá-fa'o mótinkanae sésamo ésa miyá ónááawe. Tínkamonasa puwíwae sésamo ésa miyá ónááawe. Mindásafesa Maníkóní waási ímba Maníkómbá aúwémba wenká'a timankúnkúmba fasi'ámai oro kemá Yóni súne.

¹¹ Minkákémbó awánááwánda moórá-afaa-poigo marafínkémbá iyéna sipisípi-araakaamba éna a'nómpínkémbá kae-táánáimbá wérowana amóisáúmba arááínkó amóisáúnkaamba éna ¹² aifa'ó iyún-afaa-poigon-aúranka'a ména fasi'aémbá wenkákémbá maéna kisauma wémaena seyaafá'-márafákén-kwáásísáféna séna óraa'-afaa-poigon-imayaa mósá máráaro séna ááémo moóráwigomo puwínkwae séna tufúwana úwoimo mérowintafena aifa'ó iyún-afaa-poigontafena mináái séna ¹³ fí'o-fi'on-kisau

ímbo awánaron-kisau maéna séna wiyómpakemba iyamá kumuwo súwana waási túranka'a kumúwana ¹⁴ Maníkó é'ankowana ména aifa'ó iyún-afaa-poigon-aúranka'a fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaron-kisau maéna marapá'-wáásí sáwí-ampa'a tafisímai méwétiyuwena simátimena séna óraa'-afaa-poigo áúraambo úmaraiyana wenáwí'a óraa'a íno séna ááémo moóráwigomo puwínkwae séna tufúwana úwoimo mérowintafena mináái súwasa isésa miyá uwaná ¹⁵ Maníkó é'ankowana ména aifa'ó iyún-afaa-poigo áúraambo úmárowimba áama amúwana aaf séna ken-ímáyáá ímbo mósá makáawi tñkamiyasa púworo súwasa miyá uwaná ¹⁶ marafínkémbó iyáiwai óraaka súwasa óraa'-waasiye úwoi-waasiye óntawara'-waasiye óntaiyain-kwaasiye úwoimo nún-kwaasiye wayó-kísáúmó máén-kwaasiye miyáumai-waasi óraa'-afaa-poigoni aúfái agaésa tuwímbai túwayaanka'a agáúwasa tuwímbai tiyáánúrapa'a agáúwasa ¹⁷ tuwímbai mináfáá-póigón-áwí'a agáúwasa tuwímbai nambá agaésa mindámbágóní áwáuma wenáwí'o agaimáron-kwaasi tómbá méyánuwasa ímbo miyán-áúfáímó agaimáron-kwaasi ímba tómbá méyánuraawe.

¹⁸ Kemá Yóni sumpo mináái kawé'-úmai imáyáan-oro. Kawé'-ímáyááwárá'-wáásí mindámbágóní áwáuma isánááawe. Wenáwíkaken-aufaigoni nambamó torausiyamba 666 íníye kemá Yóni súne.

Aú-imo siyáan-aaí.

14 Minkákémbó awánááwánda kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwai moórá-omapa'a minómákón-áwí'a Sáiyóni-omapa'a mérowasa wesé'a sáwífa'-waasi mésa wenáwí'e afowán-áwí'e túwayaanka'o agaimakón-kwaasi 144,000 waasi

mérowa'a ² isááwánda wíyómpakemba noniyasáúrakembo sintenkáámbá súwana wíyónaai sintenkáámbá súwana sáwífa'-waasimo uwíyembo tufúwówanamo sintenkáámbá súwa'a isááwánasa ³ kawáániwaini ayái-afagon-aúrampa'a mésa éiyaimbo túnarowi túranka'e óraa'-waasi túranka'e mésa aú-ima sésa marapá'-wáásíffinkémbá Maníkó méyámbakain-kwaasi aantemba mi-144,000-wáási mínimá kanaa'á sésa ⁴ miwí ímba aare-úmémbá ésa arupíse úmai mésa kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai aráái wáúwana wemá waásifinkemba méyámbarena Maníkón-táféna séna miwí kesí waási ésa ení waásiwara'a ombá pósa ánaemba fí'o-fi'on-kwaasi miyá ónááwe súwasa ⁵ miwí ímba karo'-áái sésa miwíffimbá ímba sáwí-aaí wérowi mináú-ímá suwa'á isaraumne.

Wíyómpaken-kisau-waasiyau-taai.

⁶ Minkákémbó awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasigo sanaan-úramba farafá-maena ásé-aaí waé'wae'o índá-aaí marapá'ó méron-kwaasisafena seyaafá'-máráfákén-kwáásiyé seyaafá'-ándáfákén-kwáásiyé fí'o-fi'on-aaímo sun-kwáásiyé fí'o-fi'on-tuwara'-waasiye miyáumai-waasisafena simátimindasafena farafámae wé-nena ⁷ óraaka séna Maníkó aaiimbó maitinkáínda-kanaa tifo Maníkón-áároi inkaisé'a wentáfé'a wení áwáuma fí'oran-awaun-iyé seró. Wíyóne marawé uwí-nóné non-úrane úmakaiwain-imayaa é'a áwí'a mósá máráaro wíyómpaken-kisau-waasigo siyáiyé.

⁸ Súwana wenánaembo wíyómpaken-kisau-waasigo túwai séna óraa'-naokon-awí'a Pépíróni-nao'a tawisínaawisi uwáguráiyé. Miyá úwasa mindáópaken-kwaasi seyaafá'-máráfákén-kwáási sáwí-ampa'a tafisímai métínkówasa fí'o-fi'on-tantaa'a sáwísáwí'a uráawe minkwíyómpákén-kísáú-wáásígó siyáiyé.

⁹⁻¹⁰ Súwana minkáé'narái túnaembo wíyómpaken-kisau-waasigo túwai óraaka séna waásimo óraa'-afaa-poigon-imayaawe wenáúraambo úmárówin-imayaawe mósá máráán-kwaasi Maníkó aaisambá tiyíníye. Mináfáá-póígóní aúfái túwayaanka'e tiyáánka'e agaimakáan-kwaasi Maníkó aaisambá tiyéna ímba kári'-aisamba tiyínífo óraa'-aisamba tiyínasa wíyómpakemba kawé-kísáú-wáási túranka'e kentáási sáwí-meyambo maiyáiwain-aúranka'e iyamó wégaipa'a sáwí-wiyumbo ún-ontamba agaimakáipa'a mésa títe'a ínasa ménaawe. ¹¹ Iyáffinkémbó úmúmbó iyíntemba aasiyaasí títe'a úmae iyíníye. Óraa'-afaa-poigon-imayaawe wenáúraambo úmárówin-imayaawe mósá márááwi mináfáá-póígóní aúfái tine'ó agaimakáawi ímba saagésa aasiyaasí títe'a úmaena iyíníye.

¹² Kemá Yóni sumpo Maníkóní waási ísáaro. Maníkón-aaí wétawiyafe'a ísuwe'o kááísamai

méraawi fasi'ámai méraaro kemá Yóni sune.

¹³ Minkákémbó isááwánda moóráwigo wíyómpakemba simásimena séna maanáái aúfái-wandaaiimba agauwó. Káfé'wara ánaenkwará'a Fasi'aénkóe'o kááísamai méraawi puwíyanamo éna Maníkó kawé'á uwátinkainíye. Maníkóní ámútanko simásimena séna mináái érai'-aain-iyé. Káfé'a kísau maésa ánaemba saagésa mi-wítí kisaufinkembo paápé índá-tantaa'a miwífá'á wérainíye simásimakaiye siyáiyé.

Waásisafena waé'mai-aaímo siyáin-aaí.

¹⁴ Súwa'o awánááwánda moóráwigo waási-úrankoraawi waén-áínánká'á ména a'nómpímbá íyáákaraiwaini kámo'a korí-óntántámbó úmakon-kamo'a wérowana

ayáámpimba áwááise'o tómba taéfaem-paepae'a tokówana ¹⁵minkákémbá wiyómpaken-kisau-waasigo wiyómpa'-amaan-daumpakemba kúwákárúwena ainánká'ó mérowintafena óraaka séna marapá-tómbá fasi'aráífo tómbó fakárénda-kanaan-ifo taéfaem-paepae'a toké fakaraaó súwana ¹⁶ainánká'ó mérowi wení taéfaem-paepae'a tokéna mintómbá fákákaiye.

¹⁷Fakarówana minámáán-dáúmpákémbá ánaaembo kúwákárúwowi wewará'á áwááise'o tóm-paepae'a taéfaem-paepae'a tokówana ¹⁸moóráwigo wenánaaemba wiyómpakemba-kisau-waasigo iyará'ó káráwiyowi póimo tufú'maimo agáén-ontan-taarerakemba kúwákárúwena áwááise'o tómba taéfaem-paepae'a tokówintafena óraaka séna marapá'á ándá-aramba áfun-kaifo ení taéfaem-paepae'a toké minándá-árámbá fakaraaó súwana ¹⁹iséna minándá-árámbá fáká'makaiye. Tísamaifimbo makésamo mapamíyanamo anombó kumínasamo uwiyan-aempa'a makáíye. Minándá-áránkóní áwáuma sáwí-waasimo

éna Maníkó óraa'-aisamba tiyéna ándá-arambo mapamíyantemba miyá éna ²⁰ándá-arambo mapamíyan-aempa'a óraa'-naokoni awáfá'á mináémpákáámbá waási tufúkáiye. Ándá-aran-anombo kúmíntemba miwítí naaemá kuména piri'-nónkáámbá kumémena waási maamíntena ayáátááka'a kunkáiye.

Afakaeté-sawi-meyankon-aai.

15 Kumúwa'o awánááwánda wiyómpa'a aiyowá'ía éna waásimo aráátimíyan-í'ía úwana sáá'ía úwana afakaeté-sawi-tantaa'ía wérowasa wiyómpakemba afakaeté-kisau-waasi mésa misáwí-tántáá'ó timíyanesa ésa mináfákáéte-sawi-meyamba timíyanamo misáwí-méyámbó tai'áinanamo éna Maníkóní aaisambá tai'áinda awánaruumne.

²Awánááwánda waaúnkáámbá sámó kaimbá wérowana tuwímbai iyaráámbá kówasa mindón-áwáífa'ía waási mésa ímba óraa'-afaa-poigon-imayaawe wenáúraambo úmárowin-imayaawe ímbo mósá márááwi wení nambamá tine'ía ímbo agaimakáawi óraa'-afaa-poigombo íyáákarowi mérowana Maníkó uwiyemba tímakowasa tokésa ³ímá sésa Maníkóní kísau-waasigon-awi'ía Mósesente kentáási sáwí-meyambo maiyáiwainte'ía ímá simátinkesa maará siyáawe.

Emá Fasi'aénkó Maníkó seyaafá-fási'áémbó tokáandawi ení kísau fí'oran-kisaumo máénda awánéta sáátafeta únasa emá seyaafá'-márafákén-kwáásíyá'ó kawáán-uráandawi ení kísau arupíse úmai kawé'-úmai wémaene. ⁴Fasi'aénkóo e aantemba fí'oran-kawé'ía úmai fí'onka'o méraandawimba pósa seyaafá'-wáási enáároí inkaisésa ení áwáu fí'oran-awaun-íye sénááwe. Ení kawé-kísáú aantembo máénda paapé uráísasa awánésa seyaafá'-márafákén-kwáási empá'á tésa en-ímáyáá ésa enáwí'ía mósá maránááwe

nonáwáífa'ío mérowi minímá siyáawe.

⁵Suwa'á minkákémbó awánááwánda wiyómpa'a áamáán-daumpa'ía Maníkóní ufaen-úran-daumpa'ía ontá tigurówasa ⁶wiyómpakemba afakaeté-kisau-waasi afakaeté-sawi-meyambo timíyawi minámáán-dáúmpákémbá kúwákárúwesa waén-únánkwátóí sугáyáagayaamo ún-unankwatóí urésa tíyaafaiya'ía uriyon-tú'wáánkáú urówasa ⁷éyaimbo túnarowifinkemba moóráwigo afakaeté-taufa'ía tímúwasa mintáúfápímbá Maníkó aasiyaasí maé'mae'ío índawimo aaisambó sínda-tantaa'ía wérowana ⁸naaúmpa'ío úmúnte'ío intembá Maníkóní áamáán-daumpa'ía wení fasi'aénkóe wení fí'oran-awaugoni ságoe'ía óraa'ía úwasa waási ímba kanaa'á

mindáúmpá'á iyésa afakaeté-kisau-waasi afakaeté-sawi-meyamba tímatuwe'e sésa mindáúmpá'á ímba iyáawe.

Maníkó aaisambó tíkain-aaí.

16 Minkákémbó isááwánda áamáán-daumpakemba moóráwigo mináfákáétéwisafena óraaka séna afakaeté-taufapinkemba Maníkó aaisambó tiyínda-tantaa'a marapá'á fayáúsu'maraaro súwana ²mináfákáétéwifinkemba aifarááwí wení táúfapinkemba marapá'á fayáúsuwowa óraa'-afaa-poigoni aúfái tine'á agaimakésa wenáúraambo úmárówin-imayaa mósá makáawifa'a óraa'-namontomba túwawaapimpa'a kówana títe'a uráíye.

³Úwana wenánaembo mérowi wení táúfapinkemba uwí-nómpá'á fayáúsuwowa uwí-nónkó púwón-kwaasiti naaeráámbá úwana uwí-nómpínkén-kwámbá putásariye.

⁴Putásowana minkáé'nárai tínaembo mérowi wení táúfapinkemba nonaumpimpá'á fayáúsuwowa naae-nómbá úkúwa'a ⁵minkákémbá isááwánda wiyómpakenkisau-waasigo nonká'ó káráwiyowi séna

emá kawe'-úramba úmai méraandawi aifa'á

mé káfé'wara'o méraandawi misáwí-méyámbó tímakaanda kawe'-úmai arupíse uráane. ⁶Ení waásiye enááimo simátímakaawiye tókamuwasa pukáantafe naae-nómbá útínkaraane. Mindásafe kawe'á wée miwítí sáwí-kisauwon-anondáá tímakaane nonká'ó káráwiyowi súwa'o ⁷isááwánda moóráwigo póimo tufú'-maimo agáén-ontan-taarerakemba séna

Maníkó Fasi'aénkó seyaafá-fásí'áémbó tokáandawi misáwí-méyámbó tímakaanda kawe'-úmai arupíse uráane

siyáíye.

⁸Súwana minkáúmbónárau tínaembo mérowi wení táúfapinkemba aafáúrá'á fayáúsuwowa Maníkó é'ankowana waási tine'ó iyamó kaintembá aa'á kéné tinepái fí'oraumai kówana ⁹títe'a úwasa Maníkómbá símai sáwí'a uwánkesa Maníkómpákémbá misáwí-méyámbá wétiye sumbánifo miwítí sáwí-kisau ímba tuwésa Maníkómpá'á tésa wení áwáu fí'oran-awaun-íye ímba siyáawe.

¹⁰Ímba suwaná minéfiyáíndárau tínaembo mérowi wení táúfapinkemba óraa'-afaa-poigo waásiya'o kawáán-urópa'a fayáúsuwowa kumeu'á úwasa wemó kawáán-urówi kumeu'-áémpá'á mésa títe'a úwasa wáá'a tésa tinááfí wéunkutesa ¹¹títe'a úwana námomba kóntafesa Maníkó wiyómpakewimba símai sáwí'a uwánkómbanifo ímba sáwí-kisau tuwésa wempá'á tiyáawe.

¹²Ímba tuwaná miséfátáásénárau tínaembo mérowi wení táúfapinkemba óraa'-nonkon-awí'a Yúférétiisi-nompa'a fayáúsuwowa mindómbá kará'náguwasa aafáúmo íyáúsun-aempa'-marafa'a kawáán-urówiti aambá wiyúntafena mindómbá kará'náguráíye.

¹³⁻¹⁴Mindómbá kará'náguwa'o awánááwánda arááínkón-óipinkemba sawaímá túwana óraa'-afaa-poigon-óipinkemba sawaímá túwana karo'-ááímó simátímakowin-óipinkemba sawaímá túwasa minkáúmbó-sáwáígó tirumpimbá kaumbo-sáwí-ámútámbá mésa fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaron-kisau maésa Maníkóe'o tíyénesa seyaafá'-máráfá'á wénesa kawáá-wáási tí'maesa Maníkó seyaafá-fásí'áémbó tokáiwaini óraa-kanaa tíyénesa tiyáawe. ¹⁵Kemá Yóni simátíme'a súné. Ísu séna umén-kwáásímó kaffímbó tentembá ímba

ísarenka'o kúmóna simu'marésa unáánkwátói úmaresa méraiyaíwí ímba unáánkwátói-iyaintafesa tigaemá ónááwe Ísu siyáíye kemá Yóni súne. Awánááwánda ¹⁶minkákémbá kawáá-wáásí tí'maesa moórá-aempa'a máúpa'a Yúndaa-waasi-taafinkemba Ípúru-aaifinkemba Áámágétoni-marafa'e sésa túwaandu uráawe.

¹⁷Uwaná mináfá'moráénarau tínaaembo mérowi wení táufapinkemba fiyúndámo torópa'a fayáúsuwowana moóráwigo ámáán-daumpa'o kawáániwaini ayáí-afarakemba óraaka séna seyaafá-kísáú taí'áwiye súwana ¹⁸wíyónaai súwana káúgau súwana aafáyáú torówana óraa'-marima téna marapá'á waási ááémo méronkakene káfé'wara'o méraanka'e miyám-bárimá ímba wétaiye. ¹⁹Óraa'-naopa kaumborá'á maramá karuména tawákaa'-úwana seyaafá'-máráfá'á óraa'-naopimpa'a tawisínaawisi úwana Maníkó Pépíróni-óraa'-naopaken-kwaasi sáwí'o umbá Maníkó imáyáa éna aaisambá tiyéna miwítí sáwí-meyamba óraa'a timúwana ²⁰nonafufumpa'-márámá seyaafá'á maamíntasuwwana omátomba arúwáísé uwágúwana ²¹wíyómpakemba óraa'-umbaimo tain-óntánkáán-kááiyaramba kuména waási tínkamuwasa Maníkómbá símai sáwí'a uwánkaraawe. Óraa-kaaiyaramba óraa'a sáwí-meyambo timúntafesa Maníkómbá símai sáwí'a uwánkaraawe.

Pépíróni-waasi waé'mai-aimo siyáin-aaí.

17 Sáwí'a uwánkówana wíyómpakemba afakaeté-kisau-waasi afakaeté-taufa'o tokówifinkemba moóráwigo simásimena séna tina'á aankaró'-ánká'ó nín-ininkemba sáwí-meyambo maínda aráánáméno. Minínínkóní áwáuma óraa'-naopa'a sáwífa'-nonawaifa'-naopa'an-iyé. ²Mindáópaken-kwaasimo fí'o-fí'on-tantaa'o sáwí'o ombá seyaafá'-máráfákén-káwáá-wáásí miyá uráawe. Uwóí'o on-dómbó nésamo uwóí'o ontembá mindáópaken-kwaasi sáwí'o ombá fí'o-fí'om-barafaken-kwaasi tuwánésa miyá uráawe simásímakaiye.

³Simásimuwana Maníkóní ámútanko kempímbá óraa'a uwásinkowana minkwíyómpákéwí sí'maena máásai-marafa'a mósinkowa'o awánááwánda moórá-óraa'-afaa-poigo moórá-inimba ayáátuwena ména áúwawaa'a naae-áúmá úwana Maníkómbá símai sáwí'a uwánkaron-aaí ane'á agaimakówana afakaeté-a'nomba úwana miná'nómpímbá taánáimba siyáánkai íyáúsurowana ⁴minínínkóní unáánkwátói tuwímbai naae-únáankwátói úwana tuwímbai sokón-unankwatoí uréna wení to'waai-tántáá'á sáwífa'-ontamba tuwéna maimáí uwásokena korí-óntántámbó úmakon-don-anama ayáámpimba tokéna mindón-ánáfímbá sáwí-tantaa'-aantemba ówitena waási sáwísáwí'o uwáíní áwáuma mindón-ánáfímbá wérowana ⁵aúwayaanka'a agaimaréna séna óraa'-naopa'-awi'a Pépíróni-naopa'a aankaró'-ánká'ó nówi tinówa é'a marapá'ó sáwísáwí'o owí tinówa úne agaimaréna súwana ⁶Maníkóní waásiye Ísun-aaí simátímakowiye tínkamuwasa púwúwana uwóí'o on-dómbó nésamo uwóí'o ontembá minínínkó tínkamena uwóí'a úwa'o awánááwánda sáá'a úwana ⁷wíyómpakewi simásimena séna ímba áá'a íno. Mináfáá-póigó minínínkómbó ayáákaimba afakaeté-a'nomba iyáísana siyáánkai-taanaimbo wéraiwaiye minínínkónté miwítí áwáuma simámenaumne. ⁸Awánáánda-afaa-poigoni áwáuma ááéma ména pukáimba póna aféúníyaim-baipinkemba iyáfasinainana Maníkó taí'ásuwainiye. Maníkó maramá ímbo úmakonka'a maé'mae'o íyan-kwaasi-tuwi'a

agaimaréna ímbo túwí'o agaiyáin-kwaasi mináfáá-póí íyáfasinainda awánésa táátafesa ónááwe. Ááema ménamo pukáimba íyáfasinaindasafesa táátafesa ónááwe wíyómpaken-kisau-waasigo simásímakaiye.

⁹Simásimena séna kawé'-ímáyááwáráwí minááígóní áwáuma isánááwe. Mináfákáété-a'nonkoni áwáuma afakaeté-omapa'a minínínkó méraipa'an-iyé. Miná'nónkóní áwáuwara'a afakaeté-kawaa-waasin-owe. ¹⁰Mináfákáété-kawaa-waasifinkemba séfataase kawáán-urésa púwúwana moóráwigo méraimba póna moóráwigo ánaemba paapé éna kárika'a méniye. ¹¹Mináfáá-póígó ááemo ménamo pukáiwaini áwáuma mináfákáété-kawaa-waasi tínaemba kawááníndawi éna mináfákáété-kawaaraemba miyá ínana Maníkó tai'ásuwainiye. ¹²Siyáánkai-taanaimbo wéráiwaini áwáuma siyáánkai-kawaa-waasi kawáá-kísáú ímba maiyésa ánaemba óraa'-afaa-poigoni fasi'aémbá maiyésa ampáánk'á kawáánónááwe. ¹³Miwítí fasi'aémbá waásiya'o kawáán-iyantafesa mimbórá-ímáyáá ésa óraa'-afaa-poigon-imayaa ésa ¹⁴kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwaimba tiyáiyana wemá íyáákéna seyaafá-fásí'áénkwárá'-wáásí wení fasi'aénkó íyáákaraiwai póna seyaafá-káwáá-wáásíyá'á kawáán-uráiwai póna íyáákainiye. Táántena kesí waásin-owe siyáísasa wembá ímba auwésa wenarááímo wáéwi íyáákaindara'a wesé'a méranaawe wíyómpaken-kisau-waasigo simásímakaiye.

¹⁵Simásimena séna awánáánda-nonkoni áwáuma aankaró'-ánká'ó nín-ininkomo mérain-donkoni áwáuma sáwífa'-waasi seyaafá'-márafákémbá fí'o-fi'on-tuwara'-waasi fí'o-fi'on-aaimo sen-kwáásín-owe. ¹⁶Afáá-póígóe siyáánkai-taanainkwara'o awánáándawi aankaró'-ánká'ó nín-ininkomba tíyantafesa uwánkesa sáwí'a uwánkesa unáánkwtóí faú'máéwana unáánkwtóí-iyaimba mérainasa ama'á násuwesa ayáántamba agaisuwánááwe. ¹⁷Maníkó misáwí-wáásí ímáyaá tímúwasa mimbórá-ímáyáá ésa waásiya'o kawáání-fásí'áémbá óraa'-afaa-poigomba amésa pósa Maníkóní ímáyaafinkeni'a íyana Maníkómó siyáin-aaí paapé íníye. ¹⁸Minínímbó awánáánda-ininkoni áwáuma óraa'-naopakewi seyaafá'-márafákén-káwáá-wáásíyá'ó kawáánowin-owe wíyómpaken-kisau-waasigo simásímakaiye.

Pépíróni-naopa'o tawisínaawisi uráin-aaí.

18 Simásimuwa'o awánááwánda moórá-kisau-waasigo wíyómapakemba kuména óraa-fasi'aemba tokéna wenanekembá marará'á kusán-kwégowana ²óraaka séna tawisínaawisi uráimba óraa'-naopa'-awi'a Pépírónifa'a tawisínaawisi uwáwisana sáwí-amutantone fí'o-fi'o-sawi-tantaa'e mindáópa'a méraisana sáwí-numawe inkáísón-dumawe mifá'á méraiye. ³Pépíróni-naopaken-kwaasi fí'o-fi'on-tantaa'o sáwísáwí'o umbá seyaafá'-márafákén-kwáásí tuwánésa miyá uráawe. Seyaafá'-márafákén-káwáá-wáásí Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba arááiwakaawe. Seyaafá'-márafákén-kwáásí óntamo tíma'maesa

nún-kwaasi óraa'-ontamba maénae sésa Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba arááiwakaawe. Mindásafena Pépíróni-naopa'a tawisínaawisi uwágúwana waási tai'águraawe siyáíye.

⁴Mínkákémbó isááwánda wíyómpakemba moóráwigo séna kesí waásisono. Sáwí'o ontembá miyá ofáínifo mindáópa'a túwáaro. Miwítí sáwí-meyamba máéfainifo mindáópa'a túwáaro. ⁵Pépíróni-naopaken-kwaasi sáwí'o úmae iyáamba Maníkó misáwí-tántáá'á ímáyaá éna sáwí-meyamba

wétimifo mindáopa'a túwáaro. ⁶ Maníkóo mindáópaken-kwaasi sáwí'o ontáfé sáwí'a uwátinkaa. Sáwífa'-i'a sáwí'o ontáfé kaesá-úmai sáwí-meyamba tíma'mae iyuwó. ⁷ Tirááimo tain-kísáúmó maésamo sésa kawe-kísáúsá wémaumne sentembá títe'o índá-i'a uwátinke tirumbá sáwí'a uwátinkaa. Miwí túma maimaé iyésa sésa seyaafá'-márafákén-kwáásíyá'á kawáánúndampo ímba keto'-ínínkáántá éta ifi'á tánaumne siyáawe. ⁸ Maníkó Fasi'aénkó aafimbá maitínkáíwai seyaafá'-fási'áémbó tokáimba póna mimbórá-kánáá sáwí-meyamba tímínasa tuwímbai puwíyasa ifi'á táiyana aawaimá táínasa puwíyana mindáopa'a iyamá káwíníye

siyáíye.

⁹ Simásuwena séna seyaafá'-márafákén-káwáá-wáásísómbá Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba arááíwaesa fí'o-fi'on-tantaa'a sáwí'o owí mindáopa'a iyamó káínda-umumba awánésa toikafó-í'a urésa ifi'á tánááwe. ¹⁰ Miwítí sáwí-meyamba awánésa tata'á ínasa táátafesa ésa némpa mésa sésé'á ésa sésa óraa'-naopa'a Pépíróni-naopa'o awánáúndasa siruntá wéíye. Fasi'aén-dáopa'a isaná mimbórá-kánáá sáwí-meyamba tiyáíye sénááwe.

¹¹ Síyasa Pépíróni-naopaken-kwaasi óntama ímbo méyánuronka'a pukáantafesa mindásafesa seyaafá'-márafá'á óntamo tíma'mae nón-kwaasi ifi'á tánááwe. ¹² Miwítí óntama tíma'mae nón-ontama óraa'-ontamba tuwésa kawe'-óntámbá fí'o-fi'on-ontamba méyánuraan-ontane kawe'-únánkwátói tuwímbai sokón-unankwatoíye tuwímbai naae-únánkwátóíye taaimá kawe'-wíyúmbó in-tááíyé tuwímbai-tantaa'a póí áwááyaantamba ésa taaisambá ésa naae-óntántámbá ésa fasi'aén-óntántámbá ésa aúfáíwara'-ontantambo úmakaan-tantaa'e ¹³ asaa-wiyún-kánámá tómpímbó uwándaan-kanawe asaa-wiyúmbó ún-kanawe asaa-wiyúmbó ún-basawene ándá-aran-done masawéne kanaráán-tóné antiríyáán-tóné póíma tuwímbai purumakawé sipisípiye ósiye póímo maimaé nón-taone wayó-kísáúmó máén-kwaasiye miyám-baaran-tantaa'a Pépíróni-naopaken-kwaasi ímba méyámbaresa pukáantafesa ifi'á tésa ¹⁴ sésa tirááimo tain-tántáá'á tai'áimba miwítí óntawe miwítí to'waaíyé tai'áimba póna ímba aneká'á paapé íníye sésa ¹⁵ óntamo tíma'mae nón-kwaasi miyán-tántáá'á tímésa óraa'-ontambo máén-kwaasi Pépíróni-naopa'o sáwí-meyambo máémba awánésa tata'á ínasa táátafesa ésa némpa'a mésa toikafó-í'a urésa ifi'á tésa ¹⁶ sésé'á ésa sésa óraa'-naopa'a Pépíróni-naopa'o awánáúndasa siruntáán-íye. Miwí kawe'-únánkwátói naae-únánkwátóíye sokón-unankwatoíye urésa miwítí to'waaí óraa'-ontamba tuwésa maimái uwásokaawe. ¹⁷⁻¹⁸ Mimbórá-kánáá miwítí óraa'-ontama sáwí'a uwásukaiye sénááwe. Nompín-táónkoni tifoísáíye nompín-táómpimbo kísau máéwiye nompín-táómpimbo úwoimo nówiye nompín-táómpimbo óntamo tíma'mae nówiye miyáumai-waasi mindáopa'a iyamó kain-úmumbá awánésa némpa mésa sésa mindáókoma seyaafá'-náókomba íyáákarain-daokon-íye sésa ¹⁹ tirunkó sáwí'a ínasa ofaimá káúmai ti'nómpá'á tuwésa toikafó-í'a urésa ifi'á tésa sésé'á ésa sésa óraa'-naopa'a Pépíróni-naopa'o awánáúndasa siruntáán-íye. Mindáópaken-kwaasi sáwífa'-ontama makáamba pósa nompín-táómpimbo nón-kwaasi seyaafá'nánká sáwífa'-ontamba maiyáawe. Mimbórá-kánáá mindáó'a sáwí'a uwásukaiye sénááwe.

²⁰ Kemá Yóni súnnda kembiwí wíyómpa'o méraawiye Maníkóní waásiye Ísuni aantá-waasiye Maníkón-aaimo simátímakaawiye tirunkó kawe'á íníye. Pépíróni-

naopaken-kwaasi kembiwí sáwí'a uwátínkáamba póna Maníkó anondáá sáwí-meyamba tímínana póna tirunkó kawé'á íníye kemá Yóni súne.

²¹ Minkákémbá wíyómpaken-kisau-waasigo fasi'aéwí óraa'-ontamba umbaisé'o tón-ontamba maimaéna

uwí-nómpá'á mámetuwena séna minúmbái-óntámbó mámetuwáundamo nom-pímbó kúwáfe'wintemba minóráá'-náoko Pépíróni-naokomba fasi'ámai sáwí'a uwá-suwaanasa ímba aneka'á ónááwe. ²² Mindáópa'a waási ímba aneka'á uwíyemba tufuwéna kámemba tésa tayoíntésá imá sésa ímba miyá síyasa isánááwe. Seyaafá-tántáá'á ímba íyasa awánánááwe. Tómbá ímba agáfíyamba awánánááwe. ²³ Ómbá ímba kúra'mae níyamba awánánááwe. Aarewé waaiyé to'waaí ésamo síyamba ímba isánááwe. Mindáópaken-kwaasi óntamo tíma'mae nón-kwaasi seyaafá'-márafá'ó tíma'mae

nón-kwaasi íyáákaraawe. Fintómó naambá seyaafá'-márafákén-kwáási tuwánésa karo'á sésa kawé'án-owe sésa misáwí-ámbá aráái'wakaawe. ²⁴ Mindáópaken-kwaasi imáyáa tímúwasa Maníkón-aaímo simátímakaawiye Maníkóní waásiye tinka-muwasa pukáamba póna Maníkó anondáá sáwí-meyamba tímakaiye siyáíye.

Wíyómpa'a imó siyáan-aaí.

19 Simásuwowasa wíyómpakemba sáwífa'-waasimo sentembá suwa'á isááwánasa sésa

Maníkón-áwíta mósá maráúmne. Kentáási Maníkó seyaafá-tántáá'á íyáákarena wení áwáuma fí'oran-awauma isaná fasi'aénkwáráwí éna ² mindásafena misáwí-méyámbó tímakaimba kawé'-úmai arupise uráíye. Mindáópaken-kwaasi seyaafá'-márafákén-kwáási sáwí-ampa'a tafisímai métínkówasa fí'o-fí'on-tantaa'a sáwí'o uráamba póna sáwí-meyamba tímakaiye. Mindáópaken-kwaasi Maníkóní kísau-waasi tínkamuwasa pukáamba isaná anondáá sáwí-meyamba tímakaiye

simásuwesa ³ aneká sésa

Maníkón-áwíta mósá maráúmne. Mindáópa'a iyamá kéna úmúmba úmae iyéna ímba tai'áíníye

suwasá ⁴ moórá-waai úmai éiyain-oraá'-waasiye éiyaimbo túnarowiye Maníkó kawáániwaini ayái-afara'o mérowin-aúranka'a kífáesa wen-ímáyáa mósá marésa sésa érai'-aaí isatá Maníkón-áwíta mósá maráúmne siyáawe.

⁵ Suwaná minkákémbá kawáániwaini ayái-afarakemba aagó aantemba séna kembiwí óraa'-waasifinkene úwoi-waasifinkene Maníkóní kísau-waasi wenáísamaifimbo méraawi seyaafá'á wenáwí'a mósá máráaro siyáíye.

Ísu wení waásimo tíyáin-aaí.

⁶ Simásuwowasa sáwífa'-waasimo sentembá súwana noniyasáurakembo sintenkáámbá súwana wíyónaaimo sintenkáámbá súwa'á isááwánasa óraaka sésa kentáási Fasi'aénkó Maníkó seyaafá-fási'áémbó tokáiwai kawáánisata póta wenáwíta mósá maráúmne. ⁷ Aú-inimbo tuwaai'waimpá'ó wíwae sésamo to'waaí ontembá kentáási sáwí-meyambo maiyáiwai kuntiyáinda-kanaa amu'-marésa méraiyán-kanaa tisaná póna sirunkósá aamoisá isatá wení áwáuma fí'oran-awaun-íye súne. ⁸ Maníkó Ísumo kuntiyáinda-kwaasi kawé'-únánkwátói waén-únánkwátói uwátínkáísasa méraawe siyáawe.

minúnánkwátóigoni áwáuma Maníkóní waási arupíse-kisau wémaewe.

⁹Minkákémbá wíyómpaken-kisau-waasigo Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo owísáféna imáyáa éna kembá Yónimba simásimena séna maanááímó simáménda aúfáifimba agauwó. Kentí sáwí-meyambo maiyáiwaini aaremó to'waai on-tánómbó náiyantafena Maníkó táántain-kwaasi tirunkó aamoí wéiye simásimena séna Maníkó mináái érai'a siyé wíyómpaken-kisau-waasigo simásimuwa'a ¹⁰wen-ímáyáá mósá maránae sé'a aísamaifimba kífaewanana simásimena séna ímba miyán-uwó. Emó ení waásise'o Maníkóní kúsau-waasimo é'o Ísumo siyáimbo taawiyáfóntemba kewará'á Maníkóní kúsau-waasigo úmpo ken-ímáyáá ímbo mósá márénda Maníkón-ímáyáá aantemba mósá maraaó simásímakaiye. Maníkón-aaí simátíméwimo sembá Ísuntafesa wésewe.

Ísuntafena waé'mai-aaimo siyáin-aaí.

¹¹Minkákémbó awánááwánda wíyómpa'a ontá tigúwana moórá-poigon-awi'a ósi ména moóráwigomba ayáákowin-awi'a éraikoma éna arupíse iwái póna aaifimbo maitínkáimba arupíse éna tíyáimba arupíse éna ¹²aúranko iyaráámbá kówana a'nómpímbá íyáákaraiwaini kámo'a sáwífa'a wiyéna wenanel'á moórá-awi'a agaimakówana mináwíkoní áwáuma fí'owi ímba ísááwana we aantemba iséna ¹³wení unáánkwátóí naaeífimbá tu'mái uwásokowasa wenáwí'a Maníkón-ímáyáá aráátímíwai Maníkón-aaigon-iyé suwasá ¹⁴wíyómpakewi tiyáiyawi waén-ósíyá'á mésa kawe'-únánkwátóí waén-únánkwátóí urésa wembá arááíwáúwana ¹⁵wenóipinkemba áwááiwara-paepae'a wérowana seyaafá'-márafákén-kwáásí karáinda-paepae'a wérowana fasi'aén-táemo'a tokéna fasi'ámai kawááníniye. Maníkó seyaafá'-fásí'áénkwáráwí wení namuro-wáásísáféna óraa'-aisamba tiyínana fasi'aén-táemo'o tokáiwai sáwí-meyamba tímínana ándá-arambo mapámówanamo anombó kúmíntemba miyá-sáwí-méyámbá tímíníye. ¹⁶Wení unáánkwátóíya'e amúntánkálé áwí'a agaimaréna séna seyaafá'-fásí'áénkwárá'-wáásí wení fasi'aénkó íyáákaraiwai éna seyaafá'-káwáá-wáásíyá'ó kawáán-uráiwain-iyé séna agaimakáíye.

¹⁷Agaimarówa'o awánááwánda moóráwigo wíyómpaken-kisau-waasigo aafáúmó wéronka'a ména sanaan-úrambo farafámaenamó nín-dumagontafena óraaka séna Maníkó óraa-tomba waási timakáán-tómbá tímínda pósa túwaandu ónááwe. ¹⁸Kawáá-wáásí tima'é i-wáásítí óraa'-waasi tima'é fasi'aén-kwáásí tima'é ósison-tima'e tiyáá'maesamo nón-kwaasi tima'é seyaafá'-wáásí tima'é úwoimo nón-kwaasi tima'é wayó-kísáúmó máén-kwaasi tima'é óraa'-waasi tima'é úwoi-waasi tima'é miyáumai-waasison-tima'e tamandaaró siyáíye.

¹⁹Súwa'o awánááwánda óraa'-afaa-poigoe seyaafá'-márafákén-káwáá-wáásíyé miwítí i-wáásíyé túwaandu ésa ósifimbo mérowiye wení waásiye tiyáíyanesa túwaandu uwasá ²⁰ósifimbo mérowi óraa'-afaa-poigomba ta'ótoresá karo'-ááímó simátímakowimba ta'ótokowana wemá ááéma óraa'-afaa-poigon-aúranka'a fí'o-fi'on-kisau ímbo awánaron-kisaumo maéna óraa'-afaa-poigoni aúfáímo tine'ó agaimakáan-kwaasi wenáúraambo úmárówin-imayaamo mósá makáan-kwaasi sáwí-ampa'a tafisímai métínkarowinte óraa'-afaa-poigonte mindárai ta'ótokesa úwoi mérowasa sáwí-marupa'o iyamá kámakama éna sáwí-wiyumbo úpa'a túwówana ²¹ósifimbo mérowi minkáé'náraití waási óipinkem-pae'paetamba

karówasa putowaná numasónkó tima'á fáinaraiye.

Ayáatááka'a 1,000 aataimo maíyan-aaí.

20 Miyá uwa'ó awánááwánda wíyómpakemba moórá-kisau-waasigo kuména aféúnyaim-baipinken-kima tokéna fasi'aén-ándá umbaimó tón-andama tokéna ²arááinkómbá kunta'ótokena naaófá'á marapá'á iyaankafayaamba úkéna marapá'-wáásí karo'-áái simátíma'maena iyáiwain-awi'a waántáwankomba kunta'óto'mai 1,000 aatai úwoimo méraindasafena kárá'umarena ³aféúnyaim-baipimba famétuwena óika'a awááúmai senómbá támakaimba 1,000 aatai mimpímbá ména seyaafá'-márafákén-kwáásí karo'-áái simátiminasa érai'a siyé sefáim-póna mimpímbá ména 1,000 aatai tai'áinana faú'ankainana ampáánká'á níníye.

⁴Minkákémbó awánááwánda kawáánuwaiti tiyái-afama wérowasa minkáfámbá waási mérowana Maníkón-ímáyáá timúwasa waásiti áwáumo tísai úmai isáiyamba awánááwánda waási timambó wérowi Maníkón-aaí Ísumo siyáimba simátímúwasa tinuwarambá kambísowasa pukáawi miwí óraa'-afaa-poigon-imayaawe wenáuraambo úmárowin-imayaawe ímbo mósá makówi óraa'-afaa-poigoni aúfái túwayaanka'e tiyáánka'e ímbo agaimakówi miwí pukáampinkemba íyáfasinesa Ísu Káráísitiye'a kawáána 1,000 aatai ménaawe. ⁵Minkánáá waási pukémpinkemba íyáfasinaiyan-kanaa aifa-kánáá ínasa 1,000 aatai maisuwésa fí'on-kwaasi pukémpinkemba íyáfasinanaawe. ⁶Pukémpinkembo aifa'ó íyáfasinaiyawí tirunkó kawé'á ínasa aamoí ésa sáwí-marupa'o iyamá kaim-bárúpátáfésa ímba táátafesa ésa Maníkóní kísau Ísu Káráisitini kísau maésa Káráísitiye'a kawáá-kísáú maésa 1,000 aataifimba miyá ónááwe.

Waántáwankombo iyáákain-aaí.

⁷1,000 aatai maisuwéna waántáwankomba faú'ankainana ⁸seyaafá'-márafá'á wé-
nena seyaafá'-wáásí karo'-áái simátíma'mae wénena Kóki-waasiye Mékoki-waasiye tiyáindasafena tí'maena sáwífa'-waasi ímba kanaa'ó torausówánda-waasi mésa ⁹seyaafá'-áémpá'á waásisomba tésa Maníkóní waási méropa'a Maníkó mindáópa'a imáyáamo in-dáópa'a taúkúrowana wíyómpakemba iyamá kuména minkwáásí kugafútuwawana ¹⁰Maníkó karo'-ááímó simátímakowimba waántáwankomba ta'óto'-
mai sáwí-marupa'o iyamá kámakama éna sáwí-wiyumbo

úm-barupa'a famétuwena óraa'-afaa-poiye karo'-ááímó simátímakowine famétukaim-baipimba famétuwawana tí'a úmae iyéna ímba tai'áiníye.

Púwón-kwaasimo tísai índa-aaí.

¹¹Minkákémbó awánááwánda kawáániwaini ayái-afama óraa'a waé-áfámá wérowana moóráwigo minká'á mérowana wempákémbá marawé wíyóm-baru'e tuwínkaa'-uréna áwiyokuwa'o ¹²awánááwánda pukáan-kwaasi óraa'-waasiye úwoi-waasiye kawáániwaini ayái-afagon-aúranka'a mérowana Maníkó aúfái-wandaaisomba fawaséna moórá-wandaafimba waási aú'áa úmai maé'mae'o iyawitui'a wérowana tuwímbai-wandaafimba waási marapá'ó uráan-aaí wérowana Maníkó mináúfái awánéna miwítí áwáu tísai úmai iséna aafimbá maitínkaraiye. ¹³Uwí-nómpímbó pukáan-kwaasi íyáfasinowasa marafá'ó pukáan-kwaasi íyáfasinowasa pukáan-aepakemba íyáfasinowana Maníkó moórá-mora-waasi miwítí áwáu tuwánéna aafimbá maitinkéna ¹⁴⁻¹⁵waási aú'áa úmai maé'mae'o iyawitui'a agaimakón-kwandaafimba awánómba ímbo túwí'ó wérowi Maníkó sáwí-marupa'o

iyamá kámakama úm-barupa'a famétuwowana púwón-aempa'a tai'ówasa waási ímba aneka'á púwúwa'a awánaraumne.

Aú-marawe aú-wiyom-barukon-aaí.

21 Minkákémbó awánáawánda marawé wíyóm-baru'e tai'águwana aú-marawe aú-wiyom-baru'e wérowana marará'á uwí-nómbá ímba wérowa'a ²awánáawánda aú-nao'a kawé'-náó'-úramba

wíyómpa'a paápé uréna Maníkómpákémbá kuména Yérúsaremufakaan-dao'a úm-banifo aú-nao'a úwana aú-ininko aú-unankwatoi to'waaí urénamo awaai-kómpá'ó wintembá mindáo'a to'waaí úmakowana ³kawáániwaini ayái-afarakemba moóráwigo óraaka séna káfé'a Maníkómó mérainda waásifimba ména miwísé'a mérainasa miwí wení waási-i'a íyana miwísé'a ména ímbo tiyuwáinda ⁴miwí ti'nimá uwátiyuwainana ááeraan-tantaa'a seyaafá tai'ásuwainasa pósa ímba puwésa ímba toikafó-í'a ésa ímba ifi'á tésa ímba tí'a éna miyá íniye siyáíye.

⁵Súwana kawáániwaini ayái-afara'o mérowi séna seyaafá-tántáá'á aúma úne simásuwena séna maanáímó simámunda aúfáfimba agauwó. Mináái érai'-aaí póna paápé íniye simásimena ⁶séna seyaafá-kísáú tai'áwiye. Aifa'é ánaaenkoni áwáuma kemá úne. Ááema mé'a kifé'wara'a mé'a maé'mae'a ónaumne. Seyaafá-tántáákóni áwáuma kemá úne. Nontáfénamo tinkáíndawi nombá tíménasa ímbo méyám-baraiyamba úwoi tíménasa aúí'a úmai maé'mae'a ónááwe. ⁷Sáwí-tantaakombo íyáákaawi kempákémbá kawé-tántáá'á seyaafá'ó tíménda miwítí Fasi'aénkó onasá kesí iyámpói-i'a ónááwe. ⁸Énifo ímbo fasi'ámaimo kesé'o méraawiye ímbo kesé'o kááísamaimo méraawiye sáwí'o owíyé waásimo tínkamowasamo púwówiye aare-úméné waaí-úménémó owíyé fintómó naawíyé úwaa'o owíyé karo'-máníkóné waántá-waasiye-imayaamo mósá máraáwiye karo'-ááímó sewíyé miyámó on-kwáási sáwí-marupa'a iyamá kámakama éna sáwí-wiyumbo im-bárúpá'á Maníkóni némpa'a mésa maé'mae'a ónááwe siyáíye.

⁹Súwana wíyómpakemba afakaeté-kisau-waasi afakaeté-taufa'a tokésa afakaeté-sawí-meyambo tímakowifinkemba moóráwigo simásimena séna tina'á Ísun-aaisafesa timankúnkúmbo owí kentí sáwí-meyambo maiyáiwaini aú-ininkaambo on-kwáási aráánáméno súwana ¹⁰Maníkóni ámútanko kempímbá óraa'a uwásinkowana sí'maena óraa'a ayáátáá'-omapimba mósinkena awánaao súwa'o awánáawánda kawé'-náó'-úramba Yérúsaremufakaamba wíyómpakemba Maníkómpákémbá kumúwana ¹¹Maníkóni sámó kaimbá mindáo'pa'a wérontafena mindáo'a sán-kówasa óraa'-ontambo tuwésamo maiyáan-ontambo taaéná-wisiyan-ontambo makáawana sámó kaintembá mindáo'a miyá éna sán-kwégowasa ¹²sí'á óntantamba sanaan-úramba úmakowana misípímbá ontá sísamaifakemba kae'á kumbaimái-ontama wérowasa minóntará'á wíyómpaken-kisau-waasi sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi káráwiyesa mérowana Ísarerin-ááninton-tuwi'a sísamaifakemba kae'á kumbaimái-waasi-tuwi'a minóntará'á agaimakówana ¹³aafáúmó íyáúsun-aempa'a kaumbo-óntá úwana aafáúmó kúwáferon-aempa'a kaumbo-óntá úwana séfasefa'-aempa'a kaumbo kaumbó úwasa ¹⁴óntamba sísamaifakemba kae'á kumbaimái-ontamba marésa minóntánk'á'á sí'á úmakowasa minóntánk'á'á kentáási sáwí-meyambo maiyáiwaini aantá-waasi-tuwi'a agaimakówa'a awánaraumne.

¹⁵ Awánááwánda wíyómpaken-kisau-waasigomo simásímakaiwai ayáámpimba moórá-taemo'a korí-óntántámbó úmakon-taemo'a tokéna mindáo'e minóntáwé misí'émó awaiya'maráínda-taemo'a tokéna ¹⁶ mindáo'pa'a wení taemótamba séfasefa'-aempa'a awaiya'maréna toráúfa'a awaiya'marówana seyaafá'-áémpá'á awaiyarí'a éna ayáátáá'a 12,000 úwana ¹⁷ síkóní a'nónká'ó awaiya'marómba 144 úwana waásimo torausúmba miyá úwana ¹⁸ misí'á taaéná-wisiyan-ontantamba úmaka mindáo'a korí-óntántámbá úmakowana sámó kaintembá úwasa ¹⁹ sí'ó úmakon-ontanka'a to'waaí úmaka kawé'-óntántámbá to'waaí úmaka aifa'á taaéná-wisiyan-ontamba makésa miwá afófora'a sokón-ontamba fasi'aén-óntámbá marésa miwá afófora'a waén-óntámbá marésa miwá afófora'a taaéná-wisiyan-ontamba marésa ²⁰ miwá afófora'a fafután-óntámbá marésa miwá afófora'a nae-óntámbá marésa miwá afófora'a uriyon-óntámbá marésa miwá afófora'a taaéná-wisiyan-ontamba fasi'aén-óntámbá marésa miwá afófora'a uriyon-óntámbá marésa miwá afófora'a taaéná-wisiyan-ontamba marésa miwá afófora'a sokón-ontamba marésa miwá afófora'a nae-óntámbá marésa miyáumai-ontamba to'waaí úmaresa ²¹ moórá-ontara'a súwáasuwaakisamba úmaka sísamaifakemba kae'á kumbaimái-ontara'a sísamaifakemba kae'á kumbaimái-suwaasuwaakisamba minóntárafámbá úmaka aambá korí-óntántámbá akwí'makowana sámó kaintembá uráíye.

²² Sámó kaintembá úwana Fasi'aénkó Maníkó seyaafá'-fásí'áénkwáráwíyé kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwaiye méroyana póna ámáán-damba ímba wérowa'a awánááwánana ²³ mindáo'pa'a Maníkóní sámó kainkó sáma kátinkowana kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwai miyá úwana póna aafáúwé wíyóne mindáo'pa'a ímba wérowa'a awánááwánana ²⁴ mindáo'pa'o sámó kátinkáiwai seyaafá'-márafákénkwáásí sáma kátinkainasa seyaafá'-márafákén-káwáá-wáásí túwí'o wéraindawi mindáo'pa'a koméraiya ²⁵ mindáo'pa'a nó'waamba ímba ínasa pósa sí'-óntámá ímba úmaresa úwoi tisúwéwana wérainasa ²⁶ seyaafá'-márafákén-kwáásí túwí'o wéraindawi miwítí kawé-tántáá'á maimaésa mindáo'pa'a koméraiya ²⁷ mindáo'pa'a sáwí-tantaa'a ímba wérainasa sáwí'o íyawíye karo'-ááímó síyawíye ímba iméraiya kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwaini aúfái-wandaaifimba aúí'a úmai maé'mae'o íyawí-tuwí'a agaimakáinda-waasi aantemba mindáo'pa'a koménaawe.

22 Minkákémbá wíyómpaken-kisau-waasigo moórá-nomba aráásimuwana mindómbá sámó kón-domba úwasa waási nésa maé'mae'o íyan-domba Maníkóe kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwainte

tiyái-afarakembo kumúmba ² mindáo'koní aampimbá kumúwana séfasefa'-aipa'a taaimá wéna arambá iyówana waási nésa maé'mae'o íyan-taeramba moórá-wiyonka moórá-wiyonka'a arambá wéiyena úwana mintáénama seyaafá'-wáásí newaná ímba tí'a éna tai'áínana ³ Maníkómó sáwí'a ofo túwáaromo síndatantaa'a ímba wérainana Maníkóe kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwainte tiyái-afama wérainasa wení kísau-waasi wen-ímáyáá mósá marésa ⁴ wenói'a awánéna wenáwí'a túwayaanka'a agaimaráiyana ⁵ nó'waamba ímba ínana aa'á ímba káínana Fasi'aénkó Maníkó sáma kátinkainasa pósa ómbá ímbo kúrárémba kawáá-kísáú maimaé iyésa ménaawe.

⁶ Minkákémbá wíyómpaken-kisau-waasigo simásiména séna mináái érai'-aaí póna paapé íníye. Fasi'aénkó Maníkó wenáái simátíméwi wení ámútambo tímíwai wení kísau-waasigomba wíyómpakemba ai'maréna séna kárika'o paapé índa-tantaa'a kesí kísau-waasi aráátimiyo siyáíye súwana ⁷ Ísu séna isaaó. Kárika'a kumónaumne.

Mináúfáífimbó wérain-aaimo kárika'o paápé índá-aaímo isésamo taawiyáfiyawí tirunkó aamoí íníye Ísu siyáíye.

⁸Súwa'a kemá Yóni mináái isé'a awáné'a wíyómpakewi aráásímakaiwai aísamaifimba kífae'a wen-ímáyáá mósá maránae sé'a ówánana ⁹simásimena séna ímba miyán-uwó. Emó ení waásimo Maníkón-aaímo simátímakaandawiyemo maanáúfáífinkén-ááímó taawiyáfón-kwaasiyemo Maníkóní kísau-waasimo ontembá kewará'á Maníkóní kísau-waasi úmpo ken-ímáyáá ímba mósá maré Maníkón-ímáyáá aantemba mósá maraaó siyáíye.

¹⁰Simásimena séna maanáúfáífinkén-ááímó paápé índá-tantaa'a kárika paápé ínífó ímba aúpá'ó márénda afora'á maraaó. ¹¹Minkánáámó tínda sáwí'o íyawí sáwí'a íyasa sáwí'o úmáimo méraiyawí sáwí'a úmai mérewasa kawé'ó íyawí kawé'á íyasa kawé'ó úmáimo méraiyawí kawé'-úmai ménaawe siyáíye.

¹²Súwana Ísu séna ísáaro. Kárika'a kumónaumne. Kemó máén-kisaugoni méyámbá maimaé'a kumónaumne. ¹³Aifa'é ánaenkoni áwáu kemá úne. Ááéma mé'a kíféwara'a mé'a maé'mae'a ónaumne

Ísu siyáíye.

¹⁴Súwasa mindáókoni ontará'á iyésa taaéramba nésa maé'mae'o íyantafesa unáánkwtóimo non-kwíyówanamo kawé'ó intembá miwí kawé'-úmai méraawana tirunkó aamoí wéíye. ¹⁵Sáwí'o owíyé fintómó naawíyé úwaa'o owíyé aare-úméné waai-úménéémó owíyé waásimo tínkamowasa púwówiye karo'-máníkóné waántá-waasi-imayaamo mósá máraáwiye karo'-ááísáfésa aamoimó owíyé miyámó úmae-samo kowí mindáópa'a ímba iyónááwe.

¹⁶Ísu séna kemá Ísu wíyómpakemba kesí kísau-waasigomba ai'maráúnana kentópa'a kuména mináái Fasi'aénkóní waasi isáíwae séna kusimátímakaiye. Kemá Téfitin-áisaafitantambo uráundawí é'a aafáúmó íyáúsisanamo wérain-o'a kemá úne Ísu siyáíye.

¹⁷Súwasa Maníkóní ámútankoe kentáásí sáwí-meyambo maiyáiwaini aú-ininkaambo on-kwáásíyé sésa Maníkómpá'á teró síyasa minááímó ísááwi Maníkómpá'á teró sénááwe. Nontáfénamo tinkáíndawí Maníkómpá'á teró. Maníkómpá'á kónae síyawí tíyana Maníkó maé'mae'o íyan-domba úwoi tímínasa nésa maé'mae'a ónááwe.

¹⁸Kemá Yóni paápé índá-tantaa'a maanáúfáífimbá agaimaré'a maanáúfáífinkén-ááímó isáíyan-kwaasisafe'a óraaka sé'a maanááfímbó tuwímbaimo kentí imáyáfinken-aaiwara'o síyanamo éna Maníkó sáwí-meyambo tímínda agaimaré'o simátimunda-sawi-meyamba tímíniye. ¹⁹Tuwímbaimo maanááfínkémbó paápé índá-tantaa'o tínaembo uwámiyanamo éna Maníkó minkwáásísáféna séna minkáwé'-náópa'a ímba iyé'a maé'mae'o íyan-taeramba ímba nánááwe. Maanáúfáífimbó simátimunda-aaisafena síníye kemá Yóni súné.

²⁰Mináái érai'-aain-íye siwáí kárika'a kumónaumne sisa'á érai'-aain-ífo Fasi'aénkó Ísu érai'a úwoi kumuwo súné.

²¹Fasi'aénkó Ísu Maníkóní waasi úwoi túwa'nai ína'a méraaro. Mináái érai'-aain-íye.

Mináái tai'áíye.